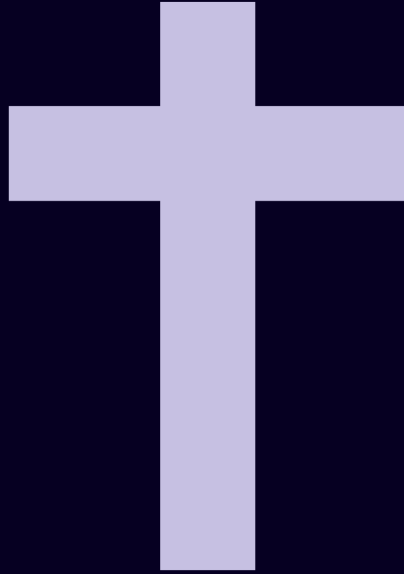

North Tanna New
Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b

Contents

MATIU	1
MAK	65
LUK	103
JON	170
WƏK MĤN	223
ROM	280
1 KORIN	308
2 KORIN	332
KALESIA	348
EFESAS	360
FILIPAE	369
KOLOSİ	376
1 TESALONAEKA	383
2 TESALONAEKA	389
1 TIMOTI	393
2 TIMOTI	402
TAETAS	408
FILIMON	412
HIPRUS	414
JEMES	440
1 PITA	448
2 PITA	457
1 JON	462
2 JON	470
3 JON	472
JUT	474
NOL ƏPƏN	477

Matiu

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Matiu Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təməte naoa u? Matiu təməte naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit mın u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təməte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm mın rafin ikın əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa u tatılpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tepət e nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın aupən itəm kəməte e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsaahgin suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təməte naoa u o naka? Matiu təməte naoa u məmə otən-iarəp wir məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tınəmən rəkis məmə otəpanahl-ıpa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tepət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien mın kotəghat-in İesu, kən matəgətun məmə nəghatən mın u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e kig mın rafin.

*Tipi İesu Kristo rat mın
(Luk 3:23-38)*

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit, kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,

kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,

kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,

kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,

kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,

kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan mama in pətan rəha Uria aupən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,

kən Rehopoam in tata rəha Apia,

kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,

kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,

kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

⁹ kən Usia in tata rəha Jotam,

kən Jotam in tata rəha Ahas,

kən Ahas in tata rəha Hesehia,

¹⁰ kən Hesehia in tata rəha Manase,

kən Manase in tata rəha Amon,
kən Amon in tata rəha Josaea,

¹¹ kən Josaea in tata rəha Jekonaea ne pian mīn, kən uarisig lan, tīkimir
mīn rəha noanol mīn rəha Isrel kəmotəmīk ilat motuwīn Papilon məmə
ilat okotuwa slef mīn rəhalat.

¹² Kən inu nərgi pipi mīn itəm təmətuoun e nian noanol mīn rəha Isrel
kəmotuwīn Papilon.

Jekonaea in tata rəha Sealtiel,
kən Sealtiel in pipi rəha Serupapel,

¹³ kən Serupapel in tata rəha Apiut,
kən Apiut in tata rəha Eliakim,

kən Eliakim in tata rəha Asor,
¹⁴ kən Asor in tata rəha Satok,

kən Satok in tata rəha Akim,
kən Akim in tata rəha Eliut,

¹⁵ kən Eliut, in tata rəha Eleasar,
kən Eleasar in tata rəha Matan,

kən Matan in tata rəha Jekop,
¹⁶ kən Jekop in tata rəha Josep u iərman rəha Meri.

Kən Meri təmīləs Iesu, kən kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgīn təmən məmə
otahl-ipa.

¹⁷ Təmətuoun e Epraham mətəarus-pən Kig Tefit, pipi rat mīn əm u neen
kəməte rəkis nərgilat, ilat fotin. Kən təmətuoun mīn e Kig Tefit mətəarus-pən
noanol mīn rəha Isrel kəmotuwīn Papilon, pipi rat mīn ilat rafin fotin. Kən
təmətuoun mīn e noanol mīn rəha Isrel kəmotuwīn Papilon mətəarus-pən
Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, pipi rat mīn ilat rafin fotin.

Naiirən rəha Iesu Kristo
(Luk 2:1-7)

¹⁸ Inu namnusən rəha naiirən rəha Iesu Kristo. Mama rəha Iesu, nərgin
u Meri, kīnən rəkis məmə okos rəhan kətim kan məmə otətəu-pən suah kit,
nərgin u Josep. Məto e nian kəsueamən əh muatig kitiəh, kən Josep təsuwīnən
əh mehm, məto Narmīn Rəha Uhgīn tīnol məmə Meri tīnəpək-əpək rəkis. ¹⁹ Kən
rəhan iaguīhl Josep in etəm ətuatip, kən tatətəlig-in məmə otapəs Meri, məto in
təsolkeikeən məmə otol Meri taulis, kən nīkin təht məmə otəsən-iarəpən kəm
netəmim.

²⁰ Məto nian nīkin təmətəht məmə in otol nətəligən əh, kən nagelo kit rəha
Iərəmərə təmuwa ron e napīlaiirən mən-ipən kəm in məmə, “Josep, mipi Tefit
rat. Onəkəsəginən məmə onakit Meri məmə in rəham pətan, məto-inu suakəku
əh tətətig lan, in təmīsi-pən əm o Narmīn Rəha Uhgīn. ²¹ Kən in otīləs nətīn kit
iərman, kən onəkaun-in nərgin məmə Iesu məto-inu in otosmegəh rəhan mīn
netəmim e nolən tərət mīn rəhalat.”* ²² Natīmnat mīn rafin əh kəmotuwa
kol əm nīpahrienən e nəghatən rəha Iərəmərə itəm rəhan kit ien təmən aupən
ikīn məmə, ²³ “Pətan əkəku kit itəm iərman təsuwīnən əh ron, otəpəs məwig,
kən panīləs nətīn kit iərman, kən okaun-in nərgin məmə Emanuel,” inu nīpətīn
təmə, “Uhgīn tətətig kitat mīn.”

²⁴ Kən nian Josep təmāiir, kən təmətəu-pən əm nəghatən rəha nagelo rəha
Iərəmərə. Kən təmuwīn mit Meri muwa e rəhan latuənu məmə rəhan pətan,
²⁵ məto in təməsuwīnən əh mehm matuwīn matuwīn mətoarus-pən Meri tīləs
nətīn iərman. Kən Josep təmaun-in nərgin məmə Iesu.

1:11: 2 King 22–24; 2 Kron 36:10; Jer 27:20
nīpəti tatən məmə, “Iərəmərə tatosmegəh”

1:12: Esra 3:2

1:18: Luk 1:27,35

*

1:21: Iesu,

1:21: Luk 1:31; 2:21

1:23: Aes 7:14

1:25: Luk

2:21

2

Netəm-iasol kəmotairahgin Iesu

¹ Iesu təmaiir əpəh nītən rəha Jutia e taon Petlehem e nian Kig Herot Asol in təmatərəmərə lan. Kən uarisig ikin, netəm-iasol mīn neen kəmotisi-par isəu motuwa Jerusalem. Kōtenatig wīr e nənən nīpəti məhau mīn. Kən motuwa motətapəh məmə, ² “?Suakəku u in hiə, itəm in təmaiir məmə in kig rəha netəm Isrel? Emotehm rəhan məhau təmər əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən nīsiaiian kəm in.”

³ Nian Kig Herot Asol təməto nəghatən əh, ilat netəm Jerusalem nīkilat rafin təmərət. ⁴ Kən təmargəfīmīn pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, kən matətapəh olat məmə, “?Kristo itəm Uhgīn tīnəmən rəkis məmə otahl-ipa, in otaiir hiə?” ⁵ Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “In otaiir əpəh taon Petlehem e nītən rəha Jutia. Məto-inu ien kit rəha Uhgīn aupən, təməte tol min-nulan məmə, ⁶ ‘Ik Petlehem əpəh e nītən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnarīn e netəm-iasol mīn əpəh ikin Juta, məto-inu etəm-iasol kit otisi-pən lam, kən in otatehm wīr rəhak mīn netəm Isrel tahmen-pən e etəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn.’ ”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kōtenatig wīr e nənən nīpəti məhau mīn kotuwa tuəfīmīn anion ilat, matətapəh olat məmə məhau əh təmər ətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn Petlehem motegəs-in wīr suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məmə io mīn ekuwīn mos-ipən nīsiaiian kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, kəmotiet motuwīn, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotehm əpəh par. Nian kəmotehm mīn məhau əh, nīkilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muwīn matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətəpīl ikin. ¹¹ Kən kəmotuwīn əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulilat moatos-ipən nīsiaiian kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nautə e rəhalat kətīm mīn itəm nəmtīlat tīəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ipit, ne nat kit mīn itəm nəmiəwīn təwīr nian katuwan e nīgəm, nərgīn u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwīn təwīr, nərgīn u mīr.

¹² Kən Uhgīn təmən-iəhau ilat e napīlaiirən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawīlək-in Kig Herot motuwīn-pən e suatip pīsīn moatuwīn iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiələs Iesu məhlagīm məhaluwīn əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kōtenatig wīr mīn u kəmotiet rəkis mīnoatuwīn, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa mīet-arəpa o Josep e napīlaiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, mīləs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagīm məhaluwīn əpəh Ijip. Kən onatəhlatig əh-ikin mətoarus-pən io əm ekən-ipinə mīn kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa mīn, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otohamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapīn, Josep təmətul mīləs suakəku ilau rəhan mama məhlagīm mətəhaluwīn əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e nīməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otīmīs. Nat u tīnuwa məmə otol nīpahriənən e nəghatən itəm Iərəməərə təmən rəkis aupən e nəghatən rəha ien kit tatən min-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael mīn rəha Kig Herot Asol kəmotohamnu nīsuəlkələh nəman

¹⁶ Kən e nian Kig Herot Asol tāmītun māmə netəm kotenatig wīr e məhau mīn kəməsotolən nəwian motawilək-in motagim, kən nīkin tāmāhmə pik agin. Kən in tāmahl-ipən rəhan mopael mīn māmə okotuwīn Petlehem ne ikin mīn rafin tītəlau lan, māmə okoteam-in nisualkələh iərman mīn itəm rəhalat nup təsaprəkis-inən nup kəiu, kən okotohamnu ilat rafin. In tāmītəpun nup kəiu nəhlan mətə-inu nīkin tāməht māmə nian ətuatip əh itəm netəm kotenatig kəmotehm məhau lan. ¹⁷ Natimnat mīn u təmol nəghatən u tuwa mol nīpahrienən lan itəm ien Jeremaea tīnəmən rəkis aupən ikin māmə, ¹⁸ “Netəm Rama kəmotətə pətan kit tətəsək tətəsək mətə-inu tatətə tərət agin. Pətan əh in Rejel, in tətəsək o rəhan nisualkələh. Kən məsolkeikeən māmə suah kit otuwa məghat mīləs-ipər mīn rəhan nətəligən mətə-inu rəhan mīn nisualkələh kīnotimīs rafin.”*

Josep ne Meri ne suakəku kəmāhaliet Ijip məhalitəlig-pən Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol tāmimīs, mətə Josep ne Meri ne suakəku katəhlatig əh əpəh Ijip, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa o Josep e napilairən kit matən-ipən kəm in māmə, ²⁰ “Josep. Ətul mīləs suakəku ne rəhan mama kən məhalitəlig-pən e nəptən əh Isrel, mətə-inu netəm mīn u kəmotolkeike māmə okotohamnu suakəku, ilat kīnotimīs rəkis.” ²¹ Kən Josep təmətul mīləs suakəku əh ne rəhan mama, kən məhalitəlig-pən mīn e nəptən əh Isrel.

²² Mətə nian Josep təmətə māmə Akeleas təmos nəme rəhan tata Kig Herot Asol matərəmərə e Jutia, kən in təməgin nītəlig-pənən Jutia. Kən Uhgīn təməghat kəm Josep e napilairən kit mīn māmə in otəsuwīnən Jutia, kən tāmiet muwīn ikin pīsīn e nītən asol Kalili. ²³ Kən kəmāhaluwīn mətəhlatig nītən əh Kalili e taon kit, nərgīn u Nasaret, māmə otol nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn aupən otuwa mol nīpahrienən. Ilat kəmotən-ipən māmə, “Okotən māmə in etəm Nasaret.”

3

Jon Baptais tətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup mīn neen tīnuwa mīnuwīn rəkis, kən Jon Baptais tāmiet-arəpa, kən mətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn əpəh Jutia ikin taruən-aruən ikin, ² matən māmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn, mətə-inu, nian itəm Uhgīn otərəmərə e netəmim rafin tīnatuwa iuəhkīr.” ³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgīn aupən, təmatəghat-in māmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən māmə, ‘Itəmat, otol əpən-əpənə rəha Iərəmərə, kən motol rəhan suatip tətəuatiip.’ ”

⁴ Jon tatuwīn e natimnat itəm kəmol e nīməme nat megəh kit katən māmə kamel, kən rəhan kətəut kəmol e nuwigi kau, kən nīgīn nagwənən, tatun pitip ne nahui sukəpak.* ⁵ Kən netəmim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin mīn nītən Jutia, ne ikin mīn iuəhkīr o nəhau əh Jotan, kəmotuwa māmə okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat mīn, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

2:18: Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nərgīn u Retiel, tatətul o mama mīn rafin rəha Isrel. **2:23:** Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45 **3:2:** Mat 4:17; Mak 1:15 **3:3:** Aes 40:3 * **3:4:** Jon tatuwīn e natimnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwīn lan aupən.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm Isrel, nīkilat təmatəht māmə Elaija otitəlig-pa mīn e nətueintən nian kit mīn māmə otol əpən-əpənə e netəmim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, Iesu təmuhapik lan māmə Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm nīki netəmim tatəht māmə otuwa mīn. (Mat 11:14, 17:10-13).

3:4: 2 King 1:8

⁷ Məto nian Jon təməplan məmə Farisi mīn ne Satusi mīn tepət kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen e təgəluə mīn! Rəhatəmat nolən teko-eko. ?Nikitəmat təht məmə okəmə nəkoatol əm baptais u, kən onəkotagim tənin nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn itəm otuwa? !Kəp! ⁸ Otol natimnat itəm koatəgətun məmə nəmotəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn.

⁹ “Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol mīn rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnapīn əm. İatən kəm itəmat məmə nat əpnapīn kəpiel mīn əm, məto Uhgīn titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol mīn rəha Epraham.† ¹⁰ Məto-inu roiu ne, Uhgīn tīnətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətīn. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwīr, kən in otahtil mərəkin-pən e nigəm.

¹¹ “Roiu, iatol baptais etəmat e nəhau məto-inu, itəmat nəmotəuhlin rəhatəmat nətəligən o nolən rat mīn rəhatəmat. Məto etəmim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agīn, esahmen-pənən məmə ekiləs rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmīn Rəha Uhgīn ne nigəm. ¹² In tatətul matip o nakilən nolən rəha netəmim məmə otoor netəmim, tahmen-pən e etəm tətəsum matoor nagwənən təwīr ne nagwənən tərət. Tatos nagwənən təwīr matuwīn latuənu. Məto tatərakin-pən nagwənən tərət e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

*Jon təmol baptais e İesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Kən İesu təmīet e nitən Kalili muwa e nəhau Jotan məmə Jon otol baptais lan. ¹⁴ Məto Jon tatən-iəhau əskasik in mən-ipən məmə, “Tətətuatip əm məmə ik onəkol baptais lak. ?Tahro natuwa məmə ekol baptais lam?” ¹⁵ Məto İesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp. Pəs otol nəhlan roiu. E nolən əh, kilau okioal nat kit itəm Uhgīn tolkeike.” Kən Jon təmegəhan-in.

¹⁶ Kən Jon təmol baptais e İesu, kən roiu agīn İesu təmə e nəhau, kən əmun nego e neai təmerəh, kən təməplan Narmīn Rəha Uhgīn təmeiuiui-pa tahmen e mak, kən məpələh-pər lan. ¹⁷ Kən nəwīa Uhgīn təmisi-pən e neai matən məmə, “Inu nətik keike itəm iakolkeike pīk, kən nīkik tagien pīk ron.”

4

*Setan təmos-ipən-os-ipən
kəm İesu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təməghat-pən e nīki İesu məmə in otuwīn əpəh ikīn taruən-aruən ikīn məmə Setan otos-ipən-os-ipən kəm in. Kən İesu təmuwīn ikīn. ² Kən İesu təmapəs nagwənən o nian foti, e nərauiəgən ne lapīn, kən uarisig lan nəumis təmus pīk. ³ Kən Setan təmuwa mīnatos-ipən-os-ipən kəm İesu mən-ipən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgīn, ən-ipən kəm kəpiel mīn pəs kotəuhlin ilat motuwa motol pīret lan.”

⁴ Məto İesu təmuhalpīn nəghatən rəha Setan məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgīn məmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm, məto okotatig e nəghatən mīn rafin itəm tətisi-pən o Uhgīn.’ ”

3:7: Mat 12:34; 23:33 † **3:9:** Netəm İsrəl, nīkilat təht məmə in nat asol məmə ilat noanol pahrien rəha İsrəl, məto nat asol e niganəmti Uhgīn məmə netəmim okotəkəike kəuhlin rəhalat nətəligən kən motol nəwian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wək 1:5 **3:16:** Jon 1:32 **3:17:** Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18; 4:15
4:2: Eks 34:28 **4:4:** Dut 8:3, Kol 1:16-17

⁵ Kən Setan təmit Iesu mian əpəh Jerusalem, e nətuei nimə əpəh ilis agin e Nimə Rəha Uhgın, ⁶ kən mən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, ətipən əpəh ləhau e nisip, mətə-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Uhgın otən-ipən kəm rəhan nagelo min məmə okoatehm wır ik, kən motiləs əm ik ilis e nelmilat məmə nəkəsorinən nelkəm məsin ne e kəpiel.’ ”

⁷ Kən Iesu təmuhalpın nəghatən rəha Setan məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən min məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəməərə Uhgın məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətig itəmat min, o kəp.’ ”

⁸ Kən Setan təmit min Iesu mian əpəh ilis e nitot asol, kən təməgətun in e kantri min rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ne natimnat wır agin min rafin itəm kotatig lan, ⁹ kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Natimnat rafin min əh, oekos-ipinə kəm ik məmə onatərəməərə olat, okəmə nəkisin-pa nulim kən məfak-pa kəm io.”

¹⁰ Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “!Uwın isəu, Setan! Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəməərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

¹¹ Kən Setan təmagım mapəs Iesu, kən nagelo min kəmotuwa motasitu lan.

Iesu tınətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nitən Kalili
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kən e nian əh, kəmaskəlim Jon Baptais kiləs-ipən e kalapus. Kən nian Iesu təməto nəghatən lan, kən in təmiet muwın e nitən Kalili. ¹³ Kən təmapəs natigən Nasaret, kən miet muwın əpəh ləhau e taon kit, nərgin u Kapaneam, iuəhkir o Lek Kalili, kən mətatig ikin əh e nitən asol rəha noanol min rəha Sepulun ne Naptali aupən. ¹⁴ Təmuwın ikin əh məmə nəghatən rəha ien Aesea otuwa mol nıpahrienən lan itəm təmən aupən məmə, ¹⁵ “Nəptən rəha noanol rəha Sepulun, ne nəptən rəha noanol rəha Naptali tatəməhl e suatıp tatuwın e lek Kalili, entənıpən-pən e nəhau Jotan. Inu nitən asol Kalili, ima İaihluə min. ¹⁶ Netəm ikin kəmotatig e napınəpən, mətə kəmotəplan nəhag-əhagən asol kit. Kən tınatian, kən nəhag-əhagən asol təmasiəgəpın ilat itəm kəmotatig e napınəpən rəha nımisən u tatəfətain ilat nian rafin.”

¹⁷ Kən mətuoun e nian əh, Iesu təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən motitəlig-pən o Uhgın, mətə-inu nərəməərəən rəha Uhgın tınatuwa iuəhkir.”

Iesu təmaun-in netəmim kuwıt məmə okotətəu-pən in
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu təmətalıwək e nıkalı Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nərgin kit min u Pita. İlau katuərakın net e Lek Kalili mətə-inu ilau etəmim mil rəha niuwən nəm min. ¹⁹ Kən təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etəmim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etəmim mil rəha niuwən netəmim məmə okotuwa rəhak min netəmim.” ²⁰ Kən roiu agin, ilau kəmuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

²¹ Kən Iesu təmalıwək muwın noan məsin min, kən məplan suah mil kəiu min ilau pian, nərgilau u Jemes ne Jon, nəti Sepeti mil. Katuəpələh e nıpəgnoa pot iləhal rəhalau tata matuəhl wır rəhalau net min, kən Iesu təmaun-in ilau məmə okuea miauarisig-in in. ²² Kən roiu agin, ilau kəmuətul muapəs pot ne tata rəhalau, kən muətəu-pən Iesu.

*Iesu tāmāgātun netāmim kən matol-wir netāmim e nimisən
(Luk 6:17-19)*

²³ Kən Iesu tāmaliwək ikin min rafin e nitən Kalili, matāgātun netāmim əpəh e nimə min rəha nuəfiminən, kən matən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın kəm netāmim, kən matol-wir netāmim itəm koatimis e nimisən rafin, ne netāmim itəm nıpətilat tərət o nimisən rafin. ²⁴ Kən namnusən e Iesu tāmītəlau rafin e profens ikin Siria, kən netāmim kəmotəmik netāmim rafin itəm koatimis motuwa o Iesu, rəhalat nimisən tol min-nulan: neen koatimis, neen nıpətilat titahmə, neen narmın rat tətətig elat, neen koatos nimisən rəha mənig moataut, kən neen nıpətilat məsin təmimis. Məto Iesu tāmōl-wir ilat. ²⁵ Kən nımanin netāmim kəmotiet e nitən Kalili, ne ikin Tekapolis, ne Jerusalem əpəh Jutia, ne ikin pisin min neen əpəh Jutia, ne ikin min entənipən-pən e nəhau Jotan, kən ilat rafin kəmotuarisig-in Iesu.

5

Əpəh ilis e nitot, Iesu tāmāgātun rəhan netāmim itəm koatuarisig-in in

¹ Nian Iesu tāməplan nımanin netāmim itəm koatətəu-pən in, kən in təmuwin əpəh ilis e nitot, kən məpələh, kən rəhan netāmim itəm koatuarisig-in in, ilat kəmotuwa. ² Kən minətuoun matāgātun ilat.

Netāmim itəm koatətig e nəwirən pahrien

Iesu təmən məmə,

- ³ “Nakoatətig e nəwirən pahrien nian nəkoatıləs-iəhau itəmat, moatən e nikitəmat məmə nakoatəkul-pən əm e Uhgın. In nəwirən pahrien məto-inu, itəmat netāmim rəha Uhgın, kən in tatərəməre etəmat.
- ⁴ Nakoatətig e nəwirən pahrien nian nakoatasək kən nikitəmat titahmə.* In nəwirən pahrien məto-inu, Uhgın otos-iəhau nikitəmat.
- ⁵ Nakoatətig e nəwirən pahrien nian nəsotos-ipər atipən itəmat. In nəwirən pahrien məto-inu, o nian kit Uhgın otos-ipinə nətueintən kəm itəmat u rəhan min.
- ⁶ Nakoatətig e nəwirən pahrien nian nakotolkeike pik e nikitəmat rafin agın məmə nəmegəhən rəhatəmat okotətuatip e niganəmti Uhgın. In nəwirən pahrien məto-inu, Uhgın otol rəhatəmat nəmegəhən kotətuatip e niganəmtin.
- ⁷ Nakoatətig e nəwirən pahrien nian nakotasəkitun netāmim. In nəwirən pahrien məto-inu, Uhgın otasəkitun itəmat.
- ⁸ Nakoatətig e nəwirən pahrien nian nikitəmat tətətuatip məwir. In nəwirən pahrien məto-inu, onəkotəplan Uhgın.
- ⁹ Nakoatətig e nəwirən pahrien nian itəmat netāmim rəha nələhəuən nəməlinuən. In nəwirən pahrien məto-inu, okaun-in itəmat məmə nenəti Uhgın.
- ¹⁰ Nakoatətig e nəwirən pahrien nian nəkoatol natimnat itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın, kən netāmim koatol tərət kəm itəmat ron. In nəwirən pahrien məto-inu, itəmat netāmim rəha Uhgın, kən in tatərəməre etəmat.
- ¹¹ “Nakoatətig e nəwirən pahrien nian netāmim koatol natimnat min tərət kəm itəmat məto-inu itəmat netāmim rəhak, inəh koatən rat itəmat, kən moatərəkin itəmat, kən moateiuə-in itəmat moatən nəghatən tərət min

4:23: Mat 9:35; Mak 1:39; Wək 10:38 **4:24:** Mak 6:55 **4:25:** Mak 3:7-8 **5:3:** Aes 57:15 * **5:4:** Iesu təsən ətuatipən ikin-u məmə suah kit təmahro nikin titahmə. Kəm-naka nikin titahmə o nolən rat rəhan, o kəm-naka nikin titahmə məto-inu suah kit təmimis, o kəm-naka in nat kit min. **5:4:** Aes 61:2-3; Nol Əpən 7:17 **5:5:** Sam 37:11 **5:6:** Aes 55:1-2 **5:10:** 1 Pita 3:14

moatərəkɪn itəmat lan. ¹² Nɪpahrienən, netəmim kəmoatol nolən ahmen mɪn əm kəm ien mɪn aupən ikɪn itəm ilat koatol kəm itəmat. Kən otagien pɪk, məto-inu nətouən asol rəhatəmat tətətig əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netəmim rafin e nətueintən.† ?Məto okəmə rəhan nətehenən tɪnikə, otahro muwa mətehen mɪn? Təsəwir mɪnən o nat kit mɪn, okərakin, kən netəmim kotaliwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən. Taon itəm kəm ol əpəh ilis e nitot, okol təsəhluaigən. ¹⁵ Kən etəmim kit tɪkə məmə otasiepən e lait, kən məfətəin-iəhau e kətɪm. Kəp, nian tasiepən e lait, kən in otəkəike mətu-pər ikɪn lait tətəpələh ikɪn məmə lait otasiəgəpɪn rafin nɪpəgnoa nimə o netəmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen mɪn əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasiə məmə netəmim okotəplan wək wir mɪn itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotiləs-ipər nərgi tata Uhgɪn itəm tətətig e nego e neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə emuwa məmə ekərakin Lou itəm Uhgɪn təmos-ipən kəm Moses ne ien mɪn aupən. !Kəp! Eməsuwamən məmə ekərakin ilat, məto emuwa məmə ekol nɪpətɪ nəghatən mɪn əh okotuwa motol nɪpahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nian nəptən ne neai kətəuatig, kən Lou, in mɪn otətig. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnəpɪn in leta əkəku agɪn, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən mɪn rafin rəha Lou kotuwa motol nɪpahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim mɪn məmə ilat mɪn okotəpəs, nat əpnəpɪn in Lou kit ləhau agɪn, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau agɪn e nərəmərəən rəha Uhgɪn. Məto suah kit itəm tatol Lou mɪn əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis agɪn e nərəmərəən rəha Uhgɪn. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuatɪp wir agɪn e nɪganəmtɪ Uhgɪn, taprəkis-in nolən mɪn rəha Farisi mɪn ne iəgətun mɪn rəha Lou itəm nɪkilat əm təht məmə kotətuatɪp wir. Okəmə rəham nolən təsətuatɪp wirən nəhlan, kən okol nəsuwɪnən matig ahgɪn nərəmərəən rəha Uhgɪn.”

Suah kit itəm neməha tatol
(Luk 12:57-59)

²¹ Kən Iesu təmən mɪn məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətun mɪn kəmotən kəm pipi rat mɪn rəhatəmat aupən. Ilat kəmotən məmə, ‘Əsotohamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təmohamnu itəm, otəkəike mətul e nɪganəmtɪ kot mos nalpɪnən.’ ²² Məto io iatən kəm itəmat məmə,‡ okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətəuatɪp məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e nɪganəmtɪ kot. Kən okəmə suah kit tatən rat pian, kən tətəuatɪp məmə in otətul e nɪganəmtɪ kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətəu-iərmis-in suah kit,§ kən tətəuatɪp məmə etəm təmən nəghatən əh otuwɪn e nɪgəm asol.

²³ “Kən o nat əh inəh, okəmə nian natuwɪn e olta e Nimə Rəha Uhgɪn məmə onəkəs-ipən nat kit kəm Uhgɪn, məto ikɪn əh, nɪkim tɪnəht piam itəm tatol

5:11: 1 Pita 4:14 **5:12:** 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nagwənən tətətehen wir, kən məsəratən. Təwir məmə nolən rəhatat otətasitu e netəmim məmə ilat kotuwa netəm kotətuatɪp. Məto tərət okəmə nolən rəhatat tatiuw-pən netəmim e nolən rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5 **5:15:** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12 **5:17:** Rom 3:31 **5:18:** Luk 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10 **5:21:** Eks 20:13; Dut 5:17 ‡ **5:22:** Iesu təməsənən məmə Lou in tərət. Məto in tatən-iarəp lou itəm təwir pɪk, kən matek nɪki netəmim. § **5:22:** Nəghatən u “tətəu-iərmis-in,” tatəghat-in nəghatən mɪn tahmen e “Ik iərmis,” o “Ik ialmə,” o “Rəhm-kapə təpɪə,” o “Ik nəti iərmis.”
5:22: 1 Jon 3:15

nemaha kəm ik o nat kit nəmōl kəm in itəm tēsahmenən, ²⁴ əpəs pitən rəham nat əh, kən muwīn məplan piam muəg-ətuatip-in nətəligən rəhatəlau, muapəs nolə tikimīr, muea iolītilau mīn, kən uarisig nəpanitəlig muwīn mos-ipən nat kit rəham kəm Uhgīn e olta əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn.

²⁵ “Kən okəmə nəmōl nat kit tēsahmenən e etəmim kit, kən etəmim un tolkeike məmə otiləs ik muwīn e kot, təwīr məmə nakuwīn uəhai əm, nian nəsianən əh e kot, kən muəg-ətuatip-in nīpəgnəmtīn rəhatəlau pitən. Okəmə nakapəs, etəmim un otiləs-ipən ik e nelmi etəm tətakil nəghatən, kən etəm tətakil nəghatən otos-ipən ik e nelmi polis, kən polis otiləs-ipən ik e kalapus. ²⁶ Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okəmə tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətōarus nakətou rafin agīn nalpīnən rəham.”

Etəmim itəm tətaklāh-in pətan

²⁷ Kən Iesu tətəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmōtəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Itəmat itəm nəmōtol marit rəkis, nəsotaklāh-inən nīpitan pīsīn mīn.’ ²⁸ Mətō io, io iatən kəm itəmat məmə nian suah kit itəm tīnol marit rəkis tatəplan pətan pīsīn kit matolkeike məmə otaklāh-in, kən in tīnol rəkis təfagə rat e nīkin, tahmen əm məmə in tīnaklāh-in pahrien. ²⁹ Okəmə nīganəmtīm tol ik natol təfagə, kən təwīr məmə nakiləs-irəkis mərakin. Təməwīr məmə nīpətim məsīn tikə, taprəkis-in nīpətim rafin okərakin-pən e nīgəm asol namnun tikə. ³⁰ Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwīr məmə nakətətip rəkis mərakin. Təməwīr məmə nīpətim məsīn tikə, taprəkis-in nīpətim rafin okərakin-pən e nīgəm asol namnun tikə.”*

Etəmim itəm tətəpəs rəhan pətan

(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ Kən Iesu təmən mīn məmə, “Itəmat nəmōtəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Etəmim itəm otapəs rəhan pətan, in otəkəike mos-ipən naoa kit kəm in itəm tatəgətun məmə in tīnapəs in.’ ³² Mətō io, io iatən kəm itəmat məmə, okəmə pətan kit itəm təmōl marit təsūwīnən mehm suah pīsīn kit, mətō rəhan iərman tatol tifos mətəpəs in, kən suah un tatol təfagə rat. Kən okəmə pətan əh tatətəupən suah pīsīn, kən pətan əh tatol təfagə, mətō nəmkakīəhən rəha iərman rəhan aupən. Kən suah u itəm tatit pətan əh, in mīn tatol təfagə.”

Noanawīl mīn

³³ Kən Iesu təmən mīn məmə, “Nəmōtəto rəkis nəghatən kit mīn itəm iəgətun mīn kəmōtən kəm rəhatat pipi mīn aupən məmə, ‘Nəsotətgəhlən noanawīl mīn rəhatəmat itəm nəmōtos, mətō nəkotəkəike mōtol nat naka itəm nəmōtos noanawīl lan kəm Uhgīn məmə nəkotol.’ ³⁴ Mətō io, io iatən kəm itəmat məmə, sotos əmən noanawīl o nat kit məmə otol rəhatəmat nəghatən təkəsik. Sotosən noanawīl o nego e neai mətō-inu ikīn əh Uhgīn tatərəmərə lan, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawīl o Uhgīn. ³⁵ Kən sotosən noanawīl o nətueintən mətō-inu ikīn əh Uhgīn tatərəmərə lan, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawīl o Uhgīn. Kən sotosən noanawīl o Jerusalem mətō-inu ikīn əh in taon rəha Uhgīn, u in Kig asol ikīn, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawīl o Uhgīn. ³⁶ Kən sotosən noanawīl o rəhatəmat-kapə, mətō-inu rəhatəmat nəsanənən tikə məmə nakotəuhlin noanutəmat kit tuwa mərūən o

5:23: Mak 11:25 5:27: Eks 20:14; Dut 5:18 5:29: Mat 18:9; Mak 9:47 * 5:30: Inu nimaa nəghatən itəm tatəgətun məmə Iesu tolkeike məmə kitat okotəkəike mōtol wək əskəsik o napəsən rəhatat nolən rat mīn. 5:30: Mat 18:8; Mak 9:43 5:31: Dut 24:1-4; Mak 10:4 5:33: 1 Kor 7:10-11
5:33: Lev 19:12; Nam 30:2; Dut 23:21 5:34: Aes 66:1; Mat 23:22; Jem 5:12 5:35: Sam 48:2; Aes 66:1

mapin. Uhgïn əm tatəramərə e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgïn. ³⁷ Məto apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm nıpahrienən. Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm məmə, ‘əwəh.’ Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm məmə, ‘kəpə.’ Nəghatən min itəm kotəprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatısi-pən e Setan.”

Nalpinən

(Luk 6:29-30)

³⁸ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmə, ‘Okəmə suah kit tərəkın nıganəmtim kit, kən netəmim okotərəkın min nıganəmtin kit. Kən okəmə suah kit tərəkın nəluəm kit, kən netəmim okotərəkın min nəluin kit.’ ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, nəsalpinən nəratən kəm etəmim itəm təmol tərət kəm ik. Okəmə suah kit təhai ik mem nıkapım matıp, kən nakəkəike maləlin-pən min nıkapım mol pəs tem min. ⁴⁰ Kən okəmə suah kit tıləs ik mian e kot, kən matəkəike ron ik məmə nakosipən rəham sot əkəku kəm in məmə otəg-ətuatıp-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən min rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmə mopaël kit rəha netəm Rom tatəkəike ron ik məmə nəkiləs rəhan kətim muwın kilometa kitıah, məto ik nakəkəike mıləs min muwın kilometa kit min tol kəiu. ⁴² Okəmə suah kit tateasiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmə suah kit tolkeike məmə in otos rəham nat kit muwın kənu mos mıtəlig min muwa, kən nəsənən məmə nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

Nolən rəha nolkeikən tıkimır min

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kən İesu təmən min məmə, “Nəmotəto rəkis məmə, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat min, kən motətəhau tıkimır min rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə onəkotolkeike rəhatəmat tıkimır min, kən motəfak o netəm min u itəm koatol nəratən kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əh otəgətun məmə itəmat nenəti Uhgïn rəhatəmat itəm tətətig ilis e nego e neai. Kən otol nəhlan mətoinu rəhatəmat tata Uhgïn təmol mıtgar tətasiəgəpin netəmim itəm kotəwir ne netəmim itəm kotərat, kən in mətəhl-ipa nuhuən kəm netəm min u itəm rəhalat nəmegəhən tətətuatıp, ne netəm min u itəm rəhalat nəmegəhən təsətuatıpən. ⁴⁶ ?Okəmə nakotolkeike əm netəm min u itəm kotolkeike itəmat, kən nıkitəmat təht məmə Uhgïn otətou itəmat o nolən kit itəm təwir? !Kəp! ! Netəm min u itəm koatos məni rəha takis, itəm katən məmə netəm rat, ilat min kotolkeike ilat min! ⁴⁷ ?Kən okəmə nakotos əm itəmat min neen moatəghat kəm ilat min, məto tahro? ?Nıkitəmat təht məmə nəkoatol nat kit itəm in təwir taprəkis-in netəm əpnəpin? Kəp. Netəmim min itəm kəsotıtunən Uhgïn, ilat min koatol nəhlan. ⁴⁸ Tol nəhlan, itəmat nenəti Uhgïn, nəkotəkəike motol nolən itəm in təwir mətuatıp nian rafin, tahmen-pən əm məmə rəhatəmat Tata Uhgïn in tatol.”

6

Nolən min itəm təwir kəm Uhgïn

¹ Kən İesu təmən min məmə, “Sotolən məmə nəkotol nolən min itəm təwir kəm Uhgïn məmə netəmim okotəplan itəmat ron. Okəmə nəkotol məmə netəmim okotəplan, kən Uhgïn əpəh e nego e neai otəsətouən itəmat ron.

Nolən itəm təwir o nos-ipənən kəm ian-rat min

² “Tol nəhlan, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat min məmə nakotasitu elat, nəsolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. Nian ilat kotasitu e ian-rat min, rəhalat iolwək min koatahl təwi moatol-arəp e nimə rəha nuəfiminən ne ihluə e suatip asol məmə netəmim okotitun. Koatol nəhlan məmə netəmim okotisiai-in ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə, ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisiiən rəha netəmim. ³ Məto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat min məmə nakotasitu elat, nəkotəkəike motol məmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnapin rəhatəmat min netəmim. ⁴ Otol nəhlan məmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wir min, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion min, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wir min.”

Nolən rəha nəfakən
(Luk 11:2-4)

⁵ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. Netəm min əh, ilat kotolkeike məmə okotətul əpəh e nimə rəha nuəfiminən, ne ihluə e suatip asol, kən motəfak məmə netəmim okotəplan motəto ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisiiən rəha netəmim. ⁶ Məto nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, nakotuwın əpəh e nipəgnoa nimə rəhatəmat, kən motahtosig e toa, kən motəfak kəm Uhgın itəm tətətig ikin əh itəm netəmim kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion min, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wir min.

⁷ “Kən nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, sotargətainən nəghatən min tepət tepət u nipətin tikə, tahmen e netəm kotəruru Uhgın. Nikilat təht məmə rəhalat uhgın min okotəto ilat o nəghatən min tepət itəm koatəfak moatən. ⁸ Sotolən məmə ilat ne, məto-inu uarisig nakotəpəh ron, məto rəhatəmat Tata Uhgın tinitun rəkis nat naka itəm nakotoleike.

⁹ “Kən tol min-nəhlan, nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən otəfak mihin nulan:

‘Tata rəhatimat itəm nətatig e nego e neai, pəs netəmim kotisiai-in ik.

¹⁰ Pəs nərəmərən rəham tuwa, kən pəs nat itəm ik nakolkeike in otuwa mol nipahrienən lan ikin-u e nətueintən, tahmen-pən əm ilis e nego e neai.

¹¹ Os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

¹² Kən aluin məsalpinən, nolən rat min rəhatimat, tahmen-pən əm məmə itimat ekotaluin məsotaskəlīm-iəkisən e nikitimat nolən rat min rəha netəmim itəm koatol nəratən kəm itimat.

¹³ Kən segəhan-inən itimat ekotuwın ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm məta oekotakiə motol nolən rat, məto os-irəkis itimat e nelmi Setan.’

¹⁴ “Okəmə itəmat nəkotaluin, məsotaskəlīm-iəkisən e nikitəmat nolən rat min rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən rəhatəmat Tata Uhgın e nego e neai, in otaluin məsalpinən, rəhatəmat nolən rat min. ¹⁵ Məto okəmə itəmat nəsotaluinən, motaskəlīm-iəkis e nikitəmat nolən rat min rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgın otəsaluinən kən malpin nolən rat min rəhatəmat.”

Nolən rəha nətuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən min məmə, “Nian nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgın, sotolən nigənəmtitəmat təpou tahmen-pən e netəm min u itəm rəhatəmat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. Ilat koatol nigənəmtilat tol pisin, məmə netəmim okotəplan ilat məmə nəumis tinus ilat, kən netəmim

okotisiai-in ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisialian rəha netənim. ¹⁷ Məto nian nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgın, onəkotaikuas e niganəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netənim okəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgın, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mın, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wir mın.”

Nat təwir əpəh e nego e neai
(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mın məmə, “Təsəwirən məmə nəkotuargətəin rəhatəmat nat wir mın e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, məto-inu e nətueintən u, win mın kotitun nunən, kən namtən titun nərəkinən natimnat mın əh, kən iakləh mın kotitun nəhapən rəhatəmat nimə motuwın imə kəkləh-in rəhatəmat natimnat. ²⁰ Məto təwir məmə nəkotuargətəin rəhatəmat nat wir mın əpəh e nego e neai. İkin əh win mın kəsotunən, kən namtən okul təsərəkinən natimnat mın əh, kən iakləh mın okul kəsotakləh-inən. ²¹ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrəuən rəhatəmat natimnat wir mın koatəməhl ikin, məto nian rafin nikitəmat otəkəike matəht natimnat mın əh-ikın əh.

²² “Niganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nipətım. Okəmə niganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nipətım tərıoah e nəhag-əhagən. ²³ Məto okəmə niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nipətım in tərıoah e naluginən. !Kən okəmə nəhag-əhagən e nipətım in napinəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətig e napinəpən asol agın-əh!*

²⁴ “Etənim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətəlkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne mənı e nian kitıəh əm.”

Təsəwirən məmə
nakotətəlig-in pik
(Luk 12:22-31)

²⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Kən o natimnat mın əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik rəhatəmat nəmegəhən məmə onəkotun naka, kən motənim naka. Kən təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik nipətıtəmat məmə onəkotos hiə rəhatəmat napən. ?Nəukəti nəmegəhən rəhatımat tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nipətıtət, napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənıg mın itəm koatiwig moatan. İlat kəsotasumən, kən ilat kəsotələhəu-wırən nagwənən e nipəgnoa nimə, məto Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-ipən nagwənən kəm ilat. ?Kən e niganəmtin, nikitəmat təht məmə in tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənıg mın? !Əwəh! ²⁷ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitıəh əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “?Kən təhrol nikitəmat tatəht pik napən onəkotuwin lan? Nikitəmat təht-tu nəguı nig mın itəm koatəwiə əpnapın əm. İlat kəsotol pikən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Məto ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etənim rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwin-in, ilat kotəwir motaprəkis. Məto nəguı nig əpnapın mın kotəwir taprəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgın təmol manuwıhl əpnapın əm təwir pik e nəguı nig mın əh. Məto manuwıhl əh in

6:16: Aes 58:5-9 **6:19:** Jem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nipətın kit rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nikim tagien o nasituən netənim e rəham mənı. Kən nipətın kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumıs kit. **6:25:** Fil 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pita 5:7
6:26: Mat 10:29-31; Luk 12:6-7 **6:29:** 1 King 10:4-7; 2 Kron 9:3-6

rəha nian kitiəh əm, kən olawig kuwan e nigəm. ?Kən okəmə Uhgın tatol-wir manuwihl əh, kən nikitəmat təht məmə Uhgın otos-ipinə napən itəm nəkotəkəike motuwın lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agin!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwirən məmə itəmat nakotətəlig-in pik məmə, ‘?Ekotun naka?’ o ‘?Ekotənim naka?’ o ‘?Ekotos hiə napən motuwın-in?’ ³² Sotətəlig-in pikən. Netəm itəm kotəruru Uhgın, ilat koatətəlig-in pik natimnat itəm tol nəhlan. Məto itəmat nenəti Uhgın min, kən rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat min əh. ³³ Məto pəs onəkotol nərəməmə rəha Uhgın, ne nəmegəhən ətuatip itəm Uhgın tolkeike, ilau okuətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgın otos-ipinə min natimnat min əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik natimnat itəm onəkotəkəike motos olawig, məto-inu natimnat rəha olawig, ilat rəha olawig. Nəratən rəha nian kitiəh, in tınahmen rəkis rəha nian kitiəh.

7

*Sotakilən nolən rəha
suah kit min
(Luk 6:37-38, 41-42)*

¹ Okəmə nakotakil rat netəmim, kən Uhgın otələhəu nəghatən rəha nalpınən rəhatəmat. ² Tol nəhlan məto-inu, nəghatən əskasik itəm nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhgın otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat min. Okəmə nakotakil etəmim e nolən itəm tətəuatip, kən Uhgın otakil itəmat e nolən itəm tətəuatip. Məto okəmə nakotakil rat netəmim e nolən əskasik, kən Uhgın otakil itəmat e nolən ahmen min əm. ³ ?Təhro nakoatən nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min, məto itəmat nəsotəplanən nig asol itəm tətətig e niganəmtitəmat? ⁴ ?Kən təhro nakoatən məmə, ‘Ei piak, pəs ekos-irəkis nimismisi nig e niganəmtim,’ məto nəsotəplanən nig asol e niganəmtitəmat? ⁵ !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Otaupən, motos-irəkis nig asol e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wirən nohrəkisən nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min.

⁶ “Sotos-ipənən natimnat rəha Uhgın kəm kuri min, kən sotəraikin-pənən rəhatəmat nat wir min kəm pikəs min.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

*Nolən ətuatip o nətapəh-inən nat kit o Uhgın
(Luk 11:9-13; 6:31)*

⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs toa oterəh otəmat. ⁸ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm min u itəm koategəs-in, kən okotehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

⁹ “?Itəmat pah, nian nətin tatətapəh-in pıret, məto in tatos-ipən kəpiel? !Kəp! ¹⁰ ?O, nian in tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !Kəp! ¹¹ Nat əpnəpin itəmat netəmim rəha nətueintən nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wir min kəm nenətitəmat min. !Məto Tata Uhgın e nego e neai,

6:32: Mat 6:8 **6:33:** 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17 **7:1:** Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 **7:2:** Mak 4:24 * **7:6:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “sotəraikin-pənən rəhatəmat perel kəm pikəs min.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtin tiəkis. Təmisi-pən e niki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pikəs” katuəpsen-pən netəm rat. **7:7:** Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22

nolən rəhan in təwîr pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nîpahrienən, in otos-ipən natimnat wîr mîn kəm netəm mîn u itəm koatətapəh-in ron! ¹² Kən tol nəhlan, otol təwîr kəm netəmim rafin e nolən mîn rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol mîn kəm itəmat. Inu nîpəti Lou itəm Uhgîn təmos-ipən kəm Moses, ne nəkəti nəghatən itəm təmos-ipən kəm ien mîn aupən.”

Suatip kəiu

(Luk 13:24)

¹³ Iesu təmən mîn məmə, “Itəmat onəkotəkəike motuwîn-pən e nafiluə itəm təkəku, mətə-inu nafiluə itəm iaħgin ne suatip itəm tîmətig əm tatuwîn o nərəkinən, kən netəmim tepət koatuwîn-pən e nafiluə əh. ¹⁴ Mətə nafiluə itəm təkəku, ne suatip itəm tiəkis tatuwîn o nəmegəhən, kən netəmim noan məsîn əm okotəplan.”

Nig ilau noan

(Luk 6:43-44)

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Oatəto wîr itəmat o ien eiueiuə mîn. Ilat koatuwa moatəghat mətig e nolən əpou tahmen e sipsip, mətə əpəh imə e nikilat, ilat kotahmen e kuri iarupîn. ¹⁶ Kən e nəmegəhən rəhalat, nəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətətig e nikilat. Netəmim okol kəsotuwînən e nolkosik o iapil-iapil moatəhl noa nig itəm təwîr mətehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nig itəm təwîr tatə-in noan itəm təwîr, mətə nig itəm tərət tatə-in noan itəm tərət. ¹⁸ Nig itəm təwîr okol təsə-inən noan itəm tərət, kən nig itəm tərət, okol təsə-inən noan itəm təwîr. ¹⁹ Nig mîn rafin itəm kəsotə-inən noalat itəm təwîr, okətə rəkis ilat, kərakin-pən ilat e nigəm. ²⁰ Tol nəhlan, e nəmegəhən rəha ien eiueiuə mîn əh, onəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətətig e nikilat.

²¹ “Sənəmə netəmim rafin itəm kotaun-in io motən məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə,’ itəm ilat kotitun nuwînən motatig aħgin nərəməərəən rəha Uhgîn mətə ilat mîn əm u itəm koatol nəwîa rəhak Tata itəm tətətig e nego e neai. ²² E nian Uhgîn otakil netəmim rafin, netəmim tepət okotən kəm in məmə, ‘!Iərəməərə, Iərəməərə! ?Təhro? ?Nəkîtun o kəp məmə, itimat emotən-iarəp nəghatən rəham itəm nəmos-ipa kəm itimat, kən motəhg-iarəp narmin rat mîn e nərgəm, kən motol natimnat pîspîs mîn e nərgəm?’ ²³ Kən oekən-ipən ətuatip kəm ilat məmə, ‘Aupən ekəruru itəmat, kən u-roiu mîn ekəruru itəmat. !Otuwîn isəu ron io, itəmat netəm noatol nolən tərət!’ ”

Etəmim kəiu kəmiailəkîn nimə

(Mak 1:22; Luk 6:47-49)

²⁴ Kən Iesu təmol namnun rəhan nəghatən məmə, “Okəmə itəmat u itəm nəmotətə nəghatən mîn u rəhak kən moatol, kən onəkotahmen e etəmim itəm tenatig, in təmiləkîn-pən nəkəti rəhan nimə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruah taiu, kən nîmətag asol telel moh nimə. Mətə nimə təsietən mətə-inu kəmiləkîn-pən nəkətin e kəpiel. ²⁶ Okəmə itəmat u itəm nəmotətə nəghatən mîn u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen e etəmim itəm təsətəlig-in wîrən nolən natimnat kən in ialməl, in təmiləkîn-pən nəkəti rəhan nimə e nîməkləkîl əm. ²⁷ Kən nuhuən təməfik, kən naruah taiu, kən nîmətag asol telel moh nimə. Kən nimə təmîet, kən nian təmîet, mətə təmərat aġîn.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

7:11: Jem 1:17 **7:12:** Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10 **7:15:** Mat 24:24; Wək 20:29; 2 Pita 2:1 **7:16:** Kal 5:19-22; Jem 3:12 **7:19:** Mat 3:10; Luk 3:9; Jon 15:6 **7:20:** Mat 12:33 **7:21:** Luk 6:46; Jem 1:25 **7:23:** Luk 13:25-27; Sam 6:8; 2 Tim 2:19

²⁸ Kən nian Iesu təmol namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmilat təmiwig pik ron, ²⁹ mətə-inu nian tatəgətun, sənəmə tahmen e rəhalat iəgətun mīn rəha Lou, mətə rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

8

Iesu təmol-wir suah kit təmos nimisən u leprosi (Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu təmeiuaiu-pa e nitot, netəmim tepət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmol təmuwa ron, misin-pən nulin o Iesu, kən mən məmə, “Iərəmərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. Əwir-ta.” Kən roiu ağin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iarəpən natimnat mīn u kəm netəmim, mətə uwīn əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nīpətīm tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kən netəmim okotitun məmə nīpahrienən nīnəwir, kən rəham namkimikən tinikə.”

Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mīn (Luk 7:1-10)

⁵ Kən Iesu təmuwīn miet-arəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mopael mīn rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətəsək-pən ron matən məmə, ⁶ “Iərəmərə, rəhak iolwək tatimis, kən mətəpīl əpəh e nimə rəhak, nīpətīn rafin təmimis, kən tatətə tərət pik.” ⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Oekimnə mol in təwir mīn.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, io etəmim kit itəm esətuatīpən, kən esahmenən məmə ik onəkuwa e rəhak nīpəgnoa nimə. Ən əm nəghatən kit, kən ekītun məmə in otətə təwir mīn. ⁹ Ekītun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwīam, mətə-inu io mīn, rəhak netəm-iasol mīn kotərəməərə lak, kən iatol nəwīalat, kən mopael mīn neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nian Iesu təmətə nəghatən əh, kən narmin təmiwig pik ron, kən təmən-ipən kəm netəmim itəm koatuarisig-in məmə, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnəpīn noanol mīn rəha Isrel, mətə esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən təkəsik tahmen-pən lan. ¹¹ Iatən kəm itəmat məmə netəmim tepət okotisi-pən e nīkalīn par ikin ne e nīkalīn pah ikin, okotuwa motəgwən kitīəh e tepīl ilat Epraham, ne Aisak, ne Jekop əpəh e nərəmərəən əpəh e nego e neai. ¹² Mətə itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgīn təmaupən mītəpun itəmat məmə in otərəməərə etəmat, in otərakin-pən itəmat ihluə e napinəpən, kən ikin əh, netəmim okotasək kən moatətə tərət, kən moatəgətāin nəluilat mīn.”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha mopael mīn məmə, “Atuwīn. Rəham iolwək otəwir tol əm məmə inu ne nəmahatətə məmə Uhgīn otol mihin.” Kən e nian ətuatīp əh, nīpətī iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael mīn təmuwa məwir mīn.

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Uhgīn, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pisin pisin mīn rəha nuwigitəm. Nimisən mīn u tatərəkīn nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e niganəmti Uhgīn.

Afin Lev 13-14. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14 **8:11:** Luk 13:29 **8:12:** Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28

*Iesu tæmol nimisæn tepæt kotæwir min
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Kæn Iesu tæmuwin e nimæ ræha Pita, kæn muwin imæ mæplan uhu Pita tatætæp-ætæp mætæpil. ¹⁵ Kæn tæmæg-æfæmæh-in nelmin mek nelmi pætaguuhl un, kæn nætæp-ætæpæn tæmagim mikæ, kæn tinætul. Kæn minatol nagwænæn nigî Iesu.

¹⁶ Kæn ehnaipæn in, netæmim kæmotæmik netæmim tepæt itæm narmîn rat tætatig elat motuwa o Iesu, kæn Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat min e næghatæn æm ræhan, kæn mol-wîr netæmim rafin itæm koatimis. ¹⁷ Natimnat min æh tæmol næhlan mæmæ otol næghatæn ræha ien Aesea tuwa mol nîpahrienæn lan, itæm tæmæn aupæn ikin mæmæ,

“In tæmos-irækis nimisæn min ræhatat,
kæn mol nîpætîtat min itæm kotahmæ, kotæwir.”

*Etæmim kæiu kæmioalkeike mæmæ okiauarisig-in Iesu
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Kæn nian Iesu tæmæplan nîmanin netæmim itæm koatitælau in, kæn tæmæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ okotuwin e nîkali lek entænîpæn-pæn. ¹⁹ Kæn iægætun kit ræha Lou tæmuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun. Hiæ ikin onakatuwin-pæn ikin, oekætæu-pæn ik.”

²⁰ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Kuri iarupîn min, ræhalat nîpæg tatig o napilæn, kæn mænig min nîmaalat tatig o napilæn. Mæto Næti Etæmim,† in ræhan nimæ ræha napilæn tikæ mæmæ otuwin mapil ikin.”

²¹ Kæn etæmim kit min ræha Iesu tæmuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæræmæ. Oekætæu-pæn ik mæto, pæs ekuwin pitæn mitænim ræhak tata.”

²² Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ætæu-pa io. Netæmim itæm kæsotolæn næwia Uhgîn, in tahmen æm mæmæ ilat kinotimis rækis. Pæs ilat okotuwin motitænim ræhalat netæmim itæm kæmotimis.”

*Iesu tæmæn-iæhau nîmætag asol e Lek Kalili
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Kæn Iesu tæmuwin e pot, kæn ræhan min netæmim kotuwin ilat min. ²⁴ Kæn tæsuwæhæn, nîmætag asol kit tætul kæn minol peau-peau asol min e lek, kæn næhau tætar-pæn e pot, iuæhkir æm pot tætamnim, mæto Iesu tætapil. ²⁵ Kæn kæmotuwin motæhgaiir e Iesu motæn-ipæn mæmæ, “!Iæræmæ! !Osmegæh kitat! !Otæsuwæhæn kotamnim!”

²⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro nakotægîn pik? Ræhatæmat nahatætæn tækæku agîn.” Kæn tæmætul mæn-iæhau nîmætag ne peau-peau asol min. Kæn nîmætag tæmurahl nelmin, kæn tinæmælinu tinæmælinu. ²⁷ Kæn netæmim ræha Iesu narmilat tæmiwig pik moatæn mæmæ, “!Ei! ?Etæmim naka u? Nat ænnapîn nîmætag ne næhau, mæto ilau kætioal næwian.”

*Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat e etæmim kæiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Kæn nian Iesu tæmuwa miet-pa entænîpæn-pæn e lek, ikin Katara, kæn etæmim kæiu itæm narmîn rat min kotatig elau kæmiaiet-aræpa mæmæ okuæplan Iesu. Ilau kæmiasipæn e nîpæg kæpiel min, ikin katitænim netæmim ikin. Ilau kuæsanæn mætioh netæmim, kæn netæmim koatægîn nuwin-pænæn ikin. ²⁹ Kæn æmun narmîn rat min itæm kotatig elau kæmotaget æfæmæh motæn mæmæ, “! Ik Næti Uhgîn! ?Næmuwa mæmæ nakahrol itimat? ?Næmuwa mæmæ nakol nalpînæn kæm itimat itæm tæsolæn æh nian ræhan?”

8:17: Aes 53:4 † **8:20:** Nian Iesu tæmæn nærgîn u “Næti Etæmim,” tatæghat-in atip in. Nærgîn u tæmîet e Naoa ræha Daniel ne naoa pisin pisin min e Oltesteman. Kæn nîpætîn tæmæ suah kit itæm tæmîsi-pæn o Uhgîn kæn matos nepætæn ræha Uhgîn. **8:20:** 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8 **8:26:** Mat 14:31; Sam 89:9 **8:29:** Mak 1:24; Luk 4:41

³⁰ Iuəhkir əm olat, pikəs min tepət əh-ikin kotagwən, ³¹ kən narmin rat min kotasək-pən o Iesu motən məmə, “Okəmə nəkəhg-iarəp itimat, ahl-ipən itimat ekotuwin e pikəs min əh.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin.” Kən narmin rat min kəmotiet elau, motaiu motuwin e pikəs min, kən əmun pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnım. ³³ Kən netəmim itəm koatehm pikəs min, kəmotagim motuwin e taon motəniarəp natimnat rafin, ne natimnat itəm Iesu təmol kəm suah mil itəm narmin rat min kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmə okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatəkəike əskasik kəm in məmə otəkəike miet əh-ikin əh.

9

Iesu təmol-wir etəm nıpətın təmimis

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kən Iesu təmuwin e pot muwin entənıpən-pən e lek, kən miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kən netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nıpətın məsin təmimis, kən mətapıl e rəhan nımıtiwin. Kən nian Iesu təməplan rəhalat nahatətən, kən təmən-ipən kəm etəm tatimis un məmə, “Nətik, əsəginən. Rəham nolən rat min emos-irəkis rəkis.”

³ Kən nian kəmotətə nəghatən əh, iəgətun min neen rəha Lou kotən-ipən kəm ilat min məmə, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmə otol məmə in Uhgın.”

⁴ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro itəmat nakoatos nətəligən itəm tərət min-nulan? ⁵ ?In pəhrəuən tımətig məmə oekən, məmə, ‘Emafəl rəkis rəham nolən rat min,’ o ‘Ətul maliwək?’* ⁶ Kən roiu ekol nat kit məmə nəkotitun məmə Nəti Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmə otafəl rəkis təfagə rat min.” Kən in təmən-ipən kəm suah əh tatimis məmə, “Ətul miləs rəham nımıtiwin maliwək matuwin latuənu.” ⁷ Kən suah u tatimis təmətul maliwək matuwin latuənu. ⁸ Kən nian nımanın netəmim kəmotəplan nat əh, kən kəmotəgin, kən motənwiwi nərgi Uhgın itəm təmos-ıpən nepətən kəm etəmim məmə otol nəhlan.

Iesu təmaun-in Matiu (Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin məsin min, məplan suah kit, nərgin u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takis, kən tatəpələh ikin katətou-pən takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwin mətagwən e nimə rəha Matiu, kən netəmim tepət rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa, kən netəmim tepət itəm koatol təfagə rat† kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motagwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. ¹¹ Kən nian Farisi min kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmə, “?Tahro rəhatəmat iəgətun tətəgwən kələh ilat netəm koatos məni rəha takis ne netəm koatol təfagə?”

9:1: Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okəmə Iesu titun nol-wirən suah kit, kən tatəgətun məmə tatos nəsanənən o Uhgın məmə otafəl rəkis nolən rat min rəha netəmim. **9:6:** Jon 17:2 † **9:10:** Farisi min, ilat kəmoatətəu-pən wir əgin-əh Lou rafin itəm Uhgın təmos-ıpən kəm Moses məmə Moses otos-ıpən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətəu-pən wir min nəghatən min itəm kəmotisi-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatip min rəha Uhgın. Kən Farisi min, katən məmə netəmim rafin itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh min əh, ilat iol təfagə. **9:11:** Luk 15:2

12 Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm təsimisən təsuwinən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatimis, in otəkəike muwin məplan tokita. 13 Otuwın motegəs-in motol nıpəti nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Nat kit tatol nıkk tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais mın itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nıkk tətəgien.’‡

Iatən tol min-nulan məto-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm mın u itəm nıkilat təht məmə kınotətuatıp rəkis məmə okotuarisig-in io, məto emuwa məmə ekaun-in netəm mın u, netəm nol təfagə məmə okotuarisig-in io.”

*Nolan rəha napəsən nagwənən o Uhgın
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

14 Kən netəmim rəha Jon Baptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itimat ekotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgın, kən Farisi mın, ilat mın koatol mihin. ?Məto təhrol e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

15 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian netəmim koatol marit rəha suah kit, kən in tətətig e nagwənən rəhan ilat in mın neen, nıkitəmat təht məmə in mın neen okotasək? !Kəp! Məto nian əh-ikin itəm tatuwa məmə netəmim okotiləs-irəkis etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nian əh, in mın neen kotitun napəsən nagwənən.

16 “Kən etəmim kit tikə məmə otos nımismisi nıməhan wi kit, kən məhlətain-pən e nıməhan oas rəhan itəm təməhap, məto-inu okəmə tol nəhlan, kən nımismisi nıməhan wi titun nəhapən nıməhan oas, kən ikin təməhap ikin aupən titun nuwamən mol iahgin pik agın.

17 “Kən etəmim kit tikə məmə otos wain itəm kəmol wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təkəsik itəm kəmol e nuwigı nəni. Okəmə tol nəhlan, kən wain otahləpik, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat.Ş Məto wain itəm kəmol wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəmol wi tımətmətig, kən wain ne pətəl katuəməhl wır.”*

*Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmimis
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

18 Nian Iesu tatən-ipən natimnat mın əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulın o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku təmimis roiu əm. Məto wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh mın.” 19 Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwın.

20 Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nımisən rəhalat nıpitan nian rafın əm, mınos nup tuelef.† Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek nıpəgnəmti kot məsin rəhan, 21 təmol nəhlan məto-inu tatən atıp kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nımisən otol namnun.”

22 Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham nahatətəən təmol ik nınəwır mın.” Kən e nian əh, rəhan nımisən təmikə.

23 Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nımə rəha etəm-iasol əh, kən təmuwin imə məplan netəmim koatahl nau motan napuən lan rəha nımisən, kən

9:13: Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ 9:13: Nian Uhgın təmən nəhlan, nıpətin məmə in otapəs rəhalat sakrifais mın məto-inu nəratən tətətig e nıkilat. Uhgın təmən məmə ilat kotəkəike motasəkitun netəmim. 9:14: Luk 18:12 § 9:17: Afin futnot e Luk 5:37 * 9:17: Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətin ilat məmə rəhan nəgətinən in tuwiwi mol pisin e nəgətinən rəha Farisi mın ne iəgətin mın rəha Lou. † 9:20: Lou təmən məmə nımisən u leprosi təmol pətan əh tamkimik, kən okəmə tatek suah kit, kən in mın otamkimik. 9:21: Mat 14:36

netəmim kəmoatasək pik. ²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otiet motuwın isəu, mətə-inu pətan əkəku un təsimisən, mətə in tətəpıl əm.” Kən ilat kəmotalah e Iesu. ²⁵ Mətə nian netəmim kəmotiet motuwın ihluə, kən tuwın imə, maskəlīm nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul. ²⁶ Kən namnusən rəha nat u təmaiu mıtəlau rafin e nəptən əh.

Iesu təmöl-wir iganəmtin rat kəiu

²⁷ Kən nian Iesu təmiet ikin əh, mətə iganəmtin rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətəuagət əfəməh məmə, “!Mipi Kig Tefit, asəkitun itimlau!”

²⁸ Nian Iesu tinuwın əpəh imə, kən iganəmtin rat mil kuea ron. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Itəlau nətuahatətə məmə ekıtun nol-wırən niganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuən-ipən məmə, “Əwəh, İərəmərə.”

²⁹ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin e niganəmtılau mən-ipən məmə, “Uhgın otol-wır niganəmtitəlau mətə-inu nəmuahatətə lan.” ³⁰ Kən niganəmtılau tinəwır kən kınatəplan nat. Kən Iesu təmən-ipən əskasık kəm ilau məmə, “Onəsüən-iarəpən natimnat min u kəm netəmim.” ³¹ Mətə ilau kəmiaiet mian, kən muən-iarəpəp namnusən rəha Iesu tuwın mıtəlau e ikin min rafin e nəptən u.

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e etəm təruru nəghatən

³² Nian suah mil u kəmiaiet, netəmim kotiləs etəmim kit təruru nəghatən motuwa o Iesu. Suah əh in təruru nəghatən mətə-inu narmin rat tətətig lan.

³³ Kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suah əh, kən tınatəghat. Kən nımanın netəmim narmilat təmiwig pik ron, kən motən məmə, “Suah kit təsəplanən nat kit tol nulan əpəh İsrəl nian kit ne.”

³⁴ Mətə Farisi min kəmotən məmə, “Tatos nəsanənən o etəm-iasol rəha narmin rat min məmə otəhg-iarəp narmin rat min.”

Iesu nikin təmāhmə pik o netəmim

³⁵ Kən Iesu təmaliwək matuwın e taon ne latuənu min rafin, kən matəgətun əpəh e nıpəgnoa nimə min rəha nuəfiminən, matən-iarəpəp namnusən təwır rəha nərəmərəən rəha Uhgın, kən matol-wır netəmim rafin itəm koatimis, ne netəmim rafin itəm nıpətılət tərət koatəwır. ³⁶ Nian təməplan nımanın netəmim tınəpət pik, kən nikin təmāhmə pik olat mətə-inu kınotos pik nahməən, kən motəruru nasıtə-atıpən e rəhalat nəmegəhən, kınotahmen e sipsip min itəm etəmim tikə o nehmən ilat. ³⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kınotımətə, mətə iolwək min noan məsın əm kotəulək-in. ³⁸ Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ıpa iolwək min tepət məmə okotuwin kəulək-in nasumən rəhan.”

10

Netəm tuelef rəha Iesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kən Iesu təmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitiəh, kən mos-ipən nəsanənən kəm ilat məmə ilat kotıtun nəhg-iarəpən narmin rat min e netəmim, kən motıtun nol-wırən nımisən min rafin, ne netəm min u nıpətılət təmərət.

² Kən inu nərgi netəm tuelef rəha Iesu: in taupən Saimon, u nərgin kit min un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etəmim rəha nosən məni rəha takis; ne Jemes

9:27: Mat 20:29-34 9:30: Mat 8:4 9:33: Mak 2:12 9:34: Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15
9:35: Mat 4:23; Mak 1:39 9:36: Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 9:37:
Luk 10:2 10:1: Mak 6:7; Luk 9:1

nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in məmə Selot;* ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu tuwın e nelmi rəhan tikimır min.

Iesu təməhl-iarəp rəhan netəmim tuelef
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kən nian Iesu təməhl-iarəp rəhan netəmim tuelef məmə okotuwın motol wək rəhan, təmaupən məghat kəm ilat məmə, “Itəmat onəsotuwınən o netəm min un sənəmə noanol min rəha Isrel, kən məsotuwınən e taon kit rəha netəm Sameria, ⁶ məto onəkotuwın o noanol min rəha Isrel itəm kotahmen e sipsip min koatəluə. ⁷ Kən nian nakotuwın, nəkotəkəike motən-iarəp məmə, ‘Nian itəm Uhgın otərəməərə e netəmim rafin lan, tınatuwa iuəhkır.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatimıs kotəwir min. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotimıs kotəmegəh min. Kən netəmim itəm leprosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nıpətılət tuwa məwir min. Kən netəmim itəm narmin rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike matəhg-iarəp narmin rat min kotuwın isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtin. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netəmim okəsətuəən itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwın, nəsotosən məni. ¹⁰ Kən məsotəmikən rəhatəmat kətim min. Kən natimnat itəm nakoatuwin-in, in əm un, məsotos minən iahgoau kit min. Kən məsotosən put, ne kasikin rəhatəmat min. Iatən nəhlan məto-inu tətətip əm məmə katos-ipən kəm iolwək min natimnat itəm tətətip o natigən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwın e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike motehm etəmim kit itəm nikin tagien məmə nakotuwın mətatig itəmat min, kən nakoatatig ikin əh mətoarus-pən nian nakotiet min. ¹² Nian nakotuwın kətatig e nimə kit, nəkotəkəike kəghat wır kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nıpəgnoa nimə u, nıkilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig olat. Məto okəmə nıkilat təsagienən otəmat, nəkotəkəike motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeikəən məmə okotit itəmat nakotuwın e rəhalat nıpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nimə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapıspıs rəkis nısip e nelkıtəmat məmə ilat okotıtun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat. ¹⁵ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakil netəmim, nalpınən rəha netəm min əh in otəskasik pık maprəkis-in nalpınən rəha netəm kotərat aupən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha Iesu

¹⁶ Kən Iesu təmətkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu. Etəhl-ipən itəmat nakoatuwin tahmen e sipsip min itəm kəmotuwın ilugin e kuri iarupın min. Onəkotəkəike motenatig wır tahmen e malikim, kən itəmat motan mətig tahmen e mənig mak. ¹⁷ Onakoatəto wır itəmat o netəmim, məto-inu ilat okotiləs itəmat məmə nəkoatətul e nıganəmti kaonsel rəhalat, kən okotalis itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən.

¹⁸ “Kən məto-inu itəmat netəmim rəhak, okotewkəkan itəmat nakotuwın motətul e nıganəmti etəm-iasol min rəha kapman min, ne kig min məmə onəkotən-iarəp nəghatən təwir rəhak e nıganəmtilat, kən e nıganəmti Iaihlue min. ¹⁹ Nian ilat okotuwə motiləs itəmat, kən nıkitəmat təsəht pıken məmə onəkotuwın motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəginən məto-inu Narmin Rəha Uhgın, in otos-ipinə nəghatən itəm onəkotən e nian

* **10:4:** Selot in suah kit itəm in tatətul əskasik o kantri rəhan. Əplan e tiksonari. **10:6:** Jer 50:6
10:7: Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11 **10:9:** Luk 10:4 **10:10:** Luk 10:7; 1 Kor 9:14 **10:12:** Luk 10:5-6 **10:14:** Luk 10:10-12; Wək 13:51 **10:15:** Mat 11:24; Jaj 7 **10:16:** Luk 10:3; Rom 16:19

ətuatip əh. ²⁰ Nəsotəginən məto-inu sənəmə itəmat onəkotəghat, məto Narmin Rəha rəhatəmat Tata, otos-ipinə nəghatən kəm itəmat məmə nakoatən-iarəp.

²¹ “Netənim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip mın kəm rəhalat tikimır mın məmə okotohamnu ilat, kən tata mın okotol mihin mın kəm nenətilat ətuatip mın, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen mın əm kəm rəhalat tata mın ne mama mın məmə okotohamnu ilat. ²² Netənim rafin okotetəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat mın un okotol namnun, kən Uhgın otosmegəh. ²³ Nian okotol tərət kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagım motuwın e taon pısın kit mın. İatən pahrien kəm itəmat məmə okol nəsotuwın rafinən e taon mın rəha Isrel mətoarus-pən Nəti Etənim in otuwa mın.

²⁴ “Netənim itəm koatətəlig-in, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat iəgətun, kən iolwək mın, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat etəm-iasol. ²⁵ Netəm katəgətun ilat, kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e iəgətun rəhalat, kən iolwək mın kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e etəm-iasol rəhalat. İo, io etəm-iasol rəha nimə. Okəmə netənim neen kotən rat io məmə io Pielsepul, u nərgin kit rəha Setan, kən okol tahmen mın əm e iolwək mın rəha nimə rəhak.”

*Etənim rəha İesu
təsəginən etənim
(Luk 12:2-7)*

²⁶ Kən İesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netənim. Natimat itəm netənim koatəfətain, Uhgın otıləs-iarəpa ikin tagəhag ikin, kən natimnat itəm netənim koatəhluaig-in, Uhgın otıləs-iarəpa, netənim rafin kotəplan. ²⁷ Natimnat itəm iatən kəm itəmat e napinəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp mın e nəhag-əhagən, kən natimnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e nıganəmti netənim.

²⁸ “Sotəginən netənim itəm kotitun nohamnuən nıpətətəmat, məto okol kəsotohamnuən narmitəmat. Məto nəkotəgin Uhgın itəm titun nərəkinən nıpətətəmat ne narmitəmat e nıgəm asol. ²⁹ Otəplan-tu. Mənig əlkələh mın, netənim koatol-salim-in mənı əkəku əm. Məto okəmə rəhatəmat Tata Uhgın təsegəhan-inən ilat, okol kit təsımısən. ³⁰ Kən noanutəmat e rəhatəmat-kapə, Uhgın tətəfin rafin ilat. ³¹ !Tol nəhlan, sotəginən! Uhgın tolkeike pık itəmat taprəkis-in mənig əlkələh mın əh.

³² “Tol nəhlan, okəmə etənim otən-iarəp nərgək e nıganəmti netənim, kən io mın iatən-iarəp nərgin e nıganəmti rəhak Tata e nego e neai. ³³ Məto okəmə etənim otən-iarəp e nıganəmti netənim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e nıganəmti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

³⁴ “Nikitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netənim kotəməu. ³⁵ İatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol tıməht ilau rəhan tata, kən pətan otol tıməht ilau rəhan mama, kən pətan otol tıməht ilau uhun, ³⁶ kən etənim otol tikimır ilat atip rəhan mın.†

³⁷ “Kən etənim itəm tolkeike pık rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etənim. Kən etənim itəm tolkeike pık netin iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak

10:20: Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Jon 14:26 **10:21:** Jon 14:26 **10:24:** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **10:26:** Mak 4:22; Luk 8:17 **10:28:** Rom 8:31; Jem 4:12 **10:31:** Mat 6:26 **10:33:** Luk 12:8-9 **10:36:** Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamən rəha İesu otol məmə netənim okotoor ilat mın məto-inu, neen okotahatətə lan, məto neen okəsotahatətəən lan, kən moatətəhau.

etāmim. ³⁸ Kən etāmim itəm tāsīlāsən rəhan nig kəməluau muarisig-in io,‡ in tāsahmenən məmə otuwa rəhak etāmim. ³⁹ Kən etāmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etāmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin.

⁴⁰ “Kən etāmim itəm tatos itəmat e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos io e nikin agien. Kən etāmim itəm tatos io e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io. ⁴¹ Kən etāmim itəm tatos e nikin agien ien rəha Uhgīn, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgīn, in otos nətouən lan, tahmen əm e itəm ien min koatos. Kən etāmim itəm tatos e nikin agien etəm ətuatip, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatip, in otos nətouən lan, tahmen əm e etəm ətuatip. ⁴² Kən etāmim itəm tatos-ipən nəhau ətəp noan-məsin əm kəm rəhak etāmim, məto-inu in titun məmə rəhak etāmim, nat əpnəpin rəhak etāmim in ləhau agin, nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətouən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tinol namnun nəgətunən rəhan netəm tuelef, təmiet ikin əh muwin e taon min e nitən Kalili, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təmahl-ipa rəhan neen netəmim kotuwīn motətapəh ron məmə, ³ “?Tahro? ?Ik u etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəsahgin etāmim kit min məmə otəpanuwa min?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin motəplan Jon motəpən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm niganəmtilat təpis kīnoatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkīlat tərət kīnotəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmos nimisən leprosi, nuwigilat tinəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kīnotəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tinatən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ⁶ Etāmim otatig e nəwirən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəhan nahatətən lak o natimnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatitəlig, kən Iesu tinətuoun matəghat-in Jon kəm netəm min u koatəpələh əh-ikin, matən məmə, “?Aupən, nəmotuwīn ikin taruən-aruən ikin məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwīn məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nīmətəg tətəhləpik-ahləpik əpnəpin əm? Kəp. ⁸? Kən tahro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtin tiəkis? Kəp. Netəm kotuwīn e napən wir tol nəhlan, nian rafin kotatig e nimə rəha kig. ⁹?Kən tahro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nīpahrienən, kən etāmim əh in ilis taprəkis-in ien. ¹⁰Inu etəm Naoa Rəha Uhgīn təmatəghat-in nian Uhgīn təmən məmə, ‘Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

10:37: Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nipəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kīmis e nig kəməluau tahmen əm lan. Nipəti nəghatən u məmə kitat rafin kitiəh kitiəh kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgīn otol nəwian e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotimis o nərgin, o kəm-naka nəratən min əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotətul matip əm o natigən e nəmegəhən itəm Uhgīn tolkeike. **10:39:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20 **11:5:** Aes 35:5-6; 61:1 **11:10:** Mal 3:1; Luk 1:76

11 Nipahrienən iatən kəm itəmat, etəmim tikə itəm təmaair e nətueintən in ilis taprəkis-in Jon Baptais, kən mətə etəm ləhau agin e nərəməərəən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon.* 12 E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın mətəarus-pa roiu, nərəməərəən rəha Uhgın in təkaskik məmə otol wək matuwın. Kən netəmim itəm kotəskasik kotalkut pik məmə okotuwın motatig ahgin. 13 Iatən nəhlan mətə-inu, aupən agin mətəarus-pa nian rəha Jon, nəghatən mın rəha Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəghatən mın rəha ien mın rəha Uhgın, koatən-iarəp nərəməərəən rəha Uhgın. 14 Kən okəmə nikitəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. 15 Etəm matəlgın tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən mın u.

16 “?Netəm mın u itəm koatatig roiu, ilat kotəhrol nulan? Ilat kotahmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikin katol maket ikin moatakuhl motaun-in ilat mın neen məmə, 17 ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiue rəha nimisən, mətə nəsotasəkən kitat mın itimat.’ 18 Iatən nəhlan mətə-inu Jon təmuwa, kən matətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgın, kən məsənimən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmın rat kit tətətig lan.’ 19 Mətə nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətəgwən kən matənim wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napisən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən mənə e takis, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Mətə netəmim itəm koatətəu-pən nitunən rəha Uhgın koatol wək wir mın. Kən wək wir mın əh koatəgətun məmə nitunən rəha Uhgın in nipahrienən.”

*Nahməən asol otuwa
(Luk 10:13-15)*

20 Kən Iesu təməghat əskasik e netəm e taon mın əh itəm in təmol nat pispis tepət ikin e niganəmtilat. Təməghat nəhlan mətə-inu ilat kəsotəuhlinən nətəligən rəhalat o rəhalat nolən rat mın. 21 Təmən məmə, “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Mətə-inu emol pap nat pispis tepət e taon rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat mın əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat mın, kən ilat kəmotuwın e natimnat rat motuwın moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agin o rəhalat nolən rat mın.

22 Mətə iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgın otol nalpınən kəm netəmim, nalpınən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpınən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. 23 “?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgın otiləs-ipər itəmat e ikin rəha nisaiiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Mətə Uhgın otəhlman itəmat nakotuwın ləhau agin, imə naulisən, mətə-inu emol nat pispis tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmə emol natimnat mın əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəligən, kən okol Uhgın təməsərəkinən Sotom, kən təmətatig əm mətəarus-pa u-roiu. 24 Mətə iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgın otol nalpınən kəm netəmim, nalpınən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpınən rəha netəm Sotom aupən ikin.”

* **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nisaiiən. In tatol əpen-əpenə suatip rəha Kristo itəm Uhgın otahl-ipa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tinatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol mətə-inu in tatos wək əh. Mətə nat kit itəm in təwir taprəkis-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəha Uhgın nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13 **11:19:** Mat 9:14 **11:22:** Aes 23; Esik 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sek 9:2-4 **11:23:** Jen 19:24-28; Aes 14:13-15 **11:24:** Mat 10:15; Luk 10:12

*Itamat itam ninotapou
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, “Tata Uhgın, ik İərəməyə rəha natimnat rafın ilis e neai ne ləhau e nətueintən. İatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nıpəti natimnat mın u e nıganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wır nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wır. ²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmos-ıpa nıtunən rafın ağın kəm io. Kən suah kit tıka itəm titun wır io u Nəti Uhgın, məmə io pah ətuatıp. Məto Tata Uhgın əm titun. Kən suah kit tıka itəm titun wır Uhgın, məto io pısın əm u Nəti Uhgın, ekıtun, ne netəmim itəm io emıtəpun məmə ekol-arəp Tata Uhgın kəm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itamat itəm nəkotol pık wək kən ninotapou o natıpa-inən katıpa əfigəm mın, kən ekos-ıpinə namegən.† ²⁹ Pəs kotalis rəhak katıpa, kən pəs iakaupən məgətun itamat lan. İatən nəhlan məto-inu io etəm mətig, kən rəhak nətəligən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən. ³⁰ Tol nəhlan məto-inu rəhak wək ekos-ıpinə kəm itamat in timətig, kən rəhak katıpa in toigoig.”

12

*İərəməyə rəha Sapat
(Mak 2:23–3:6; Luk 6:1-11)*

¹ Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan mın netəmim kəmotaliwək motuwın-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmim nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. ² Məto nian Farisi mın kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ıpən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! Rəham netəmim koatol nat kit itəm koatətgəhl Lou rəha Sapat.”

³ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Nəmotafın o kəp, nat naka itəm Kig Tefit təmol aıpən, nian in ne rəhan mın netəmim nəumis təmus ilat? ⁴ In təmuwın imə e Nımə Tapolen Rəha Uhgın, kən mos pıret mun itəm pris mın kınotos-ıpən rəkis kəm Uhgın. Kən nolən əh tatətgəhl Lou, məto-inu pıret əh, Lou tatən məmə pris mın əm kotitun nunən. ⁵ ?Kən nəmotafın e Lou o kəp, məmə nian rafın e Sapat, pris mın əpəh e Nımə Rəha Uhgın, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgın tatəplan məmə nat əh in tətuatıp əm. ⁶ Məto iatən kəm itamat məmə suah kit u ikın-u in ilis taprəkis-in Nımə Rəha Uhgın. ⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən məmə, ‘Nat kit tatol nıkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais mın itəm nəkoatol moatos-ıpa kəm io itəm tatol nıkik tətəgien.’

Okəmə nəkotitun nıpəti nəghatən u, kən netəm mın u itəm kotətuatıp, okol nəsotakilən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ İatən nəhlan məto-inu io, Nəti Etəmim, io İərəməyə rəha Sapat.”

⁹ Kən Iesu təmıet ikın əh, maliwək matuwın əpəh imə e nımə rəha nuəfımınən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikın əh, suah kit əh-ikın nelmın təmımis, təsəg-ətuatıp-inən. Kən kəmotətəpəh o Iesu məmə, “?Təhro? ?In tətuatıp e Lou məmə e Sapat, etəmim titun nol-wırən etəmim itəm tatımıs?” İlat kəmotətəpəh

11:25: 1 Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2 † **11:28:** Nəghatən u ‘natıpa-inən katıpa əfigəm mın’ tatəghat-in Lou rəha netəm İsrıl itəm kotahmen e nat təfigəm məto-inu Lou mın u, ilat kotəskasık pık, kən tıəkis o nolən. **11:28:** Jer 31:25 **11:30:** 1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25 **12:2:** Eks 20:10 **12:4:** 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9 **12:5:** Nam 28:9-10 **12:6:** Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13

ron mæto-inu koategæs-in nat tærat kit ræha Iesu itəm ilat okotilæs-ipən in e kot ron.

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “?Okəmæ itəmat kit rəhan kit sipsip, kən sipsip un tiwig-pən e noakimil e Sapat, nikitəmat təht məmæ suah əh otuwın miuw-pər-pa mın? !Əwəh! Otəkəike muwın miuw-pər. ¹² !Məto etəmim, in nat keike taprəkis-in sipsip! Kənu, in tətuatip əm e Lou məmæ natol nat itəm təwir e Sapat.”

¹³ Kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmæ, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən təmæg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin tinuwa minəwir agin mın, tinahmen e nelmin kit mın. ¹⁴ Məto Farisi mın kəmotiet motuwın ihluə mınəotəte noa ron məmæ okotohamnu Iesu.

Iolwək itəm Uhgın təmītəpun

¹⁵ Kən Iesu təmītun nətəligən rəhalat, kən təmiet ikin əh. Kən netəmim tēpət kəmotuarisig in. Kən in təmöl-wır nımisən rafin rəhalat kotuwa motəwir mın. ¹⁶ Kən təmən-iəhau ilat məmæ okəsotən-iarəpən in kəm netəmim mın. ¹⁷ Natımnat mın əh kəmotiet məmæ nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan. Uhgın təmos-ipən kəm ien Aesea u aupən o nən-iarəpən məmæ,

¹⁸ “Inu iolwək rəhak itəm io enitəpun rəkis, iakolkeike pik in, kən nikik tagien pik ron.

Kən io oekol məmæ Narmın Rəhak otuwa marioah lan.

Kən in otən-iarəp nolən ətuatip rəhak ne nosmegəhən rəhak e nıganəmti netəmim e nəptən pisin pisin mın.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsəgət əfəməhən, məsəghat pikən ikin netəmim kotərgəfimən ilat mın ikin.

²⁰ In etəm mətig,

kən in otol təwir kəm netəmim itəm koatəpou kən rəhalat nəsanənən tikə.*

In otol nəhlan mətoarus-pa nolən itəm in tətuatip, otol win e nolən itəm tərat.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol mın rəha Isrel, ilat okotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən tətətig lan, məmæ in otosmegəh ilat.”

Iesu ne Pielsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

²² Kən netəmim kəmotiləs suah kit motuwa kəm Iesu itəm nıganəmtin təpis kən təsəghatən məto-inu narmın rat kit tətətig lan. Kən Iesu təmöl-wır mın, kən suah əh tənətplan nat kən mınatəghat. ²³ Kən netəmim rafin narmilat təmiwig motən məmæ, “?Okəmæ naka suah u in Mipi Kig Tefit itəm Uhgın təmən məmæ otahl-ıpa?”

²⁴ Kən nian Farisi mın kəmotəto nat əh ne nəghatən lan, kən kəmotən məmæ, “Suah əh tatəhg-ıarəp narmın rat mın e nəsanənən əm rəha Pielsepul u etəm-iasol rəha narmın rat mın.”

²⁵ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat, kən təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Okəmæ netəmim e kantri kit koatoor ilat mın, kən okotərəkin rəhalat kantri. Kən tahmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmæ netəmim kotoor ilat mın, kən okotərəkin taon un o latuənu un.

²⁶ “Kən okəmæ Setan tatəhg-ıarəp narmın rat mın rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tikimir kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəmərəən otətul? ²⁷ ?Kən

12:10: Luk 14:3 **12:12:** Luk 14:5 **12:14:** Jon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:** Mat 3:17 * **12:20:** Nəghatən Kris ətuatip rəha ves 20 tatən məmæ, “Okol təsətgəhlən nuwig kit itəm təmeko, kən okol təsəmkəmis agin-əhən wik rəha lait itəm tatəhaniəm əm.” **12:21:** Aes 42:1-4 **12:24:** Mat 9:34; 10:25

okāmā io iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netənim? ?Ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? ?Rəha Setan? Kəp. Kən tərət məmə nakoatən məmə io iatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netənim okotakil nəghatən min rəhatəmat, motən məmə in neiueiuəən. ²⁸ Məto okāmā iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgīn, kən nərəməərəən rəha Uhgīn tinuwa rəkis otəmat.

²⁹ “Kən ekən e suatip kit min tol nulan məmə, etənim kit tikə məmə titun nuwinən e nimə rəha etənim kit itəm təsanən məmə otəmik rəhan natimnat. Məto otaupən məlis ətəin etəm u itəm təsanən, uarisig təpanuwīn imə məmki-rəkis rəhan natimnat.

³⁰ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimīr. Kən etəm u itəm təsargətəinən sipsip min, in tatoor ilat kotagim atit. ³¹ Tol nəhlan iatən kəm itəmat məmə, Uhgīn otəfəl rəkis nolən rat min rafin pisin pisin,† ne nəghatən rat min rafin pisin pisin itəm netənim koatən lan, məto otol nalpinən kən məsaluinən nəghatən rat min itəm netənim koatən e Narmin Rəhan. ³² Kən okāmā etənim tatən rat io, Nəti Etənim, kən Uhgīn otaluin kən məsalpinən. Məto etənim itəm tatən rat Narmin Rəha Uhgīn, Uhgīn okol təsaluinən nian kit, e nətueintən u, ne e nian itəm tatuwa.‡

³³ “Okāmā nig in təwir, kən noan in təwir, okāmā nig in tərət, kən noan in tərət. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkotəplan əm e noa nig məmə nig in təwir o nig in tərət. § ³⁴ !Itəmat nəkotahmen e sinek! Itəmat noatol nolən eko-eko, kən itəmat netəm nakotərat. Okol nəsotənən nat təwir kit, məto-inu nian etənim tatəghat, tatən əm nat naka itəm tərīoah e nīkin. ³⁵ Etənim itəm nətəligən təwir tərīoah e nīkin, nian rafin in tatən nat itəm in təwir. Kən etənim itəm nətəligən rat tərīoah e nīkin, nian rafin in tatən nat itəm tərət. ³⁶ Iatən kəm itəmat məmə e nian Uhgīn otakil netənim lan, netənim okotəkəike kən-iarəp kəm in məmə tahro ilat kəmoatən nəghatən rat əpnəpin min rafin rəhalat. ³⁷ Tol nəhlan, in otakil rafin nəghatən pisin min rəhatəmat, məmə itəmat netəm kotətuatip o netəm kotərat.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kən iəgətun min neen rəha Lou ne Farisi min kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun. Ekotolkeike məmə ekotəplan nəmtətin kit itəm tapispis itəm ik onəkol.”;

³⁹ Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, nəmotəpəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgīn, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pisin. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgīn. Məto Uhgīn otos-ipən əm nəmtətin kitiah əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona. ⁴⁰ Tahmen əm məmə Jona təməməhl e nian kisil lapin ne nərəuiəgən e nərpi nəm asol, kən Nəti Etənim, in otəməhl nian kisil lapin ne nərəuiəgən əpəh e niki nəptən.

⁴¹ “E nian əh itəm Uhgīn otakil netənim rafin, kən netəm Nineva aupən, ilat okotətul motən-iarəp məmə itəmat noanol rəha Isrel nakotərat. Okotitun

12:28: Wək 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgīn tətəfəl rəkis nolən rat min nian netənim kotəuhlin rəhalat nətəligən kən moatətəpəh-in məmə in otaluin məsalpinən rəhalat nolən rat min. **12:31:** Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netənim neen kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəm min u itəm kəmoatən məmə Iesu tatol-wir netənim e nəsanənən rəha Setan. Tahmen əm məmə ilat kotaun-in məmə Narmin Rəha Uhgīn in Setan. Netənim neen min kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netənim itəm kəsotahatətəən əh e Iesu, kən motəpəs wək rəha Narmin Rəha Uhgīn. § **12:33:** Nipəti nəghatən rəha Iesu məmə in etəm təwir məto-inu tatol əm natimnat wir min. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45 **12:38:** Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30 **12:39:** Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12 **12:40:** Jona 1:17

nənən nəhlan məto-inu nian ilat kəmotəto nəghatən rəha ien əh Jona, ilat kəmotəuhlin rəhalat nətəligən o rəhalat nolən rat mīn. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Jona tīnuwa. ⁴² Kən e nian əh itəm Uhgīn otakil netəmim rafin, kən kwīn rəha nəptən pis ikīn, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otītun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nīkalīn nəptən əpəh isəu aɡīn, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatīg wīr. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tīnuwa.

⁴³ “Nian narmīn rat tiet e etəmim, kən in otuwīn maliwək mətan əpəh ikīn nīg ne niamitə tikə ikīn, kən nəhau tikə ikīn, mateɡəs-in ikīn otatīg mameɡ ikīn, məto təsəplanən. ⁴⁴ Kən tən atip əm kəm in məmə, ‘Ekitəlig-pən e rəhak nīmə itəm emīsi-pən ikīn.’ Kən nian tuwa məplan nīmə, etəmim tikə ikīn, kən kəmafəl, kən məlīn wīr natīmnat. ⁴⁵ Kən tuwīn mit narmīn rat sepīn mīn itəm kotərat pik taprəkis-in in, kən motuwīn imə motatīg, kən natīgən rəha suah əh roiu tərat pik taprəkis-in rəhan natīgən itəm aupən. Kən kotahmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatīg roiu.”

Mama rəha Iesu ne pian mīn

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Nian Iesu tatəghat əh kəm netəmim, kən rəhan mama ne pian mīn koatətul əpəh ihluə moatətapəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etəmim kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Rəham mama ne piam mīn əpəh ihluə koatətul. Ilat kotolkeike məmə okotəghat kəm ik.”* ⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah əh itəm təmən-iarəp məmə, “?Pah u rəhak mama, kən pah u piak mīn?” ⁴⁹ Kən məɡ-ətuatip-in-pən nelmīn məɡətun-pən rəhan netəmim, kən mən məmə, “! Inu rəhak mama ne piak mīn! ⁵⁰ Iatan nəhlan məto-inu pah u tatol nəwia rəhak Tata əpəh ilis e nego e neai, in piak, ne wīnik, ne rəhak mama.”

13

Nimaa nəghatən e nəptən

(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)

¹ E nian ətuatip əh, Iesu təmiet e nīmə muwīn matəpələh əpəh iuəhkīr e nīkalī Lek Kalilī. ² Məto-inu netəmim tepət kəmotuwa kətul kitəlau in, kən in təmuwīn e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmən-ipən natīmnat tepət kəm ilat e nimaa nəghatən mīn.

Təmən məmə, “Etəmim kit təmuwīn məmə oteatəgtəɡ rəhan nīkuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nīkuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən mənīg mīn kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nīkuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kəpiel iuəhkīr əm. Kəmotəwiə uəhai əm məto-inu nəptən noan məsīn əm. ⁶ Məto nian mitgar tər, kən məhg ilat koatauke-auke məto-inu nokilat təseiuaiu pikən. ⁷ Kən nīkuti wit neen kotisas-pən e nīki nəlkosīk, kən nian nīkuti wit kotəwiə məto nəlkosīk tətatu-atu ilat kən kəmotamīs. ⁸ Kən nīkuti wit neen mīn kəmotisas-pən e nəptən itəm təwīr, kən kəmotoe-in noalat, neen noalat wan-hanrīt, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlgīn tatīg, təwīr məmə in otətəlig-in wīr kən mītun nəghatən mīn u.”

¹⁰ Kən netəm rəha Iesu kəmotuwa motətapəh ron məmə, “?Tahro natəghat kəm netəmim e nimaa nəghatən mīn?”

12:41: Jona 3:5 **12:42:** 1 King 10:1; 2 Kron 9:1 **12:45:** Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20 * **12:47:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 47 tikə. **12:50:** Rom 8:29 **13:2:** Luk 5:1-3

¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Iatæn næhlan mæto-inu itæmat un, Uhgîn tæmeræh e suatip otæmat mæmæ itæmat onækotitun næghatæn anion min ræha næræmæææn ræha Uhgîn. Mæto ilat æh, Uhgîn tæmæseræhæn e suatip nulan olat. ¹² Tol næhlan mæto-inu, etæm u itæm ræhan æh-ikin nitunæn, Uhgîn otos-ipæn min nitunæn kæm in, kæn ræhan nitunæn in otepæt pik. Mæto etæm u itæm ræhan nitunæn tikæ, Uhgîn otos-irækis rafin ræhan nitunæn itæm nikin tæht mæmæ in tatos. ¹³ Iatæghat e nimaa næghatæn kæm ilat mæto-inu ilat koatæplan pap mæto kæsotitunæn, kæn ilat koatæto pap mæto kæsotitun wiræn. ¹⁴ Næmegæhæn ræhalat tatol næghatæn ræha ien Aesea tatuwa matol nipahrienæn lan. In tæmæn mæmæ,

‘Okoatæto, moatæto, moatæto,
mæto okol kæsotitunæn.

Kæn okoatæplan, moatæplan, moatæplan,
mæto okol kæsotitunæn nian kit.

¹⁵ Tol næhlan mæto-inu nikilat tinuwa mæskasik,
kæn kinotæpou-in nætælig-inæn,
kæn motahtosig-in niganæmtilat.

Okæmæ tæsolæn næhlan, okæm-naka ilat okotæplan e niganæmtilat,
kæn ilat okotætælig-in e matælgilat,
kæn nikilat otæmæt-mætig,

kæn okotitun,

kæn okotæuhlin-pa ilat ron io mæmæ ekosmegæh ilat.’

¹⁶ Mæto itæmat u, Uhgîn tæmawte-in ræhan næwiræn kæm itæmat, kæn nian nækotæplan, nækotitun, kæn nian nakotæto, nækotitun. ¹⁷ Nipahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ, ien min tepæt ne netæm ætuatip min tepæt kæmotolkeike pik mæmæ okotæplan nat naka itæm nakoatæplan, mæto kæsotæplanæn. Kæn motolkeike pik mæmæ okotæto nat naka itæm nakoatæto, mæto kæsotætoæn.”

¹⁸ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Itæmat otætælig-in wir-tu mæmæ nækotitun nipæti nimaa næghatæn ræha etæm u itæm tæmarakin nikuti wit.

¹⁹ Nikuti wit itæm tæmisas e suatip, in tahmen e etæmim itæm tæto næghatæn ræha næræmæææn ræha Uhgîn, mæto in tæsitunæn. Kæn Setan tuwa mos-irækis uæhai æm næghatæn æh itæm tæmuwîn e nikin.

²⁰ “Kæn nikuti wit itæm tæmisas-pæn e nisip itæm kæpiel iuæhkîr æm, in tahmen e etæmim itæm tatæto næghatæn ræha Uhgîn, kæn mos e nikin agien, ²¹ mæto nokin tæseiuaiu pikæn, kæn tatætul æm o nian ækuækîr æm. Nian næsæsauæn, o næratæn tuwa e næmegæhæn ræhan o næghatæn æh, kæn tæme uæhai æm e ræhan nahatætææn.

²² “Kæn nikuti wit itæm tæmisas-pæn e niki nælkosik, in tahmen e etæmim itæm tæto næghatæn ræha Uhgîn, mæto ræhan nætæligæn tatuwîn pik o natimnat ræha nætueintæn, kæn in tolkeike mæmæ ræhan nautæ otepæt, kæn nætæligæn min æh kotatu-atu næghatæn ræha Uhgîn, kæn næghatæn æh tæsoe-inæn noan.

²³ “Mæto nikuti wit itæm tæmisas-pæn e næptæn wir, in tahmen e etæmim itæm tæto næghatæn ræha Uhgîn kæn mitun nipætîn. Kæn e næmegæhæn ræhan, in otoe-in noan, nian neen noan wan-hanrit, nian neen noan sikiste, kæn nian neen noan tate.”

Nimaa næghatæn e manuwîhl itæm tærat

²⁴ Kæn Iesu tæmuæh nimaa næghatæn kit min kæm ilat matæn mæmæ, “Næræmæææn ræha Uhgîn, in tahmen e etæmim kit itæm tæmarakin nikuti wit e ræhan nasumæn. ²⁵ Mæto nian in ne ræhan min netæmim kæmoatapil, ræhan kit tikimîr tæmuwîn mæraikin nikuti manuwîhl rat min e ræhan nasumæn, kæn

magim. ²⁶ Kæn nikuti wit wir min kæmotæwiæ motol iahgin motol noalat. Mæto e nian æh, nikuti manuwihl rat min kæmotær min motuwa motol iahgin.

²⁷ “Kæn slef min ræha etæmim æh, kæmotuwa motæplan in, motæn mæmæ, ‘Etæm-iasol. ?Nikuti wit min itæm næmæraakin e ræham nasumæn, ilat nikuti wit wir min æm, o kæp? ?Mæto tahro nikuti manuwihl rat min kinotær?’ ²⁸ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Tikimir kit tæmol nat æh.’

“Kæn ræhan slef min kotæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘?Mæto tahro? ?Nakolkeike mæmæ itimat ekotuwîn kew rækis manuwihl rat min æh?’

²⁹ “Mæto tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Kæpæ. Otapæs. Okæmæ itæmat nakotuwîn kew rækis manuwihl rat min, kæn mæta nakotew rækis min wit wir min. ³⁰ Pæs ilau kæræn æm kuær mætoarus-pæn wit tinimætæ. Kæn ekæn-ipæn kæm netæmim itæm okotæulæk-in wit mæmæ ilat okotaupæn motew rækis manuwihl itæm tærat motælis o næraakin-pænæn e nigæm. Uarisig okotæulæk-in wit wir min moatæmik moatuwa e nipægnoa nimæ ræhak itæm katælin nagwænæn ikin.’ ”

Nimaa næghatæn e

*nikuti mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Kæn Iesu tæmuæh nimaa næghatæn kit min kæm ilat mæmæ, “Næræmæraæn ræha Uhgîn in tahmen e nikuti mastat itæm etæmim tæmos muwîn mæfe e ræhan nasumæn. ³² Nikuti mastat æh in nætin agin, mæto nian in otæwiæ, in otuwa iahgin tahmen e nig kit, kæn mænig min itæm koatiwig ilis okotuwa motol nimaalat e nelmin min.”

Nimaa næghatæn e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

³³ Kæn Iesu tæmuæh nimaa næghatæn kit min mæmæ, “Næræmæraæn ræha Uhgîn in tahmen-pæn e is noan mæsin itæm pætan kit tætalkin e flaoa tepæt itæm kæmol-pæn e pesin asol, kæn tætahl flaoa rafin tætæsis matol iahgin.”

³⁴ Natimnat min æh rafin, Iesu tæmuæh nimaa næghatæn lan kæm netæmim. Nipahrienæn mæmæ tæmæsænæn nat kit kæm ilat okæmæ tæmæsuæhæn nimaa næghatæn. ³⁵ Nolæn æh tæmol næghatæn ræha ien aupæn tatuwa matol nipahrienæn lan. Tæmæn mæmæ,

“Ekæn-iaræp ræhak næghatæn e nuæhæn nimaa næghatæn min.

Ekæn-iaræp natimnat itæm emæhluaig-in ilat nian emætuoun matol nætueintæn mætoarus-pa u-roiu.”

Iesu tæmæn nipæti nimaa næghatæn e manuwihl

³⁶ Kæn Iesu tæmiet rækis e netæmim, kæn muwîn e nipægnoa nimæ kit. Kæn ræhan min netæmim kæmotuwa ron motætapæh mæmæ, “Æn-tu kæm itimat nipæti nimaa næghatæn e manuwihl itæm tæmæ e nasumæn.”

³⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Etæmim itæm tæmæraakin nikuti wit e nasumæn, inu io, Næti Etæmim. ³⁸ Kæn nasumæn, in nætueintæn, kæn nikuti wit wir min, ilat u netæmim ræha Uhgîn itæm tætaræmæra elat. Kæn manuwihl rat min, ilat netæmim ræha Setan. ³⁹ Kæn tikimir itæm tæmuwîn mæraakin manuwihl rat, in Setan. Kæn nian okæulæk-in nasumæn, in namnun nian, kæn netæmim itæm koatæulæk e nasumæn, ilat u nagelo min. ⁴⁰ Okotæmik manuwihl rat motan-ætîp e nigæm, nolæn æh tahmen æm e namnun nian.

⁴¹ “Io Næti Etæmim, ekahl-ipinæ nagelo min ræhak okotuwîn ikin iatæramæra ikin, motoe rækis natimnat rafin ne netæmim rafin itæm koatiuw-pæn netæmim o nolæn tæfagæ rat min. ⁴² Ilat okotæraakin-pæn ilat e nigæm asol, kæn ikin æh

* **13:30:** Mastat in nig itæm katol-pæn nikutin e nagwænæn mæmæ tætäpien wir. Nikutin in natiækæku agin. **13:35:** Sam 78:2 **13:40:** Sam 78:2 **13:41:** Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27

netəmim okotasək kən moatəgətain nəlulāt mīn. ⁴³ Kən netəm kotətuatip okotasia təhmen e mit e nərəmərəən rəha rəhalat Tata Uhgīn. Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlīg-in wīr nəghatən mīn u.”

Nimaa nəghatən e bokis mēni itəm tatəhluaig

⁴⁴ Kən Iesu təmatəkəike matən mēmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn in təhmen e bokis mēni kit itəm tatəhluaig e nəptən kit. Kən etəmim kit tēmətan məplan bokis mēni əh, kən tatig mītənim mīn. Nīkin təmagien pīk, kən təmuwīn mol-salīm-in natimnat rafin rəhan, kən mos-nəmtīn nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu təmən mēmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn in təhmen e etəmim itəm tategəs-in natimnat, kən matol-salīm-in mīn. Kən in tategəs-in kəpiel wīr mīn nəmtīlat tiəkis, katən mēmə perel. ⁴⁶ Nian təməplan perel kit itəm təwīr pīk aģin, kən in təmuwīn mol-salīm-in rəhan natimnat rafin, kən muwīn mos-nəmtīn perel əh kən mīləs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən mēmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn in təhmen e nian netəmim koatəraikin-pən net əpəh itəhəi moatos nəm pīsīn pīsīn mīn lan. ⁴⁸ Nian net tīnərioah e nəm, kən kotiuw-par net, kən motor nəm mīn motaii-pən nəm wīr mīn e kətīm asol mīn rəhalat, mətə okotəraikin nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e namnun nian, nagelo mīn okotuwa motos-irəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm kotətuatip, ⁵⁰ kən motəraikin-pən netəm kotərat e nigəm asol, kən ikīn əh netəmim okotasək moatəgətain nəlulāt.

⁵¹ “?Itəmat nəkotitun natimnat mīn un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in mēmə, “Əwəh.” ⁵² Kən təmən kəm ilat mēmə, “Tol nəhlan, iəgətun mīn rafin rəha Lou itəm kəməgətun wīr ilat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kotəhmen e etəm-iasol rəha nīmə itəm rəhan nautə tepət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit mīn tatos-irəkis nat oas.”†

*Ien itəm kəsīsiai-inən
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Nian Iesu tīnol namnun nuəhən nimaa nəghatən mīn əh, kən tēmiet ikīn əh, ⁵⁴ muwīn iman ikīn. Kən təmatəgətun netəmim əpəh e nīmə rəha nuəfiminən, kən narmīlat tēmīwig, kən kotən mēmə, “?Suah u tēmīləs hiə nenatīgən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pīspīs mīn? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wīr in. ?In neti etəmim itəm tatol nīmə, o kəp? ?Kən rəhan mama, in Meri, kən pian mīn ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka mīn kitat mīn ilat, o kəp? ?Təmos hiə nītunən o nolən natimnat mīn əh?”

⁵⁷ Kən nīkilat təsəgiənən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Mətə Iesu təmən-īpən kəm ilat mēmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatīsiai-in. Mətə rəhan mīn netəmim əpəh latuənu ne rəhan mīn netəmim e nīpəgnoa nīmə rəhan, ilat əm kəsotīsiai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsələn nat pīspīs tepət ikīn əh, mətə-inu ilat kəsotəhatətəən lan.

14

*Kig Herot Antipas
təməghat o Iesu
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

13:42: Mat 8:12 **13:43:** Mat 8:12 **13:50:** Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tatəghat-in nəghatən rəha Uhgīn itəm kəmətə rəkis e Naoa Rəha Uhgīn əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nautə’ tatəghat-in nəgətunən wi rəha Iesu. **13:54:** Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42 **13:57:** Jon 6:42

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatəməmə e nītən Kalili, təməto namnusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol mīn məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh mīn e nīmīsən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pispis mīn.”

Nīmīsən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghat nəhlan məto-inu in təmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nīmīsən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikin, Kig Herot Antipas təmakläh-in Herotias u pətaguıhl rəha pia Herot u, Filip Kitiəh. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatətgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlīm Jon o Herotias, məlis ətain, mīləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in othamnu Jon, məto təməsolən məto-inu tatəgin netəmim. İlat koatisiai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas təmol lafet kit rəha nian təmaiir lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, təmol danis aupen e niganəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolən danis təmol Herot Antipas nīkin təmuwın pīk lan, ⁷ kən tol nəhlan, in təmən-iəkis mos noanawıl məmə in otos-ipən nat naka itəm pətan əkəku əh tolkeike. ⁸ Kən Herotias təməghat kəm nətin, kən nətin təmən-ipən kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kəm io roiu.” ⁹ Kən kig, nīkin təpou. Məto təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotol nəwia nəti Herotias, məto-inu o rəhan noanawıl ne nəniəkisən itəm təmol e niganəmti netəmim. ¹⁰ Kən təmahıl-ipən netəmim neen kotuwın e kalapus, kən ilat kəmotətətip rəkis rəhn-kapə Jon ikin əh, ¹¹ motələhəu-pən e plet kit, motos motuwa, motos-ipən kəm nəti Herotias, kən in təmos-ipən kəm rəhan mama. ¹² Kən netəmim rəha Jon kəmotuwın motiləs nīpətin motuwın motitənim, kən motuwın motən-ipən kəm Iesu.

Iesu təmagwən netəmim faif-taosan

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu təməto namnusən əh, kən təmətipən e bot kit muwın əpəh ikin kīkə-kīkə ikin. Məto nian nīmanin netəmim kəmotitun ikin təmuwın ikin, ilat kəmotiet e rəhalat latuənu mīn motaliwək ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu təmuwar, təməplan nīmanin netəmim tēpət, kən nīkin təmahmə olat matakeike ilat, kən mol-wır nīmīsən mīn rəhalat.

¹⁵ Kən ehnaipən iuəhkır o napinəpən, rəhan mīn netəmim kəmotuwa ron moatən məmə, “İkin-u, ikin kīkə-kīkə ikin, kən otəsuwəhən talugin. Ahıl-ipən nīmanin netəmim məmə okotuwın latuənu mīn motos-nəmtin nigilat neen nagwənən.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kəp. Otəpəs əm ilat kotatig, kən itəmat əm otagwən ilat.”

¹⁷ Məto kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat ekoatos əm pīret faif ne nəm kəiu.”

¹⁸ Kən təmən məmə, “Otos motuwa kəm io.” ¹⁹ Kən mən-ipən kəm netəmim məmə okotəpələh ləhau e manuwıhl. Kən təmos pīret faif ne nəm kəiu əh, masipər əpəh e neai, matəfak-pən ron, kən məmkas pīret. Kən təmos-ipən kəm rəhan mīn netəmim, kən ilat kotos-ipən kəm nīmanin netəmim. ²⁰ Kən ilat rafin kəmotagwən, nərpilat tasis. Kən nīmismisi nagwənən itəm kəmotapəs, netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wır.

21 Kən netəmim itəm kəmotagwən, nəman əm tahmen e faif-taosan, mətə kəsafinən nīpitan ne nisualkələh.

Iesu təmaliwək e nəhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

22 Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotətipən e bot motaupən moatuwin entənipən-pən e lek, mətə in otahl-ipən netəmim kotitəlig-pən iməlat min ikin. 23 Nian tinalugən rəkis netəmim, kən muwin əpəh ilis e nitot kit in pisin əm, məmə otəfak. Nian tinalugən, Iesu pisin əm əh-ikin, 24 mətə bot tinuwın rəkis ilugin e lek, kən tinalugən pikən nimətag, kən peau-peau min kīnoatoh bot.

25 Kən lapin iuəhkir o nianən, Iesu təmaliwək e nətuei nəhau muwa olat. 26 Mətə nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan in tətaliwək e nətuei nəhau, kən kəmotəgin pik moatən məmə, “!Ei, narmi etəmim kit!” Kən kəmotasək əfəməh mətə-inu koatəgin.

27 Mətə uəhai əm, Iesu təməghat kəm ilat məmə, “!Ei, nikitəmat tətul məhaməha. Io əpəh. Sotəginən!”

28 Kən Pita təmə, “!Iərəmə, okəmə ik pahrien, kən aun-in io ekaliwək e nətuei nəhau minə.”

29 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Wa.”

Kən Pita tiet e nətuei bot, kən maliwək e nətuei nəhau matuwın o Iesu.

30 Mətə nian təməplan nimətag, kən nikin təməgin pik, kən minətuoun mətamnim mətasək-pən o Iesu matən məmə, “!Iərəmə, asitu lak!” 31 Kən roiu agin, Iesu təmə-pən maskəlim Pita, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik rəham nahatətən təkəku agin. ?Tahro rəham nahatətən təkəku lak?” 32 Kən nian kəmuətipən e bot, kən nimətag təmurahl nelmin. 33 Kən ilat e nətuei bot kəmos-ipən nisaiian asol kəm in moatən məmə, “Pahrien, ik Nəti Uhgın.”

34 Nian kīnotuwın entənipən-pən, kəmotuwar e nəptən Kenesaret. 35 Kən nian netəmim əh-ikin əh kīnotitun Iesu, kotahl-ipən nəghatən tuwin mitəlau o netəmim e latuənu min rafin əh-ikin. Kən kəmos rəhalat min netəmim itəm koatimis motuwa o Iesu, 36 kən kəmotəkəike o Iesu məmə ilat itəm koatimis okotek əm nīpəgnəmti kot rəhan. Kən ilat rafin itəm kəmotek nīpəgnəmti kot rəhan, rəhalat nimisən təmikə, kən kəmotəwir.

15

Nat itəm tatol
etəmim tamkīmik
(Mak 7:1-23)

1 Kən Farisi min neen ne iəgətun min neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motəpəh ron məmə, 2 “? Tahro rəham netəmim koatətgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi min aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, mətə kəsotaupənən motaikuas e nelmilat.”

3 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Mətə tahro itəmat min nakoatətgəhl Lou rəha Uhgın o naskəlim əskasikən kastom rəhatəmat? 4 Iatən nəhlan mətə-inu, Uhgın təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən min məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kohamnu.’ 5 Mətə itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit mənəi əh-ikin itəm in titun nasituən e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pisin mənəi u məmə rəha Uhgın,’ 6 kən okol in otəsisiai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən mənəi u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgın tatol nat əpnəpin lan, mətə-inu itəmat nakotolkeike

məmə nakotaskəlīm kastom rəhatəmat mīn əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! Ien Aesea təməghat-in itəmat ətuatīp nian təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

⁸ 'Netəm mīn u koatīsiāi-in io e nohlilat əm, məto nīkīlat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnapīn əm, kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən mīn rəhak, məto in nəghatən mīn rəha netəmīm əm.' "

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmīm məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, "Otətəlig-in-tu, kən motītun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmīm tamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn, məto nat naka itəm tatiet e nohli etəmīm, in tatol etəmīm tamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn."

¹² Kən rəhan netəmīm kotuwa ron moatətapəh məmə, "?Nəkītun məmə Farīsi mīn, nīkīlat tərāt nian kəmotətō nəghatən əh?" ¹³ Kən təmən-ipən məmə, "Nīg mīn rafīn itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai təməsəfəən, okew-pər ilat nokīn. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatit netəmīm, məto nīganəmtīlat təpīs. Okəmā etəmīm itəm nīganəmtīn təpīs tit etəmīm kit mīn itəm nīganəmtīn təpīs, kən ilau kərən okīaiwīg-pən e noakīmīl."

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, "Ən-tu nīpətī nīmaa nəghatən kəm itimat."

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "?Itəmat rəhak netəmīm, məto itəmat mīn nəsoītunən əh? ¹⁷ ?Nəkōtītun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwīn e nohli etəmīm meīuāiu e nərpin, kən mīet mīn e nīpətī etəmīm? ¹⁸ Məto natīmnat itəm tātīsī-pən e nīkī etəmīm kən matiet e nohli etəmīm, matol etəmīm tətamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu, natīmnat itəm tātīsī-pən e nīkī etəmīm kotol nulan: nətəligən tərāt mīn; nohamnuən etəmīm; naklāh-inən pətan; nīpītan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; naklāhən; nəghat eīuəən e netəmīm; nən ratən nərğī etəmīm. ²⁰ Inu natīmnat itəm tol etəmīm tətamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn, məto okəmā suah kit təsaīkuasən nelmīn kən mətəgwən, inu təsolən in tamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn."

Nahatətəən rəha pətan Iaihlua

(Mak 7:24-30)

²¹ Kən Iesu təmīet ikīn əh, kən muwīn ikīn itəm taon kəiu əh, Taea ne Saeton katuəmāhl ikīn. ²² Kən pətan kit əh-ikīn, Iaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətasək əfəmāh məmə, "Iərəməərə, Mīpī Tefīt, asəkītun io. Narmīn rat kit təkāsīk təmatīg e nətik pətan matərəkīn in."

²³ Məto Iesu təsən-ipən ağīn-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmīm kotuwa moatəkəike ron, motən məmə, "Ahl-ipən in isəu, məto-inu tətəsək əfəmāh matuarīsīg-in kitat."

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Kəmahī-īpa əm io o sīpsīp mīn rəha noanol rəha Isrel itəm kəmotəlue." ²⁵ Məto pətan əh təmuwa mīsīn nulīn aupən e Iesu matən məmə, "Iərəməərə, asītu lak." ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, "Təsətuatīpən məmə ekos nagwənən nīgī nīsualkəlāh, kən mərakīn-pən kəm kūrī mīn."* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, "Əwəh, Iərəməərə. Məto kūrī mīn koatun nīmīsmīsī nagwənən itəm təmīsas e tepīl rəha iərəməərə mīn rəhalat."

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, "Eī, pətan. !Rəham nahatətəən in iahgīn! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nīpahriənən." Kən roīu ağīn, netīn pətan təməwīr.

15:9: Aes 29:13 **15:11:** Mat 12:34 **15:14:** Luk 6:39; Rom 2:19 **15:24:** Mat 10:6 * **15:26:** Nəghatən u 'nīsualkəlāh' tatəghat-in netəm Isrel, kən nəghatən u 'kūrī' tatəghat-in Iaihlua mīn.

Iesu tæmol-wir nîmisæn tepæt

²⁹ Kæn Iesu tæmîet ikîn æh maliwæk e nikali Lek Kalili. Kæn mær muwîn æpæh ilis e nitot kit kæn matæpælæh. ³⁰ Nîmanin netæmim kæmotuwa ron, moatæmik netæm mîn u itæm nelkîlat tæmfaiu-æfaiu, ne netæm nîganæmtîlat tæpis, ne netæm nîpætîlat mæsin tæmîmis, ne netæm kotæruru næghatæn, ne nîmisæn pîsin pîsin mîn. Kæn motælin-pæn îlat iuæhkir o Iesu, kæn tæmol-wir îlat. ³¹ Kæn nîmanin netæmim narmîlat tæmiwig nian kæmotæplan netæm kotæruru næghatæn kînotæghat, ne netæm nîpætîlat mæsin tæmîmis kînotæwir, ne netæm nelkîlat tæmfaiu-æfaiu kînotaliwæk, ne netæm nîganæmtîlat tæpis kînoatæplan nat. Kæn moatænwiwi Uhgîn ræha Isrel.

*Iesu tæmagwæn netæmim fo-taosan**(Mak 8:1-10)*

³² Kæn Iesu tæmaun-in ræhan netæmim kotuwa ron, tæmæn-ipæn kæm îlat mæmæ, “Nîkîk tînahmæh pîk o netæmim mîn u. Kitat mîn îlat o nian kîsîl æh-roiu, kæn nat tîkæ mæmæ okotun. Esolkeikeæn mæmæ ekahl-ipæn îlat koatuwîn, næumis tus îlat, mætan, neen kotîmis-eah æpæh e suatîp.”

³³ Kæn ræhan netæmim kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Okotos hiæ pîret u ikîn-u, ikîn taruæn-aruæn ikîn itæm tahmen mæmæ okotagwæn nîmanin netæmim lan?”

³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm îlat mæmæ, “?Pîret kuwæh u nakoatos?”

Kæn kotæn-ipæn mæmæ, “Ekoatos pîret sepîn ne næm ækæku noan mæsin æm.”

³⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm nîmanin netæmim mæmæ okotæpælæh e næptæn. ³⁶ Kæn tæmos pîret îlat sepîn, ne næm ælkælæh, kæn mæfak-pæn lan, kæn mæmkas îlat, mos-ipæn kæm ræhan netæmim mîn, kæn kotos-ipæn kæm netæmim. ³⁷ Kæn îlat rafin kæmotun nærpîlat tasis. Kæn netæmim ræha Iesu kotaii-pæn nîmîsmîsî nægwænæn itæm kæmotun kapæs e kætîm asol îlat sepîn, kæmotær kær wir. ³⁸ Netæmim itæm kæmotun, næman îlat fo-taosan, mæto kæsafinæn nîpîtan ne nîsualkælæh. ³⁹ Kæn Iesu tahl-ipæn nîmanin netæmim koatuwîn, kæn in tæmætîpæn e bot muwîn ikîn Makatan.

16*Farisi mîn ne Satusi mîn koatætapæh o næmtætîn kit*
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kæn Farisi mîn ne Satusi mîn kæmotuwa o Iesu, kæn kæmotæghat æuhlin kæm in mæmæ otol kæm îlat næmtætîn kit ræha nego e neai, inu nat pîspîs asol itæm otægætun mæmæ Uhgîn tæmahl-ipa in.* ² Kæn tæmæn-ipæn kæm îlat mæmæ, “Nian tînehnaipæn, nakotæn mæmæ, ‘olawîg tærauiæ, mæto-inu napuæ tînasiæ.’ ³ Kæn laulaugîn nakotæn mæmæ, ‘Nuhuæn otæfik, mæto-inu napuæ tînasiæ mîtelau.’ Nækotîtan nænæn nîpætî næmtætîn mîn e nîmal napuæ itæm tatîet, mæto nækotæruru nænæn nîpætî næmtætîn itæm nækotæplan æh-roiu.

⁴ “Itæmat netæm roiu ne, nakotærat, itæmat netæm Isrel næmotapæs ræhatæmat nahatætææn o Uhgîn, tahmen e pætan kit tapæs ræhan iærman matætæu-pæn suah pîsîn. Kæn roiu nakotolkeike mæmæ ekol næmtætîn kit itæm otægætun mæmæ emîsi-pæn o Uhgîn. Mæto Uhgîn otos-ipæn æm næmtætîn kitîah æm, kæn inæh næmtætîn ræha ien æh Jona.” Kæn tæmapæs îlat matuwîn.

Is ræha Farisi mîn ne Satusi mîn
(Mak 8:14-21)

15:31: Mak 7:37 **15:32:** Mat 14:14 * **16:1:** Farisi mîn ne Satusi mîn, nikîlat tæht mæmæ Iesu tæruru nolæn næmtætîn kit, kæn netæmim okotæplan mæmæ in tæsîsi-pæn e Uhgîn. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16 **16:4:** Mat 12:40; Jona 1:17

⁵ Nian Iesu ne rəhan mɪn netəmim kəmoatuwɪn entənɪpən-pən e Lek Kalili, rəhan netəmim kəmotaluin məmə okotos pɪret neen. Kən nian kɪnotuwɪn entənɪpən-pən, ⁶ kən təmən-ɪpən kəm rəhan netəmim məmə, “Onakoatəto itəmat o is rəha Farisi mɪn ne Satusi mɪn.”

⁷ Kən kəmoatən-ɪpən kəm ilat mɪn məmə, “Tatəghat nəhlan məto-inu kəmotaluin nəmɪkən pɪret neen.”

⁸ Məto Iesu tɪnɪtun rəhalat nətəlɪgən, kən təmən-ɪpən kəm ilat məmə, “Ei, rəhatəmat nahatətəən təkəku aɪn. ?Tahro nakoatən-ɪpən kəm itəmat mɪn məmə pɪret tɪkə otəmat? ⁹ ?Nəsotɪtunən əh, o kəp? ?Nɪnotaluin pɪret faif u itəm emagwən netəmim faif-taosan lan, kən uarisig, nəmotaii-pən nɪmɪsmɪsi nəgwənən itəm kəmapəs e kətɪm asol kuwəh? ¹⁰ ?Kən nɪnotaluin pɪret sepɪn u itəm emagwən netəmim fo-taosan lan, kən uarisig, nəmotaii-pən nɪmɪsmɪsi nəgwənən itəm kəmapəs e kətɪm asol kuwəh? ¹¹ ?Tahro itəmat nəsotɪtunən məmə esəghat-inən pɪret? Oatəto itəmat o is rəha Farisi mɪn ne Satusi mɪn.” ¹² Kən e nian əh, ilat kəmotɪtun məmə in təsəghat-inən is rəha nolən pɪret məmə okoatəto ilat ron, məto okoatəto ilat o nəghatən mɪn itəm Farisi mɪn ne Satusi mɪn koatəgətun netəmim lan.

*Pita təmən məmə Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Nian Iesu təmuwa ikɪn Sisaria Filipae, mən-ɪpən kəm rəhan netəmim məmə, “?Netəmim kotən məmə pah u io, Nəti Etəmim?”

¹⁴ Kən kotən-ɪpən məmə, “Nəen koatən məmə ik Jon Baptais, nəen koatən məmə ik ien Elaija, kən nəen koatən məmə ik ien Jeremaea, o ien kit aupən ikɪn.”

¹⁵ Kən təmən-ɪpən kəm ilat məmə, “?Məto tahro etəmat? ?Nakotəmə pah u io?”

¹⁶ Kən Saimon Pita təmən-ɪpən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgɪn təmən məmə otahl-ɪpa, ik Nəti Uhgɪn itəm tətətig matəmegəh.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ɪpən məmə, “Uhgɪn təmawte-in rəhan nəwɪrən kəm ik, Saimon nəti Jona, məto-inu sənəmə etəmim əm təmol-arəp nat u kəm ik, məto rəhak Tata əpəh e nego e neai itəm təmol əp nat u kəm ik. ¹⁸ Kən ekən-ɪpɪnə kəm ik məmə ik Pita, u nɪpətɪn təmə kəpiel. Kən ekiləkɪn rəhak nɪməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha nɪmɪsən† otəsaprəkis-inən. ¹⁹ Ekos-ɪpɪnə kəm ik nepətən itəm tətisi-pən o Uhgɪn əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgɪn tɪnegəhan-in rəkis nəwɪam itəm onakən e nətueintən. Nian onakahtosig-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihɪn.” ²⁰ Kən mən-ɪpən əskasik kəm rəhan netəmim məmə okəsotən-ɪpənən kəm suah kit məmə in Kristo itəm Uhgɪn təmən məmə otahl-ɪpa.

*Iesu təmən-ɪarəp
rəhan nɪmɪsən*

(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

²¹ E nian əh, Iesu təmətuoun matən-ɪarəp kəm rəhan netəmim məmə in otəkəike muwɪn Jerusalem, kən etəm-iasol mɪn rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mɪn, ne iəgətun mɪn rəha Lou, okotol in tətə nahməən e nəratən tepət, kən okotohamnu in, kən uarisig e nian kɪsɪl, in otəmegəh mɪn e nɪmɪsən.

²² Kən Pita tos pɪsɪn Iesu, kən mətuoun matən-ɪəhau matən məmə, “Iərəməərə, Uhgɪn otəkəike mahtosig-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nɪpahriənən lan!”

16:6: Luk 12:1 **16:9:** Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38 **16:14:** Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 **16:16:** Jon 6:69 **16:17:** Kal 1:15-16 † **16:18:** Nat u tatəghat-in nian suah kit təmɪmɪs, məto nɪmɪsən, rəhan nəsanənən tɪkə o etəmim itəm tətəhatətə e Uhgɪn. **16:18:** Jon 1:42; Efes 2:20

²³ Kən Iesu talalin mən-ipən kəm Pita məmә, “!Setan! !Uwın isəu ron io! Ik nətəhtosig-in io. Rəham nətəligən sənəmə nətəligən rəha Uhgın, mətə in nətəligən rəha netəmim əm.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmә, “Etəmim itəm tolkeike məmә otuarisig-in io, otəkəike maluin atip in, kən miləs rəhan nig kəməluau mətəu-pa io. ²⁵ Tol nəhlan mətə-inu, etəmim itəm tatol pik wək əm məmә rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwır, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Mətə etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin. ²⁶ ? Okəmә etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, mətə uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwır, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmә Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan mətə-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo min e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətouən kəm netəmim rafin e wək ətuatip itəm kəmotol. ²⁸ İatən-ipinə nıpahrienən məmә netəmim neen koatətul ukın-u itəm kəsotimisən motəmegəh əm nian Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmә in otərəmərə e natimnat rafin.”

17

Nıpəti İesu təmuwa mol pisin (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tınuwa minuwın rəkis, İesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwın əpəh ilis e nitot əfəməh, ilat pisin əm. ² Kən ikın əh, nıpəti İesu təməuhlin muwa mol pisin. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag tahmen e mitgar, kən rəhan natimnat tınuwa mərəuən məhag-əhag. ³ Roiu agin, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal İesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm İesu məmә, “İərəmərə. Təwır məmә itiməhal eməhaluwa ikın-u. Okəmә nakolkeike, ekiləkin makeen kışil u ikın-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita təmatəghat əh, mal napuə itəm təhag-əhag təmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmiet e mal napuə matən məmә, “Inu nətik itəm iakolkeike pik. Nıkik tagien pik ron. !Əhalətəlig-in in!”

⁶ Nian suah miləhal əh kəməhaləto nəghatən əh, kəməhalışi-pər məhalitənım-pən rəhaləhal-kapə e nəptən məhaləgin pik. ⁷ Mətə İesu təmuwa mek iləhal matən məmә, “Əhalətul. Əsəhaləginən.” ⁸ Nian kəməhlaşipər, məsəhaləplanən suah kit, mətə İesu pisin əm.

⁹ Nian kəmotəiuaiu-pa e nitot, İesu təmən kəm iləhal məmә, “Əsəhalənən kəm etəmim kit nat naka itəm nəməhaləplan mətəarus-pən Nəti Etəmim otəmegəh min e nimışən.”

¹⁰ Kən kəməhalən-ipən məmә, “?Mətə tahro iəgətun min rəha Lou koatən məmә Elaija otəkəike maupən muwa min?”*

¹¹ Kən İesu təmən-ipən məmә, “Nıpahrienən məmә Elaija otəkəike maupən muwa məmә otol-wır min natimnat rafin. ¹² Mətə ekən-ipinə kəm itəməhal məmә, Elaija tınuwa rəkis, mətə netəmim kəsotitunən in, kən motol tərat lan.

16:24: Mat 10:38; Luk 14:27 **16:25:** Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9 **16:27:** Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol Əpən 22:12 **17:2:** 2 Pita 1:16-18 **17:5:** Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 * **17:10:** Nian Uhgın təməghat kəm iləhal əpəh e nitot, iləhal kəhalitun məmә İesu in Kristo itəm otuwa. Kən kəhalitun məmә Elaija otəkəike maupən muwa min, mətə kəsəhaləplanən məmә Elaija təmuwa mol əpən-əpənə natimnat rafin. Tol nəhlan, rəhalat nətəligən tinol nəruuən, mətə-inu İesu itəm in Kristo tınuwa rəkis, mətə Elaija təsuwamən əh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6

E nolən ahmen min əm, Nəti Etənim otəto nahməən e nelmilat.”¹³ Kən rəhan netənim kinotitun məmə tatəghat-in Jon Baptais kəm ilat.

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)

¹⁴ Nian kinotiet-pa o nimanin netənim, suah kit tuwa misin nulin aupən-in Iesu, ¹⁵ kən məmə, “Iərəmərə, asəkitun nətik. Tətaut, kən matəto pik nahməən lan. Nian tepət tatiet-pən e nigəm, matiet-pən ləhau e nəhau. ¹⁶ Emiləs muwin o rəham netənim, məto kotəruru nol-wirən.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm roiu nəsohatətəən, kən ninotuwin isəu o suatip rəha Uhgın. ?Onəghan nəpanotitun? ?Oekətətig kitat min itəmat mətoarus nian naka? Otıləs suakəku motuwa kəm io.”¹⁸ Kən Iesu təməghat əskasik kəm narmin rat, kən tiet e suakəku, kən roiu agın suakəku təməwir.

¹⁹ Kən rəhan netənim kəmotuwa kətul pisin ilat Iesu, kən motətapəh ron məmə, “?Təhro itimat ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto-inu rəhatəmat nahatətəən təkəku əm, təsahmenən. Məto iakatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, nat ənəpin tahmen e nikuti mastat u nətin agın, kən nəkotitun nən-ipənən kəm nitot u məmə, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin əh,’ kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

²² Nian kəmotuwa kitiəh əpəh Kalili, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io Nəti Etənim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimər min. ²³ Netənim okotohamnu io, kən uarisig e nian kisil, Uhgın otosmegəh min io e nimisən.” Kən rəhan netənim kəmotəto tərət pik agın o nəghatən əh.

Takis rəha Nimə Rəha Uhgın

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netənim kəmotuwa Kapaneam, netənim rəha nosən məni rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotuwa o Pita motən məmə, “?Təhro? ?Rəham iəgətun tatəto takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Əwəh, tatəto.”

Nian Pita təmuwin e nıpəgnoa nimə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmə, “?Saimon, nikim təht mə naka? ?Kig min rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat min netənim, o netəm pisin min?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmə, “Koatos o netəm pisin min.”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətouən. ²⁷ Məto kitat kəsotolkeikeən məmə kotol ilat kotəto tərət otat. Kən tol nəhlan, təwir məmə ik onəkuwin əpəh ləhau e lek, mərakin rəham nıpien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nıpəgnoan, kən onəkəplan məni silfa kit tahmen-in nətouən takis. Os muwin mos-ipən kəm ilat o nətouən rəhalau takis.”

18

Etəm-iasol e nərəmərəən
rəha Uhgın

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netənim rəha Iesu kəmotuwa ron motətapəh ron məmə, “?Pah u in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgın?”

17:12: Mat 11:14 **17:13:** Luk 1:17 **17:19:** Mat 10:1 † **17:20:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəsətəən ves 21 u: Məto suah kit itəm tolkeike məmə otəhg-iarəp narmin rat min nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətuakəm. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2 **17:22:** Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13; 38:26 **18:1:** Luk 22:24

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugin elat, ³ kən mən məmə, “Pahrien iatən kəm itəmat məmə okəmə nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nisualkələh, okol nəsotuwınən motatig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın. ⁴ Tol nəhlan, pah u otıləs-iəhau atıp in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgın.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmim kit nikin tagien o nosən suah u muwın e nıpəgnoa nimə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io mın e nikin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgın otol nalpınən asol kəm in. Kən nalpınən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnım məmə otamnım.

⁷ “Kəsi, nahməən asol otuwa o netəmim rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm netəmim məmə okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən mın əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatıp rəha nərətən əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwır pik məmə nian nakuwın e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tikə, taprəkis-in məmə ik nataskəlım nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikin, kən kərakin-pən ik e nigəm itəm tatuəp namnun tikə. ⁹ Okəmə niganəmtim tol ik natol təfagə, kən asul-irəkis mərakin. Məto-inu təwır pik məmə nian nakuwın e nego e neai, niganəmtim kit tikə, taprəkis-in inu məmə ik nataskəlım niganəmtim kərən mil, kən kərakin-pən ik e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

*Nimaa nəghatən o sipsip
itəm təməluə
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nəkotəkəike moatitun wır məmə nəsotehm-iəhauən netəmim rəhak mın itəm kotahmen e nisualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə nagelo mın itəm koatehm ilat, nian rafin ilat koatətul e niganəmti rəhak Tata u tətətig əpəh e nego e neai məmə okotən-iarəp ilat kəm Uhgın.*

¹² “?Nikitəmat təht məmə naka? ?Okəmə etəmim kit rəhan sipsip wanhanrit, kən kitiəh təluə mətan, kən suah əh otol naka? In otapəs ilat naintinain əpəh e nitot, kən muwın megəs-in itəm un itəm təməluə. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pahrien kəm itəmat məmə, nikin otagien o sipsip u kitiəh əm, taprəkis-in ilat u sipsip naintinain itəm kəsətəluəən. ¹⁴ E nolən ahmen mın əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkeikeən məmə rəhan kit suakəku otuwın məluə.”

*Piam itəm tatol nərətən
kəm ik
(Luk 17:3)*

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Okəmə piam kit tol nolən rat kit kəm ik, uwın məplan itəlau pisin əm, kən nakən-ipən nat naka itəm təmöl təsətuatıpən. Okəmə tatətəlig-in ik, rəham nəghatən otol in tatitəlig-pa mın nakuəwır otəlau mın. ¹⁶ Məto okəmə təsətəlig-inən ik, os etəmim kitiəh o kəiu məhaluwın mın məhaləplan məmə nəghatən mın rafin itəm onəkotən, okotitun məmə ilat rafin nıpahrienən əm. ¹⁷ Məto okəmə təsətəlig-inən ilat, ən-ipən kəm niməfak.

18:3: Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 **18:5:** Mat 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 **18:6:** Mak 9:42; Luk 17:1-2 **18:8:** Mat 5:29-30 **18:9:** Mak 9:43-48 * **18:10:** E naoa oas agin tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən ikin, ves 11 tikə. In tatən məmə, “Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəmətəluə.” **18:10:** Hip 1:14 **18:15:** Luk 17:3; Kal 6:1
18:16: Dut 19:15; Jon 8:17

Məto okəmə təsətəlig-inən niməfak, kən niməfak otəplan in tahmen e Iaihlua o etəmim rəha nosən məni e takis.

¹⁸ “Iatən pahrien kəm itəmat məmə, əpəh e nego e neai, Uhgın tınegəhan-in rəkis nəwiatəmat itəm nakotən e nətueintən. Nian nəkoatahtosig-in nat kit o nakoategəhan-in nat kit, kən otol mihin.

¹⁹ “Kən iatən mın kəm itəmat məmə, okəmə itəlau kəiu nakuən nəghatən kit muəlis e nat kit itəm nakətuətapəh ron o Uhgın, kən rəhak Tata əpəh e nego e neai otol nat naka itəm nakətuətapəh ron. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, ikın pəhruən etəmim kəiu o kışil kəhaluwa kitiah e nərgək, io itimat min ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim itəm təsaluinən kaon rəha suah kit

²¹ Kən Pita təmuwa o Iesu kən mətapəh ron məmə, “Iərəməərə. ?Ekaluin nolən tərət itəm piak təmol kəm io mau kuwəh? ?Mau sepin tahmen, o?”

²² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Iakən-ipinə kəm ik məmə, sənəmə mau sepin əm, məto mau sepin-te-sepin.†

²³ “Nakəkəike mol nəhlan məto-inu nəərəməərəən rəha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike məmə otəplan-tu kaon mın itəm rəhan netəmim kəmotol kəm in məmə ilat okotətou. ²⁴ Nian tınətuoun wək əh, kotiləs rəhan kit iolwək motuwa ron itəm təmol kaon iahgin iahgin, tahmen e ten-taosan talen.‡ ²⁵ Məto suah əh tınəruu nətəuən, kən tol nəhlan, kig təmən məmə okol-salim-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat mın rafin məmə otətou rəhan kaon.

²⁶ “Kən rəhan iolwək təmeiuaiu misin nulin aupən in. Kən matəkəike ron matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rafin rəhak kaon?’ ²⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmasəkıtun in, kən mapəs rafin rəhan kaon məmə otəsətəuən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwın.

²⁸ “Məto nian iolwək u təmuwın, kən məplan etəmim kit u təmol kaon kəm in, wan-hanrit tenarius.§ İlau kərən iolwək mil kətioal wək kitiah əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluin rəhan kaon, in təmaskəlim itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmkətıp nentou, matən məmə, ‘!Ətou-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

²⁹ “Kən iolwək un itəm təmol kaon kəm in, teiuaiu misin nulin matəkəike ron matən məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rəhak kaon?’

³⁰ “Məto in təmə, kəp. Kən təmuwın mən məmə okiləs suah u kan kiləs-ipən e kalapus mətoarus-pa otətou rafin rəhan kaon mın itəm təmol. ³¹ Nian iolwək mın neen kəmotəplan nat əh, nıkilat təmahmə pik ron, kən motuwın motən-ipən kəm etəm-iasol natimnat rafin itəm kəmotəplan.

³² “Kən etəm-iasol təmaun-in iolwək un tuwa təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək itəm tərət agın. Emapəs rafin rəham kaon məto-inu nəmatəkəike ron io. ³³ ?Tahro nəsasəkıtunən suah u natioal wək itəlau min, tahmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’ ³⁴ Kən neməha təmol etəm-iasol, kən təmən məmə okiləs kan kiləs-ipən e kalapus məmə etəm tatehm kalapus otol nalpınən kəm in mətoarus-pən otətou rafin rəhan kaon itəm təmol.”

³⁵ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən e suatıp kitiah əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmat rafin, okəmə nəsotaluin pahrienən nəratən itəm piatəmat mın koatol kəm itəmat.”

18:18: Mat 16:19; Jon 20:23 **18:19:** Mak 11:24; Jon 15:7 † **18:22:** Nipətin rəha “mau sepin-te-sepin” məmə kitat kotəkəike motaluin nəratən rəha suah kit nian rafin, namnun tikə. **18:22:** Luk 17:4 ‡ **18:24:** Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kən məni rafin u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu. § **18:28:** Roiu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu. **18:34:** Mat 5:25-26 **18:35:** Mat 6:15; Mak 11:25; Efes 4:32; Kol 3:13

19

Iərman ne pətan kətuapəs ilau mīn
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian Iesu təmōl namnun nənən natimnat mīn u, təmīet Kalili muwīn nītən Jutia entənīpən-pən e nikali nəhau Jotan. ² Kən nīmanīn netəmīm kəmōtuarisīg-in in motuwīn əh-ikīn əh, kən təmōl-wīr ilat e nīmīsən mīn.

³ Kən Farisi mīn neen kəmōtol noa eko-eko məmə otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatīpən. Kəmōtuwa o Iesu motən məmə, “?Lou tatən məmə iərman titun napəsən rəhan pətan o nat ənpapīn əm kit, o kəp?”

⁴ Kən təmən-ipən məmə, “?Nəmōtafin o kəp məmə, e nətuounən muwīn mətōarus-pa u-roiu, Uhgīn u itəm təmōl netəmīm rafin, təmōl iərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u təmən məmə, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətūatīg ilau rəhan pətan. Kən ilau okuea nīpətīlau kitīəh.’

⁶ Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, mətō kitīəh əm. Uhgīn tīnīlpīn ilau kinuea mīnioal kitīəh, kən o nat əh, pəs etəmīm kit okol təsətātīpən rəhalau natīgən.”

⁷ Kən Farisi mīn kotən-ipən məmə, “?Mətō tahro Moses təmən məmə etəmīm titun nos-ipənən naoa kit kəm rəhan pətan o napəsən, kən mahl-ipən tatuwīn?”

⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Moses təmegəhan-in itəmat noanol rəha Isrel məmə onəkōtapəs rəhatəmat nīpītan mīn mətō-inu rəhatəmat-kapə təskasik pīk. Mətō aupən, təməsolən nulan. ⁹ Mətō iakatən kəm itəmat məmə, okəmə suah kit tatōl tifos mətəpəs rəhan pətan itəm təməsətəu-pən anionən iərman pīsīn kit, kən suah u mit pətan pīsīn, tahmen əm məmə in tətəkləh-in pətan əh, mateguafəl rəhan pətan ətuatīp.”

¹⁰ Kən netəmīm rəha Iesu kotən kəm in məmə, “Okəmə natīgən rəha iərman ne pətan təskasik pīk nulan, təwīr məmə iərman ne pətan okəsioalən marīt.”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sənəmə netəmīm rafin okōtitun nosən nəghatən u, mətō netəm mīn əm un itəm kəmos-ipən nəghatən u kəm ilat, in rəhalat əm. ¹² Tol nəhlan mətō-inu, netəmīm neen okəsōtolən marīt o nat pīsīn pīsīn mīn. Kit okol təsōlən marīt mətō-inu nīpətīn məsīn tərat nian təmāiir. Kit okol təsōlən marīt mətō-inu netəmīm kəmōtərəkīn nīpətīn məsīn. Kən kit tatən atīp məmə in otəsōlən marīt məmə otol wək rəha nərəməərəən rəha Uhgīn. Etəmīm itəm titun nosən nəghatən u, in təike mos.”

Iesu təməfak o nisualkələh
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmīm kəmōtəmīk nisualkələh motuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmīn elat, kən məfak olat. Mətō netəmīm rəha Iesu kəmōtən-iəhau ilat.

¹⁴ Mətō Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs nisualkələh kotuwa ron io, sōtən-iəhauən ilat, mətō-inu nərəməərəən rəha Uhgīn in rəha netəmīm mīn u kotol nulan.”

¹⁵ Kən təmələhəu-pən nelmīn elat, kən mīet ikīn əh.

Etəm alua itəm rəhan
nautə tepət

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kən suah kit təmuwa o Iesu mən-ipən məmə, “Iəgətun. ?Io ekəkəike mol wək naka itəm in təwīr məmə ekos nəmegəhən līlīn?”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro nakatətapəh ron io o nat naka itəm təwīr? Suah kitīəh əm itəm in təwīr. Okəmə nakolkeike məmə nakos nəmegəhən līlīn, ətəu-pən nəghatən mīn rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təmən-ipən məmə, “?Lou mīn pəhrūən?”

Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Sohamnuən etəmim, kən mäsakläh-inән pətan, kən mäsaklähән, kən mәseiueiuәән e kot, ¹⁹ kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen әm mәмә nakolkeike atip ik.”

²⁰ Kən etәм aluә u təmən-ipән mәмә, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka min әh-ikin itәм emәsolән?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipән mәмә, “Okәмә nakolkeike mәмә rəham nolән otәtuatip agin, uwin mol-salim-in rəham nautә, kən mos-ipән mәni lan kәм ian-rat min. Kән ik onakos natimnat wir әpәh e nego e neai. Kән wa, mätәu-pa io.”

²² Nian etәм aluә tәмәto nәghatән әh, kән tәmagim matuwin nikin tәpou mәto-inu rəhan nautә tәpәt.

²³ Kən Iesu təmən-ipән kәм rəhan min netәмim mәмә, “Ekatән pahrien mәмә, tiäkis o etәмim itәм rəhan nautә tәpәt mәмә otuwin matig ahgin nәрәmәрәән rəha Uhgın. ²⁴ Kән iatән min kәм itәmat mәмә, tiäkis mәмә kamel otuwın-pән e nipәg nitel, mәto tiäkis pik mәмә etәм rəhan nautә tәpәt otuwın matig ahgin nәрәmәрәән rəha Uhgın.”

²⁵ Nian netәмim rəha Iesu kәmotәto nәghatән әh, narmilat tәmiwig pik, kән motән-ipән mәмә, “?Kән pah titun nosән nәmegәhән lilin?”

²⁶ Kən Iesu tәplan ilat kән mән mәмә, “Nat u, okol etәмim tәsolән. Mәto Uhgın, in titun nolән natimnat rafin.”

²⁷ Kән Pita təmən-ipән mәмә, “Emotapәs natimnat rafin mәмә ekotәtәu-pән ik. ?Nat naka u, o nian kit in rәhatimat?”

²⁸ Kən Iesu təmən-ipән kәм ilat mәмә, “Iatән pahrien kәм itәmat mәмә, e nian itәм natimnat rafin okotәuhlin motuwa motuwiwi, kән Nәti Etәмim otәpәläh e rəhan jea rəha kig itәм in tәhag-әhag mәwir agin, kән itәmat un itәм nәmoatәtәu-pa io, onәkotәpәläh min e jea rəha kig ilat tuelef, kән motәрәmәрә e noanol min ilat tuelef rəha Isrel. ²⁹ Kән netәмim rafin un itәм kәmotapәs rәhalat nimә min, o pialat min, o winilat min, o rәhalat tata o mama, o nenәtilat min, o rәhalat nәptән min o nәrgәk, Uhgın otos-ipән natimnat min әh tәpәt pik agin kәм ilat, kән mos-ipән nәmegәhән lilin kәм ilat. ³⁰ Mәto netәмim tәpәt itәм koatәtul aupән e nәtueintән roiu, okotuwa motәtul uarisig e nәmegәhән itәм otuwa. Kән netәмim tәpәt itәм koatәtul uarisig e nәtueintән roiu, okotuwa motәtul aupән e nәmegәhән itәм otuwa.”

20

Nimaa nәghatән e iolwәk min әpәh e nasumән

¹ “Tol nәhlan mәto-inu nәрәmәрәән rəha Uhgın tahmen e etәм-iasol kit rəha nasumән. Tәmiet laulaugin agin mәмә otegәs-in netәмim okotuwa motol wәk e rəhan nasumән. ² Kән in tәмән mәмә otәtou ilat kitiәh kitiәh wan tenarius* e nian kitiәh, kән mahl-ipән ilat kotuwın e rəhan nasumән.

³ “Iuәhkir nain klok laulaugin, tәmiet muwin e maket mәplan netәмim neen koatәtul mәsotolән nat kit. ⁴ Kән tәмән-ipән kәм ilat mәмә, ‘Itәmat min, otuwın motol wәk әpәh e rәhak nasumән, kән ekәtou itәmat e mәni itәм tәtuatip.’ ⁵ Kән kәmotuwın.

“Kән iuәhkir o tina, tәmiet muwin mol nat kitiәh әm, kән mol min e tri klok ehnaipән. ⁶ Kән iuәhkir e faif klok ehnaipән, tәmiet muwin mәplan netәмim neen min koatәtul әpnapin әm. Kән tәмән-ipән kәм ilat mәмә, ‘?Tahro nәkoatәtul ikin-u nian apiәpiә kit, mәsotolән nat kit?’ ⁷ Kән kotән-ipән

19:18: Eks 20:13-16; Dut 5:17-20 **19:19:** Eks 20:12; Lev 19:18 **19:26:** Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31; Luk 22:30; Nol Әpән 3:21 **19:30:** Mat 20:16; Luk 13:30 * **20:2:** Tenarius kitiәh in tahmen e nәtouән rəha wәk o nian kitiәh. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan vatu.

məmə, 'Məto-inu suah kit təsegəs-inən itimat məmə ekotol wək rəhan.' Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, 'Itəmat mīn otuwīn kol wək e rəhak nasumən.' Kən ilat kəmotuwīn.

⁸ "Nian tīnehnaipən, etəm-iasol rəha nasumən təmən-ipən kəm rəhan etəmim itəm tatehm rəhan iolwək mīn məmə, 'Aun-in iolwək mīn kotuwa, nakos-ipən rəhalat mənī. Nakətuoun mətou netəm itəm kəmotuwa uarisig muwīn mətoarus netəm kəmotaupən motol wək.'

⁹ "Kən iolwək mīn itəm kəmotuwa motol wək e faif klok, kəmotuwa kən təmətou ilat wan tenarius kitiəh kitiəh. ¹⁰ Tol nəhlan, netəm mīn u itəm kəmotaupən kol wək, nīkilat təht məmə okotos mənī taprəkis-in itəm mīn u kəmotol wək uarisig. Məto ilat kitiəh kitiəh kəmotos mīn əm wan tenarius.

¹¹ Nian kəmotos mənī, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat mīn məmə nīkilat təsagienən o mənī, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən məmə, ¹² 'Netəm mīn u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitiəh əm, məto ik nəmətou itimat mīn ilat tahmen-ahmen əm. Məto itimat emotol wək asol e nərauiə əskasik e nian apiəpiə.'

¹³ "Məto etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat kit məmə, 'Io kit. Esakləh-inən ik. ?Nəmən məmə nakol wək o wan tenarius, o kəp? ¹⁴ Os rəham mənī matuwīn. Iakolkeike məmə ekətou etəm u itəm təmol wək uarisig tahmen əm lam. ¹⁵ Rəhak u mənī. ?Ekitun nolən nəhlan nat naka itəm iakolkeike, o kəp? ?Natətəhak olat məto-inu io iakəwīr olat? "

¹⁶ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, "Tol nəhlan, etəm tatuarisig otaupən, kən etəm tətaupən otuarisig."

Iesu təmən-iarəp

rəhan nīmīsən

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Kən nian Iesu təmatuwīn Jerusalem, təmos rəhan netəmim tuelef motətul pisin, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ¹⁸ "Koatuwīn əpəh ilis Jerusalem, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io kəm pris asol mīn ne iəgəton mīn rəha Lou. Kən okotiuw-iarəp io məmə ekimis, ¹⁹ kən motiləs-ipən io kəm Iaihlua mīn məmə okotəsan lak, kən motalis motoh, kən motətu-pər io e nig kəməluau məmə ekimis. Kən uarisig e nian kisil, kən Uhgīn otosmegəh mīn io e nīmīsən."

Nətapəhən rəha mama kit

o Iesu

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulin o Iesu, matətapəh-in nat kit ron. ²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, "?Nakolkeike naka?"

Kən pətan təmən-ipən məmə, "Pəs nakegəhan-in məmə nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nīkaləm matip, kən kit təpələh e nīkaləm mol, ikin mīn rəha nəsanənən ne nisaiiən, nian natərəməərə lan."

²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, "Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Tahro? ?Itəmlau, nīkitalau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigī nien itəm io ekəike mətul lan?"† Kən kuən-ipən kəm Iesu məmə, "Əwəh, ekiatun."

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, "Pahrien, onakuəkəike muənīm-pən e rəhak kap rəha nətoən nahməən. Məto o nəpələhən e nīkalik matip ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. Ikin mil əh, ilau rəha netəm mīn u itəm Uhgīn təmol əpen-əpenə olat."

20:8: Lev 19:13; Dut 24:15 **20:16:** Mat 19:30; Mak 10:31 **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30 † **20:22:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, '?Itəmlau, nīkitalau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənīm kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənīm lan?'
20:22: Mat 26:39; Jon 18:11

²⁴ Nian netəmim ten mīn rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, kən neməha təmol pīk ilat o suah mil ilau pian. ²⁵ Məto Iesu taun-in ilat kotuwa kitiaḥ, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotitun rəkis nolən rəha netəm-iasol rəha Iaihlua mīn. Ilat koatol təkaskik pīk kəm rəhalat netəmim mīn. Kən rəhalat kapman mīn koatol ilat kotəməhl ləhau e nərəmərəən rəhalat. ²⁶ Məto itəmat, okol nəsolən nəhlan. Məto okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa in etəm-iasol kit rəhatəmat, in otəkəike muwa tahmen e iolwək kit rəhatəmat, ²⁷ kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otətul aupən etəmat, in otəkəike muwa slef rəhatəmat. ²⁸ Nolən əh tahmen əm lak, Nəti Etəmim. Eməsuwamən məmə netəmim okotol wək rəhak, məto emuwa məmə ekol wək rəhalat, kən ekosipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat mīn.”

*Iganəmtin rat mil
kəmuəplan nat*

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmoatiet e taon Jeriko, nimanin netəmim kəmotətəu-pən in. ³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələh e nīkali suatip, kən nian kəmuəto məmə Iesu taliwək e suatip matuwa, kən kəmuagət əfəməh muən məmə, “!Iərəməra, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³¹ Kən məto, nimanin netəmim koatən-iəhau ilau, motən-ipən məmə kəsuağət pīkən, məto ilau kuagət pīk aɡin mīn məmə, “!Iərəməra, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən məmə, “?Nakioalkeike məmə ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən məmə, “Iərəməra, ekioalkeike məmə ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkitun ilau, kən mek niganəmtilau. Kən roiu aɡin, kinatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

Iesu təmuwin əpəh Jerusalem mol əp məmə in Kig

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;

Jon 12:12-19)

¹ Nian kinotuwa iuəhkir o Jerusalem, kinotuwa Petfas e Nītot Rəha Nig U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etəmim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ian əpəh e latuənu aupən etat, kən ikin əh, nakuəplan togki kit kəmərūətain ilau nətin. Kən nəkiakis ilau muasig muea kəm io. ³ Okəmə suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in məmə Iərəməra tolkeike ilau, kən otəpanahl-ipa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa məmə in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol nīpahrienən. Ien təmən məmə,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətin Pətan Saeon* məmə,
‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat,
rəhan nətəligən in ləhau,
kən mətasuə e togki,
ne togki u in nətin əm.’ ”

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal. ⁷ Kəmuasig togki ne nətin, kən muəfətain noankawi togki mil e rəhalau kot mīn, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nimanin netəmim tepət koatəpen rəhalat kot mīn əpəh e suatip, kən neen kotəte nimali nig mīn, kən motəpen ilat e suatip. ⁹ Kən nimanin netəmim itəm kotaupən e Iesu, ne nimanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatagət əfəməh moatən məmə,

20:25: Luk 22:25-26 **20:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 **20:28:** Luk 22:27; Fil 2:7 * **21:5:** Nəghatən u “Nətin Pətan Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem. **21:5:** Sek 9:9

“!Hosana† o Mipi Tefit!
!Ierəmərə Uhgîn tətatiḡ ilau suah u itəm tatuwa e nərgîn!
!Hosana o Uhgîn əpəh ilis e nego e neai!”

¹⁰ Nian Iesu tēmiet-arəpa Jerusalem, netəmim rafin əh-ikin nīkilat təmaut, kən moatən nəghatən tepət moatətapəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nimanin netəmim kotən məmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e nitən Kalili.”

Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgîn
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kən Iesu təmuwîn əpəh imə e Nimə Rəha Uhgîn, kən məhg-iarəp netəmim itəm koatol-salim-in ne moatos-nəmtin natimnat əh-ikin məmə okotol şakri-fais lan. Kən mahwin tepil min itəm kətauluin mənī ikin, kən mahwin jea min rəha netəm min u koatol-salim-in ioen min. ¹³ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgîn məmə, ‘Rəhak nimə, okaun-in məmə nimə rəha nəghatən kəm Uhgîn e nəfakən,’ mətə itəmat nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakläh min.’”

¹⁴ Kən iganəmtin rat min ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nimə Rəha Uhgîn, kən tol-wir ilat. ¹⁵ Mətə nian pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotəplan nat wir min itəm in təmol, kən motəplan min nisualkələh koatagət əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhgîn, moatən məmə, “! Hosana o Mipi Tefit!” neməha təmol ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “? Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotafin, o kəp, nəghatən suah kit təmen kəm Uhgîn itəm tatən nulan məmə, ‘E nohli nisualkələh aḡin ne nisualkələh mətətəḡ, nəmol məmə ilat okotənwiwi ik’?”

¹⁷ Kən təmapəs ilat miet Jerusalem muwîn e taon Petani, mapil ikin.

Niḡ kit fik təmauke-auke
(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Lauaugîn aḡin, Iesu təmatitəḡig-pən Jerusalem, kən nəumis tinus. ¹⁹ Kən təməplan niḡ u fik e nīkali suatiḡ, kən təmuwîn ron mətə təsəplanən noan kit, tatəplan əm nimalin. Kən təmən-ipən kəm niḡ u məmə, “!Okol nəsoe minən!” Kən roiu aḡin, niḡ təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netəmim kəmotəplan nat əh, kən narmilat təmiwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “? Tahro niḡ əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ Mətə Iesu təmən-ipən məmə, “!atən-ipinə nīpahrienən məmə okəmə nakoatos nahatətən, kən rəhatəmat nətəḡigən təsolən kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emol e niḡ u fik. Mətə sənəmə in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm nitot əh məmə, ‘Uwîn mamnim əpəh itəhəi,’ kən otol nəwiatəmat.

²² Okəmə nakotahatətə, kən onəkotos nat naka itəm nakoatətapəh-in e nəfakən.”

Nətapəhən o nepətən
rəha Iesu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Iesu təmuwîn e Nimə Rəha Uhgîn, kən nian təmatəgətun, pris asol min ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, koatuwa ron motən-ipən məmə, “? Natol natimnat min u e nepətən rəha pah? ?Kən pah təmos-ipinə nepətən un?”

† 21:9: Nīpəti nəghatən u “Hosana” təmə, “ənwiwi.” 21:9: Sam 118:26 21:13: Aes 56:7 21:13: Jer 7:11 21:16: Sam 8:2 21:21: Mat 17:20; Luk 17:6; Jon 14:12; 1 Kor 13:2 21:22: Mat 7:7-11; 18:19

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Takətapəh-in-pinə nəghatən kit kəm itəmat. Okəmә nakotos-ipa nəghatən kit, kən ekən-ipinə kəm itəmat məmә nepətən naka itəm ekatol natimnat mīn u lan. ²⁵ ?Nepətən rəha Jon təmisi-pən hiə o nolə baptais? ?Təmisi-pən e nego e neai, o rəha netəmim əm?”

Kən kəmotən-ipən kəm ilat mīn məmә, “Okəmә kotən məmә, ‘Nepətən rəha Jon təmisi-pən e nego e neai,’ kən otən məmә, ‘?Məto tahro nəsotənən nīpahrienən lan?’ ²⁶ Məto okəmә kotən məmә, ‘Rəha netəmim əm,’ kitat koatəgin netəmim, məto-inu nīkilat təht məmә Jon in ien kit rəha Uhgīn.”

²⁷ Tol nəhlan, kəmotən-ipən kəm Iesu məmә, “Itimat ekotəruru.” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Kən io mīn, okol ekəsənən kəm itəmat məmә e nepətən naka ekatol natimnat mīn u lan.”

Nimaa nəghatən e suah mil kəiu

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “?Tahro? ?Nīkitəmat tataht məmә naka? Suah kit, nətīn iərman kəiu. Kən təmuwīn mən-ipən kəm itəm iahgin lan məmә, ‘Nətīk, uwīn mol wək u-roiu əpəh e nasumən.’ ²⁹ Məto nətīn təmən-ipən məmә, ‘Takapəs.’ Kən matīg məuhlin mīn rəhan nətəligən, kən muwīn e nasumən.

³⁰ “Kən tata tuwīn o nətīn itəm təkəku, mən-ipən mīn kəm in nat kitiah əm. Kən nətīn təmən-ipən məmә, ‘Əwəh, tata, ekuwīn,’ məto təmapəs-pən e nasumən.

³¹ “?Otən-tu məmә suakəku mil u in pəhruən, təmol nəwia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən məmә, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə nīpahrienən məmә, netəm koatos mənī rəha takīs, ne nīpitan rəha suatip koatuwīn e nərəmərən rəha Uhgīn əpən etəmat, ³² məto-inu Jon təmuwa otəmat məmә otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən məto itəmat nəsotənən nīpahrienən lan, məto netəm koatos mənī rəha takīs, ne nīpitan rəha suatip kəmotən nīpahrienən lan. Kən nəmotəplan pəp nat əh, məto nəməsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən məsotənən nīpahrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netəmim rat itəm koatehm nasumən

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kən Iesu təkəike matən məmә, “Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit mīn. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmol nasumən kit e nol kit katən məmә krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel muwīn mītəlau lan. Kən mol ikīn kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmә nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilīs məmә etəmim otaiu lan matehm wīr nasumən o nat megəh mīn ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmә okotasum lan, kən motor noa krep, məsīn rəhan, məsīn rəhalat. Kən miet muwīn o naliwəkən ik pīsīn kit. ³⁴ Nian krep tīnəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef mīn məmә okotuwīn e nasumən rəha krep, motətapəh o netəm koatol wək e nasumən məmә okotos-ipən rəhan krep məsīn kəm ilat.

³⁵ “Məto netəm koatol wək e nasumən kəmotaskəlīm rəhan slef mīn, kən motoh kit, motohamnu kit, motaht e kəpiel itəm tatol kīsīl lan. ³⁶ Kən tahl-ipən mīn slef mīn neen kotuwīn olat, ilat tepət taprəkīs-in itəm əpən mīn. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən ahmen mīn əm itəm kəmotol kəm netəm əpən. ³⁷ Namnun aģīn, tahl-ipən nətīn iərman tuwīn olat, kən mən məmә, ‘Ilat okotəkəike motīsīai-in nətīk.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətīn, kən kotən-ipən kəm ilat mīn məmә, ‘Inu nətī etəm-iasol itəm otərəmərə e nasumən nian rəhan tata otīmīs. Pəs kotuwīn motohamnu mīn, kən motərəmərə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotaskəlīm motatipin-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkin agin-əh netəm rat mīn əh, motohamnu ilat. Kən uarisig, təpanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwīn e nelmi netəm pīsīn neen, kən e nian ətuatip itəm krep tatəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsīn rəhan.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin Naoa Rəha Uhgīn u, o kəp? Tatən məmə,

‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkīnən nimə kəsotolkeikeən motapəs, in tīnuwa kəpiel keike o nolən nimə.

Iərəməərə təmol nat u,

kən in nat təwīr agin e niganəmtitāt.’

⁴³ Tol nəhlan, iatən kəm itəmat məmə nərəməərən rəha Uhgīn okoh-rəkis otəmat, kən kos-ipən kəm netəmim mīn u itəm okotol noalat. ⁴⁴ Okəmə suah kit otīsī-pər e kəpiel u, kəpiel otətārərəh-ətārərəh, məto okəmə kəpiel otīsī-pər lan, otəpələh-ərən in.”‡

⁴⁵ Nian pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotətəo nimaa nəghatən itəm Iesu təmuəh, kən kīnotītun məmə tatəghat-in ilat. ⁴⁶ Kən kīnotegəs-in suatip kit məmə okotiləs Iesu lan kan e kalapus, məto koatəgin nīmanin netəmim, məto-inu netəmim koatən məmə in ien kit.

22

Nimaa nəghatən e nagwənən asol rəha marit

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn kəm ilat məmə, ² “Nərəməərən rəha Uhgīn in tahmen e kig kit itəm təmol əpen-əpenə e nagwənən asol o marit rəha nətīn. ³ Kən mahl-ipən rəhan iolwək mīn məmə okotuwīn o netəmim mīn u itəm təmahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə okotuwā o nagwənən rəha marit. Məto kotən məmə kol kəsotuwamən.

⁴ “Kən tahl-ipən rəhan iolwək neen mīn, mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwīn motən-ipən kəm netəm mīn u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə, enol əpen-əpenə rəkis e rəhak nagwənən. Rəhak kau mīn ne nətī kau mīn rəhak itəm kotəhg-əhg wīr, emoh rəkis ilat, kən natīmnat rafin tīnahmen. Otuwa e nagwənən rəha marit.’

⁵ “Məto kəsotətəlig-inən iolwək mīn, kən motagim mīn, kit tatuwīn e rəhan nasumən, kit tatuwīn e rəhan stoa. ⁶ Kən neen kotaskəlīm iolwək mīn rəhan, motol tərāt kəm ilat, kən motohamnu ilat. ⁷ Kən kig, neməha təmol pīk. Kən tahl-ipən rəhan mopael mīn kotuwīn, kən motohamnu netəmim mīn u itəm kəmotohamnu rəhan iolwək mīn, kən motasiepən e rəhalat taon asol.

⁸ “Kən mən-ipən kəm rəhan iolwək mīn məmə, ‘Kīnol əpen-əpenə rəkis e nagwənən rəha marit, məto netəm mīn u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat, nolən rəhalat təsahmenən məmə okotuwā. ⁹ Tol nəhlan, otuwīn əpəh e suatip asol mīn kən motən-ipən kəm netəmim əpnāpīn rafin itəm nakoatəplan məmə okotuwā e nagwənən rəha marit.’ ¹⁰ Kən iolwək mīn kəmotuwīn əpəh e suatip asol mīn, kəmotuəfīmīn netəmim rafin itəm kəmotəplan ilat, netəmim itəm kotəwīr ne netəm itəm kotərat, kən ikīn kətagwən ikīn təmərioah e netəmim.

¹¹ “Məto nian kig təmuwā məplan netəmim, təməplan etəmim kit əh-ikīn itəm təsuwīnən e natīmnat rəha marit. ¹² Kən kig təmən-ipən məmə, ‘?Io kit, nəmahro? ?Nəmuwā imə məto nəməsuwīnən e natīmnat rəha marit?’ Kən suah u tīnəruru nuhalpīnən nəghatən rəhan.

21:42: Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 ‡ **21:44:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 44 u tikə. **22:6:** Mat 21:35

13 “Kən kig təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, ‘Okotəlis ətain nelmīn ne nelkīn, kən motərakin-iarəp əpəh e naluginən itəm ikīn kətəsək ikīn, kən katəgətain nəluitəm ikīn.’ ”

14 Kən Iesu təmatəkəike mən məmə, “Tol nəhlan məto-inu netəmim tərət, kətahl-ipən nəghatən olat, məto noan məsīn əm itəm katitəpun ilat.”

Takis rəha Kig Sisa
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Kən Farisi mīn kəmotiet motuwīn motol noa eko-eko mīn məmə otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. 16 Kən kotahl-ipən rəhalat netəmim kotuwīn o Iesu ilat netəmim rəha pati rəha Herot. Kən motən-ipən məmə, “Təgətun. Ekotitun məmə ik etəm ətuatip, kən matəgətun ətuatip pahrien suatip rəha Uhgīn. Nəsolan məmə nətəligən rəha netəmim okotiuw rəkis rəham nətəligən, məto-inu natol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin, okəmə in etəm-iasol o etəm əpnəpīn əm. 17 Kən ən-tu kəm itimat rəham nətəligən e nat u. ?Tətuatip məmə okətou-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

18 Məto Iesu tinitun rəhalat nətəligən rat mīn, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! ?Təhro nakotalkut məmə nəkotol noa eko-eko ron io? 19 Otəgətun-tu mənī itəm katətou takis lan.” Kən kotos mənī* motuwa kəm in, 20 kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Narmī pah u, kən nərgi pah u e mənī u?”

21 Kən kotən-ipən məmə, “Kig Sisa.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Naka u rəha Kig Sisa, otos-ipən kəm Kig Sisa. Kən naka u rəha Uhgīn, otos-ipən kəm Uhgīn.”

22 Nian kəmotəto nəghatən əh, narmīlat təmiwig. Kən kəmotəpəs Iesu motəgīm.

Nian Uhgīn otosmegəh netəmim e nīmīsən
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 E nian əh inəh, Satusi mīn kəmotuwa o Iesu. Ilat koatən məmə netəmim okəsotəmegəh mīnən e nīmīsən. Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, 24 “Təgətun. Moses təmən kəm itimat məmə, okəmə etəmim otīmīs kən məsiləsən nətin kit, kən pian otəkəike mit nəutahlīmīs əh məmə otīləs suakəku o niuw-pərən nərgi rəha pian itəm təmīmīs.

25 “Kən ikīn əh imatimat ikīn, netəm ilat pialat mīn ilat sepīn. Itəm təmaupən maiir təmol marit, kən mīmīs, məsiləsən nətin kit, kən pian itəm tatol kəiu lan tit nəutahlīmīs. 26 Kən in mīn təmīmīs məsiləsən nətin kit, kən itəm tatol kīsīl lan ne ilat rafin muwīn mətoarus-pən itəm tatol sepīn, kəmotol nat kitiah əm. 27 Kən əmun, nəutahlīmīs tīmīs. 28 ?Tol nəhlan, ən-tu kəm itimat məmə, e nian itəm Uhgīn otosmegəh netəmim lan e nīmīsən, pətan əh in rəha pah, məto-inu ilat rafin əh sepīn kəmotol marit e pətan əh?”

29 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmotən-arəpən e rəhatəmat nəghatən məto-inu nəsoitunən Naoa Rəha Uhgīn ne nəsanənən rəhan. 30 Nian Uhgīn otosmegəh netəmim e nīmīsən, kən netəmim okəsətolən marit, okotahmen e nagelo mīn əpəh e nego e neai. 31 ?Nəmotəfin o kəp, Naoa Rəha Uhgīn itəm tatəghat-in nian Uhgīn otosmegəh netəmim e nīmīsən? Tatən məmə, 32 ‘Io Uhgīn rəha Epraham, io Uhgīn rəha Aisak, kən io Uhgīn rəha Jekop.’ In sənəmə Uhgīn rəha netəm kəmotīmīs, məto in Uhgīn rəha netəmim itəm koatəmegəh, tahmen-pən mīn e təs mīləhal.”

22:13: Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 22:15: Mak 3:6 * 22:19: Mənī itəm kəmotos motuwa in koen mənī kit, nərgin u ‘tenarius,’ itəm tahmen e wan-taosan vatu. 22:21: Rom 13:7 22:23: Wək 23:8
22:24: Dut 25:5 22:32: Eks 3:6

³³ Nian nīmanin netāmim kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig e nəgətunən rəhan.

Lou itəm in ilis pīk
(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi mīn kəmotəto məmə Iesu təməh-iəhau Satusi mīn e rəhan nəghatən, kən Farisi mīn kəmotuwa kitəh. ³⁵ Kən kit itəm tītun pīk Lou, təmən-ipən nəghatən kit kəm Iesu məmə Iesu otən nəghatən kit təsətuatipən, məmə, ³⁶ “?Lou pəhruan rəha Uhgīn u in ilis pīk?”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakəkəike molkeike Iərəməərə Uhgīn rəham e nīkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham. ³⁸ Inu in Lou itəm tətəupən kən in ilis pīk. ³⁹ Kən Lou itəm tatol kəiu lan, in iuəhkīr tahmen əm, məmə, ‘Nakəkəike molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.’ ⁴⁰ Kən Lou mil u kəiu, ilau nəukətī Lou rafin, ne naoa rəha ien mīn rafin aupən.”

Kristo in nəti pah
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kən e nian Farisi mīn kotuəfīmīn ilat mīn, kən Iesu təmən-ipən məmə, ⁴² “? Nīkitəmat təht məmə naka, e Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa? ?In tətisi-pən e noanol rəha pah?”

Kən ilat kotən-ipən məmə, “In noanol rəha Tefit.”

⁴³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Məto tahro e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgīn, tətəun-in Kristo məmə ‘Iərəməərə.’ Məto-inu tatən məmə,

⁴⁴ ‘Iərəməərə təmən kəm rəhak Iərəməərə məmə, “Əpələh e nīkalik e nelmək matip, ikīn rəha nəsanənən ne nīsiaiian, mətoarus ekiləs-iəhau rəham tikimīr mīn ləhau e nelkəm.” ’

⁴⁵ ?Kən okəmə Tefit tətəun-in Kristo məmə ‘rəhak Iərəməərə,’ kən otəhro məmə Kristo in mipi Tefit rat?” ⁴⁶ Kən etəmim kit təsuhəlpinən nəghatən rəha Iesu. Kən e nian əh matuwīn, kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit mīn tol min-nəhlan.

23

Nəhməən asol sepīn
itəm otatuwa

(Mak 12:38-40;
Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm nīmanin netāmim ne rəhan mīn netāmim məmə, ² “Iəgətun mīn rəha Lou ne Farisi mīn koatos nepətən məmə okotən-iarəp Lou rəha Moses kəm itəmat. ³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motətəu-pən kən motol natimnat rafin itəm koatən kəm itəmat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-iarəp. ⁴ Koatəkəike o netāmim məmə okotətəu-pən lou əskasik mīn itəm kotahmen e katipa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmīlat məmə okasitu elat.

⁵ “Natimnat rafin itəm ilat koatol, koatol əm məmə netāmim okotəplan. Nəkotitun paos itəm netāmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn ikīn, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmīlat lan.* Məto rəha iəgətun mīn rəha

22:37: Dut 6:5 **22:39:** Lev 19:18; Mat 7:12 **22:40:** Rom 13:10; Kal 5:14 **22:42:** Jon 7:42

22:44: Sam 110:1; Mat 26:64 **23:3:** Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwigī kau. Kəmotəte rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16; Dut 6:4-9; 11:13-21). Netāmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike məmə otol nəghatən itəm tətətig e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafin rəha noanol rəha Isrel itəm kīnotos rəkis nup tatin, ilat okotuwīn e paos mīn əh nian tēpət, kən nian rafin e nian rəha nəfakən. Katəlis e nīpinəgin ne nelmīn mol e nol kəmol e nuwigī kau. E nəghatən Inglis, katən paos mīn əh, “phylacteries.”

Lou ne Farisi m̄in, r̄ahalat paos in iahḡin tapr̄akis. K̄an n̄akot̄itun nol ̄alk̄el̄ah m̄in it̄am koat̄ekul-p̄an e n̄ip̄agn̄am̄ti kot̄ m̄in, it̄am tat̄aḡatun m̄am̄a et̄amim in t̄askasik o n̄at̄au-p̄an̄an Lou. M̄ato r̄aha īaḡatun m̄in r̄aha Lou ne Farisi m̄in, r̄ahalat nol kaif̄am̄ah pik. ⁶ K̄an e lafet m̄in, ilat kotolkeike ikin r̄aha nis̄iaiīan, k̄an ̄ap̄ah e nim̄a r̄aha nūaf̄imin̄an, ilat kotolkeike m̄am̄a okot̄ap̄el̄ah ima net̄amiasol m̄in ikin. ⁷ K̄an e ikin katol maket ikin, ilat kotolkeike m̄am̄a net̄amim kot̄an t̄aw̄ir k̄am̄ ilat, k̄an mot̄aun-in ilat m̄am̄a ‘Rap̄ai’ u n̄ip̄at̄in t̄am̄a ‘et̄am in ilis.’ † ⁸ M̄ato sotol̄an m̄am̄a net̄amim okotaun-in it̄amat m̄am̄a ‘Rap̄ai, u et̄am in ilis,’ m̄ato-inu r̄ahat̄amat Et̄am-iasol kit̄īah ̄am, k̄an it̄amat piat̄amat m̄in. ⁹ K̄an sotaun-in̄an suah kit u e n̄atueint̄an m̄am̄a, ‘Tata, et̄am katis̄iai-in,’ m̄ato-inu Tata r̄ahat̄amat kit̄īah ̄am ̄ap̄ah ilis e nego e neai. ¹⁰ K̄an sotol̄an m̄am̄a net̄amim okotaun-in it̄amat m̄am̄a, ‘Īaḡatun,’ m̄ato-inu r̄ahat̄amat Īaḡatun kit̄īah ̄am, Kristo it̄am Uhḡin t̄am̄an m̄am̄a otahl-ip̄a. ¹¹ Et̄am u in ilis et̄amat, in iolw̄ak r̄ahat̄amat. ¹² Tol n̄ahl̄an m̄ato-inu, et̄amim it̄am otos-ip̄er at̄ip in, Uhḡin ot̄il̄as-īahau, k̄an et̄amim it̄am otos-īahau at̄ip in, Uhḡin ot̄il̄as-ip̄er.

¹³ “! K̄asi, nahm̄aen asol otuwa ot̄amat īaḡatun m̄in r̄aha Lou, ne Farisi m̄in! ! R̄ahat̄amat n̄an̄an t̄aw̄ir, m̄ato n̄ikit̄amat tamk̄imik! Nakotaht̄osig-in o net̄amim suat̄ip o nuw̄in̄an mat̄ig ahḡin n̄ar̄am̄ar̄aen r̄aha Uhḡin, m̄ato it̄amat n̄asotuw̄in̄an, k̄an n̄asoteḡahan-in̄an m̄am̄a net̄amim okotuw̄in ikin, nat ̄ap̄nap̄in ilat kotolkeike m̄am̄a okotuw̄in. ‡

¹⁵ “! K̄asi, nahm̄aen asol otuwa ot̄amat īaḡatun m̄in r̄aha Lou, ne Farisi m̄in! ! R̄ahat̄amat n̄an̄an t̄aw̄ir, m̄ato n̄ikit̄amat tamk̄imik! Nikit̄amat taḡien ̄am m̄am̄a nakotuw̄in is̄au e nego, o e naliw̄ak̄an ̄am o nuw̄in̄an e n̄apt̄an pīsin pīsin m̄in m̄am̄a nakotiuw-pa et̄amim kit̄īah ̄am e n̄afak̄an r̄ahat̄amat. M̄ato nian suah kit tatos nol̄an m̄in ̄ah r̄ahat̄amat, k̄an tatuwa et̄am rat tapr̄akis-in it̄amat, k̄an n̄amotol m̄am̄a in ot̄ak̄aike mos nalpin̄an r̄aha niḡam asol tapr̄akis-in it̄amat.

¹⁶ “! K̄asi, nahm̄aen asol otuwa ot̄amat it̄am noatit̄ net̄amim m̄ato niḡan̄am̄tit̄amat t̄ap̄is! It̄amat nakoat̄an m̄am̄a, ‘Ok̄am̄a suah kit tatos noanaw̄il o Nim̄a R̄aha Uhḡin m̄am̄a otol r̄ahan n̄aḡhat̄an tat̄at̄ul-īak̄is, ok̄am̄a t̄asol̄an, m̄ato in nat ̄ap̄nap̄in ̄am. M̄ato ok̄am̄a suah kit tatos noanaw̄il o iaen u kol tat̄ip̄it-ip̄it r̄aha Nim̄a R̄aha Uhḡin, k̄an in ot̄ak̄aike mol n̄aw̄ian it̄am t̄amos noanaw̄il ron.’ ¹⁷ !It̄amat net̄am nakotalm̄al, niḡan̄am̄tit̄amat t̄ap̄is! ?Naka u in ilis, iaen u kol tat̄ip̄it-ip̄it, o Nim̄a R̄aha Uhḡin it̄am tatol kol tasim? ¹⁸ Nakot̄an m̄in m̄am̄a, ‘Ok̄am̄a suah kit tatos noanaw̄il o olta, in nat ̄ap̄nap̄in ̄am. M̄ato ok̄am̄a suah kit tatos noanaw̄il e sakrifais it̄am tat̄ap̄el̄ah lan, k̄an in ot̄ak̄aike mol n̄aw̄ian it̄am t̄amos noanaw̄il ron.’ ¹⁹ !It̄amat net̄am niḡan̄am̄tit̄amat t̄ap̄is! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta it̄am tatol sakrifais tasim? ²⁰ Tol n̄ahl̄an, et̄am tatos noanaw̄il e olta, pahrien, tatos noanaw̄il e olta ne nat̄imnat rafin it̄am tat̄ap̄el̄ah lan. ²¹ K̄an et̄am tatos noanaw̄il e Nim̄a R̄aha Uhḡin, pahrien tatos noanaw̄il e Nim̄a R̄aha Uhḡin ne Suah u t̄at̄at̄ig ikin. ²² K̄an et̄am tatos noanaw̄il e nego e neai, pahrien tatos noanaw̄il o jea r̄aha kig u in r̄aha Uhḡin, k̄an tatos noanaw̄il o Suah u tat̄ap̄el̄ah-p̄er lan.

23:5: Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1 † **23:7:** Ok̄am̄a īaḡatun r̄aha Lou t̄amaliw̄ak̄ matuwa iūahkir ron ik, nak̄at̄ul e nis̄iaiīan, k̄an nakat̄an t̄aw̄ir k̄am in, maun-in in m̄am̄a, “et̄am-iasol,” o “Tata,” o “Rap̄ai.” K̄an noanol r̄aha Isrel̄ k̄ataun-in r̄ahalat̄ īaḡatun asol m̄in it̄am ilat ilis pik m̄am̄a “Rap̄ai,” u n̄ip̄at̄in t̄am̄a “et̄am in ilis” o “et̄am tat̄am̄ik net̄amim.” **23:11:** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14 ‡ **23:13:** E kopi oas m̄in neen r̄aha Niutesteman it̄am k̄am̄ate e n̄aḡhat̄an Kris̄ aup̄an, n̄aḡhat̄an r̄aha ves 14 u tik̄a. Tat̄an m̄am̄a, “K̄asi, nahm̄aen asol otuwa ot̄amat īaḡatun m̄in r̄aha Lou, ne Farisi m̄in. !R̄ahat̄amat n̄an̄an t̄aw̄ir, m̄ato n̄ikit̄amat tamk̄imik! Nakot̄ak̄l̄ah-in nat̄imnat r̄aha n̄autahl̄imis m̄in, m̄ato nian kit̄īah ̄am, n̄akotol n̄afak̄an ̄af̄am̄ah m̄in m̄am̄a net̄amim okot̄is̄iai-in it̄amat. E nol̄an ̄ah, r̄ahat̄amat nalpin̄an ot̄askasik t̄ahm̄in m̄in.” **23:16:** Mat 15:14 **23:22:** Aes 66:1; Mat 5:34

²³ “!Kəsi, nahmææn asol otuwa otæmat iægætun min ræha Lou, ne Farisi min! ! Ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkimik! Nækoatætæu-pæn lou ælkælæh min moatos-ipæn tait ræha ræhatæmat nimali nig næmiæwilat tatæpien u katos-ipæn e nagwænæn, katæn mæmæ min, ne til, ne kumin. Mæto nakotapæs nat asol e Lou, inu etæm tatol tætuatip kæn mahmen-ahmen æm kæn netæmim, kæn mætasækitun netæmim, kæn tatol nian rafin nat naka itæm tæike matol. Tæwir nækoatol lou ælkælæh min, mæto nækotækæike moatol lou asol min, mæto kæp, næsotolæn. ²⁴ !Itæmat noatit netæmim mæto niganæmtitæmat tæpis! !Itæmat netæmim noategæs-in miminao e ræhatæmat kap mæmæ ko næsotæргеæn, mæto nækotæрге nat megæh asol u kamel!

²⁵ “!Kəsi, nahmææn asol otuwa otæmat iægætun min ræha Lou, ne Farisi min! ! Ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkimik! Nakotafæl ihluæ e kap ne plet, mæto æpæh imæ tamkimik, kotærioah e nagwænæn ne nænimæn itæm næmotaklæh-in, o natimnat itæm næmotos mæto-inu itæmat iaumis min kæn nian rafin nækoatol æm natimnat rat min itæm tætatig e ræhatæmat nætæligæn. ²⁶ !Itæmat Farisi min, niganæmtitæmat tæpis! Otaupæn kafæl æpæh imæ e kap ne plet, kæn ihluæ min in tæwir tæsamkimikæn.

²⁷ “!Kəsi, nahmææn asol otuwa otæmat iægætun min ræha Lou, ne Farisi min! ! Ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkimik! Nækotahmen e suwit ræha netæm kæmotimis itæm kæmuæh e pen ruæn. Ihluæ, netæmim kotæplan mæmæ tæwir, mæto æpæh imæ tærioah e nikilkili netæm kæmotimis, ne natimnat rafin itæm tamkimik. ²⁸ E nolæn ahmen min æm, ihluæ, e nolæn ræhatæmat, netæmim kotæplan mæmæ itæmat nækotætuatip. Mæto imæ, e nikitæmat, nakotærioah e næghatæn nakotæn mæsotolæn, ne nolæn rat agin min.

²⁹ “!Kəsi, nahmææn asol otuwa otæmat iægætun min ræha Lou, ne Farisi min! ! Ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkimik! Nakotilækin nimæ e kæpiel ræha suwit ræha ien min aupæn ne netæm kotætuatip, kæn moatol næhlip e kæpiel kæn moatol malæ-malæ lan. ³⁰ Kæn nakotæn-ipæn mæmæ, ‘Okæmæ itimat emotatig e nian min ræha tipitat min, okol itimat emæsotasituæn elat motohamnu ien min.’ ³¹ E næghatæn æh, nakoatæn-iaræp mæmæ itæmat noanol ætuatip min ræha tipitimat min aupæn itæm kæmotohamnu ien min æh, kæn nakotahmen-ahmen æm elat. ³² Kæn tæwir æm, itæmat otækæike motol namnun wæk itæm tipitæmat min kæmotætuoun.

³³ “!Itæmat sinek min, ne neti sinek min! ?Nikitæmat tataht mæmæ okol nakotagin e nalpinæn e nigæm asol? !Kæp! ³⁴ Tol næhlan, ekahl-ipinæ ien min, ne netæm kotenatig, ne iægætun min. Neen, itæmat onækotohamnu ilat motætupær elat e nig kæluau, neen onækotalis motoh ilat æpæh e nimæ ræha nuæfiminen ræhatæmat, kæn neen nakotitæp ilat kotiet e taon kit motiet motuwîn e kit. ³⁵ Kæn tol næhlan, itæmat onækotos nalpinæn ræha netæmim itæm kæmotohamnu netæmim rafin itæm kotætuatip, itæm tætuoun e Epel itæm in tætuatip, muwîn mætoarus-pæn Sekaræea, næti Perekia, itæm tipitæmat min kæmotohamnu e Nimæ Ræha Uhgîn ilugîn e olta ne nimæ. ³⁶ Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, nalpinæn rafin u otuwa o netæm ræha Isrel itæm kotatig roiu.

³⁷ “!Awe, netæm Jerusalem, netæm Jerusalem! Itæmat nakotohamnu ien min ræha Uhgîn, kæn netæmim itæm Uhgîn tæmahl-ipa kæm itæmat, nækotahtimnu ilat e kæpiel apin, inæh netæm u ræha Uhgîn itæm koatos næghatæn ræhan. Nian tepæt iatæg-æfæmæh-in nelmæk mæmæ iatæmik-æfimîn wir itæmat matos wir itæmat, tahmen-pæn e mænig itæm tatu nenætin min e nikwîn, mæto itæmat nikitæmat tæsagienæn ron kæn motapæs io. ³⁸ Otæplan-tu. Uhgîn tinapæs itæmat,

23:23: Lev 27:30; Maeka 6:8 **23:25:** Mak 7:4 **23:27:** Wæk 23:3 **23:28:** Luk 16:15 **23:31:** Wæk 7:52 **23:33:** Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7 **23:35:** Jen 4:8; Hip 11:4 **23:35:** Sek 1:1 **23:35:** 2 Kron 24:21

rəhatəmat nimə nəratən otoh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in nīpahrienən mətə-inu onəsotəplan minən io mətəarus nakotən məmə,
 ‘!Iərəmərə Uhgīn tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!’ ”

24

*Nəmtətin min rəha
 namnun nian*

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu təmīet e Nimə Rəha Uhgīn maliwək matuwīn, kən rəhan min netəmim kotuwa motən-ipən kəm in məmə otəplan-tu nimə min u əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, otəplan-tu nimə min əh. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə nimə min əh netəmim okotəhap-əhap kəpiel min elat. Okol kəpiel kit təsəməhlin e nəmeen.”

³ Kən uarisig lan, Iesu təmaliwək ilat rəhan netəmim motuwīn əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif kən matəpələh. Kən rəhan netəmim kotuwa pişin əm ron motən-ipən məmə, “?Otən-tu məmə natimnat min u okotuwa e nian naka, kən nəmtətin naka otol-arəp məmə rəham nuwamən ne namnun nian tinuwa iuəhkīr?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatehm wīr itəmat məmə etəmim kit otəseiuə-inən itəmat, ⁵ mətə-inu netəmim tepət okotuwa motos nərgək moatən məmə, ‘Io Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa,’ kən okoteiuə-in netəmim tepət. ⁶ Onəkotəto namnusən rəha nəluaginən min, kən onəkotəto nəghatən əpnəpin min məmə netəmim koatəluagin. Mətə nakoatehm wīr itəmat məmə nəsotəginən. Natimnat min əh otəkəike motuwa motol nīpahrienən lan, mətə namnun nian otəpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kən kantri min okotoh kantri min. Nəumis otan, kən namig otəloal ikin min tepət. ⁸ Natimnat min əh, nətuounən əm rəha nəratən, tahmen e pətan itəm tinətuoun matətə nahməən o neməkən.

⁹ “E nian min əh, netəmim okotegəhan-in-pən itəmat məmə okol nəratən kəm itəmat, kən kohamnu itəmat, kən netəmim rəha noanol min rafin okotətəhau itəmat mətə-inu o nərgək. ¹⁰ Kən e nian min əh, netəmim tepət okotapəs rəhalat nahatətəən, kən okotegəhan-in-pən ilat min e nelmi tikimīr min rəhalat, kən motətəhau ilat min, ¹¹ kən ien eiueiuə min okotuwa moteiuə-in netəmim tepət. ¹² Mətə-inu nəratən tinatepət, iuəhkīr netəmim rafin rəhalat nolkeikeən o Uhgīn otikə, ¹³ mətə etəmim itəm otətul əskasik mətəarus namnun nian, kən Uhgīn otosmegəh in. ¹⁴ Kən namnusən təwīr əh rəha nərəməərəən rəha Uhgīn, okən-iarəp ikin min rafin e nətueintən, məmə suatip əh-ikin rəha kantri min rafin o nətəlig-inən, kən namnun nian otuwa.

¹⁵ “Ien u Taniel təməghat-in nat kit katən məmə, ‘nat itəm Uhgīn tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgīn tamkimik’ (nian nakotəfin, otətəlig-in nīpətin). Tol nəhlan, nian nat tərət əh tatətul e Nimə Rəha Uhgīn, ¹⁶ kən itəmat itəm nəkotətig Jutia, nakotiet motəgim motuwīn motəhluaig e nitot min. ¹⁷ Okəmə etəmim tətameg ihluə e rəhan nimə, okol təsuwīnən imə mos min rəhan natimnat. ¹⁸ Okəmə etəmim əpəh e nasumən rəhan, okol təsitəlig-pənən latuənu mos rəhan kot. ¹⁹ !Kən kəsi o nīpitan u itəm kotəpik-əpik, ne nīpitan itəm kotəpinəhin nisualkələh e nian əh, mətə-inu ilat okotəto tərət pik agin! ²⁰ Təwīr nakotəfak məmə onəkəsotəgimən e nəratən əh e nian rəha nətəpən, o e nian rəha Sapat, ²¹ mətə-inu e nian əh, nəratən asol otuwa itəm etəmim

23:38: 1 King 9:7-8; Jer 22:5 **23:39:** Sam 118:26; Luk 13:34-35 **24:2:** Luk 19:44 **24:5:** Mat 24:23-24; 1 Jon 2:18 **24:9:** Mat 10:22 **24:11:** Mat 24:5,24; 1 Jon 4:1 **24:13:** Mat 10:22 **24:14:** Mat 28:19 **24:15:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 **24:17:** Luk 17:31

təməsəplanən tol mihin nəhlan aupən mətoarus-pa u-roiu, kən okol nərətən asol kit tol nəhlan otəsuwa mīnən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmə Uhgīn təsətətipən nian rəha nərətən əh, okol etəmim kit təməsəmegəhən. Məto Uhgīn otətətip nian əh o rəhan mīn netəmim itəm təmītəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmə suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘!Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otəpanahl-ipa!’ o ‘!In əpəh!’ sotənən nīpahrienən lan, ²⁴ məto-inu netəmim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiuə mīn okotuwa, kən ilat okotol nəmtətīn asol mīn, ne nat pispīs mīn məmə okoteiuə-in netəmim, kən okotalkut məmə okoteiuə-in netəmim itəm Uhgīn təmītəpun rəkis ilat, okəmə ilat kotītun nolən. ²⁵ Nīkitəmat otəkəike matəht wīr nəghatən mīn u itəm emən rəkis kəm itəmat, uarisig natīmnat mīn u okotuwa motol nīpahrienən lan.

²⁶ “Tol nəhlan, okəmə suah kit tən kəm itəmat məmə, ‘In əpəh, ikin taruən-aruən ikin,’ əsotuwīnən. O suah kit tən məmə, ‘In ikin-u e nīpəg noa nimə,’ sotənən nīpahrienən lan, ²⁷ məto-inu nian Nəti Etəmim otitəlig-pa mīn, otuwa uəhai əm, kən netəmim rafin okotəplan, tahmen e nīpītən itəm təmīpīt masiəgəpīn rafin neai. ²⁸ Nian nat megəh kit təmīmīs, nəkotəplan kuəriə mīn kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen mīn əm, nian nəkotəplan nəmtətīn mīn əh, nəkotītun məmə otəsuwəhən ekuwa mīn.

²⁹ “Nian ətuatīp nərətən əh otol namnun, kən ‘mitgar otəpīs agīn, kən məwīg otəsəmilhən mīnən, kən məhau mīn okotīsas e neai, kən Uhgīn otələal e nəsanənən mīn əpəh e neai.’*
³⁰ “E nian əh, nəmtətīn rəha Nəti Etəmim otol-arəp e neai, kən noanol mīn rafin e nətueintən okotasək e nəgīnən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e nimal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Uhgīn itəm otasiə mītələu lak. ³¹ Kən ekahl-ipən rəhak nagelo mīn kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuwīn ikin mīn rafin e nətueintən, motos-irəkis rəhak netəmim itəm Uhgīn təmītəpun rəkis ilat, kən kuəfīmīn ilat kitīəh.

³² “Nīkitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatīp itəm nelmīn mīn kīnotətuoun katəwiə, kən nimalīn mīn kīnoatəget, itəmat nəkotītun məmə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen mīn əm, nian nəkotəplan nəmtətīn mīn əh, onəkotītun məmə otəsuwəhən ekuwa mīn roiu agīn. ³⁴ İatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatīg u-roiu, okol kəsotīmīs rafinən mətoarus natīmnat mīn əh okotuwa kol nīpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən mīn rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha İesu Kristo

³⁶ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit təsītunən nian o aua ətuatīp rəha natīmnat mīn əh. Nagelo mīn əpəh e neai kotəruru, kən io mīn Nəti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgīn əm in titun nian ətuatīp əh. ³⁷ E nian io Nəti Etəmim ekuwa lan, otahmen e nian rəha Noah aupən ikin itəm netəmim kəsotol əpen-əpenən ron. ³⁸ E nian əh, itəm naruəh təsaiuən əh,

24:21: Dan 12:1 **24:23:** Mat 24:5 **24:24:** Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol Əpən 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luk 17:37 **24:29:** Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13 * **24:29:** Məta “nəsanənən mīn əpəh e neai” tatəpsen-pən narmin mīn, o kəm-naka natīmnat tahmen-pən e mīt ne məwīg əpəh e neai. **24:30:** Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 **24:31:** 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip. ‡ **24:34:** Suatīp kit mīn rəha nəuhlinən ves 34 tatən məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə noanol u rəha İsrəl otəsikəən mətoarus natīmnat mīn əh okotuwa motol nīpahrienən lan.” **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Wək 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8

netəmim koatagwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pən Noah təmuwın imə e nıpəgnoa nego rəhan, ³⁹ kən ilat kinotəruru nat naka otuwa mətoarus-pa naruəh təmaiu məmik ilat rafin. In əh otol təhmen əm e nian Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasumən, kən okos kitiah, kapəs kitiah. ⁴¹ Pətan kəiu katuəpələh kitiah matioal nagwənən, kən okos kitiah, kapəs kitiah.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat İərəməərə otuwa lan. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nimə titun nian ətuatip lapin itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir matehm wır nimə məmə iakləh otəsəhapən muwın imə. ⁴⁴ Kən itəmat min onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike matəht wır nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətəskəlim wır wək rəhan kən məsapəsən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otərəməərə e rəhan min rafin iolwək min məmə in otos-ipən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətərəməərə e iolwək min rəhan, kən matol-wır rəhan wək, kən otos-ipən nətouən kit kəm suah əh. ⁴⁷ İatən-ipinə nıpahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəməərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mətuoun matoh iolwək min neen, kən muwın magwən mənim ilat netəm kotapis. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e nian ne aua itəm iolwək nikin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpınən asol kəm iolwək əh kən mərakin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwır, məto nikilat tamkimik. İkin əh, netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.”

25

Nimaa nəghatən o nıpitan əlkələh ilat ten

¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat İərəməərə otuwa min, nəərəməərən rəha Uhgın otol nəhlan. Nıpitan əlkələh* ilat ten kəmotiet lapin məmə okotuwın e marit kit, kən moatəsahgin etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwın e rəhan nimə, əpəh ikin katol lafet ikin. İlat ten kəmotos rəhalat lait. ² Faif kotalmə, kən faif kotenatig. ³ Nıpitan min u ilat faif itəm kotalmə kəmotos rəhalat lait min, məto kəsotosən karasin məsin min o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nıpitan min u ilat faif itəm kotenatig kəmotos rəhalat lait min, kən motos min karasin məsin o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit təsuwa uəhaiən, kən napılən tınatos ilat koatiuw nəm, kən minotapıl.

⁶ “Kən lapin agın, suah kit təmagət əfəməh məmə, ‘İEtəmim itəm otol marit tatuwa u-roiu! Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nıpitan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait min.

⁸ Kən nıpitan itəm kotalmə kotən-ipən kəm nıpitan itəm kotenatig məmə, ‘İAwı! Otos-ipa rəhatəmat məsin karasin məto-inu rəhatimat karasin e rəhatimat lait kinotamir, otəsuwəhən kotəpis.’

⁹ “Məto nıpitan itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘İKəp! Karasin min u kəsotahmenən o kitat rafin. Məto otitəlig motuwın motos-nəmtin rəhatəmat neen karasin əpəh e stoa.’

¹⁰ “Məto nian nıpitan itəm kotalmə kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nıpitan əlkələh itəm koatətul

24:39: Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15

24:47: Mat 25:21,23 **24:51:** Luk 12:42-46 * **25:1:** Nıpitan əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7

matip, kəmotuwın ilat min e nagwənən rəha marit, kən motuwın imə. Kən kahtosig e toa.

¹¹ “Uarisig, nipitan əlkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa motaun motəmə, ‘! Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotimnə imə!’

¹² “Məto etəm otol marit təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘!atən-ipinə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’ ”

¹³ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat İərəmərə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwək e mənı kısıl

¹⁴ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın məmə, “Ekən mın məmə e nian itəm rəhatəmat İərəmərə otuwa mın, nərəmərəən rəha Uhgın otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmol əpen-əpenə məmə otaliwək muwın e nəptən pisin kit muwın isəu. Kən maun-in rəhan iolwək mın kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmilat rəhan mənı mın məmə okotol nat kit lan. ¹⁵ Təmos-ipən tətəu-pən nitunən rəhalat məmə okotol wək lan. E etəmim kitiəh, təmos-ipən kətim faif kəmotər-motərioah e mənı, u mənı tepət pik agın. Kən kit mın, təmos-ipən mın kətim kəiu tahmen əm, u mənı tepət pik. Kən kit mın, təmos-ipən kətim kitiəh tahmen əm, u mənı tepət.† Kən etəm-iasol təmıet muwın e rəhan naliwəkən.

¹⁶ Kən iolwək itəm təmos kətim faif təmuwın uəhai əm mol bisnes lan, kən təmos mın kətim faif mın. ¹⁷ Kən tahmen-ahmen əm, iolwək itəm təmos kətim kəiu, təmuwın mol bisnes lan, kən mos mın kətim kəiu mın. ¹⁸ Məto iolwək itəm təmos kətim kitiəh, in təmuwın mel noakimil məhluaigin-pən mənı rəha rəhan etəm-iasol ikın.

¹⁹ “Kən nup tepət tinuwa minuwın, kən etəm-iasol rəha iolwək mın u tinitəlig-pa, kən maun-in rəhan iolwək mın məmə otəplan-tu məmə ilat kəmotol naka e mənı mın itəm təmos-ipən kəm ilat. ²⁰ İolwək itəm təmos kətim faif, təmuwa matos kətim faif mın itəm təmos, mətul e niganəmti etəm-iasol məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim faif e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos mın iahgoau kətim faif u.’

²¹ “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwək təwir itəm nataskəlim wir wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat mın əh noan məsin, kən ekələhəu ik nəkərəməərə e natimnat tepət. ! Wa imə matig ahgin nagienən rəha etəm-iasol rəham!’

²² “İolwək itəm təmos-ipən kətim kəiu kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim kəiu e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos mın iahgoau kətim kəiu u.’

²³ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwək təwir itəm nataskəlim wir wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat mın əh noan məsin, kən ekələhəu ik nəkərəməərə e natimnat tepət. ! Wa imə, kuagien!’

²⁴ “İolwək itəm kəmos-ipən kətim kitiəh kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Ik etəm nakatəkəike pik o netəmim. Kən ik natos nagwənən e nasumən itəm nəməsasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm nəməsəfəən. ²⁵ Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkin rəham mənı, kən onəköl nalpinən asol kəm io, kən emos rəham mənı muwın məhluaig-in e nisip. Ah, inu rəham mənı.’

25:11: Luk 13:25-27 **25:12:** Mat 7:23 **25:13:** Mat 24:42 † **25:15:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, təmos-ipən “talen” pisin pisin mın kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kən wan talen tahmen e faif-milian watu.

25:15: Rom 12:6 **25:21:** Mat 24:45-47; Luk 16:10

26 “Kæn ræhan etəm-iasol təmən-ipən məmæ, ‘!Ik iolwæk rat, ik iælpah! Ik nækitun rækis məmæ iakatos nagwænən e nasumən itəm esasum-inən, kæn matæhl noa nig e nig itəm eməsæfeæn. 27 ?Tahro næsuwinən mæləhəu-pən ræhak mæni e bank, u in nimæ ræha næləhəuən mæni? Okəmæ næmol næhlan, nian emitælig-pa, ekuwin mos ræhak mæni, kæn ekos mæni mæsin min itəm bank otos-ipa.’ 28 Kæn etəm-iasol təmən-ipən kəm ræhan iolwæk pisin məmæ, ‘Os-irækis mæni ron mos-ipən kəm iolwæk u itəm tæmos kætīm faif, 29 mæto-inu etəmim u itəm tinos rækis nat kit mol wæk lan tuwa mepæt, kæn okos-ipən neen min, ræhan natimnat tepæt. Mæto etəmim itəm tæsolwækæn ræhan tuwa mepæt, okos-irækis rafin natimnat ron. 30 Kæn iolwæk u iælpah itəm tæruu nolæn nat tæwir kit, ærakin-pən ihluæ e napinæpən, ikin æh kætəsæk ikin katægətain næluitəm.’ ”

Sipsip min ne næni min

31 Kæn Iesu təmən-ipən məmæ, “Nian Næti Etəmim otuwa e nepætæn æhag-æhag ne næsanənən ræhan, ilat nagelo min rafin, in Kig, kæn in otæpæləh e ræhan jea ræha Kig matæramərə e næsanənən ne nepætæn æhag-æhag ræhan. 32 Netəmim rafin e noanol min rafin e nætueintən, okotuæfimmin ilat min e niganæmtin, kæn in otoor netəmim tahmen e etəmim itəm tatehm sipsip min tator sipsip min ne næni min. 33 In otoor sipsip min kotuwa kan e nelmin matip, kæn næni min okotuwin e nelmin mol.

34 “Kæn Kig otæn-ipən kəm netəm min un e nelmin matip məmæ, ‘Otuwa, itəmat u itəm Uhgīn tæmawte-in rækis ræhan næwirən kəm itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uhgīn tæmæləhəu pisin ræhatəmat. Otuwa motatig æhgīn næramərəæn ræhan itəm tæmol æpen-æpenə lan aupən tæpanol nætueintən. 35 Otuwa motos, mæto-inu nian næumis tæmus io, næmotos-ipa nagwænən ekun; kæn emætoaoa, næmotos-ipa næhau ekənim; kæn io iapispis, næmotit io kotuwīn e ræhatəmat latuənu; 36 kæn ræhak napən tikə, kæn næmotos-ipa napən kəm io; kæn matimis, næmotehm wir io; kæn emætatig e kalapus, næmotuwa kuag-pənin io.’

37 “Kæn netəm kotətuatip okotæn-ipən kəm in məmæ, ‘?Iæramərə, nian naka emotəplan ik næumis tæmus ik, kæn emotagwən ik; o næmoaoa, kæn emotos-ipinə næhau məmæ nakənim? 38 ?Nian naka emotəplan ik iapispis, kæn emotit ik motuwa latuənu; o ræham napən tikə, kæn emotos-ipinə napən kəm ik? 39 ?Nian naka emotəplan ik nakatimis, o næmætatig e kalapus, kæn emotimnə kuag-pənin ik?’

40 “Kæn Kig otæn-ipən məmæ, ‘Iatæn-ipinə nipahrienən məmæ nat naka itəm næmotol kəm piak min u kit, nat ænəpən in ian-rat, mæto næmotol kəm io.’

41 “Kæn in otæn-ipən kəm netəm min u e nelmin mol məmæ, ‘Otuwin isəu ron io. Uhgīn tinæləhəu rækis ræhatəmat nalpīnən. Otuwin e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə u Uhgīn tæmol ræha Setan ne nagelo min ræhan. 42 Otuwin isəu mæto-inu nian næumis tæmus io, næsotos-ipamən nagwænən kit məmæ ekun; kæn emætoaoa, næsotos-ipamən næhau məmæ ekənim; 43 kæn io iapispis, næsotaun-inən io məmæ ekuwa latuənu; kæn ræhak napən tikə, næsotos-ipamən napən kit ræhak; kæn ematimis, mætatig e kalapus, næsotuwamən kuag-pənin io.’

44 “Kæn ilat min okotæn-ipa məmæ, ‘!Iæramərə! ?Nian naka itəm emotəplan ik næumis tæmus ik, o mætoaoa, o ik iapispis, o ræham napən tikə, o næmatimis, o næmætatig e kalapus kæn eməsotimnə kuag-pənin ik?’

25:29: Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18

25:30: Mat 8:12; Luk 13:28

25:31: Mat 16:27; 19:28

25:32: Esik 34:17; Nol Əpən 20:11-13

25:35: Aes 58:7

25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41

25:41: Mat 7:23

⁴⁵ “Kæn in otæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Iatæn-ipinæ pahrien kæm itæmat mæmæ, okæmæ næmæsotasituæn e piak min u kit, nat æpnæpin in ian-rat, mæto næmæsotolæn kæm io.’

⁴⁶ “Kæn ilat okotuwîn motos nalpînæn itæm namnun tikæ. Mæto netæmim kotætuatip okotos næmegæhæn lilin.”

26

Nalpækauæn o nohamnuæn Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu tæmol namnun næghatæn min æh kæm ræhan netæmim, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ² “Nækotitun mæmæ lafet ræha Nuhagego-inæn* otuwa, nian kæiu æm æh-ikin. Kæn io, Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn io mæmæ okætupær e nig kæmæluau.”

³ Kæn pris asol min ne netæm-iasol ræha noanol ræha Isrel kæmotuæfimîn ilat min e nimæ ræha pris asol agin u nærgin u Kæeafas. ⁴ Kæn moatælpækau mæmæ okotaskælim Iesu e nolæn eko-eko, kæn motohamnu in. ⁵ Mæto motæn mæmæ, “Sænæmæ e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, okol mæta netæmim kotoh ilat min.”

Pætæn kit tæmau Iesu e nat pien-pien

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu æpæh e Petani e nimæ ræha suah æh, nærgin u Saimon u leprosi tæmol, ⁷ kæn pætæn kit tæmuwa ron mos senta kit u næmtin tiækis, kæmiuw-pæn e pætæl kæmol e kæpiel itæm næmtin tiækis, katæn mæmæ alapasta. Nian Iesu tatæpælæh e tepil mætægwæn, kæn pætæn u tæmau ræhn-kapæ e senta un.

⁸ Nian netæmim ræha Iesu kæmotæplan nat æh, nemæha tæmol ilat, motæn mæmæ, “?Tahro katærækin nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inæn, kæn kos mæni asol lan, kos-ipæn kæm ian-rat min.”

¹⁰ Mæto Iesu tinitun næghatæn itæm koatæn, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “? Tahro noatæn rat pætæn u? In tæmol nat tæwir agin kæm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itæmat min ilat. Mæto io, okol esatigæn kitat min itæmat nian rafin. ¹² Nian tæmæhtæg-pæn e nipætik, tæmol mæmæ otol æpen-æpenæ o nitænimæn io. ¹³ Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, ikin min rafin e nætueintæn itæm okæn-iaræp namnusæn tæwir u, kæn okækæike kæn-iaræp min nat naka itæm pætæn u tæmol, kæn nikilat otatæht min in.”

Pris asol min kæmotætou Jutas mæmæ otegæhan-in-pæn Iesu e nelmi ræhan tikimîr min

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kæn netæm tuelef u kit ræha Iesu, nærgin u Jutas Iskariot, tæmuwîn mæplan pris asol min, ¹⁵ kæn mæn-ipæn mæmæ, “?Onækotos-ipa naka kæm io okæmæ ekegæhan-in-pinæ Iesu kæm itæmat?” Kæn kæmotæfin mæni ilat rafin tate itæm kæmol e silfa. ¹⁶ Kæn tætuoun e nian æh, Jutas tæmategæs-in suatip mæmæ otegæhan-in-pæn Iesu e nelmi ræhan tikimîr min.

Namnun nægwænæn

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

¹⁷ Nian e nætuounæn itæm ræha lafet ræha Pret U Is Tikæ Lan, netæmim ræha Iesu kæmotuwa motæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Nakolkeike mæmæ itæmat

25:46: Dan 12:2; Jon 5:29 * **26:2:** lafet ræha Nuhagego-inæn in ‘Pasova’ e næghatæn Bislama. **26:2:** Eks 12:1-27; Mat 20:18 **26:7:** Luk 7:37-38 **26:11:** Dut 15:11 **26:15:** Sek 11:12; Jon 11:57

ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikin?”

¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘Iəgətun tatən məmə: Nian itəm Uhgın təmitəpun rəkis məmə rəhak, tinuwa iuəhkir. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiah itimat rəhak netəmim mın e rəham nimə.’ ” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmə okotol o nol əpen-əpenən o nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tینهناipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepil. ²¹ Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir mın rəhak.”

²² Kən nikilat tinərou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiah kitiah məmə, “?Eh, Iərəmərə, pah u? ?Io?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir mın rəhak, in rəhak kit itəm tatos nigın pıret mos-ipən meer e plet kitiah əm itımlau min.† ²⁴ Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatıp rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəməte lak. !Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimir mın! Təwir pik agın məmə təməsaiir-əmən.”

²⁵ Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimir mın təmən-ipən məmə, “Iəgətun. ?Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atıp nəməən.”

²⁶ Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pıret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu nıpətik.”

²⁷ Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otənim, itəmat rafin. ²⁸ Inu nitak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat mın. ²⁹ Iatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənim mınən wain u mətoarus nian itəm ekənim wain wi kitat mın itəmat əpəh e nəərəməərən rəha Tata rəhak.”

³⁰ Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwın e Nitot Rəha Nig U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otapəs in

*(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;
Jon 13:36-38)*

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “O lapın əm u, nakotapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naoa Rəha Uhgın itəm təkəike mol nıpahrienən, təmən məmə,

‘Io ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip mın, kən sipsip mın okotan kitiah kitiah.’

³² Məto nian ekəmegəh mın e nımisən, iakaupən muwın əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

³³ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Mətan, ilat rafin okotapəs rəhalat nahatətəən lam, məto io, kəp, esapəsən rəhak nahatətəən lam nian kit ne.”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm Pita məmə, “Iatən-ipinə pahrien kəm ik məmə, lapın əm u, uarisig mənig təpanımnən, onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

26:17: Eks 12:14-20 † **26:23:** E nian rəha Iesu, nian netəmim kotagwən kələh, in nəmtətin məmə rəhalat niel in təwir. **26:23:** Sam 41:9 **26:28:** Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 **26:30:** Luk 22:39; Jon 18:1 **26:31:** Sek 13:7; Jon 16:32 **26:32:** Mat 28:7,16 **26:34:** Mat 26:69-75

³⁵ Məto Pita tən məmə, “Nat əpnəpən ekəkəike mīmīs kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən mīn tahmen e Pita.

Iesu təməfak əpəh Ketsemani
(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Kən Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwīn ikīn kit katən məmə Ketsemani, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəpələh ikīn-u, pəs io ekuwīn ikīn əh məghat kəm Uhgīn e nəfakən.” ³⁷ Kən təmit Pita ne nəti Sepeti mil ilat min, kən nīkin tīnahmə pik, kən tīnəto tərət. ³⁸ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Takəto nīkik tīnahmə pik, iuəhkīr ekīmīs lan. Itəməhal ətəhləpələh ukīn-u, mətəhlaiir kitat min io.”

³⁹ Kən muwīn noan məsīn əm, meiuaiu mīsīn-pən rəhn-kapə e nīsīp matəfak, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə suatīp kit mīn əh-ikīn o rəham nalpəkəuən, pəs nakəhrəkīs ron io nəratən itəm tatuwa. Məto sənəmə nakol nəwiak, məto nakol nəwīam.”

⁴⁰ Kən təmitəlig-pa məplan iləhal kətəhlapīl. Kən təmən-ipən kəm Pita məmə, “?Təhro nəşəhlaiirən kitat min io o aua kitiəh əm ne? ⁴¹ Atəhlaiir kən mətəhaləfak məmə nəşəhaluwīnən ima nos-ipən-os-ipənən. Nīkitəməhal tolkeike, məto nīpətītəməhal təpou.”‡

⁴² Kən mītəlig-pən mīn matəfak mətəu kəiu, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə ekəkəike mos nəratən itəm tatuwa, kən pəs nakol nəwīam.”

⁴³ Kən nian təmitəlig-pa, təməplan iləhal kīnəhlapīl məto-inu napīlən tīnos iləhal. ⁴⁴ Kən tapəs iləhal mītəlig-pən mīn matəfak mətəu kīsīl, matən əm nəghatən kitiəh əm.

⁴⁵ Kən mītəlig-pa mən-ipən kəm iləhal məmə, “?Nəkətəhlapīl əh mətəhlameg, o? Əhaləplan-tu, aua tīnatuwa iuəhkīr, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴⁶ !Əhalətul-ta, koatuwīn! !Etəmim u tatuwa itəm otegəhan-in-pən io e nelmi rəhak tīkīmīr mīn!”

Tīkīmīr mīn rəha Iesu kəmotīləs motaskəlīm
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu təmatəghat-əh, Jutas, in etəm tuelef kit rəha Iesu, təmīet-arəpa ilat nīmanīn netəmim itəm koatəmīk naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol mīn ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəhl-ipa ilat. ⁴⁸ Jutas təmən-ipən rəkīs nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətūilīm-pən lan, kən nakotaskəlīm in.” ⁴⁹ Kən roiu agīn, Jutas təmalīwək muwīn o Iesu mən-ipən məmə, “!Təwīr, ləgətun!” kən mətūilīm-pən lan.

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotālīwək motaskəlīm Iesu məmə okotīləs-ipən e kalapus. ⁵¹ Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkīs rəhan naip asol rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkīs matəlgi slef rəha pris asol agīn.

⁵² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aii-pən rəham naip e nəmeen, məto-inu netəm mīn u itəm koatoahin naip, okotīmīs e naip. ⁵³ ?Nīkim təht məmə ekəruru naun-inən rəhak Tata, kən roiu agīn otəhl-ipa nagelo mīn taosan tēpət tēpət§ məmə okotasitu lak? ⁵⁴ Məto okəmə ekol nəhlan, okol Naoa Rəha Uhgīn otəsūwamən mol nīpahriənən lan, itəm tatən məmə otuwa tol nəhlan.”

⁵⁵ E nian əh, Iesu təmən-ipən kəm nīmanīn netəmim məmə, “?Təhro nəmotuwa motəmīk naip asol mīn ne kəsou-əsou mīn? ?Nīkitəmat təht məmə

26:38: Jon 12:27 ‡ **26:41:** Iesu tolkeike məmə iləhal okəhalətul-īəkīs məşəhalapəsən rəhalat nahatətən lan. Afin mīn ves 31-35. **26:46:** Jon 14:31 **26:51:** Jon 18:26 **26:52:** Jen 9:6; Nol Əpən 13:10 § **26:53:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, “kampani rəha nagelo tuelef,” itəm tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan.

io iatol naluaginən o nahwinən kapman, o? !Kəp! Nian rafin iakatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhgın matəgətun netəmim, kən nəsotuwamən motaskəlīm io. ⁵⁶ Məto natimnat mın əh rafin tinuwa mol nıpahrienən lan məmə Naoa Rəha Uhgın itəm ien mın aupən kəmotətə otuwa mol nıpahrienən lan.” Kən rəhan mın netəmim kəmotapəs in motagım.

*Iesu təmätul e
nıganəmti kaonsel*

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netəm mın u itəm kəmotaskəlīm Iesu, kəmotiləs motuwın o Kaeafas u in pris asol agın. İkin əh, iəgətun mın rəha Lou ne netəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel, koatuwa motuəfimın ikın. ⁵⁸ Məto Pita tətən təlig-təlig matuarisig-in Iesu, muwın əpəh e latuənu rəha pris asol agın. Kən təmuwın əpəh e iat matəpələh ilat mopael mın məmə otəplan-tu məmə okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol mın ne netəmim rafin rəha kaonsel koategəs-in nəghatən eiueiuə mın e Iesu məmə okotohamnu in o nəghatən mın əh. ⁶⁰ Məto kəsotəplanən nolən rat kit rəhan o nəghatən eiueiuə mın rəha netəmim, nat əpnəpın nəghatən eiueiuə mın tepət kəmotiet.

Kən əmun, etəmim kəiu kuea aupən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkinən Nimə Rəha Uhgın, kən miləkin mın e nian kışil əm.”

⁶² Kən pris asol agın tətul mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nə səghatən? ?Tahro e nəghatən mın əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?” ⁶³ Məto Iesu təpnəpın əm mə səghatən.

Kən pris asol agın təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawıl kit e Uhgın itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nıpahrienən kəm itimat məmə ik Nəti Uhgın ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, o kəp.”

⁶⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, tol əm məmə inu nəmən mihin ne. Məto ekən-ipinə kəm itəmat rafin məmə, e nian itəm otuwa, onəkotəplan io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıp rəha Uhgın u Etəm Təsənən Agın, kən mateiuaiu-pa e neai e nimal napuə.”

⁶⁵ Kən pris asol agın təməhap rəhan napən məto-inu tatəto tərət o nəghatən rəha Iesu, kən mən məmə, “!Tatəghat rat e Uhgın!* ?Tahro məmə suah kit mın təkəike məghat mın lan? Otətəlig-in-tu, nəmotətə nəghatən rat əh. ⁶⁶ ? Nıkitəmat təht məmə naka?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Otəkəike mımıs.”

⁶⁷ Kən kəmotagəh əpnəpın əm nıganəmtin, kən motaht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸ kən motən-ipən məmə, “Ei, Kristo. ?Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgın məmə pah təmoh ik?”

*Pita təmən məmə təruru Iesu
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nımə, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in məmə, “İk mın u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnin kəm ilat rafin məmə, “İəkəruru nat un itəm nakatən.”

⁷¹ Kən maliwək muwın e ket rəha iat, kən ikın əh pətan əkəku kit mın təməplan in, kən təmən-ipən kəm netəmim ikın əh məmə, “Suah u kit u təmatuarisig-in Iesu Etəm Nasaret.”

26:55: Luk 19:47; 21:37 **26:61:** Jon 2:19-21 **26:63:** Aes 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 * **26:65:** Etəm-iasol rəha pris mın təmən məmə Iesu təmən rat Uhgın məto-inu Iesu tətən məmə in tahmen əm e Uhgın. **26:65:** Mat 9:3; Jon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Jon 19:7
26:67: Aes 50:6; 53:5

⁷² Məto Pita təmən-iamnin əskasik mın mos noanawıl məmə, “!İəkəruru suah əh!”

⁷³ Təsuwəhən, netəm mın u koatətul ikın əh kotuwın o Pita motən-ipən məmə, “Pahrien məmə ik kit əh, məto-inu nolən rəha nəghatən rəham tahmen əm elat.”

⁷⁴ Kən tinətuoun maun-in nəratən mın koatısi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmə teiuə. Kən təmos noanawıl məmə, “!İəkəruru suah əh!”

Kən roiu agın, mənig təmımnən. ⁷⁵ Kən Pita nıkin təht nəghatən itəm İesu təmən kəm in məmə, “Uarisig mənig otımnən, onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” Kən Pita təmıet muwın ihluə, kən təmasək təmasək.

27

Jutas təmaril atıp in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Laulaugin agın, pris asol mın rafın ne etəm-iasol mın rəha netəmim kəmotuəfımın mın motəte noa məmə okotətəu-pən suatıp naka o nohamnuən İesu. ² Kəmotəlis in, kən motiləs motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, kapman rəha Rom.

³ Nian Jutas u etəm təmegəhan-in-pən İesu e nelmi rəhan tikimır mın, təməplan məmə kəmotuw-iarəp İesu məmə otımis, nıkin tinahmə pik o nat naka itəm təmol, kən təmik məni tate əh itəm kəmol e silfa, məmki-pən kəm pris asol mın ne etəm-iasol mın rəha noanol rəha İsrəl. ⁴ Kən mən-ipən məmə, “Emol təfagə məto-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimır mın suah kit itəm təsolən nat tərət kit.”

Kən kotən-ipən məmə, “Inu nat əpnapın əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas təməraikin-pən məni əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən in miet magım muwın maril atıp in.

⁶ Kən pris asol mın kəmotuwın motuwər məni, kən motən məmə, “Təsətuatıpən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən məni u ilat məni rəha Nimə Rəha Uhgın, məto-inu kəmos-nəmtin nıta etəmim lan.” ⁷ Kən koatən məmə okotos məni əh kən kos-nəmtin nəptən kit u aupən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən məmə okatitənim iapıspis mın ikın. ⁸ Tol nəhlan, muwa mətoarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nıta.” ⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jeremaea təmən aupən, təmuwa mol nıpahrienən lan. Təmən məmə, “Kəmos məni tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtin itəm netəm İsrəl kəmotən o suah u, ¹⁰ kən koatos məni əh məmə okotos-nəmtin ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmə İərəmərə təmən kəm io.”

İesu təmətul e nıganəmti Pailat

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kən İesu təmuwın mətul e nıganəmti Pailat, kən təmətapəh ron məmə, “? Ik kig rəha netəm İsrəl?”

Kən İesu təmən-ipən məmə, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol mın ne etəm-iasol mın rəha İsrəl koatən-iarəp nəghatən mın e İesu, məto İesu təsuhalpınən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ipən kəm in məmə, “?Nakatəto nəghatən mın itəm koatən tatiləs pikən ik, o kəp?”

¹⁴ Məto İesu təpnapın əm məsəghatən məsuhalpınən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmın təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, in nolən rəha kapman məmə otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nimanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tatəməhl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun məmə in təmöl tərət pik agin. ¹⁷ Kən nian nimanin netəmim kinotuwa, kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwın, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmə Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan mətə-inu in titun məmə kəmotegəhan-in-pən Iesu e nelmin mətə-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmə, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, mətə-inu emapılaiir lan, kən roiu iatəto tərət agin ron.”

²⁰ Mətə pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nimanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Suah mil u, in pəhrüən lan ekahl-iarəp?”

Mətə nimanin netəmim kəmotən-ipən məmə, “Parapas.”

²² Kən Pailat təmən-ipən məmə, “?Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nimanin netəmim rafin kəmotən-ipən məmə, “!Okətu-pər e nig kəluau otimis!” ²³ Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?O naka? ?Təmöl nat tərət naka?”

Mətə nimanin netəmim kəmotəgət əfəməh, motən məmə, “!Okətu-pər in e nig kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat təməplan məmə okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kınəotətul matip o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin aupən e nimanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən kit rəhak tikə o suah u, məmə nitan otəməhl-pa lak. !Nimisən rəhan tatəməhl-pinə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən məmə, “!Pəs nitan təməhl-pa otimat ne nisualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kən Pailat təməhl-iarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Mətə təmən məmə okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in məmə okətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

²⁷ Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwın əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. ²⁸ Kən motəmki-rəkis rəhan natimnat, motuwın-in-pən kot tasiə kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit. ²⁹ Kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan, motəfauin-pən e rəhn-kapə Iesu motol milə lan məmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matip, kən motisin nulilat aupən in, motol milə lan, motən-ipən məmə, “!Ekotisiai-in ik, kig rəha netəm Isrel!” ³⁰ Kən motəgəh lan, kən motiləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tepət. ³¹ Nian kınəotol rəkis milə lan, kən motəpeg rəkis kot tasiə, motuwın-in-pən min rəhan natimnat. Kən motiləs motuwın məmə okotətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Nian kəmoatuwin, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatəkəike kəm in məmə otiləs nig kəluau. ³³ Kəmotuwa ikin kit katən məmə,

Kolkota, u nipətin tatən məmə Louipil-uipil. ³⁴ İkin əh kəmotəmki-pən wain kəm İesu itəm kəmeapətip e nat tarip. Məto nian İesu təmənim asgəwın, kən mapəs nənimən. ³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat. ³⁶ Kən moatəpələh moatuag-pən moatehm İesu ikin əh. ³⁷ İlis e rəhn-kapə, kəmotəte nipəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan məmə, İNU İESU, KIG RƏHA NETƏM İSREL. ³⁸ Kən etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nıkalın matip, kit e nıkalın mol. ³⁹ Kən netəm min u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwın, motən-ipən nəghatən rat kəm İesu, moturin-urin rəhalat-kapə, ⁴⁰ moatən məmə, “Nəmatən məmə onakərəkın Nımə Rəha Uhgın kən ik pisin əm miləkın o nian kisil. !Osmegəh atip ik! !Kən eiuaiu e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgın pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen min əm, pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol rəha İsrəl kotol milə lan, ⁴² motən məmə, “Təmosmegəh netəmim, məto okol təruru nosmegəh atipən in. In kig rəha İsrəl. Okəmə tatite atip e nig kəluau, kən okotən nipahrienən lan. ⁴³ Tətahatətə e Uhgın. Pəs Uhgın tiləs-irəkis in əh-roiu okəmə in tolkeike, məto-inu təmənim məmə in Nəti Uhgın.” ⁴⁴ E nolən ahmen min əm, iətgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal min in e nig kəluau, katuən-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

İesu tinimis
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;
Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napinəpən təmeiuaiu mırəfin nat. ⁴⁶ Kən iuəhkır e tri klok ehnaipən, İesu təmasək əfəməh mən məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” u nipətin təmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Tahro nakatapəs io?”

⁴⁷ Nian netəmim neen itəm kəmoatətul əh-ikın kəmotətə təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, “In tətəun-in Elaija.”

⁴⁸ Roiu ağin, kit təmaiu muwın miləs nat kit tame-ame tahmen e katən,* kən mau e wain u tagın, maru e nig, kən miləs-ipən məmə İesu otənim. ⁴⁹ Kən ilat min neen kotən-ipən məmə, “Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.”

⁵⁰ Kən nian İesu təmasək əfəməh min, megəhan-in atip məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

⁵¹ E nian ətuatip əh, nıməhan itəm tatəkul e Nımə Rəha Uhgın təməhap mol məsin kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol namnun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel min kəmotimismis. ⁵² Kən suwıt min itəm kəmol e nipəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatip tepət itəm kəmotimis rəkis, kəmotəmegəh min. ⁵³ Kəmotiet e suwıt min kəmol e nipəg kəpiel, kən uarisig İesu təməmegəh e nımisən, ilat kəmotuwın əpəh Jerusalem motiet-arəp o netəmim tepət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mopaal min rəha netəm Rom ilat netəm min u itəm kəmoatehm İesu, kəmotəplan namig ne natimnat min əh, kəmotəgin pik, kən motən əfəməh məmə, “!Nıpahrienən, inu Nəti Uhgın pahrien!”

⁵⁵ Nıpitən tepət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikin kəmotiet Kalili moatətəu-pən İesu moatasitu lan e nat pisin pisin min.† ⁵⁶ İlat min neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mil.

27:34: Sam 69:21 **27:35:** Sam 22:18 **27:38:** Aes 53:12 **27:39:** Sam 22:7; 109:25 **27:40:** Mat 26:61; Jon 2:19 **27:43:** Sam 22:8 **27:46:** Sam 22:1 * **27:48:** Nat u tahmen e nımismis matres. **27:48:** Sam 69:21 **27:51:** Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † **27:55:** Nıpitən min əh kəmotasitu İesu e nat pisin pisin min tahmen e nagwənan, ne nəhau, ne ikin rəha napilən. **27:55:** Luk 8:2-3

Kəmitənim Iesu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;
Jon 19:38-42)

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tepət, nərgin u Josep, in etəmim kit rəha Iesu. Nian tinatuwa iuəhkir o napinəpən, ⁵⁸ təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh-in nipəti Iesu, kən Pailat tegəhan-in nipəti Iesu kəm in. ⁵⁹ Kən Josep təmiləs nipəti Iesu muwin malpin e niməhan ruən wi kit, nərgin u linen, ⁶⁰ kən miləs muwin miləs-ipən e suwit wi kəmel e kəpiel. Suwit u in rəha Josep. Kən məsəpəlpəl-in-pən kəpiel asol kit mahtosig-in nipəg kəpiel lan, kən matuwin. ⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit min katuəpələh əh iuəhkir o suwit.

Mopael min itəm kəmotehm nipəg kəpiel

⁶² Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawigin e Sapat, pris asol min ne Farisi min kəmotuwın motəplan Pailat. ⁶³ Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikiəmat tənəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, təmatəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kisil otuwa muwin, kən Uhgın otosmegəh min io e nimisən.’ ⁶⁴ Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwın moatehm nipəg kəpiel suwit mətoarus-pən nian kisil tuwa muwin. Mətan, rəhan netəmim okotuwa kakləh-in nipətin, kən motən-ipən kəm netəmim məmə təməmegəh min e nimisən. Kən neiuəuəən u, in otərat taprəkis-in itəm əpən.”

⁶⁵ Kən Pailat təmənipən məmə, “Otos mopael min, kən motuwın motol natimnat rafin itəm nakotolkeike məmə okotol o nehm wirən suwit e nipəg kəpiel.” ⁶⁶ Kən kəmotuwın moatehm wir nipəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nəmtətin kit e kəpiel.‡ Kən kəmotələhəu mopael min məmə okoatehm ikin əh.

28

Iesu təməmegəh min
e nimisən
(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)

¹ E Sante laulaugin agin,* təmatian məsian wirən, Meri Maktala ne Meri kit min kəmian məmə okiauag suwit e nipəg kəpiel.

² Kən əmun, namig asol kit təməloal məto-inu nagelo kit rəha Iəməmə təmeiuaiu e nego e neai muwin e nipəg kəpiel, kən məsəpəlpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³ In tətasiə tahmen e nipitən, kən rəhan natimnat min kotəruən tahmen e nahui noa nitəhai. ⁴ Mopael min kəmotəgin pik, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmikə tahmen e netəm kəmotimis.

⁵ Kən nagelo təmənipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, məto-inu ekitun məmə natuegəs-in Iesu itəm kəmətu-pər e nig kəluau. ⁶ Tikə u ikin-u. In təməmegəh min e nimisən tahmen əm e inu təməni mihin əpən. Uea muəplan ikin təmatəməhl ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, ‘In təməmegəh min e nimisən, kən in tətəpən-in itəmat matuwın əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

27:58: Dut 21:22-23 **27:60:** Aes 53:9 **27:63:** Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21 † **27:66:** Roiu, kitat kəsotitun ətuatipən məmə kəmol nəmtətin əh o nolən naka. Kəm-naka kəməlis nol kit itəm təmol mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netəmim rafin kotitun məmə suah kit otəsələs-irəkisən. Kən okəmə koatəplan nəmtətin məmə təməhapən, o təmiet rəkis, kən mopael min okotitun məmə suah kit təməhwin rəkis kəpiel. * **28:1:** Nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, ‘Nian Sapat tənol namnun, e nian itəm tətəpən e wik **28:6:** Mat 12:40; 16:21

⁸ Kən pətan mil kəmuagim uəhai əm e suwit e nɪpəg kəpiel, matuəgin, məto nɪkilau tətəgien, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwir.” Kən kəmuea o Iesu, muaskəlɪm nelkɪn, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak mɪn məmə okotuwin Kalili. Ikin əh okotəplan io ikɪn.”

Nəghatən rəha mopael mɪn

¹¹ Nian pətan mil kəmualiwək mətian, kən mopael mɪn əh neen kəmotuwɪn e taon, kən motən-ipən kəm pris asol mɪn natɪmnat rafin itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol mɪn kəmotuwɪn motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlɪs nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm mopael mɪn, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapɪn nian itimat emotapɪl, motakləh-in nɪpətɪn motɪləs motagim.’” ¹⁴ Okəmə kapman otəto namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatɪp-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael mɪn kəmos məni, kən motol tahmen-pən əm məmə kəmən mihɪn kəm ilat. Kən namnusən u təmuwɪn mɪtəlau e netəm Isrel muwa mətoarus-pa roiu.

Iesu təmɪet-arəpa

o rəhan netəmim

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwɪn Kalili, motuwɪn e nɪtot itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwin ikɪn. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, məto neen rəhalat nətəlɪgən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nepətən rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəmərən, Uhgɪn təmos-ɪpa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwɪn motiuw netəmim rəha noanol mɪn rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netəmim, kən motol baptais elat e nərgɪ Tata Uhgɪn, ne Nətɪn, ne Narmɪn, ²⁰ kən motəgətun ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən mɪn itəm emən kəm itəmat. Kən nɪpahrienən, ekətətɪg kitat mɪn itəmat nian mɪn rafin mətoarus namnun nian.”

Mak Namnusən Təwîr Rəha İesu Kristo İtəm Mak Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Mak

?Pah təməte naoa u? Jon Mak təməte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha İesu. Məto katən məmə in fren wîr kit rəha Pita itəm ilau katian ikin mîn tepət. Naoa rəha Wək Mîn tatən məmə in təmuwîn ilau Pol e rəhan naliwəkən təmaupən mol, kən uarisig lan, təmuwîn ilau Panapas.

?Təməte tatuwîn kəm pah? Kəmotən məmə Mak təmətətig Rom nian in təməte naoa u, kən okəm-naka in ilau Pita, uarisig kohamnu Pita. Mak təməte naoa u tuwîn o iəfak mîn əpəh Rom u ilat İaihluə mîn. Kitat kotitun nəhlan məto-inu in tatən-iarəp nîpəti nolən mîn rəha netəm İsrəl itəm koatol. Kən e naoa u, təməte nəghatən neen e nəghatən Arameik itəm netəm İsrəl kînotitun rəkis. Məto in məuhlin nəghatən mîn u tuwa e nəghatən Kris itəm İaihluə mîn əpəh Rom koatəghat lan.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian Mak təməte naoa u, kən netəm Rom koatərəməyə e nîtən asol itəm titəlau-in Nîtəhəi Metiterenian. Rəhalat nəghatən kitəh əm, kən rəhalat suatip kotəwîr, kən rəhalat nolən o nahl-ipənən nəghatən mîn in təwîr. Nian əh, in nian təwîr o nən-iarəpən Namnusən Təwîr rəha İesu Kristo. E nian əh, Namnusən Təwîr təmaiu uəhai əm e nîtən pîsîn pîsîn mîn e suatip mîn rəha Rom.

?Təməte naoa u o naka? Mak tolkeike məmə otən-iarəp ətuatip namnusən rafin rəha İesu, məmə in pah, kən in təmol naka, kən matəgətun naka. Okəm-naka in tolkeike məmə otîləs-ipər nətəligən rəha iəfak mîn əpəh Rom, məto-inu netəmim tepət kəmotol nəratən elat. Mak təməte tepət e nian iəkis mîn itəm otəpanuwa e nəmegəhən rəha netəmim rəha İesu. Kən in təmən-iarəp nolən rəha İesu məmə in mîn təmətətig e nian iəkis mîn.

*Jon Baptais təmol əpen-əpenə e suatip
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Inu nətuounən rəha Namnusən Təwîr rəha İesu Kristo, Neti Uhgîn. ² İen rəha Uhgîn, nərgîn u Aesea təməte-pən mihin e naoa aupən. Uhgîn təmən məmə, “Otəplan-tu. İatahl-ipînə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.”

³ “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘İtəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha İərəməyə, kən motol rəhan suatip tətəuətîp.’ ”

⁴ Kən tol nəhlan, Jon Baptais təmîet-pa ikin taruən-aruən ikin matol baptais e netəmim, kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgîn kəm ilat məmə okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat mîn rəhalat, kən motuwîn o Uhgîn, məmə in otafəl nolən rat mîn rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okul baptais elat. ⁵ Netəmim rafin rəha nîtən əh Jutia ne taon əh Jerusalem, kəmotuwa motətəlig-in rəhan nəghatən kən motən-iarəp rəhalat nolən rat mîn, kən Jon təmol baptais elat əpəh e nəhau Jotan.

⁶ Jon təməsuwînən e natimnat wîr. Rəhan natimnat tahmen əm e rəha ien u Elaija aupən. Rəhan natimnat kəmol e nîməme kamel, kən rəhn kətəut kəmol e nuwîgî kau, kən matun əm pitip ne nahui sukapak e nîkinat. ⁷ Kən təmatən-iarəp kəm netəmim məmə, “Suah kit u tətuarisig-in io, rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Io ekəsahmen-in mînən məmə ekeiuaiu məpeg rəkis

rəhan put. ⁸ Ekatol baptais etəmat e nəhau, məto in otəpanol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın.”

Jon təmol baptais e Iesu əpəh e nəhau Jotan
(*Mat 3:13-17; Luk 3:21-22*)

⁹ E nian əh, Iesu təmiet əpəh Nasaret, latuənu kit rəha Kalili muwa. Kən Jon təmol baptais lan əpəh e nəhau Jotan. ¹⁰ Nian Iesu təmər əpəh e nəhau, kən masipər məplan nego e neai təmerəh, kən Narmın Rəha Uhgın təmeiuaiu-pa ron tahmen-pən e mak. ¹¹ Kən nəghatən kit təmisi-pər əpəh e nego e neai matən min-nulan məmə, “Ik netik keike, ekolkeike p̄ik ik, kən n̄ikik tagien p̄ik agin ron ik.”

Setan təmos-ipən-os-ipən
kəm Iesu
(*Mat 4:1-11; Luk 4:1-13*)

¹² Kən roiu agin-əh min, Narmın Rəha Uhgın təmit-ipən Iesu əpəh ikin taruən-aruən ikin, ¹³ ima nat iarupin min. Təmatig ikin mos nian fote. Nian min Setan tatos-ipən-os-ipən kəm in. Kən nagelo min kəmotasitu lan.

Iesu t̄inatətuoun matən-iarəp Namnusən Təwir
(*Mat 4:12-17; Luk 4:14-15*)

¹⁴ Nian kiniləs-ipən rəkis Jon e kalapus, Iesu təmuwin əpəh Kalili matən-iarəp Namnusən Təwir rəha Uhgın kəm netənim. ¹⁵ Təmən məmə, “!Ure! ! Rəhan nian tinuwa! !Nian rəha nərəmərəən rəha Uhgın t̄inatətuwa iuəhkir! ! Otəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwin o Uhgın, kən motahatətə e Namnusən Təwir!”

Iesu təmaun-in etənim kuwit rəha niuwən nəm
(*Mat 4:18-22 Luk 5:1-11*)

¹⁶ Nian Iesu təmətaliwək e n̄ikalī Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu, etənim rəha niuwən nəm min, nərgilau u Saimon ne pian Antru. Kətuatip-in rəhalau net. ¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etənim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etənim mil rəha niuwən netənim məmə okotuwa rəhak min netənim.” ¹⁸ Kən əmun kuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

¹⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin təhmin min məsin, kən məplan neti Sepeti mil Jemes ne pian Jon katuəpələh e rəhalau pot matuəhl wir rəhalau net. ²⁰ Kən e nian əm əh inəh, Iesu təmaun-in ilau lan, kən kuətul muapəs rəhalau tata Sepeti ne rəhan iolwək min kotəpələh e n̄ipəg noa pot, kən muətəu-pən Iesu.

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suah kit əpəh Kapaneam
(*Luk 4:31-37*)

²¹ Kən Iesu ne rəhan min netənim kəmotuwin əpəh Kapaneam. Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgətun netənim. ²² Kən netənim kəmotəto rəhan nəghatən, kən narmilat təmiwig p̄ik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin, kən maprəkis-in min rəha iəgətun min rəha Lou.

²³ Kən e nian əh, suah kit narmın rat tətətig lan təmuwa imə kən mətagət əfəməh məmə, ²⁴ “!Ik Iesu etəm Nasaret! ?Nəmuwa məmə onakahro itimat? ! Okəmə naka nəmuwa məmə onakərək̄in itimat! !Io enəmitun rəkis ik, ik Etəm Asim rəha Uhgın!”

²⁵ Kən mətō Iesu tāmən-ipən əskasik kəm narmın rat un məmə, “! Ah! Əsəghatən, miet e suah un.” ²⁶ Kən narmın rat təmōl nıpətı suah apon tasiəp-asiəp, magət əfəmäh miet lan.

²⁷ Kən netəmim kəmotaut motən-ipən kəm ilat mın məmə, “! Ei, naka u! Okəmə naka nəgətunən wi kit u. !Suah u tatos nəsanənən o nəghatən kəm narmın rat mın, kən koatətəlig-in motol nəwian!” ²⁸ Kən kəmamnus ueiuəhai əm Iesu, tuwın mapəkōl əpəh e nıtən Kalili.

Iesu təmōl-wır netəmim tepət
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian Iesu ne Jemes, Jon, Saimon, ne Antru kəmotiet e nimə rəha nuəfiminən, kən motaiu ətuatıp əm kan əpəh latuənu rəha Saimon ne Antru ikin. ³⁰ Nian kəmotuwın, mətō uhu Saimon tatətəp-ətəp, kən mətapıl-pər e rəhan pet, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə pətan əh tatimis. ³¹ Kən Iesu təmuwın meapən o nelmin kən tətul. Kən nətəp-ətəpən tagım lan, kən tuwın matol nigilat nagwənən.

³² Tinehnaipən mit tinaht, nian rəha Sapat tınol namnun, kən netəm mın u koatimis, ne netəm narmın rat tətətig elat, pialat mın kəmotəmik ilat motuwa o Iesu. ³³ Netəmim rafin e latuənu un kəmotuwa motargəfimin əm ilat mın əpəh e nafiluə e nimə un rəha Saimon ne Antru. ³⁴ Kən Iesu təmōl-wır netəmim tepət u koatos nimisən pısın-pısın mın kotəwır, kən məhg-iarəp narmın rat tepət e netəmim, mətō təmən-iəhau narmın rat mın məmə okəsotəghatən, mətō-inu kinotıtun rəkis məmə pah u Iesu.

Iesu təmatamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh Kalili
(Luk 4:42-44)

³⁵ Kən laulaugin agın, fetukai təsirən əh, Iesu təmiet muwın əpəh ikin netəmim kotikə ikin matəfak. ³⁶ Kən Saimon ne in mın neen kəmotuwın kateam-in. ³⁷ Nian kəmotəplan, kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Netəmim rafin koteam-in ik.”

³⁸ Mətō Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəpə. Pəs kotuwın əpəh e latuənu pısın mın neen, ekamnus-iarəp rəhak nəghatən kəm netəmim mapəkōl mətō-inu, nat əh in əh emuwa ron məmə ekol.”

³⁹ Kən muwın mapəkōl rafin e nıtən əpəh Kalili, mətamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh e nimə rəha nuəfiminən mın, kən məhg-iarəp narmın rat mın e netəmim.

Iesu təmōl-wır suah kit leprosi təmōl
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Suah kit leprosi təmōl təmuwa misin-pən nulin o Iesu mətasəkin-pən nəwırən ron məmə, “Okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wırən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.”

⁴¹ Kən Iesu nikin təmahmə pik ron, kən təməg-əfəmäh-in nelmin mələhəupən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. !Əwır-ta!” ⁴² Kən roiu agın-əh, nimisən leprosi təmagım mikə lan, kən nıpətın tınəwır, namkimikən tınikə. ⁴³⁻⁴⁴ Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm suah un məmə, “Əsən-iarəpən natımnat mın u kəm netəmim, mətō uwın əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nıpətım tınol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tınikə, kən netəmim okotıtun məmə nıpahrienən nınəwır, kən rəham namkimikən tınikə.” Kən mahl-ipən tatuwın.

⁴⁵ Mətō suah un təmuwın kən mən-iarəp nat un kəm netəmim mın rafin mol Iesu təsuwınən e latuənu mın məghat mətō-inu nımanın netəmim tepət

pik koatətulosig-in. Kən o nat əh inəh, təmətan ikin netəmim kotikə ikin. Kən netəmim kotisi-pən əpəh ikin min rafin moatuwa ron.

2

Iesu təmol-wir suah kit nəwtain məsin təmimis (Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Nian neen kinotuwa rəkis minotuwın, Iesu təmitəlig-pən min əpəh Kapaneam, kən nəghatən təmaiu muwın kəm netəmim min məmə Iesu əpəh rəhan nimə. ² Kən netəmim tepət kəmotuwa motər wir əpəh imə, ne ihluə ne, kən rum tikə o etəmim kit min. Kən Iesu tatən-iarəp rəhan nəghatən kəm ilat.

³ Kən suah kuwit kəmotalis pialat kit motuwa o Iesu itəm nipətin məsin təmimis mətapıl-pər e rəhan nimitiwın. ⁴ Nian kəmotuwa, məto netəmim kinotər əpəh imə, kən okol kotəruru nuwınən kehm Iesu. Kən kotiləs motuwın əpəh ilis e nimə motos-irəkis nəhgi nimə məsin ətuatip əm əh Iesu tatətul ikin imə, * kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nimitiwın rəhan muwın iuəhkır əm o Iesu. ⁵ Nian Iesu təməplan nahatətəən rəhalat, kən tən-ipən kəm etəm tatimis un məmə, “Nətik, enos-irəkis rəkis nolən rat rəham.”

⁶ Məto iəgətun min neen rəha Lou kotəpələh əpəh imə, kən nikilat təməht məmə, ⁷ “?Təhro suah u tatən rat Uhgın? Nəghatən əh tərət. Uhgın əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha etəmim. !Pah min titun nos-irəkisən!”

⁸ Kən roiu agın-əh, Iesu tiləs rəhalat nətəligən, kən məmə, “?Təhro nikitəmat tatəht pik natimnat min-nulan? ⁹ ?Itəm pəhruən tımetig, itəm u məmə ekən-ipən kəm suah əh məmə, ‘Enos-irəkis rəkis rəham nolən rat,’ o itəm u tımetig məmə, ‘Ətul, mıləs rəham nimitiwın matuwın?’ ¹⁰ Məto ekol nat kit məmə onəkotitun məmə io Neti Etəmim, iatos nepətən ikin-u e nətueintən o nos-irəkisən nolən rat rəha netəmim.” Kən məghat kəm suah əh məmə, ¹¹ “İatən-ipinə kəm ik məmə, ətul, mıləs rəham nimitiwın matuwın imam ikin.” ¹² Kən əmun suah apon təmətul, mıləs rəhan nimitiwın, maliwək matuwın, kən ilat rafin kəmotəplan, motaut, narmilat təmiwig ron kən motənwiwi Uhgın motəmə, “Ekəsotehmən əh nat kit tol min-nulan ne, nian kit.”

Iesu təmaun-in Lifae məmə otuwa muarisig-in (Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Iesu təmuwın min mətaliwək əpəh e nıkalkal nəhau Lek Kalili, kən nımanın netəmim kəmotuwa ron, kən tatəgətun ilat. ¹⁴ Kən təmaliwək matuwın kən məplan Lifae neti Alfeas, in etəmim rəha nosən məni rəha takis, tatəpələh imə matol rəhan wək. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io, muwa rəhak etəmim.” Kən əmun tətul muarisig-in.

¹⁵ Kən nian kit, Iesu təmuwın mətagwən əpəh ima Lifae ikin ilat netəmim rəha nosən məni rəha takis, ne netəm nol təfagə rat neen. Kotagwən əm kitiəh ilat Iesu ne rəhan min netəmim məto-inu netəmim tepət kotol təfagə rat nəhlan kotuarisig-in Iesu. ¹⁶ İəgətun rəha Lou neen, ilat u Farisi. Kən neen kəmotəplan məmə Iesu tətagwən əm kitiəh ilat nol təfagə min un, ne netəmim rəha nosən məni rəha takis, kən kotəpəh o netəmim rəhan min məmə, “?Təhro Iesu tətagwən əm kitiəh ilat netəm koatol nəhlan?”

¹⁷ Kən Iesu təməto rəhalat nəghatən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm min u kəsotimis-imisən kəsotuwınən o tokita, məto netəm min u koatimis-imis koatuwın ron. Io eməsuwamən o netəm min u kotəmə kinotətuatip rəkis. Məto emuwa o netəm min u kotitun əm məmə ilat koatol nolən rat min.”

* **2:4:** E nian əh, kəmol nəhgi nimə neen e tael. Kən netəm min u kəmos-irəkis tael min neen məmə otol kuhal tahmen-in suah u itəm in tatimis. **2:16:** Mat 11:19

Kotapəs nagwənan o nəfakən
(*Mat 9:14-17; Luk 5:33-39*)

¹⁸ Kən e nian əh, netəmim mīn rəha Jon Baptais ne Farisi mīn kəmotapəs nagwənan motətuakəm o nəfakən kəm Uhgīn. Kən netəmim neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmə, “Əplan-tu, netəmim rəha Jon Baptais ne Farisi mīn kotətuakəm o nəfakən. ?Məto tahro rəham mīn kəsotolən mihin?”

¹⁹ Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “?Nian katol lafet lan rəha etəm tatol marit, kən iərman u otol marit tətətiḡ əh ilat in mīn neen motol lafet, nikitəmat tətəht məmə otətuakəm motapəs nagwənan? !Kəpə! Nian tətətiḡ əh ilat mīn, kən nīkilat tətəgiən, motəgwən əm. ²⁰ Məto nian əpəh ikin məmə okəpaniləs-irəkis suah əh lan, kən e nian əh in əh, in mīn neen nīkilat otəhmə ron, kən kəpanotətuakəm motapəs nagwənan.”

²¹ Kən təmatḡ mən mīn məmə, “Suah kit mīn okol təsəhl-pənən nīmismisi nīməhan wi kit e nīməhan oas itəm təmerəh. Okəmə otəhl-pən, kən nīməhan wi un titun nəhap asolən nīməhan oas un.

²² “Suah kit mīn okol təsiuw-pənən wain wi kit e nuwigḡ nat oas kit, məto-inu okəmə otuw-pən wain wi e nuwigḡ nat oas itəm təskasik, kən wain otapual-apual kən nuwigḡ nat oas un otəhgig kən məhap, kən wain ne nuwigḡ nat un okuərat. Məto wain wi okiuw-pən əm e nuwigḡ nat wi itəm tīmətmətiḡ.”†

Netəmim mīn rəha Iesu kəmotəhl wit e Sapat
(*Mat 12:1-8; Luk 6:1-5*)

²³ E nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwīn-pən əpəh e niki nasumən rəha wit, kən netəmim mīn rəha Iesu kəmotəhl wit məmə okotun.

²⁴ Kən Farisi mīn u kotaskəlīm əskasik Lou rəha Moses kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! E Sapat, kəsəuləkən əh e nasumən ne kəsolən natimnat mīn nəhlan kotərəkin Lou. ?Tahro rəham netəmim mīn kotol nəhlan?”

²⁵⁻²⁶ Iesu təmuhalpīn rəhalat nəghatən məmə, “Okəm-naka itəmat nakəsotafinən əh nat u Təfit təmol aupən nian Apiata in pris asol aḡin rəha Uhgīn. Itəmat nīnotafin rəkis məmə Təfit nəumis təmus, kən tuwīn əpəh e Nīmə Tapolən rəha Uhgīn, kən mīləs pīret asim u pris mīn əm koatun, kən in mīləs muwa motun ilat in mīn neen.”

²⁷ Kən təmatḡ mən-ipən mīn kəm ilat məmə, “!Kəməsolən Sapat məmə in nat fiḡəm kəm netəmim, məto kəmol Sapat məmə otasitu elat kotameḡ! ²⁸ Tol nəhlan, io Neti Etəmim ekatərəməərə rafin e natimnat mīn, kən matərəməərə mīn e Sapat.”

3

Iesu təmol-wir nelmi
suah kit təməfaiu

(*Mat 12:9-14; Luk 6:6-11*)

¹ E Sapat kit mīn, Iesu təmitəliḡ-pən mīn əpəh e nīmə rəha nuəfiminən kən məplan suah kit nelmīn təmimis, təsəḡ-ətuatip-inən. ² Nian Iesu təmuwīn imə, kən netəmim kəmotolkeike məmə okotən iərəkin Lou lan, kən motalkəlīk wir ron məmə okotəhm-tu məmə otol-wir suah un e Sapat, o kəp. ³ Kən Iesu təməni-ipən kəm suah un məmə, “Ətul muwa u aupən,” kən tətul muwīn əpəh aupən. ⁴ Kən Iesu təməhai ilat məmə, “?Rəhatat Lou təmə kotitun nolən naka e Sapat? ?Təmə təwir məmə okotol nat wir, o nat tərət? ?Təwir məmə okotosmegəh netəmim, o təwir məmə okotohamnu netəmim?” Məto kotəpnəpīn əm.

† 2:22: Afin futnot e Luk 5:37 2:24: Dut 23:25 2:25-26: 1 Saml 21:1-6 2:25-26: Lev 24:5-9
2:27: Dut 5:14 3:4: Luk 14:3

⁵ Kən Iesu tēmasipən mēplan ilat, kən neməha tol, kən nīkin tahmə olat mēto-inu rəhalat-kapə tiəkis pik. Kən mən-ipən kəm suah un mēmə, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən suah apon tēməg-ətuatip-in nelmin, əmun nelmin təwir. ⁶ Kən Farisi min apon kəmotiet motaiu ətuatip əm motuwın motəplan rəhalat tikimır min e pati rəha Herot, motol əm kitiəh moteam-in suatip mēmə okotiləs Iesu motohamnu.

Nīmanin netəmim kəmotuarisig-in Iesu

⁷ Iesu ne rəhan min netəmim kəmotiet moteiuaiu motuwın əpəh e nəhau Lek Kalili. Nīmanin netəmim kəmotuarisig-in ilat. Netəm min un neen kəmotisi-pən e latuənu rəhalat e nitən Kalili, ⁸ neen kotisi-pən əpəh e latuənu əlkələh min ne Jerusalem rəha nitən əpəh Jutia. Neen min kəmotisi-pis e nəwtain məsin əpəh nitən Itumia ne e nəwtain nəhau Jotan entənipən-pən matuwın. Neen min kəmotisi-pəhap əpəh ikin min e taon mil un Taea ne Saeton. Netəm min un kınotəto rəkis natimnat min un Iesu tatol ilat, kən kotuwa mēmə okotəplan.

⁹ Kən nīmanin netəmim kəmotuwa pik, kən Iesu tēmən-ipən kəm rəhan min netəmim mēmə okotol-əpen-əpenə e pot kit mēmə otuwın məpələh lan, mēmə nīmanin netəmim okəsotəhg-əhg pikən in. ¹⁰ Məto-inu tinol-wır rəkis netəmim tepət, kən netəm min u kotimis əh kotəhg-əhg ilat min mēmə okotuwa iuəhkır motek Iesu. ¹¹ Kən nian netəmim itəm narmın rat min kotatig elat kəmotəplan Iesu, koteiuaiu aupən-in motorin ilat motagət əfəməh mēmə, “!Ik Neti Uhgın!” ¹² Məto Iesu tēmən-iəhau əskasık narmın rat min un mēmə okəsotən-iarəpən in kəm netəmim.

Iesu təmaun-in rəhan netəm tuelef mēmə okotuarisig-in (Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Kən Iesu ne kəmotuwın əpəh e noanu nitot min, kən tətəun-in netəmim neen mēmə okotuwa ron. ¹⁴ Nian kəmotuwın, kən təmitəpun rəkis ilat tuelef kən mos-ipər ilat mēmə aposol min. In tēmən min mēmə netəm min əh, ilat əh okotaliwək ilat min, kən in otahləpis ilat kotuwın motən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim əpəh ikin min, ¹⁵ kən okotos min nepətən ne nəsanənən o nəhg-iarəpən narmın rat min e netəmim.

¹⁶ Netəm min u ilat u təmitəpun ilat, ilat u, Saimon u Iesu tēməhun-pən min nərgin kit min mēmə Pita, ¹⁷ ne Jemes ne pian Jon neti Sepeti mil u Iesu təmos-ipən min nərgilau təhan mēmə, “Poanejes,” nıpəti nəghatən əh tēmə neti kaluəluə mil, məto-inu neməha tatol ueiuəhai ilau, ¹⁸⁻¹⁹ ne Antru, Filip, Patolomiu, Matiu, Tomas, Jemes u neti Alfeas, Tateas, Saimon u kətaun-in mēmə Selot,* ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi tikimır min. Netəm min əh ilat əh tuelef, Iesu təmos-ipər ilat.

Iesu ne Pielsepul

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Uarisig, təmitəlig-pən min latuənu, kən nīmanin netəmim kəmotuwa min ron, kən Iesu ne rəhan min netəmim kınotəruru namegən ne nagwənən ne. ²¹ Nian rəhan mama ne kəmotəto nəghatən u katən e Iesu, kən motuwa mēmə okotit-irəkis o netəmim, məto-inu netəmim neen koatən mēmə Iesu nıtalməl.

²² İəgətun min neen rəha Lou kəmotisi-pən əpəh Jerusalem motuwa kən motəmə Pielsepul, u in etəm-iasol rəha narmın rat min, in tətatig e Iesu, kən

3:6: Mat 22:15-16 **3:10:** Mat 14:36 **3:11:** Luk 4:41 **3:12:** Mak 1:34 **3:16:** Jon 1:42
3:17: Luk 9:54 * **3:18-19:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4.

motəmə in tatos-ipən nəsanənən kəm Iesu məmə otəhg-iarəp narmin rat min e netəmim.

²³ Kən Iesu təmaun-in ilat kotuwa iuahkır ron kən tatuəh nimaa nəghatən kəm ilat, məmə, “?Nikitəmat tatəht məmə okol Setan təhg-iarəp atip Setan? ! Kəp! ²⁴ Okəmə netəmim e kantri kit koator ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri, kən nərəməərən rəhan otisas mikə. ²⁵ Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netəmim lan koator ilat min, kən okotərəkin agin-əh latuənu u. ²⁶ Kən okəmə Setan tatəhg-iarəp narmin rat min rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tikimır kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəməərən otətul? Wək rəhan otisas mikə.

²⁷ “Kən okol iakläh kit təsuwin əpnəpinən imə e rəha etəm kəgin kit ikın, mətakläh-in natimnat rəhan, məto otəkəike məlis e nol, mələhəu u, kən panuwın makläh-in rəhan natimnat.

²⁸ “Ekətən pahrien kəm itəmat məmə təfagə rat rafin rəha netəmim, ne nəghatən rat min itəm ilat koatən, Uhgın titun nos-irəkisən. ²⁹ Məto etəm tatən rat Narmın Rəha Uhgın, okol Uhgın təsos-irəkisən rəhan təfagə rat. Təfagə rat un otətətig kitəh lan mətatig, okol təsikəən.” ³⁰ Iesu təmən nəhlan məto-inu kəmotəupən motən məmə narmin rat kit tətətig lan.

*Mama rəha Iesu ne pian min
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)*

³¹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian min kəmotuwa, kən moatətul əm əpəh ihluə kən motahl-ipən nəghatən o Iesu məmə tuwa-tu mehm ilat. ³² Kən nimanin netəmim kəmotəpələh kan keko-in Iesu, kən kən-ipən kəm Iesu məmə, “Ei, mama rəham ne piam min əpəh ihluə, kotolkeike məmə okotehm-tu ik.”

³³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pah u rəhak mama ne piak min?” ³⁴ Kən masipən məplan rafin ilat kən məmə, “Otasipən-tu. Itəmat u piak min ne rəhak mama ətuatip min. ³⁵ Netəm min u koatol nəwia Uhgın, ilat u piak min, ne rəhak kaka min, ne rəhak mama.”

4

*Etəm tatəfe nikutin natimnat
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Kən Iesu təmitəlig-pən min əpəh e Lek Kalili matəgətun netəmim, məto nimanin netəmim kəmotuwa ron, motol məmə Iesu tuwin e pot. Kən pot un tatəməhl-pən e lek, kən Iesu tatəpələh-pən lan. Kən nimanin netəmim kəmotəpələh əpəh ipar e nikalkal lek. ² Kən Iesu tatuəh nimaa nəghatən min kəm ilat matəgətun ilat e natimnat tepət.

³ Təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Suah kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nikutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Nian təmateatəgtəg rəhan nikutin natimnat, kən neen kotisas-pən əpəh e nikalkal suatip, kən mənig min kotuwa moaton rəkis. ⁵ Kən neen komotisas-pən əpəh e niki kəpiel, kən motəwiə uəhai əm məto-inu nisip noan məsin. ⁶ Kən nian nərauie təhg ilat kən kotauke-auke motamis, məto-inu nokilat təməseiuaiu pikən. ⁷ Kən neen kəmotisas-pən e niki nolkosik. Nian kəmotəwiə məto nolkosik tətəht-əsin ilat kən mətatu-atu-pən elat, kən kotəwiə rat kən məsotoeən. ⁸ Kən neen min kəmotisas-pən e nəptən wir, kən motəwiə wir motol iahgin, kən motoe-in noalat, neen noalat tate, neen noalat sikiste, neen noalat wan-hanrit.”

⁹ Kən Iesu təmatig mən-ipən mın kəm ilat məmə, “Etəm matəlgın tatig, təwır məmə in otətəlig-in wır kən mıtun nəghatən mın u.”

Netəmim mın rəha Iesu kotəmə otən-tu nıpəti nımaa nəghatən u
(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nıan Iesu ne kəmotan pısın əm ilat rəhan netəmim tuelef ne netəm kotuarisig-in, kən kotətapəh ron o nuəhən nımaa nəghatən mın. ¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat un, Uhgın tatən-ipinə nəghatən anion rəhan kəm itəmat məmə in tatuwa məmə otərəməyə e rəhan mın netəmim. Məto netəm mın u İaihlua mın, kotəto əm nəghatən rəha Uhgın e nuəhən nımaa nəghatən. ¹² Nələn u tol mın-nəhlan məmə, ‘Kotarəplan pap məto kəsotehmən, moatəto pap, məto kəsotıtunən, kən məto-inu rəhalat-kapə tiəkis, kən ko kəpotıtəlig motapəs rəhalat təfagə rat, məmə Uhgın otos-irəkis rəhalat təfagə rat.’”

Iesu təmən-ıarəp nıpəti nuəhən nımaa nəghatən
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə naka itəmat nəkotəruru əh nuəhən nımaa nəghatən u? ?Itəmat nakotəmə onəkotəhro motıtun mın nıpəti nuəhən nımaa nəghatən pısın pısın mın rafın? Otətəlig-in wır-tu məmə nəkotıtun.

¹⁴ “Nıpəti nuəhən nımaa nəghatən e nıkutin natımnat əh tahmen əm e nəghatən rəha Uhgın itəm katən-ıarəp kəm netəmim, kən nısip tahmen e niki netəmim. ¹⁵ Netəmim neen koatəto, məto tahmen əm e nıkutin natımnat u tətısas-pən e suatıp. Nıan koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto Setan tuwa mos-irəkis ueıuəhai əm olat. ¹⁶⁻¹⁷ Kən neen koatəto, məto tahmen əm e nıkutin natımnat un tətısas-pən e niki kəpiel nokilat təseıuıu pıkən. Nıan koatəto nəghatən rəha Uhgın, koatos ueıuəhai əm e nəgienən, məto təsatıgən tuwəh e nıkilat. Nıan koatətig rat, o netəmim koatol tərət kəm ilat o nəghatən rəha Uhgın, kən koatəme ueıuəhai əm e rəhalat nəmegəhən. ¹⁸ Netəmim neen mın koatəto, məto tahmen əm e nıkutin natımnat u tətısas-pən e niki nolkosık. Nıan koatəto nəghatən rəha Uhgın, ¹⁹ məto rəhalat nətəligən tatuwın pık o natımnat rəha nətueıntən, kən ilat kotolkeıke məmə rəhalat nautə ne natımnat wır mın otepət. Natımnat mın u kotahmen e nolkosık tətəht e nıkilat, mol kotəpou-in nələn nəghatən rəha Uhgın, kən məsotöe-inən noalat. ²⁰ Kən neen mın koatəto, məto tahmen e nıkutin natımnat u tətısas-pən e nəptən wır. Nıan koatəto nəghatən rəha Uhgın, kotos e nıkilat pahrien, kən motöe-in noalat, neen tate, neen sikiste, kən neen wan-hanrit.”

Lait u itəm kəməfətəın
(Luk 8:16-18)

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pah tətəsıepən e lait kən mətəıı-pən e pesın, o tətəhtu-pən e nıpəg pet? !Kəp! Kəsölən mıhın. Nıan nakotəsıepən e lait, kən motətü-pər e tepıl məmə netəmim okotəhm nat lan. ²² Nat katəfətəın okəıke kepık, kən ne nat tətəhluaıg otəkəıke mıet-pa ikın təhag-əhag ikın. ²³ Etəm matəlgın tatig, təwır məmə in otətəlig-in wır kən mıtun nəghatən mın u.”

²⁴ Kən matıg mən-ipən mın kəm ilat məmə, “Otətəlig-in wır-tu. Etəm u tatətö rəhak nəghatən məto təsətəu-pənən, okol təsıtun wır mınən. Məto etəm un tatətö matətəu-pən, in otıtun tepət məsın mın. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ıkın nıtunən, kən in tatətəu-pən, kən Uhgın otos-ipən mın

nĭtunĕn kĕm in, kĕn rĕhan nĭtunĕn in otepĕt pĭk. Mĕto etĕm u itĕm rĕhan nĭtunĕn tĭkĕ, Uhgĭn otos-irĕkis rafin rĕhan nĭtunĕn itĕm nĭkin tĕht mĕmĕ in tatos.”

Nuĕhĕn nimaa nĕghatĕn e nisĕn nĭkutin natĭmnat

²⁶ Kĕn Iesu tĕmĕn mĭn mĕmĕ, “Nĕrĕmĕrĕĕn rĕha Uhgĭn tahmen e suah kit tĕmĭs nĭkutin natĭmnat ĕpĕh e rĕhan nasumĕn. ²⁷⁻²⁸ Lapĭn mĭn tuwĭn mĕtapĭl, kĕn e nĕrauiĕgĕn mĭn tuwĭn maliwĕk mĕtan, kĕn mĕsol mĭnĕn nat kit lan ne, mĕto-inu nisĭp ĕm tatos-ipĕn nĭamĭtĕĕn kĕm in mĕmĕ otoa-in noan. Mĕto nĭkutin nat un tĭnĕwiĕ muwĭn mĭnol iahgin, mĕto suah un tĕruru mĕmĕ tĕmahro min-nulan mĕwiĕ. Kĕn tĕmĕrget mol iahgin, kĕn mol-pĕn nĭmalĭn, kĕn moe matuwĭn matuwĭn, kĕn mĭnimĕtĕ. ²⁹ Kĕn nĭan tĭnimĕtĕ, e nĭan ĕm ĕh inĕh, suah apon tuwĭn mĭlĕs rĕhan nĭsa muwĭn matĕte rĕkis matĕulĕk-in, mĕto-inu nĭan ĕtuatĭp rĕhan tĭnuwa.”

Nuĕhĕn nimaa nĕghatĕn e nĭkuti mastat

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kĕn Iesu tĕmĕn mĭn mĕmĕ, “?Nĕrĕmĕrĕĕn rĕha Uhgĭn tahro min-nulan? ? Karmĕ ĕkĕn naka mĕmĕ tahmen lan? ³¹ In tahmen e nĭkuti mastat. Mastat un in nĭg kit nĭkutin netĭn, netĭn, netĭn. In tĕkĕku e nĭkuti nĭg mĭn rafin. ³² Mĕto nĭan kĕmĕfe, kĕn tĕwiĕ mol iahgin maprĕkis-in nĭg mĭn itĕm katĕfe e nasumĕn, mol nelmĭn iahgin mĭn, kĕn mĕnĭg ilĭs mĭn kotuwa motol-pĕn niag-iagĭlat huĕ e tĭkĕmkĕmĕn.”

Iesu tĕmatĕgĕtun netĕmĭm e nuĕhĕn nimaa nĕghatĕn

(Mat 13:34-35)

³³ Iesu tĕmatĕgĕtun mĭhin nĕhlan netĕmĭm e nuĕhĕn nimaa nĕghatĕn tepĕt, mĕto tĕmatĕn-ipĕn ĕm tahmen mĕmĕ okotĭtun. ³⁴ In tĕmatĕgĕtun ĕm netĕmĭm e nuĕhĕn nimaa nĕghatĕn mĭn ĕh tepĕt. Mĕto nĭan kotan pĭsĭn ĕm ilat rĕhan mĭn netĕmĭm, kĕn tatĕn-iarĕp nĭpĕtĭ nuĕhĕn nimaa nĕghatĕn kĕm ilat.

Iesu tĕmĕn-iĕhau nĭmĕtag asol ne nĕhau ne

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tĭnehnaipĕn, kĕn Iesu tĕmĕn-ipĕn kĕm rĕhan mĭn netĕmĭm mĕmĕ, “Pĕs-tu kotuwĭn-tu ĕpĕh ĕntĕnĭpĕn-pĕn e lek u.” ³⁶ Kĕn kĕmotapĕs netĕmĭm, kĕn rĕhan mĭn netĕmĭm kĕmotuwĭn e pot mĕto Iesu tĭnĕmuwĭn rĕkis matĕpĕlĕh. Kĕn kĕmotilĕs Iesu e pot moatuwĭn ilat pot neen mĭn kotuarisĭg-in ilat. ³⁷ Kĕmoatuwĭn ĕmun nĭmĕtag asol kit nahgin-nahgin tahmen ĕm e nalĭp tĕmuwa. Kĕn peau-peau asol mĭn kotoralkĭn-pĕn ĕpĕh e nĭpĕgnoa pot, kĕn nĕhau tĭnatĕr-pĕn e pot, kĕn pot natol o namnĭmĕn. ³⁸ Mĕto Iesu ĕpĕh uarisĭg tĕtapĭl ĕlu-ĕlu matauloga-pĕn e pelo kit. Kĕn rĕhan mĭn netĕmĭm kĕmotaiu motuwa motĕhgair lan, motĕmĕ, “!Ei, Iĕgĕtun! !Tahro nĭkim tĕsĕhtĕn itĭmat ne, iuĕhkir ĕm ĕkotĭmĭs!”

³⁹ Kĕn Iesu tĕmaiir mĕtul matĕn-iĕhau nĭmĕtag ne nĕhau mĕmĕ, “!Nahmen! !Uameg-ta!” Kĕn nĭmĕtag tĕmurahl nelmĭn, kĕn peau-peau asol mĭn apon kĕmotĭkĕ, kĕn tĕmĕmĕlinu tĕmĕmĕlinu.

⁴⁰ Kĕn Iesu tĕmĕn-ipĕn kĕm rĕhan mĭn netĕmĭm mĕmĕ, “?Tahro nakotĕgin pĭk nĕhlan? Okĕmĕ naka rĕhatĕmat nahatĕtĕĕn tĭkĕ ĕh lak.”

⁴¹ Mĕto rĕhan mĭn netĕmĭm kĭnotĕgin pĭk, kĕn motĕn-ipĕn kĕm ilat mĭn mĕmĕ, “!Ei nĕman! ?Etĕmĭm naka u? Nat ĕpnarĭn nĭmĕtag ne nĕhau, mĕto ilau kĕtioal nĕwĭan.”

5

Iesu tāmāhg-iarəp narmin rat e suah kit
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Iesu ne rəhan min netənim kəmotuwın motuwar əpəh entənipən-pən e Lek Kalili, əpəh ima netəm Kerasa. ² Nian Iesu tāmiet e pot, kən məplan suah kit təmisipən əpəh e nīpəg kəpiel min, ikin katitənim netənim ikin. Suah un narmin rat tətətig lan. ³ Suah un tətətig əm əpəh e suwit, okol kəsaskəlīmən, kən kəruru min nəlisən e nol o sen. ⁴ Nian tepət kotəlis nelmin ne nelkin ne e sen. Məto nian rafin tateatip-eatip sen, kən matoratip-oratip sen e nelmin ne nelkin ne, kən məsanən pik məsahmen-inən suah kit məmə otaskəlīm. ⁵ Kən lapin ne e nəruiəgən min ne nian rafin, in tətan əpəh e suwit, ne əpəh e nitot min, in pisin əm, mətagət əfəməh, kən matəte atip əm in e kəpiel asilə min.

⁶ Nian suah un təmasipən-in Iesu əpəh isəu tatuwa əh, kən təmaiu muwin meiuaiu misin-pən nulin ron. ⁷⁻⁸ Kən mətagət əfəməh məmə, “!Iesu, ik Nəti Uhgın İlis Agın! ?Nəmuwa məmə onakahro io?” Məto Iesu təmə, “!Ik narmin rat, iet e suah un!” Məto narmin rat apon təmə, “!Ekateasiə-in e nərgi Uhgın məmə onakəsələn nalpinən kəm io!”

⁹ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “?Ik nərgəm pah?” Məto təmə, “Nərgək u, Nimanin Tepət, məto-inu itimat tepət.” ¹⁰ Kən kəmotən-ipən əskasik kəm Iesu məmə otəahl-iarəpən ilat əh-ikin əh.

¹¹ İkin əh, pikəs min tepət tepət kotalu əpəh e nīkali nitot un. ¹² Kən narmin rat min apon kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Kəsi, ahl-ipən-tu itimat ekotuwın o pikəs min əpəh, megəhan-in itimat ekotuwın motatig əpəh elat” ¹³ Kən Iesu təmegəhan-in ilat məmə okotuwın, kən narmin rat min apon kəmotiet e suah apon motuwın əpəh e pikəs min. Kən pikəs min un kotəhmen-in tu-taosan, kəmotaiu motuwın əpəh ikin təkul-əkul ikin, kən motiwig-pən əpəh ləhau e nəhau un motamnim.

¹⁴ Kən netənim itəm kəmotəgwən pikəs min un, kəmotaiu motuwın motən-iarəp natun kəm netənim min əpəh e taon rəhalat, kən motən tuwın məpəkol əpəh latuənu min. Kən netənim tepət kəmotuwa məmə okotəplan-tu nat un məmə kəmahrol min-nulan. ¹⁵ Nian kəmotuwa o Iesu, kən motəplan suah un narmin rat min kəmotatig lan aupən, tinapəs nalmələn kən minuwın e natimnat matəpələh, kən narmilat təmiwig ron kən motəgin. ¹⁶ Kən netəm min u kəmotəhm nat ətuatip e niganəmtilat kəmotamnus nat un kəmotəhm Iesu təmol e suah un ne pikəs min kəm ilat min neen. ¹⁷ Məto netəm min u e nitən un kəmotən-ipən əskasik kəm Iesu məmə otatuwin məsətulən əh iməlat ikin.

¹⁸ Kən nian Iesu tinatitəlig-pən min məmə otuwın e pot, məto suah un narmin rat min kəmotatig lan, təmolkeike pik məmə otuwın ilat Iesu ne, kən matən-ipən kəm Iesu məmə, “Egəhan-in io, pəs ekimnə kitat min itəmat.”

¹⁹ Məto Iesu təməsegəhan-inən, məto təmən-ipən kəm in məmə, “İtəlig-pən imam ikin, kən mamnus kəm netəm imam ikin nat naka itəm Uhgın ilis pik təmol kəm ik, kən məmə in təməsəkitun ik.”

²⁰ Kən təmuwin əpəh ikin Tekapolis matən-iarəp natimnat itəm Iesu təmol kəm in. Kən nian netənim kəmotəto, kən kəmotaut pik ron.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmimis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Kən Iesu ne kəmotuwın min e pot motitəlig-pən entənipən-pa e lek, məto nimanin netənim kəmotuwa ron motitəlau in əpəh e nīkalkal lek. ²² Kən suah kit, nərgin u Jaeras, in etəm-iasol kit rəha nimə rəha nuəfiminən, təməplan Iesu kən təmuwa misin-pən nulin ron. ²³ Kən təmətapəh o Iesu matəkəike

kəm in o nasituən məmə, “Rəhak pətan əkəku tatimis pik otəsuwəhən timis. ! Awi, wa-tu kian nəkələhəu-pən nelməm lan pəs təwir məmegəh!” ²⁴ Kən Iesu tətətu-pən suah un mətian, kən nimanin netənim tepət kəmotuarisig-in kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən.

²⁵ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nimisən rəhalat nipiṭan nian rafin əm, minos nup tuelef. ²⁶ Kən təmuwin məplan tokita tepət, kən mərakin rafin rəhan məni elat, məto wək rəhalat kəmotol tətə pik nahməən. Məto rəhan nimisən tətəseiuaiuən, in təmər məsin min. ²⁷⁻²⁸ In tətəto namnusən e Iesu, kən nikin tətəht məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nimisən otol namnun.” Kən tol nəhlan, təmuwa maliwək muarisig-in ilat, misi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek rəhan kot.

²⁹ Nian təkək kot rəha Iesu nəhlan, kən roiu min əm rəhan nimisən tətətul, kən tətəto əm e nipiṭin məmə in tinəwir.

³⁰ Kən roiu min əm, Iesu tətəto məmə nəsanənən məsin tətiet lan, kən tətəwirair matətapəh məmə, “?Pah təkək rəhak kot?”

³¹ Kən məto rəhan min netənim kotəmə, “Ei, əplan-tu. Netənim koatiləs-pikən-ləs-pikən pik ik. ?Təhro nakatən nulan məmə, ‘pah təkək io?’”

³² Məto Iesu tətətegəs-in məmə otehm-tu məmə pah təkək. ³³ Kən əmun pətan apon tinitun məmə nian in təkək kot rəha Iesu, rəhan nimisən tinikə. Tol nəhlan, minatəgin mətəsiəp-asiəp muwa meiuaiu misin-pən nulin o Iesu matən-ipən natimnat rafin kəm in. ³⁴ Kən Iesu tətəməpən kəm in məmə, “Nətik pətan, e rəham nahatətəən, ninuwa minəwir. Kən atuwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik. !Rəham nimisən tinikə!”

³⁵ Nian Iesu tətətəghat əh kəm pətan un, kən netənim neen kəmotisi-pən əpəh ima Jaeras ikin motuwa motən-ipən kəm Jaeras məmə, “Rəham pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

³⁶ Məto Iesu tətəsətəlig-inən rəhalat nəghatən, kən mən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən, məsolən nikim tərət. Ahatətə əm lak.”

³⁷ Kən Iesu tətəməpən netənim məmə okəsotuarisig-inən ilau, kən mit əm Pita ne Jemes ne pian Jon motuwın. ³⁸ Kən kəmotuwın əpəh ima Jaeras ikin motəplan netənim tepət kəmotuwa motəsək moatəun-əun. ³⁹ Kən Iesu təmuwin əpəh imə mən-ipən kəm ilat məmə, “?Nakotagət pik nulan o naka? ? Kən motəsək pik o naka? Pətan əkəku u tətəmisən, tətəpil əm.” ⁴⁰ Kən netənim kəmotalah-əmnu. Məto Iesu tahl-iarəp ilat məmə okotiet motuwın əpəh ihluə. Kən mit əm rəhan etənim miləhal ne mama ne tata rəha pətan əkəku un motuwın əpəh pətan əkəku un tətəməhl ikin. ⁴¹ Kən Iesu tətəmos nelmin, mən e rəhalat nəghatən məmə, “*Talita kum,*” nipiṭi nəghatən un tətə, “!Pətan əkəku, iatən-ipinə kəm ik məmə onakətul!”

⁴² Kən roiu min əm, pətan əkəku apon tətətul minətəliwək. (Pətan əkəku un tinos nup tuelef.) Nian netənim kəmotəplan nat un Iesu tətəmol, kən narmilat tətəwig pik ron. ⁴³ Kən Iesu tətəməpən əskasik kəm netəm min un məmə, “Onakəsotən-iarəpən nat un kəm suah kit.” Kən matig mən-ipən min kəm ilat məmə okotos-ipən nagwənən kit kəm pətan əkəku un tun.

6

Netəm Nasaret kəməsotisiai-inən Iesu (Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Iesu tətiet ikin-un kən rəhan min netənim kəmotətəu-pən motuwın əpəh iman ikin. ² Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən

matəgətun netəmim. Kən netəmim tepət itəm kəmotəto rəhan nəghatən, kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei nəman, kəruru məmə suah əpəh təməmik hiə natimnat min əpəh? ?Kəruru məmə təmahrenatig nəhlan? ?O kəruru məmə təmahrol nəhlan matol nat pispis min əpəh? ³ Kitat kotitun əm məmə suah əh iol əm nimə. In neti Meri, pia Jemes, Joses, Jutas ne Saimon. Kən kitat rəhan kaka min kotatig.” Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

⁴ Məto Iesu təmə, “Ien rəha Uhgın katisiai-in pik ikin min rafin. Məto rəhan min əm, ne netəm iman ikin kəsotisiai-inən.”

⁵ Kən ikin əh, okol təsolən nat pispis kit ikin, məto rəhan əmun, titun nələhəu-pənən nelmin e netəm koatimis neen, kən kotəmegəh min. ⁶ Kən Iesu narmin təmiwig pik o netəm iman ikin məto-inu kəsotolkeikeən məmə okotən niphrienən lan. Kən təmaliwək muwin latuənu min rafin, matəgətun netəmim.

*Iesu təmahl-ipən rəhan
netəm tuelef məmə okotuwin
e nitən min*

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Kən matig maun-in min rəhan netəm tuelef kotuwa ron, kən mahl-ipən ilat keiu-keiu. Təmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nəhg-iarəpən narmin rat min e netəmim. ⁸ Kən mən-ipən nəghatən u kəm ilat məmə, “Onəkətosən nat kit e rəhatəmat naliwəkən, məto onəkotos əm kasikin rəhatəmat. Onəsotosən məni kit e paos rəhatəmat, kən məsotosən piret, o kətim, o nat kit. ⁹ Onəkotuwin e put, məto onəsotosən sot kəiu. ¹⁰ Okəmə onəkotuwin əpəh ima suah kit ikin, kən otapil əm e rəhan nimə motatig kətatig kətoarus motiet latuənu əh. ¹¹ Kən okəmə onəkotuwin e latuənu kit, məto netəmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itəmat nakotuwin e rəhalat niphənoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e rəhalat latuənu, nəkotəkəike moto-hapispis rəkis nisip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat.”

¹² Kən kəmotiet motuwin motən-ipən kəm netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwin o Uhgın.

¹³ Kən motəhg-iarəp narmin rat min tepət e netəmim, kən motol-pən oel e netəm min u koatimis, kən motol-wir ilat.

*Kig Herot Antipas təmən Jon Baptais məmə tinəmegəh min
(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Kən Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tinuwin minapakol e nitən min rafin. Kən netəmim neen kotəmə in Jon Baptais əpəh tinaiir-pa min mol tatos nəsanənən o nolən nat pispis min.

¹⁵ Məto netəmim neen min kotəmə in Elaija, neen min kotəmə ien kit rəha Uhgın məto tahmen e ien min rəha Uhgın aupən.

¹⁶ Məto Kig Herot Antipas təməto, kən məmə, “Jon Baptais əpəh emətatip rəkis rəhn-kapə, məto tinəmegəh min.”

*Nolən itəm Kig Herot Antipas təmohamnu Jon Baptais lan
(Mat 14:3-12; Luk 3:19-20)*

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas təmən nəhlan məto-inu in təmol nat kit təsahmenən. Pian Filip təmatit pətan kit nərgin un Herotias mioal marit, kən Kig Herot Antipas tit-irəkis pətan un ron mioal marit. Kən Jon təmatən-ipən kəm in məmə, “Nakatərəkın Lou. Təsahmenən məmə onakit pətan rəha piam.” Kən

Herotias tāmato nəghatən un kən metəhau Jon ron, kən molkeike māmə okohamnu, mato kəp. Kig Herot Antipas tāmolkēike māmə otol rəhan pətaguīhl nīkin tagien, kən mahl-ipən rəhan mīn netəmim kotuwīn motaskəlīm Jon kəlis ətain, kən kiləs kan kiləs-ipən e kalapus. ²⁰ Məto Kig Herot Antipas tātisiai-in Jon mītun māmə in etəm asim, kən in etəm ətuatip kit mol tatehm wīr kən məsohamnuən. Nian tepət təto nəghatən rəha Jon, kən tīnəruru əfəməh, mato tolkeike māmə otatətəlig-in.

²¹ Matuwīn matuwīn Herotias tīnos rəhn matip Jon e nian kəmatol lafet lan rəha Kig Herot Antipas e nian təmaiir lan. Kig təmaun-in rafin netəm-iasol rəhan mīn, ne netəm-iasol rəha rəhan mopael mīn, ne netəm-iasol rəha netəm Kalili, māmə okotuwa motehm motagwən.

²² Kən e nian əh, pətan əkəku un neti Herotias təmuwa imə matol tanis e niganəmtilat. Kəmotəplan təmol tanis kən nīkilat təmagien pik ron. Kən kig apon təmən-ipən kəm pətan əkəku apon māmə, “Okəmə nakolkeike naka, nakətapəh-in ron io, kən ekos-ipinə kəm ik.” ²³ In təmən-iəkis kən mos noanawīl ron māmə, “Nat naka nakolkeike kən measiə-in ron io, ekos-ipinə. Nat əpnapin okəmə iahgin tahmen e nīpīlga rəhak natimnat, mato ekəike mos-ipinə.”

²⁴ Kən pətan əkəku apon təmuwīn əpəh ihluə matətapəh o rəhan mama māmə, “?Mama, oekeasiə-in naka o kig?” Məto rəhan mama təmə, “Uwīn measiə-in rəhn-kapə Jon Baptais.”

²⁵ Kən pətan əkəku apon təmaiū ueiūəhai əm muwīn əpəh imə o kig kən māmə, “Əkolkeike māmə onakiləs-ipa rəhn-kapə Jon Baptais u-roiu agin, kəmələhəu-pən e pilet kit.”

²⁶ Kən nat un təmol kig nīkin tahmə pik, mato okol təsapəsən, mato-inu tīnəmos rəkis noanawīl e niganəmti netəmim u kəmotuwa o lafet. ²⁷ Kən mahl-ipən rəhan kit mopael māmə otaiū əm muwīn mīləs rəhn-kapə Jon Baptais muwa. Kən mopael apon təmuwīn əpəh e kalapus kən mətətip-rəkis rəhn-kapə Jon Baptais, ²⁸ kən mələhəu-pən e pilet kit mīləs muwa, kən mīləs-ipən kəm pətan əkəku apon, kən tīləs muwīn kəm rəhan mama. ²⁹ Nian netəmim mīn rəha Jon Baptais kəmotəto netəmim kəmotəmnus nat un kəmol e Jon, kən kotuwa motiləs nīpətīn motuwīn motitənim e nīpəg kəpiel rəha nolən suwīt.

Netəm tuelef rəha Iesu kəmotitəlig-pa mīn ron

(Luk 9:10)

³⁰ Kən aposol mīn rəha Iesu kəmotitəlig-pa mīn ron, kən motən-ipən natimnat rafin itəm kəmotol, ne nəghatən mīn itəm kəmotəgətun netəmim lan. ³¹ Məto netəmim tepət koatuwa moatuwīn moatiet moatuwīn, kən Iesu ne rəhan mīn netəmim kīnotəruru nagwənən ne namegən ne. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat māmə, “Pəs-tu kotuwīn-tu əpəh ikin kit netəmim kotikə ikin, kən nakotameg məsin.” ³² Kən ilat əm motuwīn e pot kit mīnotuwīn əpəh netəmim kotikə ikin.

Iesu təmagwən nəman faif-taosan

*(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17;
Jon 6:1-14)*

³³ Məto netəmim tepət kəmotəplan ilat nian kəmotiet, kən motitun ilat. Kən kəmotiet e latuənu mīn motaiū kaupən-in ilat, motuwīn əpəh koatuwīn ikin.

³⁴ Nian Iesu təmuwar e pot məplan nīmanin netəmim tepət kīnəmotuwa rəkis,

kən təmasəkitun ilat, məto-inu kotahmen əm e sipsip mən itəm etəmim tikə o nehmən ilat. Kən təmətul matəgətun ilat e natimnat tepət.

³⁵ Tinehnaipən, kən netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “Tinətəlugin, kən ikin-u kəsətigən ikin. ³⁶ Təwir məmə onakahl-ipən-ta netəmim koatuwin əpəh e latuənu mən, ne əpəh ikin mən, məmə okotos-nəmtin nigilat nagwənən.”

³⁷ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəməhal əm. Nakəhlagwən netəm mən əh.” Məto kotəmə, “!Naka! ?Nakəmə oekotuwin motəraikin məni asol agin u tu-hanrit tenarius o nosən pıret lan o nagwənən nımanin netəmim u?”*

³⁸ Məto Iesu təmə, “?Nakoatos pıret kuwəh? Otuwin motehm.” Kəmotuwin motehm motəmə, “Pıret faif, kən nəm kəiu.”

³⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm rəhan mən netəmim mə okotol netəmim kotəpələh e manuwıhl amiamitə fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit, ⁴⁰ kən kəmotəpələh nəhlan fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit. ⁴¹ Kən Iesu təmos pıret faif ne nəm mil u kəiu, kən mətag-pər əpəh e neai məfak ron, kən məmkas pıret un məmkipən kəm rəhan mən netəmim məmə okotoor kəlin kəm netəmim. Kən matig mos mən nəm mil u kəiu məmkas moor kəm netəmim. ⁴² Kən netəmim rafin kəmotun nərpilat tasis, ⁴³ kən motapəs nımismisi pıret un ne nəm mil un, kən netəmim mən rəha Iesu kotaiipən e kətim asol tuelef kotər wir. ⁴⁴ Kən netəm mən u kəmotəgwən, nəman elat kotahmen e faif-taosan.

Iesu təmalıwək e nətuei nəhau

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Kən roiu agin-əh mən, Iesu təmən-ipən kəm rəhan mən netəmim məmə okotıləs pot kit motaupən motuwin entənıpən-pən əpəh ikin kit nərgin u Petsaeta, məto in otatig mahl-ipən paupən netəmim koatuwin iməlat mən ikin-u panuwin. ⁴⁶ Nian tınauiatıpin rəkis netəmim, mahl-ipən ilat koatuwin, kən muwin əpəh e nıtot məmə otəfak.

⁴⁷ Kən tınətəlugin, pot tınuwin əpəh ilugin ətuatıp əpəh e lek, məto Iesu tətən pısın əm əpəh ipar. ⁴⁸ Kən məplan ilat kotəsüə kıtəsüə məto kınotəpou məto-inu nımətag tatoh ilat. Kən tınatıan-ıan, kən taliwək e nətuei nəhau matuwa. Təmalıwək muwa, iuəhkır əm taprəkis-in ilat.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kən nian netəmim mən rəha Iesu kəmotəplan taliwək e nətuei nəhau matuwa, kən nıkilat təht məmə narmı suah kit. Kən ilat rafin kəmotəplan, kən motəgin katearig əfəməh. Məto roiu agin-əh əm, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Ei, nıkıtəmat tətul məha-məha. Io u inu. Sotəginən!” ⁵¹ Kən muwin e pot məplan ilat moatəpələh, kən nımətag təmurahl nelmın, kən kəmotaut pık ron, ⁵² məto-inu rəhalat-kapə tiəkis. Kəmotəplan pap Iesu təmagwən netəmim tepət e pıret noan məsın əm, məto ilat kotəruru əh məmə in pah.

Iesu təmol-wır netəm koatımıs əpəh Kenesaret

(Mat 14:34-36)

⁵³ Kəmotuwin entənıpən-pən motuwar əpəh ikin kit nərgin u Kenesaret, kən motietain pot ikin. ⁵⁴ Nian kəmotuwar ikin əh, netəm ikin kəmotıtun ueiuəhai əm məmə in Iesu. ⁵⁵ Kən kəmotaiu motuwin əpəh latuənu mən moatən-ipən kəm netəmim. Kən nian kotəto məmə Iesu əh-ıkin əh, koatəmık netəm koatımıs e rəhalat pet motuwa ron. ⁵⁶ Kən ikin mən rafin Iesu tatuwin-pən ikin e latuənu əlkələh, ne latuənu asol mən, ne ikin mən rafin tıtəlau, netəmim kotəmık netəm koatımıs motiet katəlin əm ilat əpəh maket ikin.

6:34: Nam 27:17; Mat 9:36 * **6:37:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu.
6:44: Mak 8:1-9 **6:46:** Luk 5:16 **6:49-50:** Luk 24:37 **6:51:** Mak 4:39

Kən kəmoatəkəike katən-ipən kəm Iesu məmə otegəhan-in ilat kotek əm nīpəgnəmti rəhan kot. Kən netəmim rafin u kəmotek rəhan kot, kən motəwīr e rəhalat nīmīsən.

7

Netəm-iasol mīn kəmotətəhau Iesu o kastom rəhalat (Mat 15:1-9)

¹ Kən Farisi mīn ne iəgətun neen rəha Lou, kəmotisi-pən əpəh Jerusalem, motuwa moatəpələh ilat Iesu. ² Kən kəmotəplan məmə netəmim mīn rəha Iesu kəmotagwən kən məsotaikuas wīrən e nelmilat e nolən rəha Farisi mīn.

³ Farisi mīn, ne netəm Isrel tepət, kəmoatətəu-pən ətuatip kastom rəha tīpilat nuwəh mīn. Okəmə kəsotaikuas wīrən e nelmilat un, kən kəsotagwənən. ⁴ Kən nian koatisi-pən e maket moatuwa, məsotagwənən pitən, motaupən kaikuas e nelmilat kən panotagwən. Kən moatətəu-pən natimnat tepət mīn nəhlan itəm kəmosos o tīpilat nuwəh mīn. Kən kastom ətuatip əh-ikīn rəha naikuasən e sospən, ne panikīn, ne pesin u kəmol e iaen.

⁵ Kən inu Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kotətapəh o Iesu məmə, “? Tahro rəham mīn netəmim kəsotətəu-pənən kastom rəha tīpilat nuwəh mīn? ?Tahro kəsotaupənən motaikuas pitən e nelmilat u panotagwən?”

⁶ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən Aesea təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kən məht ətuatip itəmat lan u rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik. In təmən məmə, ‘Uhgīn təmə netəm mīn u kotisiai-in io e nəghatən əm rəhalat, məto nikilat tətən-pən əh əpəh isəu.

⁷ Motəfak kəm io o nat əpnapin əm məto-inu ilat kotəgətun netəmim e lou itəm etəmim əm təmol motəmə lou rəha Uhgīn, məto kəp.’ ”

⁸ Kən Iesu təmən mīn kəm ilat məmə, “Itəmat nakotapəs Lou rəha Uhgīn moatətəu-pən əm kastom rəha etəmim.”

⁹ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotausit pīk o nolən apon rəhatəmat məmə nakotapəs Lou rəha Uhgīn kən motətəu-pən atip əm kastom rəhatəmat.

¹⁰ Moses təmən məmə, ‘Onakisiai-in rəham tata ne mama. Okəmə suah kit tatəghat rat e rəhan tata ne mama, okəike kohamnu.’ ¹¹ Məto itəmat nakotən məmə, suah kit okəmə tapəs nasituən e rəhan tata ne mama kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Rəhak u nat u ekəmə ekasitu etəlau lan, məto emələhəu əm məmə rəha Uhgīn. Kən nat katos-ipən kəm Uhgīn okol kəsol mīnən nat kit lan.’

¹² Kən motatig moatən-iəhau mīn o nasituən e rəhan tata ne mama. ¹³ Məto e nolən əh, nakotəgətun netəmim e rəhatəmat kastom motol nəghatən rəha Uhgīn tatol əm nat əpnapin lan. Kən natimnat mīn tepət mīn nəhlan itəmat nəkoatol.”

Nat tol netəmim kotərat e nīganəmti Uhgīn (Mat 15:10-20)

¹⁴ Kən Iesu təmaun-in nīmanin netəmim məmə okotuwa iuəhkīr ron kən məmə, “Otətəlig-in wīr-tu io məmə nəkotitun. ¹⁵ Nat etəmim tatərgə təsolən etəmim tamkimik e nīganəmti Uhgīn, məto nat tatiet e nīki etəmim tatol etəmim tamkimik e nīganəmti Uhgīn.”*

¹⁷ Nian Iesu təmīet e nīmanin netəmim un kən muwīn əpəh imə, kən rəhan mīn netəmim kotətapəh o nīpətī nəghatən mīn un kəm in. ¹⁸ Kən Iesu

7:2: Luk 11:38 7:4: Mat 23:25 7:7: Aes 29:13 7:10: Eks 20:12; 21:17; Dut 5:16 * 7:15:

E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, koatən ves 16 nəhlan: “Etəm matəlgīn tatig, təwīr məmə in otətəlig-in wīr kən mītun nəghatən mīn u.” 7:15: Wək 10:14-15

təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə naka itəmat mīn rəhatəmat-kapə tikə. Onəkotəkəike motitun məmə natimnat itəm etəmim tatərgē in tahmen əm e nat ihluə təsələn etəmim tərət e niganəmti Uhgīn. ¹⁹ Məto-inu tərge kən təsuwīnən e nīkin, məto tatuwīn e tipəin u, kən matiet mīn.” (E nəghatən əh Iesu təmən-iarəp məmə nagwənən rafin katun təwir e niganəmti Uhgīn.)

²⁰ Kən məmə, “Məto nat itəm tatiet e niki etəmim, in tol etəmim tətəmkimik e niganəmti Uhgīn. ²¹ Məto-inu niki etəmim tətəht natimnat tərət tepət, ilat u: nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; nakləhən; nohamnuən itəm; ²² nakləh-inən pətan rəha suah pisin; naumisən o natimnat; nolən rat mīn; neiuəən; nolən rəha nit əpnəpīn əmən nīpitan ne nəman; netetən; nənən nīkal itəm; nausitən; nalmələn. ²³ Nolən rat mīn əh, ilat əh kotisi-pən e niki netəmim kən motol ilat kotəmkimik e niganəmti Uhgīn.”

*Iesu təməhg-iarəp narmīn rat e neti pətan kit
(Mat 15:21-28)*

²⁴⁻²⁶ Kən Iesu tēmiet ikīn-un kən məsou pəhap muwīn əpəh Fonisia, ima Iaihlua mīn e nītən rəha Siria, mətətig e nimə kit iuəhkir o taon u Taea, matəhluaig məsolkeikeən məmə netəmim okotitun məmə in tətətig əh-ikīn əh, məto okol təsəhluaigən. Məto pətan kit əh-ikīn, narmīn rat tətətig e rəhan pətan əkəku. Pətan un təmaiir ikīn əh, kən in təsəfakən, in Iaihlua. (Netəm Isrel kotəmə Iaihlua mīn kotahmen e kuri.) Nian təməto natimnat wīr mīn itəm Iesu tatol ilat, kən tasək muwa misin-pən nulīn ron məmə otəhg-iarəp narmīn rat e rəhan pətan əkəku. ²⁷ Məto Iesu təmə, “Kəpə. Pəs kaupən kəgwən nisualkələh. Təsəwīrən məmə okərakin-pən nagwənən nigī nisualkələh kəm kuri mīn.”

²⁸ Məto pətan u təmə, “Nīpahrienən etəm-iasol, məto kuri mīn koatun əm nīmismisi nagwənən nigī nisualkələh itəm kotisas-pən e nīpəg tepil.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən ron məmə, “Məto-inu nəmuhəlpīn wīr rəhak nəghatən, uwīn-tu əpəh imam ikīn məplan narmīn rat tīniet rəkis e rəham pətan əkəku.” ³⁰ Pətan u təmaiu muwīn iman latuənu məplan rəhan pətan əkəku tətəpīl-pər wīr əm e rəhan pet, kən narmīn rat tīniet rəkis lan.

Iesu təmol-wīr suah kit matəlgīn talu məruru nəghatən

³¹ Kən Iesu tēmiet ikīn-un ima netəm Taea kən muwīn-pən əpəh Saeton matuwīn əpəh e nəhau Lek Kalili, məto təmuwīn-pən əpəh Tekapolis ikīn.

³² Kən netəmim kəmotit suah kit matəlgīn talu kən məruru nəghatən motuwa məmə Iesu otələhəu-pən nelmīn lan pəs tətə təwir. ³³ Kən Iesu təmit suah un mian əpəh isəu məsīn o netəmim, kən mīləs-ipən noa nelmīn e matəlgīn kən magəh nelmīn† mələhəu-pən e namī suah un. ³⁴ Kən masipər əpəh e neai, kən mamegahl ron e rəhan nəghatən məmə, “!Efata!” Nīpətīn təmə, “!Əwīr-ta!” ³⁵ Kən əmun suah un tīnatətə nat, kən namīn tīnəwīr mīnatəghat wīr.

³⁶ Kən Iesu təmən-iahau ilat məmə okəsotənən nat un kəm netəmim. Məto nian Iesu təmatəkəike kəm ilat, kən ilat kəmotəkəike kən-iarəp kəm netəmim.

³⁷ Kəmotaut pīk ron motəmə, “Natimnat rafin itəm tatol, məto in təwir pīk agīn. Netəm u matəlgīlat talu kīnoatətə nat, ne netəm kotəruru nəghatən kīnoatəghat.”

8

*Iesu təmagwən
netəmim fo-tausan
(Mat 15:32-39)*

† **7:33:** E nian mīn əh, netəmim nīkilat təht məmə nahui noan in tahmen e mərīsīn kən tətāsitu e nīmīsən. **7:36:** Mak 1:43-45 **7:37:** Aes 35:5

¹ E nian kit min netamim tepet kamotuwa min ron, kan mato, nigilat nagwanan tinika. Kan Iesu tamaun-in rahan min netamim kotuwa kan tan-ipen kam ilat mamə, ² “Nikik tinahmə pik o netam min əpəh mato-inu, kamotuarisig-in io minotos rakis nian ksil, kan roiu əh, nigilat nagwanan tinika. ³ Okəmə ekahl-ipen ilat koatuwin əh-roiu, kan niganəmtilat otapin e suatip, kan sueiuei otoh ilat, mato-inu kəməsotagwanan nuwəh, kan neen kamotisi-pən əpəh isəu.”

⁴ Kan rahan min netamim kamotətapəh ron mamə, “?Okəmik hiə p̄ret tahmen-in nagwanan ilat? İkin-u taruən-aruən ikin, netamim kəsotatigən ikin.”

⁵ Kan Iesu təmətapəh olat mamə, “?Nakoatos p̄ret kuwəh?” Məto kotəmə, “Sep̄in.”

⁶ Kan təmən-ipen kam netamim mamə okotəpələh, kan mos p̄ret un məfak matən-ipen tagkiu ron kam Uhḡin, kan məmkas mos-ipen kam rahan min netamim mamə okotoor kəlin kam netamim, kan kamotol mihin. ⁷ Kan kəmos min nəm əlkələh neen ka, kan Iesu təfak ron kan mos-ipen min kam ilat mamə okotoor kəlin kam netamim. ⁸⁻⁹ Kan netam min u Iesu təmagwən ilat kotahmen e fo-tausan, kamotun nagwanan nərpilat tasis, kan kapəs nīmismisi nagwanan, kan kahi-pən e kipəhau sep̄in kotər. ¹⁰ Kan Iesu tahl-ipen netamim koatuwin iməlat min ikin. Kan ilat rahan min netamim kamotuwin e pot kan əpəh e nitən Talmanuta.

Farisi min kamotən mamə okotehm nəmtətin kit
(Mat 16:1-4)

¹¹ Kan Farisi min neen kamotuwa o Iesu moatərgəhəu kam in motən-ipen kam in mamə otol-tu nəmtətin asol kit pəs kotitun mamə in təmisi-pən pahrien o Uhḡin, o kəp. ¹² Kan Iesu nikin təməpou, kan mamegahl ron kan mamə, “?Karmə tahro netam min u-roiu ne kotəmə okotəplan-tu nəmtətin kit? Məto iatən pahrien kam itəmat mamə okol kəsolan nəmtətin kit kam itəmat.”

¹³ Kan məpəs ilat motuwin e pot kan əpəh e nikali nəhau lek entənipən-pən.

Is rəha Farisi ne is rəha
Kig Herot Antipas
(Mat 16:5-12)

¹⁴ Rahan min netamim kəmotaluin nəmikən p̄ret mato kəmos əm kitiah əm motuwin e pot. ¹⁵ Kan Iesu təmatəhag kam ilat mamə, “Otehm wir itəmat o is rəha Farisi min ne is rəha Herot Antipas.”

¹⁶ Kan kamotən-ipen kam ilat min mamə, “Tatən nəhlan mato-inu kəməsotəmikən p̄ret.”

¹⁷ Kan mato Iesu tinitun rəhalat nətəligən kan mən mamə, “?Tahro nakoatən nəghatən əh mamə nəməsotəmikən p̄ret? ?Tahro itəmat nəkəsotehmən əh kan məsotitunən əh? !Rəhatəmat-kapə tiəkis! ¹⁸ Niganəmtitəmat u ikin. ?Tahro nəkəsotehmən nat? Kan matəlgitəmat u ikin. ?Tahro nəkəsotətəon nat? Ekitun mamə okəmə naka nənəmotaluin natimnat itəm kinotuwa rakis. ¹⁹ ?Nian emos p̄ret əh faif məmkas mos-ipen kam netamim min əpəh faif-tausan kotun, kan uarisig nəmotaii-pən nīmismisin e kətim asol kuwəh?” Məto kotəmə, “Tuelef.”

²⁰ Kan təmətapəh min olat mamə, “?Kan nian emos p̄ret əh sep̄in mamə ekos-ipen kam netam min əpəh fo-tausan kotun, kan uarisig nəmotaii-pən nīmismisin e kətim asol kuwəh?” Məto kotəmə, “Sep̄in.”

²¹ Kan təmətapəh olat mamə, “?Məto itəmat nəkotəruru əh io?”

Iesu təmol-wir suah kit niganəmtin təpis

²² Kən kəmotuwar əpəh ikin kit katən məmə Petsaeta, kən netəm ikin kəmotit suah kit niganəmtin təməpis motuwa kən kətasək ahgin Iesu məmə otələhəu-pən nelmin lan. ²³ Kən Iesu təmos nelmi suah un mian isəu məsin o latuənu kən tagəh niganəmti suah un* kən mələhəu-pən nelmin mil lan, kən mətəpəh ron məmə, “?Ninitun nehmən nat o kəp?”

²⁴ Məto suah un təmasipər kən məmə, “Ekatəplan netəmim məto kotahmen əm e nig min məto in əmun kotaliwək.”

²⁵ Kən Iesu təmatig mələhəu-pən min nelmin mil e niganəmti suah un, kən tinitun nəplan wırən natimnat minapəs noapoapən. ²⁶ Kən Iesu təmahlipən məmə otatuwin iman ikin məto təmən-iəhau məmə otəsuwin-pənən əh latuənu əh-ikin.

*Pita təmən-iarəp məmə Iesu in Mesaea ilouin
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Kən Iesu ne rəhan min netəmim kəmotiet motəsou pəhap motuwin e latuənu min u iuəhkir o nat əpəh Sisaria Filipae. Nian kəmoatuwin e suatip kən tatəpəh olat məmə, “?Otən-tu məmə netəmim kotəmə pah u io?”

²⁸ Məto rəhan min netəmim kotəmə, “Netəmim neen kotəmə ik Jon Baptais. Neen min kotəmə ik Elaija. Neen min kotəmə ik ien kit rəha Uhgın aupən.”

²⁹ Kən tətəpəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmə, “Ik Mesaea ilouin, itəm Uhgın təmən məmə otəpanahl-ipa.”

³⁰ Kən Iesu təmən-iəhau əskasik ilat məmə, okəsotən-iarəpən in kəm suah kit.

*Iesu təməghat-in
rəhan nimisən*

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kən təmatəgətun ilat kən matən məmə, “Io Neti Etəmim oepənəto nahməən o natimnat tepət. Netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou okotətəhau io, kən motohamnu io, məto oekos nian kisil un, kən panəmegəh min.” ³² Təmən wır pap kəm ilat, məto Pita təmit Iesu mian əpəh e nikali suatip kən matən-iəhau əskasik məmə otəsəghatən nəhlan. ³³ Kən məto Iesu təmasipən məplan rəhan min netəmim, kən mən-ipən kəm Pita məmə, “!Ik iərmis Setan asol, agim muwin isəu lak! Rəham nətəligən sənəmə rəha Uhgın, məto rəha etəmim əm.”

*Naulis-inən nən-iarəpən Iesu kəm netəmim
(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)*

³⁴ Kən Iesu təmaun-in rafin netəmim ne rəhan min netəmim məmə okotuwa ron, kən təmən məmə, “Okəmə suah kit təmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atip in, kən miləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io. ³⁵ Etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəm otimis ron io ne Namnusən Təwir rəhak, in otos nəmegəhən lilin. ³⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. ³⁷ Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otosipən nəmegəhən lilin kəm in.

³⁸ “Netəm kotalis-in nən-iarəpən io ne rəhak nəghatən kəm netəm kotapəs nəfakən motol təfagə rat, kən o nian io Neti Etəmim oekuwa lan, io min oekaulis-in nənən məmə ilat u rəhak min netəmim. O nian əh oekuwa itimat nagelo asim min e nepətən əhag-əhag asol rəha rəhak tata.”

* **8:23:** Afin-tu futnot e Mak 7:33. **8:28:** Mak 6:15 **8:29:** Jon 6:68-69 **8:30:** Mak 9:9
8:34: Mat 10:38-39; Luk 14:27 **8:38:** Mat 10:33

9

¹ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Ekatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, itæmat neen u nækoatætul u ikin-u roiu, okol kæsotimisæn mætoahgin kotæplan næræmæææn ræha Uhgîn otuwa e næsanænæn asol.”

Nipæti Iesu tæmuwa mol pisin
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Kæn nian sikis kinotuwa minotuwîn rækis, kæn Iesu tit Pita, Jemes, ne Jon, kæn ilæhal pisin æm kæhaluarisig-in motuwîn æpæh e nitot æfæmæh kit, kæn ilat pisin æm æh-ikin. Kæn kæmæhalæplan nipæti Iesu tæmol pisin. ³ Ræhan napæn tæmuwa mæruæn matipit-ipit, okol suah kit tæsaikuasæn e nimæhan kit tæruæn min-næhlan. ⁴ Kæn suah milæhal apon kæmæhalæplan Elaija ne Moses kæmiaet-aræpa mæthælaghat ilæhal Iesu. ⁵ Kæn Pita tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iægætun, tæwir mæmæ ekæhaluwa ikin-u. Pæs mæhalol makeen kisil, ræham kit, ræha Moses kit, kæn ræha Elaija kit.” ⁶ Pita tinatæghat æpnarþin æm mæto-inu kinæhalægîn pik matæhlesiæp.

⁷ Kæn napuæ tæmuwa malpin ilat, kæn kæmotæto næwia suah kit tæmisi-pæn æpæh e napuæ mæmæ, “Inu netik keike u ekolkeike pik. Onakæhalækæike mæhalætæg-in in.” ⁸ Kæn roiu agin-æh min, kæmæhaleirair, mæto kinæsalæplanæn suah mil un, mæto kæmæhalæplan æm Iesu tatætul ilat min ilæhal.

⁹ Nian kæmoateiuaiu e nitot un kan æpæh læhau, kæn Iesu tæmæn-iæhau æskasik ilæhal mæmæ, “Natimnat un næmæhalehm æpæh ilis e nitot, onæsalænæn kæm suah kit mæhalætoarus-pæn io Neti Etæmim oekæmegæh min e nimisæn.”

¹⁰ Kæn ilæhal kæmæhalisiai-in næghatæn ræha Iesu, mæto kæmatæhalæn æm kæm ilæhal min mæmæ, “Næghatæn æh tæmæn mæmæ otæmegæh min e nimisæn, kæruru mæmæ nipætin tæmæ naka.”

¹¹ Kæn kæmæhalætapæh o Iesu mæmæ, “?Tahro iægætun min ræha Lou kotæmæ Elaija otækæike maupæn muwa?”

¹² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “Nipahrienæn, Elaija otaupæn muwa matol-wir min natimnat rafin. ?Mæto tahro Naoa Ræha Uhgîn tæmæn mæmæ io Neti Etæmim oepanæto nahmææn o natimnat tepæt, kæn netæmim okotæplan io motapæs io? ¹³ Mæto ekatæn pahrien kæm itæmæhal mæmæ Elaija tinuwa rækis, kæn kæmol nat tærat lan tahmen e Naoa Ræha Uhgîn tæmæn mæmæ okæpanol mihin.”

Iesu tæmæhg-iaræp narmin rat e suakæku kit
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Nian kæmotitæg-pa min, motehm netæmim neen min ræha Iesu, mæto nimanin netæmim kæmotitælau elat, kæn iægætun neen ræha Lou ne netæmim min ræha Iesu kotærgæhæu. ¹⁵ Nian netæmim kæmotæplan Iesu, narmilat tæmiwig pik ron, kæn motaiu ka mæmæ okotæghat kæm in. ¹⁶ Kæn Iesu tæmætapæh olat mæmæ, “?Naka æpæh nakotærgæhæu ron itæmat netæm min æpæh?”

¹⁷ Mæto netæm min u kit tæmæ, “Iægætun, io emit netik muwa ron ik mæmæ onakol-wir, mæto-inu narmin rat kit tætatig lan kæn mol tæruuru næghatæn. ¹⁸ Kæn nian narmin rat apon taskælim in, kæn moh milæs-iæhau morin æpæh e nisip, kæn nahuin noan tiet tahmen æm e sop, kæn matægætæn næluin, nipætin tatikimkim. Kæn emætapæh o ræham netæmim mæmæ okotæhg-iaræp narmin rat æpæh lan, mæto kotæruuru næhg-iaræpæn.”

¹⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Kæsi, itæmat un netæm roiu ne nakæsothæhatætæn lak. Karmæ oekatig kitat min itæmat mætoarus-pæn nian naka næpanotahætætæ lak.

Kən karmə onəghan epanameg etəmat. Enəpou-in itəmat. !Otiləs suakəku un motuwa!”

²⁰ Kən kəmotiləs kan o Iesu. Kən narmin rat apon təməplan Iesu kən mol suakəku apon taut nipətin tasiəp-asiəp pik, kən miet morin əpəh ləhau e nisip məsəpəlpəl mətan, kən nahui noan tiet tahmen e sop. ²¹ Kən Iesu təmətapəh o rəhan tata məmə, “?Təmol min-nəhlan minos nup kuwəh?”

Məto rəhan tata təmə, “Təmətuoun e nian təmatəkəku mətoarus-pa əh-roiu. ²² Kən nian tepət narmin rat əh toh matiləs-ipən əpəh e nigəm ne nəhau məmə otohamnu. Okəmə nəkitun nolən, pəs nakasəkitun itimlau masitu etimlau.”

²³ Məto Iesu təmə, “?Naka əh, nəghatən u məmə, ‘Okəmə nəkitun nolən?’ Uhgın titun nolən natimnat rafin o etənim itəm tətəhatətə lan.”

²⁴ Kən roiu agin, tata rəha suakəku un təmagət əfəməh məmə, “Ekətəhatətə lam, məto in əmun rəhak nahatətən təkəku əm, asitu lak məmə rəhak nahatətən otər mepət.”

²⁵ Kən nian Iesu təməplan məmə netənim neen min kinotuwa iuəhkır ron, kən tən-ipən əskasik kəm narmin rat apon məmə, “Ik narmin rat itəm natol matəlgitəm tətalu kən mol itəm katəruru nəghatən. !Ekətən-ipinə ətuatip u-roiu məmə onakiet e suakəku un, kən məsuwa minən muwin lan!”

²⁶ Kən narmin rat apon təmagət əfəməh mol suakəku apon taut masiəp-asiəp min u iuəhkır agin timis, kən miet lan. Okol nəkəplan məmə tinimis rəkis, kən netənim tepət kotəmə tinimis. ²⁷ Məto Iesu təmə-pən maskəlim nelmin miuw-pər, kən tətul.

²⁸ Iesu təmuwin imə, kən ilat pisin əm rəhan min netənim koatəpələh, kən kotətapəh ron məmə, “?Karmə tahro ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat əpəh?”

²⁹ Məto Iesu təmə, “Nəfakən əm titun nəhg-iarəpən narmin rat min əh nəhlan.”

*Iesu təmən-iarəp min
rəhan nimisən*

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Kən Iesu ne rəhan min netənim kəmotiet ikın-un kən motuwın-pən əpəh e nitən Kalili ikın, məto Iesu təsolkeikən məmə okitun məmə in əh-ikın əh. ³¹ Təmol nəhlan məto-inu tatəgətun rəhan min netənim. Təmən məmə, “Io Neti Etənim, okegəhan-in-pən io kəm netənim kotohamnu io ekimis. Məto oekos nian kisil u, kən panəmegəh min.”

³² Kən məto rəhan min netənim kəsotitun wirən rəhan nəghatən, kən nikilat tinəgin o nətapəh-inən nipəti nəghatən rəhan.

?Pah in tepət elat?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Kəmotiet-pa əpəh Kapaneam, kən minoatuwin imə kit. Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Naka əpəh nəmoatən e suatip?”

³⁴ Məto kinotəruru nuhalpinən məto-inu, e suatip kəmoatən məmə pah in tepət elat. ³⁵ Kən Iesu təməht-iəhau məpələh, kən maun-in rəhan netəm tuelef məmə okotuwa-tu ron, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm tolkeike məmə in otepət e netənim, in oteike meiuaiu elat kən muwa məmə in iolwək əm kit rəhalat.” ³⁶ Kən miləs suakəku kit muwin məf aupən-in ilat, kən maskəlim məmə, ³⁷ “Kən etənim itəm tatos e nikin agien suakəku tahmen e inu, kən tatol e nərgək, kən tahmen əm məmə tatos io e nikin agien. Kən etənim itəm tatos io e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təməhl-ipa io.”

*Suah kit tæmol nat piſpis e nærgi Iesu
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Kæn Jon tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Tægætun emotæplan suah kit tatæhg-iaræp narmin rat min e nærgæm, kæn emotæn-iæhau mæto-inu sænæmæ kitat kit.”

³⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Sotæn-iæhauæn, mæto-inu etæm tatol nat piſpis min e nærgæk, okol tæsæn uæhaiæn næghatæn rat lak. ⁴⁰ Etæm itæm sænæmæ ræhatat tikimîr, in tolkeike itat. ⁴¹ Ekatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, okæmæ etæm tætasitu etæmat, mæto-inu ræhak u itæmat, suah u otækæike mos nætouæn ræhan, nat æpnæpin in nat ækæku æm tahmen tatos-ipinæ næhau ætæp kæm itæmat nakotænîm.”

*Nat tol etæmim tatæme e ræhan næmegæhæn
(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Niſualkælæh min u kotahatætæ lak, okæmæ suah kit tol kit tæme e ræhan næmegæhæn o ræhan nahatætææn, kæn suah æh, Uhgîn otol nalpinæn asol kæm in. Kæn nalpinæn æh otæskasik taprækis okæmæ kætupæn kæpiel kit e nentou, kæn kærakin-pæn æpæh itæhæi lokamnîm mæmæ otamnîm.

⁴³⁻⁴⁴ “Kæn okæmæ nelmæm tol ik natol tæfagæ, kæn tæwir mæmæ nakætætîp rækis mærakin. Okæmæ nelmæm kitæh æm mæto onakos næmegæhæn lilin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nelmæm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol namnun tikæ.”* ⁴⁵⁻⁴⁶ Kæn okæmæ nelkæm kit tol ik nakatæme e ræham næmegæhæn nakætætîp rækis. Okæmæ nelkæm kitæh æm mæto onakos næmegæhæn lilin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nelkæm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol.†

⁴⁷ Kæn okæmæ niganæmtîm kit tol ik nakatæme e ræham næmegæhæn, nakilæs-irækis. Okæmæ niganæmtîm kitæh æm mæto onækuwîn ikîn Uhgîn tatæramæra ikîn, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ niganæmtîm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol. ⁴⁸ Kæn ikîn æh, firæl min okotætîp e nipæti netæmim ikîn mæsoðimîsæn, kæn nigæm tatus ilat kæn matuæp æm kilpin okol kæsohamîsæn nian kit ne.

⁴⁹ “Uhgîn tæteatægtæg-pæn nigæm e netæmim tahmen æm e sol kateatægtæg-pæn e nagwænæn.

⁵⁰ “?Sol tæwir, mæto okæmæ otîsiu roiu, kæn kæruru mæmæ okos-ipæn min naka pæs tætehen? Onækotækæike motos sol u tahmen e nolkeikeæn e ræhatæmat næmegæhæn, kæn motatig e næmælinuæn nian rafîn.”

10

*?Tæwir mæmæ nipitan ne næman okotapæs ilat min,
o kæp?*

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Kæn Iesu tæmîet ikîn-un kæn muwîn mîet-pæn æpæh entæn æpæh Jutia entænîpæn-pæn e næhau æpæh Jotan. Kæn nîmanin netæmim kæmotuæfîmin-pæn min ilat min ron, kæn tatægætun ilat mæmæ inu tatægætun æh mihin ilat ne nian min.

² Kæn Farisi neen kæmotuwa keiuæ æm katætæpæh ron mæmæ, “?Tahro? ? Ræhatat Lou tategæhan-in mæmæ iærman titun napæsæn ræhan pætan, o kæp?”

³ Mæto Iesu tæmætæpæh olat mæmæ, “?Lou naka un Moses tæmælæhæu aupæn kæm itæmat?”

9:40: Mat 12:30; Luk 11:23 **9:41:** Mat 10:42 * **9:43-44:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min e ves 44 itæm tahmen-pæn æm e ves 48.

9:43-44: Mat 5:30 † **9:45-46:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min e ves 46 itæm tahmen-pæn æm e ves 48. **9:47:** Mat 5:29 **9:48:** Aes 66:24 **9:50:** Mat 5:13; Luk 14:34

⁴ Kən məto kotəmə, “Moses təmegəhan-in məmə okəmə iərman tətəpəs rəhan pətan un, təike məte naoa kit mos-ipən kəm rəhan pətan məmə in tinapəs, kən panahl-iarəp.”

⁵ Məto Iesu təmə, “Moses təməte lou un məto-inu rəhatəmat-kapə tiəkis pik. ⁶ Məto e nətuounən, Uhgın təmol natimnat, kən mol iərman ne pətan. ⁷ O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. ⁸ Kən ilau okuea nipətilau kitiah. Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, məto kitiah əm. ⁹ Uhgın tinilpin ilau kinuea minioal kitiah, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətətipən rəhalau natigən.”

¹⁰ Kən Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın əpəh imə, kən rəhan min netəmim kotətapəh ron o nat un. ¹¹ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm tatol tifos mətapəs rəhan pətan kən matit min in pisin kit, in tategoafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatip pətan. ¹² Kən tahmen min əm, okəmə pətan kit tətəpəs rəhan iərman kən matətəu-pən in pisin kit, in min tateguafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatip iərman.”

Iesu təməfak o nisualkələh
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim neen kəmotəmik nisualkələh motuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmin elat mawte-in nəwırən rəha Uhgın kəm ilat, məto rəhan min netəmim kəmoatən-iəhau ilat. ¹⁴ Məto nian Iesu təməplan, kən neməha tol, matəhai ilat məmə, “Pəs nisualkələh okotuwa ron io. Əsotən-iəhauən nisualkələh min un, məto-inu netəm min u nikilat tahmen əm e niki nisualkələh, ilat u Uhgın tatərəməre elat. ¹⁵ İatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə suah kit təsolkeikeən məmə oteiuaiu mahmen e suakəku mapəs Uhgın tərəməre lan, in okol təsatig ahginən nərəməreən rəha Uhgın.” ¹⁶ Kən məmik nisualkələh e nelmin, kən mələhəu-pən nelmin elat məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.”

Suah kit rəhan nautə tepət
(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Nian Iesu tinətaliwək matuwın, kən suah kit təmaiı muwa misin-pən nulin ron məmə, “?İəgətun wır, oekəkəike mol naka un məmə ekos nəmegəhən lili?”

¹⁸ Məto Iesu təmə, “?Tahro nakatən məmə io etəm təwır? Uhgın pisin əm un in təwır, suah kit min tikə məmə in təwır. ¹⁹ İk ninəmitun rəkis lou min rəha Moses məmə onəsohamnuən itəm, məsakləhən, məseiüəən, məsakləh-inən pətan, onəkəike misiai-in rəham tata ne mama.”

²⁰ Məto suah un təmə, “İəgətun, lou min un, ematol rafin ilat nian ematakəku mətoarus-pa u-roiu ne.”

²¹ Kən Iesu təməhm suah un molkeike pik, kən məmə, “Nat kit min əm əh-ikin onəkol. Uwin mol-salim-in rafin rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat min, kən ik onakos nautə tepət əpəh e nego e neai. Kən muwa muarisig-in io.”

²² Kən nian suah un təməto nəghatən un, kən niganəmtin təməpou, kən nikin təməpou pik ron matuwın məto-inu rəhan natimnat tepət.

Tiəkis o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwın
ima Uhgın
(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Kən Iesu təmasipən məplan netəm mīn əh-ikin, kən mən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “!Nəman! Tiəkis pahrien o netəm rəhalat nautə tepət məmə okotuwin ahgin nərəməərən rəha Uhgīn.”

²⁴ Kən rəhan mīn netəmim kəmotaut pik o nəghatən rəhan, məto Iesu təmən mīn məmə, “Nenetik mīn, tiəkis pahrien məmə suah kit otuwin ahgin nərəməərən rəha Uhgīn. ²⁵ Tiəkis o kamel asol məmə otuwin-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik agin o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwin matig ahgin nərəməərən rəha Uhgīn.”

²⁶ Kən rəhan mīn netəmim kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei, məto pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁷ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgīn, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁸ Kən Pita təmə, “Itimat emotapəs rafin rəhatimat natimnat məmə okotuarisig-in ik.”

²⁹ Məto Iesu təmə, “Iatən pahrien, etəm itəm otapəs rəhan nimə, o pian mīn, o kaka mīn, o mama, o tata, o nisualkələh, o rəhan nəptən ron io ne Namnusən Təwir, ³⁰ e nəmegəhən rəha nətueintən u, in otos nitailat wan-hanrit, inu nimə mīn, ne pian mīn, ne kaka mīn, ne mama mīn, ne nisualkələh, ne nəptən mīn. Kən in otos mīn nəratən mīn itəm netəmim okotol kəm in. Kən e nəmegəhən wi itəm otəpanuwa, in otos nəmegəhən lilin. ³¹ Məto netəmim tepət u kotaupən u-roiu, okəpanotuarisig, kən netəm mīn u kotuarisig u-roiu okəpanotaupən.”

*Iesu təmən mīn məmə otəpanimīs
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Kən Iesu ne kəmotaliwək e suatip katər-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu təmataupən-in rəhan mīn netəmim, əmun narmilat təmiwig pik ron, kən netəm kəmotuarisig-in ilat kəmotəgin. Kən Iesu tit-irəkis rəhan mīn netəm tuelef motuwin, kən tatən-ipən nat naka itəm okəpanol lan, ³³ məmə, “Otətəlig-in wir-tu io. Roiu kinoatər minoatuwin əpəh Jerusalem, kən okegəhan-in-pən io Neti Etəmim e nelmi pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou. Kən okotən məmə oekimīs, kən okotəhlman-pən io e nelmi Iaihlua mīn. ³⁴ Kən okotol milə lak, kən motagəh io, motalis io, kən motohamnu io. Məto e nian tatol kisil lan u, epanəmegəh mīn.”

*Jemes ne Jon kəmuətapəh məmə Iesu otol nat kit
kəm ilau
(Mat 20:20-23)*

³⁵ Kən Jemes ne Jon, neti Sepeti mil, kəmuea o Iesu, kən muən-ipən ron məmə, “Iəgətun, ekioalkeike nat kit məmə onəkol kəm itimlau.”

³⁶ Kən Iesu təmə, “?Nakioalkeike naka məmə ekol kəm itimlau?”

³⁷ Məto kuəmə, “O nian nakatuwa məmə onakərəməərə e nəhag-əhagən rəha nəsanənən rəham, kən ekioalkeike məmə onakegəhan-in itimlau kit təpələh e rahm-matip kən kit təpələh e rahm-mol, ikin mil rəha nəsanənən ne nisiiən.”

³⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Itəmlau nəkuəruru nat u nakatuən. ?Tahro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigī nien itəm io ekəike mətul lan? * ?Kən muahmen-in mīn məmə okol baptais etəmlau e nahməən məmə okol mihin lak?”

³⁹ Kən kuəmə, “! Əwəh, ekuahmen in!” Məto Iesu təmə, “Pahrien, onakuəkəike muətul e nigəm rəha nuwigī nien itəm io ekəike mətul lan. Kən

10:31: Mat 20:16; Luk 13:30 **10:34:** Mak 8:31; 9:31 * **10:38:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənim kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənīm lan?” **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50

okol baptais etəmlau e baptais itəm okol baptais lak lan. ⁴⁰ Məto o nəpələhən e nīkalik matip ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. İkin mil əh, ilau rəha netəm mīn u itəm Uhgīn təmol əpen-əpenə olat.”

Etəm təmə otepət e netəmim

(Mat 20:24-28)

⁴¹ Nian rəhan netəm ten kəmotətə nəghatən un, kən neməha təmol ilat o Jemes ne Jon. ⁴² Kən İesu təmaun-in rəhan mīn netəmim kotuwa, kən tən-İpən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkotitun məmə netəm mīn u kotəmə okotepət e İaihlua mīn, kotos-İpər atip ilat, kən netəm-İasol rəhalat koatalikiamtə rəhalat mīn netəmim.

⁴³ “Məto itəmat onəkəsotolən mīn-nəhlan. Okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otepət etəmat, in otəkəike muwa məmə in iolwək əm kit rəhatəmat. ⁴⁴ Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otit itəmat, kən in otəkəike muwa məmə in slef kit rəhatəmat. ⁴⁵ Kən io mīn, Neti Etəmim, eməsuwamən məmə netəmim okotol wək kəm io, məto emuwa məmə ekol wək kəm netəmim kən mos-İpən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat mīn.”

İesu təmol-wir niganəmti Patimias

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Kən İesu ne rəhan mīn netəmim, kəmotuwa əpəh Jeriko. Kən nian kinotiet moatuwin, kən netəmim tepət kəmotuarisig-in ilat. Kən suah kit niganəmtin təpis, tatəpələh e nīkali suatip, nərgin u Patimeas neti Timeas. Nian rafin tatətapəh-in mənə o netəmim. ⁴⁷ Nian təməto məmə İesu etəm Nasaret tətaliwək e suatip matuwa, kən təmagət əfəməh məmə, “!Awi, İesu Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁸ Kən netəmim neen kotəmərīt lan motəmə, “!Ei, əsagətən!” motən pap məto in təməha magət əfəməh pik mīn məmə, “!Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁹ Kən İesu tətul kən mən məmə, “Otaun-in-pən-tu suah un məmə tuwa.” Kən motən-İpən kəm in məmə, “Ei, agien, mətul, məto-inu İesu tətəun-in ik.”

⁵⁰ Kən suah un təmatipin rəhn kot, mətip mər muwin o İesu. ⁵¹ Kən İesu təmətapəh ron məmə, “?Nakolkeike naka?” Məto təmə, “İəgətun, ekolkeike məmə nakol-wir niganəmtək pəs ekehm nat.”

⁵² Kən İesu təmə, “Atuwin. Rəham nahatətəən tinol-wir ik.” Kən roiu agin mīn niganəmtin təməwir, tinatehm nat. Kən mīnatətəu-pən İesu moatan.

11

İesu təmasuə e togki

matuwin Jerusalem

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Kəmotuwin İuəhkir o Jerusalem, İuəhkir o latuənu mil un Petfas ne Petani, moatuwin əpəh e Nītot Rəha Nīg U Olif, kən İesu təməhl-İpən rəhan kəiu etəmim mil kuaupən. ² Təmən-İpən nəghatən u kəm ilau məmə, “Onakian əpəh e latuənu əh kotasipənin. O nian nakian əh-İkin, roiu agin onakuəplan nətī togki kit kəsasuəən əh lan kəmərūətāin. Kən nəkiakis muasig mueia. ³ Kən okəmə suah kit təmə, “?Onakuəhro-in neti togki?” kən nakuəmə, ‘İərəməə tolkeike, kən otəpanahl-İpa mīn otəsuwəhən.’ ”

⁴ İlau kəmian kən muəplan neti togki un kəmərūətāin e nīkal suatip əpəh İuəhkir o nafilua e nīmə, kən kiakis. ⁵ Məto netəmim neen kəmotətul əh-İkin kən mətətapəh olau məmə, “!Ei! ?Nakətiakis neti togki un o naka?”

⁶ Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha Iesu kəm ilat, kən ilat kəmotegəhan-in-pən neti togki kəm ilau. ⁷ Kən kəmuasig togki mian o Iesu, kən muapeg rəhalau kot muəfətain noankawi togki un lan, kən Iesu təmasuə lan. ⁸ Kən netəmim tepət kəmotepin rəhalat kot əpəh e suatip, kən neen kəmotaiu kən əpəh e nīkinat katəte manat motəmīk motuwa motəpen əpəh e suatip. ⁹ Netəm kotaupən ne netəm koatuarisig kəmotagət əfəməh məmə,

“!Hosana,* ənwiwi Uhgīn!

!Iərəmərə Uhgīn tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgīn!

¹⁰ !Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm nərəmərəən itəm tatuwa, tahmen-pən əm e nərəmərəən rəha pipi rat u rəhatat Tefit!

!Hosana o Uhgīn əpəh ilis e nego e neai!”

¹¹ Kən Iesu təmuwīn əpəh Jerusalem e Nimə Rəha Uhgīn məplan natimnat. Məto tīnapinəp rəkis, kən tiet ilat rəhan mīn netəm tuelef mīnoatuwīn əpəh Petani.

Nīg kit fik itəm noan tikə

(Mat 21:18-19)

¹² Kən kəmən lawīgin, kīnotiet mīn Petani mīnoatuwīn Jerusalem, kən nəumis tīnus Iesu. ¹³ Kən tasipən-in nīg kit fik tətətul əpəh isəu məsīn nīmālīn tepət. Tuwīn məmə otəhl noan kit, məto noan tikə, nīmālīn əm, məto-inu sənəmə nian rəha nīg fik tatoe lan. ¹⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm nīg fik un məmə, “Okol netəmim kəsotun mīnən noam e nup mīn rafīn.” Kən rəhan mīn netəmim kəmotəto rəhan nəghatən un təmən.

Iesu təmahī-iarəp netəmim e Nimə Rəha Uhgīn

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48;

Jon 2:13-22)

¹⁵ Kən kəmotuwīn motiet-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu tuwīn əpəh imə e Nimə Rəha Uhgīn məhg-iarəp netəmim kotol maket, kən mahwin tepīl rəha netəm kotol senis e mənī, ne stul rəha netəm koatol-salīm-in mak mīn. ¹⁶ Kən mətulosisig-in netəmim məmə okəsotəmīkən rəhalat natimnat motuwīn-pən əpəh Nimə ikīn Rəha Uhgīn. ¹⁷ Kən təməgətun ilat məmə, “Kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgīn məmə Uhgīn təmə, ‘Rəhak nīmə, in nīmə rəha nəfakən məmə netəmim rəha nītən mīn rafīn okotəfak-pa ikīn kəm io.’ Məto itəmat nəmotol məmə in ‘nīmə rəha iakləh mīn.’”

¹⁸ Kən pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotəto rəhan nəghatən. Kən kīnotəgin Iesu məto-inu nian nīmanīn netəmim kəmotəto rəhan nəgətunən, narmīlat tiwīg pīk ron. Kən pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kīnotətuoun kateam-in suatip kit məmə okotohamnu in. ¹⁹ Kən tīnehnaipən, Iesu ne rəhan mīn netəmim kīnotiet Jerusalem mīnoatuwīn.

Nīg fik təmamīs matəgətun nahatətən rəha netəmim

(Mat 21:20-22)

²⁰ Kən kəmən lawīgin, kəmotuwa mīn e suatip motəplan nīg fik apon tīnauke rəkis muwīn mīet əpəh e nokīn. ²¹ Kən Pita nīkin tīnəht nəghatən rəha Iesu o nīg əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Iəgətun, əplan-tu nīg fik ilouin nəmən rat, kən tīnauke rəkis!”

²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otahatətə əm e Uhgīn. ²³ Iatən pahrien kəm itəmat məmə okəmə suah kit tətahatətə pahrien e Uhgīn, kən otən-ipən kəm nītət əpəh məmə, ‘Uwīn, mətīpən atīp əpəh itəhəi mamnīm,’ kən okəmə təsənən e nīkin kəiu, mahatətə əm e Uhgīn, kən nat un otol pahrien. ²⁴ O

* **11:9:** Aupən ikīn, nīpəti nəghatən u “Hosana” təmə, “osmegəh.” Kən uarisig lan, nīpətin tīnuwa “ənwiwi.” **11:9:** Sam 118:25-26 **11:13:** Luk 13:6 **11:17:** Aes 56:7 **11:17:** Jer 7:11 **11:18:** Mak 14:1 **11:23:** Mat 17:20

nat u inu, iakatən kəm itəmat məmə okəmə nakotəfak o nat kit kən motahatə məmə onəkotos pahrien, kən onəpanotos rafin nat un nəmotəfak ron.

²⁵ “E nian nakotətul katəfak, məto nikitəmat məsin əh-ikin tərət məto-inu suah kit təmol nat kit təsahmenən etəmat, kən aluin rəhan nolən rat məsotalpənən rəhan nitai təfagə. Otol nəhlan pəs Uhgın əpəh e nego e neai in otaluin mafəl rəhatəmat təfagə rat min.”†

*?Pah təmə Iesu otol
natimnat min əh?*

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Kən Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotitəlig-pa min əpəh Jerusalem. Kən Iesu taliwək mətan əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən pris asol neen, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel kəmotuwa ron. ²⁸ Kən katətapəh məmə, “?Ən-tu kəm itimat məmə pah təmegəhan-in ik nakatol natimnat min əh? ?Kən pah təmegəhan-in nepətən əh, Uhgın o etənim əm?”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oekətapəh-in-pinə-tu nəghatən kit kəm itəmat, kən okəmə nakotuhalpın u, kən ekən-ipinə məmə pah təmegəhan-in nepətən əh məmə ekol natimnat min əh. ³⁰ ?Otən-tu məmə pah təmən məmə Jon otol baptais e netənim? ?Uhgın, o etənim əm kit?”

³¹ Kən əmun kinotən-ən kəm ilat min məmə, “?Ei, okotən məmə naka? Okəmə okotən məmə Uhgın əh-roiu, kən təpanən min məmə, kən tahro kəməsotahatətən e Jon. ³² Məto, okol kəsotənən məmə etənim əm kit.” Kəmotən nəhlan məto-inu ilat kəmotəgin netənim itəm kinotən rəkis nıpahrienən e Jon məmə in ien kit rəha Uhgın. ³³ Kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Itimat ekotəruru.” Məto Iesu təmə, “Kən io min, okol ekəsən-iarəpən kəm itəmat məmə pah təmegəhan-in nepətən məmə ekol natimnat min əh.”

12

*Nimaa nəghatən e netəm kotasum o noa-krep
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit kəm ilat məmə, “Suah kit təmasum-in noa-krep, u nol katol wain e noan. Kən mol fenis e kəpiel tuwın mıtəlau in, kən mol ikin kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis məmə etənim otaiu lan matehm wır nasumən o nat megəh min ne netənim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netənim məmə okotasum lan, kən motor noa krep, məsin rəhan, məsin rəhalat. Kən miet muwın o naliwəkən ik pisin kit.

² “Matuwın matuwın, kən nian nol u krep təmol noan kən kinotəmarəg, etəm-iasol in təmahl-ipa rəhan kit iolwək məmə in otuwın mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən məmə okotəhl noa krep, kən motor kos-ipən rəha etəm-iasol neen. ³ Məto netəm min əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in.

⁴ “Kən etəm-iasol un tahl-ipa min rəhan kit iolwək tuwa, kən kotoh rəhn-kapə motol nulisən kəm in. ⁵ Kən tahl-ipa min rəhan kit iolwək tuwa, kən kotohamnu timis. Ilat tepət kəmotuwa, kən netəm min un kotoheain neen, kən motohamnu neen.

⁶ “Kən kitiəh əm əh-ikin ilau min kətuatig, inu netin keike otəpanahl-ipa. Namnun, təmahl-ipa nətın, kən nikin tataht məmə, ‘Ilat okotəkəike motisiai-in nətik.’ ⁷ Məto təmuwın kən netəm min un kotəmə, ‘Inu nəti etəm-iasol itəm otərəmə e nasumən nian rəhan tata otimis. Pəs kotuwın motohamnu min,

† 11:24: Mat 7:7 † 11:25: E kopi oas min tepət rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, ves 26 tika. 11:25: Mat 6:14-15 12:1: Aes 5:1-2

kən motərəməərə e nasumən rəhan.’ ⁸ Kən kəmotaskəlīm motohamnu, kən motiləs nīpətīn motuwīn motərakin-pən əpəh ihluə e nasumən.”

⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Etəm-iasol un otol naka? Otuwīn mohamnu ilat kən mos-ipən mīn nasumən un kəm netəm pīsīn neen.”

¹⁰⁻¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin Naoa Rəha Uhgīn u, o kəp? Tatən məmə, ‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkīnən nīmə kəsotolkeikeən motapəs, in tīnuwa kəpiel keike o nolən nīmə. Iərəməərə təmōl nat u, kən in nat təwīr agīn e nīganəmtītāt.’ ”

¹² Kən netəm-iasol kotolkeike məmə okotaskəlīm Iesu mətō-inu kotəmə tatəghat rat elat. Mətō kīnotəgīn nīmanīn netəmīm kən motapəs, kagīn.

*?Tətuatīp o nətouən takīs kəm Sisa, o kəp?
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Farisi mīn neen ne netəmīm neen e pati rəha Kīg Herot Antipas, rəhalat mīn netəm-iasol komotahl-ipən ilat məmə okotuwa keiuə e Iesu pəs təme atīp e rəhan nəghatən. ¹⁴ Kəmotuwa ron kən motən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun, ekotītun məmə ik etəm ətuatīp kən məsəgīnən, məsaulīs-inən netəmīm, ne netəm-iasol ne, matən nīpahrienən matəgətun netəmīm e suatīp rəha Uhgīn. ?Ən-tu məmə tətuatīp məmə ekotətou-pən takīs kəm Sisa, kapman asol rəha netəm Rom, o kəp? ?Oekotəkəike motətou-pən, o kəp?”

¹⁵ Mətō Iesu tīnītun əm məmə kotən əm e nohlilat mətō nīkilat tol pīsīn, kən məmə, “?Tahro nakotəmə onəkotol məmə ekəme e rəhak nəghatən? Otos-tu mənī kit motuwa-tu pəs ekehm.”

¹⁶ Kən kəmos kit motuwa, kən təmətapəh olat məmə, “?Narmi pah u, kən nərgī pah u e mənī u?” Mətō kotəmə, “Sisa.”

¹⁷ Kən Iesu təmə, “Natīmnat rəha Sisa, okos-ipən kəm Sisa. Mətō natīmnat rəha Uhgīn okos-ipən kəm Uhgīn.” Kən narmilat təmiwīg mətō-inu təmuhalpīn wīr rəhalat nəghatən.

*?Tahro etəmīm tīmīs kən məməgəh mīn?
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ Kən Satusi mīn neen kəmotuwa o Iesu. E rəhalat nətəlīgən, netəmīm kotīmīs məsotəmegəh mīnən. Kəmoatalkut o nolən məmə rəhalat nətəlīgən in tətuatīp, kən tol nəhlan, kəmotən kəm Iesu məmə, ¹⁹ “Iəgətun, Moses təməte rəkīs lou kit u təmə, ‘Okəmə suah kit otīmīs, kən mapəs rəhan pətan, kən məsialəsən netīlau kit ne, kən pian otəkəike mit nəutahlīmīs un, kən mialəs netīlau kit un, kən suakəku un otos nəme rəhan tata asol əpəh tīnīmīs rəkīs.’

²⁰ “Kən netəmīm sepīn ilat pialat mīn. Etəm təmaupən maiir təmit pətan kit kən məsialəsən netīlau kit u, kən tīmīs. ²¹ Kən itəm tuarisīg tit nəutahlīmīs un, kən məsialəsən netīlau kit ne un, kən tīmīs mīn. Kən pialau itəm tātuarisīg-in ilau tol əm nat kitīəh. ²² Matuwīn, matuwīn kən netəm mīn un sepīn ilat pialat mīn kəmotīt pətan un motuwīn kən ilat rafin mīnotīmīs, kən məsotiləsən nətīlat kit ne. Kən pətan apon tīnīmīs mīn. ²³ ?Kən o nian netəmīm okotəmegəh mīn e rəhalat nīmīsən, kən pətan əh rəha pah, u ilat rafin sepīn kəmoatīt?”

²⁴ Mətō Iesu təmə, “Itəmat nəmotəlue. ?Nəkotītun məmə nəmotəhrəlue? Mətō-inu itəmat nəkotəruru Naoa Rəha Uhgīn, kən moatəruru mīn nəsanənən rəha Uhgīn. ²⁵ Nian netəm kəmotīmīs okotəmegəh mīn, ilat okotahmen e nagelo mīn əpəh e neai, kən məsotīt mīnən pətan, ne məsotətəu-pən mīnən

iərman. ²⁶ Kən oekəgətun itəmat e etəmim tatəmegəh mīn e rəhan nīmīsən. Okəmā naka itəmat nakəsotafinən əh nəghatən əh kəmāte-pən e naoa rəha Moses, tatən namnusən rəha Moses nian nig kit nigəm təmatu. Kən e nian əh, Uhgīn təmən-ipən kəm Moses məmā, 'Roīu əh, io Uhgīn rəha Epraham, ne Uhgīn rəha Aisak, ne Uhgīn rəha Jekop.' ²⁷ In Uhgīn rəha netəm kotəmegəh, sənəmā rəha netəm kəmotīmīs kitiəh. Itəmat nəmotəlue pahrien."

*?Lou naka un in tepət
e lou mīn?*

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kən iəgətun kit rəha Lou təmatəpələh matəto ilat kotəghat, kən Iesu tətuhalpīn wīr nəghatən rəha Satusi mīn. Kən tuwa o Iesu matətapəh ron məmā, "?Lou ahro u in ilis pik kən məwīr məmā okotətəu-pən?"

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmā, "Lou u in ilis pik u okotətəu-pən təmā, '!Otətəlig wīr-tu itəmat netəm Isrel! Uhgīn u in rəhatat Iərəmərə, in əmun in Uhgīn. ³⁰ Onakolkeike Uhgīn u in rəham Iərəmərə e nīkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham.'

³¹ Kən lou itəm tətuarisīg-in itəm əh təmā, 'Onakolkeike ik mīn neen tahmen-pən əm məmā natolkeike atip ik.' Lou kit tikā mīn taprəkis-in lou mil əh."

³² Kən iəgətun əh rəha Lou təmā, "Iəgətun, rəham nəghatən tətuatip. Nəmən pahrien məmā Iərəmərə əmun in Uhgīn. Uhgīn kit mīn tikā. ³³ Kən okotolkeike Uhgīn e nīkitat rafin, ne nətəligən rafin rəhatat, ne nəsanənən rafin rəhatat, kən motolkeike kitat mīn neen məmā kotolkeike atip kitat mīn. Təwīr pik məmā okotətəu-pən lou mil əh taprəkis-in nuwaan atipən nat megəh ne sakrifais mīn rafin itəm Lou tatən."

³⁴ Kən Iesu təmehm məmā rəhan nəghatən tenatīg pik, kən tən-ipən ron məmā, "Ik nīnuwa iuəhkīr o nərəmərəən rəha Uhgīn." Kən ilat rafin kīnotəgin nətəpəh-in mīnən nəghatən ron.

*Mesaea sənəmā mipī Tefit əm, mətə rəhan
mīn etəm-iasol*

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Nian Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nīmā Rəha Uhgīn, kən matətapəh-in nəghatən kit kəm ilat məmā, "?Tahro iəgətun mīn rəha Lou kotəmā Mesaea u in mipī Tefit? ³⁶ Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən nenatīgən kəm Tefit məmā otən məmā,

'Uhgīn təmən-ipən kəm rəhak Iərəmərə məmā, Əpələh u e rəhk-matip, ikīn rəha nəsanənən ne nīsiāiən, mətəarus-pən oekos-īəhau rəham tikīmīr mīn məlīn-pən ilat əpəh ləhau e nelkəm.' ³⁷ Tefit atip təmən məmā Mesaea in rəhan Iərəmərə. ?Kən okəmā mipī Tefit atip əm, kən tahro matol rəhan Iərəmərə?" Kən netəm mīn un kəmotətəlig-in Iesu kəmotāgien pik o rəhan nəghatən.

Netəmim okoatəto wīr ilat o iəgətun mīn rəha Lou

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Nian Iesu təmatəgətun ilat kən məmā, "Oatəto wīr itəmat o iəgətun mīn rəha Lou itəm kotolkeike nuwīnən e kot əfəməh motaliwək e suatip, kən netəmim koatos-ipən nīsiāiən kəm ilat. ³⁹ Kən motolkeike məmā okotəpələh aupən e nīmā rəha nuəfīmīnən. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmā okotuwīn kəpələh-pən aupən ikīn rəha nīsiāiən. ⁴⁰ Kən motakləh-in nīmā mīn rəha nəutahlīmīs mīn, kən moteiuə əm katəfak kaifəməh məmā okotol pəs netəmim kotīsiāi-in ilat, mətə okəpanol nalpīnən kəm ilat taprəkis."

Məni rəha nəutahlimis
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Kən Iesu təmatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhgın iuəhkır o pokis katərakin-pən məni ikin matehm netəmim tepət kotərakin-pən məni rəhalat. Kən netəm rəhalat nautə tepət kotərakin-pən məni asol mın. ⁴² Kən nəutahlimis kit ian-rat təmii-pən məni əkəku kəiu əm.* ⁴³ Kən Iesu təmaun-in rəhan mın netəmim kotuwa kən məmə, “İatən-ipinə kəm itəmat məmə nəutahlimis əh ian-rat pahrien, məto in təmərakin-pən məni asol taprəkis-in rəha netəmim mın rafin. ⁴⁴ İlat kəmotərakin-pən rəhalat məni, məto tepət mın əpəh latuənu. Məto nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin məni rəhan o nos-nəmtinən nigın nagwənən, kən tikə mın əh-ikin.”

13

Iesu təmə Nimə Rəha Uhgın otisas
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Nian Iesu təmatiet e Nimə Rəha Uhgın, kən rəhan kit netəm tuelef təmən-ipən ron məmə, “İəgətun, əplan-tu kəpiel asol mın ne nimə mın, kotəwir!”*

² Kən məto Iesu təmə, “İtəmat nakoatehm natımnat mın əh, məto nian otatuwa itəm netəmim okotohalkin-ohalkin kəpiel mın rəha nimə mın əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

Nəhməən asol otuwa
(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Uarisig lan, Iesu təmuwın matəpələh əpəh e Nıtot Rəha Nig U Olif ikin kitun nəplanən Nimə Rəha Uhgın entənipən-pən. Kən Jemes, Jon, Pita ne Antru kəmotuwa ron ilat pisin əm. ⁴ Kən moatətapəh ron məmə, “?Ən-tu məmə natımnat mın əh okotuwa nəghan? ?Kən nəmtətin ahro u otol pəs ekotitun məmə tınol nian ətuatip əh-roiu rəha natımnat mın əh?”

⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onakoatəto wır itəmat o netəmim, məsotegəhan-inən məmə koteiuə-in itəmat. ⁶ Kən məto netəmim tepət okəpanotuwa e nərgək, kit otən məmə in Mesaea, kit otən məmə in, kən moteiuə-in netəmim tepət.

⁷ “Kən okəmə nakotəto məmə netəmim neen koatəmou əpəh iuəhkır otəmat, kən motəto mın məmə neen mın əpəh isəu kotoh mın ilat mın, məto niganməpitəmat otəsasiəpən. Natımnat mın əh okotaupən motuwa pahrien, məto sənəmə namnun nian əh tınatuwa. ⁸ Nıtən asol mın okotəluagin, kən kantri mın okotoh mın ilat mın, kən namig asol otəpanol ikin mın rafin, kən nəumis asol otus netəmim, məto natımnat mın əh nətuounən əm rəha nəhməən itəm otəpanuwa, kotahmen əm e pətan itəm təmol nərpin, kən mətuoun matəto nəhməən məmə otəsuwəhən temək.

⁹ “Onakoatəto wır itəmat. Okiləs itəmat kan nakotətul e niganəmti kaonsel, kən okoh itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən mın, kən onəkotətul əupən e netəm-iasol rəha kapman ne kig mın məto-inu rəhak mın u netəmim itəmat. Kən onəkotən-iarəp Namnusən Təwir kəm ilat. ¹⁰ Məto okaupən kən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəmim ikin mın rafin un, kən namnun nian təpanuwa.

¹¹ “Okəmə okotuwa motiləs itəmat kətan məmə onəkotətul e kaonsel, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotən naka. E nian ətuatip əh, onəkotən-iarəp əm nəghatən u Uhgın otos-ipinə kəm itəmat, məto-inu nəghatən u onəkotən, sənəmə rəhatəmat nəghatən, məto rəha Narmın Rəha Uhgın otos-ipinə.

* **12:42:** Məni u tahmen-pən e tuente fatu. **12:43:** 2 Kor 8:12 * **13:1:** E Nimə Rəha Uhgın, kəmol nimə mın e kəpiel asol mın. Neen rəhalat kotəfigəm tahmen e foti-faif-tausan kilo. **13:2:** Luk 19:44 **13:9:** Mat 10:17-20 **13:11:** Luk 12:11-12

¹² “Netəmim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip mın kəm rəhalat tikimır mın məmə okotohamnu ilat, kən tata mın okotol mihin mın kəm nenətilat ətuatip mın, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen mın əm kəm rəhalat tata mın ne mama mın məmə okotohamnu ilat. ¹³ Netəmim rafin okotetəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat mın un okotol namnun, kən Uhgın otosmegəh.”

Nahməən asol əpəh Jerusalem
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Nian əh, onəkotəplan ‘nat itəm Uhgın tatetəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgın tamkimik.’ (Etəm tətəfin nəghatən u, in otəkəike megəs-in mitun nıpətın.) Kən e nian əh, netəm Jutia okotəkəike motaiu moatatig əpəh e nitot mın. ¹⁵ Etəm tətameg ihluə e rəhan nimə, kən okol təsuwın mınən e nıpəg noa nimə məmik rəhan natimnat. Otaiu əm magım. ¹⁶ Okəmə etəm otitasum, kən okol təsuwın mınən latuənu o rəhan nıməhan məmik. Otaiu əm magım.

¹⁷ “!Kəsi! Nahməən asol o nıpitan itəm kəmotol nərplət ne nıpitan kotapınahin nisualkələh. E nian əh okotos pık nahməən. ¹⁸ Otəfak əsanən kəm Uhgın məmə natimnat mın əh okəsotuwamən e nian rəha nətəpən, inəh nian rəha nalip ne nuhuən ne, ¹⁹ məto-inu e nian əh, nahməən asol kəməsehmən kit ne kol mihin nəhlan e nian Uhgın təmətuoun mol natimnat mətoarus-pa u-roiu ne. Kən okəsehm mınən nahməən asol kit tol min-nəhlan. ²⁰ Məto Uhgın təmətətıp əkuəkir nian əh. Okəmə təməsətətıpən, kən suah kit okol təməsəmegəhən. In təmətətıp rəkis nian əh o rəhan mın netəmim itəm tınəmıtəpun rəkis ilat məmə rəhan mın.

²¹ “E nian əh, okəmə suah kit otən məmə, ‘!Əplan-tu Mesaea əpə!’ o ‘!Əplan-tu in əpəh!’ məto onakəsotahatətəən lan. ²² Onakəsotahatətəən lan məto-inu, Mesaea eiuə neen, ne ien eiuə mın, ilat okotuwa motol nat pıspis mın, motol nat netəmim kotaut ron moteiuə əm. İlat okotalkut məmə okəmə kotitun nolən, kən okotiuw-rəkis netəm mın u itəm Uhgın tınəmıtəpun rəkis ilat. ²³ ! O natimnat mın əh, oatəto! Enaupən rəkis mınən-iarəp rafin natimnat mın əh kəm itəmat.”

Nian rəha Neti Etəmim otuwa
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Kən e nian nahməən asol əh otikə,
‘kən mıt otəpıs,
kən məwıg otəsasiəən,

²⁵ kən məhau mın e neai okotisas
kən natimnat asol mın ikın e neai okotəloal.’

²⁶ Kən netəmim okotəplan io Neti Etəmim oekuwa e napuə e rəhak nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhak itəm otasiəgəpın rafin io.† ²⁷ Kən e nian əh, oekahl-ipən nagelo mın rəhak kotuwın motəmik netəm mın u Uhgın təmıtəpun ilat motuwa, kargətəin əm ilat kitiəh. Nagelo mın okotuwın e nitən mın rafin ağın e nətueintən məmə okotəmik ilat.

Kəruru nian itəm
Neti Etəmim otuwa lan
(Mat 24:32-36; Luk 21:29-33)

²⁸ “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik. Nian ətuatip itəm nelmın mın kınotətuoun katəwiə, kən nimalın mın kınəatəget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ²⁹ Kən e nolən ahmen mın

13:12: Mat 10:21 **13:13:** Mat 10:22; Jon 15:21 **13:14:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 **13:15:** Luk 17:31 **13:17:** Luk 23:29 **13:19:** Dan 12:1; Nol Əpən 7:14 **13:22:** Nol Əpən 13:13 **13:25:** Aes 13:10; 34:4; Joel 2:10 † **13:26:** Afın-tu Dan 7:13 **13:26:** Nol Əpən 1:7 **13:27:** Mat 13:41

əm, nian nakotehm məmə natimnat min u kinoatuwa, kən nəkotitun əm məmə otəsuwəhən ekuwa min roiu agin. ³⁰ Iatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətoarus natimnat min əh okotuwa kol niphahrienən lan. ³¹ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən. ³² Suah kit təsitunən nian o aua ətuatip rəha natimnat min əh. Nagelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Neti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgın əm in titun nian ətuatip əh.

*Itəmat onakoatəto wır itəmat
(Mat 24:42-44)*

³³ “Onakoatəto wır itəmat moatair, məto-inu itəmat nəkotəruru nian əh rəhak oekuwa lan məmə otuwa nəghan. ³⁴ Otahmen e etəm-iasol kit tatuwin məmə otaliwək əpəh ik pispis kit, kən məlin rəhan min iolwək məmə okotehm rəhan natimnat, kən mos-ipən rəhalat min wək kitiəh kitiəh. Kən mən-ipən kəm itəm e nafiluə məmə otitair.

³⁵ “Kən itəmat onəkotair məto-inu itəmat nəkotəruru nian iərəməə rəha nimə un otuwa lan. Kəruru məmə otuwa ehnaipən, o lapin, o fetukai tinatərikrik, o mit tinatə. ³⁶ Kəruru, okəmə naka otuwa ueiuəhai əm. ! Təsəwırən məmə nakotapil nian in otuwa! ³⁷ !Məto nəghatən un itəm ekatən-ipinə kəm itəmat, ekatən min kəm netəmim min rafin məmə okotair!”

14

*Netəm-iasol kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotoh
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)*

¹ Nian kəiu əm əh-ikin kəpanol lafet mil lan rəha Nuhagego-inən ne Pret u is Tikə Lan. Kən pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotiləs anion motohamnu. ² Kən kotəmə okəsotolan e nian rəha lafet məto-inu kətah nimanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

*Pətan kit təmau rəhn-kapə Iesu e senta
(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)*

³ Kən Iesu təmətatig əpəh Petani ima Saimon u leprosi təmatol aupən. Nian təmətagwən, kən pətan kit təmos senta kit təmə e pətəl u kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Senta u, nəmiəwin təwır, kən nəmtin tiəkis, kəmol e noki nato, nig kit. Kən pətan əh təməht-irəkis, mau rəhn-kapə Iesu e senta əh. ⁴ Kən netəmim neen kəmotəpələh əh-ikin, neməha təmol ilat, kən moatən-ipən kəm ilat min məmə, “?Tahro matərəkin senta? ⁵ !Okol tapol-salim-in tapos məni asol tahmen e tri-hanrit tenarius,* mitun nos-ipənən kəm ian-rat min!” Kən moatəhai moatəhai.

⁶ Məto Iesu təmə, “!Otapəs-ta! ?Nakotəhai o naka? In təmol nat wır kəm io. ⁷ Nian min rafin itəmat ian-rat min nəkotatig, kən okəmə nakotolkeike, nəkotitun nol-wırən kəm ilat, məto io ekisatigən nian rafin kitat min itəmat. ⁸ Pətan u təmol nat u in titun. Təmau niphətik məmə otol əpen-əpenə o nian okəpanitənim io. ⁹ Ekatən pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin okəpanamnus-iarəp Namnusən Təwır, kən kəpanamnus min nat u pətan u təmol məmə okəsaluinən.”

*Jutas təmən məmə
otegəhan-in Iesu
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)*

13:35: Luk 12:38 **14:3:** Luk 7:37-38 * **14:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu. **14:7:** Dut 15:11 **14:8:** Jon 19:40

¹⁰ Kən Jutas Iskariot in e netəm tuelef rəha Iesu, təmuwın mehm pris asol mın məmə otegəhan-in-pən Iesu kəm ilat. ¹¹ Nian kəmotəto rəhan nəghatən, kən kəmotagien ron, motəmə okəpanotos-ipən məni kit kəm in. Kən Jutas təmatəsaħgin əm nian wır məmə otuwa kən otegəhan-in Iesu lan kəm ilat.

Nol əpen-əpenəən o lafet rəha Nuhagego-inən
(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Nian tınuwa o nolən lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, kən kınatətuoun nolən lafet, kən nolən rəhalat katoh neti sipsip o lafet rəha Nuhagego-inən. E nian əh, netəmim mın rəha Iesu kəmotuwa ron motəmə, “?Nakolkeike məmə ekotuwin hiə motol əpen-əpenə ikin məmə onəkol lafet ikin rəha Nuhagego-inən?”

¹³ Kən Iesu təmahl-ipən rəhan kəiu etəmim mil məmə, “Onakian əh taon muəplan suah kit tatəhun pətəl asol kit təmətu-pən nəhau lan, kən nakuətəu-pən. ¹⁴ Əpəh e nimə itəm tatuwin-pən ikin, kən nakuətəpəh o etəm-iasol rəha nimə un məmə, ‘?Iəgətun təmə noan u in hiə məmə itimat in ne rəhan mın netəmim ekotagwən ikin e lafet rəha Nuhagego-inən?’ ¹⁵ Kən in otəgətun noan asol u in ilis aħin kınəməlin wır rəkis natimnat ikin. Onakian əm mioal niğitat ikin nagwənən.”

¹⁶ Kən kəmian taon muəplan natimnat tahmen-pən əm məmə inu Iesu təməni mihin ne. Kən ilau kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Iesu təməni-iarəp məmə Jutas otegəhan-in-pən in
(Mat 26:20-25; Luk 22:14, 21-23;
Jon 13:21-30)

¹⁷ Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotuwa, ¹⁸ motagwən e tepil. Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Ekətən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit u ikin-u roiu kotagwən kələh kitat min, otegəhan-in-pən io kəm rəhak mın tikimır.”

¹⁹ Kən rəhan mın netəmim nikilat təməpou aħin, kən moatətapəh kitiəh kitiəh ron məmə, “?Ei, Iərəmərə, pah u? ?Io?”

²⁰ Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm kit u netəm tuelef u koateer-pən pıret e pesin kitiəh moatun. ²¹ Kən io Neti Etəmim oekəike mımis məmə inu Naoa Rəha Uħgin təməni mihin ne, məto kəsi o suah əh kəut kəsua itəm otegəhan-in-pən io Neti Etəmim. !Təməwır əm məmə in təməsaiir-pəmən!”

Iesu ne kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən
(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20;
1 Kor 11:23-25)

²² E nian kəmoatagwən, Iesu təmos pıret məfak mən tagkiu ron kəm Uħgin, kən məmkas mos-ipən kəm ilat məmə, “Otos, inu nıpətik.” ²³ Matıg mos mın kap wain məfak mən tagkiu ron kəm Uħgin, mos-ipən kəm ilat, kən ilat rafin kəmotənim-pən lan. ²⁴ Kən təməni-ipən kəm ilat məmə, “Inu nitak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat təfagə rat mın. ²⁵ Ekətən pahrien kəm itəmat məmə oekəsənim mınən wain u mətoarus-pən oepənənim mın ikin Uħgin otərəmərə ikin.” ²⁶ Kən motan napuən, uarisig kəpanotiet motuwın əpəh Nitot Rəha Niğ U Olif.

Iesu tāmən-iarəp məmə
Pita otəpanən məmə in
təruru Iesu
 (Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;
 Jon 13:36-38)

²⁷ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin un onəpanotagim-tənin io mətə-inu, Naoa Rəha Uhgın tinəmən rəkis mihin aupən məmə Uhgın otəpanoh etəmim rəha nehmən sipsip mın, kən sipsip mın okotaiu kitiah kitiah. ²⁸ Mətə o nian oekəmegəh mın, ekaupən-in itəmat muwin əpəh Kalili.”

²⁹ Mətə Pita təmə, “Nat əpnapın ilat rafin okotagim-tənin ik, mətə io əm un okol ekəsagim-təninən ik.”

³⁰ Kən Iesu tāmən-ipən kəm in məmə, “Iatən pahrien kəm ik məmə o lapin huə, nian mənig otəsimmənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

³¹ Mətə Pita tāmən əskasik məmə, “Nat əpnapın ekəkəike mımis kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən mın tahmen e Pita.

Iesu təmuwin matəfak
əpəh Ketsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kən lapin kəmotuwın əpəh kəmahwinu ikin kit, nərgin u Ketsemani, kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəpələh u ikin-u, pəs ekuwin məfak.”

³³ Kən mit Pita, Jemes ne Jon motuwın, kən nikin tinatahmə pik, kən tinətə tərət agin. ³⁴ Kən məmə, “Nikik titahmə pik, kən iuəhkir ekimis lan. Atəhaləpələh u ikin-u matəhalaiir.”

³⁵ Kən muwin məsin mın meiuaiu morin e nisip matəfak məmə, “Okəmə suatip kit mın əh-ikin, pəs nian əfigəm u otəsuwamən ron io.” ³⁶ Kən matəfak məmə, “Apa,” (u nipətin təmə rəhak tata), “ik nəkitun nolən natimnat mın rafin. Awe, os-irəkis nahməən mın u itəm okəpanotuwa. Mətə əsolən rəhak nətəligən, mətə ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.”

³⁷ Kən mitəlig-pa mətə rəhan etəmim miləhal kınəhlapil. Kən tən-ipən kəm Pita məmə, “?Saimon, nakatəpil, o? ?Tahro nəsaiirən-tu aua kitiah əm?”

³⁸ Kən mən-ipən kəm iləhal məmə, “Onakəhlaiir mətəhaləfak matəhalehm wır məmə onakəsəhaluwınən e nelmi ios-ipən-os-ipən. Nikitəməhal tolkeike, mətə nipətitəməhal təpou.”

³⁹ Kən təmapəs mın iləhal, mitəlig-pən mın matəfak matən əm nat kitiah.

⁴⁰ Kən mitəlig-pa mın, mətə kınəhlapil mın, mınəhaləruru naiirən, kən mınəhaləruru mın məmə okəhalən-ipən naka kəm in.

⁴¹ Təmuwin mın kən mitəlig-pa mau kisil, mətə kətəhlapil, kən tāmən-ipən kəm iləhal məmə, “?Nakatəhaləpil əh mətəhlameg? !Nahmen! Nian tinuwa məmə io Neti Etəmim okegəhan-in-pən io e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴² ! Halətul-ta, kotuwın! Əhaləplan, etəmim u tategəhan-in-pən io, in tatuwa.”

Tikimır mın rəha Iesu kəmotaskəlim in
 (Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;
 Jon 18:3-12)

⁴³ Iesu təmatahghat əh, kən Jutas in e netəm tuelef rəhan mın titaupən-in nimanin netəmim. Neen kotəmik naip rəha nəluaginən, ne kəsou-əsou motuwa. Netəm mın un, pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel kəmotahl-ipa ilat. ⁴⁴ Suah un tategəhan-in Iesu kəm

ilat tinəmən rəkis kəm ilat məmə, “Suah əh oekətuilim-pən lan u, nəkotitun əm məmə suah əh in əh. !Nakotaskəlim motos motuwın motaskəlim wir!”

⁴⁵ Kən əmun Jutas təmuwa iuəhkir o Iesu, kən mən məmə, “Iəgətun,” kən mətuilim-pən lan. ⁴⁶ Kən netəm mın əh kəmotuwa motaskəlim tiəkis. ⁴⁷ Məto ilat kit rəha Iesu təmatətul iuəhkir olat təmew rəhan naip e nəmeen mətatip rəkis matəlgi slef kit lan rəha pris asol aɡin.

⁴⁸ Kən Iesu təmə, “?Tahro nakotəmik naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou motuwa məmə onəkotiləs io? ?Nikitəmat təht məmə io emit netəmim muwın kotəluagin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit? ⁴⁹ Nian mın rafin kitat mın itəmat əpəh e Nimə Rəha Uhgın ekatəgətun netəmim ikin. ?Kən nakotahro məsotaskəlimən io? Məto nat Naoa Rəha Uhgın təmən, otəkəike muwa mol nıpahrienən lan.”

⁵⁰ Kən rəhan mın rafin netəmim kinotapəs in, kən motaɡim-tənin. ⁵¹ Kən etəm aluə kit itəm təməlkəhau-in nıməhan kit, matuarisig-in Iesu, kən netəmim neen kəmotiləs, kiləs-arəpən lan, ⁵² kən rəhn nıməhan tikis, taiu piəpiə əm magim.

Iesu təmətul e nıganəmti kaonsel mın

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kən titalugin əh, kəmos Iesu motuwın əpəh ima pris asol aɡin u katuəfimin rafin pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel ikin. ⁵⁴ Kən Pita tan təlig-təlig muarisig-in ilat muwın əpəh latuənu ima pris asol aɡin ikin. Kən təmuwın əpəh e iat matəpələh ilat mopael mın rəha pris asol aɡin moatəto nıgəm. ⁵⁵ Kən pris asol mın ne netəmim rafin rəha kaonsel kəmoategəs-in nıpəgnəmtin mın neen e Iesu məmə okotohamnu ron. Məto kəsotehmən kit ne. ⁵⁶ Kən netəmim tepət kəmotəiuə e Iesu, məto rəhalat nəghatən tətaiu pişin-pişin.

⁵⁷ Kən neen kotətul moteiuə lan məmə, ⁵⁸ “Emotəto təmən məmə otərəkin Nimə Rəha Uhgın u netəmim əm kəmotol e nelmilat, məto e nian tatol kisil lan, təpaniləkin mın nitain u kəsolan e nelmitəm.” ⁵⁹ Kəmotən nəhlan məto ilat mın, rəhalat nəghatən tətaiu pişin-pişin.

⁶⁰ Kən pris asol aɡin təmətul aupən-in ilat kən mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nəşəghatən? ?Tahro e nəghatən mın əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?”

⁶¹ Məto Iesu təpnəpin əm məşəghatən, kən pris asol aɡin apon təmən-ipən mın məmə, “?Tahro? ?Ik Mesaea u Neti Etəm katənwiwi?”

⁶² Kən Iesu təmə, “!Əwəh, io u! Onəpanotehm io Neti Etəmim ekatəpələh e rəhn matip Uhgın u nahgin tepət, kən panotehm mın io e napuə e neai ekatuwa.”

⁶³ Kən pris asol aɡin tearəsin rəhan natimnat məto-inu nıkin təmərat o nəghatən rəha Iesu, kən məmə, “Okəsotegəs-in mınən suah kit məmə otən mın nat kit lan. ⁶⁴ !Nınəmotəto rəkis tatəghat rat e Uhgın! ?Nakotahrətəlig? ?Okotahro suah u?” Kən ilat rafin kəmotən məmə otəkəike mımis.

⁶⁵ Kən kəmotol milə e Iesu, kən neen kəmotəgəh lan, neen kotəlis nıganəmtin motoh kən motəmə, “!Ei, ik ien rəha Uhgın! !Ən-tu məmə pah u təmoh ik!” Kən mopael mın rəha pris asol aɡin kəmotem.

*Pita təmən məmə
in təruru Iesu*

*(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62;
Jon 18:15-27)*

⁶⁶ Kən Pita tāmətan əh əpəh ləhau e iat. Kən slef pətan kit rəha pris asol agin təmuwa. ⁶⁷ Kən məplan tatəto nigəm, kən təmisilu wir məmə, “Ik mın itəmlau Iesu etəm Nasaret nəmatuan.”

⁶⁸ Məto Pita tāmən-iamnin, kən məmə, “İəkəruru nat un nakatən,” kən muwın matətul əpəh e ket rəha iat. Kən mənig kit təmimnən.

⁶⁹ Kən pətan un təmehm mın ikin əh, kən mən-ipən kəm netəm kotətul əh-ikin məmə, “Suah u in ilat kit.” ⁷⁰ Məto Pita tāmən-iamnin mın.

Kən təsuwəhən, netəm kotətul əh-ikin kəmotən-ipən mın kəm in məmə, “Nıpahrienən, ik mın ilat kit məto-inu ekotıtun məmə ik etəm Kalili.”

⁷¹ Məto tınətuoun maun-in nəratən mın koatısi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmə teiuə. Kən təmos noanawıl məmə, “!İəkəruru suah əh nakotəghat-in!”

⁷² Kən roiu agin-əh mın mənig tınımnən mın, kən nıkin tınəht nəghatən rəha Iesu məmə təmən minı lan məmə, “Mənig otəsımnənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kısıl məmə nəkəruru io.” Kən Pita tınəto tərət kən mətəsək.

15

Iesu təmətul e nıganəmti Pailat

(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Kən laulaugin agin pris asol mın, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəmim mın rafın rəha kaonsel kəmotuəfımın ilat mın, kən moatələhəu nəghatən kit məmə okotohamnu Iesu. Kəmotən-ipən kəm netəmim neen məmə okotəlis Iesu kən motit motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, u kapman asol rəhalat. ² Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “?Ik kig rəha netəm Isrel?” Kən məto Iesu təmə, “Ik nəmən mihin.”

³ Kən pris asol mın kəmotən-iarəp nolən tepət lan. ⁴ Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “?Tahro nakəsuhalpınən? ?Nəməto kəmotən nıpəgnəmtın tepət lam?”

⁵ Məto Iesu təsəghat mınən, təməpnarın əm, kən Pailat narmin təmiwig ron.

Pailat təmən məmə Iesu otəkəike mımıs (Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39–19:16)

⁶ E nup mın rafın, nian katol lafet lan rəha Nuhagego-inən, nolən rəha kapman u Pailat məmə in otahl-iarəp suah əpnarın əm kit e kalapus, suah kit itəm netəm Isrel kəmoatən. ⁷ Kən suah kit u, nərgın u Parapas, tətətig e kalapus ilat in mın neen, məto-inu kəmotohamnu etəmim e nian kəmatəmou o kapman. ⁸ Kən nımanın netəmim kəmotuwa o Pailat motən-ipən kəm in məmə otol əm nat kitiəh tahmen-pən e itəm tatol nian mın, mahl-iarəp suah kit e kalapus.

⁹ Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp kig rəha netəm Isrel?” ¹⁰ Təmən nəhlan məto-inu in tınıtun rəkıs məmə pris asol mın kəmosot-ipən Iesu e nelmin məto-inu kotetəhak.

¹¹ Məto pris asol mın kəmotəkəike kəm nımanın netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, məto sənəmə Iesu. ¹² Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Məto ekahro e suah u itəmat nəmotəmə in kig rəha netəm Isrel?”

¹³ Kən kəmotagət əfəməh məmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁴ Kən Pailat təmətapəh mın olat məmə, “?Nolən tərət naka u suah u təmol?” Məto kəmotagət əfəməh mın məmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁵ Kən Pailat təmolkeike məmə otol nīkilat, kən mahl-iarəp Parapas, kən məhlman-pən Iesu e nelmi rəhan mopael mīn məmə okotalis motətu-pər e nīg kəməluau.

*Mopael mīn kəmoatol
mīlə e Iesu
(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)*

¹⁶ Kən mopael mīn rəha Pailat kotiləs Iesu motuwīn əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael mīn kotuwa kitəlau lan. ¹⁷ Kən motuwīn-in-pən kot asiə tahmen əm e kot rəha kīg, kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan itəm tahmen e hat rəha kīg, kən motəfauin-pən kəm in. ¹⁸ Kən motol mīlə lan motəmə, “Itimat ekotos-ipinə nisiaiian kəm ik, kīg rəha netəm Isrel.” ¹⁹ Kən motoh rəhn-kapə e noanīg, motagəh lan, motisin nulilət məmə koatos-ipən nisiaiian eiuən kəm in. ²⁰ Nian kəmotəhkul rəkis lan, kən motapeg rəkis kot asiə un, kən motuwīn-in-pən əh rəhan natimnat, kən motit motuwīn məmə okotəht-ipən e nīg kəməluau.

*Kəməht-ipən Iesu e
nīg kəməluau
(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;
Jon 19:17-27)*

²¹ E suatip, kəmotəhm suah kit etəm Saerin, nərgin u Saimon. In tata rəha Aleksanta ne Rufas. Tatuwīn Jerusalem, kən moatəkəike kəm in məmə otiləs nīg kəluau. ²² Kən kəmotit Iesu motuwīn əpəh ikin kit katən məmə, Kolkota, u nīpətīn təmə Louipīl-uiripīl. ²³ Kən kəmos-ipən wain u kəmol pīləh-pīləh ilau mərisin u mīr məmə otənim pəs təsətəən nahməən e nīpətīn, məto tapəs nənīmən.

²⁴ Kən kəmotiləs Iesu motuwīn motəht-ipən e nīg kəməluau. Kən motoor rəhan natimnat moturin tais ron məmə pah otos. ²⁵ Kəmətu-pər Iesu e nīg kəməluau e nain kilok laulaugin, ²⁶ kən motətə-rəkis nīpəgnəmtin u kəmotəhm lan məmə, IN KIG RƏHA NETƏM ISREL, kən motəht-ipən nəghatən un e rəhan nīg kəməluau. ²⁷ Kən etəmim kəiu itəm kətuəluagin o kapman mətioh netəmim, kəmətu-pər ilau e nīg kəluau, kit e nīkalin matip, kit e nīkalin mol.*

²⁹ Kən netəmim itəm kotaliwək e suatip, moatanu-anu rəhn-kapəlat kəm in moatol mīlə lan motəmə, “Ei, ik nəməən məmə onakərəkīn Nimə Rəha Uhgīn kən nian tatol kisil lan u, nəpaniləkīn mīn in pīsīn. ³⁰ Eiuaiu-tu e nīg kəməluau un, mosmegəh atip-tu lam.”

³¹ Pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotol əm nat kitəh motalah-əmnu motəmə, “Təmasitu e netəmim tepət, məto okol təsasitu atipən lan. ³² Təwir pəs kitat kotəhm-tu Mesaea u, kīg rəha netəm Isrel, oteiuaiu e nīg kəməluau pəs kitat koatəplan motəhatətə lan.” Kən etəmim mīl u katəhaləkul iləhal Iesu kinatuən mīn nəghatən rat lan.

*Iesu tinimis
(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;
Jon 19:28-30)*

³³ Kən e tueflok mətoarus-pən tri klok, napinəpən təmeiuaiu mīrəfin nat. ³⁴ Kən e tri kilok Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” Nīpətīn rəhan nəghatən təmə, “!Uhgīn rəhak, Uhgīn rəhak! ?Tahro nakatapəs io?”

15:21: Rom 16:13 **15:24:** Sam 22:18 * **15:27:** E kopi oas mīn tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 28 tikə. **15:29:** Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58 **15:34:** Sam 22:1

³⁵ Netəmim neen kəmoatətul əh-ikin kəməsotəto wirən nəghatən un, kəmotən məmə, “Haləto-tu. Tətaun-in Elaija.” ³⁶ Kən ilat kit təmaiu muwin miuw-pən wain u tagin e nat kit tame-ame tahmen e katən, maru-pər e nuwig tuwin o Iesu məmə otənim. Kən məmə, “Pəs-tu kotehm-tu məmə Elaija otuwa miləs-iəhau, o kəp.”

³⁷ Məto Iesu təmagət əfəmäh min, kən rəhan namegən tiet.

³⁸ Kən əpəh e Nimə Rəha Uhgın, nıməhan itəm tatəkulosig-in İkin Tasim Agın İkin, təməhap məsin kəiu əpəh ilis mətoarus-pa əpəh ləhau. ³⁹ Kən etəm-iasol rəha mopael min itəm təmatətul e nikalı Iesu, təmehm məmə təmimis minnulan, kən in təmən məmə, “!Nıpahrienən, suah u in Neti Uhgın pahrien!”

⁴⁰ Nıpitan neen kəmoatətul isəu motasıpa moatehm. İlat neen u Meri Maktala, ne iahunin iti Jemes əkəku ne Joses, ne Salome. ⁴¹ İləhal kəmatəhalətəu-pən Iesu nian təmətatig Kalili, mətəhlasitu lan. İlat nıpitan tepət kəmotər kan əpəh Jerusalem ilat Iesu.

Josep təməhluaig-in Iesu
(*Mat 27:57-61; Luk 23:50-56;*
Jon 19:38-42)

⁴² Kən nian əh Iesu təmimis lan, in nian rəha nol əpen-əpenəən natimnat rəha Sapat, kən olawigin nian rəha Sapat, kəsolən wək lan. Tinehnaipən, ⁴³ Josep in etəm Aramatia tınuwa. In etəmim kit rəha kaonsel itəm katısiiai-in. In nıkin təməht pik nərəmərəən rəha Uhgın. Kən təməsəginən muwin ima Pailat ikın matətapəh-in nıpəti Iesu. ⁴⁴ Nian Pailat təməto məmə Iesu tınimis rəkis, kən təmaut maun-in etəm-iasol rəha mopael min matətapəh ron məmə, “?Katən pahrien məmə Iesu tınimis rəkis?”

⁴⁵ Məto etəm-iasol rəha mopael min təmə, “Nıpahrienən, tınimis rəkis.” Pailat təməto nəghatən un kən megəhan-in-pən nıpəti Iesu kəm Josep. ⁴⁶ Kən Josep təmuwin mos-nəmtin nıməhan ruən kit muwa miləs-iəhau Iesu e nig kəməluau malpin lan, miləs muwin mələhəu-pən e nıpəg kəpiel u kinəmel rəkis məmə okol suwit ikın. Kən məsəpəlpəlin-pən kəpiel asol kit məhtosig-in-pən nıpəg kəpiel un lan. ⁴⁷ Kən Meri Maktala ne iahunin iti Joses, ilau kəmuəplan ikın-u kəmələhəu-pən Iesu ikın.

16

Iesu tınəmegəh
e rəhan nımisən
(*Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;*
Jon 20:1-10)

¹ Nian rəha Sapat tınuwa minuwın rəkis, kən Meri Maktala ne iahunin iti Jemes, ne Salome kəməhalos-nəmtin nat pien-pien min u nəmiəwılat təwir məmə okəhalol-pən e nıpəti Iesu. ² Laulaugin agın mit tınatər e Sante, pətan miləhal un kəmatəhaluwın e suwit. ³ Nian kəmatəhaluwın e suatıp kən mətəhalən kəm iləhal min məmə, “?Karmə pah otasitu etəhal mahuin rəkis kəpiel asol əpəh e nıpəg kəpiel?” ⁴ Məto-inu kəpiel əh kəpiel asol. Məto nian kəməhaluwa iuəhkır, məhalətəg-pən məhaləplan kınahuin rəkis kəpiel.

⁵ Kəməhaluwın imə e nıpəg kəpiel məhaləplan etəm aluə kit tatəpələh e rahləhal-matıp, tatuwin e kot əfəmäh ruən kit, kən iləhal kəməhlaut pik ron. ⁶ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Səhaləgin pikən. Natəhaleam-in Iesu etəm Nasaret, etəm kəmətu-pər e nig kəməluau, məto in tikə u ikın-u roiu. In tınəmegəh rəkis e rəhan nımisən. Halehm-tu nəmeen u kəmələhəu-pən ikın. ⁷ Kən roiu onakəhaluwın məhalən-ipən kəm rəhan min netəmim

məsəhalapəsən Pita, məmə in otaupən matuwın Kalili, kən onəkotuarisig-in motuwın motehm əh-ikin məmə inu tinəmən rəkis mihin ne kəm itəmat.”

⁸ Kəmahlaiu məhaliet e suwit məhlagim, məto-inu kinəhaləgin pik matəhlasiəp. Kən məhaluwın məsəhalənən nat kit ne kəm netəmim məto-inu kinəhaləgin pik.

[Nəghatən rəha Mak təmol namnun ikin-u kən netəm pişin kotilpin ves 9 mətoarus-pən ves 20]

Iesu təmiet-pa

o Meri Maktala

(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

⁹ Nian Iesu təməmegəh mın e Sante laulaugin aɡin, kən maupən miet-pa o Meri Maktala, aupən təməhg-iarəp narmın rat sepın lan. ¹⁰ Kən Meri təmuwın mən-ipən kəm rəhan mın netəmim itəm kəmotan ilat mın ilat aupən, məto nikilat titəhmə pik kən motasək. ¹¹ Məto nian kəmotəto məmə Iesu tinəmegəh rəkis e rəhan nımisən, kən miet-pa o pətan əh, məto ilat kəməsotənən nıpahrienən lan.

Iesu təmiet-pa o rəhan etəmim mil kəiu

(Luk 24:13-35)

¹² Uarisig, Iesu təmiet-pa o etəmim mil kəiu kəmiəsipən Jerusalem mətian e suatip, məto e nian əh nıpətin təmol pişin. ¹³ Kən ilau kəmiatəlig mın mian muən-ipən kəm ilau mın neen, məto ilat kəməsotən mınən nıpahrienən elau.

Iesu təmiet-pa o

rəhan netəm lepın

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wək 1:6-8)

¹⁴ Kən uarisig, Iesu təmiet-pa mın o rəhan netəm lepın nian kəmotəgwən matəhai ilat məmə, “Itəmat nakəsotahatətəən lak, rəhatəmat-kapə tiəkis pik.” Təməhai ilat məto-inu kəsotahatətəən e netəm kəmotehm məmə tinəmegəh rəkis e rəhan nımisən.

¹⁵ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwın motən-iarəp Namnusən Təwır kəm netəmim mın e nıtən mın rafın. ¹⁶ Etəm otəto Namnusən Təwır tahatətə lan kən mol baptais, Uhgın otosmegəh. Məto etəm təsahatətəən lan, Uhgın otol nalpınən asol kəm in. ¹⁷ Kən netəm okotahatətə lak, Uhgın otol ilat kotol nat pişis mın. Okotəhg-iarəp narmın rat tepət e nərgək, kən motəghat e nəghatən ik pişin pişin mın. ¹⁸ İlat kotıtun naskəlimən sinek u tatus itəm, motıtun nənimən nat kətakonə lan, məto okol təsərəkinən ilat. İlat motıtun nələhəupənən nelmilat e netəm kotimis kotəmegəh.”

Iesu tinər matuwın e neai

(Luk 24:50-53; Wək 1:9-11)

¹⁹ Kən nian İərəməərə Iesu tinəghat rəkis kəm rəhan mın netəmim, kən Uhgın tinos minuwın e neai, kən in tatəpələh e nıkalı Uhgın matip, ikin rəha nəsanənən ne nısiailən. ²⁰ Kən rəhan mın netəmim kəmotiet motuwın motamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh ikin mın rafın. Kən İərəməərə tətəsitə elat matol nəmtətin tepət. Kən nəmtətin mın əh koatol nəfigəmən məmə rəhalat nəghatən in nıpahrienən.

Luk Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Luk Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. In sənəmә etəm tuelef kit rəha İesu, mətö in fren wir kit rəha Pol, kən tәмaliwək tepät ilau Pol. In sənәмә etəm İsrәl, in İaihlua әm kit, mətö in İәfak kit. In tokita kit itәм tәмol wir sikul. In tәмәplan wir natimnat itәм kәmotiet e nәmegәhән rəha İesu. In tәмәte naoa mİL u: Namnusән Tәwir İtәм Luk Tәмәte, ne Wәk MİN Rәha Aposol MİN.

?Tәмәte tatuwin kәm pah? Tәмәte naoa u tatuwin kәm rәhan kit fren, nәrgin u Teofilas. Nipәti nәrig u mәмә, “Etәmim itәм tolkeike UhgİN.” Luk tәмәte naoa u tatuwin o suah u, mətö in titun mәмә İaihlua mİN tepät okotafin.

?Nәmegәhән tahro nulan nian tәмәte? Netәmim tepät, nİKilät tәht mәмә Luk tәмәtatig Rom o Sisaria nian tәмәte naoa u. E nian әh, namnusән tepät e İesu tәmitәlau.

?Tәмәte naoa u o naka? Luk tolkeike mәмә otәte namsu kit itәм tәtuatip mәhag-әhag wir e nәmegәhән rəha İesu. Kән in tәмәghat İlat netәм kәmotaliwək İlat İesu moatәplan wәk rәhan. Nian tәмәto rәkis rәhalat nәghatән, kән Luk tәмәte naoa u. In tolkeike mәмә otәgәtun mәмә İesu in etәм pahrien kit, mətö in tәмәsolән nolән rat kit. Kән in UhgİN, kән in İosmegәh.

¹ Teofilas, ik etәм-iasol katİsiai-in ik.

Netәmim tepät kәmotalkut pik mәмә okotәte rәkis әtuatip namnusән rəha natimnat mİN itәм UhgİN tәмol ilugin itimat. ² Kәmotәte rәkis natimnat itәм netәmim neen kәmotән, netәм mİN әh kәmotatig e nian rəha nәtuounән rəha natimnat mİN әh, kән İlat kәmotehm әtuatip e nİganәmtİlat natimnat mİN әh, kән moatән-İarәp. ³ Kән io emİtәp wir nәghatән mİN lan mәмә ekİtun wir natimnat mİN әh e nәtuounән rәhan, kән roİu rәhak nәtәligән mәмә tәwir io mİN ekәte rәkis әtuatip natimnat rafin mİN әh mәмә onakatafin. Ekәte әtuatip natimnat itәм kәmotaupән, kән natimnat itәм kәmotuarisig. ⁴ Ekolkeike mәмә ekән natimnat mİN әh kәm ik mәмә nәkİtun әtuatip nİpahrienән rəha namnusән itәм kәmән rәkis.

Nagelo tәмәghat-in naiirән rəha Jon Baptais

⁵ E nian rəha suah kit, nәrgin u Herot Asol, kİg rəha Jutia, inәh pris kit nәrgin u Sekaraea. In kit e pris mİN kәtaun-in İlat mәмә, Pris mİN rəha Apİa, u tәmİsi-pән e noanol rəha pris u Aron aupән İkİN. Rәhan pәtaguİhl, nәrgin u Elisapet, kән in mİN tәmİsi-pән e noanol rəha pris u Eron. ⁶ Kән ilau kuәtuatip e nİganәmtİ UhgİN, kән e nian rafin katuәtәu-pән wir nolән rəha Lou ne nәghatән mİN rәhan, kән mәsuәrәkİNән kit. ⁷ Mətö nәtİlau tİKә mətö-İnu Elisapet, in tәмәsemәkән mətöahgin mİNİpİtaguİhl, kән ilau kәрән kİnuaguİhl.

⁸ Kән nian әtuatip tİnuwa mәмә, Pris mİN rəha Apİa okotuwİN e Nİmә Rəha UhgİN motol rәhalat wәk. Kән Sekaraea, in mİN tәmuwİN mol wәk rəha UhgİN. ⁹ E nolән rəha pris mİN, İlat koatәrakin kәpiel әkәku mİN kotahmen-pән e taes mәмә okotegәs-in mәмә otәgәtun pah otol wәk e Nİmә Rəha UhgİN mәмә otuwaan nat pien-pien itәм tatuwin kәm UhgİN. E nolән әh tәмәgәtun Sekaraea. ¹⁰ Kән e nian itәм tәmuwİN imә matuwaan nat pien-pien, nİmanİN netәmim tepät koatәtul İhlua katәfak.

¹¹ Kән nagelo kit rəha UhgİN tİet-arәpa ron matәtul әh e rәhan matİp İkİN, itәм katuwaan nat pien-pien mİN İkİN. ¹² Kән nian Sekaraea tәмәplan, kән

narmîn tamiwig mətasiəp minəruru əfəmäh nat, kən nəginən təmarioah e nikin. ¹³ Məto nagelo təmən-ipən məmә, “Sekaraea, əsəginən, məto-inu Uhgîn tınəto rəham nəfakən. Kən rəham pətaguihl Elisapet otıləs nətın kit iərman. Kən onakəkəike maun-in nərgin məmә Jon. ¹⁴ Kən onakəto təwir kən magien, kən netəmim tepət okotagien o naiirən rəhan, ¹⁵ məto-inu in otuwa etəmiasol e niganəmti İərəmərə. Kən in otəsənımən wain ne nənımən əskasik min. Kən Narmîn Rəha Uhgîn otərioah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərpi rəhan mama, matuwın əm nulan nian rafin. ¹⁶ Kən in otuw-pa netəm Isrel tepət kotitəlig-pa o İərəmərə, Uhgîn rəhalat. ¹⁷ Kən in otətaupən-in İərəmərə e narmîn ne nəsanənən rəha Elaija məmә in otəuhlin nətəligən rəha tata min koatitəlig-pən min o rəhalat nisualkələh min, kən in otəuhlin min netəm koatəht nəwia Uhgîn okotuwa min e nenatigən rəha netəm kotətuatip. E nolən əh, in otol nəpen-əpenəən o nəmegəhən rəha netəmim o nuwamən rəha İərəmərə.”

¹⁸ Kən Sekaraea təmən-ipən kəm nagelo məmә, “?Oekahro min-nulan mitun məmә nat u otuwa mol nıpahrienən? Məto-inu io enaguihl rəkis, kən rəhak pətan tinıpitaguihl min.”

¹⁹ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmә, “İo, nərgək u Kapriel, kən io iatətul e niganəmti Uhgîn e nian rafin. Kən in təmahl-ipa io məmә ekuwa məghat kəm ik, kən mən-ipinə namnusən təwir u. ²⁰ !Ətəlig-in-tu! Naməm oteko kən onakəsagətən mətoarus-pa nakehm nıpəti nəghatən u, məto-inu nəməsənən nıpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mol nıpahrienən e nian ətuatıp rəhan.”

²¹ Kən e nian əh, netəmim kəmoatəsahgin Sekaraea, kəmoatətəlig-in məmә tahro tınan tinuwəh-pik nəhlan e Nimə Rəha Uhgîn. ²² Kən nian in təmuwa ihluə, məto tınəruru nəghatən, kən ilat kınotıtun məmә in təmehm nat kit tahmen e napılaiirən. In təmasgəwın-asgəwın əm e nelmin kəm ilat, məsagətən məto-inu namən təmeko.

²³ Nian rəhan wək rəha pris e Nimə Rəha Uhgîn tınol namnun, kən in təmitəlig-pən latuənu. ²⁴ Kən təsuwəhən, rəhan pətaguihl tınəpəs məwig e suakəku. Kən e məwig faif, pətaguihl u in təmatəhluəig əm latuənu, ²⁵ kən in təmən məmә, “İnu wək əm rəha İərəmərə. Aupən ikin, nətik tikə kən etaulis. Məto roiu əh, Uhgîn təmol təwir ron io, kən nikin tagien məmә ekiləs nətik, kən io esaulis minən e niganəmti netəmim.”

Nagelo təmən-iarəp məmә İesu otaiir

²⁶ Nian Elisapet tınəpək-əpək minos məwig sikis, Uhgîn təmahl-ipən rəhan nagelo, nərgin u Kapriel, məmә in otuwın e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret. ²⁷ In təmos nəghatən kit matuwın rəha pətan kit itəm iərman təsuwınən əh mehm, məto kınən rəkis məmә okos rəhan kətım kan mə rəha suah kit, nərgin u Josep. In mipi Kig Tefit rat. Kən pətan əh, nərgin u Meri. ²⁸ Kən nagelo təmuwın met-arəpən, kən mən kəm in məmә, “Təwir, Meri. Uhgîn təmələhəu rəhan nəwırən kəm ik, kən mətatig itəmlau min.”

²⁹ Məto Meri tınatəruru əfəmäh nəghatən əh, kən nikin tınatəht pik məmә nıpəti nəghatən əh tahro. ³⁰ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmә, “Əsəginən, Meri, məto-inu Uhgîn təmitəpun məmә in otawte-in rəhan nəwırən kəm ik. ³¹ Kən inəh, ik onakəpəs-in məwig e nətım kit, kən mıləs iərman. Kən onəkaun-in nərgin məmә İesu. ³² In otuwa etəmiasol kən etəm kəike, kən okaun-in məmә Nəti Uhgîn İlis Agin. Kən İərəmərə Uhgîn otol in tuwa Kig, tahmen-pən

əm e tipin rat Tefit. ³³ Kən in otərəmərə e noanol min rafin itəm koatisi-pən e Jekop, kən rəhan nərəmərəən otatig lilin matuwın matuwın namnun tikə.”

³⁴ Kən Meri təmən-ipən kəm nagelo məmә, “?Oekahro min-nulan mıləs suakəku kit okəmә esətəu-pənən əh iərman?” ³⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmә, “Narmin Rəha Uhgın otuwa matig lam, kən nəsanənən rəha Uhgın İlis Agın otəfətain ik. Kən inəh, suakəku onəkiləs, okaun-in məmә in təmisi-pən o Uhgın, kən in Nəti Uhgın. ³⁶ Kən iatən kəm ik məmә ik kit Elisapet tinəpək-əpək rəkis in nətın kit iərman, nat əpnəpın in tinipətaguıhl rəkis. Kəmatən lan məmә pətaguıhl itəm təseməkən, mətə roiu əh tinəpəs məwıg sikis rəkis e nətın. ³⁷ Natimnat min u tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgın məmә, ‘Uhgın titun nolən natimnat rafin, kən nat kit təsiəkisən ron.’ ” ³⁸ Kən Meri təmən-ipən məmә, “Əwəh, io pətan iolwək əm rəha İərəmərə. Pəs in otol kəm io nat naka itəm ik ninən rəkis.” Kən nagelo təmapəs in, kən matuwın.

Meri təmalıwək matuwın məmә otətag Elisapet

³⁹ Uarisig lan təsuwəhən, Meri təmıet iman ikın malıwək uəhai əm matuwın əpəh ikın e nitot min e taon kit rəha nitən Jutia məmә otətag in kit Elisapet, ⁴⁰ kən in təmuwın latuənu rəha Sekarəea, muwın imə matən təwır kəm Elisapet. ⁴¹ Kən e nian Elisapet təmətə nəghatən rəha Meri, suakəku un itəm tətatig əpəh e nərpın təmıut, kən Narmin Rəha Uhgın təmər e niki Elisapet. ⁴² Kən təmagət əfəməh məmә, “!Uhgın təmol təwır kəm ik taprəkis-in nıpıtan min rafin, kən in otol təwır kəm suakəku itəm onəkiləs! ⁴³ Ekisitunən məmә o naka Uhgın təmol təwır kəm io min-nulan məmә mama rəha İərəmərə rəhak təmuwa mətəg io. ⁴⁴ İatən nəhlan mətə-inu e nian ematətə rəham nəghatən, kən suakəku un itəm tətatig əpəh e nərpık təmagien maut. ⁴⁵ Kən Uhgın otol təwır kəm ik mətə-inu nəmən nıpahrienən e nəghatən itəm İərəmərə təməghat-in lam.”

Napuən rəha Meri

⁴⁶ Kən Meri təmən məmә,
 “E nəmegəhən rafin rəhak, iatənwiwi İərəmərə,
⁴⁷ kən nıkik tətəgien pık o Uhgın İosmegəh rəhak,
⁴⁸ mətə-inu io pətan iolwək əm rəhan itəm io nat əpnəpın əm, mətə nıkin tatəht io.
 Kən roiu ne matuwın, netəmim rafin okotən məmә Uhgın təmol təwır kəm io;
⁴⁹ mətə-inu Uhgın u nəsanənən rəhan in iahgin,
 in təmol nat pıspıs min təwır pık agın kəm io,
 kən nərgın in tasım.
⁵⁰ Kən in tətəsəkitun netəm min u itəm koatisiai-in in, inu netəm rəha noanol min aupən ikın mətəarus-pa itəm rəha noanol min kəsotairən əh.
⁵¹ In təmol nat pıspıs min e nəsanənən e nelmin.
 In təmahı-iarəp netəm kotausit e nətəligən rəhalat.
⁵² In təmos-ıəhau iərəmərə min e rəhalat nəməmərəən,
 kən in təmıləs-ipər netəm min u rəhalat nətəligən teıuıu.
⁵³ Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətəgwən ilat e nəgwənən itəm təwır,
 kən netəm rəhalat nautə tepət, in tətəhl-iarəp ilat kən nat tikə e nelmılat.
⁵⁴ Uhgın təmasıtu e noanol min rəha İsrıl u rəhan iolwək min,
 kən təməsaluınən məmә otəsəkitun ⁵⁵ Epraham ne rəhan min noanol,
 matuwın matuwın namnun tikə.”

1:33: 2 Saml 7:12,13,16; Aes 9:7 **1:37:** Mat 19:26; Job 42:2; Jer 32:17 **1:46:** 1 Saml 2:1-10
1:50: Sam 103:13,17 **1:52:** Job 12:19; 5:11; Sam 147:6 **1:53:** Sam 34:10 **1:54:** Sam 98:3
1:55: Jen 17:7; Maeka 7:20

⁵⁶ Kən Meri tətatiḡ ilau Elisapet mətoarus-pən məwiḡ kişil, kən in təmitəliḡ-pən mīn əpəh iman ikin.

Naiirən rəha Jon Baptais

⁵⁷ Kən nian ətuatip rəha Elisapet tinuwa məmə otemək lan, kən təmiləs nətin iərman. ⁵⁸ Kən netəmim itəm kotatiḡ iuəhkir ron ne rəhan mīn noanol, kəmotəto namnusən əh məmə İərəmərə təmasəkitun mol təwir pīk kəm in nəhlan, kən ilat kəmotuwa motol kitiəh ilat mīn məmə okotagiən kələh.

⁵⁹ Nian suakəku əh tinos nian ilat eit, kən ilat kəmotuwa məmə okotəhg-ipən. Kən iuəhkir kotaun-in nərgin məmə iahuni rəhan tata Sekaraea, ⁶⁰ məto rəhan

mama tən məmə, “Kəpə. Okaun-in nərgin u məmə Jon.” ⁶¹ Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “?Təhro? Rəham kit noanol tikə itəm kotaun-in nərgin əh Jon.”

⁶² Kən kəmoatəghat e noanelmilat moatətəpəh o Sekaraea məmə in tolkeike məmə otaun-in-pən nərgin məmə pah. ⁶³ Kən in təmətəpəh o nat kit məmə in otəte rəkis nat kit lan, kən təməte-pən məmə, “Nərgin u Jon.” Nian kəmotehm, narmilat təmiwiḡ pīk ron.

⁶⁴ Kən e nian əm əh, namən tinəḡ-ətuatip, kən tinatəghat matənwiwi Uhgīn.

⁶⁵ Kən ilat rafin itəm kotatiḡ iuəhkir kəmotəḡin. Kən netəmim kəmoatəghat-in natimnat mīn əh titəlau ikin mīn rafin e narit mīn nitən Jutia. ⁶⁶ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto namnusən əh, kən kəmoatətəliḡ-in əm, kəmoatətəpəh məmə, “?Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən mīn-nulan məto-inu kəmotəplan əm məmə nəsanənən rəha İərəmərə tətatiḡ lan.

Sekaraea təməniarəp nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in

⁶⁷ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmə e niki Sekaraea, tata rəha Jon, kən in təməniarəp nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in. Kən təməniarəp mīn-nulan məmə,

⁶⁸ “Pəs kotənwiwi İərəmərə, u Uhgīn rəha netəm Isrel, məto-inu in təmuwa məmə otasitu e rəhan mīn netəmim, kən təməmki-rəkis ilat e nelmi tikimīr mīn rəhalat.

⁶⁹ In təmiləs-ipər iosmegəh təsanən itəm otosmegəh kitat, in təmisi-pən e noanol rəha iolwək rəhan Tefit.

⁷⁰ Kən in tahmen-pən əm e nəghatən u itəm Uhgīn tinəmən rəkis kəm kitat e nəghatən rəha ien mīn rəhan aupən.

⁷¹ In tinəmən-iəkis rəkis məmə otosmegəh kitat o tikimīr mīn rəhatat ne netəmim rafin itəm kotətəhau kitat.

⁷² In təmiləs-ipər iosmegəh əh məmə otasəkitun pipi rat mīn rəhatat, kən təsaluinən rəhan nəghatən itəm in atip təməniarəp e rəhan nəniəkisən rəha nasituən,

⁷³ inu nəniəkisən itəm təməniarəp kəm pipi rat Epraham.

⁷⁴ In təmiləs-ipər iosmegəh əh məmə otosmegəh kitat, kən mīləs-irəkis kitat e nelmi tikimīr mīn rəhatat, məmə nian mīn rafin e nəmegəhən rəhatat,

kitat kotitun nol wəkən rəhan e niḡanəmti Uhgīn, kən məsotəḡinən,

⁷⁵ kən kitat okotasim, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip e nian mīn rafin.

⁷⁶ “Kən ik, nətik, okaun-in ik məmə ien rəha Uhgīn İlis Agin, məto-inu ik onakaupən-in İərəmərə məmə onəkol əpen-əpenə e rəhan suatip.

⁷⁷ Ik onakən-iarəp kəm rəhan mīn netəmim məmə Uhgīn otosmegəh ilat nian in otafəl rəkis rəhalat təfəḡə rat mīn.

⁷⁸ In otol məto-inu, in tətasəkitun kitat matol təwir kəm kitat.

1:59: Jen 17:12; Lev 12:3; Luk 2:21 **1:68:** Sam 72:18 **1:69:** Sam 18:2 **1:71:** Sam 106:10

1:72: Jen 17:7; Sam 105:8-9 **1:73:** Jen 22:16-17 **1:75:** Taet 2:12-14 **1:76:** Aes 40:3

1:77: Jer 31:34

E nasakitunən rəhan, Kristo otuwa otat tahmen-pən e mitgar təmər e neai,
⁷⁹ mətasiəgəpən kitat netəm koatatig e napinəpən ne əpəh ikin nımısən tatoh
 itəm ikin,
 kən matit wir nelkitat e suatip rəha nəməlinuən.”

⁸⁰ Kən suakəku təmatepət e nıpətın, kən narmin rəhan təsanən. Kən nian
 rafin in tətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin matəsahgin nian rəhan otuwa itəm
 otətuoun wək lan e niganəmti netəm Isrel.

2

Naiirən rəha Iesu *(Mat 1:18-25)*

¹ E nian min əh, suah kit etəm Rom, nərgin u Sisa Okastas, in tatərəmərə
 nitən min rafin rəha Rom. In təmələhəu lou kit tətətig məmə okafin rafin
 netəmim itəm koatatig rafin əh-ikin. ² Inu nafinən netəmim itəm kəmaupən
 kol, kən Kuarinias in kapman rəha Siria. ³ Kən o nəghatən əh rəha nafinən,
 netəmim rafin kotəkəike moatitəlig-pən iməlat min ikin itəm kəmotaiir ikin
 məmə okafin ilat, kən kəte rəkis nərgilat e naoa rəha kapman. ⁴ Kən Josep ne
 Meri kəmiaiet e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, mian əpəh nitən Jutia
 e taon kit, nərgin u Petlehem, imə Kig Tefit aupən. Ilau kəmian ikin əh məto-
 inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ilau Meri katian məmə okos nərgilau. Kınagətosig-in rəkis Meri məmə in
 otəpanətəu-pən Josep, kən Meri in tinəpək-əpək-in rəkis suakəku kit. ⁶ Nian
 ilau əpəh Petlehem, kən nian rəha Meri tinuwa məmə otemək-in nətın. ⁷ Kən
 suakəku itəm in təmaupən maiir, in iərman. Kən təmalpin e nıməhan,
 mələhəu-pən e pokis kit itəm katələhəu-pən kras u nat megəh min kotagwən-
 pən ikin. Təmöl min-nəhlan məto-inu nımə tikə məmə okuapil ikin, kən ilau
 kətuapil əm əh e nımə rəha nat megəh min.

Iolwək e sipsip min ne nagelo min

⁸ Kən e nıkalı Petlehem, iolwək e sipsip min koatehm wir rəhalat sipsip min
 lapin. ⁹ Kən nagelo kit rəha İərəmərə təmıet-arəpa olat, kən nəhag-əhagən asol
 rəha İərəmərə təmasiəgəpın ilat, kən kəmotəgin pik. ¹⁰ Məto nagelo təmən kəm
 ilat məmə, “Əsotəginən, məto-inu io iatuwa məmə ekos-ıpınə namnusən təwir
 kəm itəmat itəm otol niki netəmim kotagien pik, kən namnusən u in rəha
 netəmim rafin. ¹¹ Əpəh e taon rəha Kig Tefit, suakəku kit təmaiir-pa u-roiu.
 In İosmegəh, kən in Kristo itəm Uhgın təmən aupən məmə otahl-ıpa otəmat,
 kən in İərəmərə. ¹² Inu nəmtətin rəhatəmat: onəkotehm suakəku kəmalpin e
 nıməhan, kən kələhəu-pən e pokis kətagwən-pən nat megəh min ikin.”

¹³ Kən roiu agın-əh min, nagelo min tepət kəmotiet-arəpa moatətul ilat min,
 moatənwiwi Uhgın, moatən məmə,

¹⁴ “Katənwiwi Uhgın əpəh ilis ilis agın-əh e neai.

Kən əpəh ləhau e nətueintən u, netəmim itəm niki Uhgın tətəgien olat, ilat
 okotatig e nəməlinuən.”

Iolwək e sipsip min kəmotuwın motehm Iesu

¹⁵ Nian nagelo min kəmotapəs iolwək e sipsip min motitəlig-pən əpəh e nego
 e neai, kən iolwək e sipsip min kəmotən kəm ilat min məmə, “Pəs kotuwın
 Petlehem motehm-tu nat əh itəm İərəmərə təmən kəm kitat.”

¹⁶ Kəmotəruməhlin uəhai əm motuwın motehm Meri ne Josep ne suakəku
 itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh min ikin. ¹⁷ Nian
 kəmotuwın motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnus-ıarəp nəghatən rəha

suakəku u itəm kəmos o nagelo. ¹⁸ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip mīn, ilat kəmotaut, narmilat təmiwig pik ron. ¹⁹ Məto Meri təmatos əm e nīkin natimnat mīn u rafin, matətəlig-in e nian mīn. ²⁰ Kən iolwək e sipsip mīn kəmoatitəlig, moatiləs-ipər nərgi Uhgīn moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi Iesu.

²¹ Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmair lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə Iesu, nərgin u itəm nagelo təmən-ipən kəm Meri aupən ikin, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmaləs Iesu mian e Nimə Rəha Uhgīn

²² Nian suakəku kit tətair, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruətuəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tinuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kialəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm Iərəməərə. ²³ Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha Iərəməərə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman mīn itəm kaupən katiləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgīn məmə rəhan.”

²⁴ Kən ilau kəmian Jerusalem o nat kit mīn, məmə ilau okioas mak kəiu o iouen kəiu, kən mohamnu matioas-ipən kəm Uhgīn o naruətuəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha Iərəməərə tatən mihin.

Simeon təmehm Iesu

²⁵ Kən inəh etəmim kit tatətig əh Jerusalem, nərgin u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətəuətəp wīr, kən nian rafin tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgīn. Kən in tatəsahgin nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm Isrel lan. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərioah e nīkin. ²⁶ Narmīn Rəha Uhgīn tīnən rəkis kəm in məmə otəsīmīsən mətoarus in otehm Kristo itəm Iərəməərə təmən məmə in otahl-ipa. ²⁷ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təməuhlin nīkin məmə in otuwīn e Nimə Rəha Uhgīn. Kən Josep ne Meri kəmaləs suakəku u Iesu mian e Nimə Rəha Uhgīn məmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸ Kən Simeon təməplan Iesu, kən təmīləs məgəfəlin, kən matənwiwi Uhgīn, mən-ipən məmə,

²⁹ “Iərəməərə, nəmol rafin rəham nəghatən o nəniəkīsən kəm io, iolwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io məmə ekīmīs-ta e nəməlinuən,

³⁰ məto-inu enəplan e nīganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netəmim.

³¹ Ik nəmol əpen-əpenə məmə in Iosmegəh, kən netəmim rafin okotəplan.

³² In otuwa nəhag-əhagən, kən otəgətun rəham suatip kəm Iaihlua mīn, kən netəmim okotiləs-ipər rəham mīn netəm Isrel o Iosmegəh əh.”

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmīlau təmiwig o nəghatən mīn itəm Simeon təmən lan. ³⁴ Kən Simeon təməfak məmə nəwīrən rəha Uhgīn otuwīn olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku məmə, “Onakatehm, Uhgīn təmītəpun məmə suakəku u otol məmə netəmim tepət əpəh Isrel okoteiuaiu motorin, kən tepət mīn okotər. Kən in otuwa nəmtətīn kit itəm netəmim tepət okotəghat rat lan məmə, ³⁵ netəmim okotəplan nətəligən mīn e nīki netəmim tepət. Kən ik Meri, nīkim otitəgīt tahmen e suah kit təmaru nīkim e naip asol.”

Ana təmehm Iesu

2:19: Luk 2:51 **2:21:** Luk 1:31 **2:22:** Lev 12:1-8 **2:23:** Eks 13:2,12 **2:24:** Lev 12:8
2:30: Aes 52:10; Luk 3:6; Taet 2:11 **2:32:** Aes 42:6; 49:6; 52:10 **2:34:** Aes 8:14; Mat 21:42; 1 Pita 2:8

³⁶ Kən pətaguïhl kit əh-ikin tətətig, nərgin u Ana, kən in ien kit. In nəti Fanuel, etəmim kit itəm təmisi-pən e noanol rəha Aser aupən ikin. Pətaguïhl əh, rəhan nup tepət. Nian təmatetəm-aluə əm, kən mətəu-pən rəhan iaguïhl. Kən ilau kəmuan o nup sepın əm, kən rəhan iaguïhl təmimis. ³⁷ Kən pətan u tətətətig əm nulan mətəarus-pa nian əh in tinuwa pətaguïhl kit. Kən roiu minos nup eiti-fo. Nian rafin in tətətig e Nimə Rəha Uhgın matəfak, inəh laulaugin ne ehnaipən tatətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgın. ³⁸ Kən in təmuwa ikin əh e nian ətuatip itəm Simeon tatəghat-in suakəku əh. Kən pətaguïhl u tatənwiwi Uhgın ron, kən matəghat-in suakəku əh kəm netəmim rafin itəm kəmoatəsaugin məmə Kristo in otikis netəm Isrel.*

Josep ne Meri kəmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kəmioal natimnat rafin u itəm Lou rəha Iərəmərə təmən, kən kəməhalitəlig-pən Kalili e taon Nasaret, imələhal ikin. ⁴⁰ Kən suakəku təmatepət muwa məskasik, kən in tenatig tenatig wir, kən nian rafin nəwirən rəha Uhgın təmərtoah e rəhan nəmegəhən.

Etəm aluə Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgın

⁴¹ E nup min rafin, tata ne mama rəha Iesu katian Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən. ⁴² Nian Iesu tinos nup tuelef, təmətəu-pən ilau məhaluwın əpəh ilis e lafet əh, tahmen-pən əm e nolən rəha netəm Isrel. ⁴³ Nian lafet tinol namnun, kən rəhan min kinotitəlig minoatuwin imələt ikin, mətə etəm aluə Iesu in təməsətəu-pənən rəhan tata ne mama, in mətətig əm Jerusalem, mətə ilau kəməsiatunən. ⁴⁴ Nikilau tatəht məmə kətah in tətəliwək ilat nimanin netəmim rəhalat, kən ilat kəmotəliwək o nian apiəpiə kit. Kən ilau kəmuətuoun matueam-in o rəhalau min, ne netəmim itəm kiatur ilat. ⁴⁵ Mətə nian ilau kəməsuehmən in, kən kəmiatəlig mueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ Kəmueam-in nian kisil, kən muəplan e Nimə Rəha Uhgın, tatəpələh ilat iəgətun min matətəlig-in ilat, kən matəpəh olat o natimnat neen. ⁴⁷ Kən netəmim rafin itəm kəmotətə in, narmilat təmiwig pik o rəhan nitunən ne rəhan nuhalpınən nəghatən min.

⁴⁸ Kən nian rəhan tata ne mama kəmuehm, kən narmilau təmiwig pik ron. Kən rəhan mama təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik. ?Nəmahro mol min-nulan etimlau? !Əplan-tu! Itimlau rəham tata nikitimlau təməht pik ik, kən iakatuegəs-in pik ik.” ⁴⁹ Kən in təmən kəm ilau məmə, “?Natuegəs-in io o naka? ?Nakəsiatunən məmə io ekəkəike mətətig e nimə rəha rəhak Tata?” ⁵⁰ Mətə ilau kəməsiatunən nipəti nəghatən itəm təmən kəm ilau.

⁵¹ Kən in təmətəu-pən ilau məhaleiuaiu məhaluwın əpəh Nasaret. Kən in təmatisiyai-in ilau matol nəwialau. Mətə nian rafin rəhan mama tatətəlig-in natimnat rafin min əh e nikin. ⁵² Kən Iesu təmatepət e nipətin, kən rəhan nenatigən tatol iahgin, kən e nian min rafin, Uhgın ne netəmim, nikilat tətəgien əm ron.

3

Jon Baptais təmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

* **2:38:** Nəghatən u “Kristo in otikis netəm Isrel” rəhan suatip kaiu. Netəmim neen itəm kotatig e nian rəha Iesu, nikilat təht məmə Kristo otıləs-irəkis netəm Isrel e nelmi tikimir min u netəm Rom. Mətə nipətin asol məmə Kristo otikis netəm Isrel o təfagə rat min rəhalat. **2:39:** Mat 2:23 **2:41:** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8 **2:51:** Luk 2:19 **2:52:** 1 Saml 2:26; Prov 3:4

¹ Kæn uarisig e natimnat min æh, etəm Rom, nærgin u Sisa Taepirias, in tatərəmərə nitən min rafin rəha Rom. Kæn e nian in təmatərəmərə mətəaruspa nup fiftin, kæn netəm-iasol min neen koatol wək ilat min: inu Herot Antipas təmatərəmərə əpəh Kalili, ne pian Filip in təmatərəmərə əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisantias təmatərəmərə əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ² Inu e nian ətuatip rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol agin mil.

E nian æh, Jon nəti Sekaraea, itəm tinepət rəkis u-roiu, in təmətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin, kæn Uhgın təmos-ipən nəghatən kit kəm in. ³ Kæn in təmuwın mətan ikin min rafin iuəhkır o nəhau Jotan təmatəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın. In təmən-ipən məmə netəmim okotəkəike motəuhlin məntaalət o nolən rat min rəhalat, kæn motuwın o Uhgın, məmə in otafəl nolən rat min rəhalat. Kæn e nəmtətin kit, okol bəptais elat. ⁴ In tahmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm təmətə e naoa rəhan məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha Iərəmərə, kæn motol rəhan suatip tətəuatip. ⁵ Napin nəhau min rafin okətouin wir, kæn nitot min ne narit min rafin okos-iahau, kæn suatip eko-eko min okəg-ətuatip-in, kæn suatip itəm tapər-apər okəike kol təpiə. ⁶ Kæn netəmim rafin okotehm suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim.’”

⁷ Kæn e nian æh, netəmim tēpət kəmotuwa o Jon məmə in otol bəptais elat, məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen əm e sinek min! ! Nikitəmat otəsəhtən məmə onəkotəgım tənin neməha ne nalpinən rəha Uhgın itəm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itəm tatəgətun məmə nəmotapəs pahrien nolən rat min kæn motuwın o Uhgın. Kæn sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. ! Kəp! Inu nat əpnəpin əm. Iatən kəm itəmat məmə nat əpnəpin kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham. ⁹ Kæn inəh roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmə otahtıl-pən nig əpəh e nəukətin. Kæn okəmə nig kit təsəe-inən noan itəm təwir, kæn in otahtıl mərakın-pən e nigəm.”

¹⁰ Kæn nimanin netəmim kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹¹ Kæn Jon təmən kəm ilat məmə, “Okəmə rəham napən kəiu, os-ipən kit kəm suah kit itəm rəhan tikə, kæn okəmə nigam nagwənən tatig, os-ipən məsin kəm netəmim u nigilat tikə.”

¹² Netəm neen rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa məmə otol bəptais elat, kæn kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹³ Kæn Jon təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotosən məni o netəmim taprəkis-in itəm tahmen əm məmə onəkotos.”

¹⁴ Kæn mopael min neen kəmotətapəh min, “?Kæn tahro etimat? ?Naka u itimat ekotəkəike motol?” Kæn in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən məni, kæn oekotol nahməən kəm itəmat.’ Kæn sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən məni, kæn oekotən-ipən kəm netəm-iasol məmə nəmotol nat kit tərət.’ Nikitəmat otəkəike magien o nos ətuatipən nətouən rəhatəmat kæn in əm un.”

¹⁵ Kæn netəm min æh koatəsağın, kæn nikilat tatəht Jon məmə kətah in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. ¹⁶ Kæn Jon təmuhalpın rəhalat nətəligən məmə, “Iatol bəptais etəmat e nəhau, məto etəmim kit tatuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kæn io ləhau agin, esahmenən məmə ekuwa io slef kit rəhan o nolən rəhan wək.* Kæn suah æh, in otol bəptais

3:3: Wək 13:24 **3:6:** Aes 40:3-5 **3:7:** Mat 12:34; 23:33 **3:8:** Jon 8:33,39 **3:9:** Mat 7:19

3:12: Luk 7:29 * **3:16:** Nəghatən ətuatip rəha Jon tatən məmə, “esahmenən məmə ekikis rəkis nol e rəhan put.” Wək u, in wək rəha slef.

etəmat e Narmın Rəha Uhgın ne nigəm. ¹⁷ In tatətul matip o nehmən nolən rəha netəmim məmə otoor ilat, netəm kotəwır ne netəm kotərat, tahmen-pən e etəm tətəsum. Tatıləs fok o nafəl rəkisən nuwigı noa wit məmə otos nıpətın itəm təwır. Netəmim itəm kotəwır kotahmen e nıpəti wit, tatos ilat matuwın latuənu. Məto netəmim itəm kotərat kotahmen-pən e nuwigı noa wit, tatərağın-pən ilat e nigəm asol itəm tatuəp namnun tıka.”

¹⁸ Kən Jon təmamnus-iarəp namnusən təwır e nəghatən tepət məmə otiuw-pa nətəliğən rəha netəmim kotuwın o Uhgın.

Herot təmiləs-ıpən Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nian əh, Herot Antipas təmit-irəkis Herotias inu pətaguıhl rəha pian, kən təmol natımnat tepət itəm kotərat. Kən o nolən mın əh, Jon təməən əskasik məhai Herot Antipas o nolən rat mın rəhan. ²⁰ Kən Herot Antipas təmatıg mol mın nolən rat kit mın taprəkis, inəh təmiləs Jon muwın mahtosıg-in e kalapus.

Jon təmol baptais e Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Məto e nian Jon təməsuwınən əh e kalapus, kən in təmatol baptais e netəmim mın, kən Iesu mın in təmuwa, kən Jon təmol baptais lan. Kən nian Iesu təmatəfak, Uhgın təmerəh e neai, ²² kən Narmın Rəha Uhgın təmısi-pər matite, nıpətın tahmen-pən e mak muwa məpələh-pər e Iesu, kən nəwıa Uhgın təmısi-pən e nego e neai matən məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pık ik, kən nıkik tagien pık ağın ron ik.”

Pipi rat mın rəha Iesu

(Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu təmətuoun rəhan wək, rəhan nup tahmen-pən e tate. Netəmim nıkilat tatəht məmə in nəti Josep.

Kən Josep in nəti Heli,

²⁴ Heli in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

Lifae in nəti Melki,

Melki in nəti Janae,

Janae in nəti Josep,

²⁵ Josep in nəti Matatias,

Matatias in nəti Amos,

Amos in nəti Neham,

Neham in nəti Esli,

Esli in nəti Nagae,

²⁶ Nagae in nəti Mahat,

Mahat in nəti Matatias,

Matatias in nəti Semein,

Semein in nəti Josek,

Josek in nəti Jota,

²⁷ Jota in nəti Joanan,

Joanan in nəti Resa,

Resa in nəti Serupapel,

Serupapel in nəti Sealtiel,

Sealtiel in nəti Neri,

²⁸ Neri in nəti Melki,

Melki in nəti Ati,

Ati in nəti Kosam,

Kosam in nəti Elmatam,

Elmatam in nət̄i Er,
²⁹ Er in nət̄i Josua,
 Josua in nət̄i Eliesa,
 Eliesa in nət̄i Jorim,
 Jorim in nət̄i Matat,
 Matat in nət̄i Lifae,
³⁰ Lifae in nət̄i Simeon,
 Simeon in nət̄i Juta,
 Juta in nət̄i Josep,
 Josep in nət̄i Jonam,
 Jonam in nət̄i Eliakim,
³¹ Eliakim in nət̄i Melea,
 Melea in nət̄i Mena,
 Mena in nət̄i Matata,
 Matata in nət̄i Natan,
 Natan in nət̄i Tefit,
³² Tefit in nət̄i Jese,
 Jese in nət̄i Opet,
 Opet in nət̄i Poas,
 Poas in nət̄i Salmon,
 Salmon in nət̄i Nason,
³³ Nason in nət̄i Aminatap,
 Aminatap in nət̄i Atmin,
 Atmin in nət̄i Ani,
 Ani in nət̄i Hesron,
 Hesron in nət̄i Peres,
 Peres in nət̄i Juta,
³⁴ Juta in nət̄i Jekop,
 Jekop in nət̄i Aisak,
 Aisak in nət̄i Epraham,
 Epraham in nət̄i Tera,
 Tera in nət̄i Nahor,
³⁵ Nahor in nət̄i Seruk,
 Seruk in nət̄i Rehu,
 Rehu in nət̄i Pelek,
 Pelek in nət̄i Eper,
 Eper in nət̄i Sela,
³⁶ Sela in nət̄i Kaenan,
 Kaenan in nət̄i Apaksat,
 Apaksat in nət̄i Sem,
 Sem in nət̄i Noah,
 Noah in nət̄i Lamek,
³⁷ Lamek in nət̄i Metusela,
 Metusela in nət̄i Inok,
 Inok in nət̄i Jaret,
 Jaret in nət̄i Mahalalel,
 Mahalalel in nət̄i Kenan,
³⁸ Kenan in nət̄i Enos,
 Enos in nət̄i Set,
 Set in nət̄i Atam,
 kən Atam təmisi-pən e Uhḡin.

4

*Setan tamos-ipən-os-ipən
kəm Iesu
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Narmın Rəha Uhgın təmarioah e nəmegəhən rəha Iesu, kən e nian in təmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmın Rəha Uhgın təməghat-pən e niki Iesu məmə in otuwın əpəh ikin taruən-aruən ikin. ² Kən e nian foti, Setan tamos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian mın rafin əh, in təməsagwənən, kən e namnun nian mın əh, nəumis təmus wir in. ³ Kən Setan təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmә ik Nəti Uhgın, ən-ipən kəm kəpiel u məmə otəuhlin muwa mol pıret lan.” ⁴ Kən Iesu təmuhalpın məmə, “Kəmәte e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm’ ”

⁵ Kən Setan təmit Iesu mian əpəh nitot əfəmәh kit, kən roiu agın-əh mın əm, təməgətun in e kantri mın rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ⁶ kən təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekələhəu-pınə e nelməm nərəmərən e nıməptən mın, ne nautə rəhalat mın rafin, məto-inu natimnat rafin əh tətatig e nelmək, kən ekıtun negəhan-inən kəm etəmim pah itəm iakolkeike məmə ekos-ipən kəm in. ⁷ Məto okəmә ik onakəfak kəm io, kən natimnat rafin mın u, okotuwa rəham.”

⁸ Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

⁹ Kən Setan təmit in minuwın əpəh Jerusalem e nətuei nımә əpəh ilis agın e Nımә Rəha Uhgın. Kən təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmә ik Nəti Uhgın, kən iwıg ukın-u, ¹⁰ məto-inu kəmәte-pən e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘In otahl-ıpa nagelo mın rəhan okotuwa motehm wir ik,’ ¹¹ kən təmәte-pən məmə, ‘Okotıləs ik ilis e nelmılat məmə onəkəsorınən nelkəm e kəpiel.’ ”

¹² Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən mın məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgın məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətatig itəmat mın, o kəp.’ ”

¹³ Kən nian Setan tınol namnun rafin nos-ipən-os-ipənən rəhan, in təmagım muwın isəu o Iesu matəsahgın məmə nian wir kit mın rəhan otəpanuwa mın.

*Iesu təmətuoun rəhan wək əpəh Kalili
(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)*

¹⁴ Kən Iesu təmitəlig-pən Kalili, kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmarioah e nəmegəhən rəhan. Kən kəməmnus-əmnus in titəlau e nıməptən əh. ¹⁵ Kən Iesu təməgətun e nımә rəha nuəfımınən mın, kən netəmim rafin koatənwiwi in.

*Netəm Nasaret
kəmotapəs Iesu*

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Kən Iesu təmuwa Nasaret, ikin əh in təməpət ikin aıpən. Kən e nian rəha Sapat, in təmuwın e nımә rəha nuəfımınən tahmen əm məmə in təmatol mihin nian mın. Kən in təmətul məmə otafin Naoa Rəha Uhgın, ¹⁷ kən kəmos-ipən naoa itəm kəmaıu-aiu rəha ien u Aesea. Kən in təmurapık itəm Aesea təmәte-pən tatən nəhlan məmə, ¹⁸ “Narmın Rəha Uhgın tətatig lak məto-inu təmitəpun io məmə ekən-ıarəp namnusən təwir kəm ıan-rat mın. Kən təmahlı-ıpa io məmə ekuwın mən-ipən kəm netəm kotatig e kalapus məmə ekıkıs ılat, kən mahl-ıarəp ılat, kən mən-ipən kəm ıganəmtın əpıs mın məmə okotehm

mīn nat. Kən təmahl-ipən io mēmə ekuwīn mīkis nīkin rat mīn itəm kotatīg e nelmīn netəm pīsīn, itəm koatol tərāt kəm ilat, ¹⁹ kən mən-iarəp mēmə nian tīnuwa rəkis mēmə lərəmərə otəgətun rəhan nəwīrən kən mosmegəh netəmim.”

²⁰ Təmafin rəkis naoa un, kən maiuiau mīn mos-ipən titəlig-pən o etəm tatehm wīr naoa mīn, kən təməpələh mēmə otəgətun netəmim. Kən nīganəmti netəmim rafin e nīmə rəha nuəfīmīnən təmatətul əm lan. ²¹ Kən in təmatəghat kəm ilat matən min-nulan mēmə, “Roiu agin e nian itəm nakoatətəlig lan e Naoa Rəha Uhgīn, Uhgīn tatol əp nəghatən mīn əh mēmə tīnatuwa otol nīpahrienən.”

²² Netəmim rafin koatənwiwi in, kən narmilat tatiwig o nəghatən wīr mīn itəm tatən, kən motən kəm ilat mīn mēmə, “?Nəti Josep u, o kəp?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmə, “Ekītun mēmə onakoatən nəghatən oas u kəm io u tatən min-nulan mēmə, ‘Tokita, ol-wīr atīp-tu nīpətīm,’ u nīpətīn mēmə, ‘Natīmnat mīn əh itəm katən mēmə nəmol rəkis ilat əpəh Kapaneam, təwīr mēmə nakuwa mol mīn ilat ikīn-u imam ikīn.’ ²⁴ Nīpahrienən, iakatən kəm itəmat mēmə netəmim okol kəsotīsiiai-inən ien kit itəm təmīsi-pən elat. ²⁵ E nian rəha Elaija, nuhuən təməsəfikən mos nup kīsīl ne məwīg sikis, kən nəumis təman ikīn mīn rafin nagwənən təmīkə. Kən ekən nīpahrienən kəm itəmat mēmə, e nian əh, nəutahlīmīs tepət ikīn-u Isrel, ²⁶ mətə Uhgīn təməsahl-ipənən Elaija mēmə otuwīn masitu elat. Kəp. In təmahl-ipən mēmə otasitu əm e nəutahlīmīs kit əpəh ikīn Saeton e taon Sarefat, kən pətan u in Iaihlua kit. ²⁷ Kən e nian rəha ien Elisa, netəmim tepət kəmotatīg Isrel itəm kəmoatos nīmīsən rəha nuwigītəm u leprosi, kən Elisa təməsol-wīrən kit ne. Mətə in təmol-wīr əm Neman u etəm Siria, Iaihlua kit.”

²⁸ Kən e nian netəmim e nīmə rəha nuəfīmīnən kəmotətə nəghatən əh, neməha təmol pīk ilat. ²⁹ Kən kəmotəruapīk kətul motaskəlīm Iesu, motīləs motiet e taon, motuwīn əpəh lekiəkis e nīkali taon mēmə okotərakin-iarəp. ³⁰ Mətə Iesu təmaliwək əm miet ilugin-in ilat mīnatuwīn.

*Iesu təmahl-iarəp narmīn rat e etəmim kit
(Mak 1:21-28)*

³¹ Kən Iesu təmeiuiau muwīn əpəh Kapaneam, taon kit mīn rəha Kalili. Kən e nian rəha Sapat, in təmatəgətun netəmim. ³² Kən netəmim itəm kəmoatətə rəhan nəgətunən, narmilat təmīwig pīk ron mətə-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikīn.

³³ Kən in əpəh imə e nīmə rəha nuəfīmīnən, kən suah kit əh-ikīn itəm narmīn rat kit tətatīg lan. Kən in təmagət əfəməh mēmə, ³⁴ “!Ei, Iesu etəm Nasaret! ?Tahro? ?Nəmatuwa mēmə onakərəkīn itimat? Ekītun rəkis ik. !Ik Etəm Asim rəha Uhgīn!” ³⁵ Mətə Iesu təməghat əskasik lan mēmə, “!Ahh, sagətən! !Iet magīm e suah un!” Kən narmīn rat əh təmol suah un tiet morin-pən e nīməptən ilugin-in ilat, kən in təmīet magīm lan, mətə təməsərəkīnən suah un.

³⁶ Kən netəmim rafin ikīn əh, narmilat təmīwig kən moatən-ipən kəm ilat mīn mēmə, “!Ei! ?Nəgətunən naka u? Suah əh, in tatəghat əskasik e narmīn rat mīn e nəghatən rəha nepətən ne nəsanənən, kən ilat koatiet e netəmim.” ³⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mītəlau e nītən əh.

*Iesu təmol-wīr netəmim tepət
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

³⁸ Iesu tāmätul kən miet e nimə rəha nuəfiminən muwın əpəh e nimə rəha Saimon.* E nian əh, uhu Saimon tatimis tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotəp-ipən kəm Iesu məmə otol-wir. ³⁹ Kən Iesu tāmätul-pən iuəhkir ron məghat əskasik kəm nətəp-ətəpən, kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu agin-əh min əm, pətaguıhl u tāmätul minatol nagwənən nigilat.

⁴⁰ Nian mit tınıwig rəkis,† netəmim kəmos netəmim rafin itəm koatimis e nimisən pisin pisin min moatuwa o Iesu. Kən təmələhəu-pən nelmin elat kitiah kitiah, kən ilat rafin kəmotəmegəh. ⁴¹ Kən iərmis min kəmotiet motagim e netəmim tepət motagət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uhgın!” Məto Iesu təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat kotitun məmə in Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa.

⁴² Kən kəmən lawigin, Iesu təmiet ikin əh muwın əpəh ikin kit itəm netəmim kotikə ikin. Məto netəmim kəmotəam-in, kən nian kəmotəhm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-iəhau məmə in otəsagimən mapəs ilat. ⁴³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwın latuənu pisin min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəməyən rəha Uhgın, məto-inu Uhgın təmahl-ipa io məmə ekol mihin.”

⁴⁴ Kən in təmatuwın mətan nitən Jutia matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nimə rəha nuəfiminən min.

5

Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat (Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Nian kit, Iesu təmatətul e nikali nəhau asol, nərgin u Lek Kalili.* Kən nimanin netəmim kəmotuwa kətul kitəlau lan məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın. ² Kən in təmehm pot kəiu itəm netəm rəha niuwən nəm kəmotapəs katuəməhl e noa niməkləkil, məto-inu ilat kotaikuas e rehalat net min. ³ Kən Iesu təmər e pot rəha Saimon†, kən in təmətapəh o Saimon məmə otiuw-iarəp pot tuwın ihluə məsin. Nian Saimon təmətig-iarəp pot, kən Iesu təməpələh lan matəgətun netəmim.

⁴ Nian Iesu təməghat rəkis kəm netəmim, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “Saimon, otasue kotuwın əpəh lokamnim, kən nakotərakin rəhatəmat net məmə nakotos nəm neen.” ⁵ Kən Saimon təmən məmə, “Etəm-iasol, lapin itimat emotalkut pik o nat u mətoahgin-pa tinian, məto emətosən nəm kit ne. Məto ik ninən min məmə okotuwın, kən tol nəhlan, pəs okotuwın min motərakin rəhatimat net min.”

⁶ Kən e nian kəmotol min-nəhlan, kəmos nəm tepət tepət e rəhalat net, kən net min rəhalat kəmotər kasis wir e nəm min, kən net min kinotətuoun minotəhap-əhap. ⁷ Kən ilat kəmotəun-in-pən ilat min neen e pot kit min məmə okotuwə kasitu elat. !Kən kəmotuwa kəmki-pən nəm e pot kərən mil kuər mərioah e nəm, iuəhkir əm pot mil kətuamnim!

⁸ Nian Saimon Pita təmehm nat u, kən təmisin-pən nulin o Iesu e nisiiəh matən məmə, “!Iərəməyə, uwın isəu ron io məto-inu, io esahmenən, io iol təfagə rat!” ⁹ In tətəghat min-nulan məto-inu in ne netəm min əh e pot mil, kəmotaut pik narmilat tiwig o nəm min itəm kotepət pik nəhlan. ¹⁰ Kən James

* **4:38:** Nian min neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen, kətaun-in məmə, “Pita.” † **4:40:** Lou tatən məmə etəmim ko təsiləsən etəm tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tınıwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən netəmim kotitun niləsən netəmim. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 **4:44:** Mak 1:35-39; Mat 4:23 * **5:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Lek Kenesaret” u nərgin kit min rəha Lek Kalili. **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10 † **5:3:** Inu Saimon Pita. **5:5:** Jon 21:3-8

ne Jon, nēti Sepeti mil itəm kətəhalol wək iləhal Saimon, ilau mīn kəmuaut pik narmilau tiwig o nəm mīn u.

Məto Iesu təmən-ipən kəm Saimon məmə, “Əsəginən. Ik etəmim rəha niuwən nəm, məto roiu əh matuwīn, ik onakiuw-pa netəmim.”¹¹ Kən e nian ilat kəmotiuw-par rəhalat pot mīn, kən moatapəs natimnat rafin motuarisig-in əm Iesu, kən motuwa rəhan mīn netəmim.

Iesu təmol-wir etəm tatos nimisən u leprosi
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nian Iesu təmətaliwək e taon kit, suah kit itəm tatos nimisən u leprosi təmaliwək muwa. Nimisən u leprosi təmərəfin nipətin. Kən nian in təmehm Iesu, təmeiuaiu misin-pən nipinəgin e nisip matos-ipən nisaiian kəm in, kən in təmətasək matəkəike ron matən məmə, “Iərəməərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io, kən mafəl rəkis namkimikən lak.”

¹³ Kən Iesu təməg-əfəməhin-pən nelmin mələhəu-pən lan mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. !Əwir-ta!” Kən roiu agin-əh əm, nimisən u leprosi təmagim mikə lan.

¹⁴ Kən Iesu təmən-iəhau məmə otəsən-iarəpən natimnat mīn u kəm netəmim, məto in təmən-ipən kəm in məmə, “Uwīn mehm pris kit pəs in otehm məmə nipətim tinol min-nulan, kən os-ipən sakrifais kəm Uhgīn itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tatikə, kən netəmim okotitun məmə nipahrienən ninəwir, kən rəham namkimikən tinikə.”

¹⁵ Məto namnusən rəha Iesu tatiet matuwīn ikin mīn rafin, kən nimanin netəmim kəmotuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəgətunən kən məmə in otol-wir nimisən mīn rəhalat. ¹⁶ Məto nian tepət, tatuwīn ikin taruən-aruən ikin, in pisin əm, məmə otatəfak.

Iesu təmol-wir etəm nipətin məsin təmimis
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Nian kit, Iesu təmatəgətun əpəh imə e nimə kit, kən Farisi mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou, ilat əh-ikin koatəpələh, kəmotisi-pən əpəh latuənu mīn e nitən Kalili, ne nitən Jutia, ne taon Jerusalem. Kən nəsanənən rəha Iərəməərə tətətig o Iesu məmə in otol-wir netəmim u koatimis. ¹⁸ E nian əh, netəmim neen kəmotiləs suah kit motuwa itəm tətəpil əm e nimitiwīn rəhan məto-inu nipətin məsin təmimis. Kən ilat kotalkeike məmə okotiləs motələhəu-pən e nelki Iesu. ¹⁹ Məto ilat kotəruru nuwīnən imə məto-inu netəmim tepət əh-ikin. Kən kəmotuwīn əpəh ilis e nimə motos-irəkis nəhgi nimə məsin, § kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nimitiwīn rəhan muwīn iuəhkir əm o Iesu.

²⁰ Nian Iesu təmehm rəhalat nahatətəən, kən təmən məmə, “Iolik. Rəham nolən rat mīn, io emos-irəkis.”

²¹ Kən iəgətun mīn rəha Lou ne Farisi mīn nikilat təht məmə, “?Etəmim naka u tatəghat ausit məmə in Uhgīn? Uhgīn əm in titun nos-irəkisən nolən rat mīn rəha netəmim.” ²² Iesu in titun əm rəhalat nətəligən, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro nakoatətəlig min-nulan? ²³ ?Naka in timətig məmə ekən, ‘Ekos-irəkis rəham tefagə rat mīn,’ o ‘Ətul maliwək’? ²⁴ Kən roiu onəkotehm məmə Nəti Etəmim tatos nepətan o nos-irəkisən təfagə rat mīn ikin-u e nətueintən.” Kən in təmən kəm suah u tatimis məmə, “Ətul, miləs rəham nimitiwīn maliwək matuwīn imam ikin.” ²⁵ Kən roiu agin-əh mīn, suah

5:11: Mat 19:27 † **5:11:** E Naoa Rəha Uhgīn, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pisin pisin mīn rəha nuwigitəm. Nimisən mīn u tətəkin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e niganəmti Uhgīn. Afın Levitikas itəm tepət 13-14. **5:14:** Lev 14:1-32 § **5:19:** E nian əh, kəmol nəhgi nimə neen e tael. Kən netəm mīn u kəmos-irəkis tael mīn neen məmə otol kuhal tahmen e suah u itəm in tatimis. **5:20:** Aes 43:25; Luk 7:48 **5:24:** Jon 5:8

u tāmätul mīlās rəhan nīmītiwīn mīnətaliwək matənwiwi Uhgīn mīnatuwīn.
²⁶ Kən ilat rafin kəmotaut pik ron narmilat tiwig, kən moatənwiwi nərgī Uhgīn, kən motasiəp kən moatəgīn məsīn moatən məmə, “Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pispis agīn.”

Iesu təmaun-in Lifae
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Uarisig e natimnat mīn u, Iesu tāmiet maliwək matuwīn, kən in təmehm suah kit itəm tatos mənī rəha takis, nərgīn u Lifae, tatəpələh ikīn katətou takis ikīn. Kən Iesu tāmən-ipən kəm in məmə, “Wa, muarisig-in io muwa rəhak etəmim.” ²⁸ Kən in təmapəs natimnat mīn rafin rəhan, mətul muarisig-in Iesu.

²⁹ Kən Lifae təmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nīmə. Kən netəmim tepət itəm koatos mənī rəha takis, ne netəmim əpnapīn mīn kəmotuwa moatəpələh kələh ilat mīn ilat məmə okotagwən. ³⁰ Kən Farisi mīn ne netəmim neen mīn rəhalat itəm iəgətun mīn rəha Lou, nīkilat təsagienən kən moatən-ən kəm netəmim rəha Iesu məmə, “?Tahro itəmat nakotagwən kələh əm itəmat netəmim itəm koatos mənī rəha takis ne netəm nol təfagə rat?”

³¹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm in təsīmīsən, təsuwīnən mehm tokita. Məto etəm tatīmīs, in otəkəike muwīn mehm tokita. ³² Io eməsuwamən məmə ekaun-in netəm itəm nīkilat təht məmə kotətuatip rəkis məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat o nolən tərət mīn itəm koatol. Məto emuwa məmə ekaun-in netəm kotərat məmə okotəuhlin rəhalat nətəligən.”

Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgīn
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Netəmim rəha Jon Baptais, nian rafin koatapəs nagwənən kən katəfak kəm Uhgīn, kən netəmim rəha Farisi mīn koatol əm nat kitīəh, məto rəham netəmim mīn kotagwən əm katīlpīn. ?Tahro?” ³⁴ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian itəmat nəkoatol nagwənən rəha etəmim itəm təmol əm marit, məto nakotən kəm rəhan mīn məmə okotəkəike motapəs nunən nagwənən, o kəp? !Kəp! ³⁵ Məto nian tatuwa itəm netəmim okotīlās-irəkis suah u itəm təmol əm marit motīlās kan isəu o rəhan mīn netəmim. Kən e nian əh inəh, ilat okotapəs nagwənən lan.”*

³⁶ Kən Iesu təmuəh mīn nīmāa nəghatən kit tol mīn-nulan məmə, “Okol suah kit təsosən napən wi rəhan məhap məsīn, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkīn rəhan napən wi, kən napən wi məsīn okol təsəhl-pən wīrən ilau napən oas.

³⁷ “Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmol e nuwigī nənī.† Okəmə suah kit tatol mīn-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mol pətəl oas in otasis kən mīmerəh mahtiperəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl mīn, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹ Kən etəmim itəm tāmənīm wain oas rəkis, in təsolkeikeən məmə otənīm mīn wain wi, məto-inu in otən məmə, ‘Wain oas in təwīr.’ ”

6

Netəmim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən mīn rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan mīn netəmim

5:30: Luk 15:1-2 **5:34:** Jon 3:29 * **5:35:** “Etəmim itəm təmol əm marit” tatəpsen-pən Iesu, kən “rəhan mīn netəmim” tatəpsen-pən netəmim mīn rəha Iesu. † **5:37:** E nian əh, kəmol pətəl rəha wain e nuwigī nənī. Pətəl wi in tīmətmatig o nahgigən. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsahgigən. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin tətəhləpik pətəl tətasis.

kəmotəhl wit neen motawig rəkis nīwin, kən moatun. ² Məto Farisi mīn neen koatən məmə, “!Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətgəhl Lou. ?Tahro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat nəsofāfinən e Naoa Rəha Uhgīn, natimnat mīn əh itəm Kig Tefit təmol aupən? In ne rəhan mīn netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwīn imə e nīmə tapolən rəha Uhgīn, təmos pīret u itəm pris mīn kinotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən Lou tatən məmə pris mīn əm kotitun nunən, məto Tefit təmun kən mos-ipən neen kəm rəhan mīn netəmim məmə okotun.” ⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io, Nəti Etəmim, ekatərəmərə e nian rəha Sapat.”

*Iesu təmol-wīr etəmim e nian rəha Sapat
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)*

⁶ Kən e nian pīsīn kit mīn rəha Sapat, Iesu təmuwīn əpəh imə e nīmə rəha nuəfīmīnən, matəgətun netəmim. Kən ikīn əh, suah kit əh-ikīn nelmīn matip təmīmīs, təsəg-ətuatip-inən. ⁷ Kən iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn, ilat koatalkəlīk məmə okotehm-tu Iesu məmə otol-wīr suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotitun nənən məmə Iesu təmətgəhl Lou.

⁸ Məto Iesu təmītun əm rəhalat nətəlīgən, kən təmən-ipən kəm suah u itəm nəlmīn təmīmīs məmə, “Wa, mətul aupən e niganəmti netəmim rafīn.” Kən təmuwīn mətul-pən əh aupən. ⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iakolkeike məmə ekətapəh-in nat kit otəmat. ?Tahro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətuatip e Lou məmə okol, okol nat wīr, o okol nat tərət? ? Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?” ¹⁰ Kən təmīsīlu ilat rafīn mītəlau, kən təmən-ipən kəm etəm nelmīn təmīmīs məmə, “Əg-ətuatip-in nelməm.” Kən suah əh təməg-ətuatip-in nelmīn, kən nelmīn təməwīr. ¹¹ Məto netəm mīn əh, nīkīlat tīnərat pīk aģīn, kən kīnoatəghat-əghat kəm ilat mīn məmə okotahro e suah əh Iesu.

*Iesu təmītəpun tuelef aposol mīn rəhan
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

¹² Kən e nian mīn əh, Iesu təmuwīn əpəh ilīs e nītōt məmə otəfak, kən in təmətətig matəfak kəm Uhgīn e nian əh mətoarus tian. ¹³ Kən tīnian, təmaun-in rəhan mīn netəmim məmə okotuwa kehm. Kən təmītəpun rəkīs tuelef, maun-in nərgīlat məmə aposol mīn. ¹⁴ Nərgī aposol mīn u tol min-nulan: Saimon itəm Iesu təmaun-in nərgīn wī məmə Pita, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmə Selot,* ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm təmegəhan-in-pən Iesu kəm rəhan mīn tīkīmīr mīn.

*Iesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatīmīs
(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Kən Iesu ne rəhan aposol mīn kəmotiet e nītōt u moteiuaiu motuwa motatig e nītən iəməhl ilat rəhan netəmim tepət, ne nīmanīn netəmim tepət mīn kəmotīsī-pən nītən Jutia, ne Jerusalem, ne nīkalkal nītəhəi ikīn Taea ne Saeton. ¹⁸ Ilat kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu kən məmə in otol-wīr nīmīsən mīn rəhalat. Kən in təmol-wīr netəmim itəm narīmīn rat mīn kəmoatərəkīn ilat. ¹⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul moatītəlau lan, kəmotalkut məmə okotek məto-inu nəsanənən tātīsī-pən lan matol-wīr ilat rafīn.

*Nagienən ne nəratən
(Mat 5:1-12)*

6:1: Dut 23:25 **6:2:** Jon 5:10 **6:3:** 1 Saml 21:1-6 **6:4:** Lev 24:5-9 * **6:15:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4.

- 20 Kən Iesu təmasipən mehm rəhan mīn netəmim, kən tən-ipən kəm ilat məmə,
 “Itəmat u ian-rat mīn, nakoatatig e nəwīrən pahrien. In nəwīrən pahrien mətə-inu, itəmat netəmim rəha Uhgīn, kən in tatəramərə etəmat.
- 21 Itəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatatig e nəwīrən pahrien. In nəwīrən pahrien mətə-inu, onəkotən məmə, ‘Əwəh, tahmen.’
 Itəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatatig e nəwīrən pahrien. In nəwīrən pahrien mətə-inu onəkotalah.
- 22 Nakoatatig e nəwīrən pahrien nian netəmim koatətəhau itəmat, kən kəsegəhan-inən itəmat məmə onəkotol natimnat kitiəh itəmat mīn ilat, kən katən rat itəmat, kən katərəkin-rəkin nərgitəmat məmə itəmat rəha iərmis mīn, kən ilat koatol nolən mīn əh kəm itəmat mətə-inu io Nəti Etəmim, kən itəmat rəhak mīn.
- 23 “E nian mīn əh, otagien, kən motətīp-ətīp e nagienən mətə-inu nətouən asol rəhatəmat rəha natimnat mīn əh tətətīg əpəh e nego e neai. Nikitəmat otagien mətə-inu tīpilat mīn kəmoatol nolən kitiəh əm kəm ien mīn aupən ikīn.
- 24 “Mətə, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm rəhatəmat nautə tepət roiu mətə-inu, nīnotos rəkis nagienən rafin itəm onəkotos.
- 25 Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotagwən pik moatətə təwīr lan əh-roiu mətə-inu, nəumis otəpanus itəmat.
 Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotalah əh-roiu mətə-inu, nəpanotasək onəkotasək agīn.
- 26 Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat nian netəmim koatīləs-ipər nərgitəmat mətə-inu, tīpilat mīn kəmotīləs-ipər mihīn nərgi ien eiueiuə mīn aupən ikīn.”

*Otolkeike rəhatəmat
 tīkimīr mīn
 (Mat 5:38-48; 7:12)*

27 Kən təmən mīn məmə, “Mətə ekatən kəm itəmat itəm nakoatətəlig-in motitun məmə, nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tīkimīr mīn, kən motol təwīr kəm netəm koatətəhau itəmat, 28 kən nian netəmim koatau iərmis-in itəmat, mətə itəmat onakotəpəh-in o Uhgīn məmə otos-ipən rəhan nəwīrən kəm ilat, kən onəkotəfak o netəmim itəm koatol tərət kəm itəmat.

29 “Okəmə suah kit tatəm nīkapīm, kən ahwīn-pən nīkalīn kit mīn tem. Okəmə suah kit tatīləs rəham kot, kən atətul matīp o nos-ipən mīnən rəham sot.

30 Os-ipən nat naka kəm etəmim kit itəm tateasiə-in ron ik, kən etəmim itəm təmos rəham neen natimnat, apəs əm, məsəpəh-inən. 31 Kən otol təwīr kəm netəmim rafin e nolən mīn rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol mīn kəm itəmat.

32 “?Okəmə nakotolkeike əm netəm mīn u koatolkeike itəmat, nīkitəmat təht məmə okīləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mīn koatol təwīr kəm ilat mīn, kən moatolkeike ilat mīn. 33 ?Kən okəmə nəkoatol əm təwīr kəm netəm mīn əh itəm koatol təwīr kəm itəmat, nīkitəmat təht məmə okīləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mīn koatol əm nat kitiəh mīn. 34 ?Kən okəmə nakoategəhan-in natimnat kəm netəmim neen itəm ilat kotitun nos-īpa mīnən nītain, nīkitəmat təht məmə okīləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mīn koategəhan-in natimnat kəm ilat mīn məmə nian kit kəpanotos-ipən mīn nītain tahmen.

35 “Mətə nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tīkimīr mīn, kən moatol təwīr kəm ilat, kən moategəhan-in natimnat itəm kəmotos məmə okəsotalpīnən. Okəmə nəkotol nəhlan, kən rəhatəmat nətouən asol tətətīg, kən nakotuwa

nenəti Uhgın İlis Ağın, məto-inu in tatol təwir kəm netəm naumis mın, kən tatol təwir mın kəm netəmim itəm kəsotənən məmə nıkilat tagien o natımnat wır itəm in tatol kəm ilat. ³⁶ Otasəkitun netəmim tahmen əm e rəhatəmat Tata tətəsəkitun netəmim.”

*Əsənən nolən rəha etəmim
(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)*

³⁷ Kən İesu təmən məmə, “Əsənən nolən rəha etəmim məmə in tərət, kən pəs kəsənən rəham nolən məmə in tərət; əsənən məmə suah kit otəkəike mos nalpınən o təfagə rat kit rəhan, kən pəs kəsənən məmə ik onakəkəike mos nalpınən o təfagə rat kit rəham; aluın nolən rat rəha etəmim itəm təmol kəm ik, kən pəs kaluın nolən rat rəham. ³⁸ Awte kən məhan nelməm kəm netəmim, kən kos-ıpınə natımnat kəm ik, natımnat tepət tepət itəm kəmii-pən kasin-asiñ kəgətəin, tər matərioah itəm okələhəu-pən ilat e nelməm. Okəmə natos-ıpən tepət, okos-ıpınə tepət kəm ik, məto okəmə natos-ıpən noan məsın əm, okos-ıpınə noan məsın əm kəm ik.”

³⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “İganəmtin əpis ko təsitən iganəmtin əpis kit mın. !Kəsi, okiaiwıg-pən e noakimil asol! ⁴⁰ Etəm tatətəlig, in təsaprəkis-inən rəhan iəgətun, məto etəmim itəm təmətəlig-in wır matətəu-pən iəgətun e nətəligən mın rafın, in otuwa mahmen e rəhan iəgətun.

⁴¹ “?Təhro nakatən nisip noan məsın itəm təmuwın e nıganəmti piām, məto nıkim təsəhtən nig asol itəm tətətig e nıganəmtim? ⁴² ?Okəmə nakəsehmən nig asol əpəh e nıganəmtim, kən onakahro mın-nulan mos-irəkis nisip e nıganəmti piām? !Rəhatəmat nənən təwir, məto nıkitəmat tamkımik! Aupən mos-irəkis nig asol e nıganəmtim, kən mıtun nehm wırən nisip e nıganəmti piām kit.

⁴³ “O nat əh inəh, iatən məmə, nig katun tıkə itəm tatəe-in nig kəsunən, tahmen-pən əm e nig kəsunən təsoe-inən nig katun, ⁴⁴ məto-inu etəmim tatıtun nig e nehmən noan. Ko etəmim təsəhlən noa nig katun e nolkosik, kən ko etəmim təsəhlən noa nig tətəhen e nol e luən. ⁴⁵ Etəm təwir, nıkin tərıoah e natımnat wır mın, kən in tatol natımnat itəm təwir. Kən etəm tərət, nıkin tərıoah əm e nolən tərət mın, kən in tatol əm nolən tərət; məto-inu e nıan tatəghat, kən natımnat mın əh e nıkin koatiet.”

⁴⁶ Kən İesu təmən məmə, “?Təhro nakotaun-in io məmə ‘İrəmərə, İrəmərə,’ məto nəsolən nat naka itəm ekatən? ⁴⁷ Pəs ekəgətun kəm itəmat nolən rəha suah kit itəm tatuwa ron io, kən matəto nəghatən mın rəhak, kən matol natımnat mın itəm ekatən ilat.

⁴⁸ “Kən in tahmen əm e etəmim itəm təmiləkın rəhan nimə. Aupən, təmel nisip meıuıu muwın mafəl wır kəpiel apın əpəh ləhau, kən miləkın-pən rəhan ikın nimə. Nıan nuhəuən təfik maiu maruəh muwa mıləs pıkən, məto təsələlan lan, məto-inu təmiləkın wır tıəkis. ⁴⁹ Məto etəmim itəm tatətə nəghatən rəhak kən məsolən, in tahmen-pən e etəmim itəm tatıləkın-pər rəhan nimə tatəpələh-pər əm e nıməptən. Nıan nuhəuən təfik maiu maruəh muwa mıləs pıkən nimə, kən əmun nimə tiet morin mıməlkin-məlkin.”

7

*Nahatəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mın
(Mat 8:5-13)*

¹ Nıan İesu təməghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwın əpəh e taon Kapaneam. ² Kən ikın əh, etəm-iasol kit rəha mopael mın rəha netəm Rom tətətig, kən slef kit əh-ikın rəhan itəm in tolkeike pık, məto slef əh tatımıs pık,

6:37: Mat 6:14
7:17-20; 12:34-35

6:38: Mak 4:24
6:46: Mat 7:21

6:39: Mat 15:14

6:40: Mat 10:24-25

6:45: Mat

rəhan nahməən tepət. ³ Kən e nian etəm-iasol əh təməto namnusən rəha Iesu, kən in təməhləpis netəm-iasol neen rəha netəm Isrel məmə okotuwın motən-
ipən kəm Iesu məmə otuwın mol-wır rəhan slef. ⁴ Kən nian netəm-iasol mın
əh kəmotuwa motehm Iesu, motətapəh əskasik ron motən məmə, “Iərəməərə,
tətuatip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵ məto-inu in tolkeike pik kitat netəm
Isrel, kən in təmiləkin nimə rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶ Kən Iesu təmətəu-pən ilat. Kən e nian kınətuwa iuəhkır o nimə, etəm-
iasol rəha mopael mın təməhl-ipən rəhan mın netəmim kotuwın motehm
Iesu moatən-ipən məmə, “Iərəməərə, əsəlikiamtəən ik o nuwamən, məto-inu
esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikın. ⁷ Kən tol min-nəhlan, io esimnəən
mehm ik. Ik etəm-iasol kit, məto io etəm ləhau əm. Məto əghat əm, kən rəhak
slef, in otəsanən mın. ⁸ Ekıtun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwiam, məto-
inu io mın, rəhak netəm-iasol mın kotərəməərə lak, kən iatol nəwialat, kən
mopael mın neen əh-ikın itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə,
'Uwın,' kən tuwın. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, 'Wa,' kən tuwa. Kən okəmə
ekən kəm rəhak slef məmə, 'Ol nat u,' kən in tol.”

⁹ Nian Iesu təməto nəghatən u, narmın təmiwıg pik o nəghatən rəha suah
u. Kən in təmeirair mən-ipən kəm nımanin netəmim itəm koatətul uarisig
in, məmə, “Ekatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən
nat əpnəpın noanol mın rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan na-
hatətəən iahgin tahmen-pən lan.” ¹⁰ Kən e nian iahləpis mın rəha etəm-iasol
kəmotitəlig-pən imə, kəmotəhm slef əh tınəsanən rəkis.

Iesu təmosmegəh nətı nəutahlımıs kit

¹¹ Kən təsuwəhən e natimnat mın u, Iesu təmuwın e taon kit, nərgın u Nain,
ilat rəhan mın netəmim ne nımanin netəmim tepət itəm koatuarisig-in in.
¹² Kəmol fenis e kəpiel titəlau e taon əh, kən e nian Iesu təmuwa iuəhkır o
nafiluə rəha taon, kən təmehm netəmim koatısi-pən e taon moatalis etəm
təmimıs kit. In etəm aluə iərman, nətı nəutahlımıs kit noan kitiəh əm. Kən
nımanin netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlımıs əh. ¹³ Kən
nian Iərəməərə təmehm nəutahlımıs əh, in təmasəkitun pik, kən mən-ipən kəm
in məmə, “Əsasəkən.” ¹⁴ Kən təmuwın mek pet itəm kətalis suah u təmimıs lan,
kən kəmotətul. Kən Iesu təməni-pən məmə, “!Etəm aluə! !Iatən kəm ik məmə,
ətul!” ¹⁵ Kən etəm təmimıs tınəmegəh mınətul, kən mətuoun matəghat. Kən
Iesu təmos-ipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgın məmə, “!Ien
asol kit roiu tətətig kitat mın!” Kən motən mın məmə, “!Uhgın təmuwa məmə
otasitu e rəhan mın netəmim!” ¹⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mıtəlau
ikın mın rafin e nıtən Jutia kən e nıməptən mın rafin iuəhkır ron.

Iesu ne Jon Baptais

(Mat 11:2-19)

¹⁸ Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natimnat rafin itəm Iesu
təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹ kən
təhləpis ilau məmə okian muehm Iərəməərə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik
suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pısın kit mın?”

²⁰ Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon
Baptais təməhl-ipa itımlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, “?Karmə ik
suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pısın kit mın?” ”

²¹ Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, məto Iesu tatol
nimisən tepət koatəwır. Neen koatos nimisən pısın pısın mın, neen narmın
rat tətətig elat. Kən netəmim tepət nıganəmtılat təpıs, məto Iesu təmol-wır

ilat. ²² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Iatælig mian muæn-ipæn natimnat min u rafin kæm Jon, nat itæm næmuæto kæn muehm. Netæm niganæmtilat tæpis kinoatæplan nat. Kæn netæmim itæm nelkilat tærat kinotæto tæwir kæn minotaliwæk. Kæn netæm min u kæmotos nimisæn leprosi, nuwigilat tinæwir. Kæn netæm min u matælgilat tæmalu, roiu matælgilat tinoag, kæn netæm min u kæmotimis, kinotæmegæh min. Kæn ian-rat min, roiu æh suah kit tinatæn-iaræp namnusæn tæwir kæm ilat. ²³ Uhgîn otawte-in ræhan næwiræn kæm netæmim itæm kæsotæmeæn e ræhalat nahatætæn lak o ræhak nolæn.”*

²⁴ E nian iahlæpis mil ræha Jon ilau kæmiatælig min, kæn Iesu tæmætuoun matæghat-in Jon kæm nimanin netæmim. In tæmæn mæmæ, “?Aupæn ikin, itæmat næmoatuwin æpæh ikin taruæn-aruæn ikin mæmæ onækotehm naka? ? Næmoatuwin mæmæ onækotehm suah kit æpnæpin æm itæm tahmen e nuwig itæm nimætag tætahl tatahuin-ahuin? !Kæp! ²⁵ ?Okæmæ kæpæ, kæn næmoatuwin mæmæ onækotehm naka, suah kit itæm tatuwin e napæn wir næmtin tiækis? ! Kæp! Netæm itæm koatuwin e napæn wir, motagien æm e ræhalat nautæ, ilat kotatig e nimæ wir min tahmen e ræha kig. ²⁶ ?Kæn naka æh næmoatuwin mæmæ nakotehm, ien kit, o? ðwæh, nîpahrienæn, mæto iatæn kæm itæmat mæmæ in ilis taprækis-in e ien. ²⁷ Suah u inu Naoa Ræha Uhgîn tæmatæghat in mæmæ, ‘Otæplan-tu. Iatahl-ipinæ ræhak iahlæpis itæm otos ræhak næghatæn.

In otaupæn-in ik mæmæ otol æpen-æpenæ e ræham suatip.’

²⁸ Iatæn kæm itæmat mæmæ, netæmim itæm kæmotæiir e nætueintæn u, kit tæsaprækis-inæn suah æh Jon. Mæto etæm tætatig læhau agîn e netæmim rafin e næræmæreæn ræha Uhgîn, in ilis taprækis-in Jon.”

²⁹ Nian netæmim æpnæpin, ne netæmim ræha nosæn mæni ræha takis kæmotæto næghatæn ræha Iesu, ilat kæmotæn mæmæ suatip ræha Uhgîn in suatip ætuatip. Koatæn næhlan mæto-inu Jon tæmol baptais rækis elat. ³⁰ Mæto Farisi min ne iægætun min ræha Lou, ilat kæmæsotegæhanæn mæmæ Jon otol baptais elat, kæn inæh kæmotærakin suatip ræha Uhgîn e næmegæhæn ræhalat.

³¹ Kæn Iesu tæmatæghat min mæmæ, “?Kæn io ekæn nolæn ræha netæmim roiu, mæmæ tahmen e naka? ?Kæn ræhalat nætæligæn naka? ³² Ilat kotahmen-pæn æm e nisualkælæh itæm nat kit tikæ otol nikilat tagien. Kæn koatæpælæh e suatip katol maket ikin, kæn motagæt æfæmæh motaun-in ilat min neen mæmæ, ‘Itimat emotahl nau kæm itæmat mæmæ onakoatol danis ræha nagienæn lan, mæto itæmat nækæsotolæn danis. Kæn itimat emoatasæk eiua ræha nimisæn, mæto næsotasækæn kitat min itimat.’

³³ “Iatæn min-nulan mæto-inu nian Jon Baptais tæmuwa, matætuakæm mæsunæn nagwænæn nian tepæt o næfakæn, mæsænimæn wain. Kæn itæmat nakoatæn mæmæ, ‘Suah æh, narmîn rat kit tætatig lan.’ ³⁴ Mæto io, Næti Etæmim, emuwa mætagwæn matænim wain, kæn itæmat nakoatæn mæmæ, ‘!Otæplan-tu, suah æh in etæmim ræha nagwæn pikæn ne etæmim ræha napisæn, kæn motan kælæh ilat netæmim ræha nosæn mæni e takis, ne netæmim itæm nol tæfagel’

³⁵ Nenatigæn ræha Uhgîn ne nalpækauæn ræhan in tætuatip mæmæ itimlau Jon ekioal nat itæm in tolkeike. Kæn næmegæhæn ræha netæmim itæm kotahatætæ lan, tætagætun mæmæ inu nîpahrienæn.”

Pætan rat kit tæmau nelki Iesu e senta

7:22: Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 * **7:23:** E nian ræha Iesu, netæmim tepæt koatasipæn o Kristo itæm otæpanuwa. Mæto nikilat tæht mæmæ in otol nolæn min itæm tol pisin e nolæn min ræha Iesu. Nikilat tæht mæmæ Kristo otos næsanænæn o næluaginæn e kapman ræha Rom. **7:26:** Luk 1:76 **7:27:** Mal 3:1 **7:29:** Luk 3:12 **7:30:** Mat 21:32 **7:34:** Luk 15:2

³⁶ Kən Farisi kit, nərgin u Saimon, in təmətapəh o Iesu məmə otuwın magwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmuwın latuənu, muwın e nıpəgnoa nimə rəha Farisi un matəpələh məmə otagwən.[†]

³⁷ Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, təməto məmə Iesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikin. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtin tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. ³⁸ Kən in təmuwa iuəhkir o Iesu mətul e nıkali nelkin mətasək, nahui nəmtin tətəuon mətəhl-pən e nelki Iesu minol nelkin tinəpilit. Kən təmafəl nahui nəmtin e nelki Iesu e noanun, kən mətoafəl nelki Iesu matos-ipən nisiiəən kəm in,[‡] kən mol-pən senta e nelkin.

³⁹ Kən Farisi u təmehm nat əh, kən tatən atip e nikin məmə, “Okəmə suah əh in ien pahrien, kən okol in təmıtun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkin, məmə in iol təfagə rat.”

⁴⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saimon, iakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən Saimon təmən məmə, “Təgətun, ən-tu kəm io.”

⁴¹ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kəiu, rəhalau mənı təsahmenən, kən iərəməərə kit təmos-ipən mənı neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpın rəhan mənı. Kit təmos faif-hanrıt tenarius, kən kit tos fifti tenarius. § ⁴² Nian ilau kənuəruru nos-ipənən nıtain, kən iərəməərə təmən məmə, ‘Uapəs əm nalpınən mənı itəm nəmıoas.’ ?Kən suah mil u in pəhrüən lan otolkeike pik iərəməərə?”

⁴³ Kən Saimon in təmən məmə, “Nıki təht məmə etəm u itəm in təmos mənı tepət, kən iərəməərə təmasəkıtun pik, in otolkeike pik iərəməərə.” Kən Iesu təmən məmə, “Nəmən pahrien.”

⁴⁴ Kən Iesu təmeirair məplan pətan u, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “?Saimon, natehm pətan u, o kəp? E nian emuwa imam ikin, ik nəməsos-ipamən nəhau kit o nıkuasən e nelkək, məto pətan u, in təmau nelkək e nahui nəmtin mafəl e noanun. ⁴⁵ Nian emuwa, kən Saimon, ik nəməsolən nəmtətin kit itəm tətəgətun məmə nakolkeike io. Məto pətan u, tatoafəl nelkək tatuwın əm nulan, kən nolən rəhan tətəgətun məmə in tolkeike pik io. ⁴⁶ Saimon, ik nəməsauən rəhk-kapə e oel məsın ne, məto pətan u, in təmau nelkək e senta itəm nat kit nəmtin tiəkis. ⁴⁷ Kən tol nəhlan iatən kəm ik məmə, enafəl rafın rəkis rəhan təfagə rat mın itəm tepət tepət, kən tol nəhlan, nolən mın əh itəm tatol, tətəgətun məmə tolkeike pik io. Məto nian iatos-irəkis təfagə rəha etəmim noan məsın, kən kəsi, rəhan nolkeikeən in natiəkəku ron io.”

⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Reham təfagə rat mın, io enafəl rəkis.”

⁴⁹ Kən netəmim neen mın itəm kəmotəgwən ilat min, koatən kəm ilat mın məmə, “?Etəmim naka əh itəm tatən məmə tatos-irəkis təfagə rəha etəmim?”

⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Uhgın təmosmegəh ik məto-inu nəmahatətə lak. Kən uwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik.”

8

Nıpitan itəm kəmotasitu e Iesu

[†] **7:36:** Nian mın neen, netəm Isrel koatətəu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Məto tepıl rəhalat in ləhau ləhau, kən netəmim kotəpil e nıkalılət motol nelmılət tatətu-pər rəhalat kaugə, kənu nelmılət matıp tos nagwənən moatun. Kən nelkılət tətəmahl-iarəp katehm wir əm. Inəh Iesu təmol mihin nian pətan əh təmuwa maıkuas e nelkin. Əplan narmın e Mat 26. **7:37:** Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 [‡] **7:38:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, pətan əh təkək nelki Iesu e nohlin. Inu nəmtətin məmə in tatisiai-in pik Iesu, kən nikin tagien o natımnat itəm Iesu təmol kəm in. **§ 7:41:** Roiu, faif-hanrıt tenarius tahmen e faif-hanrıt-taosan vatu, kən fifti tenarius tahmen e fifti-taosan vatu. **7:50:** Luk 8:48; 18:42

¹ Uarisig e natimnat min əh, Iesu in taliwək matuwın e taon min neen ne latuənu min neen. In tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kən mətamnus-iarəp namnusən təwır rəha nərəməərən rəha Uhgın. Kən e nian əh, tuelef aposol min rəhan kəmoatətəu-pən. ² Kən nıpitan neen min kəmoatuarisig-in Iesu, inu aupən ikin ilat kəmoatimis, o kəmoatos narmın rat min tətətig elat, məto Iesu in təməhg-iarəp narmın rat min kən təmol-wır rəhalat nimisən. Nərgi nıpitan min u Meri u katən məmə Maktala itəm Iesu təməhg-iarəp narmın rat sepin lan; ³ ne Joana pətaguihl rəha Jusa itəm in tatərəməərə e nimə rəha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nıpitan tepət min. Nıpitan min u koatos-ipən rəhalat məni o nos-nəmtinən natimnat o nasituən e Iesu ne rəhan min netəm tuelef.

*Nimaa nəghatən e nıməptən
(Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)*

⁴ Nimanin netəmim tepət kəmotisi-pən e taon min tepət motuwa o Iesu. Nian kəmotuwa motətul kitəlau lan, kən təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat. In təmən məmə, ⁵ “Suah kit, etəm rəha nəfəən nıkuwi wit, təmuwın matərakin nıkuwi wit tatisas əpəh e nasumən. Kən neen kəmotisas e suatip, kən uarisig netəmim kotuwa kaliwək lan, kən məni min kotuwa motun rəkis ilat. ⁶ Kən nıkuwin neen kotisas-pən e nisip noan məsin itəm kəpiel ləhau lan. Nian koatəwiə, kən motauke məto-inu nəhau tikə ləhau lan. ⁷ Kən nıkuwin neen kotisas-pən e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuəwiə kələh, kən nolkosik tatu-atu-pən lan mətoarus-pən kotimis. ⁸ Kən nıkuwin neen min kəmotisas-pən e nəptən wır motəwiə motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u, kən təmagət, mən kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwır məmə in otətəlig-in wır kən mitun nəghatən min u.”

⁹ Kən netəmim rəha Iesu kəmotəpəh ron məmə, “Uhapik-pa nimaa nəghatən u kəm itimat.” ¹⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat, Uhgın tinerəh rəkis e rəhatəmat suatip məmə itəmat onəkotitun nəghatən rəha nərəməərən rəha Uhgın itəm tatəhluəig. Məto netəmim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaa nəghatən min, məmə ilat okoatehm, məto kotəruru, kən ilat okoatəto, məto okol kəsotitunən.”

¹¹ Kən Iesu in təmatəghat məmə, “Nıpəti nimaa nəghatən u tol min-nulan. Nıkuwi wit, inu nəghatən rəha Uhgın. ¹² Nıkuwin min itəm koatisas e suatip, inu tahmen-pən e netəmim itəm kotəto nəghatən rəha Uhgın, kən Setan tatos-irəkis nəghatən rəha Uhgın e rəhalat nətəligən məmə okəsotənən nıpahrienən lan, kən Uhgın otəsosmegəhən ilat. ¹³ Kən nıkuwin min itəm koatisas-pən e nisip noan məsin kəpiel əh ləhau ikin, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, kən nıkilat tətəgien ron. Məto nokilat təseiuaiuən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkır əm. Məto nian nəsesauən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴ Kən nıkuwin min itəm koatisas-pən e niki nolkosik, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto natimnat tepət tətətu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pik natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotolkeike nautə tepət, o kotolkeike məmə okətəto təwır e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwır kit e nəghatən rəha Uhgın. ¹⁵ Məto nıkuwin itəm tatisas-pən e nıməptən təwır, inu tahmen e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, kən nıkilat tətətuatip kən məwır, kən ilat kotaskəlim nəghatən rəha Uhgın tətətig tiəkis e nıkilat. Kən ilat kotalkut matuwın matuwın, kən motoe-in nəmegəhən təwır.”

*Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “?Pah tətasiēpən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatahtu-pən e nipəg pet? !Kəp! Kəsolən mihin. Nian nakotasiepən e lait, kən motətu-pər e tepil məmә netəmim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitiah min әm, okəmә suah kit tatəhluaig-in nat kit, mətō Uhgın otol әp in, kən okəmә suah kit tatos nəghatən anion kit, mətō Uhgın otən-iarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatəto, otətəlig-in wir. Etəm itəm tinitun rəkis nipəti nəghatən rəhak, in titun nosən təhmın min. Mətō etəm itəm tāsītunən, in otəmkarəpən e nat itəm nikin tatəht məmә tatos.”

Mama rəha Iesu ne pian min
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian әh, mama rəha Iesu ne pian min kəmotuwa məmә okotehm, mətō okol kəsotuwınən iuəhkir motehm mətō-inu nımanin netəmim tepət koatətlosig-in. ²⁰ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in məmә, “Mama rəham ne pian min ilat әpəh ihluə koatətul, kən kotalkeike məmә okotehm ik.”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Netəmim rafin itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim min, rəhak mama ne piak min.”

Iesu təmən-iəhau nımətag asol e Lek Kalili
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Nian kit Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın e pot kit, kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Pəs kotuwın әpəh entənipən-pən e lek u.” Kən kəmotiuw niuwən motiet. ²³ Nian pot tinətaiu, kən Iesu təmuwın mapıl. Kən nımətag asol kit təmeiuaiu-pa e lek u, kən nəhau təmuwın e nipəgnoa pot, iuəhkir әm pot tətamnım. ²⁴ Kən kəmotəhgaiir e Iesu kən motəmә, “!Ei, Etəm-iasol! !Etəm-iasol! Aiir-ta, okotimis roiu!”

Kən Iesu təmaiir məghat mən-iəhau nımətag ne peau-peau asol min məmә, “! Nahmen, uameg-ta!” Kən nımətag təmurahl nelmin, kən tinəməlinu tinəməlinu. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Tahro? ?Rəhatəmat hiə nahatətəən?”

Mətō ilat kınəatəgin, kən narmilat tinatiwig min, kən minəatən-ipən kəm ilat min məmә, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat әpnəpin nımətag ne nəhau, mətō katuətəlig-in rəhan nəghatən matioal.”

Iesu təməhg-iarəp narmın rat min e suah kit
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Kən ilat kəmotuwa kiet-arəpa rəha netəm Kerasa ikin, inəh entənipən-pən e lek u, kən kəmotuwar әpəh ipar. ²⁷ Nian Iesu təmuwar, kən әmun etəmim kit əh-ikin təmuwa mehm. Suah un, narmın rat min kotatig lan, kən nuwəh məsın in təməsuwın-inən napən, kən in təsapılən imə, mətō in tətatig әm әh e nipəg kəpiel min, ikin katitənım netəmim ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nian tepət, narmın rat əh tatol in tətalməl pik, kən netəmim koatəlis nelkin ne nelmin e sen məmә otaskəlim tiəkis moatehm məmә otəsərəkın-rəkinən natimnat. Mətō e nian rafin tateatip-eatip sen min әh, kən narmın rat tatəkəike kəm in məmә otiet magım muwın әpəh ikin taruən-aruən ikin.

Kən nian ialməl u təmehm Iesu, təmearig əfəmәh, muwa morin-pən e nelki Iesu, kən mətəgət məmә, “!Iesu, Nəti Uhgın Ilis Agın! ?Nakəmә onakahro io? ! Awi, iatətapəh ron ik məmә onəsolən nalpınən asol kit kəm io!” Narmın rat u təmən nəhlan mətō-inu Iesu tinən rəkis məmә in otiet magım e suah u.

³⁰ Kən Iesu təmətapəh məmә, “?Nərgəm pah?” Kən in təmən məmә, “Nımanin Tepət.” Təmən nəhlan mətō-inu narmın rat tepət kəmotatig lan.

³¹ Kən narmın rat mın kəmotətapəh əskasik o Iesu məmə, “Onəsahl-ipənən itimat e nıpəg itəm namnun tikə tapınəp, u imə nalpınən.”

³² Kən ikın əh e nıkali nitot, pikəs mın tepət kotagwən motan əh-ikın. Kən narmın rat mın kəmotasək moatən-ipən kəm Iesu məmə, “Awi, egəhan-in itimat ekotuwin e pikəs mın əh.” Kən Iesu təmegəhan-in ilat kotuwın.

³³ Kən narmın rat mın u kəmotiet e suah un motuwın e pikəs mın, kən pikəs mın ilat rafin kəmotaiu moteuiuiu ikın təkul-əkul ikın, kən motiet-pən e lek motamnım.

³⁴ Nian netəm kotagwən pikəs mın kəmotehm nat u, kəmotiet motagım motuwın moatən-iarəp namnusən rəha natımnat mın u e taon rəhalat ne ikın mın rafin titəlau lan. ³⁵ Kən netəmim kəmotiet e taon moatuwin məmə okotehm natımnat mın əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm mın suah un itəm narmın rat mın kəmotiet rəkis lan, in tatəpələh iuəhkır e nelki Iesu, tınəsalmlən, kən minuwın-in rəkis rəhan napən. Kən netəmim rəha taon koatəgin.

³⁶ Kən netəmim itəm kəmotehm ətuatıp nat u e nıganəmtilat, ilat kotamnus tatuwin kəm netəmim neen mın moatən-iarəp məmə Iesu təmahro nulan mol-wır suah əh, itəm aupən ikın narmın rat mın kəmotatig lan. ³⁷ Kən netəmim rafin u kotatig iuəhkır ikın Kerasa, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otiet iməlat ikın, məto-inu ilat kınəoatəgin pik. Kən əmun in təmuwin e pot məmə okotasuə moatuwin entənıpən-pən ikın.

³⁸ Məto suah u itəm narmın rat mın kəmotiet lan, in təmətapəh o Iesu məmə, “!Awi, pəs ekımnə kitat!” Məto Iesu təməən-ipən kəm in məmə, ³⁹ “İtəlig matuwın imam ikın, muwin mən-iarəp natımnat mın itəm Uhgın təmol kəm ik.” Kən suah u təmuwin ikın mın rafin e taon iman ikın matən-iarəp natımnat mın rafin itəm Iesu təmol kəm in.

*Pətagwəhl kit itəm tatımis ne pətan əkəku kit itəm təmimis
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Nian Iesu təmitəlig-pa mın e entənıpən-pa lan e lek u, netəmim nıkilat təmagien məmə kınətehm mın Iesu, məto-inu ilat kəmoatəsahgin. ⁴¹ Kən etəmim kit təmuwa mehm, nərgin u Jaeras, itəm in etəm-iasol kit rəha nımə rəha nuəfımınən. Təmuwa meuiuiu misin nulin e nisaiian, matəkəike e nətapəhən kəm Iesu məmə in otuwın əpəh iman ikın, ⁴² məto-inu rəhan pətan əkəku tatımis pik rəhan nahməən tepət, kən otəsuwəhən tımis. In noan kitiah əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmalıwək matuwın o pətan əkəku əh, kən nımanin netəmim tepət kəmotuwa kıləlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən. ⁴³ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nımısən rəhalat nıpitan nian rafin əm mınos nup tuelef, kən təmuwin o netəmim tepət itəm koatol mərisin, məto okol kit təsol-wırən. ⁴⁴ Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikın, kən meə-pən mek nıpəgnəmti nıməhan rəha Iesu, kən əmun roiu agın-əh mın əm, rəhan nımısən təmol namnun.

⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek io?”

Kən nian ilat rafin kəmotən məmə kəp, kən Pita təmə, “!Etəm-iasol, nımanin netəmim tepət koatiləs-pikən-ləs-pikən ik!”

⁴⁶ Məto Iesu tən məmə, “Kəp. Ekitun məmə suah kit təmek io məto-inu eməto məmə nəsanənən təmıet lak.”

⁴⁷ Kən e nian pətan əh tınıtun məmə okol in təsəhluaigən, in təmuwa mətasiəp-asiəp pik, kən misin nulin matos-ipən nisaiian kəm Iesu. Kən e nıganəmti netəmim rafin, tatən-iarəp kəm Iesu məmə təmek in o naka, kən matən-iarəp mın məmə e nian təmek in, kən roiu agın-əh mın əm, rəhan nımısən təmol namnun. ⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, rəham nahatətən lak təmol-wır ik. Kən atuwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın

tətatig ron ik.” ⁴⁹ Nian Iesu təmatəghat əh, kən etəmim kit təmisi-pən imə Jaeras ikin met-arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətim pətan əkəku tənimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

⁵⁰ Məto nian Iesu təməto nəghatən əh, in təmən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, in otəwir min.” ⁵¹ E nian Iesu təmuwa met-arəpa e nimə rəha suah əh, kən təmit-irəkis əm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm in təmimis, məmə ilat əm okotuwın imə. ⁵² Netəmim rafin koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u in təsimisən. In tətapıl əm.”

⁵³ Kən ilat kotalah-əsan lan məto-inu ilat kotitun məmə pətan əkəku əh tənimis rəkis. ⁵⁴ Məto Iesu təmea-pən mıləs nelmi pətan un kən maun-in məmə, “Pətan əkəku, ətul.” ⁵⁵ Kən əmun pətan əkəku apon təməmegəh min mətul. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otos-ipən nat kit tun.” ⁵⁶ Kən rəhan mama ne tata, narmılau təmiwig pik, məto Iesu tən-ipən kəm ilau məmə, “Onəkəsuan-iarəpən natimnat min u kəm suah kit.”

9

Iesu təmahl-ipən rəhan netəm tuelef məmə okotən-iarəp nəramərəən rəha Uhgın

(Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

¹ Kən Iesu təmuəfimin rəhan netəm tuelef kotuwa kitiəh, kən təmos-ipən nəsanənən kəm ilat kən mətegəhan-in rəhan nepətən o nəramərəən kəm ilat məmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmin rat min, kən məmə ilat okotol-wır nımisən min. ² Kən Iesu təmahl-ipən ilat məmə okotən-iarəp nəramərəən rəha Uhgın, kən məmə okotol-wır netəmim itəm koatimis.

³ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian onəkotuwın, məsotosən natimnat neen rəha naliwəkən rəhatəmat, natimnat itəm kotahmen-pən e kasikin, o kətim, o nagwənən, o məni, kən məsotosən napən kəiu. ⁴ Kən e nian itəmat nakotuwın e latuənu kit motatig e nimə kit, nimə u inun onəkotatig əm lan mətoarus-pən nian itəmat onəkotiet lan. ⁵ Kən ikin pəhruən onəkotuwın ikin, okəmə netəmim nıkilat təsagienən məmə nakotuwa motatig itəmat min ilat, kən otəhəpispis rəkis nımoulul e nelkitəmat motiet. Inu nəmtətin kit tatəgətun məmə nakotapəs ilat, kən niki Uhgın tərət olat.”

⁶ Kən ilat kəmotiet motaliwək motuwın latuənu min moatamnus-iarəp nāmnusən təwir, kən ikin min rafin koatuwin ikin, moatəfak o netəmim tepət, kən kotəmegəh.

⁷ Kən Kig Herot Antipas u in iərəməə e nitən Kalili, in təməto nāmnusən rəha natimnat min u itəm Iesu tatol ilat. Kən təmətəlig-in muwin minəruru əfəməh məto-inu netəmim neen kotən məmə Jon Baptaıs tənəmegəh min, ⁸ kən netəmim neen min kəmotən məmə Elaija tinuwa min, kən netəmim neen kəmotən məmə in ien kit rəha Uhgın aupən ikin itəm təməmegəh min. ⁹ Kən Herot Antipas təmən məmə, “Jon u, io enəmoatip rəkis rəhn-kapə. ?Məto etəmim pah u iatəto rəhan nāmnusən?” Kən in təmətegəs-in Iesu məmə otəplan.

Iesu təmagwən netəmim faif-taosan

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

¹⁰ Kən aposol min rəha Iesu kəmotitəlig-pa min ron, kən motən-ipən kəm in natimnat rafin itəm kəmotol. Kən in təmit ilat motiet rəkis e netəmim, motuwın əpəh e taon pisin kit min, nərgin u Petsaeta. ¹¹ Məto e nian netəmim kəmotəto namnusən məmə Iesu tinuwa, kən kəmotuwa motuarisig-in ilat. Kən Iesu nikin təmagien əm nian in təmehm ilat, kən in tatəgətun ilat e nərəmərəən rəha Uhgın, kən matol-wir netəm koatimis kotəmegəh min.

¹² Kən ehnaipən iuəhkir o napinəpən, netəm tuelef rəha Iesu kəmotuwa ron, moatən məmə, “Iərəmərə. Ahl-ipən netəmim rafin koatuwin əpəh e latuənu min məmə okotegəs-in ikin təwir kit rəha napılən kən motegəs-in nagwənən itəm okotun məto-inu, ikin-u koatan ikin roi, in liminan.”

¹³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəmat əm. Onəkotagwən netəm min əh.” Kən ilat kotən məmə, “Itimat ekoatos əm pıret faif ne nəm kəiu. ? Tahro? ?Nakolkeike məmə ekotuwın motos-nəmtin nagwənən kit min nigı nımanin netəmim min əh rafin?” ¹⁴ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəmim tepət tepət itəm kəmotuwa ikin əh, okəmə kafın nəman əm, kən ilat rafin faif-taosan.

Məto Iesu tən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motor ilat fite fite motən məmə okotəpələh.” ¹⁵ Kən rəhan min netəmim kəmotor ilat mihin nəhlan, kən netəmim rafin kəmotəpələh.

¹⁶ Kən Iesu təmos pıret əh faif ne nəm kəiu, masipər e neai, kən matəfak kəm Uhgın o nagwənən, kən məmkas matos-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotos-ipən kəm netəmim. ¹⁷ Kən netəmim rafin kəmotagwən motuwın nərpilat tasis. Kəmotapəs nımismisi nagwənən, kən netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir.

*Pita təmən məmə
Iesu in Kristo*

(Mat 16:13-20; Mak 8:27–9:1)

¹⁸ Kən nian kit, Iesu ne rəhan min əm kotatig, kən Iesu tatəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən in təmətapəh olat məmə, “?Netəmim koatəghat-in io məmə io pah?” ¹⁹ Məto kotən məmə, “Nəen koatən məmə ik Jon Baptaıs. Kən nəen koatən məmə ik ien Elaija. Kən nəen koatən məmə ik ien kit rəha Uhgın aupən ikin itəm tinəmegəh min.” ²⁰ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.”

²¹ Məto Iesu təmən-iəhau əskasik ilat məmə okəsotən-iarəpən nəghatən min əh kəm netəmim. ²² Kən in təmatig mən min kəm rəhan min netəmim məmə, “Nat kit itəm otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nəhməən e natimnat tepət. Kən netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ilat okotəuhlin mənताल kəm io, kən motohamnu io, kən ekimis. Məto nian itəm tatol kisil lan, Uhgın otol ekəmegəh min e nımisən.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike maluin atıp in, kən e nian rafin in otəkəike mıləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io, ²⁴ məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, kən in otos nəmegəhən lilin. ²⁵ ?Okəmə suah kit tatos rafin natimnat rəha nətueintən u, kən otimis ron, in otıləs nat wir naka? ²⁶ Okəmə nətaulis-in io mətaulis-in min rəhak nəghatən, kən Nəti Etəmim in otaulis-in min ik e nian itəm in otatuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ne nepətən əhag-əhag ne nəsanənən

rəha Tata rəhan ne nagelo min itəm kotasim. ²⁷ Məto iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, itəmat neen itəm nəkoatətul ikin-u, uarisig nəpanotimis məto nakotaupən motehm nərəmərəən rəha Uhgın.”

Iesu ne Moses ne Elaija

(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Uarisig e nəghatən əh rəha Iesu, kən iuəhkır nian eit tınuwa minuwın rəkis, kən Iesu təmit Pita, ne Jon, ne Jemes kəmotuwın əpəh ilis e nitot məmə okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. ²⁹ Kən e nian in təmatəfak, kən rəhn-kapə tınuwa minol pisin, kən napən rəhan təmuwa məruən matıpıt-ıpıt. ³⁰ Kən əmun Moses ne Elaija kəmuət-arəpa muətul mətəhaləghat iləhal Iesu, ³¹ kən nəhag-əhagən asol kit təmasiə mitəlau elau, kən katəhaləghat-in nımisən rəha Iesu əpəh Jerusalem itəm otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan.*

³² Məto Pita ne təs mil, napılən tinos rəkis iləhal, kən kəməhalapıl məsin. Məto nian kəməhalaiir, kəməhalehm nəhag-əhagən asol titəlau e Iesu, kən kəməhalehm Moses ne Elaija katuətul iləhal Iesu. ³³ Kən nian suah mil kınətuagım minatian isəu o Iesu, kən Pita təmən-ıpən kəm Iesu məmə, “Iərəmərə, təwir məmə itiməhal etəhalatig ukın-u. Pəs ekəhaliləkin makeen kısıl, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” Məto in təmatəghat əpnapın əm, təsitunən məmə nəghatən naka in tatən. ³⁴ Kən e nian in təmatəghat əh, nimal napuə təmuwa malpin ilat, kən nian napuə təməfətəin iləhal, kəməhaləgın kəməhaləgın. ³⁵ Kən ilat kəmotəto nəwia suah kit təmisi-pən e nimal napuə, tatən məmə, “Inu nətik itəm io emitəpun. !Əhalətəlig-in wir!”

³⁶ Nian kınətəto rəkis nəwia Uhgın təməghat un, kən Pita ne Jon ne Jemes kəməhaləplan əm Iesu. Kən e nian min əh, kəsəhalənən natımnat min əh kəm suah kit min, kəsəhaləghat-inən natımnat min u itəm kəməhaləplan.

Iesu təməhl-iarəp narmin rat e suakəku kit

(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)

³⁷ Kən kəmən lawıg in, nian Iesu ne rəhan etəmim miləhal kəmotisi-pər ilis e nitot moteiuaiu-pa, kən motehm netəmim tepət kəmotuwa ron. ³⁸ Kən netəm min əh kit təmaun-in əfəməh Iesu məmə, “Iakolkeike məmə nakuwa masitu e rəhak suakəku iərman, məto-inu in noanahlı iouen kitiəh əm. ³⁹ Nian tepət, narmin rat kit tatuwa lan, kən mol in tətəgət pik, kən mol nıpətın tətasiəp-asiəp matol matol, nahui noan ruən min kotiet, kotahmen əm e sop. Narmin rat əh tətərəkın pik in, kən mətaskəlim in, iuəhkır təsapəsən in. ⁴⁰ Kən io emətapəh o rəham min netəmim məmə okotəhg-iarəp narmin rat u, məto okol kəsətəhg-iarəpən.”

⁴¹ Kən Iesu in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, rəhatəmat nahatətəən tikə. Kən rəhatəmat nətəligən təsətuatıpən. Enəpou-in itəmat. ? Oekatig kitat min itəmat nian kuwəh? It nətım muwa ukın-u.”

⁴² Kən nian suakəku u təmatuwa əh o Iesu, kən narmin rat təməhtigəpis tiet morin-pən e nisip, mol nıpətın tətasiəp-asiəp. Məto Iesu təməghat əskasik kəm narmin rat un, kən məhg-iarəp narmin rat tiet, kən mol suakəku təwir. Kən təmos-ıpən suakəku titəlig-pən mehm rəhan tata.

⁴³ Kən ilat rafin, narmilat təmiwig o nəsanənən asol rəha Uhgın. Məto nian netəmim narmilat təmiwig o natımnat rafin itəm Iesu təmol ilat, kən in təmən-ıpən kəm rəhan min netəmim məmə, ⁴⁴ “Otos nəghatən u tatite

9:26: Mat 10:33; Luk 12:9 * **9:31:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “kən katəhaləghat-in nian in otiet magım əpəh Jerusalem.” **9:31:** Luk 9:22 **9:32:** 2 Pita 1:16-18 **9:35:** Luk 3:22

mamnīm e nikitəmat kən məsotaluinən. Io Nəti Etənim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimīr mīn rəhak.”⁴⁵ Məto rəhan mīn netənim kəsotitunən nīpəti nəghatən u məto-inu Uhgīn təməhluaig-in nīpəti nəghatən u məmə ilat okəsotitunən, kən ilat kinotaulis-in nətapəh-inən nīpəti nəghatən u o Iesu.

*?Pah in iahgin etəm keike?
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)*

⁴⁶ Kən netənim rəha Iesu koatol nīkilat mīn məmə pah in iahgin etəm-iasol, etəm keike taprəkis-in ilat. ⁴⁷ Məto Iesu təmitun rəhalat nətəligən mīn, kən in təmos suakəku kit mit muwa tətul e nīkalin, ⁴⁸ kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit, nīkin tagien məmə otos suakəku kit mehm wīr, kən in tatol min-nəhlan e nərgək, kən in tahmen-pən əm məmə in tatos io, matehm wīr io. Kən etəm tatos io e nīkin agien, in tatos Uhgīn itəm təməhl-ipa io. Inu nīpahrienən məto-inu etəm tatos-iəhau in ləhau agīn, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”

⁴⁹ Kən Jon təmən məmə, “Iərəməərə. Itimat emotehm suah kit tatəhg-iarəp narmīn rat mīn e nərgəm, kən emotən-iəhau məmə otəsol wəkən məto-inu sənəmə in rəhatat kit etənim.” ⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iəhauən in məto-inu, okəmə suah kit təsolən tikimīr itəmat mīn, kən in iolitəmat.”

Netəm Sameria neen nīkilat təməsagienən o Iesu

⁵¹ Kən tīnuwa iuəhkir o nian itəm Uhgīn otos Iesu lan muwīn əpəh e nego e neai, kən Iesu təmən-ipən atip kəm in məmə otəkəike muwīn Jerusalem, kən nat kit tikə məmə otahtosig-in. ⁵² Kən in təməhl-ipən netənim neen kotos rəhan nəghatən motaupən-in motuwīn əpəh latuənu kit Sameria məmə okotol əpen-əpenə rəhan. ⁵³ Məto netəm əh-ikīn əh, kəsotolkeikeən məmə in otuwīn matig iməlat ikīn məto-inu, ilat kotitun wīr məmə tatuwīn Jerusalem. ⁵⁴ Kən nian rəhan etənim mil, Jemes ne Jon, ilau kəmuehm natimnat mīn əh, kən kəmuən məmə, “?Iərəməərə, nakolkeike məmə ekuəun-in nīgəm tisi-pən əpəh ilis e nego e neai meiuaiu muwa mus ilat?”† ⁵⁵ Məto Iesu təmeirair məhai ilau. ⁵⁶ Kən kəmotuwīn mīn latuənu pīsīn kit mīn.

*Netənim neen kəmoatən məmə okotuarisig-in Iesu
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Kən e nian Iesu ne rəhan mīn netənim kəmotaliwək moatuwīn e suatip, kən suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekuərisig-in ik, ikīn pəhruən onəkuwīn ikīn.”

⁵⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupīn mīn, rəhalat nīpəg tatig məmə okotapil ikīn. Kən mənig mīn, nimaalat tatig məmə okotapil ikīn. Məto io Nəti Etənim, nīmə rəhak tikə o napilən.”

⁵⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah kit mīn məmə, “Wa, kilau min ik, muwa ik rəhak etənim.” Məto suah un tən-ipən məmə, “Iərəməərə, awi. Egəhan-in io ekuwīn pitən mītənim rəhak tata.” ⁶⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kinotimīs rəkis e nīkilat, koatitənəm atip ilat mīn. Məto ik, uwīn mən-iarəp nəərəməərən rəha Uhgīn.”

⁶¹ Kən kit mīn tatən məmə, “Iərəməərə, ekətəu-pən ik muwa io etənim rəham, məto awi, əpəs pitən ekitəlig-pən mīn imak ikīn mauiatipin rəhak mīn netənim.”

9:44: Luk 9:22 9:45: Luk 18:34 9:46: Luk 22:24 9:48: Mat 10:40 9:50: Mat 12:30;
Luk 11:23 † 9:54: Naoa oas mīn neen rəha Oltesteman katilpin nəghatən u məmə, “tahmen e Elaija.”
Afin-tu 2 King 1:9-16 9:54: 2 King 1:9-16 9:61: 1 King 19:20

⁶² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah kit tətououn matol wək rəha Uhgın, məto rəhan nətəligən tatuwin o nat pisin pisin min neen, kən suah u təsahmen-pənən məmə Uhgın otərəməmə lan.”

10

Iesu təmahl-ipən rəhan netəmim sepinte-tu kotamnus-iarəp namnusən təwir

¹ Uarisig e natimnat min əh, İərəməmə təmitəpun rəkis sepinte-tu netəmim neen min rəhan, kən təmahl-ipən ilat kəiu kəiu kotaupən-in moatuwin e taon min ne ikin min neen min itəm Iesu təpanuarisig muwin ikin.

² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, məto iolwək min noan məsin əm kotəulək-in. Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək min tepət məmə okotuwın kəulək-in nasumən rəhan. ³ Otuwın, məto nəkotəkəike motitun məmə io etahl-ipən itəmat məmə nakotuwın tahmen-pən e sipsip əlkələh min itəm kotaliwək moatuwin ilugin e kuri iarupın min. ⁴ Kən onəkəsotosən kətim əkəku rəha məni, ne kətim, ne put, kən əsotamegən e suatip katəghat kəm netəmim.

⁵ “Nimə naka itəm onəkotuwın ikin, nakotaupən motən-iarəp məmə, ‘!Pəs nəməlinuən otətətig ikin!’ ⁶ Okəmə etəm rəha nəməlinuən əh-ikin, kən rəham nəfakən otuwa mol nıpahrienən, kən nəməlinuən otətətig ron. Məto okəmə etəm tol nəhlan tikə, kən noa rəham nəfakən otitəlig-pa min ron ik. ⁷ Kən otətig əm e nimə kitəh əm, sotapılən e nimə pisin pisin min. Kən nagwənən naka itəm okoatos-ipinə kəm itəmat, otun. Kən nənimən naka okotos-ipinə, otənim. Məto-inu in tətuatip əm məmə suah kit itəm tatol wək, in tətuatip məmə in otos nətouən lan.

⁸ “Nian itəmat nakotuwın taon kit, okəmə nıkilat tətəgien otəmat, kən otun nagwənən naka itəm koatos-ipinə kəm itəmat, ⁹ kən otol-wır netəmim itəm koatimis motətig ikin, kən motən-iarəp kəm ilat məmə, ‘Nərəməmə rəha Uhgın tatuwa iuəhkır otəmat.’ ¹⁰ Məto okəmə nakotuwın e taon kit, kən netəmim nıkilat təsəgienən otəmat, kən otuwın motaliwək e suatip asol min, kən motən məmə, ¹¹ ‘Nimoulul rəha nisip itəm tətətig e nelkitimat, ekoatoahapıspis rəkis, in nəmtətin tətəgətun məmə nəmotol təsahmenən, kən Uhgın təmapəs itəmat. Məto nəkotəkəike motitun məmə nəməməmə rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır rəkis.’ ¹² Kən iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, Uhgın otol nalpınən asol kəm ilat taprəkis-in nalpınən rəha taon rat əh Sotom aıpən.”

¹³ “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tepət e taon mil rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aıpən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat min, kən ilat kəmotuwın e natimnat rat motuwın moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agın o rəhalat nolən rat min. ¹⁴ Məto e nian əh itəm Uhgın otol nalpınən kəm netəmim, nalpınən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpınən rəha netəm Taea ne Saeton aıpən ikin. ¹⁵ ? Kən itəmat netəm Kapaneam, nıkitəmat təht məmə Uhgın otıləs-ipər itəmat e ikin rəha nisaiian əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgın otıləs-ıəhau itəmat nakotuwın ləhau agın, ikin itəmat onəkotaulis ikin.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min məmə, “Netəmim itəm koatətəlig-in itəmat, koatətəlig-in io. Kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm itəmat,

10:1: Mak 6:7 **10:2:** Mat 9:37-38; Jon 4:35 **10:3:** Mat 10:16 **10:4:** Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5 **10:7:** 1 Kor 9:6-14; 1 Tim 5:18 **10:8:** 1 Kor 10:27 **10:11:** Wək 13:51; 18:6
10:12: Jen 19:24-25; Mat 10:15; 11:24 **10:15:** Mat 11:20-24

koatəuhlin məntaalat kəm io, kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm io, koatəuhlin məntaalat kəm suah u itəm təmahli-IPA io.”

Netəmim rəha Iesu sepinte-tu kəmoatitəlig

¹⁷ Kən netəmim mīn rəha Iesu ilat sepinte-tu kəmotitəlig-pa mīn, kən nīkilat tətəgien moatən kəm Iesu məmə, “! Iərəmərə, nat əpnapīn narmin rat mīn, məto nian itimat ekotəghat e nərgəm, kən ilat koatol nəwiatimat!” ¹⁸ Kən Iesu təmən-IPən kəm ilat məmə, “Io emehm Setan təmisi-pər ilis e neai meiuaiu tahmen-pən e nīpitən. ¹⁹ Otətəlig-tu. Io enos-IPənə rəkis nəsanənən kəm itəmat, inəh itəmat nəkotitun nequətəinən sīnek mīn ne skopion* mīn. Kən nəsanənən itəm iatos-IPənə kəm itəmat, in taprəkis-in nəsanənən rəha tīkīmīr rəhatat, Setan. Kən okol nat kit təsərəkīnən itəmat. ²⁰ Inəh nīpahrienən. Məto nəsoətagienən məmə narmin rat mīn koatol nəwiatəmat, məto oətagien əm məto-inu Uhgīn təməte rəkis nərgitəmat əpəh e nego e neai.”

²¹ Kən e nian əh, Iesu nīkin tətəgien pīk e nāgienən itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgīn, kən in təməfak mən məmə, “Tata Uhgīn, ik Iərəmərə rəha natīmnat rafīn ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik məto-inu nəməhluag-in nīpətī natīmnat mīn u e nīganəmti netəmim itəm kotenatīg motitun wīr nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nīsualkələh məmə okotitun wīr. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²² Kən Iesu təmatəkəike matəghat kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmegəhan-in-pa rəkis natīmnat rafīn e nelmək. Tata əm titun Netin. Kən Nətīn əm ne netəmim neen, ilat mīn əm kotitun Tata. Ilat u netəmim itəm Nətīn təmītəpun ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”

²³ Kən Iesu təmeirair məghat əm kəm rəhan mīn netəmim məmə, “! Nəkotatīg e nəwīrən pahrien məto-inu itəmat nakoatehm e nīganəmtitəmat natīmnat mīn əh! ²⁴ Iatən kəm itəmat məmə, aypən ikīn ien mīn tepət, ne kīg mīn tepət, kəmotolkeike pīk məmə okotehm natīmnat mīn u itəm itəmat nakoatehm, məto kəməsotehmən. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotəto natīmnat mīn itəm nakoatəto, məto kəməsotətoən.”

Iesu təmuəh nīmaa nəghatən e etəm təwīr kit rəha Sameria

²⁵ Kən e nian əh, ienatīg kit e Lou təmətul meiuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu məmə otehm-tu okəmə Iesu in tenatīg wīr o kəp. In təmən məmə, “?Iəgətun, oekahro min-nulan mos nəmegəhən līlīn?” ²⁶ Kən Iesu təmən-IPən kəm in məmə, “?Lou rəha Moses tatən məmə naka? ?Nian ik nətafīn, kən nīpətīn tatən naka kəm ik?”

²⁷ Kən suah un tən-IPən məmə, “Onakəkəike molkeike Iərəmərə rəham Uhgīn e nīkim rafīn, ne nəmegəhən rafīn rəham, ne nəsanənən rafīn rəham, ne nətəligən rafīn rəham; kən molkeike mīn ik mīn neen tahmen-pən əm məmə nakatolkeike atīp ik.”

²⁸ Kən Iesu tən-IPən kəm in məmə, “In ətuatīp un. Okəmə nakatol nəhlan, kən ik onakos nəmegəhən līlīn.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm məmə otəgətun rəhan nolən məmə in etəm ətuatīp, kən in təmətapəh o Iesu məmə, “?Məto pah mīn u ilat io mīn neen?”

³⁰ Kən Iesu tən-IPən kəm in məmə, “Suah kit təmīet Jerusalem kən maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kən e suatīp, iakləh neen kəmotaskəlīm

10:16: Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23 **10:18:** Aes 14:12; Nol Əpən 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31;

Nol Əpən 20:1-3,10 * **10:19:** Skopion in nat kit tahmen e tupə əkəku kit itəm tatakiəh e nīməptən.

Tatus itəm, kən tītahmə tītahmə, taprəkis-in mīlpat o tīmar. **10:20:** Fil 4:3; Nol Əpən 3:5 **10:22:**

Jon 3:35; 10:15 **10:24:** Mat 11:25-27; 13:16-17 **10:25:** Mat 22:35-40; Luk 18:18 **10:27:** Dut

6:5 **10:27:** Lev 19:18 **10:28:** Lev 18:5

motəmki-rəkis rəhan natimnat, kən motoh kələhəu tımiseah mətaməhl e suatip, kən kotagim motapəs.

³¹ Kən təpəwir əh, pris kit tatitəp suatip əh matuwa, məto nian in təməplan suah əh, in təmaliwək mawilək-in matuwın. ³² Kən Lifaet† kit titəp mın əm suatip kitiəh muwa, kən nian təməplan suah əh tətaməhl, in təmol əm nat kitiəh mın mawilək-in. ³³ Məto etəmim kit rəha Sameria, itəm koatol tikiwir ilat netəm Isrel, in mın titəp suatip əh matuwa, kən məplan suah əh tətaməhl. Nian təməplan, nikin təmahmə ron, ³⁴ kən təmaliwək muwın iuəhkır ron, mafəl rəhan nıməgəm mın e oel ne wain, kən malpin wır ilat. Kən təmiləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kən miləs mian əpəh e hotel matehm wır. ³⁵ Kən kəmən lawigin, in təmos məni neen‡ muwın mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Onakatehm wır suah u, kən okəmə nəkətuatin rəham neen məni, kən onakən-ipa kəm io nian ekıtəlig-pa mın, pəs io ekos-ipinə nitain.’ ”

³⁶ Kən nian Iesu tinol namnun nəghatən u, kən təmətapəh o ienatig e Lou məmə, “?E rəham nətəligən, suah miləhal əh, nəkitun məmə iləhal pah təmol təwir kəm suah əh kəmoh, tahmen məmə in in kit?” ³⁷ Kən ienatig e Lou təmənipən məmə, “Etəmim itəm in təmasəkitun suah əh.” Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ita. Ik uwın mol mın tahmen-pən əm məmə inu suah əh təmol mihin ne.”

Iesu təmuwın latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nian Iesu ne rəhan mın netəmim kotaliwək e suatip, kən kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kən pətan kit, nərgin u Mata, təmos Iesu e nikin agien muwın əpəh e rəhan nımə. ³⁹ Pətan əh, pian kit əh-ikin, nərgin u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkır o nelki İərəməərə matətəlig-in nəgətunən mın rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəligən tatuwın pik o nolən nagwənən, kən wək tinatoh in. Kən təmuwın o Iesu mən-ipən kəm in məmə, “?İərəməərə, tahro? ?Nikim təht məmə tətuatip əm, o kəp, məmə pətan u piak təsəsituan lak ne o nolən wək u, kən io pisin əm iatol? Ahl-ipa məmə otuwa masitu lak.” ⁴¹ Məto İərəməərə təmənipən kəm in məmə, “Ei, Mata. Əsətəlig-in pikən natimnat mın tepət nəhlan. ⁴² Məto nat kitiəh əm in nat keike, kən Meri in tinitəpun rəkis nat u itəm in təwir taprəkis, kən okol io esiləs-irəkisən nat əh ron.”

11

Iesu təmatəgətun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən (Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kit, Iesu təmatəghat kəm Uhgın e nəfakən əpəh ikin kit. Kən nian təmol namnun rəhan nəfakən kəm Uhgın, kən rəhan kit etəmim təmətapəh ron məmə, “İərəməərə, əgətun-tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən, tahmen-pən e Jon Baptais in təməgətun mihin rəhan mın.”

² Kən Iesu təmənipən kəm ilat məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, onəkotən məmə, ‘Tata Uhgın, nərgəm in ilis agın, pəs netəmim okotisiai-in. Pəs rəham nəərəməərən tuwa matig.’ ” ³

Nian rafin, os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

⁴ Kən afəl rəkis rəhatimat nolən rat mın məto-inu itimat esotaskəlim-iəkisən e nikitimat nolən rat mın rəha netəmim itəm koatol kəm itimat.

† **10:32:** Lifaet, ilat netəmim mın u kotasitu e pris mın e wək rəhalat, kən koatol wək pisin pisin mın əpəh e Nımə Rəha Uhgın. ‡ **10:35:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Tenarius kəu.” Nian suah kit tatol wək nian kitiəh, kən katətou-in tenarius kitiəh. **10:39:** Jon 11:1; 12:2-3 **10:42:** Mat 6:33

Kən segəhan-inən itimat ekotuwın ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm mətə oekotakiə motol təfagə rat.’ ”

⁵⁻⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikin lapin, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkol naka? Onəkuwin e nimə rəha ik kit, kən mən-ipən məmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsin, kən ekos muwin magwən suah kit lan itəm təmisipən isəu muwa imak ikin roiu lapin, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’ ⁷ Kən in otuhalpin-pinə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwın, səhgaiirən etimat, enotapil rəkis itimat rəhak nisualkələh. Okol esətul minən mos-ipinə nagwənən kəm ik.’ ⁸ Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnəpin ik in kit, mətə suah un təsolkəikəən məmə in otos-ipinə nagwənən kəm ik. Mətə iatən nıpahrienən, nian nakatəkəike matətapəh ron, kən in otətul mos-ipinə natimnat rafin kəm ik itəm nakolkəike.

⁹ “Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat. ¹⁰ Ekən nəhlan mətə-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okoatos. Kən netəm min u itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

¹¹ “Itəmat tata min. ?Itəmat kit, nian nətin tatətapəh-in nəm, mətə in tatosipən sinek? !Kəp! ¹² ?O nian in tatətapəh-in noanahli-məniğ, mətə in tatosipən skopion?* !Kəp! ¹³ Nat əpnəpin itəmat netəm nakotərat, mətə nakoatosipən natimnat wir min kəm nenətəmat min. Mətə Tata Uhgın əpəh e nego e neai, nolən rəhan in təwir pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nıpahrienən, in otos-ipən Narmın Rəhan kəm netəm min u itəm koatətapəh-in ron.”

Netəmim neen kəmoatən məmə Iesu tatol wək e nəsanənən rəha Setan (Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

¹⁴ Kən e nian kit, suah kit əh-ikin itəm narmın rat tətətiğ lan, kən tol məmə in təruru nəghatən. Kən Iesu təməhg-iarəp narmın rat əh, kən suah əh təmətuoun matəghat, kən netəmim narmilat təmiwig pik ron. ¹⁵ Mətə netəmim min əh neen koatən məmə, “Pielsepul u in etəm-iasol rəha narmın rat min, in əm əh təmos-ipən nəsanənən kəm suah u məmə in otəhg-iarəp narmın rat min e netəmim.” ¹⁶ Kən netəm pişin neen min kəmotətapəh o Iesu məmə in otol-tu nat pişpis kit e nəsanənən itəm tətisi-pən e nego e neai mətə-inu, ilat kotolkəike məmə okotitun-tu məmə Iesu in etəmim pah.

¹⁷ Mətə Iesu tinitun rəkis nətəliğən min rəhalat, kən təmən məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri, kən nərəmərəən otisas mikə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netəmim lan koatoor ilat min, kən okotərəkin ağin-əh latuənu u. ¹⁸ ?Kən okəmə netəmim rəha Setan koatoor ilat min, kən otahro nulan rəhan nərəmərəən otətiğ? Iatən min-nulan mətə-inu nakoatən məmə iatəhg-iarəp narmın rat min e nəsanənən rəha Pielsepul. ¹⁹ ?Kən okəmə io, iatəhg-iarəp narmın rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim, ilat koatəhg-iarəp narmın rat min e nəsanənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat min nəghatən məmə in neiueiuəən. ²⁰ Mətə okəmə io iatəhg-iarəp narmın rat min e netəmim e nəsanənən rəha Uhgın, kən tatəgətun məmə nərəmərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²¹ “Nian etəm rəhan nəsanənən tepət tətəmik natimnat rəha nəluəginən, tatətul matip matehm wir rəhan nimə, inəh rəhan natimnat okotətiğ wir əm. ²² Mətə nian etəm pişin kit min itəm rəhan nəsanənən taprəkis-in in, otuwa muəmou mətian mətian tol win lan, in tatos-irəkis rafin rəhan natimnat rəha

* **11:12:** Skopion - afın-tu futnot əpəh Luk 10:19 **11:15:** Mat 9:34; 10:25 **11:16:** Mat 12:38

nəluaginən itəm təmələhəu-pən rəhan nətəligən lan, kən in otoor natimnat rafin rəha suah əh kəm rəhan mən netəmim.

²³ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimər. Kən etəmim u itəm təsargətəinən sipsip mən, in tatol ilat kotagim atit.”

²⁴ Kən Iesu təmən məmə, “Nian narmən rat tatiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikin kikə-kikə ikin nəhau tikə lan mategəs-in ikin otameg ikin, məto təsəplanən. Kən in tətən məmə, ‘Pəs ekitəlig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin aupən.’

²⁵ Kən nian in tatitəlig-pa, mehm rəhan nimə kəmafəl təpiə wır, kən natimnat rafin koatis wır. ²⁶ Kən in otuwın mit mən narmən rat sepin mən motuwa itəm kotərat kotaprəkis-in in. Kən okotuwın mən imə motatig e nəmegəhən rəha suah u. Kən suah u, aupən rəhan nəmegəhən tərat, məto roiu tinərat pik agin-əh.”

²⁷ Nian Iesu tətən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm pətan itəm təmemək-in ik, kən mətapinahin ik.”

²⁸ Kən Iesu təmə, “Nipahrienən, məto Uhgın otawte-in rəhan nəwırən taprəkis kəm netəmim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ Kən nian netəmim kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu, kəmotuwa tepət məsin mən, kən Iesu təmə, “Itəmat netəm roiu ne, itəmat nol təfagə rat agin. Itəmat nakotolkeike məmə nakotehm nat pispis u nəmtətin kit. Məto okol Uhgın təsos-ipinəən nəmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgın otosipinə nəmtətin kitəh əm kəm itəmat, inəh nəmtətin rəha Jona. ³⁰ Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nəmtətin kit tatuwın o netəmim rəha taon u Nineva aupən, e nolən kitəh mən əm, io Nəti Etəmim ekuwa nəmtətin rəha netəmim u-roiu ne. ³¹ Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwın rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otitun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nikalın nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wır. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa. ³² Kən netəmim rəha Nineva okotətul e nian Uhgın otakil netəmim rafin lan, kən ilat okotən məmə itəmat nəmotol nolən tərat. Kən ilat kotitun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat mən rəhalat. Kən roiu, suah kit ikin-u itəm in ilis taprəkis-in Jona.”

Nəhag-əhagən rəha lait

(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kit tikə itəm tətasiəpən e lait, kən uarisig in tətəhluag-in, o tətəii-pən e nipəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiəpən e lait, otəkəike mətu-pər e nig rəha lait məmə netəmim itəm okotuwa e nipəg noa nimə, kən moatehm nəhag-əhagən rəha lait o nəplanən natimnat. ³⁴ Niganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nipətım. E nian niganəmtim mil kuəwır, tahmen əm məmə nipətım tərıoah e nəhag-əhagən. Məto nian niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nipətım tərıoah e napinəpən.† ³⁵ Kən tol nulan, ik onakəkəike matehm wır məmə nəhag-əhagən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napinəpən. ³⁶ Kən okəmə rəham nəmegəhən in tərıoah wır e nəhag-əhagən, napinəpən in otikə agin lam, kən

11:22: Kol 2:15 **11:23:** Luk 9:50 **11:27:** Luk 1:28,42,48 **11:29:** Mat 16:4 **11:31:** 1 King 10:1-10 **11:32:** Jona 3:5-10 **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16 † **11:34:** Nipətın kit rəha “niganəmtim mil kuəwır” təmə, ik etəm kit itəm nikim tagien o nasituən netəmim e rəham məni. Kən nipətın kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit. Nipətın kit mən rəha “niganəmtim mil kuəwır” təmə, rəham nətəligən kitəh əm o Uhgın.

nəhag-əhagən in tətasiəgəpən wır rafin rəham nəmegəhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhagən rəha lait tətasiəgəpən ik.”

Iesu təməghat əskasik kəm Farisi mın ne iəgətun mın rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 20:45-47)

³⁷ Kən nian Iesu təməghat rəkis, kən Farisi kit təmuwa mən-ipən kəm in məmə okian muagwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmaliwək muwın əpəh imə matəpələh e nıkalı tepıl o nagwənən. ³⁸ Kən Farisi apon təmaut ron narmın təmiwig nian təməplan məmə Iesu təsaikuasən pitən e nelmin uarisig təpanagwən.

³⁹ Kən İərəməərə təmən kəm in məmə, “İtəmat Farisi mın, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotaikuas elat əpəh ihluə əm, mətə əpəh e nıpəagnoalat, kotapın. İtəmat nakotərioah e naumisən ne nəratən. ⁴⁰ !İtəmat nakotalmə pık! ?Nıkitəmat tatəht o kəp məmə, Uhgın itəm təmol nıpətıtəm, in təmol mın nıkitəm? !Əwəh! ⁴¹ Mətə otos-ipən kəm ian-rat mın e nıkitəmat agien, kən natımnat rafin ihluə ne imə kotətuatıp motəwır.

⁴² “!Mətə itəmat Farisi mın, nahməən asol otuwa otəmat! İtəmat nakotətəu-pən wır nımısmısı Lou mın, tahmen e tait rəha nımali nig mın itəm nəmiəwılat tatəpien o nolən nagwənən. Mətə nakotəuhlin mənətaətəmat o nat asol mın rəha Lou, inəh nəsotolən nat itəm tətətuatıp mın kəm netəmim, kən məsotolkeikeən Uhgın. Nəkotəkəike motol nolən wır mın asol əh, kən məsotaluinən nətəu-pən wır mınən nımısmısı Lou mın rafin.

⁴³ “İtəmat Farisi mın, nahməən asol otuwa otəmat, mətə-inu nakotolkeike məmə onəkotuwın motəpələh əupən e nimə rəha nuəfımınən. Kən e maket, nakotolkeike məmə netəmim okotıləs-ipər nelmılat kəm itəmat o nısiəiiən itəmat.

⁴⁴ “İtəmat Farisi mın, nahməən asol otuwa otəmat, mətə-inu itəmat nəkotahmen e suwıt itəm kotamkımık, mətə kəsıtun ətuatıpən məmə in hiə, kən netəmim kotaliwək pıkən lan motəruru, motol rəhalat nəmegəhən tətamkımık.”‡

⁴⁵ Kən iəgətun kit rəha Lou təmən-ipən kəm Iesu məmə, “İəgətun. Nian nakatən nəghatən mın u, kən tatərəkın mın itımat.”

⁴⁶ Kən Iesu təmə, “!İəgətun mın rəha Lou! Nahməən asol otuwa otəmat mətə-inu, itəmat nakoatəlin-pər nat fıgəm mın itəm tiəkis məmə netəmim okoatəmık.Ş Mətə nəsotasıtuan məsın e noanelmıtəmat məmə onəkotasıtı elat o nəmıkən natımnat mın əh.

⁴⁷ “Nahməən asol otuwa otəmat mətə-inu əpəh e suwıt mın rəha ien mın rəha Uhgın əupən, nakoatıləkın nimə wır mın, kən nakoatən məmə nakoatısiəi-in ilat. Mətə nakoteıuə. Tıpıtəmat mın əm kəmotəhamnu ilat.*

⁴⁸ Inəh itəmat nakoatən-ıarəp məmə nakotegəhan-in natımnat mın əh itəm tıpıtəmat mın kəmoatol əupən, inəh kəmotəhamnu ien mın, kən itəmat nəkoatol namnun e rəhalat wək nian nakoatıləkın suwıt mın rəhalat.

⁴⁹ “Kən o nat əh, Uhgın itəm tenatıg təmən məmə, ‘İo ekahl-ipən rəhak ien mın ne aposol mın kotuwın motəghat kəm ilat, kən ilat okotıtəp motol nəratən kəm neen, kən motəhamnu neen.’ ⁵⁰ Tol nəhlan, Uhgın otakıl itəmat tahmen məmə itəmat əm nəmotəhamnu ien mın rafin rəhan, kən in otol nalpınən kəm itəmat o nımısən rəhalat, ilat itəm kəmotatıg e nətuounən rəha

‡ **11:44:** Lou rəha netəm İsrəl tatən məmə, okəmə suah kit otek etəm təmımıs, kən in tamkımık e Lou. Tol nəhlan, ilat kotəkəike motol mak wır e ikın rəha suwıt mın məmə netəmim kəsotaliwək pıkən lan. **Ş 11:46:** “Nat fıgəm” itəm Iesu tatəghat-in, in lou əlkələh mın tepət təpət rəha noanol rəha İsrəl.

* **11:47:** Iesu tətəhai Farisi mın mətə-inu koatən məmə koatısiəi-in ien mın əupən. Mətə ilat kəsotolən natımnat itəm ien mın kəmoatən.

nətuəintən mətoarus-pa u-roiu, ⁵¹ ien mīn rafin itəm kəmotohamnu tətuooun e Epel mətoarus-pən Sekaraea, itəm təmimīs e Nimə Rəha Uhgīn ilugīn e olta ne nimə.† Nīpahrienən, itəmat roiu ne, Uhgīn otol nalpīnən kəm itəmat.

⁵² “Itəmat iəgətun rəha Lou, nahməən asol otuwa otəmat məto-inu suatīp kit əh-ikīn itəm tatəgətun nat naka itəm Uhgīn tolkeike. Itəmat nəkotitun suatīp əh, məto nakotəhluaig-in məmə netəmim kotəruru. Itəmat nəkəsotətəu-pənən, kən nakahtosig-in netəmim məmə ilat mīn kotəruru nətəu-pənən.”

⁵³ Nian Iesu təmiet e nimə əh mīnataliwək matuwīn, kən iəgətun mīn rəha Lou ne Farisi mīn, neməha təmōl ilat. Tətuooun e nian əh, kəmotuwa rəhan tīkīmīr mīn. Koatərakin-pən nəghatən əskasik tepət kəm in ⁵⁴ məmə okoteam-in nīpəgnəmtīn neen e nəghatən rəhan itəm təsahmenən.

12

Nəghatən mīn rəha nem əskasikən (Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

¹ Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa kitiəh, okol kafin kəruru. Məto netəmim tīnepət pik, kən moatəhg-irəkis-əhg-irəkis ilat mīn. Kən Iesu təmətuooun matəghat kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Itəmat, nakoatəto itəmat o is rəha Farisi mīn, is u in nolən rəhalat itəm rəhalat nənən təwīr, məto nīkilat tamkīmīk. ² Natīmnat itəm etəmim tatol anion, Uhgīn təpaniləs-iarəpa tagəhag ikīn. Kən natīmnat itəm etəmim tatəhluaig-in, kən Uhgīn təpaniləs-iarəpa, netəmim okotəplan. ³ Natīmnat itəm nakoatən e napinəpən, kən netəmim okotəto e nərauiəgən. Kən natīmnat itəm nakoatən anion e nīpəgnoa nimə, kən netəmim kəpanotən-iarəp ihluə, netəmim rafin okotəto.

⁴ “Rəhak mīn netəmim, ekən kəm itəmat məmə, əsotəginən netəmim itəm kotitun nohamnuən nīpətītəmat, məto uarisig, okol kəsotol mīnən nat kit tərət kəm itəmat. ⁵ Məto iatən-iarəp etəmim u kəm itəmat itəm tətuatīp məmə onakoatəgin. Onəkotəkəike motəgin Uhgīn, məto-inu nian in otohamnu suah kit, in titun nəraikin-pənən in e nīgəm asol. Əwəh, nīpahrienən, ekən kəm itəmat məmə nakoatəkəike motəgin Uhgīn. ⁶ Mənīg əlkələh mīn, katol-salīm-in ilat tepət nəmtīn mənī əkəku əm, məto Uhgīn təsaluīn agīn-əhən kit. ⁷ Əsotəginən, məto-inu Uhgīn tolkeike itəmat taprəkis-in mənīg mīn tepət. Nīpahrienən, Uhgīn təmafin mītun wīr noanutəmat rafin.

⁸ “Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e nīganəmtī netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io mīn ekən-iarəp e nīganəmtī nagelo mīn rəha Uhgīn məmə in rəhak etəmim. ⁹ Məto okəmə etəmim tatən-iarəp e nīganəmtī netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e nīganəmtī nagelo mīn rəha Uhgīn məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰ Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgīn otafəl rəkis rəhan təfagə rat. Məto etəmim itəm tatəghat rat e Narmīn Rəha Uhgīn, okol Uhgīn təsafəl rəkisən rəhan təfagə tərət.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfīmīnən, ne e nīganəmtī iərəməərə mīn, ne netəm-iasol mīn məmə okotiuw-iarəp itəmat motakīl motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nīkitəmat təsəht pikən məmə onəkotəhro min-nulan kuhalpīn rəhalat nəghatən, ¹² məto-inu e nian ətuatīp əh, Narmīn Rəha Uhgīn otəgətun itəmat e nəghatən naka itəm itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tīkə

† **11:51:** E Naoa Rəha Uhgīn əpəh e Oltesteman, Epel in ien aupən agīn, kən Sekaraea in namnun. Afīn-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22. **12:2:** Luk 8:17 **12:7:** Luk 12:24; Wək 27:34 **12:11:** Mak 13:11; Luk 21:12-15

¹³ Kən netəm mīn əh kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “İəgətun. Tata rəhak tīnimis rəkis. Awi, uəh niki piak məmə otoor natimnat rəha tata rəhatımlau məmə otos-ipa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.” ¹⁴ Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəligən u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natimnat.” ¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəto wır itəmat. Otahtosig-in wır itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis mīn, məto-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nıpətın tepət. ¹⁷ Kən təmən-ipən atıp kəm in məmə, ‘?Oekahrol min-nulan, məto-inu rəhak nimə mīn kinəsotahmenən məmə ekəlin-pən nigak nagwənən mīn lan?’

¹⁸ “Kən in təmən məmə, ‘Təwır məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nimə mīn u, kən ekiləkın nimə neen mīn itəm iahgin məsın. Kən ekəlin-pən nigak nagwənən, ne rəhak nautə mīn ikın. ¹⁹ Kən ekitun nənən məmə, rəhak natimnat tepət tepət tahmen o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matəto nagienən təwır əm nulan matuwın.’

²⁰ “Məto Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘!Ik ialmə! Roiu əm lapın, onakimis. ?Okahrol rəham natimnat u tatəməhl nəmargətəin?’ ”

²¹ Kən Iesu təmən məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netəmim itəm ko-targətəin nautə tepət məmə in rəhalat, məto nikin təsəht pikən nolən wır mīn itəm Uhgın tolkeike.”

*Əsotətəlig pikən natimnat rəha nıpətıtəm
(Mat 6:19-21, 25-34)*

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim mīn məmə, “Məto-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəlig-in pikən natimnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pikən natimnat rəha nıpətıtəmat məmə onəkotuwın-in natimnat naka. ²³ Əsotətəlig-in pikən məto-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nıpətıtəmat taprəkis-in napən mīn rəha nuwın-inən. ²⁴ Otəplan-tu mənig mīn, ilat kəsotasumən, kən məsotəuləkən, kən rəhalat nimə rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətagwən ilat. !Məto Uhgın tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig mīn! ²⁵ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiah əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ ?Məto okəmə itəmat nəsitunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, tahro nakoatətəlig-in pik natimnat pisin pisin mīn e nəmegəhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig mīn itəm koatəguin. Ilat kəsotol wəkən, məsotəhlən rəhalat napən. Məto ekən kəm itəmat məmə aupən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwır pik, məto rəhan napən mīn kəsotəwırən taprəkis-in nəgui-nig mīn. ²⁸ Nəgui-nig mīn əh koatətul rəha nian kitiah əm, kən olawigin, netəmim kottaan ilat e nigəm, məto Uhgın in tatol ilat kotəwır kotəwır. ?Kən nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netəmim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwırən məmə nikitəmat tatəht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwənən nigıtəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat mīn əh, məto-inu netəm kəsotəhatətəən e Uhgın, ilat koatəgəs-in natimnat mīn əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Məto nakotətəlig-in pik natimnat rəha nəməmə rəhan rəha Uhgın motol tətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə mīn kəm itəmat natimnat mīn rəha nəmegəhən ikın-u e nətueintən.

³² “Əsotəginən, itəmat sipsip mın u rəhak itəm itəmat noan məsin əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotətig ahgin rəhan nərəməyə, kən in otehm wır itəmat, kən itəmat mın onəkotərəməyə itəmat mın. ³³ Otolətim-in rəhatəmat natimnat mın, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat mın. Nian nəkotol təwir min-nulan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotələhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikın əh, okol iakləh mın kəsotuwınən iuəhkır motakləh-in, kən okol wın mın kəsotərəkinən natimnat mın əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikın pəhrüən rəhatəmat natimnat wır mın koatəməhl ikın, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat mın əh-ikın əh.”

Netənim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təməni məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, tahmen-pən əm məmə nakoatuwin-in napən mın rəha wək, kən moatehm wır məmə rəhatəmat lait otatuep e nian rafin. ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək mın rəha iərəməyə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ İolwək mın itəm koatair moatətul matip nian iərəməyə tatuwa, ilat okotehm motos nəwırən rəha iərəməyə. Nipahrienən ekən kəm itəmat məmə, in otuwın-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wır ilat mətagwən ilat. ³⁸ Kən okəmə iərəməyə tatuwa lapın e napinəpən tınəlis kinkin lan, e nian mənig mın kinotətuoun kinoatimnən lan, məto iolwək mın ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir agin kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmə suah kit titun nian ətuatip itəm iakləh otuwa e rəhan nimə məmə otakləh, kən in okol təsapılən, in tatətul matip matehm wır rəhan nimə məmə iakləh otəsuwamən imə. ⁴⁰ Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etənim ekuwa mın e nian itəm itəmat nəkəsotitunən.”

⁴¹ Kən Pita təməni-ipən kəm in məmə, “İərəməyə. ?Nakatuəh nimə nəghatən rəhatimat əm, o rəha netənim rafin?”

⁴² Kən İərəməyə tətən məmə, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian mın rafin e nolən itəm təwir? ?Kən iərəməyə kit otıləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək mın e nimə rəhan məmə in otoor nagwənən nigı iolwək mın rafin e nian ətuatip rəhan? ⁴³ Kən nian iərəməyə rəha suah əh tətiet-arəpa, kən məplan məmə in tatol-wır rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmə, iərəməyə in otıləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmə in otərəməyə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ?Məto tahro? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kən iolwək əh tınətuoun matoh iolwək mın nipitan ne nəman, kən muwin mətagwən matənim mətapıs. ?Kən iərəməyə otol naka? ⁴⁶ İərəməyə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsitunən kən məsətul matipən ron. Kən iərəməyə otos-ipən nalpinən asol kəm in, kən otıləs-ipən in tuwin matig ilat netəm mın u itəm kəsotolən rəhan nəghatən.

⁴⁷ “İolwək əh itəm tinitun rəkis nəghatən rəha iərəməyə rəhan, məto in təsətul matipən məmə otol wək mın əh, kən okoh in tətə nahməən. ⁴⁸ Məto iolwək itəm in təsitunən nəghatən mın rəha iərəməyə, kən matol natimnat itəm təsətuatipən itəm otəkəike mos nalpinən ron, kən okoh matig əm iolwək u. Etənim itəm Uhgın tatos-ipən natimnat tepət kəm in, in otəkəike mol natimnat tepət. Kən etənim itəm katələhəu-pən natimnat tepət e nelmin, okatətapəh-in mın natimnat tepət ron.”

12:33: Luk 18:22

12:35: Mat 25:1-13

12:39: Mat 24:43-44; 1 Tes 5:2

12:44: Mat 25:21,23

12:46: Mat 24:45-51

12:47: Jem 4:17

12:48: Mat 10:34-36

Iesu tatol netāmim koatoor ilat min

⁴⁹ Kən Iesu tāmən māmə, “Emuwa māmə ekəhlman nigəm e nətueintən, kən okəmə roiu əh nigəm əh tinatuəp rəkis, kən nīkik otagien. ⁵⁰ Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmen e nolə baptais kit, kən nīkik tītahmə lan mətouarus-pən tinol namnun. ⁵¹ ?Nikitəmat təht māmə emuwa māmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən? !Kəp! Eməsuwamən māmə ekələhəu nəməlinuən, mətə emuwa māmə ekol netāmim kotoor ilat min. ⁵² Kən tətouon u-roiu, okəmə netāmim faif e latuənu kit, kən kotoor ilat min, kisil katəhaləhai kəiu, kən kəiu katuəhai kisil. ⁵³ Tata in otəhai nətīn iərman, kən nətīn əh otəhai rəhan tata. Kən mama in otəhai nətīn pətan, kən nətīn əh otəhai rəhan mama. Kən pətan otəhai uhun, kən uhun otəhai nəgon.”

Netāmim okotəkəike motitun nəmtətin min
(Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Kən in təməghat min kəm nīmanin netāmim matən māmə, “Nian nakotehm nīmal napuə min okotə, kən nakotən uəhai əm māmə otəfik, kən otol mihin. ⁵⁵ Kən nian nəkotəplan māmə nuwig tāmīləs kərpəp,* nakotən māmə nape-apeən otuwa, kən otol mihin. ⁵⁶ !Ei! !Rəhatəmat nənən təwīr, mətə nīkitəmat tamkīmīk! Itəmat nakoatəmə nəkotitun pīk natīmnat min, kən motitun nehmən nīməptən ne neai, kən nəkotitun māmə nian otuwa minnulan, kən otol nəhlan. ?Mətə tahro nakəsotitunən nīpəti nəmtətin min itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷ “?Tahro nakəsotitəpunən suatīp itəm tətuatīp māmə onəkotətəu-pən?
⁵⁸ Nian suah kit otīləs ik nakuwīn e kot, kən nian natualiwək e suatīp, kən təwīr māmə nakuaupən muəghat muən wīr rəhatəmlau nəratən. Okəmə nəkəsioal mihinən, kən otīləs ik muwīn e kot, kən etəm-iasol rəha kot otegəhan-in-pən ik e nelmi polis, kən polis otīləs ik muwīn mahtosiɡ-in ik e kalapus. ⁵⁹ Iatən kəm ik māmə, okəmə tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətouarus nakətou rafin aɡin nalpīnən rəham.”

13

Netāmim okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min

¹ Kən e nian əh, netāmim neen kəmotuwa kən-ipən kəm Iesu māmə netəm Kalili neen koatoh nat megəh min māmə okotol sakrifais lan kəm Uhgīn, kən nian kitiəh min əm, mopael min rəha kapman u Pailat kəmotuwa motohamnu ilat, kən nīlatat nat megəh min kəmotol əm kitiəh kətaiu.* ² Kən Iesu tāmən-ipən māmə, “?Tahro? ?Nikitəmat təht māmə nīmīsən əskasik tol minnulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun māmə ilat netəm rat taprəkis-in netāmim rafin rəha Kalili? ³ !Kəp! Iatən kəm itəmat māmə təsol mihinən nəhlan. Mətə okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat min rəhatəmat, kən itəmat min onəkotīmīs. ⁴ ?Kən tahro e netəm eitīn rəha Saeloam itəm nīmə əfəməh tāmīet məfətain ilat kotīmīs? ?Nikitəmat təht māmə natīmnat min əh tatəgətun māmə nəmegəhən rəhalat tərat taprəkis-in netāmim rafin əpəh Jerusalem? ⁵ !Kəp! Iatən kəm itəmat māmə təsol mihinən nəhlan. Mətə okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat min rəhatəmat, kən itəmat min onəkotīmīs.”

⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u māmə, “Etəmim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgīn u fik. Kən nian nup min neen təmuwa minuwīn rəkis, suah u təmuwīn nian tepət mateam-in noa nig u, mətə tīkə, mətə-inu

12:50: Mak 10:38-39 **12:53:** Maeka 4:6 * **12:55:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən māmə, “Nian nakotətə nīmətəg itəm tətīsī-pīs,” mətə-inu əpəh Isrel, nape-apeən tətuarisig nīmətəg itəm tətīsī-pīs.

12:59: Mat 5:25-26 * **13:1:** Netəm Isrel kəmotaut o nīmīsən rəha netəm min əh mətə-inu ilat koatətig e Nīmə Rəha Uhgīn u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatən. **13:2:** Jon 9:2

təsoeən. ⁷ Kən in təmən kəm suah u tatehm nasumən məmə, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, məto esehmən noa nig kit ne. Ahtihl rəkis. Təsəwirən məmə tatətuulosig e niməptən rəha nasumən.’ ⁸ Kən suah u tatehm nasumən tuhalpın rəhan nəghatən məmə, ‘Etəm-iasol, əpəs əm tos nup kitəh min əm. Kən ekel nisip mitəlau e nəukətin, kən masitu lan məmki-pən nisip wir. ⁹ Kən okəmə tatoe e nup əh-ikin, kən təwir əm. Məto okəmə kəpə, ik nəkitun nəte rəkisən.’ ”

Iesu təmol-wir pətan kit e Sapat

¹⁰ Kən e Sapat kit, Iesu tatəgətun netəmim əpəh imə e nimə kit rəha nuəfiminən. ¹¹ Kən pətan kit əh-ikin itəm narmın rat tətətig lan e nup eitin, kən tatol məmə məntaan tətəfaiu e nian rafin, kən məsətul ətuatipən. ¹² Kən nian Iesu təmehm in, kən təmaun-in məmə otuwa ron, kən tatən kəm in məmə, “Pətan. Io iatikis rəkis rəham nimisən, kol təsaskəlim minən ik.” ¹³ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin lan, kən əmun roiu agin-əh min əm, təmətul ətuatip minəwir, kən minatənwiwi Uhgın.

¹⁴ Məto etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən, nikin təmahmə məto-inu Iesu təmol-wir pətan u e nian rəha Sapat. Kən in təmən-ipən kəm netəmim məmə, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamən e nian min əh məmə in otol-wir itəmat lan, məto e nian rəha Sapat, okol nəsotuwmən lan.”

¹⁵ Kən İərəməərə təmən-ipən kəm in məmə, “!Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! ?Pah u e nikitəmat e nian rəha Sapat, kən təsikisən rəhan pılik o togki itəm təməru ətain, masig muwın tətənəm nəhau? !Kəp! İtəmat rafin nəkoatol min-nəhlan. ¹⁶ Məto pətan əh, in noanol kit rəha Epraham, itəm Setan təməlis o nup eitin. Tətuatip əm məmə io ekəike mikis kən məsmegəh in e nian rəha Sapat.” ¹⁷ Kən nəghatən rəha Iesu təmol rəhan tikimir min kəmotaulis. Kən netəmim rafin, nıkilat tətəgien o wək wir agin min itəm Iesu tatol ilat.

Iesu təmuəh nımaa nəghatən kəiu e nəərəməərəən rəha Uhgın

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kən Iesu təmən məmə, “?Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e naka? ? Kən io oekən nəghatən naka kən məgətun lan? ¹⁹ Nərəməərəən rəha Uhgın, in tahmen-pən e noa nəpik† itəm natiəkəku, kən suah kit təmələs məfe e rəhan nasumən. Kən nıkutin tınəwiə minol iahgin, kən mənig ilis min kotuwa moatol-pən nımaalat e nelmin min.”

²⁰ Kən təmən min məmə, “?İatəgətun nəərəməərəən rəha Uhgın məmə in tahmen-pən e naka? ²¹ In tahmen-pən e is noan məsın itəm pətan kit tətətkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətəhl flaoa rafin tətəsis matol iahgin.”

Toa əkəku

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Kən nian Iesu təmalıwək matuwın Jerusalem, kən matəgətun netəmim e taon min ne latuənu min. ²³ Kən suah kit təmətapəh ron məmə, “?İərəməərə, netəmim noan məsın əm itəm Uhgın otosmegəh ilat?”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “İatən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motalkut pik məmə nakotuwin-pən e toa itəm natiəkəku tatuwin e nego e neai, məto-inu netəmim tepət itəm okotalkut məmə okotuwin imə, məto ko kəsotuwinən. ²⁵ Məto o nian kit, İərəməərə rəha nimə əh in otətul mahtosig e rəhan toa. Kən itəmat itəm nəsotuwmən əh imə e toa

13:7: Luk 3:9 **13:8:** 2 Pita 3:9,15 **13:14:** Eks 20:9-10; Dut 5:13-14 **13:15:** Luk 14:5 † **13:19:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “nıkuti mastat.” Mastat in nig kit itəm nıkutin in natiəkəku. Tatəwiə əpəh İkin İsrəl, məto tikə əpəh Ntən.

itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən məmə, 'Awi, İərəmərə. !Erəh e toa otimat!' Məto in otən məmə, 'Ekəruru agin-əh itəmat.'
²⁶ Kən itəmat nakotətuoun moatən məmə, 'İərəmərə, kitat kəmotagwən kələh, kən ik nəmatəgətun itimat əpəh e rəhatimat ikin.' ²⁷ Məto in otən-ipinə məmə, 'To ekatən kəm itəmat məmə ekəruru agin-əh itəmat. Itəmat rafin netəm nakotərat agin. !Otuwin isəu ron io!'

²⁸ "E nian əh itəmat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien mın aupən koatətig e nego e neai itəm Uhgın tatəramərə lan, məto itəmat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətəin nəluıtəmat, moatəto tərat. ²⁹ Kən netəmim okotisi-par, kən motisi-pah, kən motisi-pəhap, kən motisi-pis, məmə okotuwin motəpələh motagwən e nego e neai itəm Uhgın tatəramərə lan. ³⁰ Kən təwir məmə nəkotitun məmə, netəmim neen itəm koatuarisig əh-roiu, ilat okotuwa motətul aupən. Kən netəmim neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarisig."‡

*Herot təmolkeike məmə in otohamnu İesu
(Mat 23:37-39)*

³¹ Kən e nian əh, Farisi mın neen kəmotuwa motən-ipən kəm İesu məmə, "Təwir məmə nakiet uəhai əm u ikin-u matuwin, məto-inu Herot Antipas tolkeike məmə otohamnu ik."

³² Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Herot Antipas in iol keko-eko, təhmen e kuri iarupın itəm tətəgwən mıtə. Otuwin motən-ipən kəm in məmə io ekatən məmə, 'Ehm-tu. Nian əkuəkır əm əh-ikin tətətig itəm io ekəhg-iarəp narmın rat mın e netəmim, kən matol-wır nımısən rəha netəmim, kən uarisig e nian kısıl lan, kən ekol nammun rəhak wək.'

³³ "Nat əpnapın Herot təmən nəhlan, məto io ekəike matətəu-pən rəhak suatıp matuwin u-roiu, ne olawig, ne onıəh muwin miet-pən Jerusalem. Inu ikin ətuatıp itəm okotəkəike kısıai-in ien mın ikin. Məto Jerusalem əm, kətohamnu ien mın rəha Uhgın ikin.

³⁴ "!'Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien mın rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təmahl-ipa kəm itəmat, nəkotahtımmu ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmık-əfımın wır itəmat matos wır itəmat, təhmen-pən e mənig itəm tatu nenətin mın e nıkwın, məto itəmat nıkitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁵ Kən nəkotitun məmə Uhgın təmapəs itəmat, kən iakatən kəm itəmat məmə okol nəkəsotehmən io matuwin matuwin mətoarus nakotən məmə, '!İərəmərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgın!' "

14

İesu təmuwin əpəh rəha Farisi kit ikin

¹ E nian rəha Sapat kit, İesu təmuwin e nımə rəha etəm-iasol kit rəha Farisi mın məmə okotagwən, kən netəmim koatısılı wır məmə okotehm-tu naka əh otol. ² Kən inəh İesu tətəpələh ikin, suah kit tatımıs e nımısən rəha kasis-asis, tətəpələh iuəhkır əm ron. ³ Kən İesu təmətapəh o iəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın məmə, "?Təhro? ?Lou tategəhan-in məmə suah kit otol-wır netəm

13:25: Mat 25:10-12 **13:27:** Sam 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Sam 107:3 **13:30:** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 ‡ **13:30:** Netəm İsrəl, nıkilat təht məmə ilat koatətul aupən e netəmim rafin. Kən nıkilat təht məmə İaihlua mın kotərat əm. Məto İesu təmə netəmim tepət rəha İsrəl okəsotuwinən e nego e neai, kən İaihlua mın tepət, ilat okotuwin e nego e neai. **13:35:** Sam 118:26; Mat 21:9; 23:39; Mak 11:9-10; Jon 12:13

koatimis kotamegəh min e nian rəha Sapat, o kəp?”⁴ Məto ilat kəsotənən nat kit ne. Kən Iesu təmos suah un, mol nīpətīn təwīr min, kən mahl-ipən tatuwīn.

⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit, rəhan suakəku, o rəhan kau otiwīg-pən pīkən e noakīmīl asol e nian rəha Sapat, kən in otol naka? In otəkəike muwīn mīlās-irəkīs uəhai əm. ?Pah u etəmat otəsol mihinən?”⁶ Kən nəghatən rəhalat təmikə məmə okotən.

⁷ Kən Iesu təmehm netəmim neen itəm kəmaun-in ilat o nagwənən, kən kəmotuwa imə motitəpun ikin min rəha nisīaiiən məmə okotəpələh aupən ikin. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə,⁸ “Okəmə etəmim tətəun-in ik məmə onəkəwa o nagwənən kit rəha marit, kən nəsuwīnən məpələh ikin rəha nisīaiiən. Məta suah kit in ilis katīsiāi-in pīk tuwa,⁹ kən etəm-iasol rəha nimə otən kəm ik məmə, ‘Agīm. Pəs suah u in təpələh u ikin-un.’ Kən onakaulis məto-inu nakəkəike muwīn məpələh ləhau agīn itəm nisīaiiən tikə ikin.¹⁰ Məto okəmə suah kit tətəun-in ik məmə nakuwīn magwən e lafet kit, kən təwīr məmə nakitəpun ikin nisīaiiən tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik məmə, ‘Rəhak etəmim, uwīn məpələh ilis, ikin rəha nisīaiiən.’ Kən inu otīlās-ipər nərgəm e nīganəmti netəmim rafin əh imə.¹¹ Ekən nəhlan məto-inu etəm tatīlās-ipər atip in məmə in otuwa etəm-iasol, Uhgīn otīlās-iəhau in. Məto etəmim itəm tatīlās-iəhau atip in, Uhgīn otīlās-ipər mol tuwa etəm-iasol.”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “Okəmə natol nagwənən asol kit e nərauiəgən o lapīn, təsəwīrən məmə nakaun-in ik min neen, ne pīam min, ne rəham noanol min, ne netəm rəhalat nautə tepət itəm kotatīg kitəlau lam. Okəmə natol mihin, kən məta, ilat min okotaun-in ik məmə nakuwīn motagwən itəmat min, kən ilat okotalpīn nat nəmol kəm ilat.¹³ Məto nian natol lafet kit, kən onəkəkəike maun-in ian-rat min, ne netəm nīpətīlat məsīn tərət, ne ielkin rat min, ne netəm nīganəmtīlat təpīs, məmə okotuwa nakotagwən.¹⁴ Kən Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm ik, məto-inu okol ilat kəsotalpīn agīn-əhən nat nəmol kəm ilat. Məto e nannun nian, nian netəm kotətuatip okoatamegəh min, kən Uhgīn otətou ik lan.”

Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol (Mat 22:1-10)

¹⁵ Kən ilat kit əh-ikin itəm tətəgwən təməto nəghatən əh, kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwīr pīk o etəmim itəm otuwīn əpəh e nego e neai itəm Uhgīn tatərəməərə lan, kən magwən e lafet asol rəhan.”

¹⁶ Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Nian kit, suah kit təmol nagwənən asol kit rəhan, kən maun-in netəmim tepət məmə okotuwa kəgwən kələh ilat min.¹⁷ Kən e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək məmə otuwīn mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkīs ilat. Kən tən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kəgwən, məto-inu enol əpenə-penə rəkīs e nagwənən.’¹⁸ Məto ilat rafin kəmotapəs nuwīnən moatən məmə okol kəsotuwamən. Kit təmaupən mən kəm in məmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esīmnən məto-inu, emos-nəmtīn əm nīməptən kit, kən ekəike muwīn mətag.’

¹⁹ “Kən kit min təmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esīmnən məto-inu, emos-nəmtīn əm kau ten rəha niuwən kat, kən ekəike muwīn mehm pītən rəhalat min wək.’

²⁰ “Kən kit min təmə, ‘Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esīmnən məto-inu, kəmit rəhak pətən ka latuənu əh-roiu.’

21 “Kən iolwək təmuwa mən-ipən kəm rəhan etəm-iasol. Kən etəm-iasol un nikin təmahmə təmahmə, kən təmən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwīn uəhai e suatip ne ikin mīn neen e taon meam-in ian-rat mīn, ne netəm nīpətīlat məsīn tərāt, ne netəm nīganəmtīlat təpīs, ne ielkīn rat mīn, kən mit ilat motuwa.’

22 Kən in təmol əm məmə rəhan etəm-iasol təmən mihīn ne, kən təmītəlig-pa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Natīmnat rafīn itəm nəmən, io enol rəkīs, mətō nagwənən tēpət əh-ikīn kən nīmə tahmen e netəmim neen mīn.’

23 “Kən etəm-iasol təmən kəm iolwək məmə, ‘Kən uwīn e suatip, ne ikin mīn rafīn ihluə e taon, kən uwīn muəh nīkilat məmə ilat okotuwa imə, məmə nīmə u rəhak otəkəike mər wīr. 24 Mətō ekən kəm ik məmə netəm emaun-in ilat aupən, ko kəsotun asgəwīnən nagwənən məsīn rəhak.’ ”

Nolən rəha nətəu-pənən Iesu

25 Netəmim tēpət tēpət koatuarisīg-in Iesu e suatip. Kən in təmeirair mən-ipən kəm ilat məmə, 26 “Okəmə suah kit tolkeike məmə otuwa muarisīg-in io, in otəkəike mos io ekətul aupən e rəhan nəmegəhən. In otəkəike molkeike io maprəkīs-in rəhan tata ne mama ne rəhan pətagwəhl ne nətīn mīn ne pian mīn ne wīnīn mīn, ne in atīp mīn.* Okəmə təsol mihīnən, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim. 27 Kən etəmim pah itəm təsiləsən rəhan nīg kəluau mətəu-pa io, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.

28 “Okəmə itəmat kit tolkeike məmə otīləkīn nīmə asol kit kaifəməh, kən in otaupən məpələh mehm wīr mənī rəha natīmnat mīn məmə otehm rəhan mənī məmə tahmen, o kəp. 29 In tatol nəhlan mətō-inu okəmə in təsaupənən mehm wīr mənī rən, kən in tatətuoun matol fautesen† əm, mətō tīnəruru nol rafīnən, kən netəmim rafīn itəm okotuwa motehm, kən okotalah-əmnu moatən məmə, 30 ‘Əplan-tu. Suah u təmətuoun əm rəhan nīmə, mətō tīnəruru nol rafīnən.’

31 “Kən okəmə kīg kit rəhan mopael ilat ten-taosan əm, tatəto namnusən məmə kīg pīsīn kit mīn itəm rəhan mopael mīn tuente-taosan tatuwa məmə okuəluagin, kən otəsuwīn uəhaiən o nəluaginən. Aupən ikin, otəkəike məpələh mehm wīr məmə in tītun nol wīnən, o kəp. 32 Okəmə tītun məmə okol təsol wīnən, in otəkəike mahl-ipən netəmim neen kotuwīn motehm rəhan tīkīmīr nian in əpəh isəu əh, kən okotətapəh o nəməlinuən. 33 Kən e nolən ahmen mīn əm, itəmat nəkotəkəike motəpələh motehm wīr nəmegəhən rəhatəmat. Okəmə itəmat kit təsapəsən əh rəhan natīmnat mīn rafīn, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.”

34 “Nian etəmim kit takīəh nien, kən nīpətī nien in təwīr o nawīrən nagwənən. Mətō nian kīnawīr rəkīs nagwənən lan, kən nīpatīn təsəwīr mīnən o nunən.‡ 35 Kən okol kəsələn nat wīr kit lan, kən netəmim okotərakīn əm. Etəm matəlgīn tatīg, təwīr məmə in otətəlig-in wīr kən mītun nəghatən mīn u.”

15

Nimaa nəghatən e sipsip itəm təməluə (Mat 18:10-14)

* **14:26:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, suah itəm tolkeike məmə otuarisīg-in Iesu, in tatəkəike mətəhau rəhan mīn. Mətō nīpətī nat u məmə, kitat okotolkeike rəhatat mīn, mətō kotəkəike molkeike pīk agīn Iesu. **14:26:** Luk 9:23 † **14:29:** Nəghatən u “fautesen,” tatəghat-in kəpiel mīn itəm kaupən katəlīn o niləkīnən nīmə. ‡ **14:34:** Nəghatən ətuatip rəha Iesu təmə, “Sol in təwīr, mətō okəmə rəhan nətehenən tīnīkə, kən nat tīkə otol tətehen mīn.” Mətō sol rəha netəmim e nian mīn əh, in təmol pīləh-pīləh e nat pīsīn itəm nətehenən tīkə. Kən nian neen, okəmə nəhau tatol pīləh-pīləh e sol, kənu nətehenən tiet. Mətō sol rəhatat u-roiu tosolən mihīn. Nian rafīn tətehen. **14:34:** Mat 5:13, Mak 9:50

¹ E nian əh, netəmim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmim tepət itəm nol təfagə rat, kəmotuwa məmə okotətəlig-in Iesu. ² Kən Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou koatəghat rat Iesu o netəm nol təfagə rat mīn əh, moatən məmə, “Suah əh, nīkin tətəgien əm məmə nol təfagə rat mīn koatuwin ron, kən motəgwən kələh.”

³ Kən e nəghatən mīn u, Iesu təmuəh nimaa nəghatən u məmə, ⁴ “?Itəmat pah u, rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiəh təməluə, məto in nīkin təsəhtən? Okəmə itəmat kit rəhan sipsip təmikə nəhlan, kən in otəkəike mapəs rəhan naintinain sipsip koatun kras moatətul əpəh təpiə ikin, kən in otuwīn mategəs-in itəm təməluə mətoarus-pən in otehm. ⁵ Kən nian in təmehm, təmīləs-ipər məhun, kən nīkin tətəgien. ⁶ Kən nian in təmīet-arəpa latuənu, in otəkəike maun-in in mīn neen, ne netəm kotatig motitəlau lan, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kotəgien kələh, məto-inu emehm mīn rəhak sipsip itəm təməluə.’ ”

⁷ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən iatən kəm itəmat məmə, tahmen-pən əm əpəh e nego e neai. Okəmə iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nəmegəhən kəm Uhgīn, kən nagienən əpəh ilis e nego e neai o suah əh in tepət, taprəkis-in nagienən o netəmim naintinain itəm nīkilat təht məmə kotətuatip məsotolən nat kit tərət itəm okotəkəike motəuhlin nəmegəhən rəhalat ron.”*

Nimaa nəghatən e məni təmikə

⁸ Kən Iesu təmatig məghat mīn məmə, “?Okəmə pətan kit rəhan məni ten kəmol e silfa, kən in təmīkil kitiəh, kən in otol naka? In otasiepən e lait kit, kən mol pīrum megəs-in wīr əpəh imə matuwīn matuwīn mehm. ⁹ Kən nian təmehm məni əh, in otaun-in rəhan mīn neen ne netəm kotatig motitəlau lan, matən məmə, ‘Otuwa kotəgien kələh məto-inu emehm rəkis məni ilou rəhak təmīkə.’ ”

¹⁰ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən ekolkeike məmə ekən kəm itəmat məmə, e nolən kitiəh mīn əm, nagienən asol e niganəmti nagelo mīn əpəh ilis e nego e neai, nian iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nətəligən matuwīn o Uhgīn.”

Nimaa nəghatən rəha nəti suah kit iərman itəm təməluə

¹¹ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit, nətin iərman kəiu. ¹² In əkəku lan tən-ipən kəm rəhalau tata məmə, ‘Tata. Oor nautə mīn rəham, mos-ipa rəhak u-roiu.’ Kən rəhalau tata toor rəhan natimnat mos-ipən kəm ilau.

¹³ “Kən təsuwəhən, nətin in əkəku lan tos rəhan lan muwīn mol-salim-in ilat, kən mos məni e nautə mīn un mīet iməlat ikin muwīn e nəptən pīsīn kit mīn isəu. Kən ikin əh, təmatərəkīn rəhan məni e nolən rat mīn matuwīn matuwīn. ¹⁴ Kən nian rəhan məni tīnikə rafīn, nəumis asol tīnitən e nītən əh, kən nəumis tīnatus suah un, nīgīn nagwənən tīnikə. ¹⁵ Kən təmuwīn matol wək kəm suah kit əh-ikin əh, kən suah u təmahī-ipən məmə otuwīn mətagwən rəhan pīkəs mīn. ¹⁶ Kən nəumis təmus pīk məmə in tolkeike məmə otun nagwənən nīgī pīkəs mīn, məto etəmim tīkə itəm otos-ipən nat kit kəm in.

¹⁷ “Kən nətəligən wīr tīnuwa mīn lan, kən matətəlig-in məmə, ‘Kəsi. Roiu əh iolwək mīn rəha tata, nīgīlat nagwənən tepət maprəkis, məto io ekətətig u ikin-u, otəsuwəhən kən ekīmīs e nəumis. ¹⁸ Oekiet u ikin-u mītəlig-pən o rəhak tata, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Uhgīn ne ik. ¹⁹ Roiu əh esahmenən məmə onəkaun-in io məmə nətim. Məto aun-in

15:2: Luk 5:30 **15:4:** Esik 34:11,16; Luk 19:10 * **15:7:** Iesu tatəghat-in Farisi mīn itəm koatətəu-pən Lou rəha Moses, kən ilat koatən məmə kotətuatip, nat əpnapīn nəratən tətətig e nīkilat rafīn. **15:18:** Sam 51:4

io ekahmen-pən əm məmə io iolwək əm kit rəham.” ’ ²⁰ Kən təmətul maliwək minatuwin məmə otehm rəhan tata.

“Məto nian təmatuwa əh əpəh isəu, rəhan tata təmasipən məplan, kən təmasəkitun, maiu muwin miləs muətəin mətagien ron. ²¹ Kən netin tən-ipən kəm in məmə, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Uhgin ne ik. Roiu əh esahmenən məmə onəkaun-in io məmə nətim.’

²² “Məto rəhan tata taun-in rəhan iolwək min mən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Ei! Otuwin uəhai motos kot itəm in təwir maprəkis motuwa kuwin-in-pən kəm in, kən motos rig motarigin-pən e noanelmin, kən motos put ka kuwin-in-pən e nelkin, ²³ kən motiləs pilik itəm tasis-asis məwir motuwa koh, pəs kotol kələh lafet lan rəha nətik, ²⁴ məto-inu nətik u, in tahmen əm məmə təmimis rəkis, məto roiu in tinəmegəh min. In təməluə, məto enehm min.’ Kən ilat kinoatol lafet.

²⁵ “Kən e nian əh, netin asol lan in əpəh e nasumən. Kən e nian təmatuwa minuwa iuəhkir o latuənu, kən minəto netənim koatol napuən min, moatol tanis. ²⁶ Kən təmaun-in iolwək kit tuwa tətəpəh ron məmə, ‘?Ei, naka əh netənim koatol?’ ²⁷ Kən tən-ipən kəm in məmə, ‘Piam təmuwa, kən rəham tata təmoh pilik itəm tasis-asis məto-inu piam tinitəlig-pa min, kən in təsanən əm.’

²⁸ “Kən nikin təmahmə, kən məmə, ‘Okol esuwinən imə.’ Kən rəhan tata təmuwa ihluə matəkəike kəm in məmə otuwin imə. ²⁹ Məto tən-ipən kəm rəhan tata məmə, ‘Əplan-tu. Kəmuatig nup tepət rəkis, kən iatol wək u ikin-u tahmen-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwiam kit ne. ?Məto tahro, tata? Nəməsos-ipamən nat əkəku kit kəm io tahmen-pən e nəni, məmə ekol nagwənən lan itimat io min neen. ³⁰ Məto nətim əh itəm təmərəkən rafin rəham nautə o nətuən nipitan min lan rəha suatip, kən nian tinitəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pilik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

³¹ “Kən rəhan tata tən-ipən məmə, ‘Nətik. Nian rafin kilau min ik kətuatig, kən nətimnat rafin rəhak in rəham. ³² Məto tətəuatip əm məmə okotol lafet u motagien, məto-inu piam u tahmen-pən əm məmə təmimis rəkis, məto roiu in tinəmegəh min. In təmikə, məto roiu kinotehm min.’ ”

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan min netənim məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək min. Kən rəhan iolwək min neen kəmotuwa moatən-ipən nəratən rəha etəm-iasol əh kəm iərəməərə, moatən məmə, ‘Ei, suah əh tatərəkən rəham nətimnat.’ ² Kən təmaun-in suah əh tuwa tatəghat kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatən naka min u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafin nəghatən min rəha wək rəham muwa, məto-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

³ “Kən etəm-iasol əh təmuwin matətəlig-in məmə, ‘Awe. Rəhak iərəməərə tolkeike məmə otərakin io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nahgik təsahmenən məmə ekol nisip mos məni ikin, kən io iaulis pik o neasiə-inən məni o netənim. ⁴ !Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs netənim okotit io motuwin iməlat ikin moatehm wir io nian rəhak iərəməərə otərakin io e rəhak wək.’

⁵ “Kən in təmaun-in rafin netənim itəm kəmotol kaon kəm iərəməərə kotuwa ron kitiəh kitiəh. Kən təmən-ipən kəm itəm təmaupən muwa məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ ⁶ Kən suah əh təmən məmə, ‘Eməmik tram rəha oel o noahən ilat

wan-hanrit.* Kən etəm-iasol təmən kəm in məmә, ‘Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələh uəhai əm-tu, kən əte-pən fifti tram əm e rəham pepe.’

⁷ “Kən təmən-ipən kəm suah kit mın məmә, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ Kən in təmә, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kən etəm-iasol təmә, ‘Os ma pepe rəha kaon rəham, kən əte-pən əm eit-hanrit pak wit.’

⁸ “Kən uarisig lan, iərәmәrә rəha etəm-iasol apon itəm təmatol tərәt kəm in, təmatənwiwi in o rəhan nolən rəha neiuēiuəən məmә in otehm wir atip in. Nat u tatəgətun məmә netəmim rəha nətueintən, ilat kotenatig wir o nolən mın rəha nətueintən nian ilat koatəghat kəm ilat mın, taprəkis-in nenatigən rəha netəmim rəha nəhag-əhagən.†

⁹ “Kən iatən kəm itəmat məmә, otasitu wir e netəmim e məni rəha nətueintən məmә ilat okotuwa iolitəmat mın. Kən nian məni rəha nətueintən otikә, kən Uhgın otos itəmat muwin əpəh e nego e neai itəm otətatig lilin.

¹⁰ “Okəmә nəkitun məmә suah kit tatehm wir nat əkəku kit, kən nəkitun məmә in titun nehm wirən nat itəm iahgin. Kən okəmә nəkitun məmә suah kit tatol nolən itəm təsətuatipən e nat əkəku kit, kən nəkitun məmә in otol nolən təsətuatipən e nat itəm iahgin. ¹¹ ?Kən tol nəhlan, okəmә itəmat nəkəsotehm wirən məni rəha nətueintən u, kən pah oteghan-in itəmat məmә nakotos nat itəm təwir pahrien, inəh natimnat rəha Uhgın? ¹² Kən okəmә itəmat nəkəsotehm wirən natimnat rəha suah kit mın, kən nikitəmat təsəhtən məmә okos-ipən əh mın kəm itəmat rəhatəmat atip natimnat mətə-inu, katəplan məmә onəkəsotehm wir mınən natimnat mın əh.

¹³ “Etəmim tikә itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmә in tətalkut məmә otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsələn nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne məni e nian kitiəh əm.”

¹⁴ Farisi mın kotalkeike pik məni, kən nian kəmotəto nəghatən mın u, kən kəmotalah-əsan e Iesu. ¹⁵ Mətə in təmən kəm ilat məmә, “Itəmat nəkoatol nolən mın itəm koatol netəmim koatən məmә nəkotətuatip. Mətə Uhgın titun nikitəmat məmә kotərat. Iatən nəhlan mətə-inu nat naka itəm netəmim koatiləs-ipər məmә in nat keike, mətə e niğanəmti Uhgın in nat əpnarın əm.”

¹⁶ Kən in təmatəkəike matən məmә, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın mətəarus-pa Jon Baptais, kən uarisig lan, katən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın, kən netəmim rafin kotalkut pik məmә okotuwın motatig ahgin. ¹⁷ Mətə kəsənən məmә wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təmikә. Nəghatən rafin rəhan kotatig, in asol mın mətəarus-pən in əkəku aɡin. Lou otətatig taprəkis-in neai ne nətueintən.

¹⁸ “Kən tahmen-pən əm nulan: okəmә suah kit tatol tifos mətəpəs rəhan pətan, kən matit pətan pisin kit mın mətəuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmә suah kit tatit pətan kit itəm rəhan iərman təmapəs kən ilau mətəuatig, kən in tatol təfagə rat mətə-inu in tətəkləh-in pətan rəha suah pisin kit.”

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

¹⁹ Kən Iesu təmən məmә, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwin e napən wir mın nəgui-naris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafin tatun pik nəgwənən wir mın. ²⁰ Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, niməgəm təmirafin nipətin. Kən kəmiləs kan kələhəu əpəh e nafiluə rəha latənu. ²¹ In tolkeike pik məmә otun

* **16:6:** Wan tram oel tahmen e tate o fote lita. † **16:8:** Nipəti nəghatən rəha Iesu məmә netəmim rəha nəhag-əhagən kəsotolən natimnat itəm Uhgın tolkeike məmә otətul aupən e rəhalat nəmegəhən. Nikilat təsəht pikən nətəligən rəha Uhgın. **16:10:** Luk 19:17-26 **16:13:** Mat 6:24 **16:15:** Mat 23:28; Luk 18:9-14 **16:16:** Mat 11:12-13 **16:17:** Mat 5:18 **16:18:** Mat 19:1-12; Mak 10:1-12

nimisimisi nagwənan itəm təmisas e tepil rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət mīn, kuri mīn kotuwa moatəpəh-əpəh nīməgəm mīn rəhan.

²² “Kən ian-rat əh təmimis, kən nagelo mīn kəmotiləs motuwīn əpəh e nīkali Epraham, ikin rəha nisaiiən. Suah un rəhan nautə tepət, in təmimis mīn, kən kəmitənim. ²³ Kən in tuwīn əpəh e nīgəm asol, kən tatəto nahməən asol, kən nian təmasipər, təməplan Epraham əpəh isəu. Kən Lasaros əpəh e nīkalin. ²⁴ Kən təmaun-in əfəməh məmə, ‘!Tata Epraham! Awi, asəkitun io. Ahl-ipən Lasaros məmə oteer əm noanelmīn e nəhau kən mos muwa mek namək lan məmə otətəp, məto-inu iatəto nahməən asol e nīgəm ukīn-u roiu.’

²⁵ “Məto Epraham təmə, ‘Nətik, nīkim təht-tu rəham nəmegəhən aupən. Ik nəmotos natimnat wir rəham tepət, məto Lasaros təmatəto nahməən tepət e nīpətīn. Məto roiu əh, in tatəto təwir ikin-u, kən ik, natəto nahməən tepət e nīpətīm. ²⁶ Kən nat kit mīn. Ilugin-in kitat, noakimil asol itəm tator kitat, ik un, kən itimat u. Okəmə itimat kit tolkeike məmə otimnə mehm ik, məto okol təsimnəən. Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa mehm itimat, məto okol təsuwamən.’

²⁷ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Tata. Iakətəkəike kəm ik, awi, kəsi. Ahl-ipən Lasaros tuwīn e nīmə rəha tata rəhak, ²⁸ məto-inu piak faif əh-ikin. Təwir məmə in otuwīn məghat mem əskasik ilat məmə okoatəto ilat məmə okəsotuwamən ukīn-u itəm iatəto nahməən asol agin ikin.’

²⁹ “Məto Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne ien mīn rəha Uhgīn tətətig. Pəs piām mīn okotəto nəghatən mīn əh.’

³⁰ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Məto okəmə suah kit otəmegəh mīn e nīmīsən otuwīn məghat kəm ilat, kən nīpahrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəligən kən motapəs təfagə rat mīn rəhalat.’

³¹ “Kən Epraham təmə, ‘Okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Moses ne ien mīn rəha Uhgīn, kən in nat əpnəpīn okəmə suah kit təmegəh pəp e nīmīsən kən muwīn matəghat kəm ilat, məto okol kəsotən mīnən nīpahrienən lan.’ ”

17

Oatəto itəmat (Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Nīpahrienən, nos-ipən-os-ipənən rəha təfagə tərət mīn itəm koatiuw-pən netəmim e nəratən, ilat okotuwa. !Məto nahməən asol tatuwīn o etəmim itəm tatos-ipən-os-ipən netəmim, o in suatip rəha nos-ipən-os-ipənən! ² Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u təhmen e suakəku, məmə otol təfagə rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnīm məmə otamnīm. ³ Kən tol nəhlan, oatəto moatehm wir rəhatəmat nəmegəhən.

“Okəmə piām tatol təfagə tərət kəm ik, kən ən-ipən rəhan nolən rat e nīganəmtīn, kən okəmə tatəuhlin rəhan nətəligən, kən aluin rəhan nolən rat məsosən tatig e nīkim. ⁴ Kən nat əpnəpīn in tatol təfagə rat kəm ik mau sepīn e nian kitiəh, kən muwa mau sepīn mən-ipīnə kəm ik məmə, ‘Kəsi, emol təfagə rat kəm ik. Ekəuhlin rəhak nətəligən mapəs rəhak təfagə rat,’ kən ik onakəkəike maluin rəhan nolən rat mīn, kən məsosən tatig e nīkim.”*

⁵ Kən aposol mīn kəmotəpəh o Iərəmərə məmə, “Ol rəhatimat nahatətəən təskasik təhmīn mīn.”

^{17:3:} Mat 18:15 * ^{17:4:} Nīpəti nəghatən əh təsənən məmə kitat kotaluin təfagə rat rəha suah kit mau sepīn əm, məto kotəkəike motaluin namnun tika.

⁶ Kən Iərəməərə təmən məmә, “Nat əpnapin okəmә rəhatəmat nahatətəən in təkəku agin əm tahmen e nīmismisi nīməkləkil, kən nəkotitun nənən kəm nig u neegin məmә, ‘Euw atip ik, kən muwin miwig-pən itəhai,’ kən nig u otol nəwiatəmat.†

⁷ “Ən-tu. ?Okəmә suah kit rəhan iolwək tətəsum, o in tatehm sipsip min, kən in tatitəlig-pa latuənu, kən nikitəmat təht məmә etəm-iasol otən kəm in məmә, ‘!Ei! Wa uəhai məpələh mun nagwənən əh?’ !Kəp! ⁸ Məto in otən kəm rəhan iolwək məmә, ‘Uwin mol nigak nagwənən, kən uwin muwin e rəham napən təwir, kən mos-ipa nigak nagwənən ne nīmək nənīmən. Nian nəmol rafin rəham wək, nəkitun nuwinən magwən kən mənīm.’ ⁹ ?Kən nikitəmat təht məmә etəm-iasol, in otən tagkiu kəm rəhan iolwək o wək asol rəhan itəm in otəkəike mol? !Kəp! ¹⁰ Kən itəmat un, nəkotahmen əm e iolwək min rəha Uhgın. Nian nəmotol rəkis natimnat rafin itəm Uhgın təmən kəm itəmat məmә onəkotəkəike motol, onəkotəkəike motən əm məmә, ‘Itimat iolwək min əm. Nolən rəhatimat təsahmenən o nənwiwian. Itimat emotol əm wək itəm itimat ekotəkəike moatol.’”

Iesu təmol-wir netənim ten itəm leprosi təmol ilat

¹¹ Nian Iesu təmaliwək matuwin Jerusalem, in təmaliwək muwin-pən ilugin i nəptən mil u Sameria ne Kalili. ¹² Kən nian in təmiet-arəpa latuənu kit, netənim ten itəm nīmisen u leprosi təmol ilat kəmotuwa motətul isəu məsin, ¹³ kən motaun-in məmә, “!Iesu, Etəm-iasol, asəkitun itimat!”

¹⁴ Kən nian in təmehm ilat, təmən-ipən kəm ilat məmә, “Onəkotuwin o pris məmә in otehm nipətitəmat.”‡ Kən nian ilat kəmotaliwək əh e suatip, kən kəmotəwir, nīmisen təmikə.

¹⁵ Kən ilat kit təməplan məmә leprosi rəhan tənəkə, kən in təməuhlin mītəlig-pən o Iesu, matən əfəməh məmә, “!Iatənwiwi Uhgın! !Iatənwiwi Uhgın!”

¹⁶ Kən in təmeiuaiu e nelki Iesu misin nulın nipinəgin tatek nisip, kən matən kəm Iesu məmә nikin tətəgien məmә in təmol-wir rəhan nīmisen. Kən suah u in etəm Sameria. § ¹⁷ Kən Iesu təmən məmә, “?Emol-wir netəm ten maruətuəh-in rəkis rəhalat nīmisen, o kəp? ?Məto nain hiə? ¹⁸ ?Suah u in iapispis əm, məto in pisin əm təmitəlig-pa matənwiwi Uhgın?” ¹⁹ Kən Iesu təmən kəm suah u məmә, “Ətul maliwək matuwin. Rəham nahatətəən təmol-wir ik.”

Nuwamən rəha nərəməərəən rəha Uhgın

(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nian kit, Farisi min kəmotətapəh o Iesu məmә, “?Onəghan nərəməərəən rəha Uhgın otuwa?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Nəməərəən rəha Uhgın otəsuwamən məmә netənim okotehm e niganəmtilat. ²¹ Kən etənim tikə itəm otən məmә, ‘!Asi-pa mehm, in huə!’ o ‘!Asipən mehm, in əpəh!’ məto-inu nəməərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis mətatig e nikitəmat.”

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan min netənim məmә, “Nian min koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike məmә onəkotehm nian min rəha Nəti Etənim, məto okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netənim okotən kəm itəmat məmә, ‘!Asi-pa, in huə!’ o ‘!Asipən, in əpəh!’ Məto əsotuwinən motətəu-pən ilat, ²⁴ məto-inu e nian io Nəti Etənim oekuwa lan, in otahmen-pən e nipitən itəm tatipit kən mətəsiəgəpin neai e nikalın kit mətoarus-pən nikalın kit min, kən netənim

† **17:6:** E nəghatən ətuatip rəha Iesu, in tətəghat-in nıkuti mastat u in natiəkəku agin, ne nig kit itəm nəukətin təmeiuaiu agin, nərgin u fik-malperi. **17:6:** Mat 17:20; 21:21 **17:13:** Lev 13:45-46

‡ **17:14:** Nian nīmisen leprosi təmol suah kit, Lou tatən məmә in tamkimik. Nian nīmisen təmikə, in təike muwin mehm pris məmә in otən-iarəp kəm netənim rafin məmә nīmisen tikə ne namkimikən tikə. Nian Iesu təmən məmә ilat okotuwin motəhm pris kit, in tahmen məmә in təmən məmә in otol-wir ilat. **17:14:** Lev 14:2-3; Mat 8:3-4 § **17:16:** Netəm Isrel koatətəhau netəm Sameria. Afin nipətin e tiksonari. **17:23:** Mak 13:21; Luk 21:8

rafin koatəplan motitun. ²⁵ Məto aupən, io ekəkəike məto nahməən tepət, kən netəm kotatig roiu, ilat okotəuhlin məntaalat motapəs io.

²⁶ “E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmen-pən əm e nian rəha suah əh Noah aupən, itəm netəmim kəmoatol natimnat min məsotitunən məmə Uhgın otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmotagwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pa nian itəm Noah tinuwın imə e nıpəgnoa nego asol rəhan. Kən nuhuan təməfik naruəh asol təmuwa maiu əlimin rafin netəmim itəm kəsotuwınən e nego.

²⁸ “In tahmen-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmim kəmotagwən, moatənim, moatol-salim-in natimnat min, moatos-nəmtim natimnat min, moatasum, moatiləkin nimə min, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat. ²⁹ Məto e nian itəm Lot təmiet lan e taon əh Sotom, kən nigəm ne kəpiel min itəm koatuəp kəmotisi-pər e neai motoamnu ilat rafin əpəh e taon.

³⁰ “Kən otahmen əm e nian io Nəti Etəmim oekuwa min lan kən Uhgın otol əp io kəm netəmim. ³¹ E nian əh, okəmə suah kit tatəpələh ihluə e rəhan nimə, pəs in otagım məsuwın minən imə məmə in otos rəhan natimnat, kən okəmə suah kit in əpəh e nasumən, pəs in otagım məsuwa minən latuənu. ³² !Onəkəsotaluinən pətaguıhl rəha Lot! ³³ Etəm tolkeike məmə in otaskəlın rəhan nəmegəhən e nətueintən u məsətəu-pa-mən io, in otəsosən nəmegəhən lilin. Məto etəmim itəm tətəpəs natimnat rəha nəmegəhən e nətueintən u kən matətəu-pa io, in otos nəmegəhən lilin. ³⁴ İatən kəm itəmat məmə, e nian əh lapın, etəmim kəiu okətuapıl e pet kitiəh əm, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. ³⁵⁻³⁶ Pətan kəiu okətioal nagwənən, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.”*

³⁷ Kən rəhan iolwək min kəmotən-ipən kəm in məmə, “?İərəmərə, onəkuwa hiə?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotitun əm. Tahmen e nian ligkai min koatiwig ilis moteiuaiu moatər itəhəi, kən nəkotitun məmə nəm min əh-ikın əh.”†

18

Nimaa nəghatən rəha nəutahlımıs kit itəm tətəsək o nasituən

¹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat matəgətun ilat lan məmə okotəkəike moatəfak nian rafin məsotapəsən, məsotolən məmə nıkilat otatite.

² In təmən məmə, “Latuənu kit, ien kit əh-ikın rəha nələhəuən nəghatən min. Kən təsisiai-inən Uhgın, kən təsisiai-in minən netəmim. ³ Kən e latuənu əh, nəutahlımıs kit əh-ikın, kən nian rafin tatuwa matəplan ien un matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. Okol nakasitu lak məghat o nəratən itəm rəhak tıkimır tatol kəm io.’ ⁴ Məto ien təməsuwınən, kən mos nian əfəməh məmə otəghat mol-wır nəratən əh rəha nəutahlımıs. Məto pətan əh təmətapəh o suah əh nian rafin matuwın matuwın, kən ien tınatətəlig-in məmə, ‘Nat əpnapın esisiai-inən Uhgın, kən məsisiai-in minən netəmim, ⁵ məto pətan əh tatən nat kitiəh mətaləkiamtə io o rəhan nəghatən, matuwın matuwın. Io ekəkəike muwın mən wır rəhan nəratən kən mələhəu nəwırən. Okəmə ekapəs, kən in otatuwa ron io matuwın matuwın kən ekəpou in.’ ”

⁶ Kən nian İərəmərə təmuəh rəkis nimaa nəghatən əh, kən təmən məmə, “Otətəlig-in-tu nəghatən rəha ien əpəh itəm tərət təhmin. ⁷ ?Məto tahro e

17:28: Jen 18:20; 19:25 **17:31:** Mat 24:17-18 **17:32:** Jen 19:26 **17:33:** Luk 9:24 * **17:35-36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmilpın nəghatən min u rəha ves 36: Etəmim kəiu okatuasum, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. † **17:37:** E nian İesu otuwa min, netəmim rafin okotəplan ikın İesu otuwa mihin. Nəghatən ətuatıp rəha İesu tatən məmə, “Tahmen e nat məgəh təmamıs mətaməhl, kən kuweria min kotuwa katon kələh.” **18:1:** Kol 4:2; 1 Tes 5:17

Uhgîn? In tãmitãpun rãhan mìn netãmim, kãn ilat koatasãk-pãn kãm in nian rafin e nãrauiãgãn mìn ne lapin mìn rafin. ?Kãn nikitãmat tãht mãmã in otãn-ipãn kãm ilat mãmã, ‘Onakoatãsahgin pitãn?’ Kãp. ?Kãn nikitãmat tãht mãmã in otãsitu uãhai ãm e rãhan mìn? ⁸ Iatãn kãm itãmat mãmã nãpahrienãn, in otãsitu uãhai ãm e rãhan mìn, kãn mol-wir rãhalat nãratãn. ?Mãto nian io Nãti Etãmim oekitãlig-pa mìn lan e nãtueintãn, oekehm netãmim neen itãm koatahatãtã e Uhgîn, o kãp?”

Nimaa nãghatãn rãha Farisi ne etãm tatos mãni rãha takis

⁹ Kãn Iesu tãmuãh nimaa nãghatãn kit e netãmim neen itãm nikilat tatãht mãmã ilat kotãtuatãp taprãkis-in netãmim rafin, kãn motãsil-iãhau-in netãmim rafin. ¹⁰ In tãmãn mãmã, “Suah mil kãiu kãmian ãpãh e Nimã Rãha Uhgîn mãmã okuãghat kãm in e nãfakãn. Kit, in Farisi, kãn kit in etãm tatos mãni rãha takis. ¹¹ Kãn Farisi tãmãtul mateiuã mãmã in tatãfak kãm Uhgîn, mãto nãpahrienãn tatãn atãp in, matãn mãmã, ‘Uhgîn, iatãn tagkiu kãm ik mãto-inu nãmol mãmã ekol etãm pãsin lak, inãh io mìn neen kotolkeike pik mãni kãn moateiuã mãmã kotãklãh-in, kãn moatol tãrat, kãn motãklãh-in pãtan rãha etãm pãsin. Kãn io esolãn mãmã suah ãh etãm tatos mãni rãha takis. ¹² Nian kãiu e wik kitãh, iatãtuakãm mãtapãs nagwãnãn matãfak kãm ik. Kãn okãmã ekos natãmnat ten, ekatos-irãkis kitãh matos-ipinã kãm ik.’

¹³ “Mãto suah ãh, etãm tatos mãni rãha takis, in tatãtul-pãn isãu, kãn mãtaulis mãsasãpãrãn e neai mãfak. Kãn nãkin tatãtãgãt mãtasãk mãtaht mãnikãlãhan matãn mãmã, ‘Uhgîn, io etãm tãrat. !Asãkitun io!’ ”

¹⁴ Kãn Iesu tãmã, “Iatãn kãm itãmat. Nian suah mil u okãtiatãlig-pãn latuãnu, etãm rãha takis, rãhan nãmegãhãn in otãtuatãp e nãganãmtã Uhgîn. Mãto Farisi tãsol mihinãn, mãto-inu etãmim itãm tatãlãs-ipãr atãp in, Uhgîn otãlãs-iãhau, mãto etãmim itãm tatos-iãhau atãp in, Uhgîn otãlãs-ipãr.”

*Nãsualkãlãh kãmotuwa o Iesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Kãn netãmim neen kãmotãmik rãhalat nãsualkãlãh mãtmãtig motuwa kãm Iesu mãmã in otãlãhãu-pãn nelmìn elat kãn mãfak olat. Mãto nian rãhan mìn netãmim kãmotãhm ilat, kãn kãmotãn-iãhau ilat. ¹⁶ Mãto Iesu tãmãtãn-iarãp mãmã nãsualkãlãh mìn un okotuwa ron, kãn tãmãn-ipãn kãm rãhan mìn netãmim mãmã, “ãsotahtosig-inãn nãsualkãlãh mãmã okãsotuwanãn ron io, pãs ilat okotuwa ron io, mãto-inu nãrãmãrãn rãha Uhgîn in rãha netãmim itãm kotãhmen e nãsualkãlãh mìn u. ¹⁷ Okãmã suah kit tolkeike mãmã in otuwa mãtig ahgin nãrãmãrãn rãha Uhgîn, kãn in tãike muwa tahmen e suakãku. Mãto okãmã tãsol mihinãn, kol in tãsuwanãn.”

*Suah kit rãhan nautã tepãt
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Kãn etãm-iasol kit tãmãn-ipãn kãm Iesu mãmã, “Iãgãtun, ik etãm tãwir. ?Oekol naka mãmã ekos nãmegãhãn lãlin?” ¹⁹ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm in mãmã, “?Tãhro nakatãn kãm io mãmã io etãm tãwir? Suah kit tãkã in etãm tãwir, mãto Uhgîn ãm in tãwir. ²⁰ Ik nãkitun nãghatãn mìn e Lou rãha Uhgîn koatãn mãmã, ‘ãsaklãh-inãn pãtan pãsin, ãsohamnuãn etãmim, ãsaklãh-inãn natãmnat, ãseiueiuãn e kot, isiai-in rãham mãmã ne tata.’ ”

²¹ Kãn suah u tãmãn mãmã, “Natãmnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematãkãku mãtoarus-pa u-roiu.” ²² Nian Iesu tãmãto nãghatãn ãh, tãmãn-ipãn kãm in mãmã, “Nat kitãh ãm ãh-ikãn itãm ik nãmãsolãn ãh. Uwãn mol-salãm-in nautã rafin rãham, kãn mos mãni lan muwãn mos-ipãn kãm iãn-rat mìn, kãn

ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, muarisig-in io məmə ik rəhak etəmim.”

²³ Məto nian təməto nəghatən mən əh, nikin təməpou məto-inu rəhan nautə tepət. ²⁴ Kən Iesu təmasipən məplan, təmən məmə, “!Awi, tiəkis pik o etəm rəhan nautə tepət məmə in otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın! ²⁵ Tiəkis məmə kau otuwın-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”*

²⁶ Kən netəm kəmotəto nəghatən əh kəmotən məmə, “?Okəmə in tiəkis o etəm rəhan nautə tepət, məto pah əh in tahmen məmə otos nəmegəhən əh?”

²⁷ Məto in təmən məmə, “Natimnat itəm tiəkis, ko netəmim kəsotolən, məto Uhgın in titun nolən.”

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Məto tahro etimat? Emotapəs rafin rəhatimat natimnat kən moatuwa məmə ekotuarisig-in ik.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!atən pahrien kəm itəmat məmə, etəm təmapəs rəhan nimə, o rəhan pətan, o pian mən, o rəhan tata ne mama, o rəhan nisualkələh məto-inu in tatətəu-pən nərəməərəən rəha Uhgın, ³⁰ kən e nətueintən u, in otos natimnat tepət nəhlan taprəkis-in ilat mən u təmapəs ilat, kən uarisig, in otos mən nəmegəhən lilin.”

*Iesu təmən-iarəp mən
rəhan nimisən*

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəm tuelef məmə okotiet e nimanin netəmim motuwa kitiəh kuəfimin ilat mən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Roiu koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən natimnat mən itəm ien mən rəha Uhgın aupən kəmoatən lak, Nəti Etəmim, ilat okotuwa kol nipahrienən. ³² Netəmim okotegəhan-in-pən io e nelmi laihluə mən, kən netəmim okotəghat motalah əsan lak, motoh io, motol naulisən kəm io, kən motagəh-əpis io, motagəh e nipətik. ³³ Kən okalis io, kən kohamnu io, məto e nian tatol kisil lan, oekəmegəh mən.”

³⁴ Məto kəsotitunən rəhan nəghatən mən. In tahmen-pən e nəghatən itəm nipətın tatəhluaig, kən kəsotitunən nipəti nəghatən mən əh.

*Iesu təmol-wir
iganəmtin əpis kit*

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuəhkir o taon əh Jeriko, iganəmtin əpis kit əh-ikin tatəpələh e nikali suatip. Nian rafin in tateasiə-in mənı o netəmim. ³⁶ Kən nian iganəmtin əpis təməto məmə netəmim tepət kotaliwək e suatip, kən in təmətapəh məmə, “?Naka əh katol?” ³⁷ Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatip.”

³⁸ Kən təmagət əfəməh məmə, “!Iesu! !Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

³⁹ Kən netəm mən u koataliwək motaupən-in Iesu, kəmotagət lan, moatən məmə, “!Əsagətən!” Məto in təmagət əfəməh məsin mən məmə, “!Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

⁴⁰ Kən Iesu təmətul mən-ipən kəm ilat məmə okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkir, Iesu təmətapəh ron məmə, ⁴¹ “?Naka un nakolkeike məmə io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmə, “!ərəməərə, ekolkeike məmə oekaiir mehm nat.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “!Aiir mehm nat. Rəham nahatətəən təmol-wir niganəmtim.” ⁴³ Kən roiu agın-əh mən əm, təmaiir minatehm

* **18:25:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Tiəkis məmə kamel otuwın-pən e nipəg nitel.” Kamel in nat megəh asol taprəkis-in kau. **18:31:** Luk 24:44 **18:32:** Luk 9:22,44 **18:34:** Mak 9:32

nat, kən minatuarisig-in Iesu, matənwiwi Uhgın. Kən nian netəmim rafin kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgın.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kən Iesu təmaliwək muwın imə e taon u Jeriko matuwın məmə otiet-arəpən e nəwtain məsin. ² Kən e taon əh, suah kit əh-ikın, nərgın u Sakias. In etəm-iasol kit rəha netəm koatos məni rəha takis, kən rəhan nautə tepət. ³ Kən in tolkeike məmə otəplan-tu məmə Iesu in pah, mətə təruru nəplanən mətə-inu in natiəkuəkır, kən netəmim koatətulosig-in. ⁴ Kən in təmaiu əpən muwın maiu e nig kit, nərgın u sikamo, məmə otitun nəplanən Iesu nian in otuwa-pa ikın.

⁵ Kən nian Iesu təmuwa ətuatip əh in ikın, təmasipər məplan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Sakias. Eiuaiu uəhai, mətə-inu roiu ekəkəike muwın matig əpəh e rəham nimə.” ⁶ Kən Sakias təmeiuaiu uəhai əm, kən mit Iesu mian əpəh iman ikın imə, kən nikin təmagien.

⁷ Mətə nian netəmim kəmotəplan natimnat mın əh, kən koatasiwən-in nolən mın əh moatən nikali Iesu məmə, “Suah əh tatuwın e nimə rəha iol təfagə rat.”

⁸ Kən nian kınotuwin e nıpəgnoa nimə rəha Sakias, in tətul mən-ipən məmə, “İərəmərə, atətəlig-in-tu. Oekoor rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kən kit oekos-ipən kəm ian-rat mın. Kən natimnat itəm emakləh-in o suah kit, oekalpın mau kuwit.”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu Uhgın tinosmegəh rəkis ik ne rəham mın, mətə-inu ik mın, nəmahatətə e Uhgın, kən ik noanol pahrien kit rəha Epraham. ¹⁰ Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kən mosmegəh ilat.”

Nimaa nəghatən rəha netəmim itəm koatos məni rəha iərəmərə rəhalat

¹¹ Nian netəmim koatətəlig-in Iesu, in təmatəkəike matuəh nimaa nəghatən kəm ilat mətə-inu in tınatuwa iuəhkır o Jerusalem, kən nikilat təht məmə nərəmərəən rəha Uhgın otəsuwəhən tuwa. ¹² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm-iasol kit tolkeike məmə in otuwın isəu məplan kig asol agın məmə kig asol otıləs-ipər in mol kig lan əpəh iman ikın, kən otəpanitəlig-pa mın. ¹³ Kən təmaun-in rəhan iolwək ten, kən moor məni kitiəh kitiəh kəm ilat.* Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat onəkotəkəike motol wək e məni u o nosən ətain mətəarus-pən io ekitəlig-pa mın.’

¹⁴ “Mətə ilat əpəh iman ikın koatətəhau suah əh, kən motahl-ipən nəghatən kəm kig asol agın məmə, ‘Itimat esotolkeikeən məmə suah u otərəmərə etimat.’

¹⁵ Mətə kəmiləs-ipər in kol kig lan, kən in təmitəlig-pa mın. Kən in təmaun-in rəhan iolwək mın itəm təmoor rəhan məni kəm ilat. In tolkeike məmə otitun məmə ilat kəmotol win e məni naka nian in təmətatig əpəh isəu.

¹⁶ “Kən etəm tətəupən təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘İərəmərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh e nelmək, kən emol win e məni ten mın.’ ¹⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək təwır, nəmol wək itəm in təwır. Mətə-inu nəmol wək təwır o nehm wırən nat itəm natiəkəku, kən roiu oekəgəhan-in mın ik məmə onəkərəməərə taon ilat ten.’

¹⁸ “Kən etəm tətuarisig lan təmuwa mən-ipən məmə, ‘İərəmərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh e nelmək, kən emol win e məni faif mın.’ ¹⁹ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik onəkərəməərə e taon ilat faif.’

19:7: Luk 15:2 **19:8:** Eks 22:1; Nam 5:6-7 **19:9:** Luk 13:16; Wək 16:31 **19:10:** Luk 15:4;

Jon 3:17; 1 Tim 1:15 * **19:13:** Etəm-iasol təmos-ipən məni kitiəh kitiəh kəm rəhan iolwək ten, kən məni kitiəh in tahmen-pən e wan-hanrit-taosan watu. **19:17:** Luk 16:10

²⁰ “Kən iolwək kit mīn təmuwa mən-ipən kəm in məmә, ‘Iərәmәrә, inu rəham mәni. Emәlis әtain e napән, kən mähluaig-in wīr, ²¹ mәto-inu io iatәgin ik itәм rəham nolән tiäkis. Nakatos natimnat itәм kәsәnәmә rəham, kən matәulәk e nasumән mīn itәм ik nәмәsәfәән ilat.’

²² “Kən etәм-iasol tәмән-ipән kəm in mәмә, ‘!Ik iolwək rat! Nәghatән әm rəham tatәgәtun mәмә nәmol tәrat agin. Ninitun rәkis mәмә io etәм-iәkis, kən iakatos natimnat itәм kәsәnәmә rəhak, kən iatәulәk e nasumән mīn itәм emәsәfәән ilat. ²³ ?Tahro nәмәsosән rəhak mәni muwīn mälәhәu-pән e pag, kən nian ekitәlig lan, ekitun nosән rəhak mәni ilau profit rəhan?’

²⁴ “Kən tәмән-ipән kəm rəhan mīn әh mәмә, ‘Otos-irәkis rəhan mәni, kən motos-ipән kəm suah u rəhan mәni ten.’

²⁵ “Kən ilat kәmotән mәмә, ‘!Iərәmәrә, tәsәtuatipән mәto-inu rəhan mәni ten rәkis!’

²⁶ “Kən etәм-iasol tәмән-ipән kәм ilat mәмә, ‘Iatән kәм itәmat mәмә, etәmim itәм tatos nat kit, kәpanos-ipән mīn neen mīn. Mәto etәм rəhan nat kit tikә, kәpanos-irәkis rəhan natimnat rafin. ²⁷ Kән roiu, rəhak tikimīr mīn itәм kәmәsotolkeikeән mәмә ekuwa kig rәhalat, onәkotit ilat motuwa, kән onәkotohamnu ilat e niganәmtәk.’ ”

Iesu tәmuwīn Jerusalem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Kән nian Iesu tәmәghat rәkis un, kән in tәmaliwәk maupән matuwīn Jerusalem, kән netәmim koatuarisig in. ²⁹ Nian kīnotuwa iuәhkīr o latuәnu mil u kәiu, Petfas ne Petani e Nītot Rәha Nig U Olif, kән in tәмән-ipән kәм rəhan mil etәmim kәiu mәмә, ³⁰ “Ian әpәh latuәnu itәм kotisi-pән ikin. Ikin әh, onakuehm nәti togki kit itәм kәsasüән әh lan. Iakis nol lan muasig muea ikin-u. ³¹ Kән okәмә suah kit tәtapәh otәmlau mәмә, ‘?Nakәtiäkis togki o naka?’ kән onәkuән-ipән kәм in mәмә, ‘Iərәmәrә rәhatat, in tolkeike mәмә otol nat kit lan.’ ”

³² Kән kәmian muehm natimnat rafin tol әm mәмә inu Iesu tәмән mihin ne. ³³ Kән nian kәmәtiäkis nәti togki, kән netәmim mīn rәha togki kәmotәtapәh olau mәмә, “!Ei! ?Nәtiäkis nәti togki o naka?” ³⁴ Kән ilau kәmuән-ipән mәмә, “Kәp. Iərәmәrә tolkeike mәмә otol nat kit lan.” ³⁵ Kән kәmuasig muea kәм Iesu, kән kәmuapәg rәhalau kot muәfәtain mәntaa nәti togki lan, kән muasitu e Iesu tәр masuә e nәti togki. ³⁶ Nian tәmasuә lan mīnatuwīn, kән rəhan netәmim kotapәg rәhalat mīn kot motәpen-pән e suatip.

³⁷ Nian Iesu tinatuwa iuәhkīr o Jerusalem mәtasuә e togki mateiuaiu e Nītot Rәha Nig U Olif, kән netәmim rafin rəhan nikilat tәtagien, kән mīnәtuoun moatәнwiwi Uhgīn motagәt әfәmәh o nat pispis mīn itәм kәmoatehm in tәmatol. ³⁸ Kән koatән mәмә, “!Iərәmәrә Uhgīn tәtatig ilau Kig u itәм tatuwa e nәrgin! !Pәs nәmәlinuән tәtatig әpәh e nego e neai, kән әpәh ilis ilis agin e nego e neai, katilәs-ipәр nәrgi Iərәmәrә Uhgīn!”

³⁹ Kән Farisi mīn neen itәм kәmotatig әh-ikin kәmotән-ipән kәм in mәмә, “Iәgәtun. Әn-iәhau rəham mīn netәmim mәмә okotakәм nohlilat.”

⁴⁰ Mәto in tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Okәмә netәм mīn u kәsotagәtән, kән kәpiel mīn u, ilat okotagәt әfәmәh.”

Iesu tәmasәk o netәм Jerusalem

⁴¹ Kән nian Iesu tәmuwa iuәhkīr tәmehm taon әh Jerusalem, kән tәmasәk o netәм mīn әh-ikin әh. ⁴² Kән tatән mәмә, “Ei, nat әpnәpin

nəmotapəs natimnat itəm tatos-ipa nəməlinuən mətoarus-pa u-roiu, məto okəmә nəkotitun ilat roiu әm, kən Uhgın otos-ipinə kəm itəmat. Məto kəp. Natimnat mın әh koatəhluaig okol nəkəsotehmən. ⁴³ Məto e nian mın itəm tatuwa otəmat, rəhatəmat tikimır mın okotuwa kətul kitəlau-in itəmat, okotel niməptən kətu-pər kol әpətin rəhatəmat taon, kən motahtosig-in itəmat lan məmә nəkəsotietən. ⁴⁴ Kən ilat okotərəkin rafin nimә e taon rəhatəmat, kən okotohamnu itəmat rafin təlmin nisualkələh mın rəhatəmat. Okol kəpiel kit ne rəha nimә mın osətətulən. Natimnat rafin u otatuwa məto-inu itəmat nəmotəruru nian itəm Uhgın təmuwa məmә in otosmegəh itəmat lan.”

Iesu təməhg-iarəp netənim itəm koatol maket e

Nimә Rəha Uhgın

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kən Iesu təmuwın minatəhg-iarəp netənim itəm koatol maket e Nimә Rəha Uhgın. ⁴⁶ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Kəmәte rəkis e Naoa Rəha Uhgın məmә, ‘Rəhak nimә, in nimә rəha nəfakən kəm io,’ məto itəmat ninoatol tınuwa in ‘nimә kit itəm iakləh mın koatəhluaig ikin.’ ”

⁴⁷ Kən uarisig lan, e nian mın rafin, Iesu təmatəgətun әpəh imә e Nimә Rəha Uhgın. Kən pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol mın rəha noanol mın rəha Isrel, kəmotegəs-in suatip məmә okotohamnu Iesu, ⁴⁸ məto kəməsotehmən suatip kit məto-inu netənim rafin kotolkeike pık məmә okoatəto nəghatən mın rəhan, kən nəghatən rəhan tətaskəlim wir rəhalat nətəligən.

20

Nətapəhən məmә pah təmegəhan-in Iesu məmә otol wək

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kit, Iesu təmatəgətun netənim әpəh e Nimә Rəha Uhgın, kən matən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm netənim. Kən pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel kəmotuwa kehm in, ² kən kəmotətapəh ron məmә, “?Ən-tu kəm itimat məmә pah təmegəhan-in ik nakatol natimnat mın әh? ?Kən pah təmegəhan-in nepətən әh, Uhgın o etənim әm?” ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Təwir әm. Io ekətapəh-in mın nəghatən kit kəm itəmat, kən itəmat onəkotaupən motuhalpın-pa kəm io. ⁴ ?Pah təmegəhan-in nepətən kəm Jon məmә in otol baptais e netənim, Uhgın o etənim әm?”

⁵ Kən kınəatən-ən nəghatən u kəm ilat mın, minəatən məmә, “Okəmә kotən məmә Uhgın təmegəhan-in, kən in otən məmә, ‘?Məto tahro nəkəsotənən nıpahrien e Jon?’ ⁶ Məto okəmә kitat kotən məmә netənim әm kəmotegəhan-in, kən netəm mın әh okotaht kitat e kəpiel məto-inu ilat kınətən rəkis nıpahrienən e Jon məmә in ien kit rəha Uhgın.” ⁷ Kən ilat kəmotuhalpın məmә, “Itimat esotitunən məmә pah təmegəhan-in.” ⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Kən io mın, ko esənən məmә pah təmegəhan-in nepətən kəm io məmә ekatol natimnat mın u.”

Nimaa nəghatən rəha nasumən rəha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22; Mak 12:1-17)

⁹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit kəm netənim məmә, “Etəm-iasol kit təməfe nol u krep e nasumən asol rəhan. Kən in təmələhəu-pən nasumən u

e nelmi netəmim neen, kən ilat okotol wək lan, kən nian rəha nəulək-inən, okotos-ipən məsin kəm in. Kən təmuwın əpəh e nıməptən pisin kit matig minos nian tepət. ¹⁰ Kən nian krep təmol noan kən kınotəmarəg, etəm-iasol in təmahl-ipa rəhan kit iolwək məmə in otuwın mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən məmə okotəhl noa krep, kən motoor kos-ipən rəha etəm-iasol neen. Məto netəm mın əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹¹ Kən etəm-iasol təmahl-ipa mın rəhan kit iolwək mın. Kən ilat kotaht mın, motol naulisən rat kəm in, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹² Kən in tahl-ipən mın kit mın, kən ilat kəmoatoh katooh kos-ipən nıməgəm kəm in, kən motahl-iarəp.

¹³ “Kən etəm-iasol rəha nasumən təmə, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwir məmə ekahl-ipən nətik ətuatip itəm iakolkeike pik, okəm-naka ilat okotisiai-in.’ Kən in təmahl-ipən.

¹⁴ “Məto nian netəm mın əh kəmotəhm, kəmotən kəm ilat mın məmə, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumən tuwa məmə rəhan. Pəs kotuwın motohamnu, kən kitat okotos nasumən rəhan məmə rəhatat.’

¹⁵ Kən kəmotaskəlīm motewkəkan motuwın əpəh ihluə e nasumən, kən motoh kohamnu.

“?Kən iərəməərə otol naka kəm netəm mın əh? ¹⁶ In otuwa moh netəm mın əh kotimis, kən in otələhəu-pən nasumən asol əh otuwın e nelmi netəm pisin.”

Kən nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotəto nəghatən əh, kəmotən məmə, “! Pəs okol kəsol agin-əhən nat əh!”

¹⁷ Məto Iesu təmasipən ətuatip əm olat, kən mən məmə, “Naoo Rəha Uhgın tatən məmə,

‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkınən nımə kəmotərakin, in təmuwa kəpiel keike rəha nolən nımə.’

“?Məto nəghatən u nıpətın naka? ¹⁸ Netəmim rafin itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kən okotorapitpit ilat motol nımismisin. Məto okəmə kəpiel əh otiet maht suah kit, kən in otawtəwitə mərat agin.”

¹⁹ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne pris asol mın kəmotitun məmə nımə nəghatən rəhan tatən ilat, kən tol nəhlan, kəmoategəs-in suatip məmə okotaskəlīm uəhai əm, kiləs-ipən e kalapus, məto kınəatəgin netəmim, kən motapəs.

?Tətuatip məmə netəmim okotətou takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne pris asol mın koatalkəlīk wır o Iesu, moatolkeike məmə okotətu-pən nıpəgnəmtin mın neen e nəghatən kit rəhan məmə okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rəm, kapman rəhalat. Kən kəmotahl-ipən netəmim neen məmə ilat okotuwın motol kəut kəsua kəm Iesu. ²¹ Kən kəut kəsua mın kəmotuwın motətapəh o Iesu məmə, “Iəgətun. Itimat ekotitun natimnat mın itəm nakatən ne natimnat itəm nakəgətun netəmim lan, kotətuatip wır. Ik onakəsolən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin mın kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin. Kən ik nakatəghat-in əm nıpahrienən matəgətun netəmim e suatip rəha Uhgın. ²² ? Ən-tu kəm itimat məmə, tətuatip e Lou rəhatat məmə okotətou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rəm, o kəp?”

²³ Məto Iesu təmitun əm məmə koatol kəut kəsua kəm in, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “Otəgətun-tu məni kit kəm io. ?Narmı pah u tətətig e məni

u? ?Kən nərgi pah u tətatiḡ e mənı u?” Kən kəmotən məmə, “Narmi Sisa, ne nərgi Sisa.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inəh natımnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natımnat rəha Uhgın, os-ipən kəm Uhgın.”

²⁶ Kən e nıganəmti netəmim rafın, nəghatən mın itəm koatətapəh-in, okol kəsotıləs-ıəhauən İesu lan. Məto narmilat təmiwıḡ pik o nəghatən itəm İesu təmuhalpın, kən kəməsotəghatən.

?Tahro o etəm otimis kən məmegəh mın?

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kən Satusi mın neen kəmotuwa o İesu. İlat koatən məmə netəm kəmotimis, okol kəsotəmegəh mınən. ²⁸ Kən kəmotətapəh-in nəghatən kit kəm İesu məmə, “İəḡətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat məmə okəmə suah kit otimis, kən rəhan pətaguihl tətatiḡ məto kəməsialəsən nətilau kit, kən inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuemək, kən nisualkələh mın okotaskəlım nəriḡ mın rəha etəm tıka.

²⁹ “Tol nəhlan, pian ilat sepın. Kən itəm tepət elat təmaupən mit pətan kit, kən uarisıḡ tımıs, məto kəsialəsən nətilau kit. ³⁰ Pian itəm taturarisıḡ in, təmit mın nəutahlimis un, məto in mın təmimis, kən kəsialəsən nətilau kit. ³¹ Kən uarisıḡ lan, pialat kit mın tit mın nəutahlimis un, məto təmimis mın. Kən pian mın əh ilat rafın sepın kəmotit pətan un, məto kəsotıləsən nətilat kit, kən kəmotimis rafın. ³² Kən uarisıḡ lan, nəutahlimis təmimis mın. ³³ Inəh netəm sepın, ilat pialat mın kəmotit pətan əh. ?Məto e Namnun Nian, nian netəmim okotəmegəh mın e nımısən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nətueintən u, nəman ne nıpıtan koatol marıt. ³⁵ Məto e nian rəha natıḡən wi, netəmim itəm Uhgın nıkin tətəḡien olat məmə ilat okotəmegəh mın e nımısən kən mos ilat muwın kotatiḡ e natıḡən wi, ko ilat kəsotol mınən marıt. ³⁶ İlat okol kəsotimis mınən məto-inu ilat okotahmen əm e nagelo mın. Kən ilat nenəti Uhgın məto-inu in təmol ilat kotəmegəh mın e nımısən. ³⁷ Kən kotıtun məmə inu otuwa mol nıpahrienən lan məto-inu, naoa rəha Moses tətəḡətun mın məmə nian netəmim okotimis, ilat okotəmegəh mın. E namsu rəha nıḡ itəm nıḡəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in İərəməərə Uhgın məmə in ‘Uhgın rəha Epraham, Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop,’ nat əpnəpın iləhal kəməhalimis rəkıs nuwəh məsın. ³⁸ Uhgın u, in Uhgın rəha netəm koatəmegəh, məto sənəmə in Uhgın rəha netəm kəmotimis, məto-inu in tatehm netəmim rafın məmə ilat koatəmegəh, nat əpnəpın okəmə kəmotimis rəkıs o koatəmegəh əh.”*

³⁹ Kən İəḡətun mın rəha Lou neen kəmotən-ipən kəm İesu məmə, “İəḡətun, nəmuhalpın wır pahrien.” ⁴⁰ Kən kəmotəḡın o nətapəh-inən nəghatən kit mın tol min-nəhlan.

Kıḡ Tefıt ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro netəmim koatən məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, in mıpi Kıḡ Tefıt rat? ⁴² Məto-inu e Naoa Rəha Napuən Mın,† Kıḡ Tefıt atıp əm təmən məmə, ‘İərəməərə Uhgın təmən kəm rəhak İərəməərə Kristo məmə, “Əpələh e nıkalık matıp, ikın rəha nəsanənən ne nısıaiiən, ⁴³ mətoarus-pa io ekos-ıəhau rəham tıkımir mın,

20:28: Dut 25:5 **20:37:** Eks 3:6 * **20:38:** Nat əpnəpın nıpəti etəmim təmimis, məto narmin tatəmegəh əh. † **20:42:** “Naoa rəha Napuən Mın” in “Ol Sam” e Bislama Baebol

mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” †

⁴⁴ Kig Tefit atip təmən məmə Mesaea in rəhan Iərəməərə. ?Kən okəmə mipi Tefit atip əm, kən tahro matol rəhan Iərəməərə?”

Iesu təməghat-in iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nian netəmim kəmoatətəlig, Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, ⁴⁶ “Itəmat onəkotəkəike moatəto wir itəmat kən məsotətəu-pənən nolən min rəha iəgətun min rəha Lou. Nīkilat tətəgien məmə okoatuwin-in napən əfəməh min rəha nausitən məmə netəmim okoatehm ilat ron. Kən nīkilat tətəgien nian netəmim koatos-ipər nelmilat e maket e nisaiiən kəm ilat. Kən əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, kotolkeike məmə okotəpələh əpən əpəh təwir ikin. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmə okotuwın kəpələh-pən əpən ikin rəha nisaiiən. ⁴⁷ Kən ilat koatol tərət kən motakləh-in nimə min rəha nəutahlimis min. Kən ilat koatəfak əfəməh moateiuə əm məmə netəmim okoatəplan ilat ron. Nalpinən rəha netəm min u in otəskasik maprəkis.”

21

Nəutahlimis kit təmos-ipən rəhan məni kəm Uhgın

(Mak 12:41-44)

¹ Kən Iesu təmatehm tatisilu wir netəm rəhalat nautə tepət itəm koataiipən məni e pokis rəha məni əpəh e Nimə Rəha Uhgın, ² kən in təmehm nəutahlimis kit ian-rat təmāii-pən məni əkəku kəiu əm.* ³ Kən Iesu təmən məmə, “Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, məni itəm pətan u təmāii-pən, in taprəkis-in rəha netəmim rafin, ⁴ məto-inu netəm rəhalat nautə tepət kəmotāii-pən məni neen məto in nat əpnəpən əm olat, rəhalat tepət min əh-ikin. Məto nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin məni rəhan o nos-nəmtinən niğın nagwənən, kən tikə min əh-ikin.”

Nəmtətin min rəha

Namnun Nian

(Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37)

⁵ Kən rəhan min neen netəmim koatəghat-in Nimə Rəha Uhgın itəm rəhan kəpiel asol min kotəwir, ne natimnat wir min əh imə itəm netəmim kəmosipən kəm Uhgın. Kən Iesu təmən məmə, ⁶ “Itəmat nakoatehm natimnat min əh, məto nian otatuwa itəm netəmim okotəhalkin-ohalkin kəpiel min rəha nimə əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

⁷ Kən kəmotəpəh ron məmə, “Iəgətun. ?Natimnat min əh onəghan kotuwa? ?Kən nəmtətin naka otəgətun məmə otəsuwəhən natimnat min əh okotuwa?”

⁸ Kən Iesu tatən məmə, “Onəkotəkəike moatəto wir itəmat məmə suah kit otəseiuə-inən itəmat, məto-inu netəmim tepət okotuwa motən məmə, ‘!Io, io Kristo u!’ kən neen okotən məmə, ‘Nian rəha natimnat əh tinatuwa iuəhkir.’ Məto əsotuarisig-inən ilat. ⁹ Kən nian onəkotəto namnusən məmə netəmim koatəluagin, o netəmim koatətul moatəmou ilat rəhalat kapman, məto itəmat onəsotəginən. Natimnat min əh okotaupən ka pitən, məto sənəmə in Namnun Nian.”

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol min neen okotəh noanol pisin neen min, kən kapman kit otoh kapman kit. ¹¹ Kən namig asol min

† **20:43:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “ekol rəham tikimər min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən nīpətin u məmə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikimər min.”

20:43: Sam 110:1 * **21:2:** Məni u tahmen-pən e tuente fatu. **21:3:** 2 Kor 8:12 **21:6:** Luk 19:44

okotan, kən nəumis otan ikin min tepət e nətueintən, kən nımısən əskasık min okotan e nətueintən, kən əpəh ilis e neai, natımnat okotuwa motol niki netəmim otəgin, kən ilat okotəplan nəmtətin asol min e neai.

¹² “Məto nian natımnat min u okəsotuwamən əh, netəmim okotaskəlim itəmat, kən motoh itəmat, kən motiləs itəmat kan əpəh e nımə min rəha nuəfiminən, ne əpəh e kalapus, kən onakoatətul e nıganəmti kig min ne netəmiasol min rəha kapman məto-inu itəmat nakoatos nərgək moatən nıpahrien lak. ¹³ Inəh nian ətuatıp məmə nakotən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ¹⁴ Məto əsotətəlig-in paupənən məmə nəghatən naka itəm onəkotən kəm ilat, ¹⁵ məto-inu io ekos-ıpinə nəghatən ətuatıp kəm itəmat kən mos-ıpinə nenatıgən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tıkimır min okol kəsotuhalıpınən, kən okol kəsotənən məmə nakoateıuə. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama min, ne piatəmat min, ne rəhatəmat noanol min, ne iolıtəmat min okotıləs-ıpən itəmat e nelmi tıkimır min. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netəmim rafın okotətəhau itəmat o nərgək. ¹⁸ Məto noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasık motahatətə lak e nian iəkis min itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopael min okotuwa tepət motıtəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motıtun məmə otəsuwəhən kən kərəkin agın taon əh Jerusalem. ²¹ Kən itəmat netəm nəkotatıg Jutia, onəkotəkəike motaiu motagım motuwın motəhluagı əpəh nitot min. Kən itəmat netəm nəkotatıg e taon əh, onəkotəkəike motıet. Kən itəmat netəm nəkotatıg ikin min titəlau e taon əh, onəkəsotuwın minən əh imə e taon əh, ²² məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgın otol nalpınən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa mol nıpahrienən. ²³ Awe, nahməən asol rəha mama min itəm nərpılat əh-ıkin, ne itəm min u koatapınahın nisualkələh, məto-inu nərətən asol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpınən rəha Uhgın otuwın kəm netəmim rafın rəha Isrel. ²⁴ Kən okagımnı netəmim e naip, kən nian rəhalat tıkimır min kəmotol win elat, kən okotıt ilat motuwın ikin pısın pısın min kən ilat okotuwa slef min rəhalat. Kən Iaihlıuə min okotaliwək kən katewıg-ewıg e Jerusalem motıləs-ıəhau netəmim ikin itəm koatatıg əh, motərəməərə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun.†

²⁵ “Kən nəmtətin neen okotuwa e mıtgar, ne məwıg, ne məhau min. Kən ikin-u e nətueintən, netəmim rafın okotəgin nərkərikən rəha nitəhəi ne peau-peau asol min. ²⁶ Netəmim okotəgin pık moatımıseah o nərətən asol min itəm koatuwa e nətueintən, məto-inu natımnat rəha neai itəm kotəskasık pık, məto Uhgın otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotehm Nəti Etəmim tateıuıu e mal napıuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhan. ²⁸ Kən nian natımnat min u kınotətuoun moatuwa katol nıpahrienən lan, otətul motasıpər e neai, məto-inu otəsuwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mıkis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh nımaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotıtun-tu nıg u fıf kə nıg neen min. ³⁰ Okəmə kotalpətəg mınotapılıl min, kən nəkotıtun məmə in nian rəha nasumən. ³¹ E nolən kitiəh əm, okəmə nakotehm natımnat min u koatol nəhlan, onəkotıtun məmə otəsuwəhən, nərəməərəən rəha Uhgın tuwa.

³² “Nıpahrienən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel‡ otəsikəən

21:14: Luk 12:11-12 **21:15:** Wək 6:10 **21:16:** Mat 10:21-22 **21:22:** Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 † **21:24:** E nup fote uarisig İesu tımıs, mopael min rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup 70 AD. **21:24:** Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13
21:27: Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7 ‡ **21:32:** Netəmim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm koatəmegəh nian İesu tatəghat. Kitat kəmotətə tahmen netəmim neen min itəm koatən məmə tatəghat-in noanol min rafın rəha Isrel tatuwın muwın isəu.

mətoarus-pən natimnat rafin əh okotol nıpahrienən. ³³ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən mın rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən Iesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotərəkinən rəhatəmat nian mın o nolən əmənləf, motapıs lan, kən moatətəlig-in pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwırən məmə nian rəhak otuwa məs kəut kəm itəmat tahmen-pən məmə noanıkulu təmohasin itəmat, ³⁵ məto-inu nian əh otuwa mıləs netəmim rafin rəha nətueintən. ³⁶ Məto nian rafin onəkotəkəike moatətul matıp, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən tahmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etəmim otagien otəmat nian onəkotətul e nıganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netəmim əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən lapın mın in tiet muwın əpəh Nıtot Rəha Nıg U Olif mətapıl əh-ikın. ³⁸ Kən nian mın rafin laulağın ağın, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nımə Rəha Uhgın.

22

Jutas təmol-salım-in Iesu

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tınatuwa iuəhkır, kən in tınətuoun e lafet rəha Nuhagego-inən. ² Kən pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou koateam-in anion suatıp məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatıp məto-inu ilat koatəgin netəmim məmə, kətah nımanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

³ “Kən Setan təmos niki Jutas, u nərgın kit mın u Iskariot, in e netəm tuelef rəha Iesu. ⁴ Kən in təmuwın matəghat kəm pris asol mın ne netəm-iasol mın rəha mopaal rəha Nımə Rəha Uhgın, mateam-in suatıp məmə otegəhan-in Iesu tuwın e nelmilat. ⁵ Kən nıkilat təmagien, kən kəmotən-iəkıs məmə okotos-ipən məni kit kəm in. ⁶ Kən Jutas təmegəhan lan məmə in otol, kən mateam-in suatıp məmə otegəhan-in Iesu tuwın e nelmilat nian netəmim okotıkə lan.

Etəmim kəiu rəha Iesu kəmioal əpen-əpenə o lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

⁷ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tınuwa, kən e nian əh, netəmim okotəkəike motoh nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ⁸ Kən Iesu təmaun-in Pita ne Jon, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ian kən mioal əpen-əpenə nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə okotuwin motagwən ikin.”

⁹ Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itımlau oekian hiə mioal əpen-əpenə e nagwənən ikin?”

¹⁰ Kən təmənləf kəm ilau məmə, “Uətəlig wır-tu. Nian itəmlau onakuət-arəpən e taon, kən onakuehm suah kit tatəhun pətəl asol kəmətu-pən nəhau lan. Kən nəkiuarisig-in məhaluwın e nımə kit itəm otuwın ikin. ¹¹ Kən nəkuən-ipən kəm etəm-iasol rəha nımə məmə, ‘?İəgətun təməhl-ıpa itımlau məmə ekuea muətapəh ron ik məmə noan u in hiə itəm in ne rəhan mın netəmim okotuwa motol nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən?’

¹² Kən in otit itəmlau nakian əpəh e noan ilıs ikin itəm kınəlın wır rəkıs natimnat rafin rəha nagwənən əh-ikın. Kən nakioal əpen-əpenə nagwənən əh-ikın.”

¹³ Kən kəmian muehm natimnat rafin tahmen əm məmə inu Iesu təmənləf mihin ne. Kən kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Namnun nagwənən rəha Iesu ne rəhan mın

¹⁴ Kən e nian rəha nagwənən, Iesu təmuwın məpələh e tepil ilat rəhan aposol min. ¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəsuwəhən, okol nahməən kəm io. Məto nıkkik tınolkeike pik məmə okotaupən kun nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ¹⁶ Takolkeike pik məmə kitat okotagwən min-nulan məto-inu, okol esagwən minən e nagwənən rəha Nuhagego-inən mətoarus nıpəti lafet u tuwa mol nıpahrienən lan e nərəməərən rəha Uhgın.”

¹⁷ Kən Iesu təmos kap wain mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən mən məmə, “Otos itəmat rafin, kən motənim, ¹⁸ məto-inu roiu iatən kəm itəmat məmə esənimən wain mətoarus-pən nian natımnat rafin kotatig ahgın nərəməərən rəha Uhgın.”

¹⁹ Kən təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netənim, kən mən məmə, “Inu nıpətık itəm iakatos-ipinə otəmat. Nian rafin onəkotəkəike motol nat u məmə nıkitəmat tataht io.”

²⁰ Kən e nolən kitiəh əm, nian kəmotagwən rəkis, Iesu təmos kap wain kən təmən məmə, “Kap wain u in nıtak itəm otaiu otəmat, kən tatəgətun nəniəkisən wi rəha nasituən rəha Uhgın kəm netənim. ²¹ Məto onəkotətəlig wir-tu. Suah kit ukın-u kotagwən kitat min e tepil, kən in otəpanegəhan-in-pən io e nelmi rəhak min tıkimir. ²² Io Nəti Etənim oekəkəike mımis məmə inu Uhgın təmən mihin ne. !Məto awe, nahməən asol tatuwın o etəm tategəhan-in-pən io e nelmi tıkimir min!” ²³ Kən kınətatəpəh-ətapəh olat min məmə, “?Kitat pah otol nat əh?”

²⁴ Kən nat kit min, ilat kınətol nıkilat min məmə pah u in ilis pik taprəkis-in ilat. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kig min rəha nətueintən u koatərəməərə e netənim e rəhalat nəsanənən, kən koataun-in atıp ilat məmə ilat ‘Netəm rəha Nasituən.’ ²⁶ Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit in ilis, in otıləs-iəhau in tahmen-pən e suakəku. Kən okəmə itəmat kit tatətul aupən, kən in otuwa iolwək əm kit. ²⁷ ?Pah u in ilis pik, etənim itəm tətəgwən e tepil, o iolwək itəm tatos nagwənən matuwa? Nəkotitun məmə etəm tətəgwən e tepil in ilis taprəkis. Məto io, etəm-iasol rəhatəmat, nian emətəliwək kitat min itəmat, emahmen-pən e iolwək əm kit.

²⁸ “Itəmat u, nian rafin nəkotatig iuəhkır ron io e nian ekətətig e nian əskasık min. ²⁹ Kən tahmen-pən əm məmə Tata rəhak tatıləs-ipər io məmə ekuwa kig, kən io min iatıləs-ipər itəmat məmə nakotuwa kig min, ³⁰ məmə nakotuwa kəpələh kitat min io, kotagwən kələh e nian ekuwa mol kig lan. Kən e nian əh, itəmat min onəkotəpələh e jea min rəha kig, kən itəmat onəkotuwa motətul aupən e noanol min tuelef rəha Isrel moatakil ilat moatərəməərə elat.”

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm Saimon Pita məmə, “Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tınətapəh rəkis o Uhgın məmə otegəhan-in məmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nəratən kəm itəmat məmə otəgətun rəhatəmat nahatətəən in təkəsık lak o kəp. ³² Məto enəfak rəkis ron ik məmə rəham nahatətəən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatitəlig-pa min, ik onəkəkəike mol nətəligən rəha piam min okotəskasık.”

³³ Məto Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə. Iatətul matıp məmə ekımnə kilau min ik e kalapus, kən mımis kilau min ik.”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ekatən kəm ik məmə, o lapın huə, nian mənig otəsımnənən əh, kən ik onəkən mau kısıl məmə nəkəruru io.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən, emətəhl-iarəp itəmat, nəməsotosən mənı e paos, ne kətım, ne put. ?Tahro? ?Rəhatəmat natımnat təsahmenən, o kəp?” Kən ilat kəmotən məmə, “Kəp.”

³⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “Məto roiu, okəmә suah kit tatos rəhan mənı e paos o kətım, otəkәike mos. Kən etəm tәsosән naip rəha nәluaginән, pәs otol-salım-in rəhan kot mos-nәmti rəhan kit. ³⁷ İatән kәм itәmat mәмә nәghatән u e Naoa Rəha Uhgın tatәghat-in io, kән in otəkәike mol nıpahrienән. In tatән mәмә, ‘Netәmim nıkilat tәht mәмә in etәmim kit itәм tatәрәkin Lou.’ Əwәh, nәghatән u tatol nıpahrienән әh-roiu.”

³⁸ Kən ilat kәmotән mәмә, “İәрәmәрә, әplan-tu. Naip rəha nәluaginән kәiu әpәh.” Kән in təmән kәм ilat mәмә, “Ah, nahmen. Otapәs-ta.”

Iesu tәmuwin matәfak әpәh e Nitot Rəha Nig U Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Kən Iesu tәmıet e taon muwin әpәh e Nitot Rəha Nig U Olif tahmen-pән әm mәмә in tatol mihın e nıan rafın, kән rəhan mın netәmim koatәtәu-pән. ⁴⁰ Kән nıan in tәmuwin mәtoarus-pән әh-ikın әh, tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Onәkotәkәike moatәfak mәмә nat kit otәsos-ipән-os-ipәнән kәм itәmat motol rәhatәmat nahatәtәән otatite lak.” ⁴¹ Kән in tәmalıwәk mapәs ilat muwin mәsın, kән mısın nulan matәfak matән mәмә, ⁴² “Tata, okәмә nıkim tagıen, awı, os-ırәkis nahmәән mın u itәм okәpanotuwa. Mәto әsolән rәhak nәtәligән, mәto ol nat naka itәм ik әm nakolkeike.” ⁴³ Kән nagelo kit tәmısi-pән e neai muwa mos-ipән nәsanәнән kәм Iesu. ⁴⁴ Kән mәto-inu nıkin tıtahmә pıık, kән rəhan nәtәligән tınatol wәk pıık, kән tәmәfak әskasık pıık, kән noәh tәmaıu lan mәhl matәht nısip tahmen e nıta.*

⁴⁵ Nıan tәmәfak rәkis, in tәmәtul mıtәlig-pән mәмә otehm rəhan mın netәmim, kән tәmәplan ilat kınotapıl rәkis. Kınotәpou mәto-inu nıkilat tıtahmә. ⁴⁶ Kән tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “?Tahro nakotapıl? Otaiir motәfak mәмә nat kit otәsos-ipән-os-ipәнән kәм itәmat motol rәhatәmat nahatәtәән otatite lak.”

Tıkimır mın rəha Iesu kәmotuwa kılәs
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;
Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nıan Iesu tәmatәghat әh, nımanın netәmim kәmotıet-arәpa ikın әh, kән suah әh Jutas, u in etәmim kit e netәм tuelef rəha Iesu, in tәmıt ilat motuwa, kән tәmuwa iuәhkır mәмә otatuılım e Iesu. ⁴⁸ Mәto Iesu tәмән-ipән kәм in mәмә, “?Jutas, io Nәti Etәmim, mәto tahro nәmuwa mәмә onәkatuılım-pa lak kән e nolән әh megәhan-in-pән io e nelmi rәhak tıkimır mın?”

⁴⁹ Kән nıan netәmim mın rəha Iesu kınotehm natımnat mın әh mınotıtun mәмә naka әh okol, kәmotән-ipән kәм in mәмә, “?İәрәmәрә, oekotahro? ? Ekotәte ilat e naip, o?” ⁵⁰ Kән ilat kit tәmoahın naip tәte-rәkis matәlgın matıp rəha slef rəha pris asol agın.

⁵¹ Mәto Iesu tәмә, “!Ei! !Nahmen, otapәs әm!” Kән in tәmәlәhәu-pән nelmın e matәlgı suah u, kән mol-wır mın.

⁵² Kән Iesu tәmәghat kәм pris asol mın, ne netәм-iasol mın rəha mopael rəha Nımә Rəha Uhgın, ne etәм-iasol mın rəha noanol rəha Isrel, u kәmotuwa mәмә okotaskәlim Iesu. In tәмән mәмә, “?Tahro, nәman? ?Nıkitәmat tәht mәмә io emit netәmim muwin kotәluagin o kapman, o kәм-naka io iohamnu itәм kit, kән nakotәmik naip asol mın rəha nәluaginән ne nәlnal mın moatuwa mәмә onәkotaskәlim? ⁵³?Nıan rafın etan әm kıtat mın itәmat e Nımә Rəha Uhgın, mәto tahro nәsotaskәlimән io? Mәto roiu әh, in nıan әtuatıp rәhatәmat, kән nәsanәнән rəha napınәpән in tatәрәmәрә.”

22:37: Aes 53:12 * **22:44:** E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itәм kәmәte e nәghatән Kris әupән, nәghatән rəha ves 43-44 tıkә. Kәм-naka, sәnәmә Luk itәм tәmәte ves 43-44, mәto suah kit mın itәм tәmәte kopi kit rəha naoa u.

*Pita təmən məmə
in təruru Iesu*

(*Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Kən kəmotuwa motaskəlīm Iesu motiləs motuwın e latuənu rəha pris asol aḡin. Kən Pita tuarisig-in ilat məto təsuwınən iuəhkır olat. ⁵⁵ Netəm mın əh kəmotahl nıgəm kit əpəh e iat rəha pris asol aḡin, kən motəpələh kitəlau e nıgəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat min. ⁵⁶ Kən pətan əkəku kit u slef rəha pris asol aḡin, təmuwa mehm Pita tatəpələh, kən nəhag-əhagən rəha nıgəm tətasiəgəpın in, kən nıganəmti pətan əh təmətul lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in mın ilau Iesu kəmatuan.” ⁵⁷ Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸ Kən uarisig lan təsuwəhən, suah kit mın tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik mın, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tınuwa mınuwın rəkis, kən suah kit təməghat əskasık kəm ilat məmə, “!Nıpahrienən məmə suah u təmatuarisig-in Iesu, məto-inu in etəm Kalili!” ⁶⁰ Məto Pita təmə, “!Ei! !Esitun aḡin-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita təmatəghat əh, kən mənıg təmımnən. ⁶¹ Kən İərəmərə təməuhlin masıpən ətuatıp matehm Pita. Kən Pita, nıkin təməht nəghatən rəha İərəmərə itəm təmən lan məmə, “O lapın əm u, nian mənıg otəsımnənən əh, ik onakən mau kısıl məmə nəkəruru io.” ⁶² Kən Pita təmıet muwın ihluə, təmasək təmasək.

*Netəmim kəmotəsan-əsan
e Iesu*

(*Mat 26:67-68; Mak 14:65*)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotaskəlīm Iesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh. ⁶⁴ Kən kəmotəlis ətain nıganəmtın kən motoh, moatən-ipən məmə, “!Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tatoh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tepət moatərəkın in lan.

*Kəmiuw-iarəp Iesu e kaonsel
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;
Jon 18:19-24)*

⁶⁶ Kən laulaugın aḡin, netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou kəmotuwa kuəfımın e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu motuwa tətul e nıganəmti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətəpəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, ən kəm itımat.” Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itəmat, kən nəsotənən nıpahrienən lak. ⁶⁸ Kən okəmə ekətəpəh otəmat, kən okol nəkəsotuhalpınən. ⁶⁹ Məto tətoun roiu, io Nəti Etəmim, io oekuwin məpələh əh-ikın rəha nəsanənən ne nisıaiın, inəh e nıkali Uhgın matıp, Uhgın u itəm rəhan nəsanənən iahgın.”

⁷⁰ Kən ilat rafın kəmotətəpəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik Nəti Uhgın?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Tahro kitat koateam-in nəghatən kit mın məmə otasitu e rəhatat nəghatən? Kınotəto ətuatıp nəghatən əh e nohlin.”

23

*Iesu təmətul e
nıganəmti Pailat*

(*Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;
Jon 18:28-38*)

¹ Kən netəmim rafin rəha kaonsel kəmotətul motit Iesu motuwın kəm Pailat.
² Kən moatən-iarəp nıpəgnəmtın mın itəm otoh Iesu məmə, “Emotehm məmə suah u tatit rəhatat netəmim mın, kən mol ilat kotalməl, kən matəuhlin rəhalat nətəligən koatol tıkimır ilat kapman rəha Röm, mətəhtosıg-in itimat məmə esotətouən takis kəm Sisa itəm tatərəmərə e nıməptən u. Kən in matən-iarəp məmə in Kristo itəm Uhgın təmahl-ıpa məmə in kig kit.”

³ Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik kig rəha netəm Isrel?” Məto Iesu tən-ıpən kəm in məmə, “Ik nəmən mihin.”

⁴ Kən Pailat təmən-ıpən kəm pris asol mın ne netəmim rafin məmə, “Eshməh nıpəgnəmtın kit ne, itəm tatən məmə suah u təmərəkin lou.”

⁵ Məto ilat kotagət əfəməh moatən məmə, “Kəp. Məto suah u tətən əpnəpın matəgətun netəmim rafin ikin mın əh Jutia təmətuoun əpəh Kalili muwa mətəarus-pa ukın-u, kən mol nətəligən rəha netəmim koatəluə motalməl.”

⁶ Kən nian Pailat təməto nəghatən əh, təmətapəh məmə, “?Tahro? ?Suah u in etəm Kalili?” ⁷ Kən nian təməto məmə Iesu təmıet ikin əh itəm Herot Antipas tatərəmərə ikin, in təmahl-ıpən Iesu məmə otuwın mehm Herot, məto-ınu e nian əh, Herot mın in tətətig Jerusalem.

Iesu təmətul e nıganəmtı Herot Antipas

⁸ Kən nian Herot Antipas təmehm Iesu, nıkin təmagian pik, məto-ınu nuwəh məsın in təmölkeike məmə otehm. Herot təmətəto əm nımnusən rəhan, kən in təmölkeike pik məmə in otehm Iesu otol nat pıspıs kit. ⁹ Kən o natımnat mın u, Herot Antipas təmətapəh-in nəghatən mın tətət kəm Iesu, məto Iesu təməpnəpın əm məsuhəlpınən rəhan nəghatən. ¹⁰ Kən pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou kəmotətul motəghat əskasık e nıpəgnəmtın mın rəhalat moatoh Iesu lan. ¹¹ Kən uarisig lan, Herot Antipas ne rəhan mın mopael kotagət ausit e Iesu, kən moatəsan lan. Kən Herot təmən-ıpən kəm rəhan mopael mın məmə okotuwın-in-pən kot wır kit rəha kig kəm in, kən motit motuwın mın kəm Pailat.

¹² Aupən ikin, Herot Antipas ne Pailat kəmətıoal tıkimır kəm ilau mın, məto e nian əh, ilau kəmuea mınıoalkeike ilau mın.

Pailat təmən məmə Iesu otəkəike mımıs *(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;* *Jon 18:39-19:16)*

¹³ Kən Pailat təmaun-in pris asol mın, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne netəmim rafin, kən ilat rafin kəmotuwa kitiəh. ¹⁴ Kən in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Suah u, nəmotıləs motuwa tətul e nıganəmtək, kən nəmotən məmə tatəuhlin nətəligən rəha netəmim rəhatəmat koatol tıkimır kəm kapman. Məto emakil rəkıs nətəligən u e nıganəmtıtəmat, kən məsehman məmə təmətgəhl lou kit, kən nıpəgnəmtın mın itəm nakoatən lan təsölən nıpahrienən. ¹⁵ Kən Herot Antipas mın, in təmakil mehm məmə nolən rat kit təsəkul-pənən lan. Tol nəhlan, in tahl-ıpa tuwa mın o kitat, kən təpiə əm məmə suah u in təməsölən nat kit itəm tətət məmə in otımıs ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kən o nat əh inəh, rəhak mın mopael okotalıs əm, kən uarisig kotahl-ıarəp tatuwın.”*

¹⁸ Məto ilat rafin kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Otiləs-ıarəp suah un kən kohamnu! !Məto ahl-ıarəp Parapas tuwa mehm itimat!” ¹⁹ (Suah u Parapas, kəmıləs-ıpən e kalapus məto-ınu in təmöl netəmim kotəluagin o kapman e taon əh, kən in iohamnu itəm.)

23:7: Luk 3:1 * **23:16-17:** E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, katılpin nəghatən kit mın ikin-u tatən məmə, “E nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, Pailat in otəkəike mahl-ıarəp rəhalat kit etəmim otiet e kalapus.”

²⁰ Məto Pailat in tolkeike məmə otahl-iarəp Iesu tatuwin, kən in təməghat min kəm ilat. ²¹ Məto ilat kəmotagət əfəməh pik məmə, “!Ətu-pər in e nig kəluau! !Ətu-pər in e nig kəluau!”

²² Məto Pailat təməghat min kəm ilat minətau kisił lan əh-roiu məmə, “? Tahro? ?Suah u in təmol nat tərət naka? Io esəhmən məmə in təmol nat kit itəm tətuatip məmə in otimis ron. Məto rəhak mopael min, ilat okotalis əm, kən uarisig lan kotahl-iarəp tatuwin.”

²³ Məto ilat koatakəike motəghat əskasik, kən motagət əfəməh e Pailat məmə otətu-pər Iesu e nig kəluau. Kən motagət pik moatuwin moatuwin, kinol win e nətəligən rəha Pailat. ²⁴ Kən Pailat təmakil Iesu məmə otəkəike mimis tahmen-pən məmə inəh ilat kəmotən mihin ne. ²⁵ Kən in təmol nətəligən rəhalat, kən təmahl-iarəp Parapas u aupən in təmətatig e kalapus o nəluaginən o kapman ne nohamnuən itəm. Məto təmegəhan-in Iesu tuwin e nelmi rəhan mopael min məmə ilat okotos motuwin kitəp nətəligən rəha nimanin netənim.

*Kəmit Iesu kan məmə otimis
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Jon 19:17-27)*

²⁶ Kən nian mopael min kəmotit Iesu motiet e taon, kən kəmotəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon. In təmisi-pən isəu maliwək matuwa e taon. Kən kəmotaskəlim motələhəu-pər nig kəluau rəha Iesu e nuwegin məmə otiləs, kən motən-ipən məmə otətəu-pən Iesu. ²⁷ Kən nimanin netənim tepət kəmotaliwək katuarisig-in Iesu e suatip, kən nipiitan tepət min koatuarisig-in ilat, koatasək moatəun-əun o Iesu. ²⁸ Məto Iesu təməuhlin masipən məplan ilat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nipiitan Jerusalem. Əsotasəkən ron io, məto otasək atip otəmat, ne nenətitəmat min. ²⁹ Otətəlig-in-tu io. Nian tatuwa itəm okəpanən məmə, ‘!Otagien itəmat netəm nəsoteməkən o nəsotapinahinən suakəku!’ ³⁰ E nian əh, netənim okotən-ipən kəm nitot asol min məmə, ‘Awi, otisas-pa etimat,’ kən okotən-ipən kəm narit min məmə, ‘Awi, otəfətain itimat.’ ³¹ ?Məto okəmə nigəm tatuəp nəhlan nian nig nimalin tətamiəmitə əh, kən tahro e nian nig tinəmətu?”†

Mopael min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

³² Kən mopael min kəmotiləs suah mil kəiu itəm kəmuətghl lou kan məmə okotohamnu iləhal Iesu. ³³ Kən kəmotuwa ikin kit, nərgin u Louipil-uipil. Ikin əh, kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotətu-pər iətgəhl lou mil əh-ikin, kit e nikali Iesu matip, kən kit e nikalin mol. ³⁴ Kən Iesu təmə, “Tata. Aluin rəhalat nolən rat min itəm koatol kəm io, kən məsalpinən, məto-inu kəsotitunən nat naka itəm koatol.” Kən kəmotoor rəhan natimnat moaturin taes ron.

³⁵ Kən netəm min u koatətul əh-ikin, moatehm natimnat min u, məto etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotalah əsan e Iesu moatən məmə, “!In təmosmegəh netənim tepət rəkis. Məto okəmə in Kristo itəm Uhgın təməh məmə otahl-ipa, kən in Etəm Uhgın Təmitəpun, kən pəs in otosmegəh atip in!”

³⁶ Kən mopael min, ilat min koatəghat əsan e Iesu, kən motuwa iuəhkir ron moatətapəh məmə in tolkeike wain u itəm tagin,‡ ³⁷ moatən məmə, “!Okəmə niphahrienən ik kig rəha noanol min rəha Isrel, osmegəh atip ik əh-roiu!”

23:29: Luk 21:23 **23:30:** Hos 10:8; Nol Əpən 6:16 † **23:31:** “Nig nimalin tətamiəmitə əh” tətəpsen-pən Iesu itəm tətuatip agin, məto tatos nalpinən. Inu tahmen e nigəm itəm tatuəp. Kən “nig tinəmətu” tətəpsen-pən iol təfagə rat min. Kən uarisig lan, Uhgın otol nalpinən asol kəm ilat. Inu tahmen e nigəm asol agin.

Afin Luk 21:20-24. **23:34:** Sam 22:18; Aes 53:12 **23:35:** Sam 22:7-8 ‡ **23:36:** Wain u itəm tagin, in nənimən rəha ian-rat min. **23:36:** Sam 69:21

³⁸ Kən nəghatən kit əh-ikin kəməte kətu-pər e rəhn-kapə nig kəluau, tatən məmə, INU KIG RƏHA NETƏM ISREL.

³⁹ Kən iətgəhl lou mil kit itəm katəkul-pər e nig kəluau, in tatəghat rat e Iesu, matən məmə, “!Ei! ?Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, o kəp? ! Okəmə tol mihin, osmegəh ik kən mosmegəh mın itimlau!”

⁴⁰ Məto iətgəhl lou əh kit mın təmən-ipən kəm in kit, kən mahtosig-in məmə, “?Tahro? ?Nəsəginən Uhgın, nat əpnəpın onakimis? Nəlpınən u rəhatəhal in tahmen-ahmen əm. ⁴¹ Məto təmətuatip əm məmə kilau okiamis o rəhalau nolən rat mın itəm kəmioal. Məto suah u, in təsolən nat tərət kit ne.”

⁴² Kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iesu, o nian onəkuwa matol kig lan, kən nıkim otatəht io.” ⁴³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Nıpahrienən iatən kəm ik, məmə roiu əm kilau mın ik əpəh e nego e neai.”

Iesu təmimıs
(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;
Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kən iuəhkır tuelef klok e nərəuiəgən, mıt nəsasiəən, kən nəpınəpən tınan rafın ikin əh mətoarus-pən tri klok ehnaipən. Kən nıməhan itəm tatəkulosig-in-pən İkin Tasım Ağın İkin e Nımə Rəha Uhgın, təməhap məsın kəiu. ⁴⁶ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Tata. İatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təmən rəkis nəghatən əh u, kən rəhan namegən tiet.

⁴⁷ Kən nian etəm-iasol rəha mopaël mın rəha netəm Rom təmehm natımnat mın əh, kən in təmənwiwi Uhgın matən məmə, “!Nıpahrienən, suah u in tətuatip pahrien!” ⁴⁸ Kən netəmim itəm kəmotuwa ikin əh məmə okotəplan, nian kəmotəplan natımnat mın əh, kəmoatuwin moatəto tərət e nıkilat, kən motahtəht manıkiləhalat. ⁴⁹ Kən ioli Iesu mın, ne nıpitan itəm kəmotisi-pən Kalili motətəu-pən Iesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu məsın kən moatehm natımnat mın əh.

Josep təmıtənim Iesu
(Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;
Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kən etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgın u Josep. Aramatia in taon kit rəha İsrəl, kən suah əh in etəmim kit rəha kaonsel rəha netəm İsrəl. In etəm təwır, rəhan nəmegəhən tətuatip, kən in etəmim kit təmatəsağın məmə otəplan nərəmərən rəha Uhgın. Kən in təməsegəhanən e nəghatən rəha kaonsel itəm kəmoategəhan-in Iesu məmə okoh. ⁵² Kən in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron məmə otegəhan-in nıpəti Iesu tos. ⁵³ Kən Josep təmuwin mıləs-ıəhau nıpəti Iesu e nig kəməluau, mos muwa malpın e nıməhan wır kit, nərgın u linen. Kən təmıləs muwin mələhəu-pən e nıpəg kəpiel itəm kınəməte rəkis o nolən suwıt ikin, məto kəsıtənimən əh suah kit ikin. ⁵⁴ In əh e nian rəha noanol mın rəha İsrəl itəm koatol əpen-əpenə lan o nian rəha Sapat, kən iuəhkır Sapat tətouun.

⁵⁵ Kən nıpitan itəm kəmotisi-pən Kalili kəmotuarisig-in Iesu, kəmotətəu-pən suah un, motuwin motəplan nıpəg kəpiel, kən motəplan nolən itəm in tətələhəu-pən mın Iesu ikin. ⁵⁶ Kən uarisig, nıpitan kəmotitəlig-pən latuənu, kən kəmoatol əpen-əpenə manat mın neen ne fomat itəm nəmiəwılat təwır məmə okol-pən e nıpəti Iesu. Kən e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pən nəghatən rəha Lou.

24

*Iesu tāmamegəh min
e nimisən*

*(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;
Jon 20:1-10)*

¹ Kən e Sante laulaugin agin, nipitan kəmotuwın əpəh e suwit, motəmik nat pien-pien min u nəmiəwilat təwir itəm kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ² Nian kəmotuwa e suwit, kəmotehm kəpiel itəm kətahtosig-in nipəg kəpiel lan, mətə kəmahwin rəkis. ³ E nian kəmotuwın e nipəg kəpiel, mətə kəsotehmən nipəti İərəməərə İesu. ⁴ Kən ilat kinotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat min əh. Kən əmun etənim kəiu əh-ikin, katuətul ilat min nipitan, kəmian e napən itəm tatipit-ipit. ⁵ Kən nipitan kəmotəgin pik, kəmotisin nulilat motasil-iahu moatehm niməptən, kən suah mil kuəmə, “?Tahro nakoategəs-in etəm tatəmegəh u ikin-u ima netəm kəmotimis? ⁶ In tikə ukin-u. !In tinəmegəh min! Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən itəm təmən kəm itəmat nian in tətətatig əh əpəh Kalili məmə, ⁷ ‘Natimnat min u okotəkəike motuwa motol nipahrienən lan. Okegəhan-in-pən Nəti Etənim tuwin e nelmi iol təfagə rat min, kən okətu-pər e nig kəluau timis, mətə e nian tatol kisil lan, kən in otəmegəh min.’ ” ⁸ Kən nikilat tinəht nəghatən rəha İesu.

⁹ Kən kəmotiet e suwit motuwın motən-ipən natimnat min əh kəm netəm lefen rəha İesu, ne rəhan min rafin. ¹⁰ Kən nipitan min əh itəm kəmotən-iarəp natimnat min u kəm aposol min, inəh Meri Maktala, Joana, Meri mama rəha Jemes, ne nipitan neen min itəm kəmotuwın e suwit. ¹¹ Mətə aposol min kəmotətə nəghatən əh tahmen-pən əm e nəghatən alməl kit itəm nipətin tikə, kən məsotənən nipahrienən lan.

¹² Mətə Pita tətəmətəl maiu muwin əpəh suwit ikin, moeg-oeg masipən e nipəg kəpiel kən təmehm əm napən itəm kəmalpin nipəti İesu lan, mətə nat kit min tikə əh-ikin. Kən in təmaliwək mətəlig minatuwin latuənu, kən matətəlig-in pik natimnat min əh.

E suatip tatuwin Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³ E nian əm əh inəh, suah mil kəiu rəha İesu kəmuəliwək mətian latuənu kit, nərgin u Emeas. Latuənu un mətəarus-pən Jerusalem, in iuəhkir o lepen kilometa. ¹⁴ Kən e nian ilau kəmuəliwək mətian, kən ilau kəmatuəghat-in natimnat min itəm kəmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kəmatuəghat nəhlan, kən İesu təmuwa iuəhkir olau, məhlaliwək kələh mətəhaluwın. ¹⁶ Mətə kəməsiatunən məmə pah əh iləhal min kəmətəhlaliwək mətə-inu Uhgın təmahtosig-in nətəligən rəhalau.

¹⁷ Kən İesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. ?Naka un nakatuən?”

Kən əmun kəmuəlahl muətul, nigənmətilau təməpou. ¹⁸ Kən suah mil əh kit, nərgin u Kleopas, təmən-ipən kəm in məmə, “Okəm-naka ik əm un iapispis kit u Jerusalem itəm nəsitunən natimnat min itəm kəmol ilat e nian min itəm kinotuwın rəkis.”

¹⁹ Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Natimnat naka min əh?”

Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “Natimnat min itəm kəmol e etəm Nasaret əh İesu. In ien kit rəha Uhgın, kən rəhan wək təsənən wir ne rəhan min nəghatən kotəfigəm, kən niki Uhgın ne niki netənim tətəgien lan. ²⁰ Mətə rəhatimat pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotiləs-ipən e nelmi netəm Rom məmə okotakil məmə in otimis. Kən kəmotətu-pər e nig kəluau timis.

²¹ “Mətə itimat emotələhəu-pən pap rəhatimat nətəligən tətətig əskasik lan məmə in otiləs-irəkis itimat noanol min rəha İsrel e nelmi tikimər min

rəhatimat. Kən roiu in nian tatol kisil lan. ²² Kən nat kit min, nipitan neen itəm emotan, kəmotol məmə narmitimat təmiwig o nəghatən kit. Roiu laulaugin agin-əh, kəmotuwın əpəh e suwit itəm kəmitənim Iesu ikin, ²³ mətə kəməsotehmən nipətin. Kən kəmotitəlig-pa moatən məmə, ‘Emotehm nat kit tahmen e napılaiirən, inəh nagelo mil kəiu katuən-ipa kəm itimat məmə Iesu tatəmegəh.’ ²⁴ Kən rəhatimat neen netənim kəmotuwın e suwit, kəmotehm natimnat rafin agin tətutip tahmen-pən əm e nəghatən əh nipitan min əh kəmotən mihin ne, mətə kəsotehmən Iesu.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. !Rəhatəmlau-kapə tikə, kən nakatiaiuw nifagə matialəs pik o nənən nipahrienən o natimnat itəm ien min rəha Uhgın kəmotən! ²⁶ ?Nəkiatun o kəp məmə, Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa otəkəike mos nahməən e nipətin, kən uarisig lan, in təpanuwın əpəh e nego e neai mos nərgin rəha nisaiiən?” ²⁷ Kən Iesu təmən-ipən wir kəm ilau Naoa Rəha Uhgın itəm koatəghat-in in, təmətuoun e naoa rəha Moses kən muwın mətəarus-pən naoa min rəha ien min rəha Uhgın.

²⁸ Kən kınətəhaluwa iuəhkır o latuənu itəm suah mil katian ikin. Kən kənuəplan məmə Iesu tinətaliwək minatuwın məsətulən, ²⁹ mətə ilau kətiauəh nikin məmə, “Ei, təwir məmə nəkətətig kitəhal min ik, mətə-inu tinəpinəp rəkis, otəsuwəhən roiu mit taht.” Kən təmuwın minehm ilau mətəhaləpələh.

³⁰ Kən kınətəhaləpələh məmə okəhlagwən, kən in təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm ilau. ³¹ Kən əmun Uhgın təmol kəniatun məmə in Iesu, kən əmun in təmikə min, kən kənəsəplanən. ³² Kən kəmuən-ipən kəm ilau min məmə, “!Ei! ?Nian in təmatən-ipa wir Naoa Rəha Uhgın kəm kilau e suatip, kən katuəto təwir lan nıkilau tətəgien pik, o kəp?”

³³ Kən roiu agin-əh min, kəmuətul miaiet ikin əh miatəlig-pən min Jerusalem. Kən ikin əh, ilau kəmuehm netəm lepen rəha Iesu ne netənim neen min rəhan kəmotuwa kuəfimin rəkis ilat min katəpələh, ³⁴ kən moatən məmə, “!Nipahrienən! !Iərəməmə təməmegəh min, kən Saimon Pita* təmehm rəkis!” ³⁵ Kən ilau kəmuən-ipən rafin natimnat itəm kəmol kəm ilau e suatip, kən muən-ipən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian itəm in təmatəmkas pıret matos-ipən kəm ilau.

*Netənim rəha Iesu min kəmotehm
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;
Jon 20:19-23)*

³⁶ Kən nian katuən əh nəghatən min əh, Iesu təmuwa mətul ilugin-in ilat matən kəm ilat məmə, “Nəməlinuən tətətig otəmat.”

³⁷ Mətə ilat kəmotaut lan kən minəatəgin, nıkilat təht məmə kınətəplan narmın kit. ³⁸ Mətə in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro rəhatəmat nətəligən tətərat nəhlan? ?Təhro rəhatəmat nətəligən tətətul pagpag? ³⁹ Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io əm u. Otea-pa motek nipətik kən motitun məmə io. Narmi etənim nipətin ne nıkilkilin tikə, təsolən məmə inu nakoatehm io, nipətik ne nıkilkilik əh-ikin.”

⁴⁰ Təmən nəghatən əh, kən təməgətun nelmin ne nelkin kəm ilat. ⁴¹ Ilat kəsotən wirən nipahrienən lan mətə-inu nıkilat tətəgien pik, kən narmilat tatiwig. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəgwənən kit un nakoatos, o?”

⁴² Kən kəmos nəm məsin itəm kəmwəan rəkis motos-ipən kəm in, ⁴³ kən e niganəmtilat, təmos mun.

24:21: Luk 19:11; Wək 1:6 **24:24:** Jon 20:3-10 **24:26:** Luk 9:22 **24:27:** Sam 22:1-21; Aes
53 * **24:34:** Nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, “Saimon.” **24:34:** 1 Kor 15:4-5 **24:37:** Mat
14:26

⁴⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Aupən ikin, nian emətatig əh kitat min itəmat, emən nəghatən u kəm itəmat məmә, natimnat rafin itəm koatəghat-in io e Naoa Rəha Uhgın, okotəkəike motuwa motol nıpahrienən lan, inəh nəghatən min e naoa rəha Moses, ne naoa min rəha ien min rəha Uhgın, ne Naoa Rəha Napuən Min.”

⁴⁵ Kən in təmerəh e rəhalat nətəligən məmә okotıtun nəghatən min itəm tətatig e Naoa Rəha Uhgın. ⁴⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “Nəghatən itəm tətatig e Naoa Rəha Uhgın tatən məmә netəmim okotol tərət kəm Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa, motol tatəto nahməən e nıpətın matuwın matuwın timis, mətə e nian itəm tatol kışil lan, in otəmegəh min e nimisən. ⁴⁷ Kən e nərgi Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa, netəmim okotəkəike motən-iarəp nəghatən əh məmә netəmim okotəkəike motəuhlin kən motıtəlig e rəhalat təfagə rat min, kən Uhgın in otəsalpınən nıtai təfagə, kən maluin rəhalat nolən rat min. Nəghatən u otəkəike muwın kəm noanol min rafin əpəh ikin min rafin, otətuoun Jerusalem kən muwın mətəahgin-pən ikin min rafin e nətueintən. ⁴⁸ Itəmat nəmotəhm natimnat min u, kən onəkotən-iarəp ətuatıp nəghatən min lan. ⁴⁹ Kən ekahl-ipa suah u itəm rəhak Tata təmən-iəkis məmә in otahl-ipa kəm itəmat, inu rəhan Narmın. Mətə onakoatəsahgin e taon əh mətəahgin-pən nakotos nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın, kən tərıoah e nəmegəhən rəhatəmat.”

*Uhgın təmıləs Iesu
muwın e neai
(Mak 16:19-20)*

⁵⁰ Kən Iesu təmit ilat motiet e taon motuwın əh latuənu Petani. Kən təmıləs-ipər nelmin məfak olat. ⁵¹ Kən nian təmatəfak olat, kən təmapəs ilat nian Uhgın təmıləs minatuwın əpəh ilis e nego e neai. ⁵² Kən kəmotəiuaiu motəfak-pən kəm in, kən uarisig lan, kotıtəlig-pən Jerusalem nıkilat tətəgien. ⁵³ Kən nian rafin, koatuwın e Nimə Rəha Uhgın moatənwiwi Uhgın.

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Jon Təməte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pik in. In təməte naoa mın u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nıpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik, məto-inu rəhalat nahatətəən təsəskasikən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Jon in etəm-iasol kit rəha nıməfak, kən netəmim rafin rəha nıməfak koatısiai-in. In tolkeike məmə netəmim rafin okotıtun wır rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eiua tətən, məto netəmim kotıtun nahtosig-inən nəghatən eiua mın e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təməte naoa u o naka? Jon təməte naoa u matən-iarəp wır məmə İesu in nəti Uhgın, kən netəmim rafin itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulin. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatıp məmə İesu in nəti Uhgın, kən İesu in Uhgın pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən mın neen rəha İesu itəm naoa mın rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatıp-in nətəligən mın neen itəm netəmim koatən e İesu.

Nəghatən Rəha Uhgın Təmuwa Etəmim, in İesu

¹ Aupən agın, e nətuounən nian, Nəghatən tınatig rəkis.* Nəghatən u təmətatig ilau Uhgın, kən Nəghatən u, in Uhgın. ² E nəukəti nian, in tınəmatig rəkis ilau Uhgın, ³ kən Uhgın təmöl natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgın təmöl, nat kitəh ne tikə məmə Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəukəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəpın napinəpən, kən napinəpən okol təsprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgın təmahl-ipa tuwa, nərgin u, Jon.* ⁷ Təmətul-arəp məmə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nıpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon in Nəhag-əhagən əh, məto in təmuwa əm məmə otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəpın netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnapın məmə Uhgın təmöl nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətatig e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotəruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikın, məto natiman mın koatəuhlin məntaalat kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Məto netəmim rafin itəm kəmos in nıkilat tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhan-in ilat koatuwa nenəti Uhgın mın.‡ ¹³ Nenəti Uhgın mın əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm nisualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəligən rəha etəmim, o rəha tata mın, məto ilat kotaiir wi mın e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm.§

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təməte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves mın u. † **1:9:** 1 Jon 2:8 ‡ **1:12:** Kal 3:16 § **1:13:** Jon 3:5; 1 Pita 1:23

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətatig kitat min. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiəh Əm, itəm in təmişipən e Tata Uhgın. In tərıoah e nəwırən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərioah mın e nıpahrienən.*

¹⁵ Jon tatətul-arəp matən əfəmäh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mın əh-ikın tatarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsairən əh, in tınəmatig lilin rəkis.’ ”

¹⁶ Kən in tərıoah e nəwırən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwırən əh rəhan, nian rafın in tatos-ıpa, matos-ıpa, matos-ıpa, kəm kitat rafın. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgın təmos-ıpa aupən, Moses in suatıp ron, məto İesu Kristo in suatıp rəha nawte-inən nəwırən əh ne nıpahrienən rəha Uhgın kəm kitat.†

¹⁸ Suah kit təsehmən Uhgın nian kit ne.‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgın, itəm in iuəhkır o noanenau rəha Tata Uhgın, in təmol əp Uhgın kəm kitat kən kotıtun.§

Jon təmən məmə sənəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa

(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8;

Luk 3:15-17)

¹⁹ Kən netəm-iasol mın e noanol rəha İsrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ıpən pris mın neen ne Lifaet mın un, netəm kotasıtu e pris mın e Nımə Rəha Uhgın, məmə okotuwa motehm Jon motətapəh ron, məmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon təmətul-arəp matən-ıarəp in.

²⁰ Nian ilat kəmotətapəh ron, in təməsəhluaig-inən, məto təmən-ıpən ətuatıp əm in kəm ilat məmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.”

²¹ Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Məto Jon təmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh mın ron məmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgın itəm kəmatən aupən məmə otəpanuwa?”†

Məto Jon təmə, “Kəpə.”

²² Kən ilat kəmotən məmə, “Ik onəkəike mən-ıarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin motən-ıpən kəm netəm kəmotahl-ıpa itimat ekotuwa.”

²³ Kən tən-ıpən kəm ilat məmə, “Io u itəm ien rəha Uhgın Aesea tınəmən-ıarəp rəkis aupən məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəmäh əpəh ikın taruən-aruən ikın, matən məmə, Otol-wır suatıp rəha İərəmə.’ ”‡

²⁴ Nətəmim itəm kəməhl-ıpa ilat, Farisi mın neen əh-ikın, ²⁵ kən ilat kəmotətapəh mın o Jon məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, kən sənəmə ik Elaija, kən sənəmə ik ien itəm kəmatən-ıarəp aupən, kən təhrol nakatol baptais e netəmim?”

²⁶ Kən tuhalpın matən məmə, “Io iatol baptais e netəmim e nəhau, məto suah kit u ikın ilugın etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. ²⁷ Io etaupən, suah un in tatarisig, məto in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agın-əhən məmə ekol wək kit rəhan.”§ ²⁸ Natımnat mın u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgın u Petani, in tətatig əpəh entənıpən e nəhau Jotan. İkın əh Jon tatol baptais e netəmim ikın.

* **1:14:** Fil 2:7; 1 Tim 3:16 † **1:17:** Rom 5:21 ‡ **1:18:** Eks 33:20 § **1:18:** 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4 * **1:21:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † **1:21:** Dut 18:15 ‡ **1:23:** Aes 40:3 § **1:27:** Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agın-əhən məmə ekos-ırəkis put rəhan.” Netəmim aupən kotəmə wək rəha nos-ırəkisən put rəha İərəmə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agın.

Iesu in tahmen e nati sipsip raha Uhgîn

²⁹ Kəmən lawigin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “! Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip raha Uhgîn.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat mīn rəha nətueintən u.† ³⁰ Etəmim u inu, io ematən kəm itəmat məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mīn əh-ikin tatuarisig-in io, mətə in ilis taprəkis-in io, mətə-inu nian eməsaiirən əh, in tīnəmatig lilin rəkis.’ ³¹ Nian io ematəghat-in, kən io mīn eməruru məmə in etəmim pah; mətə emuwa matol baptais e netəmim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol mīn rəha Isrel.”

³²⁻³³ Jon təmatətul-arəp matən məmə, “Uhgîn təmahl-ipa io məmə io ekol baptais e netəmim e nəhau, kən nian ematəghat-in, io mīn eməruru məmə suah u inu. Mətə Uhgîn təmən-ipa kəm io məmə, ‘Onəkəplan Narmīn Rəhak oteiuaiu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol baptais e netəmim e Narmīn Rəha Uhgîn.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narmīn Rəha Uhgîn təmisi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meiuaiu məpələh-pər lan. ³⁴ Io ətuatip eməplan nat u, kən ematətul-arəp matən-iarəp məmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgîn pahrien.’ ”

Iesu təmətuoun mətəun-in rəhan netəmim

³⁵ Kəmən lawigin, Jon tətətig əpəh ikin kitəh əm iləhal rəhan kəiu etəmim. ³⁶ Kən nian niganəmti Jon təmətul e Iesu taliwək matuwa kən təmə, “!Ei! ! Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgîn!”

³⁷ Kən nian rəhan etəmim mil kəmuətə nəghatən əh, kəmuətul matiauarisig-in Iesu. ³⁸ Kən Iesu teirair məplan suah mil un katuətəu-pən-in, kən in təmə, “!Ei! !Suah mil! ?Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ?Ik nətatig hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” nīpətīn u “Iəgətun.”)

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs kəhaluwīn nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiauarisig-in məhaluwīn kuəplan ikin in tətətig ikin. Iuəhkīr mītgar tiwig ehnaipən, ilau kəmətuan iləhal mīn mətəorus tapinəp.

⁴⁰ Suah mil u kit itəm təmətə Jon, nərgīn u Antru, pian u Saimon Pita. ⁴¹ Kən roiu agīn-əh mīn, in təmuwīn mehm pian Saimon mit muwa, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nīpətīn u məmə, “Kristo,” itəm Uhgîn təmən məmə otahl-ipa.) ⁴² Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian niganəmti Iesu təmətul lan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik u inu Saimon, nəti Jon, mətə roiu okaun-in ətəgtəg ik məmə ‘Kefas.’ ” (In “Pita”‡ e nəghatən Kris).§

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawigin mīn, Iesu nīkin tīnəht məmə otuwīn-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ipən kəm in məmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.” ⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita. ⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in məmə, “Itimat enotəplan suah ilouin, aupən Moses təmətə rəkis rəhan nəghatən mīn itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien mīn rəha Uhgîn aupən ilat mīn kəmotəte rəkis nəghatən mīn itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərgīn u, Iesu.”

⁴⁶ Mətə Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nīkim təht məmə nat wīr kit otisi-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təwīr əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

* **1:29:** Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 † **1:29:** Hiprus 9:22,26 ‡ **1:42:** Nīpətī nərgīn u Pita, in “kəpiel.” § **1:42:** Mat 16:18

⁴⁷ Nian Iesu tāmēplan Nataniel taliwək matuwa, kən tāmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! !Neiueiuəən tikə lan!”*

⁴⁸ Kən əmun Nataniel tətapəh o Iesu māmə, “?Nəmahro mitun māmə io etəm tol nulan?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Nian ik nəmatəpələh e nəukət nig fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, mətə io enəməplan rəkis ik.”†

⁴⁹ Kən Nataniel tāmə, “!Iəgətun! !Ik Nəti Uhgın! !Ik Kig rəha noanol mın rəha Isrel!”

⁵⁰ Iesu tāmən-ipən kəm in māmə, “?Ik nəmatahatətə lak mətə-inu io emən əm māmə enəməplan rəkis ik, nian nəmatəpələh-pən əh e nəukəti nig fik? Ik onəpanəplan nat asol mın taprəkis-in itəm u.” ⁵¹ Kən mən mın māmə, “Nipahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat māmə, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagelo mın rəha Uhgın koatər moatuwin e neai, kən moteiuai moatuwa o Nəti Etənim.”‡

2

Marit kit əpəh Kena

¹ Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat mın. ² Kən ilat kotaun-in-pən mın Iesu ne rəhan mın netənim, māmə ilat mın okotuwın e marit əh. ³ Kən e nian əh, kəmotənim rafin wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Rəhalat wain təmikə.”

⁴ Mətə Iesu tən-ipən kəm in māmə, “?Pətan, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.” ⁵ Mətə rəhan mama tən-ipən kəm iolwək mın rəha marit māmə, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.” ⁶ Nuwigı nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, māmə netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat māmə ilat okotaruətuəh e niganəmti Uhgın. Nuwigı nat mın un, kəmöl e kəpiel, kən okəmə naka kitiəh titun nosən wanhanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək māmə, “Otətu-pən nəhau e nuwigı nat mın un.” Kən kəmotətu ilat kotərioah wir. ⁸ Kən tən-ipən kəm ilat māmə, “Otətu rəkis nəhau neen motos motuwın kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

⁹ Kən nian suah un təmənəm asgəwin, mətə nəhau tinol rəkis wain lan. Mətə etənim itəm tərəmərə e marit u, in təruru māmə kəmos hiə wain u. Netəm mın əm un itəm kəmos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm tərəmərə e marit təmaun-in etəm təmol marit, ¹⁰ mən-ipən māmə, “Nian rafin netənim kotaupən motos-iarəp wain wir, kən uarisig netənim kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwir pikən. Mətə ik natos əh itəm təwir muwa mətəarus-pa u-roiu.” ¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun agın-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətun nepətən rəha Uhgın lan, kən rəhan netənim mın, kəmotahatətə əskasik lan.

Iesu təməhg-iarəp netənim itəm kotal maket e

Nimə Rəha Uhgın

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;

Luk 19:45-46)

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuai muwin e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian mın ne rəhan netənim mın. Kən kəmotatig nian əkuəkir əm əh-ikin əh. ¹³ Kən tinuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha noanol mın rəha

* **1:47:** Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 † **1:48:** Nig fik mın, ilat nig-kitun mın e nasumən ikin Isrel. Netənim koatun noalat, kən moatəpələh ahgin nimalilat. Koatəpələh ahgin pik nig fik iuəhkir o nimə rəhalat kən moatəfak māmə nikilat otətəht nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın. Nat itəm Iesu təmən e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel māmə okəm-naka təmatəpələh ahgin rəhan nig fik, kən nikin təmatəht nəmegəhən rəha Jekop. ‡ **1:51:** Jen 28:12

Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən Iesu təmər muwın əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgın, Iesu təməplan netəmim itəm koatos məni e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netəmim okotos-nəmtin. Kən netəmim neen əh-ikin, ilat koatol senis e məni rəha netəm ik pisin pisin min. ¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mıtəp netəm min un ilat rəhalat kau min ne sipsip min məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təməhtəg məni rəha netəm min u itəm koatol senis lan, kən təmähwin-ahwin rəhalat tepil min. ¹⁶ Kən məhai ilat min u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “!Otəmik nat min un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!” ¹⁷ Kən netəmim rəhan, nıkilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın, itəm tatən məmə, “!o ekolkeike pik Nimə Rəham e nıkkik, nıkkik tatımis-pən lan.”†

¹⁸ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmöl məmə nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmə otəgətun ətuatıp kəm itimat!”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərəkin Nimə u Rəha Uhgın, kən nian kışil əm, io ekiləkin min tətul.”‡

²⁰ Kən netəm-iasol min un kotəmə, “!Ei, nəman! Netəmim kəmotol wək pik e nup ilat rafın foti-sikis motiləkin Nimə u Rəha Uhgın. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kışil əm?”

²¹ Məto Nimə əh Rəha Uhgın itəm Iesu tatəghat-in, in nıpətın. ²² Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən minəmegəh min, kən rəhan netəmim min, nıkilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgın, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tınəmitun rəkis nətəligən min rəha netəmim

²³ Nian əh Iesu təmətətig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netəmim tətət kəmotəplan nəmtətin min itəm in təmöl, kən kəmotahatətə e nərgin. ²⁴ Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nıkilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵ Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, məto-inu Iesu tıtun rafın nətəligən rəha netəmim.§

3

Nikotimas təmuwın məplan Iesu

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas.* In Farisi kit.

² Kən nian kit lapın, in təmuwın məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ipən məmə, “!əgətun, itimat ekotitun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgın təmahl-ıpa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsölən nəmtətin min un ik nakatol okəmə Uhgın təsətigən ron.”

³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nıpahrienən aɡın u iatən-ıpınə kəm ik məmə, okəmə etəmim kit təsaiir wiən, okol in təsəplanən nərəmərəən rəha Uhgın.”†

⁴ Kən Nikotimas, narmin təmiwig pik, kən mətapəh ron məmə, “?Etəm tınöl iahgin rəkis, otəhrol maiir mətmətig min? !In okol təsuwın minən e nərpı rəhan mama kən maiir-pa min!”

⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nıpahrienən aɡın u iatən-ıpınə kəm ik məmə, okəmə etəmim təsaiir-wiən e nəhau ne Narmin Rəha Uhgın, okol təsuwınən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın.‡ ⁶ Nıpətıtəm tətaiir əm e nıta rəha etəmim əm, məto Narmin Rəha Uhgın əm un in tatol məmə narmitəm

* **2:13:** Eks 12; Dut 16:1-6 † **2:17:** Sam 69:9 ‡ **2:19:** Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

§ **2:25:** Jon 1:47; 6:61; 13:11 * **3:1:** Jon 7:50-51; 19:39-42 † **3:3:** Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18

‡ **3:5:** Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5

tətaiir wi mīn. ⁷ Təsəwīrən məmə narməm otīwīg mətō-inu emən-ipīnə kəm ik məmə, ‘Onəkotəkəike motaiir wi mīn.’ ⁸ Tahmen əm e nīmətag tatisi-pə ikin kit, matelel nat matuwīn ikin kit itəm in tolkeike məmə otuwīn-pən ikin. Natətō əm, mətō ik nəkəruru məmə təmisi-pə hiə, kən matuwə hiə. Kən e suatip kitiah əm, kitat kəsotəplanən Narmīn Rəha Uhgīn, mətō koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etəmim itəm təmāiir wi mīn.”§

⁹ Kən əmun, Nikotimas tətəpəh o Iesu məmə, “?Natimnat mīn un, otəhrol nulan muwa?”

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Ik iəgətun asol rəha netəm Isrel. ?Təhrol nəkəruru natimnat mīn u?” ¹¹ Nīpahrienən agin u iatən-ipīnə kəm ik məmə, nəghatən mīn u itəm ekoatən ilat, itimat ekotitun wīr, kən natimnat itəm ioatən-iarəp, itimat enotəplan rəkis. Mətō itəmat nəsotahatətəən e nəghatən mīn rəhatimat.

¹² Io iatən əm natimnat mīn itəm katol e nətueintən əm u, mətō itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən. ?Kən okəmə ekən natimnat mīn itəm katol e Nego e Neai, nakotəhrol nulan motahatətə lan? ¹³ Suah kit təsuwīnən əpəh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mən-iarəp nian kit ne. Mətō Nəti Etəmim əm, təmisi-pən iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun nən-iarəpən.

¹⁴ “Aupən, əpəh ikin taruən-aruən ikin, Moses təmīləs narmi sinek kit, mətupər ilis e nig əfəməh kit, kən mīləs-ipər.* Kən e nolən kitiah əm, okəike kiləs-ipər mihin Nəti Etəmim, ¹⁵ məmə netəm mīn u itəm okotahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. ¹⁶ Tol nəhlan, Uhgīn təmolkeike pik netəmim e nətueintən, tol-pən in təmos-ipa Nətin Noan Kitiah Əm, məmə netəm mīn u itəm koatahatətə lan, ilat okol kəsotimīsən, mətō okotos nəmegəhən itulin.† ¹⁷ Uhgīn in təməsahl-ipamən Nətin tuwa e nətueintən u məmə otən-iarəp nalpīnən rəha nolən rəha netəmim rəha nətueintən, mətō in təməhl-ipa, məmə otuwa mol suatip o nosmegəhən netəmim e nətueintən.

¹⁸ “Etəmim itəm tətəhatətə lan, Uhgīn okol təsənən nalpīnən rəhan, mətō etəmim itəm təsəhatətəən lan, Uhgīn tīnən rəkis nalpīnən rəhan, mətō-inu in təsəhatətəən e Nəti Uhgīn Noan Kitiah Əm. ¹⁹ Uhgīn tətakil netəmim e nolən u məmə, Nəhag-əhagən tīnuwa rəkis e nətueintən, mətō netəmim kəsotolkeikeən Nəhag-əhagən. Ilat kəmoatolkeike Napinəpən ilə, mətō-inu nian rafin rəhalat nolən, təsətuatipən. ²⁰ Etəmim itəm tatol nolən itəm təsətuatipən, in tetəhau Nəhag-əhagən. Kən in təsuwamən e Nəhag-əhagən, mətō-inu in tapəs məmə Nəhag-əhagən əh otasiəgəpīn rəhan nolən mīn.

²¹ Mətō etəmim itəm tatətəu-pən suatip rəha nīpahrienən in otuwa e Nəhag-əhagən, məmə Nəhag-əhagən əh, in otasiəgəpīn rəhan nolən kən matəgətun məmə in təmol ilat e nəsanənən əm rəha Uhgīn.”

Jon Təməghat-in Mīn Iesu

²² Uarisig e natimnat mīn əh, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotuwīn e nītən Jutia. Təmatig nuwəh məsīn ilat mīn ikin əh, kən matol baptais e netəmim. ²³ Mətō e nian əh, Jon mīn, in tatol baptais e netəmim əpəh ikin kit iuəhkīr əm o Salim, nərgīn u, Aenon, mətō-inu, ikin əh, nəhau tepət ikin. Kən netəmim koatuwīn ikin əh, məmə Jon otol baptais elat. ²⁴ E nian əh, kəməsīləs-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm Isrel kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətuəh e nīganəmti Uhgīn. ²⁶ Kən ilat kəmotuwīn kehm Jon, motən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun, ik nəkītun etəmim kit u aupən itəlau mīn əpəh entənīpən-pən ikin e nəhau Jotan,

§ 3:8: Esik 37:9 * 3:14: Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 † 3:16: Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tınatol baptais e netəmim. Kən ilat rafin kınoatuwin ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitiah ne, okəmə Uhgın əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸ Itəmat u noatətul-pa ron io. Itəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.’ Məto Uhgın təmahl-ipa io məmə iakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹ Ekuəh nimaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəsağın məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nıkilat kotagien lan kən motəto nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u, ekahmen e in kit itəm tatəsağın əm matətəlig-in o nətoən nəwian, kən io mın esetəhakən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nıkkı tagien mərioah ron. ³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meiuaiu.”

³¹ Etəmim itəm təmisi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in titun əm nənən natimnat mın u e nətueintən u. Məto, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. ³² In tatətul-arəp o nən-iarəpən natimnat itəm in təməplan kən mınəto rəkis, məto etəmim kit ne təsahatətən e rəhan nəghatən. ³³ Məto etəmim itəm təmos rəhan nəghatən kən mətahatətə lan, in tatətul-arəp məmə nəghatən itəm Uhgın təmən, in nıpahrienən. ³⁴ Tol nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uhgın təmahl-ipa tuwa, in tətən-iarəp əm nəghatən mın rəha Uhgın. Kotitun məmə in tətən-iarəp əm nəghatən mın rəha Uhgın məto-inu Uhgın təmos-ipən Narmin Rəhan tərıoah lan, okol kəsolan mak lan kəsehmən namnun. ³⁵ Əwəh, Tata Uhgın in tolkeike pik Nətın əh, kən in tınələhəu-pən rəkis natimnat rafin e nelmin. ³⁶ Etəmim u itəm tətahatətə e Nəti Uhgın u, in tatos nəmegəhən itulin u, namnun tikə. Kən məto, etəm tatəht nəwia Nətın u, in okol təsosən nəmegəhən itulin u nian kit ne, məto-inu etəmim itəm tol nəhlan, neməha rəha Uhgın tatuwin ron namnun tikə.

4

Iesu təmatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi mın kəmotəto nəghatən, məmə Iesu in tınatiuw-pa netəmim tepət kınotuwa ron, kən in tatol baptais elat tepət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. ² (Məto nıpahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim mın əm rəhan ilat kotal baptais e netəmim.) ³ Kən nian Iesu tınitun məmə Farisi mın kınotəto nəghatən əh, kən in təmıet e Jutia mıtəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kən nian in təmatuwın ikın əh, təmən mə otəkəike muwin-pən Sameria ikın.* ⁵ Kən in təmuwin-pən e taon kit e Sameria, nərgın un, Saeka. Taon əh, in iuəhkır o nıməptən kit itəm aıpən Jekop in təmətatıpən† kəm nətın u Josep. ⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikın. Kən Iesu tınəpou ağın, məto-inu in təmalıwək e suatıp əfəməh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkır o wel, mıtameg. E nian əh, in tınol tına.‡

⁷⁻⁸ Kən rəhan netəmim mın kəmotuwın əpəh e taon, məmə okotos-nəmtın nəgwənən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otətu nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-ipa-tu nəhau noan məsın kəm io. Ekolkeike məmə ekənim.”

⁹ Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ?Təhrol nakatətapəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən

* **4:4:** E nian əh, tiəkis o netəm Isrel məmə okotuwın ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nəhmən, netəm Sameria ilat kotamkımık e nıganəmtı Uhgın. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32 ‡ **4:6:** E nian əh, mıtgar tınətul ətuatıp.

nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsuanim kələhən nəhau e panikin kitiaħ.

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgın tolkeike məmə otos-ipinə kəm ik. Kən ik məruru mın io, io u, iatətapəh-in-pinə nəhau kəm ik. Okəmә ik nəkitun, ik onakətapəh-in-pa nəhau ron io. Kən io oekos-ipinə nəhau megəh.”§

¹¹ Kən pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkıt tikə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu ahrol minu lan? ¹² Rəhatat pipi Jekop u aupən, in təmos-ipa wel u kəm itat, kən in təmatətu nəhau ikın nımın, ilat nenətin mın, ne rəhan mın kau mın. ?Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənim nəhau e wel u, ilat okəpanotoaəa mın. ¹⁴ Məto etənim itəm otənim nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, okol təsoaəa mınən nian kit ne.* Nəhau itəm io oekos-ipən kəm in, in tahmen e nəmti nəhau kit itəm titapual-apual mətaiu əpəh imə e nıkin nian rafın, matos-ipən nəmegəhən itulın kəm in, itəm otəsolən namnun.”†

¹⁵ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-ipa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaəa mınən nian kit, kən məsuwa mınən u ikın-u, mətu nəhau.”‡

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwın maun-in-pən rəham iaguıhl, kən muea ikın-u.” ¹⁷ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “Io rəhak iaguıhl tikə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pahrien məmə rəham iaguıhl tikə. ¹⁸ Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau mın nakatuatig u-roiu, sənəmә rəham ətuatıp iaguıhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nıpahrienən.”

¹⁹ Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgın. ²⁰ Tıpitimat mın aupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgın əpəh ilis e nitot əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikın katəfak.”

²¹ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onakəkəike mən nıpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikın tatuwa, məmə itəmat onəsoəfak mınən kəm Tata Uhgın əpəh e nitot asol əh, ne Jerusalem mın. ²² Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgın məto itəmat nəkotəruru in. Məto itimat ioatəfak kəm Uhgın u, ekotitun in, məto-inun suatıp rəha Uhgın o nosmegəhən netənim in təmisi-pa etimat, netəm Isrel. § ²³ Məto otəsuwəhən, nıpahrienən məmə nian əh tınuwa rəkis, nian Narmin Rəha Uhgın in otasitu e iəfak pahrien mın, mol ilat məmə ilat okotitun wır Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfak kəm in e nıkilat pahrien. Məto-inu Tata Uhgın in tategəs-in iəfak mın itəm koatol nəhlan. ²⁴ Uhgın in sənəmә etənim. Kəpə. In narmin. Tol nəhlan, kən netənim itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkəike motəfak kəm Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nıkilat pahrien e nəsanənən rəha Narmin Rəhan.”

²⁵ Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “Io enitun məmə Mesaea u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-ıarəpən natımnat rafın kəm kitat.”*

§ 4:10: Pətan u təməsıtun wırən nıpəti nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-ipən nəhau megəh. Nəghatən əh, nıpətin ətuatıp un nəmti nəhau kit itəm talien mıtapual-apual. Məto Iesu in tatəghat-in atıp in, məmə Narmin Rəhan in tatos-ipən nəhau lilin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. * 4:14: Jon 6:35 † 4:14: Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 ‡ 4:15: Jon 6:34 § 4:22: Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9 * 4:25: Netəm Sameria kəmotıtun e naəa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkəuan rəha Uhgın kəm ilat.

²⁶ Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Io u inu, † iatəghat kəm ik.” ‡

²⁷ Kən roiu agin-əh, netəmim rəha Iesu kəmotitəlig-pa min. Kən narmilat təmiwig pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Məto ilat kit təməsətapəhən ron məmә, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

²⁸ Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwigi nəhau tatəpələh, mitəlig muwin əpəh e taon. Təmuwin matən-ipən kəm netəmim ikin əh məmә, ²⁹ “Eh. Otuwin-tu motəplan-tu suah kit əh-ikin əh, in təmən-iarəp rafin natimnat min itəm io ematol. ?Okəmә naka in Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa?” ³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, minoatuwin məmә okotəplan-tu Iesu.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e nagwənan

³¹ Kən e nian əh, netəmim rəha Iesu koatuəh nikin məmә, “Iəgətun, ik agwən kit.”

³² Məto in tən-ipən kəm ilat məmә, “Io nigak əpəh nagwənan itəm itəmat nəkotəruru.” §

³³ Tol nəhlan, rəhan netəmim kinoatətapəh-ətapəh olat min məmә, “?Tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən nagwənan kit kəm in, o?”

³⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Uhgın təməhl-ipa io iakuwa, kən nagwənan u nigak, məmә iakatol natimnat itəm in tolkeike məmә oekol.* Kənu iakol rafin wək min itəm in təmos-ipa məmә oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵ “Itəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmә, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmә okotoarus nian rəha nəulək-inən nagwənan e nasumən.’ Məto io iatən-ipinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənan u e nasumən. Roiu əh, nimalilat tinapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu. †

³⁶ “Etəmim rəha nəuləkən tinuwa, minətuoun minatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwənan u, in təməulək in o nəmegəhən lilin. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tətəulək in mos matuwa, ilau kərən nikilau otəgien.

³⁷ Nəghatən kit u katən məmә, ‘Suah kit tuwin mə otasum, məto etəm pisin kit min otəulək-in məmik muwa.’ Nəghatən u, in nipahrienən. ³⁸ Io eməhl-ipən itəmat məmә onəkotuwın motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pisin min, ilat kəmotasum in. Kən itəmat ninotəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

³⁹ Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmә, “Iesu təmən-iarəp natimnat rafin itəm io ematol.”

⁴⁰ Kən nian netəm Sameria kəmotuwın motehm, kən kəmotəkəike kəm in məmә otuwın motətig ilat min. Kən Iesu təmuwin moatətig o nian kəiu. ⁴¹ Kən netəmim tepət min kəmotahatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴² Kən moatən-ipən kəm pətan u məmә, “Itəmat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəmən-ipa, məto roiu əh, ekoatahatətə lan məto-inu itimat əm

† **4:26:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “Io u inu,” təmən ikin-u ne ikin tepət min e naoa u, in tahmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgın təmatən o nən atipən nərgin kəm Moses, matən məmә, “Io Etətig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmә in Uhgın. Iesu in tatən məmә in Uhgın, kən matig matən min məmә in Kristo itəm pətan əh tatən. ‡ **4:26:** Jon 8:24; 9:35-37 § **4:32:** Job 23:12; Jon 6:27 * **4:34:** Jon 5:30, 8:29 † **4:35:** Nian Iesu tatəghat-in nagwənan e nasumən itəm nimalilat tinapə rəkis, in tatən ətuatip əm məmә, “!Otəplan-tu! Netəmim kintətul matip rəkis. Sotolən kəmin motəpil o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın tahmen-pən əm e netəm koatol kəmin o nəuləkən, kən moatən məmә, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənan təpanəmitə.’ Kəpə, netəmim kintətul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgın.”

emotəto rəhan nəghatən mīn, kən motitun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”‡

*Iesu təmol-wir nətī
etəm-iasol kit rəha kig*

⁴³ Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikin əh, in təmiet muwīn Kalili. ⁴⁴ Məto-inu aupən, in təmatən məmə ien mīn rəha Uhgīn, natiməlat mīn, ilat kəsotisiai-inən ilat. § ⁴⁵ Netəm Kalili, aupən ilat kəmotuwīn Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat mīn itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwīn Kalili, nīkilat təmagien ron.

⁴⁶ Kən Iesu təmitəlig-pən mīn e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikin əh aupən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikin. Kən nətīn kit tatimīs. ⁴⁷ Kən nian suah u təməto məmə Iesu təmisi-pən u Jutia mīnuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən mən-ipən ron məmə oteiuaiu muwīn əpəh Kapaneam kən mol-wir nətīn. Məto-inu suakəku nol otimīs.

⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm suah un məmə, “!Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətīn mīn ne natimnat mīn itəm narmitəmat otiwīg ron aupən, kənu uarisīg un, nəpanotahətətə lak. Məto okəmə nəsoəplanən, okol nəsoəhatətəən lak.”

⁴⁹ Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətīk timīs!” ⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uwīn; nətīm otəpanəmegəh.” Kən suah un təmahətətə e nəghatən rəha Iesu kən mītəlig.

⁵¹ Nian in təmatuwīn əh e suatip, təməplan rəhan iolwək mīn, kən ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku tīnəmegəh rəkis.” ⁵² Kən in təmətapəh olat məmə, “?Təməwir e nian naka?” Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmikə.” ⁵³ Kən suah un, təmitun məmə, e nian ətuatip əh inəh, Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kən in ne rəhan mīn, kəmotahətətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmiet Jutia, muwa Kalili kən mol nəmtətīn kit.

5

Iesu təmol-wir suah kit əpəh iuəhkīr e nəhau Petseta

¹ Uarisīg e nian əh, Iesu təmər muwīn e taon u Jerusalem, məto-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikin əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikin, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgīn məmə Petseta. Kən nimə kit tatətul iuəhkīr o noan əh. Nimə un, feranta lan, faif. In əh iuəhkīr o ket u e fenīs rəha taon u, nərgīn u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴ Kən ikin əh, e feranta mīn, netəm koatimīs tepət koatapil əh-ikin. Neen nīganəmtīlat təpīs, kən neen nelkīlat tərat, neen mīn nīpətīlat nəwtain təmimīs.* ⁵ Kən suah kit əh-ikin əh tətəpīl. In təmatimīs minos rəkis nup tate-eit. ⁶ Kən Iesu təplan suah un tətəpīl, kən in mīnitun məmə suah u

‡ 4:42: 1 Jon 4:14 § 4:44: Nat əpnapīn Iesu təmair latuənu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netəmim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmətatig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm Isrel e Jutia ne Kalili tepət kəsotahətətəən pahrien lan, rəhalat nahatətəən tīmətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pīspīs neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotatig e taon u Saika, ilat kəmotahətətə pahrien lan, məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa (Jon 4:40-42). * 4:46: Jon 2:1-11 * 5:3-4: E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan məmə, “Ilat koatapil ikin əh moatəsaħgīn noan əh məmə otəloal. 4 Meto-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uhgīn tuwa, muwīn e noan əh, kən mol tatəloal. Kən nian okəmə nəhau əh təloal un, etəmim itəm taupən meiuaiu matuwīn e nəhau, nat əpnapīn tatos nīmīsən naka, məto rəhan nīmīsən otəwir.”

təmimis nuwəh məsin, kən tətəpəh ron məmə, “?Tahro? ?Nakolkeike məmə onakəwir?”

⁷ Etəm tatimis un tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, etəmim tikə məmə otiləs io meiuaiu muwin e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafin, io etalkut pik məmə ekeiuaiu muwin e noan əh, məto netəmim neen ilat kotəprəkis-in io moteiuaiu motuwın. Kən ilat motaupən motek nəhau.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Ətul! Mos rəham nimitiwın maliwək matuwın.” ⁹ Kən roiu agın suah apon təməwir mın. Kən maiuau rəhan nimitiwın mos matuwın.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat, † ¹⁰ kən netəm-iasol mın rəha Isrel kəmotəhai suah un itəm tınəmegəh e rəhan nimisən, motəmə, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən təsətuatipən e Lou rəhatat məmə onakos nulan rəham nimitiwın.” ‡ ¹¹ Kən in tən-ipən kəm netəm mın u məmə, “Məto suah u təmol-wır io, in təmən-ipa məmə ekos rəhak nimitiwın maliwək matuwın.”

¹² Kən ilat kəmotəpəh ron məmə, “?Suah pah apon təmən-ipinə kəm ik məmə onəkol nat un?”

¹³ Məto suah un təruru nərgi Iesu, məto-inu netəmim tēpət ikın əh, kən Iesu təmikə-pən əm əh ilugin elat.

¹⁴ Kən uarisig, Iesu təməplan suah un e Nimə Rəha Uhgın, kən tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Əplan-tu! !Ik nınəwir rəkis! Məto onatəto ik məmə nəsol mınən təfagə rat mın. Okəmə nakol, nəratən kit otiləs mın ik, itəm tərət təhmın mın.”

¹⁵ Kən suah apon təmuwin mən-ipən kəm netəm-iasol mın rəha Isrel məmə, “Suah u itəm təmol-wır io, nərgin un, Iesu.”

¹⁶ Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm Isrel, ilat kinoatitəp-itəp Iesu məmə okotol nəratən kəm in, məto-inu ilat kotəplan in tatol natimnat mın tol nəhlan e nian rəha Sapat. § ¹⁷ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian rafin rəhak Tata tatol əh wək, kən io mın oekatol wək.”*

¹⁸ Kən nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təkəsik təhmın mın, məmə okotohamnu in timis. Məto-inu roiu əh, sənəmə məmə tatətgəhl əm Lou rəha Sapat, məto nat in iahgin pik, in tatən məmə rəhan u Tata ətuatip Uhgın, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatip e Uhgın. †

Iesu in tərəmərə məto-inu in Nəti Uhgın

¹⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agın un iatən kəm itəmat, Nəti Uhgın təruru nolən nat kit e rəhan atip əm nətəligən. Titun əm nolən natimnat mın un itəm Tata Uhgın tatol, məto-inu natimnat rafin u itəm Tata Uhgın tatol, Nətin, in mın in tatol. ‡ ²⁰ Nətin titun nolən nəhlan, məto-inu Tata Uhgın tolkeike pik Nətin, kən in tatəgətun kəm in natimnat rafin itəm in tatol. Kən in otəpanəgətun mın natimnat mın kəm in itəm iahgin mın kotəprəkis-in in mın u, məmə otol itəmat narmitəmat tatiwig pik ron.

²¹ “Məto-inu Tata Uhgın tatol netəm kəmotimis ilat koatəmegəh mın, kən e nolən kitəh əm, Nətin titun nos-ipənən nəmegəhən kəm netəmim itəm nıkin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. § ²² Məto-inu sənəmə Tata Uhgın itəm in otakil netəmim, məto in təmələhəu-pən rafin nakilən e nelmi Nətin,* † ²³ məmə

† 5:9: Sapat: Əplan e tiksonari. ‡ 5:10: Jer 17:21 § 5:16: E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəmte e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmoategəs-in suatip o nohamnuən in.” * 5:17: Jon 14:10 † 5:18: Jon 10:30,33; 19:7 ‡ 5:19: Jon 14:10 § 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25 * 5:22: Kitat kotəplan ves 21-22 kən mıtun məmə Iesu in otakil kitat rafin, kən in otos-ipən nəmegəhən kəm netəm mın un itəm nıkin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. Məto Jon 3:17 tatəgətun məmə Iesu təməsuwamən e nətueintən o nən-iarəpən nalpınən rəhatat, məto təmuwa o nos-ipənən nəmegəhən kəm itat. † 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42

netəmim ilat rafin okotisiai-in Nətin, tahmen əm məmə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgın. Etəmim itəm təsisiai-inən Nətin, okol təsisiai-inən Tata Uhgın u itəm təmahl-ipa Nətin.‡

24 “Nıpahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən məhatətə e Uhgın itəm təmahl-ipa io iakuwa, in tınatos nəmegəhən itulin. In okol təsətulən e nıganəmtək məmə oekən-iarəp nalpınən rəhan. In tınagım rəkis e nımısən, kən mınuwa o nəmegəhən. § 25 Nıpahrienən agın u iatən kəm itəmat, məmə o nian kit itəm tatuwa, kən tinuwa rəkis, netəm mın u kəmotımıs, ilat okotəto nəwia Nəti Uhgın, kən netəm mın u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. 26 Tata Uhgın in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitıəh əm, in təmol mə Nətin in mın Nəukəti Nəmegəhən,* 27 kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nepətən e nelmı Nətin məmə in otakil nolən mın rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

28 “Təsəwırən məmə narmitəmat otiwig pık o nat u, məto-inu nian əh-ikın tatuwa itəm netəm kəmotımıs okotəto nəwia Nətin, 29 kən ilat okotətul e rəhalat mın suwıt, ilat mın u aıpən kəmoatol nolən wır mın okotəkəike motətul mın motos mın nəmegəhən, məto itəm mın aıpən ilat kəmoatol nolən rat mın, ilat okotəkəike motətul mın e nımısən kən motətul e nıganəmtı Tata Uhgın məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpınən.†

30 “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atıp əm nəsanənən. Io iakatakıl nolən mın rəha netəmim mın, məto iatol ətuatıp əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakıl nolən rəha netəmim, ekıtun mə ekol tətuatıp, məto-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgın itəm təmahl-ipa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o naruəsanən İesu

31 Okəmə io pısın əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən. § 32 Məto suah kit mın əh-ikın in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekıtun məmə nəghatən mın u rəhan itəm tatən lak in nıpahrienən.*

33 “Aıpən, itəmat nəmotahl-ıpən rəhatəmat mın netəmim məmə okotuwın motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nıpahrienən.†

34 İatəghat nulan, məto esagileən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə tıtun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsölən nulan.‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgın otosmegəh itəmat. 35 Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wır, kən nıkitəmat təmagien ron o nian təkəkır əm.

36 “Məto rəhak wək mın, ilat mın koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsanən motaprəkis-in nəghatən mın un Jon təmatən. Wək mın un, rəhak Tata təmos-ıpa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək mın u rəhak, ilat koatən-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təmahl-ıpa io. § 37 Kən Tata Uhgın itəm təmahl-ıpa io, inun itəm tınatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsotətəən nəwian, kən itəmat nəsotəplanən nıganəmtın. 38 Kən nəghatən rəhan təsatıg wırən e nıkitəmat, məto-inun itəmat nəsotəhatətəən lak, io u, itəm in təmahl-ıpa io iakuwa.

‡ 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23 § 5:24: Jon 3:18 * 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4 † 5:29: Netəmim itəm kotəhatətə e İesu, koatos nəmegəhən lılın. Netəmim itəm kəsotəhatətəən lan, ilat okotos nalpınən lılın (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natımnat mın itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotəhatətə pahrien e İesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgın tatos-ıpən nahatətəən kəm netəmim əpnapın əm, kən matıg masıtu mın elat məmə okoatol natımnat wır mın. ‡ 5:30: Jon 8:16 § 5:31: Dut 17:6; 19:15 * 5:32: Jon 8:17-18 † 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11

³⁹ “Itamat noatafin pik nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın, kən motahatətə e nəghatən min əh məmə itamat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tikə. Məto otəplan-tu. Nəghatən min əh e Naoa Rəha Uhgın, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰ Məto itamat nakotapəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹ Esolən nat agın-əh e nənwiwiən rəha netəmim. Kəpə. ⁴² Məto itamat u inun, io ekitun wir itamat, kən io ekitun wir məmə nolkeikeən rəha Uhgın tikə e nikitəmat. ⁴³ Io emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itamat nəsosən io e nikitəmat, nikitəmat təsagienən ron io; məto okəmə etəmim kit tatuwa e nərgin atip əm, kən nikitəmat tos, kən motagien ron. ⁴⁴ Nian rafin itamat nakotolkeike məmə nakotos nənwiwiən rəhatəmat min, məto nəsotalkut agın-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgın u, in pisin əm in Uhgın, otənwiwi itamat ron. ?Onəkotahatətə ahro nulan lak e nolən əh?

⁴⁵ “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə, io oekən-iarəp nolən rat min rəhatəmat e niganəmti Tata Uhgın. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itamat noatuag-pən ron,* in otən-iarəp nolən rat min rəhatəmat. ⁴⁶ Məto-inu okəmə itamat nəmotahatətə pahrien e nəghatən min rəha Moses, kən itamat onəkotahatətə min e rəhak nəghatən min. Məto-inun, nəghatən min itəm in təmətə rəkis, ilat koatəghat-in io. ⁴⁷ Məto itamat nəsotahatətəən e nəghatən min itəm in təmətə, tol nəhlan, suatip tikə agın məmə onəkotahatətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tepət
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;
Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmuwin əpəh entənipən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kən nimanin netəmim kəmoatuarisig-in, məto-inun koatəplan nəmtətin min rəhan, itəm tatol netəmim koatimis koatəto təwir. ³ Kən Iesu təmuwin əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikin əh ilat rəhan min netəmim. ⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inən tınatuwa iuəhkir.

⁵ Kən nian Iesu tasipən əpəh isəu, kən məplan nimanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “?Okotəhrol motos pıret tepət tahmen-in netəm min u məmə ilat okotun?” ⁶ In təmən asgəwin əm məmə otəplan nahatətəən rəha Filip, məto in tinitun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Okəmə okos-nəmtin pıret mənı lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* məto okol təsahmenən. Netəm min u rafin ilat okotun əm noan məsin noan məsin.”

⁸ Kən etəmim kit rəha Iesu, pian u Saimon Pita, nərgin u Antru, in təmən-ipən kəm Iesu məmə, ⁹ “Suakəku kit əh-ikin əh, in tatos pıret faif kəmol e pale, ne nəm kəiu. Məto okol təsahmen-in agın-əhən netəm min əh.”†

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Otən-ipən-tu kəm netəmim kotəpələh.” Kən ikin əh, manuwihl tepət, kən ilat kəmotəpələh. Kən nampa rəha nəman əm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kən Iesu təmos pıret, mən tagkiu kəm Uhgın ron, kən mos-ipən pıret un kəm ilat rafin u koatəpələh, kən matig mol min nat kitəh əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpilat.

¹² Kən nian kinotagwən rəkis, nərpilat tasis, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motuwər nımismisi pıret min əh koatis.

* **5:45:** Jon 9:28; Rom 2:17 * **6:7:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu. † **6:9:** 2 King 4:42-44 ‡ **6:10:** Nipitan ne nisualkələh ilat min e nimanin, məto kəmafin əm nəman. Nolən rəhalat tol nəhlan. !Okəmə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan!

Təsəwirən məmə okotərəkin.” ¹³ Kən ilat kəmotuwın motuwər nımismisi pıret kən motaii-pən e kətim asol mın ilat tuelef kotərioah wır. Pıret u, in nımismisi pıret ilat faif kəmol e pale itəm netəmim kəmotun kapəs.

¹⁴ Kən nian netəmim kəmotəplan nəmtətin əh itəm İesu təmol, kən ilat kəmotən məmə, “Nıpahrienən. !Ien pahrien uŞ rəha Uhgın itəm aupən kəmatən məmə in otuwa e nətueintən!”* ¹⁵ Kən İesu təmitun məmə netəm mın u kotəmə okotuwa motos in motuwın motəkəike kəm in məmə in otuwa mol kig rəhalat. Kən in təmagım mın, mapəs ilat muwın əpəh e nitot, mətan in pısın əm.†

*İesu təmalıwək e
nətuei nəhau*

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nian mıtgar təmeıuıu, netəmim rəha İesu mın kəmotəıuıu motuwın e lek əh. ¹⁷ Kən tınapınəp, məto İesu tıkə, təsuwamən əh. Kən əmun, ilat kəmotuwın motər e pot kit, kən mınotasuə lan motaulego mın e lek un, məmə ilat okotuwın Kapaneam. ¹⁸ Kən nımətag asol kit təmətul mınol nəhau tınərat-nərat. ¹⁹ Kən nian ilat kəmotasuə motuwın, tahmen e faif o sikis kilomita, kən ilat kotəplan İesu taliwək e nətuei nəhau‡ matuwa iuəhkır o rəhalat pot. Kən ilat kəmotəgın pık,§ ²⁰ məto in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Əsotəgın pıkən, io u inu.*” ²¹ !Kən nıkilat təmagıen o nıləsən in e pot, moatol əmun, roıu agın, məto pot tınuwın e nəwtain nəhau entənıpən-pən ikın-un kəmotən məmə okotuwın ikın!

Netəmim kəmoategəs-in İesu

²² Kəmən lawıgın, netəmim mın itəm kotatıg əh entənıpən-pa ikın e lek asol u, ilat kəmotəplan məmə aupən, pot kitiəh əm tatətul ukin-u. Kən ilat kotıtun məmə İesu təsuwınən e pot u ilat rəhan mın netəmim, məto-inun nian kəmotiet, ilat pısın əm moatuwin. ²³ Kən pot mın neen, kəmotısi-pən e taon u Taepirias, ilat kəmotuwa. İlat kəmotuwar iuəhkır əm o ikın-u itəm İerəmərə təmətul ikın məfak matən tagkıu o pıret, kən netəmim kəmotun. ²⁴ Kən tol nəhlan, nian ilat kəmotəplan məmə İesu tınıkə u ikın-u, kən rəhan mın netəmim kotıkə, ilat mın kəmotasuə mın e pot kit, motuwın e Kapaneam, moategəs-in.

İesu in pıret rəha nəmegəhən

²⁵ Nian netəm mın u kəmotəplan İesu əpəh entənıpən-pən əpəh e lek u, kotətapəh ron məmə, “?İəgətun, ik nəmuwa ikın-u nəghan?”

²⁶ Məto İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agın iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətin mın u itəm emol, məto itəmat nəmotun əm pıret, nərpitəmat tasis. ²⁷ Məto təsəwirən məmə itəmat nahgıtəmat otıkə o nosən pıret itəm otəpanəmnəmıt mıkə.† İtəmat, nahgıtəmat otəkəike mıkə o nosən pıret itəm tətatıg lılın u, rəha nəmegəhən itəm namnun tıkə.‡ Pıret u, inu, Nəti Etəmim otəpanos-ıpınə kəm itəmat; məto-inu Tata Uhgın, in təməgətun məmə nıkin tagıen o Nətin.”§

²⁸ Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Nolən naka mın un itəm Uhgın tolkeike məmə itəmat oekotol?”

§ 6:14: Netəm İsrıl ilat kəmotəsahgın ien kit məmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian rəha Moses, Uhgın təmos-ıpən pıret təmısi-pər e neai, nərgın u mana. Kən ilat kəmoatəplan əm İesu təmol nat pıspıs, magwən ilat e pıret. Rəhalat nətəlıgən təmətul-pən o nagwənən (ves 26) ne nəmki-rəkısən ilat e netəm Rom (ves 15). * 6:14: Dut 18:15-19 † 6:15: Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 ‡ 6:19: Job 9:8 § 6:19: Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * 6:20: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2

29 Kæn Iesu tæn-ipæn kəm ilat mēmæ, “Itəmat nəkotəkəike motahatətə lak, mēmæ Uhgïn təmahl-ipa io.* Nat u inu Uhgïn in tolkeike.”

30 Kæn ilat kəmotətapəh mïn ron mēmæ, “?Məto ik onəkol nəmtətin naka, mēmæ itimat ekotəplan kæn ekotahatətə lam? ?Ik onəkol nat naka? 31 Nian rəhatat pipi mïn u aupən, ilat kəmotan ikïn taruən-aruən ikïn, ilat kəmotun ‘mana.’† Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgïn tatən mēmæ, ‘In tatos-ipæn pīret itəm tətisi-pən e Nego e Neai mēmæ ilat okotun.’”‡

32 Məto Iesu təmən-ipæn kəm ilat mēmæ, “Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat mēmæ, sənəmæ Moses təmos-ipæn pīret u itəm tətisi-pən e Nego e Neai mēmæ nakotun. Rəhak Tata ilə in tatos-ipinə. Kæn inun tatos-ipæn pīret pahrien itəm tətisi-pən e Nego e Neai, mēmæ itəmat onəkotun. 33 Məto-inu pīret rəha Uhgïn, inu in itəm tətisi-pən e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintən. § Kæn pīret u tatos-ipæn nəmegəhən kəm netəmim e nətueintən.”*

34 Kæn ilat kəmotən-ipæn kəm in mēmæ, “Etəm-iasol, awi os-ipa-tu pīret u kəm itimat nian rafin.”†

35 Kæn Iesu təmən-ipæn kəm ilat mēmæ, “Io u, io‡ Pīret itəm tatos-ipæn nəmegəhən. Etəmim otuwa ron io, in nəumis otəsus mīnən. Kæn etəmim itəm otahatətə lak, in otəsoaoa mīnən. § 36 Məto io emən-ipinə rəkis kəm itəmat, mēmæ nat əpnəpīn nəkotəplan io, məto itəmat nəsothahatətəən əh lak. 37 Netəmim itəm rəhak Tata tatos-ipa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kæn etəmim itəm otuwa ron io, okol iakəsahl-iarəp-ən.* 38 Məto-inu io eməsisipənən e Nego e Neai meiuaiu-pa e nətueintən mēmæ iakol natimnat mïn u io əm ekolkeike. Məto emuwa mēmæ ekol natimnat mïn u itəm rəhak Tata təmahl-ipa io ekuwa ron. 39 Kæn in tolkeike mēmæ io esəmkarəpən-inən netəm mïn un itəm in təməmki-pa ilat kəm io. In tolkeike mēmæ e namnun nian, io oekol netəm mïn u ilat okotəmegəh mïn e nīmīsən.† 40 Məto-inu rəhak Tata in tolkeike mēmæ netəmim rafin itəm kotuag-pən o Netin, kæn motahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. Kæn e namnun nian, io oekol netəm mïn u ilat okotəmegəh mïn e nīmīsən.”

41 O nat u, netəmim nīkilat tīnətuoun mətagət, məto-inu in tatən mēmæ, “Io u, Pīret itəm tətisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən.” 42 Ilat koatən mēmæ, “?Təhrol? Suah u in Iesu, nəti Josep, kitat kotitun əm rəhan tata ne mama. ?Təhrol in tatən nulan mēmæ, ‘Io emīsipən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

43 Iesu təmən-ipæn kəm ilat mēmæ, “Nīkitəmat təsagət-agətən nulan. 44 Okəmæ Tata Uhgïn itəm təmahl-ipa io ekuwa, in təsiuw-pamən etəmim kit tuwa ron io, kæn okol etəmim un təsuwa atipən ron io mēmæ io oekol in otəmegəh mïn e nīmīsən e namnun nian.‡ 45 Nəghatən itəm ien kit təmətə aupən e Naoa rəha Uhgïn, tatən nulan mēmæ, ‘Uhgïn in otəgətun netəmim rafin.’ Etəmim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Uhgïn, in tatuwa ron io. § 46 Etəmim kitiah ne tikə, itəm təməplan Tata Uhgïn. In pīsīn əm un itəm təmīsipən lan, təməplan in.* 47 Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat mēmæ, etəmim itəm tətahatətə lak, in tīnos nəmegəhən līlīn. 48 Io un, Pīret rəha nəmegəhən.† 49 Nat əpnəpīn tīpītəmat mïn aupən, ilat kəmotun pīret u ‘mana’

* 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † 6:31: Nam 11:7-9 ‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 § 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34: Mat 6:11; Jon 4:15 ‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2 † 6:39: Jon 17:2,12; 18:9 ‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 § 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34 * 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29 † 6:48: Pīret əpnəpīn əm tasitu e nīpətītət mēmæ kitat okotəmegəh kæn motatig, məto Iesu, in Pīret rəha nəmegəhən, kæn in nəukəti nəmegəhən līlīn, itəm tatətuoun u-roiu.

əpəh ikin taruən-aruən ikin, məto ilat kinotimis rəkis. ⁵⁰ Məto Piret itəm tətisi-pən e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pisin. Piret u, təmeiuaiu-pa məmə etəmim itəm tatun, okol təsimisən. ⁵¹ Io u, io Piret itəm tatəmegəh, təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. Etəmim itəm otun Piret u, in otəmegəh matuwın, matuwın, namnun tikə; kən Piret u, itəm io oekos-ipən o nəmegəhən rəha netəmim e nətueintən, inun, noanuwəhgək.”

⁵² Nəghatən u təmol netəmim kinotətul minoatərgəhəu kəm ilat min, motəmə, “?Təhrol? ?Suah u titun nos-ipamən noanuwəhgın kitat kotun?”

⁵³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nipahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nətotunən noanuwəhgi Nəti Etəmim, kən məsotənimən nitan, okol nakəsotosən nəmegəhən.‡ ⁵⁴ Etəmim itəm tatun əm noanuwəhgək matənim nitak, in otos nəmegəhən lilin, § kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh min e nimisən.* ⁵⁵ Emən nəhlan, məto-inu noanuwehgək in piret pahrien nigı netəmim. Kənu nitak, in nənimən pahrien nımı netəmim. ⁵⁶ Etəmim itəm tatun noanuwəhgək, kən matənim nitak, in otatig lak. Kən iakətatig lan.† ‡

⁵⁷ “Rəhak Tata itəm təmah-IPA io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitəh əm, etəmim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. ⁵⁸ Io u piret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmenən e piret u, itəm tipitəmat min aupən kəmoatun. Nat əpnəpin məmə ilat kəmoatun piret əh, məto ilat kinotimis rəkis. Məto etəmim itəm tatun piret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.” § ⁵⁹ Iesu təmən-iarəp nəghatən min u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən* e Kapaneam.

Netəmim min rəha Iesu kəmotapəs nahatətən lan

⁶⁰ Netəmim tepət rəha Iesu kəmotəto nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkis pik! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

⁶¹ Kən Iesu təmitun atip məmə netəmim min rəhan, kinotasiwın-asiwın-in nəghatən əh rəhan. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ? Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u? ⁶² ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwın min ikin əh, in təmisi-pən ikin aupən, təhrol u-roiu?† ⁶³ Narmın Rəha Uhgın əm titun nos-ipənən nəmegəhən kəm etəmim.‡ Nəsanənən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən min u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən min rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim. ⁶⁴ Məto itəmat neen u ikin-u, itəmat nətotahatətən əh lak.” (Iesu təmən nulan məto-inu in tinitun rəkis e nətuoənən məmə netəm pah min u kətotahatətən lan, kən pah un in oteghən-in-pən in e nelmi tikimır min rəhan.) § ⁶⁵ Kən in təmən məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol etəmim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgın təsolən suatip ron.”*

‡ **6:53:** Iesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwəhgın, katənim nitan, nipətin un, məmə netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nimisən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təmən tol kitat nikitat tuəh nipəti Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu; Mat 26:26,28.

§ **6:54:** Ves 54 in suatip kit min rəha nənən ves 40. Nipətəlau kuahmen ahmen elau min. In tətətip əm məmə nunən noanuwəhgi Iesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətən rəhatat.

* **6:54:** Sam 63:5 † **6:56:** Nian kitat koatən məmə koatətip e Iesu, o koatəper-ipən e Iesu, nipətin u məmə kitat koatətip e Iesu məsotietən, moatəsi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatəgile lan, koatəlpin kitat min. ‡ **6:56:** Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15 § **6:58:** Jon 6:41,51 * **6:59:** nimə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. † **6:62:** Jon 3:31; 17:5 ‡ **6:63:** Jon 6:68; 2 Korin 3:6 § **6:64:** Jon 2:25 * **6:65:** Jon 3:27; 6:44; 14:6

⁶⁶ Uarisig e nəghatən əh, netəmim rəhan tepət kəmotagim, minotapəs nətəupənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətahatətə e Iesu

⁶⁷ Kən Iesu təmətapah o rəhan netəmim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ? Itəmat mīn nakotən məmə nakotagim kapəs io?”

⁶⁸ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Iərəmərə, itimat oekotuwin o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun tīkə.† ⁶⁹ Kən itimat enotahatətə rəkis lam, kən itimat enotitun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgīn.”‡

⁷⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emitəpun itəmat, mətə itəmat kitiəh u ikin, in iərmis.”§ ⁷¹ In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, mətə-inu in mīn in etəm tuelef kit rəha Iesu, mətə uarisig ikin, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tīkimir mīn.*

7

Iesu təməghat ilat pian mīn

¹ Uarisig e natimnat mīn u, Iesu təsolkəikəən məmə otuwin latuənu mīn e Jutia məmə otol rəhan wək əh-ikin əh, mətə-inun, netəm-iasol rəha netəm Jutia kəmoatətə noa anion kit ron. Kən titəlig muwin latuənu mīn e nitən Kalili.

² Mətə nian tinuəkīr e nian rəha nolən lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin un, lafet rəha Nolən Makeen.* ³ Kən pia Iesu mīn kəmotən-ipən kəm in məmə, “Təwir məmə nakiet muwin əpəh Jutia, mə pəs netəmim mīn rəham əh-ikin əh, ilat kotəplan nat pispis mīn rəham itəm natol. ⁴ Mətə-inu etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotitun in, okol təsəhluaig-inən rəhan wək mīn. Okəmə natol natimnat mīn u, uwīn mol əp ik, kən təwir agin məmə onəkol pəs netəmim mīn e nətueintən kotəplan.” ⁵ Pian agin-əh mīn pap, ilat mīn kəsotahatətəən lan, kən mol koatən nəhlan.†

⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian ətuatip rəhak təsuwamən əh,‡ mətə itəmat, nian mīn rafin əm tətuatip otəmat. ⁷ Netəmim rəha nətueintən u, ilat okol kəsotətəhauən itəmat, mətə io, ilat kotətəhau io,§ mətə-inun io iatən-iarəp məmə rəhalat nolən təsətuatipən.* ⁸ Itəmat onəkotuwin e lafet, mətə io okol esuwin paupənən e lafet əh mətə-inun, nian ətuatip rəhak təsuwamən əh.”† ⁹ In təmatən nəghatən u, kən mətətig əpəh Kalili.

Iesu təmuwin mīn e lafet rəha Nolən Makeen

¹⁰ Kən pia Iesu mīn kəmotəupən motuwin e lafet əh, uarisig un, Iesu təmuwin mīn. Mətə nian təmuwin, in təmətan anion əm o netəmim məmə okəsotehmən. ¹¹ Kən e lafet əh, netəm-iasol rəha netəm Jerusalem, koategəsin in moatətapəh-in əpnapin əm o netəmim məmə, “?Suah əpəh in hiə?”

¹² Kən ikin əh, nimanin netəmim kəmotasiwin-asiwin in. Ilat neen kotəmə, “In etəm wir kit,” mətə neen kotəmə, “Kəpə, in tateiuə-in əm netəmim əpəh.”

¹³ Mətə ilat koatəgin rəhalat netəm-iasol mīn,‡ kən kit təməsən-iarəpən Iesu əpəh e niki netəmim məmə netəmim okotətə.

¹⁴ Lafet əh, kəmol o wik apiəpiə kit, kən ilugin e lafet u, Iesu in təmuwin əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, matəgətun netəmim. ¹⁵ Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel, narmilat təmiwig pik, kən kotəmə, “?Suah u təmahrol mitun natimnat mīn u e Naoa Rəha Uhgīn? Rəhatat kit etəm-iasol təsəgətunən lan, ne.” ¹⁶ Kən

† 6:68: Jon 6:63 ‡ 6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § 6:70: Jon 13:2,27 * 6:71: Jon 17:12

* 7:2: lafet rəha Nolən Makeen: Əplan e tiksonari. † 7:5: Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ 7:6: Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § 7:7: Jon 15:18-21 * 7:7: Jon 3:19-20 † 7:8: Jon 7:6 ‡ 7:13: Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19

Iesu tāmən-ipən kəm ilat mēmə, “Nəghatən mīn u itəm iatəgətun netəmim lan, sənəmə rəhak əm. Ilat kotisi-pən e Tata Uhgīn itəm tāmahl-ipa io ekuwa.

17 “Kən okəmə suah kit rəhan nətəlīgən təkāsik mēmə otol natimnat mīn itəm Uhgīn tolkeike, kən in otitun mēmə nəghatən mīn u rəhak, ilat koatisi-pən o Uhgīn, sənəmə rəhak atip əm. 18 Etəmim itəm tatəghat-in atip əm rəhan nepətən, in tətalkut atip əm ron, mēmə otuw rəkis netəmim, kən kotos-ipər nərgīn ron. § Məto etəmim itəm tolkeike mēmə netəmim okotiləs-ipər nərgī etəm tāmahl-ipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nīpahrienən, in sənəmə etəm tateiuə. 19 Moses təmos-ipinə Lou kəm itəmat, məto itəmat kitiah ne təsol-wirən Lou əh ne. ?Itəmat nakotəmə onəkotohamnu io o naka?”*

20 Kən nīmanin netəmim kotəmə, “!Nəman! !Narmīn rat kit un tətətig lam! ?Pah tēmə otoh ik ne?”

21 Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat mēmə, “Io emol wək kitiah əm, † kən itəmat rafin, narmitəmat tatiwig ron. 22 Məto itəmat mīn nəkotol wək e Sapat, noatəhg-ipən nīsuwalkələh e nian əh, moatətəu-pən Lou rəha Moses. ‡ (Nīpahrienən, sənəmə Moses ətuatip in təmətuoun nolən əh, məto tīpitəmat mīn ilat kəmotətəuoun.) § 23 Məto nian rafin, itəmat noatəhg-ipən nīsuwalkələh e nian rəha Sapat moatol mēmə onasotətəghlən Lou rəha Moses.* ?Kən təhrol neməha tatol itəmat məto-inu io emol-wir agīn nīpəti etəmim e nian rəha Sapat? † 24 Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmōtəplan əm e nīganəmtitəmat, məto itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəlīgən itəm tətətip.” ‡

Netəmim kəmoatəghat-in

Kristo

25 Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu? § 26 Məto otəplan-tu. In tīnatəgətun-arəp əm netəmim əpəh e nīganəmti netəmim məto suah kit təsəhaiən in ron. ? Təhrol okəm-naka netəm-iasol mīn kīnotitun rəkis mēmə in Kristo itəm Uhgīn tāmən mēmə otahl-ipa? 27 Məto kitat kotitun ikīn suah u təmisi-pən ikīn. Məto nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsītunən ikīn in tətisi-pən ikīn.”*

28 Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmim e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp mēmə, “Nikitəmat təht mēmə nəkotitun io, kən motitun mīn ikīn emisi-pən ikīn, məto itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəlīgən əm rəhak. Uhgīn tāmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgīn, in nīpahrienən. Itəmat nəkotəruru in, 29 məto io ekitun, † məto-inu io emisi-pən lan. Kən in tāmahl-ipa io ekuwa.”

30 O nat u, ilat kəmotolkeike mēmə mopaəl mīn okotaskəlīm Iesu, məto kit təməsea-pənən mek, məto-inun təsələn əh nian rəhan. ‡ 31 Məto e nīmanin

§ 7:18: Jon 5:41; 8:50,54 * 7:19: Netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel, kəmoategəs-in suatip o nohamnuən Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou rəha Moses, Uhgīn tatən-iahau nohamnuən itəm (Eks 20:13).

† 7:21: Jon 7:23; Jon 5:2-9 ‡ 7:22: Lev 12:3 § 7:22: Jen 17:9-14; 21:4 * 7:23: Netəm Isrel, nətəlīgən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kəiu, kən kioal pisin elau mīn, okəmə natol kit matətəghl kit, kən onəkəkəike mītun mēmə lou naka un in iahgin. Nat ənəpən mēmə kəsegəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm Isrel ilat kīnotən rəkis mēmə nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. Iesu tatən mēmə onasəkitunən itəm, in mīn un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin mīn e lou rəha Sapat. † 7:23: Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 ‡ 7:24: Aes 11:1-3; Jon 8:15 § 7:25: Jon 7:1 * 7:27: Netəmim kotitun mēmə Iesu tīnepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun mēmə Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nīkilat təht mēmə in otuwa əm, netəmim ilat okotəruru ikīn in təmisi-pən ikīn. † 7:29: Mat 11:27 ‡ 7:30: Mat 26:18

netāmim ikin əh, ilat tepət kəmotahatətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsolən nəmtətin tepət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopael min rəha Nimə Rəha Uhgın kəmotuwa məmə okotaskəlim Iesu

³² Kən nian Farisi min kəmotətə nimanin netāmim kotasiwin-asiwin e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahl-ipən mopael min itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgın məmə okotaskəlim Iesu.* ³³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekətətig nian təkuəkir əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekitəlig-pən min o etəm təmahl-ipa io. ³⁴ E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, məto okol nəsotehmən io; məto-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nətotuwamən ikin.”

³⁵ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kınotətapəh-ətapəh olat min məmə, “?In otuwin hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotətig e nəptən pisin pisin min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? ³⁶ In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, məto kəsotehmən in, məto-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwınən ikin. ?Nəghatən u, nıpətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

³⁷ Namnun nian rəha lafet əh, in iahgin taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətul əpəh e niganəmti netāmim magət əfəməh məmə, “!Etənim itəm tatoaoa, pəs in otuwa ron io, mənim!† ‡ ³⁸ Etənim itəm tətahatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nikin, tahmen e nəmti nəhau itəm titapuəl-apuəl matər mətaiu e nikin.’”§ ³⁹ Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Narmin Rəha Uhgın u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm min u itəm kotahatətə lan.* Məto e nian əh, Narmin Rəha Uhgın, təsuwamən əh e netāmim, məto-inu kəsiləs-ipərən əh Iesu.† ‡

Netāmim kəmotoor ilat min o Iesu

⁴⁰ Nian netāmim əh-ikin kəmotətə nəghatən u, kən neen kotəmə, “Suah u, in ien rəha Uhgın u, aupən kəmatəghat-in.”

⁴¹ Məto neen min ilat kotəmə, “Suah u, in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.”

Məto in pisin min neen kotən məmə, “?Nikitəmat təht məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa titun nisi-pənən e netəm Kalili?§ ⁴² Naoa Rəha Uhgın tatən məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”* ⁴³ Tol nəhlan, kən nimanin netāmim min u, kəmotoor ilat min o Iesu. ⁴⁴ Kən neen kotəmə okotaskəlim in, məto etənim kit təməsea-pənən mek.

Netəm-iasol min rəha netəm Isrel kəməsotahatətəən e Iesu

⁴⁵ Kən mopael min kəmotitəlig motuwın o pris asol min ne Farisi min, kən netəm-iasol min əh kəmotətapəh olat məmə, “?Təhrol nəsotiləsən Iesu motuwa?”

§ 7:31: Jon 2:23; 4:48 * 7:32: Jon 7:45-48 † 7:37: “Noaoaən” in nimaə nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uhgın tahmen e etənim itəm tatoaoa təke mənim nəhau. “!Otuwa ron io, mənim!” in nimaə nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” ‡ 7:37: Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § 7:38: Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 * 7:39: Jon 1:33; Wək 2:17,33 † 7:39: E naoa rəha Jon, nıpətin rəha niləs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məmə, kəmiləs-ipər Iesu e nig kəluau. Kən nat kit min, katiləs-ipər Iesu məto-inu tənimis, məmegəh min e nımisən, muwin matig ilau Tata Uhgın əpəh e nego e neai. Kən ikin əh təmos nəpətən əhag-əhag ətuatip rəhan. ‡ 7:39: Jon 12:23; 13:31,32 § 7:41: Jon 1:46 * 7:42: 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7

⁴⁶ Kæn mopael min un kotæn-ipæn kæn ilat mämä, “!Emäsočiläsän mätö-inun suah kit täsəghatən tahmen e suah əh!”

⁴⁷ Kæn Farisi min kəmotæn-ipæn kæn ilat mämä, “?Təhro? ?In tīneiüə-in min itəmat? ⁴⁸ ?Nəmotəplan rəkis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit təmatahatətə lan? ⁴⁹ Mätö netəm əpnəpin min, ilat kotəruru aɡin Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhgın otərəkın ilat.”

⁵⁰ Kæn Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikın ilat min. Suah u inu aupən təmuwın matəghat kəm Iesu.† Kæn in təmən-ipæn kəm ilat mämä, ⁵¹ “?Təhrol? ?Tətuatıp e Lou rəhatat mämä kitat okotən-iarəp nalpınən rəha etəmim itəm kitat kəsotaupənən motıtun wır, kənu, məsothm ətuatıpən nat naka itəm in tatol?”

⁵² Kæn ilat kəmotæn-ipæn kəm in mämä, “?Təhrol? ?Ik min un ik etəm Kalili? Uwın-tu mafin min Naoa Rəha Uhgın. Ik onəkəplan mämä ien kit okol təsisi-pənən Kalili.”

[E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmäte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u Jon 7:53–8:11 tikə.]

⁵³ Kæn netəmim kınotıtəlig-pən min motuwın latuənu min.

8

¹ Mätö Iesu təmuwın əpəh e nitot u, nərgın un, Nitot Rəha Nig U Olif.

Pətan itəm təmapıl ilau iərman pısın u sənəmə rəhan iərman

² Kəmən lawıgın, laulaugın aɡin-əh, kæn Iesu təmitəlig-pən min e Nimə Rəha Uhgın. Kæn netəmim tēpət kəmotuwa, motuəfımın ilat min ron, kæn Iesu təməpələh minətuoun matəgətun ilat. ³ Kæn nəgətun min rəha Lou ne Farisi min kəmotılas pətan kit motuwa ron. Kæn motol in tətul aupən e nıganəmtılat. Pətan un, netəmim kəmotəplan mämä in tətəpıl ilau iərman kit sənəmə rəhan ətuatıp iərman. ⁴ Kæn ilat kəmotæn-ipæn kəm Iesu mämä, “İəgətun, pətan u netəmim kəmotəhtımıs in mämä in tətəpıl ilau iərman kit u, mätö sənəmə rəhan iərman ətuatıp. ⁵ E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəghatən kit tatən mämä, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apın motahtımmu.* ? Mätö ik, rəham nətəligən təhrol?” ⁶ İlat kəmotətapəh nəhlan, mämä okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kæn ilat kotıtun nakılən nolən rəhan ron. Mätö Iesu təpnəpin əm, moeg-oeg matəte nat e nısıp e noanelmın.

⁷ İlat kəmoatətapəh-in nəghatən u kəm in, moatuwın moatuwın, kæn in tətul, kæn mən-ipæn kəm ilat mämä, “Okəmə itəmat kit u ikın-u, in təsölən nolən rat nıan kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”† ⁸ Kæn in təmoeg-oeg min, matəte nat e nısıp e noanelmın. ⁹ Kæn nıan ilat kəmotətö nəghatən rəhan, kınotan kitiəh kitiəh, moatəgım. Naguihl-əguihl min kotaupən moatiet kitiəh kitiəh, motapəs əm Iesu ne pətan un.

¹⁰ Kæn Iesu təməg-ətuatıp min mən-ipæn kəm pətan un mämä, “?Pətan, netəm min u kəmotəhruwın? ?Kit təsuwamən mämä otən-iarəp rəham nalpınən?”

¹¹ Kæn pətan un təmən-ipæn kəm in mämä, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kæn Iesu tən-ipæn mämä, “İo min, okol esən-iarəpən rəham nalpınən. Mätö atuwın, mol namnun e nolən rat min.”‡

Iesu in nəhag-əhəgən rəha netəmim e nətueintən

† 7:50: Jon 3:1 * 8:5: E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtımmu ilau (Lev 20:10;

Dut 22:22-24). † 8:7: Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ 8:11: Jon 3:17; 5:14

¹² Kən Iesu təmatəghat mīn kəm ilat, matən məmə, “Io u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim u e nətueintən. § Etəmim itəm tatətəu-pa io, okol in təsaliwəkən e napinəpən nian kit ne, mətə in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”*

¹³ Kən Fārisi mīn kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkatən-iarəp ik nulan, mətə suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”†

¹⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Əwəh, nīpahrienən məmə io atip əm iatən-iarəp io. Mətə rəhak nəghatən in tatətul əh, mətə-inun, io ekītun ikin iatīsipən ikin, kən mītun mīn ikin iatuwin mīn ikin,‡ mətə itəmat nəkotəruru ikin iatuwin ikin, kən motəruru ikin iatīsipən ikin. ¹⁵ Itəmat u, nakotakil nolən rəha etəmim e nətəligən rəha etəmim əm. Mətə io esakilən nolən rəha etəmim nəhlan. ¹⁶ Mətə okəmə io, iakakil nolən rəha netəmim, oekol e nolən itəm tətuatip, mətə-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, mətə itimlau Tata Uhgīn itəm təmahl-ipa io, rəhatimlau nakilən in kitəh əm. ¹⁷ E Lou rəhatəmat, kəmətə məmə, okəmə etəmim kəiu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul. § ¹⁸ Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, mətə rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io iakuwa, in mīn tatol nəfigəmən ron io.”*

¹⁹ Kən tol nəhlan, ilat kīnotətəpəh ron məmə, “?Mətə rəham Tata in hiə?”

Kən in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru mīn rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotītun io un, kən nəkotītun mīn rəhak Tata.”†

²⁰ Iesu təmən nəghatən u, nian in təməgətun netəmim əpəh e ikin kit itəm katələhəu-pən mənī ikin e Nīmə Rəha Uhgīn. Mətə suah kit təməsuwinən maskəlīm in, mətə-inun təsolən əh nian rəhan.

Iesu təmīsipən ilis

²¹ Kən Iesu təmatən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Io ekagīm tənīn itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Mətə itəmat onəkotīmīs, kən təfagə rat u rəhatəmat‡ otatīg əh etəmat. Ikin əh iakatuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

²² Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh Iesu tatən məmə, ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwīnən ikin, nīpətīn tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atip in, o?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Imatəmat u ikin-u, mətə io, io imak əh ilis ikin əh, kən emīsipən ikin, meiuaiu-pa. Itəmat netəmim rəha nətueintən u. Mətə io, sənəmə etəm rəha nətueintən u. § ²⁴ Tol nəhlan, iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotīmīs e nolən rat mīn rəhatəmat, mətə-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən lak məmə Io u inu,* kən itəmat onəkotīmīs, kən nolən rat mīn rəhatəmat okotatīg agīn-əh etəmat.”†

²⁵ Kən ilat kəmotətəpəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekahmən əm məmə inun ematən kəm itəmat aupən, mətəorus-pa u-roiu. ²⁶ Natīmnat tepət itəm ekītun nənən etəmat, kən mītun nakilən nolən mīn rəhatəmat ron, mətə etəmim itəm təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nīpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natīmnat mīn itəm emətə ron, məmə netəmim rəha nətueintən ilat okotətə.”

²⁷ Mətə ilat kəsotītunən məmə Iesu in tatəghat-in Tata Uhgīn. ²⁸ Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nəmotiləs-ipər rəkīs Netī Etəmim un,‡

§ **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3 * **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 † **8:13:** Jon 5:31 ‡ **8:14:** Jon 13:3; 16:28 § **8:17:** Dut 19:15 * **8:18:** Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † **8:19:** 1 Jon 2:23 ‡ **8:21:** Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41). § **8:23:** Jon 3:31 * **8:24:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † **8:24:** Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, mətə tatəghat-in nolən rat mīn rafin agīn-əh itəm netəmim əh kəmotol. ‡ **8:28:** Jon 3:14; 12:32-33

nəpanotitun məmə Io u inu. § Kən onəpanotitun min məmə esol atipən nat kit e rəhak əm nətəligən. Iatən əm natimnat itəm Tata Uhgın təməgətun io lan.* 29 Etəm təmahl-ipa io ekuwa, in tətətig itimlau min. In təsapəsən io ekan pişin, † mətə-inu, nian rafin, iatol natimnat min itəm nikin tagien ron.” ‡

30 Nian Iesu təmatən nəghatən min əh, netəmim tərət kəmotən nıpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

31 Kən Iesu təmən-ipən kəm netəm Isrel min itəm kəmotən nıpahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlīm əskasik nəghatən min u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatip un, rəhak netəmim min. § 32 Kən itəmat onəkotitun nıpahrienən, kən nıpahrienən u, otikis itəmat məmə nakəsotuwa-minən kol slef.”*

33 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat u noanol min rəha Epraham, † itimat u esotol agin-əhən slef ‡ min rəha suah kit. ?Təhrol nəmən nəghatən u məmə, ‘Nıpahrienən otikis itəmat, nakotapıə.’?”

34 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatərəmərə elat, kən mətaskəlīm ilat matol ilat koatuwa rəhan slef min. § 35 Kən slef, rəhan etəmiasol təsegəhan-inən məmə otatig e nimə rəhan.* Mətə iərəmerə tategəhan-in məmə nətin otətətig e nimə rəhan nian rafin matuwın matuwın namnun tikə.

36 !Tol nəhlan, okəmə Nəti Uhgın tatikis itəmat, kən tatikis agin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-minən kol slef! 37 Ekitun məmə itəmat noanol min rəha Epraham, mətə noategəs-in suatip məmə onəkotohamnu io, mətə-inu nəsolkeikeən məmə onəkotətəlig-in rəhak nəghatən. † 38 Io iatən natimnat min un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Mətə itəmat noatol natimnat min u itəm rəhatəmat əm tata təmən kəm itəmat.” 39 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Mətə tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatip min rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən min, təhmen lan təmatol aupən. Mətə itəmat sənəmə noanol ətuatip rəhan. ‡ 40 Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgın, mətə itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan? 41 Itəmat nakotətəupən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat u sənəmə nisualkələh lapin. Uhgın əm in Tata rəhatimat.”

Nənəti Setan

42 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgın pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, mətə-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u. § Mətə in sənəmə rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atip əm nətəligən, emuwa mətə-inu in təmahl-ipa io. 43 ?Mətə təhrol nakəsotitunən nıpəti nəghatən rəhak? !Mətə-inun nəsolkeike agin-əhən məmə onəkotətəto rəhak nəghatən! 44 Itəmat, rəhatəmat nolən təhmen əm e nolən rəha tata rəhatəmat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rəhan itəm təmatol e nətuounən, † tatol əh, in etəmim rəha nohamnuən itəm.

§ 8:28: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * 8:28: Jon 14:24 † 8:29: Jon 16:32 ‡ 8:29: Jon 4:34; 5:30; 6:38 § 8:31: 2 Jon 1:9 * 8:32: Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 † 8:33: Luk 3:8 ‡ 8:33: slef: Əplan e tiksonari. § 8:34: Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * 8:35: Kal 4:30 † 8:37: Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 ‡ 8:39: Rom 2:28-29; 9:7-9 § 8:42: 1 Jon 5:1 * 8:44: 1 Jon 3:8 † 8:44: E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan məmə Setan təmaupən meiuə e nətuounən. In təmən-ipən kəm If, məmə, “İk onəköl nəsimis agin-əhən.” Mətə Setan təmatəghat nəhlan, məuhlin nəghatən itəm Uhgın təmən e Jen 2:17.

In tatetəhau nīpahrienən, mətə-inu nīpahrienən tīkə lan. Nian in tateiuə, in tatol əm rəhan nolən, mətə-inu in etəmim rəha neiuəən, kən in tata rəha neiuə mīn. ⁴⁵ Mətə io iatən nīpahrienən əm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən. ⁴⁶ ?Təhrol? ?Itəmat kit u ikīn-u tītun nəgətunən məmə io emol nolən rat kit? ?Okəmə io ekatən əm nəghatən pahrien mīn, kən təhrol itəmat nəsotahatətəən lak? ⁴⁷ Etəmim rəha Uhgīn, in tatətəlig-in nəghatən rəha Uhgīn, mətə itəmat sənəmə netəmim rəha Uhgīn. Tol nəhlan, nəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgīn.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmə, “!Nəman! !Itimat enotəplan ətuatīp ik! Ik etəm Sameria kit. !Ik, narmīn rat kit tətətig lam!”

⁴⁹ Mətə Iesu təmə, “Narmīn rat tīkə lak, mətə io iatīləs-ipər nərɡi rəhak Tata, kən mətə itəmat, nakotərəkīn nərɡək. ⁵⁰ Io esalkutən o rəhak nərɡi asol, mətə suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafīn. ⁵¹ Nīpahrienən aɡīn u iatən-ipīnə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsīmīsən nian kit ne.” ‡

⁵² Kən netəm mīn un kotən-ipən kəm in məmə, “!Roiu enotītun məmə narmīn rat kit tətətig lam! Epraham təmīmīs, kən ien mīn kəmotīmīs mīn, mətə ik nakatən məmə, etəmim itəm tatol nəwīam, in okol təsīmīsən nian kit. ?Nəghatən naka u? ⁵³ ?Ik nakaprəkīs-in Epraham u tīpītīmat tīnəmīmīs rəkīs? ?Kən ne ien mīn u kəmotīmīs? ?Ik nakəmə ik etəmim naka?” §

⁵⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə io əm iatīləs-ipər atīp io, kən rəhak nīsiāiīn in nat əpnapīn əm. Mətə rəhak Tata u itəmat nakoatən məmə in Uhgīn rəhatəmat, inun in tatīləs-ipər io matos-ipən nīsiāiīn kəm io. ⁵⁵ Itəmat nəkotəruru in, mətə io ekītun. Okəmə ekən məmə ekəruru in, kən in otol io məmə io etəmim rəha neiuəən, tahmen əm etəmat. Mətə io ekītun in, kən io matol nəwīan. ⁵⁶ Tīpītəmat u Epraham, nīkīn təmagien pīk məmə in otəpanəplan nian rəhak otuwa. Kən nian in təmītun məmə rəhak nian otəkəike muwa, kən nīkīn təmagien təmagien.”

⁵⁷ Kən netəm mīn u kəmotəhai motəmə, “!Nəman! !Ik nəsosən əh nup fifti ne! ?Nəmahrol məplan Epraham?”*

⁵⁸ Kən Iesu təmə, “Nīpahrienən aɡīn u iatən-ipīnə kəm itəmat məmə, nian Epraham təməsaiirən əh, mətə Io Etatīg.” † ‡

⁵⁹ Kən əmun, ilat kəmotəmīk kəpiel apīn, motəmə okotaht Iesu lan; § mətə Iesu təməhluāig, kən miet e Nīmə Rəha Uhgīn, mīnatuwīn.

9

Iesu təmol-wīr nīganəmtī suah kit

¹ Kən nian kit, Iesu təmaliwək mətən, kən məplan suah kit. Nian təmāiir, mətə nīganəmtīn təpīs. ² Kən netəmim mīn rəha Iesu kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun, suah u təmāiir mətə nīganəmtīn təpīs. ?O naka? ?O nolən rat rəhan, o nolən rat rəha tata ne mama rəhan?”*

³ Mətə Iesu təmə, “Nīganəmtī suah u təmərat, mətə sənəmə e nolən rat rəhan, o e nolən rat rəha tata ne mama rəhan. Mətə, nīganəmtī suah u təməpīs nəhlan məmə Uhgīn otəgətun rəhan wək e nəmegəhən rəhan. † ⁴ Nian tatian

‡ **8:51:** Jon 11:26 § **8:53:** Jon 4:12 * **8:57:** Epraham təmīmīs mīnos rəkīs nup tu-taosan, uarisīg Iesu təpanāiir-pa. † **8:58:** Nian Iesu təmən mīn məmə, “Io Etatīg,” tatos nərɡi Uhgīn (Eks 3:14). Tol nəhlan, tahmen-pən əm məmə in təmən məmə in Uhgīn ətuatīp. ‡ **8:58:** Jon 1:1; 17:5; 17:24 § **8:59:** Lev 24:16 * **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4

əh,‡ kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgīn, itəm təmahl-ipa io ekuwa. Nian lapin otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək. § 5 Nian io etatig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.”*

6 Nian Iesu təmən rəkis nəghatən əh, təmagəh nisip, kən mol nəmit əkəku lan, kən mos nəmit un, mol-pən e niganəmti suah un. 7 Kən Iesu mən-ipən kəm in məmə, “Onəkuwin e noan nəhau Saeloam, kən mau niganəmtim.” (Nərgin u Sailom, nipətin təmə, “Kəmahl-ipən”). Kən suah un təmuwin, mau niganəmtin. Nian təmitəlig-pa, mətə niganəmtin tinəwir, kən tinatehm nat.†

8 Kən netəmim iman ikin, ne netəm min u itəm kotitun in, məmə in etəmim kit nian rafin tateasiə o mənī o netəmim, ilat narmilat təmiwig pik ron. Kən kinotətapəh-ətapəh olat min məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o mənī o netəmim?”

9 Kən netəmim neen koatəmə, “Əwəh, in əh.”

Kən mətə neen kotəmə, “Kəpə. Tahmen əm lan, mətə sənəmə in.”

Mətə suah un təmə, “!Io u inu!”

10 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Niganəmtim təmahlol məwir?”

11 Kən in təmə, “Suah u, nərgin u Iesu, in təmol nəmit neen kən mol-pən e niganəmtək, kən mən məmə, ‘Uwin əpəh Saeloam, mau niganəmtim.’ Kən əmun, emuwin. Nian emau niganəmtək, mətə niganəmtək tinəwir, enatehm nat.”

12 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Mətə suah un tətatig hiə?”

Kən in təmə, “Io ekəruru.”

13 Kən netəmim kəmotiləs suah u itəm niganəmtin təməpis aupən, motuwin kəm Farisi min. 14 Nian u, itəm Iesu təmol-pən nəmit e niganəmti suah kit lan təwir, in nian rəha Sapat. 15 Kən Farisi min kəmotətapəh ron məmə, “?Nəmahrol niganəmtim təwir?” Kən suah un təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təmol-pən nəmit e niganəmtək, kən ekuwin mau rəkis, kən niganəmtək təwir, iatəplan nat.” 16 Kən Farisi min neen kəmotən-ipən məmə, “Suah un təsisipənən o Uhgīn, mətə-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Mətə Farisi min neen min kotəmə, “?Mətə tahro? Suah əh sənəmə in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətin kit nulan.” Kən ilat kəmotoor ilat min o nəghatən u. 17 Kən ilat kəmotətapəh min ron məmə, “?Suah əh təmol-wir niganəmtim, kən nikim təht məmə in etəmim naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “In ien kit.” 18 Mətə netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotənən nipahrienən lan məmə suah u aupən niganəmtin təməpis, mətə roiu əh, tinətaiir. Tol nəhlan, ilat kəmotəun-in-pən rəhan tata ne mama kueia, 19 kən kəmotətapəh olau məmə, “?Təhrol? ?Nətəmlau u suah u? ?Itəmlau onakuəntu məmə nian in təmaiir-pa, kən niganəmtin təpis? ?Okəmə nipahrienən, kən niganəmtin təmahlol məwir?”

20 Kən rəhan mama ne tata kuəmə, “Itimlau ekiatun məmə nətəimlau əh, kən itimlau ekiatun məmə təmaiir-pa, niganəmtin təpis. 21 Mətə itimlau ekuəruru məmə, roiu əh, kəmahrol niganəmtin taiir. Kən itimlau ekuəruru min məmə etəmim pah təmol niganəmtin təwir. Təwir məmə itəmat nakotətapəh ron. In tinəpət rəkis, in titun nənən natimnat min rafin kəm itəmat.” 22 Rəhan tata ne mama, kəmuən nəhlan, mətə-inu ilau katuəgin netəm-iasol min rəha Isrel, mətə-inu ilat kinotələhəu rəkis nəghatən kit məmə, etəmim itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kən ilat okotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.

‡ 9:4: Nian Iesu tatən məmə, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, mətə-inu in Nəhag-əhagən (ves 5). Mətə lapin tatəpsen-pən rəhan nimisən. § 9:4: Jon 12:35-36 * 9:5: Jon 1:4 † 9:7: Aes 35:5

²³ Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən məmə, “In tīnepət rəkis, təwīr məmə itəmat nakotətapəh ron, pəs in tən.”

²⁴ O nat u, ilat kəmotəun-in-pən mīn suah un itəm nīganəmtīn təməpīs aupən, məmə otuwa mətul aupən e nīganəmtīlat. Kən kəmotəhai motən məmə, “Ən nīpahrienən kən ləs-ipər nərgī Uhgīn. Itimat ekotītun məmə suah u, in iol təfagə rat.”

²⁵ Məto suah u təmə, “Io ekəruru məmə suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitīah əm itəm io ekītun. Aupən nīganəmtək təməpīs, məto roiu enataiir.”

²⁶ Kən ilat kīnotətapəh mīn ron məmə, “?Təmahrol ik? ?Təmahrol mol-wīr ik, kən nīganəmtīm təwīr?”

²⁷ Məto in təmə, “Enəmən-ipīnə rəkis kəm itəmat, məto itəmat nəsotətəlig-inən io. ?Təhrol nakotəmə iakən mīn? ?Itəmat mīn nakotəmə rəhan u itəmat?”

²⁸ Kən ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “!Ah! !Ik u rəhan etəmim! !Məto itimat u, netəmim rəha Moses!‡ ²⁹ Itimat ekotītun wīr məmə Uhgīn təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmə təmīsī-pən hiə.”§

³⁰ Kən suah apon təmə, “!Nəman! !Narmək təmīwīg pīk! !Suah u in təmol-wīr nīganəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikīn təmīsī-pən ikīn! ³¹ Kitat kotītun məmə Uhgīn təsətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tātīsīai-in Uhgīn, kən matol nəwīan, Uhgīn tatətəlig-in!* ³² E nətuounən nīan, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit məmə təmol-wīr iganəmtīn əpīs kit itəm təmaiir-pa tol mihīn, məto nīganəmtīn tīnəwīr. ³³ Okəmə suah u təməsīsī-pənən o Uhgīn, okol təsol agīn-əh nat kit. Məto tətuatīp əm məmə in tātīsī-pən o Uhgīn.”†

³⁴ Kən ilat kəmotəhai mīn motəmə, “!Nəman! Ik etəmim rəha nolən rat nīan rafīn əm, tətuoən e nīan nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol məmə nakəgətun itimat?” Kən ilat kəmotahl-iarəp in e nīmə rəha nuəfīmīnən.‡

Nətəligən rəha Farisi mīn, tahmen e etəm nīganəmtīn təpīs

³⁵ Kən Iesu təməto nəghatən məmə kəmahl-iarəp suah u e nīmə rəha nuəfīmīnən, kən in təmuwīn məplan, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nəti Etəmim?”

³⁶ Kən suah un təmə, “?Etəm-iasol, etəmim un in pah? !Awī! Ən-īpa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.”§

³⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu əh, ik nīnehm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”*

³⁸ Kən suah un tən-ipən kəm Iesu məmə, “!ərəmərə, io enatahatətə lam.” Kən in təmīsīn-pən nulīn ron, kən matəfak kəm in.†

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Io emuwa e nətueintən u məmə ekakīl netəmim motoor ilat, kən tol nəhlan, netəm nīganəmtīlat təməpīs, okotehm nat, kən netəm mīn u koatehm nat, nīganəmtīlat otəpīs.”‡

⁴⁰ Kən Farisi mīn neen əh-ikīn, kəmotəto nəghatən lan, kən kotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik nakatən məmə nīganəmtītīmat mīn təpīs?”§

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə nīganəmtītəmat təpīs, oesənən məmə itəmat nəkotəkəike motos nalpīnən o təfagə rat mīn rəhatəmat.

‡ **9:28:** Jon 5:45 § **9:29:** Netəm-iasol rəha netəm Isrel, təməwīr məmə ilat okotītun məmə Iesu təmīsī-pən o Uhgīn, məto-inu Uhgīn əm titun nol-wīrən nīganəmtīn əpīs. Məsīn mīn un, Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə nīan Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-īpa tuwa, kən in otol-wīr nīganəmtīn əpīs mīn okotəwīr (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, nīganəmtīlat təpīs o natīmnat mīn rəha Uhgīn, kən kotapəs nətəu-pənən Iesu. * **9:31:** Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † **9:33:** Jon 3:2 ‡ **9:34:** Jon 9:2; Aes 66:5 § **9:36:** Rom 10:14 * **9:37:** Jon 4:26 † **9:38:** Mat 28:9 ‡ **9:39:** Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 § **9:40:** Rom 2:19

Məto itəmat nakotəmə niġanəmtitəmat təwīr, nakotehm nat, kən tol nəhlan, təfagə rat mīn rəhatəmat tətətig əh etəmat.”*

10

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e etəmim rəha nehmən sipsip

¹ Kən tən məmə, “Nīpahrienən aġin u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatuwīn imə e noanikulu rəha sipsip, təsuwīn-pənən e ket, məto in tətaiu əm lan kən matiwigego in məmə otuwīn imə e noanikulu rəha sipsip,* in iakləh ne iohamnu itəm kit.† ² Məto etəmim itəm tatuwīn-pən e ket, in etəm tatehm sipsip.‡ ³ Etəmim itəm tətətul e ket, nian rafin in taterəh e ket o suah u, kən sipsip mīn kotitun nəwian. Nian rafin in tətəun-in nərgi sipsip mīn kitiah kitiah, kən in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit rəhan mīn rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tətəupən-in ilat, kən sipsip mīn koatuarisig-in, məto-inu kotitun nəwian. ⁵ Məto ilat kəsotətəu-pənən suah kit u itəm kotəruru, ilat okotəkəike kəgim kapəs, məto-inu ilat kotəruru nəwian.”

⁶ Iesu təmuəh nimaa nəghatən u, məto ilat kotəruru nīpətīn məmə tatən naka.

Iesu in etəmim ətuatip rəha nehmən sipsip

⁷ Tol nəhlan, kən Iesu təmən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Nīpahrienən aġin u iatən kəm itəmat məmə, io u, io Ket rəha sipsip mīn itəm koatuwīn-pən ikin.§ ⁸ Netəm mīn u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha nakləhən əm ne nohamnuən itəm.* Məto sipsip mīn kol kəsotətəlig-inən ilat. ⁹ Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikin, məmə otuwīn imə, in otos nəmegəhən. In otuwa imə, miet muwīn ihluə e io, kən mos manuwihl wīr itəm tamiamitə lan.† ¹⁰ Məto iakləh, in tatuwa əm o nat kitiah əm. In tatuwa məmə otakləh kən mohamnu itəm, kən mərəkin-ərəkin natimnat rafin. Məto io, emuwa məmə iakol suatip o nosən nəmegəhən,‡ kən nəmegəhən u, in tərīoah wīr e nəwīrən rafin.

¹¹ “Io u, Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Mīn.§ Etəm wīr un, itəm tatehm wīr sipsip mīn, in nīkin tagien əm məmə otos-ipən nəmegəhən rəhan o sipsip mīn.* ¹² Məto etəmim un itəm katətou məmə in otatehm sipsip mīn, in sənəmə etəm ətuatip rəha nehmən sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip mīn. Kən okəmə tarəplan kuri iarupīn kit tatuwa məmə otus ilat, kən in otaiu mapəs ilat. Kən kuri iarupīn u, tuwīn mus sipsip mīn neen, kən məhġatit ilat kotəgim kitiah kitiah. ¹³ Etəm nəhlan, in otəgim məto-inun katətou əm in o nehmən sipsip mīn, məto e nīkin, in təsələn nat aġin e sipsip mīn.

¹⁴⁻¹⁵ “Io u inu, io Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Mīn. Tata Uhgīn in titun io, kən io ekītun in,† kən e nolən kitiah əm, io ekītun rəhak sipsip mīn, kən rəhak sipsip mīn ilat kotitun io. Io nīkik tagien əm, məmə oekimis o nos-megəhən ilat. ¹⁶ Kənu rəhak mīn neen əpəh ikin sipsip mīn, itəm kəsotətigən e noanikulu u, məto io ekəkəike mit mīn ilat kotuwa. Ilat mīn, okəpanotitun

* **9:41:** Jon 15:22,24; Hip 10:28-31 * **10:1:** Noanikulu rəha sipsip un, tahmen e ikin kit itəm katəhg-ipən sipsip mīn ikin nian rafin lapin, məmə ilat okotətig wīr o kuri iarupīn mīn ne laion mīn. † **10:1:** Jon 10:8,10 ‡ **10:2:** E ves mīn u 1-5, ket ne etəm tatehm sipsip, ilau kərən katəpsen-pən Iesu, kənu iakləh mīn koatəpsen-pən netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel. Kənu sipsip mīn koatəpsen-pən netəmim mīn rəha Uhgīn. § **10:7:** Jon 1:51; 14:6 * **10:8:** Jer 12:1; Esik 34:2 † **10:9:** Sam 118:20,22-24 ‡ **10:10:** Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § **10:11:** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Əpən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * **10:11:** Hip 13:20 † **10:14-15:** Mat 11:27

nətoən nəwiak. Kənu sipsip m̄in u ilat rafin u, okotuwa motuəfimin əm ilat m̄in motol kitiah. Kən etəmim kitiah əm, in otatehm ilat.‡ §

17 “Rəhak Tata in tolkeike pik io, məto-inu n̄ikik tagien əm məmə oekosipən rəhak nəmegəhən o netəmim, məmə uarisig lan, io ekos m̄in nəmegəhən rəhak.* 18 Etəmim kit tikə məmə otos-irəkis nəmegəhən rəhak, məto io atip əm ekosipən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atip əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atip əm matos m̄in nepətən məmə ekaskəlim m̄in rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ipa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.”†

19 Kən netəm Isrel u, ilat kəmotoor m̄in ilat m̄in o nəghatən m̄in u. 20 Ilat tepət kotən məmə, “!Suah u narm̄in rat kit tətətig lan! !Rəhn-kapə tətalməl! ? Təhrol itəmat nakoatətəlig-in?”

21 Məto neen m̄in, ilat koatən məmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narm̄in rat tətətig lan. ?Nikitəmat təht məmə, narm̄in rat titun nol-wirən iganəmtin əpis, təwir m̄in?”‡

Netəmim kəmoatətəhau Iesu, məto-inu in təmən məmə in Nəti Uhḡin

22 Tinuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən M̄in Nimə Rəha Uhḡin. § 23 In əh e nian rəha nətəpən. Kən Iesu tətətaliwək e feranta e Nimə Rəha Uhḡin, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. 24 Kən netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmə ik Kristo pahrien itəm Uhḡin təmən məmə otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”*

25 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat,† məto itəmat nəsohatətəən lak. Nəmtətin m̄in u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak.‡ 26 məto itəmat nəsohatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmə rəhak m̄in sipsip m̄in. § 27 Rəhak sipsip m̄in ilat koatəto nəwiak kən motitun. Io ekitun wir ilat, kən ilat koatuarisig-in io. 28 Kən io iatosipən nəmegəhən lilin u namnun tikə kəm ilat, ilat okol kəsot̄isim̄isən nian kit ne. Kən etəmim kit ne okol təsiuw rəkisən ilat e nelmək.* 29 Rəhak Tata itəm təmos-ipa ilat kəm io, in təsənən taprəkis-in natimnat rafin. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkisən ilat e nelmin.† 30 Itimlau rəhak Tata, itimlau kitiah əm.”‡

31 Kən netəm Isrel kəmotəm̄ik m̄in kəpiel ap̄in, məmə okotaht in lan. 32 Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enamol rəkis nəmtətin wir m̄in tepət e niganəmtitəmat. Nəmtətin m̄in əh ilat əh, rəhak Tata təmos-ipa məmə io ekol. ?Məto nəmtətin ahrol un itəmat nakotəmə onəkotaht io ron e kəpiel ap̄in?”

33 Kən ilat kotəmə, “Itimat esotənən məmə ekotaht ik e kəpiel ap̄in o nat p̄isp̄is wir m̄in u ik natol. Itimat ekotəmə ekotaht ik məto-inu nakatən rat Uhḡin. Ik etəmim əm, məto ik nakatən məmə ik Uhḡin.”

‡ **10:16:** Ves 16 u, in tatitəlig-pən e ves m̄in 1-5. Ikin əh, noanikulu rəha sipsip tatəgətun netəm Isrel. Iesu tətəun-in ilat məmə rəhan m̄in. Sipsip m̄in itəm kotatig əh e noanikulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotəhatətəən e Iesu. Sipsip m̄in itəm Iesu tatən məmə ilat kəsotatigən e noanikulu u, ilat Iaihlua m̄in. Nian in otaun-in ilat, kən ilat m̄in okotətəlig-in nəwian, kən ilat rafin okotuwa kol kitiah, kən etəmim kitiah əm, inu Iesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6 * **10:17:** Aes 53:12 † **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8 ‡ **10:21:** Eks 4:11 § **10:22:** Lafet əh koatol n̄ikilat tatuəh nian kit aupən. T̄ipilat m̄in kəmotafəl wir Nimə Rəha Uhḡin, t̄əpia, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən m̄in məmə lafet rəha Laet M̄in, məto-inu netəmim kəmotasiəpən e lait m̄in tepət e rəhalat latuənu m̄in. * **10:24:** Luk 22:67-71 † **10:25:** Jon 8:58 ‡ **10:25:** Jon 5:36; 14:11 § **10:26:** Jon 6:44 * **10:28:** Jon 6:39; Rom 8:35-39 † **10:29:** Jon 17:2,6,24 ‡ **10:30:** Dut 6:4; Jon 17:21-23

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Kəmәte-pән aupән, e rəhatəmat ətuatip Lou, məmә Uhgın təmən-ipən kəm ilat məmә, ‘Itəmat uhgın mın.’” § ³⁵ Kən kitat kotitun məmә Naoa Rəha Uhgın, okol təsəuhlinən. Uhgın təmos-ipən nəghatən rəhan kəm netəmim neen. ?Tol nəhlan, okəmә Uhgın təmatəghat-in netəm mın u, kən mən ilat məmә uhgın mın, ³⁶ kən nakotəhrol motəhai io moatən məmә io iatən rat Uhgın mətə-inu iatən məmә io Nəti Uhgın? Io u inu, itəm Tata Uhgın in təmələhəu-pən io məmә rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə lak, məmә otahl-ipa io ekuwa e nətueintən. ³⁷ Okəmә esolən nəmtətin mın itəm rəhak Tata tatol, kən sotahatətəən lak. ³⁸ Mətə okəmә iatol nəmtətin mın u rəhak Tata tatol, kən nat əpnəpin məmә itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən mın, mətə təwir məmә onəkotahatətə e nəmtətin mın rəhak. Kən tol nəhlan, itəmat onəpanotitun wir agın məmә Tata Uhgın tətətig lak, kən iakətətig e Tata Uhgın.”* ³⁹ Tol nəhlan, o nəghatən mın u, ilat kəmotolkeike mın məmә okotaskəlim in, mətə in təmiet elat, magım.

⁴⁰ In təmeguəfımın-pən mın e nəwtain nəhau Jotan, muwın əpəh, aupən, Jon təmol bəptais e netəmim ikin. Kən mətətig ikin əh. ⁴¹ Kən netəmim tēpət kəmotuwa ron, kən moatən məmә, “Jon təməsolən nəmtətin kit ne. Mətə nəghatən mın itəm in təmatən e suah u, ilat rafın nıpahrienən əm.”† ⁴² Kən ikin əh, netəmim tēpət kəmotahatətə e Iesu.

11

Lasaros təmimıs

¹ Etəm Petani kit, nərgın u Lasaros, tatımıs. Petani, in latuənu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otəpənau nelki İərəmərə rəhatat e senta, kən mafəl e noanun, təmiəg.† Kən pətan u, rəhan u kaka Lasaros u tatımıs. ³ Tol nəhlan, wını Lasaros mil kuahl-ipən nəghatən o Iesu məmә, “Etəm-iasol, ik kit u itəm nakolkeike pik,‡ in tatımıs.”

⁴ Nian Iesu təmətə nəghatən u, kən in təmә, “Lasaros tatımıs, mətə rəhan nımısən əh, okol təsolən in timıs agın-əh. Nımısən əh rəhan otol məmә netəmim okotıləs-ipər motənwiwi Uhgın ron. Kən nımısən əh otol məmә netəmim okotıləs-ipər motənwiwi Nəti Uhgın ron.”

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne rəhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tatətə pap məmә Lasaros tatımıs, in təmatig mın mos nian kəiu əpəh ikin tətətig ikin. § ⁷ Kən uarisig, tən-ipən kəm rəhan netəmim mın məmә, “Pəs kotitəlig-pən mın Jutia.”

⁸ Mətə rəhan netəmim mın kotən-ipən kəm in məmә, “İəgətun, roiu əm huə, netəm-iasol rəha Jutia kəmotəmә okotahtımnu ik e kəpiel apın. ?Mətə ik nakən məmә onakitəlig-pən mın ikin əh?”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Itəmat nəkotitun məmә tuelef aua e nərauiəgən. Okəmә etəmim tətaliwək e nərauiəgən, okol təsorinən nelkin e kəpiel kit, mətə-inu tətəplan nat e nəhag-əhagən rəha nətueintən.* ¹⁰ Mətə okəmә in tətaliwək lapın, in titun norinən nelkin e kəpiel kit, mətə-inu rəhan

§ **10:34:** E Sam 82:1-2, Uhgın təmuəh nimaa nəghatən kit məmә, netəm-iasol mın rəha netəmim rəhan, ilat kotahmen e uhgın mın, mətə inu in təmıtəpun ilat məmә ilat okoatətul o Uhgın, kən motakil rəhan netəmim mın. Kəmotakil netəmim mihin, kən tol nəhlan, kən tən elat məmә, “uhgın mın.” Mətə kəsi, məmә ilat kəmosotakilən e suatip ətuatip, kən Uhgın otərəkin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e nəghatən u kəmәte aupən e Sam, kən tatəghat kəm netəm-iasol mın roiu. * **10:38:** Jon 14:10,11,20; 17:21 † **10:41:** Jon 1:26-27,30,34 * **11:1:** Luk 10:38-42 † **11:2:** Jon 12:3 ‡ **11:3:** Jon 11: 5,36

§ **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol nəhlan in tətəhəgin minu lan məmә Lasaros otımıs paupən, mətə-inun in otol nahatətəən rəhalal təkəsik mın nian in otol Lasaros tinəmegəh mın e nımısən. Əplan-tu ves 14-15. * **11:9:** Jon 8:12; 9:5

nəhag-əhagən tikə.” ¹¹ Iesu tinən rəkis nəghatən əh, kən in mən-ipən kəm ilat məmə, “Kitat kit u Lasaros, in tətəpəl. Məto io oekuwin əh-ikin məhgaiir lan.”†

¹² Kən rəhan min netəmim kotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə in tətəpəl, kən rəhan nimisən otikə. !In otəto təwir min!” ¹³ E nəghatən u rəha Iesu, nıpətın u məmə Lasaros tinimis rəkis. Məto ilat nıkilat təht məmə Lasaros in tətəpəl əm. ¹⁴ Kən Iesu təmən-ipən wır məmə, “Lasaros tinimis rəkis. ¹⁵ Nian nıkik tatuəh itəmat, nıkik tagien məmə eməsətigən itımlau min, məto-inu nat u, otasitu etəmat məmə onəkotahətətə lak. Məto təwir məmə pəs kotuwın mətəhm in.”

¹⁶ Kən Tomas u, kətaun-in məmə Mil Mil, in tən-ipən kəm netəmim neen min rəha Iesu məmə, “Təwir, pəs kitat rafın kotuwın, məmə kitat rafın okotimis əm kitat min.”

Iesu in nəukəti naiir-pa min e nimisən

¹⁷ Nian Iesu təmıet-arəpən Petani, kən təməto məmə kəmitənim Lasaros, tinos nian kuwıt rəkis. ¹⁸ Latuənu u Petani, in iuəhkır əm o Jerusalem, okəmə naka suatıp lan tahmen e kilomita kısıl, ¹⁹ kən netəm Isrel tepət kəmotuwa məmə okotəhm Mata ne Meri motıləs-ipər nətəligən rəhalau məto-inun katuəto tərət o rəhalau kaka təmimis.

²⁰ Kən nian Mata təməto məmə Iesu tatuwa, in təmətul muwın məmə otəplan. Məto Meri, in təmətəpələh əm imə.‡ ²¹ Kən Mata təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətatig ikın-u, okol rəhak kaka təməsımısən. ²² Məto io enıtun əh məmə nat naka onəkətapəh-in kəm Uhgın, kən Uhgın otəpanos-ipinə kəm ik.”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəham kaka otəpanəmegəh min.”

²⁴ Mata təmə, “Io ekıtun məmə Lasaros otəpanəmegəh min e Namnun Nian, itəm netəmim rafın kəmotimis okotaiir-pa min.”§

²⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u, io Nəukəti Naiir-pa Minən e Nımisən, kən io min, io Nəukəti Nəmegəhən. Etəmim itəm in otahətətə lak, nat əpnəpın məmə in təmimis, məto in otəmegəh min. ²⁶ Kən etəmim itəm tatəmegəh kən mətahətətə lak,* in okol təsımıs agın-əhən nian kit ne.† ? Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

²⁷ Mata tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, İərəməərə. Io enatahatətə lam, məmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. Ik Nəti Uhgın. Ik u inun, aıpən netəmim kəmoatən məmə ik onəpanuwa e nətueıntən.”

Iesu təmasək

²⁸ Nian Mata tinən rəkis nəghatən u, kən muwın məmə otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwın kən masıwən-in-pən e matəlgın məmə, “İəgətun‡ tınuwa rəkis. Tolkeike məmə otəplan ik.” ²⁹ Kən nian Meri təməto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwın məmə otəplan Iesu. ³⁰ Iesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwın ikın mehm. ³¹ Kən nian netəm Isrel min u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatıləs-ipər rəhan nətəligən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm matuwın ihluə, kən ilat kotuarısıg-in. Nıkilat təht məmə tatuwın e suwıt, otasək.

³² Meri təmıet-arəpən u ikın Iesu tatətul ikın, kən nian təməplan Iesu, in təmısın nulın mən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətatig ikın-u, kən okol rəhak kaka təsımısən.”

† **11:11:** Nımisən rəha netəm kotahətətə e Iesu in tahmen əm məmə kəmotəpəl əlu-əlu əm məto-inu ilat kəmos nəmegəhən lılın. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18 ‡ **11:20:** Luk 10:38-42

§ **11:24:** Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15 * **11:26:** Jon 3:15 † **11:26:** Mat 25:46

‡ **11:28:** Jon 13:13

³³ Nian Iesu tæmæplan mæmæ pætan u ne netæmim mæn un ilat min koatasæk, in tæmæto tærat pik, nîkin tifim. ³⁴ Kæn in tæmætapæh olat mæmæ, “?Næmotitænim hiæ?”

Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, wa-tu mæplan.”

³⁵ Iesu, nahwi næmtin tæmaiæh. § ³⁶ Kæn netæm Isrel mæn u, ilat kotæmæ, “Ei, netæmim. !In tæmolkeike pik agin-æh suah u taprækis!”

³⁷ Mæto ilat neen mæn koatæn mæmæ, “Suah æh in æh aupæn, tæmol-wir iganæmtin æpis. ?Kæn tæhrol mæsæn-iæhauæn Lasaros mæmæ tæsîmisæn?”

Iesu tæmosmegæh mæn Lasaros

³⁸ Kæn Iesu tæmæto mæn tærat pik, kæn in tæmuwæn æpæh e suwit. Ilat kæmotitænim Lasaros æpæh e nîpæg kæpiel kit, kæn motilæs-ipæn mæn kæpiel kit mæn motahtosig-in-pæn nîpæg kæpiel lan. ³⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn mæmæ, “Otahwin rækis-tu kæpiel.”

Kæn Mata u, wîni Lasaros, tæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Etæm-iasol, in tinæpien rækis. Kæmitænim tinos nian kuwit rækis.”

⁴⁰ Mæto Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik nînaluin mæmæ emæn-ipinæ rækis kæm ik mæmæ okæmæ nakahatætæ lak kæn onækæplan næsanænæn asol ne nepætæn æhag-æhag ræha Uhgîn?” ⁴¹ Tol næhlan, ilat kæmotahwin rækis kæpiel. Kæn Iesu tæmuag-pær kæn mæmæ, “Tata, io iatæn tagkiu kæm ik mæto-inu næmæto rækis ræhak næghatæn. ⁴² Kæn ekitun mæmæ e nian rafin, natæto io. Mæto iatæn næghatæn u, o netæm mæn u, itæm koatætul titælau-in io, mæmæ ilat okotahatætæ mæmæ ik næmahl-ipa io.”* ⁴³ Kæn æmun, nian Iesu tinæn rækis næghatæn u, in tæmaun æfæmæh mæmæ, “!Lasaros, ætul miet!” ⁴⁴ Kæn Lasaros tæmætul miet, matæmik mætmætig æm nîmæhan mæn u itæm kæmælis ætain nelmæn ne nelkin ne nîganæmtin ne lan. Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otikis rækis nîmæhan mæn æh, pæs in taliwæk.”

Netæm-iasol mæn ræha Isrel kæmotegæs-in suatip mæmæ okotoh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2;

Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netæm Isrel itæm kæmotuwa o Meri kæn motehm natimnat mæn u itæm Iesu tæmol, ilat tepæt kæmotahatætæ lan. ⁴⁶ Mæto ilat mæn neen kæmotuwæn o Farisi mæn, kæn motæn-iaræp kæm ilat rafin natimnat mæn itæm Iesu tæmol. ⁴⁷ Kæn o nat u, Farisi mæn u ne pris asol mæn ilat kæmotaskælim nuæfimænæn asol kit ræhalat, kæn ilat kæmotæn kæm ilat mæn mæmæ, “?Okotæhrol nulan? Suah æh tinatol næmtætin tepæt. ⁴⁸ Okæmæ okotapæs æm, tatol næhlan, kæn netæmim rafin okotahatætæ lan, kæn netæm Rom ilat okotuwa motærækin Nîmæ Ræha Uhgîn ne kantri ræhatat kæn motos-irækis ilau e nelmitat.”

⁴⁹ Kæn ilat kit u, nærgin u Kæafas, in pris asol agin e nup æh. Tol nulan, in tæmæn mæmæ, “Itæmat nækotæruru agin-æh nat u. ⁵⁰ ?Tæhrol itæmat næsotitunæn? ?Itæmat næsotitunæn mæmæ tæwir mæsîn otæmat mæmæ etæmim kitæh æm otîmis o netæmim, taprækis-in mæmæ kantri apiæpiæ otîmis?”†

⁵¹ Nian in tinæn næghatæn u, in tæmæsæn atipæn e nætæligæn æm ræhan. In pris asol agin e nup æh, kæn in tæmaupæn mæn-iaræp næghatæn itæm Uhgîn tæmos-ipæn kæm in. Kæn in tæmæn mæmæ Iesu in otîmis o nosmegæhæn netæm Isrel.‡

⁵² Kæn mæto ræhan nîmisæn, sænæmæ o nosmegæhæn netæm Isrel æm, mæto o nosmægæh mænæn nenæti Uhgîn mæn itæm kotan atit e nætueintæn, kæn mol ilat kotuwa motol kitæh æm. § ⁵³ Tol næhlan, e nian æh, ilat kæmotegæhan-in

§ **11:35:** Luk 19:41 * **11:42:** Jon 3:17 † **11:50:** Jon 18:14 ‡ **11:51:** Kaiæfas tolkeike mæmæ okohamnu Iesu mæto-inu tæsolkeikeæn mæmæ netæm Rom okotærækin kantri ræha netæm Isrel. Mæto, in tæmatæn aupæn nat kit itæm otuwa mol nîpahrienæn lan, mæto in tæruru nat æh in tatæn. Ræhan næghatæn, nîpætîn tatægætun mæmæ Iesu otækæike mîmis mæmæ Uhgîn otæsolæn nalpinæn kæm ræhan netæmim o ræhalat tæfagæ rat mæn. § **11:52:** Aes 49:6; Jon 10:16

məmə okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən Iesu. ⁵⁴ Kən o nat u, Iesu təsaliwək-arəp mīnən ikin mīn e Jutia, in təmagim ikin-u, muwīn əpəh e taon kit, nərgin u Efraim. Taon u, in iuəhkīr əm o ikin taruən-aruən ikin. Kən in mətatig ikin əh, ilat rəhan mīn netəmim.

Netəmim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

⁵⁵ Tinatuwa iuəhkīr o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin u, lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən netəmim tepət kīnoatiet ikin pīsīn pīsīn mīn mīnoatuwa Jerusalem məmə okotol natimnat mīn məmə ilat okotaruətuəh† e nīganəmti Uhgīn, paupən un, məpanotuwīn e lafet əh. ⁵⁶ Kən netəm mīn əh kīnoategəs-in Iesu. Kən nian kəmotuəfīmīn e Nīmə Rəha Uhgīn, kīnoatətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “?Kəruru mə Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷ Məto e nian əh, pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotələhəu nəghatən kit, məmə okəmə etəmim kit titun ikin Iesu tətətig ikin, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopael mīn kotuwīn motaskəlīm.

12

*Meri təmau nelki Iesu e senta
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)*

¹ Nian sikis əh-ikin tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnītəlig-pa mīn Petani, imə Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in təmol in təmegəh mīn. ² Kən netəmim ikin-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.* Kən Lasaros mīn əh-ikin e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatagwən.† ³ Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigī nat, muwa. Senta u, kəmol e nokī nato.‡ Senta əh, nəmiəwīn təwīr, kən nəmtīn tiəkis. Kən in təmau nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noanun. Nəmiəwī senta u, təmīrəfin nīpəgnoa nīmə.§ ⁴ Məto etəmim kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otəpanegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr mīn, in təməhai ron. In təmən məmə, ⁵ “?Ik nəkəruru nol-salīm-in senta u, mos məni lan, kən mos-īpən kəm ian-rat mīn? Senta u, in tahmen e tri-hanrīt tenarius.* ⁶ In təmən nəhlan, məto sənəmə in tatol nat agīn e ian-rat mīn, məto in təmən əm, məto-inu in iakləh. In tatos kətīm rəha məni rəhalat, kən nian neen, in tətəkləh-in.

⁷ Məto Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkīnən rəhan nətəligən. In təmatələhəu wīr senta u, məmə otau nīpətīk, o nian əh itəm okītənīm io lan. ⁸ Ian rat mīn, nian rafin itəmat mīn ilat nəkotatig.† Məto io, okol esatīgən nian rafin kitat mīn itəmat.”

Pris asol mīn kəmotegəs-in mīn suatip o nohamnuən Lasaros

⁹ Kən nian nīmanin netəm Jutia kəmotəto məmə Iesu tətətig latuənu Petani, kən ilat kīnoatuwa ikin. Kəsotuwa əmən məmə okotehm Iesu, məto ilat kotuwa mīn məmə okotəplan-tu Lasaros u təmīmīs, kən Iesu tol mīn təmegəh.‡ ¹⁰ Kən əmun, pris asol mīn, kəmotegəhan-in mīn məmə okəkəike kohamnu mīn Lasaros, ¹¹ məto-inun nian netəm Isrel tepət kəmotəplan Lasaros təməmegəh mīn, kən ilat kəmotahatətə e Iesu, kən mīnotapəs rəhalat netəm-iasol mīn.

* **11:55:** Eks 12:13,23,27 † **11:55:** Okotaruətuəh, nīpətīn un, məmə ilat okotafəl wīr ilat mīn, məto-inu ilat kotītun məmə ilat kotamkīmīk e nīganəmti Uhgīn. * **12:2:** Luk 10:38-42 † **12:2:** Nīpahrienən məmə ilat kəsotəpələhən motagwən. Məto e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotapīl motīsīn-pən nuwləlmīlat e tepīl, kətagwən. ‡ **12:3:** Nato in nat kit nəmiəwīn tətəpien wīr, tahmen e nīgpīs. § **12:3:** Mak 14:3 * **12:5:** Roiu, tri-hanrīt tenarius tahmen e tri-hanrīt-taosan watu.” † **12:8:** Dut 15:11 ‡ **12:9:** Jon 11:43,44

*Iesu tǎmuwa Jerusalem matol ǎp in mǎmǎ in kig
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Kǎmǎn lawigin, nimanin netǎmim itǎm kǎmoatuwa Jerusalem mǎmǎ okotol lafet rǎha Nuhagego-inǎn, kǎmotǎto mǎmǎ Iesu tǎtaliwǎk minatuwa e taon. ¹³ Kǎn tol nǎhlan, ilat kǎmotiet e taon u, moatǎmik nat kit tahmen e nimali nǎmil§ moatuwin mǎ okotǎplan Iesu. Kǎn moatagǎt ǎfǎmǎh moatǎn mǎmǎ,

“!Hosana!”*

!Iǎrǎmǎrǎ Uhgǎn tǎtatig ilau suah u itǎm tatuwa e nǎrgǎn!

!Iǎrǎmǎrǎ Uhgǎn tǎtatig ilau Kig u rǎha netǎm Isrel!”†

¹⁴ Kǎn Iesu tǎmǎplan nǎti togki kit, kǎn tasuǎ lan maliwǎk matuwǎn. Natimnat min u, Naoa Rǎha Uhgǎn tinǎmǎn rǎkis mǎmǎ,

¹⁵ “Netǎm Saeon,‡ itǎmat sotǎginǎn.

!Otǎplan-tu! !Kig rǎhatǎmat tatuwa,

in titasuǎ e nǎti togki maliwǎk matuwa!”§

¹⁶ E nian ǎh, netǎmim rǎha Iesu ilat kotǎruru nipǎti nat u. Mǎto uarisig, nian Iesu tinǎmegǎh min e nimisǎn, kǎn Uhgǎn tinol ǎp rǎkis nepǎtǎn rǎha Iesu, kǎn nikilat tǎpanǎht mǎmǎ aupǎn, kǎmǎte rǎkis nǎghatǎn lan e Naoa Rǎha Uhgǎn, kǎnu netǎmim kinotol nǎghatǎn min ǎh tinuwa minol nipahrienǎn lan.

¹⁷ E nian Iesu tǎmaun-in Lasaros, kǎn Lasaros tiet e nipǎg kǎpiel mǎmegǎh min, nimanin netǎmim tepǎt kǎmotatig ilat ǎh-ikin. Kǎn ilat ǎh kǎmotǎtul-arǎp minotǎn-iarǎp natimnat min u in tǎmol. ¹⁸ Tol nǎhlan, netǎmim tepǎt kǎmotuwa mǎmǎ okotǎplan Iesu, mǎto-inu koatǎto mǎmǎ in tǎmol nǎmtǎtin ǎh. ¹⁹ Kǎn Farisi min kǎnoatǎn-ǎn kǎm ilat min mǎmǎ, “!Otǎplan-tu, okol kitat kǎsotol agǎn-ǎhǎn nat kit. Roiu ǎh, netǎmim rafin e nǎtuounǎn kǎnoatuarisig-in!”

Netǎm Kris neen kǎmotolkeike mǎmǎ okotǎplan Iesu

²⁰ Kǎn nian netǎmim kǎmotuwǎn Jerusalem mǎmǎ okotǎfak e nian rǎha lafet u, kǎn netǎm Kris neen min ǎh-ikin ilat min, kǎmoatǎfak. ²¹ Netǎm Kris min u kǎmotuwa motehm Filip. Filip in etǎm Petsaeta ǎpǎh Kalili. Kǎn ilat kǎmotǎn-ipǎn kǎm in mǎmǎ, “Etǎm-iasol, iakotolkeike mǎmǎ ekotǎplan Iesu.” ²² Kǎn Filip tǎtul muwin mǎn-ipǎn kǎm Antru, kǎn ilau kǎmian muǎn-ipǎn kǎm Iesu.

²³ Kǎn Iesu tǎmǎn-ipǎn kǎm ilat mǎmǎ, “Roiu ǎh, Nǎti Etǎmim, rǎhan nian tinuwa rǎkis, mǎmǎ Uhgǎn otol ǎp rǎhan nepǎtǎn ǎhag-ǎhag. ²⁴ Nipahrienǎn agǎn u iatǎn kǎm itǎmat mǎmǎ, etǎmim otǎkǎike mitǎnim nikuti nat e nisip kǎn otimis. Okǎmǎ tǎsimisǎn, kǎn okol tǎsǎwiǎn kǎn mǎsoeǎn. Mǎto okǎmǎ otimis, kǎn otǎe-in noan tepǎt, tepǎt.* ²⁵ Etǎm nǎkin tǎtǎht pik rǎhan nǎmegǎhǎn e nǎtueintǎn u, in otǎmkarǎpǎn-in. Mǎto etǎmim itǎm nǎkin tǎsǎht pikǎn nǎhlan rǎhan nǎmegǎhǎn e nǎtueintǎn u, in otǎskǎlim wir nǎmegǎhǎn rǎhan o nǎmegǎhǎn lilin.† ²⁶ Etǎm tolkeike mǎmǎ otol wǎk rǎhak, in otǎkǎike muarisig-in io,‡ kǎn okǎmǎ ikin pǎhruǎn io ekatig ikin, kǎn in min, in otǎtig ikin-u.§ Kǎn etǎm tatol wǎk rǎhak, Tata Uhgǎn otǎisiai-in.”

§ **12:13:** Nimali nǎmil u in nǎmtǎtin rǎha nǎptǎn rǎhalat ne nol winǎn e tikimir min rǎha netǎm Isrel. Okǎm-naka ilat kǎmoturin-urin nimali nǎmil mǎto-inu nikilat tǎtǎht mǎmǎ Iesu in Kristo, kǎn in tinuwa mǎmǎ otǎmki-rǎkis ilat e nǎrǎmǎrǎn rǎha netǎm Rom. * **12:13:** Nǎghatǎn u, “Hosana,” nipǎtin ǎtuatip in “Asitu, Uhgǎn, osmegǎh itǎmat,” mǎto e nian rǎha Iesu, nǎghatǎn u, ilat kǎmotǎuhlin ǎm nipǎtin mǎmǎ, “!ǎnwiwi Uhgǎn!” Ves u ilat koatǎn, in tǎmisi-pǎn e Sam 118:25-26. † **12:13:** Jon 1:49 ‡ **12:15:** Jerusalem u, kǎmotaun-in min mǎmǎ Saeon, mǎto-inun nǎrgǎn ǎh rǎha nitot kit itǎm kǎmilǎkin-pǎr taon lan. Saeon u, in nǎrgǎi Jerusalem kit min. § **12:15:** Sek 9:9 * **12:24:** 1 Korin 15:36 † **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27 § **12:26:** Jon 14:3; 17:24

Iesu tāmāghat-in nīmīsən rāhan

²⁷ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat mēmā, “Roiu əh, nīkik tītahmā pik.* ? Oekahrol min-nulan? Okol esənən mēmā, “Tata, ohrəkis nahmāən itəm tatuwa ron io.’ Natimnat u inu, io emuwa ron. ²⁸ Tata, ik os-ipər atip nərgəm.”

Kən əmun, roiu aḡin-əh, ilat kəmotətō nəwian kit tāmisi-pən e neai tatən mēmā, “Io eniləs-ipər rəkis nərgək, kən roiu əh, oekiləs-ipər mīn.”

²⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul iuəhkir ron kəmotətō nəwian əh, kən ilat neen kotəmā, “!Netəmim! ?Naka u? ?Kalualuə kit, o?” Məto neen kotəmā, “Nagelo kit əh tatəghat kəm in.”

³⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm ilat mēmā, “Nəwian u, tāməsuwamən mēmā io ekətō. Məto təmuwa mēmā itəmat onəkotətō.† ³¹ Roiu əh tīnol nian itəm Uḡin otakil nolən rəha netəmim e nətueintən. Roiu əh, in otoh-iəhau nəsanənən rəha Setan,‡ iərəmərə rəha nətueintən u.§ ³² Nian katiləs-ipər io ilis,* kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”† ³³ E nəghatən u, in tīnuhapik e nīmīsən rāhan.‡

³⁴ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in motən mēmā, “Itimat enotətō rəkis e Lou rəhatat, mēmā nian Kristo itəm Uḡin tāmən mēmā otahl-ipa tuwa, in otətatig lilin əm, matuwīn namnun tīkə.§ ?Təhrol ik nakatən mēmā netəmim okotəkəike motiləs-ipər Nəti Etəmim? ?Məto Nəti Etəmim u, in pah?”

³⁵ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat mēmā, “Nəhag-əhagən u, tətatig otəmat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətatig otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmā kəpə, kən napinəpən otirəfin itəmat. Kən etəmim itəm tətaliwək e napinəpən, in təruru ikīn in tatuwīn ikīn. ³⁶ Nian nəhag-əhagən u tətatig əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u mēmā itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”*

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu tāmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim mapəs ilat muwīn matəhluaig. ³⁷ Nat əpnapin mēmā in tīnol rəkis nəmtətin tepət e niganəmti netəm Isrel, məto ilat kəsotahatətəən lan. ³⁸ Ien rəha Uḡin u Aesea, təmaupən matəghat-in rəhalat nolən. Kən nat u təmuwa mēmā otol nəghatən rāhan tuwa mol nīpahrienən lan. In tāmən mēmā,

“?Iərəmərə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat?

?Ekoatən-iarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən Iərəmərə otol əp kəm pah nahgin itəm təsanən pik o nosmegəhən?”†

³⁹ Kənu ilat kotəruru nahatətəən lan məto-inu tahmen-pən əm mēmā Aesea tāmən-iarəp mīn aupən mēmā,

⁴⁰ “In təmol ilat mēmā niganəmtilat otəpis.

Okəmā təsəpisən, kən ilat okotəplan nat kən motitun.

Kən in tīnahtosig-in rəkis nīkilat.

Okəmā təsələn, kən ilat okotenatig kən motitun nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi mīn.”‡

* **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 † **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 ‡ **12:31:** Nat əpnapin mēmā nīmīsən rəha Iesu təmol mēmā okəm-naka Setan təmol win, məto nīpahrienən mēmā in təsəl winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9. § **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12 * **12:32:** E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katiləs-ipər io ilis” nian tepət. Kən in nīpətin kəiu. Nian tatən “katiləs-ipər io ilis,” nīpətin kit in tatəghat-in nīmīsən rəha Iesu e nig kəməluau. Kən nīpətin kit mīn, e nig kəməluau əh, in tatəgətun nəwīrən asol ne nepətən asol rəha Iesu. † **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28 ‡ **12:33:** Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § **12:34:** Netəmim nīkilat tatəht ves mīn əh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nīkilat təsəhtən ves mīn itəm koatən mēmā Kristo in otaupən mīmīs. * **12:36:** Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5 † **12:38:** Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ **12:40:** Aes 6:10

⁴¹ Ien rəha Uhg̃in, Aesea u aupən, təmən nulan mətō-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in. §

⁴² Kən mətō, netəm-iasol m̃in tepət məs̃in, ilat m̃in kəmotahatətə e Iesu. Mətō ilat koatəgin nən-iarəpən məmə ilat kəmotahatətə lan, mətō-inun koatəgin Farisi m̃in məmə okotahl-iarəp ilat e nimə rəha nuəf̃im̃inən, ⁴³ mətō-inu netəm iasol m̃in u, ilat kotolkeike pik məmə netəmim okotənwiwi ilat, taprəkis-in məmə Uhg̃in ñikin otəgien olat.

Nəghatən rəha Iesu titun nakilən nolən rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə p̃isin əm lak, mətō tətahatətə m̃in e Uhg̃in itəm təmahl-ipa io. ⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan m̃in Uhg̃in u təmahl-ipa io.* ⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.† Emuwa e nətueintən u, məmə etəmim itəm otahatətə lak, otəsətigən e napinəpən. ⁴⁷ Etəmim itəm tatətō rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalp̃inən, mətō-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-iarəp nalp̃inən rəha netəmim. Mətō emuwa məmə ekosmegəh ilat.‡ ⁴⁸ Mətō etəmim itəm tatəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig məmə in otən-iarəp rəhan nalp̃inən. O Namnun Nian, nəghatən m̃in u rəhak, ilat okotən-iarəp nalp̃inən rəhan. § ⁴⁹ Tol nəhlan mətō-inu nəghatən m̃in u, sənəmə rəhak p̃isin əm, mətō Tata Uhg̃in u təmahl-ipa io, kən in təmən məmə ekəkəike muw̃in mən nəhlan, kən mol nəhlan.* ⁵⁰ Kən io enəm̃itun rəkis məmə nəghatən m̃in u, itəm in təmən-ipa kəm io, nəmegəhən lilin tətətig lan. Kən tol nəhlan, nəghatən m̃in u iakatən ilat, Tata Uhg̃in təmən-ipa kən məgətun io elat, məmə ekən mihin.”

13

Iesu təmau nelki rəhan netəmim

¹ Tinuwa mətōarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu t̃iñitun məmə rəhan nian tinuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muw̃in mehm Tata Uhg̃in.* Nian rafin in təmatolkeike pik rəhan netəmim u kotətig e nətueintən, kən mətō roiu in tatəgətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ² T̃iñehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim m̃in kəmoatəgwən, kən Setan t̃iñatos-ipən-os-ipən rəkis kəm Jutas Iskariot, nət̃i Saimon, məmə in otosalim-in Iesu tuw̃in e nelmi tikim̃ir m̃in rəhan. ³ Iesu təm̃itun məmə Tata Uhg̃in təmələhəu-pən rəkis natimnat rafin u e nelmin,† kən t̃iñitun m̃in məmə in təm̃isi-pən o Uhg̃in, kən in otəpanitəlig-pən m̃in o Uhg̃in. ⁴ Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeg rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawil kit. ⁵ Kən m̃iləs p̃es̃in kit, mətū-pən nəhau lan, kən əmun mətūoun mətəu nelki rəhan m̃in netəmim, kən mətəfəl e tawil, tawil u itəm in tatətəut-in.

⁶ Təm̃ol mihin, muw̃in e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “? Iərəməərə, təhrol? Təsəw̃irən məmə ik onakau nelkək.”

⁷ Mətō Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu ik nəkəruru ñipət̃i nat u io iatol, mətō uarisig un, onəpanitun ñipət̃in.”

⁸ Kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Mətō Iesu təm̃ə, “Okəm̃ə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsuwamən mol rəhak etəmim.”

⁹ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Iərəməərə, okəm̃ə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, mətō onakau m̃in nelmək ne rəhk-kapə!”

§ 12:41: Aes 6:1-4 * 12:45: Jon 14:8-9 † 12:46: Jon 1:4 ‡ 12:47: Jon 3:17 § 12:48: Jon 5:45 * 12:49: Jon 14:31 * 13:1: Jon 16:28 † 13:3: Mat 28:18

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “!Kəp! Etəm un tinaig rəkis, in tinəruən rəkis, tinahmen. Təwir əm məmә okəsau minən nıpətın; mətō io oekəike mau min əm nelkin. Itəmat nınotəruən rəkis. Mətō sənəmә itəmat rafin agın-əh.”‡

¹¹ Iesu tınıtun rəkis məmә ilat pah un otegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tıkimır min. Tol nəhlan, kən in tən məmә, “Sənəmә itəmat rafin agın-əh.”

¹² Nian Iesu tınau rəkis nelki rəhan netəmim min, kən muwın min e rəhan napən, kən muwın min məpələh e nəmeen e tepıl. Kən əmun mətəpəh olat məmә, “?Itəmat nəkotıtun nıpəti nat u emol roiu agın etəmat? ¹³ Itəmat nakotaun-in io məmә İəgətun ne İərəmərə, kən tətuatıp əm nulan, mətō-inun nıpahrienən məmә io u, rəhatəmat İəgətun ne rəhatəmat İərəmərə.

¹⁴ “Mətō-inu io, io u rəhatəmat İərəmərə ne io İəgətun rəhatəmat, kənu io ekau nelkıtəmat, kənu itəmat min, onəkotau nelkıtəmat min. § ¹⁵ Io emol məgətun itəmat lan, məmә itəmat onəkotol nolən kitiəh əm, məmә inu, emol mihin etəmat. ¹⁶ Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmә, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol, kənu iahl-ipən in təsaprəkis-inən etəm tıtahləpis.* ¹⁷ Roiu əh, itəmat nəkotıtun wır natımnat min u. Kən o nat u, okəmә nəkoatol nulan, kən itəmat onəkotos nəwırən o Uhgın.†

¹⁸ “Io esənən itəmat rafin.‡ Io ekıtun wır itəmat min un itəm io emıtəpun itəmat. § Mətō nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın, otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. Nəghatən u tatən məmә, ‘Etəmim u, aupən itımlau emat-uagwən kələh e plet kitiəh, mətō roiu, in tınəuhlin rəhan nətəligən, minatol noa kəm io.’* ¹⁹ Io iatən-iarəp natımnat min u kəm itəmat u-roiu, nian okəsolan əh. Mətō nian okatol, kən itəmat onəkotahatətə lak, məmә Io u inu.†

²⁰ Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmә, etəmim pah itəm tatos rəhak iahləpis kən nıkin tagien ron, tahmen-pən əm məmә in tatos min io, kən nıkin tagien ron io. Kənu etəmim itəm tatos wır io, kən nıkin tagien ron io, tahmen-pən əm məmә in tatos wır min rəhak Tata, kən nıkin tagien ron.”‡

Iesu təmən-iarəp məmә Jutas in otegəhan-in-pən in e nelmi tıkimır min

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;

Luk 22:21-23)

²¹ Nian Iesu tınən-iarəp rəkis nəghatən əh, kən nıkin təməfigəm pik, kən in təmә, “Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmә, itəmat kit u ikın-u, otegəhan-in-pən io e nelmi tıkimır min rəhak.”

²² Kən rəhan netəmim min kəmotətag-pən mətəplan ilat min. Nıkilat natəht məmә kəruru məmә in tatən pah. ²³ Kən ilat kit u itəm Iesu in tolkeike pik, § in tatəmahl* iuəhkır əm o Iesu. ²⁴ Kən Saimon Pita, in təmasgəwın-pən anion kəm in məmә, “Ətapəh-tu ron, məmә etəmim pah əh in tatən.”

²⁵ Kən suah əh təmiəu-iəu muwa iuəhkır o Iesu, kən mətəpəh ron məmә, “?İərəmərə, pah un nakatən?” ²⁶ Kən Iesu təmә, “Io ekəmkas pıret məsin, kənu meerpən e sup, kən mos-ipən kəm in, kənu suah u, inun.” Kən əmun, in təməmkas pıret kit, meerpən e sup, kən mos-ipən kəm Jutas, nəti Saimon Iskariot. ²⁷ Kən Jutas təmos pıret un. Kən Setan tınalpin rəhan nətəligən.

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Nat u nakəmә nakol, uwın uəhai əm mol.”‡‡ ²⁸ Netəmim min un rəha Iesu itəm kotəmahl tıtəlau e tepıl moatəgwən, ilat kəsotıtunən məmә Iesu təmən-ipən nəghatən u kəm in o naka. ²⁹ Jutas in

‡ 13:10: Jon 13:18 § 13:14: 1 Pita 5:5 * 13:16: Luk 6:40 † 13:17: Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25 ‡ 13:18: Jon 13:10 § 13:18: Jon 15:16 * 13:18: Sam 41:9 † 13:19: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18 § 13:23: Etəmim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətəpıl iuəhkır o Iesu. In u, itəm Iesu tolkeike pik, mətō in təmәte naoa u, kən məsənən nərgin. * 13:23: E nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəmahl nəhlan moatəgwən. † 13:27: Luk 22:3 ‡ 13:27: Setan: Əplan e tıksonari.

titahtu kätim rəha məni rəhalat, kən ilat neen nīkilat təht məmə Iesu təmən-
ipən kəm in məmə otuwīn mos-nəmtīn nagwənən neen nīgīlat o lafet, o okəm-
naka tatuwīn otos-ipən məni neen kəm ian-rat mīn. § ³⁰ Kən nian Jutas təmos
rəkis pīret u, təmətul miet uəhai əm. Kən tīnapinəp rəkis.*

Iesu təmən nəghatən wi kit məmə okotol

³¹ Nian Jutas tīniet rəkis, kən Iesu təmə, “Roiu əh, Uhgīn tīnatīlās-ipər nərgi
Nəti Etəmim, † kən Nəti Etəmim tīnatīlās-ipər nərgi Uhgīn. ³² Məto nian Nəti
Etəmim tīnol əp rəkis nepətən rəha Uhgīn, kən Uhgīn atip əm in otol əp mīn
nepətən rəha Nəti Etəmim. Kən in otol əm huə roiu əm. ‡

³³ “Nənətīk mīn, okol esatīgən tuwəh kitat mīn itəmat. Kən itəmat
onəpanotegəs-in io, məto io iakatən mīn əm nəghatən kitiəh əm kəm itəmat
u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol mīn rəha Isrel aupən. Ematən-ipən
kəm ilat məmə, † kən əh ekatuwīn ikīn, itəmat nəkotəruru nuwīnən ikīn. §

³⁴ “Io iatən-ipinə nəghatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moa-
tol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat mīn. † Tahmen-pən əm məmə
io emolkeike mihin itəmat, kənu e nolən kitiəh əm, itəmat nəkotəkəike mo-
tolkeike itəmat mīn. ‡ ³⁵ Kən okəmə nakolkeike nulan itəmat mīn, kən netəmim
rafin okotitun məmə itəmat rəhak mīn netəmim.” §

*Iesu təmən-iarəp məmə Pita otəpanən məmə in
təruru Iesu*

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31;
Luk 22:31-34)

³⁶ Kən Saimon Pita tətəpəh ron məmə, “?Iərəmərə, ik onəkuwīn hiə?”
Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “† kən əh io ekatuwīn ikīn, ik nəkəruru nətəu-
pa-mən io roiu, məto uarisig un, onəpanuwa.”* ³⁷ Kən Pita tətəpəh ron məmə,
“?Iərəmərə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, nīkik tagien əm məmə
ekimis ron ik.” ³⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik nakəmə nīkim tagien
əm məmə onakimis ron io? Nīpahrienən aģin u iatən kəm ik məmə, mənig
otəsīmnənən əh, kən ik onakən mau kīsīl məmə nəkəruru io.” †

14

Iesu in Suatip o nuwīnən o Tata Uhgīn

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīkitəmat təsahməən. Itəmat
nəkotəkəike motahatətə e Uhgīn,* kən motahatətə mīn lak. ² E nimə rəha Tata
rəhak, noan tepət əh-ikīn. Nəghatən u in nīpahrienən. Okəmə təsol mihinən,
okol enən-ipinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwīn, ekol əpen-əpenə
rəhatəmat. † ³ Kən məto-inu ekuwīn mol apen-pena otəmat, kən io oepanītəlig-
pa mīn mos itəmat nakotuwa moatatig kitat mīn io, ‡ məmə itəmat onəkotatig
ikīn-u itəm io mīn iakətatig ikīn. § ⁴ Ikīn əh iakatuwīn ikīn, itəmat nīnotitun
rəkis suatip rəhan.”

⁵ Məto Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, itimat ekotəruru ikīn-un
nakatuwīn ikīn. ?Ekotəhrol nulan motitun suatip tatuwīn ikīn əh?”

⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatip ron. † Kən io un, nəukəti
nīpahrienən, ‡ kənu io un, nəukəti nəmegəhən. § Etəmim kit okol təsuwamən

§ 13:29: Jon 12:5-6 * 13:30: Luk 22:53 † 13:31: Jon 12:23 ‡ 13:32: Jon 17:1-5 § 13:33: Jon
7:33-34 * 13:34: Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † 13:34: Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ 13:34:
Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11 § 13:35: 1 Jon 3:14; 4:20 * 13:36: Jon 14:2 † 13:38: Jon 18:27
* 14:1: Sam 4:5 † 14:2: Hip 11:16 ‡ 14:3: 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § 14:3: Jon
12:26 * 14:6: Jon 6:35 † 14:6: Jon 10:9; Hip 10:20 ‡ 14:6: Jon 1:14 § 14:6: Jon 1:4

o rəhak Tata okəmә io ekəsosән in muwīn.* 7 Okəmә nәmotitun io, kән nәmotitun mīn rəhak Tata.† Kән tol nəhlan, tәtuoun roiu, nīnotitun rәkis in, kән mīnotəplan.”

8 Kән Filip tән-ipән kәм in mәмә, “Iәрәmәrә, awi әgәtun-tu Tata Uhgīn kәм itimat. Nat әm u inu, itimat ekotolkeike.”‡

9 Kән Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Filip, io emәtatig tәfәмәh kitat min itәmat. Mәto ik nәkәruru әh io. Etәmim itәм tatəplan io, in tatəplan Tata Uhgīn.§ ?Tәhrol ik nakatән mәмә, ‘Awi, әgәtun Tata Uhgīn kәм itimat?’* 10 ?Ik nәsahatәtән mәмә iakatig e Tata Uhgīn, kәnu Tata Uhgīn tәtatig lak?† Nәghatән mīn u iakatән kәм itәmat, sәнәmә rəhak әm. Tata Uhgīn u, nian rafin, tәtatig lak, inun in tatol rəhan mīn u wәk. 11 Itәmat onәkotәike motahatәtә lak nian io iatән mәмә iakәtatig e Tata Uhgīn, kәnu Tata Uhgīn tәtatig lak. Mәto okәмә kәpә, tәwīr mәмә nakotahatәtә lak o nәfigәmән rəha nәmtәtin mīn itәм ematol.‡ 12 Nīpahrienән agīn u iatән kәм itәmat mәмә, etәmim itәм tәtahatәtә lak, in otol nolән wәk mīn un itәм io ematol.§ Әwәh, in otol nolән wәk tәр tәhmin mīn taprәkis-in wәk mīn un itәм io emol, mәto-inun io oekatuwīn o Tata Uhgīn. 13 Io Nәtin, kән okәмә nakoteasiә-in nat kit e nәrgәk, nat әpnәpīn okәмә nakoteasiә-in nat naka, io epanol,* mәмә wәk u rəha Nәtin otilәs-ipәр nәrgi Tata Uhgīn. 14 Kән okәмә onәkoteasiә-in nat kit ron io, e nәrgәk, kән io ekol.”

Iesu tәмән mәмә Narmīn Rəha Uhgīn otuwa

15 Kән Iesu tәmәghat әh matuwīn, matән mәмә, “Okәмә itәmat nako-tolkeike io, kәnu itәmat onәkotol nәghatән rəhak.† 16 Kән io, oekeasiә o Tata Uhgīn mәмә in otahl-ipa Iasitu‡ kit mīn otәmat. Kән in otәtatig lilīn itәmat mīn. 17 Suah un inun, in Narmīn rəha Nīpahrienән.§ Netәmim rəha nәtueintән u, okol kәsotosән in e nīkilat,* mәto-inu ilat kәsotəplanән in, motәruru in. Mәto itәmat, nәkotitun in, mәto-inun in tәtatig itәmat mīn. Kән in otәpanatig e nikitәmat.

18 “Nian io ekiet etәmat, okol esapәsән itәmat nәkotatig pīsin әm, tahmen e suakәlh. Io epanitәlig-pa mīn otәmat. 19 Otәsuwәhән, netәmim rəha nәtueintән u ilat okәsotəplanән io. Mәto itәmat onәpanotəplan io.† Kән mәto-inun io epanәmegәh, itәmat mīn onәpanotәmegәh.‡ 20 O nian rəha natimnat mīn u, kән itәmat onәkotitun mәмә iakәtatig e rəhak Tata.§ Kән itәmat nәkotatig lak, kәnu io ekәtatig etәmat.

21 “Etәmim itәм tәmos wīr nәghatән rəhak, kән matol, etәmim u inun in tolkeike io. Kән etәmim itәм tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike mīn in.* Kән io mīn oekolkeike in. Kән io oekol әp io kәм in, mәмә in otitun әsas io.”

22 Kән Jutas u, (sәнәmә Jutas Iskariot, mәto iahunin kit), in tәmәtapәh ron mәмә, “?Iәрәmәrә, ik onakahrol nulan kән mol әp ik kәм itimat әm, mәto onәsol әpән ik kәм netәmim rəha nәtueintән?”†

23 Mәto Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Etәmim itәм tolkeike io, in otatol nәwiak, kәnu rəhak Tata in otolkeike in. Kәnu io ne rəhak Tata, itimlau ekueia mәtuatig itimәhal mīn. Kән itimlau ekioal imatimlau әh-ikīn.‡ 24 Etәmim itәм

* 14:6: Wәk 4:12 † 14:7: Jon 1:18; 1 Jon 2:23 ‡ 14:8: Eks 33:18 § 14:9: Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * 14:9: Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 † 14:10: Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ 14:11: Jon 5:36; 10:38 § 14:12: Luk 10:17 * 14:13: Mat 7:7 † 14:15: Dut 11:13; Jon 13:34; 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 ‡ 14:16: Jon 14:26; 15:26; 16:7 § 14:17: Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * 14:17: 1 Korin 2:14 † 14:19: Jon 16:16 ‡ 14:19: Jon 6:57 § 14:20: Jon 10:38; 17:21 * 14:21: Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † 14:22: Wәk 10:41 ‡ 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Әpән 21:3

təsolkeikeən io, in təsolən nəwiak. Nəghatən mīn u itəm nəmotəto ematən, eməsən atipən ilat. Məto emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa. §

²⁵ “Io iatən-iarəp nəghatən mīn u kəm itəmat nian etatig əh kitat mīn itəmat. ²⁶ Məto Narmīn Rəha Uhgīn u, in Iasitu, itəm Tata Uhgīn otahl-ipa e nərgək, in otəgətun itəmat e natimnat mīn rafin. Kən in otatol itəmat məmə nikitəmat otatəht natimnat mīn u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

²⁷ “Roiu əh tinuəkir məmə io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuən rəhak tətətig otəmat. † Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat, nikitəmat təsahməən kən məsotəginən. ²⁸ Itəmat ninəmotəto rəkis rəhak nəghatən, emən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘Io oepanapəs itəmat, məto uarisig, oepanıtəlig-pa mīn otəmat.’ Okəmə nakotolkeike pahrien io, kən nikitəmat otəgien əm məmə nəkotəplan io iakatuwin o rəhak Tata, məto-inu in ilis taprəkis-in io. ²⁹ Io iatən-iarəp rəkis əm natimnat mīn u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, məmə nian ilat kīnotuwa moatol nīpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. ³⁰ Roiu əh, okol esəghatən təfəməh mīn kəm itəmat, məto-inun Setan u iərəməərə rəha nətueintən u, ‡ in tīnatuwa. In təsosən nəsanənən məmə otol win lak. ³¹ Məto io iatol ətuatīp əm nəwia Tata Uhgīn məmə netəmim rəha nətueintən okotitun məmə io ekolkeike in. §

“Itəla, pəs kotətul motəgim ikīn-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nəukət nig pahrien

¹ Kən Iesu tatən məmə, “Io un,* io ekahmen e nokət nig pahrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etəmim itəm tatitasilin nig u. † ² Nelmi nig mīn rafin itəm kəsotoeən, in tatəte rəkis ilat, kən nelmi nig mīn rafin u itəm koatə, in tətəfəl wīr ilat, ‡ məmə ilat okotə-in noalat tepət. § ³ Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wīr rəkis itəmat e nəghatən mīn itəm iatən-ipinə kəm itəmat.* ⁴ Otəper-ipa lak, † kən io oekəper-ipən etəmat. Nelmi nig otəsoeən okəmə in təsəper-ipənən e nəukətin. E nolən kitiəh əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsoe-inən noan okəmə nəsoətəper-ipamən lak. ‡

⁵ “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig mīn, nelmi nig mīn itəm koatətul-pən wīr lak, moatəper-ipa. Nəmegəhən rəha etəmim itəm tatəper-ipa lak kən iatəper-ipən lan, in otəe-in noan tepət. Məto itəmat u, okəmə nəsoətəper-ipamən lak, okol nəsoətolən nat kit. § ⁶ Okəmə etəmim təsəper-ipamən lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kīnəra kin kən tīnapə rəkis. Nelmi nig mīn tol nəhlan, kītun nəmīkən kəra kin-pən e nigəm, kuwaan ətīp.* ⁷ Okəmə itəmat nakotəper-ipa lak, kən nəghatən mīn rəhak kotəper-ipən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhgīn otol kəm ik. † ⁸ Nian nəmegəhən rəhatəmat otəe-in noan tepət, ‡ nat əh in tatiləs-īpər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak mīn netəmim. §

⁹ “Tata Uhgīn in tolkeike pīk io. E nolən kitiəh əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən. ¹⁰ Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən,* kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatīp əm mə

§ 14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * 14:26: Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † 14:27: Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 ‡ 14:30: Jon 12:31 § 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7 ‡ 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56 ‡ 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13 * 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7 ‡ 15:8: Kal 5:22-23 § 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15

inun io emol nęghatęn mın ręha Tata Uhgın, kęn iatęper-ipęn e ręhan nolkeikeęn. ¹¹ Io ematęn-iaręp nęghatęn mın u kęm itęmat, męmę nıkıtęmat otętagien, tahmen әm męmę io nıkık tętagien. Kęnu nıkıtęmat otęgien otęgien męrioah.† ¹² Itęmat nękotękәike moatol nęghatęn u ręhak. Tatęn męmę itęmat onękotołkeike itęmat mın, tahmen әm męmę io ekolkeike mihin itęmat.‡ ¹³ Suah kit tıkә itęm tołkeike pık in kit taprәkis-in etęmim un itęm tategęhan-in ręhan nęmegęhęn męmę otosmegęh in mın neen.§ ¹⁴ Kęn okęmę itęmat nękotoł natımnat mın u iatęn kęm itęmat, tatęgętun męmę itęmat un, io mın neen. ¹⁵ Io oesaun-in mınęn itęmat męmę iolwәk mın ręhak, męto-inun etęm tatol wәk, in tęruru natımnat mın itęm ręhan etęm-iasol tatol. Męto roiu әh, io ekaun-in itęmat, męmę io mın neen, męto-inun natımnat mın rafın u itęm emęto o ręhak Tata, enęn-iaręp rәkis kęm itęmat.* ¹⁶ Itęmat nęmęsotıtępunęn io, męto io emıtępun itęmat.† Kęn io emәlęhәu-pęn itęmat męmę itęmat onękotuwın motol wәk, kęn wәk ręhatęmat otoe-in noan.‡ Kęn noan un, in otętatig. Tol nęhlan, kęn okęmę nakoteasiә-in natımnat mın kęm Tata Uhgın e nęrgәk, kęn in otos-ipınә kęm itęmat. ¹⁷ Iatos-ipınә nęghatęn kit kęm itęmat in toł nulan. Itęmat onękotәike motolkeike itęmat mın.”§

Netęmim ręha nętueintęn, ilat koatętęhau netęmim ręha Iesu

¹⁸ Kęn Iesu tęn-ipęn męmę, “Okęmę netęmim ręha nętueintęn u koatętęhau itęmat, nıkıtęmat otękәike muwәh męmę aupęn, ilat kęmotętęhau mihin io.* ¹⁹ Okęmę itęmat netęmim ręha nętueintęn u, kęn netęmim ręha nętueintęn okotołkeike itęmat, męto-inu ręhalat u itęmat. Męto sęnәmę itęmat netęmim ręha nętueintęn u. Io enımıtępun rәkis itęmat, kęn mos-irәkis itęmat o nętueintęn. Kęn o nat u inu, netęmim ręha nętueintęn, kotętęhau itęmat.† ²⁰ Nıkıtęmat otękәike matęht nęghatęn u emęn-ipınә rәkis kęm itęmat męmę, ‘Iolwәk әm kit, tęsaprәkis-inęn ręhan etęm-iasol.’‡ Kęn męto-inu netęm ręha nętueintęn u, ilat koatol tęrat әgın ron io, kęn toł nęhlan, ilat okotoł nolęn kitıh әm etęmat.§ Okęmę ilat kęmotol ręhak nęghatęn, kęn ilat okotoł ręhatęmat nęghatęn. Męto ilat kęmęsotoł әgın-әhęn ręhak nęghatęn mın. ²¹ Ilat okotoł natımnat mın nulan etęmat, męto-inun itęmat ręhak mın netęmim.* Ilat okotoł nęhlan, męto-inu ilat kotęruru Uhgın itęm tęmahl-ipa io.†

²² “Emuwa kęn męghat kęm ilat. Tol nęhlan e noa nęghatęn u, ilat kęmotęplan әsas ręhalat nolęn rat mın. Męto kęmoatęuhlin męntalat ron io moatapęs ręhak nęghatęn. Kęn roiu, kol kęsotęnęn męmę ręhalat nolęn rat tıkә.‡§ ²³ Etęmim itęm tetęhau io, in tetęhau mın ręhak Tata. ²⁴ Emuwa mol wәk mın u e nıganęmtılat itęm kol etęm pısın kit tęmęsolęn. Tol nęhlan, ilat kęmotıtun męmę pah u io. Kęn nat әpnapın kęmotıtun io, męto koatętęhau io, kęn toł nęhlan męmę koatętęhau mın ręhak Tata. Kęn roiu, kol kęsotęnęn męmę ręhalat nolęn rat tıkә.* ²⁵ Męto natımnat mın әh otękәike mol nęhlan, kęn mol męmę nęghatęn u otuwa pahrien itęm netęm aupęn kęmotęte rәkis e naoa ręha Lou. Ręhalat u Lou tatęn męmę, ‘Io esolęn nat kit elat, męto ilat kotętęhau әgın-әh io, moatol tımęht kęm io.’†

† 15:11: 1 Jon 1:4 ‡ 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16 * 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5 § 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19: Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12 * 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wәk 5:41; 1 Pita 4:14; Nol Әpęn 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3 ‡ 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: Iesu tınuwa kęn mol әp ręhalat nolęn rat, kęn mol suatıp o nıkısın ilat e tәfagә rat. Męto netęmim ręha nętueintęn kotętęhau męmę Iesu tatol әp nolęn rat ręhalat. Tol nęhlan, ilat kotapęs in kęn moatıtępun napınәpęn maprәkis-in nęhag-әhagın (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24 † 15:25: Sam 35:19; 69:4

²⁶ “Məto nian Iasitu otuwa, in otatən-iarəp io. Narmın rəha Nīpahrienən u, tatisi-pən o Tata Uhgın.‡ Io ekahl-ipa in tuwa otəmat. ²⁷ Kənu itəmat mın, onəkotəkəike motən-iarəp io,§ məto-inu itəmat noatatig kitat min io e nətuounən e wək rəhak muwa mətoarus-pa u-roiu.

16

¹ “Io enatən-iarəp natımnat mın u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuaiuən. ² İlat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə mın rəha nuəfımınən rəhalat;* kən nīpahrienən agın, nian əh-ikın tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nıkilat təht məmə ilat koatol wək wır kit rəha Uhgın.† ³ İlat okotol natımnat mın u, məto-inun ilat kotəruru Tata Uhgın, kən motəruru mın io.‡ ⁴ Məto io ekaupən matən-iarəp natımnat mın u kəm itəmat. Kən nian ilat kınotətuoun mınatol etəmat, kən nıkitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natımnat mın u kəm itəmat.”

Wək mın itəm Narmın Rəha Uhgın otəpanol

Kən İesu təghat əh matuwın, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natımnat mın u kəm itəmat aupən, məto-inu emətatig kitat min itəmat. ⁵ Məto roiu ekıtəlig-pən mın o rəhak Tata itəm təmahl-ipa io, məto itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, ‘?İk onəkuwın hiə?’ ⁶ Məto roiu, tol nulan məmə emən natımnat mın u kəm itəmat, kən nıkitəmat təmahmə. ⁷ Məto io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwır pık otəmat məmə io ekagım tənın itəmat. Məto-inu okəmə esagım tənınən itəmat, kən Iasitu§ okol təsuwamən matig itəmat min. Məto okəmə io ekagım, muwın, kən io ekahl-ipa in tuwa mətatig otəmat.* ⁸ Kən nian in otuwa, kən otəgətun netəmim rəha nətueintən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nolən itəm tətuatip e nıganəmti Uhgın, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nakılən nolən rəha netəmim. ⁹ Narmın u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagə rat,† məto-inu kəsotahatətəən lak. ¹⁰ Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e nıganəmti Uhgın,‡ məto-inu io ekıtəlig-pən mın o rəhak Tata, kən itəmat onəsotəhmən io. ¹¹ Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakılən nolən rəha netəmim, məto-inu Uhgın in tınakıl rəkis iərəməərə rəha nətueintən u, Setan.§

¹² “Io iatos natımnat tepət mın əh-ikın məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafınən ilat. İlat kotıəkis pık əh otəmat.* ¹³ Məto nian Narmın rəha Nīpahrienən otuwa,† in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotıtun nīpahrienən rafın. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natımnat mın u itəm in tatəto e Tata Uhgın. Kən in otən-iarəpınə mın kəm itəmat natımnat mın u itəm nian kit okəpanotuwa. ¹⁴ In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otıləs-ıpər io. ¹⁵ Natımnat mın rafın rəha Tata Uhgın, in rəhak.‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmın u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nıpətın kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan mın İesu

¹⁶ Kən İesu tən-ıpən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan mın io.”§

¹⁷ Kən netəmim mın neen rəhan, ilat koatətapəh-ətapəh kəm ilat mın məmə, “?Nəghatən u, nıpətın naka? In tatən kəm itat məmə, ‘Otəsuwəhən

‡ 15:26: Jon 14:26 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wək 26:9-10 ‡ 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39 † 16:9: Jon 15:22 ‡ 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 § 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17 ‡ 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18

onəsotəplanən io, mətə uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan min io.' Kən in tən məmə, 'Mətə-inu io iakatuwin o Tata Uhgın.' ¹⁸ ?Nəghatən u, 'otəsuwəhən' nıpətın naka? Kitat kotəruru nəghatən min əh in tatən."

¹⁹ Kən İesu tınıtun rəkis məmə ilat kotalkeike məmə okotətapəh-in nat kit ron, kən in tən-ıpən kəm ilat məmə, "?Tahro? Io emən məmə, 'Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Mətə uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan min io.' ?Kən roiu nakotətapəh otəmat min o nıpəti nəghatən u? ²⁰ Nıpahrienən ağın u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nıkitəmat otahmə, itəmat onəkotasək pik,* mətə nətueintən, nıkin otagien. Itəmat onəkotəto tərət pik ağın, mətə nahməən rəhatəmat otəuhlin-pa e nagiənən.† ²¹ Nian okəmə tınuəhkır məmə pətan kit otemək, kən in tatəto tərət, mətə-inun tınol nian rəhan məmə otəto nahməən e nıpətın. Mətə uarisig, okəmə nətın tınaiir rəkis, kən in nıkin təsəht minən nahməən əh. In nıkin tətəgien pik mətə-inu nətın tınaiir-pa e nətueintən. ²² E nolən kitiəh əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Mətə uarisig, kənu io ekəplan min itəmat. Kənu nıkitəmat otagien otagien, okol etənim kit təsəl minən itəmat nıkitəmat tahmə min. ²³ O nian əh, itəmat onəsotətapəh-in minən nat kit ron io. Nıpahrienən ağın u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ıpınə kəm itəmat.‡ ²⁴ Mətəorus-pa u-roiu, itəmat nəsotətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kən onəkotos, məmə nıkitəmat otagien otagien mərıoah."§

İesu tınol win rəkis e natımnat min rəha nətueintən

²⁵ Kən İesu tatəghat əh matuwin matən məmə, "Io ematuəh nımaa nəghatən e natımnat min u, matən kəm itəmat.* Mətə nian əh-ıkin tatuwa, itəm io ekəsüəh minən nımaa nəghatən lan, mətə oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm itəmat onəkotıtun wir in. ²⁶ E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natımnat kəm rəhak Tata e nərgək, mətə io esənən məmə io ekuwin e nərgitəmat measiə-in natımnat ron† ²⁷ mətə-inu Tata Uhgın, in əmun tolkeike pik itəmat. In tolkeike itəmat mətə-inu itəmat nakotolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emısi-pən lan. ²⁸ Io emısi-pən o Tata Uhgın, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet min e nətueintən u, mıtəlig-pən min o Tata Uhgın."

²⁹ Kən netəmim rəhan min koatən məmə, "İn un! !Roiu əh ik nəsuəh minən nımaa nəghatən! İk nakatən ətuatıp əm kəm itəmat. ³⁰ Roiu əh enotıtun məmə okəmə suah kit təsətapəh-inən əh nat kit ron ik, mətə ik nəkitun nuhalpınən nəghatən min rafın itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itəmat ekotıtun məmə ik nəmısi-pən o Uhgın."

³¹ Kən İesu tən-ıpən kəm ilat məmə, "?Nıpahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?‡ ³² Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ıkin tatuwa, nıpahrienən məmə nian əh tınıet-arəpa rəkis, itəm netəmim okotıtəp itəmat rafın, nakotaiu atit, motuwin imatəmat min ıkin, motapəs io, io pısın əm.§ Mətə okol io esan pısın əmən, mətə-inu nian rafın rəhak Tata tətətig itımlau min.* ³³ Io enəmən-ıarəp rəkis natımnat min u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteıuıu mətə-inu nəkotatıg lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ mətə

* **16:20:** Mak 16:10 † **16:20:** Jon 20:20 ‡ **16:23:** Mat 7:7 § **16:24:** Jon 15:7-8 * **16:25:** Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6 † **16:26:** Kitat kotıtun nuwinən o Uhgın e nəfakən, tahmen əm e nısualkələh koatuwin o rəhalat tata min itəm kotalkeike ilat. İesu in tatəfak o nat kitiəh əm, inun, məmə Uhgın otəplan kitat məmə kotətuatıp e nıganəmtın (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəhlan, kitat kotıtun nuwinən measiə-in natımnat o Uhgın. ‡ **16:31:** Jon 4:23 § **16:32:** Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27 * **16:32:** Jon 8:29 † **16:33:** Jon 14:27 ‡ **16:33:** Jon 15:18-21

sotəgɪnən, motətul məha-məha, § mətə-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

Iesu təməfak atip ron

¹Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətəg-pər ilis e neai, kən matəfak matən məmə, “Tata, rəhak nian tɪnuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakiləs-ipər nərgi Nətim, məmə in min otəpaniləs-ipər nərgəm,* ² mətə-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməə e netəmim rafin, † kən mitun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in. ‡ ³ Kən nəmegəhən lilin u, nɪpətɪn u məmə netəmim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgɪn pahrien, § kən motitun min Iesu Kristo u, ik nəmahl-ipa.* ⁴ Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u, † kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmə iakol. ‡ ⁵ Tata, roiu əh, tɪnol nian rəham məmə onakos io ekimnə mətətig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh. §

Iesu təməfak o rəhan min

⁶ “Netəm min u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotitun ik.* Aupən, ilat rəham min netəmim, mətə roiu ik nəmələhəu-pən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak min netəmim. Ilat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, ⁷ kən roiu əh, ilat kotitun məmə, natimnat min u itəm ik nəmos-ipa kəm io, ilat koatɪsi-pən əm ron ik. ⁸ Ilat kotitun natimnat min u, mətə-inu ik nɪnəmən-ipa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nɪkilat. Kən ilat motitun məmə nɪpahrienən agɪn məmə io emɪsi-pɪnə ron ik, kən moatahatətə lak məmə ik nəmahl-ipa io.

⁹ “Io iatəfak olat min u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm min u itəm ik nəmos-ipa ilat kəm io, mətə-inun ilat u rəham min. ¹⁰ Netəm min u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak. † Kən netəm min u, ik nəmol ilat məmə nəmegəhən rəhalat tatiləs-ipər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatigən u e nətueintən u. Mətə netəm min u, ilat okotatig əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatip agɪn. Awi, nakaskəlɪm netəm min u kotatig wɪr e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-ipa kəm io, məmə ilat okotatig kitɪəh əm, tahmen məmə inu, kilau min ik kitɪəh. ‡ ¹² Nian io emətətig itimat min ilat, kən ematɪpal wɪr § olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-ipa kəm io. Io ematehm wɪr ilat, esaiiroauinən kit.* Kitɪəh əm u itəm təməluə, inun itəm Uhgɪn otəkəike mərəkɪn, † kənu nat əh otol nəhlan, məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgɪn otuwa mol nɪpahrienən.

¹³ “Roiu əh, iatuwa ron ik, mətə iatən nəghatən min u nian etatig əh e nətueintən, məmə ilat min, nɪkilat otagien otagien, tahmen əm məmə io nɪkik tətəgien. ¹⁴ Io emən-iarəp rəham nəghatən min kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikən ilat, koatətəhau ilat, ‡ mətə-inun

§ 16:33: Mak 13:9 * 16:33: Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 * 17:1: Jon 12:23; 13:31,32 † 17:2: Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ 17:2: 17:24; Jon 6:37,39 § 17:3: Jon 17:25,26 * 17:3: Fil 3:8 † 17:4: Jon 13:31 ‡ 17:4: Jon 19:30 § 17:5: Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * 17:6: Jon 1:18 † 17:10: Jon 16:15 ‡ 17:11: Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § 17:12: “Ematɪpal wɪr,” nɪpətɪn u, ematehm wɪr məmə nat kit təsərəkɪnən, mol protektem elat. * 17:12: Jon 6:39 † 17:12: Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ 17:14: Jon 8:23; 15:19

ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən, § tahmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən. ¹⁵ Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmə ik onakahtosig-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən mərəkin ilat. Ik onakipal wır* olat. † ¹⁶ Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat mın sənəmə netəmim rəha nətueintən. ¹⁷ Rəham nəghatən in nıpahrienən rafın. Onəkol rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə ilat netəmim pahrien rəham motasim motətuatıp. ‡ ¹⁸ Ik nəmahl-ıpa io, ekuwa e nətueintən u, § kən e nolən kitiah əm, io enatahl-ıarəp mın ilat, kotuwın e nətueintən.* ¹⁹ Kən io iatos-ıpınə atıp io məmə iakatasim o nolən nalpəkauən rəham, † məmə ekasitu e netəm mın u, məmə ilat mın okotasim motətuatıp, kən ilat netəmim pahrien rəham. ‡

Iesu tətəfak o netəm okəpanotahatətə lan

²⁰ “Io esəfakən əm o netəm mın u, məto iatəfak mın o netəm mın u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm mın u. ²¹ Tata, io iatəfak olat, məmə ilat rafın okotuwa kitiah əm, tahmen-pən əm məmə inun kilau kitiah əm, kən iakətətig-pınə lam, kən ik nəkətətig lak. Iatəfak məmə ilat okotuwa kitiah əm kitat mın ik, məmə netəmim rəha nətueintən okotahatətə məmə ik nəmahl-ıpa io. § ²² Ik nınəmos-ıpa rəkis nepətən* kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak kəm ilat, məmə ilat okotuwa kitiah əm tahmen əm məmə kilau kətial kitiah. † ²³ Iakətətig e nıkilat, kən ik nəkətətig lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiah əm e natımnat mın rafın məmə netəm mın u rəha nətueintən, ilat okotəplan motıtun məmə ik nəmahl-ıpa io, kən məmə ik nəmolkeike rəham netəmim ‡ tahmen əm məmə inu, ik nəmolkeike mihin io.

²⁴ “Tata, ik nəmos-ıpa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak mın, kən io ekolkeike məmə ilat okotıtun nuwamən ikın-u itəm io mın ekuwın ikın, § məmə ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ıpa kəm io, məto-inu ik nəmolkeike io aıpən aıpın nian nətueintən u tətətikə əh. †

²⁵ “Tata, ik nakətuatıp aıpın. ‡ Netəmim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik, § məto io ekıtun ik. Kən netəm mın u rəhak mın, ilat kotıtun məmə ik nəmahl-ıpa io. ²⁶ Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotıtun wır ik,* kənu io, oiakətəkəike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otınp wır nıkilat, † kən məmə io atıp oiakətətig e nıkilat. Nolkeikeən u iakətəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.” ‡

§ **17:14:** 1 Pita 2:11 * **17:15:** “Onakipal wır,” nıpətın u, otehm wır məmə nat kit təsərəkınən, mol protektem elat. † **17:15:** Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ **17:17:** Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § **17:18:** Jon 3:17 * **17:18:** Jon 20:21; Mat 28:18-20 † **17:19:** Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ **17:19:** Hip 10:10 § **17:21:** Jon 3:17 * **17:22:** Jon 1:14 † **17:22:** Jon 14:20 ‡ **17:23:** Jon 16:27 § **17:24:** Jon 12:26 * **17:24:** Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotıtun məmə okəmə otıtəlig-pa, kitat okotahmen lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e nıganəmtıtət (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netəmim mın ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmə in Uhgın, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aıpən nətueintən təpanatıp. † **17:24:** Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ **17:25:** Sam 119:137; Rom 3:26 § **17:25:** Jon 15:21; 16:3 * **17:26:** Jon 17:6 † **17:26:** E ves u, nıpətın kəiu. Kitiah, Iesu tətəfak məmə Tata Uhgın otolkeike rəhan mın netəmim, tahmen əm məmə in tətəfak Iesu. Məto in tətəfak mın məmə rəhan netəmim mın okotolkeike ilat mın tahmen əm məmə Tata Uhgın in tətəfak Iesu. ‡ **17:26:** Jon 15:9; Rom 5:5

18

*Tikimir min rəha Iesu kəmotuwa motaskəlim in
(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;
Luk 21:47-53)*

¹ Nian Iesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfimīn-pən entənīpən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Ketron. Kən ikin əh, kəmahwīnu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netəmim min kəmotuwīn e niki nig min əh.

² Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimir min, in tinitun rəkis ikin əh, məto-inu nian neen, Iesu ne rəhan min netəmim ilat koatuəfimīn ilat min ikin.* ³ Kən pris asol min ne Farisi min kəmotahlipən mopael min itəm koatətul o Nimə Rəha Uhgīn kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm min əh ilat mopael min neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwīn e niki nig olif əh. Ilat koatəmīk noanisiə, ne lait min, ne natimnat rəha nəluaginən.†

⁴ Iesu tinəmitun rəkis məmə natimnat min u, in otuwa tol nulan, məto in təmaliwək muwīn olat, kən mətapəh olat məmə, “?Itəmat noategəs-in pah un?”

⁵ Ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u inu.”‡ § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmilat, in tatətul ilat min.) ⁶ Kən nian Iesu təmən məmə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

⁷ Kən Iesu tatig mətapəh min olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəm, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’† ‡ Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir məmə nakotapəs netəmim min u, koatuwīn latuənu.” ⁹ In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tinəmən rəkis in otol nīpahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm min u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.”§

¹⁰ Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, məte rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matəlgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

¹¹ Məto Iesu tən-ipən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mitun məmə nahməən u rəhak,* itəm Tata Uhgīn in təmos-īpa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.”†

*Ilat kəmotiləs Iesu motuwīn tətul aupən e niganəmti Anas
(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54;
Luk 22:54)*

¹² Kən mopael min rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael min rəha netəm Isrel, kəmotaskəlim Iesu, kən motəlis ətain nelmin. ¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwīn tətul e niganəmti Anas. Anas un, in etəmaa

* **18:2:** Luk 21:37; 22:39 † **18:3:** Wək 1:16 ‡ **18:5:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § **18:5:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 * **18:6:** Nol Əpən 1:17 † **18:8:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ **18:8:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § **18:9:** Jon 6:39; 10:28; 17:12 * **18:11:** Nian Iesu təmə, “Ik onəkəike mitun məmə nahməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “?Oesənim-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-īpa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nimaə nəghatən, nīpətin u, məmə Iesu tategəhan-in məmə in otos nahməən u itəm otuwa ron nian Uhgīn otol nalpīnən kəm in o nolən rat min rəha netəmim rafin. † **18:11:** Mat 20:22

Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol agin e nup əh. † 14 Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwīr pik məmə etəmim kitīəh əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis. §

*Pita təmən məmə in
təruru Iesu*

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;
Luk 22:55-57)

15 Kən Saimon Pita ne etəmim kit mīn rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit mīn rəha Iesu, pris asol agin in titun wīr. Tol nəhlan, in təmətəupən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol agin un. 16 Məto Pita in təmətətul əm e ket. Kən etəmim kit mīn u rəha Iesu, itəm pris asol agin titun wīr, in təmiet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətul o ket. Kən in təmit Pita mian imə. 17 Kən əmun, pətan un itəm tatətul o ket, təməplan Pita kən tətəpəh ron məmə, “?Ei, ik mīn un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

18 Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək mīn rəha pris asol agin, ne mopael mīn, ilat kəmotasiəpən e noanəmkilip e nigəm, kən moatətul titəlau in, moatəto. Kən Pita mīn, in təmuwīn motətul, moatəto nigəm.

*Pris asol agin təməghat
kəm Iesu*

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;
Luk 22:66-71)

19 Kən pris asol agin tətəpəh-in natimnat mīn o Iesu. Tatəpəh o netəmim mīn rəhan ne nəghatən mīn rəhan itəm təmātən matəgətun ilat lan.*

20 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematən rəhak nəghatən mīn e niganəmti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə mīn rəha nuəfimīnən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, itəm netəm Isrel koatəpələh ikīn nian rafin. Io esəhluəig-inən rəhak nəghatən mīn. 21 ?Təhrol nakəpəh-in nulan kəm io? Təwīr mə nakuwīn mətəpəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən mīn. Təwīr nakuwīn mətəpəh o nəghatən mīn un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wīr natimnat mīn u itəm ematən.”

22 Nian Iesu təmātən nəghatən əh, kən mopael kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhgīn, in tatətul əh-ikīn, təmēm nīkapīn, kən məmə, “?Nakatən nulan e pris asol agin o naka?”

23 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətuatipən, təwīr məmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən mīn kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

24 Kən əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwīn o pris asol agin u Kaeafas. Kən tatəmīk mətmətīg əm nol itəm kəməlis lan.

*Pita tīnən mīn məmə
təruru Iesu*

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;
Luk 22:58-62)

† 18:13: E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol agin mīn kotətul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təmətə naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəligən əh, motol məmə etəm tatol pris asol agin, okəike katīləs-ipər nītāin, məmə suah kit in otəsərəmərəən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmotəs-ipər Anas məmə in otuwa pris asol agin, kənu e nup 15 AD, kəmotīləs-iahau in e rəhan wək, kən motīləs-ipər Kaiəfəs məmə tatos nəmeen. Məto Anas in tatos əh nərəmərəən e nətəligən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol agin. § 18:14: Jon 11:49-51 * 18:19: Nat əpnəpīn məmə Kaiəfəs in pris asol agin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətən rəha pris asol agin kit, məto-inu in pris asol agin aupən ikīn. Kən ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6).

²⁵ Kən Saimon Pita tətul əh matəto nigəm. Kən koatətapəh ron məmə, “?Ei, ik mīn un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

²⁶ Kən əmun, iolwək kit rəha pris asol aɡin, in noanol kit rəha suah u Pita tətətətip matəlgin aupən, in təmən məmə, “?Nikik təht məmə eməplan ik itəmat mīn əpəh e niki nahwīnuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita təmə, “Kəpə. Sənəmə io.”

Kən roiu aɡin-əh mīn, mənig kit timnən.†

Iesu in tətətul aupən e niganəmti Pailat

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;

Luk 23:1-5)

²⁸ Kən laulaugin aɡin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuwīn e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəməərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwīnən e nimə rəha etəm ik pisin kit. Okəmə okotuwīn imə, kən ilat koatən məmə ilat kotəmkimik e niganəmti Uhgīn, kən ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡ ²⁹ O nətuakəmən u rəhalat, tol kən Pailat in təmiet e rəhan nimə, muwa ihluə mə otəplan ilat. Kən in tətətəpəh məmə, “?Nipəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

³⁰ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah u in təsətgəhlən lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

³¹ Kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “Təwīr məmə itəmat onəkotiləs in motuwīn, kən itəmat motakil, tətəu-pən lou mīn rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in məmə kitun nohamnuən etəmim.” ³² Iesu təmatən aupən məmə in otimis nəhlan,§ kən natimnat mīn u kəmol məmə nəghatən mīn u rəhan okotuwa motol nipahrienən.

³³ Kən əmun Pailat tuwīn mīn imə, kən maun-in Iesu tuwa mətul aupən-in niganəmtin, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”*

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik atip əm nakatətapəh nulan, o ik nakatətapəh məto-inu netəmim koatən-ipinə io kəm ik?”

³⁵ Kən Pailat tən-ipən məmə, “?Təhrol? ?Ik nikim təht mə io etəm Isrel kit? Netəmim imam ikin əm ne pris asol mīn rəham, ilat kəmotegəhan-in-pa ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

³⁶ Kən Iesu təmə, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmə io kig kit tahmen e kig mīn rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim mīn okotəmou, motoh netəm mīn un itəm kotolkeike məmə okotos-ipən io e nelmi netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmə kig kit rəha nətueintən u.”†

³⁷ Kən Pailat tətəpəh ron məmə, “?Məto nipahrienən məmə ik kig kit?”

Kən Iesu təmə, “Ik nəmən məmə io kig kit. Io emaiir-pa e nətueintən u o nat kitiəh əm, məmə ekatətul-arəp matən-iarəp nipahrienən.‡ Kən etəmim itəm nikin tagien məmə otətəu-pən nipahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”§

³⁸ Məto Pailat tən-ipən kəm in məmə, “?Naka un, nipahrienən?”

Pailat təkəkil məmə Iesu in təike mīmīs

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

† 18:27: Jon 13:38 ‡ 18:28: Jon 11:55 § 18:32: Iesu təmən məmə in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatohamnu netəm koatol nəratən, moatətu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən məmə netəm Isrel, ilat kotol mihin.

* 18:33: Mat 2:2; Luk 23:2-3 † 18:36: Luk 17:21; Jon 6:51 ‡ 18:37: Jon 3:32 § 18:37: Jon 8:47

Kən Pailat tāmiet mīn muwīn mehm netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel, mən-ipən kəm ilat māmə, “Io esəplanən nolən rat kit ne e suah u, itəm tatən māmə suah u tāmərəkīn lou.* 39 Meto e nolən rəhatəmat, e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, nian rafin iatikis suah kit mahl-iarəpən e kalapus. ?Kən təhrol? ?Itəmat nakotolkeike māmə io ekegəhan-in kən mīkis kīg rəha netəm Isrel?”

40 Kən ilat kotagət əfəməh motən māmə, “!Kəpə! !Itimat ekotapəs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iakləh kit, kən in təmatəluagin matohamnu itəm māmə otəhg-iarəp kapman rəha Rom.†

19

1 Kən Pailat təmos-ipən Iesu e nelmi rəhan mopael mīn, kən ilat kəmotalis-alis.* 2 Kən kəmotəmīk nol itəm tol nihlən-nihlən, motol hat lan, tahmen e hat rəha kīg, kən motəfauin-pən e rəhn-kapə. Kən motuwīn-in-pən kot əfəməh kit kəm in, tol nəguī-naris lan, tahmen e kot rəha kīg. 3 Kən ilat motuwa ron, moatol mīləh lan, kən moatən māmə, “Ik u inu, kīg rəha netəm Isrel. Itimat ekotos-ipən nisaiiən kəm ik.” Kən ilat moatem-pən əm nīkapīn.

4 Kən Pailat tiet mīn muwīn ihluə, kən matən-ipən kəm netəmim māmə, “Ei, netəmim. Io ekahl-iarəp mīn suah u tuwa ihluə, māmə itəmat onəkotəplan-tu māmə io esəhmən nolən rat lan ne.” 5 Kən Iesu tāmiet mīn muwa ihluə. In tatəfauin hat u itəm kəmol e nol itəm tol nihlən-nihlən, tahmen e hat rəha kīg, kən matuwīn e kot əfəməh tol nəguī-naris, tahmen e kot rəha kīg, kən Pailat tən-ipən kəm ilat māmə, “!Netəmim! !Otəplan-tu! !Suah u inu!”

6 Məto nian pris asol mīn ne mopael mīn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn kəmotəplan, ilat kəmotagət əfəməh moatən māmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau! !Okəht-ipən e nig kəməluau!”†

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat māmə, “Itəla, itəmat pīsīn əm, otīləs motuwīn, motəht-ipən in e nig kəməluau. Məto io esəplanən nolən rat kit ne lan.”

7 Məto ilat kotəmə, “Rəhatimat kit əh-ikīn lou tatən māmə in otəkəike mīmīs, məto-inu in tatən māmə in Nəti Uhgīn.”‡ 8 Kən nian Pailat təməto nəghatən u, in təməgīn pik təhmīn mīn. 9 Kən in təmatīg muwīn mīn imə, mətapəh o Iesu māmə, “?Ik etəm hiə?”§

Məto Iesu təsuhalpīnən rəhan nəghatən. 10 Kən Pailat tən-ipən kəm in māmə, “?Təhrol nəsən-ipamən kəm io? ?Ik nəsitunən māmə io iatos nəsanənən māmə ekahl-iarəp ik, kən matos mīn nəsanənən māmə okəht-ipən ik e nig kəməluau?”

11 Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Okəmə Uhgīn təməsələn nat u, okol ik onəsos agīn-əhən nəsanənən māmə onakakil io.* Tol nəhlan, nolən rat rəha suah un itəm təmos-ipīnə io e nelməm, in tərət maprəkīs-in rəham.”†

12 Kən tətəuon e nian əh, Pailat təmolkeike māmə otīkis Iesu. Məto netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel koatagət əfəməh moatən māmə, “Okəmə nakīkis suah u mahl-iarəp, kən ik sənəmə etəmim rəha Sisa. Etəmim u itəm tatən māmə in kīg, in tikīmīr rəha Sisa.”

13 Kən nian Pailat təməto nəghatən u, kən təmit Iesu muwa mīn ihluə. Kən in təmuwīn e ikīn kit, nərgīn un, Lou Kəpiel Epin-Epin, e nəghatən Isrel, in

* 18:38: Luk 23:4 † 18:40: Wək 3:14 * 19:1: Aes 50:6; 53:5 † 19:6: Wək 3:13 ‡ 19:7: Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33 § 19:9: Pailat təmatəpəh nəhlan o nītunən māmə okəmə naka Iesu in uhgīn əkəku kit, o okəm-naka nīkin tataht māmə Iesu in etəm e nəptən pīsīn kit kən etəm pīsīn kit in otakil nolən rəhan (Luk 23:6-7). Iesu tīnuhalpīn rəkīs rəhan nəghatən, məto Pailat təməsənən nīpahriənən lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7). * 19:11: Rom 13:1 † 19:11: Jon 18:30; Wək 3:13

Kapata,‡ kən matəpələh-pər jea rəha nakilən. ¹⁴ Tinuəkir mitgar tətul e tina, e nian ətuatip rəha nol əpen-əpenəən o nolən lafet rəha Nuhagego-inən.

Kən Pailat tən-ipən kəm netəm Isrel məmə, “!Ei netəm min əpə! !Otəplan-tu! !Suah u in kig rəhatəmat!”§

¹⁵ Məto ilat kəmotagət əfəməh, motən məmə, “!Ohamnu! !Ohamnu! !Əht-ipən e nig kəməluau!”

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat nakotolkeike mə io ekəht-ipən kig rəhatəmat e nig kəməluau?” Məto pris asol min kotəmə, “!Sisa əm un, in rəhatimat kig!”

¹⁶ Kən Pailat təmegəhan-in-pən Iesu tuwın e nelmilat, məmə mopael min rəha Rom okotuwın motəht-ipən e nig kəməluau.

Mopael min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Luk 23:26-43)

Kən ilat kəmotiləs Iesu motuwın. ¹⁷ In tatiləs nig kəməluau rəhan,* matiet matuwın ikin kit min, nərgin un, Kolkota e nəghatən rəha netəm Isrel. Nipətin u, “Louipil-uipil.” ¹⁸ Kən ikin əh, kəmotəht-ipən Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotatig motəht-ipən min etənim kəiu, kit e nıkalın matip, kit e nıkalın mol, kən Iesu in tatəkul ilugin elau.

¹⁹ Kən Pailat təmən kəte rəkis nəghatən kit, kiləs kan kəht-ipən e rəhn-kapə nig kəməluau. Nəghatən u tatən məmə, IESU, ETƏM NASARET, KIG RƏHA NETƏM ISREL.† ²⁰ Kən netəm Isrel tepət, ilat kotafin nəghatən u, məto-inu ikin əh kəmotəht-ipən Iesu ikin, in iuəhkır əm o taon.‡ Kən nəghatən u, kəməte rəkis e nəghatən rəha netəm Isrel, ne nəghatən rəha netəm Rom, ne nəghatən rəha netəm Kris. ²¹ Kən pris asol min rəha netəm Isrel, kəmotuwın motən-ipən kəm Pailat məmə, “Onəkəsəteən məmə, ‘Kig rəha netəm Isrel.’ Təwir mə onakəte ilə məmə, ‘Suah u in tatən məmə in kig rəha netəm Isrel.’”§

²² Məto Pailat təmə, “Nat itəm eməte, eməte.”

Mopael min kəmotoor natimnat rəha Iesu

²³ Kən nian mopael min kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig kəməluau, kən motəmik rəhan natimnat, kən kəmotoor ilat nəmtin kuwit, məto-inun mopael min ilat kuwit. Məto kot əfəməh rəhan, etənim itəm in təmol nıməhan, in təmisilpin-ılpinən nıməhan lan, in təmol apiəpiə əm nıməhan əh. ²⁴ Kən mopael min u kinotən-ən kəm ilat min məmə, “Ei, təsəwirən məmə okotearəsin nat u. Təwir məmə okotətipin əm tais ron. Kən etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u təmiet məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nipahrienən, u təmən məmə, “Ilat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. Ilat kəmotoor elat min. Kən ilat kəmotətipin tais məmə otəgətun məmə pah otos natimnat min əh.”* Kən tol nəhlan, mopael min kəmotol mihin pahrien.†

Iesu ne rəhan Mama

²⁵ Kən iuəhkır əm o nig kəməluau rəha Iesu, nipitan kuwit kəmoatətul əh-ikin. Mama rəha Iesu, ne pia rəhan mama, ne Meri kit min, pətan rəha Klopas, kən iahunin kit min Meri pətan Maktala.‡ ²⁶ Kən nian Iesu təməplan rəhan mama ne suah un itəm in tolkeike pik§ katuətul e nıkalın, kən tən-ipən kəm rəhan mama məmə, “!Pətan, nətim un!”

‡ **19:13:** Kapata in ikin kit kəməlin kəpiel itəm tepin-epin min ikin, kol tahmen əm e simen itəm kəməhləkin. § **19:14:** Jon 19:19,21-22 * **19:17:** Luk 14:27 † **19:19:** Jon 19:14,21 ‡ **19:20:** Hip 13:12 § **19:21:** Jon 19:14 * **19:24:** Sam 22:18 † **19:24:** Jon 19:28,36,37 ‡ **19:25:** Luk 8:2; Jon 20:1,18 § **19:26:** Jon tatən atip əm in məmə, “suah un itəm in tolkeike pik” (Jon 13:23).

²⁷ Kən mən-ipən kəm suah u məmə, “Ik rəham u mama.” Kən tətoun e nian əh, suah u təmit pətan un mian iman ikın, kən in təmatehm wır in, tahmen e rəhan mama ətuatip.

Iesu tınımis
(*Mat 27:45-56; Mak 14:33-41;*
Luk 23:44-49)

²⁸ Kən uarisig lan, Iesu təmitun məmə wək mın itəm in təmuwa məmə otol, tınol namnun rəkis.* Kən o nolən nəghatən mın e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan, in təmən məmə, “Enoaəa.”†

²⁹ Kən pesin əkəku kit əh-ikın tatəpələh, kəmiuw-pən wain lan u tagın. Kən ilat kəmotiləs nat kit tame-ame tahmen e katən, kən moteer-pən e wain un, kən motatu-pən e nelmi nig katən mə hisop, kən motiləs-ipər tuwın iuəhkır o nohli Iesu, məmə otırım. ³⁰ Kən nian in təmənım wain u məsın, kən məmə, “! Natımnat rafın tınol namnun!”‡

Kən təmətag-iəhau, megəhan-in-pən rəhan namegən tiet, kən mımıs.

Suah kit təmaru nıkalı Iesu

³¹ Nian əh rəha nol əpen-əpenəən, məto-inu okən lawıgin un, nian rəha Sapat. (Kən Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotolkeikeən məmə nıpəti suah miləhal əh okətəhaləkul e nig kəməluau mətoarus-pən nian əh. Kən o nat əh, ilat kəmotuwın motəpəh o Pailat məmə otahl-ıpa rəhan mın netəmım, kotuwın, motətgəhl nelkıləhal, pəs iləhal kəhalımıs uəhai əm. Kənu ilat kotiləs-irəkıs nıpətıləhal. ³² Kən mopael mın kəmotaupən motətgəhl nelkı suah mil un kəıu itəm kəmotəht-ipən ilau e nig kəməluau iləhal Iesu.

³³ Məto nian kəmotuwa o Iesu, motəplan məmə in tınımis rəkıs. Kən əmun, ilat kəsotətgəhlən nelkın. ³⁴ Kən mopael kit təmaru əm nıkalın e rəhan nıro,* kən roıu agın-əh, nıta ne nəhau kəmuaiəh ahmen-ahmen əm, mətuatite e nıpətın.† ³⁵ (Kən suah kit əh-ikın tatətul,‡ in təmehm natımnat mın u e nıganəmtın. Kən nəghatən mın rəha suah u, in tətuatıp, kən in tıtun məmə in tatən pahrien. Kən in tatən-ıarəp məmə itəmat mın onəkotıtun motahatətə lan.) ³⁶ Natımnat mın u kəmotuwa məmə okotol nəghatən e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan,§ u tatən məmə, “Okol nıkılıkılın kit təsıtəgıtən.”* ³⁷ Kən nəghatən kit mın e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “İlat okotəplan suah u itəm kəmotaru.”†

Josep ne Nikotımas, ilau kəmiatənim Iesu

³⁸ Kən uarisig e natımnat mın u, etəm Aramatia kit, nərgın u, Josep. Josep u, in etəmım kit rəha Iesu, məto tatəhluaig-in nat u, məto-inun tatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel.‡ In təmuwın məplan Pailat, kən tətəpəh ron məmə otegəhan-in pəs tiləs-irəkıs nıpəti Iesu. Kən əmun, Pailat təmegəhan-in, kən in təmuwın mıləs-irəkıs. ³⁹ Kən Nikotımas, u aupən in təmuwın məplan Iesu lapın,§ in təmuwın ilau Josep. In tatıtol kətım kit, təmərioah e nat pien-pien mın u mır ne alos. Kətım u təfıgəm tahmen e tate kilo.

* **19:28:** Jon 17:4 † **19:28:** Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4 § **19:31:** Sapat u, in Sapat keike kit, məto-inu təmuwa ətuatıp e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən. * **19:34:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 † **19:34:** 1 Jon 5:6-8 ‡ **19:35:** Aposol Jon itəm təməte naoa u, in tatəghat-in atıp əm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24). § **19:36:** Jon 19: 24,28,37 * **19:36:** Iesu in tahmen e Nəti Sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən kən nıtan otosmegəh netəmım rəha Uhgın. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen məmə kəməsətgəhlən nıkılıkılı nenəti sipsip mın itəm katoh e lafet rəha Nuhagego-inən (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolən kitiəh əm, nıkılıkılı Iesu kit, təməsıtəgıtən. Sam 34:20. † **19:37:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 ‡ **19:38:** Jon 7:13 § **19:39:** Jon 3:1-2; 7:50

⁴⁰ Kæn ilau kãmialəs-irækis nípəti Iesu, mualpin e niməhan wir kit, nærgin u linen. Kæn ilau kãmioal-pən mir ne alos e niməhan u, tahmen ətuatip əm mə inun netəm Isrel kotalpin mihin nípəti etəmim, moatitənim. ⁴¹ Kæn ikin əh kəməht-ipən Iesu ikin e nig kəməluau, kəmահwinu ikin, kæn e ikin əh, nípəg kəpiel kit əh-ikin, itəm katitənim itəm ikin. Kæn ikin əh, kəsitənim-pənən əh suah kit ikin. ⁴² Kæn ilau kəmuələhəu-pən nípəti Iesu e nípəg kəpiel u, mətə-inu nian əh in nian rəha netəm Isrel koatol əpen-əpenə lan o Sapat,* kæn nípəg kəpiel itəm katitənim itəm ikin, in iuəhkir əm.

20

Iesu tinəmegəh mīn

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;*

Luk 24:1-12)

¹ E Sante, laulaugin aɡin, titəpinəp-əpinəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwin e nípəg kəpiel, kæn məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nípəg kəpiel lan, in kəmահwin rækis. ² Tol nəhlan, kæn in təmaiu mitalig muwin o Saimon Pita ne etəmim u kit mīn rəha Iesu, u Iesu tolkeike pik, kæn mən-ipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irækis nípəti Iərəməərə əpəh e nípəg kəpiel. Kæn ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nípətin.”

³ Kæn Pita ne etəmim kit mīn u rəha Iesu, kəmiaiet mətian məmə okuəplan nípəg əh. ⁴ Kəmuaiu əsanən mian, mətə suah u kit in təmaiu maupən məprækis-in Pita, maupən muwin əpəh nípəg u ikin. ⁵ Kæn in təməməhl-əməhl mətag-pən əpəh imə, kæn məplan niməhan wir u linen tatəməhl, mətə in təməsuwinən imə. ⁶ Kæn Saimon Pita in təmiet-ərəpa mīn, kæn megupən uəhai əm imə e nípəg kəpiel u, kæn təməplan niməhan u koatəməhl, ⁷ kæn məplan mīn niməhan u kəmotəlpin rəhn-kapə Iesu lan aupən. Niməhan u, in təməməhl-pənən ilat niməhan mīn un neen, mətə in kəmaiu-aiu wir kələhəu pişin. ⁸ Etəmim u rəha Iesu itəm təmaupən, in mīn təmuwin imə e nípəg kəpiel, kæn in təməplan natimnat mīn u, kæn in təmatahatətə məmə Iesu tinəmegəh mīn. ⁹ (Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə Iesu otəkəike məmegəh mīn e nimisən, mətə ilat kəsotitun wirən əh nəghatən əh.)†

Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu

(*Mak 16:9-11)*

¹⁰ Kæn etəmim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian iməlau ikin, ¹¹ mətə Meri in tatətul iuəhkir e nípəg kəpiel u mətasək. Kæn nian in təmətasək əh, kæn məməhl-əməhl mətuag-pən əpəh e nípəg. ¹² Kæn əmun təməplan nəgelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. Ilau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiəh tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kæn kitiəh e nəme nelkin.

¹³ Kæn ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ?Ik natasək o naka?” Kæn in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irækis nípəti Iərəməərə rəhak, kæn ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rækis nəghatən u, kæn meirair, kæn təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, mətə in təruru məmə Iesu. ¹⁵ Kæn Iesu təmətapəh ron məmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Mətə pətan u, nikin təht məmə okəmə naka suah u itəm tatitəsilin nahwinuən, kæn in təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmiləs-irækis nípətin, kæn mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwin miləs.”

* **19:42:** Əplan-tu futnot e 19:31. * **20:1:** Luk 8:2; Jon 19:25 † **20:9:** Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən məmә, “Meri.” Kən Meri tәmeirair, mәtag-pән mәplan, kən mәмә, “!Raponi!” (Inu nәghatән rәha netәм Isrel u, nipәtin tәмә, “Rәhak lәgәtun.”)

¹⁷ Kən Iesu tәмән-ipән kәм in mәмә, “Saskәlimән io, mәto-inu io esuwinән әh әpәh ilis o rәhak Tata. Mәto ik, uwin, mehm piak min kән mән-ipән kәм ilat mәмә io enatitәlig-pән ilis o rәhak Tata, kән in min rәhatәmat Tata. In Uhgin rәhak, kән in Uhgin min rәhatәmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala tәmuwin mәplan netәmim min rәha Iesu, kән tән-ipән kәм ilat mәмә, “!Suah min әpә! !Io emәplan Iәрәmәрә!” Kән in tәмән-iarәp nәghatән min itәм Iesu in tәмән-ipән kәм in.

Netәmim min rәha Iesu kәmotәplan Iesu

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ E Santei ehnaipән, netәmim min rәha Iesu kәmotargәfim in ilat min әpәh e nimә kit, kән motahtosig e toa motol lok lan, mәto-inu ilat koatәgin netәmiasol rәha netәм Isrel. Kән әmun, Iesu tәmuwa mәtul ilugin elat, kән mән-ipән kәм ilat mәмә, “Pәs nәmәlinuән tәtatig otәmat.”[‡] ²⁰ Kән in tәmurapik nelmin kән mol-pән nikalin kәм ilat, kән nikilat tәmagien pik mәto-inu kinotәplan Iәрәmәрә. §

²¹ Kən Iesu tән-ipән min kәм ilat mәмә, “Pәs nәmәlinuән tәtatig otәmat.* Tol mә rәhak Tata tәmahl-ipa io,[†] e nolән kitiah әm io etahl-ipән itәmat nakoatuwin e nәtueintән.”[‡] ²² Kән nian in tinән rәkis nәghatән u, kән in tәmehag-pән elat, kән mәмә, “Itәmat, otos Narmin Rәha Uhgин. § ²³ Okәмә nәkotaluin nolән rat rәha etәmim, kән Uhgин min in otafәl rәkis nolән rat rәhan. Mәto okәмә itәmat nәsotaluinән nolән rat rәha etәmim, kән Uhgин otәsaluinән kән mәsafәl rәkisән.”*

Iesu ne Tomas

²⁴ Kән etәм tuelef u kit rәha Iesu, nәrgin u Tomas, u kәtaun-in mәмә, Mil Mil, in tәmikә e nian Iesu tәmiet-arәpa olat. ²⁵ Kән in min neen, ilat kәmotән-ipән kәм in mәмә, “!Ei, emotәplan rәhatat Iәрәmәрә!”

Mәto Tomas tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Okәмә ekәplan nәme nil e nelmin mil, kәnu ekek e noanelmik, kәnu mea-pән e nәme niro e nikalin, kәnu panahatәtә lan. Mәto okәмә esәplanән, okul esahatәtәән lan.”[†]

²⁶ Kән tinos wik kitiah rәkis, netәmim min rәha Iesu koatәpәlәh min әpәh imә, e nimә kitiah әm, kән motahtosig e toa, motol lok. Kән Tomas әh-ikin ilat min. Nat әnapin kәmol lok e toa, mәto Iesu tatig muwa min mәtul ilugin elat mән-ipән mәмә, “Pәs nәmәlinuән tәtatig otәmat.”[‡] ²⁷ Kән mән-ipән kәм Tomas mәмә, “Әplan-tu nelmәk. Wa mek e noanelmәm. Kән mәg-әtuatip-in nelmәm kән mea-pән e nәme niro u e nikalik. Sәmik mәtmәtigән rәham nahatәtәән rәun, mәto ik onәkәike mәtahatәtә lak.” §

²⁸ Kән Tomas tән-ipән kәм in mәмә, “Ik rәhak Iәрәmәрә, kән ik rәhak Uhgин.”*

²⁹ Kән Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Ik nәmahatәtә lak, mәto-inu nәmәplan io.[†] Mәto netәм min un kәsotәplanән io, kән ilat kotahatәtә lak, ilat okotos nәwirән pahrien, nikilat tagien pahrien.”[‡]

Naoa u, kәmate mәмә netәmim okotahatәtә e Iesu

‡ 20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 § 20:20: Jon 16:19-22 * 20:21: Jon 20:19,26 † 20:21: Jon 3:17 ‡ 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18 § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wәk 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2 * 20:23: Mat 16:19; 18:18 † 20:25: Mak 16:11 ‡ 20:26: Jon 14:27; 20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol Әpән 4:11 † 20:29: Jon 3:15 ‡ 20:29: 1 Pita 1:8-9

30 Iesu tæmol næmtætin mîn tepæt e niganæmti rəhan netæmim, itəm kəsæte rækisən e naoa u. § 31 Mæto kəmæte næghatən mîn u mæmæ itæmat onækotahatætə* mæmæ Iesu in Kristo itəm Uhgîn tæmən mæmæ otahl-ipa, inu Næti Uhgîn. Kəmæte næhlan, mæmæ itæmat onækotos næmegəhən e nærgin, mæto-inu itæmat noatahatætə lan. †

21

Iesu tæmol əp in kəm rəhan netæmim ilat sepîn

1 Uarisig e natimnat mîn u, Iesu tæmol əp mîn in o rəhan mîn netæmim,* əpəh e nīmæklækil e nīkali lek asol, katən mæ Lek Kalili. † Kən tæmol əp in nulan. 2 E nian əh, netæmim mîn u rəha Iesu kəmotaliwæk kitiəh: Saimon Pita, ne Tomas u kətaun-in mæmæ Mil Mil, ne Nataniel u, etəm Kalili iman latuənu Kena, ne næti Sepeti mil, ‡ ne etæmim mil kəiu mîn rəha Iesu. 3 Saimon Pita tən-ipən olat mæmæ, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kən ilat kotəmæ, “Itəla, pəs kitat rafin kotuwin.” Kən ilat rafin kəmotatite, motuwin e pot kit. Kən Pita tæmæpeg rəhan natimnat o wək. Kən ilat kəmotuwin, motatipin net, motətoarus tian. Mæto kəsotosən nəm kit ne. §

4 Kən tinatian, kən Iesu tuwa matətul ipar, mæto rəhan mîn netæmim, ilat kotəruru mæmæ Iesu.*

5 In tətəpəh olat mæmæ, “!Nəman! ?Nəsotosən nəm kit, o?”

Kən ilat kotəmæ, “Kəpə, nəm tikə.”

6 Kən in tən-ipən kəm ilat mæmæ, “Itəla, otatipin-pən-tu net e matip ikin e nīkali pot u, kən onəkotiūw nəm neen.” Kən əmun, kotatipin-iarəp net, əmun, minotəruru niuw-pərən, mæto-inu net tinər minər minəriəh e nəm. †

7 Kən suah u itəm Iesu tolkeike pik, in tən-ipən kəm Pita mæmæ, “!Ei! ! Iərəmərə ətuatip əh!” Kən nian Pita tæmæto næghatən u, tæmætət uəhai əm, kən mətəpən itəhəi, meai muwin ipar. 8 Kən netæmim mîn u neen rəha Iesu, ilat kəmotuwar e pot, moatiuw net apon tæməriəh e nəm, mæto-inu bot in iuəhkir əm mæsīn o nīmæklækil, tahmen əm hanrit mita. 9 Kən nian ilat kəmotuwin ipar, motəplan nigəm əkəku kit əh-ikin, næmtahlīn tatuəp əh, kən nəm neen əh-ikin, katuwan e nigəm, ne pīret əh-ikin. 10 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat mæmæ, “Otəmīk nəm mîn un neen itəm næmotos motuwa.”

11 Kən Saimon Pita tæmuwin mîn e pot, kən mewkəkan net muwin əpəh ipar. Net u təriəh e nəm asol mîn, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kən nat əpnapin mæmæ net u tæməriəh pap e nəm, mæto in tæməsəhapən. 12 Kən Iesu tæmən-ipən kəm ilat mæmæ, “Otuwa motagwən.” Kən ilat kit nīkin təsəhtən mæmæ otətəpəh ron mæmæ, “?Ik pah un?” mæto-inu ilat kīnotitun əsas mæmæ in Iərəmərə. 13 Kən Iesu tæmos pīret muwa mos-ipən kəm ilat, kən mos-ipən mîn nəm.

14 Kən inu, nian tatol kisil lan, itəm Iesu tæmol əp in o rəhan mîn netæmim uarisig e nian in tæmīmis, kən næmegəh mîn. ‡

Iesu ne Pita

15 Nian ilat kīnotagwən rækis, Iesu tæmətəpəh o Saimon Pita, mæmæ, “Saimon, næti Jon. ?Ik nakolkeike io taprækis-in netəm mîn un?” Pita tən-ipən kəm in mæmæ, “Əwəh, Iərəmərə, ik nəkītun mæmæ io ekolkeike pik ik.” §

Kən Iesu tən-ipən kəm in mæmæ, “Itəla, ik onakatagwən rəhak nenəti sipsip mîn.”

§ 20:30: Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15 † 20:31: Jon 19:35 * 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26
 † 21:1: Nəghatən Kris ətuatip tatən mæmæ Lek Taepirias, in nærgi Lek Kalili kit mîn. ‡ 21:2: Nəti Sepeti mil kəiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in tæmæte naoa u. § 21:3: Luk 5:5 * 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7 ‡ 21:14: Jon 20:1,19,26 § 21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38

16 Kən Iesu tatig mətapəh mīn ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh İərəməərə, ik nəkitun məmə iakolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “İtəla, ik onakatehm wır rəhak sipsip mīn.”*

17 Kən mətau kisil lan, Iesu tatig mətapəh mīn ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kən Pita, nikin təmāhmə, məto-inu Iesu təmətapəh ron mau kisil, məmə, “?Ik nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmə, “İərəməərə, ik nəkitun natimnat rafin.‡ İk nəkitun məmə io ekolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “İtəla, ik atəgwən rəhak sipsip mīn.

18 “Nıpahrienən aɡın u iatən kəm ik məmə, aıpən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atıp rəham kətəut, kən mətalıwək matuwın ikın mīn rafin itəm nakolkeike məmə nakuwın ikın. Məto nian ik onakəɡuıhl, onakəɡ-ətuatıp-in nelməm, kən etəm pısın kit otəlis ətain rəham kətəut, kən mit ik nakian ikın ik nəsolkeikeən məmə nakuwın ikın.” 19 E nəghatən u, Iesu təmaıpən matən-iarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otimıs, kən rəhan nımısən, § in otıləs-ıpər nərgi Uhgın.*

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “İtəla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itəm Iesu təmölkeike pik

20 Kən Pita teirair məplan etəmim kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatarisig-in ilau. Suah əh inəh, itəm təmiəu-iəu muwa iuəhkır o Iesu e nian kəmotəgwən e lafet rəha Nuhəgeɡo-inən, kən mətətapəh ron məmə, “?İərəməərə, pah un oteɡəhan-in-pən ik e nelmı rəham tıkimır mīn?”‡

21 Nian Pita təməplan in, kən tətəpəh o Iesu məmə, “?İərəməərə, məto tahro e suah əh?”

22 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Okəmə io ekolkeike məmə in otatəmegəh muwın mətoarus nian iakitəlig-pa mīn, ik onəkıtun o naka? İk un, ik onəkəike muarisig-in io.”§

23 Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikın katən titəlau-itəlau e piatat mīn məmə, “Etəmim u rəha Iesu otəsımısən,” məto Iesu təməsənən kəm Pita məmə suah u otəsımısən. In təmən əm məmə, “?Okəmə, io ekolkeike məmə in otatəmegəh, mətoarus-pən iakitəlig-pa mīn, ik onəkıtun o naka?”

24 Etəmim u rəha Iesu in etəmim kitıəh əm itəm tatən-iarəp natimnat mīn u,* kən in məte rəkis nəghatən mīn u. Kən itimat ekotıtun məmə nəghatən mīn u tatən, in nıpahrienən əm.†

Namnun nəghatən

25 Kən natimnat tepət mīn əpəh ikın itəm Iesu təmöl‡ kən okəmə netəmim kəpoatəte rəkis natimnat mīn u ilat rafin e naoa mīn, io, nıkkık təht məmə rum otıkə e nətueıntən rafin o nəlinən naoa mīn u.

* 21:16: Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3 † 21:17: Jon 13:38 ‡ 21:17: Jon 16:30 § 21:19: Katən məmə e nup tate mīn tatuwa, kən kəpanətu-pər Pita e nig kəməluau. * 21:19: Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † 21:19: Mat 4:19; 16:24 ‡ 21:20: Jon 13:23,25 § 21:22: Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24 * 21:24: Jon 15:27 † 21:24: Nian neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmə, “itimat,” məto in tatən əm in pısın əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ 21:25: Jon 20:30

Wək Mìn Wək Mìn Rəha Aposol Mìn Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Wək Mìn

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. Afın e “Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Luk” o nıtunən məmә Luk in pah.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Luk təmäte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitiah əm itəm Luk təmäte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təmäte” tatuwin kəm in. Nərig u, nıpətin təmә, “Etəmim itəm tokeike Uhgın.” Luk təmäte naoa u tatuwin kəm suah u, mətō in titun məmә Iaihlua tepət okotafın mìn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Naoa mìn rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nımısən rəha Iesu. Naoa u tatən-iarəp məmә nıməfak təmähro mətūoun. Naoa u məsın tatəghat-in tepət e wək rəha Pita, kən məsın mìn tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təmäte naoa u o naka? Luk təmäte naoa u matən məmә nıməfak təmähro mìn nulan mətūoun, kən otahro mìn nulan nıməfak otatəwiä. Kən e naoa u, kitat okotehm məmә iəfak mìn okotahruhalpın nəghatən kəm netəm Isrel ne netəm Iaihlua mìn itəm kotalkeike məmә okotıtun nəukəti nahatətən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmә kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmә Luk ne Pol kiolkeike məmә netəmim rafın itəm Rom tatərəmərə elat, ilat okotən nıpahrienən e Iesu.

Uhgın təmən məmә otahl-ipa

Narmin rəhan

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aupən, eməte nolən mìn rəha natımnat rafın itəm Iesu təmatol ne matəgətun netəmim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian Iesu təmətūoun rəhan wək mətōarus Uhgın təmıləs matuwın e Nego e Neai. Mətō aupən, təməsuwınən əh e Nego e Neai, Narmin Rəha Uhgın təmətasitu lan məmә otəgətun rəhan aposol* mìn. ³ E nian təməmegəh mìn e nımısən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitiah kitiah e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmә okotıtun məmә in təməmegəh pahrien e nımısən. Kən e nian mìn əh, təmatəgətun ilat e nərəmərəən rəha Uhgın. ⁴ Nian Iesu təmətətig əh ilat mìn ilat, in təmən-ipən nəghaten kit kəm ilat məmә, “Itəmat onəsotaupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətig motətoarus onəkotos Narmin Rəha Uhgın, u rəhak tata tınəmən-iəkis rəkis məmә otos-ipinə kəm itəmat, tahmen mìn məmә inu io iatən-ipinə kəm itəmat. ⁵ Aupən Jon təmatol baptais e netəmim e nəhau, mətō otəsuwəhən, Uhgın in otol baptais etəmat e Narmin Rəhan.”

Uhgın təmıləs Iesu muwin e Nego e Neai

⁶ E nian mìn əh, itəm aposol mìn kəmotətig ilat Iesu, kəmotətapəh ron məmә, “?Iərəmərə, tınuwa e nian ətuatıp əh-roiu məmә ik onəköl kitat netəm Isrel okotərəmərə mìn e nıtən mìn rəhatat, o kəp?” ⁷ Mətō Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “E nian mìn rəha natımnat mìn əh, Uhgın təməhluaig-in otəmat, oköl itəmat nəsoıtıtunən. Rəhak tata pısın əm, in tınıtəpun rəkis e rəhan

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm Iesu Kristo təmahl-ipa o nən-iarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafın nəghatən əh “aposol” e naoa u, nıpətin tən məmә netəmim tuelef rəha Iesu u kəmotaliwək ilat mìn. Kən e naoa u, Pol təmən məmә in mìn aposol kit rəha Iesu, mətō in təməsaliwəkən ilat netəmim tuelef mìn əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luk 24:21

nəsanənən. ⁸ Məto e nian Narmīn Rəha Uhgīn otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwīn motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikīn mīn əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikīn mīn rafin e nətueintən.”

⁹ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgīn təmiləs-irəkis in tīnər matuwīn e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpin, kən ilat kəməsotəplan mīnən. ¹⁰ Nian kəmotitəgpər əh e neai moategəs-in, roiu agīn-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuət-arəpa muətul ilugīn elat, ¹¹ kən muən-ipən kəm ilat məmə, “!Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikīn-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgīn təmiləs-irəkis otəmat mīləs mər matuwīn e neai, in otəpanitəlig-pa mīn tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwīn.”

Aposol mīn

¹² Kən aposol mīn kəmotiet e nitot u katən məmə, Nitot Rəha Nīg U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pīk, in iuəhkīr əm. ¹³ Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwīn e nīpəgnoa nimə kit əpəh ilis lan itəm koatətig ikīn. Aposol mīn əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot,† kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm mīn əh ne nīpitan mīn, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu mīn, ilat koatuwa moatəfak kitiah nian tepət.

Etənim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tīnuwa mīnuwīn rəkis, kən netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiah. Ilat tepət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmə, ¹⁶ “Piak mīn ne wīnik mīn. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn otəkəike muwa mol nīpahrienən lan, itəm nuwəh əpən Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmə in otit netənim motuwīn kaskəlīm Iesu. Kən nəghatən əh tīnuwa əh-roiu mīnol nīpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat mīn kitiah əm. Kən in rəhan əh-ikīn wək itəm təmatol mətasitu etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtin nəptən kit e mənī u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmiet morin kən kəhap nərpīn nisgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikīn məmə, “Akeltama,” nīpətīn u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Mīn, nəghatən kit tatən məmə,

‘Təwīr məmə rəhan nimə tatətul əpnapīn əm, okol etənim kit təsatigən ikīn.’

“Kən nəghatən kit mīn tatən mīn-nulan məmə,

‘Təwīr məmə etəm pisin kit otuwa mos nəmeen mol wək rəhan.’

²¹⁻²² “Kən tol nəhlan, okotəkəike kilesipər suah kit itəm təmehm e niganəmtin nəmegəhən rəha Iesu e nīmīsən, kən in otuwa mīn mehm kitat məmə otən-iarəp Iesu məmə in Iərəməərə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm kitat mīn kəmoatan əpən e nian mīn u itəm Iərəməərə Iesu təmətaliwək lan. Suah un in suah kit itəm təmətatig nian Jon təmətən-iarəp nəghatən rəha nolən baptais etəm, muwa mətoarus-pən nian itəm Uhgīn təmos-irəkis Iesu o kitat mīləs mər muwīn e Nego e Neai.”

²³ Kən ilat kəmotən-iarəp nərgi etənim kəiu, kit nərgin u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pasapas o Jastas, kən kit mīn, nərgin u Matias. ²⁴ Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “Iərəməərə, ik nəkitun niki netənim rafin. Ik asitu

1:7: Mak 13:32 **1:8:** Mat 28:19; Luk 24:48 **1:11:** Mat 26:64; Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53

† **1:13:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **1:13:** Mat 10:2-4 **1:16:** Sam 41:9 **1:18:** Mat 27:3-8

1:20: Sam 69:25; 109:8 **1:21-22:** Mak 1:9; 16:19; Jon 15:27

etiimat māmə suah mil u, in pəhruən ik nīnəmitəpun rəkis ²⁵ māmə otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təmapəs māmə otuwīn e suatīp itəm tərət, iman ətuatīp ikīn.” ²⁶ Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturīn kəpiel neen, kotahmen e tais, māmə otəgətun māmə pah otos wək əh, kən nərgi Matias təmīet. Kən ilat kəmotīlās-ipən Matias māmə in aposol kit, kən roiu tīnol mīn tuelef aposol ilat rafīn.

2

Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa e nəmegəhən rəhalat

¹ E nian rəha Pentekos,* lafet kit rəha noanol mīn rəha Isrel, netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiəh. ² Kən roiu agīn mīn, kəmotətə nat kit təmīsi-pər e neai tahmen e nīmətag asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafīn e nīpəgnoa nīmə itəm koatəpələh ikīn. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nīgəm təmuəp. Kən ləpləpīn nīgəm mīn əh, kəmotiwīg motan ahmen-in netəmīm rafīn itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafīn, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərīoah mətətīg elat, kən mīnos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kīnoatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn.

⁵ Kən noanol mīn neen əh-ikīn rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgīn. Ilat kəmotīsi-pən ik pīsīn pīsīn mīn mətə kotatīg Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotətə nəghatən mīn əh, netəmīm tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pīk mətə-inu kəmotətə nəghatən mīn rəhalat itəm netəm mīn əh koatən. ⁷ Kəmotaut pīk agīn kən motən māmə, “!Ei! ?Netəm Kalili əm əh koatəghat, o kəp? ⁸ ?Tahro kitat rafīn koatətə rəhatat nəghatən mīn itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kītat u netəm ik pīsīn pīsīn mīn tepət. Ikīn-u netəm Patia əh-ikīn, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatosia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm Ijip, ne netəm Lipia e nīkalīn-pən əh Saerin ikīn, ne netəm Rom, neen noanol ətuatīp rəha netəm Isrel, neen netəm pīsīn mətə koatəfak kəm Uhgīn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Mətə kitat rafīn kəmotətə ilat koatən nat asol itəm Uhgīn təmōl e nəghatən ik pīsīn mīn rəhatat.” ¹² Narmīlat təmīwīg pīk, rehalat-kapə təmīkə, kən kəmoatətapəh olat mīn māmə, “!Ei! ? Naka u tol nulan?”

¹³ Mətə neen kəmotalah-əmnu ilat, motən māmə, “Nat koatapis əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmīm

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepen aposol mīn, təmagət əfəməh matən-ipən kəm netəmīm māmə, “Itəmat rafīn noanol mīn rəha Isrel ne netəm pīsīn pīsīn mīn u nakoatatīg Jerusalem, otətəlīg-in wīr-tu io, pəs ekuhapīk e nīpətī nat əh kəm itəmat. ¹⁵ Itəmat nakoatən māmə netəm mīn u koatapis. Mətə kəp, kəsotapisən. Nain kīlok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən tahro ilat koatapis?†

¹⁶ “Mətə in tol nulan. Ien rəha Uhgīn aupən, nərgīn u Joel, təmən rəkis nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən māmə, ¹⁷ ‘Uhgīn təmən māmə, “E namnun nian mīn, ekos-ipən rəhak Narmīn kəm netəmīm rafīn. Ilat rafīn okotos nəsanənən lan. Nenətītəmat mīn, nəman ne nīpitan, ilat okotən-iarəp nəghatən mīn rəhak itəm io iatos-ipən kəm ilat. Netəm aluə mīn rəhatəmat, Uhgīn otos-ipən nat kit tahmen e napīlaiirən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl mīn rəhatəmat okotapīlaiir e napīlaiirən pīsīn pīsīn mīn. ¹⁸ Sənəmə netəm-iasol mīn əm, mətə nəman ne nīpitan ilat nolwək mīn əm rəhak, kən ekos-ipən

* **2:1:** Pentekos: Əplan e tiksonari. **2:1:** Lev 23:15-21; Dut 16:9-11 **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Mak 16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6 † **2:15:** Netəm əh kəsotənīmən wain laulaugin, kən etəm tikə itəm tətapis laulaugin.

Narmin rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-iarəp nəghatən min rəhak itəm iatos-
ipən kəm ilat. ¹⁹ Oekol nat pispis min əpəh e neai, ne nəmtətin pisin pisin min
e niməptən. Onəkotəplan nita ne nigəm ne nəhaniəm okotər motol napuə lan.
²⁰ Aupən, mitgar otapinəp kən məwig otasiə tahmen e nita. Kən uarisig, Nian
asol asol ağin rəha İərəməərə otuwa. ²¹ E nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-
in Nərgək, io ekosmegəh ilat.”

²² “Noanol min rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. Itəmat nəkotitun
wir nat pispis min, ne nəmtətin pisin pisin min itəm İesu təmol e nəsanənən
rəha Uhgın, itəm itəmat nəmotəplan. Natimnat min əh tatəgətun məmə
Uhgın in pisin əm təmahl-ipa İesu tuwa. ²³ E nalpəkauən rəha Uhgın itəm
təmol mələhəu aupən, in təmos-ipinə suah u e nelmitəmat. Kən itəmat
nəmotəhamnu in e nian nəmotəgəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat
kəsotəfakən. Kəmotəh kətu-pər e nig kəməluau.

²⁴ “Məto Uhgın təmikis İesu e nahməən rəha nimisən, kən mol in təmegəh
min e nimisən, məto-inu nimisən, rəhan nəsanənən tikə o naskəlimən. ²⁵ Təfit
təmən nulan e İesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekıtun məmə İərəməərə tətətig
itımlau min. Okol esəginən məto-inu tətətig e nıkalik itımlau min. ²⁶ Məto-
inu o nat əh, io nıkkik tagien pik, matənwıwı ik e nohlik. Kən nıkkik təməlinu
məto-inu ekıtun məmə Uhgın otosmegəh nıpətik. ²⁷ Kən okol nəsapısən
narmək tətətig ima netəm kəmotimis ikin. Kən okol nəsegəhan-in minən nıpəti
rəham Etənim Ətuatıp məmə otəmnəmit. ²⁸ Ik nəməgətun rəkis suatıp rəha
nəmegəhan kəm io, kən ik onəkol io nıkkik tətəgien pik nian ekətətig kilau min
ik.’ In əh nəghatən itəm Təfit təmən e İesu aupən.

²⁹ “Piak min. İakolkeike məmə ekən nat ətuatıp kəm itəmat. İaguıhl u pipi
rəhatat aupən, Kig Təfit, in təmimis rəkis, kən kəmitənim, kən rəhan suwıt
tətətig imətət ikin mətoarus-pa u-roiu. ³⁰ Məto in ien kit rəha Uhgın, kən in
titun məmə Uhgın təmos noanawıl kit kəm in mən-ıəkis nəghatən kit kəm in
məmə etənim kit e nita rəhan otuarisig-in otəkəike muwa mol Kig. ³¹ Kig
Təfit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. In təmən
məmə Kristo əh, itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, in otol təmegəh min e
nimisən, kən Uhgın otəsapəsən narmin tətətig ima netəm kəmotimis ikin, kən
nıpətin okol təsəmnəmitən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e İesu itəm Uhgın
təmol rəkis təmegəh min e nimisən. !Kən itımat emotəplan e nıganəmtitimat!
³³ İesu, rəhan tata təmiləs in mər muwin e nıkalin matıp e ikin rəha nısiıiən
ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgın təmən-ıəkis mihin aupən,
in təmos-ipən Narmin rəhan kəm İesu məmə İesu otos-ipən kəm rəhan min.
Kən natimnat min u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgın tatol. ³⁴ Kig
Təfit təməsuwinən e Nego e Neai tahmen e İesu. Kən Təfit təməsəghat-in
atıpən in nian in təmən nəghatən min əh məmə, ‘İərəməərə təmən kəm rəhak
İərəməərə məmə, “Əpələh e nıkalik matıp, ikin rəha nısiıiən ne nəsanənən,
mətəshgin. ³⁵ Oekol rəham tikimır min məmə okotahmen e nımolul itəm
nəgotain e nəptən, kən ik matərəməərə elat.”’ ³⁶ Itəmat rafin noanol min rəha
Isrel onəkotəkəike motitun wir məmə İesu əh itəm itəmat nəmotətu-pər e nig
kəməluau, in əh, Uhgın təmol məmə in İərəməərə ne Kristo - etəm itəm Uhgın
təmən məmə otahl-ipa.”

Netənim tepət kəmoatən nıpahrienən e İesu

³⁷ Nəghatən u rəha Pita təmek pahrien nıkilat, kən kotətapəh o Pita ne
aposol min məmə, “Piatimat min. ?Oekol tahro nulan?”

³⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmә, “Onəkotəkəike kəuhlin nətəligən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgi Iesu Kristo, məmә Uhgın otafəl rəkis nolən rat mın rəhatəmat. Kən Uhgın otos-ipinə Narmin u kəm itəmat, ³⁹ mətō Uhgın təmən-iəkis nəghatən u otəmat, ne nenətītəmat mın, ne namipītəmat mın itəm okəpanotuwa. Nəniəkisən u tətətig o netəm mın u itəm Iərəmərə Uhgın rəhatat tətaun-in ilat.” ⁴⁰ Kən Pita tatən nəghatən wır tepət məmә otiuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmә, “Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmә Uhgın otəsolən nalpınən kəm itəmat mın ilat.” ⁴¹ Kən ilat tepət itəm kəmotəto nəghatən rəha Pita kəmotən nıpahrienən lan, kən kəmol baptais elat. E nian əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e Iesu.

Naliwəkən rəha netəm mın u kəmoatən nıpahrienən e Iesu

⁴² Nian rafin netəm mın u koatən nıpahrienən e Iesu, koatətəlig-in nəghatən itəm aposol mın koatəgətun ilat lan. E naliwəkən rəhalat kəmoatuwa kitiah, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu,‡ ne nəfakən. Kən nian rafin nıkilat tiəkis məmә okotəkəike moatol nat əh. ⁴³ Aposol mın kəmotol nat pıspis ne nəmtətin pısın pısın mın e nəsanənən rəha Uhgın. Kən netəmim narmilat təmiwig pik ron. ⁴⁴ Netəm mın u koatahatətə e Iesu, nian rafin koatuwa kitiah moatawte-in rəhalat nautə mın kəm ilat mın, ⁴⁵ tahmen e okəmә suah kit rəhan nat kit tikə, kən kit otol-salim-in rəhan kit nautə kən masitu lan. ⁴⁶ Nian rafin kotuwın katəfak kitiah e Nimə Rəha Uhgın.§ Kən kəmotuwın e nimə pısın pısın mın moatoor nagwənən nigilat e nagienən ne nıkilat pahrien, kən kəmotəgwən mın e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. ⁴⁷ Kən nian rafin koatənwiwi Uhgın, kən netəmim koatenwiwi ilat o rəhalat nolən. Kən nian rafin Iərəmərə Uhgın tatosmegəh netəmim kotuwa kitiah ilat netəm koatahatətə e Iesu.

3

Uhgın təmol nat pıspis e etəm u nelkın tərat

¹ Nian kit e tri kilok ehnaipən, nian rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmualiwək mətian e Nimə Rəha Uhgın. ² Suah kit itəm təsaliwəkən e nian təmaıir mətōarus-pa nian əh, kəmıləs ka kahtu e nafiluə e Nimə Rəha Uhgın u katən məmә Nafiluə Təwır. Nian rafin tateasiə-in məni o netəmim itəm koatuwin imə. ³ Nian təməplan Pita ne Jon kınatian məmә okia imə, in təmətapəh olau məmә okios-ipən məni kit kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon nıganəmtılau təmətul lan. Kən Pita təmә, “Ətag-pa mehm itımlau.” ⁵ Kən təmətag-pən məplan ilau nıkin tətəht məmә otos məni kit olau.

⁶ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmә, “Rəhak məni tikə agın. Mətō nat naka itəm io iatos, ekos-ipinə kəm ik. !E nərgi Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ipinə kəm ik, ətul maliwək!” ⁷ Kən in təmasitu lan, mıləs nelmın matıp miuw-pər məmә otətul. Kən roiu agın nelkın mil kəmuəg-ətuatıp. ⁸ Kən təmətıp mər mətul mınataliwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwın e Nimə Rəha Uhgın, kən mınataliwək matətıpər-ətıpər matənwiwi Uhgın. ⁹ Kən netəmim rafin kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgın. ¹⁰ Nian ilat kınotıtun məmә suah ilouin inəh itəm tateasiə o məni nian rafin e nafiluə rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotaut pik, narmilat təmiwig e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın

2:39: Aes 57:19 **2:41:** Wək 2:47; 4:4 ‡ **2:42:** Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu: Əplan e tiksonari. **2:42:** Wək 20:7 **2:44:** Wək 4:32-35 § **2:46:** Nimə Rəha Uhgın - ikın itəm noanol mın rəha Isrel kotuwa moatəfak ikın kəm Uhgın. **2:47:** Wək 6:7; 11:21 **3:4:** Wək 14:9 **3:6:** Wək 4:10; 16:18

¹¹ Nian təmatəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmilat təmiwig ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit e Nimə Rəha Uhgīn u katən məmə Fəranta rəha Kig Solomon.* ¹² Nian Pita təməplan ilat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol mīn rəha Isrel. ?Tahro narmitəmat tatiwig pik o nat pispis u? ?Noatarəplan itiməhal nikitəmat təht məmə itimlau etəm iasim mīl kəiu emioal-wīr suah u e nəsanənən əm rəhatimlau? !Kəp! ¹³ O nat pispis u itəm nəmotəplan, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tipitat mīn rafin, in təmiləs-ipər nərgi rəhan iolwək lan, Iesu. Inu etəm kitiəh əm Iesu itəm nəmotiləs motuwīn o netəm-iasol mīn rəha kapman məmə ilat okotohamnu, kən Pailat təmən rəkis məmə okisohamnuən okəhlman əm, məto itəmat nəmotən-ipən kəm Pailat məmə nəsoltolkeikəən in. ¹⁴ Itəmat nəmotapəs Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwīr e niganəmti Uhgīn, kən nəmotətapəh o Pailat məmə otəhlman suah əh iohamnu itəm. ¹⁵ Kən e nolən əh, itəmat nəmotohamnu Iesu, itəm nəmegəhən rafin tatisi-pən ron. Məto Uhgīn təmol təmegəh mīn e nimisən. Kən itimat emotəplan e niganəmtitimat məmə in nīpahrienən. ¹⁶ Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm məto-inu itimat iotahətətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In nəsanənən rəha Iesu ne nahatətəən itəm təmos-ipa kəm itimat təmol-wīr suah u, kən itəmat rafin nakoatəplan.

¹⁷ “Piak mīn. Io ekitun məmə nat un nəmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol mīn, itəmat rafin nəmotol məto-inu nəsoititun wīrən məmə Iesu in pah. ¹⁸ Məto suatip u inu rəha Uhgīn o nuhapikən rəhan nəghatən itəm təmən aupən. E nəghatən rəha rəhan mīn ien mīn, in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis aupən məmə otahl-ipa, in otəkəike məto nahməən e nīpətīn.

¹⁹ “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn kən motitəlig-pən o Uhgīn məmə in otafəl rəhatəmat nolən rat mīn, kən məmə Iərəməərə Uhgīn otos-ipinə namegən ne nəsanənən wi e nəmegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-ipa Kristo titəlig-pa mīn, etəm itəm Uhgīn təmən rəkis aupən. Iatəghat-in Kristo u Iesu. ²¹ Məto Iesu otətətig pitən e Nego e Neai mətoarus Uhgīn otol-wīr mīn natimnat rafin tahmen-pən e itəm Uhgīn təmən-iəkis kəm itəmat, itəm rəhan ien mīn aupən agin kəmotən-iarəp.

²² “Kən Moses təmən-iarəp məmə, ‘Iərəməərə Uhgīn otiləs-ipər ien kit mīn etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natimnat rafin itəm otən kəm itəmat motol nəwian. ²³ Netəm mīn u itəm okotəht nəwia ien əh, Uhgīn otiləs-irəkis ilat o rəhan mīn netəmim kən ilat okotimis.’ ²⁴ Inu nīpahrienən. Ien mīn rafin kəmotən əm nəghatən kitiəh, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətoarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən mīn u itəm Uhgīn təmən-ipən kəm rəhan ien mīn aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasituən itəm Uhgīn təmən kəm tipitəmat mīn aupən, in rəhatəmat mīn, məto-inu Uhgīn təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwīr kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mipim Iosmegəh otol, otos-ipən nəwīrən əh kəm netəmim rafin.’ ²⁶ Nian Uhgīn təmiləs-ipər rəhan iolwək u Iesu Iosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən e nolən əh, in otol təwīr kəm itəmat.”

4

¹ Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mīn, ne etəm

* **3:11:** Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imə e Nimə Rəha Uhgīn. Ikin əh inəh, nian rafin netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel koatəghat-in Lou rəha Uhgīn. **3:13:** Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Wək 2:23

3:17: Luk 23:34; 1 Tim 1:13 **3:19:** Wək 2:38 **3:23:** Dut 18:15,18-19 **3:25:** Jen 22:18
3:26: Wək 13:46

tərəmərə e mopael mīn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn, ne Satusi mīn,* kəmotiet-arəpa. ² Nīkilat təmahmə pik məto-inu ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimis kən məmegəh mīn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimis, Uhgīn otosmegəh mīn ilat. ³ Kən kəmotaskəlīm ilau, kīləs-ipən ilau e kalapus məto-inu tīnapinəp rəkis, kən okuəməhl əm mətoarus olauwīg.† ⁴ Məto netəmim tepət itəm kəmotəto nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahrienən e Iesu, ilat iuəhkīr tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e nīganəmti kaonsel

⁵ Kəmən lawīgīn, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel, ne iəgətun mīn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfīmīn ilat mīn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol aģīn, ne Kəeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol aģīn, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotəpəh olau məmə, “? Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?”

⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmərīoah e nīki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəmərə e noanol mīn rəha Isrel, ne netəm-iasol mīn. ⁹ Itəmat noategəs-in-pa otīmīlau məmə suah u itəm nelkīn təmərat təmos hiə nəwīrən, o emuahrol nulan mioal-wīr nelkīn. ¹⁰ Itəmat rafin ikīn-u ne noanol mīn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motītun məmə suah u itəm nelkīn tīnəwīr rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nīg kəməluau, in təmimis. Məto Uhgīn təmol təmegəh mīn. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgīn təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha nīləkīnən nīmə, nakotəmə tərət motərakīn, məto roiu in tīnuwa kəpiel keike itəm nīmə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərig kit tīkə e nətueintən itəm Uhgīn təmos-ipa məmə tītun nosmegəhən netəmim, məto Iesu pīsīn əm tītun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pik nian kəmotəplan məmə kəsueģinən ilat, nat əpnəpīn kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotītun ətuatīp məmə suah mīl əh ilat pahrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kīnotəruru nuhalpīnən nəghatən rəhalau məto-inu suah u nelkīn tīnəwīr rəkis tatətul iləhal mīn ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-ipən kəm iləhal məmə okəhaliət məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pītən. ¹⁶ Kən kəmoatəpəh-əpəh olat mīn məmə, “?Okotahro suah mīl əh? Netəmim rafin u Jerusalem kīnotītun rəkis məmə nat pīspīs u kəmol e suah u, in iahģin pik, okol kəsotən-iamnīnən. ¹⁷ Məto pəs kotən-iəhau əskasīk ilau məmə okəsuan-iarəp mīnən nərgi Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pīspīs əh otəsiet mīnən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okiaiet

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa mīn imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon məmə okəsuan-iarəp mīnən nərgi Iesu, kən məsuəgətun mīnən netəmim lan.

¹⁹ Məto ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm otakīl məmə tətuatīp e nīganəmti Uhgīn məmə ekioal nəwīatəmat o nəwīa Uhgīn. ²⁰ Məto itīmīlau okol esuakīmən nohlītīmīlau. Oekuəike muən-iarəp natīmīnat itəm emuəplan e nīganəmtītīmīlau kən muəto e matəlgītīmīlau.”

* **4:1:** Əplan nəghatən mīn əh e tiksonari: pris mīn, ne mopael itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn, ne Satusi. † **4:3:** Okuəməhl mətoarus olawīg məto-inu lou təmən məmə suah kit təsolən pas e kot lapīn.

4:4: Wək 2:41 ‡ **4:5:** Lou rəha Moses - lou mīn itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses əpəh nītōt Saenae.

4:10: Wək 3:6,13-16 **4:11:** Sam 118:22 **4:12:** Mat 1:21 **4:18:** Wək 5:28 **4:19:** Wək

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən mīn kəm Pita ne Jon mēmə ilat okotol nalpīnən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau mətō-inu kīnotəruru mēmə okotahruəh ilau. Kəmotitun mēmə netəmim nīkilat otahmə okəmə ilat okotol nalpīnən kəm ilau, mətō-inu netəmim rafin koatənwiwi Uhgīn o nat pīspīs itəm Uhgīn təmōl e etəm nelkīn təməfaiu ²² nian təmāiir mətōarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkīs-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau mēmə ilau okatian, kəmīaiet uəhai əm mian əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatatig ikīn, kən muən-iarəp rafin nəghatən itəm pris asol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotətō nəghatən əh, ilat rafin kəmotuwa kitīəh motəfak-pən kəm Uhgīn motən mēmə, “Iərəmərə Uhgīn, ik nəmōl neai, ne nīməptən, ne nītəhəi, ne natimnat rafin elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmīn rəham kəm tīpītimat u aupən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təmən-iarəp rəham nəghatən mēmə,

‘?Tahro netəm e nəptən pīsīn pīsīn mīn nīkilat tītahmə pīk nəhlan?

Tahro ilat koatəte noa mēmə okotol nəratən mīn əh, u itəm okol koatol pap, təsūwīnən mīet, otikə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəmərə e nītən mīn, koatol əpen-əpenə okotəmou, kən netəm-iasol mīn rəha nətueintən koatuwa kitīəh ilat mīn ilat, mēmə okotəmou ilat Iərəmərə Uhgīn ne Iosmegəh itəm in təmən’ ²⁷ Iərəmərə Uhgīn, in nīpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təmən tīnuwa mīnetarəp, mətō-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol mīn rəha Isrel, ne Iaihlua mīn, ilat rafin kəmotuwa kitīəh ikīn-u latuənu Jerusalem, moatol noa eko-eko mēmə okotohamnu Iesu, itəm in rəham iol ətuatīp itəm nəmītəpun. ²⁸ Kəmoatətē noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik nīnəmən rəkīs e nəsanənən ne nenatīgən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, Iərəmərə, nīkim tatəht nəghatən itəm ilat kəmoatən mēmə okotoh itīmat, ol itīmat rəham iolwək mīn mēmə esotəgīnən mēmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm mēmə otol-wīr netəm koatīmīs, kən mol nat pīspīs mīn ne nəmtətīn pīsīn pīsīn mīn e nərgī Iesu, rəham iol ətuatīp.”

³¹ Nian kəmotəfak rəkīs, kən nat kit təməlōal e nīmə, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərīoah mətātīg elat, kən kīnoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn məsotəgīnən.

Netəm kəmoatən nīpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn

³² Netəm koatən nīpahrienən e Iesu rəhalat nətəlīgən təmuwa kitīəh. Kit təməsəumīsən məhluaig-in rəhan nautə mətō kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn. ³³ Kən aposol mīn kəmotos nəsanənən e Narmīn Rəha Uhgīn kən moatən-iarəp mēmə Iərəmərə Iesu təmegəh mīn e nīmīsən. Kən e nəwīrən rəha Uhgīn, in tətāsitu elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsīkəən, mətō-inu netəmim neen kəmotosalīm-in rəhalat nəptən o nīmə, kən motos-ipən mēni lan kəm aposol mīn, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm mīn u rəhalat nat kit tīkə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikīn nərgīn u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepiras, aposol mīn kəmotos-ipən nərgī wī kit kəm in, nərgīn u Panapas, u nīpətīn təmə, “etəm tətāsitu matīlās-ipər nətəlīgən.” ³⁷ In təmosalīm-in rəhan

kit nəptən, kən məmīk məni lan muwa məmki-pən kəm aposol mīn məmə ilat okotoor kəm ilat mīn.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Məto suah kit mīn əh-ikin, nərgin u Ananaeas, ne rəhan pətan nərgin u Safaera. İlau mīn kəmīoal-salim-in rəhalau kit nīməptən. ² In təmaskəlīm anion məni məsin, kən rəhan pətan əm titun. Kən məmīk əm məsin muwīn məmki-pən kəm aposol mīn məmə məni e nəptən rafin. ³ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in iərmis u Setan tatuwa e nīkim? Nakateiuə-in Narmīn Rəha Uhgīn kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha nīməptən məmə rəham. ⁴ ?Aupən nīməsosalim-inən nīməptən u, in rəham o kəp? ?Kən nian nəmosalim-in, rəham məni lan o kəp? ?Tahro natol nuhlan? !Ik niseiuə-inən etəmim, məto nateiuə-in Uhgīn!” ⁵ Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun mīsi-pər morin rəhan namegən tiet. Kən netəmim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm aluə mīn kəmotuwa motalpin nīpətin motiləs motiet motuwīn kitənīm.

⁷ İuəhkīr aua kīsil təmuwa muwīn rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmīet-arəpa məruru məmə rəhan iərman tīnimis rəkis. ⁸ Kən Pita təmətapəh ron məmə, “?Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmīosalim-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Tahro nəmātioal anion noa kit məmə nakueiuə-in Narmīn Rəha İəramərə məmə okol təsītunən nat u nəmīoal? !Əto-tu! Netəm kəmotitənīm rəham iərman, ilat u e nafiluə koatuwa məmə okotiləs mīn ik.” ¹⁰ Kən roiu agin tīsi-pər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mīmīs namegən tiet. Nian netəm aluə mīn kəmotuwa imə, motəplan tīnimis rəkis, kən kotiləs motiet motuwīn kitənīm e nīkali rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha nīməfak ne netəm əpnəpīn kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

Aposol mīn kəmotasitu e netəmim tepət motol-wīr rəhalat nīmīsən

¹² Kən aposol mīn kəmotol nəmtətin tepət ne nat pīspīs mīn e nīganəmti netəmim. Kən netəmim mīn u itəm koatən nīpahrienən e İesu kəmoatuwa kitīəh əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nīmə Rəha Uhgīn. ¹³ Netəmim kəmoatīsiai-in ilat, məto netəm mīn u kəsotənən nīpahrienən e İesu kəmotəgin nuwīnən ikin əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafin netəmim tepət koatuwa moatən nīpahrienən e İesu, nəman ne nīpitan, kən ilat tatepət. ¹⁵ Məto-inu e nat pīspīs mīn itəm aposol mīn kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nīmīsən mīn moatuwa, kən moatəlīn ilat kotapil e rəhalat pet ne nīmītiwīn e suatīp məmə nian Pita otaliwək mapikalīn ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpīs in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tepət tepət kəmotīsī-pən e latuənu mīn iuəhkīr o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmīk rəhalat netəm koatīmīs ne netəm itəm narmīn rat tətətiğ elat motuwa, kən aposol mīn kəmotəfak elat kən ilat rafin kotəwīr.

Netəm-iasol mīn kəmotəmki-pən aposol mīn e kalapus

¹⁷ Kən suah u pris asol agin ne rəhan mīn netəmim Satusi mīn u, ilat e pati kitīəh, kəmotol pik tīməht elat məto-inu netəmim tepət kīnoatapəs ilat mīnoatuwīn o aposol mīn. ¹⁸ Kən kəmotaut kaskəlīm aposol mīn kəmki-pən ilat e kalapus. ¹⁹ Məto lapīn-in, nagelo kit rəha İəramərə təmuwa merəh e nafiluə e kalapus mit ilat motiet. ²⁰ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn e Nīmə Rəha Uhgīn motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm

netəmim.” ²¹ Kən kəmən lawigin, kəmotol nəwia nagelo kən minotuwın əpəh e Nimə Rəha Uhgın moatən-iarəp nərgi İesu kəm netəmim.

Aposol mın kəmotuwın e kot

Kən pris asol agın ne rəhan mın, kəmotauın netəm-iasol mın rəha noanol mın rəha İsrəl, kən ilat kəmotuwa kitiəh məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mın rəha İsrəl. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəməyə e kalapus məmə okotahl-ipa aposol mın kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²² Məto nian mopael mın kəmotuwın e kalapus, məto aposol mın kotikə. Kən kotitəlig-pa e kaonsel motən məmə, ²³ “Nian emotuwın ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosig, lok tatəkul-pən wır əm lan, kən mopael mın rəha kalapus koatətul katehm wır əm nafiluə e kalapus, məto nian emoterəh motuwın imə, məto kikə-kikə əh imə.” ²⁴ Nian etəm tətərəməyə e mopael mın itəm koatehm Nimə Rəha Uhgın, ne pris asol mın kəmotətə nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmikə, minotəruru əpnəpın əm məmə nat naka otuwa mın.

²⁵ Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “!Ei, nəman! !Netəm mın ilouin itəm nəmotəmki-pən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uhgın koatəgətun netəmim!” ²⁶ Kən etəm tətərəməyə e mopael mın təmit mopael mın rəhan motuwın motəmik aposol mın motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəgin məmə netəm əpnəpın okotaht ilat e kəpiel apın okəmə okotewkəkan ilat.

²⁷ Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul aypən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agın təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁸ “Emotən-iahau əskasik agın itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh İesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tınaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

²⁹ Məto Pita təməghat rəhalat aposol mın lan məmə, “Itimat ekotəkəike motol nəwia Uhgın, sənəmə nəwia netəmim əm. ³⁰ Itəmat nəmotəhamnu rəkis İesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgın u rəha tipitat mın aypən təmol təmegəh mın e nımisən. ³¹ Uhgın u inu təmİLəs-ipər rəkis İesu məmə otuwın matəpələh e nıkalın matip, ikın rəha nisaiiən ne nəsanənən, məmə in İərəmərə ne İosmegəh. Uhgın təmol nat əh məmə in otol suatip məmə noanol mın rəha İsrəl kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat mın, kən in otafəl rəkis nolən rat mın rəhalat. ³² Kən itimat Narmın Rəha Uhgın ekotən-iarəp natimnat mın u, kən Uhgın tatos-ipən Narmın rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

³³ Nian netəmim rəha kaonsel kəmotətə nəghatən əh, təməw pik rəhalat neməha, kən kətolkeike məmə okotəhamnu əm ilat. ³⁴ Məto suah kit təmətul, nərgin u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatısaiiən. Kən təmətapəh o mopael mın məmə okotit aposol mın motuwın ihluə pitən. ³⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Natimak mın, netəm İsrəl. Otakil wır noa rehatəmat məmə onəkotəhro netəm mın u. ³⁶ Wi agın huə suah kit nərgin u Teutas, təmiet-arəp matən məmə in etəm-iasol kit, kən iuəhkır netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəməhamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəh kitiəh, kən rəhan nətəligən təmuwın mıkə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətafin netəmim, suah kit mın nərgin u Jutas, etəm Kalili, in mın təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotəhamnu mın, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəh kitiəh. ³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmə nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisas. ³⁹ Məto okəmə tətisi-pən o Uhgın,

* **5:21:** kaonsel - netəm-iasol rəha İsrəl koatiuw-iarəp netəmim ikın e kot. **5:28:** Mat 27:25 **5:29:** Wək 4:19 **5:31:** Wək 2:33-34; Efes 1:20; Hip 2:10; 12:2 **5:36:** Wək 21:38

okol kəsotosən nəsanənən məmə okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmə kitat Uhgın koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol mīn məmə okotuwa imə, kən motən məmə mopael mīn okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik mīn ilat məmə okəsotəghat mīnən kəm netəmim e nərgi İesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol mīn kəmotiet e kaonsel, nīkilat tətəgien, mətə-inu Uhgın təmisiəi-in ilat kən megəhan-in məmə netəmim okotoh ilat mətə-inu koatuarisig-in İesu. ⁴² Kən nian rafin e Nīmə Rəha Uhgın ne nīmə mīn, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wir məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

6

Kəmos-ipər netəm sepīn

¹ Nian neen tīnuwa mīnuwīn rəkis, kən netəm rəha İesu tīnatər mīnatəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikīn pīsīn pīsīn mīn, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm İsrəl əm. Mətə iəfak mīn itəm koatən əm nəghatən Kris kīnoatən nīkali iəfak mīn u netəm İsrəl, moatən məmə nian koatoor mənī ne nagwənən kəm nəutahlīmīs mīn, mətə kəsotehm wīrən nəutahlīmīs mīn rəha itəm mīn u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol mīn kəmotəun-in netəm rəha İesu məmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “Piak mīn. Təsəwīrən məmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgın məmə itimat ekotimnə katōor mənī ne nagwənən kəm nəutahlīmīs mīn. ³ Mətə roiu, otətgi-arəp-tu etəmat mīn, netəmim sepīn u itəm noatisiəi-in ilat, kən kotenatig, ne Narmin Rəha Uhgın tərīoah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmə ilat okoatol. ⁴ Mapəs itimat e nəfakən kəm Uhgın ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgın.”

⁵ Kən ilat rafin nīkilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotətig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən təkəsik e Uhgın ne Narmin Rəha Uhgın tərīoah mətətig lan, kəmotətig-iarəp mīn Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aupən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikīn mīnuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm İsrəl. ⁶ Kəmotit ilat motuwīn kəm aposol mīn, kən aposol mīn kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha İesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm netəmim, kən netəm rəha İesu u Jerusalem tīnatəpət-natəpət. E netəm əh, pris mīn tepət kəmotahatətə e İesu.

Kəmaskəlīm Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərīoah e nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgın, təmol nəmtətīn tepət ne nat pīspīs mīn e nīganəmti netəmim. ⁹ Mətə netəmim neen e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha Netəm Kəmīkis İlat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm mīn u noanol mīn rəha İsrəl u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmim neen mīn u noanol mīn rəha İsrəl u kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitīəh, kən mīnoatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətəuatip.

¹⁰ Mətə Narmin Rəha Uhgın təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iəhau rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmim neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “Itimat emotətə məmə Stipen

5:40: Wək 4:18 5:41: Mat 5:10-12; 1 Pita 4:13 6:1: Wək 4:35 6:7: Wək 2:41; 16:5 * 6:9: “nīmə rəha nuəfīmīnən rəha Netəm Kəmīkis İlat” Netəm mīn əh, aupən ilat slef rəha suah kit, mətə roiu kəmīkis ilat. 6:10: Luk 21:15

təmən rat Moses ne Uhgîn.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmim, ne netəm-iasol rəha Isrel ne iəgətun min rəha Lou, kəmotetəhau Stipen. Kən kəmotuwĭn kaskəlim motiləs motuwĭn məmə otətul e niganəm̄ti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəm̄ik netəmim neen motuwa məmə okoteiuə e Stipen. Kən netəm min un kotən məmə, “Nian rafin tatən nəghatən rat e Nimə Rəha Uhgîn, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ Itimat emotəto in təmən məmə Iesu u etəm Nasaret, in otiləs-iəhau Nimə Rəha Uhgîn, kən məuhlin nolən min itəm Moses təmos-ipa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵ Kən netəmim rafin itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətag-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niganəm̄tin tĭnəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol agĭn təmətəpəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən min əh nĭpahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak min ne tata min. Otətəlig-in-tu io. Uhgîn u itəm in ilis ilis pĭk, təmĭet-arəpa o tĭpĭtat Epraham nian in təmətətig əpəh Mesopotemia, məsuwĭnən əh əpəh Haran. ³ Uhgîn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Apəs rəham min, ne ikin nətətig ikin, muwĭn e ikin kit itəm io epanəgətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham təmĭet əh Kaltia muwĭn mətətig əpəh Haran. Təmətətig ikin-u kən rəhan tata təmĭmĭs, kən Uhgîn təmĭləs muwa e nəptən u itəmat noatətig lan əh-roiu. ⁵ Məto təmĭsos-ipənən nəptən məsĭn huə tahmen e nuwigĭ iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgîn təmən-iəkĭs kəm in məmə otəpanos-ipən rafin nĭtən əh kəm in ne namĭpĭn rat min. Kən in otuwa imələt agĭn ikin, nat əpnəpĭn e nian əh Epraham təmĭsiləsən əh nətĭn kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgîn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol min rəham okotuwĭn katig e nəptən pĭsĭn kit. Okol ĭapĭspĭs elat kotal wək kəm netəmim e nəptən pĭsĭn, okul nahməən kəm ĭlat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpĭnən kəm netəmim itəm koatərəməərə elat. Kən uarisĭg, noanol min rəham okotĭet e nĭtən min əh motuwa kəfak kəm io e nĭtən u.’ ⁸ Kən Uhgîn təmən-iəkĭs məmə in oteh̄m wĭr Epraham ne noanol min rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nĭsualkələh nəman məmə in nəmtətĭn kit məmə ĭlat netəmim rəha Uhgîn. Kən nian Epraham təmĭləs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.* Kən nian Aisak təmĭləs Jekop, kən matĭg məhg-ipən min. Kən nian Jekop təməm̄ik nenətĭn ĭlat tuwelef, kən təməhg-ipən min ĭlat. ĭlat tuwelef əh, nəukətĭ nĭta rəhatat.”

Stipen təməghat-in tĭpĭlat min

⁹ Kən Stipən təmən-ipən min kəm ĭlat məmə, “Məto-inu netəm min əh, nəukətĭ nĭta min u rəhatat, kəmotetəhak e Josep, kəmotosalĭm-in-pən kəm netəm ĭjĭp, məmə otuwa slef rəhalat, məto ĭlau Uhgîn e nian rafin, ¹⁰ kən Uhgîn tĭləs-irəkĭs in e nəratən. Nian təmətul e niganəm̄ti kĭg rəha netəm ĭjĭp, kən Uhgîn təmos-ipən nenatĭgən kəm in kən matĭg mol min məmə kĭg otolkeike in, kən mol in tatərəməərə e nĭtən ĭjĭp ne netəmim ne natĭmnat rafin rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumĭs təman e nĭtən əpəh ĭjĭp ne Kenan mol nagwənən tĭkə, kən nəumĭs natus asol netəmim, kən tĭpĭtat min nĭgĭlat nagwənən təmĭkə. ¹² Nian Jekop tĭnəto məmə nagwənən əpəh ĭjĭp, təmahl-ipən tĭpĭtat min əh kotuwĭn, kən ĭnu nətuounən ĭlat kəmotuwĭn ĭjĭp. ¹³ Kən uarisĭg ĭlat kəmotuwĭn min, kən təmən-iarəp in kəm ĭlat, məto-inu ĭlat kəsotitunən məmə

7:3: Jen 11:31; 12:1 **7:4:** Jen 11:31–12:5 **7:5:** Jen 12:7; 15:18; 17:8 **7:7:** Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolən rəha netəm Isrel tol min-nulan, nian suakəku ĭərman təmāiir, e nian eit, kotəhg-ipən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4 **7:9:** Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44
7:11: Jen 41:54; 42:1-2

in Josep pialat. Kən kig rəha Ijip təməto namnusən rəha Josep ne pian mīn.
¹⁴ Kən Josep təmahl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan mīn məmə okotuwa motatig ilat min. E netəm əh, ilat rafin sepinte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan mīn kəmotuwīn kətatig Ijip, kən nian kəmotatig kətatig kimis ikin.
¹⁶ Kən kəməmīk ilat kan əpəh Sekem kitənim ilat ikin e nīpəg kəpiel kit itəm Epraham tinos-nəmtin rəkis o noanol mīn rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Tīnatuwa iuəhkīr məmə Uhgīn otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-iəkis kəm Epraham, kən noanol mīn rəhatat itəm kəmotatig Ijip aupən, roiu əh tīnepət-nepət. ¹⁸ Kən kig kit mīn rəha Ijip təmətul, in təruru agīn Josep. ¹⁹ In təmos-iəhau tīpitat mīn e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmə okotəmki-arəp nenətīlat mīn ihluə məmə okotimīs.

²⁰ “Kən e nian əh, Moses təmair, kən in suakəku wīr kit e nīganəmti Uhgīn. Rəhan mama ne tata kəmuəhluaig-in anion əpəh imə mios məwīg kisil. ²¹ Nian kəmīləs-iarəp ihluə, nəti kig pətan təməplan, kən tīləs məmə otehm wīr rəhan. ²² Kəmotəgətun in e nenatīgən rafin rəha netəm Ijip, kən nian in təməpət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nian tinos nup foti, nīkin təht məmə otuwīn-tu muag natiman mīn, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwīn məmə otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nīkin təməht məmə kəm-naka in mīn neen netəm Isrel okotitun məmə Uhgīn təmahl-ipən in məmə otuwīn məmki-rəkis ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawīgīn təməplan mīn noanol kəiu rəha Isrel kətīoh ilau mīn, kən tuwīn məghat kəm ilau məmə otoor rəkis ilau, kən məmə otol ilau kioal-wīr ilau mīn. Kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau agīn mil. ?Tahro natioh itəlau mīn?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmīləs-ipər ik məmə nakatəramərə kən matiuw-iarəp itimat? ²⁸ !Okəm-naka nakolkeike məmə onakohamnu mīn io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nian Moses təməto nəghatən əh, kən təməgīn miet Ijip magīm muwīn əpəh Mitian mətatig ikin mahmen e iapīspīs kit. Nian təmətatig mətatig mit pətan ikin kit, kən mialəs nətīlau kəiu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətatig Mitian mīnos nup foti, kən nian kit tuwīn mətan iuəhkīr o nītot asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit tēmiet-arəpa ron e nīgəm itəm tatuəp e nīg əkəku kit. ³¹ Nian təməplan nīgəm əh, narmīn tēmīwīg pik ron, kən muwīn iuəhkīr məmə otəplan wīr, kən məto ləramərə Uhgīn təməghat kəm in məmə, ³² ‘Io Uhgīn rəha tīpīm mīn, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses təməgīn mīnətasiəp mīnatəgīn nətag-pənən əh nīgəm ikin. ³³ Kən ləramərə Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm məto-inu nəptən ik natətul ikin in tol pīsīn agīn, məto-inu io əh-ikin. ³⁴ Eməplan nəratən itəm katol e rəhak netəmim əpəh Ijip, eməto nasəkən rəhalat, kən mīnatite muwa məmə ekəmki-rəkis ilat o netəm Ijip. Wa. Roiu əh ekahl-ipən ik nakītəlig muwīn mīn Ijip.’ ”

Noanol mīn rəha Isrel kəməsotolkeikəən Moses

³⁵ Kən Stipen təmatəkəike matən məmə, “Inu etəm kitiəh əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwian nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmīləs-ipər ik

məmә nakatərämərə kən matiuw-iarəp itimat? Məto Uhgın pişin əm təmahl-ipən suah əh Moses məmә otərämərə kən mosmegəh ilat. Təmahl-ipən nian nagelo təmiet-pa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit. ³⁶ Kən Moses təmit ilat motiet Ijip, kən in təmol nat pişpis ne nəmtətin tepət, təmol əpəh Ijip, ne nian kəmoateguəfimin e nitəhəi u katən məmә Nitəhəi Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitiəh əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmә, 'Uhgın otıləs-ipər ien kit min etəmat tahmen lak.'

³⁸ "Inu Moses itəm noanol min rəha Isrel kəmoatan kitiəh ilat min, kən nagelo təməghat kəm in e Nitot Sinae, kən ilat tipitat min kəmoatan. Kən Uhgın təmos-ipən nəghatən keike min itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

³⁹ "Məto nian in təmətatig əh əpəh e Nitot Sinae, tipitat min kəmotəht nəwian, motapəs nətəlig-inən məto nikilat təmitəlig-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron məmә, 'Ol narmi nat kit məmә in otuwa uhgın rəhatat. ?Məto Moses əh inəh, itəm təməmik itat kotiet Ijip, kinotəruru məmә in tinahruwin?' ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nəti kau kit məmә in otuwa uhgın rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh min məmә okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nəti kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Məto Uhgın təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmә okotəfak kəm mitgar ne məwig ne məhau min e napuə. Kən nat əh tatəgətun əsas əm nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte e naoa rəha ien min rəha Uhgın. Tatən məmә, '!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoh nat megəh min məmә nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³ Məto itəmat nəmoatıləs nimə tapolen rəha uhgın eiuə u Molek, ne narmi məhau rəha uhgın eiuə u Refan. Nat mil u nəmoatol məmә onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwın isəu motaprəkis-in Papon.' "

Stipən təməghat e Nimə Rəha Uhgın

⁴⁴ Stipən təmatəkəike matən məmә, "Nian tipitat min kəmotatig ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmos rəhalat nat kit, Nimə Tapolən rəha Uhgın itəm tatəgətun məmә Uhgın tətatig ilat min. Kən Moses təmol Nimə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəligən rəha Uhgın u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup tepət uarisig, e nian Josua təmit ilat motuwa məmә okotos-irəkis nitən əh o netəm Kenan, kən kəmotıləs Nimə Tapolən u motuwın e nitən u Uhgın təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotıləs motuwın motatig ilat min kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmol kig lan. ⁴⁶ Uhgın təmol təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmә Uhgın otegəhan in pəs tol nimə kit itəm Uhgın otətatig ikin. ⁴⁷ Məto nimə əh, Kig Tefit təməsolən, məto nətin Kig Solomon təmol. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis agın, təsatigən e nimə itəm etəmim əm təmol, tahmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən məmә,

⁴⁹ 'İkin min rafin e neai tahmen in əm io məmә iakəpələh ikin mərəmərə, kən nətueintən rafin tahmen in əm məmә ekəf-pən nelkək ikin.

?Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən məmә otahmen-in io?

?Kən ikin pəhruən nəkotitun nolən məmә ekuwin mameg ikin?

⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmol rafin natimnat min əh?

Io pişin əm, io Uhgın emol rafin ilat.' "

Stipən təməhəi netəm-iasol rəha kaonsel

7:35: Eks 2:14 **7:36:** Eks 7:3; 14:21; Nam 14:33 **7:37:** Dut 18:15 **7:38:** Eks 19:3 **7:40:** Eks 32:1 **7:41:** Eks 32:2-6 **7:43:** Amos 5:25-27 **7:45:** Jos 3:14-17 **7:46:** 2 Saml 7:1-16
7:47: 1 King 6:1-38 **7:50:** Aes 66:1-2

⁵¹ Kən Stipen təmatəkəike matən məmə, “! Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təskasik. Rəhatəmat nətəligən tapinəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsolkeikeən məmə onəkotol nəwia Uhgīn. !Itəmat nəkotahmen e tīpitāt mīn itəm koatəht nəwia Narmīn Rəha Uhgīn! ⁵² ?Ien mīn rəha Uhgīn aupən, pah tīpitəmat mīn kəməsolən nəratən kəm in? !Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mīn itəm mīn u koatən-iarəp nuwamən rəha Etəm Ətuatīp. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatīp u e nelmi rəhan tīkimīr mīn kən kotohamnu. ⁵³ Itəmat nəmos rəkis Lou rəha Uhgīn u aupən nagelo mīn kəmos motuwa, mətə itəmat nəməsotətəu-pən aginən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipen

⁵⁴ Nian kəmoatətə nəghatən mīn rəha Stipen, niganəmtīlat təmapinəp, nīkilat nahmə nahmə, kən moatəgətain-pən nəluīlat kəm in mətə-inu nīkilat nahmə agin. ⁵⁵ Mətə Narmīn Rəha Uhgīn təmarioah e Stipen, kən tītagpər e Nego e Neai məplan nəhag-əhagən itəm təsanən pīk təmīet imə Uhgīn ikin, kən məplan Iesu tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikin rəha nərəmərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Ei, nəman! Iatəplan Nego e Neai rəha Uhgīn taterəh, kən Nəti Etəmim tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikin rəha nərəmərəən ne nəsanənən.” ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotətə nəghatən əh, kəmotasitig matəlgīlat mīn e noanelməlat, kən motearig e Stipen e nəwialat rafin motaut motaiu motuwīn kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mīnoatətəuoun kətəht e kəpiel apin. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot asol mīn, motəlīn-pən iuəhkīr o nelki etəm aluə kit, nərgīn u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apin, in təməfak məmə, “Iərəmərə Iesu, os narmək.” ⁶⁰ Kən təmeiuaiu mīsin nulīn kən masək əfəməh məmə, “Iərəmərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tīet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nīkin tətəgien məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təmoh netəm koatəfak

Mətuoun e nian əh, nəratən asol kīnatol e nīməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgīm-pən Jutia ne Sameria, motapəs pīsīn əm aposol mīn koatatig Jerusalem. ² Netəmim neen itəm koatəfak əskasik kəmotuwa motīləs Stipen motuwīn kītənīm, kən ilat kəmotasək pīk ron. ³ Mətə Sol təmətuoun mīnatərəkīn-ərəkīn nīməfak, matuwīn e nīmə mīn mətewkəkan-iarəp nəman ne nīpītān itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwīr əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatəgīm, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn ikin mīn rafin itəm ilat koatuwīn ikin. ⁵ Filip təmuwīn e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Nian nīmanin netəmim kəmotətə Filip, kən motəplan nat pīspīs mīn itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkīr katətəlig-in nat naka in tatən. ⁷ Netəmim tēpət narmīn rat mīn kəmotiet elat. Nian narmīn rat mīn kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netəmim tēpət itəm nīpətīlat təmīmīs, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwīr mīn. ⁸ Kən netəmim rafin e taon əh, ilat rafin koatəgien.

Saimon u təmol natīmnat e nəsanənən rəha iərmīs mīn

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgin u Saimon, in təmatol nat pişpis tepət e nəsanənən rəha iərmis min, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmilat təmiwig ron. Təmol nuwəh məsin. In matos-ipər atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰ Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətəorus-pa iolwək min əm, kəmoatətag-pən pik ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgin kit u nərgin u Uhgin Itəm Rəhan Nəsanənən Ilis.” ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsin mətə-inu narmilat tatiwig o natimnat min itəm in tatol. ¹² Mətə nian netəmim kəmotətə nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e namnusən təwir rəha nərəməərən rəha Uhgin ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən niphahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nipiitan. ¹³ Suah min u Saimon, təmən min niphahrienən e Iesu, kən kol baptais min lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikin min rafin. Narmin tatiwig o nat pişpis min ne nəmtətin min itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol min əpəh Jerusalem kəmotətə məmə netəm Sameria kinotahatətə e nəghatən rəha Uhgin, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-arəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmin Rəha Uhgin otərioah mətətig elat, ¹⁶ mətə-inu kəmol baptais əm elat e nərgi İərəməərə Iesu, mətə Narmin Rəha Uhgin təsərioahən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgin təmərioah mətətig elat.

¹⁸ Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgin tatuwin e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mil katuələhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp məni məmə otos-ipən kəm ilau, ¹⁹ kən mən-ipən kəm ilau məmə, “İos-ipa min nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgin.”

²⁰ Mətə Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ne rəham məni onakian e nigəm asol! Mətə-inu ik nikim təht məmə nəkitun nos-nəmtinən e məni nat u itəm Uhgin tatos-ipən əm kəm netəmim. ²¹ Okol ik nəsolən wək u məsin ne, mətə-inu rəham nətəligən təsətuatipən e nigənəmti Uhgin. ²² Əuhlin ik e rəham nolən rat min kən məfak-pən kəm İərəməərə, mətə in tafəl rəkis rəham nolən rat min itəm nikim tatuəhl-uəhl ilat. ²³ Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmol rəham nətəligən tuwin ik pişin, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

²⁴ Kən Saimon təmən-ipən məmə, “!Awi! Uəfak-pən kəm İərəməərə ron io məmə natimnat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵ Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha İərəməərə ne natimnat itəm in təmol, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgmagin e latuənu min rəha Sameria matuən-iarəp min namnusən təwir rəha İərəməərə.

Filip təməghat kəm etəm İtiopia kit

²⁶ Kən nagelo kit rəha İərəməərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatip tətisi-pən Jerusalem matuwin Kasa.” (Suatip əh tatəməhl əpəh ikin taruən-aruən ikin.) ²⁷ Kən in təmatuwin əmun məplan etəm İtiopia kit e suatip. Suah əh in etəm-iasol kit rəha kwın rəha netəm İtiopia.* Kən in tatərəməərə e məni rafin rəha kwın. Suah u təmisi-pən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən minitəlig matuwin iman ikin. Kən in tatəpələh-pər e nat kit katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətafin naoa itəm ien rəha Uhgin Aesea təməte. ²⁹ Kən Narmin Rəha Uhgin təmən-ipən kəm Filip məmə, “Uwin maliwək iuəhkır o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmaiu muwin iuəhkır ron, mətə suah u tətafin naoa itəm ien rəha Uhgin Aesea təməte. Kən təmətapəh ron məmə, “?Nəkitun nipiətə nat un nakatafin, o kəp?”

8:17: Wək 19:6 * **8:27:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə in suah kit itəm kəmate. E nian əh, okəmə suah kit tatol wək nian rafin iuəhkır e Kwın kit, kən okate məmə otəsiten Kwın.

³¹ Kən suah un tāmən-ipən kəm Filip mēmə, “?Ekahro mītun? Məto-inu suah kit tikə itəm otuhapik nīpəti nəghatən u kəm io.” Kən in mətapəh mēmə Filip otər muwīn ilau mīn muəpələh. ³² In tāmətafin nəghatən u e Naoa Rəha Uhgīn, tatən mēmə,

“Kəmit tahmen e sipsip kan mēmə okohamnu.

Kən tahmen e nəti sipsip, təsəghatən nian katəte noanun,

Kən in tāməpnāpīn əm, məsəghatən.

³³ Kəmōl aulis in, kən nian kəmākil e kot, kisakil ətuatipən.

Nian kəmōtohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətīn tikə.”

³⁴ Kən suah u tāmətapəh o Filip mēmə, “?Karmə Aesea tāmətəghat atip in, o etəm pīsīn kit?” ³⁵ Kən Filip tāmətuoun e nəghatən kitīəh əm itəm tāmətafin, matən-ipən namnusən təwīr rəha Iesu.

³⁶ Nian kəmatian e suatip muea ikīn kit nəhau əh-ikīn, kən suah un tāmən-ipən kəm Filip mēmə, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Tahro? ?Pəs nakol baptais lak lan?”†

³⁸ Kən tāmən-iəhau kat mēmə otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol baptais lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muea ilis, Narmīn rəha Iərəmərə tīləs-irəkis Filip. Kən suah un tāmīsəplan mīnən, məto tāmītəlig matuwīn iman ikīn e nagienən asol e nīkin. ⁴⁰ Məto Filip tāmaut əm, məplan tatətul əpəh e nītən pəhap ikīn əpəh Astot. Kən in tāmətuwīn əpəh e taon mīn matən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu mətoarus in tāmīet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol tāməplan Iesu e suatip rəha Tamaskes

(Wək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kən e nian əh, Sol tāmətəghat əskasik matən-iəkis mēmə otohamnu netəmim rəha Iesu. In tāmūwīn məplan pris asol agīn ² mətapəh ron mēmə otətə naoa kit kəm nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel əpəh Tamaskes, mēmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha Iesu, nat əpnāpīn iərman o pətan, otaskəlīm ilat məlis ilat mēmīk ilat muwīn e kalapus əpəh Jerusalem.

³ Nian Sol tāmūwa iuəhkir o Tamaskes, roiu agīn mīn nəhag-əhagən kit tāmīsī-pər e neai tatuəp tahmen e nīpītən muwa masiəgəpīn in ne ikīn mīn tītəlau lan. ⁴ Kən in tāmīet morin e nəptən, kən məto nəwīa suah kit tatən-ipən kəm in mēmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tətəpəh mēmə, “?Ik pah, Iərəmərə?” Kən nəwīa suah un tāmən-ipən kəm in mēmə, “!o Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Məto roiu ətul muwīn əpəh e taon. Ikīn əh, suah kit əh-ikīn otəpanən-ipīnə mēmə nat naka onəkōl.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisīg-in Sol, kəmōtaut kətul kəsəghatən, kəmōtətə əm nəwīa suah un, məto kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, məto nīganəmtīn tīnoapoap, tīnəruru nehmən nat. Kən kəmōtos əm nelmīn motit motuwīn Tamaskes. ⁹ Təmos nian kisil tāmīsehman nat, kən tāməsagwənən kən məsənīmən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikīn, nərgīn u Ananaeas. Iərəmərə tāmāun-in e nat kit tahmen e napīlāiirən, kən mən-ipən kəm in mēmə, “! Ananaeas!” Kən in tagət mēmə, “Iərəmərə, io əpəh.”

¹¹ Kən Iərəmərə tən-ipən kəm in mēmə, “Uwīn əh e nīmə rəha Jutas e suatip asol itəm katən mēmə Tətuatip, kən mətapəh o etəmim kit, etəm Tasas,

8:33: Aes 53:7-8 † **8:36:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmōte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəməsətəən. Məto katəplan ves 37 e naoa neen uarisīg, kən in tatən mēmə, “Kən Filip tāmən-ipən kəm in mēmə, ‘Okəmə nakatən nīpahrienən e Iesu e nīkim rafīn, ekītun nolən baptais lam.’ Kən tən mēmə, ‘!o iatən nīpahrienən e Iesu, mēmə in Nəti Uhgīn pahrien.’ ” **8:36:** Wək 10:47 **8:40:** Wək 21:8 **9:1:** Wək 8:3

nərgin u Sol. In tatəghat roiu kəm Uhgĭn e nəfakən, ¹² kən Uhgĭn təmos-
ipən napilairən kit, kən təməplan etəmim kit, nərgin u Ananaeas, təmuwa
mələhəu-pən nelmin lan məmə niganəmtin otəwir min.”

¹³ Məto Ananaeas təmə, “Iərəməərə, eməto nənən tepət e suah əh e rəhan
nolən rat min itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən in
təmuwa ikĭn-u e nərgi pris asol min məmə otaskəlĭm, məlis netəm koatahatətə
lam.”

¹⁵ Məto Iərəməərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwin! Məto-inu suah u
in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nərgək kəm netəm
Iaihlua u sənəmə netəm Isrel, ne rəhalat kig min, ne netəm Isrel. ¹⁶ Kən io
epanəgətun in məmə otos nahməən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas təmuwin latuənu muwin imə, kən mələhəu-pən nelmin e
Sol, mən-ipən kəm in məmə, “Piak Sol. Iərəməərə Iesu itəm təmĭet-arəp ron ik
e suatip nian nəmoatuwa ikĭn-u, in təmah-IPA io məmə ik onakehm min nat,
kən Narmĭn Rəha Uhgĭn otərioah mətətig lam.” ¹⁸ Roiu agĭn, nat kit tahmen
e nuwiligĭ nəm təmĭet rəkis e niganəmti Sol, kən in tĭnaiir min minatehm
nat. Kən in təmətul minataliwək, kən kol baptais lan məmə in nəmtətĭn rəha
nahatətəən. ¹⁹ Kən nian təmun nagwənən neen, kən nĭpətĭn təməsanən min.

Sol tĭnətuoun matən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes

Kən Sol təmətĭg mos nian neen min ilat netəm rəha Iesu əpəh Tamaskes.
²⁰ Təmətuoun min əm e nian əh, matən-iarəp nərgi Iesu əpəh e nimə rəha
nuəfiminən rəha netəm Isrel, məmə Iesu in Nətĭ Uhgĭn pahrien.

²¹ Kən netəmim rafĭn itəm kəmotətə in, kəmotaut pik ron, kən motən
məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nəratən kəm netəm koatahatətə e Iesu əpəh
Jerusalem aupən, o kəp? Kən in təmuwa ikĭn-u məmə otaskəlĭm ilat məlis ilat
məmik muwin kəm pris asol min. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pik maprəkis-in nəghatən
rəha netəm Isrel itəm koatətig Tamaskes, kən matəgətun wir məmə Iesu in
Kristo itəm Uhgĭn təmən məmə otahl-IPA. Kən ilat kĭnotəruru nat okotən.

²³ Nian tepət təmuwa muwin rəkis, kən netəm Isrel neen kəmoatətə anion
noa kit məmə okotohamnu Sol, ²⁴ məto Sol təmətə noa anion rəhalat. Kən
roiu e nərauiəgən ne lapĭn min, netəm Isrel kotətlosig əpəh e nafiluə rəha fenis
kəmol e kəpiel məmə okotohamnu Sol.* ²⁵ Məto in min neen kəmotiləs lapĭn
motaii-pən e kətim asol kit itəm kəmətu-pən təulə lan, motuwĭn motiləs-iarəp
e nakuhə e fenis. Kən in təmagĭm muwin Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwin Jerusalem, təmalkut məmə otuwĭn mətəu-pən netəm
rəha Iesu, məto ilat koatəgin, nĭkilat təht məmə tətĭuə-in əm ilat məmə in
etəm rəha Iesu. ²⁷ Məto Panapas təmĭt muwin mit-ipən kəm aposol min,
mən-ipən kəm ilat məmə təmahro nulan Sol təməplan Iərəməərə Iesu e suatip
nian təmatuwĭn Tamaskes. Kən təmən-ipən min kəm ilat məmə Iərəməərə
təməghat kəm Sol, kən tahro nulan in tĭnatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes,
məsəginən. ²⁸ Kən ilat Sol kəmotətig kən tatuwin ikĭn min əpəh Jerusalem
matən-iarəp nərgi Iərəməərə Iesu məsəginən. ²⁹ Kəmotəghat ilat netəm Isrel
itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotəh ilat min e nəghatən. Kən
kĭnoatol məmə okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in min neen rəha nĭməfak kəmotətə,

9:15: Wək 26:2,6; 27:24; Rom 1:5 **9:16:** 2 Kor 11:23-28 **9:21:** Wək 8:3 **9:22:** Wək 18:28

* **9:24:** E taon əh Tamaskes, tahmen e taon tepət, aupən aupən kəmol fenis asol e kəpiel tĭləu e taon.

9:25: 2 Kor 11:32-33 **9:26:** Kal 1:17-19 **9:27:** 1 Kor 9:1

kəmotuwĭn motit Sol motuwĭn əpəh ləhau iuəhkĭr o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otagĭm muwĭn əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmĭn Rəha Uhgĭn tətətəsitə elat mol ilat koatətul əskasĭk, kən ilat rafin koatətig katĭsiai-in Iərəməərə. Kən ilat tĭnatəpət.

Pita təmol nelki Aeneas təwĭr mĭn

³² Pita təmaliwək muwĭn ikĭn mĭn məmə otuag netəm koatahatətə e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmuwĭn məplan netəmim rəha Iərəməərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwĭn ikĭn əh məplan suah kit nərgĭn u Aeneas, nĭpətĭn təmimĭs tĭnos nup eit, təsaliwəkən mətapĭl əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nĭmĭsən. Ətul, maiu-aiu rəham nĭmĭtiwĭn.” Kən roiu agĭn mĭn, Aeneas təməwĭr mĭn mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikĭn mĭn rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətan, kən ilat rafin kĭnotəuhlin rəhalat nətəligən kən mĭnoatəfak kəm Iərəməərə.

Pita təmol Tokas təmegəh mĭn

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikĭn itəm in etəm rəha Iesu, nərgĭn u Tapita, u nĭpətĭn təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nĭan rafin tatol təwĭr kəm netəmim kən mətəsitə mĭn e ian-rat mĭn. ³⁷ Məto e nĭan əh, nĭmĭsən kit təmol kən tĭmĭs. Kən kəmotau kol senĭs kəm in, kələhəu e nĭmə əpəh ilis agĭn. ³⁸ Ikĭn əh Lita iuəhkĭr əm o taon əh Jopa. Kən nĭan netəm rəha Iesu kəmotətə məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mil kəiu məmə okĭan mən-ipən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita tətətəu-pən ilau. Nĭan kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwĭn əpəh ilis agĭn. Məto nəutahlĭmĭs mĭn tərĭoah əpəh ikĭn koatasək ron, kən kəmoatəgətun kəm Pita rəhalat natĭmnat itəm pətan əh təməhl nĭan tətətəmegəh.

⁴⁰ Kən Pita təmahl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu mĭsin nulĭn matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmimĭs məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təmāiir məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təmea-pən ron maskəlĭm miuw-pər məmə otətul e nelkĭn mil. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e Iesu ne nəutahlĭmĭs mĭn məmə okotuwa imə, kən mĭt-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmāiu mĭtəlau e taon əh Jopa. Kən tepət kəmotən nĭpahriənən e Iərəməərə Iesu. ⁴³ Kən Pita tətətətig əh Jopa məsĭn ilau suah kit nərgĭn u Saimon itəm tatol natĭmnat e nuwigĭ kau.

10

Uhgĭn təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikĭn nərgĭn u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafin wan-hanrĭt. Kən ilat koatĭsĭ-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tətĭsiai-in Uhgĭn rəha netəm Isrel, in ne rəhan mĭn ne rəhan iolwək mĭn. In tatos-ipən rəhan məni tepət kəm ian-rat mĭn, kən matəfak kəm Uhgĭn rəha Isrel nĭan rafin. ³ Nĭan kit əmun e tri kilok ehnaipən e nĭan tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napĭlaiirən. In təməplan wĭr nagelo kit rəha Uhgĭn tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nĭan nĭganəmtĭ Konilias tətətull lan, in təməgĭn kən mən məmə, “?Iərəməərə, tahro?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgĭn tĭnəplan rəkĭs nəfakən rəham ne nəwĭrən itəm natol kəm ian-rat mĭn. ⁵ Ahl-ipən netəmim neen kotuwĭn əpəh Jopa, motĭləs suah kit motuwa, nərgĭn u Saimon Pita. ⁶ In tətətətig ilau

suah kit nərgin u Saimon u tatol natimnat e nuwigi kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkir o itəhai.”

⁷ Nian nagelo itəm təmatəghat kəm in təmagim, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kaiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwın Jopa.

Uhgın təməghat kəm Pita e napilairən

⁹ Kən kəmən lawigin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuəhkir o taon əh Jopa, Pita təmuwın əpəh ilis e nətuei nimə itəm tepin-epin ikin məmə otəghat kəm Uhgın e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tınus, kən nian kəmatol əh nigın nagwənən, in taiir məto təməplan napilairən kit itəm Uhgın tatos-ipa. ¹¹ E napilairən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətəskəlim nipəgnəmtin min, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹² E nipəg nat əh, təməplan nat megəh pisin pisin min əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah, ne mənig pisin pisin min. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə kəsunən tamkimik e niganəmtim.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat min kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iatən məmə təwir əm, təsamkimikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən roiu agin min, tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

Pita təmos nipəti napilairən

¹⁷ Kən Pita nikin təmatəht pik məmə otitun nipəti nat əh tahmen e napilairən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təməhləpis iləhal, kəməhalətapəh o nimə rəha Saimon, kən minəhaluwa minəhaləplan. Kən minəhaluwın mətəhalətul əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətalkut əh məmə otitun nipəti nat əh tahmen e napilairən, kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisil əpəh katəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwın məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeiuaiu muwın mən-ipən kəm iləhal məmə, “Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tətərəmərə e mopael min, u Konilias, təməhl-ipa itəməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətəuatip e niganəmti Uhgın, kən in matəfak min kəm Uhgın. Kən noanol min rəha netəm Isrel koatisiai-in pik. Nagelo kit rəha Iərəmərə təmən-ipən kəm in məmə ik onəkuwın əh iman ikin, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwın imə məmə ilat okotapil əh-ikin.

Pita təmuwın e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawigin, Pita təmətəu-pən iləhal, kən iəfak min neen rəha Jopa, kəmotətəu-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawigin min, kəmotiet-arəpən əpəh Sisaria. Ikin əh Konilias təmətapəh o rəhan min ne netəmin neen məmə okotuwa katəsahgin Pita. ²⁵ Nian Pita təmatuwın məmə otuwın imə, kən Konilias təmiet misin nulin e nelki Pita ikin məmə otəfak kəm in. ²⁶ Məto Pita təmitol-ipər min mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmin əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita

təmatəghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tepət kinotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin nəkotitun wır məmə tasim e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitiəh ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwın motətag ilat. Məto Uhgın təmən kəm io e napilairən məmə esənən məmə suah kit in tamkimik e niganəmtin. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ipinə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nīkik təmagien əm məmə ekuwa. ?Məto iakolkeike məmə ekətapəh məmə nəmotahl-ipinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konilias təmə, “Nian kīsil tīnuwın rəkis tahmen əh-roiu e tri kīlok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu aɡın suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul aupən-in io, ³¹ kən mən məmə, ‘Konilias. Uhgın təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluinən nat wır mīn itəm ik natol kəm ian-rat mīn. ³² Ahl-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit əh-ikīn, nərgin u Saimon Pita məmə otuwa. In tətətig e nimə rəha suah kit, nərgin u Saimon, u itəm tatol natimnat mīn e nuwigī kau. Rəhan nimə tətətul iuəhkīr o itəhai.’ ³³ Kən ekahl-ipinə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwır pik məmə ik nəmuwa. Itimat rafin u ikīn-u e niganəmti Uhgın ioatətəlig-in ik məmə onakən-ipa rafin natimnat itəm Iərəməərə təmos-ipinə məmə onakən-ipa kəm itimat.”

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, “Roiu enitun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgın nīkin tagien olat, ³⁵ məto nīkin tagien o netəmim ikīn mīn rafin itəm koatīsiāi-in ne moatol nat itəm tətuatip.

³⁶ “Itəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm netəm Isrel itəm tətən namnusən təwır rəha nəməlinuən ilat Uhgın e Iesu Kristo itəm in Iərəməərə rəha netəm rafin. ³⁷ Itəmat nəkotitun natimnat mīn itəm Iesu etəm Nasaret təmol əpəh ikīn mīn e Jutia təmətuoun e Kalili. In təmol natimnat mīn əh uarisig e wək rəha Jon Baptais itəm tətən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat. ³⁸ Iesu əh, Uhgın təmitəpun mos-ipən Narmīn Rəha Uhgın ne nəsanənən kəm in, kən məto-inu Uhgın tətətig ilau mīn, in təmuwın e ikīn mīn matol nat wır mīn, kən matol-wır netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹ “Itimat emotəplan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikīn mīn əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotoh kətətu-pər e nīg kəməluau kən tīmīs. ⁴⁰ Məto Uhgın təmol təmegəh mīn e nian itəm tatol kīsil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh mīn. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, məto netəm əm un itəm Uhgın təmitəpun ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitiəh itimat mīn nian təməmegəh mīn e nīmīsən.

⁴² “Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp məmə Uhgın təmiləs-ipər rəkis in məmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kīnotīmīs rəkis. ⁴³ Ien mīn rafin rəha Uhgın aupən kəmoatən-iarəp in məmə, netəmim rafin itəm koatən nīpahrienən lan, Uhgın otafəl rəkis rəhalat mīn nolən rat mīn e nərgī in Iesu.”

Narmīn Rəha Uhgın təmuwa o Iaihlua mīn, netəm u sənəmə netəm Isrel

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmīn Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm Isrel itəm koatən nīpahrienən e Iesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pik nian kəmotəplan nat əh məmə Uhgın təməwte-in mīn Narmīn Rəhan kəm netəm

u sənəmә netәм Isrel. ⁴⁶ Kınotıtun mәмә tәmos-ipән Narmın Rәhan kәм ilat mәto-inu kәmotәto netәmim koatәghat e nәghatән ik pısın mın moatılәs-ipәр nәrgi Uhgın. Kән Pita tәмә, ⁴⁷ “?Pah titun nән-iәhauән netәм mın u mәмә okәsolән baptais elat? Mәto ilat kınotos rәkis Narmın Rәha Uhgın tahmen etat.” ⁴⁸ Kән in tәмән-ipән mәмә okol baptais elat e nәrgi Iesu Kristo. Kән ilat kәmotәtapәh o Pita mәмә otatig mәsın ilat mın.

11

Pita tәmamnus kәм netәм koatәfak әpәh Jerusalem

¹ Kән aposol mın ne netәм koatәfak әpәh ikin mın e nitән Jutia kәmotәto mәмә Iaihluә mın, ilat mın kınоatән nıpahrienән e nәghatән rәha Uhgın. ² Kән nian Pita tәmәр muwın Jerusalem, mәto netәм rәha iәfak mın itәм koatән mәмә okәkәike katәhg-ipән netәmim, ilat kınоatән nıkalın, ³ moatән mәмә, “?Tahro ik nәmuwın mәtatig e nimә rәha netәм kәsәhg-ipәнән ilat, mәtagwән itәmat mın ilat?”

⁴ Kән Pita tınәtuoun matән wir kәм ilat namnusән rәha natımnat rafın әpәh Sisaria, ⁵ tәmatән kәм ilat mәмә, “Nian emәtatig Jopa matәfak mәplan nat kit tahmen e napılaiirән. E nat әh, emәplan nat kit tahmen e tapolen asol kit itәм tәmıet e neai kәtaskәlim nıpәgnәmtın mın kәhlman-әhlman teıuauı matuwa ron io. ⁶ Emәtag-pән wir e nıpәgnoa nat әh mәplan nat megәh pısın pısın mın әh-ikın itәм kotaliwәk ne motәkioah, ne nat megәh iarupın mın, ne mәнıg pısın pısın mın. ⁷ Kән emәto nәwıa suah kit tatән-ipa kәм io mәмә, ‘Pita, әtul mohamnu neen mon.’

⁸ “Mәto ekән-ipән kәм in mәмә, ‘!Iәrәmәrә, kәp! E rәhak nәmegәhән esunән nat kit nulan itәм Lou rәham tәмән-iәhau mәмә ekısunән tamkımık e nıganәmtım.’

⁹ “Emәto mın nәwıa suah un tәmısi-pән e neai matән-ipa kәм io mәмә, ‘Әsәнән mәмә nat kit tamkımık itәм io Uhgın iakән mәмә tәwir әm tәsamkımıkән.’ ¹⁰ Emuәghat o natımnat mın әh mau kısıl, kән tapolән apon tәmәр muwın әpәh e neai.

¹¹ “Kән roıu agın e nian әh, suah kısıl kәhaliет-arәpa e nimә itәм iotatig ikın. Netәм Sisaria kәmotahl-ipa ilәhal mәмә okәhaluwa ron io, kit io kan.

¹² Kән Narmın Rәha Uhgın tәмән-ipa kәм io mәмә ekәtәu-pән ilәhal, nat әnnapın ilәhal sәнәмә netәм Isrel. Pıatat mın ilat sikıs itәм kәmotәtәu-pa io, emotuwın kiet-pән әpәh e nimә rәha suah әh Konılıas motuwın imә. ¹³ Kән in tәмән-ipa kәм itәmat mәмә tәhrol nulan in tәmәplan nagelo kit rәha Uhgın tәmuwa mıet-arәpa ron e rәhan nimә, kән mән-ipән kәм in mәмә, ‘Ahl-ipән netәmim neen kotuwın әpәh Jopa o suah kit nәrgın u Saimon Pita. ¹⁴ In otән-ipınә nәghatән kit kәм itәmat mәмә itәmat rafın, ik ne rәham mın, ne rәham iolwәk mın, mәмә Uhgın otosmegәh itәmat rafın.’

¹⁵ “Kән nian emәtuoun matәghat, Narmın Rәha Uhgın tәmeıuauı mәrıoah matig elat tahmen әm e inu tәmuwa mın etat әupән. ¹⁶ Kән nıkık tatәht nәghatән itәм Iәrәmәrә tәмән mәмә, ‘Jon tatol baptais e netәmim e nәhau, mәto otәsuwәhән Uhgın tol baptais etәmat e Narmın Rәhan.’ ¹⁷ Kән okәмә Uhgın tatos-ipән kәм ilat Narmın kitiәh әm itәм tәmos-ipa kәм kitat nian kitat kәmotән nıpahrienән e Iәrәmәrә Iesu Kristo, io etәmım әm, okol esән-iәhauән Uhgın o nat naka itәм in tolkeike mәмә otol kәм ilat.”

¹⁸ Nian kәmotәto nәghatән rәha Pita, ilat kәmәsotetәhau mınән, mәto kәmotәнwiwi Uhgın motәмә, “Nat әh tol nulan mәмә Uhgın tınol rәkis suatıp

10:46: Wәk 2:4; 19:6

10:48: Wәk 19:5

11:3: Wәk 10:28; Kal 2:12

11:14: Wәk 16:31

11:15: Wәk 10:9-48

11:15: Wәk 2:4

11:16: Wәk 1:5

rəha Iaihlua mīn mēmə ilat mīn okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn mēmə Uhgīn otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹ Nian Sol ne rəhan mīn kəmotohamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nīpahrienən e Iesu. Kən iəfak mīn əh kəmotagīm motuwīn əpəh ikin mīn əpəh Fonisia ne Saepras ne Antiok, motən-iarəp nərgi Iesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. ²⁰ Məto ilat neen netəm Saepras ne Saerin kəmotuwīn Antiok motən-iarəp mīn namnusən təwīr rəha Iərəmərə Iesu kəm netəm əpnəpīn əm, sənəmə netəm Isrel əm. ²¹ Kən Iərəmərə təmatol wək tepət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmim tepət tepət kəmotəuhlin ilat motən nīpahrienən e Iərəmərə Iesu.

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotəto namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas mēmə otuwīn əpəh Antiok. ²³ Nian təmīet-arəpən, təməplan mēmə Uhgīn təmolkeike pik ilat matol təwīr kəm ilat, kən netəmim tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu, kən Panapas nīkin təmagien masitu elat mēmə ilat okoatətul əskasik e Iərəmərə e nīkilat rafin. ²⁴ Panapas in etəm wīr kit itəm Narmīn Rəha Uhgīn tərīoah mətatīg lan, kən rəhan nahatətəən in təskasik o Uhgīn. Kən in təmasitu e netəmim tepət ikin əh mēmə ilat okotən nīpahrienən e Iərəmərə Iesu.

²⁵ Kən Panapas təmīet muwīn Tasas mategəs-in Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmit mian əpəh Antiok, kəmuatīg ikin o nup kitiəh muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netəmim tepət. Ikin əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha Iesu Kristo mēmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgīn kəmotīet Jerusalem motuwīn əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgīn u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmīn Rəha Uhgīn mēmə otəsuwəhən nəumis otan e nītən Rom apiəpiə. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəməərə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotolkeike mēmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən məni naka, tepət o noan məsīn, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol məni mīn əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol mēmə okuəmīk mian kəm elta mīn rəha niməfak əpəh Jerusalem.

12

Kig Herot Akripa Kitiəh təmol nəratən kəm niməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiəh təmahl-ipən rəhan mopael mīn mēmə okotaskəlīm netəmim neen rəha niməfak əpəh Jerusalem mēmə otol ilat kotəto nahməən e nīpətīlat. ² Təmahl-ipən rəhan mīn netəmim kəmotuwīn kaskəlīm Jemes pia Jon kən motətamnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan mēmə netəm Isrel nīkilat təmagien pik ron. Kən in təmatīg maskəlīm mīn Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tīnaskəlīm rəkis Pita, kən təmīləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən mēmə mopael sikistin okoatətlosīg-in, kuwīt kuwīt e aua mīn rafin e nərauiəgən ne lapīn. Kən Herot tolkeike mēmə otiuw-iarəp tətul e niganəmti netəmim nian lafet tīnol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətatīg e kalapus, kən netəm rəha niməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgīn.

Uhgīn təmīləs-iarəp Pita e kalapus

11:18: Wək 13:48; 14:27 **11:19:** Wək 8:1-4 **11:22:** Wək 4:36 **11:25:** Wək 9:30 * **11:26:**
E nəghatən Kris, nīpəti nəghatən u “Kristin” tatən mēmə “rəha Kristo.” **11:28:** Wək 21:10 **11:30:**
Wək 12:25

⁶ E lapin itəm olawig in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapil ilugin e mopael kəiu, kəmälis nelmin mil e sen kəiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit min. Kən mopael kəiu katuətul matuehm nafiluə e kalapus. ⁷ Roiu agin-əh, nagelo kit rəha Iərəməərə tiet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nīpəgnoa kalapus. Təmekek nikali Pita kən məhgaiir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuissas atip e nelmi Pita mil.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmə, “Uwın e rəham put ne natimnat.” Kən Pita tuwın elat. Kən tən-ipən min kəm in məmə, “Uwının rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miaiet e nīpəgnoa kalapus, məto in təsitunən məmə natimnat min u nagelo tatol lan in nīpahrienən. Nikin təht məmə tatehm nat kit tahmen e napilairən. ¹⁰ Kəmualiwək muaprəkis-in mopael kit itəm tatehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in min mopael kit min, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmilək in e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkir ron kən təmerəh atip kən kəmiaiet-pən ikin. Nian kəmualiwək məsin mian e suatip, kən əmun nagelo təmikə min.

¹¹ Kən Pita in tinitun məmə sənəmə napilairən, kən tən məmə, “Roiu enitun ətuatip məmə Iərəməərə təmahl-ipa rəhan nagelo təmuwa miləs-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmə otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmə okotəplan.”

¹² Nian Pita tinitun məmə Uhgın təmiləs-irəkis in, kən təmuwın əpəh e nimə rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Uhgın tepət kəmotuwa kitiah moatəfak-pən kəm Uhgın məmə otasitu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nimə əh, kən pətan iolwək kit, nərgin u Rota, təmaiu muwın məmə karmə pah əh tatəht-əht toa. ¹⁴ Nian təməto nəwia Pita, kən təmitun məmə in Pita pahrien. Kən nikin təmagien pik agin-əh kən taluin nerəhən e toa məto təmaiu mitəlig muwın məplan netəmin u koatəfak, kən təmən məmə, “!Ei, netəmin, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵ Məto kotəmə, “Ah. Ik ialmə.” Məto in təmatəkəike matən məmə, “!Kəp! Iatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tiə.”

¹⁶ Məto Pita tatəkəike matəht-əht toa. Kən kəmotuwın kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nikilat təmaut pik ron. ¹⁷ Məto Pita təmiləs-ipər nelmin mefətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təmahro nulan Iərəməərə təmiləs-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatat min e niməfak.” Kən təmiet magim matuwın ik pişin kit min.

¹⁸ Kəmən lawigin, mopael min itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotəpəh-ətapəh olat min, kən minotəruru əfəməh məmə Pita təmahruwın. ¹⁹ Kən nian Herot təməto məmə Pita təmikə, kən təmahl-ipən mopael min məmə okotegəs-in. Məto nian mopael min kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael min itəm kəmotəhm kalapus mətapəh olat məmə Pita təmahrol magim. Məto ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmik mopael min əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmiet Jutia muwın e taon kit Sisaria matig ikin o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiəh təmimis

²⁰ E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiəh neməha təmol pik təmetəhau netəm kotatig e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol min rəha taon mil əh kəmotuwa kitiah kən motuwın məmə okotəplan kig məmə okotaru nego, məto-inu netəm iməlat ikin kotuwın katos-nəmtin nagwənən imə kig ikin. Məto aupən ilat kəmotuwın motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgin u

Plastus, itəm tatehm wir natimnat e nimə rəha Kig Herot, motiuw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kig Herot təmitəpun lan məmə otuwīn məplan ilat, kən təmuwīn e rəhan natimnat wir mīn itəm tatəgətun məmə in tatəramərə. Kən təmuwa məpələh e ikīn imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotagət əfəməh məmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim mətə uhgīn kit!” ²³ Kən roiu agīn mīn nagelo kit rəha Iərəmərə təmoh e nīmīsən əskasik kit mətə-inu Herot təmos nənwiwīn o netəmim, kən məsos-ipənən nənwiwīn kəm Uhgīn, kən wom mīn kəmoton nisgan kən timīs.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən nīpahrienən e Iesu kəmoatəkəike kətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn e ikīn mīn tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən nīpahrienən e Iesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmioal namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhgīn təmitəpun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E nīməfak Antiok, ien mīn əh-ikīn ne iəgətun mīn. Ilat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapīn, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təmepət ilau Herot Antipas u təmatəramərə e Kalili aupən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm Iərəmərə, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm ilat məmə, “!akolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ipər Panapas ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.” ³ Kən nian kīnotapəs rəkīs nagwənən motəfak, kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn əpəh Saepras

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən mətə-inu Narmīn Rəha Uhgīn təmahl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikīn əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras. ⁵ Nian kəmiet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nimə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. Kən Jon Mak tatətəu-pən ilau mətəsitə elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətəarus məhaliet-arəpa e taon Pafos. Ikīn əh kəməhaləplan noanol kit rəha Isrel itəm tatol nat pīspīs e nəsanənən rəha iərmīs mīn, kən in ien eiuə, nərgīn u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tepət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatīg, rəhan nətəligən təwir. Kən in təmahl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, mətə-inu tolkeike məmə otətə nəghatən rəha Uhgīn. ⁸ Mətə suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgīn e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətəlkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nīpahrienən e Iesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in mīn məmə Pol, Narmīn Rəha Uhgīn təmərīoah e nīkin, kən təmətag-pən ətuatīp o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! Ik nətī Setan. Ik tīkīmīr rəha natimnat rafīn itəm kotətuatīp. Ik nakərīoah əm e neiueiuəən ne nəratən. ?Onəghan nəpanapəs nən ratən suatīp pahrien rəha Iərəmərə itəm natəuhlin? ¹¹ Roiu əh, Iərəmərə otol nalpīnən kit kəm ik məmə nīganəmtīm otəpīs, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roiu agīn mīn təməplan norəu ne napīnəpən kəmuea mualpīn nīganəmtīm, kən nīganəmtīm təpīs agīn. Kən təmətul matea-pən əpnāpīn əm məmə suah kit otəsitə lan mit.

¹² Nian kapman Setias Polas tāməplan nat əh, tāmən nīpahrienən e Iesu mətōinu tāmaut magien o nəgətunən rəha suah mil e Iərəmərə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikin Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan mīn netəmim kəmotiet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikin Pamflia. Ikin əh Jon Mak təmapəs ilat mītəlig-pən əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən ilat kəmotiet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikīn Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwīn imə e nimə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotəto nāfinən rəha Lou ne Ien Mīn, kən netəm-iasol rəha nimə əh kəmotahl-ipən nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmə, “Piak mīn. Okəmə itəmat kit tatos nəghatən wīr məmə otən tasitu e netəmim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol tāmətul mēfətutu ilat məmə okəsotəghatən, kən mən məmə, “Noanol mīn rəha netəm Isrel ne itəmat Iaihlua mīn itəm noatəfak-pən kəm Uhgīn, otətəlig-in-tu io. ¹⁷ Uhgīn rəha noanol mīn rəha Isrel tāmītəpun tīmītat mīn aupən kən mol ilat kotepət nian ilat kəmoatatig əpəh ikin Ijip. Kən e nəsanənən asol rəhan, tāmīt-iarəp ilat e nəptən əh. ¹⁸ Kən matehm wīr ilat o nup foti nian kəmotan əpəh ikin taruən-aruən ikin. ¹⁹ In təmōl noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotōh kapman mīn rəha nəptən sepīn itəm kotatig e nītən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tīpitat mīn məmə rəhatat. ²⁰ Natimnat mīn əh kəmōl nup fo-hanrīt-fifti tīnuwa mīnuwīn rəkīs. Uarisig e natimnat mīn əh, Uhgīn təmos-ipən kəm noanol mīn rəha Isrel netəm-iasol mīn məmə ilat okotərəmərə elat mətōarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgīn Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotəpəh kəm Samuel o kīg, kən Uhgīn təmos-ipən kəm ilat Sol u nətī Kis, təmīsī-pən e noanol rəha Benjamin. Kən in təmərəmərə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgīn təmīləs-irəkīs Sol, kən in mol Tefit təmuwa kīg. In təmən-iarəp nat kit təwīr lan məmə, ‘Eməplan suah kit Tefit nətī Jese, in etəm tətuatīp itəm io iakolkeike. Kən in otol natimnat rafin itəm io iakolkeike məmə otol.’

²³ “Kən Uhgīn təmōl məmə Iosmegəh kit, inu Iesu, otīsī-pən e noanol rəha suah u Kīg Tefit, məmə otosmegəh netəm Isrel tahmen-pən əm məmə in təmən-iəkīs mihin. ²⁴ Mətō uarisig Iesu tətoun rəhan wək, Jon təmaupən mən-iarəp kəm noanol mīn rəha Isrel məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn kən kol baptais elat. ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkīr o nolən namnun rəhan wək, in təmən məmə, ‘?Nīkitəmat təht məmə io pah? Io sənəmə etəm ilouin itəm Uhgīn təmən rəkīs. !Kəp! In tatarisig lak itəm io esahmenən məmə ekapeg rəkīs rəhan put.’*

²⁶ “Piak mīn itəm nəmotīsī-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua mīn itəm nəkoatəfak kəm Uhgīn, otətəlig-in wīr, Uhgīn təmahl-ipa kəm kitat nəghatən u e Iesu məmə in otosmegəh kitat. ²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol mīn kəməsotītunən məmə suah əh inəh Iesu, Uhgīn təmahl-ipa məmə otosmegəh ilat. Kən nat əpnāpīn kəmatafin-iarəp kəm ilat e Sapat mīn rafin nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn itəm kəmoatən e Iesu, mətō ilat kəməsotītunən. Kən ilat kəmotən məmə okohamnu Iesu tahmen-pən əm itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotən aupən məmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnāpīn kəməsotəplanən nat kit məmə otīmīs ron, mətō kəmotəpəh məmə Pailat otohamnu.

13:13: Wək 15:38 **13:17:** Eks 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Nam 14:34; Dut 1:31-32 **13:19:** Dut 7:1; Jos 14:1 **13:20:** Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **13:22:** 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20 **13:23:** 2 Saml 7:12-16 **13:24:** Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwək rəha etəm-iasol in tatapeg rəkīs put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau agin. **13:25:** Jon 1:20,27 **13:28:** Mat 27:22-23

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgın təmən məmə okol mihin lan, kən rəhan mın netəmim kəmotiləs-iahau e nig kəluau motiləs ka kitənim e nıpəg kəpiel. ³⁰ Məto Uhgın təmol in təmegəh mın e nımısən. ³¹ Kən e nian tepət tatiet-arəpa o rəhan mın netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotan aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp kəm piatat mın u noanol mın rəha Isrel, məmə ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.

³² “Kən roiu əh, itimat ioatən-ıpinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol kəm tipitat mın aupən, ³³ roiu əh, tinol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mın rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nımısən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın e Naoa Rəha Napuən Mın kəiu tatən məmə, ‘Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatip.’

³⁴ “Uhgın təmən-ıəkis rəkis e rəhan Naoa məmə otəpanosmegəh Iesu e nımısən, kən okol təsimis mınən, kən nıpətin otəsəmnəmıtən. Tatən məmə, ‘Nıpahrienən, oekos-ıpinə nat wır agın mın kəm ik itəm emən-ıəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pısın mın kit mın e Naoa Rəha Uhgın, Kig Tefit təmən kəm Uhgın e Iosmegəh məmə, ‘Kən onisegəhan-inən məmə nıpəti Iolwək Ətuatip rəham otəmnəmıt məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmol natimnat mın itəm Uhgın tolkeike. Uarisig ikın timis, kən kəmitənim ilat tipin mın, kən nıpətin təməmnəmıt. ³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in mın təmimis, məto Uhgın təmol təmegəh mın, kən nıpətin təmisəmnəmıtən.

³⁸ “Kən piak mın, iakolkeike məmə onəkotıtun məmə roiu iatən-ıpinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgın otos-irəkis nolən rat mın rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motıtun məmə Iesu pısın əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otıkis ilat o nolən rat mın rəhalat. Məto suatip rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etəmim. ⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatəto itəmat məmə nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə, ‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotaut kən motimis, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik otəmat itəm okol nəsotənən nıpahrienən lan, nat əpnəpin okəmə suah kit otən ətuatip kəm itəmat.’ ”

Netəmim kəmotagien o namnusən təwir

⁴² Nian Pol ne Panapas kınatıaıet e nıməfak, netəmim kəmotətapəh olau məmə, “Awi, okol nakuea mın e Sapat u tatuwa, muən-iarəp mın nəghatən əh neen kəm itimat.” ⁴³ Kən nian netəmim kəmotiet e nımə, ilat tepət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol mın rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikın mın itəm kəmotapəs rəhalat nahatətən moatətəu-pən nahatətən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ıpən əskasık kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motaskəlim nahatətən rəhatəmat e Uhgın.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkır netəmim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nımanın netəmim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotetəhak pik olat, kən mınotətəuoun moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuaginən kəmuən məmə, “Itimlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgīn kəm itəmat pitən, noanol mīn rəha Isrel. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgīn, kən itəmat nakoatən atip əm məmə itəmat nəsotahmenən o nosən nəmegəhən lilin. Kən roiu itimlau enatian məmə ekuən-iarəp namnusən təwir u kəm Iaihlua mīn itəm sənəmə noanol mīn rəha Isrel, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm Iərəməərə təmos-ipa rəkis kəm itimlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə, ‘To emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlua mīn, məmə natən-iarəp kəm netəmim rafin məmə iakolkeike məmə ekosmegəh ilat.’ ”

⁴⁸ Nian Iaihlua mīn kəmotətə nəghatən əh, nīkilat təmagien ron, kən mīnoatamnus-amnus kəm ilat mīn məmə nəghatən rəha Iesu Iərəməərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgīn təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tikə, ilat kəmotən nīpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha Iərəməərə təmaiu mītəlau e nītən əh rafin e taon əh.

Noanol mīn rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol mīn rəha Isrel neen kəmotuwīn motəplan nīpitan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol mīn e taon əh, motiuw-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikin. ⁵¹ Məto ilau kəmioah pispis nəptən e nelkilau tahmen e nəmtətin kit məmə Uhgīn təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpīnən kəm ilat. Kən ilau kəmīaiet mian e taon əh Ikoniam. ⁵² Məto netəm rəha Iesu əpəh Antiok, Narmīn Rəha Uhgīn tatərioah elat, kən ilat nīkilat tətagien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian Ikoniam

¹ E Ikoniam kəmian mīn əpəh e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiuw-pa netem Isrel tepət ne netəm Iaihlua tepət mīn, məmə ilat kəmoatən nīpahrienən e Iesu. ² Məto netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwīn o Iaihlua mīn, motol ilat kotətəhau pik netəm u koatən nīpahrienən e Iesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatig ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwīrən rəha Uhgīn kəm netəmim rafin. Kən Iərəməərə təmol ilau kioal nat pispis ne nəmtətin tepət məmə netəmim okotitun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahrien.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat mīn, neen kəmotətəu-pən netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahrienən e Iesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm Isrel ne Iaihlua mīn, ne netəm-iasol mīn rəhalat mīn, kīnoatol nəghatən anion kit məmə okotərəkīn ilau, kən motahtimnu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nian kəmotətə nəghatən anion rəhalat, kəmuagim mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Listra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mil əh ne ikin mīn titəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Iosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸ Kən e Listra, suah kit əh-ikin. Nian təmair məto nelkīn təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, mīnitun məmə suah əh tinatahatətə

rəkis mēmə nelkin titun nəwīrən, ¹⁰ kən magət əfəməh lan mēmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon tēmətip mər kən minataliwək.

¹¹ Nian nīmanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmöl, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia mēmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgīn mīn rəhatat kīnotöl netəmim in, ilat mīnotuwa imətət ikin.” ¹² Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas mēmə Sus u nīpətīn tēmə in iərəmərə rəha uhgīn mīn rəhalat. Kən kəmotəuhlin mīn nərgi Pol mēmə Heremes, nīpətīn u mēmə in iəghat asöl rəha uhgīn mīn rəhalat. ¹³ Nīmə rəha narmi nat rəha uhgīn əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgīn əh Sus tēmasig kau mīn neen itəm tīnətu-pən rəkis nəguī-nig elat. Kən mēmik ilat muwa e nafiluə rəha latuənu rəhalat itəm kəmotöl əpətīn e kəpiel. Məto in ne nīmanin netəmim kətolkeike mēmə kətol sakrifais kəm ilau motöl nənwiwīən lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴ Məto nian aposöl mil kəmuəto nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natimnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugin elat. Kən muagət əfəməh mēmə, ¹⁵ “!Ei, nəman! ?Nakotəmə nəkətol nat un o naka? Itīmīlau etəmim əm tahmen etəmat. Etios namnusən təwīr matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike mēmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat mēmə nakotapəs nəfakən kəm uhgīn mīn u itəm rəhalat nəsanənən tikə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh, mətatig namnun tikə. In pīsīn əm təmöl neai, nəptən, nītəhəi, ne natimnat rafīn itəm koatatig ikin mīn rafīn.

¹⁶ Aupən in təmegəhan-in mēmə netəmim e ikin mīn rafīn mēmə ilat okotətəu-pən atip əm suatip mīn rəhalat. ¹⁷ Məto nian rafīn in tatöl suatip kəm ilat mēmə ilat kətitun nəplanən rəhan nəwīrən itəm in tatöl. In tatöl nuhuən tatəfik, matöl nagwənən mīn e nasumən, kən koatöl nīpətīlat e nian ətuatip rəhalat. In tatos-ipən nagwənən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwīr.” ¹⁸ Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkīr əm kuakīə o nəniəhauən ilat o nolən sakrifais, o nos-ipənən nənwiwīən kəm ilau.

¹⁹ Kən netəmim neen e noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitīa ne İkoniam motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tepət mēmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotīlās Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon motapəs tətəməhl. Nīkilat təht mēmə təmīmīs. ²⁰ Məto nian netəm rəha İesu kəmotuwa kətul kītəlau in, kən tətul əmun muwīn mīn əpəh imə e taon. Kən kəmən lawīgīn, in ne Panapas kəmiaiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmiətəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwīr e taon əh Tepe, kən kəmiaiuw-pa netəmim tepət kotuwa o İesu. Kən kəmiətəlig muea Listra, kən uarisig u, kiaiet mīn muea İkoniam, kən miaiet mīn muea Antiok əh Pisitīa. ²² Kən ikin əh, kəmatuem əskasik netəm rəha İesu. Kən matioas-ipən nəghatən mēmə okotətul əskasik e nahatətəən e İesu. Kən matuən mēmə, “Kītat okotətig e nəratən tepət nian koatuwīn e suatip rəha nuwīnən matig ahgīn nərəmərəən rəha Uhgīn. Məto nat əpnarīn əm, kītat okotəkəike moatətul əskasik.” ²³ Kən e nīməfak mīn e ikin mīn rafīn itəm ilau katian ikin, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən matuapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi İərəmərə netəmim itəm kīnoatən rəkis nīpahriənən lan.

²⁴ Kən ilau kəmian-pən Pisitīa ikin muatite-pa Pamfilīa ikin e taon əh Peka, ²⁵ ikin əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwīr ikin. Kən ilau kəmuatite-pa mīn e taon kit mīn Atalīa, ²⁶ kən kəmīos nego ikin miətəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aupən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas mēmə

^{14:11:} Wək 28:6 * ^{14:14:} “kəmuəhap rəhalau natimnat” in nəmtətīn kit mēmə kəmotəto tərət pik e nolən əh ^{14:15:} Sam 146:6; Wək 10:26 ^{14:16:} Wək 17:30 ^{14:17:} Jer 5:24 ^{14:19:} Wək 17:13; 2 Kor 11:25 ^{14:22:} Wək 15:32; 1 Tes 3:3

okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgĭn, kən motəfak məmə Uhgĭn otehm wĭr ilau e ikĭn mĭn itəm ilau katian ikĭn. Kən roiu kĭnioal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig-pa mĭn, kəmuəun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitiah. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natimnat itəm Uhgĭn təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan Iaihlua mĭn, ilat kəmotuwa moatən nĭpahrienən e Iesu. ²⁸ Kən ikĭn əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

15

Iəfak mĭn neen kəmoatən məmə netəmim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netəmim neen kəmotiet əpəh Jutia motatite-pa Antiok moatəgətun piatat mĭn moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihin, okol Uhgĭn təsosmegəhən itəmat.” ² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen mĭn məmə okotuwĭn Jerusalem motəplan aposol mĭn ne elta mĭn rəha niməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwĭn, kən nian ilat kəmoatiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə tahro nulan Uhgĭn tatiuw-pa Iaihlua mĭn koatuwa rəhan netəmim. Kən nəghatən əh təmol piatat mĭn ikĭn əh nĭkilat tətəgien pik. ⁴ Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol mĭn ne elta mĭn rəha niməfak, kəmotəgien məmə okotos ilat motuwĭn iməlat mĭn ikĭn. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgĭn təmasitu elat lan. ⁵ Məto Farisi neen əh-ikĭn itəm koatən nĭpahrienən e Iesu, kəmotətul motən məmə, “Iaihlua mĭn, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

Aposol mĭn ne netəm-iasol mĭn kəmotəghat əpəh Jerusalem

⁶ Kən aposol mĭn ne elta mĭn rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsĭn, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak mĭn. Itəmat nəkotitun wĭr məmə nuwəh rəkis Uhgĭn təmitəpun io e nĭkitat məmə ekən-iarəp namnusən təwĭr rəha Iesu kəm Iaihlua mĭn məmə okotən nĭpahrienən lan. ⁸ Uhgĭn titun nətəligən rəha netəmim, kən in tĭnəgətun rəkis məmə nĭkin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol mĭn rəha Isrel, məto-inu təmos-ipa Narmĭn Rəha Uhgĭn kəm ilat e suatip kitiah əm itəm təmos-ipa kəm kitat. ⁹ In təməsol pĭsĭnən kəm ilat. !Kəp! In təmafəl rəkis rəhalat nolən rat mĭn məto-inu koatən nĭpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tĭnol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “? Məto tahro itəmat nakoatuwĭn e suatip pĭsĭn məmə Uhgĭn nĭkin otahmə? ?Tahro itəmat nĭnoatĭləs-ipən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tĭpĭtat mĭn kitat rafin kəsotahmenən məmə okotĭləs nat figəm əh. ¹¹ Məto kitat koatahatətə məmə Iesu in Iərəməərə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwĭrən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmol ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kĭnatuamnus-iarəp nat pĭspĭs mĭn ne nəmtətĭn pĭsĭn pĭsĭn mĭn itəm Uhgĭn təmol ilau kĭoal e nĭganəmtĭ Iaihlua mĭn.

Jemes təmahtosig-in nəghatən

14:26: Wək 13:1-2 **14:27:** Wək 15:4,12 **15:1:** Kal 5:2 **15:2:** Kal 2:1 **15:4:** Wək 14:27
15:7: Wək 10:1-43 **15:8:** Wək 10:44; 11:15 **15:10:** Mat 11:30; Kal 3:10 **15:11:** Kal 2:16;
 Efes 2:5-8

¹³ Nian kəmioal namnun nən-iarəpən wək mìn rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mìn. Otətəlig-in wir-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wir agin kəm kitat məmə tahro nulan Uhgìn təmiet-pa pitən o Iaihlua mìn məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mìn. ¹⁵ Məto nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgìn təmən itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgìn. Uhgìn tatən məmə, ¹⁶ ‘Uarisig e natimnat mìn əh, oekitəlig-pa mìn. Oekol-wir nego rəha nərəməərən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkir tamnim.

Nat əpnapin iuəhkir tamnim, məto ekiləs-ipər milpin mafəl mol təkaskik mìn, ¹⁷ məmə netəm əpnapin e nitən mìn u Iaihlua mìn, itəm ninəmitəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim mìn, ilat okotegəs-in io.

¹⁸ Io Iərəməərə iatən mihin kən emol netəmim kotitun rəkis nat əh aupən.’ ”

¹⁹ Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua mìn kinoatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgìn. Kən təsəwirən məmə kitat okotol tiəkis pik mìn olat. ²⁰ Məto pəs okotəte naoa kit tuwın kəm ilat məmə okəsotunən nagwənən mìn u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat mìn u iərmis mìn, kən kotamkimik e niganəmti Uhgìn. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitən əh-ikin e nipətin. Kən okəsotunən nitən. ²¹ Okotəkəike motən-iəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətig, məto-inu təmətuoun rəkis e Sapat mìn rafin, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən mìn əh e taon mìn rafin.”

Kəməte naoa kəm iəfak mìn u Iaihlua mìn

²² Kən aposol mìn ne elta mìn ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan məmə okotahl-ipən ilat mìn neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwın Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mil əh netəmim koatisiai-in ilau. ²³ Kən kəmosot-ipən naoa kəm ilat məmə okotos motuwın. Naoa tatən məmə,

“Itimat aposol mìn ne elta mìn rəha niməfak, itimat piatimat u itəmat. Iakotən təwir kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua mìn, məto roiu ninotuwa piatimat mìn.

²⁴ Itimat emotəto məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwın kən mihin. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotəun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwir pik otat. ²⁶ Iuəhkir kiamis o wək u rəha Iərəməərə rəhatat, Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. Ilau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitiəh əm itəm itimat emotəte. ²⁸ Kən Narmın Rəha Uhgìn nikin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ipinə mìnən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pik otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən mìn u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat mìn u iərmis mìn; kən məsotunən nitən; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitən əh-ikin e nipətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən mìn əh, onəkotuwın e suatip təwir.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol mìn əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwit məmə okotuwın əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha niməfak e ikin mìn əh, kən kotuwa kitiəh, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nikitat təmagien məto-inu nəghatən əh

təmīlēs-ipər nīkilat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Uhgīn. Kəmuəghat təfəmäh kəm piatat mīn əh mətialēs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəh məsīn ikīn əh, kən piatat mīn kəmotauiatipin ilau kən motətapəh məmə Uhgīn otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiətəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsīn əpəh Antiok, kən ilat netəmim tēpət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e Iərəmərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau mīn

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwīr məmə ki-atelig mīn mian muəplan pialau mīn e taon mīn itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikīn rəha Iərəmərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit mīn Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tīnapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mītəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəhap ilau mīn. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepras. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau mīn. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəmərə otehm wīr ilau e rəhan nəwīrən, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikīn kən matuem əskasik nīməfak mīn.

16

Timoti təmətəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təmalīwək mīn muwīn əpəh Tepe ne Listra. Kən ikīn əh, etəmim kit əh-ikīn rəha Iesu, nərgīn u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, məto rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwīr kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau mīn. Kən təməhg-ipən in məto-inu təməsolkeikeən məmə noanol mīn rəha Isrel nīkilat otəht rat məto-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwīn e taon mīn, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgīn nəghatən rəha aposol mīn ne elta mīn itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mītəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən mīn əh. ⁵ Kən e nolən əh, nīməfak mīn kəmotəskasik e rəhalat nahatətəən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatepət e nīməfak.

Pol təməplan napīlaiirən kit rəha Uhgīn

⁶ Kən iləhal kəməhaluwīn-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikīn, məto-inu Narmīn Rəha Uhgīn təməsegəhan-inən iləhal məmə okəhaluwīn-pən Esia ikīn məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikīn. ⁷ Nian kəməhaluwa iuəhkīr e ikīn Misia ne ikīn Pitinia, məhalolkeike məmə okəhaluwīn Pitinia. Məto Narmīn rəha Iesu təsegəhan-inən məmə okəhaluwīn. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwīn-pən Misia ikīn, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapin in, Pol təməplan nat kit tahmen e napīlaiirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətapəh əskasik ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰ Nian Pol tīnəplan rəkis əm nat əh, kən enoataii-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwīn Masetonia, məto-inu enoatitun məmə Uhgīn tətəun-in itimat məmə ekotən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu kəm netəm ikīn əh.

Litia əpəh Filipae təmən nīpahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatip əm o nītən Samotres. Kən kəmən lawīgin emotuwīn motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotiet ikīn-u motaliwək əm motuwīn əpəh e taon əh Filipae, u tatəməhl

apən e nitən asol Masetonia. Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatip. Kən emotatig məsin əh-ikin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwın əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotəto məmə netəmim kotuwın ikin katəfak. Kən emotuwın moatəpələh katəghat itimat nıpitan itəm kəmotapən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tuatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgin u Litia. In pətan itəm tatol-salim-in nıməhan nəgüi-naris u nian rafin nıməhan əh nəmtin tiəkis pik. Pətan əh nian rafin in tatəfak kəm Uhgın, kən İərəməərə təmol nıkin tımətmətig məmə otən nıpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol baptais lan ne rəhan mın, ne rəhan iolwək mın. Kən in təmən-ıpa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsin məto-inu itəmat nınotıtun rəkis məmə io iatən nıpahrienən e İərəməərə.” Kən in təmatəkəike kəm itimat, kən ekotuwın iman ikin.

Kəmiləs-ıpən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwin ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatip. In slef rəha netəmim neen itəm kəmotos-nəmtin. Pətan əh narmın rat kit tətətig lan itəm tol in tatən-ıarəp natımnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e məni tepət rəha rəhan netəm-iasol mın məto-inu netəmim kotətou ilat məmə ilat okotəto rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in təmatuarisig-in itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Uhgın u in ilis, ilis pik. Koatən-ıpınə kəm itəmat suatip rəha Uhgın məmə in otosmegəh netəmim lan.”

¹⁸ Təmatol nəhlan etimat nian tepət, mətoarus nian kit Pol tınəto tərət o nat əh mınəpou in. Kən in təmeirair magət e narmın rat apon məmə, “E nərgi İesu Kristo iatən-ıpınə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu agin mın, narmın rat apon təmiet e pətan əkəku əh.

¹⁹ Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəməərə lan kınotıtun məmə kınotakıə e suatip rəhalat o nolən win e məni, kəmotəto tərət. Kən kəmotaskəlım Pol ne Saelas motiləs ilau motuwın əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰ məmə okuətul e nıganəmıti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. İlau kətıoal nat tərət tepət u imətət ikin. ²¹ İlau katuən məmə kıtət okotəkəike kətəu-pən suatip pısın mın. Məto suatip mın əh kəsotətəuatıpən e lou rəhatat. Kıtət netəm Rom. Okol kıtət kəsotolən nəhlan.”

²² Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat mınəotən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ıpən kəm mopael mın məmə okotapeg rəhalau natımnat motalis ilau. ²³ Kən kəmotalis ilau mau tepət, kən uarisig kotiləs-ıpən ilau e kalapus. Kən motən-ıpən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiałiet muagım. ²⁴ Nian etəm rəha nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmıləs ilau muwın e rum kit əpəh imə agin, kən mətu-pən nig e nelkılau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nıpahrienən e İesu

²⁵ Kən nian tınəlis kınkin lapın, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən mın rəha nənwıwıən Uhgın. Kən netəmim mın e kalapus koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu agin-əh mın, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nımə kalapus təməloal pik, kən nafiluə mın e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəməlis netəmim lan kəmotisas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehmən kalapus təmııir, məplan məmə nafiluə mın rəha kalapus kəmoterəh, nıkin təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kınotagım rafin. Kən mıləs-ıpər rəhan naip

məmә otagimnu atip in lan.* 28 Məto Pol təmagət əfəmәh məmә, “!Ei! !Əsaruan ik! Itimat rafin əpәh ikin.”

29 Kən suah əh təmaun məmә okiləs lait ka, kən in təmaiu muwin əpәh imә, misin-pән nulin əpәh e nelki Pol ne Saelas ikin mətasiap. 30 Kən mit ilau məhaliet əpәh ihluә kən mətapәh olau məmә, “!Suah mil! ?Ekahro nulan məmә Uhgın otosmegәh io?” 31 Kən kuән-ipән kәм in məmә, “Onəkәike mән nıpahrienән e İərәmәrә İesu, kән məmә Uhgın otosmegәh ik ne rәham mın.” 32 Kən kәmuән-ipән nəghatән rәha İərәmәrә kәм in ne netәmim itәм kotatig ilat mın. 33 Nat әnnapın lapın agın, mәto suah əh tәmit ilau muwin maikuas e nımәgәm mın e nıpәtilau itәм kәmalis ilau ikin. Kән e nian әm əh, kәmol baptais lan ilat rәhan mın. 34 Kән in tәmit Pol ne Saelas muwin əpәh iman ikin mos-ipән nagwәнән kәм ilau. Kән in ne rәhan mın rafin nıkilat təmagien mәrioah mәto-inu kәmotән nıpahrienән e Uhgın.

35 Nian tәmian, etәм rәha kot mil əh kuән-ipән kәм mopael mın mәмә, “Okotuwın kerәh e suah mil əh katian.”

36 Kən suah əh etәм rәha kalapus tәmән-ipән kәм Pol mәмә, “Etәм rәha kot mil kәmuән mәмә ekoterәh etәlau nakatian, kән iaiet mәtian kән muәtul mәtig.”

37 Mәto Pol tәmән-ipән kәм mopael mın əh mәмә, “?Ei, mәto naka əh? Itımlau etәм Rom mil.† Kән etәм rәha kot mil əh kәsuәplanән nat kit mәмә emioal tәrat, mәto e nıganәmti netәmim kәmotalis itımlau, kән kilәs-ipән itımlau e kalapus. ?Kән roiu kioalkeike mәмә oekiaiet anion әm? !Kәp! İlau әm okuәike muea ikin-u kән mialәs-iarәp itımlau.”

38 Kән mopael mın əh kәmotuwın kән-ipән kәм etәм rәha kot mil əh. Kән nian kәmuәto mәмә Pol ne Saelas ilau etәм Rom mil, ilau kәmuәgin pik. 39 Kән kәmian muән-ipән kәм Pol ne Saelas mәмә, “!Ei, kәsi! Emioal tәrat etәmlau.” Kән uarisig kiaiet ilau motiet e nıpәg noa kalapus, kән muән-ipән wir kәм ilau mәмә okiaiet e taon əh.

40 Kән Pol ne Saelas, ilau kәmiaiet e kalapus mian e nımә rәha Litia. İkin əh kәmuәplan piatat ne wınıtat mın rәha nımәfak, kән muәghat mәsin kәм ilat mәtiaләs-ipәр nıkilat. Kән uarisig u, kiaiet mәtian.

17

Pol ne Saelas kәmian əpәh Tesalonaeka

1 Kән Pol ne Saelas kәmualiwәk mian-pән əpәh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaet-pa e taon əh Tesalonaeka. İkin əh, nımә rәha nuәfiminән kit əh-ikin rәha netәм Isrel. 2 Kән Pol tәmol tahmen әm e itәм tatol nian mın, tәmuwin əpәh imә e nımә əh. Kән e Sapat kisil ilat netәм əh noanol mın rәha Isrel kәmoatol nəghatән tepәt o Naoa Rәha Uhgın. 3 In tatән kәм ilat mәмә, “Naoa Rәha Uhgın tatән wir agın-әh mәмә Kristo itәм Uhgın tәmән mәмә otahl-ipa, otәpanәto nahmәән e nıpәtin, muwa mәtoarus mımis, kән Uhgın otәpanosmegәh mın in e nımisән. İesu u itәм iatән kәм itәmat, inu Kristo əh.” 4 İlat neen kәmotән nıpahrienән e nəghatән əh, kән kәmotәtәu-pән Pol ne Saelas. Kән netәм Kris tepәt itәм koatәfak kәм Uhgın, ne nıpitan asol tepәt itәм koatәrәmәrә e nıpitan mın, kәmotәtәu-pән ilau.

5 Mәto netәм-iasol rәha noanol mın rәha Isrel, kәmotetәhak, kән motuwın moategәs-in netәм nol tәfagә, əpәh e nıkal suatıp mın ne ikin mın, motuwa

* **16:27:** E nian əh, okәmә mopael kit tairamәg e etәм tatol kalapus tagim, okәike kohamnu mopael əh. **16:27:** Wәk 12:18-19 **16:30:** Wәk 2:37 † **16:37:** Okәmә suah kit in etәм Rom, mәto katәtu-pән nəghatән kit lan, kән lou kit əh-ikin rәhalat mәмә aupән kapman otol nalpınән kәм in, mәto in otәkәike mәtul e kot mән-iarәp nәwtain nəghatән katәtu-pән lan. Afın e Wәk 25:15-16.

mīnoatos ilat mīn, kən mīnoatol nərātən tepət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwīn e nimə rəha suah kit nərğīn u Jeson, moteatəp nafiluə e nimə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike māmə okotiləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikīn əh.

⁶ Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlīm Jeson ne piatat mīn neen motəmki-pən ilat māmə okotətul aupən in netəm-iasol mīn rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən māmə, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tepət e ikīn mīn, kən mīnuea e taon rəhatat. ⁷ Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikīn, mətō ilat koatətgəhl lou rəha Sisa itəm tatərəmərə e nītən mīn. Ilat koatən māmə Iərəmərə kit mīn əh-ikīn tətətig, nərğīn u Iesu.” ⁸ Nian noanol mīn rəha Isrel kəmotən nəghatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol mīn əh kīnotəruru əfəməh māmə okotol naka. ⁹ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotol Jeson ne piatat mīn kəmosot-ipən mənī neen, māmə in nənīəkīsən kit māmə okəsotol mīnən nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwīn.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

¹⁰ Nian tīnapinəp, kən piatat mīn ikīn əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas māmə okian e taon əh Perea. Nian kəmīaiet-pa ikīn əh, kəmian e nimə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel. ¹¹ Noanol mīn rəha Isrel ikīn əh nətəligən rəhalat təwīr, maprəkīs-in netəm Tesalonaeka, mətō-inu kotolkeike pīk māmə okotətəlig-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafīn, koatafīn wīr e Naoa Rəha Uhgīn, moategəs-in māmə nəghatən rəhalau tətətip o kəp. ¹² Mətō-inu e nolən əh, kən tepət kəmotən nīpahriənən e Iesu. Kən nīpitan asol mīn Kris tepət, ne netəm Kris tepət kəmotən nīpahriənən e Iesu.

¹³ Mətō nian noanol mīn rəha Isrel əpəh Tesalonaeka kəmotətō māmə Pol tatən-iarəp mīn nəghatən rəha Uhgīn əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa mīn əpəh ikīn mīnoatol netəm Perea kīnotol mīn təməht kəm ilau. ¹⁴ Kən e nian əm əh, piatat mīn kəmotahl-ipən mīn Pol tuwīn əpəh itəhəi muwīn e nego muwīn Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətuatīg əpəh Perea. ¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwīn Atens, kīnoatitəlig-pa mīn Perea, Pol tahləpis ilat māmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti māmə okuaut uəhai əm mīan muəplan mīn in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol təmatəsahgīn Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təmətō tərət pīk mətō-inu nian taliwək mətən ikīn əh, məplan ikīn əh tərīoah e narmī nat mīn. ¹⁷ Mətō-inu o nat əh, kən in tuwīn əpəh e nimə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne Iaihlua mīn itəm koatəfak kəm Uhgīn, moatəghat pīk o nat əh. Kən nian rafīn in tatuwīn ikīn katol maket ikīn matəghat kəm netəm əpnəpīn mīn əm. ¹⁸ Kən iəgətun mīn neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurien ne Sītoik,* ilat mīn koatəghat. Ilat neen koatən māmə, “?Suah əh təmīləs əm nəghatən əpəh kit e suatīp matən, kahrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “Itīmat ekotətō māmə tatəghat-in uhgīn mīn rəha ikīn pīsīn pīsīn mīn.” Koatəghat nəhlan mətō-inu Pol tatəghat-in Iesu, matən māmə təmīmīs mətō Uhgīn təmosmegəh mīn.

¹⁹ Kən kəmotəun-in-pən Pol māmə otuwa mətul e nīganəmtī kaonsel rəha netəm koatəpələh e nītōt əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in māmə, “Ekotolkeike māmə ekotitun nīpətī nəghatən wī itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən mīn əh neen, ekotətō māmə tol pīsīn agīn-əh, kən ekotolkeike māmə ekotitun nīpətīn.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan mətō-inu netəm Atens ne

17:7: Luk 23:2; Jon 19:12 **17:17:** Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurien ne Sītoik - Iəgətun mīn neen itəm koategəs-in nīpahriənən. Ilat Epikiurien koatən māmə natīmnat itəm tatol suah kit nīkin tagīen, inu nəukətīn rəha nəmegəhən təwīr. Ilat Sītoik koatən māmə təwīr okəmə suah kit təsətōən nāgīenən ne nahməən e nīkīn.

netəm ik pisin min itəm kəmotuwa Atens, kotolkeike məmə okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi min əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

²² Kən Pol tətul e niganəmti netəm rəha kaonsel əh məmə, “Netəm Atens. Io enəplan rəkis məmə rəhatəmat nətəligən tepət tatuwin o uhgin min. ²³ Nian io etaliwək ikin-u imatəmat ikin, matəplan ikin nəkoatəfak min ikin ne narmi nat min, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotəte-pən rəkis e kəpiel kit məmə, INU IKIN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGİN KIT ITƏM ITİMAT EKOTƏRURU. Məto uhgin itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhgin əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. ²⁴ Uhgin əh inəh təmol nəptən u, ne natimnat rafin itəm koatatig lan, kən in matərəməmə e neai ne nəptən, in təsətigən e niməfak min itəm kitat əm netəmim kəmotol. ²⁵ Nat kit təsikəən ron itəm kitat netəmim kotitun nolən kos-ipən kəm in. Məto-inu in pisin əm tatos-ipa nəmegəhən kəm kitat kitiəh kitiəh, matos-ipa natimnat rafin kəm kitat. ²⁶ Aupən, aupən agin-əh, in təmol əm suah kitiəh əm. Kən netəm rafin ikin min kəmotiet əm e suah əh, kən in pisin əm təmələhəu ilat rafin e ikin min, kən in pisin əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən min rəhalat. ²⁷ Uhgin əh təmol nəhlan məmə kitat rafin okotəkəike kegəs-in məmə okotehm, tahmen e etəmim itəm tateameam əpnapin əm məmə otehm nat kit. Məto niphahrienən məmə Uhgin əh, sənəmə in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən aupən məmə, ‘Məto-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgin, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natimnat rafin.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təməte rəkis napuən kit məmə, ‘Kitat min kitat nenətın min.’

²⁹ “Məto-inu kitat nenəti Uhgin, okol kitat kəsotənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmin o e rəhan nenatigən. !Kəp!

³⁰ “E nian əh aupən itəm netəmim kotəruru Uhgin, tahmen e itəm Uhgin təmahtosig-in niganəmtin məmə otəsəplanən nolən rat min əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikin min rafin məmə, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat min nolən rat min.’ ³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tinəmitəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatip itəm tətuatip. Uhgin tinətipun rəkis etəmim itəm otakil nolən min rəha netəmim, kən in tinəmol rəkis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tinol rəkis suah əh təmegəh e nimisən.”

³² Nian ilat kəmotəto nəghatən məmə Uhgin təmol suah kit təmegəh min e nimisən, neen kəmotalah-əmnu, məto neen katən məmə, “Itimat ekotolkeike məmə ekotəto min rəham nəghatən.” ³³ Kən Pol təmiet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwın kəkul-pən lan, moatən niphahrienən e Iesu. Netəm əh kit nərgin u Taionisiəs, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətan kit min nərgin u Tamaris, ne netəmim neen min.

18

Pol təmuwin Korin

¹ Uarisig e natimnat min əh, Pol təmiet əh Atens, muwin e taon pisin kit min, nərgin u Korin. ² Ikin əh, təməplan suah kit, in noanol rəha Isrel, nərgin u Akwila. Təmaiir əpəh Pontas, məto təmuwin mətatig əpəh Itali e taon asol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatərəməmə e ikin min, təmol lou kit məmə noanol min rəha Isrel okotəkəike motiet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prisila kəmiaet mueia mətuatig əpəh Korin. Kəməsuatigən təfəməh kən Pol tiet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətatig iləhal min ilau, matəkul-pən elau e wək

17:25: 1 King 8:27; Wək 7:48
40:18-20; 44:10-17; Wək 19:26

17:25: Sam 50:12
17:31: Sam 96:13

17:27: Sam 145:18; Jer 23:23
18:2: Rom 16:3

17:29: Aes

rəhalau, məto-inu wək rəhan rəha nosən məni tahmen əm əh wək rəhalau. Ilat netəm rəha nəhlən nimə tapolən. ⁴ Kən e nian rafin e Sapat, nian rəha nəfakən, Pol ne noanol mīn rəha Isrel ne netəm Kris koatol nəghatən tepət əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, məto-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən nīpahrienən e Iesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaiet Masetonia, kən nian kəmiaiet-pa ikin əh, Pol təmapəs wək kən matən-iarəp əm nian rafin namnusən təwir matən wir kəm noanol mīn rəha Isrel məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Məto ilat kəmotetəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-orautin rəhan sot asol e niganəmtilat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatig e nəratən lan nian Uhgīn otakil netəmim e Namnun Nian, məto rəhatəmat atip. Tətuoun əh-roiu, ekuwīn mən-iarəp namnusən təwir o Iaihlua mīn.” ⁷ Kən in təmiet elat muwīn mətətig e nimə rəha suah kit sənəmə noanol rəha Isrel, məto in tatəfak kəm Uhgīn, nərgīn u Titias Jastas. Rəhan nimə in e nīkal nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. ⁸ Kən Krispas u in tatəməmə e nimə əh, in ne rəhan mīn, ilat kəmotahatətə e Iəməmə. Kən netəm Korin tepət mīn kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e Iesu, kən kol bəptais elat.

⁹ Kən nian kit lapīn, Pol təməplan nat kit tahmen e napīlaiirən. E napīlaiirən əh, Iəməmə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwīn mən-iarəp rəhak nəghatən məsamegən, ¹⁰ məto-inu kilau mīn ik. Netəmim okol kəsotəəkīnən ik, məto-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim mīn.” ¹¹ Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiəh kən məwīg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgīn.

Netəm Isrel kəmotiləs-ipən

Pol e kot

¹² Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitiəh motaskəlīm Pol motiləs motuwīn e kot. ¹³ Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgīn e nolən kit itəm təsətuatipən e Lou.”

¹⁴ Kən Pol təmətul məmə otəghat, məto Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm Isrel. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatipən, o təsətəupənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekəike məto nəghatən rəhatəmat. ¹⁵ Məto, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig mīn ne natimnat mīn rəha Lou rəhatəmat, kən tətətig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wir. Io nīkik təsagienən məmə ekakil nat tol nəhlən kit.” ¹⁶ Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷ Kən nian kəmotuwīn ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Məto Kalio təsolən nat kit məmə otən-iəhau ilat.

Pol təmətəlig Antiok əpəh Siria

¹⁸ Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwīn ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmöl nəniəkisən kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in təməte mīn əm noanun matol namnun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mītəlig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəupən in. ¹⁹⁻²¹ Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. Ilat kəmotətapəh ron məmə otətig məsin ilat mīn ilat. Məto in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in təmiet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan

itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²² Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwın məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmitəlig-pa min əpəh Antiok. ²³ Təmatig məsin ikin əh, kən miet min maliwək muwın-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos təmuwın Efesas ne Korin

²⁴ Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In təmaiir əpəh Aleksantria, kən in etəm wır kit rəha nəghatən, kən mıtun wır min nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın. ²⁵ İlat kəmoatəgətun rəkis in e suatıp rəha İərəmərə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nıkin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. Kən nəghatən rəhan e Iesu in tətuatıp tətuatıp. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aupən. ²⁶ Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgın əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuəto in, kəmiat məhaluwın əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wır kəm in suatıp rəha Uhgın. ²⁷ Kən nian Apolos tolkeike məmə otuwın əpəh Akaea, kən piatət min əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwın kəm netəm rəha Iesu əpəh Akaea, motətapəh olat məmə kotitun nosən Apolos motuwın əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwın ikin əh, in təmasitu wır elat. İlat min əh, ilat kəmotahatətə e Iesu e nəwırən rəha Uhgın. ²⁸ Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wır kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wır e Naoa Rəha Uhgın məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. Kən e nigənəmti netəmim, təmatoh-iəhau nəghatən rəha netəm Isrel.

19

Pol təmuwın min Efesas

¹ Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatıp kit əpəh ilis ikin e nitot min miet-pa əpəh Efesas. İkin əh təməplan netəmim neen rəha Iesu.

² Kən təmətapəh olat məmə, “?Tahro? ?Narmin Rəha Uhgın tınuwa mərioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtəmat esotətə aginən məmə nat kit min əh-ikin Narmin Rəha Uhgın.”

³ Kən Pol təmətapəh olat məmə, “?Məto kəmol baptais ahro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Kəmol baptais etəmat e nolən baptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol təmə, “Nolən baptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min. Məto Jon təmatən-iarəp məmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotətə nəghatən əh, kən kəmol baptais elat e nərgi İərəmərə Iesu. ⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmin e rəhalat-kapə, Narmin Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat. Kən kınəotəghat e nəghatən ik pisin min, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tuelef.

⁸ Kən Pol təmətuwın e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel e məwig kışil matən-iarəp əskasik nəghatən e namnusən təwır rəha Uhgın məsəginən. Kən ilat min ilat, kəmotol nəghatən tepət məto-inu in tolkeike məmə otıuw-pa ilat o nərəmərəən rəha Uhgın. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kapə tiəkis pik məmə okotən nıpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatıp rəha

Iərəmərə rəhatat e niġanəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən mīn əh, kən Pol təmiet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sikul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tiranas, təmatəgətun ikin aupən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəiu apiəpiə. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatatig e ikin əh Esia, noanol mīn rəha Isrel ne netəm əpnəpīn əm, ilat rafin kəmotətə nəghatən rəha Iərəmərə.

Nenəti Skefa mīn

¹¹ Kən Uhgīn təmol Pol tatol nat pispis mīn itəm tol pisin agin-əh. ¹² Natimnat rəha Pol tahmen e iagkəsip ne natimnat itəm təmatuwīn lan, netəmim koatəmīk moatuwīn moatek netəm koatimīs lan. Kən nimisən mīn kəmotəwīr, kən narmin rat mīn kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm Isrel neen koatuwīn ikin pisin pisin mīn neen, moatəhg-iarəp narmin rat mīn e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotol nat əh e nərgi Iərəmərə Iesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmin rat mīn məmə, “E nərgi Iesu, etəm kitiah əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet.”

¹⁴ Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepīn əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol agin rəha Isrel. ¹⁵ Məto narmin rat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekītun suah u Iesu, kən mitun mīn Pol. ?Məto itəmat pah mīn un?” ¹⁶ Kən suah apon narmin rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natimnat mapeg rəkis, kən kotaipiəpiə əm motəgim e rəhan nimə kəmotəig e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷ Nian noanol mīn rəha Isrel ne netəm Kris kəmotətə nat əh, kəmotəgin pik. Kən netəmim komotiləs-ipər nərgi Iərəmərə Iesu tər pik.

¹⁸ Kən netəmim tepət itəm kotahatətə e Iesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət mīn itəm kəmoatol. ¹⁹ Neen itəm kəmoatəmīk nərik, ilat mīn kəmotəmīk naoa mīn rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətīp e niġanəmti netəmim. Nian netəmim kəmotəfin e nəmti naoa mīn əh, tahmen e fifti-milian fatu ilat rafin. ²⁰ Kən nəghatən rəha Iərəmərə təmaiu iahgin e nəsanənən asol rəha Uhgīn.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

²¹ Kən uarisig e nat əh, Pol tinən e nikin məmə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwīn-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, “Nian emuwīn rəkis Jerusalem, ekəike muwīn mīn Rom.” ²² Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm katuasitu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pitən məsin əpəh ikin Esia.

²³ Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatip rəha Iərəmərə. ²⁴ Suah kit əh-ikin itəm tatol natimnat e iaen kit katən məmə silfa, nərgin u Temetrius. Ikin-u netəmim tepət koatəfak kəm uhgin kit pətan, nərgin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmi nimə mīn e silfa itəm tahmen e nimə rəha narmi nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salim-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim mīn.

²⁵ Kən təmaun-in rəhan netəmim mīn ne netəm pisin itəm koatol wək kitiah əm məmə okotuwa kitiah. Kən tən məmə, “Io mīn, nəkotitun rəkis məmə koatol win e məni asol e wək u rəhatat. ²⁶ Məto itəmat nəmotəplan ne motətə məmə tahro nulan suah əh Pol tatərəkin netəmim tepət kən kīnoatətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkir ikin mīn rafin e nitən əh Esia. In tatən-iarəp məmə uhgin mīn itəm netəmim əm koatol e nelmīlat, sənəmə uhgin mīn pahrien. ²⁷ Kən roiu əh, iuəhkir əm tatərəkin suatip rəhatat o nosən məni, kən iuəhkir əm mīn in tatol məmə netəmim okotəplan rat nimə rəha Atemis, u itəm in

ilis pik. Kən namnun, okəmә naka nəghatən rəhan otərəkin nərgin Artemis itəm ilis pik tuwa mol nat əpnapin əm lan. Məto ikin-u Esia ne ikin min rafin, netənim koatəfak kəm uhgin u rəhatat.”

²⁸ Nian kəmotəto nəghatən əh, nikilat təmahmə təmahmə, kən əmun minotagət əfəməh məmə, “!Ure e Artemis u Efesas!” ²⁹ Kən nat əh təmaiu mirəfin taon. Kən netənim tepət kəmotuwa kitiaḥ motuwın kaskəlim etəm Masetonia mil əh itəm katualiwək iləhal Pol, nərgilau u, Kaeas ne Aristakas. Kən kəmotuwın kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.

³⁰ Kən Pol tolkeike məmə otuwın məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha Iesu kəsotegəhan-inən. ³¹ Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotolkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau əskasik məmə otəsuwınen əh netəm əh-ikin.

³² Kən ikin əh, netənim koatol wilig wilig tepət motagət əfəməh. Neen koatən nat pisin, kən neen koatən nat pisin. Məto tepət kotəruru məmə kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol min neen rəha Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwın mətul aupən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmin matefətutu ilat məmə otən-iarəp nehmən rəhan. ³⁴ Məto nian netənim kəmotitun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəməh min məmə, “!Ure e Artemis əpəh Efesas! !Ure e Artemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəməh motos aua kəiu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iəhau ilat məmə, “!Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netənim! Artemis u, in uhgin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin min rafin kotitun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wir niməfak rəhan, kən motehm wir kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tikə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwir məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu. Təsəwirən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosos suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsuaqləh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, uhgin rəhatat. ³⁸ Okəmә Temetrius ne rəhan iolwək min koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwir məmə okotuwın kən-iarəp nəghatən rat min əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmә nat kit min əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwın e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Tımətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkır kotəməu təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nıpətin tikə.” ⁴¹ Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iəhau nəghatən mahl-ipən ilat məmə okotagim min.

20

Pol təmuwin əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nəratən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa kitiaḥ. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwin əpəh Masetonia. ² Təmuwin əh-ikin əh tepət ikin kən matos-ipən nəghatən tepət kəm netənim rəha Iesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisil ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mitəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol min rəha Isrel kınəotol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən məpəs nego mətalwək əm mitəlig-pən Masetonia. ⁴ Netənim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nəti Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne

netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotaupən motuwın katəsahgin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmöl namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən panotuwın əpəh Troas, motuwın motəplan ilat kən mətətig motos wik apiəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh mın əpəh Troas

⁷ E Sarare lapın, emotuwa kitiəh məmə ekotəfak, kən moatagwən, kən moatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netəmim məto-inu titun məmə olawig tatuwın mapəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugi nian lapın. ⁸ Nipəgnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kilpın-ılpin tər. Kən kəmasiepən e lait tepət əh-ikin. ⁹ Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən matən, kən Iutikas, napılən tınatos, tınatiuw nəm, əmun məmə e winta mısı-pər muwın morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nipəg noa nimə itəm təməmə ikin, in tatol kışil lan. Kən nian kəmotėiuaiu motuwın, məto tınimis rəkis. ¹⁰ Kən Pol təmuwın mın əpəh ləhau muwın mışin nulin e nıkali etəm əluə əh, kən mıləs mago-ıpa e nelmın mil, kən mən-ıpən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahmən. In tınəmegəh mın.” ¹¹ Kən Pol təmər mın muwın əpəh ilis kən mol Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu ilat mın ilat, kənu motagwən kitiəh. Kən tatəghat mın kəm ilat mətoarus tian, əmun tatuwın mapəs ilat. ¹² Kən ilat kəmotit etəm aluə un motuwın latuənu. Nıkilat tətəgien məto-inu netəm aluə təməmegəh mın.

Kəmotiet Troas motuwın Maelitas

¹³ Kən Pol təmən məmə otaliwək əm muwın əpəh e taon əh Asos, məto itimat ekotuwın e nego motuwın kiləs in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴ Nian təmiet-pa, ekotit motuwın e nego. Kən itimat rafin motuwın əpəh Mitilen. ¹⁵ Emotiet motuwın ikin əh, kən lawıgin ekotuwa katəmahl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawıgin mın ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawıgin mın epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶ Pol təmən rəkis məmə esotətulən Efesas məto-inu təsolkeikeən məmə ekotan pik əh e nitən Esia. In təmalkut məmə ekotuwın uəhai Jerusalem məmə in otuwın e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatıpin netəm-iasol mın rəha niməfak əpəh Efesas

¹⁷ Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təmahl-ıpən nəghatən əpəh Efesas məmə elta mın rəha niməfak okotuwa-tu kəplan. ¹⁸ Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikin-u Esia mətoarus-pa roiu. ¹⁹ Io iolwək əm rəha İərəmərə. Kən rəhak nətəligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etətig e nian əskasik mın, məto-inu noanol mın rəha Isrel kotolkeike məmə okotohamnu io. ²⁰ Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e niki netəmim natımnat mın itəm otasitu etəmat, məsəhluaig-inən nat kit otəmat, iatən-ıpinə rafin e nipəgnoa nimə mın kən ihluə e nigamnəmti netəmim. ²¹ Iatən-ıpən ətuatıp kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgın, kən motahatətə e rəhatat İərəmərə Iesu Kristo.

²² “Kən roiu əh, enatuwın Jerusalem məto-inu Narmın Rəha Uhgın təmən kəm io məmə ekuwın. Esitunən məmə ekahratig əh-ikin. ²³ Nat kitiəh əm ekıtun məmə taon mın rafin itəm iatuwın-pən ikin, Narmın Rəha Uhgın tatən-ıpa kəm io məmə nian ekuwın ikin əh ekatig e nəratən kit kən muwın e

kalapus. ²⁴ Kən esəginən natimnat mīn əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnəpīn əm. Məto iakolkeike pīk məmə ekol namnun wək itəm Iərəməərə Iesu təmos-īpa məmə ekol o nən-iarəpən namnusən təwīr e nəwīrən rəha Uhgīn.

²⁵ “Emuwīn e ikīn mīn rafīn matəghat kəm itəmat e nərəməərən rəha Uhgīn, kən roiu əh ekītun məmə okol nəsotəplan mīnən io nian kit. ²⁶ Kən iatən-īpīnə kəm itəmat əh-roiu e nīganəmti Uhgīn məmə, okəmə itəmat kit otuwīn tərət ikīn, məto sənəmə io emol. ²⁷ Emən-īpīnə rafīn natimnat kəm itəmat itəm Uhgīn tolkeike məmə onəkotītun.

²⁸ “Onakoatəto wīr itəmat. Kən netəmim itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-īpīnə e nelmitəmat, onəkotəkəike kehm wīr ilat e nīməfak rəha Uhgīn tah-men e etəm rəha sipsip itəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn. Ilat mīn əh, Uhgīn təmos-nəmtīn ilat e nīta nətīn.* ²⁹ Enītun rəkis məmə nian ekiet rəkis etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupīn mīn okotuwa məmə okotus itəmat netəmim rəha Iesu. ³⁰ Itəmat atip mīn əm neen okəpanotətul moteiua məmə okotit-irəkis netəm rəha Iesu. ³¹ Kən onakoatəto wīr itəmat kən məsotaluinən məmə e nup kisil eməsapəsən nən-īpīnəən nəghatən u kəm itəmat e nian mīn rafīn. Kən nian neen, emītasək otəmat.

³² “Kən roiu əh, iatos-īpən itəmat e nelmi Uhgīn, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmə in təmolkeike pīk itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ikīn məmə otol itəmat nakotəskasik, kən mos-īpīnə nəwīrən itəm Uhgīn təmən rəkis məmə otos-īpən kəm rəhan netəmim mīn.

³³ “Io sənəmə etəmim itəm iakolkeike pīk mənī rəha etəm pīsīn, o natimnat itəm koatuwīn lan. ³⁴ Itəmat nəkotītun rəkis məmə io atip əm, iatol wək o nosən natimnat itəm io ne netəm koatuarisig-in io kotalkeike o natīgən. ³⁵ Nian nəmotəhm rəhak nolən mīn, eməgətun suatip mīn əh kəm itəmat məmə onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha Iərəməərə Iesu itəm təmən məmə, ‘Təwīr agin o netəm u itəm koatos-īpən kəm netəmim maprəkis-in itəm koatəshgin məmə okos-īpən kəm ilat.’ ”

³⁶ Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, təmeiuiuu mīsīn nulin kən məfak ilat mīn ilat. ³⁷ Kən kəmotasək pīk motaskəlīm Pol katəpah nīkapīn motauiatipīn. ³⁸ Kəmoatəto tərət pīk məmə təmən kəm ilat məmə okol kəsotəhm mīnən nīganəmtīn. Kən ilat mīn kəmotaliwək motuwīn əpəh nego ikīn.

21

Pol təmuwīn Jerusalem

¹ Nian emotauiatipīn rəkis ilat, emotuwīn e nego kən motiet, motaiu ətuatip əm o nītən əkəku əh, Kos. Kən lawīgīn ekotuwa e nītən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet mīn ikīn əh motuwa mīn e ikīn kit katən məmə Patara, kən motuwar ikīn. ² Ikīn əh emotəplan nego kit, kīnatən məmə otiet muwīn əpəh Fōnisia. Kən ekotətīpən lan motiet mīn. ³ Itimat emotuwa kəplan nītən asol əh Saepras, kən motaiu-pən e nīkalīn u pis ikīn kən motaiu e nītən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natimnat ikīn. Kən ekotuwar ikīn.

⁴ Ikīn əh emotuwīn kəplan netəm rəha Iesu. Kən motatīg itimat mīn ilat, kos wik apīapīə kit. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-īpən əskasik kəm Pol məmə otəsuwīnən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatimat natīgən ikīn-u tīnol namnun, kən ekotiet mīnoatuwīn, kən netəm rəha Iesu ikīn əh, ne

20:23: Wək 9:16; 21:11 **20:24:** Wək 21:13; 2 Tim 4:7 * **20:28:** Suatip kit mīn o nəuhlinən nəghatən u “nīta nətīn” in tol min-nulan: “nītən atip.” **20:28:** 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4 **20:29:** Mat 7:15; Jon 10:12 **20:31:** 1 Tes 2:11 **20:34:** 1 Kor 9:11-12 **20:34:** Wək 18:3; 1 Tes 2:9 **21:4:** Wək 20:23

rəhalat nīpitan mīn, ne nətīlat mīn kəmotətəu-pa itimat ekotuwin əpəh itəhəi e nīməkləkil. Kən motisin nulitimat ikin motəfak, kən motauiatipin itimat mīn.

⁶ Kən ekotuwin e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷ Kən nego təmīet Taea maiu o nītən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwin kəplan piatimat mīn, kos nian kitiah. ⁸ Kən lawigin, ekotiet mīn motuwin kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwin kətatiḡ e nīmə rəha Filip u itəm tatuwin ikin mīn matən-iarəp namnusən təwir. Kən in tatol sepin lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat aupən o nasituen e aposol mīn. ⁹ Netin pətan kuwit kəsotətəu-pənən iərman. Nīpitan əh koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰ Emotatiḡ nian kisil o kuwit ikin əh, kən ien kit rəha Uhgīn əpəh Jutia təmuwa, nərgin u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itimat kən mīləs-irəkis kətət rəha Pol, kən məlis əfīmən atip nelmīn ne nelkin lan, kən mən-iarəp məmə Narmīn Rəha Uhgīn təmən kəm in məmə, “Netəm-iasol neen rəha Isrel okotəlis nəhlan suah əh rəhan u kətət, kən motiləs-ipən e nelmi Iaihlua mīn.” ¹² Nian emotəto nəghatən əh, itimat netəm ikin əh, emotən-iəhau əskasik Pol məmə otəsuwinən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipin kəm ilat məmə, “?Tahro nakotasək? Nəkotol katətgəhl nīkik o nuwinən ikin əh. Io esəḡin əmən o nuwinən e kalapus o nərgi Iərəmərə Iesu, məto iategəhan mīn məmə ekimis ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəligən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs Iərəmərə otol əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotatiḡ məsin ikin-u, kən uarisig ekotaii-pən rəhatimat natimnat, moataliwək əm motuwin Jerusalem. ¹⁶ Netəmim neen rəha Iesu əpəh Sisaria kəmotətəu-pa itimat motit itimat motuwin e nīmə rəha etəm Saepiras kit u in etəm rəha Iesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgin u Nason. Kən motapil ikin.

Pol təmuwin məplan Jemes

¹⁷ Nian emotuwa Jerusalem, piatat mīn nīkilat təmagien pik məmə okotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawigin Pol ne itimat rafin ekotuwin məmə ekotəplan Jemes. Kən elta mīn rafin rəha nīməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwir kəm ilat kən mən-iarəp wir kəm ilat natimnat rafin aḡin-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgīn təmol kəm Iaihlua mīn.

²⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, ilat rafin nīkilat təmagien, kən kotənwiwi Uhgīn motən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nīnitun rəkis məmə roiu əh netəm Isrel tahmen e taosan tepət kīnotitun Iesu, kən ilat rafin kotaskəlim pik Lou rəha Moses. ²¹ Ilat kīnəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəḡətun noanol mīn rəha Isrel əpəh ikin rəha netəm pişin pişin mīn məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən motəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ipənən nenətīlat mīn, kən kəsətəu-pən mīnən kastom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmə ik nīnuwa ikin-u mətatiḡ. ?Kən okotahro nulan əh-roiu? ²³ Təwir məmə onəkol nat u itəm ekotən-ipinə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwit ikin-u itəm kəmotol nəniəkisən kit ilat Uhgīn. ²⁴ Olawig nəkəike mit ilat motuwin, kən mos-nəmtin rəhalat nat megəh mīn rəha sakrifais, kən itəmat mīn ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kapə təpia. Nian natol natimnat rafin əh, kən netəmim okotitun məmə kateiua lam, məto nīpahrienən, ik nataskəlim əh Lou rəha Moses. ²⁵ Itimat emotahl-ipən rəkis naoa kit kəm Iaihlua mīn itəm kotahatətə e Iesu. Naoa tatən nəhlan məmə ilat okəsotunən nita, ne nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi

21:8: Wək 6:5; 8:40

21:10: Wək 11:28

21:11: Wək 20:23; 21:33

21:13: Wək 20:24

21:19: Wək 15:12

21:20: Wək 15:1,5

21:24: Nam 6:1-20; Wək 18:18

nat mĭn, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou mətō-inu nĭtan əpəh ikĭn e nĭpətĭn, kən məsotolən təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawĭgin, Pol ne netəm əh kuwĭt kotuwĭn kol natĭmnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwĭn əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn məmə otən-ipən kəm pris mĭn məmə nĭan kuwəh əh-ikĭn tətatig əh məmə Lou tatən, kən pris mĭn okotol sakrifais kuwĭt tĭnahmen-in netəm mĭn əh.

Netəm Isrel kəmotaskəlĭm Pol əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn

²⁷ Nĭan tĭnuwa iuəhkĭr o nĭan sepĭn itəm sakrifais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotĭsĭ-pən Esia aupən, kəmotəplan Pol əpəh e nĭməfak, kən kĭnotos nĭmanĭn netəmĭm rafĭn əh, kən motaskəlĭm Pol, ²⁸ motagət əfəməh lan məmə, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasĭtu etĭmat! Suah ilouĭn əpə itəm tatuwĭn ikĭn mĭn matəgətun netəmĭm məmə okotetəhau kitat matən kəm ilat mĭn məmə Lou rəha Moses in nat əpnapĭn əm ne Nimə Rəha Uhgĭn. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua mĭn motuwa ikĭn-u ĭmətət pĭsĭn əm ikĭn e Nimə Rəha Uhgĭn, kən nolən əh təmətəghl Lou kən mĭnol tĭnamkĭmĭk ikĭn-u.” ²⁹ Kəmotən nəhlan mətō-inu kəmotəplan suah əh Trofĭmas etəm Efesas təmətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nĭkĭlat təht məmə okəm-naka Pol təmĭt muea e ikĭn rəha netəm Isrel e Nimə Rəha Uhgĭn.

³⁰ Kən netəmĭm rafĭn e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwĭn kaskəlĭm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn. Kən pris mĭn kotahtosĭg uəhai əm e nafĭluə e Nimə Rəha Uhgĭn. ³¹ Nĭan kəmotalkut məmə okotohamnu Pol, kən etəm tatərəmərə e mopael mĭn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən məmə katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmaut məmĭk rəhan neen mopael mĭn ne netəm-iasol mĭn lan motaiu motuwĭn əpəh netəmĭm koatəmou ikĭn. Nĭan netəmĭm kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnapĭn əm.

³³ Kən etəm tatərəmərə e mopael mĭn təmuwa o Pol maskəlĭm, kən magət e rəhan mopael mĭn kotuwa motəlis e sen kəiu. Kən motətapəh o netəmĭm məmə, “?Etəmĭm pah u? ?Təmol nat tərət naka?” ³⁴ Kən nĭmanĭn netəmĭm neen koatən nəghatən pĭsĭn, neen koatən nəghatən pĭsĭn. Mətō-inu kĭnotəruru ətuatĭp nəukətĭ nəghatən, kən nagətən tĭnepət. Etəm tərəmərə e mopael mĭn apon tĭnəruru məmə kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mopael mĭn məmə otĭləs Pol kan e nĭmə rəhalat.

³⁵ Nĭan Pol tĭnategupər-egupər məmə otuwĭn ĭmə, kən mopael mĭn kəmotea-pən ron kĭləs-ipər, mətō-inu netəmĭm nĭkĭlat təmāhməh pĭk məmə okotoh. ³⁶ Ilat rafĭn kəmoatuarisĭg-in moatən əfəməh məmə, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol təmən nəwtain nəghatən

³⁷ Nĭan kəmotĭləs motuwĭn məmə okotegu-pən ĭmə, kən tən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael mĭn məmə, “!akolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərəmərə e mopael mĭn təmə, “?Nakahro mĭtun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okəmə naka ik etəm Ijip ilouĭn itəm nəmatol nəratən kəm rəhatĭmat kapman aupən, kən məmĭk netəmĭm fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apĭn itəm kotohamnu netəmĭm, kən motuwĭn kətatig əpəh ikĭn taruən-aruən ikĭn?”

³⁹ Mətō Pol təmə, “Kəp. Io noanol kit rəha Isrel. Emaiir əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərəmərəən rəha ikĭn əh e taon əh. Awi, kol nakegəhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm mĭn əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikĭn mĭləs-ipər nelmĭn mēfətutu ilat lan

məmә okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən Isrel məmә,

22

¹ “Tata mīn ne piak mīn. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ² Nian kəmotəto məmә tāməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən tāmikə agin-əh, moatətəlig-in.

Kən tən məmә, ³ “Io noanol kit rəha Isrel. Emaiir əpəh Silisia e taon əh Tasas, mətō emepət u Jerusalem. Kamaliel tāməgətun io. Tāməgətun wir io e Lou rəha tīpītat mīn məmә ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natimnat itəm Uhgīn tolkeike tahmen etəmat u-roiu. ⁴ Aupən ematoh netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha Iesu. Kən mətəskəlīm ilat, nəman ne nīpītan, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən mīn u pris asol agin ne netəmiasol mīn rəha kaonsel rəhatat kotitun nənən məmә nīpahrienən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwīn əpəh o netəm Isrel əpəh Tamaskes. Kən ematuwīn ikīn əh məmә ekəskəlīm netəm mīn əh rəha Iesu məmīk ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpīnən kəm ilat.

Pol tāmən-iarəp məmә tāmāhro mətəu-pən Iesu (Wək 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “E nian mītgar tinalalin əm, kən enuwa iuəhkīr o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatuəp tərūən tərūən, tāmisi-pən e neai, masiəgəpīn-pīnə io ikīn. ⁷ Kən ekisi-pər morin e nəptən. Mətō nəwīa suah kit tatən-ipa kəm io məmә, ‘! Sol! ! Sol! ? Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmә, ‘? Mətō Iərəmərə, ik pah?’ Kən tāmә, ‘Io Iesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, mətō kəməsotətōən nəwīa suah əh itəm tāməghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətapəh ron məmә, ‘?Iərəmərə, ekāhro nulan əh-roiu?’ Kən Iərəmərə tən-ipa kəm io məmә, ‘Ətul maliwək muwīn əpəh Tamaskes. Ikīn əh, suah kit əh-ikīn itəm otən-ipīnə kəm ik natimnat itəm Uhgīn tīnəmən rəkis məmә ik onəkōl.’ ¹¹ Mətō-inu nəhag-əhagən əh təsanən pīk, kən mol nīganəmtək təpīs, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwīn Tamaskes.

¹² “Kən ikīn əh, suah kit əh-ikīn, nərgin u Ananaeas, in suah kit itəm tətəskəlīm wir Lou rəhatat, kən netəm Isrel əh-ikīn əh kotisiāi-in pīk. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkīr ron io məmә, ‘Piak Sol, roiu əh nīganəmtīm otəwīr mīn.’ Kən e nian əm əh, nīganəmtək təmaiir mīn enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-ipa kəm io məmә, ‘Uhgīn rəha tīpītat mīn aupən, in təmitəpun rəkis ik məmә ik onəkītun natimnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatip əh rəhan, kən mətō ətuatip rəhan nəghatən e nohlīn. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm ik nəmətō kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakatəsaḡin naka? Ətul muwīn məfak-pən kəm Iesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat mīn.’ ”

Uhgīn tāmāhl-ipən Pol kəm netəm u sənəmә netəm Isrel

¹⁷ Kən təmatən məmә, “Uarisig e nat u, kən ekuwīn Jerusalem. Ikīn əh, emuwīn e Nīmә Rəha Uhgīn matəfak, kən məplan napīlaiirən kit itəm Uhgīn təmos-ipa. ¹⁸ E napīlaiirən əh, eməplan Iərəmərə tatən-ipa kəm io məmә, ‘Ətul uəhai əh-roiu agin miet Jerusalem. Mətō-inu netəm ikīn-u okol kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹ Mətō ekəmә, ‘Iərəmərə, netəm əh kotitun wir məmә aupən ematuwīn əpəh e nīmә rəha nəfakən rəhalat mətəskəlīm netəm u kotahatətə lam muwa mətālis ilat matəmki-pən ilat e kalapus. ²⁰ Kən

nian netəmim kəmotəhtimnu Stipen, kən nitan təmaiu mətə-inu təmatən-iarəp ik. Mətə io mīn, ematətul itimat min ilat. Kən nīkik tətəgien mətə-inu kotaht Stipen e kəpiel, kən matehm rəhalat natimnat.’ ²¹ Mətə Iərəmərə təmən-ipa kəm io məmā, ‘Uwīn. Mətə-inu io etahl-ipən ik ikin əh kəm Iaihlua mīn.’”

²² Kən kəmoatətəlig-in wīr kətoarus tən namnun. Mətə nian kəmotətə nəghatən əh, motagət əfəməh məmā, “!Otiləs-iarəp suah un, kohamnu! !Təsəwīrən məmā otatig!” ²³ Kəmoatəkəike motagət əfəməh motəra kin əpnəpīn əm rəhalat natimnat, moatəmīk nīmoulul katəra kin əpnəpīn əm. ²⁴ Kən etəm Rom itəm tərəmərə mopael mīn tən məmā okiləs kan əpəh e nīmā rəha mopael mīn. Kən təmə okalis mətə-inu tolkeike məmā Pol otən kəm in məmā netəmim kotagət pīk lan nəhlan o naka.

²⁵ Mətə nian kəmoatietain wīr Pol məmā okotalis, kən tən-ipən kəm netəm-iasol mīn əh kit rəha mopael mīn itəm tatətul iuəhkir ron məmā, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatip məmā onəkotalis io nian esuwīnən əh e kot?”

²⁶ Nian etəm-iasol rəha mopael mīn təmətə nəghatən əh, təmuwīn məpīlan etəm tərəmərə elat mən-ipən kəm in məmā, “!Ei! !Okəmā naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh tətəpəh o Pol məmā, “!Ei! Ən wīr-tu məmā ik etəm Rom pahrien o kəp.”

Kən Pol tən məmā, “Əwəh. Iatən pahrien.”

²⁸ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn təmə, “Emətou mənī pīk o nəghəhan-inən io məmā ekuwa io etəm Rom.”

Mətə Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.”

²⁹ Kən əmun mopael mīn itəm kəmoatətul matip məmā okotalis Pol kəmotaut kani məntaalat ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh təmītun məmā Pol in etəm Rom, kən təməgin mətə-inu tinəlis rəkis e sen.

Pol təmətul aupən e kaonsel

³⁰ Kən lawīgin, kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh tolkeike məmā otītun ətuatip məmā tahro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən kīkīs rəkīs sen lan, kən maun-in pris asol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm Isrel məmā okotəpələh kəghat, kən muwīn mīləs Pol muwa tətul aupən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmā, “Piak mīn. E rəhak nəmegəhan aupən mətəoarus-pa u-roiu, esətoən məmā nīkik otəgin məmā emol nat tərət kit e nīganəmti Uhgīn.” ² Kən pris asol agīn əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhkir ron məmā kit otem-pən nohlin. ³ Mətə Pol təmən-ipən kəm in məmā, “!Uhgīn otol mihin mīn lam! Ik nakahmen e nīmā itəm kəmol pen lan tərūən pīk əm ihluə, mətə tamkīmīk əpəh imā. ?Tahro natəpələh ikin-u mətakil io e Lou rəhatat, mətə ik nəmən məmā kit otem io? Ik nīnətəghl rəkīs Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuəhkir o Pol kotəmā, “?Tahro natəghat rat e pris asol agīn rəha Uhgīn?”

⁵ Kən Pol təmə, “Piak mīn. Io esitun agīn-əhən məmā in pris asol agīn rəha Uhgīn. Mətə io ekītun məmā Naoa Rəha Uhgīn tatən nəhlan məmā, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotepət lam.’”

⁶ Kən təməpīlan məmā nəwtain kaonsel məsīn ilat Satusi mīn, kən nəwtain məsīn ilat Farisi mīn. Kən in təməghat əfəməh məmā, “Piak mīn. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tipīk mīn, ilat Farisi mīn. Mətə netəm u kotolkeike əm məmā

okotiuw-iarəp io e kot məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmimīs otəpanəmegəh mīn.”

⁷ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi mīn kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən mīnotəhap ilat mīn, mīnotol nənən kəiu. ⁸ Məto-inu Satusi mīn koatən məmə nian etəmim otimīs, okol təsəmegəh mīnən. Kən moatən məmə nagelo tikə, kən narmin tikə. Məto Farisi mīn koatən məmə, nat miləhal əh, in nīpahrienən.

⁹ Məto-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pīk ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwīn ilis.

Kən iəgətun mīn neen rəha Lou u Farisi mīn, kəmotən əskasik məmə, “Itimat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nīpahrienən məmə narmin kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasik pīk. Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn əh, təgin məmə okəmə okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsin-earəsin. Kən tahl-ipən rəhan mopaēl mīn məmə okotuwīn kiləs-irəkis Pol kiləs kan mīn əpəh iməlat ikīn.

¹¹ Kən lapīn əmun, Iərəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmə, “Nat əh, nat əpnapīn əm. Əsəginən. Ik nəmən-iarəp rəkis io ikīn-u Jerusalem. Kən onəkol mihīn mīn əpəh Rom.”

Netəm Isrel neen kəmotən anion məmə okotohamnu Pol

¹² Kən lawīgin, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmə okotohamnu Pol. Kən motol nənīəkisən kit məmə okəsotagwənən ne motənim nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmə okotətgəhl nənīəkisən əh, pəs Uhgīn otoh ilat kotimīs. ¹³ Ilat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwīn o pris asol mīn, ne netəm-iasol mīn rəha nīməfak rəha netəm Isrel, motən-ipən kəm ilat məmə, “Emotol nənīəkisən kit məmə esotunən nat kit mətoarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopaēl mīn rəha Rom motətapəh ron məmə, otəkəike mīləs mīn Pol muwa u ikīn-u, kən moteiuə lan məmə onəkotəplan o natimnat mīn əh rəhan. Kən itimat ekotəhluaiɡ e suatip kətalkəlik məmə okotiləs kətah u, kən ekotaskəlīm kohamnu.”

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit iərman, nətī wīnīn, təməto nəghatən əh, kən muwīn əpəh imə mopaēl mīn ikīn mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopaēl mīn tuwa, kən tən-ipən kəm in məmə, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwīn tehm etəm tərəmərə e mopaēl mīn. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopaēl əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmə, “Suah u Pol itəm tətətig e kalapus, təmaun-in io məmə oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn əh, tos nelmī suah apon mian əpəh ikīn kit ilau pīsīn əm, kən mətapəh ron məmə, “?Naka əh nakəmə nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmə, “Netəm-iasol mīn əpəh Isrel kəmotegəhan rəkis məmə olawīɡ kotuwa kətapəh ron ik məmə onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik məmə kaonsel tolkeike məmə otəplan wīr mīn-tu nəghatən mīn rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsəgəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwā katəhluaiɡ e suatip katəsahgin. Ilat kəmotol nənīəkisən kit məmə okəsotagwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən mīnoatətul matip əm əh-roiu məmə okotol nat əh, moatəsahgin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopael min apon təmә, “Əsən minән kəm suah kit mēmә nēmән-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipән tatuwin.

Kəmahl-ipән Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopael min taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipән kəm ilau mēmә, “Okian muән kəm mopael min ilat rafin fo-hanrit-sepinte mēmә okotətul matip o nuwinән Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək әm, kən sepinte okotasuә e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmik niro okotətul matip. Okotiet e nain klok әh-roiu lapin. ²⁴ Kən motəkәike kiləs hos neen mēmә Pol otəpələh elat, kən motiləs motuwin kəm kapman әh Filiks, kən moatehm wir mēmә okəsolән nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopael min təmәte naoa kit mos-ipән kəm itəm mil un mēmә okotiləs kan kəm kapman asol әh Filiks. Naoa un tatән mēmә,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pik pahrien. Io Klotias Lisias iatәte naoa kəm ik itəm ik natərәmərə e kapman, kən iatән tәwir kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol min rəha Isrel kinotaskəlim rəkis, kən iuəhkir kotohamnu. Məto io eməto mēmә in etəm Rom, kən ekuwin itimat rəhak mopael min kiləs-irəkis olat. ²⁸ Emolkeike mēmә ekegəs-in-tu mēmә nat naka təmol təsətuatipән itəm koatəplan-pән lan, mol kotiləs motuwin e kaonsel rəhalat.

²⁹ Kən eməplan mēmә in təsolән nat tərәt kit ne itəm otimis ron, o mēmә otuwin o kalapus ron. Nəghatən min itəm koatətu-pән lan in nat kit e rəhalat atip әm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io mēmә netəm Isrel koatol anion noa kit mēmә okotohamnu, kən nikik təht mēmә tәwir mēmә ekahl-ipinә kəm ik. Enən-ipән rəkis kəm netəm әh itəm koatol timəht kəm in mēmә okotimnә kən-ipinә kəm ik nat tərәt min itəm koatəplan-pән lan.

Inəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopael min kəmotol әm mēmә inu ne etəm tərəmərə elat təmән mihin. Kəmotiləs Pol motuwin e taon әh Antipatris lapin. ³² Kən lawigin, mopael min itəm kəmotaiu e hos min, ilat әm kotiləs Pol motuwin. Kən mopael neen min kəmotitəlig-pa iməlat ikin. ³³ Mopael min әh kəmotiləs motuwin әpəh Sisaria, kən motiləs-ipән naoa kəm etəm-iasol әh Filiks, kən motələhəu-pән Pol e nelmin. ³⁴ Nian kapman u təmafin naoa, kən mətəpəh o Pol mēmә, “?Ik etəm hiә?” Kən nian təmәto mēmә Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmән mēmә, “Nian netəmin okotuwa kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pән әh lam, io ekən kot otəpələh o nətəligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipән kəm rəhan mopael min mēmә okotiləs-ipән Pol e nimә rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkin aupən, motaskəlim әh-ikin.

24

Pol təmətul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuwin rəkis, kən pris asol agin, nərgin u Ananaeas, təmuwin Sisaria ilat netəm-iasol min neen rəha Isrel ne ienatig e lou,* nərgin u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwin kətul e niganəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən min itəm nikilat təht mēmә Pol təmol təsətuatipən. ² Kən kəmotəun-in Pol mēmә otuwa imә e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipән nəghatən min rəhalat kəm Filiks mēmә, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pik ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmikən itimat in tatətuatip wir. Imatimat ikin təməməlinu nuwəh rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən ik nəməg-ətuatip-in rəkis nolən u ikin-u mēmә otol nəmegəhən ne natigən rəhatimat tәwir. ³ Kən

^{23:27:} Wək 21:30-33; 22:25-27 ^{23:28:} Wək 22:30 ^{23:30:} Wək 23:16-23; 24:1-9 * ^{24:1:} Ienatig e lou in suah kit itəm titun wir lou matəghat e kot.

nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat min əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən məmə ekaskəlīm pik ik, məto ekətapəh ron ik məmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkir u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis məmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nərətən tepət e ikın min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekoatərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut məmə otol Nimə Rəha Uhgın tamkımik e niganəmti Uhgın, kən ekotaskəlīm.† ⁸ Kən okəmə nakətapəh ron, nəkitun nətoən nəghatən min u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən məmə, “Nəghatən min rafin əh, in nıpahrienən.”

Pol təmuhalpın nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məmə otəghat. Kən Pol təghat məmə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekıtun wir məmə ik nəmatakil e kot netəm u ikın-u imatimat ikın e nup tepət rəkis. Kən tol nəhlan nıkkik tagien məmə ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwın Jerusalem minos əm nian tuelef əm məmə ekuwın məfak. Kən ik nəkitun natətapəh-inən nat u məmə in nıpahrienən o neiuəən. ¹² Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne məmə ekuərgəhəu itımlau suah kit əpəh e Nimə Rəha Uhgın. Kən məsotəplanən məmə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, o ikın min əpəh e taon. !Kəp! ¹³ Kən okol təsəgətun ətuatıpən kəm ik məmə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nıpahrienən, məto-inu in neiuəuəən.

¹⁴ “Məto ekıtun nən-ipinən kəm ik məmə nıpahrienən məmə nian iatətəu-pən Suatıp Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmə in nəfakən neiuəən, io iatəfak kəm Uhgın rəha tipitimat min, kən io iatən nıpahrienən e nəghatən min itəm kəməte e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien min rəha Uhgın aupən. ¹⁵ Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəligən kəm Uhgın məmə in otol kəm netəm kəmotimis məmə okotəmegəh min, netəm u kotətuatıp ne netəm kəsotətuatıpən. Inu nətəligən kitıəh əm itəm nıkilat tatəht. ¹⁶ Məto-inu tol nəhlan, kən etalkut pik məmə ekol nat naka itəm io ekıtun məmə tətuatıp e niganəmti Uhgın ne netəmim.

¹⁷ “Uarisig e nup neen itəm emiet u ikın-u Jerusalem, kən emitəlig-pa min məmə ekos məni muwın kəm netəm imak ikın, kən mol sakrifais min əpəh e Nimə Rəha Uhgın. ¹⁸ Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatıp rəkis e niganəmti Uhgın, kəmotəplan io əpəh e Nimə Rəha Uhgın. Kən sənəmə itimat netəmim tepət, kən məsotərgəhəu minən. ¹⁹ Məto netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia, kəmoatətul əh-ikın e nian əh. Kən okəmə koatos nəghatən kit tərət lak, təwir əm məmə ilat okotuwa kətul e niganəmtim kən-iarəp. ²⁰ Məto okəmə kəpə, təwir məmə netəm Isrel min u itəm koatətul ikın-u, okotən-ipinə ətuatıp kəm ik nat naka itəm emol təsahmenən e nian emətul e niganəmti kaonsel rəhalat. ²¹ Kəmotetəhəu io o nəghatən kitıəh əm məmə nian emətul aupən-in elat, magət əfəməh elat məmə, ‘Itəmat nakotakil io u-roiu məto-inu io iatən nıpahrienən məmə netəm kəmotimis okotəmegəh min.’ ”

24:5: Wək 17:6 † **24:6:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikın itəm tatılpin nəghatən u matən məmə, “Kən emotən məmə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Məto Lisias itəm tərəmərə e mopael min, təmiləs nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmotəuw rəkis min suah u otimat. ⁸ Kən mələhəu nənən kit məmə netəmim itəm koatəplan-pən nərətən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.”

24:6: Wək 21:28-30

24:15: Jon 5:28-29

24:18: Wək 21:17-28

24:21: Wək 23:6

²² Suah əh Filiks in titun wir Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosiḡ-in nəghatən əh məmə, “Nian Lisias u etəm tərəmərə e mopael min otiet-pa ikin-u, kən epanos-ipinə nəghatən e nəpələhən u-roiu.” ²³ Kən Filiks təmən-ipən kəm etəm tepət e mopael min məmə okoatehm wir Pol kən təmegəhan-in rəhan min məmə kotitun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks təmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ipən kəm ilat məmə okotit Pol motuwa-tu tətul aupən in. Kən nian Pol təmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən min rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol təmatən-iarəp rəhan nīpəgnəmtin min kəm ilau məmə otiuw rəhalau nətəligən. Kən nian in təməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip, ne nolən itəm suah kit tətərəmərə e rəhan nətəligən ne nolən min, ne nian Uhgın otakil netəmim lan, kən Filiks təməgin təməgin kən mən məmə, “Tinahmen. Iet əh. Okəmə ekos nian kit min, kən panaun-in min ik.” ²⁶ Kən nian tepət tatən-ipən məmə Pol otuwa matuəghat, mətə-inu in tolkeike məmə otətə Pol, mətə nat kit min, nikin təht məmə okəmə naka Pol otos-ipən mənī neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tinos nup kəiu, Filiks təmeiuaiu e kapman, kən suah kit nərgin u Posias Festas təmos nəmeen. Mətə Filiks təmapəs Pol tətətig əm e kalapus məmə otol niki netəm Isrel tətəgien.

25

Pol təmətapəh məmə otəplan Sisa

¹ Nian Festas təmol kapman minos əm nian kisił, kən miet Sisaria muwın əpəh Jerusalem. ² Ikin əh, pris asol min ne netəm-iasol min rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natimnat neen itəm nikilat təht məmə Pol təmol təsətuatipən. ³ Kəmotətapəh məmə Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmə otahl-ipən Pol titəlig-pən əpəh Jerusalem, mətə-inu ilat kəmotol anion noa kit məmə okotohamnu Pol e suatip. ⁴ Mətə Festas təmə, “Pol otətətig əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekitəlig-pən əh-ikin. ⁵ Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətəu-pa io ekotuwın Sisaria, kən okəmə Pol təmol nat kit təsahmenən, kən okotətu-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas təmətig mos nian eit o ten ilat min ilat, kən mitəlig muwın əpəh Sisaria. Kən kəmən lawigin, tahl-ipən nəghatən məmə okit Pol ka, tətul e kot, kən muwın məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tatəpələh ikin. ⁷ Nian Pol təmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotisi-pən Jerusalem kəmotətul kitəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, mətə suatip tikə itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmə koatən pahrien. ⁸ Kən Pol təmuhalpın nəghatən rəhalat məmə, “Esolən nat kit tərət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nimə Rəha Uhgın, ne Sisa u tərəmərə e ikin min.”

⁹ Mətə Festas tolkeike məmə otol niki netəm Isrel tagien kən mətapəh o Pol məmə, “?Nikim tagien məmə onəkuwın Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikin makil rəham nəghatən e nənən min u?”

¹⁰ Kən Pol təmə, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətuatip məmə onakakil nəghatən ikin rəhak. Kən ik nəkitun rəkis məmə esolən nat kit tərət e netəm Isrel. ¹¹ Okəmə emətgəhl lou o emol nat kit tərət məmə ekimis ron, kən okol esətapəhən kəm ik məmə, nakiləs-irəkis io o nat əh. Mətə okəmə nənən min əh koatən lak kəsotətuatipən, kən suah kit tikə məmə otos-ipən io e nelmilat. Mətə ekolkeike əm məmə Sisa in otakil nənən min u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas tēməghat e nənən əh məsin ilat rəhan mīn netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəmən məmə nakolkeike məmə onəkuwīn məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwīr əm. Ik onəkuwīn məplan Sisa.”

Pol təmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen mīn təmuwa muwīn, kən Kig Akripa ne wīnīn nərgīn u Pernis, ilau kəmuea Sisaria məmə okuəplan Festas muən təwīr kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatīg ikin əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natimnat neen itəm katən e Pol. In təmən məmə, “Suah kit u ikin-u e kalapus, itəm Filiks təmīləs-ipən. ¹⁵ Nian emuwīn Jerusalem, kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nīpəgnəmtīn neen lan məmə tatol təsətuatīpən motətapəh məmə ekən-iarəp məmə in təmōl tərət kən otos nalpīnən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itimat netəm Rom sənəmə nolən u rəhatimat məmə okotegəhan-in əm etəmim tuwīn e nelmi netəmim itəm koatən məmə təmōl nat kit təsətuatīpən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpīn rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel mīn əh kəmotuwa, eməsiuw-pən mīnən, məto kəmən lawīgin əm, kən ekotuwin kəpələh e nimə kot kən motaun-in mīn Pol məmə otuwa mətul aupən. ¹⁸ Nian rəhan tikimīr mīn kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmə təmōl nat naka tərət itəm nīkik təmatəht məmə okotən mihin. ¹⁹ Ilat kəmoatən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmīmīs kit, nərgīn u Iesu, itəm Pol tatən məmə suah əh tatəmegəh. ²⁰ E natimnat mīn əh, io esitun wīrən nənən lan məsin, kən mōl ekətapəh o Pol məmə, ‘?Tahro, nīkim tagien məmə nakuwīn Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikin makil nənən mīn itəm katən lam?’ ²¹ Məto Pol təməsegəhanən, kən mətapəh məmə ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakil nənən mīn əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmə rəhak netəmim okoatehm wīr mətoarus ekehm suatīp kit, kən panahl-ipən tuwīn məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa təmən kəm Festas məmə, “Io mīn iakolkeike məmə ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas təmə, “Təwīr əm. Olawīg nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawīgin, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimə kot, kən netəm-iasol itəm koatərəməərə e mopaēl mīn, ne netəm-iasol pīk mīn e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol mīn rəha nisaiiən. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopaēl mīn məmə okotuwin motiləs Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas təmə, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikin-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikin-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasik lak məmə təsəwīrən məmə ekegəhan-in suah əh tətətig, məto təkəike mīmīs. ²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpīnən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətapəh məmə otuwīn məplan Sisa əpəh Rom, kən nīkik təht məmə ekegəhan-in. ²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatīp kit ne e nat u məmə ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekiləs muwa məmə otətul aupən e nīganəmtīm, Kig Akripa, ne itəmat rafin. Iakolkeike məmə ik onakehm mīn-tu kən mītun natimnat mīn əh, kən nian kilau okuəplan natimnat rafin mīn əh, pəs ekītun nətəən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekītun məmə təsətuatīpən məmə ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatīpən kəm in məmə nat naka təmōl tərət.”

26

Pol tāməghat e niġanəmti Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəkitun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol tāmīlās-ipər nelmin mefətutu ilat lan, kən muhalpīn rəhalat nəghatən mən məmə, ² “Kig Akripa. Nīkik tagien pīk aġin roiu məmə ekətul e niġanəmtim, kən mən-iarəp rafin nənən mīn itəm netəm Isrel koatətu-pa lak. ³ Nīkik tagien mətō-inu ik nəkitun wīr nolən mīn e kastom rəha netəm Isrel e natimnat mīn itəm ilat koatəghat pīk ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətīg-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafin kotitun natimnat rafin e rəhak nəmegəhən məmə tahro nulan e rəhak natīgən, nian ematakəku e nətuounən imak ikīn e rəhak nəptən, mətōarus-pa uarisig emuwīn Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotitun io nuwəh rəkis, kən okəmə nīkilat tagien, kotitun nənən məmə io Farisi kit nian ematakəku rəkis mətōarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farisi mīn, ilat koatətəu-pən wīr aġin Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, maprəkis-in netəmim rafin. ⁶ Kən roiu u, iatətul ikīn-u məmə ik onakakil rəhak nəghatən mīn mətō-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nəniəkisən itəm Uhgīn təmol aupən ilat tīpītīmat mīn. ⁷ Nəniəkisən u kitīah əm itəm netəm tuelef noanol mīn rəhatīmat itəm kəmoatəfak kəm Uhgīn lapīn ne e nərauīgən məmə okotos. ?Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, mətō tahro netəm Isrel mīn u koatən-ipən nəghatən mīn əh lak? ⁸ ?Tahro tiəkis pīk otəmat o nənən nīpahrienən məmə Uhgīn tītun nolən etəm təmīmis təmegəh mīn?

⁹ “Aupən, io mīn eməplan məmə tətuatīp məmə ekol natimnat tepət pəs mərəkīn suah Iesu, etəm Nasaret. ¹⁰ Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem. Pris asol mīn kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmim tepət rəha Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhan məmə in nat təwīr aġin kit. ¹¹ Nian tepət iatuwīn e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel matol nalpīnən kəm ilat matol məmə ilat okotən rat Iesu. Nīkik təmətəhmə pīk ematətəhau ilat, kən matītəp ilat nian rafin. Kən kotagīm kan e taon isəu mīn ikīn pīsīn pīsīn mīn, mətō ematītəp əh ilat.”

Pol tāmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu

(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təkəkəike matən məmə, “Nian kit ematuwīn əpəh Tamaskes məmə ekol nat əh. Pris asol mīn koategəhan-in io, kən motən əskasīk kəm io məmə ekəike mol. ¹³ Kig Akripa, e nīlugī nian, ematuwīn e suatīp, kən məplan nəhag-əhagən kit təmīsī-pən e neai muwa masiəgəpīn io ne netəm koatuarisig-in io. Nagəhagən əh, tatuəp taprəkis-in mītgar. ¹⁴ Kən emotiet e nəptən motətō nəwian kit təmīsī-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmə, ‘!Sol! ! Sol! ?Tahro nakatol tərət pīk kəm io nulan? Nolən əh in tatərəkīn atīp əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmen e kau itəm kəmaru e nīg kəməgət tasīlə lan, mətō in tatol wael, kən nīg təməha mətəru, kən matol nahmən asol atīp əm kəm in.’ ¹⁵ Kən ekətəpəh ron məmə, ‘?Mətō Iərəmərə, ik pah un?’

Kən Iərəmərə tən-īpa kəm io məmə, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Mətō ətul. Emītəpun rəkis ik məmə ik rəhak etəmim. Kən onakən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm nəməplan u-roiu, ne natimnat itəm epanol, ik nəkəplan. ¹⁷ Oekīlās-irəkis ik e nelmi netəm Isrel ne nelmi Iaihlua mīn itəm io ekahl-ipən ik məmə onəkuwīn mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəike merəh e niġanəmtīlat məmə okotəuhlin ilat motiet e napīnəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motiet e nəsanənən rəha iərmīs motuwa o Uhgīn. Kən Uhgīn

otafəl rəhalat nolən rat mīn, mətō-inu kəmotən nīpahrienən e nəghatən itəm iatən. Kən ilat okotuwa iməlat ikīn ilat netəm u Uhgīn tīnəmītəpun rəkīs ilat.’ ”

Pol tāmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol tāməkəike matən məmə, “Kig, io iatol natimnat itəm Uhgīn tāmən kəm io e nat kit tahmen e napīlaiirən. ²⁰ Io iatən-iarəp rəhan nəghatən emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwīn matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikīn mīn e nītən Jutia, ne ima netəm ikīn mīn rafin u Iaihlua mīn. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn motahatətə e Uhgīn, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmə kəmotəuhlin pahrien ilat. ²¹ Mətō-inu o nat əh, kən netəm Isrel kotiləs io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn motolkeike məmə okotohamnu io.

²² Mətō Uhgīn tətəsitū lak nian rafin mol iatətul ikīn-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien mīn rəha Uhgīn kəmoatən məmə otəpanol mihin. ²³ Kəmotən məmə Kristo əh itəm Uhgīn tāmən məmə otahl-ipa, in otətō nahməən e nīpətīn kən panimis. Kən meto inu in otətuoun məmegəh mīn e nīmīsən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm Isrel ne Iaihlua mīn, məmə nəhag-əhagən u in suatip itəm Uhgīn otosmegəh ilat.”

Pol tāmalkut məmə Kig Akripa otitun Iesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “! Pol ik nīnatəlməl! ! Rəham nītunən tīnəfəməh pīk agīn, kən roiu əh rəhm-kapə natitəlau!”

²⁵ Mətō Pol tən-īpən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esəlmələn. Nəghatən mīn u iatən, kotətuatip əm, kən ilat nīpahrienən. ²⁶ Io ekītun nəghat ətuatipən kəm kig, kən okol esaulisən mətō-inu ekītun məmə in titun rəkīs natimnat mīn u. Ekītun məmə in təmos rafin nəghatən mīn əh, kən sənəmə in nat kit itəm kəmol anion-pən huə kit təkəku ikīn. ²⁷ ?Kig Akripa, tahro? ? Nakotən nīpahrienən e nəghatən itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotətə? Ekītun məmə ik nakatən nīpahrienən elat.”

²⁸ Meto kig tən-īpən kəm Pol məmə, “?Nīkim təht məmə e nian əkuəkīr əm huə roiu, nəkītun niuw-pamən io məmə io ekuwa Kristin kit?”

²⁹ Mətō Pol təmə, “Nat əpnəpīn əm məmə in nian əkuəkīr o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgīn məmə sənəmə ik pīsīn əm, mətō netəmim rafin itəm kəmotətō rəhak nəghatən roiu, Uhgīn otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, mətō sen əm u itəm kəmālis io lan, esolkeikeən məmə okəlis itəmat lan.”

³⁰ Kən Kig təmətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafin itəm koatəpələh, ³¹ kən motiet, moatən-īpən kəm ilat mīn məmə, “Suah əh təsələn nat kit tərət məmə in otīmīs ron o muwīn e kalapus ron.”

³² Kən Kig Akripa tən-īpən kəm Festas məmə, “Nəkītun nahl-iarəpən suah əh, mətō in əmun in tolkeike məmə Sisa otakil rəhan nəghatən.”

27

Mopael mīn kəmotit Pol motuwīn Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə oekotuwīn Itali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen mīn e nelmi etəm-iasol kit rəha mopael mīn, nərgīn u Julias. In tatərəmərə e mopael wan-hanrīt. In e mopael u katən məmə, “Mopael Rəha Sisa.” ² Kən nego kit təmīet əpəh Atramitiam matuwa, kən mīnatīg məmə

otitəlig-pən mīn əpəh Esia, kən ekotuwīn lan. Kən etəm Masetonia kit təmətəu-pa itimat, nərgin u Aristakas, in etəm Tesalonaeka. ³ Kən lawiḡin ekotiet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwīr kəm Pol, kən megəhan in məmə otuwar muwīn məplan rəhan neen netəmim itəm titun ilat. Kən ilat kəmoatehm wīr Pol.

⁴ Kən ekotiet mīn ikin əh, kən nīmətag tatiləs itimat, kən motitəlau e nīkali nitən əh Saepras itəm nitəhəi təməlinu ikin. ⁵ Kən emotaiu ihluə e Silisia ne Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikin əh, etəm tərəmərə mōpael mīn təmuwīn məplan nego kit itəm təmiet Aleksantria matuwīn Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet mīn, mətə e nian tepət nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut məsin məmə ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuəhkīr, mətə tiəkis, mətə-inu ioatiləs pikən nīmətag, kən okol esotaiuən motuwīn təhmīn. Kən ekotaiu e nīkalin pis ikin məmə ekotuwīn Krit. Emotitəlau e poen asol əh nərgin u Salmone. Kən motitəlau e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, mətə tiəkis əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikin kit katən məmə, Pasis Wīr, iuəhkīr o taon əh Lasea.

⁹ Mətə-inu emotərəkin əm nian wīr tepət təmuwa muwīn, kən nian wīr o nuwīnən e nego tīnol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niamitə, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmə, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tīnuwa rəkis mīnuwīn e məwig Oktopa. Kən Pol təməghat məmə okoatəto wīr ilat, matən məmə, ¹⁰ “Piak mīn. Iatəplan məmə okotatig e nəratən tepət e naliwəkən u rəhatat. Tīmətig əm məmə itəhəi otərəkin kako mīn u, ne nego u, kən okəmə naka kitat mīn okotimīs.” ¹¹ Mətə etəm-iasol rəha mōpael mīn tatətəlig-in pik etəm tatiləs nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pikən nəghatən rəha Pol. ¹² Kən pasis əh təsəwīr pikən məmə nego otətul ikin e nian rəha nətəpən mətə-inu nian əh, in nian nitəhəi tətəsəsau pik lan. Kən ilat tepət kotən məmə təwīr məmə okotiet. Nīkilat təməht məmə okotuwīn əpəh e pasis əh Finiks motəhluəig ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmōl nōhlin kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego titun nəməhlən ikin e nian rəha nəsəsauən.

Nīmətag asol təmoh ilat

¹³ Kən nīmətag wīr kit tīnatīsi-pis matelel nat, kən netəm e nego, nīkilat təht məmə nīmətag əh inəh kōtolkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nitən əh Krit. ¹⁴ Mətə təsuwəhən, nīmətag asol kit tīnatuwa mīn, nərgin u, Luətuəmlae, tātīsi-pən e nəptən apon, ¹⁵ minatiləs itimat, mīnatoḡ nego. Kən nego tīnəruru nāiuən mīləs pikən nīmətag, kən ekotapəs nāiuən moatətəlig-in əm nīmətag tatiləs itimat.

¹⁶ Emotuwīn-pa Koata ikin e nīkalin pis ikin. Ikin əh emotəhluəig ikin məsin, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat tēmīkə o nīləs-ipərən pot. ¹⁷ Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kiətāin tiəkis məmə otaskəlīm nego. Ilat kəmotəḡin mətə-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokamnīm pik, kən nīkilat təht məmə nego otīləs pikən nīməkləkīl ikin əh. Kən kəmotiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nīmətag tiləs nego matuwīn. ¹⁸ Kəmən lawiḡin kən nīmətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹ Kəmən lawiḡin mīn, kəmotəmki-arəp natīmnat mīn katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen mīn. ²⁰ Kən nian tepət eməsotəplanən mītgar ne məhau mīn lapīn. Kən nīmətag təmatol əm nulan nīkitimat təht məmə okol esotəmegəh mīnən.

²¹ Nian eməsotagwənən o nian tepət məsin, kən Pol tətul aupən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən K̄rit, kən okol kəsotatigən e nəratən u kən məsotərəkinən natimnat tepət. ²² Məto roiu ekən-ipinə kəm itəmat məmə əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsimisən, məto nego əm otərat. ²³ Nagelo kit rəha Uhḡin rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ipa nəghatən u kəm io ehnaipən məmə, ²⁴ ‘Pol. Əsəginən. Onəkəike muw̄in mətul e niganəmti Sisa əpəh Rom. Məto-inu Uhḡin təw̄ir, kən n̄ikin tagien məmə otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuəh e nego.’ ²⁵ Kən Piak m̄in, əsotəginən. Io etahatətə e Uhḡin məmə natimnat m̄in rafin otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ipa mihin kəm io. ²⁶ Məto n̄imətag ot̄iləs-ipar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhəi təm̄iləs-ipar nego

²⁷ T̄inos nian ilat rafin fotin, kən lap̄in lan n̄imətag t̄iləs nego muw̄in əpəh e nitəhəi asol Metiterenian. Kən e nalugi nian lap̄in, netəm koatol wək e nego, n̄ikilat təht məmə enoatuwa iuəhk̄ir o nəptən kit. ²⁸ Kən kəmotət̄u-pən nat figəm kit əpəh e n̄ipəgnəmti təulə kəhlman-əhlman teiuaiu məmə okotehm̄tu məmə lokamn̄im o lokipar. Kən kəmotəplan məmə tahmen e negopagən tate-sep̄in ilat rafin. Kən motaiu məsin m̄in u kotəhlman-əhlman m̄in, məto t̄inahmen e negopagən ilat rafin tuente-eit əm. ²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmə nego ot̄iləs pikən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuw̄it əpəh uarisig moatəfak məmə otian uəhai əm. ³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmə okotuw̄ar kagim, kən mot̄iləs-iəhau pot rəha nego moteiuə məmə okotuw̄in əpəh e nohlin nego kəmki-arəp m̄in iagke neen. ³¹ Məto Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael m̄in ne mopael m̄in məmə, “Okəmə netəm əh kəsotəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhḡin təsosmegəhən itəmat.” ³² Kən mopael m̄in kəmotətət̄ip təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³ T̄inuwa iuəhk̄ir əm o nianən, kən Pol təmuəh n̄ikilat məmə okotəkəike kagwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moategəs məsotunən nat kit. ³⁴ Kən roiu iatən-ipinə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsanən. Kitat rafin okotəmegəh. Suah kit otəsətigən e nəratən.” ³⁵ Kən Pol təməmik p̄iret, kən mətul aupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhḡin, kən məmkas mun. ³⁶ Kən n̄ikilat təməw̄ir m̄inoatos nagwənən m̄inoatun. ³⁷ Itimat rafin tu-hanr̄it-sep̄inte-sikis e nego. ³⁸ Nian ilat rafin kəmotagwən rəkis, kən motəm̄ik pak flaoa m̄in kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego təm̄iləs n̄iməklək̄il

³⁹ Kən nian təmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuw̄a iuəhk̄ir o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pasis kit u n̄iməklək̄il kit əh-ikin. Kən n̄ikilat təht məmə okot̄iləs-ipar nego əh-ikin. ⁴⁰ Kən kəmotətət̄ip təulə e iagke m̄in kapəs ilat kotamn̄im itəhəi. Kən motikis rəkis təulə m̄in itəm kəm̄elis ətain nuw̄eə asol m̄in lan ikin katiləs nego ikin. Kən motiuw̄-pər niuw̄ən əpəh aupən məmə n̄imətag ot̄iləs nego muwar. ⁴¹ Məto ikin əh lokipar məsin, kən nohli nego təmaru n̄iməklək̄il, nego təməruru nəloalən. Kən nitəhəi t̄inatəhap-əhap naunis̄in nego.

⁴² Kən mopael m̄in k̄inoatən məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəm̄ik ilat məta neen kotagim. ⁴³ Məto Julias u tərəmərə elat tolkeike məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotitun neaiən məmə okotət̄ipən paupən əpəh itəhəi, moteai par. ⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikin məmə okotəm̄ik n̄im̄ism̄isi

timpa ne nəwtain nego min itəm nitəhəi tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsimisən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsanən əm, kən panotəto uarisig məmə nəptən əh, nərgin u Malta. ² Netəm ikin əh kəmotəwir pək otimat. Kən e nian əh nuhuan təmatəfik, nətəpən tepət. Kən kotahl nigəm asol kit məmə otəhg itimat. ³ Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətain məmə otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katimis, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴ Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat min məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsimisən əpəh itəhəi, məto uhgin u nərgin u Nalpinən otəsegəhan-inən məmə otəmegəh.”

⁵ Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmə sineik təmus otəto nahməən. ⁶ Netənim nikelat təht məmə nipei Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tisi-pər morin mimis. Kəmoatəpələh kətəlkəlik ron roe, məto təsolən nat kit ne. Kən nikelat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgin kit.

⁷ Ikin əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgin u Puplias, itəm tatərəməə e netəm ikin əh. Təməmik itimat ekotuwin iman ikin, kən matol təwir kəm itimat. Kən ekotatig iman ikin kos nian kisil. ⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tinatimis matətəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwin ron əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmin lan, məfak lan, əmun nimisən rəhan təwir min. ⁹ Nian netənim kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nitən un itəm koatimis kəmotuwa min o Pol. Kən Pol təfak elat kotəwir. ¹⁰ Netəm ikin əh, kəmos-ipa natimnat tepət kəm itimat. Nian enotol əpen-əpenə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natimnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətasitu etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹ Emotatig ikin əh motos məwig kisil, kən emotuwin e nego kit təmisi-pən Aleksantria matəhluəig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf aupən narmi uhgin mil əh mil-mil mil, nərgilau u Kasto ne Polakis. ¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisil. ¹³ Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit min, nərgin u Retiam. Kən lawigin, nimətag iasi-pis tinatelel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴ Ikin əh emotəplan piatat min neen əh-ikin itəm koatəfak. Kən kotəpəh məmə ekotatig itimat min ilat o wik kitəh. Kən uarisig emotaliwəkəm motuwin əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatat min itəm koatəfak əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwin, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa kətəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan. Ikin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwiji Uhgin, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətatig pisin əm e nimə kit, pəs mopaēl kit tatehm.

Pol təməniarəp nəghatən rəha Uhgin əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol min rəha Isrel məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təməniarəp kəm ilat məmə, “Piak min. Io eməsolən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne kastom rəhatat itəm tīpitat min kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm

Jerusalem kəmotaskəlīm io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotətapəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kotolkeike məmə okotahl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm Isrel ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekətapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niganəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak min.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Jutia. Kən kitat min neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekotolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kinatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin min rafin.”

²³ Kən ilat kəmos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət min netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apiəpiə əh, matən wır kəm ilat nərəmərəən Rəha Uhgın. Kən matən min Lou rəha Moses ne ien min rəha Uhgın, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nıpahrienən lan. Məto neen kəsotənən nıpahrienən lan. ²⁵ Kən minoatərgəhəu minoatol məmə okotagim min. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən kəm ien rəha Uhgın u Aesea məmə otən-iarəp kəm tıpitat min aupən, in tətuatip əm. Uhgın təmən kəm ien məmə,

²⁶ ‘Uwın mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgın iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsoitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsoitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol min-nulan məto-inu nıkilat tınıəkis rəkis.

Kəmotəhtosig-in matəlgilat ne niganəmtilat.

Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e niganəmtilat ne motəto e matəlgilat,
o kotitun nitunən e nıkilat,
kən motəuhlin ilat motəhatətə lak,
kən məmə ekol ilat kotəwır min.’ ”

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wır məmə Uhgın təmol suatip u rəhan o nosmegəhən netənim. Tınuwın rəkis o Iaihlua min. Kən netəm min əh okotətelig-in nəghatən əh kən motən nıpahrienən lan.”*

³⁰ Kən e nup kəiu apiəpiə, Pol təmatətou əm nimə əh mətatig lan. Kən nıkin tətəgien o netənim rafin itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəmərəən Rəha Uhgın, kən matəgətun əskasik ilat e namnusən təwır rəha İərəməə Iesu Kristo. Kən suah kit tikə məmə otən-iəhau o nən-iarəpən nəghatən əh.

28:18: Wək 26:31 **28:19:** Wək 25:11 **28:20:** Wək 26:6-7 **28:22:** Wək 24:14 **28:27:** Aes

6:9,10 * **28:28:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikın itəm tatilpin nəghatən u matən məmə, “29 Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətəligən rəhalat təman kitiəh kitiəh kən moatərgəhəu.”

Rom

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Rom Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Rom

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u tatuwın kəm iəfak mın itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwın mehm iəfak mın əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikın, in otəkəike muwın mos mənı neen o nos-ipənən kəm ian-rat mın e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, Iaihlua mın tepət, məto netəm Isrel tepət mın.

?Təməte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwın Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təməte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro mın nulan, Iaihlua mın ne netəm Isrel, ilat rafin okotuwa kitiah əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo Iesu. Uhgın təmaun-in io məmə io aposol, kən təmıtəpun mıləs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəhan. ² Namnusən təwir u, in tinəmən-iəkis nuwəh rəkis e rəhan ien mın itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgın. ³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, Iesu Kristo rəhatat İərəməərə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kig Tefit. Kən Uhgın təməgətun məmə in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nimisən e nəsanənən e wək rəha Narmın asim. ⁵ E Kristo, Uhgın təmol təwir kəm io, mos-ipa kəm io wək wir məmə io aposol kit. Təmos-ipa wək əh məmə ekaun-in netəmim e niki Iaihlua* mın e noanol mın rafin məmə okotən nıpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol nəhlan, otıləs-ipər nərgi Iesu. ⁶ Kən itəmat mın, Uhgın təmaun-in itəmat məmə itəmat rəha Iesu Kristo.

⁷ Kən roiu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgın tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan.

Pəs Uhgın Tata rəhatat, ne İərəməərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmolkeike məmə otuwın məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak Uhgın e Iesu Kristo otəmat rafin aghın-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e nahatətəən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgın titun məmə e nian rafin iatəfak, kən məsaluinən itəmat. İatol pik wək rəhan e nıkk rafin o nən-iarəpən namnusən təwir e Nətin. ¹⁰ Kən iatəfak məmə okəmə in nətəlīgən pahrien rəha Uhgın, in oterəh e suatip kit məmə ekımnə məplan itəmat. ¹¹ İakolkeike pik məmə ekımnə məplan itəmat məmə ekawte-in kəm itəmat nəwırən kit rəha Narmın Rəha Uhgın məmə otol itəmat nakotətul əskasik təhmın mın. ¹² Nıpəti nəghatən u məmə, nahatətəən rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak mın titun nasituən etəmat.

¹³ Piak mın ne wınık mın, təwir məmə nəkotitun məmə nian tepət, rəhak nətəlīgən təht məmə ekımnə muag itəmat. Məto nian rafin natımnat neen

1:1: Wək 9:15 **1:2:** Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u "İaihlua" tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26 **1:10:** Wək 19:21; Rom 15:23

koatahtosig-in io o nimnəən. Iakolkeike məmə rəhak wək otoe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat, tahmen e nəmegəhən rəha Iaihlua min ikin pişin pişin min. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne nolən rəhalat, ne netəm itəm kotəruru, kən ilat itəm kəmotol-wir skul, ne ilat itəm kəsotol-wirən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik məmə ekən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat min əpəh Rom.

¹⁶ Iatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən təwir. Esaulisən məto-inu namnusən təwir in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim rafin itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol min rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua min. ¹⁷ Tol nəhlan, e namnusən təwir, Uhgın təmol əp suatip rəhan məmə Uhgın tatos-ipən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nahatətəən əm, Uhgın tatol məmə netəmim kotuwa motətuatip e niğanəmtin. Kən inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim itəm kotətuatip e niğanəmti Uhgın e nahatətəən rəhalat, ilat okotos nəmegəhən lilin.”

Neməha tatol Uhgın o təfagə rat rafin

¹⁸ Məto Uhgın e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpınən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. Ilat koatətlosig-in nıpahrienən rəha Uhgın e nolən rat min rəhalat, ¹⁹ məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgın lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgın atip təməgətun ətuatip ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgın e niğanəmtilat. Məto təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niğanəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwin əm nulan namnun tikə, ne nıpahrienən məmə in Uhgın, kən motitun nitunən məmə Uhgın in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən məmə in təruru məmə Uhgın təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpin ilat kəmotitun Uhgın məsin, məto kəmotapəs nisaiiən məmə in Uhgın, kən məsotənən kəm in məmə nıkilat tagien o natimnat in təmol kəm ilat. Məto nıkilat təmatəht nalpəkəuən alməl min məmə Uhgın tahro nulan, kən nətəligən rəhalat təmuwa mapinəp, minotəruru suatip itəm Uhgın tolkeike məmə okotitun. ²² Nat əpnəpin ilat koatən məmə ilat kotenatig, məto ilat kəmotuwa ialməl min, ²³ kən kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın itəm rəhan nepətən təhag-əhag, kən otəsimisən tətətig lilin, kən minotətuoun moatəfak kəm narmi nat min itəm tahmen e netəmim u okotimis nian kit, o tahmen e mənig min, o nat megəh min koataliwək o koatəkioah.

²⁴ O nat u, Uhgın təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat min itəm nıkilat tolkeike məmə okotol e nıpətilat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən min e nıpətilat itəm tol əm naulisən. ²⁵ Ilat kəmotapəs nıpahrienən rəha Uhgın motaskəlīm neiueiuəən, kən moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natimnat rafin itəm Uhgın təmol, məto kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın. Məto pəs kitat kotənwiwi in nian rafin namnun tikə. Əwəh.

²⁶ O nolən min əh itəm netəmim kəmotol kəm Uhgın, təmapəs ilat, megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat min itəm nıkilat tolkeike məmə okotol e nıpətilat itəm tol naulisən əm. Nat əpnəpin nıpitan min, məto ilat kotapəs nətəu-pənən rəhalat nəman, moatit atip ilat min, kən nat u in nat pişin e itəm u Uhgın təmələhəu. ²⁷ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nəman min, ilat

1:13: Wək 19:21

1:16: Mak 8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24

1:17: Hab 2:4; Rom 3:21-22

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28

1:20: Job 12:7-9; Sam 19:1

1:21: Efes 4:17-18

1:22: Jer

10:14; 1 Kor 1:20

1:23: Dut 4:15-19; Sam 106:20

kəmotapəs nitən rəhalat nıpitan mın, moatolkeike pik nəman pisin mın. İlat koatit atıp ilat mın itəm tol naulisən. Kən Uhgın təmos-ipən nalpınən kəm ilat o rəhalat nolən rat agın mın.

²⁸ Kən nat kit mın. Məto-inu ilat kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəligən təsitunən məmə nat kit in təwır o nat kit in tərət, kən megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətuatıpən məmə okotol. ²⁹ Nıkilat təmərıoah e nolən rat pisin pisin mın rafın, kən ilat naumis, kən ilat koategəs-in suatıp o nərəkınən netəmim. Kən nıkilat təmərıoah e nolən rat mın əh: ilat koatetet netəmim, ilat iohamnu itəm, ilat koatol natımnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neıueıuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. İlat koatən nıkalı netəmim, ³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatətəhau Uhgın, ilat nagət-ırəkis, ilat nausit moatəghat ausit. İlat koategəs-in suatıp o nolən təfagə rat mın itəm netəmim kotəruru əh. İlat moatəht nəwıa tata ne mama. ³¹ İlat nenıkə, ilat nəghat tıpık, nolkeikeən rəhalat tıkə o netəmim, kən nat əpnapın ilat atıp mın neen, okol təsətəlig-inən nasəkən o nasıtuan e netəmim. ³² İlat kotıtun pap nəghatən ətuatıp rəha Uhgın itəm tatən məmə netəm mın u koatol nolən mın əh, kotəkəike motımıs. Məto ilat koatəkəike e nolən mın əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, nıkilat tagien o netəmim neen mın itəm koatol nolən rat mın əh, kən moatıləs-ipər rəhalat nətəligən məmə okotol.

2

*Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnapın itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan,† məto nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atıp nəghatən. Kən rəhatəmat nəghatən tıkə o nuhalpınən, məto-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat mın ahmen-ahmen mın əm elat. ² Kən kitat kotıtun məmə nıan Uhgın tətakil matuəh matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən mın əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən in tətuatıp əm. ³ Tol nəhlan, nıan itəmat nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim o nərətən rəhalat, məto itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kən okol nəsotagımən nıan Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat. ⁴ !Nıkitəmat təsəht pikən nolən rəha Uhgın! In tatol təwır pik kəm itəmat, kən məsetəhau uəhaiən itəmat, kən rəhan nətəligən otəmat in təfəməh. Məto itəmat nəkoatol nat əpnapın əm e nolən wır mın əh rəhan. Nəkotıtun o kəp, məmə tatol nolən təwır mın kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın.

⁵ Məto rəhatəmat-kapə tıkıs, kən məsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mın. Kən o nat u, nakotargətəin neməha ne nalpınən rəha Uhgın otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpınən rəhan e nıan Uhgın otol əp rəhan nələhəuən nəghatən itəm tətuatıp. ⁶ Kən Uhgın otos-ipən kəm netəmim kitiəh kitiəh tətəu-pən əm natımnat itəm kəmotol. ⁷ Uhgın otos-ipən nəmegəhən lılın kəm netəmim itəm koatətul əskasık nıan rafın o nolən nat itəm tətuatıp. Netəm mın əh koatalkut pik o nolən nat wır məmə Uhgın otos-ipən kəm ilat nənwıwıən, ne nısiıııən, ne nəmegəhən itəm namnun tıkə. ⁸ Məto in otos-ipən rəhan neməha ne nalpınən kəm netəmim neen itəm koatalkut atıp əm o nərıpılat,

1:27: Lev 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9 * **2::** E ves mın u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatıp kəm netəm İsrəl. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nıkilat təht məmə kotətuatıp e nıganəmtı Uhgın məto-inu ilat noanol rəha İsrəl, kən koatətəu-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm İsrəl kəmotən məmə İaihlua mın, ilat rafın netəm kotərat məto-inu İaihlua mın kəməsotosən Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7 **2:4:** Efes 1:7; 2 Pita 3:15 **2:6:** Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10 **2:7:** Rom 8:17-18

kən moatəuhlin mantaalat o nīpahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat mīn. ⁹ Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nərātən ne nian iəkis mīn. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u o Iaihlua mīn. ¹⁰ Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wīr, Uhgīn otos-ipən nənwiwiən, ne nisaiiən, ne nəməlinuən. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua mīn. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgīn tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnapīn ilat noanol rəha Isrel o Iaihlua mīn, ilat rafin okotos nat itəm tətuatip olat, inu nalpīnən o nəwīrən.

¹² Uhgīn otol nalpīnən kəm Iaihlua mīn o nolən rat mīn rəhalat, nat əpnapīn kəməsotosən Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmos Lou, Uhgīn otakil rəhalat nolən mīn e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan. ¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e nīganəmti Uhgīn, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgīn otən məmə ilat kotətuatip e nīganəmtin. ¹⁴ Nīpahrienən, Iaihlua mīn kəməsotosən Lou rəha Moses. Məto nian mīn neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətuatip, tahmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə lou kit əh-ikīn e nīkilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətuatip, ne nat itəm təsətuatipən, nat əpnapīn kəsotosən Lou rəha Moses. ¹⁵ Ilat kotitun məmə nīpəti Lou əh-ikīn rəha Uhgīn e nīkilat məto-inu nian ilat koatol təwīr, nīkilat tatəht məmə, “nolən u təwīr,” kən nian koatol nolən rat, nīkilat tatəht məmə, “nolən u tərāt.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgīn otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən mīn itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən mīn ne nətəligən anion mīn. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwīr.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgīn, kən in titun mīn əm itəmat. ¹⁸ Kən nakoatən məmə nəkotitun rəkis nat naka itəm Uhgīn tolkeike, kən itəmat nəkotitun suatip itəm tətuatip wīr məto-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ Itəmat nakotən pik məmə nakoatit iganəmtin əpis mīn, kən itəmat nakotasiəgəpīn suatip rəha netəm koataliwək tapinəp ikīn, ²⁰ kən moatəgətun ialməl mīn ne nisualkələh.‡ Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou itəm nitunən ne nīpahrienən rafin koatatig lan. ²¹ Təwīr əm nakoatəgətun netəm pisin pisin mīn. ?Məto tahro nəsoatəgətun atipən itəmat? Itəmat nakoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ?Məto tahro nakotakləh? ²² Itəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Məto tahro itəmat nakotakləh-in pətan? Nakoatətəhau narmi nat mīn kəməte e nig. ?Məto tahro nakoatakləh-in natimnat e niməfak rəha narmi nat mīn? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ?Məto tahro nakotətəghl Lou motərəkin nərgi Uhgīn? ²⁴ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! Iaihlua mīn koatən rat nərgi Uhgīn o nolən tərāt rəhatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwīr okəmə nəkoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotətəghl Lou, kən tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat. ²⁶ Okəmə Iaihlua kit u kəsəhg-ipənən, məto tatətəu-pən Lou, Uhgīn otəplan suah əh məmə kinəhg-ipənən rəkis. ²⁷ Kən netəmim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nīpətīlat, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat

2:8: 2 Tes 1:8 **2:14:** Wək 10:35 ‡ **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtin əpis mīn,” ne “ialməl mīn,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in Iaihlua mīn itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotol nolən mīn əh. **2:20:** 2 Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Aes 52:5 **2:26:** Kal 5:6

mæto-inu, nat æpnapin næmotos pap Lou itəm kəmæte, kən kəmæhg-ipən itəmat, mæto nakoatətgəhl Lou.

²⁸ Okəmæ suah kit tæmol nolən rəha netəm Isrel e nipətin, tæsolən mæmæ in tæmuwa etəm Isrel pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən sənəmæ nat kit rəha nipətin. ²⁹ Mæto suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nikin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha niki etəmim itəm Narmin æm Rəha Uhgïn tatol, mæto Lou tæsolən. Kən sənəmæ netəmim itəm koatiləs-ipər nərgi suah əh, mæto Uhgïn æm tatiləs-ipər nərgin.

3

Nian rafin Uhgïn tatol rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən mæmæ, “?Okəmæ nipəti nəhg-ipənən suah kit, in sənəmæ nat kit rəha nipətin, kən tahro nakoatən mæmæ nəhg-ipənən in nat wir kit? ?Kən o nat naka in nat wir kit mæmæ suah kit in etəm Isrel?” ² ! Kən io ekən mæmæ okəmæ suah kit in etəm Isrel, in nat wir agin e nolən min rafin! Nat tætaupən, Uhgïn tæmæləhəu-pən e nelmilat, nəghatən ætuatip rəhan. ³ In nipahrienən mæmæ ilat neen kəsotolən nəghatən itəm ilat kəmotən mæmæ okotol. Mæto nolən rəhalat tæsolən mæmæ Uhgïn otæsolən rəhan nəghatən. ⁴ ! Kəp! Nat æpnapin netəmim rafin e nətueintən koateiuə, mæto Uhgïn tæseiuəən. Tahmen æm e Naoa Rəha Uhgïn tatəghat-in Uhgïn matən min-nulan mæmæ, “Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun mæmæ ik nakətuatip. Nian netəmim okotakil rəham nolən min, motən mæmæ næmol nolən tərət min, mæto onatol win elat.”

⁵ Mæto kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim æm mæmæ, “Kitat koatol nolən itəm tæætətuatipən. Mæto nolən rat rəhatat tatəgətun mæmæ Uhgïn tatol tætuatip nian rafin. ?Kən okəmæ nolən rat rəhatat tatiləs-ipər nərgi Uhgïn, mæto in otol nalpinən kəm kitat o naka? Rəhan nolən tæætətuatipən.” ⁶ !Ei, kəp, nətəligən əh in neiueiuəən! ?Okəmæ nətəligən əh in nipahrienən, kən Uhgïn otahro min-nulan makil muəh mæləhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən? ⁷ Kən kəm-naka suah kit otən mæmæ, “?Okəmæ ekeiuə, kən rəhak neiueən otəgətun mæmæ Uhgïn tatən æm nipahrienən, kən netəmim koatənwiwi in ron, kən tahro nulan Uhgïn otakil muəh mæləhəu nəghatən rəhak mæmæ emol tæfagə rat?” ⁸ Mæto io ekatən mæmæ, okəmæ kotətəu-pən nətəligən alməl min nəhlan, netəmim kotitun nənən mæmæ, “Pəs kotol nolən rat min mæmæ rəhatat nolən rat min okotoe-in nəwirən.” Mæto nəghatən u tərət. Nipahrienən, netəmim neen koatən rat nərgək moateiuə mæmæ io iatəghat matətəu-pən nətəligən alməl min nəhlan. Uhgïn otakil muəh mæləhəu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tætuatip æm.

Suah kit tikə itəm tætuatip wir agin

⁹ ?Kən tahro? ?Kitat okotən naka əh-roiu? ?Nikitəmat təht mæmæ Uhgïn otol təwir kəm netəm Isrel maprəkis-in Iaihlua min? !Kəp! Emən rəkis mæmæ nəsanənən rəha tæfagə rat tatərəmərə e netəmim rafin, netəm Isrel ne Iaihlua min. ¹⁰ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgïn itəm tatən mæmæ, “Suah kit tikə itəm tætuatip, kitiəh agin huə ne tikə;

¹¹ Suah kit tikə itəm titun, suah kit tikə itəm tategəs-in Uhgïn.

¹² Netəmim rafin agin kəmotəuhlin mæntaalat o Uhgïn, ilat kəmotuwa nəlpah min o nolən nəwia Uhgïn, suah kit tikə itəm in tatol nəwirən, kitiəh agin huə ne tikə.”

13 “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwit itəm təmoag, Namilat tərtoah e neiueiuəən.”

“Poesen rəha sinek tətisi-pən e nohlilat.”

14 “Nohlilat tərtoah e nau-iərmis-inən ne nəghatən tarip.”

15 “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;

16 ikin min rafin itəm koatuwin ikin, koatərəkən natimnat, kən moatol netəmim koatəto tərət,

17 kən ilat kotəruru agin suatip rəha nəməlinuən.”

18 “Ilat kəsotəginən Uhgın, kən nisaiiən rəhan tikə agin e nətəligən rəhalat.”

19 Kitat kotitun məmə natimnat rafin itəm Lou tatən, in rəha netəm itəm Uhgın təmos-ipən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun nuhalpinən nəghatən itəm Uhgın otən. Kən netəmim rafin e nətueintən otəkəike motətul aupən e niganəmti Uhgın məmə in otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat. 20 Tol nəhlan, etəmim tikə agin itəm Uhgın otən-iarəp məmə in tətuatip e niganəmtin məto-inu in təmətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafin kotitun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatipən e niganəmti Uhgın tatuwa e nahatətəən əm

21 Məto roiu, Uhgın tinol-arəp rəkis rəhan suatip məmə netəmim okotuwa kətuatip e niganəmtin. Suatip əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto nəghatən min e Lou, ne nəghatən rəha ien min aupən, koatəghat-in suatip pisin əh.

22 Uhgın tatol suah kit tətətuatip e niganəmtin nian tətəhatətə e Iesu Kristo. Kən Uhgın otol kəm netəmim rafin itəm koatahatətə lan. Netəmim rafin kotahmen-ahmen əm, 23 məto-inu netəmim rafin kəmotol təfagə rat kən motəmkakiah e suatip rəha nətuatipən rəha Uhgın itəm təwir məhag-əhag, 24 kən e nəwirən rəhan, Uhgın tatən əm məmə ilat rafin itəm koatahatətə lan, ilat kotətuatip əm e niganəmtin, motuwa netəmim rəhan, tahmen e nalpəkəuən rəhan. Ilat kəsotətəuən nat kit məmə okotuwa nəhlan, məto Kristo Iesu təmətəu suatip rəhalat, mikis ilat o təfagə rat min rəhalat e nimisən rəhan. 25 Uhgın təmahl-ipa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpinən ne neməha rəhan o təfagə rat min, nian nitən təmaiu. Kən Uhgın tətəfəl təfagə rat min rəha netəmim nian netəmim kotahatətə məmə Kristo təmimis olat. Uhgın təmol suatip əh məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətuatip agin-əh, məto-inu e nətəligən rəhan itəm kaifəməh, in təsolən nalpinən o təfagə rat min itəm netəmim kəmotol aupən. 26 Təmol nəhlan məmə otəgətun roiu məmə nolən rəhan in tətuatip. In təməsaluin əmən təfagə rat min, məto təmahl-ipa Iesu məmə in otos nalpinən o təfagə rat min. Kən Uhgın atip əm tatən məmə netəmim itəm kotahatətə e Iesu, ilat okotətuatip e niganəmtin.

27 ?Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən o nat kit itəm təmol, məmə in tətuatip e niganəmti Uhgın, o kəp? Kəp, nat tikə. ?Kən etəmim təruru nəghat ausitən o naka? Məto-inu etəmim kit tikə itəm titun nətəu-pənən Lou məmə tatuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. Uhgın tatol etəmim tətətuatip e niganəmtin e nahatətəən əm rəhan. 28 Tol nəhlan məto-inu kitat kotaskəlim əskasik nətəligən məmə etəmim tətətuatip e niganəmti Uhgın e rəhan nahatətəən, məto sənəmə e nətəu-pənən Lou. 29 Uhgın, in sənəmə Uhgın rəha netəm Isrel əm. In Uhgın min rəha Iaihlə min, 30 məto-inu Uhgın kitiəh əm, itəm in otol netəmim kotətuatip e niganəmtin e suatip kitiəh əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o netəm Isrel ne Iaihlə min. 31 ?Təhro əh-roiu e Lou əh? ? Nahatətəən əh tatol Lou əh in nat əpnəpin? !Kəp! Məto nian koatahatətə əm e Uhgın, kən e nolən əh, koatətəu-pən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

3:13: Sam 5:9 3:13: Sam 140:3 3:14: Sam 10:7 3:17: Aes 59:8 3:18: Sam 36:1 3:20: Sam 143:2; Rom 7:7; Kal 2:16 3:22: Kal 2:16 3:24: Rom 5:1 3:29: Rom 10:12 3:30: Dut 6:4; Kal 3:20 3:31: Mat 5:17

4

Uhgîn tæmol Epraham tætuatip e nigånæmtin e nahatætææn

¹ Epraham in næukæti noanol min ræha Isrel aupæn. Otætælig-in-tu nat naka itæm Epraham tæmehm mæmæ in suatip ræha nætuatipæn e nigånæmti Uhgîn.

² Uhgîn tæmol Epraham tætuatip e nigånæmtin, mæto sænæmæ e nolæn wir min ræha Epraham. Okæmæ nolæn wir min ræhan in suatip ræha nætuatipæn, kæn Epraham titun næghat ausitæn ron. Mæto e nigånæmti Uhgîn, okol Epraham tæsausitæn o nat kit, ³ mæto-inu Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, “Epraham tæmatahatætæ e Uhgîn, kæn Uhgîn tæmæn mæmæ Epraham in tætuatip e nigånæmtin o nahatætææn ræhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wæk o nætouæn, ræhan iæræmæ ræ tæsænæn mæmæ ræhan nætouæn in presen kit kæn in, mæto iæræmæ ræ tækæike mos-ipæn nætouæn o ræhan wæk. ⁵ Mæto kitat kæsotolæn wæk mæmæ okotuwa katætuatip e nigånæmti Uhgîn. Kitat kotahatætæ æm e Uhgîn, kæn in tatol mæmæ kitat kotuwa katætuatip e ræhatat nahatætææn. Uhgîn pisin æm itæm tatol netæm u kotærat koatuwa katætuatip e nigånæmtin. ⁶ Tefit in tæmatæghat-in nat u nian in tæmæn-iaræp mæmæ næwiræn pahrien otuwîn o etæm itæm Uhgîn tatæn mæmæ in tætuatip e nigånæmtin, mæto sænæmæ e nolæn wir itæm suah u tæmol. In tæmæn mæmæ,

⁷ “Næwiræn pahrien tatuwîn o netæm u Uhgîn tæmafæl ræhalat nolæn rat, kæn in tæmaluin ræhalat tæfagæ rat.

⁸ Næwiræn pahrien tatuwîn o etæm u itæm Iæræmæ ræ tæsaskælimæn e nikin ræhan tæfagæ rat.”

⁹ ?Nikitæmat tæht mæmæ næwiræn pahrien æh in ræha netæm æm u kæmæhg-ipæn ilat, netæm Isrel, o næwiræn pahrien æh, in min ræha netæm kæsæhg-ipænæn ilat, Iaihlua min? Ðwæh, ræha Iaihlua min. Ematæn mæmæ, Uhgîn tæmæn mæmæ Epraham in tætuatip e nigånæmtin mæto-inu o ræhan nahatætææn. ¹⁰ ?Kæn nægæhan Uhgîn tæmæn kæn Epraham mæmæ in tætuatip, nian kinæhg-ipæn rækis, o nian kæsæhg-ipænæn æh? Uhgîn tæmaupæn mæn næhlan, uarisig kæpanæhg-ipæn. ¹¹ Kæn kæmæhg-ipæn in tahmen e næmtætin itæm tæmægætun pahrien mæmæ in tætuatip e nigånæmti Uhgîn e ræhan nahatætææn, nian kæsæhg-ipænæn æh. Kæn tol næhlan, in tata ræha netæmim rafin itæm kæsæhg-ipænæn ilat, mæto kotahatætæ e Uhgîn. Kæn in tatæn mæmæ ilat koatætuatip e nigånæmtin o nahatætææn ræhalat. ¹² Kæn in tata ræha netæmim neen min, ilat itæm kæmæhg-ipæn ilat. Mæto in sænæmæ ræhalat tata mæto-inu kæmæhg-ipæn ilat, mæto in ræhalat tata mæto-inu ilat min koatætæu-pæn suatip ræha nahatætææn itæm ræhatat tata Epraham tæmætæu-pæn aupæn u kæpanæhg-ipæn.

¹³ Uhgîn tæmol næniækisæn kæn Epraham ne ræhan noanol min mæmæ nætueintæn otuwa ræhan o nian kit. Mæto Lou sænæmæ suatip itæm næniækisæn u otuwa mol nîpahrienæn lan. In otuwa mol nîpahrienæn e nætuatipæn itæm tæmisi-pæn e suatip ræha nahatætææn. ¹⁴ Tol næhlan mæto-inu okæmæ næniækisæn tatuwa mol nîpahrienæn o netæmim itæm koatagile æm e Lou, kæn nikilat tæht mæmæ ilat kotætuatip lan, kæn suatip ræha nahatætææn in nat æpnæpin æm, kæn næniækisæn nîpætîn tikæ. ¹⁵ Mæto næghatæn u, in nîpahrienæn: Lou tatæn mæmæ nalpinæn ne nemæha ræha Uhgîn tatuwîn o netæmim itæm koatætghl Lou, kæn ikîn min rafin Lou æh-ikîn, netæmim koatætghl. Tol næhlan, nolæn ræha nætæu-pænæn Lou tatiuw-pa nalpinæn ne nemæha ræha Uhgîn, kæn tæsolæn mæmæ næniækisæn otuwa mol nîpahrienæn.

¹⁶ Tol nəhlan, nəniəkisən tatuwa mol nīpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmə nəniəkisən otuwa e nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotitun nitunən pahrien məmə rəhan nəniəkisən in rəha noanol mīn rafin rəha Epraham, sənəmə rəha netəm mīn əm u itəm Uhgīn təmos-ipən Lou kəm ilat, məto rəha netəm mīn u, ilat mīn itəm koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafin tata. ¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tīpī noanol tepət.” E niganəmti Uhgīn, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgīn u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəm kəmotimīs, kən in titun nolən natimnat e nat agin tikə.

¹⁸ Nian Uhgīn təmən-iəkis kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham təmahatətə e Uhgīn mītun e nīkin məmə nəghatən rəha Uhgīn in nīpahrienən, nat əpnapīn in tiəkis agin məmə nəniəkisən otuwa mol nīpahrienən. Uhgīn təmən məmə, namipīn mīn okotepət motaprəkis.

¹⁹ Nahatətəən rəhan təseiuaiuən, nat əpnapīn in titun məmə nīpətīn tinaguīhl mīnahmen əm o nīmīsən məto-inu rəhan nup iuəhkir o wan-hanrit, kən titun məmə Sera tinaprəkis-in ikin katemək ikin kən okol təseməkən. ²⁰ Epraham təməsəf-əfən rəhan nahatətəən e nəniəkisən rəha Uhgīn. Nīpahrienən, rəhan nahatətəən təməwiə muwa məskasik təhmīn mīn, kən matos-ipən nənwiwiən kəm Uhgīn. ²¹ In təmitun wīr e nīkin məmə Uhgīn tatos nəsanənən o nolən rəhan nəniəkisən tuwa mol nīpahrienən. ²² O nat əh inəh, “Uhgīn təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhan.” ²³ Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgīn təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin,” kəməsətəən məmə rəha Epraham pīsīn əm, ²⁴ məto kəməte mīn məmə rəhatat, itəm Uhgīn otən məmə kitat okotətuatip e niganəmtin, kitat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh Iesu Iərəməərə rəhatat e nīmīsən. ²⁵ Kəmegəhan-in-pa Iesu tuwa mīmīs o təfagə rat mīn rəhatat, kən Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən məmə in otol suatip məmə kitat okotətuatip e niganəmtin.

5

Nəməlinuən ne nagienən

¹ Tol nəhlan, koatatiḡ e nəməlinuən kitat Uhgīn məto-inu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən natimnat mīn əh kəmotuwa e Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo. ² E nahatətəən rəhatat, natimnat itəm Kristo təmol, təməmik kitat kotuwa e niganəmti Uhgīn məmə okotos nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat. Kən nəwīrən əh, kotatiḡ lan əh-roiu. Kən kitat kotagien məto-inu kitat kotitun wīr agin məmə okotos nepətən əhag-əhag rəha Uhgīn. ³ Kən nat kit mīn, kitat kotagien nian kotatiḡ e nian əskasik mīn məto-inu, kitat kotitun məmə nian əskasik mīn kotasitu etat məmə okotətul əskasik e nəratən. ⁴ Kən nian koatətul əskasik, Uhgīn, nīkin tagien otat. Kən nian kotitun məmə Uhgīn nīkin tagien otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgīn. ⁵ Kən natimnat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgīn ron, kotitun məmə okotuwa kol nīpahrienən məto-inu, in təmos-ipa Narmīn Rəhan kəm kitat, kən Narmīn tatos-ipa nolkeikeən rəha Uhgīn tərīoah e nīkitat.

⁶ Kən nian rəhatat nəsanənən təmatikə əh o nosmegəh atipən kitat, e nian ətuatip itəm Uhgīn təmən, Kristo təmīmīs o nosmegəhən kitat netəm rat u kəsotisiai-inən in Uhgīn. ⁷ E rəhak nətəligən, in nat tiəkis agin məmə suah kit otegəhan-in məmə in otimīs o suah kit mīn itəm rəhan nolən tətuatip. Məto kəm-naka suah kit otimīs o suah kit mīn itəm rəhan nolən təwīr agin

o netəmim. ⁸ Məto Uhgın təməgətun rəhan nolkeikeən kəm kitat e nolən u məmə, nian kitat netəm kəmoatol əh təfagə rat, kən Kristo təmimis otat.

⁹ Tol nəhlan, Uhgın təmöl kitat kotətuatip e niganəmtin e nita Kristo itəm təmaiu nian təmimis otat. Kən məto-inu nat u in nıpahrienən, kitat kotitun wır məmə Kristo otosmegəh kitat o neməha ne nalpınən rəha Uhgın e namnun nian. ¹⁰ Nian kəmotol tikimır kitat Uhgın, məto in təmöl kitat kotuwa iolin mın e nımısən rəha Nətın. Kən məto-inu təmöl kitat kotuwa iolin mın, nat kit itəm taprəkis-in inu məmə kitat kotitun wır məmə Uhgın otosmegəh kitat e nalpınən ne neməha rəhan, məto-inu Kristo tatəmegəh. ¹¹ Kən nat kit mın, nikitat tagien məmə kəmotuwa kitiəh kitat Uhgın e İərəmərə rəhatat İesu Kristo, itəm Uhgın təmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin mın.

Atam təmiuw-pa nımısən, kən Kristo təmıləs nəmegəhən

¹² Aupən agın, suah u Atam, təmöl təfagə rat, kən tol nəhlan, təfagə rat misı-pən lan muwa e nətueintən e etəm kitiəh əm əh. Kən təfagə rat təmıləs nımısən muwa ikın. Kən tol nəhlan, netəmim rafın okotəkəike motimıs məto-inu ilat rafın koatol təfagə rat. ¹³ Nıpahrien, netəmim kəmotol təfagə rat uarisig Uhgın təpanos-ipa Lou. Məto nian Lou tikə, okol kəsotətgəhlən Lou, mol məmə Uhgın təsəte rəkısən təfagə rat mın rəhalat. ¹⁴ Məto nat əpnapın Uhgın təməsəte rəkısən təfagə rat mın rəhalat, netəmim itəm koatag e nian rəha Atam mətoarus-pa Moses, ilat rafın kəmotimıs. Əwəh, nat əpanapın netəm mın əh kəməsotolən təfagə rat tahmen e təfagə rat rəha Atam, məto ilat rafın kəmotimıs.

E nolən mın neen, Atam in tahmen e Kristo itəm təmuarisig in, məto-inu nat naka itəm Atam təmöl, tatuwin o netəmim rafın, tahmen-pən əm məmə nat naka Kristo təmöl tatuwin o netəmim rafın. ¹⁵ Məto nat naka itəm Uhgın təmos-ipa tol pısın agın e təfagə rat rəha Atam. Təfagə rat rəha suah kitiəh əm u, Atam, təmiuw-pa nımısən o netəmim tepət, kən inu in nat asol. Məto nat asol taprəkis, in nəwırən asol rəha Uhgın itəm in təmawte-in o netəmim tepət o nafələn təfagə rat rəhalat, kən nat əh təmuwa e nəwırən rəha suah kitiəh əm u, İesu Kristo. ¹⁶ Ekən mın məmə, nəwırən asol rəha Uhgın itəm in təmawte-in kəm netəmim, in tol pısın agın e noa təfagə rat rəha suah kitiəh əm əh. Suah u təmöl təfagə rat kitiəh əm, kən Uhgın təmakil muəh mələhəu nəghatən lan məmə otos nalpınən. Kən uarisig, nian netəmim tepət kəmotol təfagə rat tepət, məto Uhgın təmos-ipa nat təwır kəm kitat, kən təmöl məmə kitat kotətuatip e niganəmtin. ¹⁷ Nıpahrienən məmə təfagə rat rəha suah kitiəh əm, Atam, təmöl nımısən tatərəmərə e netəmim rafın, kən inu nat asol. Məto nat asol kit mın itəm taprəkis məmə, nat itəm suah kitiəh əm, İesu Kristo, təmöl. Netəmim rafın itəm koatos nəwırən rəha Uhgın itəm in təmawte-in əpnapın əm kəm ilat, kən motahatətə məmə Uhgın tatol ilat kotətuatip e niganəmtin, ilat okotos nəmegəhən lılın. Kən ilat Kristo, okotərəmərə.

¹⁸ Əwəh, Atam təmöl təfagə rat kit mol məmə, Uhgın təmakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafın məmə okotəkəike motos nalpınən. Kən e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo təmöl nat ətuatip kit, mol suatip məmə netəmim kotitun motuwa motətuatip e niganəmti Uhgın. Kən nətuatipən əh, tatol məmə netəmim rafın kotitun nosən nəmegəhən lılın. ¹⁹ Netəmim tepət kəmotuwa nol təfagə məto-inu suah əh Atam təməht nəwia Uhgın. Məto netəmim tepət okotuwa motətuatip e niganəmti Uhgın məto-inu suah kit mın, Kristo, təmöl nəwia Uhgın.

²⁰ Uhgïn tamos-ipa Lou mämә tәfagә rat otuwa mol iahgin, kән mämә netәmim okotitun nolән rat min rәhalat. Mәto nian tәfagә rat tәmuwa mol iahgin, nәwirән itәм Uhgïn tәmawte-in әnnapin әm tәmuwa iahgin tәhmin min maprәkis, ²¹ mämә nәwirән otol win e tәfagә rat min. Tәfagә rat tәmatәrәmәrә e netәmim rafin matiuw-pa nimisән elat. Mәto roiu nәwirән itәм Uhgïn tәtawte-in kәм kitat otәrәmәrә, kән nәwirән әh otol mämә netәmim okotәtuatip e nigәнәmti Uhgïn, kән motos nәmegәhән lilin e Iesu Kristo rәhatat Iәrәmәrә.

6

Nәsanәнән rәha tәfagә rat okol tәsәlis әtainән kitat

¹ ?Kән tol nәhlan o nat әh, kitat okotәhrән? Okәмә naka suah kit otән mämә, tәwir mämә koatәkәike әm o nolән tәfagә rat, mämә nәwirән rәha Uhgïn otәwiә mol iahgin tәhmin. ² !Kәp, tәsәtuatipән! Nian tәfagә rat tәtalkut mämә otiuw-pән kitat tәrat ikin, kән nikitat tәike mәht mämә, tahmen әm mämә kәmotimis rәkis lan, kән okol kәsotolән nәwian roiu. ³ Nәkotitun o kәp mämә, kәmol baptais etat, kән baptais әh tatәgәtun mämә kitat kәmotuwa kitiәh kitat Kristo. Kән nian Kristo tәmimis, tahmen әm mämә kitat kotimis kitat min, u nipәtin tәmә nәmegәhән rәhatat o nolән tәfagә rat, in tәmimis. ⁴ Tol nәhlan, nian kәmol baptais etat, in tahmen mämә kәmotimis, kән kitәnim itat kitat Kristo. Kән in tol nәhlan mämә kitat okotәtәu-pән suatip rәha nәmegәhән wi, tahmen әm mämә Uhgïn Tata tәmosmegәh Kristo e nimisән, e nәsanәнән asol rәhan.

⁵ Tol nәhlan mәto-inu, kәmotuwa kitiәh kitat min e nimisән rәhan, kән okotuwa min kitiәh kitat min e nolән itәм Uhgïn tәmosmegәh in lan e nimisән. ⁶ Kitat kotitun mämә nian kәmәht-ipән Kristo e nig kәmәluau, kәmәht-ipән ilat nolән oas min rәhatat mämә, otәrәkin nolән oas rәhatat itәм tolkeike pik tәfagә rat. Kән tәmol mämә tәfagә rat otәsәrәmәrә minән etat, ⁷ mәto-inu etәmim itәм tәmimis, tәsatig ahginән nәsanәнән rәha tәfagә rat.

⁸ Mәto-inu kәmotimis kitat Kristo, kән tol nәhlan, kotahatәtә mämә okotәmegәh kitat min roiu, ne nian itәм tәpanuwa. ⁹ Kotahatәtә nәhlan mәto-inu kotitun mämә Uhgïn tәmosmegәh Kristo e nimisән, kән tol nәhlan okol tәsimis minән. Nimisән tәsәrәmәrә minән lan. ¹⁰ In tәmimis mau kitiәh әm, kән e nimisән rәhan, tәmos-irәkis nәsanәнән rafin rәha tәfagә rat. Mәto tatәmegәh roiu, kән e nәmegәhән rәhan, in tatәmegәh mämә otilәs-ipәр nәrgi Uhgïn. ¹¹ Kән e nolән ahmen-ahmen әm, nikitәmat tәkәike mәht itәmat mämә nәmotimis e tәfagә rat, tәfagә rat rәhan nәsanәнән tikә o niuw-pәнән itәmat. Mәto e nәmegәhән rәhatәmat әh-roiu, nikitәmat tәkәike mәht itәmat mämә nakotәmegәh e Uhgïn mämә onәkotilәs-ipәр nәrgin e Kristo Iesu.

¹² Tol nәhlan, sotegәhan-inән mämә tәfagә rat tәrәmәrә e nipәtitәmat itәм otәpanimis nian kit. Sotegәhan-inән mämә nәkoatol nәwia nәtәligән rat rәha nipәtitәmat. ¹³ Kән sotegәhan-in minән nolән nipәtitәmat min mämә nәkoatol tәfagә rat lan. Mәto otegәhan-in-pән nәmegәhән rәhatәmat rafin kәм Uhgïn, mәto-inu itәmat netәmim itәм Uhgïn tәmәmki-rәkis itәmat e nimisән mәmki-pән itәmat e nәmegәhән. Kән otegәhan-in nolән nipәtitәmat min mämә okotol nolән min itәм kotәtuatip e nigәнәmti Uhgïn. ¹⁴ Tol nәhlan mәto-inu, tәfagә rat otәsәrәmәrәән etәmat mәto-inu roiu, nәsotatig ahginән Lou itәм tәsәsituән etәmat mämә nәsotolән tәfagә rat. Mәto nakoatatig ahgin nәwirән itәм Uhgïn tәtawte-in kәм itәmat, kән e nәwirән әh, in otәsitu etәmat mämә nәsotolән tәfagә rat.

Slef min rəha nolən atuatiṗ

¹⁵ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat məto-inu, Lou təsərəməərən etat, məto nəwīrən rəha Uhgīn itəm tətawte-in kəm kitat tatərəməərə etat. !Kəp, təsətuatiṗən! ¹⁶ Nəkotitun o kəp məmə, nian nakotegəhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nəkoatol nəwian, kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol nəwian. Suatiṗ kəiu o nətəu-pənən. E suatiṗ kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatiṗ u tatuwin o nimisən. Kən e suatiṗ kit min, nakotuwa slef rəha nolən nəwia Uhgīn, kən suatiṗ u tatuwin o nətuatiṗən e niḡanəmti Uhgīn. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgīn məmə nat əpnapin aupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, məto uarisig, e nikitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgīn təmikis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsanənən tikə o nərərəməərən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən min itəm kotətuatiṗ e niḡanəmti Uhgīn.

¹⁹ Iatəghat e nətəligən min itəm netəmim kotitun, inu slef ne etəm-iasol, məto-inu nətəligən rəhatəmat təsahmenən o nitunən natimnat rəha Uhgīn. Aupən ikin, nəmotegəhan-in noli-noli niṗətiṗəmat məmə ilat slef rəha nolən min itəm tol naulisən əm, ne slef rəha nəratən itəm tatər tepət. Məto roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən min itəm kotətuatiṗ, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgīn təmələhəu kalin məmə rəhan min. ²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətəuatiṗ e niḡanəmti Uhgīn təsərəməərən etəmat. ²¹ ?Noan nəwīrən naka nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərət min itəm noataulis ron əh-roiu? !Noan nolən rat min əh, in nimisən əm! ²² Məto roiu, Uhgīn təmikis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef min rəhan, kən noan nəwīrən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgīn e nikitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegəhən lilin. ²³ Tol nəhlan məto-inu nətəuən rəha təfagə rat in nimisən, məto nat itəm Uhgīn tatos-ipa in nəmegəhən lilin e Kristo Iesu rəhatat Iərəməərə.

7

Lou təsərəməərən e kitat

¹ Piak min ne winik min. Itəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou min koatərəməərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm. ² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmōl marit, lou tatən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Məto okəmə iərman əh timis, kən lou rəha marit təsaskəlim minən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah piṣin kit. ³ Məto okəmə in tatətəu-pən iərman piṣin kit nian rəhan iərman tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Məto okəmə rəhan iərman təmimis, lou əh rəha marit təsaskəlim minən pətan əh, kən nat əpnapin tatətəu-pən iərman piṣin, in təsegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak min ne winik min. E nolən ahmen-ahmen əm, məto-inu ninotol kitiaḥ itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotimis itəmat min e niḡ kəluau. Kən nian nəmotimis, Lou rəha Moses təsaskəlim minən itəmat u-roiu. Uhgīn təmikis itəmat o nətəu-pənən atuatiṗ natimnat rafin aḡin e Lou məmə Uhgīn otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmimis, kən roiu in təsolən marit, kən in titun nətəu-pənən suah piṣin. Rəhatəmat iərman aupən, in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətəu-pən suah piṣin u Kristo, itəm Uhgīn təmosmegəh e nimisən. Kən nakotətəu-pən in məmə nakoatəe noan wīr, itəm in nolən təwīr min itəm koatisiai-in Uhgīn.

⁵ Nian nətəligən rat rəha etəmim* tatərəmərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat məmә okotol nolən rat min e nıpətıtat. Kən nian Lou tatən məmә okəsotolən nolən rat min əh, tol məmә nıkitat tatəht pık nolən rat min, kən koatolkeike moatol təhmın nolən rat min. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tepət. Kən noa təfagə rat min əh, in nımısən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən minən Lou rəha Moses məmә okotos nəmegəhən lılın, məto-inu tahmen əm məmә kitat kəmotımıs e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsərəmərəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef min rəha Uhgın, məto kəsotətəu-pənən suatıp oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte, məto koatətəu-pən suatıp wi rəha Narmin Rəha Uhgın.

Lou tatol məmә netəmim kotol təfagə rat

⁷ ? Kən kitat okotəhrən? Okəmә naka suah kit otən məmә, “Lou in nat tərət məto-inu tatol məmә kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatıpən! Io ekıtun əm məmә təfagə rat tahro nulan məto-inu Lou tatəgətun io lan. Okəmә Lou in təməsənən məmә esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pısın, kən okol esıtunən nolən əh məmә təhrol nulan.† ⁸ Məto təfagə rat təmaskəlım nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol məmә nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pısın təmuwa tepət e nıkık. Məto okəmә Lou təpıkə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpıkə nəhlan, tahmen məmә təmımıs. ⁹ Aupən ikın, nian eməruru əh Lou, nıkık təsəhtən təfagə rat rəhak, emətatıg wır əm. Məto uarisıg emıtun məmә Lou əh-ikın, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa məmegəh min məskasık, kən enıtun məmә ekəike mımıs o təfagə rat rəhak. ¹⁰ Kən eməplan məmә nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa məmә otol etəmim təmegəh, məto nıpahrienən təmiuw-pa əm nımısən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlım nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeıuə-in io. Nıkık təməht məmә okəmә emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən lılın. Məto enəruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekəike mımıs o təfagə rat min rəhak. ¹² Məto Lou tasım təmısi-pən e Uhgın, kən nəghatən min rəha Lou kəmotısi-pən e Uhgın motasım, motətuatıp, motəwır motasıtu e netəmim.

¹³ Kən okəmә naka suah kit otən məmә, “Lou in nat təwır, məto təmol məmә ekımıs.” !Məto kəp, təsətuatıpən! Nian emıtun nəghatən rəha Lou itəm in təwır, nıkık təmuwın o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nımısən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol məmә ekımıs. Təmol nəhlan məmә ekıtun məmә nolən rat min rəhak, ilat təfagə rat pahrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou, enıtun məmә təfagə rat in nat tərət agın-əh.

¹⁴ Kitat kotıtun məmә Lou təmısi-pən e Uhgın. Məto io, io etəmim əm. Kən kol-salım-in io məmә io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol. ¹⁵ Esıtunən natımnat itəm iakatol, məto-inu nat wır min itəm iakolkeike məmә ekol, esolən, məto iatol əm naka itəm iatətəhau. ¹⁶ Ekıtun wır məmә təfagə rat rəhak in nat tərət nat əpnapın esolkeikeən məmә ekol. Kən nian ekəto tərət e nıkık o təfagə rat u, in nəmtətin kit məmә Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wır kit. ¹⁷ Tol nəhlan, sənəmә io itəm iatol təfagə rat min, məto nolən rəha təfagə rat itəm tətatıg e rəhak nətəligən nian rafın, tatol məmә ekol nolən rat min. ¹⁸ Ekıtun məmә nətəligən rat rəhak otəsegəhan-inən məmә ekol nat wır kit. Ekıtun in nıpahrienən məto-inu iakolkeike məmә ekol nat itəm təwır, məto

* **7:5:** Netəmim rafın koatol təfagə rat məto-inu nətəligən rat rəha etəmim tətatıg e kitat rafın. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmә koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tıkə məmә okəsotolən təfagə rat motol nolən wır. Uhgın əm titun nos-ipa nətəligən wi kəm kitat. **7:6:** Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən min rəha ves 7:7-25, nian Pol tatan “io,” məto nıpəti nəghatən u məmә in tatəghat-in netəmim rafın. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21 **7:10:** Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5 **7:11:** Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8 **7:15:** Kal 5:17

okol esolən. ¹⁹ Nat naka iatol sənəmə in nat wir itəm iakolkeike məmə ekol, mətə iatol əm təfagə rat itəm esolkeikeən məmə ekol. ²⁰ Kən okəmə ekol nat naka itəm esolkeikeən məmə ekol, sənəmə io pahrien u iatol, mətə in təfagə rat itəm tətətig lak tatol.

²¹ Tol nəhlan, iatəplan məmə nolən kit tatol wək e nəmegəhən rəhak nian rafin. Nolən əh tol nəhlan məmə, nian iakolkeike məmə ekol nat wir, mətə təfagə rat huə iuəhkir ron io tatiuw-pən io e təfagə rat. ²² E nīkik rafin, iakolkeike Lou rəha Uhgīn, ²³ mətə iatəplan min lou kit min itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak itəm tətəluagin ilau rəhak nitunən, məlis io, matol məmə io slef rəha təfagə rat itəm tatol wək e rəhak nəmegəhən. ²⁴ !Kəsi, iatəto tətətə pik agin! ?Karmə pah otīləs-irəkis io e nīpətik u itəm tatuwin o nīmīsən? ²⁵ ! Pəs kotənwīwi Uhgīn. Iesu Kristo rəhatat Iərəmərə in otol!

Kən tol nəhlan nəmegəhən rəhak tol min-nulan məmə, io slef rəha Lou rəha Uhgīn e rəhak nətəligən wi, mətə e nətəligən rat rəhak, io slef rəha lou rəha təfagə rat.

8

Nolən rəha nətəu-pənən Narmīn Rəha Uhgīn

¹ Kən nəukətī nəghatən rafin min əh tol min-nulan, məmə Uhgīn tatən məmə kitat kotətəuatip e nīganəmtin mətə-inu kotəhatətə e nat itəm Kristo təmol otat. Kən tol nəhlan, Uhgīn kol təsəhən, kən məsələhəuən nəghatən məsolən nalpīnən kit rəha netəm min u kəmotuwa kitəh ilat Kristo Iesu, ² mətə-inu nəsanənən rəha Narmīn, itəm tatos-ipa nəmegəhən wi kəm kitat e Kristo Iesu, in təmīkis kitat e nəsanənən rəha təfagə rat ne nīmīsən. ³ Lou təruru nīkisən nəhlan kitat, mol kitat kotətəuatip e nīganəmti Uhgīn mətə-inu, nətəligən rat rəha etəmim tatol win e nolən itəm Lou tolkeike. !Mətə nat itəm Lou təruru nolən, Uhgīn təmol! Inu, təmahl-ipa Nətīn ətuatip kən təmuwa etəmim mahmen e kitat. Kən Uhgīn təkəkil muəh mələhəu nəghatən mol nalpīnən o təfagə rat itəm kitat netəmim rafin koatol. In təmol nəhlan nian təmol Netin təmuwa sakrifais o təfagə rat min rafin rəhatat. ⁴ Uhgīn təmol nəhlan məmə, nəghatən ətuatip min rəha Lou okotuwa motol nīpahrienən e nəmegəhən rəhatat itəm kəsotətəu-pənən suatip rəha nətəligən rat rəha etəmim, mətə koatətəu-pən suatip itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatəgətun kəm kitat.

⁵ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm nətəligən rat rəhalat tolkeike. Mətə netəmim itəm koatətəu-pən nolən itəm Narmīn Rəha Uhgīn tolkeike, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm Narmīn Rəha Uhgīn tolkeike. ⁶ Okəmə nətəligən rat rəha etəmim in tətərəmərə lan, kən suah əh tatətəu-pən əm suatip rəha nīmīsən. Mətə okəmə Narmīn Rəha Uhgīn tətərəmərə e rəhan nətəligən, kən suah əh tatətəu-pən suatip rəha nəmegəhən ne nəməlinuən. ⁷ Tol nəhlan mətə-inu, nətəligən rat rəha etəmim, tatol tīkīmīr ilau Uhgīn, mətə-inu təsətəu-pənən lou min rəha Uhgīn, kən in təruru agin nətəu-pənən. ⁸ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, okol kəsotolən nīki Uhgīn tagien.

⁹ Mətə itəmat nəsotətəu-pənən nətəligən rat rəha etəmim. Okəmə in nīpahrienən məmə Narmīn Rəha Uhgīn tətətig etəmat, kən noatətəu-pən nolən itəm Narmīn Rəha Uhgīn tolkeike. Etəmim itəm Narmīn Rəha Kristo təsətigən lan, in sənəmə etəmim rəha Kristo. ¹⁰ Mətə Kristo tətətig etəmat. Kən nat əpnəpīn nīpətītəmat otəkəike mīmīs o təfagə rat, mətə narmītəmat tətəmegəh mətə-inu itəmat nəkotətəuatip e nīganəmti Uhgīn. ¹¹ Narmīn Rəha Uhgīn tətətig

etəmat, inu Narmin Rəha Uhgın u itəm təmol Kristo Iesu təmegəh mın e nımısən. Nıpahrienən, nıpətıtəmat otımıs nıan kit. Məto e Narmin Rəhan, Uhgın otos-ıpən mın nəmegəhən e nıpətıtəmat.

¹² Piak mın ne wınık mın. O natımnat mın əh, kitat kotəkəike katıg kətəu-pən nat itəm Uhgın tolkeike, məto kəsotatıgən kətəu-pən nat itəm nətəlıgən rat rəha etəmım tolkeike məmə otol, ¹³ məto-inu okəmə nəkotatıg motətəu-pən nat itəm nətəlıgən rat rəha etəmım tolkeike, nəkotəkəike motımıs. Məto okəmə e Narmin Rəha Uhgın nakotohamnu nolən rəha etəmım, kən onəkotəmegəh, ¹⁴ məto-inu netəmım rafın itəm Narmin Rəha Uhgın tatıt ılat, ılat nenətı Uhgın mın. ¹⁵ Itəmat nəkotıtun məmə inu in nıpahrienən məto-inu, Uhgın təmos-ıpınə Narmin Rəhan kəm itəmat, kən Narmin təsolən itəmat nakoatəgın mın Uhgın, təhmen e slef kit tatəgın rəhan etəm-ıasol. Kəp, məto Narmin Rəhan təmol məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmin tatol məmə kitat kotıtun nənən kəm Uhgın məmə, “!Ik rəhatımat tata!” ¹⁶ Kən Narmin atıp Rəha Uhgın tatən kəm narımıt məmə kitat nenətı Uhgın mın. ¹⁷ Kən məto-inu kitat nenətın mın, kitat okotos natımnat wır mın itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhatat. Kən kitat Kristo okotos natımnat mın əh. Kitat kotıtun məmə inu nıpahrienən məto-inu kitat koatəto nəhməən kitat mın, kən kotıtun məmə Uhgın otos-ıpən nısiııən kəm kitat təhmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgın itəm tatuwa

¹⁸ Ekıtun məmə nəhməən itəm kotatıg lan u-roıu, okotəplan məmə ılat nat əpnapın əm nıan Uhgın otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat. ¹⁹ Nıpahrienən, natımnat rafın itəm Uhgın təmol, inu nəptən ne natımnat itəm koatəwıə lan, ne neai, ne nat megəh mın, ılat koatəsağın motolkeike pık məmə okotəplan nıan itəm Uhgın otol-arəp məmə nenətın mın u pah mın. ²⁰ Koatasıpən nəhlan məto-inu Uhgın təmol məmə natımnat rafın itəm in təmol, ılat koatatıg e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wır mın itəm rəhalat aıpən ıkın. ılat kəsotolkeikeən nəhlan, məto in Uhgın itəm təmol nəhlan elat. Kən in təmolkeike məmə ılat okotələhəu-pən rəhalat nətəlıgən əskasık lan, ²¹ məmə in otıkıs ılat e nəmnəmıtən ne nımısən itəm ılat kotatıg pahrien lan. Kən in otıkıs ılat nəhlan məmə in tıtun nos-ıpənən nepətən əhag-əhag kıtıəh əm kəm ılat itəm otos-ıpən kəm nenətın mın.

²² Kitat kotıtun məmə aıpən ağın mətoarus-pa əh-roıu, natımnat rafın itəm Uhgın təmol, koatekımıs təhmen e pətan kit itəm tatəto nəhməən məmə otıləs nətın. ²³ Kən sənəmə natımnat mın əm itəm Uhgın təmol, ılat koatekımıs nəhlan. Məto kitat mın koatekımıs nəhlan, nat əpnapın məmə Uhgın təmos-ıpa rəkıs nat wır kəm kitat, u Narmin Rəhan. Kən Narmin in məsın rəha natımnat wır ağın mın itəm Uhgın otəpanos-ıpa nıan kit. Kən roıu koatəsağın e nıan ətuatıp məmə Uhgın otegəhan-in rafın kəm kitat natımnat itəm təməhl kitat ron. Kən in otıkıs nıpətıtat itəm toas, mos-ıpa in wı. ²⁴ Təmətıuoun e nıan Uhgın təmosmegəh kitat, kitat koatələhəu-pən əskasık rəhatat nətəlıgən o natımnat mın əh. ?Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəsağın, in otəsağın mın o naka? ²⁵ Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəlıgən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəlıgən təfəməh moatəsağın moatətul əskasık.

²⁶ Kən təhmen məmə nolən əh tətəsıtu etat,* Narmin Rəha Uhgın tətəsıtu etat e rəhatat nəpouən. Kitat kotəruru məmə naka koatəkəike kəfak ron, məto Narmin əm Rəha Uhgın tatən rəhatat lan nıan kitat koatekımıs e nolən kit

8:13: Kal 6:8; Kol 3:5 **8:15:** Mak 14:36; 2 Tim 1:7 **8:16:** 2 Kor 1:22 **8:17:** Kal 4:5-7; Nol Əpən 21:7 **8:20:** Jen 3:17-19 **8:23:** 2 Kor 5:2-4 * **8:26:** “nolən əh” tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəlıgən əskasık e natımnat wır itəm otəpanuwa.

itəm nəghatən tikə lan. ²⁷ Kən Uhgîn itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmin Rəhan tatən, məto-inu Narmin Rəhan tatəfak o iəfak min tətəu-pən nətəligən rəha Uhgîn.

Nalpəkauən rəha Uhgîn

²⁸ Kitat kotitun məmə, Uhgîn tatol məmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir min ne nat rat min, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kotalkeike Uhgîn, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkauən rəhan.

²⁹ Tol nəhlan məto-inu, aupən aupən agîn, Uhgîn tinitun rəkis məmə kitat okotahatətə lan. Kən e nian əh, in təməən məmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətin məmə netəmim tepət okotuwa pian min ne winin min, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin. ³⁰ Kən kitat itəm in təmaupən mən məmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatip, in otıləs-ipər mos-ipən nisaiiən ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikeən asol rəha Uhgîn

³¹ ?Okotən min naka e natimnat min əh? Uhgîn in kitat min, matol natimnat rafin məmə ilat natimnat wir min e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnəpən əm okəmə pah tatol tikimər kəm kitat. ³² In təməsəginən o Nətin ətuatip məmə otimis o kitat rafin, məto in təmegəhan-in əm. Kən okəmə in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafin kəm kitat. ³³ ?Pah titun nətu-pa min nəghatən kit məmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, məto-inu, in Uhgîn itəm təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kitat itəm in təmitəpun. ³⁴ ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat kotəkəike motos nalpənən? Suah kit tikə, məto-inu Kristo Iesu təmimis o kitat, kən nat kit min, Uhgîn təmosmegəh in e nimisən. Kən roiu, in tatəpələh e nikali Uhgîn matip, ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgîn o kitat. ³⁵ ?Naka titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Kristo o kitat? ?Nəratən, o nian iəkis min, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikin tasilə ikin, o nəəp rəha nəluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə! ³⁶ Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgîn tatən məmə, “Uhgîn. Nian rafin, netəmim koatolkeike məmə okotohamnu itimat o nərgəm. Itimat ekotahmen e sipsip min itəm okohamnu ilat.”

³⁷ Nipahrienən, e natimnat min əh rafin, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win agîn. ³⁸ Kən ekitun məmə nat kit tikə agîn titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgîn, inu nimisən, o nəmegəhən, o nagelo min, o iərmis min, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən min rafin, ³⁹ o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau agîn, o nat kit e natimnat rafin itəm Uhgîn təmol, okol ilat rafin kəsotıləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgîn itəm koatos o Iəramərə rəhatat Kristo Iesu.

9

Pol təmolkeike pik məmə netəm Isrel okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakolkeike məmə ekəghat-in rəhak min netəmim u noanol min rəha Isrel, məmə kəmotapəs Kristo. Iatən nipahrienən məto-inu itimlau Kristo kitiah əm, eseiuəən. Rəhak nətəligən ne Narmin Rəha Uhgîn katuən məmə nat u iatən in nipahrienən. ² Nikik təmitəgīt kən mətəhmə pik olat nian rafin. ³ Okəmə io ekitun nosən nalpənən ne neməha rəha Uhgîn, kən inu otasitu o natimak min məmə okotahatətə e Kristo, kən nikik təpagien əm. Nipahrienən, nikik təpagien okəmə Uhgîn otıləs-irəkis io e Kristo itəm iakolkeike pik, okəmə

in otasitu natimak min mämә okotahatətә lan. Ekән nәghatән u, “natimak min,” mätö-inu e nipätin, ilat noanol rәha Isrel. ⁴ Ilat noanol rәha Isrel, kән natimnat wir min u rәhalat: Uhgın tәмәhl ilat mämә nenätin min, kән tәmol әp rәhan nepätән әhag-әhag kәм ilat, kән mos-ipән min nәniäkisән min rәha nasituән,* kән mos-ipән min Lou kәм ilat, ne nәfakән әpәh e Nimә Rәha Uhgın, ne nәniäkisән min. ⁵ Kән tipilat min, ilat netәм-iasol min rәha Uhgın aupән, kән e nipätin ikin, Kristo tәmisi-pән e noanol rәhalat, kән in Uhgın itәм in ilis e natimnat rafin, itәм okatәнwiwi әm nulan kәtan namnun tikә. Әwәh.

Suatip itәм Uhgın tәmitәpun netәmim lan

⁶ Noanol rәha Isrel kәмәsotahatәtән e Kristo, mätö nolән әh tәмәsolән mämә Uhgın tateiuә e rәhan nәniäkisән, mätö-inu sәнәmә ilat rafin itәм kәmotisi-pән e noanol rәha Isrel, ilat netәм Isrel pahrien. ⁷ Kән e nolән әh inәh, ilat itәм kәmotisi-pән e Epraham, ilat sәнәmә netәм pahrien rәha Epraham. Mätö Uhgın tәмән kәм Epraham mämә, “Noanol әtuatip rәham otisi-pән e nita rәha Aisak.” ⁸ Nipätin nat u mämә, ilat u kәmotaiir e noanol rәha Epraham sәнәmә ilat rafin nenәti Uhgın min. Mätö nenәti Uhgın pahrien, ilat netәmim itәм kәmotaiir e nәniäkisән rәha Uhgın. Kән ilat u noanol pahrien rәha Epraham. ⁹ Tol nәhlan mätö-inu Uhgın tәмән-iäkis kәм Epraham minnulan, “E nian әtuatip, oekitәlig-pa, kән Sera tinilәs rәkis nәtin kit iәрman.”

¹⁰ Mätö nәghatән tәsolән namnun ikin-u. Nәti Sera u Aisak tәmit Repeka, kән in tәmilәs mil mil kәiu. Rәhalau tata kitiah әm, pipi rat rәha noanol min rәha Isrel u Aisak. ¹¹ Mätö nian mil mil u kәмәsuaiirән әh, kән mәsioalән әh nat kit itәм tәwir o tәrat, Uhgın tәмән-ipән nәghatән kit kәм Repeka. Kән nәghatән u tatәgәtun wir mämә Uhgın titәpun netәmim tәtәu-pән әm rәhan nәtәligән, ¹² mätö sәнәmә mämә kitat kәmotol nat wir kit or nat tәrat kit. Uhgın tәмән kәм Repeka mämә, “Nita rәha nәtim asol lan, ilat okotol wәk әm kәм rәha in әkәku lan.” ¹³ Kән inu tatәtәu-pән әm nәghatән e Naoa Rәha Uhgın itәм tatән mämә, “Emolkeike Jekop, mätö emetәhau Esao.”

¹⁴ ?Okotәhrән әh-roiu? ?Okotән mämә nolән rәha Uhgın tәsәtuatipән? !Kәp! Kotitun mämә in tatol tәtuatip ¹⁵ mätö-inu Uhgın tәмән kәм Moses mämә, “Oekasәkitun netәmim itәм ekitәpun ilat, kән ekol nolән tәwir kәм netәmim itәм ekitәpun ilat.”

¹⁶ Kән tol nәhlan, kitat kәsotosән nәniäkisән rәha Uhgın o nat kit itәм koatol, tahmen mämә koatolkeike pik in, o mätö-inu kitat koatol wәk ron, kәp. Koatos әm e nasәkitunән rәha Uhgın. ¹⁷ E Naoa Rәha Uhgın, in tatән kәм Fero, kig rәha Ijip mämә, “Emilәs-ipәр ik o nat kitiah әm u mämә netәmim okotәplan rәhak nәsanәнән e nәmegәhән rәham, mämә netәmim okotән-iarәp nәrgәk e nәtueintән rafin.” ¹⁸ Kән nipәti nat u mämә, Uhgın tәtasәkitun netәmim neen mätö-inu in atip tolkeike mämә otol mihin. Kән in tatol netәmim neen mämә ilat kotapәs nәtoән rәhan nәghatән mätö-inu in atip tolkeike mämә otol mihin.

¹⁹ Kәм-naka itәmat kit otәtapәh ron io mämә, “Okәмә Uhgın tatol netәmim neen mämә ilat kotapәs nәtoән rәhan nәghatән, kән ilat okotәkәike motol nәhlan. ?Kән tahro Uhgın tatән mämә ilat kәmotol tәfagә rat?” ²⁰ Mätö ekuhalpin nәghatән u mämә, ik etәmim әm. Tahro natuhalpin әsanән nәghatән rәha Uhgın. Nikitәmat tәht-tu. Nuwigı nat kәmol e noantәnimtә, kol tәsәнән kәм etәм tәmol mämә, “?Nәmahro mol io mämә ekol nulan?”

9:3: Eks 32:32 **9:4:** Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38 * **9:4:** Nәniäkisән rәha nasituән neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (Isrel) Eks 19:24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (Isrel - in wi) Jer 31:31-34 **9:7:** Jen 21:12 **9:8:** Kal 4:23
9:9: Jen 18:14 **9:12:** Jen 25:23 **9:13:** Mal 1:2-3 **9:15:** Eks 33:19 **9:16:** Efes 2:8 **9:17:** Eks 9:16 **9:20:** Aes 29:16; 45:9

²¹ Etəmim itəm tatol natimnat e noantənimtə, in titun nosən noantənimtə kit mol nuwig; nat lan kəiu, kit itəm təwir rəha nolən lafet, kən kit mīn rəha wək əpnapin əm.

²² Kən Uhgīn titun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəmā in tolkeike, in titun nolən ilat mēmā otərəkīn ilat. In tolkeike mēmā otol-arəp mēmā neməha tatol o təfagə rat, kən in otol nalpinən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Məto nat əpnapin in tatol nəhlan, rəhan nətəligən kaifəməh məsol uəhaiən nalpinən kəm ilat itəm koatol mēmā nīkin otahmə. ²³ Rəhan nətəligən kaifəməh nəhlan mēmā in otol-arəp nəwirən asol rəhan kəm netəm mīn u itəm in tolkeike mēmā otasəkitun ilat. In təmol əpen-əpenə ilat aupən aupən aɡin mēmā ilat okotatig e nəwirən rəha Uhgīn əpəh e nego e neai. ²⁴ Inu kitat rafin itəm in təmitəpun, kən sənəmā noanol əm rəha Isrel, məto Iaihlua mīn. ²⁵ Tahmen əm e naka u Uhgīn təmən e Naoa u rəha Hosea mēmā,

“Netəm mīn əh itəm sənəmā rəhak netəmim, ekaun-in ilat mēmā, ‘rəhak mīn netəmim.’

Kən netəmim itəm eməsolkēikēn ilat aupən, ekaun-in ilat mēmā, ‘netəmim itəm iakolkēike.’

²⁶ Kən ikīn-u ətuatip, itəm emən kəm ilat mēmā, ‘Itəmat sənəmā rəhak mīn netəmim,’

netəmim okotaun-in ilat mēmā, ‘Ilat nenətī Uhgīn itəm tatəmegəh.’ ”

²⁷ Kən ien Aesea təmatəghat-in noanol mīn rəha Isrel e nian tatən-iarəp mēmā, “Nat əpnapin netəm Isrel kotepət tahmen e nīməkləkil əpəh itəhai, məto Uhgīn otosmegəh əm ilat noan məsin, ²⁸ məto-inu Iərəməərə in otol rafin uəhai əm rəhan nəghatən o nos-ipənən nalpinən kəm netəmim e nətueintən.”

²⁹ Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən aupən mēmā,

“Okəmā Iərəməərə Əsanən Pīk Aɡin in təsegəhan-inən itat mēmā rəhatat nita məsin okotəmegəh, okul kitat kəpotuwa motahmen e netəmim rəha Sotom ne Komora itəm in təmərəkīn aɡin ilat.”

Netəm rəha Isrel kəməsotahatətəən

³⁰ ?Naka nīpətī nəghatən mīn u? Nīpətīn tol min-nulan mēmā, Iaihlua mīn itəm kəsotalkut əskasikən mēmā okotətuatip e nīganəmtī Uhgīn, Uhgīn təmol ilat kotətuatip e nīganəmtīn e nahatətəən rəhalat. ³¹ Məto netəm Isrel kəmotalkut pīk e suatip rəha nətəu-pənən Lou mēmā ilat kotətuatip e nīganəmtī Uhgīn. Məto ilat kəsotətuatipən. ³² ?O naka? Məto-inu ilat kəmotalkut pīk mēmā okotətuatip e nīganəmtī Uhgīn o nolən wīr mīn rəhalat, məto kəsotətəu-pən suatip rəha nahatətəən. Ilat koatoh pīkən “Kəpiel Rəha Noh Pīkənən.” ³³ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən mēmā, “!Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† mēmā netəmim okotoh pīkən, in kəpiel itəm otol ilat kotəme.

Məto etəmim itəm tətahatətə e Suah əh, okul in otəsaulisən nian tatətul e nīganəmtī Uhgīn.”

10

¹ Pīak mīn ne wīnik mīn. Iakolkēike pīk mēmā Uhgīn otosmegəh netəm Isrel, kən nian rafin iatəfak ron. ² Io iatən-iarəp kəm itəmat mēmā ilat kotalkut pīk o nolən natimnat itəm otol niki Uhgīn tagien. Məto nolən rəhalat tāsisi-pənən e nītunən itəm tətuatip. ³ Okol ilat kəsotətəu-pənən suatip rəha Uhgīn mēmā ilat okotuwa kətuatip e nīganəmtīn, məto-inu ilat kotəruru suatip rəhan, kən motalkut mēmā okotətəu-pən rəhalat atip suatip, suatip rəha nətəu-pənən

9:21: Jer 18:6 9:25: Hos 2:23 9:26: Hos 1:10 9:28: Aes 10:22,23 9:29: Aes 1:9 9:32: Aes 8:14 † 9:33: ‘Saeon’ in nərgin kit mīn rəha Jerusalem. 9:33: Aes 8:14; 28:16

Lou. ⁴ Kristo tæmol namnun e suatip ræha nætæu-pænæn Lou mæmæ etæmim in tætuatip e niganæmti Uhgîn. In tæmol namnun e suatip æh mæmæ netæmim rafin itæm koatahatætæ lan, ilat rafin okotætætætæ e niganæmti Uhgîn.

Næmegæhæn itæm Uhgîn tatos-ipa, in ræha netæmim rafin

⁵ Moses tæmæte næghatæn kit e suatip ræha nætæu-pænæn Lou mæmæ suah kit tuwa mætætætætæ e niganæmti Uhgîn. In tæmæn mæmæ, “Etæmim itæm tatol natimnat rafin agin-æh itæm Lou tatæn, in otos næmegæhæn lilin.” ⁶ Mæto suatip ræha nahatætæn mæmæ suah kit tuwa mætætætætæ e niganæmti Uhgîn in tæpiæ æm, tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, “Æsænæn mæmæ nakækæike muwin æpæh e nego e neai,” mæmæ onakegæs-in Kristo milæs meiuaiu muwa mæmæ otasitu lam. ⁷ Kæn tatæn min mæmæ, “Æsænæn mæmæ nakækæike muwin æpæh læhau e ikin ræha netæm kæmotimis ikin,” mæmæ nakilæs-iaræp Kristo mol tæmegæh min e nimisæn. ⁸ ?Mæto, tatæn min naka? Tatæn mæmæ, “Næghatæn Ræha Uhgîn in iuæhkîr æm ron ik. In æpæh e nohlîm ne nîkim.” Næghatæn u in næghatæn ræha nahatætæn itæm ioatæn-iaræp. ⁹ Tol næhlan mæto-inu, okæmæ nakæn-iaræp e nohlîm mæmæ Iesu in Iæræmæra, kæn okæmæ nakahatætæ e nîkim mæmæ Uhgîn tæmosmegæh in e nimisæn, kæn Uhgîn otosmegæh ik. ¹⁰ Kæn inu nîpahrienæn næhlan mæto-inu Uhgîn tatol etæmim kit tætuatætætæ e niganæmtin nian suah æh tæhatætætæ lan pahrien e nîkin. Kæn Uhgîn tatosmegæh etæmim kit nian in tatæn-iaræp e nohlîm mæmæ Iesu in Iæræmæra ræhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, “Netæmim rafin itæm koatahatætæ e suah æh, okol ilat okæsotaulisæn nian okoatætætæ e niganæmti Uhgîn.” ¹² Næghatæn æh in ræha netæmim rafin, nat æpnæpin okæmæ ik noanol ræha Isrel, o Iaihlua kit, mæto-inu Iæræmæra kitæh æm u tæteræmæra mætawte-in ræhan næwiræn kæm netæmim rafin itæm koatætæpæh ron. ¹³ Tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, “Netæmim rafin itæm koataun-in nærgi Iæræmæra mæmæ otosmegæh ilat, in otosmegæh ilat.”

¹⁴ ?Mæto netæmim okotæhro motaun-in Iæræmæra o nosmegæhæn ilat, okæmæ kæsothætætæn lan? ?Kæn okotæhro motæhatætætæ lan okæmæ kæsothætætæn namnusæn lan kit? ?Kæn okotæhro motæto namnusæn okæmæ suah kit tæsæn-iaræpæn kæm ilat? ¹⁵ ?Kæn netæmim okotæhro kæn-iaræp namnusæn tæwir okæmæ Uhgîn tæsahl-ipænæn ilat? Tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, “!In nat wir agin nian suah kit tatuwa o næn-iaræpæn namnusæn tæwir!”

¹⁶ Mæto sænæmæ netæm Isrel rafin itæm kæmotos e nîkîlat namnusæn tæwir. Tahmen e næghatæn itæm Aesea tæmæte mæmæ, “Iæræmæra, netæmim tækæku æm kæmotæn nîpahrienæn e næghatæn ræhatimat.” ¹⁷ Kæn tol næhlan, nahatætæn tætsi-pæn e nat itæm nakatæto, kæn nat itæm nakatæto tætsi-pæn e namnusæn itæm katæn e Kristo.

¹⁸ ?Mæto ekætæpæh mæmæ, ilat kæmotæto o kæp? Æwæh, kæmotæto. Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, “Næghatæn tæmuwin e ikin min rafin e nætueintæn, tæmuwin ikin min rafin agin.”

¹⁹ ?Kæn ekætæpæh æm o nat kit min mæmæ, netæm Isrel kæmotitun, o kæp? Æwæh, kæmotitun. Moses tæmaupæn mæn mæmæ, “Ekol itæmat nakotetet netæmim e kantri æpnæpin æm itæm ekol tæwir kæm ilat, kæn ekol nemæha tol itæmat mæto-inu ekol tæwir kæm kantri min itæm ko-talmæl.”*

10:5: Lev 18:5 **10:6:** Dut 30:13 **10:7:** Dut 30:13 **10:8:** Dut 30:14 **10:11:** Aes 28:16

10:12: Efes 3:8 **10:13:** Joel 2:32 **10:15:** Aes 52:7 **10:16:** Aes 53:1 **10:18:** Sam

19:4 **10:19:** Dut 32:21 * **10:19:** Nîpahrienæn, netæm Isrel kæmotitun næghatæn ræha Uhgîn, mæto ilat kæmæsolkeikæn mæmæ okotætælig-in. Kæn tol næhlan, Uhgîn tæmos-ipæn næghatæn kitæh æm kæm Iaihlua min mæmæ in otol netæm Isrel kotetet ilat ron.

²⁰ Kən uarisig Aesea təsəginən o nənən məmә,
 “Netəmim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io;
 Netəmim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-arəp atip io kəm ilat.”

²¹ Məto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgın e netəm Isrel məmә,
 “E nian rafın, nian rafın, eməg-əfəmäh-in nelmək məmә ekasitu etəmat,
 itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin məntaatəmat ron io.”

11

Uhgın tatasəkitun əh netəm Isrel

¹ Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ?In pahrien məmә Uhgın təməuhlin mentan o rəhan netəmim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən məntaan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Epraham, nita rəha Benjamin. ² Aupən aupən agın, Uhgın təmitəpun noanol rəha Isrel məmә in otolkeike ilat, kən ilat okotuwa rəhan mın netəmim. Kən in təməsəuhlinən məntaan olat. Nəkotitun o kəp məmә naka Naoa Rəha Uhgın tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik o Uhgın matən-iarəp nərətən itəm Isrel təmol. ³ In təmә, “Tərəmərə, kəmotohamnu rəham ien mın motohalkin-ohalkin rəham olta mın. Kən io pisin əm ekətatig, kən moatalkut mın məmә okotohamnu io.”

⁴ ?Məto Uhgın təmən-ipən naka kəm in? In təmən məmә, “Tataskəlim netəmim sepen-taosan məmә rəhak mın, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgın eiueiuə u Paal” ⁵ Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsin əh-ikin itəm Uhgın təmitəpun ilat e rəhan nəwırən. ⁶ Kən okəmә Uhgın tatosmegəh ilat e nəwırən rəhan, kən təməsölən e natimnat təwir mın itəm ilat koatol. Məto okəmә təposmegəh ilat məto-inu ilat koatol natimnat wir mın, kən nəwırən itəm Uhgın tətawte-in kəm ilat, in tol pisin, kən sənəmә nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətouən əm o rəhalat wək.

⁷ ?Kən tahro? Netəmim tepət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən mətuatip e niganəmti Uhgın, məto kəməsotosən. Məto ilat itəm Uhgın təmitəpun, kəmos. Məto ilat rafın əh itəm kəməsotosən, Uhgın təmol ilat məmә kotapəs nətoən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmә,

“Kən mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmol məmә nətəligən rəhalat tətəpil əlu-əlu, kən mol məmә niganəmtilat təpis, kən mol məmә matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təmən məmә,

“Pəs rəhalat nagwənən tepət otuwa mahmen e noanikulu kit, itəm otəhasın ilat, mol ilat kotən məmә natimnat rafın təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wir okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nalpinən kəm ilat.

¹⁰ Pəs niganəmtilat tapınəp məmә kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat təfaiu kitiəh o nərətən rəhalat namnun tikə.”

Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən Iaihlua mın

¹¹ ?Kən ekətapəh mın məmә, netəm Isrel kəmotəh pikən motiet motorin məmә okol kəsotətul mınən? !Kəp! O rəhalat nəmkakiəhən, Uhgın təmol suatip o nosmegəhən Iaihlua mın məmә otol netəm Isrel kotetə netəm mın əh, kən motolkeike rəhan nəwırən. ¹² !Tol nəhlan, okəmә Iaihlua mın kəmos nəwırən rəha Uhgın məto-inu netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Uhgın, kən netəm Isrel rafın itəm Uhgın təmitəpun rəkis, nian ilat okotəhatətə e Kristo, nəwırən rəha Uhgın otuwa mepət!

10:20: Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5 **11:3:** 1 King 19:10

11:4: 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18 **11:8:** Dut 29:4; Aes 29:10 **11:10:** Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua mīn. Məto-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua mīn, io iatənwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol məta natimak mīn netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Uhgīn otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Uhgīn təməuhlin məntaan o netəm Isrel, kən in təməmīk Iaihlua mīn kəmotuwa iohlīn mīn. Məto nian in otəmīk netəm Isrel kotuwa mīn ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotimīs kəmotəmegəh mīn. ¹⁶ Okəmə netəmim kotələhəu kalin nəwītai pīret rəha nagwənən wi məmə rəha Uhgīn, kən pīret apīapīə, in mīn rəha Uhgīn.* Kən e nəghatən rəha nīg, okəmə nəukətīn rəha Uhgīn, kən nelmīn mīn, ilat mīn rəha Uhgīn. Nəghatən u, nīpətīn təmə okəmə Epraham ne mīpīn mīn aupən, ilat rəha Uhgīn, kən noanol mīn rəhalat, ilat mīn rəha Uhgīn.

¹⁷ Məto nelmi nīg mīn neen rəha nasum-inən, Uhgīn təmatgəhl rəkīs, inu tahmen e netəmim neen rəha Isrel. Kən itəmat Iaihlua mīn, nəkotahmen e nelmi nīg u olif əpnapīn mīn e nīkinat. Uhgīn təmīlpīn itəmat e nəukətī nīg məmə nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwīrən itəm Uhgīn təmən-iəkīs kəm Epraham ne nətīn mīn u in nəukətī nīg.† ¹⁸ Məto itəmat Iaihlua mīn, nəsotəghat ausitən məmə Uhgīn təmīlpīn itəmat e nīg itəm təmatgəhl rəkīs ikīn, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən məmə nəukətī nīg tətəgwən itəmat, məto sənəmə itəmat nelmi nīg nakotəgwən nəukətī nīg. ¹⁹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “Uhgīn təmatgəhl rəkīs nelmi nīg mīn neen məmə otīlpīn io ekos nəmelat.” ²⁰ In nīpahriənən, məto tətəgəhl rəkīs ilat məto-inu kəsotahatətən e Uhgīn. Kən itəmat nakoatəper-ipən e nəukətī nīg e nahatətən əm rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotəusitən ron, məto itəmat nəkotəkəike motəgin, ²¹ məto-inu Uhgīn təmatgəhl rəkīs nelmi nīg ətuatīp neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikeən o nosən nahatətən əskasīk lan, kən in otəgəhl rəkīs itəmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Uhgīn kəm netəmim: in tatol təwīr kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasīk kəm neen mīn. In təmələhəu nəghatən əskasīk o netəmim itəm kəmotəht nəwīan, məto in tatol təwīr kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike motahatətə lan o rəhan nəwīrən. Məto okəmə nakotəpəs nahatətən lan, kən in otəgəhl rəkīs mīn itəmat. ²³ Kən okəmə netəm Isrel kotītəlig-pa mīn kahatətə e Uhgīn, kən in otīlpīn mīn ilat e nəukətīn, məto-inu tatos nəsanənən o nolən nəhlan. ²⁴ Kən nīpətī nəghatən u məmə, itəmat Iaihlua mīn, itəmat nəkotahmen e nelmi nīg u olif əpnapīn əpəh e nīkinat itəm Uhgīn təmətə rəkīs, kən mīlpīn-pən e nīg u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmə nolən ətuatīp kit rəha nīg, o nīləsən nelmi nīg pīsīn kit mīlpīn-pən e nīg pīsīn kit. Məto noanol mīn rəha Isrel, kotahmen e nelmi nīg u olif əpəh e nasumən. Kən roiu timətīg məmə Uhgīn otīlpīn mīn ilat e nəukətīlat ətuatīp.

Uhgīn tətəsakitun netəmim rafīn

²⁵ Piak mīn ne wīnīk mīn. Iakolkeike məmə nəkotītun nat anion u məmə, itəmat nəsotīləs-ipər pīkən itəmat. Uhgīn təmōl məmə netəmim neen rəha Isrel kəmotəpəs nətoən rəhan nəghatən. Məto nolən əh otətətīg əh mətoarus-pa Iaihlua mīn rafīn itəm Uhgīn təmītəpun, ilat okotahatətə lan. ²⁶ Kən e nolən əh, Uhgīn otosmegəh rafīn netəm rəha Isrel. Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Etəm otosmegəh netəmim otīsī-pən e noanol rəha Isrel;‡

* **11:16:** Nəghatən u rəha pīret təmīsī-pən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasumən. Netəmim koatol pīret lan, kən motaupən katos-ipən nəwītai pīret məsīn kəm Uhgīn. Kən in tatəgətun məmə pīret tapiapīə, in mīn rəha Uhgīn, kən ilat kotītun nunən. Nam 15:19,20 † **11:17:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, “Kən roiu, nakoatos nahui nīg wīr rəha nəukətī nīg u olif.” **11:17:** Efes 2:11-19 **11:22:** Jon 15:2,4 ‡ **11:26:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, ‘otīsī-pən Saeon.’ Saeon in nərgīn kit mīn rəha Jerusalem, kən in tatəpsen-pən noanol rəha Isrel.

in otos-irækis nolən rat rəha noanol rəha Isrel.

²⁷ Kən inu nənəkisən rəha nasituən rəhak kəm ilat məmə ekafəl rækis təfagə rat rəhalat.”

²⁸ Noanol mīn rəha Isrel kəmotapəs namnusən təwīr rəha Iesu Kristo, kən tol nəhlan, ilat kəmotuwa tīkīmīr mīn rəha Uhgīn. Məto nat u in o nəwīrən rəhatəmat məto-inu roiu, Uhgīn təmos-īpīnə rəhan nəwīrən kəm itəmat Iaihlua mīn. Məto Uhgīn tatolkeike əh netəm Isrel məto-inu in təmītəpun ilat, kən ilat nīta rəha Epraham, Aisak, ne Jekop. ²⁹ Tol nəhlan məto-inu, nian Uhgīn təmītəpun rækis netəmim kən mol təwīr kəm ilat, okol in təsəuhlin mīnən rəhan nətəligən. ³⁰ Itəmat u Iaihlua mīn itəm aupən nəmoatəht nəwia Uhgīn. Məto roiu, Uhgīn təmasəkītun itəmat məto-inu netəm Isrel kəmotəht nəwīan. ³¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, netəm Isrel koatəht nəwia Uhgīn roiu, məmə Uhgīn tītun nasəkītun mīnən ilat. Tol nəhlan məto-inu roiu ilat koatəplan məmə Uhgīn təmasəkītun itəmat, kən mətə ilat okotolkeike məmə Uhgīn otol mihin mīn elat. ³² Netəmim rafin koatəht nəwia Uhgīn, kən in tatol məmə rəhalat nolən rat tətəskəlīm ilat rafin agīn, ko ilat atīp kəsotīkīsən ilat. In təmol nəhlan məmə in tītun nasəkītunən ilat rafin.

Nolən rəha Uhgīn in təwīr agīn

³³ !Otəplan-tu! !Nəwīrən rəha Uhgīn kəm netəmim, ne nenatīgən rəhan, ne nītunən rəhan, ilat rafin kotepət agīn-əh! Kitat kotəruru nītunən nolən rəha nətəligən rəhan, ne rəhan suatīp mīn. Inu tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

³⁴ “Suah kit tīkə itəm tītun natīmnat itəm tətatīg e nətəligən rəha Uhgīn.

Kən suah kit tīkə itəm in tītun nos-īpənən nəghatən kit məmə otasitu e Uhgīn.”

³⁵ “Suah kit tīkə itəm tītun nos-īpən atīpən rəhan kit nat kit kəm Uhgīn məto-inu, natīmnat rafin agīn rəha Uhgīn rækis.”

³⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgīn təmol natīmnat rafin, kən natīmnat rafin koatətig məto-inu nəsanənən rəhan tətəskəlīm ilat, kən natīmnat rafin in təmol məmə rəhan. !Pəs kitat kotos-īpən nənwiwīən kəm in tatuwīn matuwīn namnun tīkə! Əwəh.

12

Sakrifais itəm nəmegəhən tətatīg lan

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Məto-inu Uhgīn təmasəkītun kitat, ekətapəh əskasīk otəmat məmə nakotos-īpən nīpətītəmat rafin kəm Uhgīn tahmen e sakrifais kit itəm tətəmegəh, kən nəmotələhəu kalīn məmə rəhan, kən nīkin tətəgiən lan. Inu suatīp ətuatīp itəm onəkotəfak kəm Uhgīn lan. ² Sotosən nolən rəha netəmim e nətueintən, məto otegəhan-in pəs Uhgīn otəuhlin rəhatəmat nətəligən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwīr. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotītun nakilən, kən nītunən, kən nītəpunən nolən wīr mīn itəm Uhgīn tolkeike, inu nolən mīn itəm kotəwīr, ne nolən mīn itəm kotol nīkin tagiən, ne nolən mīn itəm kotətuatīp.

³ Kən e nəwīrən itəm Uhgīn təmawte-in kəm io, iatən-īpīnə kəm itəmat rafin məmə sotīləs-īpər atīpən nətəligən rəhatəmat. Məto e nətəligən ətuatīp, otəplan nesanənən mīn itəm Uhgīn təmos-īpīnə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsanənən mīn əh, otəplan rəhatəmat nolən mīn, kən motakīl motəplan məmə rəhatəmat nolən mīn kotəwīr motahmen katətəu-pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp. ⁴ Suah kit nīpətīn kitiəh əm, məto tatos nolīn-olīn tepət, kən nolīn-olīn nīpətīn mīn əh, rəhalat əh-īkīn wək pīsīn

pisin min itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nipətin kitiəh əm lan, kən motagile atip əm e kitat min. ⁶ Kən Uhgın təmos-ipa nəsanənən o nolən wək pisin pisin min tətəu-pən nəwirən rəhan itəm təmawte-in kəm kitat. Uhgın tatos-ipən kəm suah kit nəsanənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatip kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən min əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsanənən o nasituən, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsanənən o nəgətunən, pəs in tэгətun; ⁸ okəmə in tatos nəsanənən o niləs-ipərən nətəligən, pəs in tiləs-ipər; okəmə in tatos nəsanənən o nos-ipənən mənı, pəs in tos-ipən tepət; okəmə in tatos nəsanənən o nitən niməfak, pəs in tol e nıkin rafın; okəmə in tatos nəsanənən o nasəkitunən, pəs in tol e nıkin agien.

Suatip reha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pahrien. Otətəhau nolən rat min, kən motaskəlim əskasik nolən wir min. ¹⁰ Otolkeike itəmat min tahmen məmə itəmat piatəmat ne winitəmat min. Itəmat kitiəh kitiəh nakotalkut pik məmə onəkotisiai-in itəmat min. ¹¹ Otəkəike nian rafın o nolən wək rəha Uhgın e nikitəmat rafın məsotəpouən, tahmen e nigəm tatuəp. ¹² Otagien məto-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Uhgın. Kən nian nəratən tatuwa, otol rəhatəmat nətəligən təfəməh. Kən motəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafın. ¹³ Otawte-in kəm netəmim rəha Uhgın nat naka itəm rəhalat tikə. Otəkəike motol təwir kəm iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikın.

¹⁴ Otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotaun-inən nəratən tuwa olat, məto otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm ilat. ¹⁵ Otagien itəmat netəm koatagien. Kən otasək itəmat netəm koatasək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafın, nikitəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilis, məto nikitəmat otagien əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nikitəmat təsəhtən məmə nakotenatig wir.

¹⁷ Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat, əsotalpınən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafın okotəplan məmə tətəuatip. ¹⁸ Otol natimnat rafın itəm nəkotitun nolən məmə itəmat nəkotatig e nəməlinuən itəmat netəmim rafın. ¹⁹ Piak min ne winik min. Sotalpınən nitai təfagə rəha suah kit, məto otapəs əm məmə Uhgın otəpanələhəu nalpınən ne neməha kəm in, məto-inu e Naoa Rəha Uhgın, İərəməərə tatən məmə, “In rəhak pisin əm wək o nalpınən nitai təfagə. Io ekol nəhlan.” ²⁰ Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə,

“Okəmə rəham tikimır nəumis tatus,

os-ipən nagwənən kəm in;

okəmə in tatoaoa,

os-ipən nat kit kəm in tənım.

Nian natol natimnat min u,

in otaulis pik lan.”

²¹ Sotegəhan-inən məmə nolən tərət otətoarus itəmat mıləs-iəhau itəmat, məto otol məmə rəhatəmat nolən təwir otıləs-iəhau nolən tərət.

13

Nərəməərəən rəha kapman

12:5: 1 Kor 12:12,27 **12:8:** 1 Kor 12:4-11; 1 Pita 4:10-11 **12:10:** 1 Pita 1:22 **12:12:** 1 Tes 5:16-18 **12:13:** Hip 13:2 **12:14:** Mat 5:44; 1 Kor 4:12 **12:16:** Prov 3:7 **12:17:** 1 Tes 5:15
12:19: Dut 32:35; Mat 5:39 **12:20:** Prov 25:21-22; Mat 5:44

¹ Pəs kitat rafin okotəkəike katig ahgin kapman, mətō-inu nepətən o nərəmərəən rafin tatisi-pən e Uhgīn, kən kapman rafin itəm kotatig, Uhgīn pisin əm tatiləs-ipər. ² Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tatəht nəwia kapman, in tatəht nəwia nat itəm Uhgīn təmələhəu, kən netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpīnən olat. ³ Tol nəhlan mətō-inu kapman itəm Uhgīn təmələhəu təsolan netəmim itəm koatol nolən wīr kotəgin, mətō tatol əm o netəm koatol nolən rat. Okəmə nəsolteikeən məmə nəkotəgin netəm-iasol mīn rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən wīr mīn, kən ilat okotiləs-ipər itəmat ron. ⁴ Sotaluinən məmə ilat iolwək mīn rəha Uhgīn itəm wək rəhalat məmə ilat okotol təwīr kəm itəmat. Mətō okəmə nəkotol tərət, nəkotəkəike motəgin, mətō-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpīnən. Ilat iolwək mīn rəha Uhgīn itəm otol neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn kəm netəm koatol tərət. ⁵ Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatig ahgin kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotosən nalpīnən, kən kit mīn u, mətō-inu kotitun məmə in nolən ətuatip.

⁶ Kən o nat kitiah əm, otətou-pən takis kəm kapman, mətō-inu netəm-iasol rəha kapman, ilat nolwək rəha Uhgīn, kən inu wək rəhalat. ⁷ Otos-ipən kəm netəmim rafin, natimnat itəm tətuatip məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takis pisin pisin mīn, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nisaiian, otisiai-in ilat. Okəmə etəm tatos nərəmərəən, kən otatig ahgin.

Nolkeikeən

⁸ Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon mīn. Mətō kaon kitiah əm tətəkəike mətatig otəmat, inun kaon rəha nolkeikeən itəmat mīn, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tikə, mətō-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itəm Lou tatən. ⁹ Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətan,” “Sohamnuən etəmim,” “Sakləhən,” “Nikim təsuwīnən e natimnat rəha suah kit,” kən lou neen mīn əh-ikīn. Mətō nəghatən kitiah əm in nəukətīlat rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atip ik.” ¹⁰ Okəmə suah kit tolkeike in kit, okol təsolan nərətən kəm in. Kən tol nəhlan, etəmim itəm tatolkeike netəmim, in tatol nīpəti Lou rafin koatuwa motol nīpahrienən.

Nolən ətuatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan mətō-inu itəmat nəkotitun wīr nian koatatig lan u-roiu. Nian tīnatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapīlən, mətō-inu nosmegəhən rəhatat tīnatuwa iuəhkīr, maprəkis-in nian kitat kinotahatətə. ¹² Napinəpən otəsuwəhən tikə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napinəpən, kən motaskəlīm nolən wīr mīn rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopael kit itəm tətaskəlīm wīr rəhan naip rəha nəluaginən. ¹³ Pəs kitat kotol nolən wīr mīn, tahmen e netəmim itəm kotaliwək e nəhag-əhagən kən netəmim koatəplan. Okəsotolən lafet rat mīn, məsotapīsən, məsotit əpnapīn itəmat mīn, kən məsotolən nolən alməl mīn, məsotərgəhəuən, məsotetetən kitat mīn. ¹⁴ Mətō otegəhan-in məmə İərəməre İesu Kristo otərəməre e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs nətəlig-inən suatip mīn o nolən təfagə rat mīn itəm nətəligən rat rəhatəmat tolkeike.

14

Nəghatən rəha netəm mīn u itəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən

¹ Nīkitəmat tətəgien əm məmə nakotos iəfak mīn neen kotuwa motəplan itəmat, nat əpnapīn rəhalat nahatətəən təsəskasikən, kən motəruru okəmə

13:1: Prov 8:15; Taet 3:1 **13:3:** 1 Pita 2:13-14 **13:7:** Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7
13:12: 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11

niki Uhgïn täsagienän o kəp, o nolən mïn neen itəm netəmim neen koatən-
iəhau. Nakotos ilat kotuwa, məto esolkeikeən məmə nakotərgəhəu o nətəligən
mïn rəhalat. ² Etəmim kit, e rəhan nahatətəən, təwir əm məmə in otun
nagwəənən rafin. Məto etəmim kit mïn, rəhan nahatətəən təsəskasikən, kən
nikin təht məmə in titun nunən nagwəənən e nasumən əm, mapəs nunən mit.
³ Etəmim u itəm titun nunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otəplan rat
etəmim itəm təsunən natimnat rafin. Kən etəmim itəm təsunən natimnat
rafin, təsəwirən məmə in otən kəm etəmim itəm tatun natimnat rafin məmə,
in tatol nolən rat, məto-inu Uhgïn nikin tagien əm ron. ⁴ Təsəwirən məmə
ik natən məmə iolwək rəha suah kit mïn təmöl nolən tərat. Rəhan atip əm
iəramərə otən məmə təmöl təwir o tərat.* Kən in otol təwir məto-inu Iəramərə
titun nos-ipənən nəsanənən kəm in o nolən nat wir mïn.

⁵ Suah kit in tən məmə nian kitiəh əm in rəha Uhgïn taprəkis-in nian rafin,
məto suah kit mïn tən məmə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto etəmim
otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u. ⁶ Etəmim kit itəm tatən
məmə nian kitiəh əm in rəha Uhgïn, in tatol o nıləs-ipərən Iəramərə. Kən etəm
tatun mit, tatun o nıləs-ipərən Iəramərə, məto-inu tatən kəm Uhgïn məmə nikin
tagien o nigin nagwəənən. Kən etəm tapəs əm nunən mit, in mïn tapəs nunən
o nıləs-ipərən Iəramərə, kən in mïn tatən kəm Uhgïn məmə nikin tagien o
nigin nagwəənən. ⁷ Suah kit təsəramərə-atipən e nəmegəhən rəhan, nat əpnəpin
in tatəmegəh, o in təmimis. ⁸ Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o nıləs-
ipərən Iəramərə, kən okəmə kotimis, kəmotimis o nıləs-ipərən Iəramərə. Kən tol
nəhlan, okəmə koatəmegəh o kəmotimis, kitat rəha Iəramərə. ⁹ Kristo təmimis
matig məmegəh mïn, məmə in Iəramərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm
kəmotimis rəkis.

¹⁰ Kən təsəwirən məmə nakən nikali iəfak kit mïn məmə təmöl nolən tərat
e natimnat mïn əh. Kən təsəwirən məmə nakehm-əhau piam, məto-inu kitat
rafin okotətul əpən e niganəmti Uhgïn məmə in otakil kitat. ¹¹ Tahmen e
Iəramərə tatən e Naoa Rəha Uhgïn məmə,

“Inu nıpahrienən, tahmen məmə in nıpahrienən məmə iatəmegəh,

netəmim rafin okotisin nulilat kəm io,

kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgïn.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiəh kitiəh okotətul e niganəmti Uhgïn o nən-
iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nikali suah kit məmə rəhan
nolən in təfagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol
piətət kit təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁴ Io emuwa kitiəh itimlau Iəramərə Iesu,
kən o nat u, io ekıtun wir məmə nagwəənən rafin kotəwir o nunən, kəsotolən
suah kit tamkimik e niganəmti Uhgïn. Məto okəmə suah kit nikin təht məmə
nat kit tamkimik e niganəmti Uhgïn, nat əh tamkimik atip əm ron. ¹⁵ Okəmə
piam kit tatəto tərat pik o nat kit itəm nəmun, kən nəsalıwəkən e suatip rəha
nolkeikeən. Əsolən məmə nat nakatun tatərkın piam kit itəm Kristo təmimis
ron. ¹⁶ Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwir, okəghat-
in məmə in nat tərat. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nərəmərəən rəha Uhgïn sənəmə
nat rəha nagwəənən ne nənımən, məto in nat kit rəha nətuatipən e niganəmti
Uhgïn, ne nəməlinuən, ne nagienən e Narmın Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm

14:1: Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksempol kit. “Iolwək”
tatəpsen-pən kitat iəfak mïn, kən “iəramərə” tatəpsen-pən Uhgïn. Nıpəti nəghatən məmə Uhgïn otakil
kitat, məto təsəwirən məmə kitat okotakil kitat mïn. **14:4:** Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal
4:10-11 **14:8:** Kal 2:20 **14:10:** 2 Kor 5:10 **14:11:** Aes 45:23; Fil 2:10-11 **14:14:** Wək
10:15; Taet 1:15 **14:15:** 1 Kor 8:11-13

tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol niki Uhgın tətəgien, kən netəmim koatehm in məmə in etəm təwır, kən nikilat tagien əm ron.

¹⁹ Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwin o nəməlinuən, kən tatıləs-ipər nətəligən rəhatat rafin. ²⁰ Əsərəkinən wək rəha Uhgın o nagwənən əm. Nagwənən rafin kotəwır, məsotamkimikən e niganəmti Uhgın. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən. ²¹ Kən tol nəhlan, təwır məmə nəsotunən mit, o nənimən wain, o nolən nat kit mın itəm otol piatəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

²² Kən okəmə itəmat nakotos nətəligən kit o natımnat mın u, otaskəlim anion əm itəmat Uhgın. Suah kit tətətig e nəwırən pahrien nian in tatol əm natımnat itəm in titun məmə tətətip məmə in otol. ²³ Məto etəmim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətətip o nunən o kəp, təwır məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun, Uhgın otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nikin təsəhtən məmə in nat ətuətip, rəhan nolən təsətulən e nahatətəən. Kən okəmə suah kit tatol nat kit itəm nikin təht məmə in tərət, in tatol təfagə rat.

15

Niləs-ipərən nətəligən rəha iəfak pisin pisin mın

¹ Kitat neen, nahatətəən rəhatat təkəsik, kən kitat kotıtun məmə nat əlkələh mın əh, ilat nat əpnəpın əm. Məto okol kitat kəsotəkəikeən o nolən natımnat mın əh məmə nikitat tətəgien lan. Nikitat təkəike məht piətət mın ne wınitat mın itəm rəhalat nətəligən kəiu e natımnat mın əh. ² Kitat okotəkəike motol nolən itəm otol niki netəm pisin tagien lan, məmə otasitu elat, mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik. ³ Pəs kotal nəhlan məto-inu Kristo mın, in təməsölən nolən kit məmə in atip nikin otəgien lan. Məto in təmol natımnat rafin agin itəm Uhgın nikin tolkeike, kən o natımnat mın u, netəmim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nən ratən mın itəm netəm pisin pisin mın koatol lam, koatuwa ron io.” ⁴ Natımnat mın əh itəm kəməte əupən e Naoa Rəha Uhgın, kəməte mın məmə otəgətun kitat, məmə okotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatat e Uhgın. Kən kitat kotıtun nolən əh məto-inu koatətul əskasik e nian iəkis mın, kən Naoa Rəha Uhgın tatıləs-ipər nətəligən rəhatat.

⁵ Uhgın pisin əm tətəsitə etat məmə koatətul əskasik e nian iəkis mın, kən in pisin əm tatıləs-ipər nətəligən rəhatat. Kən roiu, iatətapəh ron məmə in otasitu etəmat e nətəligən rəhatəmat məmə otuwa mol kitəh əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo Iesu. ⁶ Kən iakətapəh nəhlan otəmat rafin itəm noatos nətəligən kitəh əm, məmə nəwiətat titun nuwamən mahmen e nəwia suah kitəh əm o niləs-ipərən nərgi Uhgın, itəm in Uhgın ne Tata rəha İərəmərə rəhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iəfak mın neen e nikin agien məmə okotuwa motəplan itəmat, tahmen əm məmə Kristo təmos itəmat e nikin agien. Otol nəhlan məmə netəmim okotənwiwi Uhgın lan. ⁸ Sotaluinən nat u məmə, Kristo təmuwa iolwək rəha netəm İsrəl məmə otəgətun məmə Uhgın tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu məmə nəniəkisən mın rəhan kəm tipı netəm İsrəl əupən, ilat kəmotuwa nıpahrienən. ⁹ Kən təmuwa məmə İaihluə mın okotənwiwi Uhgın o rəhan nasəkıtunən, tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Tol nəhlan, oekiləs-ipər nərgəm e niki İaihluə mın, oekan napuən mın mənwiwi nərgəm.”

¹⁰ Kən tatən min məmә,
“Otagien, Iaihlua min, itəmat rəhan min netəminim.”

¹¹ Kən tatən min məmә,
“Itəmat Iaihlua min otənwiwi Iərəmərə,
kən itəmat rafin noanol min rəha nətueintən otənwiwi in.”

¹² Kən Aesea tatən min məmә,
“Noanol rəha Jese aupən otər min*
kən Uhgın otıləs-ipər in məmә otərəmərə e noanol min rəha nitən min rafin.
Kən Iaihlua min okotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhalat lan.”

¹³ Uhgın təmasitu o kitat məmә okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Pəs in otol məmә nikitəmat otər mərıoah e nāgienən ne nəməlinuən nian nakoatahatətə lan məmә, e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın, onakoatələhəu-pən əskasik pik təhmin rəhatəmat nətəligən e Uhgın.

Pol in aposol rəha Iaihlua min

¹⁴ Piak min ne wınık min. Ekitun wir məmә nəmegəhən rəhatəmat təmər mərıoah e nəwırən, kən nəmotos nitunən rafin, kən nəkotahmen o nəgətunən itəmat min. ¹⁵ Məto e naoa u rəhak, eməsəhluaig-inən nat kit, emən-iarəp e nıkik rafin natimnat min u kəm itəmat, kən molkeike məmә nikitəmat otəkəike matəht nəghatən min əh. Tətuatip əm məmә iatəghat nəhlan, məto-inu Uhgın təmasitu lak e rəhan əm nəwırən ¹⁶ məmә io ekuwa iolwək rəha Kristo Iesu o nən-iarəpən namnusən təwir kəm Iaihlua min. Io ekahmen e pris kit itəm iatən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın məmә, Iaihlua min itəm koatahatətə e Kristo, okotuwa presen wir min itəm Narmın Rəha Uhgın təmələhəu kalın məmә rəha Uhgın, kən Uhgın nıkin tagien o nosən.

¹⁷ Kən e wək rafin itəm iatol o Uhgın, iatəghat ausit məto-inu in Kristo Iesu əm itəm tatol wək. ¹⁸ Ko esəghat ausitən o nat kit min, ekəghat ausit əm o natimnat wir itəm Kristo təmol nian emol rəhan wək o niləsən Iaihlua min kotuwa motol nəwia Uhgın. Kristo təmol wək e rəhak nəghatən, ne rəhak nolən min, ¹⁹ kən təmol wək e nəsanənən rəha nəmtətin min ne nat pispis min, kən təmol ilat rafin e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwir rəha Kristo, təmətuoun Jerusalem muwın mətoarus-pən kantri u Ilirikam. ²⁰ Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike məmә ekuwın mən-iarəp namnusən təwir e ikın min neen itəm kəsəto-agın-əhən nərgi Kristo ikın. Esolkeikeən məmә ekol wək e ikın kit itəm suah kit tınuwın rəkis ikın mən-iarəp namnusən təwir.

²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in Kristo məmә,

“Netəminim itəm kəsən-iarəpən namnusən təwir kəm ilat,

ilat okotəplan in,

kən netəminim itəm kəsotətoən əh namnusən təwir, ilat okotitun.”

²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwınən ik pısın pısın min tətahtosıg-in io o nımnən məplan itəmat.

Nətəligən rəha Pol o nuwınən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikın-u tınol namnun, kən e nup tepət rəkis, iakolkeike pik məmә ekımnə məplan itəmat, ²⁴ kən tol nəhlan, nıkik tatəht məmә ekımnə məplan itəmat nian ekuwın əpəh kantri u Spen. Kən nian ekımnə kotauilim o nian əkuəkır əm, kən iakolkeike məmә nakotasitu lak e rəhak nəliwəkən. ²⁵ Məto roiu, iatuwın Jerusalem o nasituən e iəfak min əh-ikın, ²⁶ məto-inu iəfak min əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nıkilat

15:10: Dut 32:43 **15:11:** Sam 117:1 * **15:12:** Jese in tata rəha Kig Tefit **15:12:** Aes 11:10;
Nol Əpən 5:5 **15:16:** Rom 1:5; 11:13 **15:20:** 2 Kor 10:15-16 **15:21:** Aes 52:15 **15:22:** Rom 1:13

təmagien o nos-ipamən rəhalat məni məmə ekasitu e ian-rat mīn e niməfak əpəh Jerusalem. ²⁷ Nikilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen e iehl kit itəm noanol rəha Isrel kəmotol kəm ilat. Tol nəhlan məto-inu okəmə Iaihlua mīn kəmos nəwīrən rəha Uhgīn e suatip rəha netəm Isrel, kən Iaihlua mīn okotəkaike motasitu e netəm Isrel e rəhalat məni. ²⁸ Oekos məni itəm ilat kəmos-ipa, muwīn mos-ipən kəm iəfak mīn əpəh Jerusalem. Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem muwīn əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən oekimnə məplan itəmat. ²⁹ Nian ekuwa mītəlau imatəmat ikīn, ekītun məmə iatos natimnat wīr tepət e Kristo məmə ekos-ipīnə kəm itəmat, kən itəmat onəkotətə təwīr lan.

³⁰ Piak mīn ne wīnik mīn, məto-inu kitat koatahatətə e Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo, kən Narmīn Rəha Uhgīn tatol məmə kitat koatolkeike kitat mīn, ekətapəh əskasik otəmat məmə nəkoatəfak ron io kəm Uhgīn, kən e nolən əh, nakotasitu lak e nəluaginən rəhak. ³¹ Otəfak məmə Uhgīn otasitu lak mahtosiġ-in netəm Jutia itəm kəsotənən nīpahrienən e namnusən təwīr məmə, okəsotərəkinən io. Kən otəfak mīn məmə nian ekuwīn miet-pən Jerusalem, netəm mīn u koatahatətə e Kristo, nīkilat otagien o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Uhgīn tolkeike mihin, ekimnə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafin agin-əh, nīkitat otagien. ³³ Pəs Uhgīn itəm in nəukəti nəməlinuən tətatiġ itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətaiatipin in mīn neen

¹ Io iatən-ipīnə kəm itəmat məmə wīnitat u Fipi, itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria, in pətan wīr kit. ² Iakətapəh otəmat məmə nian in otimnə, onəkotagien əm ron e nərġi Iərəməərə rəhatat, e nolən itəm in tətaiatip məmə netəmim rəha Uhgīn okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit tikə, təwīr məmə nakotasitu lan, məto-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwīr kəm Prisila ne Akwila, itəm itiməhal emətəhalol wək kitiaħ rəha Kristo Iesu. ⁴ Iuəhkīr kiamis o nasituən lak. Sənəmə io pīsīn əm, məto io ne Iaihlua mīn rafin u koatəfak, itimat ekotənwiwi Uhgīn olau.

⁵ Kən otən təwīr kəm niməfak itəm kəmotuəfimīn e rəhalau nimə.

Otən təwīr kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh Esia.

⁶ Otən təwīr kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.

⁷ Otən təwīr kəm Antronikas ne Junias, natimak mil itəm itiməhal mīn ilau eməhaluwīn e kalapus. Aposol mīn koatisiai-in pik ilau, kən ilau kəmuəupən-in io muahatətə e Kristo.

⁸ Otən təwīr kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha Iərəməərə.

⁹ Otən təwīr kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitiaħ e Kristo, kən otən təwīr kəm io kit u Stakis.

¹⁰ Otən təwīr kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis mīn.

Otən təwīr kəm Aristopolas ne noanol mīn rəhan, ne rəhan iolwək mīn.

¹¹ Otən təwīr kəm Herotian, rəhak ətuatip.

Otən təwīr kəm Nasisas ne rəhan mīn, ne rəhan iolwək mīn itəm koatəfak kəm Iərəməərə.

¹² Otən təwīr kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pik wək rəha Iərəməərə.

Otən təwīr kəm io kit u Persis, pətan kit mīn itəm tatol pik wək rəha Iərəməərə.

- ¹³ Otən təwîr kəm Rufas, iəfak wîr kit rəha İərəmərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwîr kəm io tahmen e rəhak ətuatip mama.
- ¹⁴ Otən təwîr kəm Asigkritas, ne Filegon, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat mîn itəm ilat min koatatig.
- ¹⁵ Otən təwîr kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne wînin, ne Olimpzas, ne iəfak mîn rafin itəm ilat min kotatig.
- ¹⁶ Otən təwîr kəm itəmat mîn tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. Nıməfak rafin rəha Kristo koatən təwîr kəm itəmat.
- ¹⁷ Piak mîn ne wînik mîn. İakətapəh əskasik otəmat məmə nakoatəto wîr itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat mîn, kən koatəgətun natimnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən nəgətunən əh tol pişin ağın e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat, ¹⁸ məto-inu netəm kotal nəhlən, ilat kəsotolən wək rəha İərəmərə Kristo, məto koatol wək əm o nat nıpətilat tolkeike. İlat koatən wîr nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiuə, kən matərəkın nətəligən rəha netəmim tepət itəm kotəruru nat. ¹⁹ Netəmim kınotəto rəkis namnusən məmə itəmat nəkoatol nəwıa Kristo. Tol nəhlən, nıkık tagien pik otəmat. Məto iakolkeike pik məmə nakotenatig e nolən ətuatip mîn, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat mîn. ²⁰ Uhgın itəm nəukəti nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətəin Setan, kən in otatig əm ləhau e nelkıtəmat. Pəs nəwırən rəha İərəmərə İesu tətətig itəmat mîn.
- ²¹ Timoti itəm itımlau mın etioal wək kitiəh, tatən təwîr kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak mîn, kəhalən mîn təwîr kəm itəmat.
- ²² İo Tesias, itəm eməte nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwîr kəm itəmat u kitat kitiəh e İərəmərə.
- ²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwîr kəm itəmat. İo Pol, ekətatig e rəhan nımə, kən netəm rəha nıməfak kotuəfımın iman ikın. Erastas u etəm tətərəmərə e məni rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau mın katuan təwîr kəm itəmat.
- ²⁵ Pəs kotənwiwi Uhgın. In tıtun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlən e namnusən təwîr rəha İesu Kristo itəm iatən-ıarəp. Nəghatən u təməhluaig nuwəh rəkis, ²⁶ məto roiu, təmol əp in. Kən in Uhgın u itəm tatəmegəh nıan rafin, kən in təmən məmə ekotən-ıarəp namnusən rəha Kristo itəm ien mın aupən kəmotəte e naoa mın rəhalat, kən netəmim okotıtun. Ekotən-ıarəp məmə noanol mın rafin e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgın, kən tol nəhlən moatol əm nəwıan. ²⁷ Uhgın pişin əm in Uhgın, kən in pişin əm in tenatig. !Pəs kotənwiwi Uhgın nıan rafin namnun tıka, o nat itəm İesu Kristo təmol! Əwəh.

1 Korin

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm iəfak mın ikın Korin

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Korin

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwın kəm pah? Təmətə tatuwın kəm niməfak rəha Korin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Korin in taon asol kit. Ikın əh, netəmim tepət kotos rəhalat kago o nol-salim-inən, kən netəmim tepət kotuwa məmə okotos-nəmtin. Netəmim neen kotuwa e nego, neen kotaliwək əm. In taon kit təwir pik e profens rəha Akaea, itəm tətətig e nəptən asol u Kris. Məto taon u, narmi nat mın kəmotər lan, kən nolən rat mın tepət e taon əh. Niməfak rəha Korin, Iaihlua mın kotepət lan. Pol təmətuoun niməfak u e nian rəha naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Məto roiu əh, nəratən asol mın neen tınatig e niməfak. Netəmim neen koatol nolən rat mın, kən neen koatos nətəligən mın itəm kəsotətuatipən. Kəmotətapəh o Pol o natimnat mın neen itəm ilat kəsotitun wırən, kən in təmətə naoa u tətəu-pən ətuatip əm rəhalat nətəligən. Kən təmətə naoa u məmə otəg-ətuatip-in nolən rat mın itəm ilat neen kəmoatol.

?Təmətə naoa u o naka? Niməfak rəha Korin in tətətig e taon kit itəm nolən rat mın rafin təmərıoah wır lan. Nolən rat mın neen kəmotuwa imə e niməfak. Pol təmətə naoa u məmə otən-iarəp nolən rat mın itəm tətətig e niməfak, ne nəratən pisin mın neen mın. In təmən kəm ilat məmə okotahro mın nulan motəkəike kitəlig-pa mın o Uhgın, kən nolən naka u tətəuətıp itəm etəmim otol okəmə in etəmim rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmaun-in kən mıtəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo Iesu, iatəte naoa u itımlau piətət Sostenes. ² Naoa u tatimnə kəm itəmat niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, itəmat itəm Uhgın təmələhəu kalin məmə rəhan mın e Kristo Iesu, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan mın, itəmat mın netəm e ikın mın rafin itəm koatəfak kəm İərəmərə rəhatat Iesu Kristo itəm in İərəmərə rəhatat rafin. ³ Pəs Uhgın Tata rəhatat ne İərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın e nəfakən

⁴ Nian rafin iatən kəm Uhgın məmə nıkkik tagien otəmat məto-inu təmawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat e Kristo Iesu. ⁵ Təmawte-in rəhan nəwırən u tepət kəm itəmat e nolən mın rafin, e nasituən o nən-iarəpən ne nitunən nəghatən rəhan. ⁶ Təmöl nəhlan məto-inu, nəmotəplan məmə namnusən e Kristo in nıpahrienən. ⁷ Tol nəhlan, nian nəkoatətul matıp moatəsahgin nuwamən rəha İərəmərə rəhatat Iesu Kristo, Uhgın tatos-ıpinə kəm itəmat rəhan nəsanənən e Narmın o nolən wək rəhan, nəsanənən rafin mın əh itəm kotətuatıp o nəmegəhən rəhatəmat. ⁸ Kən in otol itəmat nəkoatətul əskasık mətoarus-pən namnun nian məmə okəsehm-pənən nolən rat kit etəmat e Nian rəha İərəmərə rəhatat Iesu Kristo, itəm tatuwa mın lan. ⁹ Kən Uhgın otol nat u kəm itəmat məto-inu nian rafin in tatol rəhan nəghatən. In Uhgın itəm təmaun-in itəmat nakotuwa kitiəh itəmat Nətin Iesu Kristo u İərəmərə rəhatat.

Netəmim rəha niməfak kəmotəhap ilat mın

¹⁰ Iatətapəh əskasik otəmat, piak min ne winik min, e nərgi Iəramərə Iesu Kristo, məmə itəmat rafin nakotətəlig-in itəmat min, məsotolən məmə nətəligən kit otuwa məhap itəmat, kən məto nakotuwa pahrien kol kitiah e nətəligən ne nikin kitiah. ¹¹ Piak min ne winik min, iatən nəhlan məto-inu netəmim neen rəha Kloe* kəmotən-iarəp kəm io məmə itəmat nakoatərgəhəu. ¹² Nipəti nəghatən itəm iatən tol nulan, itəmat neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Pol,” neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Apolos,” neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Pita,” neen min kotən məmə, “Itimat ekoatuarisig-in Kristo.” ¹³ ?Nikitəmat təht məmə nəkotitun nəhap-əhapən nulan Kristo? ?Nikitəmat təht məmə io Pol eməkul e nig kəməluau otəmat? ?O kəmol baptais etəmat neen e nərgi Pol?

¹⁴ Io iakən tagkiu kəm Uhgın məmə io eməsolən baptais etəmat kit, məto emol baptais əm e Krispas ne Kaeas. ¹⁵ Nīkik tagien nəhlan məto-inu suah kit okol təsənən məmə kəmol baptais lan e nərgək. ¹⁶ Ei, emaluin, emol baptais min e Stefanas ne rəhan min. Uarisig e itəm əh, emaluin okəmə emol baptais min e suah kit o kəp. ¹⁷ Nipəti nəghatən min u məmə, Kristo təsahl-ipamən io məmə ekol baptais e netəmim, məto təmahl-ipa io məmə ekən-iarəp əm namnusən təwir. Kən esən-iarəp əmən e nitunən rəha etəmim məto-inu, esolkeikən məmə nəghatən e nimisən rəha Kristo e nig kəməluau in otoigoig.

¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, nəghatən e nimisən rəha Kristo in toigoig malməl o netəm u koatitəp suatip rəha nuwinən e nigəm asol, məto o kitat itəm Uhgın tatosmegəh kitat, in nəsanənən əm rəha Uhgın. ¹⁹ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Io ekərəkən agin nenatigən rəha netəm kotenatig, kən mahtosig-in nitunən rəha netəm kotitun pik nat.”

²⁰ ?Netəm kotenatig hiə? ?Iəgətun min rəha Lou hiə? ?Netəmim itəm kotitun wir suatip rəha nəghatən hiə? Uhgın təmol nenatigən rəha nətueintən tinuwa rəkis nalməl əmən. ²¹ Tol nəhlan məto-inu, e nenatigən rəha Uhgın, təmol məmə netəmim rəha nətueintən okəsotitunən in e nenatigən əm rəhalat. Məto in təmol məmə nəghatən alməl min rəhatimat otosmegəh netəmim itəm koatən nipahrienən lan. ²² Noanol min rəha Isrel koatətapəh-in nat pispis min, kən Iaihlua min koategəs-in nenatigən məmə okotəplan Uhgın, ²³ məto kitat koatən-iarəp əm nimisən rəha Kristo e nig kəməluau, kən nəghatən u in tahmen e kəpiel e suatip itəm tatol noanol min rəha Isrel koatəmə, kən in tahmen e nalmələn kəm Iaihlua min. ²⁴ Məto o netəm min un itəm Uhgın təmaun-in ilat, noanol min rəha Isrel neen ne Iaihlua min neen ilau kərən, Kristo in nəsanənən rəha Uhgın ne nenatigən rəhan. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, nalmələn rəha Uhgın in tenatig taprəkis-in nenatigən rafin rəha netəmim, kən nəpouən rəhan in təsanən taprəkis-in nəsanənən rafin rəha netəmim.

²⁶ Piak min ne winik min, nikitəmat otəkəike məht məmə itəmat netəm ahro nian Uhgın təmaun-in itəmat. Itəmat tepət nəsotenatigən e niganəmti netəmim, kən məsotosən nəsanənən, kən sənəmə itəmat nenəti netəm-iasol neen. ²⁷ Məto Uhgın tatitəpun nat alməl min e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotenatig, kən mitəpun nat əpou min e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotəsanən. ²⁸ In təmitəpun natimnat itəm, e nətəligən rəha netəmim, ilat nat əpnəpən əm, ne itəm netəmim kəsotolkeike pikən, ne natimnat itəm kotikə. Kən təmitəpun natimnat min əh məmə in otol nat keike e nətəligən

1:10: Fil 2:2 * **1:11:** Kloe in pətan kit itəm rəhan nautə tepət, kən netəmim koatisiai-in. **1:12:** Wək 18:24-28; 1 Kor 3:4 **1:14:** Wək 18:8; Rom 16:23 **1:16:** 1 Kor 16:15 **1:18:** Rom 1:16
1:19: Aes 29:14 **1:20:** Job 12:17; Aes 19:12; 33:18; 44:25 **1:21:** Mat 11:25 **1:23:** Rom 9:32;
 1 Kor 2:14 **1:24:** Kol 2:3 **1:25:** 2 Kor 13:4 **1:26:** Mat 11:25; Jem 2:5

rəha netəmim, kəmotuwa nat əpnapin əm elat. ²⁹ Təmol nəhlan məmə suah kit otəsəghat ausitən e niganəmti Uhgın. ³⁰ Məto-inu e nəwia Uhgın, itəmat nəmotuwa kitiəh itəmat Kristo Iesu. Kən Kristo təmuwa o kitat məmə nenatigən rəha Uhgın, inəh e Kristo, Uhgın təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kən mələhəu kalin kitat məmə rəhan min, kən mosmegəh kitat. ³¹ Tol nəhlan, tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən, “Etəm itəm tatəghat ausit, otəghat ausit əm o nat itəm İərəməərə təmol lan.”

2

¹ Piak min ne winik min. Nian emimnə otəmat, eməsən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın e nəghatən itəm kotenatig ne nolən rəha etəmim itəm titun wir nəghatən. ² Kən nian emətatig kitat min itəmat, nikik təkaskik məmə esən-iarəp minən nat kit, məto Iesu Kristo əm, ne nimisən rəhan e nig kəluau. ³ Emuwa otəmat e nəpouən ne nəginən, kən matəgin mətasiəp-asiəp. ⁴ Kən nian emən-iarəp rəhak nəghatən e namnusən təwir, eməsənən e nenatigən rəha netəmim, ne nəghatən asol min itəm otiuw itəmat, məto nian eməghat, nəmotəplan nəsanənən rəha Uhgın ne wək rəha Narmın Rəha Uhgın. ⁵ Emol nəhlan məmə nahatətən rəhatəmat otəsətul əmən e nenatigən rəha netəmim, məto in otətul e nəsanənən rəha Uhgın.

Nenatigən rəha Narmın Rəha Uhgın

⁶ Məto in nıpahrienən məmə itimat ekotən-iarəp nəghatən tenatig kəm netəm itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat, məto sənəmə nenatigən rəha netəm u-roiu, o netəm koatərəməərə u-roiu, itəm ilat okotuwa nat əpnapin min əm. ⁷ Kəp. Itimat ekoatəghat-in nenatigən rəha Uhgın aupən itəm təmatəməhl anion, kən in nenatigən itəm təmatəhluaig, kən Uhgın təmol nalpəkəuən aupən aupən aɡin məmə, nenatigən əh, in otol nəwirən kəm kitat. ⁸ Nətem koatərəməərə e nəptən əh-roiu, ilat kinotəruru nalpəkəuən əh rəha Uhgın, məto okəmə ilat kinəmotitun, ko kəsotətu-pərən İərəməərə rəha nəwirən rafin e nig kəməluau. ⁹ Məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Suah kit təsəplanən, suah kit təsətəən, suah kit təsitunən nat naka itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan rəha netəm u kotlekeike in,”

¹⁰ məto Uhgın təmol əp nalpəkəuən anion əh rəhan kəm kitat e Narmın. Kən Narmın titun natimnat rafin, kən mitun min natimnat rəha Uhgın itəm etəmim kit okol təsitunən. ¹¹ ?Tol nəhlan, etəmim pah titun nətəligən rəha etəmim kit, məto narmın əm? ?E nolən kitiəh əm, etəmim pah titun nətəligən rəha Uhgın, məto Narmın əm? ¹² Uhgın təməsos-ipamən kəm kitat nətəligən rəha netəmim e nətueintən, məto təmos-ipa Narmın itəm tətisi-pən ron. In təmos-ipa kəm kitat məmə kitat okotitun nat naka itəm Uhgın təmos-ipa əpnapin əm kəm kitat. ¹³ Inu nəghatən itəm itimat ioatən, kən nenatigən rəha netəmim təsəgətuən itimat e nəghatən min əh, məto Narmın Rəha Uhgın təməgətuən itimat, kən ekotən-iarəp natimnat pahrien rəha Narmın Rəha Uhgın e nəghatən min itəm təmisi-pən lan.

¹⁴ Etəmim itəm Narmın Rəha Uhgın tikə lan, okol təsosən natimnat itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın məto-inu ilat nat alməl min əm kəm in, kən okol in təsitunən ilat məto-inu Narmın Rəha Uhgın əm titun nasituən e netəmim o nitunən natimnat rəha Uhgın. ¹⁵ Kitat itəm koatos Narmın Rəha Uhgın kotəplan motitun natimnat min əh, məto netəm əpnapin, ko koatəplan

1:29: Efes 2:9

1:30: Jer 23:5-6

1:31: Jer 9:24

2:3: Wək 18:9; 2 Kor 10:1

2:4: 1 Tes 1:5

2:9: Aes 64:4

məsotitun agin-əhən kitat. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,
 “?Pah u titun nətəligən rəha İərəməərə
 məmə in otəgətun in?”
 Məto kitat kotitun nətəligən rəha Kristo.

3

Nəhap-əhapən e niməfak

¹ Piak mın ne wınık mın. Nian emətətig kitat mın itəmat, okol esəghatən kəm itəmat tahmen e netəmim itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat e Narmın Rəha Uhgın, kəp. Eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm, kən eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat nisualkələh əm e nəmegəhən wi rəhatəmat e Kristo. ² Nian emətəgətun itəmat, tahmen məmə emətagwən itəmat e melek əm, eməsos-ipinə nagwənən əskasik kəm itəmat məto-inu itəmat nəsotahmenən o nunən. Kən nıpahrienən, itəmat nəsotahmenən əh o nunən, ³ məto-inu nolən rəhatəmat tahmen əm e rəha netəmim rəha nətueintən. Tol nəhlan məto-inu itəmat nakoatetet itəmat mın, kən moatərgəhəu, kən tahmen əm məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm u. Nəkotahmen e netəm əpnəpın mın. ⁴ Nian suah kit otən məmə, “İo rəha Pol,” kən kit mın tən məmə, “İo rəha Apolos,” nolən əh tatəgətun məmə itəmat netəm rəha nətueintən əm.

⁵ Otəplan-tu. ?Apolos in pah, kən Pol in pah? İtımlau e kuahmen əm e iolwək itəm emuasitu etəmat o nuwamən o İesu. İtımlau etioal əm wək itəm İərəməərə təmos-ıpa pısın pısın kəm itımlau məmə ekioal. ⁶ Tahmen məmə io eməfe nıkutin nat, kən Apolos in tətəu e nəhau, məto Uhgın tatol tatəwiə. ⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm tatəfe nat, o etəm tətəu e nəhau, in nat əpnəpın əm, məto Uhgın pısın əm in nat keike itəm tatol natımnat koatəmegəh moatəwiə. ⁸ Etəm tatəfe, ne etəm tətəu, katian əm o nat kitiəh əm. Kən Uhgın otətou ilau kitiəh kitiəh e rəhalau wək pısın pısın mın. ⁹ İtımlau iolwək mil rəha Uhgın, kən itəmat nəkotahmen e nasumən rəha Uhgın, o nimə rəha Uhgın.

¹⁰ E nəwırən itəm Uhgın təmawte-in kəm io, emiləkin wır nelki nimə tahmen e etəm titun wır niləkinən nimə. Kən suah kit mın tatiləkin nimə məsın. Məto ilat rafin okotəkəike moatehm wır wək rəhalat rəha niləkinən nimə, ¹¹ məto-inu okol suah kit təsiləkinən nelki nimə kit mın itəm tol pısın e inu itəm kiniləkin rəkis. Kən nelki nimə u in İesu Kristo. ¹² Okəmə suah kit tiləkin-pər rəhan nimə itəm nelki nimə in İesu Kristo, kən in titun niləkinən e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, o e silfa, o e kəpiel nəmtin tiəkis, o e nig, o e nuwig, o e maniah. ¹³ Kən nian kit netəmim okotəplan wək rəhan, məto-inu e nian İesu tatuwa mın, rəhan wək otuwa e nəhag-əhagən. Rəhan wək okələhəu-pən e nigəm, kən nigəm otəgətun məmə rəhan wək təwır or tərət. ¹⁴ Okəmə nigəm təməsusən rəhan nimə, in otos rəhan nətouən. ¹⁵ Məto okəmə nigəm təmus rəhan nimə, kən rəhan natımnat rafin təmikə. In əm, Uhgın otosmegəh, məto tahmenahmen əm e suah kit itəm taiu mətagım e nimə itəm nigəm tatus.

¹⁶ ?Nəkotitun o kəp məmə, itəmat un nimə rəha Uhgın, kən Narmın Rəha Uhgın tətətig etəmat? ¹⁷ Okəmə suah kit tərəkın nimə rəha Uhgın, kən Uhgın otərəkın in, məto-inu nimə rəha Uhgın, in rəhan pısın əm. Kən nimə u rəha Uhgın, itəmat.

¹⁸ Təsəwırən məmə suah kit tateiuə-in atıp in. Okəmə suah kit nıkin təht məmə in tenatig u-roiu e nıganəmti netəmim, in otəkəike muwa ialməl kit

e niganəmtilat məmə in otuwa ienatig pahrien. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu nenatigən rəha netəmim rəha nətueintən, in talməl pək e niganəmti Uhgın. Tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın tatol noanikulu kit e nəghatən rəha suah kit itəm tatən məmə in tenatig wır, kən Uhgın taskəlīm in.” ²⁰ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən mın məmə, “Iərəmərə titun məmə, nətəligən rəha netəm kotenatig, ilat nat əpnəpın əm.” ²¹ Kən əsotənən məmə itəmat rəha suah u o rəha suah əh məmə onəkotiləs-ipər atıp itəmat ron. Uhgın tatos-ipən natimnat rafin rəhatəmat məmə otasitu etəmat. ²² Pol, o Apolos, o Pita, o nətueintən, o nəmegəhən, o nımısən, o nian roiu, o nian itəm tatuwa, ilat rafin rəhatəmat məmə Uhgın otol təwır kəm itəmat lan, ²³ kən itəmat rəha Kristo, kən Kristo in rəha Uhgın.

4

Aposol mın rəha Kristo

¹ Tol nəhlan, netəmim okotəkəike motos itəmat tahmen e iolwək mın rəha Kristo itəm Uhgın təmələhəu-pən e nelmitimat məmə itəmat ekotol əp nalpəkəuən anion rəha Uhgın. ² Kən netəmim itəm koatehm natimnat rəha etəm-iasol kit, ilat kotəkəike motol rəhalat wək təwır məmə nian etəm-iasol tatəplan rəhalat wək, kən titun nahatətən elat. ³ E io, in nat əpnəpın əm okəmə itəmat, o netəm pısın neen kotən-iarəp nətəligən rəhalat e rəhak wək. Kən io atıp esahmenən o nakilən rəhak wək. ⁴ E rəhak nətəligən, məmə emol əm nat itəm in təwır, məto nat u təsənən məmə io ekətuatıp. Iərəmərə əm tətuatıp o nakilən rəhak wək. ⁵ Tol nəhlan, sotautautən o nakilən natimnat. Nakoatəsağın e nian Iərəmərə otuwa lan. In otəmki-pən e nəhag-əhagən natimnat itəm koatəhluaig e napinəpən, kən in otol-arəp nat naka tətətig e niki netəmim o nolən mın rəhalat. E nian əh Uhgın otənwiwi ilat kitiəh kitiəh.

⁶ Piak mın ne wınik mın. Emən-ipinə nəghatən mın əh kəm itəmat etimlau Apolos məmə itəmat onəkotos nitunən ikin, kən okəmə nakotos nıpəti nəghatən mın u, “Nəkotəkəike motol əm nəghatən mın itəm kınəte rəkis,” kən nəsotos-ipərən netəm-iasol neen motos-iaəu neen. ⁷ ?Tahro? ?Itəmat ilis taprəkis-in netəmim mın rafin? ?Itəmat nakoatos natimnat neen itəm Uhgın təsos-ipinə kəm itəmat? !Kəp! ?Kən tahro nakoatəghat ausit o natimnat itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat tahmen əm məmə itəmat əm nəmotol natimnat mın əh?

⁸ Nikitəmat təhat məmə ninotos rafin rəkis natimnat rəha Uhgın. Nikitəmat təhat məmə ninotos rafin rəkis nautə rəha Uhgın. Nolən rəhatəmat tahmen məmə nəmotuwa kig mın rəha Uhgın, məto itəmat ekotatig ləhau əm. ! Məto kəp, sənəmə nıpahrienən! !Nəman! Okəmə nıpahrienən məmə itəmat nəmotuwa kig mın rəha Uhgın, nikitimat otagien pək, kən okəmə tol nəhlan, itəmat mın ekotol kig kitat mın itəmat. Məto təsolən mihin. ⁹ Itimat aposol mın, məto nıkik təht məmə Uhgın təmələhəu itəmat əpəh ləhau ağın-əh, ioatətig tahmen e netəm itəm kəmakil rəkis məmə okotəkəike motimıs. Nıkik təht nəhlan məto-inu tahmen məmə ekoatətul e niganəmti nagelo mın ne netəmim rafin məmə ilat okotəplan nolən rəha nımısən rəhatimat.* ¹⁰ !Netəmim tepət koatən məmə itəmat ialməl mın o nərgi Kristo, məto nikitəmat təht məmə

3:19: Job 5:13 **3:20:** Sam 94:11 **4:2:** Luk 12:42 **4:5:** 1 Kor 3:8 **4:6:** Rom 12:3 **4:7:**

Rom 12:6 * **4:9:** Nian kig kit təmol wın e nəluaginən, minatitəlig matit rəhan mopael mın ne rəhan tikimır mın. Rəhan mopael mın kotuarisig-in, kən tikimır mın kotuarisig-in ilat, kən netəmim rafin kotitun məmə tikimır mın okotimıs. Netəmim kəmotol lafet kit, kən netəmim rafin koatəplan tikimır mın atıp koatoh ilat mın, o kəm-naka koatol fait ilat nat iarupın mın tahmen e laion. Kən Pol tatən məmə in ne rəhan mın netəmim kotahmen e tikimır mın itəm okotimıs, kən netəmim rafin koatəplan.

itəmat nakotenatig wir e Kristo! Məto sənəmə nıpahrienən. !Netəmim tepət koatən məmə rəhatimat nepətən tikə, məto nakoatəghat ausit məmə rəhatəmat nepətən iahgin! Məto sənəmə nıpahrienən. Netəmim tepət koatısiyai-in itəmat, məto katən rat itimat.

¹¹ Məto, inu nıpahrienən. Mətoarus-pa roiu, nəumis tatus itimat, kən moatoaoa, kən ekoatuwin e natımnat kəmotəhap-əhap, kən netəmim koatoh itimat, kən rəhatimat nimə tikə. ¹² Itimat atıp əm ioatol pik wək e nelmitimat. Nian okotən rat itimat, məto itimat ekotəfak o nəwirən olat. Nian netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto itimat ekotəpnarın əm. ¹³ Nian netəmim koatən rat itimat, məto itimat ekoatəghat wir əm kəm ilat. Mətoarus-pa roiu itimat ekotahmen e nuwitik rəha netəmim rafın, o namkımik rəha nətueintən rafın.

İlat okotəkəike kətəu-pən nolən rəha Pol

¹⁴ Esətəən nəghatən mın u məmə ekol itəmat nakotaulis, məto məmə otəhgaiir etəmat, məto-inu itəmat nenətik mın itəm ekolkeike itəmat. ¹⁵ Rəhatəmat iəgətun tepət itəm okotəgətun itəmat e Kristo, kən okəm-naka ilat kotahmen əm e rəhatəmat tata kalın ten-taosan, məto rəhatəmat tata ətuatıp kitiəh əm, inu io, məto-inu e Kristo İesu emuwa rəhatəmat tata ətuatıp nian emən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat aupən. ¹⁶ Tol nəhlan, ekətapəh əskasik otəmat məmə onəkotətəu-pa rəhak nolən mın. ¹⁷ Məto-inu o nat u, etahl-ıpınə nətik e Kristo u Timoti itəm iakolkeike. In tətaiu əskasik e İərəmərə. In otən mın kəm itəmat suatıp rəha nəmegəhən rəhak e Kristo İesu itəm tatətəu-pən natımnat itəm iatəgətun e niməfak mın rafın ikın mın rafın.

¹⁸ Itəmat neen koatən məmə esımnə mınən, kən motausit pik o rəhatəmat nepətən. ¹⁹ Məto otəsuwəhən, ekəike mımnə məplan itəmat okəmə İərəmərə tegəhan-in io. Kən ekəsəplan əmən nəghatən mın itəm netəm iausit mın koatən, məto ekəplan nəsanənən rəhalat. ²⁰ Məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın sənəmə in nat kit rəha nəghatən, məto in nat kit rəha nəsanənən. ²¹ ?Kən nakotolkeike naka? ?Ekımnə malis itəmat, o ekımnə e nolkeikeən ne narmin rəha nəmeiən?

5

Pian kit, rəhan nolən tərət agın

¹ Kəmən-iarəp kəm io məmə suah kit u e nıkitəmat tətəkləh-in pətan kit, kən təmol e nolən tərət kit itəm taprəkis-in nolən rəha netəm kəsotəfakən, nat əpnarın kəsotəfakən. In tətəkləh-in pətan wi rəha rəhan tata. ² !Kən itəmat nakotausit ron məmə təwir əm! Nəsotətəən tərət, məto onəkotəkəike motətə tərət o nolən əh, kən nəsothl-iarəpən suah əh, məto onəkotəkəike motahl-iarəp itəm təmol nolən rat əh e nıkitəmat.

³ Nat əpnarın esatıgən kitat mın itəmat, məto e narmin etatig kitat mın itəmat, kən tahmen əm okəmə kitat koatatig, enən rəkis e nərgi İərəmərə İesu məmə naka in tətəatıp məmə kitat okotol e suah əh. ⁴ Nian nakotuwa kitiəh, kən e narmin, etatig kitat mın itəmat, kən nian nəsanənən rəha İərəmərə rəhatat İesu in əh-ikın kitat mın, ⁵ kən otıləs-ıpən suah u əh-roiu e nelmi Setan məmə otərəkin nıpətın, məto İərəmərə otosmegəh narmin nian in tatuwa mın e namnun nian.

⁶ Rəhatəmat nausitən tərət. ?Nəkotıtun o kəp məmə, is noan məsın əm tətəlpik apiəpiə flao itəm kəmətig? ⁷ Otərəkin rəkis is oas mın rəhatəmat

məmə itəmat flaoa wi itəm kəmətig u is tikə lan, kən nīpahrienən itəmat nəkotahmen ətuatip e pīret əh. Tol nəhlan məto-inu Kristo itəm in nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən, təmimīs rəkīs tahmen e sakrifais o nolən rat mīn rəhatat. ⁸ Tol nəhlan, pəs kotol lafet əh, məto kəsotolən e is oas, itəm tahmen e nolən tərət mīn itəm netəmim kotolkeike pīk nolən kəm netəmim, ne nolən rat mīn rafin. Məto pəs kotol lafet e Pīret U Is Tikə Lan, tahmen e nolən rafin itəm kotol nīpahrienən motətuatip.

⁹ Eməte rəkīs naoa kəm itəmat məmə nəsotan kələhən itəmat netəm koatakləh-in pətan. ¹⁰ Esən-iəhauən məmə nəsotanən itəmat netəm kəsotəfakən, nat əpnəpīn nolən rəhalat tol mīn-nulan: ilat koatakləh-in pətan, ilat naumis, ilat iakləh mīn e neiueən, kən ilat koatəfak kəm narmi nat mīn. Okəmə nəsotanən itəmat mīn ilat, kən nəkotəkəike motiet ikīn-u e nətueintən. ¹¹ Məto nīpəti naoa itəm eməte kəm itəmat məmə onəsotan kələhən itəmat suah kit itəm tatən məmə in piatəmat kit, məto in tətakləh-in pətan, o in tətaumis, o in tatəfak kəm narmi nat mīn, o in tatən rat netəmim, o in tətəpīs nian tepət, o in tətakləh-in e neiueiueən. Əsotolən nat kit itəmat mīn ilat, nat əpnəpīn in nat əkəku əm tahmen e nəkotəgwən kitiah.

¹² Sənəmə in rəhak kit wək məmə ekakil netəm kəsotəfakən. Məto in wək rəhatəmat məmə onəkotakil nolən rəha netəmim əpəh e nīməfak itəm koatol təfagə e nolən mīn u. ¹³ Uhgīn otakil netəm Iaihlua mīn, məto Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Otahl-iarəp e nikitəmat etəm tatol nolən rat.”

6

Nolən rəha niuw-iarəpən itəm

¹ Nian okəmə itəmat kəiu kuəhai ilau mīn, in tol naulisən məmə otīlās muwīn kəm netəm kəsotəfakən məmə okotiuw-iarəp ilau motakil rəhalau nərgəhəuən. Məto nəkotəkəike motīlās motuwīn kəm iəfak mīn. ² ?Nəkotitun o kəp məmə iəfak mīn, ilat okotakil netəmim e nətueintən? ?Kən okəmə itəmat onəkotakil netəmim e nətueintən, kən tahro nikitəmat təht məmə nəsotahmenən o nakilən rəhatəmat nolən əlkələh mīn? ³ ?Nəkotitun o kəp məmə, kitat okotakil nagelo mīn? !Kən natimnat mīn rəha nətueintən, ilat kotimətig əm o nakilən! ⁴ ?Kən tol nəhlan, okəmə nakoatərgəhəu o nətəligən mīn neen, tahro nakoatuwīn o netəm ihluə məmə ilat okotakil nərgəhəuən rəhatəmat? Ilat kəsotosən nīsiāiən rəha nīməfak məto-inu ilat kəsotahmenən məmə okotakil nat asol mīn neen tahmen e kitat. ⁵ Iatən nəhlan məmə nakotaulis lan. ?Tahro? ?Itəmat kit tikə itəm tenatig məmə in titun nələhəuən nənən mīn əh? ⁶ !Məto kəp! Itəmat piak mīn nakoatuwīn o netəm ihluə məmə ilat okotakil rəhatəmat nərgəhəuən mīn. Kəsi.

⁷ Itəmat nakoatuwīn o suah kit məmə otakil rəhatəmat nərgəhəuən. Inu tatəgətun məmə nəmotəmkakiəh e suatip rəha Uhgīn e nəmegəhən rəhatəmat. ?Tahro? Okəmə suah kit tatol tərət kəm ik, təwīr məmə nakaluin əm. Okəmə tateiuə-in ik mətakləh-in ik, aluin mīn əm. ⁸ Məto kəp. Itəmat piatəmat mīn əm, məto itəmat atip nəkoatol tərət kəm itəmat mīn, kən moateiuə-in itəmat mīn motakləh kəm itəmat mīn.

⁹ ?Nəkotitun o kəp məmə, netəm koatol nəratən, okol kəsotuwīnən e nərəmərəən rəha Uhgīn? Əsotətəlig-inən neiueiueən. Inu nīpahrienən məmə netəm koatakləh-in pətan, ne netəm koatəfak kəm narmi nat mīn, ne nəman itəm kinotol marit rəkīs koatakləh-in pətan, ne nəman itəm koatit atip ilat mīn, ¹⁰ ne iakləh mīn, ne naumis mīn, ne netəm koatəpīs e wain, ne netəm koatəghat rat e nərgi netəmim, ne netəm koateiuə motakləh kəm netəmim,

5:7: Aes 53:7; 1 Pita 1:19

5:8: Dut 16:3

5:11: 2 Tes 3:6; Taet 3:10

5:13: Dut 13:5; 17:7

6:2: Nol Əpən 20:4

ilat okol kəsotuwınən e nərəmərəən rəha Uhgın. ¹¹ Kən itəmat neen, nəmoatol nəhlan. Məto, Narmin Rəha Uhgın rəhatat təmafəl itəmat, mələhəu kalın itəmat məmə rəhan, mol itəmat nəkotətəuatıp e nıganəmtın e nərgi İərəməre İesu Kristo.

Nolən rəha nakləh-inən pətan in təfagə rat

¹² Netəmim neen koatən məmə, “Natimnat rafın təwır əm məmə ekol.” Məto, sənəmə ilat rafın kotasitu etəmat. Suah kit tatən min məmə, “Natimnat rafın təwır əm məmə ekol.” Məto, okol esegəhan-inən məmə nat neen okotərəməre e rəhak nəmegəhən. ¹³ Netəmim neen koatən məmə, “Nagwənən in nat təwır rəha nərpitəm, kən nərpitəm in tolkeike nagwənən. Kən tahmen əm, okəmə nıpətıtət tolkeike pətan, kən nolən əh rəha nıtən pətan in təwır əm.” Nat mil əh, nagwənən ne nərpitəm, kuəwır, nat ənnapın məmə Uhgın otol namnun ilau kərən. Məto Uhgın təsos-ipamən nıpətıtət məmə kotitəp nıpitan. Uhgın təmos-ıpa nıpətıtət məmə kotisiai-in İərəməre lan, kən İərəməre in tərərə e nıpətıtət. ¹⁴ E rəhan nəsanənən, Uhgın təmosmegəh İərəməre e nımısən, kən in otosmegəh min kitat.

¹⁵ ?Nəkotıtun o kəp məmə, nıpətıtəmat, ilat rəha Kristo pısın əm? ?Kən nıkıtəmat təht məmə ekiləs nıpətık itəm in kitiəh ilau Kristo, kən mol kioal kitiəh ilau pətan rəha suatıp? !Kəp! Okol təsolən mihin. ¹⁶ ?Kən nəkotıtun o kəp məmə, etəm tətən ilau pətan rəha suatıp, ilau katuea kitiəh əm e nıpətın? Məto-inu nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “İlau okuea nıpətın kitiəh əm.” ¹⁷ Məto etəm itəm tatol kitiəh ilau İərəməre, tatuwa kitiəh ilau min e narmin.

¹⁸ Otagım rəkis otuwın isəu o nolən rəha nıtəpən nıpitan. Nolən rat rafın itəm suah kit tatol itəm tol pısın e itəm u, in təsərəkinən nıpətın. Məto itəm u tatərəkin nıpətın. ¹⁹ ?Nəkotıtun o kəp məmə, nıpətıtəmat in nımə kit rəha Uhgın itəm Narmin Rəha Uhgın tətətig ikin, kən Uhgın təmos-ıpınə Narmin kəm itəmat, mətatig etəmat? Kən itəmat sənəmə rəhatəmat atıp u itəmat. ²⁰ Uhgın təmətəu rəkis itəmat e nətəuən itəm nəmtın tiəkis. Tol nəhlan, otisiai-in Uhgın e nolən min rəha nıpətıtəmat.

7

Nəghatən e marit

¹ Roiu ekən-ıpınə nənən e naoa rəhatəmat itəm nəmotətə kəm io. Əwəh, in təwır məmə etəmim kit təsolən marit. ² Məto netəmim tepət itəm koatitəp pətan, tol nəhlan, təwır məmə etəmim otəkəike mos atıp rəhan pətan, kən pətan tatos rəhan iərman. ³ İərman otəkəike man ilau rəhan pətan okəmə pətan tolkeike, kən pətan otəkəike man ilau rəhan iərman okəmə iərman tolkeike. ⁴ Pətan təsərəməre atıpən e nıpətın, məto rəhan iərman tatərəməre lan. Kən tahmen-ahmen əm e iərman, in təsərəməre atıpən e nıpətın, məto rəhan pətan tatərəməre lan. ⁵ Təsəwırən məmə pətan o iərman təgin o nıpətın okəmə kit tolkeike. Məto okəmə ilau kərən kuegəhan məmə təwır əm okuəpəs o nəfakən o nian neen, kən təwır əm. Məto okueike muea min kitiəh. Okəmə kəsioalən, kən Setan otehm suatıp o nos-ıpən-os-ıpənən kəm ilau. İatən nəhlan məto-inu itəmat rafın nəsotəskasikən. ⁶ Nəghatən əh məmə, “okuəpəs o nəfakən o nian neen,” in nətəligən əm rəhak, sənəmə lou kit. ⁷ E rəhak nətəligən, təwır məmə netəmim rafın okəsotolən marit tahmen lak. Məto Uhgın tatol suatıp pısın pısın min kəm kitat kitiəh kitiəh, kən tatol məmə neen

6:10: Kal 5:19-21; Efes 5:5; Nol Əpən 22:15 **6:11:** Taet 3:3-7 **6:12:** 1 Kor 10:23 **6:13:** 1 Tes 4:3-5 **6:14:** Rom 8:11; 1 Kor 15:20; 2 Kor 4:14 **6:15:** Efes 5:30 **6:16:** Mat 19:5 **6:17:** Jon 17:21-23; Rom 8:9-11 **6:20:** 1 Kor 7:23; 1 Pita 1:18-19

koatol marit, kən neen koatan əm. ⁸ Kən iatən kəm netəm kəsotolən marit ne nəutahlimis min məmə, təwir məmə koatan əm məmə io ne. ⁹ Məto okəmә tiäkis olat məmə okotaliwək e suatip ətuatip, kən təwir məmə okotəkəike motol marit pəs nikilat təsəht pikən.

¹⁰ Itəmat itəm nəmotol marit, ekən-ipinə nəghatən u kəm itəmat, sənəmə rəhak məto rəha İrəməərə məmə, pətan otəsapəsən rəhan iərman. ¹¹ Məto okəmә in otol, kən təwir məmə otəsətəu-pən minən suah kit min, o okəmә tahro, titəlig-pən min əm o rəhan iərman. Kən iərman otəsapəsən rəhan pətan.

¹² Itəmat itəm rəhatəmat nəman o nıpitən kəsotəfakən, inu rəhak əm nəghatən, sənəmə rəha İrəməərə, məmə okəmә itəmat kit, rəhan pətan təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, iərman otəsapəsən. ¹³ Kən okəmә itəmat kit, rəhan iərman təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, pətan otəsapəsən. ¹⁴ Otol nəhlan məto-inu nian pətan kit tatəfak, kən Uhgın tatələhəu kalın min rəhan iərman məmə rəha Uhgın. Kən nian iərman kit tatəfak, kən Uhgın tatələhəu kalın min rəhan pətan məmə rəha Uhgın. Okəmә təsolən nulan, kən rəhatəmat nisualkələh, ilat rəha nətueintən əm, məto tol nəhlan, Uhgın tatələhəu kalın ilat məmə rəhan min, məto-inu təmələhəu kalın rəkis tata ne mama.

¹⁵ Məto okəmә etəm təsəfakən tolkeike məmə otapəs rəhan pətan o iərman itəm tatəfak, egəhan in əm. Etəm tatəfak, iərman o pətan, Uhgın təsaskəlīmən ilat e marit əh. Məto, Uhgın təmaun-in itat məmə okotatig mətig e nəməlinuən. ¹⁶ Pətan, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham iərman e nolən təwir rəham. Kən iərman, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham pətan e nolən təwir rəham.

¹⁷ Məto in əm u, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min itəm İrəməərə təmələhəu, kən təwir məmə nəkotatig əm lan. Inu rəhak nəghatən iatələhəu kəm niməfak min rafin. ¹⁸ Nian Uhgın təmaun-in suah kit, okəmә kəməhg-ipən in, kən otəsəhluaig-inən nəhg-ipənən itəm kəmol lan. Kən nian Uhgın təmaun-in suah kit min, okəmә kəsəhg-ipənən, kən təwir məmə təsegəs-inən məmə okəhg-ipən. ¹⁹ In nat əpnəpın əm okəmә kəməhg-ipən suah kit o kəsəhg-ipənən. Nat keike məmə kitat kotətəu-pən əm nəghatən min rəha Uhgın. ²⁰ Nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat.

²¹ ?Nian Uhgın təmaun-in ik, ik slef əm kit? Nıkim təsəht pikən, məto okəmә nəkitun nətəu-pənən suatip itəm kəmıkis slef min lan, ətəu-pən əm. ²² Tol nəhlan məto-inu etəm slef əm nian İrəməərə təmaun-in, in etəm rəha İrəməərə itəm kəmıkis rəkis, kən tahmen-ahmen əm, etəm itəm sənəmə slef kit nian İrəməərə təmaun-in, in slef əm rəha Kristo. ²³ Uhgın təmətou rəkis itəmat e nətouən itəm nəmtin tiäkis. Sotolən məmə itəmat nakotuwa slef min rəha netəmin. ²⁴ Piak min ne wınık min, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat itəmat Uhgın.

²⁵ Inu nəghatən kit rəhatəmat netəm wi itəm nəsotolən marit. Esos ətuatipən nəghatən kit o İrəməərə, məto iakən əm rəhak nətəligən. Məto itəmat nəkotitun məmə rəhak nəghatən in nıpahrienən, məto-inu İrəməərə təmasəkitun io. ²⁶ Məto-inu o nəratən asol itəm nəkotatig lan, rəhak nətəligən tol min-nulan məmə, nəkotatig əm nulan nəkotatig mihin u-roiu. ²⁷ ?Tahro? ?Nəmol marit? Segəs-inən suatip o nəpəsən rəham pətan. ?Tahro? ?Nəsolən marit? Segəs-inən suatip o nosən rəham kit pətan. ²⁸ Məto okəmә natol marit, nəsolən təfagə rat. Kən okəmә pətan wi tatol marit, in təsolən təfagə rat. Məto netəm kəmotol marit, okotatig e nəratən tepət e rəhalat natigən, kən iakolkeike məmə nəsotuwinən e nəratən min əh.

²⁹ Piak min ne winik min, inu nipæti næghatæn rəhak. Natigæn rəha netəmim e nətueintæn in tinəkuəkir əm. Kæn roiu ne matuwın, netəm kəmotol marit, okəsotətəlig-in pikæn nolæn rəha marit rəhalat. ³⁰ Kæn okəmæ suah kit tətəsək, təwir məmæ otaliwək e nəmegəhən rəhan tahmen məmæ təsasəkən. Kæn okəmæ suah kit nikin tagien, in otaliwək tahmen məmæ nikin təsagienən. Kæn okəmæ suah kit tatos-nəmtin nat kit, təwir məmæ nikin təht məmæ sənəmæ rəhan. ³¹ Kæn təwir məmæ netəmim itəm koatol bisnes e nətueintæn, ilat okotətəlig-in məmæ rəhalat bisnes in nat əpnapin əm, mətə-inu nətueintæn ne nəwirən rəhan otəpanikə.

³² Iakolkeike məmæ nikitəmat təsəht pikæn nat kit rəha nətueintæn u. Tol nəhlan, okəmæ suah kit təsolən marit, nikin tatəht pik wək rəha Iərəmərə məmæ tahro nulan mol Iərəmərə nikin tagien o wək itəm in tatol. ³³ Mətə etəm təmol marit, nikin tatəht pik əm natimnat rəha nətueintæn məmæ otahro nulan mol niki rəhan pətan tagien, ³⁴ kæn rəhan nətəligən tatuwın o nat kəiu, rəhan pətan ne wək rəha Iərəmərə. Kæn pətan itəm təsolən marit, o pətan wi, nikin tatəht pik wək rəha Iərəmərə məmæ tahro nulan in otətuakəm o Iərəmərə e nipətin ne narmin. Mətə pətan itəm təmol marit, in tatətəlig-in pik əm natimnat rəha nətueintæn məmæ otahro nulan mol rəhan iərman nikin tagien.

³⁵ Iatən-ipinə næghatæn min u o nəwirən atip rəhatəmat, sənəmæ iatən-iəhau itəmat, mətə məmæ nakotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən itəm tətuatip, kæn nikitəmat tatəht pik wək rəha Iərəmərə.

³⁶ Mətə okəmæ iərman kit ne pətan wi kit, kinən-iəkis məmæ ilau okioal marit, kæn iərman təmæ okuəpəs pitən, mətə roiu nikin təht məmæ təsolən nolən ətuatip e pətan əh, kæn okəmæ pətan əh tətətig wir əm o nup min neen, kæn iərman nikin təht məmæ təike mol-tə marit e pətan əh, kæn təwir əm, in titun nolən. In təsolən təfagə rat. Mətə təwir məmæ in otol marit. ³⁷ Kæn okəmæ kəiu min nəhlan kioalkeike məmæ okioal marit, mətə iərman nikin tinəht rəkis məmæ okuəpəs marit, kæn suah kit tikə itəm tətəkəike kəm in məmæ in tapəs marit, mətə iərman əm in tətərəmərə e nikin, kæn nikin tinəht rəkis məmæ otəsolən marit e pətan əh, suah əh, in min tatol nolən ətuatip. ³⁸ Tol nəhlan, iərman itəm tatol marit e pətan wi, in tatol ətuatip, mətə iərman itəm təsolən marit, in tatol təwir maprəkis.

³⁹ Pətan otəkəike mətətig ilau rəhan iərman e nian rafin, mətə okəmæ rəhan iərman timis, in titun nolən marit e suah kit min itəm in tolkeike, mətə nat kitih əm, in təike mol marit e iərman kit itəm tatəfak kəm Iərəmərə. ⁴⁰ Mətə e rəhak nətəligən, okəmæ in tətətig əm nəhlan məsolən marit, kæn nikin otəgien taprəkis-in okəmæ in tatol marit. Kæn nikik təht məmæ Narmin Rəha Uhgın tətətig min lak mos-ipa næghatæn əh kəm io.

8

Nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min

¹ Kæn roiu, iakəghat e nagwənən min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min. Kitat kotitun məmæ, “kitat rafin koatos nitunən.” “Nitunən” in nat kit itəm suah kit tətəusit ron, mətə nolkeikeən tatiləkin matiləs-ipər etəmim.

² Okəmæ suah kit nikin təht məmæ in titun pik nat, mətə in təsitunən əh natimnat itəm in otəkəike mitun. ³ Mətə etəmim itəm tolkeike Uhgın, Uhgın titun in.

⁴ ?Kæn tahro e nagwənən min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min? Kitat kotitun məmæ narmi nat in nat əpnapin əm kit e nətueintæn, kæn uhgın əlkələh min kotikə, mətə Uhgın kitih əm. ⁵ Katən məmæ, “uhgın

alkələh” mìn ne “iərəməərə alkələh” mìn tepət əh-ikin. Inu neiuəən əm. Məto nıpahrienən netəmim neen koatəfak kəm ilat. Məto nat əpnarın okəmə uhgìn alkələh mìn əh-ikin, əpəh e neai o əpəh ləhau e nətueintən, ⁶ məto o kitat, Uhgìn kitiəh əm, Tata Uhgìn. Natımnat rafin təmisi-pən lan, kən təmos-ıpa nəmegəhən kəm kitat məmə kitat okotol nəwian. Kən İərəməərə kitiəh əm, İesu Kristo, kən Uhgìn təmol natımnat rafin ağın e Kristo, kən e Kristo kitat koatəmegəh.

⁷ Məto sənəmə netəmim rafin kotıtun nəghatən u. Aupən, netəmim neen kəmotəfak kəm narmı nat mìn nian rafin. Məto roiu, nian koatun mit itəm kəmol sakrifais lan kəm narmı nat, nıkilat təht məmə koatəfak kəm uhgìn alkələh mìn pahrien. Kən ilat koatəto məmə koatol təfagə rat məto-inu nıkilat təsəskasikən. ⁸ Məto nagwənən təsolən kitat kotuwa iuəhkir o Uhgìn. Okəmə kəsotunən mit əh, o kotun mit əh, nətəligən rəha Uhgìn kəm kitat in tahmen əm.

⁹ Təwır əm, nəkotıtun nətəu-pənən suatıp itəm nakotolkeike, məto oatəto itəmat. Sotolən nat kit itəm nakotolkeike məto in otol məmə piatəmat kit o wınitəmat kit itəm nıkin təsəskasikən təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu okəmə suah kit itəm nıkin təsəskasikən, tatehm itəmat itəm nakoatos nıtunən əh, kən nakotuwin e nimə rəha narmı nat mìn məmə nakotagwən, kən tahro? Kəm-naka rəhatəmat nolən otiuw-pən rəhan nətəligən, kən in mìn otuwın mun mit itəm kəmotol sakrifais lan kəm narmı nat mìn, kən in tatol təfagə rat kit. ¹¹ Kən nıtunən itəm nıkitəmat təht məmə nakoatos, in tatərakın etəm nıkin təsəskasikən. Məto in piatəmat kit itəm Kristo təmimis ron. ¹² Nian nəkoatol nolən rat e itəmat kit e nolən əh, matərakın nıkin təsəskasikən, kən nəkoatol təfagə rat e Kristo. ¹³ Tol nəhlan, okəmə nat kit itəm iatun tol piak tatəme e rəhan nəmegəhən, kən təwır məmə esun mìnən mit nian kit ne məmə otəsəmeən e rəhan nəmegəhən.

9

Pol təmuhalpın nəghatən itəm katətu-pən lan

¹ ?Nıkitəmat təht məmə ekitun nolən nat naka itəm iakolkeike, o kəp? !Əwəh! ?İo aposol kit, o kəp? !Əwəh! ?Eməplan İesu İərəməərə rəhatat e nıganəmtək, o kəp? !Əwəh! ?İtəmat u noa rəhak wək e İərəməərə, o kəp? !Əwəh! ² Okəmə netəmim neen koatən məmə sənəmə io aposol, məto nıpahrienən, itəmat nəsotıtun nənən nəhlan, məto-inu nəmegəhən rəhatəmat e İərəməərə tatəgətun məmə io aposol kit.

³ Ekuhalpın nəghatən rəha netəmim neen itəm koatən məmə io sənəmə aposol kit. ⁴ ?Nian kitat aposol mìn koatətapəh otəmat o nagwənən ne nat okənım ne, in ətuatıp o kəp? Əwəh, itəmat nəkotıtun. ⁵ Aposol mìn neen, ne pia İərəməərə mìn, ne Pita,* rəhalat nıpıtan itəm koatəfak koatuarisig-in ilat nian ilat kotaliwək moatol wək rəha İərəməərə. ?In tətətuatıp məmə kitat kotal tahmen-ahmen əm, o kəp? Əwəh, itəmat nəkotıtun. ⁶ ?O nıkitəmat təht məmə io əm ne Panapas, itımlau pısın əm ekuəkəike mioal atıp wək o natigən rəhatımlau?

⁷ Otətəlig-in-tu, tol nəhlan. ?Pah tatol mopael məto təsolkeikeən məmə katətou in lan? ?O, pah tətəsum məsunən nagwənən lan? ?O, pah tətəgwən nat megəh mìn məsunən əh kit ne?

⁸ ?Nıkitəmat təht məmə natımnat mìn itəm iatəghat-in, koatısi-pən əm o nətəligən rəha netəmim? !Kəp! Lou tatən nat kitiəh əm. ⁹ Kəməte e Lou rəha

8:6: Efes 4:5,6 **8:9:** Rom 14:13-15; Kal 5:13 **8:11:** Rom 14:15,20 **8:13:** Rom 14:21 **9:1:**

Wək 22:17-18; 26:16; 1 Kor 15:8-9 **9:2:** 2 Kor 3:2-3 **9:4:** Luk 10:8 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, ‘Kefas’ itəm in nərgin kit mìn rəha Pita

Moses mämä, “Nian nakotasig kau motuwa mämä otol wək mewig-ewig e wit, sotəlisən nohlin pəs ton nimismisi wit neen.”† ?Tahro? ?Niki Uhgin tataht əm kau min, ¹⁰ o nikin tataht min kitat? Əwəh, kəmos-ipa lou u o rəhatat nəwirən, mətə-inu netəm itəm kotaupən motəfe nat e nasumən, ne netəm koatuarisig motəulək ikin, ilat rafin nətəligən rəhalat kitiah əm mämä okotos nagwənən e nasumən u. ¹¹ E wək min rəhatimat, tahmen əm mämä emotasum kit mämä itəmat nəkotagwən ikin, inu nagwənən rəha narmitəmat. ?Kən tahro, tiəkis otəmat mämä nakotos-ipa nagwənən neen rəha nīpətin kəm itimat? ¹² Netəm pisin neen kotitun nətapəh-inən nagwənən otəmat, kən in tətuatip əm, mətə ilat koatol wək rəha Uhgin. ?Kən tahro e itimat? !Nətapəhən rəhatimat in tətuatip agin!

Mətə itimat esətələn kəm itəmat mämä itimat ekotitun mihin nolən. Mətə itimat ekotol natimnat rafin itəm ekotitun nolən, nat əpnapin in tiəkis, mämä esotahtosis-inən namnusən təwir rəha Kristo. ¹³ ?Nəkotitun o kəp mämä, netəmim itəm koatol wək e Nimə Rəha Uhgin, koatos nigilat ikin nagwənən? Kən netəmim itəm koatol wək e olta, ikin katol sakrifais ikin, koatos nigilat ikin nagwənən. ¹⁴ E suatip kitiah əm, ləramərə təmən mämä, netəmim itəm koatən-iarəp namnusən təwir, rəhalat natimnat o natigən otəkəike misi-pən ikin.

¹⁵ Mətə esətapəh-inən kəm itəmat o nat naka itəm tətuatip əm kən ekitun nətapəh-inən. Eməsətəən naoa u mämä itəmat nəkotol natimnat min neen əh kəm io. Iatausit məsin mämä iatən-iarəp namnusən təwir kəsətouən io lan. Kən esolkeike agin-əhən mämä ekətəu-pən suatip pisin. Nimisən in təwir taprəkis-in suatip pisin. ¹⁶ Mətə esausitən mämä iatən-iarəp namnusən təwir mətə-inu, ekəike mən-iarəp. !Kəsi, nahməən asol otuwa ron io okəmə esən-iarəpən namnusən təwir! ¹⁷ Okəmə iatən-iarəp nəghatən rəha Uhgin mətə-inu iakolkeike mol nulan, kən tətuatip mämä ekos nətouən lan. Mətə in Uhgin əm itəm təmitəpun io mämä ekol wək u, kən tol nəhlan, ekəike mol. ¹⁸ ?Kən rəhak nətouən in naka? In əm u, mämä nian ekən-iarəp namnusən təwir, ekən-iarəp əpnapin əm, məsosən nətouən lan, kən tol nəhlan esətapəhən o nat kit, nat əpnapin in tətuatip mämä ekol.

¹⁹ Suah kit təsərəmərəən lak, mətə io emos-iəhau atip io mämä io slef əm rəha netəmim rafin mämä ekiuw-pa tepət kotuwa o Kristo. ²⁰ Nian emətan itimat netəm Isrel, emuwa mahmen e netəm Isrel mämä ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Kən nat əpnapin Lou təsərəmərəən lak, nian emətan itimat netəm koatətəu-pən Lou, emuwa mahmen elat, mämä ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²¹ Nian emətan itimat netəm kəsotətəu-pənən Lou, emuwa mahmen elat. Mətə esəra kinən lou rəha Uhgin, kəp. Lou rəha Kristo tətərəmərə lak. Emol nəhlan mämä ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²² Nian emətan itimat netəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən, emuwa mahmen elat mämä ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Emuwa mahmen e netəmim rafin mämä e nolən min rafin ekiuw-pa neen kotuwa o Kristo. ²³ Iatol nəhlan o namnusən təwir mämä io min ekos natimnat wir min rəhan.

²⁴ ?Nəkotitun o kəp mämä, e niauən, netəmim rafin koataiu, mətə kitiah əm tatol win? Kən təwir mämä nakotaiu e nolən rəha niauən itəm nakotalkut pik mämä onəkotol win. ²⁵ Netəmim itəm kotalkeike mämä kotuwın e niauən, kotətuakəm əskasik o rəhalat niauən. Koatol mämä okotol win e nat kit itəm otəpanikə, mətə kitat koatol mämä kitat okotol win e nat kit itəm tətətig lilin.

† 9:9: wit: Əplan e tiksonari. 9:9: Dut 25:4; 1 Tim 5:18 9:10: 2 Tim 2:6 9:11: Rom 15:27
 9:12: Wək 20:34; 2 Kor 11:9 9:13: Dut 18:1-3 9:14: Mat 10:10; Kal 6:6 9:16: Jer 20:9
 9:20: Wək 21:20-26 9:22: 2 Kor 11:29 9:25: Fil 3:14; 2 Tim 2:4-5; 4:7-8

²⁶ Tol nəhlan, tahmen e naniuən, esaiu əpnapinən, kən tahmen e boksig, esəht-arəpənən tahmen e etəmim tataht magoagəp. ²⁷ !Kəp! Iatətuakəm kəm nīpətik məmə otuwa rəhak slef. Iatol nəhlan məmə, nian emən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim tepət rəkis məmə ilat okotuwa e naniuən əh, kən io ekəsuwamən mahmen e etəmim itəm tətətgəhl lou rəha naniuən kən kərakin e naniuən.

10

Pol təmən-iarəp nolən rəha netəm Isrel aupən

¹ Piak mīn ne wīnik mīn, iakolkeike məmə nəkotitun məmə nian tīpītīmat mīn kəmotiet Ijip, ilat rafin, mal napuə tətətgəhl olat, kən ilat rafin kəmotuwīn-pən itəhəi u katən məmə Nītəhəi Asiə. ² Kən e mal napuə ne nītəhəi, Uhgīn təmōl baptais elat rafin məmə okotuwa netəmim rəha Moses. ³ Kən ilat rafin kəmotun nagwənən kitīəh əm itəm təmīsī-pən e Narmīn Rəha Uhgīn, ⁴ kən mōtənim nəhau kitīəh əm itəm təmīsī-pən e Narmīn Rəha Uhgīn, mətō-inu kəmotənim nəhau e kəpiel rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm tətətan ilat mīn ilat, kən kəpiel əh in Kristo. ⁵ Nat əpnapin ilat kəmotol nəhlan, mətō Uhgīn nīkin tətəsagienən olat tepət, kən ilat tepət kəmotimis əpəh ikin pīsīn pīsīn mīn taruən-aruən ikin.

⁶ Kən Uhgīn təmegəhan-in natīmnat mīn əh məmə ilat nəmtətin mīn məmə otəhgaiir etat mōtəgətun itat, kən okəsotolən tikirilat mōtələhəu-pən rəhatat nətəlīgən e nolən rat mīn tahmen e itəm kəmotol aupən. ⁷ Əsotətəu-pənən nolən rəha nəfakən kəm narmi nat mīn tahmen elat neen kəmoatol aupən. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Netəmim kəmotəpələh məmə okotagwən mōtənim, kən mōtətul məmə okotol danis u tiuw-pən ilat tərət ikin.” ⁸ Tərət məmə kitat okotit anion nīpitan tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən ilat rafin tuente-tri-taosan kəmotimis e nian kitīəh əm. ⁹ Tərət məmə kitat okotol natīmnat itəm otīuw neməha rəha Iərəmərə* tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən sinek tus ilat kotimis. ¹⁰ Tərət məmə nakotən nīkali Uhgīn tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən nagelo rəha nīmīsən tohamnu ilat.

¹¹ Kən Uhgīn təmegəhan-in natīmnat mīn əh məmə otuwa e nəmegəhan rəhalat, məmə ilat nəmtətin mīn, kən kəmətē ilat məmə okotəhgaiir etat mōtəgətun itat, itəm koatətig roiu məmə namnun nian tatuwa iuəhkīr. ¹² Kən okəmə nīkitəmat təht məmə nakotətul əskasīk, oātəto wīr itəmat, mətō-inu itəmat mīn nəkotitun nəmēən e nolən rat mīn əh. ¹³ Nos-ipən-os-ipənən itəm tatuwa e nəmegəhan rəhatəmat tahmen əm e itəm katol mihīn e netəmim rafin. Mətō nian rafin, Uhgīn tatol rəhan nəghatən, kən otəsegəhan-inən nos-ipən-os-ipənən otuwa e nəmegəhan rəhatəmat məmə in təkəsīk maprəkis-in nəsanənən rəhatəmat. Mətō nian nos-ipən-os-ipənən tatuwa e nəmegəhan rəhatəmat, Uhgīn otol suatīp kit məmə onəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, məmə nat əh otəsiuw-pənən itəmat e nərətən.

Narmi nat mīn ne iəfak mīn

¹⁴ Tol nəhlan rəhak mīn, otagīm rəkis e nolən rəha nəfakən kəm narmi nat mīn. ¹⁵ Itəmat netəm kotenatīg, kən otakil atīp nəghatən rəhak məmə in təwīr o tərət. ¹⁶ Nian kitat kotagwən e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, kən mōtən kəm Uhgīn məmə nīkitat tagien o nənimən, kən moatənim nənimən əh, tahmen məmə kitat koatuwa moatol kitīəh kitat Kristo e nītan. ?Iatən

9:27: Rom 8:13; 13:14 **10:1:** Eks 13:21-22 **10:1:** Eks 14:22 **10:3:** Jon 6:31; Eks 16:4,35
10:4: Eks 17:6; Nam 20:11 **10:5:** Nam 14:29-30 **10:6:** Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 **10:7:** Eks 32:4,6,19 **10:8:** Nam 25:1-9 * **10:9:** Tatəghat o nolən rəha netəmim itəm koatol nolən rat kit, kən nolən rat kit mīn, tatuwīn matuwīn məmə okotəplan okəmə Uhgīn otol nalpīnən o kəp. **10:9:** Eks 17:2 **10:9:** Nam 21:5,6 **10:10:** Nam 16:41-50; 17:5,10

pahrien, o kəp? Kən nian kitat koatun p̄iret itəm kotəmkas katoor, kitat koatuwa kitiəh kitat Kristo. ?Iatən pahrien, o kəp? ¹⁷ Kitat u netəmim tepət, mətō kotahmen e n̄ipət̄in kitiəh əm, mətō-inu p̄iret kitiəh əm, kən kitat rafin koatun əm p̄iret əh.

¹⁸ N̄ikitəmat tatəht nolən rəha netəm Isrel. Nian etəm tatol sakrifais kəm Uhḡin, kən netəmim neen koatun mit itəm kəmōl sakrifais lan, tahmen əm məmə ilat rafin kəmōtuwa kitiəh ilat Uhḡin e sakrifais əh. ?Inu n̄ipahrienən, o kəp? Əwəh, in n̄ipahrienən.

¹⁹ ?Naka n̄ipət̄i rəhak nəghatən m̄in? ?Tahro? ?Iakatən məmə mit itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat m̄in nəsənənən əh-ikin rəhalat, o kəp? Kəp. ?O tahro? ?Iakatən məmə narmi nat m̄in, ilat uhḡin əlkələh m̄in neen, o kəp? Kəp. ²⁰ Mətō iakatən məmə nian netəmim koatol sakrifais kəm narmi nat m̄in, koatol kəm iərmis m̄in, kəsotolən kəm Uhḡin. Kən esolkeikeən məmə nakotuwa kitiəh itəmat iərmis m̄in. ²¹ Okol nəsuw̄inən mun p̄iret ne wain e Nagwənən Rəha Nəmtət̄in Rəha Iesu, kən mat̄ig muw̄in m̄in e niməfak rəha narmi nat m̄in mun sakrifais ne wain rəha iərmis m̄in ilat netəm koatəfak lan. ²² ?Tahro? ?Nəkoatol məmə Iəramərə otetet itəmat tahmen e netəm Isrel? ?Nikitəmat təht məmə nəsənənən rəhatat tepət maprəkis-in rəha Uhḡin?

²³ Itəmat nakoatən məmə, “Təw̄ir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Mətō io ekən məmə, sənəmə ilat rafin koatasitu etəmat. Itəmat nakoatən məmə, “Təw̄ir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Mətō io ekən məmə sənəmə ilat rafin itəm koatasitu e nəmegəhən rəhatəmat. ²⁴ Təsəw̄irən məmə itəmat kit tategəs-in at̄ip rəhan nəw̄irən, mətō tatəkəike megəs-in m̄in rəha netəmim m̄in neen.

²⁵ Otun əm mit rafin itəm katol-salim-in e maket, kən məsotətapəh-inən nəghatən lan məmə kəmōl sakrifais lan kəm narmi nat m̄in, o kəp. Kən n̄ikitəmat təsəht p̄ikən. ²⁶ Nolən əh təw̄ir əm mətō-inu Naoa Rəha Uhḡin tatən məmə, “Nətueintən ne natimnat rafin əh-ikin, ilat rəha Iəramərə.”

²⁷ Kən okəmə etəm təsəfakən kit tətəpəh-in ik məmə nakuw̄in e rəhan nimə muagwən, kən n̄ikim tagien məmə onəkuw̄in, un əm nagwənən naka itəm tatos-ip̄inə, məsətapəhən məmə kəmōl sakrifais lan kəm narmi nat m̄in o kəp. N̄ikim təsəht p̄ikən. ²⁸ Mətō okəmə kit tən-ip̄inə kəm ik məmə, “Kəmōl sakrifais e mit u kəm narmi nat m̄in,” kən təw̄ir məmə nəsunən. N̄ikim otatəht suah əh, ne nətəligən rəhan. ²⁹ Sənəmə nat tərət ron ik, mətō in nat tərət e nətəligən rəhan əm. ?Mətō tahro nətəligən rəha suah kit m̄in otakil rəhak nolən itəm iakolkeike məmə ekol, kən mahtosig-in io məmə esolən nat kit? ³⁰ ?Okəmə iatən kəm Uhḡin məmə n̄ikik tagien o nagwənən, tahro okən rat io o nat kit itəm emən rəkis kəm Uhḡin məmə n̄ikik tagien lan?

³¹ Nəukət̄i nəghatən rafin əh tol nəhlan, nat naka itəm onəkol, o nakagwən, o nakənim, nəkəike mol ilat rafin e nolən itəm ot̄iləs-ip̄ər nərḡi Uhḡin lan. ³² Solən məmə suah kit təme e rəhan nəmegəhən, okəmə in noanol rəha Isrel, o Iaihlua, o suah kit e niməfak rəha Uhḡin. ³³ Otol nolən əh tahmen e nolən rəhak itəm iatalkut məmə ekol n̄iki netəmim rafin kotagien e nolən m̄in rafin. Iatol nəhlan mətō-inu esegəs-in at̄ipən rəhak nəw̄irən, mətō rəha netəmim tepət, məmə Uhḡin otosmegəh ilat.

11

¹ Otasgəw̄in io tahmen məmə io iatasgəw̄in Kristo.

10:16: Mat 26:26-28 **10:17:** Rom 12:5 **10:18:** Lev 7:6 **10:19:** 1 Kor 8:4 **10:20:** Dut 32:17; Nol Əpən 9:20 **10:21:** 2 Kor 6:15-16 **10:22:** Dut 32:21 **10:23:** 1 Kor 6:12 **10:24:** Rom 15:1-2 **10:26:** Sam 24:1 **10:28:** 1 Kor 8:7 **10:30:** 1 Tim 4:4 **10:31:** Kol 3:17
10:32: Rom 14:13 **10:33:** 1 Kor 9:20-22 **11:1:** 1 Kor 4:16

Nolən rəha nəfakən

² İatənwiwi itəmat məto-inu nəsotaluinən io e natımnat rafin itəm emol kən mægətun, kən naskəlīmən nəgətunən mın tahmen əm məmə emægətun itəmat lan.

³ Məto iakolkeike məmə itəmat rafin nəkotitun məmə rəhn-kapə netəmim rafin in Kristo itəm tərəmərə elat, kən rəhn-kapə pətan in rəhan iərman itəm tərəmərə lan, kən rəhn-kapə Kristo in Uhgın itəm tərəmərə lan. ⁴ Suah kit tatol aulis Kristo okəmə təfətain rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. ⁵ Məto pətan tatol aulis rəhan iərman okəmə təsəfətainən rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Nolən əh tahmen əm məmə təmak rəhn-kapə.* ⁶ !Okəmə pətan kit təsətolkeikeən məmə otəfətain rəhn-kapə nəhlan, təwır məmə otəte əm noanun! Məto okəmə in tətəulis o nəteən noanun, o nakən rəhn-kapə, kən təwır məmə otəfətain rəhn-kapə. ⁷ Təwır məmə suah kit təsəfətainən rəhn-kapə məto-inu nian Uhgın təmol etəmim, etəmim təmos narmı Uhgın, kən matol-arəp nəwırən rəha Uhgın; məto pətan tatol-arəp nəwırən rəha iərman rəhan. ⁸ Tol nəhlan məto-inu iərman təsisi-pənən e pətan, məto pətan təmisi-pən e iərman, ⁹ kən Uhgın təməsolən iərman məmə in iasitu rəha pətan, məto təmol pətan məmə in iasitu rəha iərman. ¹⁰ Tol nəhlan, pətan otəkəike məfətain rəhn-kapə itəm tatəgətun məmə tətisi-ai-in rəhan iərman məto-inu nagelo mın koatəplan.

¹¹ Məto o kitat u kəmotuwa kitəh kitat İərəmərə, pətan təsatig atipən e iərman, kən iərman mın təsatig atipən e pətan, ¹² məto-inu pətan təmisi-pən e iərman, kən tahmen mın əm, iərman, pətan təmiləs. Məto natımnat rafin təmisi-pən o Uhgın.

¹³ Otakil atip nat u məmə otətuatip məmə pətan itəm tatəfak kəm Uhgın təsəfətainən rəhn-kapə, o kəp. ¹⁴ Netəmim rafin kotitun məmə iərman itəm noanun kaifəməh, tatol aulis in. ¹⁵ Məto okəmə pətan kit noanun kaifəməh, nıkin tagien lan kən kətisi-ai-in in lan, məto-inu noanun əh Uhgın təmos-ipən məmə otəfətain rəhn-kapə. ¹⁶ Məto okəmə suah kit tolkeike məmə otəghat o nat əh, kən iaten nəhlan məmə nolən kit mın tikə e itəm u, kən niməfak pisin pisin mın rafin koatol tahmen-ahmen əm.

Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu

¹⁷ E nəghatən mın itəm ekən kəm itəmat əh-roiu, oesənwiwiən itəmat məto-inu nəpələh-kələhən rəhatəmat təsasituən, məto tatərkın əm itəmat. ¹⁸ Emaupən məto məmə nian nakoatuəfimin itəmat mın məmə nakotəfak, kən moatəhap-əhap itəmat mın. Kən nıkkik təht məmə o nəghatən mın əh, neen nıpahrienən, ¹⁹ məto-inu nəhap-əhapən mın otəkəike motuwa məmə okəplan ətuatip məmə pah tatəfak pahrien.

²⁰ !Nian nakoatuəfimin itəmat mın, nakoatən məmə nakoatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, məto otəplan-tu nolən u rəhatəmat! Sənəmə Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, ²¹ məto-inu nian nakotəgwən, itəmat kitəh kitəh koatəkəike əm kəsəhəginən ilat mın neen. Kit nəumıs tatus əh, kit tınapıs rəkis. ²² ?Rəhatəmat latuənu tikə məmə nakotaupən motəgwən ikın? ? O itəmat nəsotisi-ai-inən niməfak rəha Uhgın, kən moatol aulis ian-rat mın? ? Kən ekən məmə naka kəm itəmat? ?Ekənwiwi itəmat o nolən əh? !Kəp, tiəkis agın-əh!

11:3: Jen 3:16; Efes 5:23 * **11:5:** Okəmə pətan kit təmak rəhn-kapə, in nat kit rəha naulisən. Netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə katol nalpınən kit kəm in, kən netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə in pətan rəha nausitən. **11:7:** Jen 1:26-27 **11:9:** Jen 2:18-23 **11:18:** 1 Kor 1:10-12

²³ Məto-inu, eməgətun rəkis itəmat nəgətunən itəm təmisi-pən o İərəmərə. E lapın əh uarisig kegəhan-in-pən e nelmi tikimır mın, in təmos pıret, ²⁴ kən mən kəm Uhgın tagkiu ron, kən məmkas, kən məmə, “Inu nıpətık itəm otıtəgıt otəmat. Otol mihın kən nıkitəmat tatəht io.” ²⁵ E nolən kitiəh əm, nian kınotagwən rəkis, in tos kap wain mən məmə, “Kap wain u in nəniəkisən wi rəha nasituən itəm tatuwa e nitak. Otol mihın nian rafin nakoatənim, nıkitəmat tatəht io.” ²⁶ O nat əh, nian rafin nakotun pıret u, o nakotənim kap wain u, onəkotəkəike motən-iarəp nımısən rəha İərəmərə mətoarus titəlig-pa mın.

²⁷ Tol nəhlan, etəmim pah itəm tatun pıret o tatənim kap wain u rəha İərəmərə e nolən kit itəm təsətuatıpən, in tatol təfagə o nərəkınən nıpətın ne nıta İərəmərə. ²⁸ Etəmim otəkəike makil rəhan nəmegəhən pıtən, uarisig təpanun pıret ne mənım kap wain, ²⁹ məto-inu etəmim itəm tatun matənim, məto nıkin təsəht wırən nıpəti İərəmərə, nunən ne nənimən itəm in tatol tatiuw-pa atıp əm nalpınən kəm in. ³⁰ Məto o nat əh, itəmat tepət nakotəpou matımıs, kən itəmat neen kınotımıs rəkis. ³¹ Məto okəmə kitat kotakil atıp nolən mın rəhatat, İərəmərə təsakılən kitat mol nalpınən kəm kitat. ³² Nian İərəmərə takil kitat mol nalpınən kəm kitat, in tatol məmə kitat okotətuatıp, məmə nian in otakil netəmim e nətueintən mən nalpınən rəhalat məmə okotımıs, kən kitat okəsotosən nalpınən əh kitat mın ilat.

³³ Tol nəhlan piak mın ne wınık mın, nian nakotuwa kitiəh məmə nako-tagwən, otəsahgın itəmat mın. ³⁴ Okəmə suah kit nəumis nus, təwir məmə otagwən iman ikın latuənu, məmə nian nakoatuəfımın, Uhgın otəsos-ıpənən nalpınən kəm itəmat o nolən mın əh rəhatəmat. Nian ekımnə, oekos-ıpınə suatıp e natımnat pısın neen mın itəm nakoatətapəh ron.

12

Nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın

¹ Piak mın ne wınık mın, pəs ekəghat e nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ıpa kəm kitat, məto-inu iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motıtun. ² Itəmat nəkotıtun məmə aupən, nian nəməsotəfakən kəm Uhgın, katiuw-pən rəhatəmat nətəligən katit itəmat e suatıp o nəfakən kəm narmı nat mın itəm kəsotəghatən. ³ Tol nəhlan, ekən kəm itəmat məmə suah kit tikə itəm tatəghat e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın matən rat İesu, kən suah kit mın okol təsənən məmə, “İesu in İərəmərə,” məto Narmın Rəha Uhgın, in əm tol etəmim tatən.

⁴ Nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ıpa kəm kitat, məto koatısı-pən e Narmın Rəha Uhgın kitiəh əm. ⁵ Kitat koatol wək pısın pısın tepət, məto İərəmərə kitiəh əm itəm koatol wək rəhan. ⁶ Kitat koatol wək e nolən pısın pısın tepət, məto in Uhgın kitiəh əm itəm tatol wək e nəmegəhən rəha netəmim rafin məmə ilat okoatol wək mın əh rafin.

⁷ Kən Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa rəhan nəsanənən pısın pısın mın kəm kitat kitiəh kitiəh məmə kitat okotasıtu etat rafin. ⁸ O suah kit, Narmın tatos-ıpən nəghatən rəha nenatıgən. Kən kit mın, Narmın kitiəh əm tatos-ıpən nəghatən rəha nıtunən nat. ⁹ Kən kit mın, Narmın kitiəh əm tatos-ıpən nahatətəən. Kən kit mın, Narmın kitiəh əh tatos-ıpən nəsanənən o nol-wırən nımısən. ¹⁰ Kən kit mın, tatos-ıpən nəsanənən o nolən nat pıspıs mın. Kən kit mın, tatos-ıpən nəghatən mın itəm Uhgın tatos-ıpa. Kən kit mın, tatos-ıpən nəsanənən o nakılən narmın pısın pısın mın. Kən kit mın, tatos-ıpən

nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min.* Kən kit min əh, tatos-ipən nəsanənən o nənən niptəti nəghatən ik pisin min əh. ¹¹ Nəsanənən min əh ilat rafin, koatisi-pən əm e Narmin kitiəh əm, kən tatos-ipa kəm kitat kitiəh kitiəh e suatip min itəm in əm tolkeike.

¹² Nipəti etənim in kitiəh əm, məto nolın-olın tepət; kən nat əpnapin nolın-olın pisin pisin min, ilat koatipin e nipətin kitiəh əm. Kən tol nəhlan, təhmen-amen əm e Kristo. ¹³ Kitat neen, kitat noanol min rəha Isrel, kitat neen Iaihlua min, neen slef min əm, neen sənəmə slef min, məto Narmin Rəha Uhgın kitiəh əm təmol baptais e kitat rafin agın-əh məmə, kəmotuwa nipəti Kristo kitiəh əm, kən kitat kəmos Narmin Rəha Uhgın u kitiəh əm.

¹⁴ Otətəlig-in, nipəti etənim kəməsolən nolın kitiəh əm, məto nolın tepət. ¹⁵ Okəmə nelkin tatən məmə, “Sənəmə io nelmin, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nipətin kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə nelkin in sənəmə nolın nipətin məsin. ¹⁶ Kən okəmə matəlgın tən məmə, “Sənəmə io niganəmtin, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nipətin kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə matəlgın in sənəmə noli nipətin məsin. ¹⁷ ?Okəmə nipətin in niganəmtin rafin əm, kən otahro məto nat? ?Kən okəmə nipətin in matəlgın rafin əm, kən otahro məto nəmiəwin nat? ¹⁸ Məto kəp, Uhgın təmoor nolın-olın nipətin ilat rafin itəm in tolkeike məmə ilat okotol mihin. ¹⁹ ?Okəmə ilat rafin nolın kitiəh əm, kən nipətin pəhruən ikin? ²⁰ Məto nipahrienən, nolın-olın tepət, məto nipətin kitiəh əm.

²¹ Niganəmtin okol təsənən kəm nelmin məmə, “Io ekapəs ik, io enahmen rəkis.” Kən rəhn-kapə okol təsənən kəm nelkin mil məmə, “Io ekapəs itəmlau, io enahmen rəkis.” ²² Təsolən nəhlan. Nolın-olın nipətətat itəm nikitat təht məmə ilat kotəpou agın, ilat nat keike o nipətətat. ²³ Kən nolın-olın nipətətat itəm nikitat təht məmə ilat nat əpnapin əm, koatol nolən rəha nisaiiən elat. Kən nolın-olın rəha naulisən, kitat koatehm wir ilat. ²⁴ Məto nolın-olın nipətətat itəm təsolən naulisən, kitat kəsotolən nat agın elat. Məto Uhgın təmuəfimın nolın-olın nipətətat min, kən matisiai-in nolın-olın min itəm kitat koatehm-pən əm ilat. ²⁵ Kən e nolən əh, nolın-olın nipətətat okəsotəhap-əhapən ilat min, məto ilat okoatehm wir ilat min rafin. ²⁶ Okəmə nolın məsin tatəto nahməən, kən nolın min ilat rafin okotəto nahməən ilat min. Kən okəmə nolın məsin katos-ipən nisaiiən kəm in, kən nolın min rafin okotagien ilat min.

²⁷ Nipəti nəghatən u məmə itəmat nipəti Kristo, kən itəmat rafin kitiəh kitiəh, itəmat nolın min rəha nipəti Kristo. ²⁸ Kən e niməfak, Uhgın təmaupən mələhəu-pən aposol min, kən uarisig un, ien min, kən uarisig un, iəgətun min. Kən təmələhəu-pən netəm koatol nat pispis, ne ilat itəm koatol-wir nimisən min, kən netəm kotasitu e netənim, kən netəm kotenatig itəm kotasitu o nənən rəha niməfak, kən netəm koatəghat e nəghatən ikin pisin min. ²⁹ ? Netənim rafin aposol min? ?O netənim rafin ien min? ?O netənim rafin iəgətun min? ?O netənim rafin nol nat pispis? ³⁰ ?O netənim rafin koatol-wir nimisən min? ?O netənim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min? ? O netənim rafin koatən-iarəp nipəti nəghatən ik pisin min? Kəp, təsolən nəhlan. ³¹ Məto təwir məmə nakotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatəmat o nosən nəsanənən pisin pisin min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa, ilat min əh itəm kotəwir agın.

Məto roiu ekən-ipinə suatip wir agın-əh.

* **12:10:** Nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min, tatəghat-in nəghatən min itəm suah kit təsitunən. Əplan-tu 1 Kor 13:1, ne Wək 2:4. **12:11:** 1 Kor 7:7 **12:12:** 1 Kor 10:17 **12:13:** Kal 3:28 **12:27:** Rom 12:5 **12:28:** Efes 4:11-12 **12:31:** 1 Kor 14:1

13

Nolkeikeən

¹ Okəmә iatəghat e nəghatən rəha netəm ik pişin min, o nəghatən rəha nagelo min, mətō esosən nolkeikeən e nikik, iatəghat pik əm tahmen e suah kit itəm tatoh nuwigi dram, o tatoh əpnapin əm bel. ² Okəmә iatos nəsanənən itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa o nən-iarəpən nəghatən min itəm Uhgın tatos-ipa, mətō esosən nolkeikeən e nikik, io nat əpnapin əm. Kən okəmә ekıtun nat anion rafin ne nitunən rafin, mətō esosən nolkeikeən e nikik, io nat əpnapin əm. Kən okəmә rəhak nahatətəən təskasik məmə otol nitot kit tiet, mətō esosən nolkeikeən e nikik, io nat əpnapin əm. ³ Okəmә ekəmki-pən rafin rəhak natimnat kəm ian-rat min, o ekegəhan-in nipətik məmə nigəm otus, mətō esosən nolkeikeən e nikik, esolən win e nat kit.

⁴ Nolən rəha nolkeikeən tol nulan: suah kit rəhan nətəligən təfəmäh, kən matol təwir kəm netəmim, kən məsetəhakən e netəmim, kən məsos-ipər atipən, kən məsausit pikən, ⁵ kən məsol-pənən netəmim, məsalkutən o nərpin, kən nikin təsahmə uəhaiən, kən təsaskəlim-iəkisən e nikin nərətən itəm suah kit tatol lan. ⁶ Kən nikin təsagienən o nolən rat min, mətō nikin tagien əm o nolən wir min rəha nipahrienən. ⁷ Nolən rəha nokeikeən tol nulan: nat əpnapin suatip rəha suah kit tiəkis, mətō nian rafin suah əh tatətəu-pən əm, məsəhlmanən rəhan nahatətəən nian kit, kən nian rafin tatələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən e Uhgın, rəhan nahatətəən tatətul əm nulan e nian rəha nərətən.

⁸ Nolən rəha nolkeikeən namnun tikə. Mətō rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, otəpanikə. Rəha nəghatən ik pişin min, okotəpanikə. Rəha nitunən nat, otəpanikə. ⁹ Tol nəhlan mətō-inu nitunən rəhatat noan məsin əm, kən koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa noan məsin əm. ¹⁰ Mətō nian Iesu Kristo otuwa min mol ətuatip natimnat rafin, kən nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa roiu okotikə. ¹¹ Nian ematəkəku, ematəghat tahmen e suakəku, kən nitunən rəhak tahmen e rəha suakəku, kən nolən rəha nətəligən rəhak tahmen e rəha suakəku. Mətō nian emuwa mol etəm-iasol in io, emələhəu nolən min rəha suakəku e məntaak. ¹² Roiu, kitat koatəplan noan məsin əm tahmen e suah kit itəm tateranəm e klas itəm toapoap. Mətō e nian əh, kitat okotəplan əsas nigənəmti Uhgın. Roiu, ekıtun noan məsin əm, mətō e nian əh, epanitun əsas natimnat rafin, tahmen məmə Uhgın titun mihin io əh-roiu.

¹³ Kən roiu, nolən miləhal u kisil kətəhalətul: nolən rəha nahatətəən, nolən rəha nələhəu-pənən əskasik nətəligən e Uhgın, ne nolən rəha nolkeikeən. Mətō itəm təwir pik ağin eləhal, in nolən rəha nolkeikeən.

14

Nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, ne nənən nəghatən ik pişin min

¹ Otalkut əskasik məmə nolkeikeən otərəməərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən motalkut əskasik məmə onəkotos nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa, kən otalkut pik təhmın min o nəsanənən rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa. ² Ekən nəhlan mətō-inu itəmat kit itəm tatəghat e nəghatən ik pişin min, təsəghatən kəm netəmim, mətō tatəghat əm kəm Uhgın. Pahrien, suah kit tikə itəm titun nəghatən itəm in tatən, mətō in tatən-iarəp nəghatən anion min e Narmin Rəha Uhgın. ³ Mətō netəmim rafin itəm kotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, koatən kəm netəmim o niləkinən ilat, o niləs-ipərən nətəligən rəhalat, kən o nasituən miləs-ipər nikilat. ⁴ Etəmim

itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, tatiləkin atip əm in, məto etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, tatiləkin niməfak. ⁵ Iakolkeike məmə itəmat rafin agin-əh nakotəghat e nəghatən ik pisin min, məto təwir pik məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa. Etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in tətasiu pik e niməfak taprəkis-in etəmim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min mətoarus in tən nipətin məmə otiləkin niməfak.

⁶ Piak min ne winik min. ?Okəmə iatuwa otəmat kən matəghat e nəghatən ik pisin min, tahro nulan io iakəwir otəmat okəmə esol-arəpən nəghatən neen itəm kəmoatəhluaig aupən, o esosən nitunən neen, o nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, o nəghatən rəha nəgətunən? ⁷ Otətəlig-in o natimnat tahmen e nau itəm kətahl, o kita itəm katoh. Natimnat min əh kəsotəmegəhən, etəmim əm tatol ilat kotagət. Məto okəmə kəsotagət ətuatipən, kən itəmat onəkotəruru məmə napuən naka ilat koatan. ⁸ Kən okəmə təwi təsagət ətuatipən, kən netəmim okotəruru məmə kotəkəike motol əpen-əpenə o nəluaginən. ⁹ Məto tahmen əm etəmat. ?Okəmə noatəghat e nəghatən itəm netəmim kotəruru, tahro nulan okotitun nipəti nəghatən nakoatən? Itəmat onəkotəghat əm kəm magoagəp, məto netəmim kəsotosən nipətin. ¹⁰ Pahrien məmə nəghatən min tepət e nətueintən, məto ilat rafin nipətilat əh-ikin. ¹¹ Kən okəmə esitunən nipəti nəghatən itəm suah kit tatən-ipa kəm io, io iapispis kəm in, kən in iapispis kəm io. ¹² Tahmen əm etəmat. Itəmat nakotolkeike nəsanənən min rəha Narmın Rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otalkut məmə nakotiləkin niməfak e nəsanənən min itəm okotasitu pik lan.

¹³ Məto-inu o nat əh, okəmə itəmat kit tatəghat e nəghatən ik pisin min, otəkəike məfak min məmə Uhgın otos-ipən nipəti nəghatən u məmə otən-iarəp kəm niməfak. ¹⁴ Okəmə iatəfak e nəghatən ik pisin min, nikik tatəfak məto nətəligən rəhak tatətul əpnapin əm. ¹⁵ ?Kən ekahro? Ekəfak e nikik, məto ekəfak min e nətəligən rəhak. Kən ekan napuən e nikik, məto ekan min napuən e nətəligən rəhak. ¹⁶ ?Okəmə nakatənwiwi Uhgın e nikim e nəghatən pisin, tahro suah kit itəm təruru nəghatən u in otən “Əwəh” e rəham nəfakən, məto-inu in təruru nat itəm nakatən? ¹⁷ Kəm-naka natənwiwi wir Uhgın, məto nəsiləkinən etəmim pisin kit min.

¹⁸ İatən tagkiu kəm Uhgın məmə iatəghat e nəghatən ik pisin min taprəkis-in itəmat rafin. ¹⁹ Məto e niməfak, okəmə iatəgətun netəmim e nəghatən faif əm itəm kotitun, inu təwir agin maprəkis-in məmə ekən nəghatən ten-taosan e nəghatən pisin itəm kinotəruru.

²⁰ Piak min ne winik min. Sotolən nətəligən rəhatəmat tahmen e nisualkələh. Təwir məmə nəkotahmen e nisualkələh itəm kotəruru əh nolən rat. Məto e nətəligən rəhatəmat, təwir məmə nakotimətə. ²¹ Kəmətə nəhlan e Lou rəha Moses məmə,

“Ekol məmə netəm koatəghat e nəghatən ik pisin min okotən rəhak nəghatən kəm rəhak netəmim.

Kən ilat okotəto nəghatən min rəha iapispis min,

Məto nat əpnapin ilat okotəto nat əh itəm tol pisin, okul kəsotətəlig-inən io.

Iəramərə tatən mihin.”

²² Tol nəhlan, nəghatən ik pisin min, in nəmtətin kit rəha netəmim itəm kəsotəfakən, sənəmə nəmtətin kit rəha iəfak min. Məto nian suah kit tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha iəfak min, sənəmə rəha netəm kəsotəfakən. ²³ ?Tol nəhlan, okəmə niməfak apiəpiə tatuəfimin, kən netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min, kən ilat neen itəm kəsotitunən, o netəm kəsotəfakən kotuwa imə, ilat okotən məmə itəmat nakotalməl, o kəp?

²⁴ Məto okəmə etəm təsəfakən kit, o etəm təruru tuwa imə nian netəmim rafin koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kən nəghatən rəhatəmat otek nikin, kən in otitun məmə in iol təfagə, kən nəghatən min əh otakil rəhan nolən, ²⁵ kən rəhan təfagə min itəm koatəhluaig otuwa e nəhag-əhagən. O nat əh, in otiet morin e nisiiən matəfak kəm Uhgın, matən-iarəp məmə, “!Itəmat pahrien Uhgın nakoatan!”

Nələhəu ətuatipən nolən rəha nəfakən

²⁶ Piak min ne winik min. Pəs iakən nıpəti rəhak nəghatən min roiu. Nian itəmat rafin nakotuwa kitiəh e nuəfiminən o nəfakən, itəmat rafin kitiəh kitiəh rəhatəmat əh-ikin wək o nolən, neen koatan napuən, neen katəgətun ilat, neen koatol-arəp nəghatən neen itəm kəmoatəhluaig aupən, neen koatəghat e nəghatən ik pisin min, neen koatən nıpəti nəghatən min əh. Onəkotəkəike moatol natimnat min əh o niləkənən niməfak təskasik. ²⁷ Okəmə netəmim neen koatəghat e nəghatən pisin, kəiu o kəm-naka kisil əm okotəghat. Kit otən rəhan u, uarisig kit, kənu kit min tən rəhan, kən suah kit otəkəike mən nıpəti nəghatən min əh. ²⁸ Okəmə etəmim tikə o nən-iarəpən nıpəti nəghatən min əh, etəm itəm otəghat e nəghatən pisin, otəkəike məsəghatən e niməfak, kən məghat anion kəm Uhgın.

²⁹ Təwir məmə ien kəiu o kisil okotəghat, kən netəmim neen okotakil wir nəghatən koatən. ³⁰ Kən okəmə Uhgın tatol əp nəghatən kit itəm təmatəhluaig aupən tatuwa o suah kit itəm tatəpələh, təwir məmə etəm təmaupən matəghat otapəs nəghatən. ³¹ Tol nəhlan, itəmat itəm nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kit otaupən məghat, kənu kit min, u kit min məmə nakotəgətun netəmim rafin, kiləs-ipər nətəligən rəhalat. ³² Sotaluinən məmə ien min koatərəməmə e nıkilat məmə kotitun nən-iarəpən nəghatən rəhalat e nian itəm in tətuatip o nənən, ³³ məto-inu Uhgın sənəmə in Uhgın rəha nolən nəruruən e nat, məto in Uhgın rəha nəməlinuən, təhmen e niməfak min rafin.

³⁴ Nian katəfak lan, nıpitan okəsotagətən, məto-inu təsətuatipən məmə okotəghat. Məto okotəkəike moatətəlig-in netəm-iasol rəha niməfak, təhmen əm e itəm Lou tatən mihin. ³⁵ Okəmə kotonkeike məmə kotitun nat kit, okotəkəike kətapəh o rəhalat nəman min əpəh latuənu, məto-inu tol naulisən məmə pətan otəghat əpəh e niməfak.

³⁶ ?Tahro? ?Nikitəmat təht məmə nəghatən rəha Uhgın təmaupən miet-arəpa otəmat? ?O nikitəmat təht məmə nəghatən rəha Uhgın təmuwa əm otəmat? ³⁷ Okəmə itəmat kit nikin təht məmə in ien kit, o Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nəsanənən kit kəm in, in otəkəike mən nıpahrienən e nəghatən itəm iatəte kəm itəmat məmə in nəwia İərəməmə. ³⁸ Okəmə tapəs nənən nıpahrienən e nəghatən u, in okəsən minən nıpahrienən e rəhan nəghatən.

³⁹ Tol nəhlan, piak min ne winik min, təwir məmə nakotonkeike məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kən məsotətlosig-inən nənən nəghatən ik pisin min. ⁴⁰ Məto e natimnat rafin agın itəm nəkoatol e nəfakən, otol e nolən itəm in tətuatip o niməfak, motətəu-pən wir nolən rəha nəfakən.

15

Kristo təməmegəh min e nimisən

¹ Piak min ne winik min. İakolkeike məmə ekən-iarəp min kəm itəmat namnusən təwir itəm ematən-iarəp kəm itəmat aupən, nəmotos e nikitəmat,

kən motos rəhatəmat ikin nətulən lan. ² Okəmə nakotaskəlīm əskasik nam-nusən təwir ətuatip itəm io emən-iarəp kəm itəmat, Uhgın otosmegəh itəmat lan. Məto okəmə nakotapəs nat ətuatip, motahatətə e nəghatən pişin, kən nahatətəən rəhatəmat in nat əpnapin əm.

³ Natimnat itəm io eməto, ilat nat keike, kən enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, Kristo təmimis o rəhatat nolən rat min tahmen e Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis mihin, ⁴ kəmitənim, kən təmegəh min e nimisən e nian itəm tatol kisil lan tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis mihin, ⁵ kən təmaupən miet-arəp o Pita, uarisig u, o rəhan netəm tuelef. ⁶ Uarisig lan, in təmiet-arəp min o piətət min taprəkis-in faif-hanrit e nian kitiah əm, u ilat tepət koatəmegəh əh, məto neen kinotimis rəkis. ⁷ Kən uarisig, tiet-arəpa o Jemes, kən o aposol min rafin. ⁸ Kən uarisig elat rafin, in təmiet-arəpa min ron io, nat əpnapin io ekahmen e suakəku itəm təsaiirən e nian ətuatip rəhan.

⁹ Tol nəhlan, io ləhau agin e aposol min rafin, kən esahmenən məmə netənim okotaun-in io məmə io aposol kit, məto-inu ematol nəratən kəm niməfak rəha Uhgın aupən. ¹⁰ Məto e nəwirən itəm Uhgın təmawte-in kəm io, emuwa mahmen nulan roiu, kən nəwirən əh təsuwa əpnapinən məto noan əh-ikin. Nipahrienən, emol wək taprəkis-in rafin aposol min, məto sənəmə e rəhak əm nəsanənən, məto e nəwirən əm itəm Uhgın təmawte-in kəm io. ¹¹ Nat əpnapin io emən-iarəp, o ilat kəmotən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat, məto nəghatən u inu itəm iatən-iarəp, namnusən təwir itəm nəmotən nipahrienən lan.

Nəmegəhən e nimisən rəha netəm kəmotimis

¹² ? Məto okəmə kəmatən-iarəp məmə Kristo təməmegəh min e nimisən, kən tahro itəmat neen nakoatən məmə netəm kəmotimis okol kəsotəmegəh minən? ¹³ Məto okəmə nəghatən rəhatəmat in nipahrienən, məmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, kən okol Kristo min təməmegəhən e nimisən. ¹⁴ Kən okəmə Kristo təməmegəhən e nimisən, kən wək rəhatimat o nən-iarəpən namnusən təwir, in nat əpnapin əm, tahmen min əm e nahatətəən rəhatəmat. ¹⁵ Nat kit min nəhlan, okəmə Kristo təməmegəhən e nimisən, itəmat emoateiuə e Uhgın məto-inu emotən-iarəp məmə Uhgın təmosmegəh Kristo e nimisən. Məto okəmə netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nimisən, kən okol Uhgın təsosmegəhən Kristo e nimisən. ¹⁶ Məto-inu okəmə netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nimisən, kən okol Kristo təməmegəh minən e nimisən. ¹⁷ Kən okəmə Kristo təməmegəh minən e nimisən, kən nahatətəən rəhatəmat nipətən tikə, kən itəmat noatatig əh e təfagə rat min. ¹⁸ Kən netənim itəm kəmotən nipahrienən e Kristo itəm kinotimis rəkis, ilat min kəmotakiah. ¹⁹ ! Okəmə koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Kristo o nəmegəhən əm rəhatat e nətueintən, kəsi, təwir məmə netənim okotəto tərət otəmat maprəkis-in netənim rafin məto-inu, kəm-naka kitat kəmotəmkakia!

²⁰ ! Məto kəp! Nipahrienən məmə Kristo təməmegəh min pahrien e nimisən. In təmaupən e netəm rafin itəm kəmotimis kən məmegəh min e nimisən, kən okol təsimis minən.* ²¹ Otətəlig-in. Nimisən tinuwa e nətueintən e etənim kit, kən e suatip kitiah əm, nəmegəh minən e nimisən təmuwa e etənim kit. ²² Tol nəhlan, netənim rafin okotimis məto-inu kəmotisi-pən e Atam, kən tahmen-ahmen əm, netənim rafin itəm kəmotuwa kitiah ilat Kristo okotəmegəh min. ²³ Məto ilat min u, okotəmegəh min e nian ətuatip rəhalat. Kristo in təmaupən

15:3: Aes 53:5-12 **15:4:** Mat 12:40; Wək 2:24-32 **15:5:** Mat 28:16-17; Luk 24:34 **15:7:** Wək

1:3-4 **15:8:** Wək 9:3-6 **15:9:** Efes 3:8; 1 Tim 1:15 **15:10:** 2 Kor 11:23 * **15:20:** Kristo in tahmen e nəniəkisən rəha Uhgın məmə netənim rafin okotəmegəh min e nimisən. **15:21:** Rom 5:12

mamegəh min, kən nian in otuwa min, rəhan min okotəmegəh min. ²⁴ Kən namnun nian otuwa. In otərəkin nərəməərən rafin, ne nepətən rafin, ne nəsanənən rafin. Uarisig lan, in otəhlman-pən nərəməərən rəhan e nelmi Uhgın Tata. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, in təike matərəməərə mətoarus məmki-pa rəhan tikimır min meguətain ilat e nelkin. ²⁶ Namnu rəhan tikimır itəm otərəkin, in nimisən. Kən nimisən otikə min, ²⁷ məto-inu “tinəmki-pa natimnat rafin meguətain e nelkin.” Otətəlig-in-tu, nian tatən məmə natimnat rafin agin-əh tinateguətain e nelkin, nəkotəplan məmə sənəmə Tata Uhgın min əh-ikin e nelkin. In Uhgın itəm təmələhəu-pən natimnat rafin agin-əh ləhau e nelki Kristo. ²⁸ Nian Uhgın tinol natimnat min əh, kən Nətin atip otuwa ləhau e nərəməərən rəha Uhgın itəm təmələhəu-pən natimnat rafin e nelkin, məmə Uhgın əm otərəməərə e natimnat rafin.

²⁹ Otətəlig-in-tu. ?Tahro e netəmim itəm katol baptais elat o netəm kinotimıs rəkis? ?Okəmə netəm kəmotimıs kəsotəmegəh minən nian kit, kən tahro katol baptais e netəmim olat?† ³⁰ ?Kən tahmen əm etimat, tahro ioatıləs pikən nian əskasik min e nəmegəhən rəhatimat nian rafin? ³¹ !Iatos noanawıl, piak min ne winik min, məmə netəmim kotalkut məmə okotohamnu io e nian tepət! Nəkotitun məmə inu nıpahrienən tahmen-ahmen məmə iatausit o nahatətən rəhatəmat e Kristo Iesu İərəməərə rəhatat. ³² ?Okəmə eməluagin e nat megəh min itəm koaton itəm əpəh Efesas‡ o nətəligən rəha netəmim əm, emol win e naka? Okəmə netəm kəmotimıs kəsotəmegəh minən, pəs kotol əm tahmen e nəghatən u itəm tatən məmə,

“Pəs kotagwən motənim,
məto-inu olawig kotimıs.”

³³ Sotolən netəmim koteiuə-in itəmat. Inu nıpahrienən itəm suah kit təmə, “Nian netəm rəhalat nolən təwir koatan ilat netəm kotərat, netəm kotərat koatərəkin nolən wir rəhalat.” ³⁴ Otətəlig-pa min motos ətuatip nenatigən rəhatəmat itəm tətəuətıp məmə nəkotol mihin, kən motəhlman təfagə rat min, məto-inu itəmat neen kotərruru əh Uhgın, kən inu nat kit rəha naulisən.

Nıpəti etəm təmimıs tatəmegəh min

³⁵ Məto okəmə netəmim neen kotətapəh məmə, “?Etəm təmimıs okotəmegəh ahro nulan? ?Okotos nıpəti naka motuwa?” ³⁶ !Nəghatən əh talməl! Nıkuti nat itəm nəməfe, otəkəike mimıs pitən, uarisig u təpanəmegəh. ³⁷ Nian nakəfe nıkuti nat, nəşəfən nəukətın itəm otuwa, məto nıkuti nat əm, kəm-naka in nıkuti wit o nat pısın kit. ³⁸ Məto Uhgın tol tatəwiə e nəukətın itəm in tolkeike mihin, kən e nıkutin nat rafin, in əm tatos-ıpa nıpətılət. ³⁹ Nıpətılət rafin kəsotahmen-ahmenən. Nıpəti etəmim tol pısın e rəha nat megəh min, ne mənig min, ne nəm itəhəi. ⁴⁰ Əpəh e neai, natimnat əh-ikin, kən e nətueintən natimnat min əh-ikin tol pısın. Nian kotəplan nat əpəh ilis e neai məmə in təwir, rəhan nəwirən in tol pısın e nəwirən rəha nat əpəh ləhau e nətueintən. ⁴¹ Kən nəhag-əhagən rəha mitgar tol pısın e nəmihlən rəha məwig ne nasiəən rəha məhau min. Kən nasiəən rəha məhau min neen, kotol pısın e rəha neen min.

⁴² Kən tahmen-ahmen əm e nıpəti netəm kəmotimıs itəm koatəmegəh min. Nıpətın itəm kəmitənim otəmnəmit, məto nian otəmegəh min, otəsəmnəmit minən. ⁴³ Nian katitənim, in nat kit itəm netəmim kəsotolkeikeən, məto

15:23: 1 Tes 4:16; Nol Əpən 20:5 15:25: Mat 22:44 15:26: Nol Əpən 20:14 15:27: Sam 8:6

† 15:29: Pol təsən ətuatıpən məmə in tolkeike məmə netəmim okotol baptais elat o netəmim itəm kinotimıs rəkis, məto təmə əm məmə netəmim neen kəmoatol nəhlan. Kən kitat roiu, tiəkis o nıtunən nıpəti nəghatən u. 15:30: Rom 8:36 ‡ 15:32: Pol tatəghat o tikimır min rəhan əpəh Efesas, məto sənəmə nat megəh min pahrien. 15:32: Aes 22:13 15:36: Jon 12:24

nian otəmegəh mīn, in nat kit itəm netəmim okotəplan rəhan nəwīrən. Nian katitənīm, nəsanənən rəhan tikə, məto nian otəmegəh mīn, təsanən. ⁴⁴ Nian katitənīm nīpətītat, in nat rəha nətueintən, məto nian otəmegəh mīn, in nat rəha nego e neai. Okəmə nīpətīn əh-ikin rəha nətueintən, rəha nego e neai mīn əh-ikin. ⁴⁵ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Etəm tətəupən agīn-əh, Atam, təmuwa mos namegəh.” Kən namnu Atam, inu Kristo, təmuwa narmīn u tatos-īpa nəmegəhən. ⁴⁶ Nat rəha narmīn təməsaupənən muwa, məto nat rəha nətueintən, uarisīg lan nat rəha narmīn təpanuwa. ⁴⁷ Etəm tətəupən agīn, kəmol e nīmoulul rəha nīməptən, məto etəm tətuarisīg u Kristo, təmīsī-pən e nego e neai. ⁴⁸ Netəmim rafīn rəha nətueintən, nīpətīlat kotahmen e nīpətī Atam, məto netəmim itəm okotuwīn e nego e neai, nīpətīlat okotahmen e nīpətī Kristo, etəm u təmīsī-pən ikīn. ⁴⁹ Roiu kitat kotahmen e Atam u rəha nətueintən, kən tol nəhlan, o nian kit okotahmen e Kristo u rəha nego e neai.

⁵⁰ Iatən-iarəp kəm itəmat, piak mīn ne wīnik mīn məmə, nīpətīn ne nīta etəmim otəsūwīnən e nərəməərən rəha Uhgīn, kən tahmen-ahmen əm, nat itəm otəmnəmīt otəsosən nat itəm tətātīg līlīn. ⁵¹ Otətəlīg-in-tu, kən oekən nat anion məmə, sənəmə kitat rafīn okotīmīs, məto Uhgīn otol nīpətītat rafīn tuwiwi, ⁵² in otol uəhai əm tahmen e nīpītən, nian namnu təwī rəha Uhgīn otasək, məto-inu təwī otasək, kən netəm kəmotīmīs okotəmegəh mīn məsotīmīs mīnən, kən Uhgīn otol nīpətītat tuwiwi. ⁵³ Tol nəhlan məto-inu, nat itəm otəmnəmīt otəkəike muwīn e nat itəm otəsəmnəmītən, kən nat itəm otīmīs otəkəike muwīn e nat itəm otəsīmīsən mətātīg līlīn. ⁵⁴ Nian nat itəm tətəmnəmīt təmuwīn e nat itəm təsəmnəmītən, ne nat itəm otīmīs təmuwīn e nat itəm otəsīmīsən mətātīg līlīn, kən nəghatən itəm kəməte otuwa nīpahriənən, tatən məmə,

“Nəluaginən tīnol namnun. Uhgīn təmol wīn agīn. Nīmīsən tīnikə.”

⁵⁵ “!Ei, Nīmīsən! ?Onakahrol nulan mol wīn etīmat?

!Ei, Nīmīsən! ?Onakahrol nulan mus itīmat?”

⁵⁶ Təfagə rat in tahmen e nat kit tatus itəm kən matuwa in nīmīsən, kən Lou tatol təfagə rat nəsanənən rəhan tepət. ⁵⁷ !Məto pəs kotənwiwi Uhgīn! Tatol məmə kitat koatol wīn e rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo.

⁵⁸ Tol nəhlan, piak mīn ne wīnik mīn, otətul əskasik. Sotegəhan-inən nat kit təloal etəmat. Nian rafīn, otol wək rəha Iərəməərə e nīkitəmat rafīn, məto-inu nəkotītun məmə wək rəha Iərəməərə itəm nəkoatol, sənəmə nat əpnāpīn əm.

16

Məni o nasituən e iəfak mīn əpəh Jerusalem

¹ Roiu iakən məni o nasituən e iəfak mīn əpəh Jerusalem. Otol tahmen əm məmə emən mihīn kəm nīməfak mīn əpəh profens əh Kalesia. ² E Sante mīn rafīn, itəmat rafīn kitīəh kitīəh otəkəike mələhəu kalīn məni neen. Etəmim itəm in tatos məni asol, otələhəu kalīn tepət, kən etəmim itəm tatos məni əkəku, otələhəu kalīn noan məsīn. Tol nəhlan, nian ekīmna, okol nəkəsotalkut mīnən o nolən məni ilat rafīn nian kitīəh əm. ³ Kən otətgi-arəp itəmat neen məmə okotəmīk məni motuwīn, kən nian ekīmna, ekəte naoa mən-iarəp ilat kəm netəm Jerusalem, kən mahl-īpən ilat kotəmīk məni motuwīn əpəh ikīn. ⁴ Okəmə ekəplan məmə təwīr məmə io mīn ekuwīn, kən ilat okotətəu-pa io.

Naliwəkən mīn rəha netəm-iasol mīn neen

⁵ Uarisīg epanīmna muag itəmat, ekuwīn-pən Masetonia, məto-inu ekaupən muwīn muag nīməfak mīn əpəh ikīn. ⁶ Kəm-naka ekatīg məsīn kitat mīn

15:43: Fil 3:20-21 15:45: Jen 2:7 15:51: 1 Tes 4:15-17 15:52: Mat 24:31 15:53: 2 Kor 5:4
15:54: Aes 25:8 15:55: Hos 13:14 15:56: Rom 7:13 16:1: Rom 15:25-26; 2 Kor 8:1-9
16:5: Wək 19:21

itəmat, mə kəmə tahro, koatatig əm mətoarus nətəpən tol namnun. Tol nəhlan, nəkotitun nasituən lak e rəhak naliwəkən itəm iatuwin-pən mīn ikīn. ⁷ Esolkeikeən məmə ekimnə məplan itəmat u miet mīn, məto iakolkeike məmə ekimnə kotatig məsin okəmə İərəməərə tegəhan-in io. ⁸ Məto etatig əm Efesas mətoarus nian rəha Pentekos, lafet rəha Nagwənən Wi, ⁹ məto-inu Uhgīn təmerəh e suatip asol ron io məmə ekol wək təwir itəm otoe-in noan tepət, nat əpnəpīn netəmim tepət kotalkut məmə okotahtosig-in io o nolən wək.

¹⁰ Okəmə Timoti timnə məplan itəmat, otol təwir kəm in motos-ipən nisiiən kəm in, məto-inu in tatol wək rəha İərəməərə tahmen əm lak. ¹¹ Sotolən məmə itəmat kit tatehm əhau in. Otahl-ipa tuwa kən motasitu lan e rəhan naliwəkən məmə otitəlig-pa ron io. İatəshgīn piatat mīn ilat Timoti məmə okotuwa motehm io.

¹² Kən e piatat Apolos, emətapəh əskasik məmə in otəkəike mətəu-pən piatat mīn mīmənə məplan itəmat. In təsolkeikeən pik məmə otimnə əh-roiu, məto in otimnə e nian itəm tətuatip ron.

¹³ Otegəs. Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. Məsotəginən. Motol nətəligən rəhatəmat təskasik. ¹⁴ Natimnat rafin agīn itəm itəmat nəkoatol, otol e nolkeikeən.

¹⁵ İtəmat nəkotitun məmə Stefanas ne rəhan mīn, ilat kəmotəupən motən nīpahrienən e İesu əpəh Akaea, kən ilat kotalkut əskasik o nasituən e iəfak mīn. İatən əskasik kəm itəmat piak mīn məmə, ¹⁶ otisii-in ilat motol nəwialat, ne netəmim rafin itəm koatol pik wək o niməfak. ¹⁷ Nīkik təmagien nian Stefanas, ne Fotunatas, ne Akaekas kəməhaliet-arəpa, məto-inu nat əpnəpīn itəmat nakotikə, məto nian eməplan iləhal, tahmen əm məmə eməplan itəmat. ¹⁸ İləhal kəməhaləs-ipər pik rəhak nətəligən tahmen əm məmə kəməhalol etəmat. Netəm kotol nəhlan, okəike kisii-in ilat.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹⁹ Niməfak mīn e profens əpəh Esia koatən təwir kəm itəmat. Akwila ne Prisila kioalkeike pik məmə okuən təwir kəm itəmat e nərgi İərəməərə ilat iəfak mīn itəm kəmotuəfīmīn e nimə rəhalau. ²⁰ Piatat mīn rafin ikīn-u koatən təwir kəm itəmat. Otən təwir kəm itəmat mīn tahmen məmə itəmat kitəh əm e Kristo.

²¹ Io Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat.

²² Okəmə suah kit təsolkeikeən İərəməərə, pəs nalpīnən rəha Uhgīn tatuwin ron.

!İərəməərə rəhatimat, wa-ta!

²³ Pəs İərəməərə İesu tawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

²⁴ Ekahl-ipinə rəhak nolkeikeən kəm itəmat rafin e Kristo İesu. Əwəh.

2 Korin

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Korin

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Korin

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak rəha Korin, ne iəfak min rəha profens Akaea.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tənəməte rəkis naoa kisił mahl-ipən kəm niməfak rəha Korin. Inu naoa itəm tatol kuwit lan. Məto naoa itəm tatol kitiah, ne naoa itəm tatol kisił, ilau kəmiakə. Naoa itəm tatol kəiu, inu 1 Korin, kən e naoa u in təməghat əskasik kəm ilat məmə okotəg-ətuatip-in nolən rat min rəhalat, kən in təməgətuwin min ilat e natimnat pisin min neen. İlat tepət e niməfak kotətəu-pən nətəligən rəha Pol itəm təməte e naoa 1 Korin. Məto neen əh-ikin, ilat koatən məmə Pol in sənəmə etəm-iasol, kən təsətuatipən məmə in otəghat min nəhlan. Kən ilat koatən məmə in tatol wək rəhan o nosən əm məni.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u matəgətuwin məmə in aposol kit, kən Uhgın in təmos-ipən wək u kəm in, kən tətuatip əm məmə in otəghat nəhlan kəm ilat. Kən in tolkeike məmə otən-iəhau nəgətuwin eiueiuə min itəm koatatig Korin.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ İo Pol, itəm Uhgın təmitəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo İesu, iatəte naoa u itimlau piətət Timoti. Naoa u tatimnə kəm itəmat, niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, ne iəfak min ilat rafin əpəh ikin Akaea. ² Pəs Uhgın Tata rəhatat ne İərəmərə İesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Uhgın itəm tatol kepin netənim

³ Pəs kotənwiwi Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo. In Tata itəm in nəukətin nasəkitunən, kən in Uhgın itəm nol kepinən rafin tətisi-pən ron. ⁴ In tatol kepin kitat e nəratən rafin rəhatat məmə kitat kotitun nol kepinən netənim e nəratən pisin pisin min. Kən kitat kotol kepin ilat e nolən rəha nol kepinən itəm Uhgın təmol kəm kitat. ⁵ Tahmen əm e nəhməən itəm Kristo təmos, təmuwa min e nəmegəhən rəhatat. Kən e nolən kitiah əm, Kristo in suatip məmə nol kepinən təmuwa pik e nəmegəhən rəhatat, kən roiu nol kepinən rəhatat tatuwin min o netənim pisin pisin min. ⁶ Okəmə itimat ekoatəto nəhməən, nəhməən əh təmuwa otimat nian ekoatən-iarəp namnusən təwir, kən namnusən təwir əh otol kepin itəmat məsmegəh itəmat. Okəmə Uhgın təmol kepin itimat, tatol məmə itimat ekotitun nol kepinən itəmat. Kən noan nol kepinən əh, tatəe-in e nəmegəhən rəhatəmat, kən nian nəkotatig e nəhməən kitiah əm itəm kitat kotatig lan, tətəsitə etəmat məmə onəkotətul əskasik matuwın matuwın. ⁷ İtimat emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən o Uhgın otəmat məmə onəkotətul əskasik. Tol nəhlan məto-inu kitat rafin koatatig e natigən kitiah əm məmə, itəmat nakoatəto nəhməən itəm ekoatatig lan, kən tahmen-ahmen əm məmə nakotos nol kepinən kitiah əm rəha Uhgın itəm emotos.

⁸ Piak min ne winik min, ekotolkeike məmə nəkotitun wir nian əskasik min itəm emotatig lan e profens ikin Esia. Nəratən asol min kəmotu

itimat, taprækis-in nésanénen rəhatimat, təmol nikitimat təht məmə okəm-naka ekotimis. ⁹ Nipahrienən, itimat emotəto məmə kinəgəhan-in rækis itimat məmə ekotimis. Məto nian əskasik min əh kəmotuwa məmə esotagileən etimat, məto ekotagile e Uhgın itəm tatol etəm təmimis təmegəh min. ¹⁰ In təmosmegəh itimat e nəratən asol əh itəm təmatuwın o nimisən, kən in otosmegəh itimat e nəratən itəm otəpanuwa. Emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən lan məmə in otosmegəh min itimat. ¹¹ Kən in otol nəhlan nian nakotəfak otimat məmə, netəmim tepət okotənwiwi Uhgın o natimnat wır itəm in otol kəm itimat məto-inu netəmim tepət kəmotəfak otimat.

Pol təməuhlin rəhan nətəligən o rəhan naliwəkən

¹² Roiu ekən nəghatən u məsaulisən məmə, e nətəligən rəhatimat, nikitimat təht məmə esotolən nat kit tərət e nolən rəhatimat. E nolən min rafin itəm emotol, itimat emotətəu-pən suatip itəm Uhgın təmitəpun məmə emotəghat ətuatip əm moatən əhag-əhag nəghatən. Emotol nolən əh kəm netəm əpnəpın əm rəha nətueintən, kən motol taprækis kəm itəmat. Esotəghatən e nitunən əm rəhatimat rəha nətueintən, məto emotagile əm e nəwırən rəha Uhgın. ¹³⁻¹⁴ İatən nəhlan məto-inu, esotəteən nəghatən kit itəm tiækis otəmat o nəfinən, o nitunən nıpətın. Roiu, nəkotitun məsin nətəligən rəhatimat, məto iakolkeike pik məmə nian kit onəkotitun rafin. Kən e nolən əh, nian İərəmərə İesu otuwa min, itəmat onəkotagien otimat təhmen min məmə itimat ekotagien otəmat.

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu enitun məmə nakotagien otimat, nıkkik təht məmə nian ekatuwin Masetonia, ekaupən mımınə məplan itəmat, kən nian ekıtəlig Masetonia, ekımınə min məplan itəmat. Tol nəhlan, nakatos nəwırən mau kəiu. Kən uarisig e itəm min əh, onəkotasitu lak motahl-ipən io ekuwin nitən Jutia. ¹⁷ ? Nıkitəmat təht məmə, nian emol nətəligən min əh, məto emol əpnəpın əm? ?O, kəm-naka nətəligən rəhak təmisi-pən e nolən rəha nətueintən, təhmen e netəmim itəm koatən “əwəh” ne “kəp” e nəghatən kitiəh əm?

¹⁸ İtəmat nəkotitun məmə Uhgın nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən io min, rəhak nəghatən kəm itəmat sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” ¹⁹ məto-inu rəhak nəghatən o Nəti Uhgın İesu Kristo, itəm eməhalən-iarəp kəm itəmat itiməhal Saelas ne Timoti, sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” məto e Kristo, nian rafin rəhak nəghatən in “əwəh,” in nipahrienən. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpın nəniækisən kuwəh Uhgın təmol, ilat kotuwa nipahrienən e Kristo, inu nəghatən “əwəh” rəha Uhgın. Tol nəhlan, e Kristo, kitat koatən “Amen, Əwəh” kəm Uhgın, kən moatıləs-ipər nərgin lan. ²¹ Uhgın əm tatol itimat ekoatətul əskasik e Kristo kitat min itəmat. In təmitəpun kitat, ²² kən təmol mak e nəmegəhən rəhatat məmə kitat rəhan min, kən təmələhəu-pən rəhan Narmin e nıkitat məmə kitat okotitun roiu məmə rəhan nəniækisən min, ilat rafin okotuwa nipahrienən e nəmegəhən rəhatat o nian kit.

²³ Kən roiu, okəmə esənən nipahrienən, pəs Uhgın otol nalpınən kəm io. Eməsuwamən Korin məto-inu esolkeikeən məmə ekən nəghatən əskasik kit kəm itəmat. ²⁴ Esotolkeikeən məmə ekotərəmərə e nahatətəən rəhatəmat, kəp. Məto ekotol wək kitat min itəmat o năgienən rəhatəmat, məto-inu itəmat ninoatətul əskasik rækis e nahatətəən rəhatəmat.

2

¹ Tol nəhlan, enən rækis e nıkkik məmə okol esimnə minən məplan itəmat mol nıkitəmat təhmə. ² ?Emən nəhlan məto-inu, okəmə ekol nıkitəmat təhmə, pah

1:8: Wək 19:23; 1 Kor 15:32 **1:10:** 2 Tim 4:18 **1:13-14:** 2 Kor 5:12; Fil 2:16 **1:15-16:** 1 Kor 16:5-6 **1:19:** Wək 18:5 **1:20:** Nol Əpən 3:14 **1:22:** 2 Kor 5:5; Efes 1:13-14 **1:24:** 1 Pita 5:3 **2:1:** 1 Kor 4:21

u ikin-un otol io nikik tagien? Itamat em, itam emol nikitamat tahma. ³ Kæn emæte naoa ah, mæmæ nian ekimnæ, esætoæn tærat e nikik. Esolkeikeæn mæmæ netæmim itam okotækæike motol nikik tagien, ilat okotol mæmæ ekæto tærat. Emæte naoa ah e nolæn ah, mæto-inu enitun mæmæ kitat kitiah æm, kæn nian nikik tagien, kæn nikitamat min tagien. ⁴ Tol næhlan, nian emæte naoa ah kæn itamat, nikik tæpou pik otæmat, kæn nikik titægit, nahui næmtæk taiæh otæmat. Esætoæn naoa ah mæmæ otol nikitamat tæpou, mæto emæte mæmæ onækotitun ræhak nolkeikeæn asol otæmat.

Aluin nolæn rat min ræha nol tæfagæ

⁵ Etæmim itam tæmol næratæn, tæmol io ekæto tærat, mæto tæmol itamat rafin nakotæto tærat pik, mæto esolkeikeæn mæmæ næghatæn ræhak e nat u in tæskasik pik. ⁶ Nalpinæn itam itamat tæpæt næmotos-ipæn kæn in tinahmen. ⁷ Mæto roiu ah, nækotækæike motaluin ræhan nolæn rat kæn motol-wir nikin, mæmæ nikin otæsæpou pikæn mol tæme e ræhan næmegæhæn. ⁸ Iatætapæh æskasik otæmat mæmæ nakotuwîn motol tæwir kæn in mæmæ in otitun ræhatæmat nolkeikeæn ron. ⁹ Emæte naoa ah kæn itamat mæmæ ekæplan mæmæ onækotol næwiak e natimnat rafin, o kæp. ¹⁰ Okæmæ itamat nækotaluin nolæn rat ræha suah kit, io min ekaluin ræhan nolæn. Okæmæ suah ah tæmol nat tærat neen mæmæ io ekækæike maluin ræhan nolæn, mæto enaluin rækis ræhan nolæn e niganæmti Kristo. Emol næhlan mæmæ otasitu etæmat ¹¹ mæmæ Setan otæsærækinæn kitat e ræhan neiueiuææn min, mæto-inu kitat kotitun rækis ræhan nætæligæn o nolæn næratæn.

Netæmim itam koatæn-iaræp namnusæn tæwir

¹² Nian emuwîn æpæh Troas o næn-iaræpæn namnusæn tæwir ræha Kristo, emæplan mæmæ Iæræmære tæmol suatip kæn io. ¹³ Mæto esatig æmalinuæn e ræhak nætæligæn mæto-inu, emæsæplanæn piak Taetas ikin ah. Kæn emauiatipin ilat, miet muwîn Masetonia.

¹⁴ Pæs kotænwiwi Uhgîn, mæto-inu in tæmol win e ræhan tikimîr min e næluaginæn. Kæn tahmen e kig kit itam tæmol win e næluaginæn minatitælig matit ræhan mopael min ne ræhan tikimîr min, Uhgîn tatit itimat e Kristo. Kæn itimat ræhan min netæmim itam ioatæn-iaræp nenatigæn ræha Kristo, kæn nenatigæn ah in tahmen e næmiæwîn kit itam tatuwîn ikin pisin-pisin min. ¹⁵ E niganæmti Uhgîn, itimat ekotahmen e næmiæwîn ræha Kristo kæn netæmim rafin, netæmim itam Uhgîn tatosmegæh ilat, ne netæmim itam okotuwîn e nalpinæn ræha Uhgîn. ¹⁶ Itimat næmiæwîn ræha nimisæn kæn neen itam tatægætun ilat mæmæ okotimis. Kæn itimat næmiæwîn ræha næmegæhæn kæn neen, itam tatægætun ilat mæmæ Uhgîn otosmegæh ilat. ?Kæn pah u titun nolæn wæk asol ah? ¹⁷ Mæto itimat esotahmenæn e netæm æpnæpin min, itam koatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn o nos æmæn mæni. Kæp, mæto Uhgîn tæmahli-pæn itimat, kæn e Kristo, itimat ekotæn-iaræp namnusæn tæwir e niganæmti Uhgîn, kæn næghatæn ræhatimat tæmisi-pæn e nikitimat itam tætuatip æm.

3

¹ Okæmæ naka nikitamat tæht mæmæ enoatilæs-ipær itimat mæmæ itamat onækotegæhan lan. Netæmim neen okotækæike motos naoa kit itam kæmæte elat nian koatuwîn o netæm kotæruru ilat. ?Tahro nikitamat tæht mæmæ suah kit otækæike mæte naoa næhlan etimat kæn itamat? ?O, tahro itamat æm nakotolkeike mæmæ onækotæte? !Kæp! ² Itamat atip æm nækotahmen e naoa itam tatol æp wæk ræhatimat. Naoa ah kæmæte-pæn e nikitimat, itam netæmim rafin koatafin kæn moatitun. ³ Itamat noa ræha wæk ræhatimat. Kæn

nāmegāhən rəhatəmat tatəgətun māmə itəmat naoa kətafin itəm Kristo təməte. Kristo təməte naoa əh e Narmīn Rəha Uhgīn itəm tatəmegəh, mətə təsəteən e nelmi etəmim. Kən in tāməsəte-pənən e kəpiel epin-epin, mətə təməte-pən e niki netəmim.*

⁴ Itimat esotəginən o nənən nəhlan otəmat mətə-inu itimat ioatatig e Kristo, kən moatahatətə əskasik e Uhgīn. ⁵ Nikitimat təsəhtən māmə itimat əm ekotahmen o nolən wək u, ne noan rəha wək. Mətə Uhgīn əm tatol māmə itimat ekotitun nolən wək. ⁶ In təmōl māmə itimat ekotahmen māmə ekotuwa rəhan iolwək mīn rəha nənīəkisən wi rəha nasituən itəm Uhgīn təmən. Nənīəkisən wi əh tāsisi-pənən e Lou itəm kəməte, mətə təmisi-pən e Narmīn Rəha Uhgīn, mətə-inu Lou itəm kəməte tatol māmə netəmim koatuwin o nīmīsən, mətə Narmīn Rəha Uhgīn tatos-īpa nāmegāhən.

Nəhag-əhagən rəha Nənīəkisən Wi Rəha Nasituən

⁷ Otətəlig-in-tu. Nian Uhgīn təməte Lou e kəpiel, mos-īpən kəm Moses, nəhag-əhagən əh-īkīn rəha Uhgīn, kən nəhag-əhagən əh təmalpīn nīganəmti Moses, kən netəm Isrel okol kəsotəplanən nīganəmtin, nat əpnāpīn nəhag-əhagən tinateiuaiu. Kən okəmə wək rəha Lou in suatip itəm tatuwin o nīmīsən, mətə in təhag-əhag, ⁸ kən wək rəha Narmīn Rəha Uhgīn otəhag-əhag pik. ⁹ ! Okəmə wək itəm kəmakil netəmim māmə otəkəike motimis, in tatəhag-əhag, kən wək itəm tatol netəmim kotətuatip e nīganəmti Uhgīn, in tatəhag-əhag pik agin! ¹⁰ Nīpahrienən, nənīəkisīn oas rəha nasituən itəm təməhag-əhag aupən, roiu in təsəhag-əhagən, mətə-inu nənīəkisīn wi itəm təhag-əhag pik agin, tīnāprəkis-in itəm aupən. ¹¹ !Kən okəmə wək rəha Lou itəm otəpanikə, tīnuwa e nəhag-əhagən, kən wək rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm otatig līlīn, tatəhag-əhag pik agin-əh!

¹² Tol nəhlan, mətə-inu emotəlēhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən e wək əh rəha Narmīn Rəha Uhgīn, nətəligən rəhatimat təkəsik e Uhgīn, kən məsotəginən o nən-iarəpən rəhan nəghatən. ¹³ Itimat esotahmenən e Moses, itəm təmətalpīn nīganəmtin e nīməhan agege māmə netəm Isrel okəsotəplanən māmə nəhag-əhagən teiuaiu muwin mīkə. ¹⁴ Mətə Uhgīn təmōl nətəligən rəhalat tīkīs. Kən mətəarus-pa əh-roiu, nīməhan əh tətəhtosīg-in nətəligən rəhalat nian kotāfin Naoa Rəha Nənīəkisən Oas.† Uhgīn təsos-irəkisən əh nīməhan əh, mətə-inu tatos-irəkis əm e Kristo. ¹⁵ Əwəh, mətəarus-pa əh-roiu ne, nian kotāfin Lou rəha Moses, nīməhan kit tatəfətain nīkilat. ¹⁶ Mətə okəmə etəmim pah təuhlin mətəg-pən o Iərəməərə, nīməhan əh otiet rəkīs. ¹⁷ Otətəlig-in-tu, Iərəməərə əh, in Narmīn. Kən ikīn Narmīn rəha Iərəməərə tətətig ikīn, in tatīkīs kitat. ¹⁸ Kən kitat, itəm kəsəfətainən nīganəmtitāt e nīməhan, koatəplan nəhag-əhagən asol rəha Iərəməərə, kən netəmim koatəplan nəhag-əhagən əh e nāmegāhən rəhatat. Kən in tatəuhlin nāmegāhən rəhatat māmə okotuwa kahmen lan e nəhag-əhagən itəm rəhan nəsanənən tatər tatər. Kən nəhag-əhagən əh təmisi-pən o Iərəməərə itəm in Narmīn Rəha Uhgīn.

4

Nat keike e kīpəhau oas

¹ Tol nəhlan, nīkitimat təsəpouən o wək u mətə-inu itimat emotos e nasəkītunən rəha Uhgīn. ² Mətə e nolən rəhatimat esotəgəhan-inən nolən itəm

* **3:3:** Nian Pol tatəghat e nəghatən “kəməsəte-pənən e kəpiel epin-epin,” tatəghat e Lou itəm Uhgīn təmos-īpən kəm Moses, kən Moses təməte e kəpiel. **3:3:** Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27 **3:4:** Wək 20:31 **3:6:** Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25 **3:7:** Eks 34:29 **3:9:** Dut 27:26; Rom 1:17 **3:11:** Luk 22:31 **3:12:** Wək 14:27; 1 Kor 16:9 **3:13:** Eks 34:33 † **3:14:** “Naoya Rəha Nənīəkisən Oas” in “Oltəsteman.” **3:16:** Eks 34:34 **3:17:** Jon 8:36; Rom 8:2

tatəhluaig ne nolən aulis min. Ko esoteiuəən məsotəuhlinən nəghatən rəha Uhgın. !Kəp! Məto itimat ioatən ətuatip əm nıpahrienən, kən e nolən əh, e nıganəmti Uhgın, emotol-arəp e nıganəmti netəmim rafin məmə rəhatimat nolən in tətuatip. ³ Kən okəm-naka namnusən təwır itəm ekoatən-iarəp in tatəhluaig o netəmim neen, məto kəp, tatəhluaig əm o netəmim itəm koatətəu-pən suatip o nuwinən e nıgəm asol. ⁴ Koatətəu-pən suatip əh məto-inu Setan, u in İərmis itəm tatəramərə e nətueintən u, təməfətəin nətəligən rəhalat, məmə kəsotəplanən nəhag-əhagən wır rəha namnusən təwır itəm tatuəp mətəsiəgəpın ilat. Nəhag-əhagən əh təmisi-pən e Kristo. Kən nian kitat koatəplan Kristo, kən kitat koatəplan məmə Uhgın in tahro nulan. ⁵ Itimat esotən-iarəp atipən itimat, məto ioatən-iarəp İesu Kristo məmə in İəramərə, kən itimat iolwək min rəhatəmat o nərgi İesu. ⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgın u təmən məmə, “Pəs nəhag-əhagən tuəp məsiəgəpın ikin tapınəp ikin,” in təmasıəgəpın e nikitat məmə kitat kotitun nehmən nəsanənən, ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgın, kən kitat koatehm natimnat min əh e nıganəmti Kristo.

⁷ Məto kitat koatos nat keike əh e kıpəhau oas, inu nıpətıtət. Tol nəhlan məmə otəgətun məmə nəsanənən wır əh taprəkis, təmisi-pən e Uhgın, təsisi-pamən otat. ⁸ Nəratən tepət koatıləs pıken itimat e suatip min rafin, məto təsərəkinən itimat. Nian neen ekotəruru suatip, məto esotapəsən nalkutən. ⁹ Netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto Uhgın təsapəsən itimat. Koatoh itimat, məto kəsotərəkinən itimat. ¹⁰ İkin pəhruən ioatuwin ikin, katohamnu nıpətıtimat tahmen e kəmo hamnu İesu. Tol nəhlan məmə, netəmim okotəplan nəmegəhən rəha İesu e nıpətıtət. ¹¹ Kən itimat itəm ekoatəmegəh, nian rafin kategəhan-in itimat məmə ekotimis o nərgi İesu. Tol nəhlan məmə netəmim okotəplan rəhan nəmegəhən e nıpətıtət itəm otəpanimis nian kit. ¹² Kənu, nian rafin itimat ioatıləs pıken nimisən məmə itəmat onəkotitun nəmegəhən itulin.

¹³ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Emahatətə, kən tol nəhlan ekatən.” Kən e nolən kitih əm rəha nahatətəən, itimat min ekotahatətə, kən tol nəhlan ekoatən, ¹⁴ məto-inu itimat ekotitun məmə, etəm təmol İəramərə İesu təmegəh min e nimisən, in otol itimat ne itəmat, kitat rafin kotəmegəh min e nimisən kitat İesu, kən məf-iarəp kitat e nıganəmtin. ¹⁵ Natimnat rafin u o nəwırən rəhatəmat, kən nian nəwırən rəha Uhgın tatiuw-pa netəmim tepət təhmın min okotuwa o Kristo, kən okotos-ipən nənwıwıən tepət kəm Uhgın, kən okotıləs-ipər nərgin ilis ilis agın.

¹⁶ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən. Nat əpnəpın məmə nıpətıtət tateiuai roiu, məto Uhgın tatol nikitimat tatuwiwi nian rafin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu, nəratən itəm koatatig lan, ilat nat əpnəpın əm, kəsotətigən tuwəh. Məto noalat in nəhag-əhagən wır itəm otətətig lili, kən in təwır məfigəm taprəkis-in ilat. ¹⁸ Kən tol nəhlan, nıganəmtıtət kəsotətulən e nat itəm katəplan, məto koatətul e nat itəm kəsəplanən, məto-inu nat itəm katəplan in nat rəha roiu əm, otəpanikə, məto nat itəm kəsəplanən in namnun tikə.

5

Nıpatın wi əpəh e nego e neai

¹ Tol nəhlan, kotitun məmə nıpətıtət in tahmen e nimə tapolən itəm kitat kotatig lan ikin-u e nətueintən, kən nian kit otəmnəmit mərat. Kən nian nimə tapolən əh tikə e nətueintən, məto əpəh e nego e neai, rəhatat nimə

4:2: 2 Kor 2:17; 1 Tes 2:5 **4:4:** Efes 2:2; Kol 1:15; Hip 1:3 **4:6:** Jen 1:3; Aes 9:2; 2 Kor 3:18
4:7: 2 Kor 5:1 **4:8:** 2 Kor 1:8; 7:5 **4:10:** 1 Kor 15:31 **4:11:** Rom 8:36 **4:13:** Sam 116:10
4:14: 1 Kor 6:14 **4:16:** Efes 3:16 **4:17:** Rom 8:17-18 **4:18:** Kol 1:16

wi əh-ikın itəm sənəmə etəmim təmöl, məto Uhgın əm təmöl, nıpətıtat wi itəm otatıg lılın. ² Məto roiu e nıpətıtat rəha nətueıntən, koatəhg nıkitat, kən kotolkeıke pık məmə nıan otatuwa itəm kitat okotuwin e nıpətıtat wi rəha nego e neai, tahmen e kitat koatuwin e natımnat wi. ³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə kitat okotuwa narmın əm nıpətın tıkə, məto okotos nıpətın wi rəha nego e neai. ⁴ Nıpətıtat itəm otımıs tol kitat koatekımıs moatehag rəha nəpouən, məto sənəmə koatolkeıke məmə okotımıs kən nıpətıtat otıkə, kəp. Məto kitat kotolkeıke məmə okotuwin e nıpətıtat wi məmə nəmegəhən lılın otəwiək nıpətıtat rəha nətueıntən itəm otımıs. ⁵ Kən Uhgın pısın əm təmöl kitat o natımnat mın əh, kən təmos-ıpa Narmın Rəhan məmə otəgətun wır kəm kitat məmə rəhan nəniəkısən mın otuwa pahrien.

⁶ Kən tol nəhlan, nətəlıgən rəhatat təkəsık, kən kitat kotıtun wır məmə nıan koatos əm nıpətın rəha nətueıntən u, kitat koatətul əh ihluə imə İərəmərə ikın rəhatat. ⁷ Kitat kotatıg e nətueıntən e nahatətəən e Uhgın, sənəmə e natımnat itəm koatəplan. ⁸ İatən məmə nətəlıgən rəhatat təkəsık, kən kotolkeıke məmə kotapəs nıpətıtat motuwın e nımə wi rəhatat kitat İərəmərə. ⁹ Tol nəhlan, okəmə kotatıg e nıpətıtat, o okəmə kotapəs nıpətıtat rəha nətueıntən, kitat kotalkut pık məmə kotol natımnat itəm koatol nıki İərəmərə tagien. ¹⁰ Kotol nəhlan məto-inu kitat rafın okotəkəıke motətul aupən e Kristo məmə in otakıl rəhatat nolən mın, kən kitat kitiəh kitiəh okotos nətouən tətəu-pən natımnat itəm kəmotol e nətueıntən, okəmə nat təwır o nat tərat.

Ien əhruin mın rəha Uhgın

¹¹ Kən roiu əh, məto-inu ekotısıai-in İərəmərə, kən motalkut məmə ekotıuw-pa netəmim. Uhgın tıtun itımat ne wək rəhatımat, kən ekotolkeıke məmə itəmat mın onəkotıtun wır itımat. ¹² Esotolkeıkeən məmə ekotıləs-ıpər itımat e nıganəmtıtəmat, məto ekotos-ıpınə rəhatımat nətəlıgən məmə okəm-naka nıkitəmat otagien otımat. Kən roiu, nəkotıtun nuhalpınən nəghatən rəha netəmim itəm kotasıt o nolən itəm netəmim koatəplan, məto nıkilat təsəhtən nat itəm tətatıg e nıki etəmim. ¹³ Okəmə itımat ialməl mın, məto o nərgı Uhgın. Kən okəmə rəhatımat nətəlıgən tətuatıp əm, in nat kit itəm otasıtu etəmat.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, nolkeıkeən rəha Kristo tatəramərə etımat, məto-inu itımat ekotıtun wır məmə suah kitiəh əm təmımıs o netəmim rafın, kən tol nəhlan, netəmim rafın kınotımıs. ¹⁵ Kən təmımıs o netəmim rafın məmə ilat itəm koatəmegəh, okotapəs nolən natımnat itəm ilat əm kotolkeıke, məto ilat kotəkəıke motol nolən mın itəm İesu tolkeıke, u etəm təmımıs olat kən məmegəh mın e nımısən.

¹⁶ Tol nəhlan, roiu ne, itımat esotakılən netəmim e nolən itəm netəmim rəha nətueıntən kotakıl netəmim lan. Nat əpnapın nıan kit emotakıl Kristo e nolən əh, məto roiu esotolən. ¹⁷ Tol nəhlan, okəmə suah kit təmuwa kitiəh ilau Kristo, in təmuwa etəmim wi. !Nat oas təmıkə, kən nat wi tınuwa! ¹⁸ Natımnat rafın mın əh tətısı-pən e Uhgın. Aupən kitat tıkımır mın kitat Uhgın, məto e Kristo, in təməmık kitat kotuwa iuəhkır ron, möl kitat iolın mın. Kən təmos-ıpa kəm itımat wək u rəha niuw-pamən tıkımır mın rəha Uhgın okotuwa iolın mın. ¹⁹ Inu tatən məmə Uhgın təmiuw-pa rəhan tıkımır mın e nətueıntən məmə okotuwa iolın mın e Kristo, kən məsafın mınən rəhalat nolən rat mın. Kən təmos-ıpa kəm itımat nəghatən u rəha niuw-pamən tıkımır mın rəhan okotuwa iolın mın.

²⁰ Tol nəhlan, itımat ien əhruin mın rəha Kristo, kən tahmen məmə Uhgın tətəun-in netəmim e nəwıatımat. Kən ioatətapəh əskəsık otəmat e nərgı Kristo

5:1: 2 Kor 4:7 **5:2:** Rom 8:23 **5:6:** Hip 11:13-16 **5:8:** Fil 1:23 **5:9:** Kol 1:10; 1 Tes 4:1

5:10: Pri 12:14 **5:14:** Hip 5:9 **5:15:** Rom 14:7-8 **5:17:** Rom 8:1; Kal 6:15 **5:18:** Rom 5:10

5:19: Rom 3:23-25

məmə: nakotapəs nolə tikiṃir, kən motuwa ioli Uhg̃in min. ²¹ Uhg̃in təmöl suah u itəm rəhan nolən rat tikə, məmə in sakrifais rəha nolən rat min rəhatat, məmə e in, kitat okotətuatip e niḡanəm̃ti Uhg̃in.

6

¹ Məto-inu itimat ioatol wək kitiaḡ itimat Uhg̃in, ekotətapəḡ əskasik otəmat məmə nian Uhg̃in tətawte-in rəhan nəw̃irən kəm itəmat, nəsosən tahmen in nat əpnəpin əm, ² məto-inu Uhg̃in tatən məmə, “E nian ətuatip, eməto ik, kən e nian rəha nosmegəḡən, emasitu lam.” Iakən kəm itəmat, məmə roiu, in nian ətuatip rəha Uhg̃in, roiu in nian rəha nosmegəḡən.

Nian əskasik min e nəmegəḡən rəha Pol

³ Esotolən nat kit itəm suah kit otəme lan e rəhan nahatətəḡən, məto-inu esotolkeikeən məmə okəsən ratən wək rəhatimat. ⁴ Məto nolən min rafin e nəmegəḡən rəhatimat koatəḡətun məmə itimat iolwək min pahrien rəha Uhg̃in: itimat ekotətul əskasik e nian rəha nəratən, ne nian iəkis min, ne nian itimat ekotəto tərət. ⁵ Netəṃim kəmotoh itimat, kən kəmki-pən itimat e kalapus, kən katitəp itimat məmə okoh itimat. Emotol pik wək, məsotapilən lapin, kən nəumis tus itimat. ⁶ Esotolən nolən kit itəm tatol nikitimat tamk̃imik, itimat ekotenatig, nətəligən rəhatimat kaifəməḡ, ekotol təw̃ir kəm netəṃim, Narm̃in Rəha Uhg̃in tatər e nikitimat, kən ekotolkeike netəṃim e nolkeikeən pahrien. ⁷ Ekoatən əm niḡahrienən, kən nəsanənən rəha Uhg̃in tətətig etimat. Rəhatimat nolən ətuatip in tahmen e natimnat rəha nəluəḡinən o noḡən ne nətlosigən. ⁸ Netəṃim neen koatisiai-in itimat, neen koatehm-əhau itimat, neen koatən rat itimat, neen koatən w̃ir itimat, neen koatən məmə itimat ekoateiuə məmə itimat iolwək min rəha Uhg̃in, məto itimat iolwək min pahrien rəhan. ⁹ Netəṃim neen kəsotegəḡən-inən məmə itimat aposol min pahrien, məto netəṃim tepət koatən məmə itimat aposol min pahrien. Nian rafin niṃisən tatitəp itimat, məto ekoatəmegəḡ əḡ. Katoh itimat, məto kəsohamnuən əḡ itimat. ¹⁰ Nikitimat təpou, məto nian rafin ekotəḡien əḡ. Rəhatimat nautə tikə, məto itimat ekotol netəṃim tepət rəhalat nautə tepət. Rəhatimat nat kit tikə, məto ekoatos natimnat rafin.

¹¹ Piak min əpəḡ Korin, emotən rafin nəḡhatən kəm itəmat kəsapəsən kit, kən ekotolkeike itəmat e nikitimat rafin. ¹² Itimat esotahtosig-inən nolkeikeən rəhatimat otəmat, məto itəmat notahtosig-in rəhatəmat otimat. ¹³ Roiu əḡ, iatəḡḡat kəm itəmat məmə itəmat nenətik ətuatip. Tətuatip əm məmə itəmat min, nakotolkeike itimat e nikitimat rafin.

¹⁴ Sotənən kəm netəm kəsotəfakən məmə nəkoatol wək kit itəmat min ilat. ?Nolən ətuatip ne nolən tərət kiātun nol kələḡən nat kit? ?O, nəḡəḡ-əḡəḡən ne napinəpən kiātun nuwamən məpələḡ kələḡ muəḡḡat? !Kəp! ¹⁵ Kən e nolən kitiaḡ əm, Kristo ne Setan, okol kəsuanən nəḡhatən kitiaḡ nian kit. ?Iəfak ne etəm təsəfakən kiātun nolən nat e nətəligən kitiaḡ? !Kəp! ¹⁶ E Nimə Rəha Uhg̃in, ikin kit tikə əḡ-ikin o narm̃i nat min, məto-inu kitat u Nimə Rəha Uhg̃in itəm tatəmegəḡ. Kən Uhg̃in təmən məmə, “Ekatig itimat min ilat, kən maliwək itimat min ilat, kən ekuwa io Uhg̃in rəhalat, kən ilat okotuwa rəḡak netəṃim.”

¹⁷ Kən Iərəməḡə təmən məmə,

“Tol nəhlan, otiet rəkis elat, motan isəu olat.
Kən məsotekən nat itəm tamkımik e nıganəmıti Uhgın,
kən nıkkik tagien məmə ekos itəmat.”

¹⁸ “Kən ekuwa rəhatəmat tata,
kən itəmat onəkotuwə nenətık mın,” inu nəghatən rəha İərəmərə itəm in ilis
agin.

7

¹ İolık mın. Nəniəkisən mın u rəhatat. Kən tol nəhlan, pəs kotafəl nıkkitat,
motos-irəkis natımnat rafın itəm koatol nıpətıtət ne narmıtət kotamkımik.
Kən pəs kotələhəu kalın kitat məmə rəha Uhgın əm motətəu-pən rafın suatıp
itəm nıkkin otagien lan.

Nıkkı Pol təmagien olat

² Oterəh e nıkkıtəmat kəm itımat. Esotolən tərət kəm suah kit, esotıuw-pənən
suah kit tərət ikın, esotalkutən məmə ekotos nat kit rəhatəmat e nolən eko-
eko. ³ Esənən nəghatən u məto-inu nəmotol nolən rat. Emən rəkis kəm itəmat
məmə ekotolkeıke pıkk itəmat nıan rafın, kən nat əpnapın nımisən o nəwırən
otuwa e nəmegəhən rəhatımat, məto itəmat əpəh imə e nıkkıtımat. ⁴ İo etahətətə
əskasık etəmat. İatausıt otəmat. İtəmat nəmotıləs-ıpər pıkk rəhak nətəlıgən.
Emos nərətən tepət təmuwa e rəhak nəmegəhən, məto nıkkik tagien maprəkis
otəmat.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, nıan emotuwa Masetonia, esotamegən, məto nıan
rafın, nərətən tatıləs itımat təmısi-pən ikın pısın pısın mın. E nəmegəhən
rəhatımat, netəmım kəmotəmou motol nərətən kəm itımat, kən itımat
ekoatəgın. ⁶ Məto Uhgın tatol kepın netəmım itəm nətəlıgən rəhalat təpou,
kən təmöl kepın itımat e nuwamən rəha Taetas. ⁷ Kən sənəmə e nuwamən əm
rəhan itəm təmöl nıkkıtımat tagien, məto e nəghatən wır rəha nol kepınən itəm
nəmotən-ıpən kəm in. In təmən-ıpa kəm itımat məmə itəmat nakotolkeıke pıkk
məmə nəkotəplan io, kən təmən məmə nıkkıtəmat tatətə tərət o nəghatən rəhak,
kən təmən məmə nakolkeıke pıkk io moatətul əskasık o nərgək. Nıan eməto,
nagienən e nıkkik təmər mərıoah.

⁸ Nat əpnapın okəmə rəhak naoa aupən təmöl itəmat nakotətə tərət, məto
esətəən tərət ron. Məto aupən, eməto tərət ron, məto-inu eməplan məmə
naoa u təmöl itəmat nakotətə tərət, məto rəha nıan əkuəkır əm. ⁹ Məto roıu,
nıkkik tagien, kən sənəmə məmə nəmotətə tərət, kəp. Nıkkik tagien məmə nıan
nəmotətə tərət, nəmotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın. Nıpahrienən,
Uhgın tolkeıke məmə kitat okotətə tərət o nolən tol mın-nulan. Kən məto-inu
nəmotəuhlin itəmat, kən natımnat itəm emotən aupən kəm itımat təməsölən
məmə nəmotakıah e rəhatımat nahatətəən.

¹⁰ Kən nıan koatətə tərət e nolən itəm Uhgın tolkeıke, kən kotəuhlin kitat
e rəhatat nolən rat, kən Uhgın tatosmegəh kitat. Kən nıkkıtət otəsəpouən
o nolən əh. Məto nıan koatətə tərət e nolən rəha nətueıntən, tatiuw-pən
kitat e nımisən. ¹¹ Otəplan-tu nəmegəhən rəhatəmat nıan nəmotətə tərət e
nolən itəm Uhgın tolkeıke. Nolən əh, noan tepət: nakotolkeıke motalkut
əskasık məmə nəkotol nolən ətuatıp, kən motoalkut əskasık məmə nokotəg-
ətuatıp-in rəhatəmat nolən rat mın, kən motətəhəu nolən rat mın, kən
narmıtəmat təmıwıg nəmotaut motəgın nolən rat mın. Nəmotolkeıke məmə
nəkotəplan mın io, kən nakotolkeıke pıkk məmə nakotətul əskasık o nərgək.
Kən nəmoatətul matıp məmə nəkotol nalpınən kəm netəm kotol nolən rat.
E nolən mın rafın rəhatəmat, nəmotəgətun məmə nəsotolən nat kit tərət e

natimnat u. ¹² Kæn emæte naoa u kæm itæmat, mæto esæteæn o suah u itæm tæmol nolæn rat, kæn esæteæn o suah u itæm in tæmærekîn. Kæp. Emæte ilæ mæmæ itæmat onækotæplan æsas e niġanæmti Uhgîn mæmæ nækotætul æskasik o nærgitimat. ¹³ Natimnat rafin mîn æh koatilæs-ipær nætæligæn ræhatimat.

Sænæmæ itimat æm itæm næmoatilæs-ipær nætæligæn, mæto nikitimat tagien pik o Taetas, mæto-inu niġin tagien mæmæ næmoatilæs-ipær mîn nætæligæn ræhan. ¹⁴ Emæn-ipæn kæm in mæmæ etausit pik otæmat, kæn itæmat næmæsotolæn io ekaulis. Natimnat rafin itæm emotæn kæm itæmat, ilat niġahrienæn. Kæn e nolæn kitiæh æm, natimnat rafin itæm emotæn kæm Taetas etæmat, kæn motausit ron, ilat mîn niġahrienæn. ¹⁵ Taetas, niġin tatæht æh mæmæ itæmat rafin aġin-æh næmotol næwian, kæn moatæġin moatasiæp nian næmotegæhan-in mæmæ otuwa mæplan itæmat. Kæn nian niġin tatæht natimnat mîn æh, nolkeikeæn ræhan otæmat tatær tæhmîn mîn. ¹⁶ Niġik tagien pik mæto-inu etahatætæ æskasik etæmat mæmæ nækotol naka itæm tætuatip.

8

Pol tæmætæpæh mæmæ okotawte

¹ Piak mîn ne wiġik mîn, ekotolkeike mæmæ nækotitun næwiġæn ræha Uhgîn itæm tæmawte-in kæm niġæfak mîn æpæh Masetonia mæmæ ilat kotitun nasituæn e netæmim neen mîn. ² Ilat kæmotatig e næratæn asol kit ne nian æskasik mîn, kæn nat æpnapin ilat nan rat ræhalat nautæ tikæ aġin, mæto næmegæhæn ræhalat tærioah wiġ e næġienæn. Kæn nan ratæn ne næġienæn kæmuoe-in nolæn tæwiġ. E nolæn æh, kæmotærakin mæni tepæt motos-ipæn kæm iæfak mîn æpæh iġin mîn. ³ Iatæn-iaræp kæm itæmat mæmæ ilat kæmotos-ipæn tepæt, taprækis-in itæm netæmim niġilat tæht mæmæ okol kæsotolæn. Kæn ilat atip kæmotol. ⁴ Kæmotætæpæh amul otimat mæmæ itimat ekotegæhan pæs ilat kotasitu e wæk ræha nos-ipæn mæni kæm iæfak mîn æpæh Jerusalem. ⁵ Kæmotaupæn kos-ipæn næmegæhæn ræhalat kæm Iæræmæra, kæn uarisig, kæm itimat, e nolæn itæm Uhgîn tolkeike. Nikitimat tæsæhtæn mæmæ okotol tepæt næhlan, mæto kæmotol.

⁶ Kæn tol næhlan, emotuæh niġi Taetas mæmæ otitælig-pinæ otæmat. In tæmaupæn mæghat kæm itæmat o nolæn nat u, kæn tol næhlan, emotætæpæh mæmæ in otæghat kæm itæmat mæmæ nækotol namnun wæk wiġ ræha nawteæn æh itæm næmotætuoun. ⁷ E natimnat mîn u rafin, itæmat næmotol tæwiġ pik maprækis, inu nahatætææn ræhatæmat, ne næghatæn ræhatæmat, ne niġunæn ræhatæmat, ne nolæn ræha nætul æskasikæn, ne nolkeikeæn ræhatæmat otimat. Kæn roiu, iakolkeike mæmæ nækotol wæk kit mîn e nolæn tæwiġ pik maprækis, inu wæk wiġ ræha nawteæn.

⁸ Esænæn mæmæ nækotækæike motol. Mæto emotæġætun kæm itæmat mæmæ netæm piġin piġin mîn niġilat tagien o nasituæn e wæk æh. Kæn roiu æh, iakolkeike mæmæ ekisilu wiġ mæmæ nolkeikeæn ræhatæmat in niġahrienæn tahmen elat, o kæp. ⁹ Itæmat nækotitun wiġ næwiġæn ræha Iæræmæra Iesu Kristo itæm tæmawte-in kæm itæmat, mæmæ nat æpnapin ræhan nautæ tepæt, mæto tæmol otæmat mæmæ in ræhan nautæ tikæ. Kæn mæto-inu tæmol mæmæ ræhan nautæ tikæ, kæn mol itæmat ræhatæmat nautæ tepæt.

¹⁰ Kæn inu ræhak nætæligæn e natimnat mîn u, itæm otasitu etæmat. Otol namnun e wæk itæm næmotætuoun e nup uarisig. Nikitæmat tæmaupæn mæht mæmæ nækotol wæk æh, kæn itæmat næmotaupæn motætuoun motol. ¹¹ Tol næhlan, roiu otol namnun wæk u ræha nos-ipænæn. Kæn ræhatæmat nætæligæn o nolæn wæk u itæm nakotolkeike pik mæmæ nækotol, in otuwa niġahrienæn, kæn

itəmat onəkotol e rəhatəmat atip natimnat. ¹² Okəmə nikitəmat tagien o nos-ipənən, kən Uhgın nikin tagien o nosən natimnat əm itəm nakoatos moatos-ipən. Kən in təsətapəh-inən natimnat itəm tikə otəmat.

¹³ Esotolkeikeən məmə nəmegəhən rəha netənim neen otimətəg məto-inu kəmos rəhatəmat məni, məto nəmegəhən rəhatəmat in otiəkis məto-inu nəmotasitu elat. Kəp. Iakolkeike məmə tahmen-ahmen əm otəmat rafin.

¹⁴ Roiu, itəmat nakoatos tepət kən motitun nasituən elat. Kən o nian min neen, ilat kotitun noorən kəm itəmat okəmə rəhatəmat tikə. Kən itəmat nakotahmen-ahmen əm, ¹⁵ tahmen e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Netənim itəm kəmotəulək tepət, tahmen əm, təsaprəkisən.

Kən netənim itəm kəmotəulək noan-məsin, rəhan nagwənən tahmen əm, təsikəən.”

Taetas təmuwın Korin

¹⁶ İatənwiwi Uhgın məmə təmələhəu-pən e niki Taetas nətəligən o nasituən etəmat, tahmen-ahmen e rəhak. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Taetas, nikin tagien o nimnəən məplan itəmat tahmen e itəm emən kəm in. Kən taprəkis-in itəm əh, nikin tagien pik o nasituən etəmat, kən in rəhan əm nətəligən məmə in otimnə məplan itəmat. ¹⁸ Kən itimat ekotahl-ipinə min piətət kit min timnə ilau min. Suah u, netəm e niməfak min koatisiai-in o rəhan wək o nəniarəpən namnusən təwir. ¹⁹ Kən taprəkis-in inu, niməfak min kəmotitəpun məmə otuwa itimat min o niləsən məni u muwın əpəh. Kən itimat ekotərəməre lan o noorən məmə otiləs-ipər nərgi İərəməre, kən matəgətun məmə nikitimat otəgien pik o nasituən. ²⁰ Itimat esotolkeikeən məmə suah kit otən rat itimat o nolən rəha noorən məni asol əh. ²¹ Tol nəhlan, itimat ekotalkut pik məmə ekotol nat itəm tətəuatip, məto sənəmə e niganəmti İərəməre əm, məto e niganəmti netənim min.

²² Kən ekotahl-ipinə piətət kit min iləhal suah mil u. Suah əh, e wək tepət ne nolən tepət, emotisilu wir məmə in tolkeike pik məmə otasitu. Kən roiu, in tolkeike pik məmə otasitu məto-inu in tətəhatətə pik etəmat. ²³ Kən o Taetas, itimlau min ekioal wək kitəh əm, kən in min tatol wək e nikitəmat o nasituən etəmat. Kən o piətət min, ilat ien əhrui rəha niməfak min, kən nolən wir min e nəmegəhən rəhalat koatisiai-in Kristo. ²⁴ Tol nəhlan, otol rəhatəmat nolən kəm suah miləhal əh məmə nakotolkeike pahrien iləhal, kən iləhal okəhalitun o nat naka itimat ekotausit otəmat. Kən otol-wir kəm ilat məmə niməfak min okotəplan.

9

¹ Okəmə esətəən naoa u kəm itəmat, in təwir əm məto-inu nəkotitun rəkis wək u rəha nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. ² İatən nəhlan məto-inu io ekıtun məmə nakotolkeike məmə onəkotasitu. Kən ematiləs-ipər nolən wir rəhatəmat o netəm Masetonia, matən kəm ilat məmə e nup itəm tinuwın rəkis, itəmat əpəh Akaea, nəmoatətul matip o nos-ipənən. Kən nian kəmotəplan məmə nikitəmat tagien pik o nasituən, təmol min ilat tepət kotolkeike məmə okotasitu min.

³ Məto roiu, etahl-ipinə piətət miləhal u məmə iləhal okəhaləplan itəmat məmə itəmat onəkotol nat itəm nəmotən, tahmen əm məmə emən mihin, kən tol nəhlan rəhatimat nəghatən o niləs-ipərən nolən wir rəhatəmat, sənəmə nat əpnəpın əm. ⁴ Məto okəmə nəsolən, kən nian ekimnə itimat netəm Masetonia neen, kən okotəplan məmə itəmat nəsolən əh, kən nolən əh otol itimat ekotaulis, məto-inu itimat enoatiləs-ipər rəkis itəmat. Kən otol itəmat nakotaulis taprəkis. ⁵ Tol nəhlan, niki təht məmə ekəkəike mətapəh

o piətat miləhal məmə okotimnə rəkis pitən kəplan itəmat, kən motol namnun wək o nəmki-pamən məni asol itəm nəmotən-iəkis məmə nakotos-ipən. Məto iakolkeike məmə in nos-ipənən kit itəm tətisi-pən atip e nikitəmat, sənəmə suah kit tatakəike kəm itəmat məmə nakotos-ipən.

Nolən nawteən

⁶ Sotaluinən nat u. Etəm tatəfe noan məsin, matəulək-in noan məsin. Kən etəm tatəfe tepət, matəulək-in tepət. ⁷ Itəmat kitiəh kitiəh nakəkəike mos-ipən nat naka nəmən e niki məmə nakos-ipən. Okəmə niki təsagienən ron, təsəwirən məmə nakos-ipən. Kən okəmə nakos-ipən məto-inu suah kit tatakəike kəm ik məmə nakos-ipən, in min təsəwirən. Ekən nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike etəm u tatos-ipən e niki pahrien. ⁸ Kən Uhgın titun nawte-inən nəwirən rafin agin kəm itəmat məmə e nian rafin e natimnat rafin, nakotos natimnat rafin itəm tətutip məmə nəkotəkəike motos, kən moatos tepət min əh-ikin məmə nakotoor kəm netənim. ⁹ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In tatoor rəhan natimnat tepət kəm ian-rat min, kən rəhan nolən ətuatip tətətig lilin.”

¹⁰ Kən Uhgın itəm tatos-ipən nikuti nat o etəm tatəfe, kən matos-ipinə pıret o nunən, e suatip kitiəh əm in otos-ipinə nat tepət kəm itəmat mol in tepət min məmə, itəmat nəkotitun nasituən e netənim neen min, kən in otol noan tepət itəm tətisi-pən e nolən ətuatip rəhatəmat. ¹¹ E natimnat rafin e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgın otos-ipən rəhan nəwirən kəm itəmat məmə itəmat nəkotitun nawteən e nian rafin. Kən nian ekotoor rəhatəmat nasituən, netənim okotənwiwi Uhgın ron.

¹² Wək u itəm itəmat nəkotol, tatos-ipən məni o nagwənən kəm netənim rəha Uhgın u nəumis tatus ilat, məto tatol nat wir kit min taprəkis, inu nənwiwian itəm təmər mərioah e niki netənim matuwın o Uhgın. ¹³ Nian nəkotol wək u, natol-arəp nolən rəhatəmat kəm netənim tepət. Kən ilat okotiləs-ipər nərgi Uhgın ron, məto-inu itəmat nəkoatol pahrien nolən rəha netənim itəm koatən nıpahrienən e namnusən təwir rəha Kristo. Kən okotiləs-ipər nərgi Uhgın o nawteən rəhatəmat e məni asol kəm ilat ne netənim rafin. ¹⁴ Kən nian koatəfak otəmat, nikilat tuwın otəmat məto-inu Uhgın təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat taprəkis agin-əh məmə nəmotasitu pik elat. ¹⁵ !Pəs kotən kəm Uhgın məmə nikitat tagien o Nətin itəm təmos-ipa kəm kitat, u in nat təwir agin maprəkis!

10

Pol təmuhalpın nəghatən e rəhan wək

¹ Io Pol, io atip, iatəkəike e nat kit kəm itəmat. Netənim neen koatən məmə nian kitat min itəmat, rəhak nətəligən in ləhau əm, məto nian ekiet rəkis etəmat, rəhak nolən təkəsik pik. Kristo, in rəhan nətəligən ləhau, kən in etəm mətig. Kən e nolən kitiəh əm, ² iatətapəh otəmat məmə, onəkotol nolən rəhatəmat tətutip məmə nian ekimnə, məsəhai pikən itəmat. Məto ekitun məmə ekəhai netənim neen u koatən məmə ekoatətəu-pən nolən rəha nətueintən u, ³ məto-inu nat əpnəpın ekotətig e nətueintən u, itimat esotəluaginən e nolən rəha nətueintən u. ⁴ Natimnat rəha nəluaginən itəm itimat ekoatəluagin lan, sənəmə nat itəm nətueintən koatəluagin lan. Kəp, natimnat rəhatimat, ilat koatos nəsanənən rəha Uhgın o nərəkinən ikin tiəkis o nuwınən ikin ima tikimır min. ⁵ Itimat ekoatərəkin nəghatən eiueiuə min

ne nətəligən ausit mīn, ilat rafin itəm koatən-iəhau netəmim o nītunən Uhgīn. Nətəligən mīn rafin itəm tīkīmīr mīn rəha Uhgīn, itimat ekoatəluagin elat, motol win elat, motol məmə ilat rafin okotol nəwia Kristo. ⁶ Kən nian itəmat nakotətəu-pən wīr nəwia Kristo, itimat ekoatətul matip o nolən nalpīnən kəm netəmim rafin itəm koatəht nəwian.

⁷ Itəmat nakoatəplan nat itəm ihluə, mətə nəkotəruru nīpətīn. Okəmə suah kit tītun pahrien məmə in etəmim rəha Kristo, kən in otətəlig-in wīr mīn məmə itimat mīn rəha Kristo tahmen lan. ⁸ Nat əpnāpīn iatəghat ausit məsīn o nepətən itəm Iərəmərə təmos-īpa, okol esaulisən ron. Təmos-īpa o niləkinən itəmat, sənəmə o niləs-iəhauən itəmat. ⁹ Esolkeikeən məmə nīkitəmat təht məmə ekəte naoa mīn kəm itəmat e nolən itəm netəmim neen koatən, məmə otol itəmat nakotəgin. ¹⁰ Ilat kotən rat io məmə, “Rəhan naoa təfigəm kən masīlə, mətə nian tətən kitat mīn, in sənəmə etəm əskasīk kit, kən rəhan nəghatən in nat əpnāpīn əm.” ¹¹ Netəm tol nəhlan kotəkəike motītun məmə, nolən rəhatimat itəm koatəplan e naoa mīn emotahl-īpən nian itimat isəu, mətə nian ekotīmnə, ekotol rafin nolən mīn əh.

¹² Esotolkeikeən məmə ekotəplan ahmen itimat ne netəm pīsīn neen itəm koatīləs-īpər atip ilat. !Kəsi, itimat esotahmenən! !Kəp, iatəsan əm! Nian ilat atip əm koatəplan ahmen ilat mīn, kən koatakil atip əm ilat mīn, tol rəhalat nītunən talməl. ¹³ Mətə itimat, esotəghat ausitən taprəkis e nepətən rəhatimat, mətə ekotəghat ausit e wək itəm Uhgīn təmələhəu-pən məmə rəhatimat, kən wək u, itəmat mīn əpəh ikīn. ¹⁴ Kən nəghat ausitən e nepətən rəhatimat otəmat in ətuatip əm, in təsepət pīkən. Okəmə esotuwamən otəmat, okol esotəghatən nəhlan. Mətə nīpahrienən, emotaupən motuwa mətəarus-pa itəmat nian emotan moatən-iarəp namnusən təwīr rəha Kristo. ¹⁵ Netəmim neen koatəghat ausit o wək itəm suah pīsīn təmol. Mətə itimat ekoatəghat ausit əm e wək itəm Uhgīn təmələhəu-pən kəm itimat. Itimat emotələhəu-pən əskasīk nətəligən rəhatimat məmə nahatətəən rəhatəmat otəwiə təhmīn mīn, kən tol nəhlan, rəhatimat wək e nīkitəmat otol iahgin mepət, ¹⁶ kən tol nəhlan, ekotītun nuwīnən motən-iarəp namnusən təwīr e ikīn mīn e nīkali imatəmat ikīn muwīn təhmīn mīn. Kən e nolən əh, itimat esotolən wək e ikīn kit itəm suah kit tīnol wək rəkis ikīn, kən məsotəghat ausitən o wək rəha etəm pīsīn. ¹⁷ Mətə Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Pəs etəm tatəghat ausit, in otəghat ausit əm e natīmnat itəm Iərəmərə təmol.” ¹⁸ Iatən nəhlan mətə-inu, kəsīsiāi-inən etəmim itəm tatīləs-īpər atip in, mətə kətīsiāi-in əm etəmim itəm Iərəmərə tatīləs-īpər.

11

Pol ne aposol eiueiuə mīn

¹ Iakolkeike məmə nakotegəhan-in io pəs ekən rəhak məsīn nalmələn kəm itəmat. Mətə pahrien, noatol rəkis. ² Iatehm wīr itəmat, məsolkeikeən məmə suah kit mīn otəmki-rəkis itəmat e nelmək, kən nolən əh rəhak təmīsi-pən əm o Uhgīn. Io tata rəhatəmat, kən itəmat nəkotahmen e pətən əkəku wi kit itəm kīnən rəkis məmə okos rəham kətīm kan məmə otətəu-pən suah kitīəh əm, nərgīn u Kristo. Kən iatehm wīr rəhak pətən əkəku əh məmə ekegəhan-in-pən in kəm rəhan iərman, kən in təruru əh iərman.

³ Mətə iatəgin məmə onəkotahmen e If itəm Setan təmeiuə in e nəghatən ətehen. Iatəgin məmə suah kit otīuw-pən rəhatəmat nətəligən tuwīn ik pīsīn, kən nakotapəs rəhatəmat nolkeikeən o Kristo, itəm in tətuatip məpiə wīr. ⁴ Iatən nəhlan mətə-inu okəmə suah kit tatuwa otəmat matən-iarəp Iesu itəm

tol pisin e Iesu itam ekoaten-iarap, o okama itamat nakoatos narmin itam tol pisin e Narmin namotos rakis, o nakotato namnusən təwir itam tol pisin e itam namotos rakis, məto itamat ialmäl min, nakotegəhan-in əm. ⁵ Aposol min əh itam itamat nakoaten məmə ilat “aposol min ilis pik,” məto e rəhak nətəligən esəplanən məmə ilat ilis maprəkis-in io. ⁶ Okamə naka kəsəgətun wirən io e nəghatən, məto ekıtun wir nəukətin namnusən təwir. Itimat emotəgətun nat əh kəm itamat e nolən min rafin nian tepət.

⁷ Nian ematen-iarap namnusən təwir rəha Uhgın kəm itamat, esolən məmə nakotətu nat kit. Io atip əm emos-iəhau io o niləs-ipərən itamat. ?Kən tahro? ?Nolən əh in təfagə rat kit? !Kəp! ⁸ Nian ematol wək kitat min itamat, niməfak min ik pisin kəmoatətu io. İuəhkır tahmen məmə emakləh-in ilat məmə ekasitu etəmat. ⁹ Kən nian kəmoatan, kən rəhak nat kit tikə, esətapəhən o suah kit o nasituən məto-inu piatat min itam kəmotisi-pən Masetonia kəmotosi-pa natimnat itam rəhak tikə. Tol nəhlan, esətapəh-inən nat kit otəmat, kən məsos-ipənən wək əskasik otəmat o nehmən io, kən ekol nəhlan nian rafin. ¹⁰ Tahmen e nıpahrienən rəha Kristo tətətig lak, iatən pahrien məmə suah kit tikə ikın min rafin əpəh Akaea o nən-iəhauən io o nəghat ausitən o nəsatəpəh-inən nasituən. ¹¹ ?Kən tahro ekəsətapəh-inən nat kit otəmat, məto-inu esolkeikeən itamat? !Kəp! Uhgın titun məmə ekolkeike pik itamat.

¹² Netənim neen kotolkeike məmə nikitəmat təht ilat məmə kotahmen etimat e wək itam koatəghat ausit ron. Məto iakatəkəike o nolən rəha nəsatəpəh-inən natimnat məmə rəhalat nəghatən otiet morin. ¹³ Netəm nəhlan, ilat aposol eiueiua min, kən koateiua-in netənim e wək rəhalat. ! Kən ilat koatan tahmen məmə ilat aposol min pahrien rəha Kristo, məto kəp! ¹⁴ Məto kəsotautən e nolən əh, məto-inu Setan atip, tətən tahmen məmə in nagelo kit rəha nəhag-əhagən. ¹⁵ Kən sənəmə in nat kit itam okotaut lan, okamə iolwək min rəha Setan kotan tahmen məmə ilat iolwək min rəha nolən tətəuatip. E namnun nian, ilat okotos rəhalat nətəuən tətəu-pən nolən min rəhalat.

¹⁶ Ekisimatip min. Pəs suah kit tikə nikin təht məmə io ialmäl. Məto okamə nikitəmat təht nəhlan, kən otegəhan-in io pəs ekol nolən rəha ialmäl məsin, kən ekəghat ausit məsin. ¹⁷ Nəghatən u rəhak sənəmə nat itam İərəməmə təməni-pa kəm io məmə ekən. Məto iatəghat əm tahmen e ialmäl kit. ¹⁸ Netənim tepət koatəghat ausit o nolən min rəha nətueintən, kən tol nəhlan, io min, ekəghat ausit. ¹⁹ !Ei! !Nakotenatig wir, kən tol nəhlan, motegəhan-in məmə iamäl min kotəgətun itamat!* ²⁰ Nakotegəhan-in əm okamə suah əpnəpin kit tatol itamat slef, o okamə tatos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko, o tatiləs-ipər atip in, o tatem-pən nıganəmtitəmat. ²¹ !Iataulis məmə nətəligən rəhatimat təpou pik məmə esotolən nolən rat min əh!

Rəhak nəghatən in talmäl, məto nolən naka itam netəm əh kotəmə okotəghat ausit ron, io min, ekəghat ausit ron. ²² ?Tahro? ?İlat koatən məmə ilat netəm Hipru? Io min. ?Koaatən məmə ilat netəm Isrel? Io min. ?Koaatən məmə ilat noanol rəha Epraham? Io min. ²³ ?Koaatən məmə ilat iolwək min rəha Kristo? Io min, məto ekaprəkis-in ilat. Kəsi, iatəghat tahmen e ialmäl kit. Emol wək pik taprəkis-in ilat, kən kiləs-ipən io e kalapus nian tepət taprəkis-in ilat, kən kəmalis io taprəkis-in ilat, kən iuəhkır ekimis nian tepət. ²⁴ Nian faif, noanol rəha Isrel kəmotalis io mau tate-nain. ²⁵ Nian kışil, kəmalis io e nıkışil. Nian kit kəmaht io e kəpiel apın. Nian kışil emuwın e nego kən nego tamnim, kən

11:4: Kal 1:8-9 **11:5:** 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11 **11:6:** 1 Kor 2:1,13 **11:7:** 1 Kor 9:18 **11:9:** 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16 * **11:19:** E ves 19-21, Pol tatəghat əsan ilat. Nıpahrienən, in tatən-iəhau ilat. **11:22:** Fil 3:5 **11:23:** Wək 16:23 **11:24:** Dut 25:3

nian kit emeai əpəh itəhəi lokamnım o nian apiəpiə kit, lapın ne nərauiəgən. ²⁶Nian rafin etaliwək o nolən wək rəhak. Kən iuəhkır naruə asol tiləs io ekimis, kən emətatiğ ikin tasilə ikin imaa iakləh mın, kən ikin tasilə ikin imaa natimak mın noanol rəha Isrel, kən ikin tasilə ikin imaa Iaihlua mın, kən ikin tasilə ikin e taon asol, kən ikin tasilə ikin e ikin taruən-aruən ikin, kən ikin tasilə ikin əpəh itəhəi, kən ikin tasilə ikin imaa piak eiueiuə mın. ²⁷Emol pik wək, kən nian tepət esapilən lapın. Nian mın neen, nəumis tus io, kən mətoaoa, kən nian tepət nigak nagwənən tikə. Kən nian tepət iatətəp, kən rəhak natimnat təsahmenən o nətəpən. ²⁸Kən taprəkis-in natimnat mın əh, nian rafin nıkkik təht pik niməfak mın rafin. ²⁹Okəmə suah kit rəhan nəmegəhən teuiuiu, kən io mın, rəhak nəmegəhən teuiuiu. Okəmə suah kit tatit suah kit mın e təfagə rat, kən nıkkik titahmə pik ron.

³⁰Okəmə ekəike məghat ausit, kən ekəghat ausit o nat itəm tatəgətun məmə rəhak nəsanənən tikə. ³¹Kən Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha İərəmərə İesu, itəm katiləs-ipər nərgin nian mın rafin namnun tikə, titun məmə io, eseiuan. ³²Əpəh Tamaskes, etəm-iasol rəha Kig Aretas təməlin rəhan mopaël mın o nehm wırən nafiluə rəha taon məmə okotegəs-in motaskəlīm motiləs-ipən io e kalapus. ³³Məto kəmiləs-ipən io e kətim asol kit, kətu-pən nol lan, kiləs-ipən e winta e fenis asol kəmol e kəpiel, kən kəhlman-əhlman tuwin əpəh ləhau, kən inəh suatip emagim lan.

12

Nihlin kit ne nat kit tahmen e napilairən

¹Ekəike matəghat ausit, nat əpnapın təsolən win e nat kit ikin, məto ekəkəike matən natimnat mın tahmen e napilairən ne nəghatən wi mın itəm İərəmərə təmol əp kəm io. ²Ekıtun iəfak kit itəm tətahatətə e Kristo.* E nup fotin tınuwin rəkis, Uhgın təmiləs muwin əpəh ilis e nego e neai.† İəkəruru okəmə nıpətın tınatuwin, o narmın əm, Uhgın əm titun. ³Kən ekən mın məmə iəkəruru okəmə nıpətın tınatuwin, o narmın əm, Uhgın əm titun. Məto ekıtun məmə suah əh, ⁴Uhgın təmiləs muwin əpəh iman ikin.‡ Kən in təməto nat anion mın itəm təsətuatıpən məmə etəmim rəha nətueintən otən. ⁵Ekəghat ausit o etəm tol nəhlan, məto esəghat ausit atıpən ron io, məto ekəghat ausit əm o rəhak nolən mın itəm nəsanənən tikə elat. ⁶Məto okəmə ekən məmə ekəghat ausit, okul esalmələn, məto-inu ekəghat-in nıpahrienən. Məto esəghat ausitən nəhlan, kən tol nəhlan, suah kit tikə itəm otıləs-ipər io ilis taprəkis nat itəm tətətuatıp. İakolkeike məmə otəplan ahmen io e nat naka itəm ekən, o ekol.

⁷Uhgın təsolkeikeən məmə etausit o nəghatən wi mın itəm in təmol əp kəm io, kən nəghatən mın əh kotəwir maprəkis. Kən tol nəhlan təməhl-ıpa nəratən kəm io tahmen e nihlin kit tətəru nıpətik. Nəratən əh in iahləpis rəha Setan məmə tol nahməən e nıpətik, kən tol nəhlan esausitən. ⁸Emuəh niki İərəmərə mau kisil məmə otıləs-irəkis ron io. ⁹Məto tən kəm io məmə, “Rəhak nəwırən asol titun naskəlīmən ik, məto-inu nian rəham nəsanənən tikə, nəsanənən rəhak titun nuwamən mol iahgin e rəham nəmegəhən.” Tol nəhlan, etagien pik məmə ekəghat ausit e rəhak nəmegəhən itəm nəsanənən tikə, məmə nəsanənən rəha Kristo otatiğ e nəmegəhən rəhak. ¹⁰O nat əh, etagien nian nəsanənən tikə e nıpətik, kən etagien nian katən rat io, kən etagien e nian iəkis mın, kən etagien nian katol nəratən kəm io, kən etagien e

11:25: Wək 16:22; 14:19 **11:26:** Wək 9:23; 14:5 **11:33:** Wək 9:23-25 * **12:2:** Pol tatəghat-in atıp. † **12:2:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “neai tatol kisil lan.” Məto nıpətın tatən məmə “nego e neai u in ikin rəha Uhgın.” ‡ **12:4:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Paradaes” itəm nıpətın tatən məmə “nego e neai,” ikin itəm netəmim itəm kotətuatıp koatuwin ikin nian okotimis. **12:7:** Job 2:6 **12:9:** Fil 4:11-13

nian itəm tiəkis ron io. Etagien elat rafin o nərgi Kristo, məto-inu nian rəhak nəsanənən tikə, kən iatəsanən.

¹¹ Emol nolən rəha ialmə, məto itəmat əm nəmoatəkəike kəm io məmə ekol. Nəməsotiləs-ipərən nərgək, məto təpəwir pik okəmə nəmotol mihin, məto-inu io sənəmə ləhau e “apostol mın ilis pik” e nat kit əkəku əm, nat əpnapin io etəm əpnapin əm. ¹² Nian emətan kitat mın itəmat, ematol natimnat itəm tatəgətun io məmə io apostol pahrien kit. Ematol nəmtətin mın, ne nat asol mın itəm tol narmi netəmim tatiwig, ne nat pispis mın e nikitəmat, kən emol e nətəligən rəhak kaifəməh. ¹³ Nat kitiəh əm eməsolən e nikitəmat, eməsətapəh-inən məni kit otəmat. !Otaluin o təfagə rat u rəhak!§

¹⁴ Roiu iatətul matip məmə ekimnə muag itəmat itəm otol kisil lan. Kən ekəsətapəh-inən məni kit otəmat, məto-inu esotolkeikeən rəhatəmat nautə, məto iakolkeike əm itəmat. Otətəlig-in-tu. Sənəmə wək rəha suakəku məmə otehm wir rəhan tata ne mama. Məto in wək rəha tata ne mama məmə okuehm wir rəhalau suakəku. ¹⁵ Tol nəhlan, niki tagien məmə ekos-ipinə rafin rəhak natimnat otəmat, kən mos-ipən mın rəhak nəmegəhən otəmat. Rəhak nolkeikeən otəmat in tepət, məto rəhatəmat ron io in təkəku əm. !Inu təsətuatipən! ¹⁶ Pəs kotən məmə esətapəh-inən məni kit otəmat. Məto itəmat neen koatən məmə emos natimnat otəmat e nolən eko-eko. ¹⁷ ?Tahro? ?Io emos natimnat e nolən eko-eko nian emahl-ipən netəmim kəm itəmat, o kəp? !Kəp! ¹⁸ Emuəh niki Taetas məmə otuwın otəmat, kən mahl-ipən piətət kit ilau mın. ?Taetas təsosən natimnat otəmat e nolən eko-eko, o kəp? ?Nəkotitun o kəp məmə, rəhatimlau nətəligən kitiəh əm, kən matioal nolən kitiəh əm?

¹⁹ Kəm-naka nikitəmat təht məmə e nəghatən mın rafin əh, emotuhalpin nəghatən kəm itəmat itəm suah kit təmən otimat. Kəp. E niganəmti Uhgın, emoatəghat tahmen e netəm rəha Kristo. Kən iolik mın, natimnat rafin itəm koatol, koatol məmə itəmat nakotəsanən. ²⁰ Iatən nəhlan məto-inu iatəgin məmə nian ekimnə, kəm-naka ekəplan məmə nəsolən məmə inu iakolkeike mihin. Kən itəmat mın nəkotəplan məmə io esolən məmə inu nakotolkeike mihin. Iatəgin məmə ekəplan itəmat neen kotərgəhəu, neen koatet, neen koatəmərət e neməha, neen kotəhap-əhap ilat mın, neen koatən rat netəmim, neen koatən nikalin netəmim, neen koatausit, neen koatol əpnapin nat. ²¹ Iatəgin məmə nian ekimnə mın, rəhak Uhgın otiləs-iəhau io e niganəmtitəmat, kən niki otitəgit kən ekasək otəmat neen itəm nəmotol nolən rat aupən, kən məsotəuhlinən ilat o nolən rat mın rəhalat itəm koatol nian rafin, inu koatol nolən rat itəm tol nulisən o nənən, kən nəman ne nipitan koatan anion, kən koatol nəhlan əpnapin əm.

13

Namnun nəghatən rəha Pol o nəhgaiirən elat

¹ Inu rəhak naliwəkən itəm tatol kisil lan otəmat. Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian suah kit tatətu-pən nəghatən e suah kit mın, etəmim kəiu o kisil okotəkəike motən nəghatən kitiəh, kən tol nəhlan netəmim kotitun məmə nəghatən koatətu-pən lan, in nipahrienən.”* ² Nian emimnə otəmat itəm tatol kəiu lan, emən-iarəp rəkis nəghatən o nəhgaiirən e netəm koatol təfagə rat ne itəmat rafin, məmə okotapəs təfagə rat mın. Kən roiu ekən mın nian io əpəh isəu. Nian ekimnə mın, ekol nalpinən kəm ilat itəm kəsotapəsən təfagə rat. ³ Ekotol nəhlan məto-inu nikitəmat təht məmə rəhak nəsanənən tikə, kən

§ 12:11: 2 Kor 11:5 12:12: Rom 15:19 § 12:13: Pol tatol milə elat e nəghatən u. 12:13: 2 Kor 11:9 12:18: 2 Kor 8:6,16-18 12:21: 2 Kor 13:2 * 13:1: Dut 19:15 Kəm-naka, Pol tatən məmə rəhan naliwəkən kisil tahmen e nəghatən rəha netəmim kəiu o kisil. 13:1: Dut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19

itəmat kotalkeike motitun əsas məmə nian iatəghat, in nəghatən rəha Kristo əm. In təsəpouən o nolən wək itəmat min, məto rəhan nəsanənən tətət e nikitəmat. ⁴ Nipahrienən, nian kəmətu-pər e nig kəluau, rəhan nəsanənən tikə e nipətin. Məto tatəmegəh roiu e nəsanənən rəha Uhgın. Kən e nolən kitiəh, rəhatimat nəsanənən tikə e nipətitimat, məto itimat ekotəmegəh itimat Kristo e nəsanənən rəha Uhgın, kən nian ekotəghat kəm itəmat, onəkotəplan nəsanənən əh.

⁵ Itəmat atip, otakil wır nəmegəhən rəhatəmat məmə rəhatəmat nahatətən in pahrien, o kəp. Itəmat atip, nakotehm wır rəhatəmat nolən. ? Nəkotitun o kəp, məmə Kristo Iesu tətətig e nəmegəhən rəhatəmat? !Məto okəmə rəhatəmat nəmegəhən təsətəu-pənən nolən rəha nahatətən, kən Kristo təsatigən e nəmegəhən rəhatəmat! ⁶ Kən emələhəu-pən əskasik rəhak nətəligən məmə onəkotəplan məmə itimat aposol min pahrien. ⁷ Kən roiu, ekoatəfak kəm Uhgın məmə itəmat kit təsolən nat kit tətət. Esotolkeikeən nəhlan məmə otəgətun məmə rəhatimat wək e nikitəmat in təwır mətuatip. Məto ekotalkeike məmə itəmat nəkoatol nolən itəm tətətuatip, nat əpnəpın netənim neen koatən məmə wək rəhatimat tətət. ⁸ Tol nəhlan məto-inu okol itimat esotolən nat kit itəm tahtosig-in nipahrienən, məto ekotitun nolən əm nat itəm tətəlis-ipər nipahrienən. ⁹ Nikitimat tagien nian itimat ekotitun nolən u, itəm nəsanənən tikə lan, məto nəmegəhən rəhatəmat tətətul əskasik. Kən nəfakən rəhatimat otəmat məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen o nətəu-pənən suatip ətuatip. ¹⁰ Nian io əpəh isəu otəmat, ekəte nəhlan o nat kit. İərəmərə tinos-ipa rəkis nepətən kəm io, məto esolkeikeən məmə nian ekimnə otəmat, ekəike mol əskasik etəmat e nepətən əh. In təmos-ipa nepətən əh məmə ekiləs-ipər itəmat, sənəmə məmə ekərəkin itəmat.

Namnun nəghatən

¹¹ Piak min ne winik min. Inu rəhak namnun nəghatən. Otagien. Otəuhlin rəhatəmat nolən min. Otəto rəhak nəghatən. Otuwa e nətəligən kitiəh. Otətig e nəməlinuən. Kən Uhgın rəha nolkeikeən ne nəməlinuən otətig itəmat min.

¹² Otən təwır kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo.

¹³ İəfak min rafin koatən-ipinə təwır kəm itəmat.

¹⁴ Pəs İərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafin. Kən pəs Uhgın otos-ipən rəhan nolkeikeən kəm itəmat rafin. Kən pəs Narmın Rəha Uhgın otol nikitəmat rafin tol kitiəh.

Kalesia Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Kalesia Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kalesia

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm niməfak mın itəm kotatıg pis ikın e nıtən Kalesia, inu Ikoniam, Listra, ne Tepe. Pol in təmətuoun niməfak mın əh nian in təmaupən maliwək e rəhan naliwəkən mın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nəratən asol kit e niməfak e nian əh rəha Pol. Netəm Iaihlua tepət koatən nıpahrienən e Iesu Kristo. Kən netəm Isrel tepət koatən nıpahrienən e Iesu. Məto netəm Isrel neen koatən məmə Iaihlua mın itəm kotən nıpahrienən e Iesu, okotəkəike kətəu-pən lou mın rəha Moses, tahmen e nəhg-ıpənən. İlat kəmoatən məmə Iaihlua mın okəkəike kəhg-ıpən ilat okəmə kotalkeike məmə okotuwa kətuatıp e nıganəmti Uhgın.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u, məmə otəg-ətuatıp-in nətəligən rəha netəm Isrel itəm koatən məmə Iaihlua mın okotəkəike kətəu-pən lou rəha Moses okəmə ilat kotalkeike məmə Uhgın in otosmegəh ilat. Pol tolkeike məmə iəfak mın okotıtun məmə nahatətən in suatıp itəm Uhgın təmöl məmə etəmim otətuatıp e nıganəmtın, kən in tatosmegəh ilat e nıkin agien. Məto nolən rəha nəhg-ıpənən, o nolən rəha wək əskasik mın, o nolən rəha nətəu-pənən lou, kəsotomegəhən etəmim. Netəm-iasol rəha niməfak rəha Isrel kəmoatəpələh əpəh Jerusalem moatəghat-in nətəligənən mın əh. Kən moatən məmə təwır əm məmə Iaihlua mın okəsotətəu-pənən lou rəha Moses. Afın e Wək Mın 15:1-35.

Pol təmətuoun matəghat kəm ilat

¹⁻² Piak mın ne wınık mın itəm nəkoatəfak latuənu pısın pısın mın ikın Kalesia, io Pol, io aposol kit rəha Uhgın, ekatəte naoa u, mıtahl-ıpınə kəm itəmat. Io ne piatat mın neen itəm koatəfak u ikın-u, ekotalkeike məmə ekotən “təwır” kəm itəmat. Io u inu, itəm Iesu Kristo ne Tata Uhgın kəmialəs-ıpər io məmə io rəhalau aposol. Uhgın u, in təmıləs-ıpər Iesu taiir-pa mın e rəhan nımısən. Sənəmə etəmim əpnapın əm kit təmaun-in io kən mıləs-ıpər io, məto Uhgın. ! Tol nəhlan, onəkotəkəike motəto!

³ Pəs Uhgın, u Tata rəhatat, ne Iesu Kristo, u İərəmərə rəhatat, ilau okuawte-in nəwırən rəhalau kəm itəmat kən muələhəu nəməlinuən tətatıg otəmat. ⁴ Iesu Kristo təmegəhan-in atıp məmə in otımıs o nolən rat rəhatat, kən miuw rəkıs itat e nolən rat mın ne nətəligən rat mın rəha nətueintən. In təmımıs məto-inu Tata Uhgın tolkeike məmə in otol mihin. ⁵ Tol nəhlan, təwır mə kitat okotənwiwi pik Uhgın u rəhatat, tatuwın, matuwın, namnun tikə. Əwəh. Pəs otol mihin.

Namnusən Təwır kitiəh əm

⁶ Narmək təmiwig pik otəmat məto-inu roiu agın-əh huə Uhgın təmaun-in pap itəmat e nəwırən rəha Iesu, təmawte-in-pınə əpnapın əm kəm itəmat. Məto roiu itəmat nakotapəs Uhgın, moatagım, moatətəu-pən nəghatən eiueiuə mın. ⁷ Nəghatən mın əh sənəmə Namnusən Təwır rəha Uhgın. Netəmim neen kəmotəuhlin Namnusən Təwır rəha Uhgın moatən in pısın, kən katən məmə in namnusən təwır, kən katiuw kalın itəmat lan, kən katərəkın rəhatəmat nətəligən lan. !Məto Namnusən Təwır kitiəh əm, kən kit mın tikə! ⁸ Nat əpnapın

okāmā io, o nagelo kit rāha nego e neai tətamnus-iarəp nəghatən pişin kit min, itəm təsahmenən e inun emotən-iarəp rəkis kəm itəmat aupən, pəs Uhgın otıləs-ipən e Nigəm Asol. ⁹ Kən ekisimatip min, matən mēmā, okāmā suah kit otamnus-iarəp nəghatən pişin u, təsahmenən e Namnusən Təwir itəm itəmat ninəmotitun rəkis, pəs Uhgın otıləs-ipən e Nigəm Asol.

¹⁰ Rəhak nəghatən əh in təskasik, kən nat əpnəpin əm okāmā netəmim neen kəsotagienən ron io. Iakolkeike əm mēmā niki Uhgın otagien o nəghatən rəhak. Okāmā iatəghat əh mēmā netəmim neen nikilat otagien ron io, kən ko sənəmā io iolwək pahrien kit rāha Kristo.

Uhgın Təmaun-in Pol

¹¹ Piak min ne winik min, ekolkeike mə ekən-ipinə ətuatip kəm itəmat mēmā Namnusən Təwir itəm iatən-iarəp nian rafin sənəmā nat kit itəm təmişipən e nətəligən rāha etəmim əm. ¹² Namnusən Təwir u, sənəmā suah kit təmos-ipa kəm io, kən məgətun io lan, mətə Iesu Kristo əm in təmerəh e rəhk-kapə.

¹³ Itəmat ninəmotitun rəkis rəhak nolən min itəm ematol aupən e nian ematəfak itəmat netəm Isrel. Kən emən mə oekoh rafin netəmim min rāha Iesu, mərəkin-ərəkin ağin niməfak, kən matol nalpinən əskasik kəm ilat. ¹⁴ E nian əh, io ematətul-iəkis o nəukət kastom rāha netəm Isrel, itəm rəhak pipi min kəmotəgətun io lan aupən. Eməitun taprəkis-in io min neen, itəm emotaiir ahmen.

¹⁵ Nat əpnəpin ematərəkin pap rəhan min netəmim, mətə Uhgın təmasəkitun io. Aupən ikin təmitəpun kən mawle rəkis io e nian emətətig əh e nərpə rəhak mama. Kən təmuwa e nian ətuatip rəhan, in təmaun-in io mə ekuwa io, rəhan etəmim. ¹⁶ Kən Uhgın təmerəh e rəhk-kapə, məgətun io e nətin Iesu, mēmā oekitun wir in, kən muwin mamnus-iarəp Namnusən Təwir rəhan kəm netəm min u sənəmā ilat netəm Isrel, katən ilat mēmā Iaihlua min. E nian əh, io eməsuwinən mehm suah kit mə otəgətun io e Namnusən Təwir əh. ¹⁷ Kən io eməsuwinən əpəh ilis Jerusalem mēmā oekəhm netəm min u kəmoatol aposol aupən. Eməsuwinən mə okotəgətun io e Namnusən Təwir rāha Iesu. E nian əh, io eməsou-pis-pən əpəh ikin kit Arepia, kən matig mətəlig-pa min muwin əm latuənu kit, nərgin u Tamaskes. ¹⁸ Matuwın, matuwın nup kisil kinəhaluwa minəhaluwın rəkis un, kən io ematig mətəlig-pən min Jerusalem mēmā ekehm Pita. Kən eməsətigən tuwəh, emuatig mios nian fiftin əm. ¹⁹ Kən e nian əh, eməhm əm Jemes u, pia Iesu, Iərəmərə rəhatat, mətə eməsəplanən aposol min u neen. ²⁰ Iatən pahrien e niganəmti Uhgın mēmā nəghatən u, nıpahrienən, sənəmā neiuəən.

²¹⁻²² Eməsətigən tuwəh əpəh ilis Jerusalem. Kən uarisig un, emuwın əpəh nitən Siria ne Silisia. Kən e nian əh, netəmim itəm koatəfak kəm Kristo latuənu pişin pişin min nitən Jutia, (nitən asol rāha Jerusalem), ilat kəməsəplanən əh io motəruru niganəmtək. ²³ Mətə kəmoatəto əm namnusən u, netəmim neen kəmoatən mēmā, “Suah əpəh in əpəh, rəhatat tikimir, təmatoh itat o nəfakən, matərəkin nəmegəhən rəhatat, kən mətəlkut mēmā otərəkin min rəhatat nahatətəən. Mətə roiu əh, in min tınatən-iarəp Namnusən Təwir rāha Iesu.” ²⁴ Kən ilat kəmotənwiwi pik Uhgın o natimnat min itəm in təmol e rəhak nəmegəhən, in təməuhlin-pa io ekol nulan.

2

Aposol min neen kəmotəgəhan-in wək rāha Pol

1:8: 1 Kor 16:22 **1:10:** 1 Tes 2:4 **1:11:** Mat 16:17 **1:13:** Wək 8:3 **1:14:** Wək 22:3
1:15: Aes 49:1; Kal 2:7 **1:18:** Wək 9:26-27 **1:21-22:** Wək 9:30

1-2 Tatuwin, matuwin minos nup fotin tinuwa minuwun rakis un, ken Uhgın tamen-ipa kem io mema ekaike mitelig-pen min apah ilis Jerusalem. Ken itimlau Panapas emian ken miait Taetas itimahal min mahaluwın. Ken emahaluwin kiet-arapen Jerusalem, emotuafimin itimat netam-iasol min em raha nimafak. Nian emotapalah e nuafiminan ah, io ematen-ipen wir neghaten min itam ekuwin maten-iarap kem Iaihlua min, ilat sanama netam Isrel. Emen-ipen wir natimnat min rafin agin kem ilat mato-inu esolkeikean mema nikilat otah mema rahak neghaten tasatuatipen, ken moaten rat rahak wak, tol nat apnapin em lan, noan tika. ³ Ken e nian ah, nikik tamataht pik mema katah okotahai io ma ekaike men-ipen kem Iaihlua min, mema okaike kahg-ipen ilat. Mato kemasotanen. Ken io kit u, Taetas, in etam Kris, sanama etam Isrel, kasahg-ipenan ah. Mato ilat kemasotanen ma okaike kahg-ipen.

⁴ Nanan raha nahg-ipenan tamisi-pen e netamim neen kamoateiu am mema ilat piatat min. Ken ilat kamotalkelik wir mema okotehm-tu mema itimat ekoatatou-pen ah Lou, o kap. Mato itimat enotiet rakis minotuwın o Iesu Kristo, ken minotol kitiah itimat min, ken itimat sanama slef raha Lou. Mato netam min ah, nikilat tamesagienan o rahatimat neghaten min, ken motolkeike mema okotago-pen itat rafin e Lou ne kastom raha nafakan raha netam Isrel. Ken kamoten mema okaike kahg-ipen Iaihlua min tahmen e Taetas. ⁵ Mato emoten-iahau ilat masotolen mema rahalat neghaten otar maprakis-in rahatimat. Ken itimat emotaskelim askasik neghaten pahrien tatatig e Namnusən Tawir, mema itamat onakotitun wir.

⁶ Ken netamim neen ah-ikin katən ilat mema ilat netam-iasol min raha nimafak, (mato e nehman rahak, etam tatos narig asol, ne etam tasosan narig asol, ilau kuahmen ahmen em. Ken e niganamti Uhgın, in tasafinan narig min ah). Ken netam min ah kemasotagatunen io e neghaten wi kit, mema ekuwin mamnus-iarap. ⁷⁻⁸ !Kapə! Kemasotolen, mato-inun ilat kamotitun em mema, e nasanenən raha Uhgın, in tamilas-iper io mema io aposol, ken mitahlapis-pen io ma ekuwin men-iarap Namnusən Tawir kem Iaihlua min. Ken e nasanenən ah, tinilas-iper rakis mihin Pita, mema in min in aposol. In otaten-iarap Namnusən Tawir kem netam Isrel.

⁹ Ken Jemes ne Pita* ne Jon, katən iləhal mema nukəti nimafak miləhal. Nian kaməhaləplan, ken məhalitun mema e nəwirən raha Uhgın, in təmos-ipa wak u e nelmək. Ken kəhaluwa məhalol sekhan etimlau Panapas mema itimat ekotol em kitiah. Ken emoten ma oekotoor wak min. Itimlau oekian muamnus-iarap Namnusən Tawir kem Iaihlua min, ken iləhal okəhaluwın məhalən-iarap kem netam Isrel. ¹⁰ Ken ilat kamoten-ipa em neghaten kitiah em mema nikitimlau otəkaike mataht ian-rat min apah Jerusalem mema ekuasitu elat. Mato, nikik tinagien rakis o wak ah.

Pol taməhai Pita

¹¹⁻¹⁴ Ken uarisig un, emitelig-pen apah lahau taon kit Antiok. Nian emətatig ikin ah, ken Pita təmuarisig min muwa. Ken Pita təmətagwən ilat in min neen koatəfak, mato ilat Iaihlua min. Ken nian netamim min raha Jemes, itam kamotisi-pen Jerusalem motiet-arəpa, ilat kamotəhai Pita, motəmə, "Iaihlua min u, okaike kahg-ipen ilat. Mato okəmə kəsolən, Uhgın okol təsasituən elat." Ken neghaten u kəmoaten təmərəkin Pita, mol taulis ken məgin nuwin minən magwən təlmin netam kəsəhg-ipənən ilat. Ken nolən rat ah Pita təmol, miuw e kitat min neen apah Antiok, ilat iəfak min u noanol min raha Isrel, ilat min kamotos o Pita moatol nolən raha etəmin itam tatəghat e nolən kəiu,

2:1-2: Wək 15:2 2:4: Kal 1:7; 5:1,13 2:7-8: Wək 22:21 * 2:9: Nəghatən Kris ətuatip tatən nərği Pita ikin-u mema, "Sifas." 2:10: Wək 11:29-30

kən moatəgin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Motatig kiuw min e Panapas, təgin min ilat. Kən e nian eməplan məmә ilat kinəsotətəu-pən ətuatipən suatip itəm Namnusən Təwir tatən, kən eməhai-pən əm Pita e niganəmtilat, matən-ipən əskasik məmә, “Nat əpnapin ik etəm Isrel, mətə nəsosən əh rəhatat nolən. ? Kən tahro natəkəike kəm netəm min u kəsəhg-ipənən ilat məmә okəhg-ipən ilat?”

Etənim itəm otatəhatə e Iesu, Uhgın in otasitu lan

¹⁵ Kən e nian əh, io emən-ipən wir kəm Pita məmә nıpahrienən məmә itımlau emiasipən ətuatip e noanol rəha netəm Isrel. Itımlau sənəmә Iaihlua mil itəm netəm Isrel nıkilat tatəht məmә ilat rafin nol təfagə mətə-inu kəsotətəu-pənən e lou. ¹⁶ Mətə roiu ekiatun məmә Uhgın təsafinən etənim kit məmә in tətəuatip e niganəmtin mətə-inu in tatətəu-pən ətuatip Lou rəha netəm Isrel. Etənim itəm tətəhatətə pahrien e Iesu Kristo, in əmun tətəuatip e niganəmti Uhgın. Nətəligən əh in əh, tol itimat min netəm Isrel, oekotəkəike motəhatətə əm e Iesu Kristo məmә ekotətəuatip e niganəmti Uhgın. Uhgın təsafinən itimat mətə-inu ekotətəu-pən Lou, mətə in tətəfin əm itimat mətə-inu ekotəhatətə e Iesu Kristo. Etənim kit okol təsətuatipən e niganəmti Uhgın mətə-inu in tatətəu-pən pik Lou.

¹⁷ Itimat u netəm Isrel, kən ekotəhatətə e Iesu Kristo məmә ekotuwa motətəuatip e niganəmti Uhgın. Mətə netəm Isrel neen, nıkilat tatəht məmә itimat nol təfagə mətə-inu esotətəu-pənən lou. ?Tol nəhlan, in Kristo itəm tatol məmә itimat nol təfagə, o kəp? !Kəp! Sənəmә tol min nəhlan. ¹⁸ Mətə təfagə pahrien in tol min nulan, okəmә ekıtəlig-pən min matətəu-pən lou. Okəmә ekatol min nəhlan, kən io esətuatipən e niganəmti Uhgın. Nolən əh tatəgətun əsas əm məmә io iol təfagə rat. ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan mətə-inu, nian emalkut pik o nətəu-pənən Lou, kən eməplan məmә nolən u təsahmenən məmә tatol io ekətəuatip e niganəmti Uhgın. Tol nəhlan, emapəs nətəu-pənən Lou o nuwamən etəm ətuatip. Tahmen məmә emimis, kən roiu e nəmegəhən wi rəhak, Lou təsərəmərəən lak. Emol nəhlan məmә ekol əm nətəligən rəha Uhgın. In tahmen məmә itımlau Kristo, kəmətu-pər itımlau min e nig kəməluau. Nəmegəhən oas rəhak təmimis. Mətə emaiir-pa min itımlau Kristo. Kən roiu u, sənəmә io iatəmegəh, mətə Kristo in tatəmegəh e nıkilat. Kən e nəmegəhən rafin rəhak, ekotəhatətə əm e Nəti Uhgın, itəm təmolkeike pik io, kən muwa mımis mos megəh io. ²¹ Nolkeikeən u, Uhgın təmawte-in-pa kəm itat, in iahgin pik. Kən okol esərəkinən nolkeikeən əh itəm Uhgın təmawte-in-pa əpnapin əm. Mətə iatəplan məmә itəmat min neen, nəkoatətəu-pən Lou mə otol itəmat nəkotətəuatip e niganəmti Uhgın. Mətə okəmә nəkoatol nəhlan, kən itəmat nəkotol nat əpnapin əm e nımisən rəha Iesu Kristo

3

Netəm Kalesia kəmotapəs suatip

¹ !Netəm Kalesia, itəmat nınotalməl pik! ?Pah təmasig itəmat matuwın e suatip eko-eko nəhlan? Emotən-iarəp wir pap kəm itəmat məmә Iesu təmos nahmən e rəhan nımisən otəmat, mətə tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən-os-ipən kəm itəmat kən miuw rəkis itəmat mol itəmat nınotalməl pik? ² ?Otən-tu kəm io məmә, Uhgın təmos-ipinə Narmın Rəhan kəm itəmat mətə-inu itəmat nakotətəu-pən Lou, o kəp? Kəpə, in təmos-ipinə kəm itəmat mətə-inu itəmat nakotəhatətə e Namnusən Təwir rəha Iesu Kristo. ³ ?Tahro? ? Nakotalməl pik nəpo lan? Itəmat nəmotətuoun wir nəmegəhən wi rəhatəmat e Iesu Kristo e nasituən rəha Narmın Rəha Uhgın, kən mətə roiu, itəmat

ninotalkut mēmā onəkotapəs, kən motuwa netəm ətuatip e rəhatəmat əm nəsanənən. ⁴ Nəmotətə nahmən tepət məto-inu nəmotahatətə e Namnusən Təwir. ?Nəmotətə nahmən əh əpnapin əm? Kəp, nahmən əh sənəmə rəha nat əpnapin əm. ⁵ Narmın Rəha Uhgın təməsolən nat pispis mın kəm itəmat məto-inu nəkoatətəu-pən Lou. In təmol məto-inu itəmat nəmotətə Namnusən Təwir rəha Iesu Kristo kən itəmat nakotahatətə lan.

Nətəu-pənən Lou, ne nahatətəən e Iesu

⁶ Otətəlgın-tu nat kit oekən. Suah kit, Epraham, itəm Naoa Rəha Uhgın təməghat-in-iarəp rəkis minu lan mēmā:

“Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, Uhgın təmən mēmā in tətəuətəp e niganəmtin.”

⁷ E suatip kitiəh əm, netəmim itəm koatahatətə e Uhgın, in tətəfin ilat mēmā kotahmen e noanol ətuatip rəha Epraham.

⁸ Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis aupən mēmā Uhgın otos Iaihlua mın, kotuwa ron mol ilat kotətuatip e niganəmtin e nahatətəən rəhalat. Aupən, Naoa Rəha Uhgın təmən-iarəp nəghatən wır kit kəm Epraham mēmā:

“Otisi-pən e rəham noanol, kən ekawte-in rəhak nəwırən e netəmim rəha noanol mın rafin e nətueintən.”

⁹ Kən Uhgın təmawte-in rəhan nəwırən kəm Epraham məto-inu in təmahatətə əskasik lan. E suatip kitiəh mın əm, Uhgın titun nawte-inən nəwırən kəm netəmim itəm koatahatətə pahrien lan.

¹⁰ Məto netəmim mın un, itəm nikilat tatəht mēmā ilat okotos nəmegəhən məto-inun ilat koatətəu-pən rafin nat naka itəm Lou tatən, netəm mın əh, ilat kınətatig rəkis e nəlmi nəratən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən mēmā:

“Netəmim itəm kəsətol ətuatipən natimnat mın rafin itəm kotatig e naoa rəha Lou, ilat kınətatig rəkis e nəlmi nəratən, kən okotəkəike motos nalpinən kit.”

¹¹ Kən tol nəhlan, tətəuətəp əm o kitat mēmā suah kit tikə itəm tatuwa tətəuətəp e niganəmti Uhgın məto-inu in təmətəu-pən Lou, məto Naoa Rəha Uhgın tatən mın-nulan mēmā:

“Etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın, in tatuwa tətəuətəp e niganəmtin, kən in otos nəmegəhən pahrien.”

¹² Nəghatən əh, tətəghat-in nahatətəən rəhatat e Uhgın. Nələn rəha nətəu-pənən Lou, in təsahmen-ahmenən e nələn rəha nahatətəən e Uhgın. In əh, məto-inu nələn rəha nətəu-pənən Lou, tahmen-pən əm nulan, Naoa Rəha Uhgın tatən mēmā:

“Etəmim itəm tolkeike mēmā otos nəmegəhən pahrien məto-inu tətətəu-pən ətuatip Lou, in otəkəike mol natimnat mın rafin agın itəm Lou tatən.”

¹³ Netəmim rafin agın kəsətol ətuatipən nat naka itəm Lou tatən. Tol nəhlan, Lou in təmələhəu nalpinən tətətig o kitat rafin, kən kitat rafin kotatig e nəlmi nəratən. Məto Iesu Kristo təmimis e nig kəməluau, kən miuw rəkis kitat e nəlmi nəratən əh. Iesu in təmos nalpinən otat tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən mēmā:

“Etəmim kit, itəm kəmoəhamnu kətu-pər e nig, nələn əh tətəgətun-pən mēmā Uhgın in təmol nalpinən kəm in.”

¹⁴ Məto roiu, Iesu təmimis nəhlan mēmā netəmim əpnapin mın rafin, ilat okotatig e nəwırən itəm Uhgın təmən kəm Epraham mēmā, in otos-ıpən kəm noanol mın rəhan. Kən nat əh tol nəhlan mēmā inu roiu kitat netəm kotahatətə

e Iesu, kitat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgın itəm Uhgın təmən məmə otos-
ipən kəm netəmim.

Uhgın təmaupən mol nəniəkisən rəhan, məto Lou təmuarisig təsafələn

¹⁵⁻¹⁶ Piak min ne winik min, e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nolən u
rəha nəniəkisən. Nian suah kit tatol, okol kəsafələn, kəsətu-pənən kit min. E
suatip kitiəh əm, Uhgın təmol nəniəkisən kit kəm Epraham o rəhan kit noanol.
Kən e nəghatən əh, təməsənən məmə Uhgın təmən-iəkis noanol min rafin rəha
Epraham, məto təmən əm məmə etəmim kitiəh əm otisi-pən e rəhan noanol,
etəmim u, in Iesu Kristo. ¹⁷ Kən rəhak nəghatən, nıpətın tol nulan məmə,
aupən, Uhgın təmən-iəkis məmə otətəskəlīm nəghatən rəhalau Epraham, məto
uarisig nup fo-hanrit-tate təmuwin rəkis, kən Lou təmuwa. Məto Lou əh, okol
təsərəkinən nəghatən itəm in təmən kəm Epraham, okol təsafələn nəniəkisən
rəha Uhgın. ¹⁸ Kən okəmə kitat kotatig e nəwırən rəha Uhgın məto-inun kitat
koatətəu-pən Lou u, tatəgətun-pən məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol aupən
in nat əpnapın əm. Məto təsolən nəhlan. Məto-inu kitat kotəplan Epraham in
təmətatig e nəwırən min rəha Uhgın məto-inu in təmaskəlīm-iəkis nəniəkisən
rəha Uhgın.

Lou rəhan əh-ikın wək

¹⁹ Suah kit otəpanətəpəh məmə, “?Okəmə tol nəhlan, kənu Uhgın təmos-
ipən Lou kəm Moses o naka?” Kən ekıtun nənən kəm itəmat u-roiu məmə
nəniəkisən itəm Uhgın təmol kəm Epraham in təmaupən matig, məto Lou in
təmuarisig in. Təmuwa məmə otəgətun əm kitat netəmim məmə okotitun
məmə kitat nol təfagə rat. Məto Uhgın təmələhəu Lou əh məmə otatig matuwın
matuwın mətoarus etəmim u noanol rəha Epraham otaiir-pa otat. Kitat
kotitun məmə Lou əh, rəhan wək təwır, məto nikitat otəkəike matəht məmə
Lou əh, Uhgın təmaupən mos-ipən kəm nagelo min, uarisig təpanos-ipən kəm
etəmim kit u Moses. Moses, in suatip o nos-ıpa min Lou kəm itat. Məto
nian Uhgın təmol nəniəkisən ilau Epraham, təməsolən nəhlan. ²⁰ Uhgın in
təməsolən suatip kit məmə suah un otəghat kəm Epraham. Məto in ətuatip
əmə təməghat mən-ipən nəniəkisən rəhan e nıganəmti Epraham.

²¹ Kən sənəmə Lou əh təmuwa mə otərəkin nəniəkisən rəha Uhgın. Kəpə,
təsolən nəhlan. Okəmə Lou titun nos-ipamən nəmegəhən wi kəm kitat, kən
kitat kapotitun nuwamən kətuatip e nıganəmti Uhgın. Məto təsol mihinən.
²² Məto Lou kit tol nəhlan tıkə. Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə nolən
rat təməlis rafin kitat. Kən kitat rafin koatətəghl Lou min. Tol nəhlan məmə,
suatip kitiəh əm məmə kitat okotos nəwırən min rəha Uhgın itəm təmən-iəkis
rəkis. Kən suatip u məmə koatahatətə e Iesu Kristo.

Nian u-roiu rəha nahatətəən e Iesu Kristo

²³ Aupən, Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, in təmətaskəlīm kitat
tiəkis, tahmen əm mə kitat kəmotatig e kalapus, mətoarus-pa u-roiu, Uhgın
təmerəh e nıganəmtitə kotəplan suatip rəha nahatətəən. ²⁴ Kən Lou əh, in
tahmen əm e etəm-iasol kit itəm təmətərəməərə etat, muwa mətoarus-pən nian
Kristo təmuwa, məmə e nian əh, kitat kınotuwa motətuatip e nıganəmti Uhgın,
məto-inun, kitat kəmotahatətə lan. ²⁵ Məto roiu əh, Lou okol təsərəməərə minən
etat, məto-inun nian rəha nahatətəən e Iesu Kristo tınəmuwa rəkis.

Itəmat rafin kitiəh əm e Iesu

²⁶ Kən məto-inun itəmat nəmotahatətə e Iesu Kristo, itəmat rafin, nenəti
Uhgın min. ²⁷ Kən kınol bəptais rəkis etəmat, məmə itəmat nakotuwa motol

kitiäh itəmat min. Tol nəhlan məmə, itəmat ninotos nolən wır mın rəha Iesu tahmen əm məmə nəmotalpın nıpətıtəmat e natımnat wi. ²⁸ Kən itəmat rafin agın nəmotuwa motol kitiäh itəmat Iesu Kristo, kən itəmat rafin ninotahmen əm. Təwır məmə kitat kəsotoor mınən netəmim, nat əpnapın okəmə in etəm Isrel o in Iaihlua kit, in slef kit o in sənəmə slef kit, in iərman kit o in pətan kit. ²⁹ Itəmat rafin netəmim rəha Iesu. Tol nəhlan, itəmat noanol mın pahrien rəha Epraham. Kən e suatıp kitiäh əm, nəwırən mın itəm Uhgın təmən-iəkis kəm Epraham, itəmat onəkotos motatig lan.

4

Kitat nenəti Uhgın

¹ Roiu əh, oekəghat məsın mın e nolən rəhatat, oekən muəh nimaa nəghatən lan. Okəmə suah kit, in otımis kənu nətın in otos rəhan nəwırən mın rafin, məto okəmə nətın tatəkəku əh, kənu kol təsosən nəwırən rəhan. Nətın tahmen əm e slef kit, nat əpnapın rəhan nəwırən mın rafin. ² In otəkəike mətatig əm e nelmi rəhan mın, tatuwin matuwın mətoarus-pən nian rəhan tata təmən in mınitun nosən natımnat mın itəm rəhan tata təmələhəu kəm in. ³ Kənu kitat mın kotahmen-pən əm nəhlan. Aupən kitat kotahmen əm e suakəku əh. Kitat slef mın rəha iərmis mın itəm kəmoatərəmərə etat. ⁴ Məto tınuwa e nian ətuatıp itəm Uhgın təmən, kən Uhgın təmahl-ıpa nətın tuwa, pətan kit təmıləs taiir-pa e nətueintən, kən in matətəu-pən wır natımnat rafin itəm Lou in tatən. ⁵ Təmöl nəhlan məmə otıkis rəkis kitat u, Lou təməlis ətain itat, kənu Uhgın otəhl kitat, mıləs-irəkis kitat tahmen əm e nenətin ətuatıp mın.

⁶ Kənu roiu əh, Uhgın tolkeike məmə in otol pəs kitat kotıtun məmə kitat nenətin mın, təmahl-ıpa Narmın rəha Nətin təmuwa e nikitat mın rafin, kən matol itat kotaun-in Uhgın məmə, “Tata.” ⁷ O nat əh, kitat sənəmə slef mın əm, məto kitat nenəti Uhgın pahrien mın. In tatos-ıpa natımnat wır mın kəm kitat, itəm in tınəmən rəkis məmə otos-ıpən kəm nenətin mın.

Pol nıkin tıtahmə o netəm Kalesia

⁸ Aupən itəmat nəmotəruru Uhgın. Itəmat nəmoatəfak əm iərmis mın məmə rəhatəmat uhgın mın, ilat kəmotəlis ətain itəmat, məto ilat sənəmə ilat uhgın pahrien mın. ⁹ Məto roiu əh, ninotıtun Uhgın. O təwır ilə məmə ekən nəhlan məmə Uhgın tınıtun rəkis itəmat. ?Məto ekolkeike məmə ekətapəh-tu otəmat məmə nəkotıtəlig-pən mın o iərmis mın o naka? Rəhalat nəsanənən tikə, kənu kol kəsotolən-ta nat wır kit kəm itəmat nian kit ne. Təhrol nakotəmə ilat okoatəlis mın itəmat? ¹⁰ ?Təhrol itəmat nakotətəu-pən nətuakəmən rəhalat e nian mın rəhalat, ne məwıg mın rəhalat, ne nian asim mın, ne nup mın rəhalat o naka? ?Nikitəmat təht məmə okol Uhgın nıkin tagien otəmat ron? ¹¹ !Kəsi nəman! !Io ekatəgin agın otəmat! !Ekətəplan mə emol wək pik etəmat o nat əpnapın əm!

¹²⁻¹³ Piak mın ne winik mın, io ekatən əskasik kəm itəmat məmə, aupən itəmat nəməsotatıgən e Lou kit, kən io emuwa mehm itəmat koatatig, emos nolən rəhatəmat. Eməsətəu-pənən Lou. Kən roiu, ekolkeike məmə itəmat mın onəkotos nolən rəhak, ekəsolən məmə Lou otaskəlım pik io tiəkis. Itəmat nikitəmat təht u, aupən nian io ematən-ıarəp Namnusən Təwır kəm itəmat, məto-inu nımısən rəhak təmöl, kən ekətatig kitat mın itəmat. Məto nat əpnapın məmə io ematımis e nian əh, məto itəmat nəməsotolən io ekəto tərət. ¹⁴ Nımısən rəhak təmaləkiamtə itəmat, məto itəmat nikitəmat təməsəht ratən io, kən məsotən ratən io. Itəmat nəmoatos wır io moatuwin e nıpəg noanimə mın rəhatəmat, tahmen əm məmə io nagelo kit rəha Uhgın, o io, io Iesu Kristo.

¹⁵ Aupən, itəmat nəmoatolkeike pik io, eməplan məməə okol napotitun nolən nat u, napotos-iarəp əm niğanəmtək u tərət, kawluin ilau itəm təwir kit rəhatəmat, pəs tasitu lak. ?Məto tınahrol əh-roiu? ¹⁶ Nīkik təht məməə, okəməə naka nəghatən mīn pahrien rəhak təmol itəmat nakotetəhau io.

¹⁷ Iəgətun eiuə mīn un, koatalkut pik məməə onəkotəuhlin rəhatəmat nətəligən moatətəu-pən ilat. Məto ilat kəsotolən məməə otasitu etəmat. Kotolkeike əm məməə okotiuw rəkis itəmat ron io məməə itəmat onəkotalkut pik o nətəu-pənən ilat. ¹⁸ In nat təwir məməə nakotalkut pik o nolən natimnat, məto nəkotəkəike motalkut o nat itəm in təwir, nat əpnəpīn ekətətig kitat mīn itəmat, o esatigən kitat mīn itəmat.

¹⁹ Io mīn neen, io iatəto tərət agīn-əh otəmat tahmen-pən əm e pətan itəm məntaan tınatahmə məməə otemək, matuwīn matuwīn mətoarus itəmat nakotos nolən ətuatīp rəha Iesu Kristo e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁰ Ekolkeike pik məməə ekətətig kitat mīn itəmat u-roiu məto-inu okəməə ekətətig, okol esagət pikən etəmat. Məto roiu etətig isəu otəmat nəhlan, kən məruru mə ekahrol nulan masitu etəmat.

Namsu rəha Heka ne Sera

²¹ Itəmat netəm nakotolkeike pik nətəu-pənən Lou, onəkotuhəlpīn-tu rəhak nəghatən. ?Nəmotəto rəkis nat naka itəm Lou tatən, o nəsoətətoən əh? ²² In tatən Epraham itəm təmīləs nətīn iərman kəiu. Kit itəm slef rəha pətan rəhan təmīləs, kən kit rəhan pətan ətuatīp təmīləs, sənəmə in slef məto pətan əh rəhan. ²³ Suakəku itəm pətan slef təmīləs in təmaiir e nətəligən əm rəha netəmim. Məto suakəku itəm pətan ətuatīp əh rəhan təmīləs, in təmaiir məto-inu Uhgīn in tīnəmən-iəkis rəkis məməə pətan əh otīləs. ²⁴⁻²⁵ Kən kitat kotitun nənən namsu rəha pətan mil əh kən motəuhlin-pa nīpətīn etat. Pətan mil əh ilau katuəgətun nənən mil itəm Uhgīn təmol kəm netəmim. Pətan u Heka, in ne nətīn mīn ilat slef mīn əm, okətələkīəmtə ilat. Kən pətan əh Heka, in tahmen e nənən itəm Uhgīn təmol e nītot Sinae əpəh e nītən asol Arepia, ikin əh inəh Uhgīn təmos-ipən Lou ikin kəm Moses. Kən in tahmen mīn e taon asol kit u Jerusalem itəm netəm ikin kotaskəlīm əskasīk Lou, kən ilat kotahmen e slef mīn itəm Lou tatəlīs ətain ilat. ²⁶ Məto Jerusalem kit mīn əpəh ilīs e neai, in tahmen e pətan itəm sənəmə slef, itəm Lou təsəlīs ətainən, kən in mama rəhatat. ²⁷ Inu nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn tatən nəhlan məməə, “!Ik u inu, nīməgi-nīg, agien!

Ik u inu, nəməsətoən nəhməən kit o neməkən, agət əfəmə, məto-inun nīkim tətəgien!

Ik nəməsiləsən suakəku nian kit ne, məto roiu əh, nenətīm mīn tīnol tepət tepət agīn, taprəkis-in nenətī pətan itəm rəhan iərman təsapəsən.”

²⁸ Piak mīn ne wīnīk mīn, itəmat nenətī Uhgīn mīn məto-inun təmən-iəkis məməə otol mihin. Itəmat onəkotahmen e Aisak u aupən, nətī Sera. ²⁹ Kən aupən suakəku u Ismael, nətī Heka, itəm təmaiir e nətəligən əm rəha netəmim, in təmatərəkīn pik suakəku u Aisak itəm təmaiir e wək rəha Narmīn Rəha Uhgīn. Kənu roiu ne, nolən əh tatuwīn əm nulan, ilat itəm slef rəha Lou koatərəkīn kitat itəm kəmotaiir wi e Narmīn Rəha Uhgīn e nahatətəən. ³⁰ ? Məto Naoa Rəha Uhgīn təmən məməə naka? In təmən məməə,

“Ik onəkəkəike mahl-iarəp pətan un slef ne nətīn. Ilau kuagīm rəkis u ikin-u, məto-inun, nətī pətan əh, in okol təsosən nəwīrən kit rəha tata. Nəwīrən mīn rafin rəha tata otuwīn kəm nətī pətan itəm sənəmə slef.”

³¹ Məto kitat u, kitat sənəmə nenəti pətan slef, kitat nenəti pətan itəm sənəmə slef.

5

Iesu təmikis rəkis rəhan min netəmim

¹ Nian Iesu Kristo təmikis rəkis itat, təmol kitat məmə Lou təsəlis ətainən kitat. O nat əh inəh, itəmat onəkotəike motətul əskasik. Sotətəu-pənən Lou, məmə otərəməyə etəmat. Lou əh, titaləkiamtə itəmat, məmə itəmat onəkotuwın motol wək min rəhan.

² Otətəlig-in-tu io. Io Pol iatən nəghatən u kəm itəmat. Okəmə itəmat onəkotegəhan məmə ilat okotəhg-ipən itəmat, kənu nat u itəm Iesu təmol təsasitu aɡinən etəmat. ³ Kən io iatagət əskasik otəmat məmə etəmim itəm otegəhan məmə okəhg-ipən in, in otos-ipən atip əm in e nelmi Lou. Kən etəmim itəm tətətig e nelmi Lou, otəkəike matətəu-pən rafin aɡin natimnat min itəm Lou tatən məmə otol. ⁴ Itəmat u, itəm nakotalkut-alkut o nətəu-pənən Lou məmə otol itəmat nəkotətətip e niganəmti Uhgın, itəmat ninotətə rəkis atip itəmat o Iesu Kristo. Itəmat ninotəhən-ipən rəkis məntaatəmat o nəwırən rəha Uhgın. ⁵ Kən məto kitat u, okotələhəu-pən əm rəhatat nətəligən e Uhgın, pəs in otol kitat kotətətip e niganəmtin, məto-inun kitat kotahətətə əm e Iesu Kristo. Kən Narmın Rəha Uhgın, in otol itat koatətul əskasik kən motəsaɡin mətoarus nat un otiet-arəpa. ⁶ Nian kitat kotuwa motakul-pən e Iesu Kristo, nat əpnəpin okəmə etəmim kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən, məto nat asol un, in rəhatat əm nahatətəən e Iesu Kristo. Nahatətəən əh, in tol kitat kotolkeike Uhgın, motatig katol min nolkeikeən kəm netəmim min.

⁷⁻⁸ Aupən, eməplan itəmat kən mıtun məmə itəmat nakotaiu əsanən e suatip ətuatip e nəmegəhən rəhatəmat, məmə nakotətoarus mak, məto roiu, nəmotitəlig. Uhgın təmaun-in rəkis itəmat. ?Tol nəhlan, ekolkeike məmə ekətapəh-tu məmə, pah min kotaiuosig e rəhatəmat suatip, moatiuw kalın itəmat məmə onakoatətəu-pən min Lou? !Ekitun məmə okol Uhgın təsən-iəhauən itəmat nəhlan!

⁹ In tahmen e nəghatən kit itəm katən nulan məmə, “Ilat kəmotis noanig rat kit, tınatəwiə, matərəkin nətəligən rəhatəmat.” ¹⁰ Məto ekitun məmə nıpahrienən İərəməyə in otol nətəligən rəhatəmat tuwa min mol kitiəh kitat min io. Kən io ekitun wır məmə etəmim u itəm tatərəkin rəhatəmat nətəligən nulan, nat əpnəpin in etəm-iasol o in etəm əhrol kit, məto Uhgın otol nalpinən kit kəm in.

¹¹ Piak min ne wınik min, nəghatən neen itəm katən məmə io, ekatən-iarəp əh məmə netəm kəmotahətətə e Uhgın okəike kəhg-ipən ilat məmə Uhgın otasitu elat. Məto nəghatən əh, sənəmə nıpahrienən. Okəmə io ekatən-iarəp nəhlan, kən netəm min u itəm koatan itəmat min ilat, nıkilat otagien əm ron io. !Məto otəplan-tu! Netəm İşrel neen, koatərəkin əh io, koatitəp io, moatoh io, məto-inun io iatən-iarəp məmə nımısən rəha Iesu e nig kəməluau, in əm un, in otosmegəh kitat. ¹² !E rəhak nətəligən, netəm min un itəm koatərəkin nətəligən rəhatəmat moatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, təwır məmə ilat okotuwın motətə-atip ilat min!

¹³ Məto piak min ne wınik min, Uhgın təmaun-in itəmat, kən mikis rəkis itəmat, məmə Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses in otəsəlisən itəmat. !Otətə wır itəmat! Nikitəmat otəsəhtən məmə, “Təwır, io enaɡim rəkis e Lou əh. Roiu əh, io ekitun nolən natimnat rafin itəm nıkilat tolkeike.” Itəmat, onəkəsotənən nəhlan. Məto nolkeikeən rəhatəmat otəkəike mol itəmat nıkitəmat tagien məmə onəkotasitu etəmat min.

¹⁴ Nolən əh, in tatətəu-pən wır nəghatən kit rəha Lou, u itəm titargəfimin rafin nəghatən pisin pisin min rəha Lou, in tatən məmə, “Ik, onakolkeike netəmim rafin, kən matol təwir kəm ilat, tahmen əm mə ik nakatol atip kəm ik.” ¹⁵ Itəmat onəkotəkəike katəto wır itəmat. Okəmə itəmat nəkoatol timəht kəm itəmat min, nəkotahmen əm e kai min, koatus atip əm ilat min, kən nəghatən rəhatəmat otərəkin itəmat.

Nolən rəha Narmın Rəha Uhgın ne nolən rəha netəmim

¹⁶ Io, ekolkeike mə ekən nəghatən kit kəm itəmat. Itəmat, Narmın Rəha Uhgın otəkəike matit itəmat kən itəmat nakotətəu-pən, kən itəmat məsotosən nolən rat aupən rəhatəmat, itəm nəmotos kaiir-pa. ¹⁷ Nolən rat aupən əh, inun, nəkoatol natimnat tərəat itəm nikitəmat tolkeike. Məto nolən əh, in tetəhau nolən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən Narmın Rəha Uhgın in təsolkeike minən nolən rat aupən kəmosos kaiir-pa moatol. Nolən mil əh kətioal təməht kəm ilau min, kən tatol məmə nəkəsotolən nolən wır min itəm nakotolkeike məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluinən nat kit, okəmə Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, kənu Lou in təsəlis ətain minən itəmat.

¹⁹ Kitat kotitun əm nolən rat aupən rəha netəmim itəm kəmosos kaiir-pa moatol. Nipitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; kən ilat koatol nolən rat rafin itəm tol naulisən o nənən; rəhalat nətəligən tatuwin pik o nolən rat min əh. ²⁰ Ilat koatəfak kəm narmi nat min, moatəmik nərik, moatos təmafah rat min, moatol kilepa, ne. Kənu moatol min timəht, moatəmou, moatetet, moatol neməha, moatos-ipər atip əm ilat, moatoor ilat min, kən okəmə rəhalat nətəligən tol pisin pisin, kən ilat koatəhai ilat min. ²¹ Nikilat tətəkləh-in natimnat rəha netəm pisin, moatənim nənimən min kətapis lan, kən moatol lafet katagien lan o nolən nat tərəat min əm, moatol min natimnat tepət min tol nəhlan. !Iatən min tahmən-pən əm məmə emən aupən məmə, oatəto wır itəmat! Məto netəm koatol nolən min əh, okol ilat kəsotuwamən motatig ahgin nərəmərəən Rəha Uhgın itəm tatol əpen-əpenə lan.

²² Məto noa Narmın Rəha Uhgın itəm tatəwiə e nəmegəhən rəha netəmim rəha Uhgın, in tol nulan. Ilat koatolkeike netəmim, kən nikilat tətəgien, kənu nəməlinuən tətətig e nikilat, kən rəhalat nətəligən kaifəməh, kən moatasəkitun etəmim, kən rəhalat nolən in təwir təwir. Kən netəmim kotitun mə ilat netəm ətuatip, koatol noa. ²³ Kən ilat netəm mətig. Kən nian nətəligən rat tətig elat, ilat kotətul əskasik, məsotolən natimnat rafin itəm ilat atip kəkolkeike nolən. Nolən min u, ilat kotəwir pik, kən nəghatən kit tikə o Lou kit, məmə otən-iəhau itəmat məmə onəkəsotolən natimnat min əh. ²⁴ Kitat u netəm rəha Iesu Kristo, kitat kinəmotapəs rəkis nolən rat min rəhatat, u kəmoatol natimnat min itəm nətəligən əm rəhatat tolkeike. Tahmen əm nulan mə, kəməht-ipən nətəligən rat min rəhatat e nig kəməluau.

²⁵ !Kotəplan-tu! Narmın Rəha Uhgın in təmos-ipa rəkis nəmegəhən kit kəm kitat, kən təwir məmə kitat okotaliwək e nolən wır min rəhan. ²⁶ Tərat məmə kitat okotausit motos-ipər pik kitat, motiuw-pər nəratən, moatetet kitat min.

6

Təwir məmə kotasitu e katipa əfigəm rəhatat min

¹ Piak min ne winik min, okəmə itəmat kit təme e rəhan nəmegəhən, təwir mə itəmat un, Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, onəkotəkəike motasitu lan motəg-ətuatip-in. Məto onəkəsotagət pikən lan, onəkotəghat mətig əm kəm in, motol məmə nikitəmat min titəhmə ron. Məto otəto min itəmat, məmə nat kitiəh əm itəm itəmat nakotən-iəhau etəmim ron, otəseko-pa minən otəmat. ² Itəmat

onəkotasitu nəhlan etəmat min. Onəkotalis kələh nat əfigəm rəhatəmat min. Okəmə nəkotol nəhlan, kən itəmat nakotətəu-pən wir nat naka itəm Lou rəha Kristo tatən. ³ Təsəwirən məmə kitat okotos-ipər atip kitat. Okəmə suah kit nikin tataht mə “Io, io etəm agin-əh kit,” etəmim un, nikin tateiuə-in, məto in təruru məsəplanən məmə in nat əpnapin əm. ⁴⁻⁵ Məto itəmat onəkotəike motəplan wir-tu natimnat itəm noatol min. Tol nulan məmə, okol etəmim kit in təsakil atipən rəhan wək ne wək rəha suah kit min. Məto in otəkəike mehm wir rəhan pisin əm wək aupən. Məto-inun, netəmim rəhalat wək min tol pisin pisin. Kən ilat koatos katipa əfigəm pisin pisin min e nəmegəhən rəhalat kitiah kitiah. Məto təwir məmə etəmim kitiah nikin otagien o rəhan wək, okəmə rəhan wək təwir əm.

⁶ Itəmat u, təwir məmə itəmat onəkotawte-in natimnat min neen kəm rəhatəmat nəgətun min, itəm koatəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın.

⁷ Oatəto itəmat, soteiuə-in atipən itəmat min məmə itəmat nəkotitun nolən nat əpnapin kit itəm nikitəmat rat aupən nakotolkeike. Kən okol nəkəsotolən ialmə e Uhgın. Ik nəmis noanig naka e rəham nasumən, kən ik onakəhl atip min noan, mun. ⁸ Etəmim itəm tatasum-in nolən rat aupən, itəm kəmosos kaiir-pa moatol, tahmen e noanig rat e rəhan nəmegəhən, in otəkəike məhl noan tərət mun, kənu noanig un, otoe-in, nipətin u, Nəmisən. Məto etəmim itəm tatis noanig wir, itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən, Narmın Rəha Uhgın otol toe-in, noan wir kit, kən in otəhl. Nərgin noanig un, in Nəmegəhən Lilin itəm namnun tikə.

⁹ Sotəpou-inən nolən itəm təwir, məto-inu kitat okotəhl noanig wir əh, e nian ətuatip rəhan, okəmə kəsotapəsən wək. ¹⁰ Kən nian min rafin itəm kotitun nolən, pəs koatol təwir kəm netəmim rafin, kən motatig katol tepət min kəm netəm min u kotahmen e piatət min ne winitat min e Iesu Kristo.

Namnun nəghatən rəha Pol təmən kəm ilat

¹¹ Oekəte rəkis namnun nəghatən rəhak e naoa e nelmək əm.* Itəmat onəkotəplan məmə letə min rəhak, ilat iahgin min. ¹² Netəm Isrel u koatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, ilat kotalit əm e nigənamtilat min neen o nat u. Məto ilat koatən nəhlan o nat kitiah əm, məmə netəm Isrel neen min okəsotolən nəratən kəm ilat. ¹³ Kən ne nat kit min, netəm min əh, kotolkeike məmə okəhg-ipən itəmat məto-inu kotalit əm məmə okotol win etəmat lan. Kən motiuw kalin itəmat, nakotitəlig motuwın min e nelmi Lou rəha netəm Isrel. Məto otəplan-tu, ilat min kəsotətəu-pən wirən natimnat min itəm Lou tatən. ¹⁴ Məto io rəhak, io ekəsən wi atipən io o nat kit itəm emol. Məto ekolkeike məmə ekənwiwi əm nat naka İərəməyə İesu Kristo təmol e nian in təmimis e nig kəməluau. O nat əh inəh, nolən min rəha nətueintən okol kəsotiuw rəkisən rəhak nətəligən, kənu netəm e nətueintən itəm kəsotahatətən e Uhgın, ilat kəsotolkeikeən nolən itəm iatətəu-pən. ¹⁵ Okəmə Uhgın in otol suah kit tuwa in etəm wi, kən in otol suah əh, tətuatip e nigənamtin, nat əpnapin okəmə kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən. ¹⁶ Kən roiu, ekatəfak o netəm min u koatətəu-pən wir nəghatən u, ilat noanol ətuatip min rəha Uhgın. İatəfak məmə, pəs nəməlinuən rəha Uhgın ne rəhan nəskitunən otatig olat.

¹⁷ Rəhak u namnun nəghatən. Io esolkeikeən məmə suah kit otən min nat tərət lak. Məto-inun iatəmik əh nəmə nıməgəm itəm kəmaht io e kəpiel apin kən kəmalis io. Nəmə nıməgəm min u, tatəgətun məmə io, slef rəha İesu.

6:2: Rom 15:1 **6:4-5:** Rom 14:12 **6:6:** 1 Kor 9:11,14 **6:8:** Rom 8:13 * **6:11:** Nian Pol təməte naoa u, in təməghat, kən suah kit min təməte rəhan nəghatən e naoa. Roiu in tatos pen, kən tatəte atip e nelmin. **6:15:** Kal 5:6; 2 Kor 5:17 **6:17:** 2 Kor 4:10

¹⁸ Piak min ne winik min, iatəfak məmə İəməmə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwİRən otəmat. Əwəh.

Efesas

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak mīn ikīn Efesas Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Efesas

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin kəm niməfak əpəh Efesas, kən molkeike məmə ilat okotahl-ipən tuwin kəm niməfak pīsīn pīsīn mīn iuəhkīr.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol təməsətəən naoa u məmə otəg-ətuatip-in nərātən neen rəha niməfak əpəh Efesas. In təməte əm məmə otīləs-ipər nətəligən rəhalat. Pol təmətuoun niməfak əpəh Efesas, kən mətətig ilat mīn ilat o nup kīsīl. Kən in tolkeike pīk ilat, kən ilat kotalkeike pīk in. Efesas in taon asol kit e nītən asol u Esia, kən in rum wīr kit məmə Pol otən-iarəp nəghatən ikīn rəha Uhgīn.

?Təməte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otīləs-ipər nətəligən rəhalat. In tolkeike məmə otən-iarəp nolən ətuatip, ne wək rəha niməfak itəm in nīpətī Iesu Kristo, kən nəghatən u tatuwin kəm niməfak e ikīn mīn rafīn.

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgīn təmītəpun rəkīs məmə rəhan. Iatən təwīr kəm itəmat rafīn iəfak mīn əpəh Efesas itəm nakoataskəlīm əskasīk nahatətəən rəhatəmat e Kristo Iesu. ² Pəs Uhgīn u Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwīrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəwīrən itəm Uhgīn təmos-ipən e Kristo

³ Nənwiwīən tuwin o Uhgīn u Tata rəha Iərəmərə Iesu Kristo rəhatat. E Kristo, in təmawte-in o narmitat nəwīrən rafīn rəha nego e neai. ⁴ Tol nəhlan, mətō-inu nian Uhgīn təməsələn əh neai ne niməptən, mətō in təmītəpun kitat məmə kotuwa kitīəh kitat Kristo, kən məmə e nīganəmtīn, kitat kotətuatip kən kəsehm-pənən nolən rat kit e kitat. ⁵ Mətō-inu Uhgīn tolkeike pīk kitat, uarisīg in təmōl natīmnat, mətō in təmītəpun rəkīs kitat məmə okotuwa nenətīn mīn e Iesu Kristo. Nat əh tatətəu-pən əm nəwīan ne nat naka itəm in tolkeike. ⁶ Təmōl nəhlan məmə kitat okotənwiwi Uhgīn o rəhan nəwīrən itəm in təwīr taprəkīs, nəwīrən əh itəm təmawte-in əpnāpīn əm kəm kitat e Nətīn itəm in tolkeike pīk. ⁷ Mətō-inu nīta Kristo təmaiu, kitat kəmotuwa kitīəh lan, kən Uhgīn təmīkīs kitat e rəhatat nolən rat mīn, inəh təmafəl rəkīs nolən rat mīn rəhatat. !Nīpahrienən, nəwīrən rəha Uhgīn in iahgīn taprəkīs! ⁸ Kən təmos-īpa nəwīrən əh itəm təfīgəm maprəkīs.

E nenatīgən ne nītunən mīn rafīn rəhan, ⁹ nīkīn tagīen məmə təmōl əp kəm kitat nat anion e nalpəkəuən e rəhan nəghatən, itəm in otol e Kristo. ¹⁰ Kən inu nalpəkəuən. E nian ətuatip rəhan, in otəhlman natīmnat rafīn e neai ne niməptən okotuwa ləhau e nərəmərəən rəha Kristo.

¹¹ Uhgīn tatol natīmnat rafīn tatuwa tahmen əm məmə inu təmən mīhin. Aupən aupən agīn in təmītəpun kitat məmə okotuwa rəhan mīn nian təmīuw-pa kitat kotuwa kol kitīəh kitat Kristo. ¹² Təmōl nəhlan məmə itimat noanol mīn rəha Isrel u emotaupən katahatətə e Kristo, itimat ekotol məmə katīləs-ipər nərgī Uhgīn. ¹³ Kən itəmat Iaihlua mīn, nəmotuwa kitīəh itəmat Kristo nian itəmat nəmotətō nəghatən pahrien, namnusən rəha nosmegəhən. Nəmotahatətə lan, kən Uhgīn təmos-ipən Narmīn Rəhan kəm itəmat tahmen e nəmtətīn kit məmə itəmat rəhan mīn. ¹⁴ Mətō-inu kitat kəmotos Narmīn Rəha

Uhgín, kən kitat kotitun wír məmə Uhgín otos-ipa natimnat wír mìn kəm kitat itəm in təmən-iəkis məmə in otol mihin. Kitat okotos natimnat mìn əh nian Uhgín otikis kitat u rəhan mìn. Inu otol məmə netəmim okotənwiwi Uhgín mətə-inu in ilis taprəkis.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Mətə-inu o natimnat mìn u, iatəfak otəmat nian rafin mətəarus-pa u-roiu, kən iatən tagkiu kəm Uhgín otəmat. Nolən əh emətuoun nian emətə namnusən o rəhatəmat nahatətəən e Iərəmərə Iesu, ne rəhatəmat nolkeikeən o iəfak mìn rafin. ¹⁷ Iatəfak otəmat kəm Uhgín itəm in Uhgín rəha Iərəmərə Iesu Kristo rəhatat, kən in Tata itəm katənwiwi katisiai-in pik agin. Iatəfak məmə in otos-ipinə narmin rəha nenatigən ne nitunən məmə nəkotitun wír in təhmìn mìn.

¹⁸ Kən iatəfak mìn məmə in oterəh e rəhatəmat nətəligən məmə onəkotitun nat naka nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, itəmat itəm Uhgín təmaun-in. Kən iatəfak mìn məmə onəkotitun məmə Uhgín otos-ipinə nat təwír taprəkis kəm itəmat u noatahatətə e Kristo.

¹⁹ Kən iatəfak mìn məmə onəkotitun nəsanənən rəhan məmə in iahgin pik agin, kən nəsanənən əh tatol wək e nəmegəhən rəhatat itəm koatən nīpahrienən e Iesu. Kən nəsanənən əh in tahmen əm e rəhan nəsanənən asol ²⁰ itəm təmöl Iesu təmegəh mìn e nīmīsən, kən təmöl məmə in təmuwa matəpələh e nikali Uhgín matip e nego e neai, ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən.

²¹ Kən Iesu in ilis e netəm-iasol mìn ne nepətən mìn rafin, ne nərəmərəən ne nəsanənən rafin, ne nərig mìn rafin, e nian u-roiu, ne e nian itəm otəpanuwa.

²² Kən Uhgín təmələhəu-pən natimnat rafin agin ləhau e nelkin, kən mol in tuwa rəhn-kapə natimnat rafin, kən inu otasitu e nīməfak. ²³ Kən nīməfak in nīpəti Iesu, kən nalpəkəuən rəha Uhgín o Kristo tatuwa nīpahrienən e nīməfak, kən e nolən kitiəh əm, nalpəkəuən rəha Uhgín o natimnat rafin tatuwa pahrien e Kristo.

2

Nəmegəhən wi e Kristo

¹ Itəmat u, aupən tahmen əm məmə nəmotimis mətə-inu nəmotəht nəwia Uhgín, kən motol nolən rat mìn. ² Nəmotan motol nolən tərət rəha nətueintən, kən moatol nəwia etəm tərəmərə e nəsanənən rəha nərətən rəha magoagəp. In əm əh narmin rat itəm tatol wək roiu e nəmegəhən rəha netəm u koatəht nəwia Uhgín. ³ Itəmat mìn emotatig nəhlan itəmat mìn ilat nian kit aupən. Nikitimat tolkeike nolən rat mìn, kən itəmat emotol nərətən əh itəm kəmotol nikitimat tagien. Nat naka itəm təmisi-pən e nikitimat ne nətəligən rat mìn rəhatimat, mətə itəmat emoatətəu-pən əm ilat. Kən nian emotaiir, mətə nolən rat tinatig rəkis e nikitimat, tahmen e netəm əpnapin mìn. Kən niki Uhgín titəhmə o nolən rat mìn rəhatimat, kən in otəkəike mol nalpinən kəm itəmat. ⁴ Mətə Uhgín, in təríoah e nolkeikeən o kitat, kən rəhan nasəkkitunən o kitat in iahgin pik. ⁵ Kən nat əpnapin e nian əh kəmotimis e narmitat o rəhatat nolən rat mìn, mətə in təmöl kitat kotəmegəh kitat Kristo mətə-inu in tolkeike pik kitat. (Otətəlig-in-tu. E nəwírən rəhan, in təmosmegəh itəmat.) ⁶ Kən Uhgín təmīləs-ipər kitat, kitat Kristo, kən təmöl məmə kitat kotəpələh kitat Kristo e nego e neai. ⁷ Uhgín təmöl nəhlan məmə e nian itəm otəpanuwa, in otəgətun rəhan nəwírən itəm in iahgin taprəkis agin-əh, kən kitat koatəplan

1:14: 2 Kor 1:22

1:17: Kol 1:9

1:19: Kol 1:11

1:20: Sam 110:1; 2 Kor 13:4; Kol 2:12

1:21: Kol 1:16; 2:10

1:22: Sam 8:6

1:23: Rom 12:5; Efes 4:10,15; Kol 1:18

2:2: Kol 3:7;

Taet 3:3

2:3: Kol 3:6

2:5: Kol 1:21; 2:13

2:6: Kol 2:12

rəhan nəwɪrən e nolən wɪr rəhan kəm kitat e Kristo Iesu. ⁸ E nəwɪrən asol rəha Uhgɪn itəm təmawte-in kəm itəmat, in təmosmegəh itəmat e nahatətəən, kən natimnat mɪn əh, sənəmə itəmat atip nəmotol, məto in nat kit itəm Uhgɪn tatos-ipa əpnəpɪn əm kəm itəmat, ⁹ sənəmə e wək kit itəm itəmat nəmotol, kən tol nəhlan ko suah kit təsos-ipər atipən in ron. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu in Uhgɪn itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, kən in təmōl kitat e Kristo Iesu məmə kitat okotol wək mɪn itəm kotəwɪr. Wək mɪn u, Uhgɪn tɪnol əpen-əpenə rəkis lan məmə kitat okotol ilat.

Ilət kəmotuwa kitiəh e Kristo

¹¹ Tol nəhlan, itəmat onəsotaluinən məmə nian nəmotaiir, kən itəmat sənəmə noanol rəha Isrel. Kən netəm Isrel itəm kinəhg-ipən rəkis ilat, ilat kəmotən məmə itəmat Iaihlua mɪn məto-inu kəsəhg-ipənən itəmat. Məto nat u, in nat kit itəm katol əm e nɪpətɪ etəmim. ¹² Kən onəsotaluinən məmə e nian əh, itəmat nəmotətul isəu o Kristo, itəmat sənəmə netəm Isrel ətuatip, məto itəmat Iaihlua mɪn əm, kən nənɪəkisən mɪn rəha nasituən rəha Uhgɪn kəm netəm Isrel aupən itəm kəməlis ilat lan e Uhgɪn, okol təsuwamən məmə rəhatəmat. Nəmegəhən rəhatəmat e nətueintən u in təmōl nəhlan məmə, nat kit tɪkə məmə onəkotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, kən itəmat nəmotəruru aɡɪn Uhgɪn. ¹³ Məto itəmat itəm aupən nəmotan isəu o Uhgɪn, nəmotuwa kitiəh itəmat Kristo Iesu, kən roiu nəmotuwa pahrien o Uhgɪn e nɪta Kristo.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu Kristo pɪsɪn əm təmələhəu nəməlinuən, təməlis noanol rəha Isrel ne Iaihlua mɪn kotuwa kitiəh məmə ilat netəm kitiəh mɪn əm. Aupən, Lou rəha noanol mɪn rəha Isrel in tahmen-pən əm e noanəpinat iəkis kit itəm təmatoor ilat kən matol məmə ilat koatol tɪkɪmɪr. Məto Kristo təmətəwɪn noanəpinat əh. ¹⁵ Təmōl nəhlan nian in təmimɪs e nɪɡ kəməluau, kən təmōl məmə kitat okotapəs nətəu-pənən Lou mɪn rafin rəha noanol mɪn rəha Isrel məmə okotətuatip e nɪɡanəmtɪ Uhgɪn. Kristo təmōl nəhlan məmə in otol noanol mɪn rəha Isrel ne Iaihlua mɪn kotuwa kitiəh lan. Kən e nolən əh, in təmələhəu nəməlinuən. ¹⁶ Kən e nɪmɪsən rəhan e nɪɡ kəməluau, Kristo təmɪləs ilat kotuwa kitiəh, kən mit ilat motɪtəlig-pən o Uhgɪn, kən mol rəhalat tɪməht tauke. ¹⁷ In təmuwa matən-iarəp nəməlinuən kəm itəmat u aupən nəmotatɪɡ isəu o Uhgɪn, kən matən-iarəp nəməlinuən kəm itəmat u emotatɪɡ iuəhkɪr o Uhgɪn. ¹⁸ Kən roiu o nat naka itəm Kristo təmōl, kitat rafin noanol mɪn rəha Isrel ne Iaihlua mɪn, kotɪtun nuwamən o Tata Uhgɪn e Narmɪn Rəhan kitiəh əm.

¹⁹ Kən tol nəhlan, sənəmə itəmat iapɪspɪs mɪn o netəm ihluə, məto roiu itəmat natɪɡ e nego e neai itəmat netəm koatahatətə e Iesu, kən itəmat nenətɪ Uhgɪn mɪn. ²⁰ Kitat kotahmen e nɪmə kit rəha Uhgɪn itəm nelkɪ nɪmə in Kristo Iesu, kən aposol mɪn ne ien mɪn, ilat nelmɪ nɪmə asol mɪn, ²¹⁻²² kən Kristo tatɪlpɪn itəmat Iaihlua mɪn e nɪmə əh tahmen e nelmɪ nɪmə mɪn, kən tatɪləkɪn nelmɪ nɪmə mɪn rafin məmə ilat okotuwa nɪmə ətuatip rəha nəfakən o Iərəmərə, itəm Uhgɪn tətatɪɡ ikɪn e Narmɪn Rəhan.

3

Pol təmən-iarəp nalpəkəuən anion rəha Uhgɪn

¹ O nəghatən mɪn əh, emən-iarəp namnusən rəha Kristo Iesu kəm itəmat u sənəmə noanol mɪn rəha Isrel, kən roiu etatɪɡ e kalapus ron. ² Itəmat nəkotɪtun rəkis məmə Uhgɪn təmos-ipa wək asol u kəm io məmə ekən-iarəp nəwɪrən

2:9: 1 Kor 1:29-31; 2 Tim 1:9 **2:10:** Taet 2:14 **2:12:** Rom 9:4; Kol 1:21 **2:13:** Kol 1:20
2:14: 1 Kor 12:13 **2:15:** Kol 2:14 **2:16:** Sek 9:10; Kol 1:20,22 **2:17:** Aes 57:19 **2:19:**
 Efes 3:6 **2:20:** 1 Kor 3:11 **2:21-22:** 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5 **3:1:** Fil 1:7,13

rəhan kəm itəmat. ³ Tahmen e nəghatən itəm eməte rəkis kəm itəmat, iatən məmə Uhgın pisin əm təmol əp nat anion rəhan kəm io. ⁴ Nian onəkotafin nəghatən əh, kən onəkotitun rəhak nitunən e nipəti nəghatən rəha nalpəkauən anion rəha Uhgın. ⁵ Uhgın təməsol əpən nat u kəm netəm aupən, məto roiu tinol əp e Rəhan Narmın kəm rəhan min aposol min ne ien min itəm təmitəpun rəkis. ⁶ Nat anion əh məmə e namnusən təwir əm, netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ilat min kəmotuwa kahmen e netəm Isrel o nosən nəwırən rəha Uhgın, kən ilat kəmotuwa kitiah, kən koatos kələh nəwırən rəha Uhgın e nəniəkisən rəhan e Kristo Iesu.

⁷ Io emuwa iolwək rəha namnusən təwir əh e nəwırən asol itəm Uhgın təmos-ipa əpnapın əm kəm io e nəsanənən asol rəhan. ⁸ Nat əpnapın io ləhau agın e netəmim rafin rəha Uhgın, məto e nəwırən rəhan, Uhgın təmos-ipa wək u, məmə ekən-iarəp kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, nəwırən min rəha Kristo itəm ko kitat kəsotitunən ilat rafin məto-inu ilat tepət namnun tikə, ⁹ kən ekol əp kəm netəmim rafin nolən itəm Uhgın təmol rəhan nalpəkauən anion otuwa met-arəp. Uhgın u təmol natimnat rafin, in təmatəhluaig-in nalpəkauən əh nuwəh rəkis. ¹⁰ In təmol nəhlan məmə roiu in otol-arəp kəm iərəməmə min ne nepətən min əpəh e magoagəp rəhan nenatigən itəm suatip rəhan tepət tepət. Kən ilat okotəplan rəhan nenatigən nian okotehm niməfak. ¹¹ Inu nalpəkauən rəhan itəm tətətig lilin, kən təmuwa nipahrienən e Kristo Iesu, İərəməmə rəhatat. ¹² Kən məto-inu o Kristo ne rəhatat nahatətən lan, kitat kotitun nuwamən nian rafin motətul e nigənəmti Uhgın məsotəginən. ¹³ Tol nəhlan, ekətapəh otəmat məmə sotolən məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu o nəratən itəm ekətətig lan ikın-u. İatəto nahməən otəmat, kən in otasitu e rəhatəmat nəmegəhən.

Nəfakən rəha Pol

¹⁴ O natimnat min əh itəm io emən rəkis, kən iatısın nulək matəfak kəm Uhgın Tata, ¹⁵ itəm in təmol noanol min rafin e nətueintən ne əpəh e nego e neai. ¹⁶ Nəsanənən ne nolkeikən ne nenatigən rəha Uhgın in tepət təwir taprəkis, kən ekətapəh o Uhgın məmə Narmın Rəhan otol nikitəmat təsanən e nat wir min əh rəhan ¹⁷ məmə e nahatətən rəhatəmat e Kristo, in otətətig kitiah e nikitəmat. Kən iatəfak min məmə nəmegəhən rəhatəmat oteiuaiu mamnım wir e nolkeikən rəha Uhgın ¹⁸ məmə itəmat netəm rafin itəm nakoatahatətə e Kristo, onəkotehm wir nolkeikən asol rəha Kristo, e nəfəməhən rəhan, ne nepətən rəhan, ne rəhan nərən ilis, ne rəhan neuiaiuən ləhau. ¹⁹ Nolkeikən əh rəha Kristo, okol kəsotitun rafinən məto-inu in iahgin pik, məto iatəfak məmə onəkotitun wir nolkeikən əh məmə Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhatəmat e nolən wir min rafin rəhan.

²⁰ !Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Uhgın! E nəsanənən rəhan itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, in titun nolən natimnat taprəkis-in agın natimnat rafin itəm nikitat tətəht o koatətapəh ron. ²¹ Pəs kitat niməfak kotol kitiah kitat Kristo Iesu moatənwiwi Uhgın nian rafin matuwın matuwın namnun tikə. ! Əwəh!

4

Kitat kitiah e Kristo

¹ Tol nəhlan, io Pol u ekətətig e kalapus o İərəməmə, iatətapəh əskasik otəmat məmə nəkotatig e nəmegəhən kit itəm tətətip e naunən itəm Uhgın təmaun-in itəmat lan. ² Otos-İəhau atip itəmat e natimnat rafin, kən motuwa itəmat

netəm mətig, kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh, kən nian suah kit otol nat kit təsahmenən e niganəmtitəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhaiən ron e nolkeikeən rəha Uhgın. ³ Narmin Rəha Uhgın təmeafımın itəmat, tol nəhlan onəkotalkut əskasik məmə nəkotatig kitiah e nəməlinuən. ⁴ Kitat nıpətın kitiah əm, kən Narmin Rəha Uhgın kitiah əm, kən itəmat noatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nat kitiah əm, nəwırən itəm Uhgın təmaun-in itəmat ron. ⁵ Kən İərəməərə kitiah əm, nəgətunən kitiah əm, baptais kitiah əm; ⁶ kən kitat koatəfak kəm Uhgın kitiah əm u in rəhatat rafin Tata. In tatərəməərə rafin e kitat, kən tatol rəhan wək e nəmegəhən rafin rəhatat, kən mətatig e nikitat rafin.

⁷ Məto e kitat rafin ağın kitiah kitiah, Kristo təmoor rəhan nəsanənən o nolən wək pisin pisin min. ⁸ Tol nəhlan, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian in təmər ilis ağın, kən mit-iarəp rəhan tikimır min itəm təmol win elat. Kən təmos-ıpən nat wır kəm netəmim.”

⁹ Əplan-tu nəghatən əh məmə, “In təmər.” Nıpətın təmə, Kristo təmaupən meiuaiu ləhau ağın, ikin-u e nətueintən. ¹⁰ Suah u itəm təmeiuaiu-pa, in etəm kitiah əm itəm in təmər min ilis ağın-əh maprəkis-in neai məmə in otatig ikin min rafin. ¹¹ In etəm kitiah əm itəm in təmos-ıpən nəsanənən rəhan kəm netəmim pisin pisin min məmə neen okotuwa aposol min, neen okotuwa ien min, neen okotuwa netəmim rəha nən-iarəpən namnusən təwır, neen okotuwa pasta min ne iəgətun min. ¹² Kristo təmol nəhlan məmə ilat okotasitu motol əpen-əpenə e netəmim rəha niməfak, kən netəm rəha niməfak okotol wək rəha Uhgın məmə nıpəti Kristo otəskasik, ¹³ mətoarus kitat rafin kotuwa motol kitiah e nahatətən rəhatat, ne nitunən e Nəti Uhgın, kən moatepət motuwa motahmen e Kristo itəm in tətuatıp ağın. ¹⁴ Kən məmə kitat okotapəs nolən min rəha nisualkələh itəm nian rafin koatəuhlin rəhalat nətəligən e nat kinotahatətə rəkis lan, tahmen e kinu kit itəm peau-peau min kotahl əpnəpın əm kətan. Nətəligən rəhatəmat tatol nəhlan məto-inu suah kit tatəgətun nat pisin, o suah kit min tatiuw rəhatəmat nətəligən e nəghatən rəhan itəm nikitəmat təht məmə in təwır, məto e nıpahrienən, suah əh tateiuə. ¹⁵ Məto kəp, kitat okəsotolən nəhlan. Okotən əm nıpahrienən e nolkeikeən, kən e nolən əh, e natimnat rafin itəm koatol, okotepət motuwa motahmen e Kristo, itəm in rəhn-kapə niməfak. ¹⁶ Kən Kristo tatol məmə rəhan min netəmim kotuwa kitiah, tahmen-pən əm e noanol min itəm koatılpin nıpəti etəmim. Nian nolın-olın nıpətın koatol-wır wək ətuatıp rəhalat e nolkeikeən, mol nıpətın tatepət matəskasik.

Nolən wi rəha iəfak min

¹⁷ E nərgi İərəməərə iatən əskasik kəm itəmat məmə onəsotətəu-pən minən nolən rəha netəm min u kəsotənən nıpahrienən e Uhgın. Nətəligən rəhalat tol nat əpnəpın lan. ¹⁸ Nitunən rəhalat tətən əm əpəh tapınəp ikin, kən moatan isəu o nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ıpa məto-inu rəhalat-kapə tiəkis kən kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, kən kinotəruru nat. ¹⁹ Kən məsotaulisən o rəhalat nolən rat min, kən minotegəhan-in nolən rat min koatərəməərə e nəmegəhən rəhalat, tahmen e nitəpən nıpitan, ne nolən min nəhlan. Kən nian rafin koatolkeike min məmə okotol təhmın min.

²⁰ !Məto nian kəmatəgətun itəmat e Kristo, nəgətunən in tol pisin ağın-əh e inəh! ²¹ Kəmatəgətun itəmat e nolən rəha Kristo, kən itəmat rəhan min, kən kəgətun itəmat e nıpahrienən itəm tətətig lan. ²² Kən kəməgətun itəmat

4:2: Kol 3:12-13

4:3: Kol 3:14-15

4:6: 1 Kor 12:6

4:7: Rom 12:3,6

4:8: Sam 68:18

4:9: Jon 3:13

4:11: 1 Kor 12:28

4:13: Kol 1:28

4:16: Kol 1:18; 2:19

4:17: Rom 1:21;

1 Pita 1:14

nəhlan e nolən mīn rəhatəmat aupən məmə, otəhlman rəhatəmat nolən oas mīn itəm kotərat tahmen e nat pien kit, kən nolkeikeən tərət mīn atip koateiuə-in itəmat. ²³ Nəmegəhən ne nətəligən rəhatəmat otəkəike muwa muwiwi mīn. ²⁴ Kən itəmat onəkotəkəike motuwa netəm wi mīn e nolən mīn rəhatəmat, itəm Uhgīn təmol məmə okotahmen lan, inu nolən mīn itəm nīkin tətəgien lan, ne nolən mīn ətuatip pahrien.

²⁵ Tol nəhlan, itəmat rafin nəkotəkəike motapəs nolən rəha neiueiuəən, məto nakotən nīpahrienən kəm itəmat mīn, məto-inu kitat nolīn-olīn nīpətī Kristo. ²⁶ Nian nīkim tīahmə, əsolən nolən rat, kən aluīn uəhai əm məsolən neməha tətətig lam mətoarus mītgar tuwīn miwig, ²⁷ kən əsos-ipənən kuhal kit kəm Setan. ²⁸ Itəm tətəkləh otəkəike məhlman nolən əh, məto in otəkəike mol atip nat e nelmīn, məmə in otol win e nat wīr kit itəm tītun nos-ipənən kəm ian-rat mīn.

²⁹ Əsənən nəghatən rat e nohlīm, məto ən əm nat wīr itəm otasitu e netəmim nian kotaliwək e suatip pīsīn pīsīn mīn, məmə nəghatən əh otawte-in nəwīrən rəha Uhgīn kəm ilat. ³⁰ Əsotolən Narmīn Rəha Uhgīn tətə nahməən o nolən rəhatəmat, məto-inu in nəmtətīn rəhatəmat məmə itəmat rəha Uhgīn, kən in otīləs-irəkīs itəmat e nolən rat mīn e nian rəha nosmegəhən. ³¹ Kən ərakin rafin natīmnat mīn u: nahməən e nīkitəmat itəm tətətig tatuwəh; ne nolən neməhaa; ne nolən rəha nən ratən netəmim; ne nolən rəha nīkitəmat ne nohlitəmat tītətipərəh pik tahmen e kaluəluə; ne nolən rəha nərgəhəuən; ne nolən mīn rafin itəm okotol nəratən kəm netəmim. ³² Məto otəwīr otəmat mīn, kən motol nīkitəmat tīmətmətīg otəmat mīn. Kən motaluīn nolən rat mīn itəm nəkoatol etəmat mīn, tahmen-pən əm məmə Uhgīn təmaluīn rəhatəmat nolən rat mīn e Kristo.

5

Nəmegəhən e nəhag-əhagən

¹ Tol nəhlan, otalkut əskasīk məmə onəkotasgəwīn Uhgīn məto-inu itəmat nenətī Uhgīn mīn itəm in tolkeike pik itəmat. ² Kən otaskəlīm əskasīk nolən rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə Kristo təmolkeike mihīn kitat kən muwa mīmīs otat, kən nīmīsən rəhan tahmen e sakrifais kit nəmīəwīn təwīr itəm katos-ipən kəm Uhgīn mol nīkin tagien lan.

³ Məto-inu itəmat netəmim rəha Uhgīn itəm nəkotətəuatip, kən itəmat nəsotolən aɡīn nolən rat kit məmə okən rat itəmat ron, iatən nolən rat mīn tahmen e nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; ne nolən rat rafin itəm tol naulisən o nənən; ne netəmim naumis. ⁴ Kən təsəwīrən məmə nakotən nəghatən itəm taulis o nənən, o nəghatən alməl mīn, o nəsanən, o nəpoəən. Təsətəuatipən məmə nakotən nəghatən rat mīn əh, məto otən nəghatən wīr mīn kəm Uhgīn, məmə nīkitəmat tagien o natīmnat itəm in təmol otəmat. ⁵ Kən nəkotəkəike motītun nat u məmə, netəmim itəm koatitəp nīpitan, o netəmim itəm koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, o netəm naumis, ilat mīn əh ko kəsotuwīnən e nərəmərəən rəha Kristo ne Uhgīn, (netəm naumis kotahmen e netəm koatəfak kəm narmī nat mīn, rəhalat nautə in uhgīn rəhalat). ⁶ Sotegəhan-inən məmə suah kit otīuw-pən itəmat e nəghatən eiueiuə mīn rəhan itəm nīpahrienən lan tīkə. Məto-inu o nolən rat mīn əh, Uhgīn nīkin otərat kən otol nalpīnən kəm netəmim itəm koatəht nəwīan. ⁷ Tol nəhlan, əsotuwīnən motan kələh itəmat mīn ilat motol nolən rat mīn itəm koatol.

4:22: Rom 8:13; Kol 3:9 **4:23:** Rom 12:2 **4:24:** Jen 1:26; Kol 3:10 **4:25:** Sek 8:16; Kol 3:8-9

4:26: Sam 4:4; Jem 1:19-20 **4:29:** Kol 4:6 **4:30:** Aes 63:10; Efes 1:13-14; 1 Tes 5:19 **4:31:**

Kol 3:8 **4:32:** Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 **5:1:** Mat 5:48 **5:2:** Eks 29:18; Hip 10:10

5:5: 1 Kor 6:9-10; Kol 3:5 **5:6:** Rom 1:18; Kol 2:4,8

⁸ Nian kit aupən, napinəpən tatəramərə etəmat, məto roiu itəmat ninotuwa o Kristo kən nəhag-əhagən tınatəramərə etəmat. Kən tol nəhlan, otan tahmen e netəm rəha nəhag-əhagən, ⁹ məto-inu nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhatəmat tatə-in nəwīrən, ne nətuatipən, ne nīpahrienən. ¹⁰ Kən otalkut məmə onəkotegəs-in motitun nolən mīn itəm okotol Uhgīn nīkin tagien lan. ¹¹ Əsotətəu-pənən netəmim rəha napinəpən motol nolən rat mīn itəmat mīn ilat. Noa təwīr mīn e nolən mīn əh tīkə. Məto otəmki-pa nolən mīn əh e nəhag-əhagən, kən netəmim okotitun məmə nolən mīn əh kotərat. ¹² In naulisən asol o nən-iarəpən nolən anion mīn rəha netəm u itəm koatəht nəwīa Uhgīn. ¹³ Məto natimnat rafin itəm okotuwa e nəhag-əhagən, netəmim kotəplan wīr məmə ilat kotahro nulan. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu nian nəhag-əhagən tatol əp nat kit, kən in mīn tatuwa nəhag-əhagən. O nat u inu katən məmə, “Itəmat u noatapīl, otaiir-ta, otəmegəh e nīmīsən, pəs Kristo otasiəgəpīn itəmat.”

¹⁵ Kən oatəto wīr itəmat, məsotatigən məmə netəm kotalməl ne, məto nəkotatig e nenatigən, ¹⁶ kən nian rafin okəmə nəkotəplan suatip o nolən nəwīrən kit, otol, məto-inu roiu kotatig e nian rəha nəratən tepət. ¹⁷ Kən tol mīn-nəhlan, sotalmələn-ta, məto otəkəike motalkut məmə onəkotitun nat naka itəm Iərəməərə tolkeike. ¹⁸ Sotapīsən e alikol məto-inu otīuw-pən itəmat e nalmələn, məto təwīr məmə nəmegəhən rəhatəmat otərioah əm e Narmin Rəha Uhgīn. ¹⁹ Otəghat kəm itəmat mīn e napuən mīn e Naoa rəha Napuən, ne napuən mīn rəha nīməfak, ne napuən mīn itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgīn. Otan, kən otan napuən mīn e nīkitəmat kəm Iərəməərə, ²⁰ kən nəkotəkəike moatən kəm Tata Uhgīn məmə nīkitəmat tagien o natimnat rafin, kən otən e nərgī Iərəməərə Iesu Kristo.

Nolən rəha netəm kəmotol marit

²¹ Otətəlig-in kən motol nəghatən rəhatəmat mīn məto-inu nakotisiai-in Kristo.

²² Itəmat nīpitan itəm ninotol marit rəkis, otətəlig-in kən motol nəghatən rəha nəman mīn rəhatəmat məmə noatol kəm Iərəməərə. ²³ Otol nəhlan məto-inu iərman in tərəmərə e rəhan pətan tahmen e Kristo in tərəmərə e nīməfak u nīpətin, kən in rəhan Iosmegəh. ²⁴ Nīməfak tatətəlig-in kən matol nəghatən rəha Kristo, kən tahmen-ahmen əm, nīpitan itəm kīnotol marit rəkis okotəkəike kətəlig-in kən motol nəghatən rəha rəhalat mīn nəman e natimnat rafin.

²⁵ Kən itəmat nəman itəm ninotol marit rəkis, otolkeike rəhatəmat nīpitan tahmen əm məmə Kristo təmolkeike nīməfak, kən mos-ipən rəhan nəmegəhən ron. ²⁶ Təmol nəhlan məmə in otol nīməfak otətəuatip, kən təmaikuas lan e nəghatən rəha Uhgīn, tahmen e nəhau tətəikuas e netəmim. ²⁷ Təmol mīn nəhlan məmə Kristo titun nosən rəhan nīməfak muwa ron, kən nīməfak u tətəuatip wīr, kən kəsehm-pənən nolən rat kit lan, kən in təwīr məhag-əhag. Nīməfak əh in tahmen e pətan kit itəm kəmol-pən malə-malə kəm in məmə otol marit, kən nat kit tīkə e nīpətin itəm təsətəuatipən. ²⁸ Kən e suatip kitiah əm, nəman okotəkəike motolkeike rəhalat nīpitan mīn tahmen məmə koatolkeike atip əm nīpətīlat. Etəm itəm tolkeike pīk rəhan pətan, tolkeike atip in. ²⁹ Otətəlig-in-tu, suah kit tīkə itəm tatətəhau atip nīpətin, məto in tətəgwən wīr kən mətehm wīr, tahmen əm məmə Kristo tatol kəm nīməfak, ³⁰ məto-inu

5:8: Jon 12:36; Efes 2:13; Kol 1:13; 1 Pita 2:9 **5:13:** Jon 3:20-21 **5:14:** Aes 26:19; Rom 13:11
5:16: Kol 4:5 **5:18:** Luk 21:34 **5:19:** Kol 3:16 **5:20:** Kol 3:17 **5:21:** 1 Pita 5:5 **5:22:**
Kol 3:18; 1 Pita 3:1 **5:23:** 1 Kor 11:3; Efes 1:22 **5:25:** Kol 3:19; 1 Pita 3:7 **5:26:** Taet 3:5
5:27: 2 Kor 11:2; Kol 1:22

kitat nəwtain nīpətīn. ³¹ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “O nat əh, suah kit otiet rəkis e rəhan tata ne mama, kən mol kitīəh ilau rəhan pətan, kən ilau okuea tahmen e nīpətīn kitīəh əm.” ³² Nəghatən əh in nəghatən wīr kit itəm təfigəm, kən nīpətīn tatəhluaig. Məto iatən məmə in nīmaa nəghatən kit məmə Kristo ne nīməfak, ilau kitīəh. ³³ Məto nəghatən əh tatuwa mīn otəmat. Kən itəmat nəman kitīəh kitīəh onəkotolkeike rəhatəmat nīpitan mīn tahmen e nakotolkeike atīp mīn itəmat. Kən nīpitan, nəkotəkəike motīsiai-in rəhatəmat nəman.

6

Nolən rəha nīsualkələh ne tata ne mama

¹ Itəmat nīsualkələh. Otol nəwia tata ne mama rəhatəmat məto-inu rəha Iəramərə u itəmat, kən nolən əh in tətuatīp məmə itəmat nəkotol. ² Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Otos-ipən nīsiaiən kəm rəhatəmat tata ne mama.” Inu tatətul aupən e lou mīn itəm nəniəkīsən kit tətatīg lan, kən nəniəkīsən əh tatən nəhlan məmə, ³ okəmə nəkotol nəhlan, “natīmnat mīn e nəmegəhən rəhatəmat okotaiu wīr, kən natīgən rəhatəmat e nətueintən u otəfəməh.”

⁴ Tata mīn. Əsotolən nolən əskasīk e nenətītəmat mīn məmə otol nīkilat təpou mahmə, məto ehm wīr ilat, mэг-ətuatīp-in nolən mīn rəhalat, kən mэгətun ilat e suatīp rəha Iəramərə.

Nolən rəha slef mīn ne rəhalat etəm-iasol mīn

⁵ Slef mīn. Otol nəwia netəm-iasol mīn rəhatəmat e nətueintən u, otol e nīsiaiən, ne nəginən, kən otol e nīkitəmat pahrien tahmen əm məmə rəhatəmat etəm-iasol in Kristo. ⁶ Kən otol nəwialat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nīkilat otətagien otəmat. Məto otol nəwialat tahmen məmə itəmat slef mīn rəha Kristo, kən moatol nolən mīn itəm Uhgīn tolkeike e nīkitəmat pahrien. ⁷ Otol rəhatəmat wək e nīkitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha Iəramərə, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm, ⁸ məto-inu nəkotītun məmə Iəramərə otos-ipinə nətouən kəm netəmim rafin e nat wīr mīn itəm kəmotol, nat əpnəpīn okəmə in slef kit o in etəm əpnəpīn əm kit.

⁹ Kən itəmat netəm-iasol mīn. Otehm mihin mīn əm rəhatəmat slef mīn e suatīp kitīəh əm. Əsotəghat əskasīkən kəm ilat məmə ilat okotol nəwiam, məto-inu nəkotītun məmə Etəm-iasol rəhalat ne rəhatəmat in kitīəh əm əpəh e nego e neai, kən in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

Nuwīnən e natīmnat rəha Uhgīn o nəluaginən

¹⁰ Namnun nəghatən rəhak tol mīn-nulan. Otətul əskasīk e Iəramərə ne rəhan nəsanənən asol. ¹¹ Otuwīn e natīmnat rafin rəha Uhgīn o nəluaginən məmə nəkotītun nosən nətulən rəhatəmat nian Setan tatol nalpəkəuən e neiuēiuəən o nohən itəmat. ¹² Iatən nəhlan məto-inu kitat kəsotəluaginən kitat netəmim rəha nətueintən, məto koatəluagin kitat nat pīsīn itəm kəsotəplanən, inəh iəramərə mīn, ne nepətən mīn, ne nat itəm kotəsanən e nəratən rəha napinəpən roiu e nətueintən, ne iərmīs mīn e magoagəp. ¹³ Tol nəhlan, otuwīn e natīmnat rafin rəha Uhgīn o nəluaginən məmə nian nəratən itəm Setan tatol otuwa, nəkotītun nosən nətulən rəhatəmat, kən nian nəmol əpen-əpenə rafin o nəluaginən, nəkotītun nosən nətulən rəhatəmat.

5:31: Jen 2:24; Mat 19:5

5:32: Nol Əpən 19:7

6:1: Kol 3:20

6:3: Dut 5:16

6:4: Sam

78:4; Prov 22:6; Kol 3:21

6:5: Kol 3:22-23; Taet 2:9-10; 1 Pita 2:18

6:8: 2 Kor 5:10; Kol 3:24-25

6:9: Rom 2:11; Kol 4:1

6:11: Rom 13:12; 2 Kor 10:4

6:12: 1 Pita 5:8-9

¹⁴ !Kæn, otol æpen-æpenæ! Nian nakotætul æskasik o næluaginæn, ræhatæmat natimnat ræha næluaginæn tol min-nulan:

Otaskælim æskasik næghatæn pahrien, inu tahmen e kætæut itæm næmotælis nælugitæmat lan.

Otol nolæn ræhatæmat otætuatip e niganæmti Uhgîn e nahatætææn, inu tahmen e iaen itæm tatætlosig-in manikilæhatæm.

¹⁵ Otol ræhatæmat nætæligæn tæskasik e namnusæn tæwir ræha næmælinuæn, inu tahmen e put æskasik itæm tætasitu etæmat o nætulæn.

¹⁶ Kæn nat kit min e in min æh, otahatætæ æskasik e Uhgîn, inu tahmen e sil u in timba asol kit itæm titun nahtosisig-inæn mæwiæmis nigæm e nægænin nifagæ ræha Setan itæm tatuæp.

¹⁷ Otæn nipahrienæn e nosmegæhæn ræha Uhgîn, inu tahmen mæmæ natuwîn e hat æskasik kæmol e iaen itæm tatæfætæn ræhn-kæpætæm.

Otitun wir Naoa Ræha Uhgîn, inu tahmen mæmæ nakos e naip ræha næluaginæn itæm Narmîn Ræha Uhgîn tatos-ipinæ kæm itæmat.

¹⁸ Kæn otegæhan-in mæmæ Narmîn Ræha Uhgîn otit itæmat e ræhatæmat næghatæn kæm Uhgîn e nian rafin, kæn otæghat kæm Uhgîn e næfakæn e nolæn pisin pisin min ne nætapæhæn min. Tol næhlan, otegæs wir, kæn motæfak nian rafin o iæfak min rafin.

¹⁹ Kæn otæfak min ron io mæmæ nian rafin itæm iatæghat, kæn Uhgîn otos-ipa næghatæn kæm io, mæmæ esæginæn o næn-iaræpæn nat anion ræha namnusæn tæwir itæm Uhgîn tæmol æp kæm kitat. ²⁰ Kæn roiu, io ien æhruin ræha Iesu Kristo, mæto ekætætig æm e kalapus kæmælis io e sen u iaen, mæto-inu iatæn-iaræp namnusæn tæwir æh. Ekæike mæn-iaræp namnusæn tæwir æh mæsæginæn, kæn otæfak ron io mæmæ ekol min-nulan.

Namnun næghatæn ræha Pol

²¹⁻²² Io iakolkeike mæmæ itæmat nakotæto namnusæn ræhak, kæn tol næhlan, ekahl-ipinæ Tikikas timnæ. In piætæt keike kit itæm tætaiu æskasik e wæk ræha Iæramæra ikin-u. In otæn-iaræp namnusæn ræhatimat kæm itæmat mæmæ io etæhrætig nulan, kæn namnusæn æh otilæs-ipær nætæligæn ræhatæmat.

²³ Pæs Uhgîn Tata ne Iæramæra Iesu Kristo okios-ipinæ næmælinuæn, ne nolkeikeæn, ne nahatætææn. ²⁴ Pæs Uhgîn otawte-in næwiræn ræhan kæm netæmim rafin itæm kotalkeike ræhatat Iæramæra Iesu Kristo e nolkeikeæn itæm namnun tikæ.

Filipae

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Filipae

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Filipae

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak əpəh Filipae.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol in təmätuoun niməfak əpəh Filipae e rəhan naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Nian Pol təmätatig e kalapus əpəh Rom, netəm rəha niməfak əpəh Filipae, kəmotahl-ipən Epafrotaetas məmə otəmik mənī neen muwin kəm in. Okəm-naka, niməfak əpəh Filipae in təmätuoun mahl-ipən mənī kəm Pol.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otən tagkiu o niməfak əpəh Filipae o natimnat itəm kəmotahl-ipən kəm in. Pol tolkeike məmə otələs-ipər nətəligən rəhalat, kən mən-ipən kəm ilat məmə suatip kitiəh əm məmə okotagien lan. Iesu Kristo pişin əm titun nolən ilat nikilat tagien, nat əpnəpən məmə koatatig e nian wır o nian iəkis.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Timoti, slef mil rəha Kristo Iesu, iatuən təwir kəm itəmat rafin netəm koatəfak kəm Kristo Iesu əpəh Filipae, ne netəm-iasol rəha niməfak, ne dikon min. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməfak o netəm Filipae

³ Iakolkeike mə iakən kəm itəmat məmə nian min rafin itəm nikik təht itəmat, iatən kəm rəhak Uhgın məmə nikik tagien otəmat. ⁴ Kən nian rafin e rəhak rafin nəfakən otəmat rafin, iatəfak əm e nagienən, ⁵ mətə-inu rəhatəmat nawteən təmasitu lak e wək rəha namnusən təwir, e nətuounən, nian nəmotahatətə e namnusən təwir, mətəarus-pa u-roiu. ⁶ Tol nəhlan ekıtun wır məmə Uhgın itəm təmätuoun wək təwir e nəmegəhən rəhatəmat, in otəpanol namnun lan e nian Kristo Iesu otitəlig-pa min.

⁷ Nian rafin, iakolkeike pik itəmat, kən ekəike mətə nagienən nəhlan mətə-inu itəmat nəmotuwa kotol kitiəh e nəwırən rəha Uhgın o wək itəm təmos-ipa kəm io. E nian emətətig e kalapus, ne nian emətan əm matətul-arəp o namnusən təwir məmə in nıpahrienən, mətə itəmat nəmotasitu lak. ⁸ Uhgın titun məmə iatən pahrien məmə iakolkeike məmə ekəplan itəmat, mətə-inu iakolkeike pik itəmat, tahmen əm məmə Iesu Kristo tolkeike mihin itəmat.

⁹ Kən inu rəhak nəfakən məmə rəhatəmat nolkeikeən otəwiə təhmın min e nitunən nat ne nenatigən rafin ¹⁰ məmə itəmat onəkotitun nehmən nat naka in təwir pik agın-əh, kən məmə onəkotətuatip wır, kəsehm-pənən nat tərət kit etəmat e nian itəm Kristo otuwa min lan. ¹¹ Pəs rəhatəmat nəmegəhən otə-in noan nəwırən ne nətuatipən itəm Iesu Kristo tatol e nəmegəhən rəhatəmat, o nənwıwıən ne nıləs-ipərən nərgi Uhgın.

Nian Pol əpəh e kalapus, netəmim kəmotəto namnusən təwir

¹² Io min neen, iakolkeike məmə onəkotitun məmə nat əpnəpən nahməən naka itəm kəmol lak, mətə təmasitu pik o nən-iarəpən namnusən təwir kəm netəmim tepət, ¹³ mətə-inu tol nəhlan, mopael min itəm koatehm nimə rəha Sisa, ne netəm pişin pişin min tepət, kınotitun rəkis məmə io etatig

e kalapus mato-inu io iolwək rəha Kristo. ¹⁴ Kən rəhak natigən e kalapus təmol məmə iəfak min iuəhkir ilat rafin kəmotahatətə əskasik təhmin min e ləramərə, kən matol nətəligən rəhalat təskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın məsotəginən.

¹⁵ Nipahrienən, neen kəmotən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo mato-inu koatetə io kən motolkeike məmə okotaprəkis-in io. Məto neen koatən-iarəp əm namnusən təwir rəha Kristo e nətəligən ətuatip. ¹⁶ Itəm min u nətəligən rəhalat tətutip əm, ilat koatən-iarəp namnusən təwir mato-inu kotolkeike io, kən motitun məmə Uhgın təmələhəu-pən io ikın-u e kalapus məmə iatətul-arəp o namnusən təwir məmə in nipahrienən. ¹⁷ Məto neen itəm koatetə io, kəsotən-iarəpən Kristo e nikilat pahrien, məto koatol əm mato-inu kotolkeike məmə okotiləs-ipər atip ilat, kən nikilat təht məmə okotol nəratən kəm io roiu, nian etatig e kalapus. ¹⁸ Məto nat əh, nat əpnəpən əm. Okəmə koatol e nikilat pahrien o kəp, məto nat asol məmə koatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo, kən inu tatol nikik tətəgien.

¹⁹ Pahrien, kən nikik otagien min mato-inu ekıtun məmə e noa nəfakən rəhatəmat, ne nasituən rəha Narmin rəha Iesu Kristo, in otosmegəh io e nəratən u, ²⁰ təhmen əm məmə iakolkeike pik kən matələhəu-pən rəhak nətəligən məmə oesolən nat kit itəm otol aulis io e niganəmti Uhgın. Məto roiu ne nian rafin, nikik təskasik məmə okəmə iatəmegəh o ekimis, məto iatisiai-in Kristo e nəmegəhən rəhak. ²¹ Tol nəhlan mato-inu nəmegəhən rəhak in Kristo əm, kən okəmə ekimis, in nat təwir taprəkis. ²² Okəmə iatəmegəh əh, in təwir o nolən wək məsin min rəha Uhgın e nətueintən. ?Kən ekıtəpun itəm pəhrəuən? !Iəkəruru! ²³ Roiu əh suatip kəiu katuəməhl əupən in io, məto iakolkeike ilau kərən. Iakolkeike pik məmə iakapəs natigən ikın-u muwin məplan Kristo itəm in təwir agın maprəkis-in natigən u ikın-u. ²⁴ Məto iakəplan məmə ekəike mətatig ikın-u o nasituən etəmat. ²⁵ Kən mato-inu ekıtun məmə inu in nipahrienən, kən ekıtun məmə oekətatig kitat min itəmat, o nasituən etəmat məmə nahatətəən rəhatəmat otəwiə e năgienən. ²⁶ Kən e nolən əh, nian ekuwa min məplan itəmat, nikitəmat otagien nakotənwiwi Kristo Iesu, mato-inu io emitəlig-pa min otəmat.

Nətulən əskasik

²⁷ Kən nat asol, itəmat onəkotəkəike motol məmə nolən min rafin e nəmegəhən rəhatəmat koatos-ipən nisiiəən kəm namnusən təwir rəha Kristo. Kən, nat əpnəpən okəmə ekimnə o esimnəən, pəs oekəto məmə nakotətul əskasik e nətəligən kitəh əm, kən məmə itəmat rafin, itəmat nakotalkut e nətəligən kitəh əm o nən-iarəpən namnusən təwir, ²⁸ kən məmə nəsotəginən rəhatəmat tikimər min. Inu nəmtətin kit olat məmə Uhgın otərəkın ilat, məto in otosmegəh itəmat. Uhgın otol natimnat min əh rafin. ²⁹ Otol nəhlan mato-inu in təmegəhan-in məmə onəkotahatətə e Kristo, kən nat kit min, məmə onəkotos min nahməən ron. ³⁰ Kitat rafin koatatig e nəmouən kitəh əm, itəm nəmotəplan e rəhak nəmegəhən əupən, kən roiu nakoatəto məmə ekətatig lan.

2

Kotəkəike kətəu-pən suatip rəha Iesu Kristo

1 ?Nikitəmat təskasik e Kristo mato-inu noatol kitəh itəmat min, o kəp? ! Əwəh! ?Nakoatəto təwir e nolkeikəən rəhan, o kəp? !Əwəh! ?Moatauilim itəmat Narmin Rəha Uhgın, o kəp? !Əwəh! ?Moatol təwir kəm itəmat min kən moatasəkıtun itəmat min, o kəp? !Əwəh! ² Təwir, pəs nətəligən rəhatəmat tuwa

kitiäh; kæn motolkeike itəmat min; kæn motuwa kitiah e narmın ne nətəligən o natimnat itəm nakoatuwin ron. Kənu, okəmə nəkoatol natimnat min əh, in otol nikik tagien pik agin. ³ E nolən kitiah əm, sotolən nat kit məmə itəmat nakotəwir motaprəkis-in itəmat min neen, kæn sotolən nat kit məmə nakotiləs-ipər atip itəmat lan. Məto otos-iəhau atip itəmat, kæn otətəlig-in pik itəmat min neen taprəkis-in itəmat əm. ⁴ Kæn otasitu etəmat min e nəmegəhən rəhatəmat. Təsəwirən məmə suah kit tatehm atip əm rəhan nəmegəhən.

⁵ Rəhatəmat nətəligən otəkəike mahmen e nətəligən rəha Iesu itəm tol min-nulan:

⁶ Kristo in tahmen əm e Uhgın

məto in təməsalkutən məmə in otaskəlīm nepətən rəha Uhgın,

⁷ məto təməpəs rəhan nepətən, kæn təmuwa mahmen e iolwək əm kit, kæn təmaiir e nətueintən muwa etəmim əm kit.

⁸ Kæn nian in etəmim kit, nıpətın tahmen əm etat, in təmos-iəhau atip in mol nəwia Tata Uhgın e natimnat rafin muwa mətoarus mimis, itəm kəmol aulis in e nimisən e nig kəluau.

⁹ Məto-inu təmol nəhlan, Uhgın təmiləs-ipər agin in, kæn mos-ipən nərig kəm in itəm taprəkis-in nərig min rafin,

¹⁰ məmə e nərgi Iesu, natimnat rafin itəm koatəmegəh ikın min rafin e neai, ne nətueintən, ne niki nitən ləhau ikın, okotisin nulilat motos-ipən nisaiian kəm in,

¹¹ kæn ilat rafin okotən-iarəp məmə Iesu Kristo in Iərəməərə, o nos-ipənən nisaiian kəm Tata Uhgın.

Itəmat nəkotahmen e nəhag-əhagən e nitən min

¹² Rəhak netəmim min itəm iakolkeike pik, nian emətan kitat min itəmat, itəmat nəmoatol nəwiak nian rafin. Kæn roiu, məto-inu etatig isəu otəmat, itəmat atip nəkotəkəike motalkut əskasik məmə nəkoatol nəwiak e natimnat min u: məto-inu ninotitun rəkis nolən əh rəha Kristo, otalkut əskasik o nətəu-pənən suatip rəha nosmegəhən. Otətəu-pən suatip əh e nigənəmti Uhgın motasiəp motəgin. ¹³ Kæn otətəu-pən suatip əh məto-inu Uhgın tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotolkeike məmə nəkoatol nəwian, kæn tatos-ipinə nəsanənən kəm itəmat məmə onəkotol pahrien nəwian.

¹⁴ E natimnat rafin itəm nəkoatol, sotəghat-əghatən ron, kæn məsotərgəhəuən ron ¹⁵ məmə nəmegəhən rəhatəmat otətəuətəp wir, kæn kəsehm-pənən nəratən kit lan, kæn itəmat nenəti Uhgın itəm nolən əko-əko tikə etəmat, itəm nəkotatig e nəlugi netəm koteko-əko, iapinəp min. Kæn itəmat nakotəhag-əhag tahmen e məhau min e nətueintən ¹⁶ itəm nakotaskəlīm wir nəghatən e nəmegəhən. Ken otol natimnat min əh rafin məmə nian Kristo tatuwa min, kæn ekausit otəmat, kæn oekitun məmə esaiu əpnəpinən, nəhgik təsikəən o nat əpnəpin əm. ¹⁷ Nolən rəhatəmat rəha nahatətəən e Uhgın tahmen e sakrifais* kit kəm Uhgın. Okəm-naka ekimis, kæn muwa mahmen e sakrifais e wain itəm katəhtəg-pən ilau sakrifais rəhatəmat. Məto nat əpnəpin əm, nikik tagien əm kitat min itəmat. ¹⁸ Kæn e nolən kitiah əm, nikitəmat təkəike magien itəmat min io.

Timoti ne Epafrotaetas

2:3: Kal 5:26 **2:4:** 1 Kor 10:24 **2:6:** Jon 1:1-2; 17:5 **2:7:** Jon 1:14; 2 Kor 8:9 **2:8:** Hip 5:8; 12:2 **2:9:** Wək 2:33; Efes 1:20-21; Hip 1:3-4 **2:10:** Rom 14:11 **2:11:** Rom 10:9 **2:16:** Dan 12:3; Fil 1:10; 1 Tes 2:19 * **2:17:** Nian tepət netəm Isrel koatoh nat megəh min motuwaan e nigəm əpəh e Nimə Rəha Uhgın məmə okotəfak. Nian neen koatəhtəg-pən wain o nəhau e nat megəh itəm nigəm tatus tahmen e nos-ipənən kəm Uhgın. **2:18:** Fil 3:1; 4:4

¹⁹ Okəmә Iәрәmәрә Iesu tegәhan-in, iakolkeike mәмә ekahl-ipinә Timoti timnә mәplan itәmat mәмә nian iakәto namnusән etәmat, kән io mין, nәkik otagien. ²⁰ Suah kit tikә mין u ikin-u itәм rәhan nәtәligән tahmen e rәha Timoti, itәм nәkin tatәht pik itәmat. ²¹ Netәм pisin pisin koatәtәlig-in atip әm wәk mין rәhalat, mәsotәtәlig-inән wәk rәha Iesu Kristo. ²² Mәto itәmat nәkotitun mәмә nian rafin tahro nulan Timoti tatol wәk rәha Uhgин, kән rәhan wәk in tәwir, kән tahmen e suakәku tatol wәk ilau rәhan tata, in tәmasitu lak e wәk rәha namnusән tәwir. ²³ Mәto-inu o nat әh, nәkik tatәht mәмә nian oekitun mәмә rәhak natigән otahro nulan, oekahl-ipinә uәhai әm timnә mehm itәmat, ²⁴ kән ekahatәtә e Iәрәmәрә mәмә otәsuwәhән io mין ekimnә mehm itәmat.

²⁵ Mәto nәkik tәht mәмә ekәike mahl-ipinә Epafrotaetas titәlig-pinә mәplan itәmat. In piak itәм iatuea kitiәh matioal wәk kitiәh, kән matuәluagin e nәluaginән kitiәh rәha Uhgин. Aupән nәmotahl-ipa e nәrgitәmat mәмә otuwa mән-iarәp kәм io namnusән rәhatәmat, kән mәмә otәsиту lak. ²⁶ Mәto roiu, in tolkeike pik mәмә otәplan rafin itәmat, kән matәto tәrat pik mәto-inu itәmat ninәto rәkis mәмә in tatimis. ²⁷ Pahrien, in tәmatimis pik, iuәhkir әm timis. Mәto Uhgин tәmasәkitun, mәto sәнәmә in әm, mәto io mין, kән tәmahtosig-in nat әh itәм otol nәkik titәgit pik. ²⁸ Mәto-inu o nat әh, nәkik tagien pik o nahl-ipinән mәмә nәkitәmat otagien nian onәkotәplan, kән mәмә io ekaluin nәkik tәsәht mיןән. ²⁹ Nәkitәmat otәkәike magien mәмә onәkotәplan mין, tahmen mәмә in piatәmat kit e Iәрәmәрә. Kән otos-ipән nisaiiән kәм netәм kotahmen әm lan, ³⁰ mәto-inu iuәhkir in timis o wәk rәha Kristo, mәsәginән o rәhan nәmegәhән e nian әskәsik mין mәмә in otәsиту lak, nian rәhatәmat suatip tikә o nasituән.

3

Suatip pahrien o nosән nolән әtuatip

¹ Rәhak mין netәmim itәм iakolkeike pik, inu namnun nәghatән rәhak. Otagien o Iәрәmәрә. Kән ekәte mין әm nәghatән kitiәh itәм emәte kәм itәmat aupән, mәto sәнәmә in nat tiәkis ron io, kән in otәsиту etәmat mahtosig-in itәmat o nәghatән eiueiuә mין.

² Roiu, iatән kәм itәmat mәмә, !Oatәto kuri mין әh! !Oatәto netәм koatol nolән rat mין! !Oatәto netәм koatәte itәм! Ilat koatән mәмә okәike kәhg-ipән suah kit mәмә in otәtuatip e niganәmti Uhgин. Netәм mין әh kotahmen e kuri iarupin mין itәм koatol nәratән.* ³ Mәto kitat u nenәti Uhgин pahrien mין itәм in tәmәte rәkis nolән rat mין e nәkitat, kән Narmin Rәha Uhgин tatol mәмә kitat kotitun nәfakән kәм Uhgин e rәhatat nәmegәhән. Kән kitat kotәsit pik e Kristo Iesu kән motәgile әm lan, mәto sәнәmә in nat kit itәм kitat atip kәmotol e nipәtitat o nosmegәhән itat. ⁴ Mәto aupән, rәhak natimnat nәhlan tәpәt itәм emәtagile lan o nosmegәhән io. Kән okәмә suah kit nәkin tәht mәмә titun nagile әmән e natimnat tol nәhlan, mәto rәhak natimnat kotol nәhlan taprәkis agin-әh. ⁵ Nian emos nian eit әtuatip, kән kәmәhg-ipән io. Kән io etәм Isrel, emisi-pән e noanol rәha Benjamin, tipik mין ilat mין netәм Isrel әtuatip, kән io mין iatәtәu-pән suatip kitiәh. Aupән, io Farisi kit, kән iatәtәu-pән wir Lou. ⁶ Emolkeike pahrien e nәkik rafin mәмә ekol Uhgин nәkin tagien mәмә emol nәratән kәм netәм koatahatәtә e Iesu. Kәmәsehм-pa-mән nat

2:21: 2 Tim 4:10 **2:25:** Fil 4:18 * **3:2:** Netәmim neen e noanol rәha Isrel kәmotәgәtun e nimәfak mәмә okәike kәhg-ipән suah kit, kән in tәike mәtәu-pән Lou rәha netәм Isrel mәмә in otәtuatip e niganәmti Uhgин. Mәto Pol tәsolkeikeән ilat mәto ilat koateiuә matәrәkin nahatәtәән rәha nimәfak. **3:3:** Rom 2:29 **3:4:** Wәk 22:3 **3:5:** Luk 1:59; Wәk 23:6; 2 Kor 11:22

tərat kit ne e nəmegəhən rəhak məto-inu emətəu-pən rafin lou min rəha nat Isrel. ⁷ Məto natimnat min rafin əh itəm emətagile elat aupən, kən nīkik təht ilat kotəwir pik agin, məto roiu əh iatəplan məmə ilat nat əpnapin əm məto-inu enitun nat itəm Kristo təmol.

⁸ Məto təsolən namnun ikin əh. Kən roiu etakil məmə natimnat rafin agin, ilat nat əpnapin əm məto-inu iatəplan nat kit itəm in təwir pik agin, məmə ekıtun Kristo Iesu, Iərəməərə rəhak. Emapəs rafin ilat o Kristo. Iatakil ilat tahmen e nəme nərik məmə ekıtun wir Kristo, ⁹ kən məmə ekioal kitiəh itimlau min. Uhgın təsəplanən io məmə ekətuatip məto-inu io atip emətəu-pən ətuatip Lou, məto in tatəplan io məmə ekətuatip məto-inu iatahatətə əm e Kristo. Uhgın tatol məmə io etəm ətuatip e nahatətəən rəhak. ¹⁰ Iakolkeike məmə ekıtun təhmin min Kristo, ne nəsanənən itəm Uhgın təmol in təmegəh min e nimisən, kən iakolkeike məmə ekuwa iuahkir ron nian ekəto nahməən tahmen e nahməən itəm in təməto. Kən iakolkeike məmə ekuwa mahmen lan e nimisən rəhan, ¹¹ kən e suatip əh, ekıtun nələhəu-pən əskasikən rəhak nətəligən lan məmə, io min, Uhgın otol ekəmegəh min.

Pol təmalkut əskasik məmə in otıtun təhmin Kristo

¹² Esənən məmə enos rəkis natimnat min əh, kən məmə e nəmegəhən rəhak əh-roiu, io ekətuatip wir. Kəp. Məto emətəp mətəlkut pik məmə ekos maskəlim natimnat min əh məmə rəhak, məto-inu Kristo Iesu təmitəp io kən maskəlim tiəkis, təmol io rəhan, məmə ekos natimnat min əh. ¹³ Piak min, esənən məmə enos rəkis natimnat min əh. Kəp. Məto nat kitiəh əm itəm etəlkut ron, məmə ekaluin natimnat e məntaak, mətəlkut pik matos noəh o nat itəm tatəməhl aupən-in io, ¹⁴ kən tahmen e suah kit itəm tətaiu məmə in otol win o nosən nat kit, kən io etaiu o nosən noan nalkutən rəhak, kən noan nalkutən əh in nəmegəhən wi e Kristo Iesu itəm Uhgın təmaun-in io məmə ekos.

¹⁵ Kən kitat rafin itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhatat, okotəkəike motəskəlim nətəligən min əh. Məto okəmə itəmat neen nətəligən rəhatəmat tol pisin e nat u, pəs Uhgın otol tagəhag kəm itəmat nətəligən itəm tətuatip. ¹⁶ Məto nat keike məmə kotətəu-pən suatip itəm kinotıtun rəkis.

¹⁷ Piak min, otuwa kitiəh motətəu-pən nəme nelkək, itəm itimat emotol rəkis nəkotəplan, kən otisilu wir netəm koatitəp nəme nelkitimat. ¹⁸ Otətəu-pən nəme nelkək məto-inu enən-ipinə rəkis kəm itəmat nian tepət, kən roiu nahui nəmtək tətaiu ron məmə, netənim tepət rəhalat naliwəkən tatəgətun məmə ilat tikimər min rəha namnusən təwir rəha Kristo məmə in təmimis e nig kəməluau. ¹⁹ Uhgın otərəkin ilat. Koatətəlig-in pik əm nərpilat, məmə in uhgın rəhalat, kən motausit o nolən natimnat itəm tol naulisən, kən nətəligən rəhalat tatuwin pik əm o natimnat rəha nətueintən. ²⁰ Məto kitat netəm rəha nego e neai, koatəsaahgin Iosmegəh itəm otisi-pən e nego e neai, u Iərəməərə Iesu Kristo. ²¹ Kən in otəuhlin nipətıtə rəha nətueintən u, inu nagwənən nigı mətikolo, kən mol tahmen e rəha Kristo nian təməmegəh e nimisən. In otol nəhlan e nəsanənən rəhan itəm titun nələhəu-pənən natimnat rafin e rəhan nərəməərən.

4

¹ Tol nəhlan, rəhak min, otətul eskasik mihin nulan e Iərəməərə. Iakolkeike itəmat kən molkeike pik məmə ekəplan min itəmat. Rəhak min netənim, nəmegəhən rəhatəmat itəm tətuatip tatol nīkik tətəgien, kən itəmat noa wək rəhak itəm təwir agin.

3:6: Wək 8:3 **3:7:** Mat 13:44-46 **3:9:** Rom 3:21-22 **3:10:** Rom 6:3-5; 8:17 **3:12:** 1 Tim 6:12,19 **3:14:** 1 Kor 9:24 **3:15:** 1 Kor 2:6 **3:17:** 1 Kor 4:16 **3:19:** Rom 16:18 **3:20:** Efes 2:6,19 **3:21:** 1 Kor 15:28,42-53 **4:1:** 1 Tes 2:19-20

Pol tāmils-ipər nətəligən rəhalat

² Iuotia ne Sintike, awi, okol nəkuəpəs rəhatəmlau nərgəhəuən muegəhan e nətəligən rəhatəmlau mətə-inu rəha Iərəmərə kərən u itəmlau.

³ Əwəh, kən ik mīn, itəm kilau min ik kəmioal wək nuwəh rəkis, iakolkeike məmə nakasitu e pətan mil u, mətə-inu emol pik wək itiməhal min ilau. Katuasitu lak matuən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu Kristo, itimat Klemen ne piak mīn neen mīn itəm kəmotasitu e wək. Uhgīn təməte nərgīlat e naoa rəha nəmegəhən.

⁴ Otagien o Iərəmərə nian rafin. !Kən ekən mīn, otagien! ⁵ Otol kəm netəmim məmə okotəplan məmə itəmat netəm mətīg. Kən məsotaluinən məmə otəsuwəhən Iərəmərə titəlig-pa mīn. ⁶ Nikitəmat təsəht pikən natimnat mīn, mətə e natimnat mīn rafin, otəfak-pən əm kəm Uhgīn o nat naka itəm nakotolkeike. Kən nian nakotəfak moatətapəh ron, otən kəm in məmə nikitəmat tagien o rəhan nəwīrən. ⁷ Kən Uhgīn otos-ipən kəm itəmat nəməlinuən itəm iahgīn pik taprəkis-in nītunən rafin rəha netəmim. Kən nəməlinuən əh otərəmərə wīr e nikitəmat ne nətəligən rəhatəmat mətə-inu nakoatahatətə e Kristo Iesu.

⁸ Kən roiu piak mīn, otətəlig-in natimnat mīn itəm tol nīpahrienən, itəm tətəkəlim nisīaiiən, itəm tətəuatīp, itəm nolən rat tikə lan, itəm kitat kotolkeike, itəm nərgīlat kotəwīr, itəm kotəwīr pik, itəm netəmim koatənwiwi. Otətəlig-in natimnat mīn əh. ⁹ Otol nat naka itəm eməgətun itəmat lan, itəm nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat, kən otol mīn nat naka itəm io emən, kən otol nat naka nəmotəhm-pa lak. Nian nəkoatol nəhlan, kən Uhgīn itəm tatos-ipinə nəməlinuən kəm itəmat, otitan itəmat mīn e nian mīn rafin.

Pol nikin tagien o nasituən rəhalat

¹⁰ Nikik tagien iatənwiwi Iərəmərə mətə-inu nuwəh məsīn nəməsotasituən lak, mətə əh-roiu nikitəmat tətəht mīn io. Nīpahrienən nəmoatətəlig-in pik io, mətə suatīp tikə məmə nakotasitu lak. ¹¹ Esənən nat u mətə-inu natimnat itəm iakolkeike tikə ron io, kəp. Mətə-inu roiu ekītun məmə nīkik tagien əm o natimnat itəm iatos. ¹² Ekītun suatīp rəha nāgienən okəmə rəhak natimnat tikə, o okəmə rəhak natimnat tepət. Enītun rəkis suatīp anion əh e nian rafin, okəmə nīgak nagwənan tepət o noan məsīn əm, okəmə rəhak nautə tepət o noan məsīn əm. ¹³ Mətə-inu Kristo tatos-ipa rəhan nəsanənən kəm io, kən ekītun naliwəkən e nəwīrən o nəratən.

¹⁴ Mətə itəmat nəmotol nolən təwīr nian nəmotasitu lak e nəratən itəm emətətig lan. ¹⁵ Nīpahrienən, itəmat netəm Filipae nīnotitun rəkis məmə nian nəmətuoun motətə namnusən təwīr e Iesu Kristo, nian emiet əpəh Masetonia, itəmat əm un nəmotasitu lak e mənī. Nīməfak mīn tikə itəm təmos-ipa natimnat neen kəm io. ¹⁶ Kən nian emuwīn iuəhkīr əm, e taon Tesalonaeka, mətətig əpəh ikīn, nəmotahl-ipa mīn mənī kəm io, kən sənəmə mau kitīəh əm. ¹⁷ Sənəmə iategəs-in mənī məmə nakotos-ipa kəm io, mətə iakolkeike məmə Uhgīn otəplan nəwīrən əh kən mətou itəmat lan. ¹⁸ Emos rafin mənī itəm nəmotahl-ipa kəm io, kən in tahmen maprəkis mətə-inu nian Epafrotaetas təməmīk natimnat mīn u muwa kəm io, roiu rəhak natimnat rafin tepət. Itəmat nəmotos-ipən nat kit kəm Uhgīn tahmen e sakrifais itəm nəmīəwīn təwīr. In tatos əm, nīkin tətəgien ron. ¹⁹ Kən Uhgīn rəhak in otos-ipinə kəm itəmat natimnat rafin itəm tətəuatīp o nəmegəhən rəhatəmat. Kən rəhan rafin nos-ipənən koatīsī-pən e rəhan nautə tepət təwīr, kən moatuwa e Kristo Iesu.

²⁰ Pəs netənim rafin okotisiai-in Uhgın Tata rəhatat tatuwin matuwın namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹ İatən təwir kəm itəmat rafin itəm nakoatahatətə e Kristo İesu. Piatat mın ilat mın io u ikın-u koatən mın təwir kəm itəmat. ²² Netəm rafin itəm koatahatətə e Kristo İesu, koatən-ipinə təwir kəm itəmat, kən ilat mın əpəh e nimə rəha Sisa koatən təwir pık kəm itəmat. ²³ Pəs İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

Kolosi

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Kolosi Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Kolosi

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Kolosi, taon asol kit əpəh nitən asol Esia.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Katən məmə okəm-naka Epafra təmətuoun niməfak əh Kolosi. Pol təsuwinən məplan niməfak əh, mətə iəgətuon eiueiuə neen kəmotuwa e niməfak. Koatən məmə okotəkəike kətəu-pən suatip neen rəha nagwənən ne nənimən, kən kəfak kəm nagelo min, moatən məmə Kristo in sənəmə ilis pik. Koatən məmə koatos nitunən neen itəm koatəhluag, moatən məmə nitunən ne nolən rəha etəmim in nat kit itəm iahgin pik.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otoh nəgətuonən eiueiuə min itəm koatatig e niməfak. Molkeike məmə otən-iarəp məmə Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, kən iəfak min okəsotagileən e nəgətuonən eiueiuə min əh, mətə-inu ilat nat əpnapin əm.

Pol təmətuoun rəhan nəghatən

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmītəpun rəkis io məmə rəhan. Itimlau piətət Timoti etuatig, ² kən nikitimlau tətəgien məmə iatuəghat kəm itəmat e naoa u, itəm iatuəte matuahl-ipinə kəm itəmat netəmim rəha Uhgın əpəh Kolosi, inu piak min ne winik min e Kristo itəm nakotahatətə əskasik lan. Itimlau iatuəfak məmə nəwirən ne nəməlinuən rəha Uhgın Tata rəhatat in otəkəike mətətig otəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın o netəm Kolosi

³ Nian ekoatəfak otəmat kəm Uhgın u tata rəha Iərəməərə Iesu Kristo, kən nian rafin ekoatən tagkiu kəm in o rəhan wək e nəmegəhən rəhatəmat, mətə-inu emotətə ⁴ məmə rəhatəmat nahatətəən təkəsik ron ne nolkeikeən rəhatəmat tatuwin o netəmim itəm koatəfak. ⁵ Nahatətəən ne nolkeikeən rəhatəmat tol min-nulan mətə-inu nəkotitun wir e nikitəmat məmə Uhgın otos-ipinə kəm itəmat nat naka itəm in təmöl əpen-əpenə lan əpəh ilis e nego e neai. Nəmotətə rəkis natimnat min əh e nəghatən pahrien, inu namnusən təwir rəha Iesu Kristo. ⁶ Ikin min e nətueintən u, namnusən təwir tatoe-in noan matəwiə matol wi nəmegəhən rəha netəmim. Tol əm mə inu nian itəmat nəmotətə motitun niphahrienən əh e nəwirən rəha Uhgın, kən tatəwiə min matoe e rəhatəmat nəmegəhən. ⁷ Inu suah u Epafra, tinən rəkis nəghatən u kəm itəmat. In etəmim wir kit itəm tatos rəhatimlau nəghatən. In etəmim kit tatətul əskasik o nolən wək rəha Kristo kən mətəsitu etəmat. ⁸ In təmən kəm itimlau nolkeikeən rəhatəmat itəm tatuwin o netəmim itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat.

⁹ Tol min-nulan, e nian itəmat emoatətə namnusən əh, kən ekoatəfak e nian rafin otəmat. Ekoatəpəh-in o Uhgın məmə in otətəlmın itəmat e rəhan nətəligən ne nenatigən pəs nəkotitun wir nəwian. ¹⁰ Ekoatəfak nulan məmə naliwəkən rəhatəmat otos-ipən nisaiiən kəm Uhgın pəs tol nikin tətəgien ron. Mətə-inu nəmegəhən rəhatəmat tatoe-in noan itəm təwir o wək rafin rəha Uhgın itəm noatol. Pəs Uhgın otəsitu etəmat məmə nəkotitun wir in. ¹¹ Ekoatəfak məmə nəsanənən asol rəha Uhgın otol itəmat nakotəsanən e nian nəratən tatuwa. Pəs nəkoatətul əskasik kən nətəligən rəhatəmat təfəməh, kən

nagianən tətatiḡ etəmat, ¹² kən nakoatən kəm Tata Uhgın məmə nikitəmat tətagiən o natimat itəm təmol. In təmol itəmat nəkotətuatip, məmə nəkotitun nosən nautə rəha Uhgın itəm otəpanuwa. Onəkotos rəhatəmat nautə tahmen e netənim rafin itəm koatəfak motaliwək e nəhag-əhagən rəha Uhgın. ¹³ Kən Uhgın təmol nəhlan nian in təmiləs-irəkis kitat e nərəməərəən rəha napinəpən, minol kitat kınotuwa e nərəməərəən rəha Nətin itəm in tolkeike pik. ¹⁴ Kən nətin təmikis kitat e nalpinən rəha təfagə, inəh təmafəl kitat e təfagə rat min rəhatat.

*Kristo in ilis taprəkis-in
natimnat rafin*

¹⁵ Nəti Uhgın tahmen-pən əm e rəhan tata itəm kol netənim kəsotehmən.

Aupən aupən aḡin, nian nıməptən ne neai ne natimnat rafin kəmoatikə əh, məto Nətin, in tinımaupən matig rəkis, kən tol-pən in, in ilis tatərəməərə o natimnat rafin min u.

¹⁶ In ilis məto-inu in təmol natimnat rafin e nətueintən u, ne neai, natimnat itəm katehm ilat o kəsehmən ilat, inəh nagelo min, ne iərmis min, ne narmin rat min, ne iərəməərə min rafin. Kən in təmol natimnat min rafin u məmə rəhan.

¹⁷ Kən in tinımaupən matig rəkis e natimnat rafin. Kən natimnat min rafin koatatiḡ məto-inu nəsanənən rəhan tətəskəlīm ilat.

¹⁸ Kən in əm tətətul aupən o nıməfak, kən nıməfak in tatol wək tahmen-pən e nıpətın, kən in rəhn-kapə.

Kən in nəukəti nıməfak, inəh in etənim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nımisən.

Tol nəhlan, in ilis e natimnat rafin.

¹⁹ Məto-inu e nəwıa Uhgın, nəmegəhən ne nəsanənən rafin rəhan tətatiḡ əm e Kristo, kən Kristo in ilis e natimnat rafin.

²⁰ Kən e Kristo, Uhgın təmələhəu nəməlinuən nian nıta Kristo təmaıu e niḡ kəməluau, kən netənim, ne nat megəh min, ne nagelo min, ne iərmis min, ne natimnat rafin kəmotuwa kuəfimin ilat min e nərəməərəən rəha Uhgın.

E Kristo əm Uhgın təmol natimnat min əh.

²¹ Aupən ikin, itəmat nəmoatətul isəu o Uhgın, kən itəmat tikimır min rəhan e nətəligən rəhatəmat, kən nəmoatol təfagə rat. ²² Məto roıu əh, Uhgın təmol məmə itəmat nəmotuwa kol kitıəh itəmat min e nımisən rəha Kristo itəm nıpətın təməkul e niḡ kəməluau. Uhgın təmol mihin əh lan məmə otos itəmat nakotuwa iuəhkır ron, kən motətuatip e niḡanəmtin, kən rəhatəmat nolən rat tikə, kən okol suah kit təsən ratən itəmat. ²³ Natimnat min u tol nəhlan okəmə itəmat nəkoatətul əskasık e rəhatəmat nahatətəən e İesu. Nəmoatəto namnusən təwır itəm tatəgətun natimnat itəm Uhgın otol kəm itəmat əpəh e nego e neai, kən rəhatəmat nətəligən otəkəike matətul əskasık e natimnat min əh. Namnusən təwır u, itəm nəmotəto rəkis, kəmamnus-ıarəp ikin min e nətueintən, kən io Pol, Uhgın təmaun-in io məmə iatən-ıarəp namnusən təwır əh.

²⁴ Nıkkik tagiən məmə ekatəto nahməən e nıpətık o rəhatəmat nahatətəən. Kristo təməto nahməən e nıpətın məmə nıməfak otaiir. Kən e suatip kitıəh əm, io min iatəto nahməən e nıpətık o nıpəti Kristo, inu in nıməfak, məmə otəwiə məskasık. Kən tol min-nəhlan, wək itəm İesu təmətuoun, iakolkeike məmə iakasitu e wək rəha İesu o nıməfak, kən matəto nahməən ron.

1:11: Efes 1:19; 3:16 **1:12:** Efes 1:11,18 **1:13:** Luk 22:53; Efes 2:2 **1:14:** Efes 1:7 **1:15:** Jon 1:18; 2 Kor 4:4 **1:17:** Jon 1:1; 8:58 **1:18:** Wək 26:23; Efes 1:22-23; Nol Əpən 1:5 **1:19:** Kol 2:9 **1:20:** Efes 1:10 **1:21:** Rom 5:10; Efes 2:12 **1:22:** Rom 5:10; Efes 5:27

²⁵ Uhgïn əm təm̄iləs-ipər io məm̄ə ekol wək e niməfak rəhan. Roiu əh, ek̄itun nasituən etəmat o wək itəm Uhgïn təm̄ələhəu-pən e nelmək. Rəhak wək məm̄ə iatən-iarəp nəghatən m̄in rafin rəha Uhgïn pəs nəkotitun w̄ir, ²⁶ nəghatən əh in nalpəkau anionən rəha Uhgïn itəm təmatəhluaig o netəmim rafin aupən ik̄in, mət̄o roiu əh Uhgïn t̄inuhap̄ik n̄ipət̄in kəm rəhan netəmim. ²⁷ Kən Uhgïn n̄ikin tagien əm məm̄ə otən-iarəp nat̄imnat w̄ir m̄in rəha Iesu kəm itəmat, netəm naihluə m̄in u kəsənən mə itəmat netəm Isrel, məm̄ə onəkotitun m̄in. Nalpəkau anionən itəm təw̄ir rəha Uhgïn, in tol min-nulan, Kristo təmos n̄ikitəmat, kən nəkotitun motahatətə lan məm̄ə onəkotos rəhan nəw̄irən itəm təw̄ir aɡin-əh əpəh e nego e neai. ²⁸ Kən it̄imat ekoatən-iarəp Kristo kəm netəmim rafin. Kən ekoatən əskasik moatəhgaiir e n̄ikilat, kən moatəgətun ilat e nenatigən w̄ir, məm̄ə ilat kotuwa iəfak m̄in itəm koatətul əskasik e rəhalat nahatətən e Kristo. ²⁹ Iatol wək əskasik o nat əh, kən e nian rafin iatol wək əskasik p̄ik e nəsanənən asol rəha Kristo itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak.

2

Nəkotəkəike motahatətə əskasik e Iesu

¹ Iakolkeike məm̄ə nəkotitun mə iatol wək əskasik p̄ik otəmat netəm Kolosi, ne netəm Laotisia, ne neen m̄in itəm koatəfak mət̄o esəhmən ilat. ² Iatol wək nəhlan o n̄iləs-ipərən nətəligən rəhatəmat rafin, nian itəmat nakot̄ilp̄in w̄ir n̄ikitəmat məm̄ə n̄ikitəmat otol kit̄iəh əm, kən nat̄imnat m̄in u in tatuwa nian nakoatolkeike itəmat m̄in. Kən iatol wək məm̄ə itəmat rafin onəkotos n̄itunən təw̄ir itəm otol n̄ikitəmat təsənən, kən in otol m̄in məm̄ə nəkotitun w̄ir nəghatən pahrien rəha Uhgïn itəm aupən təmatəhluaig mət̄o roiu t̄inet-arəp. Kən nalpəkauən anion əh, in Kristo, ³ itəm Uhgïn təm̄ərgət̄ain nenatigən ne n̄itunən w̄ir m̄in rafin rəhan tətətig lan. ⁴ Io iatəghat nulan kəm itəmat o nahtosig-inən nəghatən eiueiuə m̄in rəha netəmim itəm tətəhen o niuw-rəkisən rəhatəmat nətəligən. ⁵ Tol mə etatig pap isəu otəmat, mət̄o n̄ikik tatəht p̄ik itəmat. Kən n̄ikik tagien p̄ik mət̄o-inu emət̄o məm̄ə rəhatəmat nətəligən kit̄iəh əm, kən itəmat nakotahatətə əskasik əm e Kristo.

Rəhatəmat nəmegəhən otəkəike mətətig əm e Kristo.

⁶ Mət̄o-inu itəmat nəmotos Kristo Iesu məm̄ə in Iərəmərə rəhatəmat, kən nəkotəkəike moatətəu-pən əskasik in. ⁷ Otaskəlim Kristo t̄iək̄is tahmen e noki n̄ig tateiuaiu m̄iləs nəptən, kən pəs rəhatəmat nəmegəhən təw̄iə məskasik lan. Pəs rəhatəmat nahatətən otəkəike məw̄iə matəskasik e nian rafin, nahatətən inu kəm̄əgətun itəmat lan aupən. Kən nian rafin okotəike moatən kəm Uhgïn məm̄ə n̄ikitəmat təm̄ər m̄erioah e nagienən o nat̄imnat itəm təm̄ol otəmat.

⁸ Oatət̄o w̄ir itəmat məm̄ə netəmim kəsotatuən itəmat e iəgətun eiueiuən rəhalat. Nəgətun eiueiuən əh tatətəu-pən nətəligən rəha netəmim əm ne nəukət̄i lou m̄in itəm tatəghat-in nat̄imnat rəha nətueintən əm. Nəghatən m̄in əh tatisi-pən o nətəligən oas m̄in rəha netəmim, mət̄o kəsot̄isi-pənən o Kristo.

⁹ Kən Kristo in Uhgïn. Kən in təmuwa mos n̄ipət̄i etəmim tahmen e kitat, kən nat̄imnat rafin rəha Uhgïn tətətig lan.

¹⁰ Kən nian nəmotahatətə e Kristo, kən Uhgïn in təmos-ipən nat̄imnat rafin rəha nəw̄irən kəm itəmat. Kən Kristo tatərəmərə e netəmim ne nat̄imnat rafin itəm koatərəmərə e nətueintən ne neai. ¹¹ Kən nat kit m̄in e Kristo, nian itəmat nəmotahatətə lan, kən in təm̄əhg-ipən itəmat. Mət̄o sənəm̄ə nəhg-ipənən rəha n̄ipət̄in itəm netəmim koatol, mət̄o nəhg-ipənən rəha n̄ikitəmat itəm Iesu tatol. In təm̄ətə rəkis nətəligən ne nolən rat m̄in e rəhatəmat nəmegəhən. ¹² Kən e

1:26: Rom 16:25-26; Efes 3:2-9 **1:29:** Efes 3:7,20; Fil 4:13 **2:3:** 1 Kor 1:24,30 **2:4:** Rom 16:18 **2:5:** 1 Kor 5:3 **2:7:** Efes 3:17 **2:9:** Jon 1:14,16 **2:10:** Efes 1:21-22 **2:11:** Rom 2:29

nian itəm kəmau-təlīmin itəmat e nəhau, in nəmtətin kit məmə nəmegəhən aupən rəha təfagə rat rəhatəmat koatimis kən katitənim ilat Iesu, kən Uhgīn təməmegəh mīn e nəmegəhən wi mīn itəmat Iesu e nəmegəhən rəhatəmat, in əh e nahatətəən rəhatəmat e nəsanəənən asol rəha Uhgīn itəm təmol Iesu təmegəh mīn e nīmīsən.

¹³ Aupən ikīn, nian Uhgīn təməsəte rəkīsən əh nolən rat mīn e nīkitəmat, kən e nīganəmtīn, itəmat nəmotimis rəkīs o nolən rat mīn əh. Məto nian nəmotuwa kol kitīəh itəmat Iesu, kən Uhgīn tosmegəh mīn itəmat mīn. Uhgīn təmafəl rəkīs nolən rat mīn rəhatat. ¹⁴ Nian kitat kəmoatol nolən rat, kən kəmotəht Lou rəha Moses itəm tatən məmə okotimis o nolən rat mīn əh, kən tatətu-pa nīpəgnəmtī nəghatən mīn kəm kitat. Məto Uhgīn təməht-ipən nəghatən mīn əh e nīg kəməluau, kən nəsanəənən rəhalat tikə. ¹⁵ E nīg kəməluau-in, Kristo in təmol win e nəsanəənən rəha iəramərə mīn rafīn, kən təmərəkīn nərəmərəən rəha iərmīs mīn tahmen-pən mə in təmol win elat e nəluaginən asol kit. Kən roiu əh, in təmol rəhan tikīmīr mīn kəmotuwa nat əpnarīn əm e nīganəmtī netəmīn.

Iesu tatəramərə etəmat

¹⁶ Tol min-nulan, əsotətəlig-inən nəghatən rəha netəmīn itəm kotələhəu-osiḡ məmə nəkəsotolən natīmnat neen, məsotunən nagwənən u o məsotənimən nat u. Əsotətəlig-inən nəghatən rəhalat itəm koatən məmə nakol natīmnat mīn u e nian asim mīn, o e nian rəha məwīḡ wi mīn, o e nian rəha Sapat. ¹⁷ Lou mīn u rəhalat itəm koatəghat-in, kotahmen e narmī nat kit itəm otəpanuwa, məto nīpətī natīmnat rafīn tətətiḡ e Kristo. ¹⁸ Netəmīn neen kotalisit pik məto-inu ilat koatən mə koatehm nəməhlaiirən mīn neen itəm nīpətīlat tətīḡ. Ilat koatən kəm itəmat məmə nəkotəkəike motol natīmnat neen itəm tatəḡətun məmə rəhatəmat nətəliḡən teiuaiu, kən itəmat onəkotəkəike moatəfak kəm nagelo mīn. Əsotətəu-pənən nətəliḡən mīn rəhalat. Nətəliḡən mīn əh etəmīn əm tatol. Okəmə nəkoatətəu-pən nəghatən rəhalat, kən onəkotakīəh e rəhatəmat nəmegəhən. Məto-inu netəm mīn əh koatos-ipər ilat o nat nīpətīn tikə. ¹⁹ Netəm mīn əh kəsotaskəlīmən Iesu tiəkīs. Məto Iesu tahmen-pən mə in rəhn-kapə nīməfak kənu nīməfak in nīpətī Iesu. E nolən kitīəh tahmen-pən e nīpətī etəmīn, itəm tatīlpīn ikīn e noanol mīn tatuwin e nīkīlkīlin, kən Iesu tatol mihīn əm nat kitīəh e nīməfak rəhan mə nīməfak otəskasīk, kən matəwīə e nəmegəhən wīr itəm Uhgīn tatol tatəwīə.

Nəmotos nəmegəhən wi məto-inu itəmat nəmotol kitīəh e Iesu

²⁰ Nian nəmotahatətə e Iesu, in tahmen mə nəmotīmīs itəmat mīn. Kən məto-inu lou təsuwinən o etəmīn itəm təmīmīs, kən nəukətī lou mīn itəm tatəghat-in natīmnat rəha nətueintən əm, nəsanəənən rəhalat tikə məmə okotərəmərə etəmat. Tol min-nəhlan, iatətapəh otəmat məmə, tahro itəmat nəkoatətəu-pən lou mīn rəha nətueintən ne, inəh nəghatən oas mīn itəm koatən məmə, ²¹ “Əsaskəlīmən nat u,” o “Əsun asḡəwinən nat u,” o “Əsekən nat u.” ²² Məto nəghatən mīn u təmīsī-pən əm e nətəliḡən rəha etəmīn. Ilat koatəghat-in əm natīmnat rəha nətueintən u, tahmen-pən e nagwənən neen, ne nənimən neen. Məto natīmnat mīn un, okol təsasituən, kən təsərəkīnən nīkitəmat, məto-inu e nian onəkotos o nakotun, kən tikə mīn. ²³ Ekītun mə nian nakoatehm nəghatən mīn əh, nakotəmə kətah nəghatən aḡīn-əh mīn neen. Ilat koatən məmə netəmīn okotəfak min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən məmə okotol rəhalat nətəliḡən teiuaiu min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən mīn məmə netəmīn okotəike moatehm wīr nīpətīlat min-nulan o

2:12: Rom 6:4

2:13: Efes 2:1,4-5

2:14: Efes 2:14-16; 1 Pita 2:24

2:16: Rom 14:1-13

2:17: Hip 8:5

2:19: Efes 2:21; 4:16

2:21: Kal 4:3,9; 1 Tim 4:3

2:22: Mat 15:9

nəhlan e nolən itəm in tiəkis o nīpətīlat. Məto iatən-ipinə kəm itəmat məmə nəghatən mīn əh, rəhalat nəsanənən tikə məmə otahtosig-in nətəligən rat mīn ne nolən rat mīn itəm netəmim koatol e nīpətīlat.

3

¹ Məto-inu Uhgīn təmosmegəh mīn itəmat mīn Kristo, kən tol mihin nəhlan, roiu əh itəmat onəkotəkəike motol nikitəmat tətətig əskasik e natimnat itəm tətətig əpəh e nego rəha Uhgīn, ikin əh Iesu tatəpələh ikin e nīkali Uhgīn matip, ikin əh, ikin rəha nəsanənən ne nīsiāiən. ² Itəmat onəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətətig əm e nego rəha Uhgīn, pəs nətəligən rəhatəmat otəsətigən e natimnat rəha nətueintən u, ³ məto-inu itəmat nəmotimis itəmat Kristo, kən nəmegəhən pahrien rəhatəmat koatəhluāig ilat Kristo itəm tətətig e nego e neai ilau Uhgīn. Nəmegəhən wi u, netəmim kəsotəplanən. ⁴ Nəmegəhən pahrien rəhatəmat in e Kristo əm. Kən nian Kristo otitəlig-pa mīn, kən Uhgīn otəgətun Kristo kitat mīn kəm netəmim rafin, kən ilat okotəplan nəwīrən ne nəsanənən rəhan.

Suatip ətuatip

⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motapəs agin nolən tərət mīn rəha nətueintən, nolən tərət tol mīn-nulan: nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; ilat koatol nolən tərət tol naulisən o nənən; ilat koatolkeike pik ilat mīn o nolən tərət; təfagə rat tepət e rəhalat nətəligən; ilat naumis, kən nolən əh tahmen-pən məmə koatəfak kəm narmi nat mīn. ⁶ Nolən rat mīn əh tatol niki Uhgīn tīahmə, kən in otol nalpīnən asol kəm netəmim itəm koatol nolən rat mīn əh. ⁷ Aupən ikin, nolən rat mīn əh koatərəməyə e rəhatəmat nəmegəhən. ⁸ Məto roiu əh, nəkotəkəike motos-irəkis ilat e rəhatəmat nəmegəhən, kən tol mīn-nəhlan: nikitəmat təsaratən; nikitəmat ne nohlitəmat təsatiperəh pikən tahmen e kaluəluə; əsolən tərət kəm netəmim; əsən ratən netəmim; əsənən nəghatən itəm tol naulisən o nənən. ⁹ Soteiuə-inən itəmat mīn məto-inu itəmat nəmotapeg rəkis nətəligən oas rəhatəmat kən motapəs rəhan nolən mīn, ¹⁰ kən nəmotuwīn-in nətəligən wi. Uhgīn tatos-ipinə nəmegəhən wi u kəm itəmat, matol məmə itəmat onəkotəwa motol əm mə in ne. Kən pəs nəkotitun wīr in. ¹¹ Məto e natimnat mīn əh, in nat əpnəpīn əm okəmā ik etəm Isrel, o sənəmā ik etəm Isrel; okəmā kəməhg-ipən ik o kəsəhg-ipənən ik; okəmā nəmol-wīr skul o nəsol-wīrən skul; okəmā ik slef əm kit o ik nakatərəməyə e netəmim. Məto nat asol in Kristo, kən tətətig mīn e nəmegəhən rəhatat rafin.

¹² Uhgīn təmolkeike itəmat, kən mītəpun itəmat məmə rəhan mīn. Kən tol mīn-nulan: onəkotəkəike motasəkitun netəmim; motol təwīr kəm netəmim; rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig ləhau; itəmat netəm mətig; kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh. Otol nəghatən mīn əh, tahmen-pən mə nakoatuwīn-in napən wīr rəha Uhgīn. ¹³ Nian suah kit otol nat kit otəsahmenən e nīganəmtitəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhaiən ron. Okəmā suah kit tatol tərət kəm itəmat kit, pəs in otos əm tīmīs e nīkin, məto in otəkəike maluin kən in mol təwīr əm kəm suah un. Saskəlīm-iəkisən e nīkim nolən tərət rəha etəmim itəm təmol kəm ik, məto ol təwīr əm kəm in, tahmen-pən əm mə lərəməyə təmisaskəlīm-iəkisən nolən tərət rəhatat e nīkin, məto in təmol təwīr əm kəm kitat. ¹⁴ Nat kəike itəm otəkəike matig e nikitəmat, in nolkeikeən. Otos motuwīn-in tahmen-pən mə napən wīr rəha Uhgīn. Nian onəkotolkeike itəmat mīn, kən tol itəmat nakoatuwa kitəh. ¹⁵ Otos nəməlinuən rəha Kristo pəs in tatərəməyə e nikitəmat, məto-inu Uhgīn təmaun-in itəmat məmə

3:1: Mak 12:36; 16:19; Efes 1:20
4:25-29; 5:4

3:9: Efes 4:22,25

3:14: Rom 13:8-10

3:3: Mat 6:33
3:10: Efes 4:24

3:6: Rom 6:6,11; Efes 4:19; 5:3-6

3:11: Kal 3:28

3:8: Efes

3:12: 1 Pita 2:9

3:13:

nakotuwa kol kitiah, kən nakoatatig əm e nəməlinuen. Kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat.

¹⁶ Otəgətun itəmat min e nəghatən rəha Kristo, kən moatən e nətəligən təwir kəm itəmat min məmə nəkotəkəike moatol, məsotapəsən. Otan napuən min e Naoa rəha Napuən, ne napuən min rəha niməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın. Otan ilat rafin tahmen-pən e nənwiwiən kit itəm tətisi-pən e nikitəmat matuwın kəm Uhgın. Inəh e nolən min əh, pəs nəghatən wir rəha Kristo tətətig matəmegəh matəwiə wir e nikitəmat e nian min rafin. ¹⁷ Natimnat rafin itəm noatol, ne nəghatən min rafin itəm noatən, məto nəkotol əm e nərgi İərəməərə İesu. Kən nian rafin itəmat onəkotəkəike motən kəm Uhgın, tata rəhatat, məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm İesu təmol kəm itəmat.

Nolən wi rəha tata, ne mama, ne nisualkələh

¹⁸ Nipitan, otisiai-in nərəməərən rəha iaguıhl min rəhatəmat, tahmen-pən əm mə pətan u in iəfak in otəkəike mol mihin.

¹⁹ Kən nəman, otolkeike rəhatəmat nipitagwəhl, kən motol təwir kəm ilat, məto əsotolən rəhatəmat nərəməərən məmə otərəkin rəhatəmat nipitaguihl min.

²⁰ Nisualkələh, otisiai-in rəhatəmat tata ne mama, məto-inu İərəməərə rəhatat nikin otəgien o nolən əh.

²¹ Itəmat tata min, esotolən nalpınən taprəkis-in nəratən itəm nisualkələh koatol, məmə nikitəmat otahmə ron. Məto okəmə nəkoatol nəhlan elat, kən rəhalat nətəligən in otatite.

Nolən rəha slef ne rəhan iərəməərə

²² Slef min, nian rafin onəkotəkəike motol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nikitəmat otətəgien otəmat. Məto itəmat onəkotəkəike motol wək e nikitəmat pahrien rəha nos-ipənən nisiiən kəm Uhgın. ²³ Wək naka itəm nəkoatol, otol e nikitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha İərəməərə rəhatat, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm. ²⁴ Məto-inu onəkotəkəike motitun wir məmə İərəməərə rəhatat in otos-ipa nətouən ətuatip rəha natimnat min itəm nəkoatol ilat. Nətouən əh Uhgın tinəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nenətin min. ?Kən nəkotitun nat u? Nəkotol wək rəha suah inəh İərəməərə pahrien rəhatat, in İərəməərə Kristo. ²⁵ Məto etəmim itəm tatol nolən tərət, in otos ətuatip min noan nətouən rəhan o nolən tərət, məto-inu Uhgın, in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

4

¹ Netəm-iasol min itəm koatərəməərə, onəkotəkəike motol tətətip kən mahmen kəm rəhatəmat slef min, məto-inu itəmat min nəkotəkəike motitun məmə rəhatəmat min Etəm-iasol in tətətig min əpəh e nego e neai.

Pol təməgətun ilat

² Itəmat onəkotəkəike moatəghat-pən kəm Uhgın e nəfakən e nian rafin. Kən nian onakoatəfak, rəhatəmat nətəligən otəkəike mətatig lan, kən nian rafin agın nəkotəkəike moatən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat. ³ Kən io iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motəfak min otimat min, məmə Uhgın oterəh e suatip mə ekotən-iarəp nalpəkau anionən rəha Uhgın e Kristo. Məto-inu ematən-iarəp nəghatən u inu kən kahtosig-in-pən io ron e kalapus. ⁴ Otəfak məmə iatən-iarəp nəghatən əh

3:15: 1 Kor 12:27; Efes 4:4; Fil 4:7 **3:16:** Efes 5:19 **3:17:** 1 Kor 10:31; Efes 5:20 **3:18:** Efes 5:22 **3:19:** Efes 5:25 **3:20:** Efes 6:1 **3:21:** Efes 6:4 **3:22:** Efes 6:5-8 **3:25:** Rom 2:11
4:1: Efes 6:9 **4:2:** Efes 6:18; Fil 4:6 **4:3:** Rom 15:30; Efes 6:19

tətuatip kən məpiə wır tahmen əm mə ekəike mol mihin.

⁵ Itəmat netəm noatəfak, pəs netəm kəsotəfakən kotehm-pən Iesu e nolən mın rəhatəmat, kən e nian rafin onəkotəkəike moatehm wır mə nolən, ne nəghatən mın rəhatəmat in otiuw Iaihlua mın kotuwa o Iesu. ⁶ Itəmat nəkotəkəike moatəghat wır kəm ilat e nəghatən mın əm u itəm təwir kən mətehen, kən pəs ilat okotəto nəghatən mın əh mə kotəwir. Kən itəmat onəkotəkəike motitun wır suatip mın o nuhalpınən nəghatən mın rəhalat itəm koatətapəh o rəhatəmat nahatətəən o Iesu.

Pol təmahl-ipən təs mil katian olat

⁷⁻⁸ Etahl-ipinə piətət etəm təwir, Tikikas, in tatimnə otəmat o nat kəiu əm məmə in otamnus nəghatən rafin rəhatimat kəm itəmat, kən in otol nikitəmat təmegəh. In piətət kit itəm io ekolkeike pik. Nian rafin in tatətul matip o nasituən lak e wək rəha İərəməərə. ⁹ In tatimnə ilau piətət Onesimas. Nian rafin in tətahatətə əskasik e Iesu, kən itimat ekotolkeike pik in. In etəmim kit rəhatəmat. İlau okuən kəm itəmat namnusən rəha natimnat rafin ikın-u.

Namnun nəghatən rəha Pol təmuwın kəm ilat

¹⁰ Aristakas in tətətig e kalapus itımlau min. In tətahl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. Kən Mak, in pia Panapas, in mın tətahl-ipinə nəghatən wır rəhan kəm itəmat. Itəmat nənamotos rəkis rəhak nəghatən ron. Okəmə in otimnə rəhatəmat ikın, kən nakotit motuwın moatehm wır. ¹¹ Kən Josua Jastas, in mın tətahl-ipinə nəghatən wır rəhan kəm itəmat. E noanol mın rəha İsrəl itəm koatahatətə e Iesu, suah miləhal əm əh, iləhal kətəhalasitu lak o wək rəha nego rəha Uhgın. Kən suah miləhal əh, iləhal kətəhalasitu pik lak e nian əskasik mın itəm tatuwa e rəhak nəmegəhən.

¹² Epafras in rəhatəmat kit etəmim, in mın tətahl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. In etəmim kit nian rafin tatol wək rəha Iesu Kristo, kən e nian rafin in tatəfak əskasik otəmat. In tatətapəh o Uhgın məmə itəmat onakoatətul əskasik kən motimətə motitun wır natimnat rafin itəm Uhgın tolkeike. ¹³ Ekıtun nənən kəm itəmat məmə suah u in tatol wək əskasik o nasituən etəmat, ne netəm Laotisia, ne netəm Hierapolis. ¹⁴ Tokita Luk etəm kitat kotolkeike pik, ne suah u Temas, ilau mın katuahlpipinə nəghatən wır kəm itəmat.

¹⁵ Otahl-ipən mın rəhak nəghatən wır kəm piətət ne wınıtət mın əpəh Laotisia, ne pətan əh Nimfa, ne netəm koatəfak e nian mın rafin əh rəhan ikın.

¹⁶ Məto e nian onəkotəfin rəkis rəhak naoa un, kən motəike motahl-ipən kəm netəm Laotisia mə ilat okotəfin mın kəm netəmim rəha nıməfak əh-ikın. Kən e nolən kitıəh mın, itəmat onəkotəkəike motəfin mın naoa rəha netəm Laotisia.

¹⁷ Kən itəmat nəkotəkəike motən-ipən kəm Akipas məmə in otəkəike mol rafin wək itəm İərəməərə rəhatət in təmos-ipən kəm in məmə otol.

¹⁸ İo Pol, iatos pen matətə əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat. Sotaluinən sen itəm kəməlis io lan e kalapus. Pəs Uhgın otasitu etəmat kən mawte-in rəhan nəwırən tətətig otəmat.

1 Tesalonaeka

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwɪn kəm iəfak mɪn ikɪn Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u 1 Tesalonaeka

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwɪn kəm pah? Təmətə tatuwɪn kəm niməfak əpəh Tesalonaeka.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Pol təmətuoun niməfak əpəh Tesalonaeka e nup kəiu o kɪsɪl əm tɪnuwɪn rəkɪs, kən in niməfak wi kit. Netəm rəha niməfak okotəkəike kəwɪə e nəmegəhən rəhalat. Ilat neen, kəmotuwɪn e nian iəkɪs mɪn mətə-inu kotahatətə e Kristo. Kən neen kəsotitun wɪrən nian itəm Iesu otitəlig-pa mɪn lan e nətueintən. Neen nɪkɪlat təht məmə Iesu otuwa uəhai mɪn əm. Kən motəruru məmə netəmim kəmotimɪs uarisig e Iesu titəlig-pa mɪn, okahro ilat.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u məmə otɪləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mol nahatətəən rəhalat təkəsɪk. Kən molkeike məmə otos-ipən nəgətunən neen itəm tətuatip e nɪtəlig-pa mɪnən rəha Iesu Kristo.

Pol təmən təwɪr kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwɪr kəm itəmat u niməfak əpəh ikɪn Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitɪəh o Tata Uhgɪn ne Iərəmərə Iesu Kristo.

Pəs Uhgɪn otawte-in rəhan nəwɪrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

² Nian rafin etəhalən-ipən kəm Uhgɪn məmə nɪkɪtɪməhal tagien otəmat, kən mətəhaləfak otəmat e nəfakən rəhatɪməhal. ³ Nian etəhaləfak kəm Tata Uhgɪn, nɪkɪtɪməhal tagien mətə-inu nian rafin nɪkɪtɪməhal tatəht nat kɪsɪl, kit u rəhatəmat wək itəm tətɪsɪ-pən e nahatətəən rəhatəmat, ne rəhatəmat wək əskəsɪk o nasituən e netəmim itəm tətɪsɪ-pən e nolkeikeən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskəsɪkən rəhatəmat e nian iəkɪs mɪn itəm koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən nəkotol nəhlan mətə-inu nəmotələhəu-pən əskəsɪk rəhatəmat nətəligən e Iərəmərə Iesu Kristo.

⁴ Piak mɪn ne wɪnɪk mɪn itəm Uhgɪn tolkeike itəmat. Nɪkɪtɪməhal tagien mɪn otəmat mətə-inu ekəhalitun məmə Uhgɪn təmɪtəpun itəmat. ⁵ Kən ekəhalitun nat u, mətə-inu nāmnusən təwɪr itəm eməhalən kəm itəmat, sənəmə təmuwa e nəghatən əm, mətə təmuwa mɪn e nəsanənən, ne Narmɪn Rəha Uhgɪn, kən kitat kotitun wɪr məmə in nɪpahrienən. Kən nian emotatig kitat mɪn itəmat, nəkotitun məmə nolən rəhatɪmat in təwɪr məmə otasitu etəmat. ⁶ Kən itəmat nəkotasgəwɪn itɪməhal ne Iərəmərə e nolən u: nəmotos pap nahməən asol, mətə nəmotos nəghatən e nɪkɪn agien itəm Narmɪn Rəha Uhgɪn təmos-ipɪnə. ⁷ Tol nəhlan, e nolən rəhatəmat nəmotəgətun suatip wɪr kit kəm iəfak mɪn əpəh Masetonia ne Akaea məmə kotasgəwɪn itəmat. ⁸ Nəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgɪn tahmen e təwi təmasək kəto ikɪn mɪn rafin, kən sənəmə əpəh Masetonia ne Akaea əm, mətə netəmim ikɪn mɪn rafin kotitun rəhatəmat nahatətəən. ?Kən ekəhaləkəike məhalən-iarəp nāmnusən rəha nahatətəən rəhatəmat, o kəp? ⁹ Kəp, mətə-inu ilat atip koatən-iarəp məmə nian emotuwa moatəplan itəmat, nɪkɪtəmat tagien o nətoən nəghatən rəhatɪməhal. Koatən-iarəp məmə itəmat nəmotəuhlin məntaatəmat o narmɪ nat mɪn, kən motuarisig-in Uhgɪn itəm tətəmegəh, kən in Uhgɪn pahrien, ¹⁰ kən nakoatəsahgin Nətɪn u Iesu,

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgɪn u Saelas in 'Silfanus' **1:1:** Wək 17:1-9 **1:3:** 1 Kor 13:13; Kol 1:4-6
1:5: 1 Kor 2:4-5 **1:6:** Wək 17:5-9

itəm tāmisi-pən e nego e neai, kən Uhgīn tamosmegəh in e nīmisen, kən in otosmegəh kitat o nalpinən ne neməha rəha Uhgīn itəm tatuwa.

2

Wək rəha Pol əpəh Tesalonaieka

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Nəkotitun məmə nian itiməhal eməhaluwa məhalehm itəmat, nuwamən rəhatiməhal, in sənəmə tol nat əpnapīn əm, mətə təmol noan. ² Kən itəmat nəkotitun məmə əpəh Filipae, netəmim kəmotol tərət kəm itiməhal, kən motəhai motən rat itiməhal, mətə Uhgīn rəhatat təmasitu etiməhal, kən itiməhal esəhaləginən nən-iarəpən rəhan namnusən təwīr kəm itəmat, nat əpnapīn netəmim kəmotalkut məmə okotən-iəhau itiməhal. ³ Tol nəhlan mətə-inu rəhatiməhal nəghatən o niuwən rəhatəmat nətəligən təsietən e nətəligən rat mīn o nīkin itəm təsətuatipən, kən esəhlalkutən o neiuə-inən itəmat. ⁴ Kəp, esəhalolən nəhlan. Mətə nian etəhaləghat, ekəhalitun məmə Uhgīn təmuag-pən rəkis e nikitiməhal, kən təmən məmə itiməhal etəhalahmen məmə etəhalən-iarəp namnusən təwīr, kən in təmələhəu-pən e nelmitiməhal. Kən ekəsahləghatən məmə netəmim nīkilat otagien otiməhal, mətə etəhaləghat məmə Uhgīn nīkin otagien otiməhal, kən in Uhgīn itəm tatuag-pən e nikitiməhal. ⁵ Nəkotitun məmə itiməhal esəhaluwamən otəmat məmə ekəhaliuw nətəligən rəhatəmat e nəghatən ətehen mīn. Kən esəhalən-iarəpən namnusən təwīr kəm itəmat məmə ekəhalos rəhatəmat mənī. Kən Uhgīn, in titun nikitiməhal məmə nəghatən u in nīpahrienən. ⁶ Itiməhal esəhaluwamən məmə itəmat kit o etəmim əpnapīn əm kit otīləs-ipər itiməhal.

⁷ Kən nat kit mīn, mətə-inu itiməhal aposol mīn rəha Kristo, ekəhalitun nənən məmə nəkotəkəike motīsiəi-in itiməhal tahmen e etəm-iasol miləhal, mətə eməsəhalolən. Nian etəhlatig kitat mīn itəmat, nolən rəhatiməhal tīmətig tahmen e mama kit itəm tatehm wīr nətīn mīn. ⁸ Nikitiməhal tagien məmə ekəhalən-iarəp namnusən təwīr, mətə sənəmə məmə ekəhalən-iarəp əm, mətə eməhalol natimnat rafin itəm ekəhalitun nolən məmə otasitu etəmat. In tahmen məmə eməhalos-ipinə nəmegəhən rəhatiməhal, mətə-inu itiməhal eməhalolkeike itəmat, kən nəmotuwa rəhatiməhal netəmim. ⁹ Piak mīn ne wīnik mīn. ?Nikitəmat tatəht, o kəp, wək əskasik itəm eməhalol? Nian itiməhal emətəhlamnus-iarəp namnusən təwīr rəha Uhgīn kəm itəmat, itiməhal eməhalol wək e nelmitiməhal laulaugin mətəarus-pən lapīn məmə esəhalətapəh-inən nat kit otəmat.

¹⁰ Itəmat ne Uhgīn, nəmotəplan kən motitun nən-iarəpən məmə nian emətəhlatig kitat mīn itəmat iəfak mīn, nolən rəhatiməhal in tətəuatip, kən Uhgīn tətəgien lan, kən etəmim kit təsosən nīpəgnəmtīn kit itəm tərət otiməhal.

¹¹ Itəmat nəkotitun məmə itiməhal eməhalol təwīr kəm itəmat rafin tahmen e tata kit tatehm wīr nenətīn mīn. ¹² Kən e nolən kitīəh əm, etəhalem əskasik itəmat, kən mətəhaliləs-ipər rəhatəmat nətəligən, mətəhalətapəh əskasik məmə nəmegəhən rəhatəmat otətəuatip e nīganəmti Uhgīn, kən nīkin tagien lan. Uhgīn u, tətəun-in itəmat məmə nakotuwa e nərəməərəən ne nəwīrən rəhan.

¹³ Kən nian rafin, itiməhal ekəhalən tagkiu kəm Uhgīn mətə-inu nian nəmotos nəghatən rəha Uhgīn itəm nəmotətə otiməhal, kən motos tatig e nikitəmat, kən nikitəmat təsəhtən məmə in nəghatən rəha netəmim əm, mətə nikitəmat təht məmə in nəghatən rəha Uhgīn, kən pahrien in nəghatən rəhan. Kən nəghatən u tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat, netəm nakoatən nīpahrienən lan. ¹⁴ Kən piak mīn ne wīnik mīn, nəmotos nərətən tahmen e nīməfak mīn rəha Uhgīn e Kristo Iesu əpəh Jutia aupən. Nat əpnapīn

məmə ilat netəmim imatəmat atip ikin, mətə ilat kəmotol terat kəm itəmat tahmen əm e noanol min rəha Isrel kəmotol tərət kəm iəfak min əpəh Jutia. ¹⁵ Kəmotohamnu Iərəmərə Iesu, ne ien min, kən motəhg-iarəp itimat ekotiet. Nolən rəhalat tatol niki Uhgın təsagienən, kən ilat tikimır min o netəmim rafin, ¹⁶ mətə-inu kotalkut məmə okotən-iəhau itimat o nəghatən kəm Iaihlua min məmə Uhgın otosmegəh ilat. E nolən əh, ilat koatuargətain rəhalat nolən rat mətəarus tahmen. Mətə roiu əh, neməha ne nalpınən rəha Uhgın tinuwa olat.

Pol təmolkeike məmə otəplan ilat

¹⁷ Piak min ne winik min. Nian eməhaluwın isəu otəmat nian noan məsin əm, mətə eməhalolkeike pik məmə ekəhaləplan min itəmat. Nipahrienən, nipətitat isəu otat min, mətə nətəligən rəhatat kitiəh. Kən eməhlalkut pik məmə ekəhalitəlig məhaləplan itəmat, ¹⁸ mətə-inu eməhalolkeike məmə ekəhalimnə otəmat. Io, Pol, emalkut nian tepət, mətə Setan təmahtosig-in suatip otiməhal. ¹⁹ ?Tahro ekəhalolkeike pik məmə ekəhaləplan min itəmat? ?Tol nəhlan mətə-inu, nian Iərəmərə Iesu otuwa min, pah min un eməhalələhəu-pən nətəligən əskasik rəhatiməhal elat məmə ilat noa wək wir rəhatiməhal? ?Kən nikitiməhal otagien min o pah min? ?Kən pah min un in rəhatiməhal nətouən itəm nikitiməhal otagien elat? ?Itəmat, o kəp? Əwəh, itəmat u. ²⁰ Nipahrienən, itiməhal ekəhlausit otəmat, kən nikitiməhal tagien otəmat.

3

¹ Tol nəhlan, nian nikitiməhal təməpou kən iuəhkır nikitiməhal titəgıt, mətə-inu itiməhal ekəhaləruru məmə nəkotatig təwir əm o kəp, kən itiməhal eməhaləlis nəghatən məmə io ne Saelas ekətuatig Atens, ² emuah-ıpinə Timoti məmə in otimnə məplan itəmat. In piatat kit itəm tatol wək rəha Uhgın itiməhal min o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. In təminəh otəmat məmə otasitu etəmat mıləs-ıpər rəhatəmat nətəligən, kən mol itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatətəən, ³ məmə nərətən itəm tatuwa roiu, okol təsolən nikitəmat təht pik. Nəkotitun rəkis məmə in nətəligən rəha Uhgın məmə netəmim okotol tərət etat nəhlan. ⁴ Nipahrienən, nian emətəhlatig kitat min itəmat, eməhaləkəike mətəhalən kəm itəmat məmə okol tərət kəm kitat. Kən itəmat nəkotitun wir məmə tinuwa mol nipahrien lan tahmen əm məmə itiməhal eməhalən mihin. ⁵ O nat əh, nian nikitiməhal təməpou kən iuəhkır nikitiməhal titəgıt, kən emahl-ıpinə Timoti məmə otimnə məplan-tu rəhatəmat nahatətəən, məmə tatəskasik əh, o kəp. Ekətəgin məmə e suatip kit, Setan u etəmim rəha nos-ıpən-os-ıpənən, in tos-ıpən-os-ıpən kəm itəmat, kən wək rəhatiməhal in tol nat əpnəpin əm.

Timoti təmən-iarəp namnusən təwir

⁶ Kən roiu əh, Timoti təmitəlig-pa min otimlau, kən matos namnusən təwir e rəhatəmat nahatətəən ne nolkeikeən. Təmən-ıpa kəm itimlau məmə nikitəmat tatəht əh itiməhal e năgienən, kən motolkeike məmə nəkotəplan itiməhal, tahmen əm məmə itiməhal ekəhalolkeike məmə ekəhaləplan itəmat. ⁷ Tol nəhlan, piak min ne winik min, nat əpnəpin eməhlatig e nərətən, kən mətəhalətə nahməən, mətə namnusən rəha nahatətəən rəhatəmat təmıləs-ıpər rəhatiməhal nətəligən otəmat. ⁸ Nian eməhalos namnusən məmə nəkoatətul əskasik əh o Iərəmərə, kən ekəhalətə məmə enəhalos min nəmegəhən. ⁹ Nian ekəhalətul e nıganəmti Uhgın, năgienən rəhatiməhal otəmat in iahgin, kən ekəhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. ¹⁰ E nian rafin,

nərauiəgən ne lapin, etəhaləfak əskasik məmə ekəhaləplan mın itəmat, kən məhaləgətun itəmat e nat naka nəkotəruru əh məmə rəhatəmat nahatətəən otəwia məskasik.

¹¹ Kən pəs rəhatat Uhgın atip, u Tata rəhatat, ne İərəməərə İesu rəhatat, kioal suatip rəhatiməhal məmə ekəhalimnə məhalehm itəmat. ¹² Pəs İərəməərə tol nolkeikəən rəhatəmat otepət mər mərioah otəmat ne netəmim rafin, təhmen e nolkeikəən rəhatiməhal otəmat tepət. ¹³ Pəs in tol nikitəmat təsanən məmə, nian İərəməərə İesu tatuwa mın ilat rəhan mın netəmim, kən nakotətul e niganəmti rəhatat Uhgın u Tata rəhatat, kən nəkotətuatip kən nolən kit tikə məmə otıləs pikən itəmat.

4

Nəmegəhən rəhatəmat təkəike mol Uhgın nikin tagien

¹ Piak mın ne winik mın, roiu ekəike məghat e natimnat mın neen. Eməhaləgətun rəkis etəmat nolən naka itəm nəkotol məmə Uhgın nikin otagien otəmat. Kən pahrien, nəkoatol mihin. Kən roiu etəhalətapəh otəmat kən mətəhalətapəh əskasik e İərəməərə İesu məmə nəkoatol əm nulan tatuwin matuwın məsin mın. ² Otol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun suatip itəm eməhaləgətun itəmat lan e nəərəməərəən rəha İərəməərə İesu.

³ Nətəligən rəha Uhgın məmə in təmələhəu kalin itəmat məmə rəhan mın məmə nəkoatol nat itəm tətuatip wir: sotətəu-pənən suatip rəha nıpitan ne nəman itəm koatit anion ilat mın. ⁴ Itəmat kitiəh kitiəh nəkotəkəike motərəməərə e nıpətitəmat e nolən itəm təwir mətuatip kən katisiai-in. ⁵ Sotolən nolən rəha nətəu-pənən nətəligən əskasik o nit anionən pətan o iərman. Nolən əh rəha netəm kəsotəfakən kotəruru Uhgın. ⁶ Kən e natimnat mın əh, sotolən tərət e piatəmat mın o nakləh-inən pətan rəha suah pisin. İərəməərə otol nalpinən kəm netəm mın u itəm kotol nolən mın itəm tol nəhlan, kən enəhalən rəkis nat u kəm itəmat o nəhgaiirən etəmat. ⁷ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təməsaun-inən kitat məmə okotamkimik e niganəmtin, məto okotatig e nəmegəhən itəm kəmotələhəu kalin məmə rəhan. ⁸ Tol nəhlan, etəm tatəuhlin məntaan e nəgətunən əh, sənəmə tatəuhlin məntaan kəm etəmim, məto tatəuhlin məntaan kəm Uhgın itəm təmos-ipa Narmın Rəhan kəm itəmat.

⁹ Nəkotitun rəkis nolən rəha nolkeikəən itəmat iəfak mın, kən inu sənəmə nat kit itəm ekəkəike məte e naoa, məto-inu Uhgın təməgətun rəkis itəmat o nolkeikəən itəmat mın. ¹⁰ Kən pahrien, nakotolkeike piatat mın rafin ikin Masetonia. Məto, piak mın ne winik mın, ekəhalətapəh əskasik məmə nəkotol mihin tatuwin nulan məsin mın.

¹¹ Itəmat nəkotəkəike motalkut o nətəu-pənən suatip rəha nəmegəhən itəm in təməlinu, kən motol atip rəhatəmat wək, kən nəkotol wək e nelmitəmat təhmen əm məmə eməhalən mihin kəm itəmat. ¹² Otol nəhlan məmə rəhatəmat nəmegəhən otuw-pa nisiiən rəha netəm ihluə mın, kən itəmat nəsoagileən e suah kit.

Nuwamən rəha İərəməərə

¹³ Piak mın ne winik mın. Ekəhalolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun netəm mın u itəm kəmotimis. Kən esəhalolkeikəən məmə itəmat nakotasək təhmen e netəmim itəm kəsotələhəu-pənən rəhalat nətəligən e Uhgın. ¹⁴ Kitat kotahatətə məmə İesu təmimis kən nəmegəh mın, kən nikitat titun məmə nian İesu otuwa mın, kən Uhgın otol məmə, netəm mın u itəm kinotahatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotuwa mın ilat İesu. ¹⁵ Kən ekəhalən kəm itəmat nəghatən ətuatip rəha İərəməərə məmə, kitat u itəm koatəmegəh əh motatig

mətoarus nuwamən rəha ləramərə, pahrien kitat okol kəsotaupən-inən netəm min u itəm kəmotaupən kəmotimis. ¹⁶ Məto ləramərə ətuatip əm oteiuaiupa e nego e neai, kən mən-iarəp əfəmäh, kən etəm-iasol rəha nagelo min otagət əfəmäh, kən netəmim okotəto təwi rəha Uhgın, kən netəm min u itəm kınotahatətə rəkis e Iesu nian kəmotimis, okotəmegäh motaupən motər. ¹⁷ Kən uarisig lan, kitat netəm koatəmegäh əh motatig, okotər kitat min ilat e nimal napuə məmə okotəplan ləramərə e magoagəp. Kən tol nəhlan, okotatig kitat ləramərə nammun tikə. ¹⁸ Tol nəhlan, otıləs-ipər nətəligən rəhatəmat min e nəghatən min u.

5

¹ Piak min ne winik min. Təwir əm məmə esətəən kəm itəmat e nian ətuatip rəha natimnat min əh, ² məto-inu itəmat nəkotitun rəkis məmə Nian Rəha ləramərə otuwa tahmen e iakläh itəm tatuwa lapın, nian netəmim kotəruru. ³ Nian netəmim koatən məmə, “Natimnat rafin təməlinu, kən nəratən tikə,” kən nəratən otuwa olat uəhai əm, tahmen e pətan itəm məntaan tıtahmə o neməkən, kən okol netəmim kəsotagımən.

⁴ Məto piak min ne winik min, nəsotətulən e napinəpən e natimnat min əh, kən nuwamən rəha nian əh otəsölən itəmat nəkotaut tahmen e nuwamən rəha iakläh kit. ⁵ Itəmat rafin nenəti nəhag-əhagən ne nenəti nianən. Kitat sənəmə netəmim rəha lapın ne napinəpən. ⁶ Kən tol nəhlan, pəs kəsotolən tahmen e netəm min u kotapıl, məto pəs kotaiir kən moatehm wir rəhatat nətəligən ne rəhatat nolən min, ⁷ məto-inu netəm min u koatapıl, ilat koatapıl lapın, kən netəm min u itəm koatapis, ilat koatapis lapın. ⁸ Məto pəs kitat kotərəməmə e rəhatat nolən min, məto-inu kitat netəm rəha nianən. Pəs kotaskəlim nolən rəha nahatətəən ne nolkeikeən, inu tahmen e mopaël kit itəm tatuwin-in iaen kit itəm tatətlosig-in manikiləhatəm, kən pəs kotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Uhgın, inu tahmen e mopaël kit itəm tatuwin-in hat əskasik kəmol e iaen itəm tatəfətəin rəhn-kapətəm.

⁹ Pəs kotol nəhlan məto-inu Uhgın təsitəpunən kitat məmə neməha ne nalpınən rəhan otuwa otat, məto təmitəpun kitat məmə in otosmegäh kitat e rəhatat ləramərə Iesu Kristo. ¹⁰ Təmimis otat məmə kitat kotitun natigən kitiəh kitat min okəmə koatəmegäh o kəmotimis. ¹¹ Tol nəhlan, otıləs-ipər rəhatəmat min nətəligən, kən otasitu etəmat min məmə natol nahatətəən rəhatəmat təskasik. Pahrien, inu nolən itəmat nəkotol u-roiu.

Nammun nəghatən rəha Pol

¹² Piak min ne winik min. Roiu ekəhalətapəh otəmat məmə nakotisiai-in netəm min u koatol wək əskasik itəmat min ilat, moatərəməmə etəmat e ləramərə, kən moatən kəm itəmat nian nəkoatol tərət. ¹³ Otisiai-in wir ilat motolkeike ilat o wək itəm koatol, kən motatig e nəməlinuən itəmat min itəmat min. ¹⁴ Kən piak min ne winik min, etəhalətapəh əskasik məmə nakotəghat əskasik kəm netəm min u kəsotolən nat kit. Otıləs-ipər nətəligən rəha netəm nikilat təpou. Otasitu e netəm itəm rəhalat nəsanənən tikə. Otol rəhatəmat nətəligən təfəmäh kəm netəmim rafin. ¹⁵ Okəmə suah kit otol nat kit təsahmenən etəmat, kən itəmat nəsotalpınən nitai nəratən, məto nian rafin, itəmat nəkotəkəike motalkut məmə nəkoatol təwir kəm itəmat min ne netəmim pisin min.

¹⁶ Nikitəmat otəkəike mətagien nian rafin; ¹⁷ kən moatəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin; ¹⁸ kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tagien,

4:16: 1 Kor 15:51-52 **5:2:** Mat 24:42-43; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 3:3 **5:3:** Mat 24:39; Luk 21:34-35

5:5: Rom 13:12 **5:8:** Aes 59:17; Efes 6:14,17 **5:10:** Rom 14:8-9; 1 Tes 4:14 **5:14:** 2 Tes 3:6,11 **5:15:** Rom 12:17; 1 Pita 3:9 **5:16:** Fil 4:4

nat əpnapin nəkotatig e nəwirən, o nəratən. Otol nat miləhal əh məto-inu iləhal nəwia Uhgın otəmat e Kristo Iesu.

¹⁹ Sotahləmisən nigəm rəha Narmın Rəha Uhgın; ²⁰ əsotənən məmə nəghatən itəm Uhgın təmos-ipinə kəm suah kit, in tol nat əpnapin əm lan. ²¹ Otəplan wır kən motakil wır natimnat rafin, kən otaskəlim tiəkis nat itəm təwir, ²² kən motapəs natimnat rafin itəm tərət.

²³ Pəs Uhgın pisin əm itəm in Uhgın rəha nəməlinuən, otol itəmat məmə rəhan pisin əm un itəmat. Pəs Uhgın otol məmə narmın rafin rəhatəmat, ne nəmegəhən rafin rəhatəmat, ne nipətitəmat rafin okotətuatip məmə nipəgnəmtin tikə otəkul-pən etəmat nian rəhatat İərəməərə Iesu Kristo tatuwa min. ²⁴ Etəm tətəun-in itəmat, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol natimnat min əh.

²⁵ Piak min ne winik min. Otəfak otimat. ²⁶ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ²⁷ E nərgi İərəməərə, iatən əskasik kəm itəmat məmə nakotafin naoa u kəm piak min ne winik min rafin.

²⁸ Pəs rəhatat İərəməərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

2 Tesalonaieka

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaieka

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Tesalonaieka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaieka

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət e niməfak, koatol nəruruən e nuwamən rəha Iesu. Koatos nian iəkis tepət, kən neen nikilat tatəht məmə inəh nəmtətin itəm tatəgətun məmə otəsuwəhən, Iesu titəlig-pa min. Kəsotitun wirən nīpəti naoa aupən rəha Pol (inu 1 Tesalonaieka). Kən neen koatən məmə Iesu otitəlig-pa uəhai əm, kən ko kəsotol wək pikən. Məto ilat koateiuə əm məto-inu koatəlpah.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otələhəu ətuatip nətəligən rəhalat e nitəlig-pa minən rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaieka. Itəmat nəmotuwa kitiəh o Uhgın rəhatat Tata, ne Iərəməre Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın Tata, ne Iərəməre Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

³ Piak min ne winik min. Nian rafin itiməhal ekəhaləto məmə ekəhaləkəike məhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat. Kən tətəuətəp əm məmə ekəhalol mihin nəhlan, məto-inu nian rafin nahatətəən rəhatəmat tatuwa matəskasik, kən nian rafin itəmat rafin noatolkeike pik itəmat min, kən nolkeikeən ne nahatətəən əh katutəwiə matuər mətian mətian. ⁴ Tol nəhlan, itiməhal etəhalən-iarəp kəm netəmim rəha niməfak rəha Uhgın e ikin min rafin məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. Itiməhal etəhalən nəhlan məto-inu nian rafin, itəmat nəkoatətul əskasik e nəmegəhən rəhatəmat e Kristo, kən itəmat motəskəlim əskasik əh nahatətəən rəhatəmat, nat əpnəpin netəm ihluə koatol tərət kəm itəmat, kən mol itəmat nakoatəto nahməən tepət.

⁵ Natimnat min əh tatəgətun məmə nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim, in tətəuətəp əm. Nakoatos nahməən o nərəməreən rəha Uhgın, kən noan nətul əskasikən e nərətən rəhatəmat, Uhgın ofafin itəmat məmə nakotahmen-in nuwinən e nərəməreən rəhan. ⁶ Tol nəhlan məto-inu nolən rəha Uhgın in tətəuətəp, kən in otol nalpinən kəm ilat u koatol nərətən kəm itəmat, ⁷ kən o nian kit in otos-ipinə namegən kəm itəmat itəm nakoatos nahməən, kitat min itəmat. Natimnat min əh okotuwa motol nīpahrienən nian Uhgın otol-arəp Iərəməre Iesu itəm otisi-pən e nego e neai. In otuwa e nigəm itəm tatuəp pik ilat rəhan nagelo min itəm kotəsanən. ⁸ In otol nalpinən kəm itəm min u kotəruru Uhgın kən məsotətəu-pənən namnusən təwir rəha Iərəməre Iesu rəhatat. ⁹ Uhgın otol nalpinən kəm ilat e nərətən itəm namnun tikə. Kən otahtosig-in lilin ilat e niganəmti Iərəməre ne nəhag-əhagən asol rəha nəsanənən asol rəhan. ¹⁰ Nat u otuwa e nian Iesu tatuwa min. In otos nənwiwian o natimnat itəm təmöl kəm iəfak min rəhan, kən narmilat otiwig ron, itəmat min itəmat

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:2:** Rom 1:7 **1:4:** 2 Kor 7:4; 1 Tes 2:19
1:6: Rom 12:19 **1:7:** 1 Tes 3:13 **1:8:** Aes 66:15 **1:9:** Aes 2:10

min ilat mato-inu namotahatata e rəhatiməhal nəghatən itəm eməhalən kəm itəmat.

¹¹ O natimnat min u, nian rafin etəhaləfak otəmat məmə Uhgın otəfin itəmat məmə nakotahmen-in rəhan naunən. Kən etəhaləfak məmə Uhgın otol wək e nəsanənən rəhan məmə, nətəligən wir itəm nakotolkeike məmə nakotətəupən, ne wək wir min itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, okotol noan.

¹² Itiməhal etəhaləfak nəhlan məmə katiləs-ipər nərgi İərəmərə İesu o natimnat itəm təmol e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otiləs-ipər itəmat. Natimnat min əh otuwa e nəwirən rəha Uhgın rəhatat ne İərəmərə İesu Kristo.

2

Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin

¹ Piak min ne winik min. Pəs ekəghat e nian rəhatat İərəmərə İesu Kristo otuwa min lan, kən Uhgın otuəfimin kitat min Kristo lan. ² Etəhalətapəh məmə nikitəmat təsəht pikən, kən məsotautən e nəghatən eiue kit itəm katən məmə itiməhal eməhalən. Katən məmə in nəghatən itəm tətisi-pən o Uhgın, o namnusən kit, o naoa kit itəm tatən məmə Nian Rəha İərəmərə tinuwa rəkis. ³ Sotolən etəmim kit teiue-in itəmat e nəghatən kit, mato-inu nian əh otəsuwamən mətəarus nian itəm netəmim okotuwa tikimər min rəha Uhgın motol nəluaginən ilat min, kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm Uhgın otərəkin pahrien tətəu-pən əm rəhan nalpəkəuən aupən rəkis. ⁴ In otuwa tikimər e natimnat rafin itəm netəmim koatəfak ron, ne natimnat rafin itəm koatən məmə rəhalat uhgın min. In əm un otiləs-ipər atip in ilis e natimnat min rafin. Kən in otuwın məpələh e Nime Rəha Uhgın, kən mən məmə in Uhgın.

⁵ ?Tahro? ?Nəmotəluin məmə nian emətətig kitat min itəmat, emətən-ipinə natimnat min u? ⁶ Kən ninotitun nat naka itəm tətəhtosig-in etəm əh-roiu məmə Uhgın otol-arəp in e nian ətuatip rəhan. ⁷ Nəsanənən anion rəha Təfagə Rat Agin tinatol wək rəkis. Məto etəm itəm tətəhtosig-in nəsanənən əh, in otol nəhlan mətəarus-pən Uhgın otos-irəkis. ⁸ Kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm İərəmərə İesu otərəkin in e nime tag e nohlin, kən mərəkin agin e nəhag-əhagən rəha nuwamən rəhan. ⁹ Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin otuwa mol wək e nəsanənən rəha Setan, kən in otol nat pispis eiueiue min, ne nəmtətin eiueiue min, ne nat eiueiue min itəm otol narmi netəmim tatiwig, ¹⁰ ne nəratən pisin pisin min rafin itəm koteiue-in netəm min u itəm kotəliwək e suatip tatuwın e nalpinən. Uhgın otərəkin ilat mato-inu kəmotən əskasik məmə kəsotolkeikəən niphahrienən itəm titun nosmegəhən ilat. ¹¹ O nətəligən əh, Uhgın tahl-ipən kəm ilat nat kit təsanən itəm tatol nətəligən rəhalat tatəluə. Tahl-ipən nat əh məmə okotən niphahrienən e neiueiueən. ¹² Kən tahl-ipən məmə Uhgın otən-iarəp nalpinən rəha netəmim rafin itəm kəsotənən niphahrienən e niphahrienən, məto koatəto təwir agin nian koatol nolən min itəm tərət.

İəfak min okotəkəike motətul əskasik

¹³ Piak min ne winik min itəm İərəmərə tolkeike. Nian rafin ekəhaləkəike məhalən tagkiu kəm Uhgın otəmat, mato-inu e nətuounən Uhgın təmitəpun itəmat məmə otosmegəh itəmat. In otol nəhlan e wək rəha Narmın Rəhan itəm tatələhəu kalın itəmat məmə rəhan, kən otosmegəh itəmat e nahatətəən rəhatəmat e niphahrienən. ¹⁴ Uhgın təmaun-in itəmat o natimnat min əh e

namnusən təwir itəm etəhalən-iarəp, məmə kitat kotuwa kitəh kitat rəhatat İləməərə İesu Kristo e rəhan nisiaiən, ne nəsanənən, ne nəhag-əhagən. ¹⁵ Tol nəhlan, piak mın ne wınik mın, otətul əskasik kən motaskəlim nəgətunən itəm eməhalos-ipinə kəm itəmat e nəghatən itəm təmiet e nohlitiməhal, o nəghatən itəm nəmotafin e naoa eməhalahl-ipinə.

¹⁶ Uhgın rəhatat Tata təmolkeike kitat, kən e nəwırən rəhan təmiləs-ipər nikitat namnun tikə, kən təmol məmə kitat okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Kən pəs rəhatat İləməərə İesu Kristo atıp ilau Uhgın Tata, ¹⁷ okialəs-ipər nikitəmat kən mioal itəmat nakotəsanən e nolən wır mın rafin ne nəghatən wır mın rafin.

3

Pol təmatapəh o nəfakən

¹ Piak mın ne wınik mın. Inu namnun nəghatən. Otəfak otiməhal məmə nəghatən rəha İləməərə otuwın uəhai əm ikin mın rafin, kən netəmim okotisiai-in motətəu-pən, tahmen əm etəmat itəm nəmotisiai-in motətəu-pən. ² Kən otəfak otiməhal məmə Uhgın otiləs-irəkis itiməhal o netəm rat, məto-inu sənəmə netəmim rafin kotahatətə e İləməərə. ³ Məto İləməərə, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol itəmat nakotəsanən, kən matehm wır itəmat o Setan məmə otəsərəkinən itəmat. ⁴ Kən kitat kotitun wır e İləməərə məmə roiu itəmat nəkoatol nat naka itəm eməhalən, kən nəkoatol əm nulan moatuwin moatuwin. ⁵ Pəs Uhgın otit nikitəmat e suatıp rəha nolkeikeən rəha Uhgın ne nolən rəha Kristo o nətul əskasikən nian nəratən otuwa.

Əsolən nolən rəha nəlpahən

⁶ Piak mın ne wınik mın. E nərgi İləməərə İesu Kristo, etəhalən əskasik kəm itəmat məmə nakotətul isəu o piatət mın itəm koatol nolən rəha nəlpahən, kən məsotatigən motətəu-pən nəgətunən itəm nəmos otiməhal. ⁷ Itəmat atıp nəkotitun məmə nəkotəkəike motətəu-pən nolən itəm eməhalol. Nian emətəhlatig kitat mın itəmat, eməsəhaləlpahən, ⁸ kən eməhalos-nəmtin nagwənən o netəmim, eməsəhalos əpnəpinən. Məto eməhalol wək pik, lapin ne lenian, eməhalol wək e nelmitiməhal məmə esəhalos-ipinəən wək əskasik otəmat o nehmən itiməhal. ⁹ Tətuatıp otiməhal məmə ekəhalətapəh otəmat məmə nakoatehm itiməhal, məto itiməhal eməsəhalolən nəhlan məto-inu itiməhal ekəhalolkeike məmə ekəhaləgətun itəmat e nolən itəm tətuatıp məmə nakotətəu-pən. ¹⁰ Kən nian emətəhlatig əh kitat mın itəmat, eməhalos-ipinə lou u məmə, “Okəmə etəmim tapəs wək, okol kəsos-ipənən nagwənən kəm in.”

¹¹ Ekəhalən nəhlan məto-inu eməhaləto məmə netəmim neen un itəmat mın ilat koatəlpah, ilat kəsotolən wək kit, ilat iəghat tıpk mın, məto kəsotolən wək. ¹² E nərgi İləməərə İesu Kristo, ekəhalən kən məhaluəh niki netəmim itəm kotol nəhlan məmə okotəkəike motapəs nəgəsən motatig mətig əm, kən motol wək o nətouən nagwənən nigilat. ¹³ Kən itəmat piak mın ne wınik mın, əsotəpouən o nolən nat itəm tətuatıp.

¹⁴ Okəmə suah kit təsətəu-pənən rəhatiməhal nəghatən e naoa u, kən nəkotəkəike motol məmə netəmim okotitun məmə in pah. Kən məsotuwınən iuəhkır ron məmə nəkotol in taulis o nolən rəhan. ¹⁵ Məto nəsotəplanən in məmə rəhatəmat kit tikimır, məto in piatəmat kit, kən təwir məmə nakotəhgair lan.

Namnun nəghatən

¹⁶ Kæn pæs Iæræmære ræha næmælinuæn, in pîsîn æm otos-ipîne næmælinuæn nian rafin e nolæn min rafin. Pæs Iæræmære tætatig itæmat min itæmat rafin.

¹⁷ Io Pol, iatos pen matæte æm e nelmæk næghatæn u ræha nænæn tæwir kæn itæmat. Kæn e naoa min rafin ekæte næhlan mæmæ nækotitun in naoa ræhak. Inu nolæn ræha næteæn ræhak.

¹⁸ Pæs ræhatat Iæræmære Iesu Kristo otawte-in ræhan næwiræn kæn itæmat rafin.

1 Timoti

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwin kəm Timoti Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Timoti

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə tatuwin kəm Timoti. Timoti in etəm aluə kit itəm təmaair e taon u Listra. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, kən rəhan tata in Iaihlua kit. Timoti in fren kit rəha Pol, kən nian rafin katian əpəh ikin min matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo. Pol tolkeike pik Timoti, tol nəhlan kən in tətəun-in Timoti məmə tahmen e nətin ətuatip.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Pol təmətə məmə iəgətun eiueiua neen e niməfak əpəh Efesas, kən mol in tahl-ipən Timoti məmə otuwin məgətətip-in neiuən əh. Okəm-naka, Timoti təmuwa tahmen e pasta rəha niməfak əh Efesas, nat ənapin məmə in etəm aluə əm. Nəgətun eiueiua min əh koatəgətun məmə netəmim okotəkəike motətəu-pən nətəligən rəhalat e nolən rəha netəmim o nosən nəmegəhən itəm namnun tikə. Koatən məmə netəmim okotəkəike motitun nipəti nəghatən anion min, kən motol natimnat neen itəm ilat kəmoatən.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u matən-iarəp nətəligən neen rəhan kəm Timoti matiləs-ipər rəhan nətəligən, kən məmə otasitu e niməfak rəha Efesas. Pol tatəghat-in nolən wir min rəha nəfakən, ne nehm wirən netəm koatəfak. Kən matən-iarəp nolən wir min itəm netəm-iasol min rəha niməfak ne iəfak min u okotətəu-pən. Kən namnun nəghatən itəm Pol təmən kəm Timoti tatən məmə, in otəkəike muwa etəm wir kit rəha nol wəkən rəha Iesu Kristo. Kən rəhan nolən otəkəike mətuatip wir.

Pol təmən təwir kəm Timoti

¹ Timoti. Io Pol, iakatən təwir kəm ik. Kən io aposol kit rəha Kristo Iesu mətə-inu Uhgın u itəm təmosmegəh kitat, ne Kristo Iesu itəm in nipəti nahatətəən rəhatat məmə o nian kit Uhgın otosmegəh kitat, ilau əm kəmuahləpis io məmə ekol wək u. ² Rəhalau nahatətəən e Kristo tahmen ahmen əm, kən tol nəhlan in tahmen-pən əm məmə ik nətik pahrien. Pəs Uhgın Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iərəməərə rəhatat, okuawte-in rəhalau nəwirən kəm ik, kən muasəkitun ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətig ron ik.

Pol təmolkeike məmə Timoti otahtosig-in iəgətun eiueiua min

³ Aupən ikin e nian ematuwin Masetonia, kən io emən kəm ik məmə io ekolkeike pik məmə onakətətig Efesas, kən rəhak nətəligən tatol əm min-nulan. Netəmim neen əh-ikin kotətig itəm ilat koatəgətun netəmim e nəghatən min itəm kotərat. Mətə ik onakahtosig-in ilat məmə okəsotolən nolən əh. ⁴ Ilat okotəkəike motapəs nolən min əh itəm koatən nəghatən eiueiua min itəm koatəghat-in noanol min aupən ikin. Nəghatən min əh in tatiuw-pa əm timəht, mətə in to təsasituən e netəmim məmə ilat okotitun nalpəkəuən rəha Uhgın inu okotəhatətə əm lan. ⁵ Mətə noa nəghatən u məmə nolkeikeən tatər e nikitəmat. Nolkeikeən tatər e niki suah kit nian nikin təwir təfagə rat tikə lan, kən in titun məmə nolən rat kit təsətigən lan, kən tətəhatətə pahrien əm e Iesu. ⁶ Netəmim neen kinotapəs nolən ətuatip u, kən ilat kinotəruru rəkis rəhalat suatip, mətə koatətəu-pən nəghatən alməl min əh. ⁷ Ilat kotolkeike məmə netəmim koatən məmə ilat kotenatig wir e Lou rəha Uhgın, mətə ilat

kəsotitun wırən nıpəti nəghatən itəm koatən, ne nəghatən mın itəm koatən pık ilat.

⁸ Kitat kotitun wır Lou rəha Uhgın məmə təwır okəmә kitat kotitun wır wək rəha Lou kən moatətau-pən e nolən itəm Uhgın tolkeike. ⁹ Nian rafin kitat okotəkәike motitun məmə Lou tәмәsuwamән o netəm kotətuatıp, mətō Lou in rəha netəm rat ne netəm koatəht Lou: netəm kəsotisiai-inән Uhgın ne nol təfagə rat; netəm rəhalat nolən teko-eko kotəuhlin mentalat o nəfakən; netəm kəmotohamnu rəhalat tata ne mama; netəm koatohamnu itəm; ¹⁰ nəman ne nıpitan itəm kınotol marit rəkis, mətō koatan əpnapın; nəman koatit atıp ilat mın kən nıpitan koatit atıp ilat mın; netəmim katosalim-in iolwək mın məmə okotos məni elat; ne netəm koateiueiuə, ne netəm koateiueiuə e nian koatəghat e kot; ne netəm koatol nolən pisin neen mın. Əwəh, in nıpahrienən məmə Lou in rəha netəmim itəm koatol natimnat rafin əh itəm tatərəkın nəghatən mın itəm kotətuatıp. ¹¹ Nəghatən ətuatıp mın u, koatisi-pən e namnusən təwır moepən rəha Uhgın, Uhgın etəm təwır tətuatıp. Namnusən u in təmos-ipa kəm io məmə ekən-iarəp.

Pol nıkin təmagien o Kristo

¹² Io ekatən tagkiu kəm Kristo Iesu, İərәмərə rəhatat, itəm tatos-ipa nəsanənən kəm io o wək u, mətō-inu in tatehm io məmə iakaskəlim wır wək rəhan kən məsapəsən, kən in təməhləu-pa wək u mətəhləpis io məmə ekol. ¹³ Aupən ematəghat rat e nərgin, kən ematoh nəfak matol tərət kəm Iesu. Nat əpnapın io ematol pap min-nulan mətō in təmasəkitun io mətō-inu io eməsənən əh nıpahrienən lan, kən eməruru məmə nat naka itəm io ematol in tərət. ¹⁴ Mətō nolkeikeən rəha İərәмərə rəhatat in iahgin iahgin pık ron io, maprəkis-in nolən rat mın rəhak. Kən tatətəlmın nıkkik o nahatətən lan ne nolkeikeən itəm tətisi-pən o Kristo Iesu.

¹⁵ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkәike motən nıpahrienən lan: Kristo Iesu təmuwa e nətueintən məmə otosmegəh netəm kotərat, kən io etəm rat agın taprəkis-in rafin ilat. ¹⁶ Mətō Uhgın təmasəkitun io, etəm rat agın, tahmen e nəmtətin kit itəm tatəgətun məmə nətəligən rəhan kaifəməh, namnun tikə, tatuwın o netəm kotərat, pəs netəmim neen kotehm kən motuarisig-in suatıp kitiəh əm məmə okotahatətə e Iesu kən in tosmegəh ilat mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ¹⁷ !Kotənwiwi Uhgın! Pəs kotisiai-in Uhgın rəhatat. In İərәмərə lilin; in təsimisən; kəsehmən in; kən in pisin əm in Uhgın. Pəs koatıləs-ipər nərgin tatuwın matuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.

¹⁸ Kən inəh nətik Timoti. Inu rəhak nəghatən tahmen-pən e nəghatən rəha ien mın itəm kəmoatən kəm ik aupən. Ik onakəkәike maskəlim nəghatən mın əh pəs tol rəham nətəligən təskasik, kən ik onakəluagin wır e nəluaginən rəha nahatətən. ¹⁹ Askəlim rəham nahatətən təskasik, kən ol nolən itəm ik nəkitun məmə in tətuatıp e nıganəmti Uhgın. Mətō netəmim neen ilat koatol nolən neen itəm ilat kotitun məmə tərət, kən kəmotərəkın rəkis rəhalat nahatətən, tahmen e suah kit itəm tatıləs nego matər e nımas tətəhap-əhap agın matərat. ²⁰ Suah mil u Haemeņeus ne Aleksanta ilau kəmian motol kitiəh əm ilat netəm mın u. Io enegəhan-in rəkis ilau məmə katuəməhl-pən e nelmi Setan məmə okiatun məmə okəsuan ratən Uhgın.

2

Nolən rəha nəfakən

¹ Nat aupən itəm ekolkeike məmə ekən, in tol nulan. Io iatən əskasik kəm itəmat məmə itəmat nəkotəkəike moatəfak kəm Uhgın o netəmim rafin, kən motən kəm Uhgın məmə nikitimat tətəgien o natimnat itəm in təmol ilat. ² Kən e nian rafin itəmat onəkotəkəike moatəfak o netəm koatərəmərə ne netəmiasol mın rəhatat məmə kitat rafin okotatig e nəməlinuən kən motatig mətig, pəs kitat kotisiai-in wır Uhgın kən rəhatat naliwəkən in tətuatip. ³ Nolən rəha nəfakən mın u in təwır pik, kən in otol Uhgın İosmegəh rəhatat nikin otəgien lan. ⁴ Uhgın u, in tolkeike məmə otosmegəh netəmim rafin, kən molkeike məmə ilat okotitun motən nıpahrienən e nəghatən pahrien rəhan.

⁵ Otəfak o netəmim rafin məmə ilat okotahatətə e Uhgın məto-inu Uhgın kitiəh əm tətətig, kən suah kitiəh əm tatətul in suatip o nosən netəmim muwın kotal kitiəh ilat Uhgın, etəmim əh Kristo İesu. ⁶ E nian ətuatip, in əm təmos-ıpa rəhan nəmegəhən o nətouən suatip rəha netəmim rafin məmə otikis ilat e təfagə rat rəhalat. Kən inu tatəgətun məmə Uhgın tolkeike məmə otosmegəh netəmim rafin. ⁷ Kən o nəghatən əh, Uhgın təmiləs-ıpər io məmə io aposol kit rəhan o nən-ıarəpən namnusən təwır u kəm İaihlua mın, netəmim itəm kəsənən məmə netəm İsrəl, kən təmiləs-ıpər io məmə iəgətun kit rəha nahatətəən pahrien. Io iatən pahrien, eseiueiuəən. ⁸ Kən ikın mın rafin, iakolkeike məmə nəman okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən nian koatıləs-ıpər nelmilat məmə okotəfak kəm Uhgın, iakolkeike məmə nəmegəhən rəhalat otətuatip, kən nikilat təsahmən, kən məsotəhaiən ilat mın.

⁹ Kən io iakolkeike məmə nıpitan u iəfak mın okotuwin e rəhalat napən itəm tətuatip kən matəfətəin wır ilat, məsotiuwən nətəligən rəha nəman, kən məsotolən məmə netəmim okotehm o nausitən. Kən ilat kəsotolən noanulat məmə okotausit ron. Kən ilat kəsotuwın-inən natimnat mın o niuwən nətəligən rəha netəmim, iatən natimnat mın tahmen-pən e napən mın itəm nəmtilat tiəkis, o nat kit kəmöl e iaen u kol tatipit-ıpit, o nat kit kəmöl e perel inu kəpiel itəm nəmtin tiəkis. ¹⁰ Məto iakolkeike məmə nıpitan u iəfak mın, rəhalat nətəligən otəsuwınən o malə-malə rəha nıpətilat o nehmən, məto okotol malə-malə e nəmegəhən rəhalat, inəh ilat okotol nolən mın itəm otasitu e netəmim, nolən mın itəm tətuatip o nıpitan itəm koatən məmə ilat koatəfak kəm Uhgın.

¹¹ Nian nəman okoatəgətun e niməfak, nıpitan okotəkəike moatətəlig-in məsotəgətən, kən motəkəike motos-ıəhau ilat, kən motisiai-in iəgətun mın, kən motətəu-pən iəgətun mın əh itəm koatəgətun. ¹² Io esegəhan-inən nıpitan məmə okotəgətun kən motərəmərə e nəman. İlat okotəkəike kəsəghatən, ¹³ məto-inu aupən ikın, Uhgın təmaupən mol Atam, uarisig ikın təpanol İf. ¹⁴ Kən sənəmə Atam u Setan təmeıuə-in aupən kən tol nəwian, məto İf u təmol nəwıa Setan kən mətgəhl lou rəha Uhgın. ¹⁵ Məto Uhgın otosmegəh nıpitan nian ilat koatol ətuatip wək rəhalat, inu neməkən ne nehm wırən nisualkələh. In otosmegəh ilat okəmə koataskəlim əskasik nolən rəha nahatətəən, ne nolən rəha nolkeikən netəmim, ne nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip.

3

Netəm-iasol mın rəha niməfak

¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, “Okəmə etəmim kit tolkeike məmə in otuwa etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in təmolkeike wək kit itəm təwır.”

² Kən etəm-iasol tol nəhlan:

okəkəike kəsehm-pənən nolən rat kit lan;

in rəhan pətan kitiəh əm;
 tatehm wır nəmegəhən rəhan nian rafin;
 tatol natimnat e nitunən;
 katisiai-in;
 tatehm wır netəmim itəm koatuwin iman ikin;
 in iəgətun wır kit;
³ sənəmə etəmim kit rəha napsən o nəmouən;
 mətə in etəm mətig;
 sənəmə in etəmim rəhan nəghatən titatiperəh pik tahmen e kaluəluə;
 nikin təsuwin pikən e mənī;
⁴ in otəkəike matərəməwə wır e rəhan min, kən mol məmə rəhan nisualkələh
 koatol nəwian moatisiai-in wır. ⁵ Mətə okəmə in təruru nəməməwə wırən
 o rəhan min, kən in otaroh nəhlan məməməwə o niməfak rəha Uhgın?
⁶ Etəm tətahatətə wi e Iesu, in təsahmenən məmə otos wək u mətə in tatos-
 ipər pik in, kən Uhgın tol nalpınən kəm in tol məmə təmol mihin e Setan
 u iausit pik.
⁷ Kən etəm-iasol, rəhan nolən otəkəike məwır mətuatip məmə netəm
 kəsotəfakən okotən məmə in etəm təwır. Okəmə təsol mihinən, mətə
 noanikulu rəha Setan toh pikən, kən nərgin in otərat.

Netəm kotasitu e niməfak

⁸ E nolən kitiəh əm, dikon min, rəhalat nəmegəhən otəkəike mətuatip wır,
 kən moatən əm nıpahrienən e nian rafin. Netəm koatapis o kotalkeike pik
 mənī, kəsotahmenən o naskəlīmən wək u. ⁹ İlat netəmim itəm kotitun məmə
 nolən rat kit təsatigən elat, kən moataskəlīm əskasik nəghatən pahrien min
 rəha Iesu Kristo itəm Uhgın təmol əp. ¹⁰ Netəm kotal nəhlan, niməfak otəkəike
 makil wır rəhalat nəmegəhən, okəmə kəsehm-pənən nat kit tərət elat, kən
 ilat okotos wək rəha dikon. ¹¹ Mətə nıpitan rəha netəm koatasitu e wək rəha
 niməfak, ilat min okotəkəike motol rəhalat nəmegəhən tətuatip wır. Təsəwırən
 məmə ilat nıpitan iən nıkalitəm, o nıpitan rəha napsən, mətə ilat nıpitan itəm
 netəmim koatahatətə elat e nian rafin. ¹² Suah kit itəm tatos wək rəha dikon,
 in otəkəike mos rəhan pətan kitiəh əm, kən in otəkəike matərəməwə wır e
 rəhan min nisualkələh ne rəhan latuənu. ¹³ Netəmim itəm koatol-wır wək
 u rəha dikon, nərgilat in otəwır lan, kən rəhalat nətəligən in otəskasik pik o
 naskəlīmən nahatətən rəhalat e Kristo Iesu.

Nəukətın nahatətən rəhatat

¹⁴ Roiu əh, nian iakatətə naoa u kəm ik, nıkik tatəht məmə, otəsuwəhən kən
 ekimnə mehm ik. ¹⁵ Mətə okəmə esimnə uəhaiən, kən naoa u in otən natimnat
 rafin itəm kitat nənəti Uhgın okotətəu-pən. İnu kitat u nəfak, kən Uhgın
 rəhatat tətəmegəh mətatig namnun tikə. Kitat netəm nəfak u kotaskəlīm
 nəghatən pahrien, kən matehm wır. ¹⁶ Nıpahrienən, nəghatən pahrien rəha
 Iesu Kristo itəm Uhgın təmol əp, in nat pispis itəm in iahgin, kən tol nəhlan:
 Kristo in təmuwa etəmim kən netəmim kəmotəplan.
 Kən Narmın Rəha Uhgın tatəgətun wır məmə Iesu tətuatip wır.
 Kən nagelo min kəmotehm in.
 Kən katən-iarəp namnusən təwır rəhan kəm netəmim ikin pisin pisin min.
 Kən netəmim rəha nətueintən u kotahatətə lan.
 Kən Uhgın təmos muwin ilis e neai mətuatig ilau min.

4

Iəgətun eiueiuə min

1 Narmin Raha Uhgïn tatën-iarëp wir mämä e nian min uarisig Iesu otëpanuwa lan, netämim tepät okotapës nätëu-pänän nolän pahrien raha nahatätëän e Uhgïn. Ilat okotätëu-pän narmin eiueiuä min kën motätëu-pän nägätunän raha iärmis min. 2 Nägätunän min äh koatisi-pän o iägätun min itäm koatën mämä rëhalat näghatën in nïpahrienän, mëto ilat koateiueiuä, kën mësotolän nat itäm koatën. Netäm min äh, nätëligän rëhalat teko-eko agïn, kën kïnotëruru nakilän mämä näghatën pahrien hiä kën näghatën eiueiuä hiä. 3 Ilat koatägätun netämim moatën mämä okësotolän marit, kën moatägätun ilat mämä okësotunän nagwänän min neen. Mëto Uhgïn tämöl nagwänän min äh mämä okotun ilat. Kën kitat u koatëfak kotitun nïpahrienän, kotitun nosän, këfak kënwiwi Uhgïn ron, kën motun, 4 mëto-inu natimnat rafin itäm Uhgïn tämöl ilat kotëwir äm. Nat kit tikä mämä okësotunän. Kitat kotitun nunän natimnat rafin okämä kitat koatëfak moatënwïwi Uhgïn ron, 5 mëto-inu Naoa Raha Uhgïn tatën mämä ilat kotëwir, kën kitat koatëfak ron. Kën roiu, nagwänän min äh kotëwir äm.

Iolwäk tëwir raha Kristo Iesu

6 Okämä natën-iarëp näghatën u këm piatat min ne winitat min, kën ik iolwäk tëwir kit raha Kristo Iesu. Kën tatägätun mämä ik etämim kit itäm natun näghatën wir min raha nahatätëän ne nägätunän ätuatip matëmegäh lan, kën rëham nämegähän tatätëu-pän näghatën min äh rafin. 7 Apës, äsätëlig-inän näghatën eiueiuä min itäm nätëligän raha Uhgïn tikä lan, näghatën min u tahmen namsu äpnäpin min itäm nïpätin tikä. Mëto ägätun atip rëham nämegähän mämä tatätëu-pän Naoa Raha Uhgïn. 8 Nolän raha nehm wirän nïpätim mämä in otësanän, in tëwir o natimnat min neen, mëto okämä natägätun atip rëham nämegähän e nolän raha Uhgïn, kën in tëwir mämä otasitu e natimnat rafin e nämegähän raha nätueintän u, ne raha nämegähän lilin. 9 Inu näghatën tatën pahrien, kën kitat kotäkäike motän nïpahrienän lan. 10 Kënu kitat koatol pik wäk o iägätun atipän rëhatat nämegähän e nolän äh, mëto-inu kïnotahatëtä räkis e Uhgïn u tatëmegäh kën mëtatig itulin, kën in Iosmegäh raha netämim rafin, mëto in tatosmegäh äm netäm min u itäm koatahatëtä lan.

11 Ägätun natimnat min äh këm netämim, kën män-ipän këm ilat mämä okotäkäike moatätëu-pän. 12 Pës netämim okësotehm ähauän ik mëto-inu ik etäm aluä äm kit. Mëto ol rëham nämegähän tätuatip wir mämä netämim okotëplan mämä ik etäm mëtä, kën ilat kotitun nätëu-pänän ik e näghatën min, ne naliwäkän, ne nolkeikëän, ne nahatätëän, ne nolän ätuatip. 13 Ol natimnat min äh, kën nat kisil min, ol ilähal u mämä rëham wäk okähalätul aupän e rëham nämegähän mëtoarus ekimnä: afin Naoa Raha Uhgïn këm netämim, kën män-iarëp Naoa Raha Uhgïn, kën mëgätun Naoa Raha Uhgïn. 14 Timoti, Uhgïn tämös-ipinä këm ik rëhan nasituän o nolän wäk rëhan nian elta min raha nimëfak këmotälähäu-pän nelmilat lam, kën ien min neen rëhalat këmotën-iarëp näghatën itäm Uhgïn tämän lam. Äsapësän nasituän äh.

15 Ik onakäkäike matol wäk min u, kën rëham nätëligän otäkäike mëtatig äskasik e natimnat min u pës netämim kotitun nehmän mämä rëham nämegähän ne rëham wäk tatëwiä wir. 16 Atehm wir nolän min e nämegähän rëham, kën ol rëham nägätunän mämä in tatätuatip e nian rafin. Onakäkäike mëtalkut äskasik mämä onäkol natimnat min äh, mëto-inu okämä nakol, kën onakosmegäh itëmat netäm koatätëlig-in ik.

5

Nolən rəha nisaiian o nəghatən kəm netəmim

¹ Səghat əskasikən e iaguuhl min, məto əghat kəm ilat e nisaiian məmə nakiuw rəhalat nətəligən, təhmen əm mə ilat rəham tata ətuatip min. E nolən kitiah min əm, ol təhmen əm kəm netəm aluə təhmen məmə ilat piam ətuatip min. ² Əghat mətig e nisaiian kəm nipitaguihl min təhmen məmə rəham mama ətuatip min. Rəham nəghatən ne nolən min kəm nipitan itəm koatətəm aluə otəkəike mətuatip agin, təhmen məmə ilat winim min.

Nolən rəha nehm wirən nəutahlimis min

³ Niməfak otəkəike mətehm wir nəutahlimis min itəm rəhan min kotikə agin o nehmən ilat. ⁴ Məto nəutahlimis kit u nenətin min əh-ikin o mipin min əh-ikin, ilat okotəkəike motitun paupən məmə wək rəha netəm koatəfak, ilat okotaupən motehm wir atip rəhalat min. Nolən u təhmen əm məmə koatətou rəhalat kaon kəm rəhalat mama ne tata ne pipi min, kən inəh Uhgın nikin tagien ron.

⁵ Məto nəutahlimis itəm tətətig in pisin agin əm, etəmim tikə o nehmən in, in tatələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən tətətig e Uhgın. In əh e nian rafin, lapin ne e nərauiəgən, in tatəfak kəm Uhgın məmə otətasitu lan. ⁶ Məto nəutahlimis u tatətəlig-in pik natimnat rəha nipətin o nətoən təwir lan, in tatəmegəh, məto e narmin təhmen məmə in tinimis rəkis. ⁷ Ik onakəkəike mən-ipən nəghatən min əh kəm niməfak məmə ilat okotəkəike motol pəs netəmim kəsotən ratən ilat. ⁸ Suah kit otəkəike mehm wir rəhan min, kən maupən mehm wir rəhan ətuatip min. Məto okəmə in təsolən, tatəgətun məmə təməuhlin məntaan e nolən rəha nəfakən, in tərət maprəkis-in etəm təsəfakən.

⁹ Okəmə nakəte-pən nərgi nəutahlimis kit e naoa rəha nasituən məmə niməfak otasitu elat, rəhan nup in otəkəike mos sikiste, kən rəhan iərman kitiah əm aupən. ¹⁰ Kən in pətaguihl kit itəm netəmim koatəsiai-in o rəhan nolən wir ne nasituən min itəm in tatol, təhmen məmə in tatehm wir rəhan nisualkələh; kən nian iapispis min okotuwa iman ikin, tatol təwir kəm ilat; kən matos-iəhau atip in mətasitu e netəm koatəfak;* kən mətasitu e ian-rat min; kən rəhan nətəligən təskasik məmə otol wək min itəm təwir.

¹¹ Məto sətə-pənən nərgi nəutahlimis min itəm kəsotipitaguihlən əh e naoa rəha nasituən, məto-inu uarisig ikin okəmə nətəligən rəha nol minən marit tinuwa məskasik e nikilat minaprəkis-in nətəligən rəhalat e Kristo, kən ilat kotəmə okotol min marit. ¹² Kən Uhgın in otakil mol nalpinən kəm ilat məto-inu kəmotətgəhl rəhalat noanawil itəm kəmotol kəm in aupən.† ¹³ Kən nat tərət kit min, məta ilat koatəpou kən motos nolən rəha nuwinən e nimə min rafin moatən nəghatən itəm nipətin tikə. Uarisig ilat kotuwa motərat pik o nosən musmus e nəghatən rəha suah pisin o nosən muwin məhləmisin niməme mənig lan, kən ilat kotalkeike məmə okotən pik nəghatən rəha netəm pisin, kən ilat koatən nəghatən min neen itəm təsahmənən məmə okotən. ¹⁴ Kən io ekatən kəm nəutahlimis min itəm kəsotipitaguihlən məmə təwir ilat okotol min marit, kən motiləs nisualkələh, kən okotehm wir rəhalat min. Kən okəmə kotol nəhlan, kən məsotos-ipənən kuhal kit kəm rəhatat tikimir min məmə okotən rat kitat. ¹⁵ Məto nəutahlimis neen kinotapəs rəkis suatip ətuatip kən moatətəu-pən Setan. ¹⁶ Nipitan u iəfak min okotəkəike moatehm

* **5:10:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən tətəikuas e nelki netəmim rəha Uhgın.” - Nolən əh tatəgətun məmə in pətan kit tatos-iəhau atip in; kən nikin tagien o nasituən e netəmim. † **5:12:** E nian əh, nəutahlimis min neen kəmos noanawil rəhalat kəm Uhgın məmə okəsotolən marit, kən ilat okotol əm wək rəha niməfak. Kən okəmə nəutahlimis kit tolkeike məmə in otol marit min, kən in otətgəhl rəhan noanawil itəm təmol kəm Uhgın. **5:13:** 2 Tes 3:11 **5:14:** 1 Kor 7:9

wir nautahlimis min rəhalat, məsotəhlman-pənən ilat kəm niməfak məmə otatehm ilat. Kən niməfak in otatehm əm nautahlimis min u rəhalat netəmim kotikə agin məmə okoatehm ilat.

Wək rəha netəm-iasol rəha niməfak

¹⁷ Elta min itəm koatəramərə wir e wək rəha niməfak, niməfak otəkəike misiai-in ilat, kən matətou ilat. Kən iəgətun min ne netəm koatən-iarəp Naoa Rəha Uhgın, ilat koatətul aupən məmə okisiai-in ilat. ¹⁸ Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian kau kit tatol wək kit rəham, kən okəmə tolkeike məmə otun kit, sahtosig-inən.” Kən tatən min məmə, “Nian suah kit tatol wək, məto okəike kətou in lan.”

¹⁹ Əsətəlig-inən nəghatən rəha etəmim kitiah əm itəm tatən məmə elta kit rəha niməfak təmol nolən rat, məto okəmə etəmim kəiu o kisil katəhalən, kən nakətəlig-in rəhaləhal nəghatən. ²⁰ Kən okəmə etəm-iasol kit rəha niməfak tatol nat kit tərət, kən natəghat əskasik kəm in e niganəmti netəmim rafin rəha niməfak, kən tol nəhlan netəmim okotəgin o nolən nat tərət min.

²¹ E niganəmti Uhgın, ne Iesu, ne nagelo min itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, io ekatən əskasik kəm ik məmə ik onakəkəike mətəu-pən nəghatən rəhak e nolən itəm in tətuatip. Ik onakəsolən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin min kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin.

²² Əsələs-ipər ueiuəhaiən etəmim məmə in otos wək rəha niməfak, inu nakoatələhəu-pən nelmitəmat moatəfak lan. Məto-inu okəmə in suah kit itəm rəhan əh-ikin nolən rat, kən rəhan nolən rat otatig lam, tahmen məmə ik min nəmos rəhan nolən rat. Məto ol əm rəham nəmegəhən tatuwiwi matətuatip e nian rafin.

²³⁻²⁵ Netəmim neen kitat kotitun məmə ilat nol təfagə rat, kən kotitun məmə Uhgın otol nalpinən kəm ilat. Məto neen rəhalat təfagə rat tatəhluaig əh-roiu, məto uarisig okəpanotəplan. Kən tahmen ahmen əm, nian tepət wək itəm təwir min, kitat kotitun əm. Məto neen əh-ikin itəm koatəhluaig əh-roiu, məto okəpanotəplan ilat.

Təsəwirən məmə onakənəm əm nəhau məto-inu, nian neen ik nakatimis. Məto təwir məmə onakənəm wain noan məsin pəs in tasitu e nərəpəm.

6

Nolən ətuatip o slef min

¹ Slef min itəm koatəfak okotəkəike motisiai-in netəm-iasol min rəhalat. Nolən əh in otahtosig-in naihluə, məmə kəsotən ratən nərgi Uhgın, kən məsotən ratən nəgətunən rəhatat. ² Məto slef min itəm rəhalat etəm-iasol in iəfak, ilat okəsotolən nolən əh u kotəmə, “Ei. Etəm-iasol əh in piatat əm kit,” kən ilat məsotisiai-in wirən. Məto ilat okotəkəike motol wək pik təhmın min e nikilat pahrien, məto-inu rəhalat etəm-iasol in iəfak kit itəm koatolkeike in.

Nəgətunən neiueiuəən min ne natimnat wir min pahrien

Natimnat min u, ik onakəkəike matəgətun netəmim lan. Kən e nian rafin ik onakəkəike matəghat əskasik kəm ilat o nətəu-pənən.

³ Məto netəmim neen koatəgətun nəghatən neen itəm tol pisin e nəghatən əh rəhak, kən ilat koatən məmə nəgətunən rəha Iərəməmə rəhatat Iesu Kristo, in neiueiuəən, kən koatən məmə nəgətunən rəha nolən rəha nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike, in neiueiuəən. ⁴ Netəm min əh koatol nəhlan ilat kəsotitun agin-əhən nat kit, kən ilat nausit pik. Ilat kotalməl o nuwinən məghat pik o nəghatən min itəm tatiuw-pa neməha, o nəghatən min itəm netəmim

koatetəhau ilat mɪn ron. Nolən u in tatol netəmim koatetet ilat mɪn, kən motəhap-əhap ilat mɪn, kən moatəghat rat e nərgilat mɪn, kən moatətəlig rat elat mɪn. ⁵ Kən e nian rafin ilat koatol tıməht. Inu nolən rəha netəmim itəm rəhalat nətəligən tərət, ilat koatəlu e nəghatən pahrien. Ilat koatən məmə suatip rəha nahatətəən e Uhgɪn in suatip kit o nosən məni ne nautə mɪn.

⁶ Məto nat itəm təwir pik sənəmə kitat kotos məni ne nautə. Nat itəm təwir pik in məmə kitat okotaliwək e nolən itəm Uhgɪn tolkeike, kən motagien əm, nat əpnarɪn rəhatat nautə noan məsɪn o tepət, ⁷ məto-inu nian kitat kəmotaiirpa e nətueintən u, kən kəməsotosən nat kit motuwa. Kən e nian okotimɪs lan, okol kəsotos mɪnən nat kit motitəlig. ⁸ Məto okəmə nigɪtat nagwənən ne narən tahmen əm, kən kitat kotagien. ⁹ Netəmim itəm kotolkeike pik məmə rəhalat nautə otepət, in tımətig əm olat məmə okotol nolən rat mɪn tepət. In tahmenpən e noanikulu tətəhasɪn ilat e noakəmihl rəha nərətən, kən ilat kotolkeike məmə okotol natimnat tepət rəha nalmələn, kən natimnat tepət itəm tərət olat. Kən nolkeikeən rəha natimnat rat mɪn əh okoatərəkɪn-rəkɪn nəmegəhən rəhalat. ¹⁰ Məto-inu nolən rəha nolkeike pikən məni, in nəukətɪn natimnat rat tepət. Kən netəmim neen ilat koatətul-iəkis o nətəu-pənən suatip u, kən ilat kɪnotuwɪn rəkis isəu o nolən rəha nahatətəən, kən ilat koatol natimnat mɪn neen itəm tatərəkɪn atip nɪkilat, kən moatətə tərət lan.

Nəghatən wɪr rəha Pol tatuwɪn kəm Timoti

¹¹ Məto ik Timoti, etəm rəha Uhgɪn, aɪu muwɪn isəu o nolən rat mɪn əh. Ik onakəkəike malkut pik o nətəu-pənən nolən ətuatip, itəm Uhgɪn tolkeike. Rəham nahatətəən otəkəike məskasɪk, kən ik onakəkəike molkeike netəmim. Askəlɪm rəham nahatətəən tatuwɪn əm nulan, namnun tikə. Kən onəkəike muwa ik etəm mətig kit. ¹² Onakəluagin wɪr e nəluaginən rəha nahatətəən. Kən maskəlɪm nəmegəhən lilin itəm Uhgɪn təmaun-in ik ron. Aupən ikɪn in təmaun-in ik ron nian nəmən-iarəp nahatətəən rəham e Iesu e nɪganəmtɪ netəmim tepət.

¹³ E nɪganəmtɪ Uhgɪn, itəm tatos-ɪpa nəmegəhən kəm natimnat rafin, ne nɪganəmtɪ Kristo Iesu itəm təmən-iarəp wɪr nəghatən pahrien e nɪganəmtɪ Pontias Pailat, iatəghat əskasɪk kəm ik nəhlan: ¹⁴ ol natimnat mɪn u, kən məsapəsən kit mətoarus-pən Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo otuwa ¹⁵ e nian ətuatip itəm Uhgɪn təmɪtəpun. Uhgɪn itəm kitat okotəkəike moatənwiwi e nian rafin, in pɪsɪn əm tatərəmərə e natimnat rafin. In Kig rəha kig mɪn rafin, kən Iərəmərə rəha iərəmərə mɪn rafin. ¹⁶ In əm təsɪmɪsən mətatig lilin, rəhan nətəuounən tikə, kən namnun tikə. Ikɪn tətətig ikɪn, nəhag-əhagən tasiə mɪtəlau in, kən okol kəsənən iuəhkɪr ron. Suah kit təsehman əh in, kən okol suah kit təsehman nian kit. Nian rafin kitat okotəkəike motɪsɪai-in in, kən moatən-iarəp rəhan nəsanənən ne nərəmərəən matuwɪn matuwɪn namnun tikə. Tol nəhlan. Əwəh.

Nəfak u rəhalat nautə tepət

¹⁷ Əghat əskasɪk kəm netəm koatəfak itəm rəhalat nautə rəha nətueintən u tepət. Ən məmə ilat okəsotɪləs-ɪpər pikən ilat, kən kəsotəhatətəən e rəhalat məni u tepət rəha roiu əm, məto olawig ne tikə mɪn. Ilat okotəkəike motəhatətə əm e Uhgɪn itəm tatos-ɪpa natimnat wɪr tepət kəm kitat məmə kitat okotətə təwir lan. ¹⁸ Əghat əskasɪk kəm ilat məmə okotimətə e nolən təwir, ne nasituən wɪr mɪn. Kən nɪkilat otəkəike magien o nawteən kəm netəmim. ¹⁹ E nolən əh, in tahmen məmə ilat koatələhəu natimnat wɪr mɪn tepət, tahmenpən əm

6:5: 2 Tim 3:8; 4:4; Taet 1:14 **6:6:** Fil 4:11-12; 1 Tim 4:8; Hip 13:5 **6:7:** Job 1:21 **6:10:** Efes 5:5 **6:11:** 2 Tim 2:22 **6:12:** 1 Kor 9:25-26; 2 Tim 4:7 **6:13:** Jon 18:36-37 **6:15:** Nəl Əpən 17:14 **6:17:** Luk 12:20-21

məmə kəmotasa wır o nəmegəhən itəm otəpanuwa. Kən ilat kotitun nosən nəmegəhən, itəm nəmegəhən pahrien.

Namnun nəghatən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onakəkəike matehm wır natimnat min itəm Uhgın təmələhəupən rəkis e nelməm. Apəs kən mətul isəu o nəghatən min itəm nipətilat tikə kən kəsotos-ipənən nisaiiən kəm Uhgın, kən nəghatən min itəm kəsotətuatipən e Naoa Rəha Uhgın. Nəghatən min əh katən məmə koatos-ipa nitunən, məto kəp, koateiuə. ²¹ Məto netənim neen koatuarisig-in nəghatən eiueiuə min əh, kən minotos-arəpən e suatip rəha nahatətəən pahrien.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

2 Timoti

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm Timoti

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm Timoti. Kən in molkeike məmə ilat min əpəh e niməfak rəha Efesas, məmə okotafin. Afin e “Namnusən Əkuəkir Rəha Naoa u 1 Timoti” o nitunən məmə Timoti in pah.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian kapman rəha Rom taskəlim Pol əpəh Rom, in təsətətigən e kalapus, mətə in təmətətig e rəhan kit nimə, kən mopael min kəmotətig ilat min motehm məmə in otəsəgimən. Namnun japta rəha Wək Min tatəghat-in nian min əh. Kən əmun kapman təmahl-iarəp in, kən taliwək əm mətən o nup kəiu. Mətə roiu əh, tinuwin min e kalapus əpəh Rom, kən kalapus əh in tərət ikin pahrien. Naoa rəha Wək Min təsəghat-inən nian əh, naoa tinol namnun rəkis. Kalapus əh in tətəp ikin, kən tiəkis o netəmim o nuwinən mətəg-pən-in. Luk əm ilau min. Pol təmölkeike məmə Timoti otuwa mehm mətə-inu in rəhan fren wır. Kən in molkeike məmə Timoti in otəmik naoa min rəhan.

?Təməte naoa u o naka? Pol təmıtun məmə otəsuwəhən kohamnu in timis. Tol nəhlan, in təməte naoa u o nələhəu-pənən niməfak e nelmi netəm-iasol pisin min neen tahmen e Timoti. Nian iəkis min koatuwa o niməfak, kən Pol in tolkeike məmə Timoti otətaskəlim Namnusən Təwir, kən matətul əskasik e nahatətəən rəhan, kən məsəginən nən-iarəpən Namnusən Təwir, kən in otətul matip o nətoən nahməən e nipətın okəmə nərətən otuwa.

Pol təmən təwir kəm Timoti

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis io məmə rəhan, kən mahl-ipa io məmə ekən-iarəp rəhan nənəkisən rəha nəmegəhən lilin e Kristo Iesu. ² Iatən təwir kəm ik Timoti, nətik itəm iakölkeike pik ik. Pəs Uhgın Tata ne Kristo Iesu rəhatat İərəmərə okuawte-in rəhalau nəwırən, ne nasəkitunən, ne nəməlinuən kəm ik.

Pol təmils-ipər nətəligən rəha Timoti

³ Nian rafin, lapın ne lenian, iatəfak ron ik, kən matən tagkiu kəm Uhgın ron ik. Kən iatol wək rəhan tahmen-pən əm e tipik min, kən ekıtun məmə nolən rat kit təsətətigən lak. ⁴ Nıkkik tatuəh nahui nəmtəm, kən iakölkeike pik məmə ekəplan min ik pəs nıkkik otəgıen. ⁵ Nıkkik tatuəh nahatətəən pahrien rəham itəm tahmen-pən əm e nahatətəən itəm təmaupən mətətig e rəham pipi Lois ne rəham mama İunis, kən ekıtun məmə roiu in tinətətig lam. ⁶ Kən tol nəhlan, iatən min kəm ik məmə onakelel nigəm rəha nəsanənən itəm Uhgın təmos-ıpinə o nolən rəhan wək. Uhgın təmos-ıpinə nəsanənən əh nian emələhəu-pən nelmək matəfak-pınə lam. ⁷ Ol wək e nəsanənən əh, mətə-inu Uhgın təsos-ıpamən kəm kitat nıkin rəha nəginən, mətə təmos-ıpa nıkin rəha nəsanənən, ne nıkin rəha nolkeikeən, ne nıkin itəm tatol nolən min itəm in titun məmə kotətuatıp.

⁸ Kən inəh, əsaulis-inən o nən-iarəpən İərəmərə, kən əsaulis-inən io itəm etətig e kalapus o nərgın. Mətə e nəsanənən itəm Uhgın tatos-ıpinə kəm ik, nəkəike mol məmə io ne, itəm iatəto nahməən o namnusən təwir. ⁹ Uhgın təmosmegəh kitat kən maun-in kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim

itəm kotasim, kən tәмәsolән o nat kit itəm kitat kәмotol, mәto in tәmol e rәhan atip nәtәligән, ne nәwirән. Nian Uhgин tәмәsolән әh nәtueintән ne, mәto in tәmәlәhәu rәkis nalpәkauән mәмә in otawte-in rәhan nәwirән kәм kitat e Kristo Iesu, ¹⁰ mәto roiu, in tәmol әp nәwirән әh kәм kitat e nuwamән rәha Iosmegәh rәhatat, Kristo Iesu. Kән Kristo tәмәрәkin nimisән ne rәhan nәsanәнән, kән tәмәsiәgәpin nәmegәhән u namnun tikә, kән kitat koatehm e namnusән tәwir. ¹¹ Kән Uhgин tәmitәpun io mәмә io iәghat, ne aposol, ne iәgәtun o namnusән tәwir әh. ¹² Tol nәhlan iatәto pik nahmәән ron u ikin-u e kalapus. Mәto esaulis-inән, mәto-inu ekитun mәмә pah u iatahatәtә lan, kән mitun wir mәмә in titun nehm wirән nat naka itәм in tәmәlәhәu-pa e nelmәk o namnun nian.*

¹³ Әtәu-pән әm suatip rәha nәgәtunән u tәtuatip itәм emән kәм ik, kән ol nat u e nahatәtәән ne nolkeikeән e Kristo Iesu. ¹⁴ E nasituән rәha Narmin Rәha Uhgин itәм tәtatig e nikitat, kән atehm wir nat wir itәм Uhgин tәmәlәhәu-pән e nelmәм.

¹⁵ Nәkitun mәмә rәhak min netәmim әpәh Esia, ilat Fukelas ne Hermokenes, ilat rafin kәмotagim rәkis motapәs io.

¹⁶ Pәs Iәрәmәрә otasәkitun Onesiforas ne rәhan min, mәto-inu nian tepәt tәmәtasitu lak matilәs-ipәр rәhak nәtәligән. Kән tәmәsaulisән mәмә emәtatig e kalapus. ¹⁷ Nipahrienән, nian in tәmuwa Rom, tәmeam-in io, tәmeam-in io mәtoarus-pән mәplan io. ¹⁸ !Pәs Iәрәmәрә otasәkitun in e namnun nian! Ik nәkitun wir natimnat wir min itәм tәmol kәм io әpәh Efesas.

2

Mopael tәwir rәha Kristo Iesu

¹ Ik u nәtik, pәs Uhgин otol nikim tәsanән e nәwirән itәм tәtisi-pән e Kristo Iesu. ² Nәmәto rәkis natimnat min u itәм emәgәtun itәmat lan e nigәnәmti netәmim tepәt. Kән os rәhak nәghatән mәlәhәu-pән e nelmi netәmim neen itәм natән nipahrienән elat, kән ilat okotitun nәgәtunән netәmim neen min lan. ³ Nian nәratән tatuwa, mәto әtul әskasik kitat min ik, tahmen e mopael wir kit rәha Kristo Iesu. ⁴ E nian rәha nәluaginән, mopael kit tәsolән natimnat rәha nәmegәhән rәha netәmim әpnәpin әm, mәto tatol әm wәk rәha mopael mәto-inu, in tolkeike mәмә rәhan etәм-iasol rәha mopael, nikin otagian lan. ⁵ E nolән kitiәh, etәм tәtaiu mәмә in otol win, in otәkәike mәtәu-pән lou min rәha naiuән, mәto okәмә tәsolән, kән in otәsosән nәtouән rәha nol winән. ⁶ Tәtuatip әm min-nulan mәмә etәм tatol pik wәk e nasumән, in otaupән mәulәk-in. ⁷ Әtәlig-in wir nat naka iatән kәм ik, mәto-inu Iәрәmәрә otasitu lam o nitunән nipәti nәghatән min u.

⁸ Atәtәlig-in Iesu Kristo u noanol rәha Tefit, kән Uhgин tәmosmegәh in e nimisән. Kән inu namnusән tәwir iatән-iarәp. ⁹ Kән iatәto nahmәән o namnusән tәwir әh, kән nipahrienән, kәмәlis io e sen tahmen-pән mәмә io iәklәh kit o iohamnu itәм. Mәto kәsәlisән nәghatән rәha Uhgин. ¹⁰ Tol nәhlan, iatәtul әskasik e nahmәән min rafin o netәmim itәм Uhgин tәmitәpun ilat, mәмә in otosmegәh ilat e Kristo Iesu, kән ilat okotatig e nәwirән itәм tәhag-әhag rәha Uhgин, itәм namnun tikә.

¹¹ Inu nәghatән tatән pahrien mәмә, Okәмә kotuwa kitiәh e Kristo e nimisән rәhan, kән okotәmegәh min kitat min.

1:9: Efes 2:8-9; Taet 3:5 **1:10:** Hip 2:14 **1:11:** 1 Tim 2:7 * **1:12:** Suatip pisin o nәuhlinән ves 12b: "kән mitun wir mәмә in titun nehm wirән nat naka itәм io emәlәhәu-pән e nelmin o namnun nian." **1:14:** 1 Tim 6:20 **2:3:** 2 Tim 1:8 **2:5:** 2 Tim 4:8 **2:6:** 1 Kor 9:7 **2:8:** Rom 1:3; 1 Kor 15:4 **2:9:** Efes 3:1,13; Fil 1:12-14 **2:11:** 2 Kor 4:11

¹² Okəmə koatətul əskasik e nian iəkis min, kən kitat okotərəməmə min kitat min. Okəmə kitat kotən-iamnin in, kən in otən-iamnin kitat.

¹³ Okəmə kitat kəsotolən rəhatat noanawil, mətō in tatol rəhan noanawil, mətō-inu in otəkəike matol rəhan nolən.

Iolwək təwir rəha Uhgīn

¹⁴ Natimnat min u, onəkəike matən matisimatip lan kəm rəham min netəmim. Ən əskasik kəm ilat nəhlan məmə, “Iatən e nərgin Uhgīn məmə itəmat nəstərgəhəuən o nipəti nəghatən min.” Nərgəhəuən nəhlan təsəsituən e suah kit, mətō tatərakin əm netəmim itəm koatəto. ¹⁵ Alkut əskasik məmə onəkuwa iolwək təwir itəm nian Uhgīn tatəplan rəham wək, in titun nənən məmə, “Əwəh, nəmol təwir,” kən nəsaulisən o rəham wək, mətō-inu natəgətun ətuatip nəghatən rəha nipahrienən. ¹⁶ Mətō apəs nəghatən əpnəpin min əm itəm kotərat məsotisiai-inən Uhgīn, mətō-inu netəmim itəm koatəghat nəhlan, nəmegəhən rəhalat tatuwin matuwin əm o nolən min itəm kəsotisiai-inən Uhgīn. ¹⁷ Nəgətunən rəhalat in tahmen-pən əm e niməgəm pien itəm tatəməhal matepət matol iahgin. Təs mil u kioal min-nulan, ilau u Haemeneus ne Faelitas, ¹⁸ itəm kinuəmkarəpən rəkis e suatip rəha nipahrienən. Katuən məmə Uhgīn təmol kitat kotəmegəh min rəkis e nimisən, kən okol Uhgīn təsosipa minən nipətətat wi min nian Iesu tatuwa min. Kən təs mil u katuərakin nahatətəən rəha netəmim neen. ¹⁹ Mətō tol pap nəhlan, nimə itəm Uhgīn tatiləkin tatətul tiəkis, kən təməte-pən lan məmə, “Iərəməmə titun netəm min u rəhan min,” ne “Netəm min u koatən məmə ilat netəm rəha Iərəməmə, okotəkəike motapəs nolən rat min.”

²⁰ Ətəlig-in-tu. E nimə rəha etəm rəhan nautə tepət, plet pisin pisin min tepət. Kəmol neen e iaen u kol tatipit-ipit, neen e silfa, neen e nig, neen e niməptən. Wək rəha neen, in wək asol itəm kətisiai-in. Kən wək rəha neen, in wək əpnəpin əm itəm tol naulisən. ²¹ Okəmə suah kit tatol rəhan nəmegəhən tatuwiwi mətapəs nolən rəha naulisən, in titun nolən wək asol itəm kətisiai-in, kən Uhgīn otələhəu kalin məmə rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə məmə otol wək min itəm kotəwir.

²² Aiu muwin isəu o nolən rat min itəm tatəwiə e niki netəm aluə. Kən ətəu-pən wir suatip rəha natimnat min u: nolən itəm tətəuətəp, ne nahatətəən, ne nolkeikeən, ne nəməlinuən. Ətəu-pən suatip əh itəmat netəm min u itəm koatətapəh o nasituən rəha Iərəməmə e nikilat itəm təwir. ²³ Apəs magim rəkis e nəghatən alməl min itəm nipətəlat tikə. Nəghatən min əh koatiuw-pa əm timəht o nərgəhəuən. ²⁴ Iolwək rəha Iərəməmə, okul in təsərgəhəuən, mətō in tatəkəike matol təwir kəm netəmim rafin, kən otəkəike muwa etəm rəha nəgətunən, kən rəhan nətəligən kaifəməh. ²⁵ Okəmə netəmim neen koatən rat rəhan nəgətunən, kən in otəkəike məgətun wir ilat e nolən mətig əm. Kən okəm-naka Uhgīn otegəhan-in məmə ilat okotəuhlin rəhalat nəmegəhən, məmə ilat okotitun nipahrienən, ²⁶ kən ilat okotuwa min e nətəligən təwir, kən motəgim rəkis-in noanikulu rəha Setan, itəm təmaskəlīm ilat kən koatol nəwian.

3

Nolən rat min iuəhkir o Namnun Nian

2:12: Mat 10:33 **2:13:** Rom 3:3-4; Taet 1:2 **2:14:** 1 Tim 6:4; Taet 3:9 **2:15:** 1 Tim 4:6
2:16: 1 Tim 4:7 **2:17:** 1 Tim 1:20 **2:19:** Nam 16:5; Aes 52:11; Jon 10:14; 1 Kor 8:3 **2:22:** 1 Tim 6:11 **2:23:** 1 Tim 4:7

¹ Məto onəkəike mıtun nəghatən u məmə nian əskasik mın okotuwa iuəhkır o Namnun Nian. ² Tol nəhlan məto-inu, netəmim okotətəlig-in atıp əm ilat, kən ilat okotolkeike pik məni. Netəmim okotausit, moatos-ipər atıp əm ilat. Ilat okotən rat netəmim ne Uhgın, kən ilat okotəht nəwia tata ne mama, kən okəsotənən məmə nikilat tətəgien o nat itəm katol kəm ilat, kən okəsotisiai-inən Uhgın. ³ Rəhalat nolkeikeən kəm netəmim otikə, kən okəsotaluinen nəratən itəm suah kit otol kəm ilat. Ilat okotərəkın nərği netəmim. Okəsotərəməyən e nolən mın rəhalat. Nikilat otəgien əm o nərəkınən netəmim. Okotətəhau nat itəm in təwır. ⁴ Ilat kəut kəsua mın, kən okotol natımnat rat neen məto kəsotətəlig-inən məmə nat naka otiet lan. Kən ilat okotiləs-ipər atıp ilat, kən ilat okotolkeike pik natımnat o nətoən təwır e nıpətılət, məto ilat okəsotolkeikeən Uhgın. ⁵ Okotol nolən mın rəha iəfak mın məmə netəmim okotəplan, məto ilat okəsotolkeikeən məmə nəsanənən rəha Uhgın otəuhlin rəhalat nəmegəhən mol kotuwıwi. Uwın isəu o netəm mın u.

⁶ Apəs əm ilat məto-inu neen koatehm suatıp o nuwınən latuənu mın, kən moatiuw rəkis nətəligən rəha nıpitan itəm rəhalat nətəligən təsəskasikən. Təfagə rat mın rəha nıpitan mın u, in tiəkis pik olət, kən nolən rat mın tepət itəm ilat koatolkeike, koatiuw-pən ilat. ⁷ Kən nıpitan mın əh koatətəlig-in wır e nəghatən mın rafin rəha netəm mın əh, məto ko kəsotıtunən nəghatən rəha nıpahrienən. ⁸ Aupən ikın, Janes ne Jampres kəmatioal tıməht kəm Moses,* kən e nolən kitiəh mın əm, netəm mın əh koatəht nəghatən rəha nıpahrienən. Netəm mın u, rəhalat nətəligən tərıoah e nolən rat mın, kən nolən rəha nahatətəən rəhalat in neiueiuə-əmən. ⁹ Məto nəgətun eiueiuəən rəhalat, ko təsətulən tuwəh, məto-inu netəmim rafin okotəplan məmə ilat kəsotıtunən nat itəm koatəghat-in, kotahmen-pən əm e suah mil əh.

Nəghatən rəha Pol kəm Timoti

¹⁰ Məto ik, Timoti, ik nəmətəu-pən rəhak nəgətunən, ne nolən rəha nəmegəhən rəhak, ne nat naka itəm ekolkeike məmə ekol, ne rəhak nahatətəən, ne nolən rəha nətəligən rəhak itəm təfəməh, ne rəhak nolkeikeən, ne nətul əskasikən rəhak, ¹¹ kən nəkitun nian iəkis mın itəm koatuwa e rəhak nəmegəhən, ne nolən tərət mın itəm katol lak. Kən nəkitun nolən iəkis mın itəm kəmol lak əpəh Antiok, ne Ikoniam, ne Listra. Məto İərəməyə təmiləs-irəkis io e natımnat mın əh rafin. ¹² Nıpahrienən, netəmim rafin itəm kotolkeike məmə okotol nolən itəm Uhgın tolkeike, kən motol e Kristo İesu, netəmim okotol tərət kəm ilat, ¹³ məto nian kitiəh mın əm, nol təfagə rat mın ne netəm rəha neiueiuəən, ilat okotol nolən rat motuwın kol itəm in tərət agın. Ilat netəmim kateiuə-in ilat,† kən ilat okoteiuə-in pik agın-əh netəmim.

¹⁴ Məto ik, Timoti, onəkəkəike matətəu-pən əm natımnat wır mın itəm kəməgətun ik lan itəm nəməən əskasik rəkis nıpahrienən lan, məto-inu ik nəkitun wır netəmim itəm kəmotəgətun ik lan. ¹⁵ Kən nian nəmətəkəku mətoarus-pa u-roiu, nəmıtun Naoa Rəha Uhgın itəm titun nos-ipənən nənatıgən məmə nəkitun nosən nəmegəhən lılın lan o nahatətəən e Kristo İesu. ¹⁶ Nəghatən mın rafin e Naoa Rəha Uhgın, kəmotısi-pən əm e nohli Uhgın, kən koatasıtu etat. Koatəgətun kitat, moatəniəp nolən rat mın rəhatat, moatəgətuatıp-in kitat, kən moatəgətun kitat e nolən mın itəm kotətuatıp. ¹⁷ Koatasıtu etat nəhlan məmə, kitat netəm rəha Uhgın, okotos nasıtuan rafin mın əh, kən motuwa netəmim itəm kotıtun nolən wək mın rafin itəm kotəwır.

3:1: 1 Tim 4:1 **3:5:** Mat 7:15,21; Taet 1:16 * **3:8:** Janes ne Jampres, ilau iəmik nərik mil rəha kig rəha İjip. **3:8:** Eks 7:11 **3:11:** Wək 13:50; 14:5; 14:19 **3:11:** Sam 34:19 **3:12:** Mat 16:24; Jon 15:20; Wək 14:22 † **3:13:** Setan o netəmim pisin mın okoteiuə-in ilat. **3:16:** Rom 15:4

4

¹ Timoti, oekən-ipinə nəghatən keike kit kəm ik e niganəm̄ti Uhḡin ne Kristo Iesu itəm otakil nolən rəha netəmim rafin, netəm koatəmegəh̄ ne netəm kəmotim̄is, kən oekən-ipinə nəghatən u mətō-inu in otuwa m̄in matərəmərə. Kən inəh, iakatəkəike matən kəm ik məm̄ə, ² ən-iarəp nəghatən rəha Uhḡin, kən ətul matip̄ o nən-iarəpən, nat əpnəp̄in məm̄ə otimət̄ig əm, o tiəkis. Əg-ətuatip̄-in nolən rəha netəmim, kən ən-iarəp nolən rat m̄in, kən m̄iləs-ipər nətəligən rəha netəmim, kən nian natol wək m̄in u, rəham nətəligən otəkəike məfəm̄əh, kən rəham nəgətunən otəkəike mətuatip̄ məw̄ir. ³ Nəkəike mol nəhlan mətō-inu, nian itəm tatuwa, netəmim okəsotolkeikeən məm̄ə okotətəlig-in nəghatən pahrien. Mətō ilat okotos iəgətun p̄isin p̄isin m̄in itəm okotəgətun nəghatən m̄in itəm ilat əm kotalkeike. ⁴ Kən ilat okotəuhlin matəlḡilat o nətəlig-inən nəghatən pahrien, kən motuw̄in moatətəlig-in namsu eiueiuə m̄in.

⁵ Mətō ik, atehm̄ w̄ir rəham nətəligən ne rəham nolən m̄in e nian m̄in rafin, nat əpnəp̄in nat p̄isin p̄isin m̄in koatuwa e rəham nəmegəh̄ən, kən ətul əskasik̄ nian nərātən tatuwa, kən uw̄in mən-iarəp̄ namnusən təw̄ir, kən ol rafin wək itəm Uhḡin təmos-ipən kəm ik məm̄ə onək̄ol.

⁶ Timoti, ol natim̄nat m̄in əh, mətō-inu otəsuwəh̄ən, io ekim̄is. Kən roiu nəmegəh̄ən rəhak tahmen e wain itəm k̄inatəhtəg-pən e olta məm̄ə okol sakrifais lan. ⁷ E rəhak fait w̄ir rəha nahatətəən, ematip̄in w̄ir nelmək, kən e rəhak naiuən, io emaiu w̄ir rəkis mətōarus-pa namnun naiuən, kən io emataskəlim̄ w̄ir nolən ətuatip̄ rəha nahatətəən kən eməsapəsən wək rəha nən-iarəpən namnusən təw̄ir. ⁸ Kən roiu, Iərəmərə itəm rəhan nakilən tətuatip̄ w̄ir, in təm̄ol əpen-əpenə e nətouən rəhak, inu hat rəha etəm tatol win e rəhan naiuən, kən in otəfauin-pa kəm io e nian rəha nakilən mətō-inu in təm̄akil io məm̄ə rəhak nəmegəh̄ən tətuatip̄. Kən sənəm̄ə io p̄isin əm, mətō otos-ipən kəm netəmim rafin itəm kotalkeike moatəsahgin̄ məm̄ə in otuwa m̄in.

Pol təmən-iarəp̄ namnusən rəha in m̄in neen

⁹ Eam-in uəhai əm rəham suatip̄ məm̄ə onəkuwa mehm̄ io, ¹⁰ mətō-inu Temas, u tolkeike p̄ik nətueintən u, in təm̄apəs io maiu muw̄in Tesalon-aeka. Kresens tinuw̄in rəkis əpəh̄ Kalesia, kən Taetas tinuw̄in rəkis Talmesia. ¹¹ Mətō Luk p̄isin əm itim̄lau min. Təw̄ir məm̄ə nian nakatuwa, onakit Mak itəm̄lau min, mətō-inu in titun nasituən e wək rəhak. ¹² Emahl-ipən rəkis Tikikas tuw̄in əpəh̄ Efesas. ¹³ Kən nian nakatuwa, onakos rəhak kot itəm emələhəu kəm Kapas əpəh̄ Troas, kən onakos m̄in rəhak naoa m̄in itəm kəmaiu-aiu, kən iakolkeike p̄ik m̄in məm̄ə onakos naoa m̄in u kəm̄ol e nuwiḡi sipsip̄.

¹⁴ Suah u Aleksanta itəm etəmim rəha nolən wək e iaen, in təm̄atol tərāt kəm io. Iərəmərə otos-ipən n̄itai nətouən rəhan o natim̄nat m̄in əh. ¹⁵ Kən ik m̄in, atətō ik o suah əh, mətō-inu tətəhtosig-in nəghatən m̄in rəhatat.

¹⁶ Nian emaupən mətul e kot məm̄ə ekən-iarəp̄ nəghatən m̄in rəhak, suah kit təm̄əsətul-arəpən masitu lak, mətō netəmim rafin kəmotagim̄ motapəs io. Pəs Uhḡin n̄ikin otəsəhtən natim̄nat rafin itəm ilat kəmoatol. ¹⁷ Mətō Iərəmərə təm̄ətul e n̄ikalik mos-ipa nəsənənən kəm io məm̄ə ekən-iarəp̄ w̄ir nəghatən rəhan, kən pəs Iaihlua m̄in okotətō. Kən təm̄iləs-iarəp̄ io e nohli laion. ¹⁸ Iərəmərə ot̄iləs-irəkis io e nərātən m̄in rafin itəm okol kəm io, kən in otaskəlim̄ w̄ir io, kən m̄iləs io ekuw̄in e nərəmərəən rəhan əpəh̄ ilis e nego e neai. Pəs kot̄iləs-ipər nərgin̄ tatuw̄in matuw̄in namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹⁹ Iatən təwır kəm Prisila ne Akwila, ne Onesiforas ne rəhan min. ²⁰ Erastas təməsətəu-pa-mən io, in əpəh Korin. Kən nian emiet Maelitas, emapəs Trofimas tətətig məto-inu in tatimıs. ²¹ Alkut pik məmə nakuwa uəhai əm ikin-u, uarisig in nian rəha nətəpən. Iupulas tatən təwır kəm ik, kən Putens, ne Linus, ne Klotia, ne piətət min rafin ikin-u koatən təwır kəm ik.

²² Pəs Iərəməərə tətətig itəmat min. Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm ik.

Taetas

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm Taetas Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Taetas

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Pol təməte naoa u tatuwın kəm Taetas. Taetas in Iaihlua kit itəm təmahatətə e Kristo. Pol təmıuw-pa in o Kristo, kən Taetas təmöl wək tepət ilau Pol tahmen əm e Timoti. Koatehm nərgın nian tepət e Niutesteman.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol ne Taetas kəmian e nəptən u Krit, kən ilau kəmuətuoun niməfak kit ikın-u. Pol təmıet mın, məto təmən-ıpən kəm Taetas məmə in otətətig mol rafın wək mın ikın əh. Krit in nəptən kit itəm tərıoah wır e nolən rat mın, tahmen məmə inu netəmım koateıuə pık nian rafın, moatəgwən pık, kən moatəlpah koatəlpah. Neen koatuwa e niməfak kən moatən nəghatən eıuə tepət məmə okotos məni lan.

?Təməte naoa u o naka? Pol tolkeıke məmə otasıtu e Taetas e rəhan mın wək əpəh e niməfak əpəh Krit. Taetas otəkəıke mıləs-ıpər netəmım məmə okotuwa elta mın o nehmən niməfak. Kən Pol tatəghat-in nolən rəha nəghatən kəm netəm mın u kəsotətəu-pənən nətəlıgən rəha Taetas. Kən mos-ıpən nəgətunən neen rəha nahatətən ne nalıwəkən ətuatıp. Kən in təmən məmə Timoti otahtosıg-in wır nəgətunən eıuə mın. Namnun nəghatən təmən məmə otahl-ıpa etəmım kit tuwa masıtu e niməfak, kən Taetas in otəkəıke muwa mın masıtu e Pol.

Pol təmən təwır kəm Taetas

¹ Taetas. Io Pol, iatəte naoa u kəm ik. Io slef kit rəha Uhgın, kən io aposol kit rəha İesu Kristo. Təmahl-ıpa io məmə ekasıtu e netəmım itəm Uhgın təmıtəpun rəkıs ilat məmə rəhan mın, mıləs-ıpər nahatətən rəhalat, masıtu elat məmə okotıtun nəgətunən pahrien. Nian netəmım koatətəu-pən nəgətunən pahrien əh, kən rəhalat nəmegəhən otətuatıp kotahmen-pən e nolən itəm Uhgın tolkeıke. ² Kitat kotıtun nıpahrienən əh, kən motahatətə lan. Kən e nolən əh, rəhatat nətəlıgən tətətig əskasık rəkıs məmə okotos nəmegəhən lılın. Aupən aupən agın itəm Uhgın təməsölən əh natımnat rafın, məto Uhgın tınəmən rəkıs nəmegəhən lılın əh, məmə in otol mihın. Kən kitat kotıtun məmə in təseıuən nian kit ne. ³ Kən e nian ətuatıp itəm Uhgın təmən, in təmöl məmə netəmım okotıtun nəghatən rəhan. İlat kotıtun məto-inu Uhgın İosmegəh rəhatat təmən mələhəu nəghatən kit məmə təmos-ıpa wək u tətətig e nelmək məmə io ekən-ıarəp nəghatən əh rəha nəmegəhən lılın.

⁴ Taetas, rəhalau nahatətən kitiəh, kən e nolən rəha nahatətən, in tahmen əm mə ik nətik pahrien. Rəhak nəfakən məmə Uhgın Tata rəhatat ilau Kristo İesu, İosmegəh rəhatat, pəs okuawte-in rəhalau nəwırən kəm ik, kən muələhəu nəməlınuən tətətig ron ik.

Wək rəha Taetas əpəh Krit

⁵ E nian emıet Krit, kən emələhəu ik nəkətətig məmə onəköl rafın wək itəm tətətig, kən məmə onakıləs-ıpər elta mın rəha niməfak, e taon mın rafın e nıtən Krit tahmen əm mə inu emən mihın kəm ik. ⁶ Elta mın rəha niməfak okəıke kəsehm-pənən nolən rat kit e rəhalat nəmegəhən, kən rəhalat pətan kitiəh əm, kən rəhalat nısuəlkələh okotəkəıke motahatətə e Uhgın, kən məsotan əpnəpınən motol natımnat təsahmenən, kən məsotəhtən nəwıa rəhalat tata

ne mama mēmā netāmim okotən rat ilat ron. ⁷ Nəmegəhən rəha elta min rəha niməfak otəkəike mətuatip wir məto-inu ilat koatos wək asol rəha Uhgın. Ilat itəm koatehm wir netāmim okotəkəike motol mihin mēmā kəsotiləs-ipər atipən ilat motol rəhalat nəghatən mēmā netāmim okotəgin, kən nıkilat təsahmə uəhaiən. Sənəmā ilat netāmim rəha nıpısən o nəmouən, kən sənəmā ilat netāmim rəha nosən mənı e neıueıuəən.

⁸ Məto nəmegəhən rəhalat in otəkəike mol min-nulan. Ilat okotəkəike moatehm wir netāmim itəm koatuwa əh rəhalat ikın. Ilat netəm kotalkeıke mə okotol əm natımnat itəm təwir, kən nolən rəhalat in tatəgətun mə ilat netəm mətə, kən kotenatıg. Ilat netəm rəha nətəu-pənən nəghatən rəha Uhgın. Rəhalat nəmegəhən in otəkəike mətuatip wir e nıganəmtı Uhgın. Ilat kotıtun nən atipən e nıkilat mēmā kotapəs nolən natımnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁹ Ilat okotəkəike motahatətə əskasık e nəghatən rəha namnusən təwir mēmā in nıpahrienən tahmen-pən mə kəməgətun ilat lan. Kən inəh, ilat kotenatıg wir o nəgətunən netāmim e nəgətunən pahrien itəm tətuatip mēmā ilat okotətəu-pən. Kən nıan netāmim neen okotən nəghatən min itəm tol pısın e nəgətunən pahrien, kən netəm-iasol min rəha niməfak okotəgətun ətuatip ilat motən-ipən kəm ilat mēmā rəhalat nəgətunən in neıueıuəən.

¹⁰ İatəghat min-nulan məto-inu netāmim tepət e niməfak əpəh Krit kotetəhau nəgətunən pahrien u. Ilat, nəghatən rəhalat tıtatıperəh pık tahmen e kaluəluə, məto nuhuən lan tıkə, kən moatiuw rəkıs netāmim neen e nəgətunən eıueıuə min rəhalat. Netāmim tepət itəm koatən mēmā okəkəike kəhg-ipən netāmim, ilat iəgətun eıueıuə min. ¹¹ Ahtosıg-in nəghatən rəhalat mēmā okəsotəgətunən e niməfak nəgətunən əh kotərat itəm kəsotətuatıpən mēmā okotəgətun, məto-inu nəgətunən rəhalat tatərəkın-rəkın nahatətəən rəha noanol min rafın rəha netāmim neen. Ilat koatəgətun neıueıuəən əh məto-inu kotalkeıke mēmā okotos mənı lan, məto kəsotaulısən lan. ¹² Etəm Krit kit əupən, in ien kit rəhalat, in min təmən min-nulan mēmā, “Netəm Krit, ilat netəm rəha neıueıuəən nıan rafın. Kən ilat kotahmen e kırı iarupın min. Kən ilat nəlpah, nıan rafın kotalkeıke mēmā kotagwən əm lan.” ¹³ Məto nəghatən rəha ien u, in tol əm nıpahrienən. Kən tol nəhlan, əhai ilat mənıpən kəm ilat mēmā rəhalat nəgətunən in neıueıuəən, pəs ilat okotahatətə əm e nəghatən pahrien, ¹⁴ kən ilat okəsotətəu-pənən noanage rəha netəm İsrəl ne nəghatən rəha netəm koatapəs nəghatən pahrien. ¹⁵ Kən nəkotıtun mēmā netāmim itəm kotətuatıp e nıganəmtı Uhgın, nat tıkə itəm otol ilat kotamkımık. Məto netāmim itəm koatamkımık e nıganəmtı Uhgın məto-inu ilat kəsotahatətəən e İesu, kən nolən kit tıkə itəm otol ilat kotətuatıp. Kən tol min-nəhlan, nətəlıgən ne nıkilat kərən kəsutuatıpən, kən ilat kotəruru nakılən nat itəm təwir, ne nat itəm tərət. ¹⁶ Ilat koatən mēmā kotıtun Uhgın, məto nolən rəhalat tatəgətun mēmā koateıuə, ilat koatəuhlin mənıtaalat kəm Uhgın. Netəm min əh kotərat agın, kotalməl koatəht nəwıa Uhgın, kən okol ilat kəsotolən nat wir kit ne.

2

Nəgətunən itəm tətuatıp

¹ Məto ik Taetas, ik onəkəike məgətun wir netāmim e nəgətunən itəm tatətəu-pən nəghatən ətuatıp e İesu. ² İk onəkəike məgətun iaguıhl min mēmā e nalıwəkən rəhalat, ilat okotan mətıg, kən məsotənım pıkən wain, kən nolən rəhalat otəkəike mətuatip wir pəs netāmim okotısıai-in ilat, kən ilat okotəkəike moatətul əskasık kən moatol natımnat e nenatıgən. Nahatətəən

rəhalat otəkəike mamnim wir e nəghatən rəha Uhgın. Kən ilat okotəkəike motolkeike netənim. Kən motəkəike kətul tiəkis e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhalat nəmegəhən. ³ Kən e nolən kitiəh əm, nəkəike məgətun wir nipiətaguihl min məmə ilat okotəkəike motol nolən itəm tətəuatip məmə otosipən nisaiian kəm Uhgın. Kən ilat okəsotənən nikali netənim. Kən sənəmə nipiətan rəha napisən. Məto ilat otəkəike motəgətun nəmegəhən ətuatip. ⁴ Inəh, ilat okotəgətun nipiətan min e suatip itəm ilat okotolkeike rəhalat min nəman ne nenətilat min. ⁵ Ilat okotəkəike motəgətun nipiətan məmə ilat nipiətan mətig itəm nəmegəhən rəhalat in tətəuatip, kən ilat kəsotan əpnəpinən, kən moatisiai-in rəhalat nəman min, kən moatehm wir natimnat min rəha latuənu, kən ilat moatol təwir kəm netənim. Nian koatol nolən tol min-nulan, kən otahtosig-in netənim məmə kəsotən ratən nəgətunən rəha Uhgın.

⁶ Kən e suatip kitiəh min, otəghat əskasik kəm netəm aluə məmə ilat kotitun nən atipən e nikilat məmə kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁷ Kən ik, e natimnat rafin, onəkol əm nat ətuatip min, pəs ilat okotətəu-pən nat naka itəm ik nakatol. Nian onakəgətun, nəmegəhən rəham otəkəike mətuatip, mol nəghatən rəham təfigəm. ⁸ Ik onakəkəike matən əm nəghatən pahrien itəm netənim okol kəsotəplanən məntaa rəham nəghatən kən motən rat. Pəs in otol rəham tikimır min okotaulis lan məto-inu ilat kəsotehm-pənən nolən rat kit ne lam, kən məsotənən nat tərət kit etat.

⁹ Əgətun wir slef min məmə ilat okotol nəwia rəhalat etəm-iasol min e natimnat rafin, məmə nikilat otəgien o wək rəhalat. Slef min okəsotənən nitai nəghatən rəha etəm-iasol min rəhalat, ¹⁰ kən məsotəkləhən kəm ilat, məto nian rafin ilat okotəkəike moatol natimnat ətuatip min, məmə rəhalat etəm-iasol min okotən niphahrienən e rəhalat wək. E nolən itəm okotol e natimnat rafin, otəgətun məmə nəgətunən rəha Uhgın, Iosmegəh rəhatat in tətəuatip məwir.

¹¹ Ik onakəkəike məgətun natimnat min əh rafin məto-inu Uhgın təmerəh rəkis e suatip kəm netənim rafin məmə otosmegəh ilat lan nian tətawte-in rəhan nəwirən kəm ilat. ¹² Nəwirən əh rəha Uhgın tatəgətun məmə nian kitat koatətig əh e nətueintən, kotəkəike motapəs nətəu-pənən nolən rat min ne natimnat rat min rəha nətueintən itəm koatəwiə e nikitat, məto okotan mətig, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip wir motahmen-pən mə kitat netənim rəha Uhgın. ¹³ Nəmegəhən rəhatat in otəkəike matol min-nulan nian kitat okoatəsahgin nian Iesu Kristo, rəhatat Uhgın ne rəhatat Iosmegəh, in otuwa min lan e nəsanənən ne nəwirən. Nian əh in təwir agin, kən kitat kotitun mə otəpanuwa, kən matol nikitat tətəgien. ¹⁴ Iesu nikin təmagien məmə otimis otat, kən mətou nəmegəhən rəhatat mos-irəkis e nəsanənən rəha nolən rat min rafin, kən mafəl wir kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netənim itəm kotolkeike məmə koatol əm nat itəm təwir.

¹⁵ Natimnat min u, onatəgətun ilat e niməfak. Ləs-ipər nətəligən rəhalat məmə okoatətəu-pən İərəməərə, kən məghat əskasik kəm netəm koatətəu-pən nəghatən eiueiuə min. Uhgın təmos-ipinə wək əh kəm ik, kən əghat min-nulan. Əsolən məmə etənim kit otən rat ik.

3

Nolən rəha iəfak min

¹ Taetas, ən-ipən wir min kəm rəham netənim məmə okotisiai-in netəm-iasol ne kapman rəhalat. Okotəkəike moatol nəwialat, kən moatətul matip e nian rafin o nolən wək itəm otasitu e netənim. ² Kən ilat okəsotəghat eiuan

2:3: 1 Tim 3:11 **2:5:** Efes 5:22 **2:7:** 1 Tim 4:12 **2:8:** 1 Pita 2:15 **2:9:** 1 Tim 6:1 **2:12:** 1 Jon 2:16 **2:14:** Eks 19:5; Dut 7:6; Esik 37:23; Kal 1:4; 1 Pita 2:9 **2:15:** 1 Tim 4:12 **3:1:** Rom 13:1-7; 1 Pita 2:13-14

o nərəkinən nərǵi netəmim, kən okəsotolən timəht, mətō ilat nan mətig əm kən moatol təwir kəm netəmim, kən motos-iəhau rəhalat nətəligən moatisiai-in netəmim rafin.

³ Koatol min-nulan mətō aupən kitat kotərat kəmotahmen əm elat. Kən Uhgīn təmasitu etat nian kitat min kəmoatol nolən rat min əh, kitat ialməl min. Kəməsotolən nəwia Uhgīn. Nos-ipən-os-ipənən rəha nərātən təmərəkīn kitat. Kən nolən rat min rəhatat itəm kitat kəmoatolkeike, kəmoatərəməərə etat. Kitat kəmoatol əm nəwialat, kən kəmoatol nolən rat rafin. Kən kəmoatolkeike natimnat min rəha netəm pisin. Nolən rat rəhatat təmōl məmə netəmim kotetəhau kitat, kən kitat kəmoatetəhau kitat min.

⁴ Mətō nian nolkeikeən ne nəwīrən rəha Uhgīn Iosmegəh rəhatat təmiet-arəpa, ⁵ kən in təmosmegəh kitat, mətō sənəmə təmōl mətō-inu kitat netəm ətuatip. !Kəp! In təmosmegəh kitat mətō-inu təmasəkitun kitat. In təmosmegəh kitat nian Narmīn Rəha Uhgīn təmafəl rəkis nolən rat min kən kotaiir wi min, kən Narmīn təməwiək-in nikitat. ⁶ Narmīn u inu, Iesu Kristo Iosmegəh rəhatat in suatip məmə Uhgīn tatətəlmīn nikitat tatər lan e nīkin agien. ⁷ In təmōl kitat kotətuatip e nīganəmtin e nəwīrən rəhan məmə okotahatətə e rəhan nəghatən itəm təmən kəm kitat mə o nian kit kitat kotatig itulīn kitat min. ⁸ Inu nəghatən kit in nəghatən pahrien.

Kən io ekolkeike məmə onakəgətun wīr netəmim lan məmə okotitun wīr. Nəgətunən min əh okotasitu e iəfak min məmə rəhalat nətəligən otətətig əskasik əm e nolən natimnat itəm təwir. Nəgətunən min u ilat kotəwir kən okotasitu wīr e netəmim. ⁹ Mətō apəs nəghatən alməl min itəm netəmim koatən tol min-nulan: koatəghat o noanol min rəhalat tuwīn muwīn mīləs tīpīlat rat agīn min; kən moatetet ilat min kən moatən-iəhau ilat min o nīpətī nəghatən rəha Lou rəha Moses. Apəs əm nəghatən min u mətō-inu okol təsasituən e suah kit ne, kən rəhan nəwīrən tikə. ¹⁰ Okəmə suah kit tatol netəmim koatoor ilat min o nəghatən tol min-nulan, onəkuwīn məghat əskasik kəm in kən mən-iəhau. Mətō okəmə tatol min, kən nakuwīn min mən-iəhau min. Okəmə nəmən-iəhau pap mau kəiu, mətō in tatəkəike e rəhan nolən, kən otətul-pən isəu ron motapəs. ¹¹ Mətō ik nəkitun məmə suah kit tol min-nulan, rəhan nətəligən tərət kən tatol keko-eko, kən matol təfagə rat e nīganəmti Uhgīn. Rəhan əm nolən tatəgətun mə in iol tərət.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Oekahl-ipinə suah mil u kit, Atemas o Tikikas otimnə mehm ik. Nian otimnə, ik onakəkəike meam-in uəhai əm suatip mə onakimnə mehm io əpəh taon Nikopolis, mətō-inu io emolkeike məmə ekuwīn matig ikin e nian rəha nətəpən. ¹³ Kən etəmim kəiu, Apolos ne Sinas u in ienatig e lou,* ilau katualiwək e rəhalau naliwəkən, mətō ik onakasitu elau məmə natimnat rafin rəhalau otəkəike mətətig.

¹⁴ Rəhatat netəmim okotəkəike motitun wīr suatip o nolən wək kən moatol nat itəm təwir məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen itəm rəhalat natimnat təsahmenən. Təsəwīrən məmə ilat kotatig əpnəpin əm.

¹⁵ Netəm min u itəm itimat ekoatətig koatahl-ipinə nəghatən wīr kəm itəmat. Kən ən təwir kəm iəfak min itəm kotalkeike itimat.

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat.

3:3: 1 Kor 6:9-11; Efes 2:1-2; 5:8 **3:5:** 2 Tim 1:9; Hip 10:22 **3:6:** Wək 2:17-18 **3:9:** 2 Tim 2:14,16 **3:10:** Mat 18:15-17 **3:12:** Efes 6:21-22; Kol 4:7-8 * **3:13:** Ienatig e lou - Suah kit itəm titun wīr lou rəha kot, kən in tatəghat rəha netəmim itəm koatuwīn e kot. **3:13:** Wək 18:24; 1 Kor 3:5-6 **3:14:** Efes 4:28

Filimon

Naoa itəm Pol təməte tuwɪn kəm Filimon Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u Filimon

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwɪn kəm pah? Təməte tatuwɪn kəm Filimon əpəh e niməfak ikin Kolosi. Ilau fren wɪr. Filimon in etəmim kit itəm tatos slef mɪn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəmim tepət koatos slef. Kən iəfak mɪn neen mɪn, ilat mɪn koatos slef mɪn. Filimon, rəhan kit əh ikin slef, nərgɪn u, Onesimas. Məto Onesimas, in təkəkləh-in mənɪ neen rəha Filimon, kən əmun, in magɪm. Okəmə Filimon otəplan Onesimas, lou rəha Rom tatən mə Filimon tɪtun nohamnuən tɪmɪs. Məto Onesimas təməplan Pol əpəh e kalapus ikin Rom, kən Pol təmən-iarəp Namnusən Təwɪr kəm in, kən təməhatətə e Iesu Kristo. Kən Onesimas in təməsitu e Pol. Kən Pol təmahl-ɪpən in tɪtəlig-pən o Filimon. Pol təmən kəm Filimon məmə nat əpnəpɪn Onesimas in slef rəhan, məto roiu in pian e Iesu Kristo.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u matətapəh o Filimon məmə otaluin nolən rəha Onesimas, kən mos in tɪtəlig-pa mɪn. Nat əpnəpɪn məmə in rəhan slef, məto Pol tolkeike məmə Filimon otəplan Onesimas tahmen əm məmə in pian kit e Iesu Kristo.

¹ Io Pol, itəm etatig e kalapus o Kristo Iesu, itɪmlau piətət Timoti, iatuən təwɪr kəm ik Filimon. Ik iolɪtɪmlau itəm ekioalkeike pik, kən kitəhal kətəhalol wək kitɪah əm rəha Iesu. ² Kən iatuən təwɪr kəm wɪnɪtət Apia, ne Akipas itəm kitat mopael mɪn koatəluagɪn rəha Uhgɪn, kən iatuən təwɪr kəm netəm rəha niməfak itəm koatuwa moatəfak e rəham nimə. ³ Pəs Uhgɪn u Tata rəhatat, ne lərəməərə Iesu Kristo okuawte-in nəwɪrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəfakən rəha Pol

⁴ E nian mɪn rafɪn itəm iatəfak ron ik, matən tagkiu kəm Uhgɪn ron ik, ⁵ məto-inu eməto nahatətəən rəham e lərəməərə Iesu, ne nolkeikeən rəham itəm tatuwɪn o nəfak mɪn rafɪn. ⁶ Kən iatəplan nolən rəham, məmə natawte e nɪkim agien məto-inu e rəham nahatətəən. Kən iatəfak məmə nolən əh otasitu lam məmə onəkɪtun wɪr kən mos nat wɪr mɪn rafɪn rəha Uhgɪn itəm tətawte-in e Kristo kəm kitat. ⁷ Piak, iatəfak nəhlan məto-inu rəham nolkeikeən təmöl nɪki nəfak mɪn koatətə təwɪr, kən nian eməto, io mɪn, nɪkik təmagɪen kən tatɪləs-ɪpər rəhak nətəligən lan.

Nətapəhən rəha Pol

⁸ Tol nəhlan, e Kristo esəgɪnən o nənən kəm ik məmə onəköl nat kit itəm nəkəike mol, ⁹ məto esol mihinən. Iatətapəh-in əm e nolkeikeən. Io iaguɪhl kit, etatig e kalapus o Kristo Iesu. Kən io inu Pol, ¹⁰ iatətapəh-in suah kit ron ik e rəhak nɪpahrienən məmə nakos e nɪkim agien. Suah əh in təmuwa tahmen-pən e nətik nian emətətig e kalapus, inu Onesimas, rəham slef. ¹¹ Aupən ikin, in təməsöl wək wɪrən kəm ik, məto roiu in tɪtun nolən wək təwɪr kəm kilau kərən.*

¹² Kən roiu, etahl-ɪpɪnə mɪn suah u, etəm itəm iakölkeike pik. ¹³ Okəmə tətətig itɪmlau mɪn, nɪkik tagɪen ron, kən in otatos nəmeem mətasitu lak nian etatig ikin-u e kalapus o namnusən təwɪr. ¹⁴ Məto esölkeikeən məmə eköl nat

1:2: Kol 4:17; 2 Tim 2:3 **1:7:** 2 Kor 7:4 **1:10:** 1 Kor 4:15; Kol 4:9 * **1:11:** Nərgɪn u “Onesimas” in təmə, “etəm itəm tɪtun nolən wək wɪr.”

kit itəm ik nəsegəhan-inən. Kən okəmə natol nat wır, iakolkeike məmə in tətisi-pən əm e nıkim agien, mətə sənəmə nat io iatəkəike kəm ik məmə nakol.

¹⁵ Esitunən, okəm-naka Onesimas təmagım e nian əkuəkır u məmə onakos mın in tıtəlig-pa mın nətuatig agin-əh, ¹⁶ mətə sənəmə in otol mın əm slef rəham, kəp. Mətə roiu əh, in suah wır taprəkis-in slef kit, in pialau etəm təwır. Io iakoleike pık in, mətə ik onakolkeike pık in taprəkis, mətə-inu in rəham slef, kən in pıam e İərəmərə.

¹⁷ Nakatehm io məmə kəmuea kitiəh e wək ne nolkeikeən rəha Kristo, kən tol nəhlan, iatətapəh məmə nian in otımnə, nakos in e nıkim agien tahmen-pən əm məmə io. ¹⁸ Okəmə təmöl nat kit tərət kəm ik, o təmos rəham nat kit kən məsətouən, pəs nəkələhəu-pən tətətig e kaon rəhak. ¹⁹ Kən əh-roiu, Io Pol, iatəte e nelmək – *pəs io epanətou*. Mətə təwır məmə nəsaluinən rəham kaon asol agin kəm io, itəm tol min-nulan, emasitu lam kən nəmos rəham nəmegəhən lilin. ²⁰ Piak, iakolkeike məmə onakətuoun matətou rəham kaon† kəm io, kən ol nat u iatətapəh-in e nərgi İərəmərə, kən ol nıkkik tətəto təwır e Kristo. ²¹ İatəte naoa u kəm ik mətə-inu ekitun məmə onəköl nəwiak, kən onəköl taprəkis-in nat naka itəm iatətapəh-in.

²² Kən nat kit mın, afəl rəhak kit rum mətə-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e Uhgın məmə in otos io ekitəlig-pınə mın otəmat, inu noa nəfakən rəhatəmat.

Namnun nəghatən rəha Pol

²³ Epafra, itımlau min etuatig e kalapus o nərgi Kristo İesu, kən in tatən təwır kəm itəmat. ²⁴ Kən Mak, ne Aristakas, ne Temas, ne Luk, itəm itımat ekoatol wək kitiəh, ilat mın koatən təwır kəm itəmat.

²⁵ Pəs İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafın.

1:16: 1 Tim 6:2 † **1:20:** E nəghatən Kris, nəghatən rəha Pol ikın-u “mətou rəham kaon” in iuəhkır əm e nərgi Onesimas. **1:22:** Fil 1:25; 2:24 **1:23:** Kol 1:7 **1:24:** Kol 4:10-14

Hiprus

Naoa itəm kəmäte tuwin kəm noanol rəha Isrel Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Hiprus

?Pah təmäte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təmäte naoa u. Etəm təmäte naoa u təməsətəən nərgin e naoa. Etəm təmäte təməsəplanən Iesu Kristo. Məto təməto Namnusən Təwir o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan Iesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təmäte naoa u, məto-inu ilau kiatun nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nīkilat təht məmə Pol təmäte, məto nīkitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəupən nərgin, məto nərgin tikə e naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u kəm netəm Isrel itəm kota-hatətə e Kristo Iesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wīrən nəukəti Namnusən Təwir.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkīn netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo. Nīkilat təpou ron. Təwir məmə ilat okotəto məmə nahatətəən rəhalat in nīpahrienən, kən Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.

?Təmäte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nīkilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən min nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmin min əm rəha natimnat min itəm Iesu otol. Kəmotətə naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien min, ne nagelo min, ne Moses, ne Aron ne pris min. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwir pik taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nīpahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol nīpahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nīmīsən rəhan in tahmen əm məmə otos-irəkis nolən rat min rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uhgīn kəm itat

¹ Aupən ikīn, Uhgīn təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tīpītət min e nian tepət ne suatip pisin pisin min. ² Məto roiu əh, kīnotegupən e namnun nian,† kən tīnatəghat ətuatip əm kəm kitat e Nətin, itəm in təmīləs-ipər məmə otərəməərə e nautə rafin rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətin əh, in təmol natimnat rafin e nətueintən.§ ³ Nəti Uhgīn in nəhag-əhagən rəha nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn.* In təməru ətuatip rəhan tata e natimnat rafin.† In tatəmīk ətain natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmīmīs rəkis məmə otafəl rəkis rəhatat nolən rat min,§ kən in tatəpələh e rəhn matip kig, ikīn rəha nepətən ne nīsiaiian, e nego e neai.*

Nəti Uhgīn u, in ilis taprəkis-in nagelo min

⁴ Tol nəhlan, Uhgīn təmīləs-ipər rəkis Nətin u, kən in ilis taprəkis-in nagelo min, tahmen-pən məmə nərig u itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in, in ilis pik taprəkis-in nərgilat rafin.† ⁵ Uhgīn təməsən aɡin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

* **1:1:** Hip 2:2 † **1:2:** 1 Pita 1:20 ‡ **1:2:** Sam 2:8 § **1:2:** Jon 1:1-3; Kol 1:16 * **1:3:** Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4 † **1:3:** Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ **1:3:** Kol 1:17 § **1:3:** Taet 2:14
* **1:3:** Fil 2:5-11; Kol 1:15-18. † **1:4:** Efes 1:20-21; Fil 2:9

“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”‡

Məto in təməghat nulan kəm Iesu. Kən Uhgın təməsən agın-əhən kəm nagelo kit məmə,

“Io tata rəham,

kən ik onəkuwa nətik.”

Məto in təməghat nəhlan kəm Iesu. §

6 Məto e nian Uhgın tahl-ipa Nətin itəm təmaupən maiir* tuwa e nətueintən, kən in tən məmə,

“Pəs rəhak rafin nagelo mın,

nıpinəgilat taru nisip e nisaiian, motənwiwi in.”

7 Nian Uhgın tatəghat-in nagelo mın, in tatən məmə,

“Io emol rəhak nagelo mın

ilat kotahmen e nımətag itəm tətən ikin mın rafin, matol rəhak wək.

Ilat iolwək mın rəhak, tahmen e nigəm.”†‡

8 Məto təmatəghat-in Nətin kən matən məmə,

“Uhgın, rəham nərəmərəən otətətig lilin, namnun tikə.

Kən nətuatipən in nəlnal rəha nərəmərəən rəham.

9 Ik nəmolkeike əm nətuatipən

kən metəhau nolən eko-eko mın.

Tol nəhlan, io u, rəham ətuatip Uhgın,

io emələhəu aupən ik, kən ik ilis e ik mın neen.

Kən emol-pən oel e rəhm-kapə, tatəgətun məmə ik kig,

matol nıkim tagien taprəkis-in ik mın neen.” §

10 Kən Uhgın tatən-ipən mın kəm in məmə,

“Iərəmə, e nətounən, ik nəmol nətueintən u, mol in təkəsik.

Kən e nelməm atip əm,

ik nəmol natımnat rafin itəm kotatig e neai.

11 Natımnat mın u rafin, ilat okəpanotikə,

ilat okotoas tahmen e nıməhan itəm təməmnəmıt,

məto ik nətətig lilin əm.*

12 Ik onakaiu-aiu ilat,

tahmen əm məmə etəmim təmaiui rəhan nıməhan.

Ik onakəuhlin natımnat mın u,

tahmen e etəmim təmikis rəhan nıməhan,

məmə in otətəut-in in pisin.

Məto ik, nəkətətig lilin əm nulan,

kən okol nəsimisən nian kit.”†

13 Uhgın təməsən-ipən agın-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

“Ik əpələh e rəhak matip, ikin rəha nepətən ne nisaiian,

kən matəsahgin.

Pəs io ekos-iəhau rəham tikimır mın,

mol ilat kotahmen e nıməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.”‡ §

‡ 1:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13 § 1:5: Mat 3:17 * 1:6: Katən məmə in təmaupən maiir məto-inu təmaupən maiir e pian mın. Katəghat-in nəhlan Iesu, məto-inun in təmaupən matig, uarisig natımnat mın rafin (Əplan mın Kolosi 1:15). Tol nəhlan, kən natımnat rafin mın, in rəhan əm. Tatos nepətən ne nisaiian nəhlan tahmen e suakəkə itəm təmaupən maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29. † 1:7: Sam 104:4 ‡ 1:7: Nımətag ne nigəm kəmueia nian Uhgın təmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21. § 1:9: Sam 45:6-7 * 1:11: Aes 34:4; 51:6; Nol Əpən 6:12-17 † 1:12: Sam 102:25-27 ‡ 1:13: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “ekol rəham tikimır mın ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən nıpətin u məmə, “Oekol ik ilis agın taprəkis-in rəham tikimır mın.” § 1:13: Sam 110:1

14 Məto nagelo mın, ilat iolwək mın əm. Nagelo mın, ilat narmın mın itəm Uhgın təmah-l-ıpa məmə okoatehm netəmim itəm okotos nəmegəhən ron.

2

Nən-ıəhauən itəm o nuwinən e naiəh

1 İesu in ilis pık. Tol nulan, təwır məmə kitat okotətəlig-in wır nat naka itəm kitat kəmotəto,* məmə naiəh rəha nıtəhəi təsiləsən kitat. 2 Nəghatən† itəm nagelo mın kəmoatən-ıarəp‡ in nıpahrienən, kən netəmim ilat okotos nalpınən o nətgəhlən Lou ne nəlpah-inən nolən nat Lou tatən. 3 ?Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol nulan motagım okəmə kitat kotol nat əpnəpın əm e nosmegəhən asol əh rəha İesu? Nosmegəhən u, itəm İərəmərə təmaupən mən-ıarəp, kən netəm mın u itəm kəmotəto, ilat kəmotəgətun kəm kitat məmə in nıpahrienən.§ 4 Uhgın təmatig mol mın nəfigəmən o nəghatən əh e nolən nəmtətın mın, ne natımnat mın itəm narmı netəmim tatiwig ron, ne nat pıspıs mın, ne nos-ıpamən nəsanənən mın rəha Narmın Rəha Uhgın o nolən wək.*

İesu təmuwa mahmen e pian mın

5 Nagelo mın okol kəsotərəməyəən e nətueintən itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in.† 6 Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Etəmim in nat əpnəpın əm, məto ik, nıkim tatəht in, ik nəsaluinən, kən ik natehm wır nəti etəmim.‡ 7 E nıan əkuəkır əm itəm ik nəmos-ıəhau in, teıuayı ləhau e nagelo mın, kənu mos-ıpən nərəmərəən ne nepətən ne nısiıiən kəm in.

8 Kən ik mos-ıpən nepətən məmə in otərəməyə e natımnat rafın.”§ *

Roiu əh, tatən məmə, “natımnat rafın,” nıpətın un məmə Uhgın təsapəsən nat kitiəh ne məmə etəmim təsərəməyəən lan. Məto kitat kəsotehmən əh natımnat mın əh kotuwa. 9 Məto nat kitiəh kitat kəmotəhm, inu İesu, itəm “e nıan əkuəkır əm nəmos-ıəhau in teıuayı ləhau e nagelo mın” kən roiu əh “kınıs-ıpən nepətən ne nısiıiən kəm in” məto-inun in təmos nəhməən mımıs o kitat. Əwəh, e nəwırən rəha Uhgın, İesu təmımıs o netəmim rafın e nətueintən.†

10 Uhgın təmol natımnat rafın məto-inun in təmolkeıke mihın, kən natımnat rafın kotatig-pən e nelmın.‡ Kən təwır agın məmə Uhgın təmol İesu u, təmaupən mohatıp nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nəhməən e nımısən, məmə in tətuatıp agın§ o nəmıkən nenəti Uhgın mın tepət kotuwın katig e nəhag-əhagən rəha nəwırən ne nəsanənən rəhan.* 11 İesu in tatol rəhan netəmim kotasım, məmə rəha Uhgın əm, rəhalat nolən rat tikə.† Kən İesu ne rəhan mın netəmim, rəhalat tata kitiəh əm. Tol nəhlan kən İesu in təsaulısən məmə otaun-in ilat u məmə pian mın ne wının mın.‡ 12 In təmən-ıpən kəm Uhgın məmə,

“Io oekən-ıarəp ik kəm piak mın ne wınık mın ne natımnat mın itəm ik nəmol. Oekan napuən mənwiwi ik e nuəfımınən asol e nıganəmtılat.”§

13 In tatən mın məmə,

“Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgın.”*

Kən matən mın məmə,

* 2:1: Rom 11:22 † 2:2: Nəghatən u tatəghat-in, in Lou rəha Moses. ‡ 2:2: Wək 7:53 § 2:3: Hip 10:28-29; 12:25 * 2:4: Mak 16:20 † 2:5: Netəm İsrel ilat koatən məmə nıpahrienən məmə nagelo mın ilat koatərəməyə roiu ikın mın rafın e nətueintən; Dut 32:8. ‡ 2:6: “nəti etəmim,” inu İesu. § 2:8: Sam 8:4-6 * 2:8: Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6; 22:5 † 2:9: Fil 2:8-9 ‡ 2:10: Rom 11:36 § 2:10: Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * 2:10: Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † 2:11: Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ 2:11: Mat 28:10 § 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Aes 8:17

“Io u, itimat nisualkələh itəm Uhgın tamos-ipa kəm io.”†

14 Nisualkələh mın əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nıpətılal ne nitalat əh-ikin. İlat u netəmim agın-əh əm. O nat u, Iesu təkəkəike muwa e nətueintən mos nıpətin ne nitan tahmen əm elat məmə in otuwa pialat pahrien.‡ Təmöl nəhlan məmə in otimis, kən nımısən rəhan, in otərəkin nəsanənən rəha İərmis, itəm tətəskəlīm nəsanənən rəha nımısən. § 15 Məto-inu netəmim koatəgin nımısən.* Nəginən rəhalat tətəskəlīm ətain ilat nian rafın, tahmen əm məmə ilat slef mın. Məto Iesu in təmimis məmə otıuw rəkis netəm mın u, məmə sənəmə ilat slef mın. In təmıkis ilat. 16 Kotıtun əsas məmə sənəmə in təmasitu e nagelo mın, məto in təmasitu e noanol mın rəha Epraham.†

17 Iesu təkə mos nıpətin ne nitan nəhlan, məmə in otuwa mol tahmen e pian mın e nolən mın rafın,‡ məmə in titun nasəkitunən § kitat, kən koatəgilə lan. In otəkəike muwa mol nəhlan, təgətun məmə in pris asol agın pahrien, tatol wək rəha Uhgın, kən məmə in otılıpın neməha rəha Uhgın. 18 Kən roiu əh, nian Setan tatos-ipən-os-ipən kəm ilat, kən Iesu titun nasituən elat, məto-inu in mın, in tınəto tərət rəkis nian Setan tamos-ipən-os-ipən kəm in.*

3

Iesu in taprəkis-in Moses

1 Piak mın ne wınık mın, Uhgın tınaun-in* kələh kitat mın itəmat o nuwınən e nego e neai, kən mol məmə kitat netəm iasim. Məto-inu Iesu tətəsitə nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in pık Iesu əh, in aposol kən in pris asol agın rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp. 2 Uhgın təmıləs-ipər Iesu məmə in otol wək u, kən in təmöl nəwıa Uhgın e natımnat rafın, tahmen e Moses aupən təmöl nəwıa Uhgın e rəhan wək rafın, məmə in otatehm wır nımə, inu netəmim rəha Uhgın.† 3 İlau kərən kətıoal nəwıa Uhgın, məto etəm təmıləkın nımə, netəmim koatıləs-ipər nərgın ron taprəkis-in nımə itəm in təmöl. Kən e nolən kitiəh əm, tətuatıp məmə Uhgın otıləs-ipər Iesu taprəkis-in Moses. 4 Kən nımə mın rafın, netəmim koatıləkın, məto Uhgın in təmıləkın natımnat rafın itəm tətətig. 5 Moses in iolwək kit e nıpəgnoa nımə rəha Uhgın, itəm tatol nəwıa Uhgın, matehm nımə rəhan, inu netəmim rəha Uhgın. Kən nəmegəhən rəha Moses tatəpsen-pən natımnat itəm Uhgın otəpanəgətun. 6 Kristo, in mın tatol nəwıa Uhgın. Məto sənəmə in iolwək əm kit tahmen e Moses. In Nətin, kən tatos nepətən o nərəmərəən e rəhan nımə. Kən okəmə kitat kəsotəginən, kən motalkut məmə okotətul əskasık‡ o nat un itəm kitat kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən nıpahrienən məmə kitat u, netəmim rəhan, kitat rəhan nımə. §

Oatehm məha-məha itəmat mın e nahatətəən rəhatəmat

7 Nəghatən u inu, Narmin Rəha Uhgın təmən e Naoa Rəha Uhgın məmə, “Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwıan,

8 məsotolən rəhatəmat-kapə təkəsık pık,

tahmen e tıpıtəmat mın ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwıa Uhgın, nian ilat kəmoatek asgəwın Uhgın e ikin taruən-aruən ikin.*

9 İkin əh, tıpıtəmat mın kəmotəkəike kəm io məmə okotəplan rəhak nəsanənən, nat əpnəpın ilat kəmotəplan pap natımnat mın itəm emol o nup foti.†

10 Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə,

† 2:13: Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ 2:14: Jon 1:14 § 2:14: Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1 Jon 3:8

* 2:15: 2 Tim 1:7 † 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9 § 2:17:

Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15 * 3:1: Rom 8:28 † 3:2: Nam 12:7 ‡ 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22

§ 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5 * 3:8: Eks 17:1-7; Nam 20:2-5 † 3:9: Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36

‘Nikilat tətən isəu ron io nian rafin.
Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.’

¹¹ Neməha təmöl io,

kən ekos noanawil kit mən məmə,

‘Ilat okol kəsotuwınən e ikin katos namegən ron io ikin.’”‡ §

¹² Piak mın ne wınık mın, oatehm wir itəmat mın o nat u. Otol məmə nikitəmat atıp otəsəratən kən kit təsapəsən nahatətən, mol məmə nəkotəuhlin-pən itəmat isəu o Uhgın itəm tatəmegəh. ¹³ Uhgın təmən “Roiu əm,” kən nian u “roiü” tətətig əh. Tol nəhlan, nəkotəkəike moatəghat roiü kəm itəmat mın, moatehm məha-məha itəmat mın nian rafin, məmə nolən rat otəseiuə-inən itəmat kit mol rəhn-kapə təskasik o Uhgın. ¹⁴ Məto-inu okəmə kitat kotətul timtim mətoarus-pən namnun, motahatətə e Uhgın təskasik miəkis, tahmen əm məmə inu kəmotətuoun motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun məmə kitat kınəatos kələh natimnat mın rəha Kristo. ¹⁵ Məto sotaluinən nəghatən itəm kəmən,

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian

məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,

tahmen e tıpitəmat mın ilat kəmoatol mihin aupən

moatəht nəwia Uhgın.”*

¹⁶ ?Kən pah mın un itəm kəmotəto pap nəwia Uhgın, məsotolən? Ilat un Moses təmit-irəkis ilat Ijip.† ¹⁷ ?Pah mın un kəmotol Uhgın neməha tol o nup foti? Ilat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motimis moatəməhl əpnapın əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.‡ ¹⁸ ?Kən pah mın un Uhgın təmatəghat kəm ilat, matos noanawil məmə ilat okəsotuwınən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In təmatəghat kəm netəm kəmotəht nəwian.§ ¹⁹ Kən kitat koatəplan məmə kəməsegəhan-inən ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat kəsotahatətən lan.

4

Ikin katos namegən o Uhgın ikin

¹ Məto kitat u, Uhgın təmən-iəkis rəkis məmə kitat kotitun nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatəto itat, kən moatəgin məmə kitat kit okol mətən təsosən namegən əh. ² Məto-inu kitat kınəotəto rəkis namnusən təwir məmə Uhgın təmöl əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm məmə inu netəm aupən kəmotəto nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsəsituən elat, məto-inu ilat kəmoatəto əm, məsotahatətən lan. ³ Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwınən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm mın u itəm kəsotahatətən lan, Uhgın təmən məmə,

“Neməha təmöl io, kən ekos noanawil kit, mən məmə,

‘Ilat okol kəsotuwınən ikin katos namegən ron io ikin.’”*

Təmən nəhlan, nat əpnapın məmə tınol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən. ⁴ Kitat kotitun məmə tınol əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgın in tatəghat-in Sapat, matən məmə, “Təmöl nətueintən, kən e nian sepın lan, Uhgın təmameg e rəhan wək.”† ⁵ Məto ikin mın neen e Naoa Rəha Uhgın, Uhgın tatən məmə, “Ilat okol kəsotuwınən ikin katos namegən ron io ikin.”‡

‡ 3:11: Nam 14:21-23 § 3:11: Sam 95:7-11 * 3:15: Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † 3:16: Nam 14:1-35

‡ 3:17: Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13 § 3:18: Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11 * 4:3: Sam 95:11; Hip 3:11 † 4:4: Jen 2:2 ‡ 4:5: Sam 95:11

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgın ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwın ikin. Məto netəm mın u aupən itəm kəmotəto namnusən təwır, ilat kəmotəmık-arəpən-in nuwınən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwia Uhgın. ⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgın təmələhəu mın nian kit mın o nuwınən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgın təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə, “Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian məsotolən rəhatəmat-kapə təskasık pik.”§

⁸ Nıkitəmat tuəh-tu suah u Josua* aupən. Okəmə Josua təmos-ipən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwın Kenan, kənu Uhgın okol təsən mınən məmə otələhəu nian kit mın məmə in nian rəha nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin.† ⁹ Kən tol nəhlan, kən in təmən nian pısın kit mın, nian əh-ikin tətətig əh o rəhan netəmim məmə okotuwın motos namegən, e nolən kitəh əm itəm Uhgın təmameg mihin e rəhan wək mın aupən, e nian rəha Sapat. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwın imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen əm e Uhgın itəm təmameg e rəhan wək aupən.‡ ¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskasık məmə okotuwın imə motos namegən u. Təsəwırən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwia Uhgın, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgın,§ in tatəmegəh məsanən mıtəhləpık e wək rəhan.* Kən in tahmen e naip tasılə e nıkalın kərən mil.† In tıtun nətarerəhən matəplan nətəligən mın ne nıkin pısın pısın mın e netəmim, tahmen əm e naip itəm tətətarerəh matəplan ikin tatılpin mın ikin e nıkililitəm ne nəhau imə agın. In tətakil nətəligən mın ne nolən anion mın e nıkitəm.‡ ¹³ Uhgın tatəplan natımnat rafın e nətueintən tahmen əm məmə kəməte kıtalkın-italkın katəpık, koatəməhl piəpiə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafın agın natımnat itəm kəmotol kəm Uhgın u inu.§

Iesu in təmuwa pris asol agın itəm təwır maprəkis, məto-inu in Uhgın pap, məto təmuwa etəmim

¹⁴ Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlın-iəkis nahatətəən rəhatat itəm kınəatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol agın kit rəhatat in iahgın. Inu Iesu, Nəti Uhgın, itəm tınuwın rəkis imə e nego e neai.* ¹⁵ Məto-inu rəhatat pris asol agın, in Pris kit itəm tətəto wır nıkitat, matəto wır otəhrol kitat kəsotahmenən, məto-inu natımnat rafın itəm tatek asgəwın kitat e nəmegəhən, natımnat kitəh mın əm, kınətek asgəwın rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agın, in tıtun rəkis rəhatat nəpəuən mın.† Məto nat kitəh əm un, in təsələn nat tərət kit. ¹⁶ O nat u, pəs kitat kəsotəgınen o nuwamən iuəhkır o jea rəha kig‡ u, tətawte-in rəhan nəwırən kəm kitat. Kən ikin əh, in otasəkitun itat, kən mos-ıpa nəwırən kəm kitat e nıkin agien, e nian rəha nəratən otuwa otat.§

§ 4:7: Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 * 4:8: Josua in nərgın kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgın u Iesu, nərgılau tahmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-ipən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhən rəha Josua in tatəpsen-pən nat itəm Iesu otəpanol, mos-ıpa namegən pahrien kəm kitat. † 4:8: Dut 31:7; Jos 22:4 ‡ 4:10: Jen 2:2; Hip 4:4 § 4:12: 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48 * 4:12: Aes 55:11; Jer 23:29 † 4:12: Efes 6:17 ‡ 4:12: 1 Kor 4:5 § 4:13: Nol Əpən 2:23 * 4:14: Hip 7:25 † 4:15: Hip 2:17 ‡ 4:16: Jea rəha kig u, in Uhgın tatəpələh ikin, kən matərəməmə, məto o natımnat mın itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e Ikin Katılpin Neməha rəha Uhgın Ikin itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). Ikin əh inəh, itəm Uhgın tətəsəkitun kənu matəhlman nəwırən rəhan ikin kəm itat kən mətəfəl rəkis nolən rat mın rəhatat. In tıtun nolən e nıta Iesu itəm təmaıu otat, kən təmərəkın-rəkin rəhan neməha. § 4:16: Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5

5

¹ Kitat kotitun mämə nian rafin Uhgïn tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in mämə otuwa pris asol agin, mämə in suatip rəha netəmim okotuwin o Uhgïn. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgïn, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat min.* ² Roiu əh, mətə-inu pris asol agin u in etəmim kit, in titun nolən timətig əm o netəmim,† nat əpnapin mämə ilat kotəruru agin nat itəm tətuatip, ilat kotagim rəkis e suatip, mətə-inu in min, in təsahmenən, in tatol təfagə rat‡ nian tepət. ³ In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol mämə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atip təfagə, kən matig mol min rəha netəmim min.§

⁴ Suah kit okol təsənən mämə in otol wək rəha pris asol agin, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgïn otəkəike maun-in rəhan kit etəmim mämə in otol wək u, tahmen əm mämə inu təmaun-in mihin Eron aupən.* † ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atipən in mämə in pris asol agin. Mətə Uhgïn in təmitəpun, kən mən-ipən kəm in mämə,
“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”‡

⁶ Kən ikin kit min e Naoa Rəha Uhgïn,§ in tatən mämə

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən,* †
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwın matuwın namnun tikə.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgïn, matətapəh-in nasituən, mətəsək əfəməh, nahui nəmtin titaiəh. Uhgïn tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nimisən. Kən in təmatisiai-in Uhgïn, kən matol nəwian,‡ kən o nat u, Uhgïn təmətə in.§ ⁸ Nat əpnapin mämə Kristo in Nəti Uhgïn, mətə in təmətə nahməən. Tol nəhlan, nahməən rəha Iesu, təmol in titun wir nipəti nolən nəwia Uhgïn,* ⁹ kən təmuwa etəm ətuatip rəha nolən wək rəha pris asol agin rəhatat. Kən in təmol suatip o nosmegəhən lilin rəhan netəm min u koatol nəwian, matos wir ilat, matuwın matuwın namnun tikə. ¹⁰ Kən Uhgïn təmosipən nərig u kəm in, mämə in pris asol agin tahmen əm e suah u Melkisetek aupən.†

¹¹ Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-ipinə kəm itəmat, mämə Iesu in pris asol agin tahmen e Melkisetek. Mətə tiəkis pik o nən wirən ilat rafin kəm itəmat, mətə-inun itəmat nəkoatəpah-in pik nətoən nat kit kən mitun.

¹² Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwir mämə itəmat ninotuwa rəkis iəgətun min rəha nəghatən rəha Uhgïn. Mətə kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəgətun min itəmat, tətoun min e nəukətin nəghatən min rəha Uhgïn. Nipahrienən u, itəmat ninotahmen-in rəkis nunən nagwəənən əskasik min, mətə nəkotahmen əm mämə kətapinahin əh itəmat.‡ ¹³ Mətə e netəm min u itəm koatəmah əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətmətig, itəm koatəkəku əh, kəsotenatig wirən əh o nitunən nəgətunən min rəha nolən ətuatip. ¹⁴ Mətə nagwəənən əskasik in nigı netəm rəhalat nitunən tinimətə rəkis, itəm kəmotiuw

* 5:1: Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 † 5:2: Hip 2:17-18 ‡ 5:2: Hip 4:15; 7:28 § 5:3: Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 * 5:4: Hip 5:1-4 koatəghat-in ətuatip wək itəm pris asol agin min kəmotol aupən, muwa mətəarus nian netəm Rom kəmotərakin Nimə Rəha Uhgïn e nup fote tinuwın rəkis uarisig Iesu təpanimis. † 5:4: Eks 28:1; Nam 18:7 ‡ 5:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 § 5:6: Sam 110:4 * 5:6: Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † 5:6: Melkisetek (Jen 14:18) in kig rəha Salem (Salem u, nipətin u, Nəməlinuən) kən in pris rəha Uhgïn Ilis Pik. In təmətatig e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek mətə-inu in pris ne in kig min. Mətə noanol rəha Eron min, ilat pris min əm, mətə sənəmə kig min; Hip 7:2. ‡ 5:7: Luk 22:42 § 5:7: Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 * 5:8: Fil 2:6-8 † 5:10: Sam 110:4; Hip 5:6 ‡ 5:12: 1 Pita 2:2

rəhalat nətəligən o nitunən natimnat pisin pisin min itəm tətuatip ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwir, § in əm in əm.

6

¹ Tol nulan, təwir məmə kitat okəsotəgətun minən nəukəti* nəgətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatəkəike moatuwin məmə okotimətə e Iesu Kristo. Kitat kinotəuhlin rəkis kitat e nolən min itəm kotitun nit-ipənən item e nimisən. † Kitat kinotahatətə rəkis e Uhgın. Tahmen əm məmə kinotafəl rəkis nəme nimə. Nian əh-roiu in rəha nəgpəhap-inən nimə. ² Kitat kinotitun rəkis nəgətunən min rəha nolən pisin pisin min rəha naikuasən, kən minotitun rəkis nəgətunən min rəha nələhəu-pənən nelmitəm e rəhn-kapə etənim, o nəfakən lan. Kən kitat kinotitun rəkis məmə kitat okotətul min e nimisən, kən motitun min məmə Uhgın otakil netənim, kən mos-ipən nalpınən lilin rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natimnat min u, kitat kinotəghat-in rəkis, təsəwirən məmə kitat koatisimatip e nəghatən kitiəh min əm nian rafin. ³ Tol nulan məmə okəmə Uhgın təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kinotimətə rəkis.

⁴ ?Okotalkut məmə okotol nulan, məto təhrol e netənim itəm kəmotuwa o Uhgın məto roiu kinotapəs Uhgın motəuhlin min məntaalət o Kristo? İlat əh, ilat netəm kəmotehm nəhag-əhagən, ‡ kən kinotun asgəwin rəkis noan e nego e neai itəm Uhgın tatos-ipa, § kən minoatitun məmə in təwir, kən minoatos rəkis o Narmın Rəha Uhgın.* ⁵ Kən ilat u, netəm kinotun asgəwin rəkis məmə nəghatən rəha Uhgın in təwir, † ilat kinotətə rəkis nəsanənən rəha nərəmərəən rəha Uhgın itəm otəsuwəhən tuwa. ⁶ Məto okəmə ilat kəmotəuhlin məntaalət o Uhgın, suatip kit tikə min məmə okotəuhlin-pa min ilat o Uhgın. ‡ İlat kəmotərəkin atip əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm məmə kinotəht-ipən min əm Nəti Uhgın e nig kəməluau, moatiləs-ipər min e niganəmti netənim, kən ilat kınəotol min mılə lan, moatərəkin.

⁷ Nəkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wir nuhəən itəm tatəfik, kən in nəgwənən tepət lan nigı netəm min un, koatol wək ikin. Uhgın nəkin tagien pik ron, kən nəwirən rəhan tətətig lan. ⁸ Məto nəməptən rat itəm təsosən nat wir tepət lan, kən iapıl-iapıl ne kiras əm katuəwiə lan. Nəptən əh tınəsəwir minən o nat kit. Tınətaiu əm o nərəkınən. E namnun, nigəm otus natimnat itəm kotətig lan.

⁹ Piak min, nat əpnəpın io iatəghat nulan kəm itəmat, məto ekıtun wir məmə itəmat nəsotahmenən e nəptən rat əh. Ekıtun wir məmə itəmat noatos natimnat min u itəm təwir maprəkis, itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰ Uhgın okol təsaluinən rəhatəmat wək min nəmoatol məto-inu Uhgın rəhan nolən tətuatip əm nian rafin. Kən okol in təsolən nat əpnəpın e nolən wir rəha nolkeikəən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netənim. § ¹¹ İtimat ekotolkeike məmə itəmat rafin nəkoatəkəike katos nolkeikəən itəm nəkoatol, moatol məmə otatuwin e namnun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotəgile lan.* ¹² İtimat esotolkeikəən məmə nakotəlpah, məto ekotolkeike məmə onəkotos nolən † rəha netəm min un itəm kotaiu aupən. İlat kotahatətə əskasik e Uhgın kən moatol rəhalat nətəligən kaifəməh. ‡ Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kinotos rəkis natimnat itəm Uhgın təməni-ikis məmə rəhalat. §

Rəhatat iagke tətətig e nego e neai

§ 5:14: Rom 16:19 * 6:1: Hip 5:12 † 6:1: Hip 9:14 ‡ 6:4: Hip 10:32 § 6:4: Efes 2:8
 * 6:4: Kal 3:2 † 6:5: Sam 34:8 ‡ 6:6: 2 Pita 2:21 § 6:10: Mat 10:40,42 * 6:11: Hip 3:6
 † 6:12: Hip 13:7 ‡ 6:12: Jem 1:3; Nol Əpən 13:10; 14:12 § 6:12: Hip 10:36

13 Nəniäkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgın təmən kəm Epraham aupən. Nian Uhgın təmöl nəniäkisən rəhan, kən nərig kit tikə min məmə in otos mol nəniäkisən lan rəhan təfigəm. Məto-inu nərgin in ilis taprəkis-in nərgin min rafin. Tol nəhlan, Uhgın təmos noanawil atip əm e nərgin, matən məmə,* 14 “Io oekəhlman rəhak nəwırən kəm ik, iahgin. Io oekol rəham noanol otuwa tepət tepət.”† 15 Məto-inu Epraham rəhan nətəligən təfəmäh, in təmatəsahgin matuwın matuwın, mətoarus nian in təmos natimnat min un itəm Uhgın təmən-iäkis məmə otos-ipən kəm in.‡

16 Nian etəmim tatos noanawil e nərgi etəm-iasol kit rəhan,§ kən noanawil u rəhan, tatəlis rəhan nəghatən təfigəm. Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəghatən, okol kəsotərgəhəu minən ron.* 17 Uhgın təmos noanawil e nərgin nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol netəm min un itəm okotos natimnat min itəm in təmən-iäkis,† ilat okotitun wır məmə rəhan nalpəkəuən, okol təsəuhlinən nian kit.‡ 18 Uhgın tatos noanawil nəhlan məmə otıləs-ipər nətəligən rəhatat u, itəm kinotiet rəkis motagim kən moatahgıl-pən lan. Kən pəs kitat kotaskəlim-iäkis nolən əh itəm Uhgın tinos-ipa rəkis kəm itat, məmə kitat okotagile əskasik e nəniäkisən min rəhan. Nat mil u, ilau okol kəsəuhlinən nian kit, məto-inu Uhgın, təseiuəən nian kit. 19 Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik o nosən natimnat min əh, tol nəhlan, mol məmə in tahmen e iagke kit itəm tətəskəlim wır rəhatat nəmegəhən,§ məmə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rəkis minən kitat. Tahmen əm məmə iagke u, in tınatig rəkis əpəh imə e İkin Tasim Agin İkin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain nıməhan imə-pən ikın.* 20 İkin əh, İesu tınuwın rəkis ikın rəhatat lan, məmə oterəh e suatip rəhatat.† In təmuwa rəkis pris asol agin‡ tahmen əm e pris u Melkisetek§ aupən, kən in otatos wək u nian rafin, namnun tikə.

7

*Melkisetek,
Kig rəha Nətuatipən,
Kig rəha Nəməlinuən,
ne pris rəha Uhgın İlis Agin*

1 Suah u, Melkisetek,* in kig rəha Salem†, kən in pris rəha Uhgın u İlis Pık Agin. Aupən, nian Epraham təmuwın e nəluaginən ilat kig min, kən in təmöl win elat. Kən in minitəlig minatuwa. Melkisetek, in təmatuwın məplan Epraham e suatip, kən in təməfak mətapəhin-pən məmə Uhgın otəhlman nəwırən kəm Epraham. 2 Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat min itəm təmöl win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, nıpəti nərgin un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən nərgin kit min u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, nıpətin u məmə, “Kig rəha Nəməlinuən.” 3 Naoa Rəha Uhgın təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol min. Kən təsənən nian təmaiir lan, ne nian itəm təmimis lan. Tahmen əm məmə in təməsimisən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhgın u, in pris lilin kit‡

* 6:13: Jen 22:16 † 6:14: Jen 22:17 ‡ 6:15: Jen 21:5 § 6:16: E nolən rəha nəlisən nəghatən təskasik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos noanawil e manin ne wınin ne. Məto netəm İsrəl aupən, ilat kəmoatos noanawil e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatahatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu minən ron, məto-inu nərgin əh kəmotən, in tatəlis ətain nəghatən, təskasik. * 6:16: Eks 22:11 † 6:17: Rom 4:16 ‡ 6:17: Nam 23:19; Taet 1:2 § 6:19: Fil 3:12 * 6:19: Lev 16:2; Hip 9:2,3,7 † 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16 * 7:1: Jen 14:17-20 † 7:1: Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh, Salem, nıpətin u “nəməlinuən.” ‡ 7:3: Sam 110:4

⁴ Nîkim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnapîm məmə tîpîtat u Epraham in etəm-iasol, mətə in tətatisiai-in pîk Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol mîn əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in. ⁵ Kitat kotitun məmə, e nup mîn rafin, netəm Isrel ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol mîn rəha Lifae, ilat u pris mîn, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhgîn tatən mihin. Nat əpnapîm məmə pris mîn əh, ilat noanol mîn rəha Epraham, mətə netəm iməlat ikîn ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat. ⁶ Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Mətə in təmos tait mîn u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgîn məmə otəhlman nəwîrən rəhan* kəm Epraham u, Uhgîn təmos-ipən rəhan nənîəkisən kəm in. ⁷ Kən tətuatîp agîn məmə etəmim itəm tatos nərîg asol otəfak məmə Uhgîn otəhlman nəwîrən tatuwîn e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris mîn u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotîmis. Mətə Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh.† ⁹ Epraham təmatətou rəhan tait tatuwîn kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm Isrel, in mîn təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Mətə-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsaiirən əh. Mətə nian Epraham təmətou nulan tait tuwîn kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in mîn təmətou-pən tait kəm Melkisetek, mətə-inun in tînətatiğ rəkis e nîpəti rəhan pîpi.‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

¹¹ Wək rəha pris mîn u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgîn təmos-ipən kəm netəm Isrel. Mətə wək rəha pris mîn u, in təsəwîrən mahmen. ¹² Mətə-inu pris mîn u, ilat kəsotahmenən. Uhgîn təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmîləs-ipər pris kit mîn tuwa.* Kən pris un in təruru nîsi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,† mətə in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹³ Nian kəməuhlin nolən rəha nîtəpunən pris, kən okəike kəuhlin mîn Lou. ¹⁴ Kitat kînotitun rəkis məmə Iərəməərə rəhatat in təmîsi-pən e noanol rəha Juta,‡ kən nian Lou rəha Moses təmətəghat-in wək rəha pris mîn, in təməsəghat-in agîn-əhən noanol u. ¹⁵ Mətə təwîr əm, mətə-inu kitat kînotitun məmə pris kit mîn tînəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶ In təmuwa pris, mətə sənəmə Lou təmöl mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris mîn. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsənən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tîkə. ¹⁷ Naoa Rəha Uhgîn tatən məmə,

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən,
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwîn matuwîn namnun tîkə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalîn Lou aupən, mətə-inun rəhan nəsanənən tîkə, in təsəsituan, okol təsələn nat kit.† ¹⁹ Mətə-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatîpən nat kit.‡ Kən roiu əh, nolən pîsîn kit itəm təwîr maprəkis, in tînos nəmeen,

§ 7:4: Jen 14:20 * 7:6: Jen 14:19,20 † 7:8: Hip 5:6 ‡ 7:10: Nat kisil kətəhaləgətun məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris mîn u noanol rəha Lifae. Kitiəh un, Melkisetek in təməsîmisən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tîpi Lifae u Epraham, in təmatos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Kisil un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgîn məmə otəhlman nəwîrən kəm Epraham, mətə sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek. § 7:11: Hip 7:18,19; 8:7 * 7:11: Hip 10:1 † 7:11: Lifae in noanol rəha pris mîn, mətə Eron in təmîsi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol mîn rəhan, katən məmə ilat pris asol agîn mîn. ‡ 7:14: Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5 § 7:16: Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * 7:17: Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † 7:18: Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ 7:19: Rom 3:20

məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwinən iuəhkir o Uhgìn. §

²⁰ Uhgìn təmən-iəkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwìn matuwìn namnun tikə, kən təmos noanawil rən, məmə rəhan nəghatən otəfigəm. Məto təməsosən noanawil mihin e pris min aupən. ²¹ Məto Uhgìn təmos əm noanawil nian Iesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgìn tatən məmə, “Iərəmərə təmos noanawil kit, kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.*

In tatən məmə,
‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,†
matuwìn matuwìn namnun tikə.’”

²² Uhgìn təmos noanawil nəhlan, matol mə Iesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nəniəkisən rəha nasituən in təwir, maprəkis-in nəniəkisən u aupən. ‡

²³ Aupən, pris min ilat tepət, məto-inun kitiəh tol wək matuwìn matuwìn mimis un, kit tos nəmeen, mol wək matuwìn matuwìn, mimis moatol əm nulan. Ilat kəsotolən wək lilin. ²⁴ Məto Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwìn matuwìn namnun tikə, məto-inun, tətətig lilin. ²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən § kitat u, kotilpin kitat min məmə koatuwin o Uhgìn, məto-inu in tətəmegəh lilin, tətəghat rəhatat lan kəm Uhgìn.*

²⁶ O nat u, inun in pris asol agin† itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wir, in təsolən nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷ In tol pisin e pris asol agin min un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat. ‡ Uarisig lan un, ilat kəpanotol min sakrifais kit min, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmin min. § Məto nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiəh əm† in tahmen moau. ²⁸ Lou in tatiləs-ipər pris min itəm kəsotahmenən. ‡ Məto noanawil rəha Uhgìn, itəm tatuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u, § itəm təwir mahmen agin* o nolən wək u, matuwìn namnun tikə.

8

Iesu in pris asol agin təwir maprəkis-in netəm min un kəmotol wək rəha pris asol agin aupən

¹ Kitat koatəghat-in nat u,* məto nəukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agin kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh rəkis† e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nepətən ne nisaiian. ² In tatol wək əpəh Ikin Tasim Ikin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien‡ itəm Uhgìn əm təmiuw. Sənəmə etəmin itəm təmiuw Nimə Tapolən əh. §

³ Kəmiləs-ipər rafin pris asol agin min u aupən, məmə okoatos-ipən natimnat min kəm Uhgìn, kən moatol sakrifais. E suatip kitiəh əm, rəhatat u pris asol agin, in min otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgìn.* ⁴ Okəmə in tətətig əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, məto-inu pris min

§ 7:19: Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * 7:21: 1 Saml 15:29; Mal 3:6 † 7:21: Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ 7:22: Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24 § 7:25: Suatip kit min əh-ikin o nənən, məmə, “titun nosmegəh agin-əhən.” * 7:25: Rom 8:34; 1 Jon 2:1 † 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18 ‡ 7:28: Hip 5:1-2 § 7:28: Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10 * 8:1: Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † 8:1: Əplan-tu futnot e 1:3 ‡ 8:2: Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § 8:2: Hip 9:11, 24 * 8:3: Hip 9:14

əpəh ikɪn koatatig itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgɪn, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵ Pris mɪn u, ilat koatol rəhalat wək e narmi nimə əm itəm tatasgəwɪn† natimnat mɪn itəm tətatig e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgɪn təmən-ipən kəm Moses aupən, məmə otiuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm wir məmə onəkol natimnat mɪn u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəgətun rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”‡ ⁶ Məto roiu, Iesu, pris asol aɡɪn u rəhatat, in tɪnos rəhan wək itəm təwɪr təwɪr maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitɪəh əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwɪr maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nəniəkisən wi u, in tatətul-pər e nəghatən mɪn itəm kotəwɪr motaprəkis. §

⁷ Məto-inu okəmə kəsehman nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okol nəniəkisən wi təsosən nəmeen. ⁸ Məto Uhgɪn təməplan nəratən rəha netəmim, kən təmən məmə,

“Nian əh-ikɪn otəpanuwa,

itəm io, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən rəha noanol mɪn rəha Isrel ne noanol mɪn rəha Juta.

⁹ Nəniəkisən rəha nasituən u,

in otol pɪsɪn aɡɪn e nəniəkisən oas rəha nasituən,

itəm io emol kəm tɪpɪlat mɪn aupən,

e nian u itəm io emos nelmɪlat matit ilat moatiet rəkis Ijip.

Oiakol nəniəkisən wi rəha nasituən,

məto-inu ilat kəməsotaskəlɪmən nəniəkisən u itəm io emol kəm ilat aupən,

kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

¹⁰ Kən io, Iərəməərə, iatən-iarəp məmə,

e nian itəm otəpanuwa,

io oekol nəniəkisən wi kit rəha nasituən‡ kəm noanol mɪn rəha Isrel.

Oekos-ipən rəhak lou mɪn e rəhalat-kapə,

kən oekəte rəkis-pən e nɪkɪlat, §

kən io ekuwa mol Uhgɪn ətuatip rəhalat,

kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəmim.*

¹¹ Ilat kit okol təsuwɪnən məgətun netəm iman ikɪn məmə,

‘Ik onakəkəike mɪtun Iərəməərə u.’

Kən etəmim kit okol təsuwɪnən mən-ipən nəghatən u kəm pian,

məto-inun ilat rafɪn okotɪtun io,†

tətuoun e netəm əpnəpɪn mɪn

muwɪn mətoarus-pən netəm koatos nəriɡ asol mɪn.

¹² Məto-inun, io, ekasəkitun ilat o rəhalat nolən mɪn itəm təsətuatip aɡɪn-əhən.

Io oekafəl rəkis nolən rat mɪn rəhalat,

kən io oekaluin nolən rat mɪn rəhalat.”‡ §

¹³ Nian Uhgɪn tatəghat-in nəniəkisən rəha nasituən u, məmə in nəniəkisən wi, nɪpətɪn u məmə nəniəkisən rəha nasituən aupən, tɪnoas mɪnərat. Kən nat itəm in tɪnuwa mɪnoas, tɪnəsahmen mɪnən, kən otəsuwəhən, tɪkə.

9

Ikɪn Tasim Ikɪn e nətueintən ne Ikɪn Tasim Ikɪn e nego e neai

¹ Kən e nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotəike motətəupən suatip ətuatip mɪn o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha nətueintən

† **8:5:** Kol 2:17; Hip 9:23 ‡ **8:5:** Eks 25:40 § **8:6:** Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24

* **8:7:** Hip 7:11,18; 10:1 † **8:9:** Eks 19:5-6 ‡ **8:10:** Rom 11:27 § **8:10:** Lou oas mɪn u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor. 3:3; Hip 10:16 * **8:10:** Esik 11:20 † **8:11:** Aes 11:9; Jon 6:45 ‡ **8:12:** Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34 § **8:12:** Hip 10:16

əm u. ² Netəm aupən, kəmotiuw Nimə Tapolən Asim u, * moatol noan kit əpəh ilugin ətuatip, kəmagəhl noan kaiu. Noan itəm tətaupən lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin.† E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katəhtu-pər lait lan‡ ikin, ne tepil kit itəm kəməlin-pər piret asim min lan. § ³ Kəmiuwosig nıməhan e noan uarisig, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”* ⁴ Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən† tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nıpəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən piret u mana,‡ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgın təmol təwiə min. § Kən kəpiel mil kaiu əh-ikin, itəm kuepin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.* ⁵ Kən ilis e rəhn-minat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən,† ilau kaiu əh-ikin. Kətiawosig nıməlməlilau o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin.‡ § Məto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

⁶ Nian kəmotəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.* ⁷ Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin.† In titun nuwinən nian kitəh əm e nup min rafin.‡ Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan, § kən matig mol min o nolən rat rəha netənim,* itəm ilat kotəruru məmə koatol təfagə rat. ⁸ Kən e natimnat min u, Narmın Rəha Uhgın tatəgətun məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip† tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. ⁹ (In tahmen əm e narmi nat kit‡ itəm tatəgətun e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgın, moatol sakrifais lan kəm in, § natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netənim itəm kotuwa o nəfakən. ¹⁰ Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgətun əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənən* ne nənimən† ne nakuasən.‡ Natimnat min u, in nat rəha nıpətitem əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netənim, matuwın mətoarus-pən nian Uhgın otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis agin-əh

¹¹ Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agin itəm təməmik natimnat wir min, minuwa. § Kən in təmuwin imə e Nimə Tapolən Asim

* **9:2:** Eks 25:8,9 † **9:2:** Eks 26:33,34 ‡ **9:2:** Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20 § **9:2:** Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * **9:3:** Eks 26:31-33 † **9:4:** Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 ‡ **9:4:** E nian rəha Moses, Uhgın təmos-ipən piret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § **9:4:** Nam 17:1-10 * **9:4:** Eks 31:18 † **9:5:** Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın tətatig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgın mətian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10). ‡ **9:5:** Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Nəniəkisən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın tətatig ikin. Netənim kotəruru nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitəh əm e nup kitəh tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən təmorautin nita e rəhn-minat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tatəgətun məmə netənim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgın. § **9:5:** Eks 25:17-22; Hip 4:16 * **9:6:** Nam 28:2-4 † **9:7:** Lev 16:2 ‡ **9:7:** Lev 16:34 § **9:7:** Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * **9:7:** Lev 16:15 † **9:8:** Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 ‡ **9:9:** Hip 10:1-2 § **9:9:** Hip 5:1; 8:3 * **9:10:** Lev 11:2-23 † **9:10:** Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ **9:10:** Lev 11:25,28,40 § **9:11:** Hip 10:1

itəm təwīr təhmīn mīn, maprəkis-in itəm təmaupən.* Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netəmim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgīn təmol. ¹² Nian Kristo təmuwīn imə e Ikin Tasim Agīn Ikin, təməsuwīnən e nup mīn rafīn, tahmen e pris asol agīn mīn aupən kəmotol mihīn. In təmol mau kitīəh əm, kən tahmen, məto-inun in təsosən nīta nəni ne nīta nətī kau muwīn imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atīp əm nītan, muwīn imə, kən in əm təmətou nəmtitat mīkis itat e təfagə rat mīn.† ¹³ E nolən rəha nəniəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nīta nəni ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan atīp e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e nīganəmti Uhgīn məmə nīpətīn otaruətuəh, namkimikən tikə lan. ¹⁴ Məto nīta Iesu‡ in tatos nəsanənən asol taprəkis-in natimnat mīn u.§ Kristo in təmol atīp sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmīn itəm tətətig lilīn. In sakrifais kit itəm tətətip agīn, nəratən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nītan in tatos nəsanənən, tahmen o nafələn nīkitəmat* o nolən mīn itəm kotitun nit-ipənən itəm e nīmīsən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh.†

¹⁵ O natimnat mīn u itəm Iesu təmol, in suatīp o nosən nəniəkisən wi rəha nasituən.‡ Uhgīn təmaun-in netəmim rəhan, kən mən-īəkis kəm ilat məmə natimnat wīr mīn u, in rəhalat. Kən natimnat mīn u, okol kəsotikəən nian kit,§ məto okoatətig lilīn. Ilat okotos natimnat mīn un, məto-inun nīmīsən rəha Kristo in tīnətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm mīn un itəm kəmoatətgəhl Lou rəha nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

¹⁶ Okəmə Iesus təsīmīsən nəhlan, kən rəhan netəmim okəsotosən natimnat wīr mīn itəm in təmən-īəkis mə rəhalat. Məto-inu okəmə suah kit tol nəniəkisən kit məmə nian in otīmīs, kən rəhan natimnat otuwīn o suah pīsīn kit, kən suah u in otəkəike mīmīs pitən, kənu nəniəkisən rəhan in otətətig matəmegəh. ¹⁷ Nəniəkisən kit tol nəhlan, təsatigən məsəmegəhən nian etəm təmən tətətig əh. Rəhan nəniəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tīnīmīs rəkis. ¹⁸ O natimnat mīn u, e nəniəkisən rəha nasituən aupən, nīta nat megəh kit təkə maiəh, təgətun məmə nat kit təmīmīs, kən otol məmə nəniəkisən in tatəmegəh mətətig. ¹⁹ Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən mīn rafīn rəha Lou kəm netəmim, kən uarisig lan, in təmos nīməme sipsip kəmol tasiə, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nīta nətī kau ne nīta nəni ne nəhau, kən təmorautin-pən nīta e naoa rəha Lou ne netəmim mīn.* ²⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nīta nat megəh kit itəm tatīmīs o nolən nəniəkisən rəha nasituən rəha Uhgīn tətətig matəmegəh. Kən itəmat nəkotəkəike moatīsiāi-in, moatol nəwian.”† ²¹ E nolən kitīəh əm, Moses təmorautin-pən nīta e Nimə Tapolən Asim ne natimnat mīn itəm kəmos o nəfakən. ²² Lou tatən məmə pris otəkəike matol-pən nīta e natimnat tepət, iuəhkīr natimnat rafīn, məmə ilat okotasim. Kən okəmə nīta təsaiuən ron, kən Uhgīn okol təsafələn təfagə rat.‡

²³ Tol nəhlan, nīta rəha nolən sakrifais, in təmaiəh o nolən natimnat mīn u, kotasim. Məto Nimə Tapolən Asim ne natimnat mīn rəhan əh-ikīn, ilat narmī natimnat mīn əm§ itəm tatəpsen-pən natimnat itəm koatətig e nego e neai. Məto nəfakən o natimnat itəm tol nīpətī nat agīn-əh mīn, itəm kotətig e nego e neai, nīta nat megəh təsahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm təwīr maprəkis. ²⁴ Iesu in təsuwīnən imə e Ikin Tasim Ikin rəha nətueintən u, itəm netəmim əm kəmotol. Nimə əh, in narmī nat əm rəha Ikin Tasim Ikin pahrien əpəh ilīs e nego e neai. Məto Iesu təmuwīn e nego e

* 9:11: Hip 8:2; 9:24 † 9:12: Rom 3:25 ‡ 9:14: 1 Pita 1:2,18-19 § 9:14: Hip 10:4 * 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14 ‡ 9:15: Luk 22:20 § 9:15: Hip 10:34 * 9:19: Eks 24:6-8 † 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20 ‡ 9:22: Lev 17:11 § 9:23: Hip 8:5

neai, kən roiu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgın e niganəmtin.*
²⁵ Kən nian Iesu təmol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pisin e pris asol agin u aupən. E naniəkisən rəha nasituən u aupən, pris asol agin otəkəike muwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin kən mos nita nat megəh, sənəmə nitan atip, mol sakrifais lan. Təike matol nəhlan e nup min rafin. Məto Kristo təmuwin e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, təmos atip nitan kən mol sakrifais lan mau kitiəh əm kən tinahmen. ²⁶ Okəmə Kristo təmatol sakrifais nəhlan e nup min rafin, tahmen e pris min u aupən, in otəkəike məto nahməən nian tepət tətououn e nian Uhgın təmol nətueintən. Məto roiu, kitat kinotatig e namnun nian, in təmiet-arəpa mau kitiəh əm, † məmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irəkisən təfagə rat. Kən rəhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netənim, Uhgın tinələhəu nian ətuatip rəhatat kitiəh kitiəh məmə okotimis lan, mau kitiəh əm. Kən uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən min. ‡
²⁸ E nolən kitiəh əm, Kristo təmol atip sakrifais lan, mau kitiəh əm, § məmə in otatipa-in təfagə rəha netənim tepət.* Məto uarisig, nian otatitəlig-pa min, † in otəsuwa-minən o nos-irəkisən təfagə rat, məto o nosmegəhən netənim itəm kotəsaħgin, nəumis tatus ilat ron. ‡

10

Sakrifais rəha Iesu, təmol nian kitiəh əm, kən in tinahmen

¹ Natimnat min rəha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itəm otəsuwəhən kotuwa, məto toapoap. Ilat sənəmə nipəti nat. E nup min rafin pris min koatol sakrifais. Məto nat əpnapin məmə ilat koatol sakrifais, məto Lou in təruru nolən iəfak min itəm kotuwa o Uhgın kotətuatip e niganəmtin, məto-inun ilat narmi sakrifais agin, itəm toapoap. ² Okəmə sakrifais min ilat kotahmen, motitun nolən netənim kotətuatip. Kən iəfak min kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nikilat tinəruən rəkis mau kitiəh əm. Kən okəmə tinafəl rəkis nikilat nəhlan, kən ilat kəsotəto minən tərət o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərət. ³ Tol nəhlan, e nup min rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat min rəhalat, ⁴ məto-inu nita nani ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat. †

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo tinatimnə e nətueintən, in təmən-ipən kəm Uhgın məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min ne natimnat min koatos-ipən kəm ik.

Məto ik nəmol-pən nipətik kit məmə ekuwin lan.” ‡

⁶ Kəmotuwaan atip natimnat e olta tahmen e nəfakən rəhalat otimnə ron ik, kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnapin koatol nəhlan,
məto kəsotolən məmə nikim tagien elat.

⁷ Kən io iatən məmə,

“Kəməte nəghatən kit tətətig e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in io məmə,

‘Uhgın, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’ ” §

⁸ Kristo təmən aupən məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min

ne natimnat min itəm koatos-ipinə kəm ik,

ne natimnat min itəm katuwaan atip e olta,

ne sakrifais min itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

Natimnat min u, ik nakapəs,

* 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34 † 9:26: Hip 9:12,28 ‡ 9:27: 2 Kor 5:10 § 9:28: Hip 7:27; 9:12,26;
 10:10 * 9:28: Aes 53:12 † 9:28: Mat 16:27 ‡ 9:28: 2 Tim 4:8 * 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5
 † 10:4: Hip 9:12-14 ‡ 10:5: Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39

kən kəsotolən məmə nīkim tagien elat,”

(nat əpnapin məmə ilat koatətəu-pən suatip itəm Lou təmən.) ⁹ Məto Kristo tatən min məmə, “Io u, emuwa məmə ekol nətəligən rəham.” E nəghatən u rəhan, in tətəh-irəkis nənəkisən oas rəha nasituən, məmə in otələhəu nənəkisən wi rəha nasituən kit. ¹⁰ Kən Iesu Kristo təmöl nətəligən rəha Uhgın tol nulan. In təmöl sakrifais atip e nīpətın,* mau kitiəh əm,† məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim min.‡

¹¹ Nian rafın, pris min ilat koatətul moatol wək rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kitiəh əm nian rafın, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais min u, ilat kəsotahmen agın-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian kit. ¹² Məto pris u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiəh əm, kən sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim tatuwin matuwın namnun tikə. Kən nian tinələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in tinatəpələh§ e nelmi Uhgın matip, ikin rəha nepətən ne nisaiiən. ¹³ Kən ikin əh, in tətəzahgin əm məmə Uhgın otol rəhan tikimır min kotahmen e nīməhan itəm tateguafəl nelkin lan,* ¹⁴ məto-inu e nolən sakrifais mau kitiəh əm əh, Kristo təmöl rəhan netəmim kinotətuatip e niganəmtin, matuwın matuwın, namnun tikə. Netəm min u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

¹⁵ Kən Narmın Rəha Uhgın, in min tatən wir natimnat min u kəm itat. In təmən məmə,

¹⁶ “Iərəməərə tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,

oekol nənəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.

Io oekos-ipən lou min rəhak e nīkilat,

kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’”†

¹⁷ Kən in tatən min məmə,

“Io oekaluin rəhalat nolən rat min,

kən nīkik otəsəht minən nolən min rəhalat itəm koatətgəhl Lou.”‡

¹⁸ Nian Uhgın təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol minən sakrifais tuwin kəm Uhgın ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

¹⁹ Piak min ne winik min. Tol nulan, kən nita Iesu təmöl məmə kitat kotitun nuwinən imə İkin Tasim Agın İkin, kən məsotəginən. ²⁰ Roiu əh, Iesu in təməte suatip wi kit, itəm tatəmegəh. In təməhap nīməhan itəm tatəkulosig İkin Tasim Agın İkin, tatəpsen-pən nīpətın. Kən mol suatip wi u rəhatat məmə kitat kotitun nuwin-pənən ikin, motuwın o Uhgın.§ ²¹ Kən pris asol agın rəhatat, in etəm-iasol itəm tətərəməərə* e nīmə rəha Uhgın, inun rəhan netəmim.†

²² Tol nulan, pəs kotuwın iuəhkır e niganəmti Uhgın,‡ e nīkitat itəm tərıoah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmoraubin-pən nitan e nətəligən min rəhatat məmə kitat okotasim.§ Kən in təmaikuas rəkis e nīpətıtat e nəhau talien, in əm in əm.* ²³ Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul tımtım lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu kitat kotitun nagileən e rəhan nəghatən min itəm tinəmən-ıəkis rəkis kəm itat. ²⁴ Pəs kotahluiə-ahluiə e nətəligən rəhatat min, məmə kitat okotolkeike kitat min,

* **10:10:** Hip 2:14 † **10:10:** Hip 7:27 ‡ **10:10:** Hip 10:14; Efes 5:26 § **10:12:** Pris min, ilat koatətul əm nian ilat kinotol rəkis sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okol təsolən namnun nian kit. Məto Iesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiəh əm o nafələn rəhatat nolən rat min. Rəhan sakrifais in tahmen agın maprəkis. Kən Iesu tətəpələh lili. Əplan min-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * **10:13:** Əplan-tu futnot e 1:13 † **10:16:** Jer 31:33; Hip 8:10 ‡ **10:17:** Jer 31:34; Hip 8:11 § **10:20:** Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 * **10:21:** Sek 6:13 † **10:21:** Hip 3:6 ‡ **10:22:** Hip 7:19; Efes 3:12 § **10:22:** Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24

* **10:22:** 1 Pita 3:21

kən moatol təwīr təwīr kəm kitat mīn tatuwīn təhmīn mīn nəhlan. ²⁵ Təsəwīrən māmə okotəhlman nolən rəha nuəfīmīnən kitat mīn. Netəmim neen ilat koatol nəhlan, mətō pəs kitat koatem məha-məha kitat mīn nian rafin.† Kən nian kotəplan māmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuəhkir, təwīr māmə kitat koatəkəike e nem əskasikən itat mīn, moatol tatər təhmīn mīn.

²⁶ Təwīr māmə koatem əskasik itat mīn nəhlan, mətō-inu okəmā kitat kīnotitun rəkis nīpahrienən, mətō kəsotolən nat agīn lan, kən kitat moatəkəike e nolən rat, kən tatol māmə sakrifais kit mīn tikə agīn o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat.‡ ²⁷ Kən okəmā sakrifais kit mīn tikə mə otos-irəkisən təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kitiah əm əh-ikīn tətətig. Inun, kitat koatəgin, moatasiəp, mətō-inun kitat kotitun wīr māmə kitat koatəsahgin əm nalpīnən əskasik, ne nīgəm asol rəha neməha rəha Uhgīn itəm otəkəike mus rəhan tikīmīr mīn. § ²⁸ E Lou oas rəha Moses aupən, okəmā suah kit tatol nat əpnapīn e Lou, kən etəmim kəiu o kīsil okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mīmīs. Okol kəsotasəkītunən. * ²⁹ Mətō təhrol e netəm mīn un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti Uhgīn?† Uhgīn təmol nəniəkisən rəha nasituən kəm kitat, kən nīta Kristo təmol nəniəkisən u tətətig matəmegəh.‡ Nītan əm un, titun nolən etəmim tasim, kən in etəmim rəha Uhgīn. § Mətō təhrol e etəmim itəm tatehm əpnapīn əm nīta u, māmə in sənəmā nat iasim kit? Narmīn Rəha Uhgīn in tatoor nəwīrən rəhan kəm netəmim, mətō təhrol e etəmim itəm tatən rat Narmīn əh? Suah u, tətuatīp agīn əm māmə nalpīnən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpīnən rəha etəm tatətgəhl Lou rəha Moses. ³⁰ Mətō-inu kitat kīnotitun rəkis Uhgīn u itəm təmən māmə, “Nalpīnən nītai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpīn nītai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təmən mīn māmə

“Iərəməərə in otakil nolən rəha netəmim rəhan.”†

³¹ Uhgīn u itəm tatəmegəh, tətətig tətətig. Kən okəmā kitat kotatīg əh e təfagə rat, kən motəməhl e nelmīn nəhlan, nat u in nat kit rəha nəgīnən.

³² Təwīr māmə nīkitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəgəpīn itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotatīg e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotatīg e nahməən asol.‡ Mətō itəmat nəmoatətul əskasik. ³³ Nian neen netəmim koatən rat itəmat e nīganəmti netəmim, § kən moatol mīn natīmnat rat mīn neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmotos moatətul-pən o netəm mīn un itəm katol tərət elat nəhlan. ³⁴ Itəmat nəmotos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwīn e kalapus, kən itəmat nəmotatīg e nəratən məsīn rəhalat.* Kən nian netəmim kəmotakləh-in natīmnat mīn rəhatəmat, kən itəmat nīkitəmat təmagien əm,† mətō-inu itəmat nəmotitun rəkis māmə rəhatəmat natīmnat neen əh-ikīn tətətig, itəm in təwīr maprəkis, kən natīmnat mīn u, okol təsikəən nian kit.‡

³⁵ Inəh, in nətouən asol rəhatəmat itəm Uhgīn otəpanos-īpīnə kəm itəmat. Kən mətō-inun o nat wīr mīn əh itəm koatəməhl aupən-in itəmat, təsəwīrən māmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat. ³⁶ Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən təfəməh, § māmə nəkoatol natīmnat itəm Uhgīn tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natīmnat mīn itəm in təmən-īəkis māmə otos-īpīnə kəm itəmat.* ³⁷ Mətō tol nulan, inun Uhgīn təmən mīhin māmə,

† 10:25: Hip 3:13 ‡ 10:26: Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21 § 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29: Hip 6:6 ‡ 10:29: Mat 26:28 § 10:29: Nol əpən 1:5 * 10:30: Dut 32:35 † 10:30: Dut 32:36; Sam 135:14 ‡ 10:32: Fil 1:29,30 § 10:33: 1 Pita 4:14 * 10:34: Hip 13:3 † 10:34: 1 Pita 4:13 ‡ 10:34: Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5 § 10:36: Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * 10:36: Hip 6:15; 9:15

“Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa,
in otiet-arəpa, otəsolən kəmin.†

³⁸ Məto rəhak etənim itəm tətuatip e niganəmtək,
in otatəkəike e rəhan nahatətəən.‡
Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io,
minətan təlig-təlig,
kən nīkik otəsagienən ron.”

³⁹ Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təligən məmə Uhgīn otərəkīn kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgīn, məmə kitat koatos nəmegəhən.

11

Nahatətəən

¹ ?Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən e natimnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wir məmə natimnat min u, ilat nīpahrienən. Nat əpnəpīn məmə kəsotehmən* natimnat min u, məto kitat kotitun wir məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. ² Kən Uhgīn təmənuwi netəm min u aupən o rəhalat nahatətəən.

³ Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgīn təməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm tīnatig rəkis mol ilat lan. ⁴ Epel in təmahatətə əskasik e Uhgīn, tol nəhlan in təmos-ipən nat kit kəm Uhgīn itəm təwir maprəkis-in rəha Ken.‡ Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən Uhgīn təməniarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nīkin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat əpnəpīn məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat.§

⁵ Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgīn, tol nəhlan in təsīmīsən. Uhgīn təmosirəkis in e nətueintən u, məmə otuwīn əpəh ilis e nego e neai. Netənim kəsotəplan minən, məto-inu Uhgīn təmiləs-irəkis.* Məto nian Uhgīn təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgīn təməgətun kəm in məmə nīkin tagien ron. ⁶ Məto okəmə etənim təsahatətəən e Uhgīn, in təsolən Uhgīn nīkin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgīn,† in otəkəike mahatətə məmə Uhgīn tətətig, kən matətou netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷ Noah in təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, nian Uhgīn təmatən-ipən natimnat min kəm in aupən, itəm netənim kəsotəplanən əh,‡ Noah təmatīsiai-in, matol nəwian. Kən in təmiləkīn nego asol kit§ məmə otosmegəh rəhan min. E rəhan nahatətəən, tahmen əm məmə Noah in təmatakil netənim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgīn təmol in tətuatip e niganəmtin.*

⁸ Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, e nian Uhgīn təmaun-in rəkis məmə otuwīn e nəptən pīsīn kit, in təmatol nəwia Uhgīn. Nəptən əh, Uhgīn təməni-iekis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmīet, məto in təruru məmə tatuwīn hiə ne. ⁹ Təmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən mətətig e nəptən u itəm Uhgīn təməni-iekis aupən məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətətig ikīn əh e nīmə tapolən əm, tahmen əm e iapīspīs kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgīn təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau min kəmətuatig əm e nīmə tapolən.‡ ¹⁰ Epraham təmol nulan, məto-inu in

† 10:37: Nol Əpən 22:20 ‡ 10:38: Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11 * 11:1: 2 Kor 4:18 † 11:3: Jen 1 ‡ 11:4: Jen 4:4-5 § 11:4: Hip 12:24 * 11:5: Jen 5:21-24 † 11:6: Hip 7:19 ‡ 11:7: Hip 11:1 § 11:7: Jen 6:13-22 * 11:7: Jen 6:9 † 11:9: Wək 7:5 ‡ 11:9: Jen 12:1-8

tatəsaħgin məmə otuwın e taon kit § itəm nəukətın tiəkis, otətətig tuwəh. * Taon u, Uħgin əm təmol mak lan, kən minol rəkis tətətig. †

11 Sera tətəhatətə əskasik e Uħgin, nat əpnapın məmə in tinipitaguıhl agin, məto Uħgin təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətin u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniəkisən rəhan tuwa miet-arəp. ‡

§ 12 Epraham tinaguıhl rəkis, otəsuwəhən tımis, * məto noanol min tepət kəmotisi-pən lan. Nat əpnapın məmə in etəmim kitiaħ əm, məto noanol min əh rəhan, ilat tepət tepət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne niməkləkil əpəh itəhəi itəm kəruru nəfinən. †

13 Netəm min u, ilat kəmotəhatətə əskasik e Uħgin, məto nian kəmotimis, ilat kəməsotosən əh natimnat min u itəm Uħgin təməni-iekis məmə otos-ipən kəm ilat. ‡ İlat koatəplan natimnat min u məmə natimnat min u koatan isəu əh olat, məto nikilat tagien pik məmə okotəplan. § Kən ilat moatən-iarəp məmə koatətig e nətueintən u məto ilat kotahmen əm e iapispis min əm. * Nətueintən u, sənəmə in iməlat pəhrien ikin. 14 Nian netəmim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmə ilat koatəgəs-in iməlat ətuatip ikin. 15 Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat aupən, itəm kinotapəs rəkis. Okəmə nikilat tətəht nəhlan, kotitun nitəligən matuwın, məto təsolən mihin. † 16 İlat kotolkeike iməlat ik pisin kit itəm təwir maprəkis, inun e nego e neai. ‡ Kən o nat u, in təsaulis-inən § məmə okən məmə in rəhalat Uħgin. * Kən Uħgin təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit † ikin əh.

17-18 Epraham təmahatətə e nəniəkisən min itəm Uħgin təməni-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uħgin təməni-iekis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatip rəham, ‡ kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Məto e nahatətəən rəha Epraham, nian Uħgin təmek asgəwın in, kən in təmətul matip o nohamnuən nətin noan kitiaħ əm § u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uħgin. * 19 Məto-inu Epraham nikin tətəht məmə Uħgin titun nolən etəmim təmegəh min e nimisən. † Kən in təmos min netin, iuəhkır əm tahmen məmə in təmegəh min e nimisən.

20 Aisak təmahatətə əskasik e Uħgin, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uħgin otəhlman nəwirən rəhan tuwın kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat min itəm otəpanuwa nian kit. ‡

21 Jekop təmahatətə əskasik e Uħgin. Tol nəhlan, nian iuəhkır əm in tımis, in təməfak məmə Uħgin otəhlman nəwirən kəm nəti Josep mil. § In təməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matəniwiwi Uħgin.

22 Josep təmahatətə əskasik e Uħgin. Tol nəhlan, iuəhkır əm in tımis, kən in təmatəghat-in nian noanol min rəha Isrel okəpanotiet İjip. Kən in təmatən rəkis əm kəm ilat məmə okotəhrol e nikilkilin. *

§ 11:10: Hip 12:22; 13:14 * 11:10: Nol Əpən 21:2, 14 † 11:10: Hip 11:16 ‡ 11:11: Suatip kit min rəha nəuhlinən nəghatən u tol nulan. ‘Epraham təmahatətə əskasik e Uħgin, nat əpnapın Sera tinipitaguıhl agin, məto Uħgin təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uħgin məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miet-arəp.’ § 11:11: Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * 11:12: Rom 4:19 † 11:12: Jen 22:17 ‡ 11:13: Hip 11:39 § 11:13: Mat 13:17 * 11:13: Jen 23:4; Lev 25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † 11:15: Jen 24:6-8 ‡ 11:16: 2 Tim 4:18 § 11:16: Mak 8:38 * 11:16: Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † 11:16: Hip 11:10; 13:14 ‡ 11:17-18: Jen 21:12; Rom 9:7 § 11:17-18: Nat əpnapın məmə Epraham nətin kit min u Ismael, rəhan slef təmiləs, məto nətin u Aisak katən məmə in noan kitiaħ əm məto-inun Uħgin təməni-iekis aupən məmə otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16 * 11:17-18: Jen 22:1-10; Jem 2:21 † 11:19: Rom 4:21; Jon 5:21 ‡ 11:20: Jen 27:27-29,39,40 § 11:21: Jen 48:1,8-22 * 11:22: Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32

23 Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Moses təmaii,† ilau kəmuəplan məmə in suakəku wır kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwig kisil. Kən ilau kəməsuaginən nətgəhlən nəghatən rəha kig.‡

24 Moses təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmə okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha Ijip. §
 25 In təməsolkeikeən məmə otətətig e nagienən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagienən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nikin təmagien məmə otuwın moatətig ilat netəmim rəha Uhgın, moatəto tərət ilat min ilat. 26 Nikin təmataht məmə okəmə netəmim okotalah-əmnu* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nikin otagien təhmın min o nat u taprəkis-in məmə otətəto təwır e natımnat wır min e nəmegəhən əpəh Ijip. † In təmatol nulan məto-inun nian rafın in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgın otos-ipən kəm in. ‡
 27 Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgın, kən təmagım Ijip § məsəginən kig u itəm neməha tatol pık. In təməseirairən mıtəlig, in təməkəike matuwın, təhmen məmə inu tətəplan Uhgın u, itəm etəmim təsəplanən e nıganəmtin.
 28 Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən in təmətuoun nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təmən-iarəp kəm noanol min rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən nıta sipsip e toa e nimə min rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgın otahl-ıpa o nohamnuən itəm,* in otəsohamnuən nenətılat min u nəman, † itəm kəmotəupən kaiir.

29 Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, ilat kotıtun nequəfımınən e Nıtəhəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan təhmen əm e nıtən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nıtəhəi təməmik ilat, kən kotəmnim. ‡

30 Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motıtəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. Ilat koatıtəlau, moatıtəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepın, kən əmun, fenis asol un, təmıtəgıt misas. §

31 Rehap u, pətan e suatıp, təmahatətə əskasik e Uhgın. Kən tol nəhlan, nikin təmagien məmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil, itəm kəmueia anion məmə okuəplan kən miatun wır natımnat ikın. İlau kəmuea e rəhan nimə.* Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotohamnuən pətan u nian ilat kəmotəhamnu netəm ikın əh itəm kəmotəht nəwia Uhgın. †

32 Məto okol esənən tuwın təhmın min. Okol esəghatən təfəməh mən Kiteon, ‡ ne Parak, § ne Samson,* ne Jefata, † ne Tefit, ‡ ne Samuel, § ne ien min.
 33 İlat u kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natımnat tepət. İlat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwın motəluagin ilat netəm ik pısın pısın min, kən moatol win elat.* İlat kəmoatol nolən ətuatıp min, kən moatos natımnat wır min itəm Uhgın təmən-ıəkis məmə otos-ipən kəm ilat. Kəmotəhtosig-in nohlin laion min, məmə okəsotunən ilat, † 34 kən ilat kəmotəhamıs nıgəm asol itəm tatuəp, ‡ kən ilat motəgım tənın netəm kotəmə okotəhamnu ilat e nisa rəha nəluaginən. § İlat rəhalat nəsanənən tıkə, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopael min rəha

† 11:23: Eks 2:2 ‡ 11:23: Eks 1:16, 22 § 11:24: Eks 2:10 * 11:26: Hip 13:13 † 11:26: Luk 14:33 ‡ 11:26: Hip 10:35 § 11:27: Eks 12:50, 51 * 11:28: 1 Kor 10:10 † 11:28: Eks 12:21-23 ‡ 11:29: Eks 14:21-31 § 11:30: Josua 6:12-20 * 11:31: Jos 2:1-16 † 11:31: Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ 11:32: Jaj 6-8 § 11:32: Jaj 4-5 * 11:32: Jaj 13-16 † 11:32: Jaj 11-12 ‡ 11:32: 1 Saml 16:1,13 § 11:32: 1 Saml 1:20; 3:19-4:1 * 11:33: 2 Saml 8:1-3 † 11:33: Dan 6:22 ‡ 11:34: Dan 3:19-27 § 11:34: Eks 18:4 * 11:34: 2 King 20:7; Jaj 16:28

niməptən pişin pişin min.† 35 Nipitan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan Uhgın tatol nenətilat kotaiir-pa min e nimisən.‡ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın. Məto ilat kotegəhan-in rəhalat tikimır min koatol nərətən ne nahməən kəm ilat e nipətilat, kən nikilat təsəhtən nat u. Ilat kəməsotapəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikimır min okotikis ilat. Ilat koatahatətə məmə Uhgın in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis. 36 Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat. § Kən ilat neen, netəmim koatəlis ətain ilat e sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.* 37 Ilat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel apin,† kən ilat neen, netəmim kəmotəmik soə rəha nətahlən nig, motətətip nipətilat nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.‡ Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigı nəni ne sipsip. § Ilat ian-rat min agin, nian rafin netəmim koatərəkın ilat, moatol tərət agin elat. 38 Ilat, netəm wir min. Nətueintən u, təsahmenən məmə ilat okotətig ikin. Məto ilat kəmoatətig əpnəpin əm, əpəh ikin taruən-aruən ikin, ne e nitot min, ne e nipəg kəpiel min,* ne nipəg min əpəh e nisip.

39 Netəm min u, ilat rafin kəmotahatətə əskasik nulan e Uhgın, kən in təmosipən nərig wir kəm ilat.† Məto ilat kəməsotosən əh nat u‡ itəm Uhgın təməniəkis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat, § 40 məto-inu in tinol rəkis nalpəkəuən kit rəhan, məmə in otol təwir maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otılıpın kitat min ilat u aupən, məmə kitat min ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun naiuən.*†

12

Uhgın tətəg-ətuatip-in nenətin min

1 Kən netəm min u, ilat tepət tepət, koatətig kitəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgın, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatiləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat figəm itəm otaskəlim ətain itat məmə kəsotaiu pikən, ne təfagə rat itəm tatəper-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən† naiuən itəm Uhgın təmələhəu aupən-in kitat. 2 Kotitun nolən nian nigənəmtitə otatətul-pən əm o Iesu,‡ itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat, § kən inun itəm otol məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nikitə otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmimis e nig kəluəu, kən məto nahməən.* Məto in təmol nat əpnəpin lan, megəhan-in naulisən rəha nimisən e nig kəməluəu, məto-inu təmol rəhan nətəligən təskasik o nagienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matip Uhgın u in Kig,† ikin nepətən ne nisaiiən tətətig ikin. 3 Təwir məmə nikitəmat otatəht Iesu, ne rəhan nətul əskasikən e nian iol təfagə min kəmotərakin-pən nəghatən rat min kəm in, məmə nikitəmat otəspouən‡ kən motapəs nahatətəən rəhatəmat.

† 11:34: Jajes 15:8 ‡ 11:35: 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § 11:36: Jer 20:2; 37:15 * 11:36: Jen 39:20 † 11:37: 2 Kron 24:21 ‡ 11:37: 1 King 19:10; Jer 26:23 § 11:37: 2 King 1:8 * 11:38: 1 King 18:4; 19:9 † 11:39: Hip 11:2, 4 ‡ 11:39: E ves 33 kitat kotəplan məmə netəm min u neen kəmoatos natimnat wir min itəm Uhgın təməniəkis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikin itəm kəsotosən əh. Ilat kotətag-pən o nian itəm Uhgın otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotəhmən e rəhalat nəmegəhən. § 11:39: Hip 11:13; 10:36 * 11:40: Nol əpən 6:11; Hip 2:10 † 11:40: Suatip kit min rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat min ilat min un, okul kələh kitat kotətuatip agin.” * 12:1: 1 Kor 9:24 † 12:1: Hip 10:36 ‡ 12:2: Sam 25:15 § 12:2: Hip 2:15 * 12:2: Fil 2:8,9; Hip 2:9 † 12:2: Mak 16:19 ‡ 12:3: Kal 6:9; Nol əpən 2:3

⁴ Ekıtun mēmə itəmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, məto itəmat kit tikə itəm nitan təmaiəh o nəluaginən u. § ⁵ Itəmat nınotaluin rəkis nəghatən itəm tatiləs-ipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgın təməghat nulan kəm itəmat, təhmen e nenətin ətuatıp mın, matən mēmə,

“Nətik, nian İərəmərə tətəg-ətuatıp-in ik, solən nat əpnapın lan.

Əsolən nıkim təpou nian in tətəgət pik lam.

⁶ Məto-inu okəmə İərəmərə tolkeike pik suah kit,

kən in təike mäg-ətuatıp-in suah un.*

Kən okəmə in tos suah kit mēmə nətın,

kən in təike malis-alis.”†

⁷ Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iəkis mın. Uhgın tatos-ıpa nian iəkis mın u o nəg-ətuatıp-inən itəmat. Itəmat nenəti Uhgın mın, mol mēmə in tətəg-ətuatıp-in nulan itəmat.‡ ?Məto suakəku naka un itəm tata rəhan in təsəg-ətuatıp-inən? ⁸ Uhgın tətəg-ətuatıp-in rafin nenətin ətuatıp mın. § Okəmə Uhgın təsolən nəhlan etəmat, kən nıpətın u mēmə sənəmə itəmat nenətin ətuatıp mın, itəmat nısualkələh lapın. ⁹ Rəhatat tata mın e nətueintən u, koatəg-ətuatıp-in itat. Kən kitat, koatısıai-in ilat. ?Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmıtat* itəm tətətig e nego e neai? Təwır mēmə okotos-iəhau agın itat, kən motatig ahgın.† Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən.‡ ¹⁰ Rəhatat mın tata, kotəg-ətuatıp-in itat o nian əkuəkır əm, e rəhalat əm nətəligən. Məto Uhgın tətəg-ətuatıp-in itat mēmə otasitu etat, kənu otol kitat kotasim təhmen lan. § ¹¹ Okəmə Uhgın tətəg-ətuatıp-in kitat, in təhmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, məto tisiu, kən marəp. Məto uarisig, okəmə kotegəhan-in mēmə nəg-ətuatıp-inən əh otiuw asılə e rəhatat nətəligən, kən in otoe noan təwır, inun nəməlinuən* itəm tətisi-pən e nətətuatıpən.

¹² Tol nəhlan, nat əpnapın mēmə itəmat noatatig e nian iəkis, məto otıləs-ipər nelmitəmat itəm təpou, mēmə otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol mēmə kuəskasik o nııuən.†

¹³ “Otol suatıp rəhatəmat tətətuatıp wır,‡

mēmə pah un itəm noataliwək kələh, nelkın təmimis,

nelkın okol təsərat agın-əhən, miet rəkis, §

məto in otəpanəwır mın.”*

Etəm təsahatətəən e Uhgın, in otəkəike mos nalpınən

¹⁴ Otalkut mēmə onakatig wır itəmat netəmim rafin e nəməlinuən.† Kən motalkut mēmə nəkotol itəmat mēmə rəhatəmat nəmegəhən tasim.‡ Etəmim itəm təsasimən, okol təsəplanən nıganəmti İərəmərə nian kit. § ¹⁵ Otəto wır itəmat mēmə itəmat kit itəm tətəıu matuwın otəpou e nəlugi suatıp, kən məsosən nəwırən rəha Uhgın.* Otəto wır mın itəmat mēmə noki nıg akona kit† in otəsuwınən e nıkitəmat, kən məwıə, mol noan tətət e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin titun nərəkınən nəmegəhən rəha netəm iasim neen mın. ¹⁶ Otəto wır itəmat mēmə suah kit tətət əpnapınən iərman o pətan.‡ Itəmat kit otəsahtənən e Esao u, rəhan nəmegəhən tətətuatıpən, in tatol nat əpnapın e Uhgın. In təmaupən maiir, məto in təmol-salim-in nətətən

§ 12:4: Hip 10:32-34 * 12:6: Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 † 12:6: Prov 3:11-12 ‡ 12:7: Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 § 12:8: 1 Pita 5:9 * 12:9: Nam 16:22; 27:16 † 12:9: Jem 4:7 ‡ 12:9: Aes 38:16 § 12:10: 2 Pita 1:4 * 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18 † 12:12: Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1 * 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 † 12:14: Rom 14:19 ‡ 12:14: Rom 6:22 § 12:14: Mat 5:8 * 12:15: Hip 3:12; 4:1 † 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12 ‡ 12:16: 1 Kor 6:18

rəha suakəku itəm təmaupən maiir. § Məto nəmti nat u, in təmol-salim-in, in nagwənən itəm təmun mau kitiəh əm. ¹⁷ Itəmat nəkotitun məmə uarisig, nikin otəpanuwın min e nepətən rəha nəmti-nipin. Kən təalkut pik məmə rəhan tata otəfak məhlman nəwirən kit kəm in. Məto nat əpnapin məmə təmətasək pik pap ron,* məto okol təsəuhlinən nikin əh-roiu, kən rəhan tata okol təsəfakən məhlman nəwirən kəm in.

Lou təhrol nulan mol pisin e namnusən təwir

¹⁸⁻²¹ Aupən ikin, noanol min rəha Isrel, kəmotuwın e nitot asol u Sinae, e nətueintən u. Kən ikin əh, kəmotəplan nigəm itəm tatuəp, kən napinəpən asol təmeiuaiu mirəfin nat, kən kəmotəto nimətag asol ne təwi tətəgət əfəməh, † kən kəmotəto nəwian kit tatəghat kəm ilat. ‡ Kən nian kəmotətəlig-in rəhan nəghatən min, kən ilat kəmoatən əskasik məmə ilat kotapəs agin-əh nəto minən nəwian u. § Kəmotəgin motasiəp o nəghatən u, təmən məmə, “Okəmə nat megəh əm kit otuwın e nitot u, məto itəmat onəkotəike moataht e kəpiel apin motahtimnu timis.”* Nian Moses təməplan natimnat min u, in min təməto tərət kən məmə, “Io enəgin u enəgin, minətasiəp.” †

Məto itəmat nəsotuamən ikin-u. ‡

²² Itəmat nəmotuwa e nitot u Saeon, § ne taon asol* u ima Uhgın ikin itəm tatəmegəh, tətətig tətətig. Inun Jerusalem wi əpəh ilis e nego e neai, † u nagelo min taosan taosan kəmuəfimın ilat ikin o nagienən asol. ²³ Kən itəmat nəmotuwa e nuəfimınən asol rəha netəmim rəha Uhgın, itəm kotahmen e netəm kəmotəupən kaiir u rəhan min, ‡ nərgilat kəməte rəkis e nego e neai. § Kən itəmat nəmotuwa o Uhgın, itəm otəpanakil netəmim rafin.* Itəmat nəmotuwa motol kitiəh itəmat narmi netəm ətuatip itəm kinotimis rəkis, kən Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak. † ‡ ²⁴ Itəmat nəmotuwa o Iesu u, in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u itəm Uhgın təmol kəm itat. Kən nəmotuwa o nita Iesu, itəm in təmorautin-pən § mol itəmat nakotasim. Nita əh in təməniarəp natimnat min u itəm kotəwir motəprəkis-in natimnat min itəm nita Epel təməniarəp.* †

²⁵ O natimnat min u, oatəto wir itəmat, məmə itəmat onəsotəuhlinən məntaatəmat o Uhgın ‡ u tatəghat kəm itəmat. § Məto-inu Moses, in etəmim əm. Kən kitat kotitun məmə netəm aupən kəməsotətəlig-inən rəhan nəghatən o nəhgaiirən elat. Ilat kəməsotəgim rəkisən e nalpinən rəhalat. ?Kən okəmə tol nəhlan, kən okəhrol kitat okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgın itəm təmisi-pən e nego e neai muwa məmə otəhgaiir etat? * ?Kitat okotəgim rəkis-in əhrol nulan? ²⁶ Nian aupən, nəwia Uhgın təməloal e nəptən. † Məto roiu əh, təməni-əkis kəm itat məmə, “Nian kit min əh-ikin, io ekəloal min e nətueintən. Kən o nian əh, sənəmə nətueintən əm ekatigtig lan tasiəp, məto neai min otasiəp-asiəp məloal.” ‡ ²⁷ Nian Uhgın tatəghat-in məmə, “Nian kit min əh-ikin,” nipətın un məmə in otatigtig § e natimnat rəha nətueintən əm itəm Uhgın

§ 12:16: Jen 25:29-34 * 12:17: Jen 27:30-40 † 12:18-21: Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11
 ‡ 12:18-21: Dut 4:12 § 12:18-21: Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16 * 12:18-21: Eks 19:12,13
 † 12:18-21: Dut 9:19 ‡ 12:18-21: Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 § 12:22: Aes 24:23; 60:14;
 Nol Əpən 14:1 * 12:22: Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † 12:22: Kal 4:26 ‡ 12:23: Eks 4:22
 § 12:23: Nol Əpən 20:12 * 12:23: Jen 18:25; Sam 94:2 † 12:23: Fil 3:12 ‡ 12:23: Suatip kit
 min o nəuhlinən nəghatən u, “Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak” tol nulan, “Uhgın tinol ilat kinotətuatip
 agin.” § 12:24: Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 * 12:24: Jen 4:10; Hip 11:4 † 12:24: Nita Epel in
 təməniarəp məmə Uhgın otol nalpinən, məto nita Iesu təməniarəp məmə Uhgın otəh rəkis nalpinən.
 ‡ 12:25: Hip 3:12 § 12:25: Hip 1:1 * 12:25: Hip 2:2,3; 10:29 † 12:26: Eks 19:18 ‡ 12:26:
 Hag 2:6 § 12:27: Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17

təmol, məmə otoh rəkis ilat. Otoh rəkis nəhlan natimnat, məmə natimnat itəm okəsotəloalən, ilat okotatig, kən inun, natimnat itəm okotatig lilin.

²⁸O nat u, təwir məmə kitat kotən tagkiu o Uhgın, məto-inu kitat koatos nego rəha Uhgın u, kəruru nəloal-əloalən lan, kən okol təsietən nian kit.* Təwir məmə kitat kotəfak kəm in, e nolən itəm nikin tagien lan, məmə kitat okotisiai-in, kən motəgin min,† ²⁹məto-inun Uhgın rəhatat, in tahmen e nigəm asol kit itəm tatuwaan ətip natimnat rafin.‡

13

Namnun nəghatən

¹Təwir məmə nəkotəkəike əh moatol nolkeikeən kəm itəmat min tahmen e piatəmat min.* ²Sotaluinən nehmən iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.† !Okəm-naka ilat nagelo min! Netənim neen itəm kəmoatol nulan, ilat kəmoatehm wir netənim, məsotitunən məmə ilat nagelo min.‡ ³Sotaluinən netəm kotatig e kalapus.§ Nikitəmat otatuəh ilat, mətahmə olat tahmen əm məmə inun ik min nəkətatig e kalapus. Otəto kələh nahməən e nikitəmat, itəmat netəm min un itəm katol tərət elat, tahmen əm məmə inun ik natəto nahməən e nipətim atip.

⁴Pəs netənim rafin kotisiai-in natigən rəha marit, məmə in tasim nian rafin.* Pəs netənim rafin kotəgin o niməhan rəhalat min, məsoteguafələn. Uhgın otakil etəm aluə ne pətan əkəku itəm kətuapil kələh, kən makil min iərman ne pətan itəm kətuapil kələh, iərman itəm tətəpil ilau pətan u sənəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sənəmə rəhan ətuatip iərman.†

⁵Ətul-pən isəu o nolkeikeən rəha məni.‡ Nikim təike magien əm o rəham natimnat u natos tahmen§ məto-inu Uhgın tatən məmə, “Okol esapəsən ik,

məsəhlmanən ik nian kit”*

⁶Kən tol nəhlan kitat kotitun əsas, kən moatən məmə, “Iərəmərə in iasitu rəhak, tol nəhlan esəginən.

Oesəginən nat kit itəm etənim əm otol kəm io.”†

⁷Nikitəmat otəkəike matəht netəm-iasol min u rəhatəmat‡ itəm kəmotəupən motəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın. Otətəlig-in-tu natimnat wir min itəm təmiet e nəmegəhən rəhalat, kən motahatətə e Iərəmərə tahmen əm elat.§

⁸Iesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roiu, kən otəpanətətig nulan, namnun tikə.* ⁹Sotolən məmə nəgətunən wi pisin pisin min tiuw rəkis itəmat o suatip ətuatip.† Itəmat otuag-pən əm o Uhgın, itəm tətəsitə etəmat e nikin agien məmə otol rəhatəmat nətəligən təskasik.‡ Təsəwirən məmə kitat okotətou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənən,§ məmə in otol kitat kotəskasik, məto-inu in nipahrienən, nətuakəmən əh, okol təsasituən e netəm koatol.

* **12:28:** Sam 15:5; Dan 2:44 † **12:28:** Mal 2:5; 4:2 ‡ **12:29:** Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7 * **13:1:** Rom 12:10 † **13:2:** Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 ‡ **13:2:** Jen 18:1-33 § **13:3:** Mat 25:36; Hip 10:34 * **13:4:** Mal 2:15 † **13:4:** Dut 22:22 ‡ **13:5:** 1 Tim 3:3 § **13:5:** Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * **13:5:** Dut 31:6,8; Jos 1:5 † **13:6:** Sam 118:6,7 ‡ **13:7:** Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16 § **13:7:** Hip 6:12 * **13:8:** Sam 102:27; Hip 1:12 † **13:9:** Efes 4:14 ‡ **13:9:** Kol 2:7 § **13:9:** 1 Kor 8:8; Hip 9:10

¹⁰ Rəhatat olta tatig. Məto pris mīn itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u,* ilat u, kəsegəhan-inən ilat məmə okotun† nagwənən‡ kit e olta u rəhatat. §

¹¹ E nolən rəha pris asol aɡin, nian in tatohamnu rəkis nat megəh, kən matos nitan kən muwīn əpəh imə e İkin Tasim Aɡin İkin, kən mos-ipən kəm Uhgīn o nafəl rəkisən təfagə rəha netəmim.* Məto uarisig, katiləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə ikīn e nimə tapolən mīn rəhalat, motaan ətip.† ¹² E nolən kitiəh əm, İesu təmiet rəkis e taon,‡ kən ikīn əh in təməto nahməən e nīpətin, kən mīmīs ikīn əh, məmə nitan § titun nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim, mol ilat kotətuatip, motasim, məmə ilat rəha Uhgīn.* ¹³ Tol nulan, pəs kitat kotal məmə inu okotiet ihluə imətat ikīn, motol kitiəh kitat mīn əpəh ihluə.† Kən okotəkəike motətul matip məmə netəmim okotol naulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan.‡ ¹⁴ E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatip imətat ikīn tikə, itəm otətətig lilin. § Məto kitat koategəs-in rəhatat taon ətuatip itəm kotitun məmə otəpanuwa.*

¹⁵ Tol nulan, e nasituən rəha İesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgīn nian rafin.† Sakrifais mīn u rəhatat, inun, okoatiləs-ipər nərgi Uhgīn nian rafin, moatən-iarəp nərgin.‡ ¹⁶ Sotaluinən o nolən təwīr ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə, § məto-inun in mīn tahmen e sakrifais* itəm niki Uhgīn tagien ron.† ¹⁷ Otol nəwia netəm-iasol mīn e niməfak,‡ kən motətig ahgin ilat. İlat u, koatehm wīr nəmegəhən rəhatəmat, § məsotamegən, məto-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmtət lan kəm Uhgīn məmə ilat kəmotol wək u, təhrol nulan. İtəmat nakotəike motol ilat nikilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nikilat təsəgienən ron, nolən u okol təsasitu aɡin-əhən etəmat.

¹⁸ Otəfak otimat,* məto-inu ekotitun əsas məmə rəhatimat nolən in tətətuatip əm,† kən ekotolkeike aɡin məmə nian rafin itimat ioatol nolən təwīr əm. ¹⁹ İo ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgīn, məmə io ekitun nītəlig-pa-mīnən otəmat uəhai əm.

²⁰ İatəfak mīn otəmat mīn məmə, Uhgīn otasitu etəmat. Uhgīn u, in nəukəti nəməlinuən.‡ Kən in təmol rəhatat İərəməərə İesu təmegəh mīn e nīmīsən, § məto-inu nitan təmaiu o nolən nəniəkisən lilin* in tətətig matəmegəh.† İesu əh, in etəm təwīr maprəkis o nehm wīrən sipsip mīn rəhan.‡ İatəfak məmə Uhgīn u, ²¹ in otos-ipinə natimnat wīr mīn rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məmə, Uhgīn otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiəh kitiəh, § kən e nasituən rəha İesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwīr təwīr, kən nikin otəgien pik ron. Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Kristo ilis nian rafin, matuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.*

* **13:10:** Hip 8:5 † **13:10:** 1 Kor 9:13; 10:18 ‡ **13:10:** Jon 6:48-58 § **13:10:** “Nagwənən” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat olta” inun Kristo pīsīn əm (Jon 6:48-58). Pris mīn aupən, ilat kəmotitun nunən noanuwəhgīn nat megəh mīn e sakrifais mīn neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uhgīn. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o “nunən” Kristo, nīpətin u məmə kəsotosən ron. * **13:11:** Lev 16:15 † **13:11:** Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ **13:12:** Jon 19:17 § **13:12:** Rom 3:25 * **13:12:** Efes 5:26 † **13:13:** Luk 9:23 ‡ **13:13:** Hip 11:26 § **13:14:** Hip 12:27 * **13:14:** Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22 † **13:15:** 1 Pita 2:5 ‡ **13:15:** Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § **13:16:** Rom 12:13 * **13:16:** Fil 4:18 † **13:16:** Sam 50:21-15; Hos 14:2 ‡ **13:17:** Hip 13:7,24 § **13:17:** Aes 62:6; Wək 20:28 * **13:18:** 1 Tes 5:25 † **13:18:** Wək 23:1 ‡ **13:20:** Rom 15:33 § **13:20:** Wək 2:24 * **13:20:** Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † **13:20:** Hip 9:20 ‡ **13:20:** Jon 10:11 § **13:21:** Fil 2:13 * **13:21:** Rom 11:36

²² Piak min ne winik min. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh min məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən min itəm otıləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³ Iakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotıləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itimlau min, ekiamnə.

²⁴ Itəmat otən təwir kəm netəm-iasol min rəhatəmat, ne iəfak min u imatəmat ikin. Netəm Itali kəmotən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat rafin. Əwəh.

Jemes

Naoa itəm Jemes təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jemes

?Pah təmäte naoa u? Jemes, u in pia Iesu, in təmäte naoa u. In etəm-iasol rəha niməfak əpəh Jerusalem.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Jemes təmäte naoa u tatuwin kəm netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo motatig e nəptən pişin min rəha Iaihlua min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Netəm-iasol min e netəm Isrel kəmotohamnu Stipen, uarisig kotol nolən rat min e niməfak min əpəh Jerusalem. Kən tepət itəm kotahatətə e Iesu kəmotiet əpəh Jerusalem motuwin e ikin pişin pişin min. Məto nian əskasik min koatiləs-pikin əh ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jemes təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat məto-inu kotatig e nian əskasik min. Kən molkeike məmə otəgətun ilat e nəukəti nahatətəən itəm tətuatip. Nian etəmim kit tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, kən rəhan nolən rat min kotəuhlin motuwa motəwir. Tətapəs nolən rat min, kən matol nolən wir min.

Jemes tatən təwir kəm ilat

¹ Io Jemes, io slef rəha Uhgın ne Iesu Kristo, İərəməyə rəhatat. İatən təwir kəm itəmat noanol min rəha İsrəl u tuelef itəm kotahatətə e Iesu, itəm nəmotiet motatig ikin min rafin e nətueintən.

Nahatətəən ne nenatigən

² Piak min ne winik min. Nian nəratən pişin pişin min koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən otehm natimnat min əh tahmen e natimnat itəm nikitəmat tətəgien pik əm lan. ³ Nəkoatol nəhlan məto-inu, itəmat nəkotitun məmə nian nəratən min koatiləs pikən rəhatəmat nahatətəən e Uhgın, kən nian nəkotol win lan, ilat okotol məmə nəkotitun nətul əskasikən məsin min. ⁴ Kən nian onakoatətul əskasik e nəratən min əh, kən onəkotuwa kəmətə e nahatətəən, kən nolən min ne nətəligən min rafin rəhatəmat okotətuatip motəsanən, kən nakotaskəlim nolən wir min rafin.

⁵ Okəmə itəmat kit, rəhan nenatigən təsahmenən, kən tolkeike məmə in otitun natimnat min itəm Uhgın tolkeike məmə otol, pəs in tətəpəh-in-pən o Uhgın, kən Uhgın otos-ipən kəm in e nikin agien. Uhgın tətawte-in nitunən əh kəm netəmim rafin e nikin agien, kən məsəhaiən ilat o nat itəm koatəpəh-in. ⁶ Məto nian suah kit in tətəpəh o Uhgın nəhlan, in otəkəike mahatətə lan, kən rəhan nətəligən otəsolan kəiu lan, məto-inu etəm itəm rəhan nətəligən kəiu, rəhan nətəligən tətən əpnəpin əm, in tahmen e peau-peau min əpəh itəhəi itəm nimətag tətəhig-əhig ilat. ⁷ Okəm-naka nikin tətəht məmə İərəməyə otos-ipən nat kit kəm in, məto kəp, otəsosən. ⁸ Etəmim itəm tatos nətəligən kəiu nəhlan, okul təsətul əskasikən e nat kit itəm nikin tətəht məmə otol.

⁹ Piatat kit itəm in ləhau, kən rəhan nautə tikə, nikin otəkəike magien məto-inu in etəm-iasol e niğanəmti Uhgın. ¹⁰ Kən pəs etəm itəm rəhan nautə tepət, nikin tagien min o nat u itəm in titun məmə in nıpahrienən, məmə Uhgın otosiəhau, məto-inu in tahmen e nəgui-nig itəm otəpanikə. ¹¹ Nian mit tətər, tapeape tapeape, kən matəhg nagwən nig tauke məmə, kən rəhan nəwirən təmikə. Tahmen əm e etəm rəhan nautə tepət. Nian tatol rəhan wək min matos nautə tepət lan, kən in min otəpanikə.

¹² Etəmim itəm tatətul əskasik nian nərātən tatuwa e rəhan nəmegəhən, in tətətig e nəwīrən pahrien, məto-inu, nian tīnol win e nərātən mīn əh, kən Uhgīn otos-ipən kəm in rəhan nətouən, inu nəmegəhən līlīn. Uhgīn təmən-īəkis rəkis məmə nəmegəhən līlīn u, in rəha netəmim itəm kotolkeike in.

¹³ Nian nat kit tatiuw-pən suah kit məmə in otol təfagə rat, okol in təsənən məmə Uhgīn tatos-ipən-os-ipən o nolən təfagə rat mīn, məto-inu okol nat kit təsiuw-pənən nətəligən rəha Uhgīn məmə in otol təfagə rat, kən Uhgīn təsos-ipən-os-ipənən təfagə rat kəm etəmim. ¹⁴ Məto nətəligən rat atip rəha etəmim, in tatos-ipən-os-ipən kəm in, kən matiuw-pən in məmə in otətətəlig-in. ¹⁵ Nətəligən rat tatoe-in təfagə rat, kən nian təfagə rat tīnuwa mīnepət, kən tatuwa in nīmīsən.

¹⁶ Piak mīn ne wīnik mīn itəm iakolkeike pik itəmat. Sotegəhan-inən məmə suah kit oteiuə-in itəmat məmə Uhgīn in etəm rəha nos-ipən-os-ipənən kəm netəmim o nolən təfagə rat. ¹⁷ Natimnat wīr mīn rafin ne natimnat rafin itəm kotətuatip, koatisi-pən əm o Uhgīn əpəh ilis itəm təmöl nəhag-əhagən mīn rafin əpəh e neai. Məto nolən rəha Uhgīn tol pīsīn e natimnat mīn u itəm kotaliwək e neai, kən kotol məmə nəghanpīs koatətəu-pən. Uhgīn təsöl pīsīnən. In tətətig tətətig. ¹⁸ Kən e rəhan əm nətəligən, Uhgīn təmitəpun məmə kitat kəmotuwa nenətīn mīn nian kəmotahətətə e nəghatən pahrien rəhan. In təmöl nəhlan məmə e natimnat rafin itəm in təmöl, kitat pīsīn əm rəhan nat keike, kotahmen e nagwənən wi e rəhan nasumən.

Ətəlig-in kən mol nəghatən rəha Uhgīn

¹⁹ Piak mīn ne wīnik mīn itəm iakolkeike pik itəmat. Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u. Pəs itəmat kitiəh kitiəh onəkotəkəike motətul matip o nətəligən, məto onəsotafig-afig pikən o nəghatən, sotolən məmə neməha tatol uəhai əm itəmat, ²⁰ məto-inu nian neməha tatol suah kit, neməha u təsoe-inən noan itəm tətətuatip Uhgīn tolkeike. ²¹ Otəra kin rəkis nolən mīn rafin itəm tamkīmīk, ne təfagə rat mīn itəm kotepət e nəmegəhən rəhatəmat. Uhgīn təmələhəu-pən rəhan nəghatən e nikitəmat, kən nəghatən əh rəhan tītun nosmegəhən itəmat. Kən təwīr məmə nakotos-īəhau rəhatəmat nətəligən, kən moatətəlig-in wīr nəghatən u.

²² Sotətəlig-in əmən nəghatən rəha Uhgīn, məto otətəlig-in kən motol nat naka itəm tatən. Okəmə nakotəto məsotolən nəghatən u, kən nakoateiuə-in atip əm itəmat. ²³ Etəm tatəto kən məsolən nəghatən u, in tahmen-pən e etəmim itəm tateranəm wīr e klas matəplan narmīn, ²⁴ kən nian tīneranəm rəkis magīm, mətaluin uəhai əm məmə niganəmtīn tahro mīn-nulan. ²⁵ Məto etəmim itəm tatətag-pən əskasik e lou itəm tətətuatip agīn u tatikis netəmim,* kən matol e nian mīn rafin, məsaluinən nat itəm təməto, məto in tatol, in otətətig e nəwīrən pahrien nian in tatol nəhlan.

²⁶ Okəmə suah kit nīkin təht məmə in tatətəu-pən wīr nolən mīn rəha nəfakən, məto tatəghat-pən əm məsətəlig-in wīrən rəhan nəghatən mīn, in tateiuə-in atip əm in, kən rəhan nolən mīn rəha nəfakən in nat əpnəpīn əm. ²⁷ Nolən mīn rəha nəfakən itəm rəhatat Tata Uhgīn tatəplan məmə in tətətuatip wīr kən nərātən tīkə lan kotol nulan: iəfak kit tatəkəike matehm wīr suakəlh mīn ne nəutahlīmīs mīn e nərātən mīn rəhalat. Kən matəkəike matehm wīr nəmegəhən rəhan məmə nolən rat mīn rəha nətueintən otəsölən məmə in otamkīmīk lan.

1:18: Jon 1:13 **1:20:** Pri 7:9 **1:21:** Kol 3:8; 1 Pita 2:1 **1:22:** Mat 7:24-26; Rom 2:13

* **1:25:** Nəghatən u, "lou itəm tətətuatip agīn u tatikis netəmim," tatəghat-in suatip rəha nahatətəən məmə suah kit otuwa mətuatip e niganəmti Uhgīn. Kən okəmə suah kit tatətəu-pən suatip əh, Uhgīn tatikis in e nəsanənən rəha təfagə rat, kən tatikis in e nalpīnən itəm in təike mos. Əplan-tu Kal 5:13-14.

1:25: Rom 8:2; Jem 2:12

2

Sotehmən netəmim neen məmə ilat ilis kotaprəkis-in netəmim neen

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Itəmat nakotahatətə e Iesu Kristo, Iəramərə rəhatat itəm ilis aḡin kən katīsiai-in pīk. Məto təsəwīrən məmə nəkotol təwīr kəm suah kit kən moatehm məmə in ilis, kən moatehm rat suah kit mīn moatol tərət kəm in. ² Tol mə inu ne. Suah kəiu katuea e niməfak rəhatəmat. Suah kit tatuwīn-in napən wīr mīn u nəmtilat tiəkis, ne noanat mīn kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Kən suah kit mīn tatuwīn-in e napən rat mīn əm. ³ Təsəwīrən məmə nakotos-ipən nīsiaiian kəm etəmim itəm tatuwīn-in natimnat wīr mīn, motən-ipən məmə, “Wa, məpələh u ikin təwīr ikin.” Məto etəm tatuwīn-in napən rat mīn, nakotən-ipən kəm in məmə, “Ətul-pən əpəh,” o “Əpələh əm e nīsip.” ⁴ Nian nəkoatol nolən tol min-nulan, nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen mīn, kən e rəhatəmat nətəligən rat, nakotakil netəmim.

⁵ Piak mīn ne wīnik mīn itəm iakolkeike pīk. Otətəlig-in-tu. Uhgīn təmitəpun rəkis ian-rat mīn rəha nətueintən məmə rəhalat nahatətəən e Kristo otepət. Kən təmitəpun mīn ilat məmə okotos nəramərəən rəha Uhgīn itəm təmən-iəkis məmə rəha netəmim itəm kotalkeike in. ⁶ Məto itəmat nəmotəhm rat ian-rat mīn. ?Məto netəmim pah mīn u koatol nahməən kəm itəmat, kən moatiuw-pən itəmat e kot? ?Netəm rəhalat nautə tepət, o kəp? Əwəh, ilat əh. ⁷ Kən netəm mīn u koatəghat rat e nərgīn u ilis, nərgi Iesu itəm rəhan u itəmat.

⁸ Lou rəha Kig itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.” In təwīr pīk otəmat okəmə nəkoatətəupən pahrien nəghatən u. ⁹ Məto okəmə nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen mīn, nəkoatol təfagə rat, kən nəghatən rəha Lou tatən məmə itəmat netəm rəha nətgəhlən Lou. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu, etəmim kit itəm təmətgəhl nəghatən kitiah əm rəha Lou, təmol təfagə rat tahmen-pən əm məmə in təmətgəhl nəghatən mīn rafin rəha Lou. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, Uhgīn u itəm tatən məmə, “Sakləh-inən pətan,” in Uhgīn kitiah əm itəm tatən məmə, “Sohamnuən etəmim.” Kən okəmə nəsoakləh-inən nīpitan, məto nəmotəhamnu netəmim, itəmat netəmim itəm nəmotətgəhl Lou.

¹² Nian nakoatəghat kən motol nat kit, otol nolən mīn rəha netəmim itəm kotitun məmə Uhgīn otakil ilat e lou itəm tatikis ilat. ¹³ Otol nəhlan məto-inu okəmə suah kit təsasəkitunən netəmim, kən Uhgīn mīn otəsasəkitunən suah u nian in otakil netəmim. Məto okəmə itəmat nakotasəkitun netəmim, kən Uhgīn otəsəkitun itəmat, kən mən-ipinə məmə onəsotosən nalpīnən e nian in otələhəu-pən nəghatən rəha nalpīnən kəm netəmim.

Nahatətəən ne wək wīr mīn

¹⁴ Piak mīn ne wīnik mīn. ?Okəmə suah kit tatən məmə tətəhatətə e Iesu Kristo, məto in təsolən wək wīr kit, kən rəhan nahatətəən in təwīr o nat kit? Kəp. Nahatətəən tol nəhlan, okol təsosmegəhən suah kit. ¹⁵ Tol mə inu ne. Piatat kit o wīnitat kit, rəhan napən tikə, kən nīgīn nagwəənən təsahmenən. ¹⁶ Kəm-naka itəmat kit tatən-ipən kəm in məmə, “Atuwīn, pəs Uhgīn otasitu lam, kən onəsətəpən, onakagwəən wīr.” ?Məto okəmə in təsolən nat kit məmə otasitu lan, in təmol nat wīr naka? ¹⁷ E nolən əh inəh, okəmə suah kit tatos nahatətəən pīsīn əm, məto məsolən wək wīr kit tətəu-pən, kən rəhan nahatətəən təmimis, nīpətin tikə.

¹⁸ Məto okəm-naka suah kit otən məmə, “Netəmim neen koatos nahatətəən, kən netəmim neen koatol wək wīr mīn.” Məto iatən kəm ik nəhlan məmə,

“Okəmə esehmən rəham wək wīr mīn, kən esitunən okəmə rəham nahatətəən in nīpahrienən, o kəp. Məto nian onakehm wək wīr mīn rəhak, kən tatəgətun məmə nahatətəən rəhak, in nīpahrienən.” ¹⁹ Inu nəghatən kit itəm nəmən nīpahrienən lan məmə, “Uhgīn kitiəh əm.” !Təwīr ron ik! Məto iərmīs mīn, ilat mīn kotitun məmə nəghatən əh in nīpahrienən, kən moatasiəp katəgīn pīk. ²⁰ ! Ik rəhm-kapə tikə! Etəmim itəm tətahatətə, məto təsolən wək wīr mīn, rəhan nahatətəən in nīpətīn tikə. Pəs ekəgətun ik e nat kit itəm otən kəm ik məmə inu nīpahrienən.

²¹ Nīkim otəht tīpītat u Epraham. Uhgīn təməplan məmə in tətuatīp e nīganəmtīn e wək itəm təmōl, məto-inu təmos nətīn u Aisak, muwīn mələhəupər e olta. ²² Kən rəhan nahatətəən ne rəhan wək mīn kətīoal nat kitiəh, kən rəhan nahatətəən təmoe-in noan, inu rəhan wək mīn. ²³ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgīn təmuwa mol nīpahrienən, tatən məmə, “Epraham təmahatətə e Uhgīn, kən Uhgīn təmən məmə Epraham in tətuatīp e nīganəmtīn.” Kən katən məmə in iolī Uhgīn. ²⁴ Kən roiu nəkītun nehmən məmə, Uhgīn tatol suah kit tətuatīp e nīganəmtīn o natīmnat itəm tatol, məto sənəmə e nahatətəən pīsīn əm rəhan.

²⁵ Kən e nolən əh inəh, Uhgīn təməplan məmə Rehap u, pətən rəha suatīp, in təmuwa mətuatīp e nīganəmtī Uhgīn o wək itəm təmōl, kən wək u məmə in təmatehm wīr iahləpīs anion mil rəha Isrel, kən mahl-ipən ilau e suatīp pīsīn kiatəlig mətīan. ²⁶ Nīpətī etəmim, okəmə namegən tikə lan, təmīmīs. Kən e nolən əh inəh, kitat kit itəm tatos nahatətəən, məto təsolən wək wīr mīn, rəhan nahatətəən təmīmīs.

3

Namitəm ne rəhan wək

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Təsəwīrən məmə itəmat tepət nakotuwa iəgətun mīn rəha nīməfak, məto-inu nəkotītun məmə Uhgīn in otəplan wīr kən makīl nəmegəhən rəhatəmat iəgətun mīn, taprəkīs-in netəm əpnəpīn. ² Nīpahrienən, kitat rafīn koatəme e nəmegəhən rəhatat nian tepət. Məto okəmə suah kit təsəmeən e rəhan nəghatən, nat u tatəgətun məmə in etəm mətə, kən nətəligən rəhan tītun nehm wīrən rəhan mīn nolən mīn rafīn.

³ Tol məmə nat mīn u ne. Katətu-pən pīt e nohli hos məmə otol nəwīa etəmim, kətəalalin rəhn-kapə hos, kən tatəuhlin nīpətīn rafīn. ⁴ Kən nego, in iahgīn, kən nīmətag asōl tatəhtīg, məto stīa in nat əkəku kit itəm nian kapten tətəlalīn, kən nīpətī nego asōl rafīn tətəko-pən əh kapten tolkeike məmə okīan-pən ikīn. ⁵ E nolən əh inəh, namitəm in nat kit nətīn, məto tītun niuw-pamən nat asōl mīn. Nīkitəmat təht-tu, noanəmtahlī nīgəm əkəku kit tītun nuəpən mus nīg mətu tepət. ⁶ Kən nīpahrienən, namitəm in tahmen-pən e nīgəm. Namitəm in nolī nīpətī etəmim itəm nəratən mīn rafīn rəha nətueintən u kotərioah wīr lan. Kən nəratən mīn rəhan koatərəkīn nəmegəhən rafīn rəhatat. Kən Setan əm tətahl nīgəm e namitəm. Kən namitəm tətahl nīgəm rat e suatīp mīn rafīn e nəmegəhən rəhatat matərəkīn natīmnat rafīn.

⁷ Netəmim kotītun nahkulən e nat iarupīn mīn məmə okotuwa kəpou, inəh nat megəh mīn, ne mənīg mīn, ne nat kotəkīoah mīn, ne nat itəm kotatīg itəhəi. Netəmim kəmotəhkul elat kotəpou. ⁸ Məto etəmim tikə otəhkul e namitəm təpou. In nat iarupīn tatol wael, mərioah e nəratən ne nakonən rəha nīmīsən.

⁹ E namitət, kotənwiwi Iərəmərə Tata Uhgīn rəhatat, kən e namitət kotən rat netəmim lan itəm Uhgīn təmōl ilat kotol məmə in ne. ¹⁰ Nohlītəm kitiəh əm tatən-iarəp nənwīwīən ne nən ratən. Piak mīn ne wīnik mīn. Pəs okəsōlən

min-nəhlan. ¹¹ Nəhau wir ne nəhau arɪp, okol kəsiasɪpənən e nəmti nəhau kitɪəh. ¹² Piak min ne winik min. ?Nig u fik otoa-in noa olif? ?Kən nol u krep otoa-in noa fik? !Kəp! Kən nəmti nəhau arɪp təsos-ipamən nəhau wir.

Nenatigən təwir itəm tətisi-pən o Uhgɪn

¹³ ?Suah kit əh-ikin ilugin etəmat itəm nikin təht məmə in tenatig wir kən mitun nat naka itəm Uhgɪn tolkeike? Təwir. Kən pəs in otol wək wir min e nolən itəm tətisi-pən e nenatigən, inəh nolən rəha etəmim itəm rəhan nətəligən ləhau. Kən nolən ətuatɪp rəhan otəgətun nenatigən ne nitunən rəhan. ¹⁴ Məto okəmə nikitəmat təht məmə nakotenatig, məto nikitəmat tərɪoah e netetən, kən nakoatətəlig-in atɪp əm itəmat o nɪləs-ipərən itəmat, tol nəhlan, nakoateiuə-in atɪp əm itəmat. Sotəghat ausit pɪkən o nenatigən eiueiuə rəhatəmat, məto-inu kəsənəmə nolən u rəha etəmim u tenatig. ¹⁵ Nenatigən tol min-nəhlan tətisi-pənən e nego e neai, məto rəha nətueintən əm u, ne nətəligən rəha etəmim, ne rəha Setan. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu nian netəmim koatetet motolkeike məmə koatos-ipər atɪp ilat, kən netəmim koatətəu-pən əm rəhalat atɪp nətəligən moatol nərətən, kən nolən tərət rafin kotet-arəp.

¹⁷ Məto etəm itəm tatos nenatigən itəm tətisi-pən e nego e neai, rəhan nolən tol min-nulan. Nat aupən, rəhan nəmegəhən in tətuatɪp wir, kən in tolkeike pɪk nəməlinuən, kən in etəm mətig, in tətisi-ai-in nətəligən rəha netəmim pɪsɪn pɪsɪn min, kən in tərɪoah e nasəkɪtunən, kən matoe-in noan tɛpət e nəmegəhən rəhan, in tatehm netəmim məmə kotahmen-ahmen əm, kən təsənən nat kit kən matol nat pɪsɪn. ¹⁸ Netəm rəha nəghat-inən nəməlinuən, kotahmen-pən e netəmim itəm kəmotəfe nɪkuti nat e nasumən, kən tatəwiə matoe-in noan. Okəm kotal natɪmnat min əh motasitu e netəmim o nələhəuən nəməlinuən, kən ilat okotəplan noan məmə in nətuatɪpən.

4

Nolən rəha nuwamən iuəhkɪr o nətueintən, o Uhgɪn

¹ ?Naka u nəukəti nəmouən ne nərgəhəuən rəhatəmat? Natɪmnat min əh koatuwa məto-inu itəmat nakotolkeike nətoən təwir e nɪpətɪtəmat, kən nətəligən min əh rəha nətoən təwir, ilat koatol fait e nikitəmat kitɪəh kitɪəh məmə okotuwa netəm-iasol min e nəmegəhən rəhatəmat. ² Nikitəmat tatuwin o natɪmnat rəha netəm pɪsɪn, məto nəsosən, kən nakotərgəhəu moatəmou ron. Nakoatolkeike natɪmnat neen, məto nəsosən. Kən məta onəkotohamnu netəmim ron. Nəməsosən natɪmnat məto-inu nəsoətəpəh-inən o Uhgɪn. ³ Kən nian nakotəpəh-in, məto nəsosən, məto-inu nəmotəpəh-in e nətəligən itəm tərət məmə otol itəmat atɪp əm nakotəto təwir lan.

⁴ Itəmat nəkotahmen e pətan itəm tətisi-ai-inən rəhan iərman, tapəs kən matətəu-pən əpnəpɪn əm nəman. E nolən əh inəh, itəmat nəmotəpəs Uhgɪn kən moatətəu-pən natɪmnat rəha nətueintən. Nəkotɪtun o kəp məmə, etəmim itəm tolkeike pɪk natɪmnat rəha nətueintən, in tatətəhau Uhgɪn. Kən etəmim kit itəm tətɪtəpun məmə otolkeike natɪmnat rəha nətueintən, in tatuwa məmə in tɪkɪmɪr rəha Uhgɪn. ⁵ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgɪn sənəmə nəghatən əpnəpɪn əm. Tatən məmə, “Uhgɪn tolkeike pɪk məmə nikitat itəm in təmos-ɪpa kəm kitat, otuwɪn əm ron.” ⁶ Məto Uhgɪn tətawte-in rəhan nəwɪrən tatuwa matahgoau kəm kitat. O nat əh, Naoa Rəha Uhgɪn tatən məmə, “Uhgɪn tətəhtosig-in netəm kotausit, məto tətawte-in rəhan nəwɪrən kəm netəmim koatos-ɪəhau rəhalat nətəligən.”

⁷ Kən tol nəhlan, otos-iəhau itəmat kən motatig ahgin nelmi Uhgın. Otətul əskasik nian Setan tatuwa matos-ipən-os-ipən kəm itəmat, kən in otaiu muwın isəu otəmat. ⁸ Otuwın iuəhkir o Uhgın, kən in otuwa iuəhkir otəmat. Itəmat u nol təfagə rat, otaikuas e nelmitəmat. Kən itəmat u rəhatəmat nətulən kəiu, otol nikitəmat tətuatip. ⁹ Təwir məmə nikitəmat otahmə məpou, kən nakotasək əfəmäh o rəhatəmat təfagə rat. Otəuhlin rəhatəmat nalahən otuwa nasəkən, kən rəhatəmat nagiənən otuwa nikin əpou. ¹⁰ Otos-iəhau rəhatəmat nətəligən tuwın kəm İərəmərə, kən in otıləs-ipər itəmat.

¹¹ Piak min ne wınik min. Sotəghat ratən e nərgitəmat min. Okəmə suah kit tatəghat rat e nərgi pian kit, o in tatələhəu nəghatən kit məmə in təmol təfagə rat kit,* kən suah əh, in tatəghat rat e lou† matələhəu nəghatən məmə lou təsahmenən məmə in otol rəhan wək, o kəm-naka lou in nat əpnapın əm. Kən nian nakoatəplan lou məmə in təsahmenən, itəmat nəkəsotətəu-pənən lou, məto nəmotər kəpələh-pər e lou, kən məsotatig ahginən lou. ¹² Uhgın əm in tatos-ipa Lou, kən in əm tətakil netənim matələhəu nəghatən lan. Kən in titun nosmegəhən, kən mitun nərəkinən. ?Məto itəmat, nikitəmat təht məmə itəmat Uhgın min, məmə nakotakil təfagə rat min rəha piatəmat min motuəh ilat? !Kəp!

Nəghatən ausit

¹³ Otətəlig-in-tu, itəmat netəm nakoatən məmə, “Roju o olawig, kotuwın e taon u o taon əh, motatig e nup kit, motol bisnes ikın, kən moatərgətəin məni.” ¹⁴ ?Nakotəhro kitun məmə naka u otuwa olawig? ?Nəmegəhən rəhatəmat in naka? Itəmat nəkotəhmen e nəhaniəm itəm tətətig noan məsin əm kən matig mikə min. ¹⁵ Məto nəghatən itəm tətuatip məmə onəkotən in tol nulan, nəkotəkəike motən məmə, “Okəmə in nəwia İərəmərə pahrien, kən ekotatig kən motol natimnat min u, o natimnat min əh.” ¹⁶ Məto roju, nakotəghat ausit moatos-ipər pik itəmat. Kən nəghatən min əh itəm nakoatən, ilat rafin kotərat.

¹⁷ Tol nəhlan, etənim itəm titun nat kit itəm tətuatip məmə otol, məto təsolən, in tatol təfagə rat.

5

Nəghatən tatuwın o netəm rəhalat nautə tepət

¹ Itəmat netəm rəhatəmat nautə tepət. Otətəlig-in-tu nəghatən u. Təwir məmə nakotətə tərət motasək əfəmäh o nəratən itəm tatuwa otəmat. ² Rəhatəmat nautə tınəmnəmit rəkis, kən wın min kınəaton rəhatəmat napən. ³ Rosta tatus rəhatəmat iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa. Kən rosta min okotən-iarəp nolən rat min rəhatəmat kən motus nipətəmat təhmen e nigəm. Nian rəha namnun nian tatuwa iuəhkir, məto itəmat nəmotərgətəin rəhatəmat nautə min. ⁴ !Otətəlig-in-tu nat u! Rəhatəmat iolwək min kəmotəulək e rəhatəmat nasumən min, məto nəmotəkləh-in məni məsin rəhalat. Kən nətəuən itəm nəməsotos-ipənən kəm ilat, koatən-iarəp rəhatəmat nolən rat min. İərəmərə Əsanən Pık Agın, tınətəto nasəkən rəha iolwək min rəhatəmat. ⁵ E nətueintən u, itəmat nəmotatig e nəmegəhən itəm timətig əm, nəmotol nikitəmat tagien o rəhatəmat nautə e nian itəm otəsuwəhən Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən

4:7: Efes 6:12 **4:8:** Aes 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 **4:10:** Job 5:11; 1 Pita 5:6 * **4:11:** Nəghatən u rəha Jemes nipətin təsənən məmə kitat okəsotəgətunən təfagə rat rəha netənim. Nəghatən min tepət e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə kitat kotəkəike motəgətun təfagə rat rəha etənim məmə in otiet rəkis lan. Məto kotəkəike motol e nətəligən itəm tətətig ələhəu. Kal 6:1; Luk 17:3; 2 Tim 3:16; Jem 5:20; Kal 5:21; 1 Tes 5:14; 2 Tes 3:15; Taet 3:10. † **4:11:** “Lou” e ves u tatəghat-in ‘lou rəha nolkeikəən.’ Əplan-tu Jem 2:8 **4:12:** Rom 2:1; 14:4 **4:14:** Sam 39:5,11; Prov 27:1 **4:17:** Luk 12:47 **5:2:** Mat 6:19
5:4: Dut 24:14-15

o rəhatəmat nolən rat mīn. Itəmat nəkotahmen e nat megəh mīn itəm kətagwən ilat, kol kotasis-asis o nian rəha nohən ilat. ⁶ Nəmotiuw-iarəp netəmim itəm kotətuatip e kot, kən motakil motuəh motələhəu nəghatən motohamnu ilat, kən ilat kəməsotolən nat kit məmə okotən-iəhau itəmat.

Nətəligən əfəməh e nian rəha nəratən

⁷ Piak mīn ne wīnik mīn. Otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh nian nakoatəzahgin məmə ləramərə otitəlig-pa mīn. Nikitəmat tatəht nolən rəha suah kit rəha nasumən. Tatəzahgin nian ətuatip rəha nəteən nīmai, kən matəzahgin nian rəha nəfeən, kən mos rəhan nətəligən təfəməh nian matəzahgin mətoarus-pən tīnimətə, kən matəulək-in rəhan nagwənən keike. ⁸ E nolən əh tahmen əm, itəmat mīn, otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh, kən motətul əskasik, məto-inu otəsuwəhən ləramərə otitəlig-pa mīn.

⁹ Piak mīn ne wīnik mīn. Sotəghat-əghatən o nən ratən itəmat mīn məmə nikitəmat təsagienən o natimnat mīn neen. Okəmə nəkoatol nəhlan, Uhgīn otakil mələhəu-pən nəghatən o rəhatəmat nolən rat mīn. !Roiu agin-əh tatətul matip, kən otəsuwəhən tuwa mol!

¹⁰ Piak mīn ne wīnik mīn. Nikitəmat tatəht-tu ien mīn aupən itəm kəmotən-iarəp nəghatən mīn e nərgi ləramərə. Rəhalat nəmegəhən tatəgətun kitat məmə rəhatat nətəligən otəkəike məfəməh e nian nəratən tatuwa. ¹¹ Kən nəkotitun inu, katən məmə netəmim itəm koatətul-iəkis e nian nəratən tatuwa, ilat koatətig e nəwīrən pahrien. Nəmotəto namnusən rəha Jop məmə təmətul əskasik e nian iəkis mīn, kən motitun nalpəkəuən wīr rəha ləramərə o Jop, kən uarisig e nian tepət rəha nəratən, ləramərə təmol təwīr agin kəm in. Kən tol nəhlan, sotaluinən məmə niki ləramərə təmər marioah e nasəkitunən kitat, kən nīkin tītahmə otat.

¹² Piak mīn ne wīnik mīn. Nat u in nat keike, məmə nəsotosən noanawil. Sotosən noanawil e nego e neai, o nətueintən, o nat kit mīn. Nian rafin, otən əm nīpahrienən. Nian itəmat kit otən məmə, “Əwəh,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpahrienən. Kən nian itəmat kit otən məmə, “Kəp,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpahrienən. Okəmə suah kit təsolən nəhlan, kən Uhgīn otələhəu-pən nəghatən rəha nalpīnən kəm in.

Nəfakən itəm noan əh-ikīn

¹³ Okəmə itəmat kit tətətig e nəratən, təwīr məmə otəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Okəmə itəmat kit nīkin tagien, təwīr məmə otən napuən mīn rəha nənwīwīən. ¹⁴ Okəmə suah kit tatīmīs, təwīr məmə otaun-in elta mīn rəha nīməfak məmə okotuwa kəfak lan, kən motol-pən oel lan e nərgi ləramərə. ¹⁵ Kən nian ilat koatahatətə məmə Uhgīn otol-wīr suah əh, kən motəfak lan, rəhalat nəfakən in suatip məmə ləramərə otol məmə etəm tatīmīs otəto təwīr mīn. Kən okəmə in təmol təfagə rat kit itəm tatiuw-pa nīmīsən, kən Uhgīn otafəl rəhan təfagə rat. ¹⁶ Tol nəhlan, təwīr məmə nakoatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mīn kəm itəmat mīn, kən motəfak otəmat mīn pəs motəmegəh. Suah kit itəm tətətuatip, rəhan nəfakən in təsanən, kən tatoe-in noan. ¹⁷ Elaija in etəmim kit tahmen əm e kitat. Kən in təməfak təməfak məmə otəsəfikən, kən nuhūən təməsəfikən mos nup kisil ne məwīg sikis. ¹⁸ Kən təməfak mīn, kən Uhgīn təmahl-ipa nuhūən tuwa mīn, kən nasumən rafin, nagwənən təmatig mīn elat.

Iuw-pa mīn netəmim kəmotuwīn isəu e rəhalat nahatətəən

5:5: Luk 16:25 **5:7:** Dut 11:14; Jer 5:24 **5:8:** Rom 13:11-12; 1 Pita 4:7 **5:11:** Eks 34:6; Job 1:21-22; 2:10; Sam 103:8 **5:12:** Mat 5:34-37 **5:14:** Mak 6:13 **5:15:** Mat 17:18-20 **5:17:** 1 King 17:1; 18:1 **5:18:** 1 King 18:42-45

¹⁹ Piak m̄in ne win̄ik m̄in. Ok̄am̄a it̄emat kit tateko m̄atap̄as suat̄ip r̄aha n̄ipahrien̄an, k̄an ok̄am̄a suah kit m̄in tatiuw-pa m̄in, ²⁰ t̄awir m̄am̄a n̄akot̄itun nat u m̄am̄a, et̄am u it̄am otol iol t̄afaḡa otit̄alig-pa m̄in e suat̄ip r̄aha n̄ipahrien̄an, in otosmeḡah suah u o n̄imis̄an, k̄an otol suat̄ip m̄am̄a Uhḡin otaf̄al r̄akis t̄afaḡa rat m̄in tep̄at r̄aha suah əh.

1 Pita

Naoa itəm Pita təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Pita

?Pah təmətə naoa u? Pita təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha Uhgın itəm kotatig ikin pisin pisin e profens min rəha Pontas, ne Kalesia, ne Kapetosia, ne Esia, ne Pitnia (1 Pita 1:1). Roiu katən nərği nəptən min əh məmə Turke.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? E nian əh, etəm-iasol rəha Rom, nərğin u Nero, təmərəkin pik niməfak. Təmoh niməfak min neen kotimis, kən moh neen. Otəsuwəhən toh Pita.

?Təmətə naoa u o naka? Pita tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəha iəfak min itəm kotatig e nərətən. In tolkeike məmə okotətul əskasik e rəhalat nahatətən kən moatol nat kit itəm təwir, nat əpnəpın nərətən tatuwa.

Pita təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pita, io aposol kit rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat netəm rəha Uhgın itəm nəkotatig ikin min rafin əpəh e profens min u Pontas, ne Kalesia, ne Kapatosia, ne Esia, ne Pitinia. Uhgın təmitəpun rəkis itəmat, kən imatəmat ikin sənəmə nətueintən u, itəmat iapispis min əm u ikin-u. ² Tata Uhgın təmitəpun itəmat məto-inu, aupən aupən ağin, təmol rəhan nalpəkauən mələhəu, kən in tinitun rəkis suatip min rafin rəha nəmegəhən rəhatəmat. Kən Narmin Rəhan tatol itəmat nakotətul pisin kasim məmə, nəkotol nəwia Iesu Kristo, kən nitan taikuas etəmat e nolən rat min rəhatəmat.*

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən tepət kəm itəmat.

Otənwiwi Uhgın o nalpəkauən rəhan

³ !Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in Uhgın ne Tata rəha Iərəməərə Iesu Kristo rəhatat! E nasəkitunən asol rəhan, in təmol məmə kitat kotaiir-pən e nəmegəhən wi, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Tatuwa min-nəhlan məto-inu Iesu Kristo təməmegəh min e rəhan nimisən. ⁴ Kən e nəmegəhən wi u, kitat okotos natimnat wir min əpəh e nego e neai itəm Uhgın təmələhəu pisin məmə rəhatat. Kən nat u okol təsəmnəmitən, kən okol təsəmkimikən, kən okol rəhan nəhag-əhagən təsikəən. ⁵ E nahatətən rəhatəmat, nəsanənən rəha Uhgın tatətulosig-in itəmat mətoarus-pa in otosmegəh itəmat, kən Uhgın otol əp rəhan nosmegəhən e namnun nian.

⁶ Nikitəmat tətəgien o nat u, nat əpnəpın okəmə nian iəkis pisin pisin min koatuwa pap e rəhatəmat nəmegəhən. Məto koatuwa o nian əkuəkır əm.

⁷ Nian iəkis min əh moatuwa məmə okotəgətun məmə itəmat nakotahatətə pahrien. Iəen u kol tatipit-ipit, in nat kit itəm nigəm tatus mətafəl rəkis in rat min lan. Kən nian iəkis min əh kotahmen e nigəm itəm tatus rəhatəmat nahatətən mətafəl rəkis in rat min lan. Iəen u kol, in nat təwir, məto otəpanikə min nian kit. Məto rəhatəmat nahatətən, in nat təwir taprəkis-in iəen u kol. Kən o rəhatəmat nahatətən, Uhgın otənwiwi itəmat, mīləs-ipər nərğitəmat, mos-ipən nisaiiən asol kəm itəmat e nian Iesu Kristo otuwa met-arəpa lan.

⁸ Nat əpnəpın nəməsotəplan papən Iesu Kristo, məto nakoatolkeike. Kən nat

* **1:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, Uhgın “təmorautin nita Iesu etat” u nipətin məmə tətəikuas etəmat o nolən rat min. Afın min e nəghatən min u “tətorautin nitan” ne “nitan taikuas e netəmim”: Lev 14:6-7; Sam 51:7; Eks 24:5-8; Hip 9:19; 1 Jon 1:7. **1:4:** Kol 1:12 **1:5:** Jon 10:28; 17:11 **1:6:** Jem 1:2; 1 Pita 5:10 **1:7:** Prov 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:3

əpnapin nəsothemən u-roiu, məto nakotahatətə lan. Kən nikitəmat təmər marioah e nagienən itəm in təwir agin-əh taprəkis, kən okol suah kit təsənən nəwirən rəha nagienən əh. ⁹ Nikitəmat tətəgien nəhlan məto-inu itəmat noatos nat u itəm nakotahatətə lan, inu məmə Uhgın otosmegəh rəhatəmat nəmegəhən.

¹⁰ Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim lan, in nat kit itəm ien min aupən kəmotolkeike pik məmə okotitun tuwin təhmim min, kən tol nəhlan kəmotafin kategəs-in wir nətəligən min lan. Kən ilat kəmoatəghat-in nəwirən u itəm otuwa kəm itəmat. ¹¹ Narmin rəha Kristo təmətətig ilat min, kən matəghat kəm ilat, kən aupən ikin matən-iarəp nəhməən itəm okotuwa e nəmegəhən rəha Iesu, kən uarisig lan e nəsanənən asol rəhan. Məto ien min kəmotalkut o nitunən suatip itəm natimnat min əh okotuwa lan, ne rəhalat nian ətuatip. ¹² Uhgın təmol əp kəm ien min məmə, nəghatən min itəm ilat kəmoatən, kəməsotəghat-inən nian itəm ilat kəmotətig lan, məto kəmotəghat-in əm nian rəhatat. Kən roiu, netəmim kinotən-iarəp nəghatən rəha namnusən təwir kəm itəmat e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın itəm tətisi-pən e nego e neai. Kən natimnat min u kotəwir agin məmə nagelo min, ilat min kətolkeike məmə okotəplan kən motitun natimnat min u itəm kəmotuwa.

Nolən rəha nəmegəhən itəm tətəuatip

¹³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətul matip o nolən wək, kən motəgətun wir rəhatəmat nətəligən. Otələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nəwirən itəm Uhgın otawte-in kəm itəmat nian Iesu Kristo otuwa min. ¹⁴ Otol nəwia Uhgın tahmen-pən əm məmə nisualkələh itəm kotəwir koatol nəwia tata min. Aupən ikin, itəmat nəməsotitunən nīpahrienən rəha Uhgın, kən nəmoatol nolən rat min itəm nikitəmat əm tolkeike. Məto roiu, otəsegəhan-inən nətəligən min əh okotiuw rəkis min itəmat. ¹⁵ Uhgın u itəm təmaun-in itəmat, in tasim mətuatip. Kən e nolən əh inəh, itəmat min onəkotəkəike motasim motətuatip e natimnat rafin itəm nəkoatol. ¹⁶ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nəkotəkəike motasim motətuatip məto-inu Io ekasim mətuatip.”

¹⁷ Itəmat nakotətapəh-in nasituən o Uhgın u tahmen məmə in rəhatəmat Tata, məto onəkəsotaluinən məmə nian Uhgın tətakil nolən min rəha netəmim, in tatol əm e nolən itəm tahmen-ahmen əm. Tol nəhlan, nian nakotəmegəh əh e nətueintən u, onəkotəgin motisiai-in Uhgın e nolən min rəhatəmat, kən otol nolən təwir tahmen məmə itəmat iapispis min əm e nətueintən u. ¹⁸ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəmotitun rəkis nat keike itəm Uhgın təmətou rəkis itəmat lan. Otətəlig-in-tu nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat aupən itəm nīpətin tikə u təmisi-pən o tipitəmat min. Məto Uhgın təmikis rəkis itəmat e nolən rat əh. Kən Uhgın təməsos-nəmtinən rəhatəmat nəmegəhən e nat kit rəha nətueintən itəm otəpanikə, tahmen e silfa ne iaen u kol tatipit-ipit, ¹⁹ məto in təmos-nəmtin itəmat e nita Kristo itəm in nat keike təwir pik agin. Kristo in tahmen e nəti sipsip wir itəm nīmīsən o nəratən tikə agin lan.† ²⁰ Aupən aupən agin, nian Uhgın təməsolən əh nətueintən u, təmitəpun rəkis Kristo məmə otol wək əh. Məto roiu iuəhkir o namnun nian, Uhgın təmol əp in, məmə otuwa masitu etəmat. ²¹ O natimnat itəm Iesu təmol, itəmat nakotahatətə e Uhgın, itəm təmosmegəh Iesu Kristo e nīmīsən,

1:8: Jon 20:29; 2 Kor 5:7 **1:10:** Mat 13:16-17 **1:11:** Sam 22; Aes 53; Luk 24:26-27 **1:14:** Rom 12:2; Efes 2:3; 4:17-18 **1:16:** Lev 11:44,45; 19:2; 20:7 **1:17:** Rom 2:11; Nol Əpən 2:23 † **1:19:** E nian rəha Oltesteman, netəmim kəmotol sakrifais kəm Uhgın o təfagə rat min e nəti sipsip min itəm nəratən tikə lan. Afin e Eks 12:5. **1:19:** Wək 20:28; Hip 9:12-14 **1:20:** 2 Tim 1:9-10

kən mīlās-ipər in mos-ipən nāsānənən itəm təhag-əhag ne nīsiāiən kəm in. Kən tol nəhlan, nakotahatətə e Uhgīn, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan.

²² Nəmotaiquas e rəhatəmat nəmegəhən tinuwa minuwīwi mīn rəkis məto-inu nəmotətəu-pən nəghatən rəha nīpahrienən. Kən o natimnat mīn u, nakotos nolkeikeən pahrien tatuwīn otəmat mīn neen. Kən tol nəhlan, otolkeike pik itəmat mīn e nīkin pahrien. ²³ Otol nəhlan məto-inu, nəmotaiir wi rəkis mīn, kən nəmegəhən wi rəhatəmat təməsi-pənən o netəmim itəm ilat rafin okəpanotimis. Məto nəmegəhən wi u rəhatəmat in otətətig namnun tikə məto-inu təmisi-pən e nəghatən kit itəm təmegəh mətətig namnun tikə, inu nəghatən rəha Uhgīn. ²⁴ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Netəmim rafin kotahmen e ma kiras, kən nəwīrən rafin rəhalat tahmen əm e nəguī-nīg əpəh e nīkinat. Ma kiras əh tətəuke, kən nəguīn mīn koatīsas, ²⁵ məto nəghatən rəha Iərəməərə tətətig lilin namnun tikə.” Kən inu nəghatən rəha namnusən təwīr itəm netəmim kəmotən-iarəp rəkis kəm itəmat.

2

¹ Məto-inu o nəghatən mīn əh, otəraкін nolən mīn u kotiet rəkis e rəhatəmat nəmegəhən: nolən rafin rəha netəhəuən netəmim kən matol nəratən kəm ilat; nolən rafin rəha neiuəən; nolən rəha netəm koatən pik əm nat, məto kəsotolən; nolən rəha netətən; nolən rafin rəha nən ratən netəmim. ²⁻³ Itəmat nəmotitun rəkis məmə Iərəməərə təmol təwīr kəm itəmat. Tahmen-pən məmə nəmotun asgəwīn noa nīg itəm tətəhen. Kən roiu nəkotəkəike motuwa kahmen e nīsualkələh mətmətig itəm kotasək o nəməhən. Itəmat nəkotəkəike kolkeike pik nagwənən ne nənimən itəm tətətip məwīr məmə nakotəgwən nīkitəmat lan. Kən natimnat mīn əh okotol nakotepət e rəhatəmat nəmegəhən itəm Uhgīn təmosmegəh itəmat lan.

Kəpiel megəh e nimə rəha Uhgīn

⁴ Uhgīn tolkeike məmə otīləkīn rəhan kit nimə e kitat netəmim, kən təmītəpun Kəpiel kit itəm netəmim kəmotapəs, məto in kəpiel keike təmegəh məmə Uhgīn otətəuon nimə lan. Kən nian nakotuwa o kəpiel u Kristo e suatip rəha nahatətəən, ⁵ itəmat mīn, nəkotahmen e kəpiel megəh mīn itəm Narmin Rəha Uhgīn tatos itəmat matīləkīn Nimə lan Rəha Uhgīn. Kən itəmat pris asim mīn, itəm nakoatos-ipən sakrifais mīn kəm Uhgīn itəm nīkin tətəgien ron məto-inu o natimnat itəm Iesu Kristo təmol. ⁶ Tahmen-pən e Naoa Rəha Uhgīn tatən mihīn məmə, “Otəplan-tu. Iakatələhəu kəpiel əpəh Jerusalem,* inu kəpiel keike pik aɡīn itəm io emītəpun, kəpiel u in rəha nətuounən nimə, kən etəmim itəm otahatətə lan, in otəsaulīsən.”

⁷ Kəpiel u in nat keike kəm itəmat itəm nakoatahatətə lan. Məto kəm netəmim itəm kəsotahatətəən lan, kəpiel u in tahmen-pən e nəghatən u e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Kəpiel u itəm netəm rəha niləkīnən nimə kəmotəraкін, məto Uhgīn təmol tuwa kəpiel itəm in rəha nətuounən nimə,”

1:21: Jon 14:6; Rom 5:1-2 **1:22:** Jon 13:34; Rom 12:10 **1:25:** Aes 40:6-8 **2:1:** Efes 4:22; Jem 1:21 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:5:** Rom 12:1; Efes 2:21-22; Nol Əpən 1:6 * **2:6:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Saeon,” nərgīn kit mīn rəha Jerusalem. **2:6:** Aes 28:16; Efes 2:20
2:7: Sam 118:22

⁸ kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,
 “Kəpiel u tatol netəmim koatıləs pikən,
 kən in kəpiel itəm tatol məmə netəmim kotiet katorin.”

Ilat koatıləs pikən kəpiel u məto-inu koatəht nəwia nəghatən, kən inu nalpəkauən itəm Uhgın təmol olat.

⁹ Məto Uhgın tınəmitəpun rəkis itəmat məmə rəhan mın, kən itəmat pris mın rəha Kig, kən itəmat netəm asim mın itəm Uhgın tatərəməərə etəmat, kən itəmat noanol mın kit rəha Uhgın. In təmol itəmat nəhlan məmə nəkotitun nən-iarəpən nənwiwiən itəm tatıləs-ipər in o rəhan nəwırən ne natimnat itəm in təmol. In təmaun-in rəkis itəmat məmə onəkotiet e napinəpən məmə nakotuwın e nəhag-əhagən wır rəhan. ¹⁰ Aupən ikın, itəmat netəm əpnəpın mın əm, məto roiu, itəmat noanol mın rəha Uhgın. Aupən ikın, nəməsotitunən nasəkitunən rəha Uhgın, məto roiu, nəkotitun nasəkitunən rəha Uhgın.

¹¹ Iolik mın itəm iakolkeike pik itəmat, nikitəmat otəkəike matəht məmə nətueintən u sənəmə imətat ətuatıp ikın. Kitat kotahmen e iapıspis mın ne iaihluə mın ikın-u. Tol nəhlan, iatən əskasik kəm itəmat məmə nəkotətul isəu o nolən rat mın itəm nətəligən rəhatəmat tolkeike. Nətəligən mın əh, ilat tikimır mın rəhatəmat kən koatəluagin e nikitəmat. ¹² Nian rafin kitat kotatig ilugin e netəmim itəm rəhalat nahatətəən tikə. Kən nəmegəhən rəhatəmat in otəkəike mətuatıp wır agın məmə nat əpnəpın ilat okoatətu-pinə nəghatən rat etəmat, məto okotəplan nolən wır mın rəhatəmat, kən ilat okotos-ipən nisaiiən kəm Uhgın e nian in otuwa mın makil netəmim lan.

Nisaiiən netəm-iasol

¹³ Kitat netəmim rəha İərəməərə, kən kotalkeike məmə okotisiiai-in nərgin. Tol nəhlan, nəkotol nəwia netəm-iasol mın rafin itəm netəmim koatıləs-ipər ilat məmə okotərəməərə, tahmen e kig, itəm in etəm-iasol agın, ¹⁴ o tahmen e rəhan netəm-iasol mın itəm tətahl-iarəp ilat o nolən rəhan wək. Ilat okotuwın motələhəu nalpınən kəm netəmim itəm koatətğəhl lou rəhalat, kən moatənwiwi netəm koatol nolən təwır. ¹⁵ Nəkoatol nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike məmə rəhatəmat nolən wır mın okotən-iəhau nəghatən alməl mın rəha netəm mın u rəhalat nitunən tikə. ¹⁶ Itəmat sənəmə slef mın rəha təfagə rat mın, məto-inu Uhgın təmikis rəkis itəmat. Tol nəhlan, otətəu-pən nolən rəha suah kit nəhlan. Məto sotənən məmə, “Uhgın təmikis rəkis io, kən tol nəhlan, ekıtun nolən nat naka itəm iakolkeike, nat əpnəpın in təfagə rat.” Kəp. Itəmat slef mın rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otətəu-pən nolən mın itəm kotətuatıp. ¹⁷ Otos-ipən nisaiiən itəm tətuatıp kəm netəmim rafin. Otolkeike iəfak mın, inu netəmim mın rəha Uhgın, kən onəkotəgin motisiiai-in Uhgın, kən otisiiai-in kig.

¹⁸ Itəmat slef mın, onəkotəkəike motol nəwia rəhatəmat etəm-iasol mın, kən motos-ipən nisaiiən kəm ilat. Nəkotol nəhlan kəm ilat rafin, netəm koatol tımətig kən motəwır kəm itəmat, ne netəm mın u koatol nolən əskasik mın kəm itəmat. ¹⁹ Okəm-naka nəkoatol əm nat ətuatıp mın əm, məto rəhatəmat netəm-iasol mın koatol tərət kəm itəmat kən nakoatəto tərət lan. Niki Uhgın otagian otəmat okəmə nakoatos əm nian iəkis mın əh kotuwa katimis əm e nikitəmat məto-inu nakotasipən əm o Uhgın. ²⁰ Məto kəsənən məmə itəmat netəm wır okəmə nəkoatol nolən rat kit, kən netəm-iasol koatoh itəmat ron, kən nəsotaiuən motagım. Nalpınən u, in rəhatəmat atıp əm. Məto, Uhgın nikin tətagian otəmat okəmə nakoatos nahməən məto-inu nəkoatol nat təwır əm, kən nəsotaiuən motagım. ²¹ Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakoatos nahməən

2:8: Aes 8:14 **2:9:** Dut 7:6; 14:2; Aes 9:2; Wək 26:18; Efes 5:8 **2:11:** Kal 5:17,24 **2:12:** Mat 5:16 **2:13:** Taet 3:1 **2:15:** 1 Pita 3:16 **2:17:** Rom 12:10 **2:18:** Efes 6:5 **2:20:** 1 Pita 3:14,17

məto-inu Kristo təmos nahməən otəmat. In təmaupən mägətun nolən ətuatip əh məmə itəmat nəkoatətəu-pən əm nəme nelkin. ²² Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In təməsolən təfagə rat kit,

kən in təməsənən nəghatən eiueiuə mın nian kit ne.”

²³ Nian netəmim kəmotəghat rat lan, məto in təməsəhaiən ilat. Nian in təməto nahməən e nıpətın, məto in təməsənən məmə in otalpin nıtai nəratən. Məto in təmələhəu-pən natımnat rafın e nelmi Uhgın itəm nian rafın rəhan nakılən in tətuatip əm. ²⁴ Nian İesu təməköl e nıg kəluau, kən təmos nalpınən rəha təfagə rat mın rafın rəhatat e nıpətın. In təmımıs məmə təfagə rat mın okotımıs e nəmegəhən rəhatat, kən kitat okotəmegəh məmə okotətəu-pən suatip rəha nətuatipən. Təmosmegəh kitat e nahməən rəha nıməgəm e nıpətın. ²⁵ Aupən, itəmat nəkotahmen e sipsip mın itəm kəmotəluə. Məto roiu, nəmotəuhlin itəmat motuwa o Etəm Tatehm Wır Sipsip, inu Etəm Tatehm nəmegəhən rəhatəmat.

3

Nolən təwır rəha ıərman ne pətan itəm kəmıoal marıt

¹ Kən e nolən kitiəh əm rəha nısiıiən İərəmərə, itəmat nıpıtın nəkotəkəike kol nəwıa iaguıhl mın rəhatəmat məto-inu o nat u. Okəmə ilat kəsotahatətən e nəghatən rəha Uhgın, kən rəhatəmat nolən wır mın əm okotıuw-pən rəhalat nətəlıgən kəm Uhgın. Nolən wır mın rəhatəmat kotahmen, motaprəkıs-in məmə onakoatəghat kəm ilat. ² Nian ilat koatəplan məmə nolən rəhatəmat in tətuatip wır, kən koatəplan nısiıiən e nəmegəhən rəhatəmat, inu tahmen əm məmə otıuw-pa ilat kotuwa o Uhgın. ³ Pəs malə-malə rəhatəmat in sənəmə rəha nıpətıtəmat, tahmen e nolən rəha nəlısən noanutəm, o nuwınən e natımnat kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt,* o nuwınən e napən wır mın. ⁴ Məto otol malə-malə e nıkıtəmat itəm nəwırən rəhan okol təsıkəən, inu nolən əpou, ne nolən mətıg nəməlınuən əh-ıkın. İlat nolən keıke e nıganəmtı Uhgın. ⁵ İnu nolən rəha nıpıtın ıəfak mın aupən itəm kəmotələhəu-pən əskasık rəhalat nətəlıgən e Uhgın. İlat kəmotol nəwıa iaguıhl mın rəhalat, kən e nolən əh, kəmoatol malə-malə e nıkılət, ⁶ tahmen e Sera itəm təmol nəwıa Epraham, kən mətaun-in məmə in rəhan etəm-ıasol. Kən itəmat nenətı Sera okəmə itəmat nəkoatol nolən mın itəm kotətuatıp, kən məsotəgınən.

⁷ Kən itəmat nəman itəm nəmotol marıt, e nolən əh inəh rəha nısiıiən İərəmərə, nəkotəkəike motos nenatıgən o nehm wırən rəhatəmat nıpıtaguıhl mın e nəmegəhən rəhatəmat məto-inu, ilat kəsotosən nəsanənən tahmen etəmat. Kən motısiıı-in ilat e rəhatəmat nolən mın məto-inu ilat mın okotos mın nat wır u, nəmegəhən lılın. Otol nəhlan məmə nat kit otəsəhtosıg-inən rəhatəmat nəfakən.

İəfak mın rafın

⁸ Namnun nəghatən əh. Itəmat rafın nəkotəkəike kol nolən mın u: otos nətəlıgən kitiəh, otasəkitun itəmat mın, otolkeıke itəmat mın, otol nıkıtəmat tımətıg otəmat mın, otos-ıəhau rəhatəmat nətəlıgən. ⁹ Okəmə netəmim koatol tərət kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən nıtai nəratən. Okəmə netəmim koatəghat rat kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən. Məto otəfak motən-ıpən kəm Uhgın məmə in otol təwır kəm ilat. Otol nəhlan məto-inu Uhgın təmaun-in

2:21: Mat 16:24; Jon 13:15 **2:22:** Aes 53:9; Jon 8:46; 2 Kor 5:21; 1 Jon 3:5 **2:23:** Aes 53:7; 1 Pita 3:9 **2:24:** Aes 53:5-6; Rom 6:11 **2:25:** Esik 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14; Hip 13:20-21 **3:1:** Efes 5:22 * **3:3:** Nat kətoanin kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, o ıaring, o rıg, o noanat katəlıs nelmıtəm lan. **3:3:** 1 Tim 2:9 **3:6:** Jen 18:12 **3:7:** Efes 5:25

itəmat məmə onəkotol nolən əh, pəs onəkotos nəwırən rəhan. ¹⁰ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etənim itəm tolkeike nəmegəhən təwır,
kən molkeike məmə otatəto təwır e nian rafin,
in otəkəike məsənən nəghatən rat mın,
kən in otəkəike məsənən neiuən.

¹¹ In otəkəike məuhlin in, miet rəkis e nolən rat mın,
kən mol əm natımnat mın itəm kotəwır.

In otəkəike malkut pik məmə otatig ilat netənim rafin e nəməlinuən.

¹² In otəkəike mol nəhlan meto-inu İərəməyə tatehm wır netənim itəm kotətuatıp,

kən matətəlig-in wır rəhalat nəfakən,
məto tatol tikimır ilat netəm koatol təfagə rat.”

¹³ ? Okəmə nakotalkut pik o nolən natımnat mın itəm kotəwır, pah otol nərətən kəm itəmat? ¹⁴ Məto okəmə nıpahrienən nakoatəto nahməən o nolən ətuatıp rəhatəmat, kən nakoatətig e nəwırən pahrien. Sotəginən nərətən itəm netənim kotitun nolən kəm itəmat, kən pəs nikitəmat təsəht pikən. ¹⁵ Məto e nikitəmat, otisiəi-in Kristo məmə in İərəməyə. Otətul matıp e nian rafin o nuhalpınən nəghatən rəha etənim pah itəm tatətapəh-in otəmat məmə tahro nakoatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İesu. Məto otəghat mətig kəm ilat e nısiəiən. ¹⁶ Kən nian rafin nəkotəkəike kitun e nətəligən rəhatəmat məmə rəhatəmat nolən in tətətuatıp əm. Kən okəmə netənim kotəghat rat e nolən wır mın rəhatəmat məto-inu itəmat rəha Kristo, ilat okotaulis e nəghatən rat mın rəhalat.

¹⁷ Okəmə in nalpəkəuən rəha Uhgın məmə nakoatos nahməən o nolən wır mın rəhatəmat, nat u in nat təwır taprəkis-in məmə nakoatos nahməən o nolən rat mın rəhatəmat. ¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, Kristo təmimis o təfagə rat mın, təmimis nian kitiəh əm tınahmen, okol təsımis mınən nian kit. In etəm tətətuatıp agin, məto təmimis o netəm kəsotətuatıpən məmə otos itəmat muwın kəm Uhgın. Kəmotəhamnu in kən nıpətın tımis, məto Uhgın təmol məmə in təmegəh mın e nımisən, e nəmegəhən kit itəm rəha nego e neai.

¹⁹ Kən e nəmegəhən əh, təmuwın mən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm narmi netəm kəmotımis itəm kotatig e kalapus, ²⁰ ilat u kəmoatəht nəwıə Uhgın əupən əupən agin nian Uhgın təmatos rəhan nətəligən əfəməh matəsahgin ilat e nian suah u Noah təmatiləkin nego. Netənim eit əm, itəm kəmotatig e nego, Uhgın təmosmegəh ilat e nian kəmotaiu motuwın motiet-pən e nəhau asol. ²¹ Kən nəhau əh, in narmi nolən bəptais itəm tatosmegəh itəmat mın roiu. Nolən bəptais u, nıpətın sənəmə tətəfəl rəkis nəmıt e nıpətı etənim, məto in tahmen məmə nakotətapəh o Uhgın məmə in otos-ıpa kəm itəmat nıtunən məmə rəhatat təfagə rat mın kəmotikə. Kən nəsanənən asol itəm Uhgın təmol İesu Kristo təmegəh mın e nımisən lan, in nəsanənən itəm tatosmegəh itəmat e nolən bəptais. ²² Kən İesu Kristo tınuwın rəkis əpəh e nego e neai, kən mətatig e nıkalı Uhgın matıp, ikin rəha nısiəiən, ne nəsanənən, ne nəpətən. Kən Uhgın təmol məmə nagelo mın, ne natımnat rafin itəm koatos nəpətən ne nəsanənən, ilat rafin kotatig ahgin nərəməyəən rəha İesu.

4

Suatıp rəha nolən nəwıə Uhgın

¹ O natımnat mın əh, itəmat mın onəkotəkəike motos nətəligən rəha Kristo kən moatətul matıp o nətoən nahməən e nıpətıtəmat, məto-inu in təməto

nahmæan asol e nipætïn. Nækoatol næhlan mæto-inu okæmæ itæmat ninotæto tærat e nipætætæmat, nat æpnapïn nækoatol nolæn tæwir min, kæn tatægætun mæmæ ninotapæs nolæn ræha tæfagæ rat. ² Tol næhlan, nian itæmat nækotatig e nætueintæn u, næsotætæu-pænæn suatip ræha nolæn natimnat rat min itæm tætatig e ræhatæmat nætelligæn, mæto onækotætæu-pæn suatip ræha nolæn næwia Uhgïn. ³ Næmotærækin rækis nian tepæt o nætæu-pænæn nolæn min ræha netæm min u kæsotænæn nipahrienæn e Uhgïn. Aupæn, itæmat næmoatit æpnapïn nipitan; kæn nætelligæn ræhatæmat tæmatuwïn o natimnat rat min; kæn næmoatapis; kæn næmoatol lafet ræha nitæpæn nipitan; kæn næmotænïm alikol kapïs motalmæl; kæn næmoatæfak kæm narmï nat min itæm in nolæn tærat agïn. ⁴ Netæm æh itæm kæsotænæn nipahrienæn e Uhgïn, narmilat tæmiwig mæto-inu itæmat næmotapæs nætæu-pænæn ilat motuwïn kamnïm e naruæh ræha tæfagæ rat ræhalat, kæn ilat koatæn rat pik itæmat ron.

⁵ Mæto ilat okotækæike motæn-iaræp natimnat min rafin e næmegæhæn ræhalat kæm Uhgïn itæm in tatætul matip mæmæ otakil muæh mælæhæu næghatæn ræha nalpïnæn ræha netæm kæmotimis, ne netæm koatæmegæh. ⁶ Tol næhlan, netæm min u itæm kæmotimis rækis, ilat kæmotæto namnusæn tæwir* mæmæ nat æpnapïn kæmos nalpïnæn e nipætilat motimis, mæto Uhgïn titun nolæn ilat okotæmegæh min e narmïn, tahmen lan.

⁷ Kitat koatuwa iuæhkïr e nian ræha namnun natimnat rafin. Tol næhlan, otol ræhatæmat nætelligæn tætaiir o nitun wiræn natimnat, kæn motehm wir ræhatæmat nætelligæn mæmæ nækotitun næghatæn kæm Uhgïn e næfakæn itæm tæsanæn. ⁸ Kæn nat keike in ilis taprækis-in natimnat rafin mæmæ, nakotolkeike itæmat min e nikitæmat rafin mæto-inu, e nian nækotol næhlan, kæn nian rafin, nækoatætul matip o naluinæn nolæn rat min ræhatæmat. ⁹ Kæn nækotækæike motit itæmat min motuwïn e latuænu min ræhatæmat mæmæ nakotagwæn itæmat min, kæn motægætun ikin netæmim okotapil ikin. Kæn æsotænæn nikalïn mæmæ nikitæmat tæsagienæn ron.

¹⁰ Uhgïn tæmos-ipïnæ næsanænæn pisïn pisïn min kæm itæmat kitïæh kitïæh. Tæwir mæmæ nækotol wæk e næsanænæn min æh moatasitu etæmat min. Kæn otol wæk æh e nolæn ræha iolwæk min itæm koatol wæk ætuatip ræha Uhgïn nian rafin. Onækotoor næwiræn ræhan e suatip pisïn pisïn min itæm in tatos-ipïnæ.

¹¹ Okæmæ Uhgïn tæmos-ipæn kæm suah kit næsanænæn ræha næn-iaræpæn, kæn tæwir mæmæ in otæn-iaræp tahmen æm mæmæ ræhan næghatæn in ræha Uhgïn. Okæmæ Uhgïn tæmos-ipæn kæm suah kit næsanænæn ræha nasituæn, kæn tæwir mæmæ in otasitu e netæmim e næsanænæn itæm Uhgïn tæmos-ipæn mæmæ, e natimnat rafin, netæmim okotænwiwi Uhgïn o nat itæm Iesu Kristo tæmol. Pæs kitat koatæn-iaræp ræhan næwiræn ne næsanænæn tatuwïn matuwïn namnun tikæ. Æwæh.

Iæfak min okotos nahmæan e nipætilat

¹² Io min neen itæm iakolkeike pik itæmat, ekïtun mæmæ roiu næratæn æskasik tatilæs pikæn itæmat tahmen e nigæm, kæn nakoatæto nahmæan asol lan. Mæto tæswiræn mæmæ narmitæmat otiwig pik o næratæn min æh. Næratæn min æh koatuwa o netæmim tepæt, sænæmæ itæmat æm. ¹³ Mæto tæwir mæmæ nikitæmat otægïen æm mæto-inu nakoatæto nahmæan tahmen-pæn æm e Kristo. Kæn okæmæ nækoatol næhlan, kæn nikitæmat otægïen pik agïn nian in otol æp ræhan næhag-æhagæn asol ræha næwiræn ne næsanænæn ræhan. ¹⁴ Okæmæ netæmim

4:1: Rom 6:2,7 **4:3:** Efes 2:2-3 **4:5:** Wæk 10:42 * **4:6:** Kæm-naka næghatæn u, "Netæm min u itæm kæmotimis rækis," tatægæt-in netæmim itæm kæmotahatæ e Kristo, kæn uarisig lan kæmotimis. O kæm-naka tatægæt-in netæmim itæm kæmotimis e nian ræha suah u Noah (æplan-tu 3:19). **4:7:** Rom 13:11-12 **4:8:** 1 Pita 1:22 **4:11:** Rom 12:6-8 **4:13:** Wæk 5:41; Jem 1:2; 1 Pita 1:6-7

koatən rat itəmat o nərgi Kristo, kən onəkotatig e nəwɪrən pahrien, məto-inu Narmin Rəha Uhgɪn itəm təsənən məhag-əhag mətatig otəmat. ¹⁵ Tərat məmə itəmat kit otol nolən rəha nohamnuən itəm, o nakləhən, o nətgəhlən lou, o təfagə rat əkəku kit tahmen e nəghat tipikən. Okəmə in tatos nalpɪnən matəto nahməən ron, kən tətuatip əm. ¹⁶ Məto okəmə itəmat nakoatos nahməən məto-inu itəmat Kristin mɪn, sotaulisən ron, məto nəkotəkəike motənwiwi Uhgɪn məmə nakoatos nərgɪn u Kristin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nian rəha nakilən netəmim rəha Uhgɪn tɪnətuoun. !Kən okəmə nakilən əh tɪnətuoun e netəmim rəha Uhgɪn, kən awe o netəm mɪn u itəm koatəht nammusən təwɪr rəha Uhgɪn! ¹⁸ Naoa Rəha Uhgɪn tatən məmə,

“Okəmə in tiəkis o netəm kotətuatip məmə Uhgɪn otosmegəh ilat,
?Kən tahro o netəm kotəruru Uhgɪn moatol təfagə rat?”

¹⁹ Kən tol nəhlan, netəmim itəm koatəto nahməən məto-inu in nətəligən rəha Uhgɪn, təwɪr məmə ilat okotələhəu-pən nəmegəhən rəhalat e nelmi Uhgɪn itəm təmol neai ne nɪməptən ne natɪmnat rafin, kən nian rafin in tatol rəhan nəghatən. Kən təwɪr məmə ilat okoatəkəike katətəu-pən mɪn əm suatip rəha nolən təwɪr.

5

Nəghatən tatuwɪn kəm elta mɪn ne netəm aluə

¹ Kən roiu, iakolkeike məmə ekəghat məsɪn kəm itəmat elta mɪn rəha nɪməfak. Io elta kit ekahmen etəmat, kən io atip eməplan nahməən rəha Kristo, kən Uhgɪn otos-ɪpa kəm kitat rəhan məsɪn nəhag-əhagən asol rəha nepətən ne nəsanənən rəhan, itəm in otol əp. ² Inu rəhak nəghatən kəm itəmat məmə, otol wək rəha nehm wɪrən netəmim rəha Uhgɪn itəm koatatig e nelmitəmat, tahmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wɪr rəhan sipsip mɪn. Kən otol e nɪkin agien məto-inu nakotolkeike məmə onəkotol. Inu nətəligən itəm Uhgɪn tolkeike. Məto təsəwɪrən məmə nəkotol e nɪkitəmat təsagienən məmə nəkotol. Kən sotolən məto-inu nɪkitəmat təht məmə onəkotos pɪk mənɪ lan. Məto otol əm məto-inu nɪkitəmat tətəgien məmə onəkotasitu. ³ Kən təsəwɪrən məmə itəmat nakotuwa motahmen e etəm-iasol itəm tatol təkəsɪk kəm rəhan iolwək mɪn, məto itəmat onəkotol nolən itəm in tətuatip məwɪr məmə ɪəfak mɪn kotitun nəplanən kən motətəu-pən nolən rəhatəmat. ⁴ Etəm-iasol rəha netəm koatehm sipsip mɪn otiet-arəpa mɪn, kən e nian əh, in otos-ɪpɪnə nətouən wɪr rəha nɪsɪaiən kəm itəmat itəm okol rəhan nəwɪrən təsɪkəən.

⁵ Kən e nolən kitɪəh əm, itəmat netəm aluə, otɪsɪai-in motol nəwɪa elta mɪn rəha nɪməfak. Kən itəmat rafin agɪn onəkotos-ɪəhau rəhatəmat nətəligən teiuaiu moatɪsɪai-in itəmat mɪn rafin. Otol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgɪn tatən məmə,

“Uhgɪn təsagienən mətahtosɪg-in netəm kotausit,

məto tətawte-in rəhan nəwɪrən kəm netəm koatos-ɪəhau atip ilat.”

⁶ Kən tol nəhlan, otos-ɪəhau atip itəmat motatig ahɪn nelmi Uhgɪn əsanən, məmə in otɪləs-ɪpər itəmat e nian ətuatip rəhan. ⁷ Kən otos rafin rəhatəmat katɪpa əfɪgəm mɪn ka kələhəu-pən kəm Uhgɪn məto-inu, in tolkeike itəmat matehm wɪr itəmat.

⁸ Otaiir moatehm wɪr məto-inu, rəhatəmat tɪkɪmɪr Setan in tahmen-pən e laion kit itəm tatɪlɪk-ɪlɪk mətaiu anion mətagət mategəs-in suah kit məmə

otun. ⁹ Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat nian Setan tatuwa otəmat, məto-inu itəmat iəfak mīn neen əpəh ikin mīn rafin e nətueintən, koatuwin əm e nahməən kitiah əm.

¹⁰ Məto uarisig lan nəmotəto rəkis nahməən e nian əkuəkir əm, kən Uhgīn otol nakotəto təwir mīn e rəhatəmat nəmegəhən, kən mol nakotəsanən e rəhatəmat nahatətəən, motətul əskasik, kən nat kit otəsiuw rəkisən itəmat. Nəwirən mīn rafin tətisi-pən əm o Uhgīn, kən in təmaun-in itəmat nakotuwa e Kristo məmə nakotuwin e nəhag-əhagən asol rəha nəwirən rəhan, ne rəhan nəsanənən itəm tətətig lili. ¹¹ Pəs koatən-iarəp nəsanənən rəha nərəmərəən rəhan, tatuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹² Saelas* itimlau min, təmasitu o naoa u, kən ekatehm məmə in piak etəm təwir, kən rəhak nīpahrienən tətətig lan. İatəte naoa əkuəkir u kəm itəmat məmə ekiləs-ipər rəhatəmat nətəligən, kən iatən-iarəp məmə natimnat itəm eməte rəkis, koatəghat-in nəwirən pahrien rəha Uhgīn. Otətul əskasik lan.

¹³ Piatəmat mīn ne winitəmat mīn e nīməfak u ikin-u Rom koatən təwir kəm itəmat.† Uhgīn təmitəpun itəmat mīn ilat. Kən nətik u Mak, in mīn tatən təwir kəm itəmat. ¹⁴ Otən təwir kəm itəmat mīn tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo.

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəməlinuən kəm itəmat rafin u netəmim rəha Kristo.

5:8: 1 Tes 5:6 **5:9:** Efes 6:10-18; Jem 4:7 **5:9:** Efes 6:11-13; Jem 4:7 * **5:12:** Nəghatən Kris tatən nərgin u məmə, “Silfanus” itəm in nərgin əkuəkir u “Saelas.” **5:12:** Wək 12:2,25; 13:13; 15:22,30 † **5:13:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Pətan itəm tətətig Papilon,” məto nīpətin məmə “nīməfak əpəh Rom.” E nian rəha Oltesteman, Papilon in taon asol kit itəm nepətən ne nəsanənən rafin rəha nətueintən tətətig lan, kən netəmim ikin koatol tikimīr kəm netəmim mīn rəha Uhgīn. Kən tahmen-pən əm e nian rəha Jemes, Rom tətərəmərə e latuənu mīn rafin matətəhau netəm koatəfak kəm Uhgīn. **5:13:** Wək 12:2; 2 Tim 4:11

2 Pita

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pita təməte Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Pita

?Pah təməte naoa u? Pita təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm netəmim rəha niməfak.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pita titun məmə otəsuwəhən tımis, kən molkeike məmə otos-ipən rəhan namnun nəghatən kəm niməfak.

?Təməte naoa u o naka? Tolkeike məmə otəhgaiir kən mægətun netəmim rəha niməfak məmə iəgətun eiua min okotuwa ilugin elat. Məto niməfak otəkəike matətul əskasik matətəu-pən əm nəgətunən itəm tətuatip. Kən molkeike məmə nahatətəən rəhalat e Iesu otəkəike muwa məskasik, kən nitunən rəhalat o Iesu otəkəike məwia.

*Pita təmən təwir kəm ilat
(Jut 4-13)*

¹ Io Saimon Pita, io slef ne aposol rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat itəm nəmotos nahatətəən itəm in təwir tahmen e rəhatimat. Nəmotos nahatətəən əh e nolən ətuatip rəha rəhatat Uhgın ne Iosmegəh, inu Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən taprəkis agin kəm itəmat məto-inu nəkotitun Uhgın, ne Iesu rəhatat Iərəməərə.

Uhgın təmaun-in ilat məmə rəhan min netəmim

³ E nəsanənən rəha Uhgın, təmos-ipa kəm kitat natimnat rafin itəm okotəkəike kos rəha nəmegəhən ne nolən min itəm kotətuatip kən Uhgın tolkeike. Tatos-ipa e nitunən rəhatat ron. In təmaun-in kitat e rəhan atip əm nəsanənən ne nəwirən. ⁴ Kən e nəsanənən ne nəwirən rəhan, in təmos-ipa rəhan nəniəkisən min itəm iahgin kən məwir pik. Təmos-ipa nəhlan məmə e nəniəkisən min əh, nəkotitun nuwamən motol kitiah e nolən rəha Uhgın, kən motagim rəkis e nəratən rəha nətueintən itəm təmisi-pən e nolkeikeən rat min e niki netəmim.

⁵ Kən tol nəhlan, nəkotəkəike motalkut pik məmə nolən rəhatəmat otuwa təwir agin. Rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, kən nəkotəkəike motol min nolən min u: otol təwir kəm netəmim, kən otos nitunən, ⁶ otehm wir rəhatəmat nətəligən ne rəhatəmat nolən min; kən otətul əskasik e Uhgın nian nəratən tatuwa, kən otos-ipən rəhatəmat nəmegəhən rafin kəm Uhgın kən motol nəwian, ⁷ kən otolkeike iəfak min, kən otolkeike netəmim rafin. ⁸ Təwir məmə nəkotol nolən min əh, məto-inu nian nəkotol motol motol ilat, kən rəhatəmat nitunən e rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo otoe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat. ⁹ Məto okəmə etəmim kit təsolən ilat, kən in tahmen e suah kit itəm təruru nuag-pənən isəu, o kəm-naka niganəmtin təpis, kən in təmaluin məmə Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhan aupən.

¹⁰ Tol nəhlan piak min ne winik min, nəkotəkəike kalkut əskasik məmə nəkotol nolən min əh, kən ilat okotəgətun məmə niphrienən, Uhgın təmitəpun itəmat, kən maun-in itəmat məmə rəhan netəmim. Məto-inu okəmə nəkotol natimnat min əh, kən okol nəsotəməən nian kit, ¹¹ kən Uhgın nikin otagian məmə oterəh e toa otəmat məmə nəkotitun nuwinən ikin itəm Iesu Kristo, rəhatat Iərəməərə ne Iosmegəh, in otərəməərə lilin ikin.

¹² Tol nəhlan, nian rafin ekəkəike matən-ipinə natimnat min u kəm itəmat məmə nikitəmat otəht min, nat əpnapin nəkotitun ilat, kən motətul tiəkis e niphrienən itəm nəmotos rəkis. ¹³ E nian iakatəmegəh e nətueintən u, niki

təht məmə tətuatip məmə ekən-iarəp min natimnat min əh məmə nikitəmat otəht min, ¹⁴ məto-inu ekitun məmə otəsuwəhən ekimis, təhmen məmə rəhatat lərəməə Iesu Kristo təmol əp ətuatip kəm io. ¹⁵ Kən ekəkəike malkut pik roiu məmə onəsotaluinən natimnat min u nian oekimis rəkis.

¹⁶ Nian emotən-iarəp kəm itəmat məmə Iesu Kristo otuwa min e nəsanənən, eməsənən namsu min itəm suah kit təmol e rəhan əm nətəligən, məto itiməhal eməhaləplan ətuatip e niganəmtitiməhal məmə rəhan nəsanənən ne nəhag-əhagən in ilis agin. ¹⁷⁻¹⁸ Itimat min Iesu əpəh ilis e nitot rəha Uhgın nian Uhgın Tata təmos-ipən nisaiiən kəm in, kən mol in nəhag-əhagən tasiə miet e nipətin, kən təməto nəwia Uhgın u Nəhag-əhagən Asol təmən kəm in məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike, nīkik tagien pik ron.” Itiməhal atip eməhaləto nəwian əh təmisi-pən e nego e neai.

¹⁹ Natimnat min əh təmol itimat ekotitun wir məmə nəghatən rəha ien min aupən in nipahrienən. Kən təwir məmə itəmat min onəkotəto wir nəghatən əh. In təhmen e lait kit tətasiə e napinəpən, mətoarus-pən tian, kən fetukai tinər e nikitəmat. ²⁰ Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə nəghatən rəha ien min e Naoa Rəha Uhgın, ien kit təməsən atipən nəghatən min əh, * ²¹ məto-inu nəghatən rəha ien min təsisi-pənən e nətəligən rəha netəmim əm, məto netəmim kəmotən-iarəp nəghatən itəm təmisi-pən e Uhgın nian Narmın Rəhan təmek nīkilat.

2

Iəgətun eiueiuə min

¹ Məto ien eiueiuə min əh-ikin e niki netəm Isrel aupən, kən e nolən kitiah əm, iəgətun eiueiuə min okotuwa min e nikitəmat. E nolən anion, okotən-iarəp nəgətunən eiueiuə min itəm otərəkin rəhatəmat nahatətəən, kən taprəkis-in nat u, ilat okotəuhlin məntaalət o rəhalat Etəm-iasol, nat əpnəpin in təmos-nəmtin ilat. Kən otəsuwəhən, Uhgın otərəkin ilat e nalpinən itəm ilat atip əm koatiuw-pa. ² Kən netəmim tepət okotətəu-pən nolən rat min rəhalat itəm tol naulisən. Kən tol nəhlan, netəmim tepət okotən rat suatip rəha nipahrienən. ³ Kən məto-inu ilat iaumis min o məni, kən okotos rəhatəmat natimnat e nolən eko-eko e noanage min itəm kəmotisi-pən əm e nətəligən atip əm rəhalat. Nuwəh agin, Uhgın təmən-iarəp nalpinən rəhalat, kən otəsuwəhən in otərəkin ilat.

⁴ Itəmat nəkotitun məmə in otol nalpinən əh məto-inu nəmotəplan nolən rəhan aupən. Nian nagelo min kəmotol təfagə, Uhgın təsaskəlīm əmən rəhalat nalpinən, məto təməraikin-pən ilat e nipəg asol teiuaiu agin, ikin rəha netəm kotərat, kən təməlis ilat e sen, kən kotatig e napinəpən mətoarus-pa in otələhəu nəghatən o nalpinən rəhalat. ⁵ Kən Uhgın təməsaskəlīm-əmən nalpinən rəha netəmim aupən itəm kəmoatəht nəwian e nian rəha Noah, məto təmohamnu ilat e naruəh asol itəm təmaiu. Məto Noah təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən itəm tətuatip e niganəmti Uhgın, kən Uhgın təmosmegəh in, ne rəhan netəmim sepən. ⁶ Kən Uhgın təmol nalpinən o nəratən rəha netəm Sotom ne Komora, kən təmaan taon mil əh e nigəm, kioal nəmtap lan. Inu tatəgətun nat naka itəm otol kəm netəm min u itəm koatəht nəwian. ⁷ Məto in təmosmegəh Lot. Suah əh in etəm tətuatip e niganəmti Uhgın, kən nīkin titəhmə o nolən rat min itəm tol naulisən rəha netəm min əh-ikin əh u kəmoatəht nəwia Uhgın. ⁸ Kən in

1:14: Jon 21:18-19; 2 Kor 5:1 **1:16:** Mat 17:1-5 **1:17-18:** Mat 17:5; Mak 9:7; Luk 9:35 * **1:20:** Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən Kris e 1:20 tol nəhlan: “Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə suah kit tikə məmə, in pisin əm otən nipəti nəghatən rəha ien min itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgın,” **1:21:** 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:11-12 **2:1:** Mat 24:11; Jut 4 **2:4:** Jut 6 **2:5:** Jen 6–8; 2 Pita 3:6 **2:6:** Jen 19:24; Jut 7 **2:7:** Jen 19:1-16

təmətatiḡ ilat min ilat, kən nian rafin in təməplan nolən rat min rəhalat, kən matəto nəghatən rat min rəhalat, kən nian rafin əm, nikin itəm tətuatip əm, təmāhmə pik o nolən rat min rəhalat.

⁹ Natimnat min əh tatəgətun məmə İərəməərə Uhgın titun nosmegəhən netəmim itəm kotahatətə lan, kən titun nəmki-rəkisən ilat e nəratən itəm kotatiḡ lan. Məto netəmim itəm kəsotətuatipən, Uhgın titun naskəlīmən mol nalpınən kəm ilat roiu muwın mətoarus nian in otələhəu nəghatən o nalpınən rəha netəmim. ¹⁰ Uhgın otol nalpınən kəm netəm rat rafin, məto in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol natimnat rəha naulisən itəm nıpətīlat tolkeike məmə okotol, kən natimnat u koatol ilat tamkimik, kən netəm min əh koatapəs nərəmərəən rafin.

Netəm min əh kotausit məsotəginən nat kit, kən məsotəginən nən ratən natimnat e nego e neai itəm koatəmegəh u ilat ilis pik. ¹¹ Nat əpnapın nagelo min, itəm ilat kotəsanən kən nahgilat tepət taprəkis-in netəm min əh, məto nagelo min kəməsotəhaiən natimnat ilis pik əh, məsotətu-pənən nəghatən kit elat e niganəmti İərəməərə Uhgın. ¹² Məto netəm min əh koatən rat natimnat itəm kəsotitun wırən. İlat kotahmen e nat iarupın min, itəm rəhalat nətəligən tikə, məto koatol əm nat itəm nıpətīlat tolkeike. Nat iarupın min əh kəmotaiir məmə netəmim okotarupın-in ilat motohamnu ilat. Kən Uhgın otərəkin min netəm rat min əh tahmen e nat iarupın min əh. ¹³ Uhgın otətou ilat e nəratən məto-inu ilat kəmotol nəratən kəm netəmim.

Kən iəgətun eiueiuə min əh, nikilat tagien məmə okotagwən ne motənim pik, sənəmə lapın əm məto e nərauiəgən. İlat kotahmen e napınən e nıməhan, o kotahmen e nıməgəm itəm tatol aulis itəmat, moatərəkin nərgi nıməfak. Kotuwa motagwən itəmat min ilat, məto koateiuə-in itəmat, moatol nolən tərət. ¹⁴ Nian rafin rəhalat nətəligən tatuwin o nakləh-inən nıpitan itəm rəhalat nətəligən timətig əm, kən nian rafin koatol təfagə rat məsotapəsən. Koatiuw rəkis netəmim itəm rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, koatuwin e nolən rat rəhalat. İlat koatəgətun atip ilat e nolən rəha naumisən. Uhgın təmən rəkis nalpınən rəhalat. ¹⁵ İlat kəmotapəs suatip itəm tətuatip, kən moteko motətəu-pən suatip rəha Palam nəti Peor, itəm təmolkeike pik nosən məni e nolən tərət. ¹⁶ Məto togki kit təməhai o rəhan nolən tərət min. Kitat kotitun məmə togki təsəghatən, məto Uhgın təmol məmə togki tatəghat e niki etəmim məmə otən-iəhau nolən eko-eko rəha ien u.

¹⁷ İəgətun eiueiuə min əh kotahmen e nəmti nəhau itəm təmamiir, o kotahmen e nimal napuə itəm nımətag asol təməmki-rəkis, kən nuhuən tikə lan, məto-inu nəgətunən rəhalat kotərat. Uhgın təmələhəu kalın napınəpən asol məmə rəhalat. ¹⁸ İlat koatəghat ausit e nəghatən itəm nıpətīn tikə. Koatəghat e nəghatən min rəha nolən min itəm nıpətī netəmim kotolkeike, kən moatiuw-pa netəmim kotuwa e nəratən itəm kəmotiet wi əm lan. ¹⁹ Koatən-iəkis məmə netəmim kotitun nətəu-pənən natimnat itəm ilat kotolkeike, lou kit tikə lan. Məto ilat atip slef min rəha nolkeikeən rat min rəhalat, məto-inu suah kit in slef rəha nat naka itəm tatərəməərə lan. ²⁰ Məto okəmə kotagim rəkis e nəratən rəha nətueintən nian kotitun İərəməərə ne İosmegəh rəhatat İesu Kristo, kən uarisig lan kotitəlig e nolən rəha təfagə rat, motuwa slef rəhan, ilat kotatiḡ e nəratən itəm in tərət taprəkis-in itəm in aupən. ²¹ Okəmə ilat kəmotəruru agin suatip rəha nolən ətuatip, in təməwir pik olat, taprəkis məmə ilat kinotitun suatip əh kən uarisig lan kotəuhlin məntaalat o nəghatən rəha Uhgın itəm kəmos-ipən kəm ilat. ²² İlat koatol məmə nımə nəghatən mil u kueia mioal

nipahrienən elat. Katuən məmə, “Kuri kit təmitəlig muwın matun nat itəm in təmeoa-in rəkis,” ne “Pikəs itəm təmaig mərüən, kən mitəlig min muwın mətəig e nəmit.”

3

Nian rəha İrəmərə

¹ İolik min, inu rəhak naoa itəm tatol kəiu lan tatimnə otəmat. Eməte ilau kərən məmə nikitəmat otəht min natimnat min əh, kən məmə katuəhgaiir itəmat mol nətəligən rəhatəmat tətuatip. ² İakolkeike məmə onəkotətəlig-in min nəghatən min itəm ien min rəha Uhgın kəmotən aupən, ne nəghatən rəha İrəmərə İosmegəh rəhatat itəm rəhatəmat aposol min kəmotən-iarəp kəm itəmat.

³ Nat kit itəm nakotaupən motitun məmə, e nian Namnun Nian tatuwa iuəhkir, netənim neen okotuwa itəm kotətəu-pən əm nat nipətəlat tolkeike məmə okotol, kən ilat okotəghat ausit motən rat nəghatən rəha Uhgın.

⁴ Okotən məmə, “?Tahro? ?Təmən-İəkis rəkis məmə otuwa min, mətə in hiə? E nian itəm tipitə min kəmotiməs mətəorus-pa u-roiu, natimnat rafin tahmen-ahmen əm. Kən aupən aupən aɡin, nian Uhgın təmol nətueintən mətəorus-pa roiu, natimnat rafin kotahmen-ahmen əm.” ⁵ Koatəghat nəhlan, mətə ilat kəsotolkeikeən məmə okotətəlig-in məmə e nəghatən rəhan, Uhgın təmol neai ne nətueintən. Kən mol nəptən tiet ilugin e nəhau, kən mos nəhau mol İkin min rafin e nətueintən.

⁶ Kən təmatig mos min nəhau əh mau-təlimin mərəkin nəptən aupən İkin lan. ⁷ Kən nəghatən əh rəha Uhgın tətəskəlim neai ne nıməptən kətəuatig roiu, kən ilau okətəuatig mətəorus-pa nian in otaan ilau e nigəm e nian rəha nakilən ne nalpınən rəha netəm koatəht nəwia Uhgın.

⁸ Mətə io min neen, sotaluinən nat kitəh u məmə, e nətəligən rəha İrəmərə Uhgın, nian kitəh in tahmen e nup wan-təosan, kən nup wan-təosan in tahmen e nian kitəh. ⁹ Netənim neen, nikitəlat təht məmə Uhgın təpou o nol uəhaiən nəniəkisən rəhan, mətə sənəmə tol nəhlan. Rəhan nətəligən təfəməh otəmat, kən təsolkeikeən məmə in otərəkin etənim kit, mətə tolkeike məmə netənim rafin okotəuhlin mənəalat o nolən rat min rəhalat motitəlig-pən ron.

¹⁰ Mətə Nian Rəha İrəmərə otuwa tahmen e etənim təmuwa məmə otəkləh, otuwa e nian itəm etənim təruru. E nian əh, kotətə nərkərikən əsol, kən neai otikə. Kən nigəm otus mərəkin mitgar, ne məwig, ne məhau min, kən nigəm otus nətueintən ne natimnat rafin kotatig lan, kotikə aɡin.

¹¹ Kən mətə-inu Uhgın otərəkin rafin aɡin natimnat min əh e nolən əh, itəmat nəkotəkəike motətəlig-in nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat. Nəkotəkəike motətəu-pən suatip itəm nəmegəhən rəhatəmat okotətəuatip e niganəmti Uhgın, kən nəmotələhəu kalin məmə rəhan. ¹² Nikitəmat otəkəike magien o nian əh itəm tatuwa, kən motol natimnat itəm okotol nian əh otuwa uəhai əm. E nian əh, nigəm otus mərəkin neai, kən nəgəpanən otol mitgar, ne məwig, ne məhau min okotəihə motikə. ¹³ Mətə Uhgın təməniəkis məmə otol neai wi ne nətueintən wi, İkin rəha netənim itəm kotətəuatip e niganəmtin. Kən koatəsaɡin nat əh o nəniəkisən əh.

¹⁴ Tol nəhlan, io min neen. Kən mətə-inu nakoatəsaɡin nian əh itəm tatuwa, otalkut əskasik məmə Uhgın otəsehmən nəpınən kit e nəmegəhən rəhatəmat, kən təfəgə rat kit tikə lan, kən nəkotatig e nəməlinuən itəmat min.

¹⁵ Nəkotəkəike motos e rəhatəmat nətəligən nat u məmə, nolən rəha nətəligən

əfəməh rəha ləramərə otat, tatol məmə in otosmegəh netənim neen mīn. Inu tahmen e nəghatən itəm piətət wir Pol təməte kəm itəmat e nenatīgən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in. ¹⁶ Tatəghat-in natimnat mīn əh e naoa mīn rafin rəhan. E naoa mīn əh, natimnat neen əh-ikīn itəm tiəkis məmə okotitun. Kən netəm kəsotolən skul məsotitunən nat, kən rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, ilat koatəuhlin nəghatən mīn rəha Pol, e nolən kitīəh əm itəm koatəuhlin nəghatən rəha naoa neen mīn rəha Uhgīn. Kən Uhgīn otərəkin ilat ron.

Namnun nəghatən

¹⁷ Kən tol nəhlan, io mīn neen. Məto-inu nəkotitun rəkis nat u, otaiir məmə nəghatən alməl rəha netənim itəm koatəht nəwia Uhgīn, okəsotiw-rəkisən itəmat e ikīn rəhatəmat nahatətəən təkaskik ikīn, kən nakoatəme e rəhatəmat nahatətəən. ¹⁸ Məto otol rəhatəmat nahatətəən təwiə məskasik e nitunən rəha ləramərə ne Iosmegəh rəhatət Iesu Kristo, kən təwiə mīn e nəwirən itəm tətawte-in kəm itəmat. !Pəs kotənwiwi in nian rafin, roiu tatuwīn matuwīn namnun tikə! Əwəh.

1 Jon

Naoa itəm Jon təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Jon

?Pah təmətə naoa u? Aposol Jon təmətə naoa u. In pia Jemes, kən ilau nətī Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu. Kən in etəm u itəm Iesu tolkeike pīk. In təmətə naoa mīn u: Namnusən Təwīr Itəm Jon Təmətə, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmətə tatuwīn kəm pah? Təmətə naoa u tatuwīn kəm netəmim rəha niməfak mīn ikīn mīn rafīn. In tolkeike məmə netəmim ikīn kitīəh-kitīəh okotafīn, kən motahl-ipən naoa u tatuwīn e niməfak mīn ikīn pīsīn pīsīn mīn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Netəmim neen kotəmə Iesu Kristo sənəmə in Nətī Uhgīn pahrien itəm təmuwa etəmim pahrien kit. Koatən məmə narmīn rəha Kristo təmuwa e nīpətī suah əh Iesu nian Jon Baptaes təmōl baptaes lan. Kən narmīn rəha Kristo tiet e nīpətī Iesu, uarisīg tīmīs e nīg kəməluau. Mətō nəgətunən əh in neiuəən. Kən moatəgətun məmə nolən rat in tīkə. İlat neen kotəmə təwīr əm məmə netəmim okotol əpnapīn əm nolən rat mətō-inu e rəhalat nəgətunən, nīpətī etəmim in nat əpnapīn əm. Nərgī nəgətunən mīn əh, kətaun-in məmə “Nostisisim.”

?Təmətə naoa u o naka? Təmətə naoa u məmə otəgətun mīn nəghatən itəm tətuatīp, kən məmə otən-iarəp neiuēiuə mīnən rəha iəgətun eiuə mīn. Kən təməgətun məmə nolkeikeən in nat asol. Kən molkeike məmə otasitu, kən mol nahatətəən rəha iəfak mīn tuwa məskasik kən motitun wīr məmə Uhgīn təmosmegəhən pahrien ilat, kən ilat moatos nəmegəhən līlīn.

Nəghatən Megəh

¹ Nəghatən rəha nəmegəhən* təmaupən matīg e nətuounən nian,† inun, itimat‡ emotətō kən motəplan e nīganəmtītīmat ətuatīp.§ Emotehm, kən motek e nelmtīmat ətuatīp.* In un, in nəghatən rəha nəmegəhən itəm ekoatəghat-in, moatən-iarəp. ² Nəmegəhən əh təmīet-arəpa;† emotehm kən moatətul-arəp o nən-iarəpən,‡ kən moatən-ipīnə kəm itəmat məmə in nəmegəhən līlīn, in təmətātīg ilau Tata Uhgīn kən təmīet-arəpa otīmat.§ ³ Ekoatən-iarəp kəm itəmat natīmnat mīn itəm emotehm kən motətō rəkīs, məmə itəmat mīn onəkotuwa kol kitīəh kitat mīn itəmat. Okotuwa kitīəh kitat Tata Uhgīn ne Nətīn, Iesu Kristo.* ⁴ Ekoatəte natīmnat mīn u məmə otol nəgīenən e nīkitat tər mərioah.

Okotaliwək e nəhag-əhagən

⁵ Nəghatən u inu, itimat emotətō ron kən ioatən-ipīnə kəm itəmat, məmə Uhgīn in nəhag-əhagən,† kən napīnəpən tīkə agīn lan. ⁶ Okəmə kitat kotəmə kīnoatol kitīəh kitat mīn, mətō kitat kotaliwək e napīnəpən,‡ kən koateiuə, kən məsotātīgən e nīpahrienən.§ ⁷ Mətō in tətātīg e nəhag-əhagən, kən okəmə

* **1:1:** Jon 14:6 † **1:1:** Jon 1:1,3 ‡ **1:1:** Naoa u, Aposol Jon in təmətə. Kitat kotəruru təmətə kəm pah. Nat əpnapīn məmə in tatən pīk “itimat,” mətō Jon pīsīn əm təmətə. Tatən itimat, matəghat-in atīp in ne aposol mīn neen. § **1:1:** Luk 24:48; Jon 1:14; 19:35; 2 Pita 1:16; 1 Jon 4:14 * **1:1:** Jon 20:27 † **1:2:** Jon 1:1-4; 11:25; 14:6 ‡ **1:2:** Jon 15:27 § **1:2:** Jon 1:1-4 * **1:3:** 1 Kor 1:9 † **1:5:** 1 Tim 6:16 ‡ **1:6:** Jon 3:19-21; 8:12; Efes 5:8; 1 Jon 2:11 § **1:6:** 1 Jon 2:4; 4:20

kotaliwæk e nāhag-āhagān tahmen lan,* kēn kitat koatol kitiah kitat min, kēn kitat okotarūtuāh† ‡ e nolēn rat min rafin e nita Nētīn, Iesu.

⁸ Okāmā kitat kotāmā sēnāmā kitat nol tēfagā rat,§ kitat koateiuā-in atip ēm kitat min, kēn nīpahrienān tikā etat.* ⁹ Uhgīn in etām kitun nagīlēn lan, kēn rēhan nolēn in tētūatip ēm.† Tol nēhlan, okāmā kitat kotān-ipān nolēn rat min rēhatat kām Uhgīn,‡ kēn in otafāl kitat kēn maluin rēhatat nolēn rat min, kēn marūtuāh rākis in nolēn rat min rafin rēhatat mā okotētūatip e nīganāmtīn.§ ¹⁰ Okāmā kitat kotāmā kēsotol agīn-āhān nolēn rat, kēn kitat koatēn neiuān e Uhgīn, kēn rēhan nēghatēn tēsatiḡ agīn-āhān e nāmēgāhān rēhatat.*

2

Iesu Kristo in etāmim rāha nasitūān etat

¹ Rēhak nīsuālkālēh min,* iatēte natīmnat min u kām itāmat, matān-iāhau itāmat māmā onēsotolēn nat tērat. Māto okāmā suah kit otol nolēn rat, rēhatat kit āh-ikīn etām tatēghat rēhatat lan kām Tata Uhgīn,† inu Iesu Kristo in Etām Tētūatip. ² In un, itām tēmōl sakrifais atip e rēhan nāmēgāhān o rēhatat nolēn rat min, kēn o nat u, nemāha otēsōl minān Uhgīn.‡§ Kēn tēmōsolēn o rēhatat pīsīn ēm nolēn rat min, māto rēha netāmim rafin agīn-āh e nētūeintēn.*

³ Kitat okotītun āsas māmā kotītun Uhgīn† okāmā kitat koatol nāwīan.‡ § ⁴ Etām u tatēn mā “Ekītun Uhgīn,”* māto tēsōlēn nāwīan, in ieiūā, kēn nīpahrienān tikā lan.† ⁵⁻⁶ Māto etām un tatōl rēhan nēghatēn,‡ nolkeikeān rēha Uhgīn tēmatīḡ minīp wīr pahrien e nīkin.§ Etām u itām tatēn māmā tatēper-ipān lan,* otākāike mētēp suatip kitiah ēm itām Iesu tēmītēp.† Nolēn u tatēgētun āsas‡ māmā kitat koatatīḡ lan.§

Kitat kotākāike motol nolkeikeān kām kitat min

⁷ Nīkik keike min, io esātēān nēghatēn wī kit kām itāmat māmā onākōtol, kēn māto iatēte in oas* itām nāmōtos rākis e nētūounān, nīān nāmōtētō nāmūsān tēwīr;† nēghatēn oas u in nēghatēn nīnāmōtītun. ⁸ Māto e nehman kit min, nēghatēn u itām iatēte tatīmna otēmat māmā onākōtol, in tatēuhlin māmā nēghatēn wī,‡ māto-inu kīnēplan e suatip wī kit e nāmēgāhān rēha Iesu ne rēhatēmat. Māto-inu roiu, nāpīnēpān tīnatagīm,§ kēnu nāhag-āhagān

* **1:7:** Aes 2:5 † **1:7:** Okāmā kotarūtuāh e nīganāmtī Uhgīn, okotēn-iarēp ēm tēfagā rat min kēmōtol kēsōtahmenān e nīganāmtī Uhgīn. Māto sēnāmā tahmen e narūtuāhān itām kētaig e nīēn o nos-irākisān nētūākāmān kit e nīpētītēm. Kitat okotākāike motarūtuāh e nita Iesu, māmā in otos-irākis nolēn rat min rēhatat. Tol nēhlan, kitat kotētūatip, motarūtuāh e nīganāmtī Uhgīn, in tēsāplanān nolēn rat rēhatat, māto-inu nita Iesu tēmafāl rākis. ‡ **1:7:** Hip 9:14; Nol Ɖpān 7:14 § **1:8:** Jer 2:35; Rom 3:9,19; Jem 3:2

* **1:8:** 1 Jon 2:4 † **1:9:** E naluinān nolēn rat rēha nol tēfagā min, Uhgīn in tatōl e nētūatipān, māto-inu nīmīsān rēha Iesu in tēmētōu rākis nolēn rat min. Tol nēhlan, tētūatip māmā Uhgīn otaluin nolēn rat min rēhatat mētafāl rākis. ‡ **1:9:** Sam 32:3-5; 51:2; Prov 28:13 § **1:9:** Jer 31:34; Maeka 7:18-20; Hip 10:22 * **1:10:** Jon 5:38 * **2:1:** 1 Tes 2:11 † **2:1:** Rom 8:34; 1 Tim 2:5; Hip 7:25 ‡ **2:2:** Rom 3:25;

1 Jon 4:10 § **2:2:** Iesu in tēmōl sakrifais atip e nāmēgāhān rēhan o rēhatat nolēn rat min, kēn o nat āh, nemāha tēsōl minān Uhgīn. Iesu in sakrifais, kēn in pris min itām tēmōl sakrifais u. Iesu tēsātēpāhān o Uhgīn māmā otēn māmā kitat kāmēsōtolēn nolēn rat kit, māto tētapāh o Uhgīn māmā otēplan kitat māmā kitat netām rēhatat nolēn rat min kēmōtos rākis nālpīnān. Nemāha rēha Uhgīn, Kristo in tēmos, tēmōl sakrifais atip e rēhan nāmēgāhān. Kēn nat u, in tīnahmen. * **2:2:** Jon 3:17 † **2:3:** 1 Jon 4:13; 5:2

‡ **2:3:** Nolēn nāwīan un, tēsōlēn kitat kotētūatip, māto tatēgētun ēm māmā kitat kotītun Uhgīn. § **2:3:** Jon 14:15 * **2:4:** Taet 1:16; 1 Jon 3:6; 4:7,8 † **2:4:** 1 Jon 1:6,8 ‡ **2:5-6:** Jon 14:15 § **2:5-6:** 1 Jon 4:12 * **2:5-6:** Nīān tatēn māmā suah kit tatēper-ipān e Iesu, nīpētīn u māmā in tētatiḡ lan māsiētān, tātīsī-pān lan, tatētul-pān ron, tatos rafin nāsānānān rēhan ron, tatāgīle lan, tatīlpīn ilau min. † **2:5-6:** Mat 11:29 ‡ **2:5-6:** 1 Jon 2:3 § **2:5-6:** Jon 15 * **2:7:** Dut 6:5; Lev 19:18 † **2:7:** 1 Jon 2:24; 3:11,23; 4:21; 2 Jon 5,6 ‡ **2:8:** Jon 13:34 § **2:8:** Rom 13:12

pahrien* tinasiasə rəkis.†

⁹ Kən etəm u tatən mə in tətətig e nəhag-əhagən məto tatətəhau pian,‡ in tətətig əh e napinəpən.§ ¹⁰ Etənim u itəm tolkeike pian, in tatətul e nəhag-əhagən,* kən nat kit tikə e nikin məmə otapitətəl lan, morin.† ¹¹ Məto etənim u itəm tetəhau pian, in tətətig e napinəpən,‡ kən mətan e napinəpən, kən məruru ikin tatuwin-pən ikin, məto-inu napinəpən tatohamis niganəmtin.§

¹² Rəhak nisualkələh min, iatəte naoa u kəm itəmat, məto-inu Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhatəmat o nat u itəm Iesu təmol.

¹³ Tata min, iatəte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.*

Netəm aluə min, iatəte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nəmotol win† e etəm rat, Setan.

¹⁴ Nisualkələh, eməte nat u kəm itəmat, məto-inun nəmotitun Tata Uhgın.

Tata min, eməte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.‡

Netəm aluə min, eməte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nakotəsanən,§ kən nəghatən rəha Uhgın tətətig e nikitəmat, kən nəmotol win e etəm rat, Setan.*

Sotolkeikəən natimnat rəha nətueintən

¹⁵ Sotolkeikəən nətueintən† o natimnat min rəha nətueintən. Okəmə suah kit tatolkeike nətueintən, kən nolkeikəən rəha Tata Uhgın təsatigən e nikin.‡

¹⁶ Məto-inu natimnat rafin e nətueintən u, təsisi-pənən o Tata Uhgın, məto rəha nətueintən əm. Natimnat u rafin rəha nətueintən, ilat u, naumisən o natimnat rəha nipətītəm əm,§ kən naumisən o natimnat itəm tatiuw rəkis niganəmtītəm,* ne nausitən o rəhan nautə min ne nepətən. ¹⁷ Kən nətueintən u otəpanikə. Kən naumisən o nautə min otəpanikə. Kən naumisən o nolən min rəha nətueintən itəm koatiuw nətəligən rəha netənim otəpanotikə.† Məto etənim itəm tatol nəwia Tata Uhgın,‡ in otətətig lilin.

Tikimır min rəha Kristo kīnotuwa rəkis

¹⁸ Nisualkələh, kotegu-pən e namnun nian.§ Nəmoatəto məmə tikimır kit rəha Kristo* otuwa.† Kən roiu tikimır min rəha Kristo tepət, kīnotuwa rəkis.‡ Tol nəhlan, kitat kotitun məmə inu, kīnoategu-pən e namnun nian. ¹⁹ Netəm min u, kəmotapəs rəhatat niməfak min§ məto-inun ilat sənəmə rəhatat agin-əh min. Okəmə rəhatat agin-əh min, kəməsotietən etat. Məto ilat kəmotiet etat, məmə otəgətun məmə ilat sənəmə rəhatat min.

²⁰ Məto itəmat un, Etəm Tətuatip, in təmətəfiə* kəm itəmat e Narmın Rəha Uhgın,† kən itəmat rafin nəkotitun nat u. ²¹ Iatəte nat u kəm itəmat,

* 2:8: Jon 1:9 † 2:8: Efes 5:8; 1 Tes 5:5 ‡ 2:9: 1 Jon 3:10,15,16; 4:20,21 § 2:9: 1 Jon 1:5

* 2:10: 1 Jon 3:14 † 2:10: Sam 119:165 ‡ 2:11: 1 Jon 1:6 § 2:11: Jon 11:9; 12:35 * 2:13:

Jon 1:1 † 2:13: Jon 16:33 ‡ 2:14: Jon 1:1 § 2:14: Efes 6:10 * 2:14: 1 Jon 2:13; Sam

119:9-11; Jon 5:38; Hip 4:12; 1 Jon 1:10 † 2:15: Rom 12:2 ‡ 2:15: Jem 4:4 § 2:16: Jen 3:6;

Rom 13:14; Efes 2:3 * 2:16: Prov 27:20 † 2:17: Hip 12:27 ‡ 2:17: Mat 12:50 § 2:18:

Rom 13:11 * 2:18: Tikimır rəha Kristo in 'antichrist' e Inglis. † 2:18: 1 Jon 2:22; 4:3; 2 Jon 1:7

‡ 2:18: 1 Jon 4:1 § 2:19: Wək 20:30 * 2:20: Netəm Isrel kotətəfiə-pən e rəhn-kapə pris min e oel,

moatol kən tatəgətun məmə ilat u, sənəmə netənim ənpəpən əm, məto ilat u, netənim rəha Uhgın əm,

itəm in təmitəpun o nolən wək u. Kən e nolən kitəh əm, Iesu in tatos-ipa Narmın Rəha Uhgın kəm netəm

min un itəm koatən nipahrienən lan, matəgətun məmə Kristo təmitəpun ilat mə rəhan əm. Netəm min u

itəm koatos nətəfiən e Narmın Rəha Uhgın, in tahmen e nəmtətin kit məmə ilat u, rəhan min netənim.

Tatətəfiə-in-pən Narmın Rəha Uhgın elat məmə ilat kotahmen-in nolən wək rəhan. † 2:20: 1 Jon 2:27;

2 Kor 1:21-22

sənəmə nəkotəruru nıpahrienən, məto itəmat nınotıtun rəkis nıpahrienən, kən motıtun məmə nıpahrienən təsoe-inən neiuəən.‡ 22 ?Pah u in ieiua? Etəmim u itəm tatən məmə Iesu sənəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. Etəmim u inu, in tıkimır rəha Kristo. In təsənən nıpahrienən e Tata Uhgın ne Nətın. § 23 Etəm təsənən nıpahrienən e Nətın təruru nosən Tata. Etəm tatən nıpahrienən e Nətın, in tatos mın Tata Uhgın.*

24 Pəs nat naka nəmotəto e nətuounən, nıan nəmotəto namnusən təwır, otatəper-ıpən əh etəmat tıəkis. Okəmə nat naka nəmotəto e nətuounən otatəper-ıpən etəmat, kən itəmat onakoatəper-ıpən e Nətın, ne Tata Uhgın. † 25 Kən nat u inu, nəmegəhən itulın, in təmən-ıəkis məmə otos-ıpa kəm kitat.

26 İatəte nəghatən mın u kəm itəmat matən-ıarəp netəm mın u itəm okotıuw rəkis itəmat.‡ 27 Məto itəmat u, nətəfiəən rəha Narmın Rəha Uhgın itəm nəmos e Kristo, § in tətətig əh e nıkitəmat. ?Tol nəhlan, pah mın tıtun nəgətunən nat wı kit kəm itəmat? Narmın Rəha Uhgın tatəgətun natımnat rafın kəm itəmat,* kən nətəfiəən əh rəhan, in nıpahrienən, sənəmə neiuəən. Tol nəhlan, otəper-ıpən əskasık lan, † tahmen-pən əm məmə in təməgətun itəmat məmə nəkotol.

28 Kən roıu əh, nısualkələh, otəper-ıpən lan, məmə nıan in otuwa‡ kən kitat kəsotəgınən məsotaulıs-inən nıganəmtın § e rəhan nuwamən.

29 Okəmə nəkotıtun məmə in tətuatıp,* onəkotıtun əsas məmə netəmim rafın itəm koatol nolən ətuatıp, ilat u, nenətın mın. †

3

İtəmat u nenəti Uhgın mın

1 !Oteplan-tu! !Nolkeıkeən itəm tepət mahgoau kəm kitat,* itəm Tata Uhgın təmos-ıpa, inun, məmə tətəun-in kitat məmə nenətın mın! † Kən nıpahrienən məmə kitat əh. Netəmim rəha nətueıntən kəsotıtunən kitat, məto-inun ilat kotəruru Uhgın.‡ 2 Nıkkık mın, kitat nenəti Uhgın mın u-roıu. Kitat kəsotıtunən məmə okotəhrol nulan motol pısın nıan Kristo otıtəlig-pa. Məto kitat kotıtun məmə nıan otıtəlig-pa, § kitat okotahmen lan,* məto-inu e nıan əh, okotəplan əsas məmə in tol nəhlan. † 3 Kən etəmim itəm tatəgıle məmə otahmen e Kristo, in tətəruətuəh rəkis‡ in atıp nolən mın rəhan, § məto-inu Kristo in mın in tətuatıp wır əgın.

4 Etəmim itəm tatol nolən rat, in tatətgəhl mın lou rəha Uhgın, məto-inu nəghatən u nolən rat, nıpətın u, nətgəhlən lou rəha Uhgın. 5 Kən itəmat nəkotıtun məmə Kristo təmuwa məmə otos-ırəkis rəhatat nolən rat mın,* məto-inu nolən rat tıkə lan. † 6 Tol nəhlan, okəmə kitat koatəper-ıpən lan, tol-pən okol kəsotəkəıkeən e nolən rat mın. Məto netəm mın un itəm koatəkəıke əh e nolən rat mın, tol-pən kotəruru əgın-əh in, məsotəplanən in.‡

7 Nısualkələh, sotətəlig-inən suah kit teıuə-in itəmat o nat u. Etəm tatol nat ətuatıp, nıpətın u məmə in etəm ətuatıp, tahmen əm e Kristo in etəm ətuatıp.

8 Məto etəmim itəm tətəkəıke əh e nolən rat mın, tatəgətun məmə in rəha Setan u, etəm təmatol nolən rat e nətuounən. § Məto Nətı Uhgın təmuwa o

‡ 2:21: 2 Pita 1:12 § 2:22: 1 Jon 4:3; 2 Jon 1:7 * 2:23: Jon 8:19; 14:7; 1 Jon 4:15; 5:1; 2 Jon 1:9
 † 2:24: Jon 14:23; 15:4; 1 Jon 1:3; 2 Jon 9 ‡ 2:26: 1 Jon 3:7 § 2:27: 1 Jon 2:20 * 2:27: 1 Kor 2:12 † 2:27: Jon 15:4 ‡ 2:28: 1 Jon 3:2; Kol 3:4 § 2:28: Efes 3:12 * 2:29: 1 Jon 3:7 † 2:29: Jon 1:13 * 3:1: Jon 3:16 † 3:1: Jon 1:12 ‡ 3:1: Jon 15:21; 16:2,3 § 3:2: Kol 3:4; 1 Jon 2:28
 * 3:2: Rom 8:29; 2 Pita 1:4 † 3:2: Jon 17:24; 2 Kor 3:18 ‡ 3:3: Tətəruətuəh, nıpətın u, tıtəfəl rəkis.
 § 3:3: 2 Kor 7:1; 1 Jon 1:7; 2 Pita 3:13,14 * 3:5: 1 Jon 3:8 † 3:5: 2 Kor 5:21 ‡ 3:6: 1 Jon 3:9; 2:4; 5:18; 3 Jon 1:11 § 3:8: Jon 8:44

nərəkinən wək mīn əh rəha Setan.* 9 Netəm mīn u itəm kəmotaiir wi mīn motuwa nenəti Uhgīn mīn,† ilat okol kəsotəkəikeən e nolən rat,‡ mətō-inu ilat koatos niamitə rəha Uhgīn. Kən o nat u, okol ilat kəsotəkəikeən e nolən rat, mətō-inu ilat nenəti Uhgīn mīn.§ 10 Tol mə, kotitun nənən məmə pah mīn u nenəti Uhgīn,* kənu pah mīn u nenəti Setan.† Etəmim u itəm təsol ətuatipən, kən in məsolkeikeən pian kit,‡ in sənəmə nətī Uhgīn kit.

Kitat kotəike motolkeike kitat mīn

11 Nəghatən u inu, nəmotəto e nətuounən e namnusən təwīr,§ məmə kitat okotəike motolkeike itat mīn.* 12 Sotolən tikiri Ken, itəm in etəmim rəha Setan kən tohamnu pian.† ?Kən təmohamnu pian o naka? Təmohamnu mətō-inun rəhan nolən mīn tərət kənu rəha pian, nolən mīn in tətəuatip.‡ 13 Piak mīn, narmitəmat təsiwig pikən okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat.§ 14 Okəmə kitat kotolkeike piatat mīn, tatəgətun məmə kitat kinotəprəkis-in rəkis nīmīsən, mīnotegu-pən e nəmegəhən.* Mətō etəm un nolkeikeən tikə lan, in tətətig əh e nīmīsən.† 15 Etəmim un itəm tatətəhau pian‡ in tahmen e etəm tatohamnu itəm,§ kən itəmat nəkotitun məmə iohamnu itəm, in təsosən nəmegəhən lilin.*

16 O nat u kitat kotitun wīr məmə nolkeikeən in tol nulan, mətō-inun Iesu təmos-ipa rəhan nəmegəhən otat.† Kən e nolən kitiah əm, təwīr mə kitat mīn kotos-ipən nəmegəhən rəhatat o piatat mīn.‡ 17 ?Okəmə suah kit rəhan natimnat tepət kən pian kit rəhan nat kit tikə, mətō in təsasəkitunən pian,§ məsolən nat aɡin lan, nolkeikeən rəha Uhgīn otəhrol nulan matig e suah u? 18 Nenətik mīn, pəs kitat kəsotənən nolkeikeən e nohlitə əm, mətō okotol əp nolkeikeən pahrien e nolən mīn rəhatat.† 19-20 Okəmə kotol nəhlan, kən nat əpnəpin okəmə kotəto-pən e nikitat məmə okotos nalpinən, mətō kitat okotitun məmə kotətig e nīpahrienən, kən mem məha-məha nikitat e nīganəmtin. Mətō-inu Uhgīn in ilis maprəkis-in nikitat, kən in titun natimnat rafin.

21 Piak mīn, okəmə kotəto-pən e nikitat məmə okəsotosən nalpinən, kitat okəsotəɡinən e nīganəmti Uhgīn,‡ 22 kən motos natimnat rafin ron itəm koatəpəhin-pən,§ mətō-inu kitat koatol nəwian* kən moatol nolən itəm in tolkeike.† 23 Kənu nəghatən u rəhan tatən məmə kotəkəike motahətətə e Nətin,‡ Iesu Kristo,§ kən motolkeike kitat mīn, tahmen məmə inu in təmən mihin kəm itat.* 24 Netəm mīn u itəm koatol nəwian,† ilat koatəper-ipən lan,‡ kən in tatəper-ipən elat. Kən kitat kotitun məmə in tətətig e nikitat, mətō-inun Narmīn Rəha Uhgīn itəm in təmos-ipa, in tatəgətun kəm kitat.§

4

Onakakil mehm mətig narmīn mīn

* 3:8: Hip 2:14 † 3:9: Jon 1:13 ‡ 3:9: 1 Jon 5:18 § 3:9: Nīkuti nat tatəwīə noe-in atipən noan. E suatip kitiah əm, Uhgīn tətələhəu-pən rəhan niamitə e suah kit, kən in tatəwīə tahmen e nīkuti nat itəm kəməfe e nəmegəhən rəha etəmim un, kən matoe in noan e nolən mīn rəha Uhgīn. Tol nəhlan, netəmim mīn u itəm kəmotaiir wi mīn motuwa nenəti Uhgīn mīn, ilat kəsotəkəikeən e nolən rat. * 3:10: 1 Jon 3:1,2; Jon 1:12 † 3:10: 1 Jon 3:8 ‡ 3:10: 1 Jon 2:9; 4:8 § 3:11: 1 Jon 2:7 * 3:11: Jon 13:34-35; 15:12; 1 Jon 4:7,11,21; 2 Jon 1:5 † 3:12: Jen 4:8 ‡ 3:12: Prov 29:10 § 3:13: Jon 15:18,19; 17:14 * 3:14: Jon 5:24 † 3:14: 1 Jon 2:9 ‡ 3:15: 1 Jon 2:9 § 3:15: Mat 5:21,22; Jon 8:44 * 3:15: Kal 5:20,21 † 3:16: Jon 10:11 ‡ 3:16: Jon 15:13; 1 Tes 2:8 § 3:17: Dut 15:7,8; Jem 2:15,16 * 3:17: 1 Jon 4:20 † 3:18: Esik 33:31; Rom 12:9 ‡ 3:21: Efes 3:12; 1 Jon 5:14 § 3:22: Mat 7:7 * 3:22: Jon 14:15 † 3:22: Hip 13:21 ‡ 3:23: Jon 6:29 § 3:23: Jon 1:12; 3:18; 20:31 * 3:23: Jon 13:34 † 3:24: 1 Jon 2:3 ‡ 3:24: 1 Jon 2:6; 4:15 § 3:24: 1 Jon 4:13

1 Nĭkik mĭn, okəmə etəmim kit tatən məmə Narmin Rəha Uhgĭn tətatiĭ lan, matol in tatən-iarəp rəhan nəghatən, kən təwĭr pĭk məmə onəkotehm wĭr motakil mətiĭg məmə narmin əh tətatiĭ lan, in rəha Uhgĭn pahrien, o sənəmə rəha Uhgĭn.* Kitat okotəkəike motəplan wĭr məto-inun ien eiueiuə mĭn tepət kĭnotiet rəkis moatəghat e nətueintən.† 2 O nat u, itəmat onəkotitun əsas məmə in Narmin Rəha Uhgĭn itəm tətatiĭg e etəmim kit, inun, Narmin itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhgĭn təmən məmə otahl-ipa, kən in təmuwa e nĭpətĭn,‡ narmin əh in Narmin ətuatĭp rəha Uhgĭn.§ 3 Məto etəmim kit itəm təsən-iarəpən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgĭn təmən məmə otahl-ipa, narmin rəha etəmim əh, sənəmə rəha Uhgĭn. Inəh, in narmin rəha tĭkĭmĭr rəha Kristo,*† itəm nĭnəmotəto rəkis məmə in otəpanuwa, kən roiu tĭnətatiĭg rəkis e nətueintən.‡

4 Nĭsualkələh, itəmat netəmim rəha Uhgĭn mĭn, kən nəmotəhg-irəkis ien eiueiuə mĭn əh,§ məto-inu Narmin itəm tətatiĭg e nĭkitəmat in taprəkis-in narmin itəm tətatiĭg e nətueintən u.* 5 İlat netəm rəha nətueintən,† tol nəhlan, nəghatən mĭn rəhalat koatən, in rəha nətueintən əm, kən netəm koatətəliĭg-in ilat, ilat mĭn netəm rəha nətueintən u. 6 Məto itimat nenətĭ Uhgĭn mĭn. Tol nəhlan, netəmim itəm kotitun Uhgĭn, ilat kotətəliĭg-in itimat. Məto netəmim itəm ilat sənəmə nenətĭ Uhgĭn mĭn, ilat kəsotətəliĭg-inən itimat.‡ O nat u, kitat okotitun əsas Narmin itəm tatən pahrien,§ ne narmin itəm tateiuə.*

Nolkeikeən rəha Uhgĭn ne rəhatat

7 Nĭkik mĭn, pəs kitat kotalkeike kitat mĭn,† məto-inu nolkeikeən in tətisi-pən o Uhgĭn, kən etəm tatol nolkeikeən, in təmaiir wi mĭn muwa nəti Uhgĭn kit,‡ kən titun Uhgĭn.§ 8 Məto etəm u, rəhan nolkeikeən tĭkə, in təruru Uhgĭn, məto-inu Uhgĭn, in nəukətĭ nolkeikeən. 9 Uhgĭn təmol əp rəhan nolkeikeən kəm kitat nulan, məmə in təmahl-ipa Nətĭn noan kitĭəh əm,* tuwa e nətueintən, məmə kitat okotos nəmegəhən ron.† 10 Nat u in nolkeikeən pahrien, sənəmə kitat kəmotolkeike Uhgĭn, məto in təmolkeike kitat.‡ Uhgĭn təmahl-ipa Nətĭn tuwa, kən in təmol sakrifais atĭp e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat mĭn, məmə neməha otəsol mĭnən Uhgĭn.§

11 Piak mĭn, Uhgĭn təmolkeike pĭk kitat nulan,* kən tol nəhlan, kitat mĭn okotəkəike motol mĭhin nolkeikeən əh kəm itat mĭn.† 12 Suah kit təsehmən Uhgĭn nian kit ne.‡ Məto okəmə kitat kotalkeike itat mĭn, kən Uhgĭn tatəper-İpən e nĭkitat, kən nolkeikeən rəhan tĭnatəe-in nolkeikeən e nĭkitat.§

13 Kitat kotitun* məmə kitat kotəper-İpən lan, kən in tətatiĭg etat, məto-inun tĭnos-İpa rəkis rəhan Narmin kəm kitat.†

14 Kənu itimat emotəplan rəkis kənu moatən-iarəp‡ məmə Tata Uhgĭn in təmahl-İpa Nətĭn məmə in İosmegəh rəha nətueintən.§ 15 Etəmim itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Nətĭ Uhgĭn, kən Uhgĭn tətatiĭg lan, kən in mĭn tətatiĭg-pən e Uhgĭn.* 16 Kən tol nəhlan, kitat kotitun nolkeikeən rəha Uhgĭn kəm kitat, kən motagiĭ lan.

* 4:1: Jer 29:8 † 4:1: Mat 7:15; 1 Jon 2:18 ‡ 4:2: Jon 1:14; 1 Jon 2:23 § 4:2: 1 Kor 12:3 * 4:3: 1 Jon 2:22; 2 Jon 1:7 † 4:3: E Inglis, katən əm 'antichrist,' kən nĭpətĭn u məmə in tĭkĭmĭr rəha Kristo. ‡ 4:3: 1 Jon 2:18 § 4:4: Jon 16:33 * 4:4: 2 King 6:16; Rom 8:31 † 4:5: Jon 15:19; 17:14,16 ‡ 4:6: Jon 8:47 § 4:6: Jon 14:17 * 4:6: Mak 13:5 † 4:7: 1 Jon 3:11 ‡ 4:7: Jon 1:15 § 4:7: 1 Jon 2:4 * 4:9: Jon 1:18 † 4:9: Jon 3:16,17; 1 Jon 5:11 ‡ 4:10: Rom 5:8,10 § 4:10: Rom 3:25 * 4:11: Jon 3:16 † 4:11: Jon 15:12; 1 Jon 3:11 ‡ 4:12: Jon 1:18 § 4:12: 1 Jon 4:17; 2:5 * 4:13: 1 Jon 2:3 † 4:13: 1 Jon 3:24 ‡ 4:14: Jon 15:27 § 4:14: Luk 2:11; Jon 3:17 * 4:15: 1 Jon 3:24

Uhgïn in nolkeikeän.† Etəm tətätig e nolkeikeän, tətätig-pən e Uhgïn, kən Uhgïn mïn tətätig lan.‡ 17 Nian kotätig nəhlan e Uhgïn, kən nolkeikeän rəhan tınatōe-in nolkeikeän e nikitat,§ məmə kitat kəsotəginən* e nian Uhgïn otətakil itəm, mətō-inu e nətueintən u rəhatat nolən tahmen e Kristo. 18 Etəm u tərīoah e nolkeikeän, okol təsəginən Uhgïn. Mətō nolkeikeän pahrien u, itəm tınatōe rəkis e nikitat, tatəhg-irəkis nəginən,† mətō-inu nətəligən rəha nosən nalpınən tatol kitat koatəgin, kən nat u tatəgətun məmə rəhan nolkeikeän təsōe-inən əh e nikitat. 19 Kitat kōtolkeike itat mïn mətō-inun Uhgïn təmaupən molkeike itat. 20 Mətō okəmə suah kit təmə, “Io ekolkeike Uhgïn,” mətō tatətəhau əh pian,‡ in ieiua.§ Mətō-inu etəm təsolkeikeän pian u in tatehm e niganəmtin,* okol təsolkeikeän Uhgïn, itəm in təsehmən.† 21 Kən in təmos-ipa rəhan nəghatən kəm itat məmə etəmim pah tolkeike Uhgïn in otəkəike molkeike mïn pian.‡

5

Kitat koatol win mətō-inu kitat koatahatətə e Iesu

1 Etəmim itəm tətəhatətə* e Iesu məmə in Kristo itəm Uhgïn təmən məmə otahl-ipa, suah u inu, in nəti Uhgïn,† kən etəmim itəm in tolkeike tata kit, in tolkeike mïn nenətin mïn.‡ 2 Kən kitat kotitun məmə okəmə kōtolkeike Uhgïn kənu moatol nəwian,§ kənu okōtolkeike mïn nenətin mïn.* 3 Mətō-inu okəmə kōtolkeike Uhgïn, nıpətin un, okōtol noan,† kən rəhan nəghatən otahmen e katipa itəm taluk-aluk əm.‡ 4 Netəm kotaiir e Uhgïn,§ ilat koatol win e nolən mïn rəha nətueintən. Kənu nahatətəən rəhatat in tatos-ipa nəsanənən o nolə win e nolən mïn rəha nətueintən. 5 ?Pah mïn un ilat koatətul əskasik motol win e nəluaginən rəha nətueintən u? Ilat əm un, netəm kotatahatətə məmə Iesu in Nəti Uhgïn.

Iaruəsan kisil kətəhalol əp Iesu Kristo kəm kitat

6 Iesu Kristo, in etəm u itəm təmuwa, kən nəhau ne nitan* kətioal əp in kəm itat. Sənəmə nəhau əm itəm tatol əp in, mətō nəhau ne nitan. 7 Narmïn Rəha Uhgïn in tətəruəsan nəghatən mil u rəha nəhau ne nita, matən-iarəp mətō-inu Narmïn Rəha Uhgïn in nıpahrienən.† 8 Kən nuəfiminən kisil kətəhalaruəsan iləhal mïn. Iləhal un, Narmïn Rəha Uhgïn, ne nəhau, ne nita. Kən iləhal u, kətəhalegəhan-in mətəhalol əp nəghatən rəhaləhal mïn. 9 Nian mïn, kitat koatətō nəghatən mïn itəm netəmim koatən-iarəp, motəhatətə elat.‡ Mətō nian Uhgïn tatən-iarəp nat kit, in iahgin taprəkis, kən kitat okōtitun nahatətəən təhmïn mïn e rəhan nəghatən, mətō-inu in Uhgïn,§ kən in tatətul-arəp o Nətin.

10 Etəmim itəm tətəhatətə e Nəti Uhgïn, in tatən nıpahrienən e nikin o nəghatən rəha Uhgïn. Mətō etəmim itəm təsəhatətəən e nəghatən u rəha Uhgïn, tahmen əm məmə in tatən məmə Uhgïn in ieiueiuə əm,* mətō-inu Uhgïn təmətul-arəp o Nətin, mən-iarəp kəm in, mətō in təsənən nıpahrienən lan. 11 Kənu nəghatən itəm Uhgïn təmən-iarəp o Nətin, in tol nulan. Uhgïn təmos-ipən nəmegəhən lili† kəm itat, kənu nəmegəhən u, katos o Nətin.‡ 12 Etəm

† 4:16: 1 Jon 4:8 ‡ 4:16: 1 Jon 3:24 § 4:17: 1 Jon 4:12; 2:5 * 4:17: Efes 3:12 † 4:18: Rom 8:15 ‡ 4:20: 1 Jon 2:9 § 4:20: 1 Jon 1:6; 2:4 * 4:20: 1 Jon 3:17 † 4:20: 1 Jon 4:12; Jon 1:18 ‡ 4:21: 1 Jon 2:7,9 * 5:1: Jon 3:15 † 5:1: Jon 1:13; 1 Jon 2:22; 1 Jon 2:23 ‡ 5:1: 1 Jon 2:23 § 5:2: 1 Jon 2:3 * 5:2: 1 Jon 3:14 † 5:3: Jon 14:15 ‡ 5:3: Mat 11:30 § 5:4: Jon 1:13 * 5:6: Jon 19:34,35 † 5:7: Jon 14:17 ‡ 5:9: Jon 5:33,34 § 5:9: Mat 3:16,17; Jon 5:32,37; 8:17,18 * 5:10: Jon 3:33; 1 Jon 1:10 † 5:11: Mat 25:46 ‡ 5:11: Jon 1:4

tatos Nətin, in tatos nəmegəhən. Məto etəm təsosən Nəti Uhgın, in təsosən nəmegəhən. §

Namnun nəghatən

¹³ İatəte nəghatən mın u kəm itəmat netəm kotahatətə e Nəti Uhgın, məmə onəkotitun məmə itəmat nakotos nəmegəhən lilin.* ¹⁴ Pəs kəsotəginən,† məto kotəskasık o nətapəh-inən nat kit e nıganəmti Uhgın, məto-inu kotitun məmə nəghatən u inu, tatem əskasık itat. Nian okotətapəh-in nat kit kəm in itəm təwir e rəhan nətəligən, kən in otəto rəhatat nəfakən.‡ ¹⁵ Kən okəmə kotitun məmə in otəto itat, kən nat naka okoteasiə-in-pən, kən kınotitun rəkis məmə okotos. §

¹⁶ Okəmə kotehm piatat kit tatol nolən rat, məto sənəmə nolən rat itəm titun nit-ipənən e nımisən, ik onakəfak ron, kən Uhgın otos-ipən nəmegəhən kəm suah u.* Məto nolən rat kit əh-ikin itəm tatit-ipən itəm e nımisən,† kən io esənən məmə onəkotəfak o netəm mın itəm koatol nolən əh.‡ § ¹⁷ Nolən rat mın rafin un, in təfagə rat,* kən məto təfagə rat mın əh-ikin itəm kəsotit-ipənən itəm e nımisən.†

¹⁸ Kitat kotitun məmə etəm tətaiir e Uhgın‡ təsəkəikeən e təfagə rat, məto-inu Nəti Uhgın tatəmik ətain wir in, kən etəm rat u Setan, təruru nekən. § ¹⁹ Kitat kotitun məmə kitat nenəti Uhgın mın,* məto netəmim rəha nətueintən rafin, ilat u kotatig e nelmi Setan.† ²⁰ Kitat kotitun mın məmə Nəti Uhgın təmuwa kən mos-ipa nenatigən kəm itat,‡ məmə kitat okotitun in, u in nıpahrienən. § Kənu kitat koatətul-pən e Uhgın u in nıpahrienən, məto-inu kitat koatətul-pən e Nətin İesu Kristo. In un, in Uhgın pahrien, kən in nəukəti nəmegəhən lilin.*

²¹ Nenətik mın, otagım rəkis o natımmat mın itəm okotos nəme Uhgın e nikitəmat.†‡

§ 5:12: Jon 3:15,16,36 * 5:13: 1 Jon 5:11 † 5:14: Efes 3:12; 1 Jon 3:21 ‡ 5:14: Mat 7:7 § 5:15: 1 King 3:12 * 5:16: Jem 5:15 † 5:16: Hip 6:4-6; 10:26 ‡ 5:16: Jer 7:16; 14:11 § 5:16: E ves u, ne ves 17, Jon tatəghat-in təfagə rat itəm tatit-ipən itəm e nımisən. Jon tatəghat-in təfagə rat itəm kətəuhlin məntatəm o Kristo ne netəhauən rəhan netəmim. Nolən rat mın əh, tatəgəhun məmə netəm koatol ilat kəsotosən nəmegəhən lilin, kənu məsin mın u məmə narmilat tınımis. Nat u inu, Jon tatən əhag-əhag kəm itat e 1 Jon 5:12 ne 1 Jon 3:14.

E Mat 12:31-32 tatəghat-in təfagə rat u, nən ratən Narmın Rəha Uhgın. * 5:17: 1 Jon 3:4 † 5:17: 1 Jon 5:16; 1 Jon 2:1 ‡ 5:18: Jon 1:13 § 5:18: Jon 14:30 * 5:19: 1 Jon 4:6 † 5:19: Jon 12:31; 14:30; 17:15 ‡ 5:20: Luk 24:45 § 5:20: Jon 17:3 * 5:20: 1 Jon 5:11 † 5:21: 1 Kor 10:14; 1 Tes 1:9 ‡ 5:21: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “onakagım o narmi nat mın,” məto Jon tatəghat-in təfagə rat, məmə in tahmen e narmi nat, məto okəmə kotalkeike rəhatat təfagə rat mın taprəkis-in Uhgın, kən təfagə rat in tatos nəme Uhgın e nikitat.

2 Jon

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm pətan kit rəha niməfak. Məto okəm-naka nəghatən u “pətan,” nīpətin təmə niməfak kit. Kən “nenətin min,” ilat netəmim rəha niməfak. Jon təməte nəghatən min əh, tahmen e nəghatən kit tatəhluaig. Təsolkeikeən məmə otən-iarəp nərgin məto-inu, kol mətan netəmim neen kotol nolən rat elat.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətin min tepət kotaliwək e ikin pisin pisin min. Netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəhalat kinotos-ipən nagwənən kəm ilat. Kən motos-ipən ikin min rəha napilən, kən motasitu elat. Məto iəgətin eiuə min koatuwin əpnəpin min o niuw-rəkisən netəmim rəha niməfak məmə okotapəs nəghatən pahrien.

?Təməte naoa u o naka? Nian iəgətin eiuə min kotuwa, Jon təmə netəmim itəm kotahatətə e nəghatən pahrien rəha Uhgın, okotəkəike kapəs iəgətin eiuə min əh, kən motapəs nolən ne nəgətinən rəhalat, kən məsotasituən elat. Məto Jon tolkeike məmə netəmim rəha niməfak okotəkəike kolkeike netəmim rəha niməfak. Inu nalpəkauən rəha Uhgın.

Nətuounən

¹ Naoa u rəha elta tatuwin kəm pətan Uhgın təmitəpun* ne nenətin min. Nīpahrienən məmə iakolkeike pik itəmat. Məto sənəmə io pisin əm iakolkeike itəmat, məto netəm min un rafin itəm kotitun min nīpahrienən,† kotolkeike itəmat. ² Kən ekotolkeike itəmat, məto-inun o nīpahrienən itəm tətətig e nīkitat‡ kən otətig lilin e nīkitat.

³ Pəs Tata Uhgın ne Nətin Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwiran, ne nasəkitunən, ne nəməlinuən kəm kitat e nīpahrienən ne nolkeikeən.

Kitat okotətu-pən nəghatən pahrien min

⁴ Nīkik təmagien asol nian eməplan nenətin min neen kotaliwək e suatip rəha nīpahrienən,§ tahmen əm məmə inun, Tata Uhgın təmən mihin kəm kitat məmə kotəkəike kol. ⁵ Kən roiu əh, winik, io esəteən nəghatən wi kit kəm itəmat, məto itəm əm un kinotəto rəkis e nətuounən.* Kən iakatətapəh məmə okotol əm nolkeikeən kəm kitat min. ⁶ Kən nolkeikeən u, nīpətin u nolən nəwia Uhgın. Kən in tatən məmə kitat okotəike motətep suatip rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə inun nəmotəto e nətuounən.

⁷ Məto-inu iəgətin eiuə min tepət koatan e nətueintən.† Ilat kəsotahatətəən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa,‡ in təmuwa etəmim pahrien, e nīpətin pahrien.§ Etəm tol nəhlan in ieiua kən in tikimir rəha Kristo.* ⁸ Tol nəhlan, oatəto itəmat məmə okəsətətipən nətouən rəhatəmat, pəs itəmat onəkotos nətouən rafin lan, məto-inun itəmat emotol pik wək etəmat.†

⁹ Okəmə etəm tatətu-pən atip əm nəgətinən kit rəhan e nəgətinən rəha Kristo, kən məsatəkəikeən e nəgətinən rəha Kristo,‡ nolən rəhan tatəgətin məmə Uhgın təsatigən e nīkin. Məto etəmim pah itəm tatəper-ipən əskasik e nəgətinən rəha Kristo, in tatos Tata Uhgın ne Nətin ilau kərən e nīkin.§

* **1:1:** 1 Pita 5:13 † **1:1:** Jon 8:32 ‡ **1:2:** Jon 14:17 § **1:4:** 3 Jon 1:3,4 * **1:5:** 1 Jon 2:7
† **1:7:** 1 Jon 4:1 ‡ **1:7:** 1 Jon 2:22; 4:2,3 § **1:7:** Jon 1:14 * **1:7:** 1 Jon 2:18 † **1:8:** 1 Kor 3:8;
Hip 10:35,36; 11:26 ‡ **1:9:** Jon 8:31 § **1:9:** 1 Jon 2:23

¹⁰ Okəmə suah kit tuwa ron ik, kən məsənən nəgətunən ətuatip rəha Kristo, asitən in muwın imam ikin, məsənən “təwir” kəm in.* ¹¹ Məto-inu etəm tatən “təwir” kəm in, tətəsitə lan matol suatip o rəhan nəgətunən rat.†

Namnun nəghatən

¹² İatos nəghatən tərət məmə ekəte kəm itəmat, məto esolkeikəən məmə ekəte e məpepe ne pen. Məto nıkkik tətəht pıkk mə ekuwa mətag itəmat kən məghat ətuatip kəm itəmat e nıganəmtitəmat, pəs nagienən rəhatat otərıoah.‡

¹³ Nənətı pıam§ itəm Uhgın təmıtəpun, ilat koatən təwir kəm ik.

* **1:10:** Rom 16:17 † **1:11:** 1 Tim 5:22 ‡ **1:12:** Jon 3:29 § **1:13:** Pia pətan əh in nıməfak kit mın, Jon in tətətig ikin əh. Kən nənətı pıan u, ilat nımanın rəha nıməfak əh.

3 Jon

Naoa itəm tatol kisil lan itəm Jon təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 3 Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm Kaius u in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in titun Jon.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun min rəha niməfak koatuwin ikin pisin pisin min, kən moatəgətun. Netəmim itəm koatəto rəhalat nəgətunən koatos-ipən nagwənən kəm ilat, kən moatos-ipən ikin rəha napilən, kən motasitu elat.

?Təmäte naoa u o naka? Kaius, in etəmim kit itəm tətasiu e iəgətun min itəm kotaliwək ikin pisin pisin min. Jon təməto namnusən kit e nolən təwir rəha Kaius, kən Jon təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhan.

Nətuounən nəghatən

¹ Kaeas, ik piak keike kit. Io, elta* rəha niməfak, iatəte naoa u kəm ik. Nipahrienən u, məmə io ekolkeike pik ik.† ² Piak keike, io enitun rəkis məmə rəham nəmegəhən e niganəmti Uhgın in təwir əm, kən iatəfak məmə onəsimisən mətətig wir əm, kən natigən rafin rəham otəwir. ³ Nıkkik təmagien nian eməto piatat min neen kəmotuwa moatən rəham nətul əskasikən o nipahrienən ne nəkəikeən rəham o naliwəkən e nipahrienən.‡ ⁴ Nian iatəto məmə nenətik min kotaliwək e nipahrienən, kən nıkkik tətagien pik marioah taprəkis-in natimnat min rafin.

Kaias təmol wək təwir

⁵ Piak ruən, ik natətul əskasik o nat naka itəm ik natol kəm piatat min itəm koatimnə, nat əpnəpın məmə ilat netəm ik pisin.§ ⁶ İlat kəmotamnus rəham nolkeikeən əpəh e niməfak u ikin-u. Ik nəmol-wır kəm ilat, masitu elat. Kən nian okoatuwin e rəhalat suatıp, təwir məmə onakasitu elat* e nolən itəm Uhgın tolkeike mihin, ⁷ mətə-inu ilat koataliwək o nən-iarəpən nəghatən rəha İesu Kristo, kən məsotosən nasituən kit o netəm kəsotəfakən. ⁸ Tol nəhlan, kən kitat u, okotəkəike motasitu e netəm kotal nəhlan, məmə kitat okotos nelmitat min kitiəh o nən-iarəpən nipahrienən.

Tiotrefes ne Temitrias

⁹ Eməte naoa kit kəm niməfak rəham, mətə Tiotrefes, in tolkeike pik məmə otıləs-ipər atıp in, məmə in etəm-iasol kit, kən in təsətəlig-inən itimat. ¹⁰ Okəmə io ekimnə, kən io oekamnus ətuatıp natimnat min neen itəm in tatol, ne nən anionən nıkalitimmat itəm in tatən. In sənəmə təsitən əm piatat min muwin iman ikin, mətə tatən-iəhau min netəm min un itəm kotalkeike məmə okotit piatat min motuwin iməlat ikin, kən mətahl-iarəp ilat e niməfak.

¹¹ Piak ruən, sosən o nolən rat rəha netəmim, tərəkın ik. Os əm o etəmim itəm rəhan nolən təwir. Ətəlig-in-tu məmə netəm min u itəm koatol təwir, tatəgətun məmə ilat nenəti Uhgın min,† mətə netəm min un itəm koatol tərət, tatəgətun məmə ilat kotəruru Uhgın. ¹² Mətə netəmim rafin koatənuwi

* **1:1:** 2 Jon 1:1 † **1:1:** İnu naoa rəha aposol Jon, mətə in təsən-iarəpən in, mətə təmatəhluag-in in, tahmen-pən əm e nolən kitiəh əm itəm in təmol e Namnusən Təwir itəm Jon Təmäte. ‡ **1:3:** 2 Jon 1:4 § **1:5:** Rom 12:13; Hip 13:2 * **1:6:** 1 Kor 16:11; 2 Kor 1:16 † **1:11:** 1 Jon 2:29

Temetrius.‡ Kæn ræhan nolæn mæn u nian rafin kotægætun mæn mæmæ tatætæu-
pæn næghatæn pahrien. Kæn itimat mæn ekoatæn-iaræp kæn netæmim mæmæ in
etæm wîr, kæn nækotitun mæmæ itimat ioatæn nîpahrienæn. §

Namnun næghatæn

¹³ Iatos næghatæn tepæt mæmæ oekæte mæn-ipinæ kæn ik, mæto esolkeikeæn
mæmæ oekæte e pen, ¹⁴ mæto-inu nîkik tatæht pik mæmæ otæsuwæhæn ekæplan
ik, kæn kilau kuæghat ætuatip kæn kilau mæn.

¹⁵ Iatæfak mæmæ pæs Uhgîn otasitu lam e næmælinuæn.*

Ik mæn neen koatæn-ipinæ “tæwîr” kæn ik. Kæn onakæn-ipæn “tæwîr” ræhatimat
kæn piatat mæn neen ikîn-un.

‡ **1:12:** 1 Tim 3:7 § **1:12:** Jon 19:35; 21:24 * **1:15:** Rom 1:7; Efes 6:23

Jut

Naoa itəm Jut təməte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jut

?Pah təməte naoa u? Jut təməte naoa u. In pia Jemes ne Iesu.

?Təməte tatuwin kəm pah? Kitat kotəruru ətuatip məmə Jut təməte naoa u tatuwin kəm pah. Okəm-naka təməte tatuwin kəm netəm Isrel itəm kotən nīpahrienən e Iesu Kristo.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun eiuə mīn neen kəmotuwīn motaliwək ikin pīsīn pīsīn mīn, moatəgətun netəmim. Məto ilat kəmoatəgətun rat ilat, moatən məmə təwīr əm məmə netəmim rəha nīməfak koatol nolən tərət əpnəpīn mīn. Ilat koatən məmə təwīr əm o nolən nəhlan, məto-inu nəwīrən rəha Uhgīn in iahgīn, kən okol təsolən nalpīnən kəm ilat.

?Təməte naoa u o naka? Jut tolkeike məmə iəfak mīn ikin mīn rafin okotəto məmə nəghatən rəha iəgətun eiuə mīn in tərət, kən in neiuəən əm. Kən tolkeike məmə nīməfak otətul əskasik e nəghatən itəm in nīpahrienən.

Jut təmən təwīr kəm ilat

¹ Io Jut, slef rəha Iesu Kristo, kən io pia Jemes, iatən təwīr kəm itəmat u Uhgīn təmaun-in itəmat. Uhgīn Tata tolkeike pīk itəmat, kən Iesu Kristo taskəlīm wīr itəmat. ² Pəs nasəkītunən, ne nəməlinuən, ne nolkeikeən rəha Uhgīn otər mərioah e nəmegəhən rəhatəmat.

Nolən mīn rəha netəm kotəuhlin məntaalat e Uhgīn (2 Pita 2:1-17)

³ Io mīn neen, aupən, emolkeike pīk məmə ekəte naoa u timnə otəmat o nəghat-inən suatip itəm Uhgīn tatos o nosmegəhən kitat. Məto roiu, iakatəto məmə ekəike mətə nəghatən u timnə otəmat muəh nīkītəmat məmə onəkotəluagin əskasik o naskəlīmən nəghatən pahrien rəha nahatətəən rəhatat. Uhgīn təmələhəu-pən nəghatən u e nelmi iəfak mīn nian kitīəh əm, kən kol təsos-ipən mīnən. ⁴ Iatən nəhlan məto-inu netəmim neen kəmotuwa anion e nīkītəmat. Kəmətə aupən agīn məmə ilat okotos nalpīnən. Ilat koatəht nəwīa Uhgīn, kən motəuhlin suatip rəha nəwīrən rəha Uhgīn moatən məmə tategəhan-in nakləh-inən pətan. Kən kəmotəuhlin məntaalat e Iesu Kristo itəm in pīsīn əm in Kig ne Iərəməərə rəhatat.

⁵ Nəghatən u, nəkotitun rəkīs ilat rafin, məto ekolkeike məmə ekən mau kit mīn kəm itəmat məmə Iərəməərə təmosmegəh rəhan netəmim motiet Ijip, məto uarisig təməəkīn ilat u itəm kəsotahatətəən lan. ⁶ Kən otətəlig-in-tu nagelo mīn itəm kəmotəmkarəpən-in nepətən rəhalat, məto kəmotapəs ikin ətuatip rəhalat. Uhgīn təməlis ilat e sen itəm okol təsītəgītən nian kit, kən mahtosig-in ilat e napīnəpən mətoarus-pa Nian Asol itəm otakil ilat lan, kən mol nalpīnən kəm ilat. ⁷ Kən tahmen əm e Sotom ne Komora ne taon mīn tītəlau elau. Netəmim ikin mīn əh kəmotapəs nolən ətuatip motuwīn e nolən rəha nakləh-inən pətan ne nolən rəha nəman koatit atip ilat mīn ne nīpītan koatit atip ilat mīn. Kən Uhgīn təmol nalpīnən kəm ilat e nīgəm itəm okol təsəpīsən nian kit ne, məmə netəmim okotəplan noan rəha nolən rat mīn əh.

⁸ Nat əpnəpīn netəmim mīn əh kīnotitun natīmnat mīn əh, məto e nolən kitīəh əm, ilat koatən məmə kəmotəplan nat kit tahmen e napīlaiirən itəm

tamegəhan-in nolən rat min rəhalat, kən tol nəhlan kotən məmə təwir əm məmə koatol nolən tərət e nīpətīlat moatuwin əm nulan, kən koatapəs nəməmə rəfīn, kən koatən rat nagelo min itəm ilis pik. ⁹ Məto Mikael, nat əpnāpīn in etəm-iasol rəha nagelo min, təməsolən nəhlan nian in ne Setan kəmatuərgəhəu o nīpəti Moses. Təməsəhaiən Setan məsətu-pənən nəghatən kit lan, məto təmən əm məmə, “!Pəs Iərəməərə otən rəham nalpīnən!” ¹⁰ Məto netəm min əh koatən rat natimnat itəm kotəruru. Kən e nolən rəha nat megəh min, ilat koatol natimnat min itəm nīpətīlat tolkeike məmə otol, kən nolən əh tatərəkīn ilat.

¹¹ !Kəsi, nahməən asol otuwa olat! Ilat koatətəu-pən suatip itəm nəti Atam u Ken təmətəu-pən. Kən ilat kīnotos-ipən rəfīn nīkilat e nolən rat itəm Palam təmol aupən məto-inu in tolkeike pik məni. Kən ilat kəmotol nolən rəha Kora moatəht nəwīa netəm-iasol min, kən e nolən kitīəh əm itəm Uhgīn təmərəkīn Korah ne rəhan min, Uhgīn otərəkīn ilat.

¹² Nian nəkoatol lafet wīr min məto-inu itəmat nakotolkeike itəmat min, kən ilat kotuwa motagwən pik əpnāpīn əm itəmat min ilat, nīkilat təsəhtən netəmim neen, məto ilat kotahmen e nīmas kit əpəh ihluə itəm tatəhluəig itəhəi itəm nego tītun nīləs pikənən kən məhap. Ilat netəm kəsotehmən sipsip min, məto koatun pik əm sipsip. Ilat kotahmen e mal napuə itəm nīmətag təmīləs muwa, məto okol nuhuən təsəfikən. Ilat kotahmen e nīg min itəm tīnuwa e nian ətuatip rəhalat məmə okotoe, məto kəsotoeən, kən in tahmen əm məmə kəmotīmīs, kən netəmim kotiuw-pər ilat kən kotīmīs agīn. ¹³ Ilat kotahmen e peau-peau min itəhəi itəm kotorasilin motəruən əpnāpīn əm, kən koatol-arəp nolən rat rəha naulisən e rəhalat nəmegəhən məmə netəmim rəfīn koatəplan. Ilat kotahmen e məhau min itəm kəmotakīəh e suatip ətuatip rəhalat. Tol nəhlan, Uhgīn tətəskəlīm iməlat ikīn əpəh e napīnəpən itəm nəghagən tīkə agīn ikīn.

¹⁴ Suah u Inok u aupən, in noanol itəm tatol sepīn lan e noanol min rəha Atam, təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn itəm təmos-ipən kəm in məmə, “Otəplan-tu, Iərəməərə tatuwa ilat rəhan nagelo min tepət tepət taprəkīs, ¹⁵ tatuwa məmə otakil netəmim rəfīn, kən otən-iarəp nalpīnən rəha netəm rəfīn min u itəm koatəht nəwīan. In otol nalpīnən məto-inu kəmotol nolən rat min e nolən tərət pik, kən iol təfagə min əh kəmotərəkīn nəghatən min itəm tərət kəm Uhgīn.”

¹⁶ Nian rəfīn, netəm min əh kəmoatəghat-əghat kəm ilat min məmə nīkilat təsagīnən o natimnat, kən moatən rat natimnat rəfīn. Ilat koatətəu-pən atip nətəlīgən rat e nīkilat itəm ilat atip kotolkeike məmə okotol, kən motəghat ausit elat min, kən koatəghat nəghatən tətəhen məmə okotol netəmim okotətəu-pən rəhalat nətəlīgən.

Nəghatən o nəhgaiirən elat

¹⁷ Məto rəhak min netəmim, nīkitəmat tatəht nat naka aposol min rəha rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo kəmotən aupən, məmə otuwa. ¹⁸ Kəmotən kəm itəmat məmə, “E nian itəm namnun nian tatuwa iuəhkīr, netəmim itəm koatəghat ausit moatən rat natimnat rəfīn, ilat okotətəu-pən atip əm rəhalat nətəlīgən rat e nīkilat itəm ilat atip kotolkeike məmə okotol.” ¹⁹ Inu netəmim itəm okotəhap itəmat. Ilat kotətəu-pən atip əm rəhalat nətəlīgən rəha nətueintən, kən Narmin Rəha Uhgīn tīkə elat.

²⁰ Məto itəmat, rəhak min netəmim, otol itəmat motəsanən e rəhatəmat nahatətəən itəm tətuatip wīr, itəm təmīsī-pən o Uhgīn. Kən otəghat kəm Uhgīn

1:9: Dan 10:13,21; 12:1; Sek 3:2; 2 Pita 2:11; Nol Əpən 12:7
1:10: 2 Pita 2:12 **1:11:** Jen 4:7-8;
 Nam 16:1-35; 2 Pita 2:15; 1 Jon 3:12 **1:12:** 2 Pita 2:13,17 **1:14:** Jen 5:18,21-24 **1:18:** 2 Pita 3:3

e Narmın Rəhan. ²¹ Kən motos nolkeikeən rəha Uhgın tətatiğ otəmat nian nakoatəsağın nasəkitunən rəha İərəmərə İesu Kristo məmə in otos itəmat nakotuwin e nəmegəhən lili.

²² Otasəkitun netəm min u itəm rəhalat nətəliğan təsətulən ləmətai kitia.

²³ Motəmki-rəkis netəm kotatiğ iuəhkir o niğəm motosmegəh ilat. Otasəkitun neen min, məto nəkotəgin pık nolən rat min rəhalat, itəm koatol nəmegəhən rafin rəhalat tamkimik muwin mek min nıməhan rəhalat.

Nəfakən o nənwiwiən Uhgın

²⁴ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in titun naskəlimən itəmat məmə okol nəsotəmeən, kən titun nolən itəmat məmə nəme təfagə rat tikə ağin e nəmegəhən rəhatəmat, nian otos itəmat nakotuwin e nəhag-əhagən rəha niğanəmtin, kən nikitəmat tagien pık ağin ikin əh. ²⁵ Uhgın kitia əm, kən in İosmegəh rəhatat e İesu Kristo rəhatat İərəmərə. Pəs kotən məmə nənwiwiən, ne nepətən, ne nəsanənən, ne nərəmərəən rafin ağin, in rəha Uhgın, aypən ağin mətoarus-pa u-roiu, matuwin namnun tikə. !Əwəh!

Nol Əpən

Nol əpən natimnat kəm Jon

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Nol Əpən

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pık in. In təməte naoa mın u: Namnusən Təwir itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? In təməte naoa u tatuwin kəm niməfak sepın itəm koatatig e nitən mın ikın Esia, ne matuwın mın kəm niməfak mın ikın mın rafın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian u itəm təməte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəm-iasol rəha kapman tahmen əm məmə in uhgın rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəmə etəmim kitiəh əm in ilis agın, etəmim u in Iesu Kristo. In əm un, in İərəməərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tınatol nəratən kəm iəfak mın. Kəmotahl-ipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətig in pisin əm. Uhgın tos-ipən napilairən wir agın kit kəm Jon məmə otəplan Iesu Kristo əpəh e nego e neai. Kən in məplan mın natimnat itəm otəpanuwa, tahmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgın otol win e nəluaginən itəm netəmim ne Setan okotol ilat mın, ne nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim e namnun nian.

?Təməte naoa u o naka? In təməte naoa u məmə otol əp məmə Iesu Kristo in İərəməərə, kənu məgətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak mın məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis mın okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgın. Otəsuwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak mın, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak mın ne netəmim u ilat koatatig e nian iəkis mın nian u roi. Nian Iesu Kristo otitəlig-pa mın, kən in otıləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat mın itəm Iesu Kristo təmol əp.* Natimnat mın u, Uhgın təmos-ipən kəm Iesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat itəm otəsuwəhən təike muwa. Kristo təməhl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən məgətun natimnat mın u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon təmətul-arəp o natimnat rafın itəm in təməplan, kən mətə rəkis ilat e naoa u. Natimnat mın un itəm in təməplan, in nəghatən rəha Uhgın ne nən-iarəpən rəha Iesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətəfin-iarəp nəghatən mın u, itəm Uhgın təmos-ipa, in otətig e nəwirən pahrien. Kən netəm mın un itəm koatəto kən moatos e nikilat kən moatol, okotətig mın e nəwirən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat mın u, naoa u tatəghat-in, tınəkuəkir agın.

Jon təməte naoa kəm niməfak mın ilat sepın

⁴ Io Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak mın ilat sepın əpəh e nitən Esia.

Pəs Uhgın u itəm tətətig roi, təmətətig lilin, kən otəpanatig lilin mın, in otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmin ilat

* **1:1:** “Təmol əp,” nipətin u, məmə tatəgətun nat kit itəm aupən, nipətin tatəhluag. E Bislama, katən məmə, “rivilem.”

sepın† itəm koatətiḡ aupən e jea rəha kig, ilat mın okotol nulan etəmat. ⁵ Kən Iesu Kristo mın, in otawte-in mın nulan kəm itəmat. Kristo un təmətul-arəp əskasik o nıpahrienən, kənu inəh, in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nımısən,‡ kən in tərəmərə e kig mın rəha nətueintən. §

Pəs nənwiwiən tuwın o Iesu Kristo u, in təmölkeike itat, kən nıtan təmaıəh məmə otikis itat e nolən rəha təfagə rat. ⁶ In Kig rəhatat, kən təmöl kitat kotatig ahgin rəhan nərəmərəən, kən mol kitat kotuwa pris mın rəha Uhgın rəhan, koatol wək rəha Tata rəhan. !Pəs nənwiwiən o rəhan nepətən ne nəsanənən tuwın o Iesu Kristo, namnun tikə! !Pəs in otərəmərə lilin! Pəs otol nəhlan. Əwəh.

⁷ !Otəplan-tu! In tatuwa e mal napuə,* kən netəmim rafin okotətag-pən motəplan e nıganəmtilat ətuatıp, kən netəm mın u kəmotaru in aupən, okotəplan mın, kən netemim e noanol mın rafin e nətueintən, nıkilat otahmə, motasək əfəməh məto-inu kəmotəplan. †

In otəkəike mol nəhlan. !Əwəh!

⁸ İərəmərə Uhgın tatən məmə, “İo Nəukətın ne Namnun.‡ İo u etatig roiu, kən emətətiḡ lilin, kən epanətətiḡ lilin mın, kən io un, Nahgik Tepət Pık Agın.”

Jon təməplan Nəti Etəmim

⁹ İo Jon, piatəmat u, itəm kitat koatos kələh nelmitat mın kitıəh e Iesu o nahməən, ne natigən e nərəmərəən rəhan, ne nətul əskasikən e nian rəha nahməən. Kəmərakin-pən io e nəptən u Patmos, § məto-inun iatən-iarəp nəghatən mın un itəm Uhgın tatos-ıpa, kən matətul-arəp o Iesu. ¹⁰ In Nian rəha İərəmərə rəhatat,* kən emərioah e Narmın Rəha Uhgın, kən rəhan nəsanənən təmöl kəm io, kən ekəto nəwian asol kit e məntaak, tahmen əm e təwi, ¹¹ kən nəwian u tatən məmə, “Əte rəkis e naoa natımnat mın rafin itəm natəplan kən mahl-ıpən kəm nıməfak sepın. İlat koatuwın kəm Efesas, kən Sımana, kən Pekamam, kən Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

¹² Kən əmun, ekeirair məmə ekəplan-tu, məmə pah tatəghat kəm io. Kən nian emeirair, məplan nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, ¹³ kən ilugin e nat katəhtu-pər lait mın u lan, eməplan suah kit tahmen e Nəti Etəmim, † rəhan napən kaifəməh u kaifəməh. Kən kəməlis manikiləhan e kətət, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt.‡ ¹⁴ Rəhn-kapə ne noanun tərüən tərüən mə nahwi noan nıtəhəi, § * kən nıganəmtın tətasiə tahmen e nəmnamin nıgəm. † ¹⁵ Nelkin tahmen e pırons,‡ itəm kəmaan e nıgəm məmə otaiəh rəkis-in namtəən, mafəl itəm təwır, kən uarisig un, kərəpe məmə in otəwır matıpıt-ıpıt. Kən nəwian iahgin iahgin tahmen e nıtəhəi asol kit tatem noanahluəluə; ¹⁶ In tatos məhau ilat sepın e nelmin matıp, kənu naip kit rəha nəluaginən in tasilə e nıkalın kərən mil, § tətisi-pən e nıpəgnoan, kən suah un təhag-əhag mıtasiə, tahmen e mıtgar əpə e nərəuiəgən.

† **1:4:** Narmın ilat sepın itəm koatətiḡ aupən e rəhan tıron, (Nol Əpən 3:1; 4:4; 5:6), okəm-naka in suatıp rəha nənən Narmın Rəha Uhgın; məto okəm-naka ilat nagelo sepın u kotəsanən (Nol Əpən 1:20; 8:2) itəm koatətiḡ aupən e tıron. Nampa sepın u, kəmehm mau fifti-foa e Nol Əpən. E Naoa Rəha Uhgın, nian neen tatən “ilat sepın” məto nıpətın məmə ilat rafin agın. ‡ **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 § **1:5:** Sam 89:27; Nol Əpən 17:14; 19:16 * **1:7:** Dan 7:13 † **1:7:** Sek 12:10 ‡ **1:8:** Nəghatən ətuatıp u rəha Iesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. § **1:9:** Nəptən u Patmos, in aelan kit. * **1:10:** Nian rəha İərəmərə u, in Santei. † **1:13:** Dan 7:13 ‡ **1:13:** Napən əh katən, in napən rəha pris asol agın. Iesu in rəhatat pris asol agın. § **1:14:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “in tərüən tərüən mə sno.” * **1:14:** Dan 7:9 † **1:14:** Esik 1:28 ‡ **1:15:** Pırons, in iaen kit, kala rəhan tahmen e kol. § **1:16:** Hip 4:12; Jon 12:48

17 Nian eməplan suah əh, emeiuaiu morin io əh nelkin ikin, tahmen əm məmə emimis.* Məto in təmea-pa mek io e rəhn matip kən məmə, “Əsəginən. Io u, io emaupən matig, kən io iatol namnun agin. 18 Io u, Etəm Tatəmegəh.† ! Emimis aupən, kən məto əplan-tu, iatəmegəh lilin! Kən io iatos ki rəha Nəmisən ne ki rəha Noanpən.‡

19 “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen natəplan u-roiu, ne natimnat neen min itəm tatuwa. 20 Məto ekuhapik e nipəti məhau min ilat sepın itəm nəməplan iatos e nelmək matip, ne nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Məhau min u ilat sepın, nipətin u nagelo min rəha niməfak sepın. Kənu nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e kol, nipətin un, niməfak min un ilat sepın.

2

Nəghatən təmuwın kəm iəfak min ikin Efesas

1 “Əte naoa kit tuwın o nagelo* rəha niməfak e taon Efesas, mən-ipən məmə, Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepın e nelmin matip† kən mətaliwək ilugin e nat katəhtu-pər lait min lan,‡ u itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən ilat sepın.

2 Io ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun wək pik min rəhatəmat, kən mitun min məmə nəkotətul-iəkis. Ekitun məmə itəmat nakotahtosig-in netəm rat. Nəmotakil netəm min un itəm ilat kotəmə ilat aposol min, məto sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis məmə ilat ieiua min.

3 Ekitun min məmə itəmat nakotos nətəligən əfəməh. Nəratən təmiləs pap itəmat, məto noatətul-iəkis o nərgək, məsotəpou-inən.

4 Məto iatehm nipəgnəmtin kit əh-ikin nəmotol, təsahmenən e niganəmtək. Nəmotapəs nolkeikeən§ aupən rəhatəmat. 5 Nikitəmat tuəhtu nolkeikeən itəm nəmoatatig lan aupən. Otəuhlin itəmat, kən motol natimnat min u nəmoatol aupən. Okəmə nəsotolən, kən ekuwa, miləs-irəkis rəhatəmat nat katəhtu-pər lait lan e nəmeen. 6 Məto nat kitiəh əm əh-ikin, noatol in təwir. Itəmat nakotətəhau nolən rat min rəha netəmin rəha Nikolas,* tahmen əm lak, iatol mihin.

7 Etəm matəgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, io iategəhan-in məmə in otun noa nig rəha nəmegəhən itəm tatəwiə e nasumən rəha Uhgın.”†

Nəghatən təmuwın kəm iəfak min ikin Simana

8 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon Simana, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm təmaupən matig, kən in otol namnun agin.‡ In təmimis kən məmegəh min,§ kən in tatən məmə,

9 Netəm Simana, ekitun rəhatəmat nahməən. Ekitun məmə itəmat ian-rat min, məto sənəmə itəmat ian-rat min pahrien. !Itəmat, rəhatəmat nautə

* **1:17:** Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6 † **1:18:** Sam 42:2 ‡ **1:18:** “Io iatos ki rəha Nəmisən ne ki rəha Noanpən,” nipətin u məmə iatos nepətən o nahtosigən ne nerəhən e ket rəha Imə Netəm Kəmotimis Ikin, kən mol netəmin kəmotimis ilat kotəmegəh min. * **2:1:** Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha niməfak. † **2:1:** Nol Əpən 1:16 ‡ **2:1:** Nol Əpən 1:12-13 § **2:4:** Jon 13:35; Jer 2:2-5 * **2:6:** Netəm rəha Nikolas min un, kitat kəsotitun wirən natimnat tepət elat o rəhalat etəm-iasol. Ilat netəmin neen rəha niməfak, məto ilat koatən məmə kitun nəfakən kəm narmi nat min, kənu kitun nit ənəpinən itəm. Ilat koatən məmə nolən min əh, təsərəkinən narmitəm. † **2:7:** Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol Əpən 22:2 ‡ **2:8:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “tol namnun agin,” nipətin u, tətətig nian rafin. § **2:8:** Nol Əpən 1:17-18

tepət agin! Ekitun mə ieiua min neen itəm koatən nəghatən moatalik itəmat lan, moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp.* Rəhalat nimə rəha nuəfiminən in nuəfiminən rəha Setan əm.† 10 Sotəginən nahməən min itəm otəsuwəhən koatuwa etəmat. İatən-ipinə kəm itəmat, məmə Setan otəpanəmki-pən itəmat neen e kalapus məmə Uhgın otekasgəwin nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotatig e nahməən o nian ilat ten.‡ Otətul əskasik, nat əpnəpin okəmə itəmat neen okotimis, kən io oekos-ipinə rəham nətouən, təhmen-pən əm məmə katəfauin-pən nat kit e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuən, kən rəham nətouən in nəmegəhən lili.

11 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, nimisən otəsuwinən e noanəmnamin nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Pekamam

12 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluaginən kit itəm tasilə e nəwtain kərən mil.*

13 Ekitun ikin nəkotatig ikin. İkin əh, Setan tatəpələh, matərəməyə ikin. Məto itəmat noatətul-ia kis ron io. Nəməsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. İmatəmat, Setan tətətig ikin, kən kəməhamnu rəhak etənim Antipas, itəm təmətul əskasik o nən-iarəpən io. Nat əpnəpin məmə nian əh təmiəkis pap otəmat, məto itəmat nəmotahatətə əskasik lak.

14 Məto in əm un, iatehm nipəgnəmtin min neen itəm itəmat noatol itəm təsətuatipən e nigənəmtək. İtəmat neen u ikin-un, noatəgətun netənim u ikin-un məmə okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmol suatip kəm Kig Palak məmə in otos-ipən-os-ipən kəm netəm Isrel, kən pəs ilat kotol nolən rat, moatun nagwənən itəm kəmol sakrifais lan tatuwin kəm narmi nat itəm kəmasgəwin e nig, kən moatit əpnəpin ilat min.† 15 Kən e nolən kitəh əm ilat netəm Isrel min əh, itəmat neen u ikin nəkoatətəu-pən nəghatən rəha netənim rəha Nikolas.‡ 16 !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəuhlin wəhai əm nətəligən rəhatəmat o nolən rat min rəhatəmat! Okəmə nəsotolən, otəsuwəhən oekimnə otəmat, kən iakoh netəm min un, kən mətə ilat e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nipəgnoak.

17 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etənim itəm tatol win e nəluaginən, io oekos-ipən nagwənən anion u mana§ kəm in. Oekos-ipən min kəpiel ruən kit kəm in, itəm kəməte-pən nərgin wi lan, kən in pisin əm un, itəm otos, titun nərgin.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Tuatira

18 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Tuatira, mən-ipən məmə,

* 2:9: ?Nəghatən u, “moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp,” nipətin naka? In tatəghat-in ətuatip netəm min u noanol rəha Isrel. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nipətin un məmə netənim pahrien rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netənim min ətuatip rəha Uhgın. (Kal 6:15-16). † 2:9: Jon 8:33-47 ‡ 2:10: Nian ten nipətin un, məmə nian rəha nahməən otəkəike mol namnun. § 2:11: Nol əpən 20:11-15; 21:8 * 2:12: Nol əpən 1:16 † 2:14: Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 ‡ 2:15: Əplan-tu futnot e Nol əpən 2:6. § 2:17: Jon 6:31-33,35,48,51

Nəghatən u, in nəghatən rəha Nəti Uhgın. Niganəmtin tətasiə tahmen e nəmnamin nigəm, ne nelkin tahmen e pırons* itəm kəmərapə məmə in otəwir matipit-ipit.† Tatən məmə,

19 Enitun rəkis nolən min rəhatəmat, netəm Tuatira. Ekitun rəhatəmat nolkeikeən ne nahatətəən, ne nasituən e netəmim, kən ekitun min məmə nətəligən rəhatəmat təfəmäh o nətul əskasikən. Ekitun məmə nolən min rəhatəmat noatol roiu, təwir maprəkis-in nolən min rəhatəmat aupən.

20 Məto iatehm nıpəgnəmtin kit əh-ikin noatol itəm təsətuatipən e niganəmtək. Itəmat noategəhan-in nolən rəha pətan əh itəm tahmen e pətan aupən u, Jesepel.‡ In tatən məmə in ien kit, məto nəgətunən rəhan tatit rat rəhak min iolwək, matol məmə ilat koatit əpnəpın ilat min, kən moatun nəgwənən u itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat itəm kəmasgəwın e nig. 21 Ematəsağın pətan əh məmə in otəuhlin rəhan nolən rəha nətou-pən əpnəpınən iərman, məto in tapəs. 22 Tol nəhlan, roiu əh, oekol in tatimis pik e rəhan pet. Kən netəm min u itəm kəmotit əpnəpın ilat min, ilat Jesepel u, okəmə ilat kəsotəuhlinən ilat e nosən nolən rəha pətan əh, oekol ilat min koatəto tərət pik, kən məsou-in ilat e pet u rəha nahməən. 23 Kən ekau kitiəh əm e nenətın min, moh ilat kotimis. Tol nəhlan, kən niməfak min rafin okotitun məmə io əm un, ekitun nətəligən min rəha netəmim, ne nikilat. Kən io ekos-ipən nətouən rəhatəmat tətəu-pən əm rəhatəmat nolən min itəm nəmoatol.§

24 Məto itəmat u, netəm Tuatira itəm nəməsotosən o nəgətunən rəha Jesepel əh, iatəghat kəm itəmat roiu. Ekitun məmə itəmat nəməsotosən natimnat itəm katən məmə nat ağın min rəha Setan itəm tatəhluaig-in məntaan. Esələhəu-pənən nat figəm kit min kəm itəmat, məto iakolkeike məmə nəkotol nat kitiəh əm, inun, 25 otaskəlim tiəkis əm e nat itəm ninotos rəkis, mətoarus io ekitəlig-pa.

26-27 Etəm otol win e nəluaginən u, kən tatətul əskasik o nolən nəwiak, matuwın, matuwın mətoarus namnun, kən io ekos-ipən nepətən u kəm in, itəm rəhak tata təmos-ipa kəm io, məmə in otərəməə e kantri pisin pisin min. Kən in otos rəhan nəlnal itəm in nəmtətın rəha nərig asol rəhan, kəmol e iaen, kən in otatgəhl-atgəhl netəm e nətueintən, tahmen-pən əm məmə iaen itəm təmohapiləs-ohapiləs sospən kəmol e noanisip. 28 Kən io ekos-ipən min məhau u, fetukai kəm in.*

29 Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

3

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Satis

1 “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon u Satis, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmın rəha Uhgın ilat sepın,* kən matos min məhau sepın.† Nəghatən u rəhan itəm tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

Ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat ninotimis rəkis. 2 !Otair-ta! Nolən wir min rəhatəmat nəmoatol aupən, otəsuwəhən tikə ağın. Məto itəmat nəkotəkəike

* 2:18: Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol. † 2:18: Dan 10:6; Nol Əpən 1:14-15

‡ 2:20: Pətan u, in pətan kit əh Tuatira. Okəmə naka nərgın pahrien u Jesepel, o okəm-naka, kəmən əm mə Jesepel məto-inu in tahmen e Jesepel u aupən, pətan rəha Kig Ehəp

(1 King 21:25-26). In təmit netəmim e suatip kit məmə okotol sakrifais kəm narmın nat min, kən motətəu-pən nolən rəha nit əpnəpınən iərman ne pətan. Okəmə naka in tahmen e Nikolas itəm kəmən e 2:6,15. § 2:23: Jer 17:10 * 2:28: Nol Əpən 22:16 * 3:1: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 † 3:1: Nol Əpən 1:16

motalkut məmə onəkotos-ipər mın nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasik, məto-inu esəplanən əh nolən wır kit itəm nəmotol motuwın motol namnun lan, kən tətuatip e niganəmti Uhgın rəhak. ³ Tol nəhlan, nikitəmat tuəh nəghatən itəm nəmotos, kən moatəto aupən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapıl əlu-əlu, oekiet-arəp otəmat tahmen e iakləh, kən itəmat okol nəsoıtıtunən məmə nian naka oekimnə otəmat.

⁴ Məto itəmat noan məsin əm un ikın Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkimik. İlat kotətuatip, motahmen o naliwəkən itəmat mın io e napən ruən. ⁵ Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwın nulan e napən ruən. Kən okol esafəl rəkisən nərgin e naoa rəha nəmegəhən, kən io ekən-iarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo mın, məmə in rəhak ətuatip etəmim.‡

⁶ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikın Filatelfia

⁷ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Filatelfia, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, Etəm Tasim, kən in Nıpahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u aupən. § Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan.* Nəghatən u rəhan itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

⁸ Ekitun rəhatəmat nolən mın, netəm Filatelfia. Ekitun məmə rəhatəmat nəsanənən in noan məsin əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapəsən, kən məsotəhluag-inən məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-inən. ⁹ Otəplan-tu. Netəm mın un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat netəm Isrel, məto kəpə. İlat ieiua mın.† Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa motisin nulilat e nelkitəmat o nisaiian, kən okotən məmə nıpahrienən io ekolkeike itəmat.‡ ¹⁰ Emən-ipinə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəligən əfəməh o nətul əskasikən, tahmen əm lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən. § O nat u, io oekatıpal wır* otəmat e nian itəm nəratən otəsuwəhən tuwa e nətueintən mın rafin,† məmə otekəsgəwin-tu nahatətən rəha netəm rəha nətueintən.

¹¹ Otəsuwəhən ekuwa. Otəskəlim-iəkis natimnat mın itəm itəmat nınotos rəkis, məmə suah kit otəsosən rəham nətouən‡ itəm nınol win rəkis lan. ¹² Etəm otol win e nəluaginən, kən io oekol in tahmen e nig əsol kit itəm tətəruəsan Nimə Rəha Uhgın rəhak. Kən in okol təsietən e Nimə əh nian kit. Kən io, oekəte-pən nərgi Uhgın rəhak lan, ne nərgi taon rəha Uhgın rəhak lan. Taon u, in Jerusalem wi, itəm Uhgın rəhak otahl-ıpa, otisi-pər e nego e neai, meiuaiu-pa. Kən io oekəte-pən mın nərgək wi e suah u.

‡ 3:5: Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 § 3:7: “Ki rəha Tefit” u, tatəpsen-pən nepətən itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətən məmə oterəh kən mahtosig-in suah kit itəm tətəwin imə; Nol Əpən 1:18. * 3:7: Aes 22:22 † 3:9: Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm Isrel, məto kəpə,” in tatəghat-in ətuatip netəm mın u noanol rəha Isrel mın. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nıpətın un məmə netəmim pahrienən rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim mın ətuatip rəha Uhgın (Kal 6:15-16). ‡ 3:9: Jon 8:44; Nol Əpən 2:9 § 3:10: Hip 12:1-3 * 3:10: “Oekatıpal,” nıpətın u, məmə, “Oekehə wır etəmat,” inu “protektekə yufala,” e Bislama. † 3:10: Jon 17:15 ‡ 3:11: “Nətouən” əh, tatəghat-in, in hat kit kəmol e nımali nig, o narmi nımali nig kəmol e kol, kən katəfauin-pən e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuən. Kən hat itəm Kristo otəfauin-pən e rəhn-kapə etəmim o rəhan nətul-iəkisən, in otəkəike matehə wır o netəm mın un itəm kotolkeike məmə okotos-irəkis olat. Inu, in nuwəhən nıməə nəghatən məmə ilat okəsotapəsən nətul əskasikən məmə ilat okəsotəmik-arəpən-inən nətouən rəhalat, inun, nəmegəhən lili ilat Kristo.

¹³ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Laotisia

¹⁴ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Laotisia, mən-ipən məmə,

!Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Nipahrienən! In un, in etəm kitun nagileən lan məmə tatətul-arəp o nən-iarəpən nipahrienən əm, kən in nəukətın§ natimnat rafin itəm Uhgın təmol.* Nəghatən u rəhan, itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

¹⁵ Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen e nəhau itəm tarion əm. Təwir məmə onəkotətul əm e kitiəh, onəkotətəp o onəkotəgəpan. ¹⁶ Itəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən məsotətəpən—tol nəhlan, oiakagəh rəkis-in itəmat roiu, ¹⁷ məto-inun itəmat nakotən məmə, ‘Rəhatimat nautə tepət, ioatos məni asol, rəhatimat nəmegəhən təwir, natimnat rafin tatig, kən nat kit təsikəən otimat.’ Məto itəmat nəkotəruru məmə itəmat ninotatig rəkis e nərətən, itəmat nəkotal nasakitunən, rəhatəmat nautə tikə agin, nigənəmtitəmat təpis, kən nakotaiu piəpiə əm. ¹⁸ O nat u, iatən-ipinə ətuatip kəm itəmat, təwir məmə onəkotos-nəmtin iaen u kol tatipit-ipit ron io, itəm kəmuwaan e nigəm tus rəkis namtəən lan,† kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otepət. Kən onəkotos-nəmtin min napən ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin nipətitəmat un, itəm tol naulisən. Kən moatos-nəmtin min mərisin ron io, motol-pən e nigənəmtitəmat, məmə nigənəmtitəmat otalien, nəkotəplan wir nat.

¹⁹ Netəm min un rafin itəm iakolkeike pik ilat, io iatəghat əskasik kəm ilat matəg-ətuatip-in ilat. Tol nəhlan, təwir məmə nikitəmat otimis-pa lak, kən motəuhlin-pa e nolən rat min rəhatəmat. ²⁰ !Otətəlig-tu! Io iatətul e nafiluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tətə nəwiak kən terəh e toa, kən ekuwin imə kən magwən itimlau min.

²¹ Io emol win e nəluaginən kən matəpələh-pər itimlau rəhak Tata e rəhan jea, matuərəməərə. Kən e nolən kitiəh əm, etəm otol win e nəluaginən, io ekegəhan-in məmə otəpələh itimlau min e rəhak jea, matərəməərə itimlau min io.

²² Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

4

Nəfakən e nego e neai

¹ !Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwian kitiəh əm itəm eməto aupən, inun itəm in iahgin iahgin tahmen əm e təwi, tınatəghat min kəm io, kən tatən-ipa məmə, “Ər-tu muwa ikin-u, ekəgətun ik e natimnat min un, itəm okəpanol.” ² E nian kitiəh əm, nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın təmol kəm io, kən ekasipən əpəh aupən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə e nego e neai.* ³ Kən etəm tatəpələh ikin əh, eməplan in təwir matəlip, matipit-ipit, tahmen e kəpiel wir kəiu nərgilau un tiaspa ne kanilian. Kən mirai-mirai kit təmuwin mitəlau e jea rəhan, kən mirai mirai əh tətasiə təhag-əhag tahmen

§ 3:14: “Nəukəti natimnat rafin itəm Uhgın təmol,” nipətin kəiu e nəghatən Kris. Iesu in Nəukətin, nipətin un, in təmol natimnat rafin; kən in min in İərəməərə e natimnat rafin. * 3:14: Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nol Əpən 1:17 † 3:18: Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9 * 4:2: Esik 1:26-28

e kəpiel wır kit u, emiral.† 4 Kən mıtəlau-itəlau e jea asol rəha kig əh, jea neen mın ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwın e natımnat ruən, kən motəfauin hat mın rəha nısiiaiən, itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit. 5 Kən ikın əh, jea rəha kig tətətig ikın, tatıpit, kən kaluəluə tıtatıperəh matiet ikın. Aupən e jea rəha kig, noanısiə ilat sepin koatuəp. Inəh, narmin rəha Uhgın ilat sepin.‡ 6 Kən ikın əh aupən e jea rəha kig, nat kit mın əh-ikın tahmen e nıtəhəi, mətə tahmen e kıləs, itəm tatəlıp, matıpit-ıpit.

İlugın ikın əh, kən tıtəlau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikın, ilat kuwıt, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən nıganəmtılat tepət tepət, tatəper-ıpən əpnarıpın əm e nərpılat ne məntaalət ne. 7 In aupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwiər, kən nampa tri lan, rəhn-kapə tahmen e etəmim, kən nampa fo lan, tahmen e malıkım itəm tatiwig. 8 Nat mın əh itəm koatəmegəh, ilat kuwıt, mətə nıməlməlilət ilat sikis, kən nıganəmtılat tıərəfin əpnarıpın əm ilat, muwın əpəh e nəwtain nıməlməlilət ləhau ikın ne. Nıan rafın ilat kotan napuən lapın ne lenian, məsotamegən, koatan məmə:

“!İərəmərə Uhgın Nahgın Tepət Pık Agın
in tasim, tasim, tasim pık agın,
itəm in tətətig roıu,
təmətətig lılın,
otəpanətətig lılın!”§

9 Kən nat mın əh itəm koatəmegəh, koatən nıpahrienən e nepətən rəha Uhgın, kən moatos-ıpən nısiiaiən kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matəramərə, mətətig lılın, namnun tıkə. 10 Kən nıan nat mın əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koteıuıu moatısın nulılət kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matəramərə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lılın, namnun tıkə. İlat kotısın nulılət kəm in, kən nıpınəgılət taru nısip, kən ilat koatəpeg rəkıs rəhalat hat mın rəha nısiiaiən, kən moatəlin aupən-in rəhan jea, kən moatən məmə,

11 “Rəhatımat İərəmərə Uhgın,

İk nakətuatıp, mahmen agın məmə onakos nənwıwıən rafın,

ne nısiiaiən rafın,

ne nəsanənən rafın,

mətə-inun ik nəmol natımnat rafın.

İk nəmol ilat mətə-inu ik nəmolkeike məmə ilat okotətig.

Kən mətə-inu ik nəmolkeike nəhlan, ilat kotətig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapık naoa itəm kəmaıu-aiu

1 Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmın matıp itəm kəmaıu-aiu, kən naoa un kəmətə-pən nat e nıkalın kərən mil, kən kəmaıu-aiu kuwaan ətain mau sepin məmə otaskəlım tıəkıs. 2 Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəməh matən-ıarəp məmə, “?Pah u in tahmen mətuatıp məmə oteatıp rəkıs nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapık?” 3 Mətə etəmim kit tıkə ilıs e nego e neai, o ləhau e nətueıntən, o nıki nıməptən, kit okol təsətuatıpən o nurapıkən naoa u, mafın. 4 Kən emətəsək mətəsək, mətə-inun kəsəplanən etəmim kit itəm tahmen mətuatıp

† 4:3: Tiaspa okəm-naka in kəpiel amıəmıtə, kən kanılian okəm-naka in kəpiel asiə. Emiral mın un, kəpiel amıəmıtə mın. Kitat kotəruru ətuatıp kala rəhalat itəm in tatən, mətə nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wır mın, kotəwır, moatıpit-ıpit. ‡ 4:5: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4. § 4:8: Eks 3:14

o nurapikən naoa u, mafin. ⁵ Kən etəm-iasol mın u kit itəm təməwiətən, tən-
ipa kəm io məmə, “!Sasəkən! Mıtəg-pən-tu məplan, Laion rəha Noanol rəha
Juta,* in nəukəti Tefit,† in tinol win rəkis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in
tətuatip agin-əh o nurapikən naoa əh, kən meatip rəkis nat əh ilat sepın itəm
kəmuwaan ətain lan.”

⁶ Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat
kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u,
nəkəplan məmə kəmoħamnu rəkis. Kən rəhniƨpat ilat sepın,‡ kən niġanəmtin
ilat sepın mın, ilat un, koatətul o narmın rəha Uhgın ilat sepın itəm təmahl-
iarəp ilat kotuwın e nətueintən. ⁷ Nəti Sipsip əh, təmuwın meapən mos-irəkis
naoa u e rəhn matip kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea. ⁸ Kən nian in tinaskəlim
naoa un, kən nat mın un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm
kəmos nəwiətən ilat tuente-fo, ilat kotisin nulilat o Nəti Sipsip, moteiuaiu,
niƨinəġilat taru niƨip. Ilat rafin koatos hap§ mın ne pesin mın itəm kəmol e
iaen u kol tatipit-ipit, tərıoah e nat piən-piən mın itəm nəmiəwın təwir. Kən
nat piən-piən u, in tahmen e nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın.*

⁹ Kən nat mın un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm
kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə,
“!k nakətuatip, mahmen agin o niłəsən naoa u,
kən meatip rəkis nat mın itəm kəmuwaan ətain lan,
məto-inun kəmoħamnu ik,
kən nəmos-nəmtin netəmim e nitam
məmə ilat rəha Uhgın.

Kən ilat kəmotisi-pən e noanol mın rafin,
ne nəġhatən mın rafin,
ne kantri mın rafin,
ne netəm nuwigilat tol pišin pišin mın,

¹⁰ kən nəmol ilat kotatig ahġin rəham nərəmərəən,

kən ilat rəham pris mın,
koatol wək rəha Uhgın rəhatimat.

Ilat okotərəməərə e nətueintən.”

¹¹ Kən ekətag-pən mın məplan, kən məto mın nəwia nagelo mın tepət, tepət,
okol kəruru nafinən. Kəmotətul, motitəlau e jea rəha kig, ne nat mın u itəm
koatəmegəh, ne netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən. ¹² Kən ilat kotan əfəməh
napuən məmə:

“!Nəti Sipsip itəm kəmoħamnu,
in tətuatip mahmen agin məmə kotəwiwi in,
məto-inu tatos rafin nəsanənən,
ne nautə, ne nenatigən,
ne nahġin, ne nepətən əhag-əhag!
!Təwir agin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³ Kən eməto mın natimnat rafin itəm Uhgın təmol e nego e neai, ne
nətueintən, ne Imə Netəm Kəmotimis İkin, ne e niki nitəhəi, ne natimnat mın
rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwiwiən ne niƨiaiiən tatuwın o kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea ne
Nəti Sipsip,

məto-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne nərəmərəən.

!Pəs nənwiwiən ne niƨiaiiən tuwın olau,
kən tatuwın, matuwın, matuwın, namnun tikə!”

* 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1 ‡ 5:6: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 § 5:8: “Hap,” in nat
kit katoħ tətən napuən, tahmen e kitar. * 5:8: Sam 141:2

¹⁴ Kən nat mın un ilat kuwıt itəm koatəmegəh, kotəmə, “!Əwəh!” kən netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən kotisin nulilat ron, moteiuaiu, nıpınəgilat taru nisip, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaiu-aiu lan

¹ Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nian in təmatgəhl rəkis nat kit itəm kəmuwaan ətain e naoa kəmaiu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit ilat kuwıt tagət əfəməh e nəwian kit tahmen e kaluəluə, məmə, “!Wa-tu!” ² Ekətag-pər məplan hos kəruən kit. Etəm tətəsüə-pər lan tatiləs nıfagə, kən kəməfauin-pən hat rəha nisaiian kəm in, tahmen e hat rəha etəm tinol win rəkis e nəluaginən. In təmaiu matuwın tahmen e etəm təmol win e nəluaginən, kən matuwın mın məmə otol mın win.

³ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tu lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat tatəmegəh itəm tatol nampa tu lan təmə, “!Wa-tu!” ⁴ Kən hos pısın kit mın itəm tasiə, təmaiu muwa. Etəm titəsüə lan, kəmos-ıpən nisa asol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nepətən məmə otos-irəkis nəməlinuən itəm tətətig e nətueintən, məmə netəmim koatəluagin əm moatohamnu-ohamnu ilat mın ikın mın rafın.

⁵ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa tri lan, təmə, “!Wa-tu!” Kən ekətag-pər məplan hos kapın kit. Etəm titəsüə lan tatitol sikəl* kit. ⁶ Kənu eməto nəwian kit tətisi-pən ilugin e nat koatəmegəh mın ilat kuwıt, matən məmə, “Uwın, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nitən mın, kən ilat okotəkəike motərakin məni asol o nosən nagwənən noan məsin əm. Məto onəsərəkınən nəukəti nig olif mın itəm katol oel e noan, kən nəsərəkınən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan.”

⁷ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa fo lan, tatən məmə, “!Wa-tu!” ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm titəsüə lan, nərgin u Nımısən, ilau etəmim kit, nərgin u, Noanpən, tətuarisig-in mətian. Kəmıos nepətən məmə okohamnu netəmim e naip ne nəumis ne nımısən ne nat megəh iarupın mın. Kəmıos nepətən nəhlan, tahmen-in nəwtain nətueintən kitəh, mapəs əm nəwtain kışil.

⁹ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta,† ləhau ikın, məplan netəm kəmohamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ İlat kotaun əfəməh moatən-ıpən kəm Uhgın məmə, “Ik nakərəmərə e natimnat rafın, ik nakasim, kən ik nıpahrienən. ?O nəghan ne kən ik onakələhəu nəghatən məmə netəm rəha nətueintən kəmotol tərət, kən mol nalpınən kəm ilat o nat itəm kəmotol etimat? ?Onagəhən nakalpın nitai nitatimat e netəm mın əh?”

¹¹ Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ıpən napən ruən kəm ilat rafın. Məto kəmən-ıpən kəm ilat məmə okotəmeg mın noan məsin əm mətoarus nampa apıəpiə rəha pialat mın ne wınilat mın, otuwa pitən mahmen. Pialat mın ne wınilat mın u, netəmim mın rəha İesu, itəm okəpanohamnu ilat o rəhalat nahatətən.

¹² Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, namig asol kit təməloal. Mıtgar təmapınəp agın, kən

* **6:5:** E nian rəha nəumis, kən netəmim kotakil natimnat o noorən nagwənən. † **6:9:** Olta u, in tēpıl kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais mın ikın. Kən netəm mın u, okəm-naka ilat kotahmen ətuatıp e sakrifais kit itəm tətuwın o Uhgın.

məwig təmasiə ağın təhmen e nita.‡ 13 Kən məhau mın əpəh ilis e neai kəmotisas-pən e nətueintən, təhmen e noa nig u fik, itəm nımətag asol təmatigtig e noan pıəkəh tısas. 14 Kən neai təmıkə təhmen e nımıtiwın kəmaıu-aiu kıləs kəgım. § Kən nıtot mın ne nəptən mın kəmotəgım e nəmelat mın.

15 Kən kig mın rəha nətueintən ne iərəməərə mın, netəm-iasol mın rəha mopael mın, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm koatos nepətən, ne slef mın rafın, ne netəm sənəmə slef mın, ilat rafın kəmotəhluaig e nıpəg kəpiel asol mın, ne nıkalı kəpiel mın əpəh e nıkalkal nıtot asol mın.* 16 Kən ilat kəmotasək əfəməh-pən o nıtot mın ne kəpiel asol mın məmə, “Otısas, motoh ətain itımat, motəhluaig-in itımat o nıganəmıti kig u itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, ne o neməha rəha Nəti Sipsip,† 17 məto-inun nıan asol kəgın əh rəha neməha rəhalau tınuwa. ?Kən pah un in tıtun nətulən?”‡

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosən

*kəmol mak elat
mə rəha Uhgın*

1 Kən əmun ekəplan nagelo kuwit koatətul-pən e kona mın ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətəın rafın nımətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nımətag otıkə e nətueintən, ne nıtəhəi, ne nig mın.* 2 Kəmosipən nəsanənən kəm ilat o nərəkınən nəptən ne nıtəhəi. Kən ekətag-pən məplan nagelo kit mın tətisi-pah, tətıləs nat kit itəm Uhgın u, itəm tatəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətəgət əfəməh-pən kəm nagelo mın u kuwit, məmə, 3 “!Otəpəs pıtən! Sotəhlmanən nımətag məmə otəsərəkınən nıməptən ne nıtəhəi ne nig mın, pəs ekotol-pən pıtən mak rəha Uhgın rəhatat e nıpınəgi iolwək mın rəhan.”†

4 Kən eməto nampa rəha netəm kəmosos mak u rəha Uhgın. Netəmim wan-hanrit-foti-fo-taosən kəmotiet rəkıs e noanol mın rəha Isrel, ilat kəmosos mak əh.

5 E noanol rəha Juta, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Rupen, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Kat, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Aser, netəmim ilat tuelef-taosən.

6 E noanol rəha Nəptalı, netəmim ilat tuelef-taosən

E noanol rəha Manase, netəmim ilat tuelef-taosən.

7 E noanol rəha Simeon, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Lifae, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Isakar, netəmim ilat tuelef-taosən.

8 E noanol rəha Sepulun, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Josep, netəmim ilat tuelef-taosən.

Kən e noanol rəha Benjamin, netəmim ilat tuelef-taosən kəmosos mak əh.

Nımanın netəmim itəm kəmotuwın e napən ruən

9 Uarisig e natımnat mın u, emətag-pən əpəh əpən-in io, məplan nımanın netəmim tepət tepət, okol kəruru nafınən.‡ İlat koatısi-pən e kantri mın rafın, ne noanol mın rafın, ne nəghatən mın rafın, kən nuwigılat tol pısın pısın mın. İlat koatətul əpən e jea rəha kig, ne Nəti Sipsip. İlat koatuwin e napən ruən mın, kən moatos nelmi nəmıl e nelmılat. 10 Kən moatəgət əfəməh moatən məmə

‡ 6:12: Joel 2:31; Wək 2:20 § 6:14: Aes 34:4 * 6:15: Aes 2:10,19-22 † 6:16: Hos 10:8 ‡ 6:17: Joel 2:11; Mal 3:2 * 7:1: Nımətag kuwit əh, in nımətag rəha nərəkınən təhmen əm e in əh e Dan 7:2 ne
Jer 49:36-38. † 7:3: 2 Kor 1:22; Efes 1:13 ‡ 7:9: Jen 15:5

“Uhgın rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmioal suatip o nosmegəhən kitat.”

11 Nagelo min rafin ilat kotətul motitəlau e jea rəha kig, kən mitəlau min e netəm-iasol min itəm kəmos nəwiətən, ne nat koatəmegəh min u, ilat kuwit. Ilat moatəsin-pən nulilat aupən e jea rəha kig, moteiuaiu, nipiəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, 12 moatən məmə:

“!Əwəh! !Nipahrienən! Rəhatat Uhgın təwir pik, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgin tepət!

!Pəs kotənwiwi in, motisiəi-in, kən motən tagkiu kəm in matuwın matuwın nammun tikə! !Əwəh!”

13 Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən min u kit tətəpəh ron io məmə, “?Pah min əh koatuwin e natimnat ruən? ?Kən ilat kəmotisi-pən hiə?”

14 Kən ekuhalpın məmə, “Etəm-iasol. Ik əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm min əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kənəmotəikuas e rəhalat napən kən motol təruən e nita Nəti Sipsip. 15 Kən tol nəhlan,

“ilat kotətul aupən e nigənəmti Uhgın, itəm tatəpələh matərəməərə,

kən moatəfak kəm in e nərauiəgən ne lapın e Rəhan Nimə;

kən kig u itəm tatəpələh-pər e jea,

in otahgil kəm ilat min nian rafin.

16 Ilat, okol nəumis tısus minən ilat,

kən okol kəsotoaoa minən.

Kən nərauiə təsəhg minən ilat,

nape-apeən asol rəha mitgar otəsəhg minən ilat,

17 məto-inun, Nəti Sipsip itəm tatəpələh ilugin e jea rəha kig,

in otatehm ilat tahmen e etənim rəha nehmən sipsip.

In otit ilat, matuwın o nəmti nəhau megəh,§

kən Uhgın otafəl rafin nahui nəmtilat.”

8

Pesin rəha nat pien-pien

1 Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sepın itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən nagətən təmikə əpəh e nego e neai o nian əkuəkir kit, tahmen e hafaoa.*

2 Kən əmun eməplan nagelo sepın u kotətul aupən e nigənəmti Uhgın, kən ilat rafin koatos təwi.†

3 Kən nagelo kit min, in tatitol pesin kit itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəməmkı-pən nat pien-pien lan. Təmitol muwa mətul aupən e olta. Kəmos-ipən nat pien-pien tepət‡ kəm in, məmə otos-ipən təlmin nəfakən min rəha netənim rəha Uhgın, kən mos-ipən ilau kəm Uhgın, muwaan əpəh e olta kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm tatətul aupən e jea rəha kig. 4 Nəhaniəm rəha nat pien-pien min, ne nəfakən min rəha netənim rəha Uhgın, itəm nagelo tətəmik e nelmin, kəmotər motuwın o Uhgın. 5 Kən əmun nagelo təmitol nat pien-pien u e pesin, kən məmkı-pən nigəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məhtəg-iarəpən e nətueintən. Kən əmun, kaluəluə təmatiperəh, kənu təmipit, kən nərkərikən, kən namig təməloal.§

Təwi min

6 Kən nagelo sepın itəm koatos təwi min, kəmotətul matip o nahlan təwi.

§ 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol Əpən 22:1,17 * 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek 2:13 † 8:2: Təwi min əh e Baebol, sənəmə nuwigi nat itəhəi, məto təwi əh kəmol e rəhniəpat nat kit. ‡ 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e nigpis, kən kətuwaan məmə okəto nəhaniəm e nəmiəwin u itəm tatəpien wir. § 8:5: Eks 19:16-18

⁷ Kən nagelo itəm tətaupən, təməhl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne nigəm itəm kəmol pıləh-pıləh iləhal nita, kəmətəg-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nig min nəwtain kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus ma-kiras mitə kəmotuəp rafin.

⁸ Kən nagelo itəm tatol nampa tu lan in təməhl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nitot asol, itəm tatuəp, kəmərakin-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain nitəhəi kitiəh təmol nita, mapəs əm nəwtain kəiu. ⁹ Kən təmərəkin nat megəh min itəm kotatig itəhəi nəwtain kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu, kən mərəkin min nego min nəwtain kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu.

¹⁰ Kən nagelo itəm tatol nampa tri lan, təməhl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmiet, matuəp tahmen e noanisiə. Təmiet əpəh ilis e neai, meiuaiu misas-pən mus nəwtain nəhau min ne nəmti nəhau min nəwtain kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu. ¹¹ Məhau u, nərgin u Tarip Tarip. Kən əmun, nəhau min nəwtain kitiəh kəmotarip motarip, mapəs əm nəwtain kəiu. Kən netəmim tepət itəm kəmotənim nəhau arip, kəmotimis.

¹² Nagelo itəm tatol nampa fo lan, təməhl rəhan təwi. Kən nat kit təmoh mitgar, ne məwig ne məhau min, mol nəwtain mitgar kitiəh təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp. Kən nəwtain məwig kitiəh təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp, kən nəwtain məhau min kitiəh kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasiə. E nərauiəgən, kən tatərauia e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiəh. Kən nian lapin, tatəmihl e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiəh.*

¹³ Kən əmun ematəplan, kən məto malikim kit tatiwig e napuə, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisil min əh-ikin okəpanəhlahl min rəhalal təwi roiu, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netəmim rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tatol faif lan təməhl təwi

¹ Nagelo itəm tatol faif lan, tətahl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmisipər e neai miet-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nerəhən e nipəg asol itəm teiuaiu agin. ² Nian təmerəh e nipəg əh, nəhaniəm təmə, tahmen e nəhaniəm rəha iohe. Mitgar ne napuə kəmuəpinəp e nəhaniəm rəha nipəg asol.

³ Kənu nat kit tahmen e pitip, ilat tepət agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, moteiuaiu e nəptən, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nipikilat, kən titahmə titahmə.

⁴ Kəmən-ipən kəm pitip min məmə kəsotərəkinən ma-kiras ne nig min, ne natimnat itəm kotəwiə e nətueintən, məto okotərəkin əm netəm min un itəm kəsotosən mak rəha Uhgın e nipinəgilat. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus netəmim motol nahməən kəm ilat o məwig faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nahməən əh, itəm ilat okotəto tərət lan, taprəkis-in agin nəme nipiki welau itəhəi, nian tatus itəm, kətahmə.* ⁶ E nian min əh, netəmim okotegəs-in suatip o nimisən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimis, məto okol kəsotimisən.

⁷ Eməplan pitip asol min əh, ilat kotahmen e hos min itəm kəmotətul matip o nəluaginən. Ilat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən rəhn-kapəlat tahmen e rəha etəmim. ⁸ Noanulat

* **8:12:** Aes 13:10; Mak 13:24 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatip təməsənən nahməən rəha nipiki welau itəhəi. In təməh nahməən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iəmik nərik, məto rəhan nəme nəluin ne rəhan nahməən tərət maprəkis-in nəme nahməən rəha nipiki welau ne nahməən rəha nəme tımar.

kaifəmäh tahmen e noanu pətan, kən nəluilat tasilə tahmen e nəlui laion. ⁹ Nuwiligilat tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluaginən, kəmol e iaen, kən nawin nıməlməliilat tatuwa tahmen e hos tepət koatiuw kat min moatuwin e nəluaginən. ¹⁰ Nipikilat tatus itəm kətahmə taprəkis-in agin welau itəhəi. İlat koatos nəsanənən e nipikilat o nolən nahməən kəm netəmim o məwig faif. ¹¹ İlat, rəhalat kit əh-ikin etəm-iasol, in iərəmərə rəha nipəg asol itəm teiuaiu agin. E nəghatən rəha netəm Isrel, katən nərgin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nipətin u İərəkin.

¹² !Awe! Nəratən aypən tinol namnun, məto awe, awe, nəratən kəiu min əh-ikin okəpanueia.

¹³ Kən əmun, nagelo itəm tatol sikis lan təmahl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnipət olta u,† ilat kuwit, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən tatətul aypən e niganəmti Uhgın. ¹⁴ Kən nəwian əh təmən-ipən kəm nagelo itəm tatol sikis lan u tatiləs təwi, məmə, “İkis nagelo min un ilat kuwit itəm kəməlis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau asol İufretes.” ¹⁵ Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo min əh, ilat kuwit, kəməlin ilat kotətul matip u-roiu o aua ətuatip u, ne nian ətuatip u, ne məwig ətuatip u, ne nup ətuatip u, məmə okotohamnu netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiəh, motapəs kəiu. ¹⁶ Kən eməto nampa rəha mopael min rəhalat, itəm kotasuə e hos, kən ilat rafin tuhanrit-milian netəmim.

¹⁷ Kən e napilairən rəhak, eməplan hos min əh ne netəm kotasuə elat kotal nulan. Rəhalat iaen itəm tatəfətəin manikiləhalat, in tasiə tahmen e nigəm, mol pilu wir, kənu mauieh. Rəhn-kapə hos min u, kotahmen e rəhn-kapə laion min, kən nigəm ne nəpienən rat‡ ne nəhaniəm katəhalisi-pən e nipəgnoalat.

¹⁸ Kən nəratən asol miləhal u itəm kəməhaliet e nipəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netəmim e nətueintən nəwtain kitiəh, kapəs əm nəwtain kəiu. ¹⁹ Nəsanənən rəha hos min əh, tətisi-pən e nipəgnoalat, ne nipikilat, məto-inun nipikilat tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətətig e malnipikin. Kən hos min əh, koatus min netəmim e mal-nipikilat.

²⁰ Kən netəm min u, nəratən miləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natimnat min itəm ilat koatol. Kəməsotapəsən nəfakən kəm iərmis min ne narmi nat min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa, ne piron§ ne kəpiel, ne nig. İlat u narmi nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətoən nat, ne məsotaliwəkən. ²¹ Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nitəpən iərman ne pətan, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm təmos naoa əkəku

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kit min nahgin tepət tətisi-pər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mīrai-mīrai titəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mītasiə, tahmen e mīt, kən nelkin tahmen e pos asol mil u kətiauəp e nigəm. ² In tatos naoa əkəku kit itəm kinurapik rəkis tatəməhl-pən e nelmin. In təməf-ipən nelkin matip e nitəhəi kən məf-ipən nelkin mol e nəptən, ³ kən in təmagət əfəmäh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəmäh, kən kaluəluə təmatipərəh mau sepın, matuhalpın. ⁴ Kən nian kaluəluə təmatipərəh mau sepın matuhalpın rəhan nəghatən, kən nīkik natəht məmə

† **9:13:** Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais min ikin. Rəhnipət min əpəh e kona min. ‡ **9:17:** Nəpienən rat əh, in tahmen e nəpienən rəha iohe. § **9:20:** Piron, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

oekəte rəkis nəghatən itəm in tatən. Məto enəto nəwian kit tatisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əhluaig-in nəghatən u itəm kaluəluə tatən, səte rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo apon itəm eməplan aupən tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən, tiləs-ipər nelmin matip, matəhu-pər e nego e neai, ⁶ kən matos noanawil e etəm tətətiḡ liliḡ, etəm təmol nego e neai ne natimnat rafin itəm koatətiḡ lan, ne nətueintən ne natimnat rafin itəm kotətiḡ lan, ne nitəhəi ne natimnat rafin itəm kotətiḡ lan, kən məmə, “!Uhgīn otəsəsaḡin minən! ⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepīn lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkəuən anion rəha Uhgīn itəm tətəhluaig-in, in otuwa mol nīpahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təmən-iarəp aupən kəm rəhan iolwək min u, ien min rəhan.”

⁸ Kən əmun, ekəto min nəwian əh təmisi-pən e nego e neai, matən-ipa min kəm io məmə, “Uwīn, mīləs naoa kəmuraḡik əh itəm tətəməhl-pən e nelmi nagelo itəm tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən.”

⁹ Kən əmun, ekuwīn mətapəh o nagelo məmə otos-ipa naoa əkəku kəm io. In tən-ipa kəm io məmə, “Os mun. Nat u otərəkin nərpəm, məto nian onakun, tətəhen tahmen e sukapak.” ¹⁰ Kən əmun ekiləs-irəkis e nelmi nagelo, kən mun mərge. Emun məto tətəhen tətəhen, tahmen e sukapak, məto nian emərge, təmərəkin nərpik, nərpik təmərat lan. ¹¹ Kən kəmən-ipa kəm io məmə, “Ik onakəkəike mən-iarəp min nəghatən itəm Uhgīn otos-ipiḡnə kəm ik u, o netəmim nuwigilat piḡin piḡin min, ne netəm e kantri piḡin piḡin min, ne netəm koatən nəghatən piḡin piḡin min, ne kig min.”

11

Etəmim mil itəm kəmuətul-arəp o Iesu

¹ Kən əmun kəmos-ipa nuwig kit rəha nosən mak e nat, kən kən-ipa kəm io, məmə, “Uwīn, mos mak e Nimə Rəha Uhgīn, ne olta, kənu mafin rafin netəm koatəfak əh imə. ² Sosən mak e iat, məto natos əm mak e nimə. Sosən mak lan məto-inun kinos-ipən rəkis iat əh kəm Iaihlua min. Ilat okoteguafəl-eguafəl rəhak taon asim motuwīn motuwīn motos məwīḡ ilat foti-tu.* ³ Kən io ekos-ipiḡn nəsanənən kəm rəhak etəmim mil itəm katuətul-arəp ron io. Kən okətios əm nəmkapīn, muatətul-arəp o nən-iarəpən rəhak nəghatən min o nian wantaosen tu hanrit sikiste.” ⁴ Ilau u, nokət nig olif mil, ne nat katəhtu-pər lait lan mil, itəm katuətul aupən e Iərəməərə rəha nətueintən. ⁵ Okəmə suah kit tətəlkut o nərəkīnən ilau, kən nəmnamīn nigəm otisi-pən e nohlilau, kən mus rəhalau tikimīr min. Etəmim itəm tolkeike nərəkīnən ilau, in otəkəike mīmīs nəhlan. ⁶ Suah mil u, ilau katios nəsanənən o nahtosiḡ-inən napuə məmə nuhuən otəsəfikən nian ilau okatuəḡhat matuən-iarəp nəghatən min rəha Uhgīn. Kən ilau matios min nəsanənən məmə okuəuhlin nəhau min kotuwa nita, kənu miatun min nərəkīnən netəmim rəha nətueintən e nəratən piḡin piḡin min itəm ilau kioalkeike məmə okioal.

⁷ Kənu nian ilau kīnuatətul-arəp rəkis, kīnuən rəkis natimnat rafin, kən nat megəh† itəm otər e nīpəḡ teiuaiu aḡin, mərioah moh ilau, mol win elau mohamnu ilau. ⁸ Nīpətīlau otətəməhl əpəh e suatip rəha taon asol əh, ikīn əh kəməht-ipiḡn min rəhalau Iərəməərə e nig kəməluau‡ ikīn, kəməuhlin nəḡḡin, məmə Sotom o Ijip, tətəpsen-pən nolən rat ikīn əh. ⁹ Kən netəmim nuwigilat piḡin piḡin min, netəmim e noanol rafin, ne netəmim e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin, okoatarəp e nīpətīlau, motos nian apiəpiə kisil, kən haf, kən kəməsotegəhan-inən nitənimən ilau. ¹⁰ Kən netəmim rafin rəha nətueintən

* **11:2:** Məwīḡ foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosan--tu-hanrit-sikiste (1,260). † **11:7:** Dan 7 ‡ **11:8:** “Ikīn əh kəməht-ipiḡn min Iərəməərə e nig kəməluau,” tətəḡhat-in Jerusalem.

okotol lafet, motagien, kən moatos-ipən natimnat kəm ilat mīn, motagien mətō-inun ien mil itəm kəmatioal pik nərātən kəm ilat, kiniamis. ¹¹ Məto uarisig e nian apiəpiə kisil ne haf tinuwīn rəkis, kən Uhgīn təmos-ipən nehagən e nīpətīlau kən ilau kəmuətul e nelkīlau. Kən netəmim rafin itəm kəmotəplan ilau, nīganməpīlat təmasiəp, narmīlat tikə. ¹² Kən ilat kəmotətō nəwian asol kit təmisi-pər e nego e neai, matən-ipən kəm ilau məmə, “Uər mueia ikīn-u.” Kən malnapuə təmiləs ilau mər muwīn e neai. Kən rəhalau tikimīr mīn kəmotətul motalkəlik olau.

¹³ Kən e nian ətuatip əh, namig asol kit təmərəkin rum kitiah e taon əh, mapəs əm rum nain. Namig təmohamnu netəmim ilat rafin sepīn-taosen, kən netəmim rafin itəm kəməsotimīsən, kəmotəgin motasiəp, kən motən nīpahrienən məmə Uhgīn e nego e neai, tatos nepətən.

¹⁴ !Awe! Nərātən asol itəm tatol nampa tu lan, tinol namnun. Məto, nərātən itəm tatol kisil lan otəsuwəhən tuwa.

Nagelo itəm tatol sepīn lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepīn lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol mīn kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə,

“Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, ilau kīnatuərəməərəš e nətueintən rafin agīn, kən nərəmərəən rəhan, otətətig līlīn.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən mīn ilat tuente-fo, itəm koatəpələh-pər e rəhalat jea mīn əpən e nīganəmti Uhgīn, ilat kəmotisin nulīlat, moteiuaiu, nīpīnəgīlat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgīn, ¹⁷ motəmə,

“İakoatən tagkiu kəm ik, İərəmərə Uhgīn Nahgim Tepət Pik Agīn, etəm un ik nətatig un itəm nətatig roiu, kən nəmətatig əpən,

mətō-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən mīnətuoun matərəməərə.

¹⁸ “Kantri mīn, kotautu pik, məto ik rəham nəməha asol tinuwa.

Nian tinuwa o nəkilən netəm kəmotimīs.

Kən onakətou ien mīn u ilat rəham iolwək mīn, kən mətou mīn netəmim rəham, ne netəm koatisiai-in ik, ilat rafin, nat əpnəpīn okəmə ilat koatos nepətən asol o nepətən əkəku.

Kən nian u rəham, o nərəkīnən netəm itəm koatərəkin netəmim e nətueintən.”

¹⁹ Nian kəmerəh e Nīmə Rəha Uhgīn əpəh ilis e neai, kən kəməplan Bokis rəha Nəniəkīsən Rəha Nasituən* tatəpələh əpəh imə. Kən təmatipit mītasiə, kən kalualuə təmatatipərəh, kən emətō nagətən asol mīn, kən təmatamig, kən ais təmīsas-pa.

12

Pətan ne ialkita kəgin

¹ Kən nəmtətīn asol kit təmīet e neai, muha-pīspīs lak. Pətan kit təmuwīn e mītgar tahmen e rəhan napən, kən təməpələh məf-ipər nelkin e məwig, kən matəfauin hat rəha nisīaiiən kit, kəmol-pən məhau tuelef lan. ² In tətasək əfəməh, tatətō nahməən məto-inun in təpək-əpək kən otəsuwəhən temək. ³ Kən əmun nəmtətīn kit mīn təmīet mīn əpəh ilis e neai, itəm tātuha-pīspīs lak. Inəh, ialkita kəgin kit, tasiə, tahmen e nīgəm, rəhn-kapə təmīsīm-īsīm ilat sepīn, kən rəhnīpat ilat ten, kən kəməfauin-pən hat rəha kig asol agīn ilat sepīn e rəhn-kapə mīn. ⁴ Nīpīkīn tatoh-irəkis məhau mīn əpəh ilis e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitiah e nətueintən, mapəs nəwtain kəiu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul əpən e pətan u itəm otəsuwəhən temək, məmə okəmə nətīn

§ 11:15: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, in tinətərəməərə,” tatəgətun-pən məmə Tata Uhgīn ne rəhan Kristo, ilau kitiah əm. * 11:19: Bokis rəha Nəniəkīsən Rəha Nasituən u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22.

tinair un, kən in ton.* 5 Pətan əh təmİLəs nətin iərman, itəm in otərəmərə e kantri mın rafin, kənu nəmtətin rəha nərəmərəən rəhan tahmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgın təmeuw rəkis suakəku u o ialkita, mİLəs-ipər ilis e rəhan jea, məmə otərəmərə. 6 Pətan un, təmagim-pən əpəh ikin taruən-aruən ikin, itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan məmə otətətig ikin, kən katehm, kətoarus-pən nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste tinuwa minuwın rəkis.†

7 Kən əmun, nəluaginən kit tinətul əpəh e nego e neai. Mikael‡ ne rəhan nagelo mın, kınəatəmou ilat ialkita, kən ialkita ne rəhan nagelo mın kınəatoh mın ilat. 8 Məto ialkita, nahgin tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kınəotol win elat, kən kəməhl-iarəp ilat əpəh e nego e neai. 9 KəmotİLəs ialkita asol un, motərakin-iəhau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin əpən,§ katən mə İərmis, o Setan, itəm təmeiuə-in nətueintən rafin agin. Kəməraikin-iarəp in,* tuwa e nətueintən, ilat rafin nagelo mın rəhan.

10 Kən əmun eməto nəwian asol kit əpəh ilis e nego e neai. Təmə,
“!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tinosmegəh itat!

!Roiu əh in tinol-arəp məmə in tatos nəsanənən,

kən roiu əh, in tinatərəmərə!

Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos mın nəsanənən ne nepətən e natimnat mın rafin.

Tol nəhlan məto-inu roiu əh, kınərakin-iəhau Setan e niğanəmti Uhgın. Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e piətət mın lapin ne lenian, mən-iarəp niyəgnəmtin mın rəhan matətu-pən elat e niğanəmti Uhgın.

11 Kən piətət mın kəmotəmou ilat mın,

kən motol win rəkis lan e nəsanənən rəha nita Nəti Sipsip,

motatig motol win mın lan e nətul əskasikən o nən-iarəpən nəghatən rəha Nəti Sipsip.

Motol win mın lan məto-inu nikilat təməsəht pikən nəmegəhən rəhalat,

məto kəmotətul matip əm məmə okotimis.

12 !Nego e neai, ne itəmat u notatig ikin, otəgien məto-inu kınərakin-iarəp ialkita!

!Məto awe, kəsi o nətueintən ne nitəhəi,

məto-inu Setan təmeiuaiu mınə ron ik!

In, neməha təmol pik,

məto-inun in titun məmə nian rəhan təkuəkir əm.”

13 Nian ialkita asol u, təməplan məmə kınərakin-iarəp in tuwın e nətueintən, in tinatitəp pətan u itəm təmİLəs nətin iərman. 14 Kən kəmos-ipən nıməlməli malikim kəiu kəm pətan u, məmə in otos miwig lan muwın əpəh ikin kəmol əpen-əpenə rəkis ikin taruən-aruən ikin. İkin əh, otətətig ikin, kən in titəgim o sinek, kən katehm wır in o taem kitiəh, ne taem kəiu mın, ne taem haf. 15 Kən sinek u, təmeoa tahmen e naruəh asol kit, məmə otəu-təlimin pətan u mİLəs magim. 16 Məto nisip təmasitu e pətan u. Nisip təmoag kən mərge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e niyəgnoan. 17 Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətan u, kən in tagim muwın məmə otəluagin ilat rəhan mın neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uhgın, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netənim rəha İesu Kristo. 18 Kən in təmətul əpəh e nıməkləkil itəhəi.

13

Nat megəh itəm təməhap nitəhəi mər

* 12:4: Mat 2:13-14 † 12:6: Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260). ‡ 12:7: Dan 10:13,21; 12:1 § 12:9: Jen 3:1 * 12:9: Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

¹ Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nıtəhəi mər. Rəhnipət ten, rəhn-kapə təmisim ilat sepın, kəməfauin-pən hat mın rəha kig asol ağin e rəhnipət mın. Kən kəməte-pən nərgin itəm tətəu-iərmis-in Uhgın e rəhn-kapə mın.
² Nat megəh un eməplan, tahmen e wisi kəgin kit u, lepet, məto nelkin mın kotahmen e nat megəh kit u, pea. Kən nıpəgnoan tahmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ipən rəhan nəsanənən ne rəhan nərəmərən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

³ Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmol, kən nəkəplan məmə tınatol pap o nımisən, məto tınəwir mın. Kən əmun, netəmim rafin e nətueintən narmilat təmiwig pik ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. ⁴ Kən ilat rafin kəmotəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ipən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmotəfak mın kəm nat megəh u, kən motəmə, “?Pah in tahmen e nat megəh u? ?Pah titun nohən?”

⁵ Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-iərmis-in Uhgın. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə titun nolən nat naka in tolkeike o məwig foti-tu.* ⁶ Kən in təmən nəghatən rat tepət e Uhgın, ne nərgin,† ne netəmim itəm kotatig e nego e neai,‡ ilat u, rəhan nıməfak.
⁷ Kəmos-ipən mın nəsanənən kəm in, məmə otəluagin ilat netəmim rəha Uhgın, kən mol win elat. Kən kəmos-ipən mın nepətən kəm in o nərəmərən e netəmim e noanol mın rafin, ne netəmim nuwigilat pisin pisin mın, ne netəmim e nəghatən mın rafin, ne kantri mın rafin. ⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, okotəfak kəm nat megəh u, inəh, netəmim rafin itəm kəməsəteən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəmoəhamnu.

⁹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus, pəs in otuwın əm.

Okəmə okətamnu suah kit e nisa, pəs okətamnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tikü, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan mın nat megəh kit mın itəm təməhap nisip mər. Rəhnipət kəiu tahmen e nəti sipsip kit, məto tatəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepın, tatos-ipən rafin rəhan nepətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnipət kəiu tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə sepın, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnipət kəiu tatəkəike kəm netəmim rafin e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tınatol pap o nımisən məto tınəwir mın. ¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnipət kəiu, tatol nəmtətin asol mın ne nat pispis mın tepət, matig mol mın nigəm tətisi-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e niganəmti netəmim.
¹⁴ Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnipət kəiu, məmə titun nolən nəmtətin mın nian tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepın. Kən in təmateiuə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətin mın əh in təmol, kən mən-ipən kəm ilat məmə okotəkəike motətə narmın itəm kasgəwin nat megəh rəhn-kapə sepın, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nisa, məto təmegəh. ¹⁵ Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnipət kəiu, məmə otehag-pən e narmın itəm kəmasgəwin e nig, pəs təghat. Kən narmın itəm kasgəwin e nig un, təməghat, mən əskasik

* **13:5:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosan--tu-hanrit-sikiste (1,260). 2 Tes 2:1-12. † **13:6:** Dan 8:10-11 ‡ **13:6:** Efes 2:6

məmə okəike kohamnu netəmim rafin itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in təmatəkəike kəm netəmim rafin məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matip o e nīpīnəgīlat. Netəmim rafin aḡin kotəkəike motos, ilat u, netəm-iasol mīn, ne netəm əpnəpīn əm, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm rəhalat nautə tikə, slef mīn, ne netəm sənəmə slef mīn, məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matip o e nīpīnəgīlat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosən mak u, təruru nosən nəmti nat kit, ne nosalīm-inən, mətoarus in təkəike mos mak rəhan. Mak un, in nərḡi nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepīn, o nampa itəm tatəpsen-pən nərḡin.

¹⁸ O nat u, onakəkəike mos nenatigən tepət o nītunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatig təhmen, kən nəkitun nənən nīpətīn. Kən nampa u, in sikis-hanrit-sikiste-sikis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

14

Nəti Sipsip ne netəmim wan-hanrit-foti-fo-taosan

¹ Kən əmun, ekətag-pən əpəh əupən-in io məplan Nəti Sipsip tatətul-pər əpəh e Nītot Saeon, kən wan-hanrit-foti-fo-taosan netəmim koatətul ilat mīn. Kən kəmətə-pən nərḡi Nəti Sipsip ne rəhan Tata e nīpīnəgīlat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ilis e nego e neai tətəgət, nəwian təhmen e nītəhəi tatem nonahluəluə, kən mahmen mīn e kaluəluə titatiperəh, kən ekəto təhmen mīn e nəwia hap* tepət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən wi kit əpəh əupən e jea rəha kig, ne nat koatəmegəh kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmos nəwīətən mīn. Suah kit təsitunən napuən əh, netəm mīn əm un ilat wan-hanrit-foti-fo-taosan itəm Uhgīn təmos-nəmtīn ilat,† mos-irəkis ilat e nətueintən. Netəm mīn əm un ilat əh, ilat kotītun nənən napuən əh. ⁴ Netəm mīn u ilat u, itəm kəmotehm wīr rəhalat nəmegəhən, məmə namkimik tikə elat, kən ilat kəməsotitən pətan, ilat netəm wī.‡ İlat koatuarisig-in Nəti Sipsip u, moatuwīn ikīn mīn rafin itəm in tatuwīn ikīn. Uhgīn tīnos-nəmtīn rəkis netəm mīn əh. İlat rəha Uhgīn əm, ne Nəti Sipsip u. İlat kotəhmen e nagwənən itəm kəməfak-in wi əm e nasumən, itəm katos-ipən kəm Uhgīn ne Nəti Sipsip. ⁵ İlat kəsoteiüən nian kit ne, kən nat əkəku kitiəh ne tikə məmə tatol ilat kotəmkimik e nīḡanəmti Uhgīn.

Nagelo kisil

⁶ Kən əmun ekatig məplan mīn nagelo kit mīn, tatiwig əpəh ilis e magoagəp. In tatən-iarəp namnusən təwīr itəm tətətig tətətig namnun tikə§ kəm netəmim rəha nətueintən, e kantri mīn rafin, e noanol mīn rafin, ne nəḡhatən mīn rafin, ne netəmim nuwigīlat tol pīsīn pīsīn mīn. ⁷ In tatən əfəməh məmə, “Otəḡin motīsiai-in Uhgīn, kən motən nīpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatip rəhan tīnuwa, o nos-ipənən nalpīnən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmol nego e neai, ne nətueintən, ne nītəhəi, ne nəmti nəhau mīn.”

⁸ Kən nagelo kit mīn, itəm tatol nampa tu lan, tatətəu-pən matən məmə, “! Papilon təməme! !Papilon təməme! !Papilon Əsanən Nahḡin Tepət təməme, meiuaiu! In təhmen e pətan e suatip itəm təmiuw-pa nəman e kantri mīn rafin kotuwa motənīm wain ilat mīn. Wain u nīmīn, inun, nītəpən nalmələn mīn, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat mīn. Kən nian nəman kotənīm wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgīn olat.”

⁹ Kən nagelo kit mīn, itəm tatol kisil lan, tatuarisig-in ilau, kən matən əfəməh məmə, “Okəmə suah kit təfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepīn, ne narmīn itəm kəmasḡəwīn e nīḡ, kən matos rəhan mak e nīpīnəḡin o nelmīn,

* **14:2:** Hap mīn un, nat katoh elat o nənən napuən, təhmen e kitar. † **14:3:** 1 Pita 1:19 ‡ **14:4:** 2 Kor 11:2; Nol Əpən 21:9 § **14:6:** Katəḡhat-in Namnusən Təwīr məmə namnun tikə məto-inun in tatəḡhat-in nalpəkəuən līlīn mīn rəha Uhgīn, kən məto-inun in tatən nīpahrienən nian rafin.

¹⁰ kən in təike mənım mın wain u inu, in neməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəməsəgələkləkən e nəhau. In otəto nahməən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatuəp okiaus in əpəh e niganəmti nagelo asim mın ne Nəti Sipsip. ¹¹ Kən nəhaniəm rəha nigəm itəm tatus ilat matol nahməən kəm ilat u, in tatər nian rafın, namnun tikə. Netəm mın un itəm kotəfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepın ne narmın itəm kəmasgəwın e nig, kən motos mak rəha nərgin, ilat okəsotamegən e nərauiəgən ne lapın.” ¹² Nəghatən u, nıpətin u məmə netəmim rəha Uhgın itəm koatətəu-pən nəwia Uhgın, kən moatahatətə e Iesu, ilat kotəkəike motətul əskasik.

¹³ Kən əmun eməto nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əte rəkis nat u: roiu ne matuwın, netəmim rəha İərəməə, məto okəmə okotimis, ilat okotatig e nəwirən pahrien.”

Kən Narmın Rəha Uhgın təmə, “!Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək mın.”

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

¹⁴ Emətag-pən mın əpəh aupən-in io məplan malnapuə kit tərüən, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, tahmen e Nəti Etəmim. In tatəfauin kraun kit, inu hat rəha kig, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən matiləs naip eko kit itəm tasilə. ¹⁵ Kən əmun nagelo kit mın təmisi-pən əpəh e Nimə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəməh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, “Os rəham naip eko mos muwın məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tinuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tinimətə.” ¹⁶ Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naip eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, tahmen e nagwənən itəm tinimətə o nosən.

¹⁷ Kən nagelo kit mın təmiet e Nimə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. In tatiləs mın rəhan kit naip eko itəm tasilə. ¹⁸ Nagelo kit mın, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəməh nagelo itəm tatiləs naip eko məmə, “Ləs rəham naip eko un, muwın e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg u tipilpıl mın, əpəh e nəukətın. Nətueintən tahmen e nəukətın.” ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan, nagelo un təmoahin rəhan naip eko, tuwın e nətueintən, kən məte rəkis netəm mın un itəm kotahmen e noa krep itəm tinəmarəg rəkis. Kən in təmərakin-pən ilat kotuwın ikın asol əh itəm kəteguarın-eguarın noa krep mın ikın, məmə nahuilat otaiəh. İkin əh, in ihluə e taon, Uhgın tatos-iarəp rəhan neməha, kən matol nalpınən ikın kəm netəmim. Kən kəteguarın-eguarın netəm mın u, kən nitalat itəm titaiəh mətaiu ikın əh, in tahmen e nəhau asol kit nəfəməhən rəhan tahmen e tri hanrit kilomita, kən lokamnım lokamnım. Okəmə hos kit tiwig-pən ikın, nita titun nərən mek nohlin.*

15

Netəmim rəha Uhgın kəmotənwiwi in

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan mın nəmtətin kit mın itəm tatuha-pispis lak. Nagelo ilat sepın koatos namnu nalpınən mın, ilat sepın. Nalpınən mın əh, ilat koatol neməha apiəpiə rəha Uhgın tol namnun lan. ² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nitəhəi, məto kəmol e klas ne nigəm piləh-piləh, kən netəmim neen koatətul e nikalkal nitəhəi u, ilat un netəm kəmotəmou ilat nat megəh rəhn-kapə sepın ne narmın itəm kəmasgəwın e nig, kən kotol win elau, ne nampa itəm tatətul o nərgin. Kən Uhgın təmos-ipən hap* mın kəm ilat, ³ kən koatoh, motan napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgın, koatan məmə,

* **14:19-20:** Aes 63:1-6 * **15:2:** Hap mın un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar.

“Iərəmərə Uhgın Nahgim Tepət PİK Agın
Rəham nolən asol mın kotatuha-pispis etimat.
!Kig lilin, nolən mın rəham kotətuatip pahrien!

⁴ ?Pah otəsaginən ik, Iərəmərə?†

?Kən pah otəsos-ipənən nənwiwiən o nərgəm?

Məto-inu ik pisin əm nakasim.

Netənim e kantri mın rafin okotuwa

kən motəfak e niğanəmtim,

məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatip mın.”

⁵ Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego e neai, məplan kəmerəh-pən İkin Uhgın Tətətig İkin, inu, Nimə Tapolən rəha Uhgın. ⁶ Nagelo ilat sepın kəmotiet e İkin Uhgın Tətətig İkin, koatos nalpınən mın ilat sepın. İlat kotuwın e napən wir u, linen, itəm tatipit-ipit, kən kəməlis manikiləhalat e kətəut itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ⁷ Kən əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-ipən pesin mın itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ilat sepın, kəm nagelo mın u sepın. Pesin mın u, kotərioah e neməha rəha Uhgın u, itəm tətətig lilin. ⁸ Kən nəhaniəm təmirəfin İkin Uhgın Tətətig İkin, nəhaniəm-in nepətən əhag-əhag rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan, kən okol suah kit təsuwinən əh imə e İkin Uhgın Tətətig İkin mətoarus nalpınən mın ilat sepın itəm nagelo sepın koatəmik, okotol namnun.

16

Pesin ilat sepın, kəmotərioah e neməha rəha Uhgın

¹ Kən əmun, eməto nəwian kit təmagət əfəməh əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, matən-ipən kəm nagelo mın u sepın məmə, “Otuwin, motəhtəg-iarəp e nətueintən pesin ilat sepın itəm kəmotərioah e neməha rəha Uhgın.” ² Nagelo itəm tətəpən, təmuwin məhtəg-iarəp pesin rəhan e nəptən. Kən əmun, netənim itəm koatos mak rəha nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, kən moatəfak kəm narmın itəm kəmasgəwin e nig, niməgəm təmirəfin niptilat.

³ Kən nagelo nampa tu, təməhtəg-iarəp rəhan pesin əpəh itəhəi. Kən nitəhəi təmol nita lan, tahmen e nita etəm təmimis. Kən nat itəhəi mın rafin kəmotimis.

⁴ Kən nagelo nampa tri, təməhtəg-iarəpən rəhan pesin e nəmti nəhau mın ne nəlugi nəhau mın, kən ilau kueia mioal nita elau. ⁵ Kən əmun eməto nagelo itəm təməmə e nəhau mın təmə, “Ik pisin əm ik Uhgın, nakətuatip, ik un itəm nəkətətig kən nəmətatig, kən tətətuatip əm məmə onəkol nalpınən kəm ilat nəhlan.

⁶ Rəhalat atip əm,

məto-inun ilat kəmotiu nita rəham netənim mın ne ien mın, kən ik nakos-ipən nita nimilat məmə okotənim.”

⁷ Kən ekəto mın olta tətəgət əfəməh məmə,

“!Əwəh! Iərəmərə Uhgın Nahgim Tepət PİK Agın, rəham nəghatən nəmuəh netənim lan, in tətətuatip agın, kən nipahrienən.”

⁸ Kən əmun, nagelo nampa fo, təhtəg-iarəpən rəhan pesin e mitgar, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm mit məmə otəhg netənim tahmen e nigəm. ⁹ Kən nəgəpanən təmus ilat, kən kotau-iərmis-in nərgi Uhgın, itəm in tətəməmə e nalpınən mın u, məto ilat kotapəs nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motisiai-in rəhan nepətən.

¹⁰ Kən nagelo nampa faif təhtəg-iarəpən rəhan pesin əpəh nat megəh tətəməmə ikin, kən əmun, ikin mın rafin in tətəməmə ikin in təmapinəp.

† 15:4: Jer 10:7; Sam 86:9-10

Kən netəmim koatəto nahməən, moatus namilat motoatip-oatip. ¹¹ Kən ilat motau-iərmis-in Uhgın əpəh e nego e neai o nahməən mın ne nıməgəm mın rəhalat, məto ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nat itəm kəmotol.

¹² Kən nagelo nampa sikis, təməhtəg-rəkis rəhan pesin əpəh e nəhau asol, nərgin u, Iufretes, kən əmun nəhau təmamir mol suatip rəha kig mın kotaliwək lan moatisi-pah. ¹³ Kən əmun, ekəplan mın narmın rat kisil kəhalahmen e pirok. Kit təmiet e nıpəgnoa ialkita, kit tiet e nıpəgnoa nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, kən kit tiet e nıpəgnoa ien eiueiuə.* ¹⁴ İləhal narmi iərmis mın, itəm koatol nəmtətin mın, kən iləhal kəhaliet mətəhaluwın o kig mın e nətueintən rafin, məhaluəfimin ilat məmə okotəluagin e Nian Asol rəha Uhgın Nahgin Tepət PİK Agin.

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “!Ətag-pa-tu! !Iatuwa tahmen e iakləh! Etəmim itəm təsapılən mətaiir, məsapəgən rəhan natimnat o napılən məmə in otəsaipiəpiəən kən maulis ron, in otatig e nəwirən pahrien.”

¹⁶ Kən ilat kəmotargətəin rafin kig mın əpəh ikin kit, katən e nəghatən rəha netəm Isrel, məmə, “Amaketon.”

¹⁷ Kən namnun nagelo itəm in nampa sepin, təməhtəg-rəkis-pən rəhan pesin əpəh e nıməgoagəp, kən əmun əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, nəwian asol kit tisi-pən əpəh e jea rəha kig məmə, “!Tinol namnun!” ¹⁸ Kən əmun təmatipit, kəməto nagətən asol, kən kaluəluə təmatiperəh-atiperəh, kən namig asol təməloal e nəptən. Namig u, in iahgin iahgin, kəsəplanən namig kit iahgin tol nəhlan nian kit. ¹⁹ Kən taon asol təməhap məsin kisil, kən taon mın e kantri mın rafin kəmotisas motol nat tikə elat. Uhgın, nıkin təməht nolən rat mın rəha Papilon Asol, kən tos-ipən panikin itəm tərıoah e wain e neməha rəhan, təməkəike kəm in məmə otənim rafin agin. ²⁰ Nəptən əlkələh mın rafin kəmahin rəkis ilat, kotikə, ne nitot mın, kisəplan mınən kit. ²¹ Ais u itəm tahmen e kəpiel asol koatisi-pən e malnapuə, kəmotisas-pən e netəmim. Ais u, kitiah əm tahmen e fifte kilo, kən netəmim kəmotau-iərmis-in Uhgın o nahlipa-mən ais itəm təmatisas-pən elat, məto-inu nalpinən u in tərət tərət agin.

17

Pətan ionəhan tərət agin

¹ Kən əmun, nagelo sepin mın u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepin, təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs ekəgətun kəm ik nalpinən rəha pətan ionəhan* tərət agin, itəm tatəpələh-pən e nəhau tepət. ² Pətan əh, kig mın rəha nətueintən ilat kəmoatit, kən netəmim rəha nətueintən ilat kəmoatənim nımın wain, moatapis ilat mın kən moatit.”

³ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, kən nagelo təmitirəkis io ekian əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən ikin əh, eməplan pətan un tətəsuə-pər e məntaa nat megəh asiə kit. Kəməte-pən nərig mın itəm tatən rat Uhgın, tirəfin nıpətın, kən rəhn-kapə təmisim ilat sepin, kənu rəhnıpat ten.

⁴ Pətan un, tatuwın e napən itəm tol nəguı-naris ne tasiə, in təmol malə-malə e nıpətın, tətəoanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel itəm nəmtin tiəkis, ne nat kit təwir pik u, perel.† Kən in tatos panikin kit e nelmın, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən tərıoah e nat tərət mın, itəm kotəmkimik agin e nıganəmti Uhgın, kən ilat un, noa nolən rat rəhan. ⁵ Kən inəh e nıpınəgin, kəməte-pən nərig kit əh-ikin, itəm nıpətın tatəhluag u, tatən məmə,

* **16:13:** “Ien eiueiuə” u, in nat megəh itəm təməhap nisip mər, rəhnıpat kəiu, itəm təməghat-in e Nol Əpən 13:11-18. * **17:1:** Pətan ionəhan, nıpətın pətan rəha suatip. † **17:4:** Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou.

TAON ƏsanƏN NAHGIN TEPƏT U PAPIILON.

IN ITİ NİPİTAN İONƏHAN MİN RAFIN.

KƏN IN NƏUKƏTİ NOLƏN NAT KOTAMKİMİK AGİN MİN.

⁶ Kən ekəplan məmə pətan u, in tinapis e nita netəmim mın rəha Uhgın, nita netəm kəmotətul-arəp o nən-iarəpən İesu.

Nian eməplan, kən narmək təmiwig təmiwig. ⁷ Kən əmun nagelo təmənipa kəm io məmə, “?Narməm tatiwig nulan o naka? Io ekuhapık e nəghatən anion e pətan u ne nat megəh itəm tətasuə-pər lan, itəm rəhn-kapə təmisim ilat sepın kən rəhnıpat ten. ⁸ Nat megəh itəm nəməplan, təmətatig, kən təsatigən roiu, kən otəsuwəhən otər e nıpəg asol itəm teiuaiu agın, kən tinətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

“Kən netəmim rəha netueintən itəm kəməsətəən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən, ilat, narmilat otıwig pik nian okotəplan nat megəh u, məto-inu aıpən in təmətəmegəh, məto təsatigən roiu, məto in otiet-arəpa mın.

⁹ “Etəmim otəkəike mos nenatigən o nitunən nıpəti nəghatən u. Rəhn-kapə nat megəh u, ilat sepın, koatəpsen-pən nıtot mın itəm pətan əh tatəpələh-pər elat.† ¹⁰ Koatəpsen-pən mın kig ilat sepın. Kig faif ilat kınotiet rəkis, kitiəh tatəmegəh roiu, kən kit mın təsuwamən əh. Məto nian tuwa, in otəkəike mətatig o nian təkuəkır əm. ¹¹ Nat megəh u itəm təmətatig, kən roiu in təsatigən, in mın in kig kit, itəm tatol nampa eit lan, məto in mın in kig kit rəha kig mın u ilat sepın, kən tinətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

¹² “Rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nərəməərəən rəhalat. Məto ilat okəpanotos nepətən məmə ilat kig mın, motərəməərə ilat nat megəh, məto o nian təkuəkır əm. ¹³ Nətəligən rəhalat kitiəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən ne nepətən kəm nat megəh. ¹⁴ İlat okotəluagin ilat Nəti Sipsip, məto Nəti Sipsip otol win elat, məto-inu Nəti Sipsip in İərəməərə rəha İərəməərə mın, ne Kig rəha kig mın. Kən in otuwa ilat mın netəm mın u, təmıtəpun ilat, kən ilat koatətul əskasık e rəhalat nahatətəən.”

¹⁵ Kən əmun, nagelo tən-ıpa mın kəm io məmə, “Nəhau mın u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tətəpsen-pən netəmim nuwigilat tol pısın pısın, nımanın netəmim, kantri mın, ne nəghatən pısın pısın mın. ¹⁶ Nat megəh ne rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkın in, motol nat ruən lan, taiu piəpiə. İlat okotun noanuwəhgın kən motan-ətıp nıpətın e nıgəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, məto-inu Uhgın təmələhəu-pən nat u e nıkilat, məmə okotol nətəligən rəhan, kən mol nıkilat kitiəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəh, məmə in otərəməərə, mətoarus nəghatən rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən.

¹⁸ “Pətan əh natəplan, in taon nahgin tepət itəm tatərəməərə e kig mın rəha nətueintən.”

18

Papilon təməme

¹ Uarisig e natımnat mın u, eməplan nagelo kit mın təmisi-pər e neai. In tatos nepətən asol, kən in tətasiəgəpın rafın nətueintən e rəhan nəhag-əhagən.

² Təməmərit əfəməh e nəwian kit itəm İahgin, məmə,

“!Təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme!

İərmis mın kınotuwa kətətig İkin.

In noanıpirasig rəha narmın rat mın.

In noanıpirasig rəha mənig rat mın, kəsonən,

itəm kotamkımik e nıganəmti Uhgın.

† 17:9: Netəmim tepət nıkilat təht məmə nat u tatəghat-in Rom, in kəmiləkın-pər e nıtot ilat sepın.

³ Məto-inun kantri mın rafin kınotapıs e nımın wain u, nıtəpən nalmələn, moatit in.

Kig mın rəha nətueintən kəmoatit mın, kən netəm koatol-salim-in natımnat mın e nətueintən, rəhalat nautə nepət rəkis e rəhan nolən itəm tətaumis o natımnat rəhan.”

⁴ Kən əmun eməto nəwian kit mın e nego e neai təmə, “Otiet rəkis lan, rəhak netəmim, məmə rəhan nolən rat otəsıləs pıkanən itəmat, kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpınən,

⁵ məto-inun in təmərgətəin rəhan nolən rat tər iuəhkır əm tatek neai, mol Uhgın təsaluinən rəhan nolən rat mın.

⁶ Otaıpın nıtai nat tahmen itəm in təmol kəm rəham netəmim. Otos-ıpən rəhan nətouən mau kəiu.

Otiuw rəkis nımın wain itəm in tarıp məskasık, rəhan nəsanənən tepət maprəkis-in itəm un itəm in təmatos-ıpən kəm ilat.

⁷ Pətan un, təmatos-ıpər atıp in, matəto təwır e nautə rəhan, məto roiu əh, os-ıpən nətouən rəhan e nahməən ne nasəkən, məto-inu tatəghat ausit e nıkin matən məmə, ‘Io kwin kit. İkin-u iatəpələh, matərəmə. Sənəmə io nəutahlımıs. Okol esasəkən nıan kit.’

⁸ O nausitən u rəhan, rəhan nalpınən mın otıləs in o nıan kitiəh əm.

In otatımıs, matəto tərət, mətasək.

Kən in otatıg e nıan iəkis o nosən nagwənən,

kən nıgəm otus in,

məto-inun İərəmə.ə Uhgın un, nahgın tepət,

in tatos-ıpən rəhan nalpınən.”

⁹ “Kən nıan kig mın rəha nətueintən itəm kəmoatit kən moatos kələh nautə mın rəhan, kotəplan nəhaniəm e nıgəm itəm tatus, kən ilat okotasək, motəto tərət ron. ¹⁰ Rəhan nahməən otol ilat kotəgın, kən motətul-pən əm isəu moatən məmə,

‘!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Pəpilon, taon itəm təmatəsanən pık! Məto roiu agın-əh huə, kəmau kitiəh əm lan, in tınatos rəhan nalpınən!’

¹¹ “Netəmim koatol-salim-in natımnat e nətueintən, ilat mın okotasək motasək o pətan u, məto-inu etəmim kit mın tıkə o nosən nəmtın rəhalat natımnat. ¹² Suah kit mın otəsos-nəmtınən iaen u kol tatıpıt-ıpıt, ne silpa, ne kəpiel wır mın ne perel* rəhalat, kən suah kit otəsos-nəmtın mınən napən wır u lınən, ne napən u itəm tol nəgui-naris ne napən wır u silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtılət tıəkis agın. Etəmim otıkə o nos-nəmtınən nıg pısın pısın mın itəm koatəpien wır, ne natımnat mın itəm katol e nəluı eləfen, ne nıg mın itəm nəmtətin tıəkis agın, ne pırons,† ne iaen, ne kəpiel wır kit u, mapıl.

¹³ Etəmim otıkə o nos-nəmtınən nat nəmiəwılət tatəpien wır mın, inu sinamon, ne senta, ne insens, ne frankinsens, ne fomat u mır. Netəmim otıkə o nos-nəmtınən wain ne oel ne flaoa ne wit rəhalat. Kən etəmim otıkə mın o nos-nəmtınən kau mın ne sipsip ne hos ne kat, ne slef mın rəhalat, inu netəmim.

¹⁴ “Kən netəm rəha nol-salim-inən natımnat mın, ilat okotasək pık, nıkilat tahmə. İlat okotən məmə, ‘Noa wək asol mın rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwın pık lan, kən nəmatol, ilat kınotagım kapəs ik. Rəham nautə mın ne malə-malə mın rəham kınotagım, okol nəsos mınən ilat.’ ¹⁵ Netəm koatol-salim-in natımnat mın rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol mın lan, ilat

* **18:12:** Perel u, in kəpiel wır əpəh e nıki iarou. † **18:12:** Pırons in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. İlat nīkilat otahmə kən kotasək motasək əfəmäh, ¹⁶ motəmә,

“!Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir mīn u linen, itəm tol nəgui-naris ne tasiə ne, kən matol malə-malə e nīpətīn tətəanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel mīn nəmtīn tiəkis, ne nat wir mīn u perel ne.

¹⁷ Məto roiu aɡin-əh huə, kəmau kitiəh əm lan, kəmərəkīn rafin nautə asol mīn rəhan.’

“Kən əmun netəm koatīləs nego mīn rafin, netəm koataliwək e nego, ne kīru mīn rəha nego, ne netəmim rafin itəm koatos məni rəhalat o natīgən e nərpi nītəhəi, ilat okotətul-pən isəu ron. ¹⁸ Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmә, ‘!Kəsehman taon kit təsanən tahmen e taon asol u!’ ¹⁹ Kən ilat okotatip rəhalat-kapə e nīmoulul, tatəpsen-pən məmə nīkilat tītahmə, kən motasək pik məmə,

“!Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmim rafin itəm koatos nego mīn itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham natimnat!

Məto roiu aɡin-əh huə, kəmau kitiəh əm lam, kəmərəkīn aɡin ik.’

²⁰ “!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmim rəha Uhgīn, ne aposol mīn ne ien mīn,

itəmat nīkitəmat təike magien,

məto-inu Uhgīn təmətu rəkis neim otəmat mələhəu-pən o pətan u!”

²¹ Kən əmun, nagelo əsanən kit təmīləs kəpiel asol kit, matipin-pən e nahgin rafin əpəh itəhəi, kən məmə,

“Kəmərəkīn-pən nəhlan Papilon Əsanən Nahgin Tepət əpəh itəhəi.

Kən okol in təsətul mīnən.

²² Kən okol kəsəto mīnən nəwiali hap‡ mīn ne napuən mīn, ne nəwiali nahlən nau ne təwi u ikīn-u.

Etəmim rəha nalpəkau wīrən e natimnat otikə ikīn-u,

kən okisəto mīnən natərkərikən rəha kəpiel mīn itəm kotalkin wit katol flaoa lan.

²³ Nəhag-əhagən rəha lait mīn okol kəsotasiə mīnən,

kən okol kəsəto mīnən nəwia pətan ne iərman itəm kətioal nəniəkisən rəhalau e nian rəha marit,

məto-inu aupən, netəm koatol-salim-in natimnat rəham,

ilat koatol win e nətueintən rafin,

kən ik natagwən asim netəmim e kantri pişin pişin mīn məmə kotuwa o rəham nəməməən, e nolə masig rəham.

²⁴ “Taon asol u Papilon in təmos nalpīnən

məto-inun kəmatiu nita ien mīn ne netəmim mīn rəha Uhgīn ikīn mīn rafin e nətueintən.

Nīpahrienən, nita netəmim rafin itəm kəməhamnu ilat,

in tətatiɡ e taon asol u.”

19

Netəmim ilis e nego e neai kəmotənwiwi Uhgīn

¹ Uarisig e nəghatən rəha nagelo əh, ekəto nəwiali nat kit tahmen e netəmim tepət tepət kotagət əfəmäh əpəh e nego e neai, moatən məmə,

“!Pəs kotənwiwi İəməmə!

!In Uhgīn u, təmosmegəh kitat!

Nepətən əhag-əhag ne nəsanənən in rəhan pişin əm,

² məto-inu nakilən rəhan in tətuatip pahrien.

‡ 18:22: Hap un, nat katoh lan o nanən napuən, tahmen e kitar.

Rəhan nəghatən tinuəh rəkis pətan ionəhan u, itəm təmit əpnapın netəmim, kən tinətalpın nita rəhan iolwək mın.”

³ Kən kəmotagət əfəmäh mın motəmә,

“!Pəs kotənwiwi İərəmərə Uhgın! Nəhaniəm e nigəm itəm tatus pətan u, tatər tatər namnun tikә.”

⁴ Netəm-iasol itəm kəmotəwiətən mın ilat tuente-fo, ne nat koatəmegäh ilat kuwit, kəmotisin nulilat kəm Uhgın. İlat kəmotəiuaiu, nıpinəgılat taru nisip, motəfak kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəmərə. Kən ilat motəmә, “!Əwäh! !Pəs Kotənwiwi İərəmərə!”

Marit rəha Nəti Sipsip

⁵ Kən əmun, nəwian kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig, matən məmә,

“!Otənwiwi Uhgın rəhatat!

!İtəmat rəhan iolwək mın rafın, otənwiwi in!

!İtəmat u, noatisiai-in, moatəgin Uhgın, otənwiwi in!

!Nat əpnapın okəmә itəmat noatos nepətən asol mın, o netəm əpnapın əm, mətə otənwiwi Uhgın!”

⁶ Kən əmun emətə nəwia nat kit tahmen e netəmim tepət koatagət, kən mahmen mın e nitəhəi tatem nonahluəluə, ne kaluəluə titatıperəh-atıperəh motəmә,

“!Pəs kotənwiwi İərəmərə!

Mətə-inun İərəmərə Uhgın rəhatat, Nahgın Tepət Pık Agın, in tinatərəmərə.

⁷ Pəs nikitat tərıoah e nągienən,

kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən,

mətə-inu tinuwa e nian ətuatıp rəha marit rəha Nəti Sipsip.

Kən rəhan pətan tatətul matıp matəsahgın əm.

⁸ Kən Uhgın təmos-ipən napən wır kəm in, məmә otuwın lan.

Napən wır u linen, tatıpıt-ıpıt, mərüən.”

(Napən wır u linen, tatəpsen-pən nolən ətuatıp rəha netəmim rəha Uhgın.)

⁹ Kənu nagelo u, tən-ıpa kəm io məmә, “Əte rəkis natımnat mın u. ‘Netəm mın un itəm kəmaun-in ilat məmә okotuwın e nagwənən rəha marit rəha Nəti Sipsip, ilat okotatig e nəwırən pahrien.’” Kən matig mən mın məmә,

“Nəghatən mın u, ilat nəghatən pahrien rəha Uhgın.” ¹⁰ Təmən nəhlan, kən emisin nulik e nelkın, meıuıaiu, nıpinəgək taru nisip, məmә ekəfak kəm in. Mətə in tən-ıpa kəm io məmә, “!Əəfakən kəm io! Kılau mın ik iolwək mil əm, kitat pıam mın itəm ilat kotətul əskasık o nən-ıarəpən namnusən təwır rəha İesu. Əfak kəm Uhgın əm, mətə-inu nətul-arəpən rəha İesu, in nəukətın nəghatən mın rəha ien mın.”

Etəm təmasuə-pər e hos kəruən

¹¹ Kən əmun ekəplan nego e neai təmerəh, kən məplan hos kəruən kit. Etəm tətasuə-pər lan, nərgın un, “Etəm Kitun Nahatətə Əskasıkən Lan, kən in Nıpahrienən.” In tatəmou, kən matos-ipən nalpınən kəm netəmim e nolən itəm tətuatıp əm. ¹² Nıganəmtın tahmen e nəmnamın nigəm, kən kəməfauin-pən hat tepət tepət e rəhn-kapə, hat mın u, ilat hat mın rəha kig asol agın. Kəmətə-pən nərgın kit lan, mətə suah kit təsitunən nərgın əh, in pısın əm titun. ¹³ In tatuwın e napən kit itəm kəmeer e nita,* kən nərgın un, Nəghatən Rəha Uhgın.† ¹⁴ Kən mopaël mın rəha nego e neai koatuarisig-in. İlat rafın koatəpələh-pər e hos kəruən mın, kən moatuwın e napən wır u, linen, tərüən məwır. ¹⁵ Suah un, rəhan kit əh-ikın naip itəm tətisi-pən e nıpəgnoan.‡ Kən in otətamnu netəmim e kantri mın e naip əh. “In otərəmərə elat, kən nəmtətın

* **19:13:** Aes 63:1-6 † **19:13:** Jon 1:1,14 ‡ **19:15:** Aes 49:2; Hip 4:12; Nol Əpən 1:16; 2:12

rəha nepətən u, in nəlnal itəm kəmol e iaen.”[§] In otol təskasik ağın kəm ilat, tahmen əm mə katol e noa kirep mın itəm netəmim kəmoteguarin-eguarin məmə nahuin otaiəh kən kol wain lan. Nolən əh inəh, Uhgın Nahgın Tepət Pık Ağın tatol-arəp rəhan neməha pık. ¹⁶ Kəməte-pən nərgin e rəhan napən, ne nuwaan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN // NE İƏRƏMƏRƏ RƏHA İƏRƏMƏRƏ MİN*

¹⁷ Kən əmun ekətag-pən məplan nagelo kit tatətül-pən e mitgar, in tətəsək əfəməh matən-ipən kəm mənig mın itəm koatiwig əpəh e magoagəp, məmə, “Otuwa, motargətəin itəmat mın o nagwənən asol rəha Uhgın, ¹⁸ məmə itəmat onəkoton noanuwəhgi kig mın, ne netəm-iasol rəha mopael mın, ne netəm nahgilat tepət, ne hos mın, ne netəm koatasuə-pər elat, ne noanuwəhgi netəmim rafin, netəm sənəmə slef, ne slef mın, netəm koatos nepətən asol mın, ne netəm əpnapin əm.”

¹⁹ Kən əmun, ekatig məplan mın nat megəh əpələ in, ne kig mın rəha nətueintən ne rəhalat mopael mın. İlat kəmotargətəin ilat mın məmə okotəluagin ilat etəm titəsüə e hos kəruən, ne rəhan mopael mın. ²⁰ Məto kəmotaskəlīm nat megəh əh, ne ien eiuə-eiuə itəm təmatol nəmtətin pispis mın nian təmətatig ilau nat megəh. In təmatol nəmtətin mın əh, o neiuə-inən netəm mın u itəm koatos mak rəha nat megəh, kən motəfak kəm narmin itəm kəmasgəwın e nig. Kəmotərakin-pən ilau kərən katuəmegəh əm, əpəh e nıpəgnoa nəmnamın nigəm asol itəm təgəpan matuəp matəpien. ²¹ Etəm titətəsüə e hos kəruən, təmohamnu kig mın ne mopael mın rafin e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nıpəgnoan kən mənig mın rafin kəmoton nıpətəlat, moton, nərpilat tasis wır.

20

Kristo təmuwa mol Kig kən məməmə e netəmim mətoarus-pən nup wan-taosən

¹ Kən əmun, eməplan nagelo kit tətisi-pər e nego e neai, tatos ki rəha nıpəg asol itəm teiuaiu ağın,* ne sen asol kit. ² Kən in təmaskəlīm ialkita asol u, sinek nuwəh ilouin aupən, in İərmis, o Setan, kən məlis ətəin o nup wan-taosən. ³ Təmərakin-pən in e nıpəg asol itəm teiuaiu ağın, kən mahtosig-in tiəkis, məmə in otəseiuə-in mınən netəmim rəha kantri mın mətoarus-pən nup wan-taosən tol namnun. Nup wan-taosən otol namnun un, okəike kerəh mın lan o nian əkuəkir mın əm.

⁴ Kən əmun, eməplan jea rəha kig mın neen, kən netəmim itəm koatəpələh-pər elat. Uhgın təmos-ipən nepətən kəm ilat məmə ilat okotakil netəmim. Kən ekəplan mın netəmim itəm kəmətatip nentoulat məto-inu kəmotətül-arəp o nən-iarəpən namnusən təwır rəha İesu ne nəghatən rəha Uhgın. İlat kəməsotəfakən kəm nat megəh ne narmin itəm kəmasgəwın e nig, kən məsotosən rəhan mak e nıpınəgilat ne nelmilat. Kən roiu ilat kəmotəmegəh mın, kən motəməmə ilat Kristo o nup wan-taosən. ⁵ Nat əh, in naiir-pa-mınən e nımisən itəm otaupən. Məto netəm mın u neen mın itəm kəmotimıs rəkis, ilat kəmotos mak rəha nat megəh ilouin, kəməsotəmegəh mınən mətoarus nup wan-taosən tol namnun. ⁶ Netəm mın un, itəm kəmaupən kos ilat e naiir-pa-mınən e nımisən, ilat okotatig e nəwırən pahrien, məto-inu ilat netəm asim mın rəha Uhgın. İlat okəsotuwinən e noanəmnamın nigəm asol, məto ilat okotuwa motol pris mın rəha Uhgın ne rəha Kristo, kən ilat okotəməmə ilat mın e nup wan-taosən.

Uhgın təmol nalpınən kəm Setan

§ 19:15: Sam 2:9 * 19:16: 1 Tim 6:15; Nol Əpən 17:14 * 20:1: Nol Əpən 1:18

⁷ Nian nup wan-taosən tınol namnun, okahl-iarəp mın Setan e nıpəg asol.
⁸ Kən in otuwın əpəh o netəmim e kona kuwıt rəha nətueintən, itəm katən məmə Kok ne Makok,† məmə oteiuə-in ilat, kən mos rafın ilat margətain ilat o nəluaginən. İlat rafın otepət otepət, nampa rəhalat in tahmen e nıməkləkil əpəh e nıkalı itəhəi. ⁹ İlat kəmotaliwək motuwın isəu isəu mın motirəfin nətueintən. Kən ilat kəmotətul kıtəlau-in ikın netəmim rəha Uhgın okotatıg ikın, ne taon asol u itəm Uhgın tolkeike pik.‡ Məto nıgəm kit təmisi-pər e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kən kəmərakin-pən İərmis itəm təmatos-ipən os-ipən kəm ilat, kəmərakin-pən əpəh e noanəmnamın nıgəm asol itəm tatəpien. İkin əh, kəmərakin-pən rəkis nat megəh ne ien eiueiuə. İləhal okətəhaləto nahməən lılın e nərauiəgən ne lapın, namnun tikə.

Namnun nakılən

¹¹ Kən əmun ekəplan mın jea asol kit, tərüən. Kən kig tatəpələh-pər lan. Nətueintən ne neai kəmuagım o nıganəmtin, miakə agın.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotimis, netəm koatos nepətən asol, ne netəm əpnarın əm. İlat rafın kotətul aupən e jea rəha kig u, kən kameg naoa mın.§ Kən kameg mın naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakılən rəha netəm kəmotimis e naoa mın u, kən kınatakil ilat kitiəh kitiəh o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpı nıtəhəi təməhlman netəm kəmotimis itəhəi, kən Nımısən ne Noanpən kəmuəhlman mın ilat, ilat kınotiet rəkis elau, kən kınatakil ilat kitiəh kitiəh o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmiləs Nımısən ne Noanpən, kərakin-pən ilau e noanəmnamın nıgəm asol. Noanəmnamın nıgəm asol u, in nımısən mau kəiu. ¹⁵ Okəmə kəsehmən nərgi suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakin-pən in e noanəmnamın nıgəm asol.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kınıakə. Kən nıtəhəi təmikə mın. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tatisi-pər o Uhgın e nego e neai mateiuaiupa. Kəmol malə-malə lan tahmen e pətan itəm kəmol malə-malə kəm in məmə otuwın mehm rəhan iərman mioal marit. ³ Kən əmun ekəto nəwian asol kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “!Əplan-tu! Roiu əh, Uhgın tınol latuənu rəhan ilat netəmim. In otətatıg ilat mın, kən ilat okotuwa rəhan mın netəmim. Kən Uhgın ətuatıp in otətatıg olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otafəl rəkis rafın nahui nəmtilat. Nımısən ne nasəkən ne nahməən mın okotikə. Natımnat nuwəh mın u, ilat kınotuwin rəkis, okol kəsotuwa mınən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “İatəuhlin natımnat mın rafın kotuwa motuwıwi.” Kən məmə, “Əte rəkis natımnat mın u, məto-inu nəghatən mın u, kıtun nagileən elat məmə nıpahrienən.”

⁶ Kən matıg mən-ıpa mın kəm io məmə, “Kınol namnun natımnat rafın. Io Nəukətın ne Namnun.* Io nətuounən, kən io iatol namnun lan. Netəmim itəm koatoaoa, io ekos-ipən nəhau kəm ilat, itəm okotənim məsotos-nəmtinən. Kən inun, nəmti nəhau itəm tatər matos-ipən nəmegəhən lılın.† ⁷ Etəmim itəm otətətul-iəkis mol win e nəluaginən rəhan, io ekos-ipən natımnat itəm emən-iəkis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik. ⁸ Məto netəm koatəgin itəm, məsotətul əskasikən e rəhalat nahatətəən, ilat kotamkımik,

† 20:8: Esik 38:2,9,15 ‡ 20:9: “Taon u, itəm Uhgın tolkeike pik,” in tatəghat-in Jerusalem. § 20:12: Natımnat rafın itəm netəmim kəmotol, kəməte rəkis e naoa mın u. * 21:6: Nəghatən ətuatıp u rəha İesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. † 21:6: Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

kən moatohamnu itəm, koatit anion əm ilat mın, moatol klefa, moatəmİK nərİK, motəfak kəm narmi nat mın, ne ieiueiuə mın rafin, iməlat ətuatıp un in noanəmnamin nigəm asol, tatəpien ikin. Nat u, in nampa tu nımİsən.”

⁹ Kən əmun, nagelo aypən u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepin mın u kit itəm kəmoatəmİK pesin ilat sepin itəm kotərioah e namnu nalpinən ilat sepin itəm Uhgın otol kəm netəmim. In təmuwa mən-İpa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm okioal marit ilau min.” ¹⁰ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, əmun nagelo tit-irəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis. Kən in təgətun kəm io Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wi, itəm təmİsi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai. ¹¹ In təhag-əhag e nepətən rəha Uhgın. Tatıpİt-İpİt tahmen e kəpiel wır kit u tiaspa, itəm talien mə kİlas. ¹² Rəhan fenİs təfəməh mər ilis, mİtəlau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo mın tuelef koatətul o ket mın u. Kəməte-pən nərğİ noanol rəha nenəti Isrel ilat tuelef e ket mın u. ¹³ Kən kəməte-pən nərğİləhal kİsil e nİkalın pah ikin, kİsil mın e nİkalın pəhap ikin, kİsil e nİkalın pis ikin, kən kİsil e nİkalın par ikin. ¹⁴ Nəukəti fenİs e taon u kəmotətul-pər e kəpiel asol ilat tuelef. Kənu kəməte-rəkis-pən nərğİ tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel mın u.

¹⁵ Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit kəmol e iaen u kol tatıpİt-İpİt, o nosən mak rəha taon əh, ne ket mın ne fenİs rəhan. ¹⁶ Taon u, kona lan kuwİt. Mak rəha nİkalın mın rafin kotahmen-ahmen əm. Taon əh kaifəməh, kən mak rəha nİkalın mın rafin ne nəfəməhən rəhan ilat rafin tu taosen tuhanrit-tuente kilomita. ¹⁷ Fenİs u, tİpİK-İpİK, mak rəhan tahmen e sİKİste-faef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolən rəha netəmim, itəm ilat koatos mak mihın e nat. ¹⁸ Fenİs u, kəmol e kəpiel wır u tiaspa, kən kəmol taon e iaen u kol tatıpİt-İpİt, in əm in əm. Kən kol u in təwır, in talien mə kİlas. ¹⁹ Kəpiel mın itəm kəmiləkın nəukəti fenİs lan, kəmol malə-malə elat e kəpiel wır mın. Kəmotəupən motəlın-pən kəpiel wır mın u tiaspa, kən nampa tu lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u safaiya, kən nampa tri lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u emeral. ²⁰ Nampa faif lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u onİKİs, kən nampa sİKİs lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u kanilian, kən nampa sepin lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u malakait, nampa nain lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u kalsetoni, kən nampa lepın lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u takuoəs, kən nampa tuelef lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u ametis. ²¹ Ket asol mın u rəha fenİs, kəmol e tuelef perel. Kəmol ket kitİəh kitİeh e perel‡ kitİəh kitİəh. Kən suatıp mın əpəh imə e taon u, kəmol e iaen u kol tatıpİt-İpİt in əm in əm, talien wır, tahmen e kİlas.

²² İkin əh, eməsəplanən nİmə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgın Təpət PİK Ağın, ne Nəti Sipsip, ilau nİmə rəha nəfakən. ²³ Kən İkin əh, nİkitəm təsuwəhən mİtğar ne məwİğ, məto-inu nepətən əhag-əhag rəha Uhgın in tətasiəğəpın rafin taon u, kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan. ²⁴ Kən kantri mın e nətueintən okotaliwək e nəhag-əhagən rəhan, kən İərəmərə mın rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wır mın, motuwa e nİsİaiİən motələhəu e taon u. ²⁵ Kİsahtosİğ-inən rəhan ket mın nian kit, məto-inu nian lapın tİKə İkin əh. ²⁶ Netəmim e kantri pİsın pİsın mın e nətueintən, okotos nautə wır mın rəhalat, ilat okotəmİK motuwa o nİsİaiİən, motələhəu e taon u. ²⁷ Məto natİmnat mın itəm kotamkımİK e nİganəmtİ Uhgın, ne netəmim itəm koatol nat itəm tol naulİsən, ne netəm koateiuə, netəm mın u

‡ 21:21: Perel u, in kəpiel wır əpəh e niki İarou. § 21:23: Aes 60:19

okol ilat kəsotuwınən imə e taon asol u. Netəm mın əm un itəm kəməte-rəkis-pən nərgilət e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotitun nuwınən imə.

22

Nəhau megəh

¹ Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun mın nəhau megəh kəm io itəm tətaiu. In talien talien tahmen e kilas. Tatisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip, ² maiu matuwın matiləs nəlugi suatip asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tatətul u e nikal-kali nəhau u, in tatoe mau tuelef e nup mın rafin, e məwig mın rafin. Kən netəmim e kantri mın rafin koatol nimalin o nol-wırən nimisən. ³ Nat tikə agın ikin əh itəm təike mos nalpınən rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikin əh, katuəramərə ikin. Kən rəhan iolwək mın okotəfak kəm in. ⁴ Ilat okotəplan niganəmtin, * kən okəte-pən nərgin e nıpinəgilat. ⁵ Nian lapın otikə. Nıkilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nıkilat otəsəhtən mın nəhag-əhagən rəha mitgar, məto-inu İəramərə Uhgın in lait rəhalat. Ilat okotəramərə lilin, namnun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ipa kəm io məmə, “Nəghatən mın u inu, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən. İəramərə Uhgın təmən-ipən kəm rəhan ien mın aupən natimnat mın itəm okəpanotuwa, kən in təmahl-ipən rəhan nagelo məmə otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat mın itəm otəsuwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, İesu tən-ipa kəm io məmə, “!Otətəlig-tu! !Otəsuwəhən ekiet-arəpinə! Netəm mın u itəm kəmotaskəlim nəghatən itəm Uhgın təmən-iarəp aupən e naoa u, ilat okotətig e nəwırən pahrien.”

⁸ İo Jon, io u eməto kən məplan natimnat mın u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emisin nulik e nelki nagelo itəm təmit io muwın məgətun ilat kəm io. Kən emeiuaiu, nıpinəgək taru nısip, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ipa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau mın ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat piam mın u ien mın, ne netəm mın u itəm kotaskəlim nəghatən mın e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!” ¹⁰ Kən in təmən-ipa kəm io məmə, “Suwaan ətainən nat kit e naoa u məmə otaskəlim tiəkis, məto-inu natimnat mın u, otəsuwəhən, kotiet-arəpa. ¹¹ Netəm koatol nərətən, pəs ilat kotəkəike moatol nərətən. Netəm rəhalat nətəligən tamkimik, pəs ilat kotəkəike e nətəligən tamkimik rəhalat. Məto netəm wır, pəs ilat kotəkəike e nolən ətuatip. Kən pəs netəm asim rəha Uhgın, okotətuatip nian rafin, motəkəike e nasimən rəhalat.”

¹² Kən İesu tatig mən mın kəm io, “!Əplan-tu! !Otəsuwəhən ekimnə! Kən iatos rəhak nətouən wır kən ekos-ipən kəm netəmim rafin u, tətəu-pən natimnat mın itəm ilat kəmotol. ¹³ İo Nəukətin ne Namnun.† İo emaupən matig, kən io oekol namnun agın. İo nətouənən, kən io iatol namnun lan. ¹⁴ Netəm itəm kotaikuas e rəhalat napən tərüən, ilat okotətig e nəwırən pahrien, məmə inu, okegəhan-in nepətən kəm ilat məmə kotun noa nig rəha nəmegəhən, kən motuwın-pən e ket mın rəha taon u. ¹⁵ Məto netəmim neen mın əh-ikin itəm okol kəsotuwamən imə. Ilat u, netəm kotamkimik, ne netəm mın un itəm koatol klefa ne moatəmik nərək, ne koatit anion ilat mın, ne moatohamnu itəm, moatəfak kəm narmı nat mın, ne netəm rafin itəm kotalkeike neiueiuəən.

¹⁶ “İo İesu, emahl-ipinə rəhak nagelo məmə otən-iarəpinə natimnat mın u kəm niməfak mın. İo u, Nəukəti Təfit, məto Noanol mın rəhan. İo ekahmen e məhau u fetukai itəm tətasiə wır.”

* **22:4:** Mat 5:8; 2 Kor 4:6 † **22:13:** Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis.

¹⁷ Narmın Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sipsip katuən mə, “!Wa!” Kən pəs netəm mın u kotəto, ilat mın kotən mə “!Wa!” Etəmim pah itəm tatoaoa, pəs in tuwa. Kən etəmim pah itəm in tolkeike, pəs in otənim nəhau megəh kisos-nəmtinən.‡ ¹⁸ Io Jon, iatəghat əskasik matən-ipən kəm netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəha Uhgın itəm tətətig e naoa u. Okəmə etəmim kit tətupən atip nəghatən kit rəhan e naoa u, Uhgın otos-ipən nalpınən mın u naoa u tatəghat-in kən mılpin-pən e nalpınən rəha etəmim u. ¹⁹ Okəmə etəmim kit tos-irəkis nəghatən neen e naoa u, Uhgın otos-irəkis nəwırən mın itəm naoa u in tatəghat-in məmə rəha suah u. Inun, noa nig rəha nəmegəhən, kən məsegəhan-inən məmə otatig e taon asim əh. ²⁰ Etəmim itəm tatən-iarəp natimnat mın u, təmə, “Əwəh, otəsuwəhən ekimnə.” !Əwəh! Wa-ta İərəməərə İesu. ²¹ Pəs Uhgın tawte-in nəwırən rəha İərəməərə İesu tuwın kəm netəmim rəhan. Pəs otol nəhlan. Əwəh.

‡ 22:17: Aes 55:1; Jon 7:37